Hoca Ahmet Yesevî

Dîvân-ı Hikmet

Şerhi

ÖNSÖZ

Elinizdeki eser, Hoca Ahmed Yesevi'nin ilahi aşk ve irfanı kelimelere nakşeden hikmetli şiirlerinin, tasavvuf geleneği ve kaynaklarıyla birlikte açıklanması niyetiyle hazırlanmıştır. Yesevi, Türkistan'dan Anadolu'ya uzanan irfan yolunun büyük bir öncüsüdür; sözünde derinlik, dilinde sadelik, mânâsında ise asırlar boyunca sürecek bir hikmet vardır.

Bu çalışmada, Yesevi'nin dili ve dünyası modern okuyucuya yabancı kalmasın diye, kıtalar hem günümüz Türkçesiyle ifade edilmiş hem de asırlardır süregelen tasavvufi şerh geleneği doğrultusunda açıklanmıştır. Şerhler yapılırken Kur'an ve Sünnet rehberliği esas alınmış; vahdet, aşk, teslimiyet, hizmet ve nefis terbiyesi temaları Yesevi'nin maksadına uygun şekilde ortaya konulmuştur.

Gayemiz, Hoca Ahmed Yesevi'yi yeniden yazmak değil, onun gönlünden süzülen hakikati günümüz insanının kalbine ulaştırmaktır. Bu sebeple şerhler, ne kuru bir akademik çözümleme, ne de ölçüsüz bir yorum yoluna kaymadan, mutedil bir çizgiye sadık kalınarak hazırlanmıştır. Okuyucu, Yesevi'nin sözünü okurken hem zâhiri anlamı görebilecek hem de dönemin derviş mekteplerinde takip edilen bâtınî işaretleri hissedebilecektir.

Bu eserin, Yesevi'nin hikmet iklimine girmek isteyen gönüllere bir rehber olmasını niyaz ederim.

Niyazi AKTAŞ

01.12.2025

Takdim Yazısı

Sevgili okuyucu,

Elinizdeki çalışma, Yesevi'nin kıtalarını hem tarihi kaynaklara hem tasavvufî geleneğe hem de modern okuyucunun ihtiyaçlarına uygun şekilde bir araya getirmeyi hedeflemiştir. Amaç, Yesevi'nin sesini yeniden yorumlamak değil; onu günümüz insanına ulaştıracak berrak bir köprü kurmaktır.

Her kıtanın altında verilen şerhler; klasik müfessirlerin, mutasavvıfların ve irfan ehlinin yorumları esas alınarak Yesevi'nin maksadına sadık biçimde hazırlanmıştır. Bu sunuluş bölümü, okuyucuyu kıtaların hikmet iklimine hazırlamak ve eserin bütününe dair yön tayin etmek amacıyla eklenmiştir.

GİRİŞ

Hoca Ahmed Yesevi (1093-1166), Türkistan'da doğmuş ve hayatı boyunca halkı İslam'a davet etmiştir. O, sadece bir şair ve mutasavvıf değil, aynı zamanda halk eğitimcisi ve rehberidir. Onun tasavvufi öğretisi, toplumun anlayabileceği sade bir dille, doğrudan kalbe hitap eder.

Divan-ı Hikmet, Yesevi Hazretlerinin sözlü öğretisinin yazıya geçirilmiş hâlidir. Eser, ahlak, ibadet, nefis terbiyesi, Allah'a yakınlık ve insan ilişkileri gibi konuları, halkın anlayabileceği kıta ve beyitler hâlinde sunar.

Yaşadığı dönem, Selçuklu hâkimiyetinin genişlediği, İslam'ın Orta Asya ve Anadolu'ya taşındığı bir zaman dilimidir. Toplumsal ve siyasi belirsizlikler arasında Yesevi'nin tekkeleri ve irfan mektepleri, halkın maddi ve manevi yaralarını sarmada önemli rol oynamıştır.

ŞERH USÛLÜNE DAİR

Yesevi'nin kıtaları sade Türkçe ile söylenmiş ve derin tasavvufi sembollerle örülmüştür. Şerh yapılırken izlenen yöntemler:

1. **Metin Tespiti:** Orijinal metin esas alınmıştır.
2. **Günümüz Türkçesine Aktarım:** Kıtalar, modern okuyucunun anlayacağı şekilde sadeleştirilmiştir.
3. **Tasavvufi Açıklama:** Kavramlar ve semboller klasik tasavvuf kaynaklarıyla ilişkilendirilmiştir.
4. **Kur'an ve Sünnet Bağlantısı:** Her kıta, ilgili ayet ve hadislerle desteklenmiştir.
5. **Edebi ve Dilsel Tahlil:** Kelime kökleri, deyimlerin tarihî kullanımı ve vezin yapısı dengeli şekilde açıklanmıştır.
6. **Şiirden Çıkarılacak Dersler:** Kıtaların her biri okuyucunun günlük ve ruhsal hayatına katkıda bulunacak şekilde değerlendirilmiştir.

Bu yaklaşım, eserin hem akademik bir değer taşımasını hem de manevi bir rehber olarak anlaşılmasını sağlayacaktır.

Tasavvufî Çevresi

Yesevi, tasavvuf anlayışını halkla buluşturmak amacıyla *Hikmet* adı verilen kısa şiirlerle öğretisini yaymıştır. Yesevîlik geleneği, özellikle gönül terbiyesi, tevazu, hizmet ve Allah'a aşk temelleri üzerine kuruludur.

Yesevi'nin tasavvuf anlayışı:

- Allah'ın birliğine olan vurgusu (vahdet-i vücûd veya vahdet-i şuhûd anlayışı),
- Aşk merkezli marifet ve teslimiyet,
- Nefis terbiyesi ve gönül arındırma,
- Tevazu, sabır ve hizmet bilinci,

temelleri üzerine şekillenmiştir. İnsan, Yesevi'ye göre Allah'ın bir aynasıdır; gönlü ise ilahi tecellilere mazhar bir mekân hâline gelir. Bu sebeple onun hikmetlerinde "gönül yapmak" en yüce ibadetlerden biridir.

Dil ve Sanat Anlayışı

Yesevi, halkın anlayacağı Türkçe ile yazmış, kelimeleri sadeleştirmiş fakat mânâyı derinleştirmiştir. Bu tercih, yalnızca edebî değil, irşad niyetinin dilidir. Bugün Yesevi'nin hikmetlerini okuyan herkes, aradan geçen asırlara rağmen onun gönlünden yükselen samimi yakarışı hâlâ hissedebilir.

KULLANILAN KAYNAKLAR HAKKINDA

Klasik Kaynaklar

- Hoca Ahmed Yesevi – *Divan-ı Hikmet* (çeşitli nüshalar)
- Kur'an ve Sünnet Işığında Divan-ı Hikmet Yorumları
- Mevlânâ Celâleddîn Rûmî – *Mesnevî*
- İbnü'l-Arabî – *Fusûsu'l-Hikem*
- Abdülkadir Geylânî – *Fütûhu'l-Gayb*
- İmam-ı Rabbânî – *Mektûbât*

Tasavvuf Tarihi ve Araştırmaları

- Mahmud Erol Kılıç – *Hoca Ahmed Yesevi ve Divan-ı Hikmet'in Tasavvufi Analizi*
- Mustafa Tatcı – *Hoca Ahmed Yesevi Külliyatı*
- Fuad Köprülü – *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*

Modern Akademik Kaynaklar

- Çeşitli tasavvuf ve edebiyat araştırmaları
- Yesevi'nin düşüncesine dair çağdaş incelemeler

DUA

Rahmet ve mağfiret sahibi olan Allah'a hamd eder, Habibi Muhammed Mustafa'ya salât u selâm ederiz.

Ya Rabbi...
Bu eseri hazırlarken niyetimizi halis eyle. Yesevi'nin gönlünden süzülen hikmeti, okuyanın gönlünde bir diriliş ve aydınlanma vesilesi kıl.

Kalplerimize muhabbet ver.
Sözümüze hikmet ver.
Yolumuza bereket ver.
Adımlarımızı hakikate yönelt.

Bu kitaptan okuyan her bir gönlü, Yesevi'nin irfanıyla buluştur. Sözün kabuğunda kalmaktan muhafaza eyle, özüne erişmeyi nasip eyle.

Ya Rab...
Bu çalışmayı kabul edilmiş bir amel, bir sadaka-i câriye, bir gönül mektebi kıl.
Bizi, Yesevi'nin çağırdığı "sevgi" kapısından ayırma.
Âmin.

Hikmet 1 *İkinci Defterin Sözlerini Açtım Ben!*

1. Kıta

Orijinal:
Besmeleyle başladım, ne hikmetler söyledim,
İnci, cevher hikmeti, taliplere saçtım ben,
Çok riyâzetler çekip, çok kanlar yudumladım,
Bak ikinci defterin sözlerini açtım ben.

Günümüz Türkçesi:
Bismillah diyerek başladım, nice hikmetler söyledim.
Bu hikmetleri inci ve cevher gibi isteyenlere saçtım.
Çok riyazetler (nefis terbiyesi) çektim, çok çileler yaşadım.
Şimdi bu sözlerin yer aldığı ikinci defteri açtım.

Açıklama:
Yesevî, hikmetlerinin kaynağını Besmele'ye bağlar. Tasavvufta riyazet, nefsin terbiyesi için çekilen zorluktur. "Kan yudumladım" ifadesi mecazîdir: çile, nefisle mücadele ve gözyaşıdır. Hak yolunun sözleri ancak böyle çilelerden doğar. "İkinci defter" ise manevî olgunluğun bir üst merhalesine işarettir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Her işe Allah'ın adıyla başla." (Fâtır 30:30'a işaret)
– "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems 91:9)
– Resûlullah: "Ameller niyetlere göredir." (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her hayırlı işe Besmele ile başlanır.
– Manevî söz tesirini nefs terbiyesinden alır.
– Hakikat, çileden süzülen bir cevherdir.
– Manevî yolculuk merhale merhale ilerler.

2. Kıta

Orijinal:
Söz dedim; her kim ise Cemâlu'llâh'a tâlip,
Damarları damara, cânı câna bağlayıp,
Garip, yetim, fakirin gönlünü de okşayıp,
Böylece gönlü latif olmayandan kaçtım ben.

Günümüz Türkçesi:
Kim Allah'ın Cemalini arzuluyorsa, kalbini tüm kalplere bağlamalıdır.

Gariplerin, yetimlerin, fakirlerin gönlünü hoş tutmalıdır.
Ben gönlü katı, şefkati olmayanlardan uzaklaştım.

Açıklama:
Yesevî'ye göre Allah'ın cemalini isteyen kimsenin kalbi merhametle yoğrulmuş olmalıdır. "Damarları damara bağlamak" bütün müminlerle gönül birliği kurmaktır. Tasavvufta gönlü incitmek en büyük günahlardan sayılır. Gönlü latif olmayan, Allah'a yaklaşamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Yetimi sakın horlama." (Duha 93:9)
– "Rahman'ın kulları... yeryüzünde tevazu ile yürürler." (Furkan 25:63)
– Hadis: "Merhamet etmeyene merhamet olunmaz." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'a yaklaşmanın yolu gönül incitmemektir.
– Garip, fakir ve yetimler Allah'ın emanetidir.
– Merhametli olmayanın manevî yolculuğu eksik kalır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Nerde görsen gönlü kırık, koş da ona merhem ol.
Şöyle mazlum yolda kalsa, yalnız koma yoldaş ol.
Mahşer günü O İlâhın dergâhına yakın ol.
"Ben!" deyip benlik güden kişilerden kaçtım ben.

Günümüz Türkçesi:
Gönlü kırık birini gördüğünde hemen koş, ona merhem ol.
Bir mazlum yolda kalmışsa onu yalnız bırakma, ona arkadaş ol.
Mahşer günü Allah'ın huzuruna yakın olanlar bunlardır.
Benlik iddiasında bulunan kibirli kimselerden uzaklaştım.

Açıklama:
Yesevî burada gönül eri olmanın esaslarını anlatır: mazluma yoldaş olmak, gönlü kırılanı onarmak. "Benlik" tasavvufta en büyük perdedir. Nefsini öne çıkaran, Allah'a uzak düşer. Gönül yapmak ise kulun Allah'a yakınlığının işaretidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur." (Maide 5:32)
– "Müminler birbirlerini sever, birbirlerine merhamet eder." (Buhârî)
– "Kalp kırmak Kâbe yıkmaktan beterdir." (Manevî kaide)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül yapmak ibadettir.

– Mazluma yoldaş olmak imanın gereğidir.
– Kibir ve benlik manevî yolu kapatır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Garip, fakir yetimlerin, Resul ahvâlini sordu.
O gece mirâca çıkıp Hakk'ın cemâlini gördü.
Mirâcından döndüğünde, fakirlerin hâlin sordu.
Gariplerin izin sürüp, bu yollara düştüm ben.

Günümüz Türkçesi:
Garipler, fakirler ve yetimler Peygamber'in hâlinden haber verdiler.
O gece Miraca çıkıp Allah'ın cemalini gördü.
Döndüğünde yine fakirlerin hâlini sordu.
Ben de onların izinden giderek bu yollara girdim.

Açıklama:
Yesevî, Resûlullah'ın miraca yükselip en yüce manzaralara ulaşmasına rağmen, döner dönmez garipleri sormasını büyük bir örnek olarak gösterir. Yani Allah'a en yakın olan, gariplere en yakın olandır. Tasavvufta gariplik, dünyaya aitlikten sıyrılma hâlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Rabbin seni yetim bulup barındırmadı mı?" (Duha 93:6)
– "Ben ve yetimi gözeten kimse cennette yan yanayız." (Buhârî)
– Miraç hadisleri (Buhârî, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Resûlullah'ın sünneti garipleri korumaktır.
– Allah'a yakınlık, insana merhametle ölçülür.
– Manevî yol, gariplerin izini sürmekle yürünür.

---

5. Kıta

Orijinal:
O Resul'e ümmet isen gariplere uyar ol.
Ayet, hadis, her kim derse, itaat et, duyar ol.
Rızık, nimet her ne verse, buna kanaatkâr ol,
İşte hep kanaat edip, şevk şarabın içtim ben.

Günümüz Türkçesi:
Peygamber'e ümmetsen gariplere uy, onların yanında ol.
Ayet ve hadisi işittiğinde hemen itaat et.

Allah’ın verdiği rızka kanaat et.
Ben kanaat ederek manevî neşenin şarabını içtim.

Açıklama:
Burada üç temel erdem öğretilir:

1. Gariplere sahip çıkmak,
2. Ayet ve hadise teslimiyet,
3. Kanaat.
   “Kanaat şarabı” tasavvufta kalp huzurudur. Nefs hırsla değil, kanaatle sakinleşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Rabbinin verdiğine razı ol.” (Hicr 15:88)
– “Gerçek mümin, kardeşine merhamet edendir.”
– Hadis: “Kanaat bitmeyen bir hazinedir.” (Taberânî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kanaat, insanı huzura ulaştırır.
– Ayet ve hadise uyan, yolunu şaşırmaz.
– Gariplere destek olmak imanın şiarıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hicretiyle Resulullah Medine’de garip oldu.
Yalnızlık, sıkıntı çekip, Yaradan’a habip oldu.
Cefâ çektikçe Rahmân’ın sevgisine yakın oldu.
Garip olup menzillerden, birer birer geçtim ben.

Günümüz Türkçesi:
Peygamber hicret ettiğinde Medine’de garip kaldı.
Yalnızlık ve sıkıntı çekti ama böylece Allah’ın sevgilisi oldu.
Çile çektikçe Rahmân’ın sevgisine daha da yaklaştı.
Ben de gariplik hâliyle menzilleri birer birer geçtim.

Açıklama:
Yesevî burada garipliği bir makam olarak anlatır. Peygamberimizin hicreti, yalnızlık ve sabrın en büyük örneğidir. Tasavvuf yolcusu da dünyada garip gibi yaşar: beklentisiz, sade, Allah’a yönelmiş. Çile ibadet değildir ama kalbi arıtır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Gerçekten zorlukla beraber bir kolaylık vardır.” (İnşirah 94:5–6)

– Resûlullah: “İslam garip başladı, yine garip olarak dönecektir; gariplere ne mutlu.” (Müslim)
– Hicret ayetleri (Tevbe 9:20–21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gariplik, Hak yolunda büyük bir makamdır.
– Zorluklar Allah’a yakınlaştırır.
– Hicret, fedakârlığın en büyük örneğidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Akıllıysan sen ey nefsim! Gariplerin gönlün avla.
Resulullah gibi gezip, diyar diyar yetim ara.
Sen sakın iltifat etme, dünyaperest soysuzlara.
Yüz çevirip deryâ oldum, umman olup taştım ben.

Günümüz Türkçesi:
Ey nefsim, akıllıysan gariplerin gönlünü kazan.
Peygamber gibi dolaşıp yetimleri ara, onlarla ilgilen.
Dünyaya düşkün, kalbi kirli insanlara sakın yönelme.
Ben yüzümü dünyadan çevirip deniz gibi taştım.

Açıklama:
Yesevî burada nefsi muhatap alır. Gariplerin gönlünü “avlamak” merhametle sahip çıkmaktır. Resûlullah’ın sünneti yetimlere kol kanat germektir. Dünyaperestlerden uzak durmak, kalbi dünyaya bağlayan zincirleri çözmek demektir. “Deryâ olup taşmak” ise kalbin Allah muhabbetiyle genişlemesi ve taşmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Yetimi sakın horlama.” (Duha 93:9)
– “Dünya hayatı bir oyun ve eğlencedir.” (Ankebut 29:64)
– Hadis: “Ben ve yetimi gözeten kimse cennette yan yanayız.” (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gariplerin gönlünü kazanmak büyük bir ibadettir.
– Dünyaperestlerle yol yürünmez.
– Allah sevgisi kalbi genişletir, taşır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Mevlâ'm açtı aşk kapısın, o da geldi bana değdi.
Toprak eyleyip "Hazır ol!", diyerek boynumu eğdi.
Melametin yağmur gibi tüm okları bana değdi.
Ok saplandı yüreğime, ciğerimi deştim ben.

Günümüz Türkçesi:
Allah aşk kapısını açtı, onun tecellisi bana dokundu.
Beni toprak gibi alçak gönüllü kılıp "Hazır ol" diyerek boynumu eğdirdi.
Melâmîlik okları yağmur gibi üzerime geldi.
O oklar gönlüme saplandı; nefisimi derin derin yaraladım.

Açıklama:
"Aşk kapısının açılması" hakikat nurunun kalbe doğmasıdır. "Toprak olmak" tasavvufta tevazu makamıdır. Melâmet, insanların övmesini değil, Hakk'ın beğenmesini aramaktır; nefsi kırar. Okların kalbe saplanması, nefsin yaralanması ve hakikate açılmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah tevazu göstereni yükseltir." (Hadis, Müslim)
– "Allah, gönülleri dilediğine açar." (En'am 6:125)
– Melâmet ehline dair: "İbadeti gizlemek sadakanın en faziletlisidir." (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tevazu, aşk yolunun kapısıdır.
– Melâmet, nefsin perdelerini yırtar.
– Hak aşkı kulun gönlünü kökten değiştirir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Gönlüm katı, dilim acı, özüm ve kendim zâlim.
Kur'ân okur, amel etmez, yalancısın sahte âlim.
Garip cânımı vereyim, ne yazık ki, yoktur malım.
Düşmeden ateşine Hak'tan korkup piştim ben.

Günümüz Türkçesi:
Gönlüm katı, dilim sert, aslında ben zalim biriyim.
Kur'an okur ama amel etmezsem yalancı bir sahte âlim olurum.
Fakirliğimden malım yok ama bu canımı vermeye hazırım.
Ateşe düşmeden Allah korkusuyla piştim.

Açıklama:
Burada Yesevî nefsi muhasebe eder. Kur'ân okumak yetmez; amel etmeyen ilim sahibine

“sahte âlim” der. Fakirlik mazeret değildir; önemli olan teslimiyet ve gönül zenginliğidir. “Ateşe düşmeden pişmek” ise dünyadaki çile ve muhasebe ile nefsi olgunlaştırmaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Niçin yapmadığınız şeyleri söylersiniz?” (Saff 61:2)
– “Kıyamet günü ilk sorgulanacak olan ilimdir.” (Müslim)
– “Ameller niyetlere göredir.” (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kur’ân ilmi ancak amel edince kıymetlidir.
– Gönül yumuşak olmalı, dil incitmemelidir.
– Nefis muhasebesi insanı olgunlaştırır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Yaşım altmış üçe erdi, ömrümü geçirdim gâfil,
Hakk’ın emrini tutmadım, kendim ise kara câhil.
Namaz, oruç hep kazada, olunmaz cemâle nâil,
Kötüye tâbi oldum, iyilerden geçtim ben.

Günümüz Türkçesi:
Yaşım altmış üç oldu ama gaflet içinde yaşadım.
Allah’ın emirlerini yerine getirmedim; gerçek cahil benim.
Namaz, oruç hep kazaya kaldı; böyle Allah’ın cemaline ulaşılamaz.
İyilerden uzaklaşıp kötülere uyduğum günlerim oldu.

Açıklama:
Yesevî kendini hesaba çeker. Yaş yetmiş olsa da kalp gafletse insan cahildir. İbadetleri ertelemek en büyük tehlikedir. “Cemale nail olmak”, Allah’a yakınlığı ifade eder. Kötülere uymak kalbi köreltir; iyilerden uzaklaşmak ise manevî ölüm gibidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “İnsan gaflette olduğu halde ömrü geçer.” (Münafıkun 63:9)
– Hadis: “Namaz dinin direğidir.”
– “Kişi dostunun dini üzeredir.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ömür çabuk geçer; gaflet öldürür.
– İbadetleri ertelemek kalbi çürütür.
– Dost seçimi kişinin ahiretini belirler.

---

11. Kıta

Orijinal:
Yazıklar olsun bana, aşk kadehin içmeden,
Çoluk çocuk, haneden, tamamen vazgeçmeden,
Suç ve isyan düğümünü, buradayken çözmeden,
Şeytan galip gelince cân verirken şaştım ben.

Günümüz Türkçesi:
Aşk kadehinden içemeden yazıklar olsun bana.
Aileye, dünyalığa tam olarak veda edemeden...
Suç ve isyan bağını bu dünyada çözmeden...
Şeytan galip gelince can verirken şaşırdım.

Açıklama:
"Aşk kadehi" ilahî muhabbetin tadıdır. Dünya bağlarından tamamen sıyrılmak, dünyayı terk etmek değil; kalbe sokmamaktır. Günah düğümünü çözmek tevbe ile olur. Şeytanın galip gelmesi ise nefsin son anlarda bile direnişe geçmesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Ölüm gelmeden önce tevbe edin." (Hadis, Tirmizî)
– "Malları ve çocukları fitnedir." (Enfal 8:28)
– "Şeytan sizi fakirlikle korkutur." (Bakara 2:268)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tevbe geciktirilmemelidir.
– Dünya bağları kalbe hakim olmamalıdır.
– Ölüm hazırlığı iman yolunun şartıdır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Beni gam-kedere salıp, imânıma çengel vurdu.
Mürşidim kokular saçıp, "Hazır ol!" diye buyurdu.
Laîn şeytan benden kaçıp, pisliğiyle defoldu,
Yaradan'ıma hamdolsun, imân nuru açtım ben.

Günümüz Türkçesi:
Gam ve keder bana musallat oldu, imanımı sarsmak istedi.
Mürşidim nurlu kokular saçıp "Hazır ol!" diye beni uyardı.
Lanetli şeytan benden kaçıp pisliğiyle defoldu.
Allah'a hamdolsun, iman nurunu açtım.

Açıklama:
Gam ve keder bazen nefsin zayıf anlarında iman sarsıntısı oluşturabilir. Mürşidin varlığı

yolcuyu koruyan bir rahmettir. Şeytanın kaçması, kalbin nurlanmasıyla olur. İman nuru açıldığında gönül aydınlanır ve karanlık varlıklar yaklaşamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Doğrusu şeytanın hileleri zayıftır.” (Nisa 4:76)
– “Allah iman edenlerin velisidir; onları karanlıktan aydınlığa çıkarır.” (Bakara 2:257)
– Mürşidin rehberliği: “Âlimler peygamberlerin varisleridir.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Mürşid rehberliği iman için büyük bir nimettir.
– Şeytan nurun olduğu yere yaklaşamaz.
– Gam ve keder imanla bertaraf edilir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Mürşid-i kâmile hâdim, ben yolunda yürüdüm,
Göz kırpmadan hizmet ettim, edeple huzurda durdum.
Medet etti, himmetiyle, şeytanı yanımdan kovdum.
Ondan sonra kanatlanıp, çırpınarak uçtum ben.

Günümüz Türkçesi:
Olgun bir mürşide hizmet ettim, onun yolunda yürüdüm.
Hiç gevşemeden hizmet ettim, edeple huzurunda durdum.
Mürşidim destek verip himmetiyle şeytanı benden uzaklaştırdı.
Sonra sanki kanatlanıp uçacak hâle geldim.

Açıklama:
Mürşid-i kâmil, kulun içindeki karanlığı aydınlatan rehberdir. Ona hizmet etmek nefsi terbiye eder. Edep, hakikat yolunun temelidir. Mürşidin himmeti, kulun kalbini dünyadan ve şeytanın vesveselerinden temizler. Manevî “uçuş”, nefsin hafifleyip ruhun yükselmesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’tan korkun ve sadıklarla beraber olun.” (Tevbe 9:119)
– “Âlimler peygamberlerin varisleridir.” (Tirmizî)
– “Şüphesiz şeytanın hileleri zayıftır.” (Nisâ 4:76)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Mürşid rehberliği nefsi arındırır.
– Edep, hizmet ve sadakat manevî yükseliş getirir.
– Himmet, şeytanın vesvesesini uzaklaştırır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Garip, fakir, yetimleri, sevip sevindiresin.
Bedenini parçalayıp, yoluna kurbân veresin.
Misafirine, yoksula, cândan ikrâm edesin,
Hakk'ın emrini işitip, bu sözleri dedim ben.

Günümüz Türkçesi:
Garipleri, fakirleri, yetimleri sevip sevindirmelisin.
Kendini feda edercesine Allah yoluna hizmet etmelisin.
Misafirine ve yoksula candan ikramda bulunmalısın.
Allah'ın emirlerini dinleyerek bu sözleri söyledim.

Açıklama:
Yesevî'nin tasavvuf anlayışı "hizmet" merkezlidir. Garipleri sevindirmek, Allah'ın sevgisine kapı açar. Bedenini feda etmek mecazen fedakârlıktır. Misafire ikram, sünnetin önemli bir gereğidir. Bütün bu öğütler Kur'ân ve sünnet kaynaklıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Yetimi ve yoksulu doyurmayı teşvik eder." (Hâkka 69:34)
– "Misafire ikram imandandır." (Buhârî)
– "Allah yolunda mallarını harcayanları Allah sever." (Bakara 2:195)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Garipleri sevindirmek büyük bir ibadettir.
– Misafir ağırlamak sünnettir.
– Fedakârlık, Allah'a yakınlığa vesiledir.

---

15. Kıta

Orijinal:
Fakir, garip, yetimlerin, her kim ki hâlini sorar,
Razı olur o kulundan, Rahîm olan Perverdigâr,
Ey bî-haber sen sebepsin, budur bir sırr-u esrar.
Hak Mustafa öğüdünü, işitip söyledim ben.

Günümüz Türkçesi:
Fakirlerin, gariplerin ve yetimlerin hâlini soran kuldan Rahmet Sahibi Allah razı olur.
Ey habersiz kişi! Sen bunun sebebini bilmiyorsun, bu büyük bir sırdır.
Ben bu öğütleri Peygamber'in tavsiyesini dinleyerek söyledim.

Açıklama:
Fakirlerle ilgilenmek sadece yardım değil, Allah'ın rızasına giden bir kapıdır. Gariplerin gönlünü

sormak, kul ile Allah arasında özel bir bağı harekete geçirir. Yesevî bunun "sır" olduğunu söyler: Allah'ın merhameti garipler üzerindedir. Bu, sünnetin açık bir tavsiyesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Müminlerin zayıfları sayesinde rızıklandırılır ve yardım görürsünüz." (Hadis, Tirmizî)
– "Onların hâlinden habersiz sanırsın, fakat onlar iffet sahibidir." (Bakara 2:273)
– "Yetimi gözet, yoksulu doyur." (İnsan 76:8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'ın rızası zayıfların yanındadır.
– Garipleri sormak büyük bir manevî sır taşır.
– Peygamber öğütleri hayatın merkezinde olmalıdır.

---

16. Kıta

Orijinal:
Yedi iken benim yaşım, Arslan Bab'a verdim selâm,
Dedim ona; "Hak Mustafa emanetin et armağan."
Bin bir zikrini o zaman, ikmal eyledim, tamam,
Nefsim ölüp lâ-mekâna, ulaşıp yükseldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Yedi yaşındayken Arslan Baba'yı selamladım.
Ona "Peygamber'den getirdiğin emaneti ver" dedim.
Bin bir zikri o zaman tamamladım.
Nefsim ölünce mekânsızlık makamına yükseldim.

Açıklama:
Yesevî menkıbeye işaret eder: Arslan Baba'nın Hz. Peygamber'den aldığı hurmayı Yesevî'ye teslim etmesi. Bin bir zikir tamamlamak, nefs terbiyesinin kemalidir. "Nefsin ölmesi" tasavvufta "ölmeden önce ölmek" makamıdır. Lâ-mekân ise ilahî huzur hâlini temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Ölmeden önce ölünüz." (Tasavvufta hadis olarak kullanılır, mânâ hadislere uygundur.)
– "Allah'ı çok zikredin." (Ahzab 33:41)
– "Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zikir, nefsi arındırmanın temel yoludur.
– Manevî yükseliş tevazu ve teslimiyet ister.
– Mürşid silsilesinin önemi büyüktür.

---

17. Kıta

Orijinal:
Hurma verip başımı okşayıp nazar eyledi,
Fırsat bulup âhirete göç edip, sefer eyledi.
“Elveda!” deyip dünyadan, vazgeçti hazer eyledi.
Medreseye gittim de coştum, taştım işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Bana hurma verip başımı okşadı, bana baktı.
Sonra fırsatı gelince ahirete göçüp gitti.
“Elveda” diyerek dünyadan ayrıldı.
Ben de medreseye gidip ilimde coştum, taştım.

Açıklama:
Bu kıta, Arslan Baba’nın Yesevî’ye emaneti teslim edip vefat etmesi menkıbesini anlatır. Mürşidin vefatı yolculuğun bitmesi değil, öğrencinin olgunlaşmasıdır. Medreseye gitmek, ilmin zahir kanadıdır; tasavvuf ise batın kanadıdır. Yesevî iki kanadı birleştirmiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmran 3:185)
– “Âlimler peygamberlerin varisleridir.” (Tirmizî)
– Hz. Peygamber çocukların başını okşardı. (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Mürşidlerin vefatı yolculuğun sonu değil, başlangıcıdır.
– İlim, coşkun bir ırmak gibi olmalıdır.
– Dünya geçicidir; asıl yurt ahirettir.

---

18. Kıta

Orijinal:
“İnnâ fetahnâ”yı okuyup, ben ma’nâsını sordum,
Nur doldu gönlüme, O’nun cemâlini gördüm,
Hocam bana; “Sus!” dedi, ben ise bakakaldım,
Yaşım saçıp çaresiz, durup kaldım işte ben.

Günümüz Türkçesi:
“İnnâ fetahnâ” (Fetih Suresi) okudum ve anlamını sordum.
Gönlüme nur doldu, Allah’ın cemalini kalbî bir keşifle gördüm.
Hocam “Sus!” dedi ama ben hayretle kaldım.
Yaşlar dökerek çaresizce durakaldım.

Açıklama:
“İnnâ fetahnâ” kalpteki manevî fetihleri simgeler. Nurun kalbe dolması bir keşf halidir. Cemali görmek burada “kalbî şuhud”, yani Allah’ın tecellilerini hissetmektir. Mürşidin “sus” demesi, bu hâlin sır olduğunu ve izah edilmesinin mümkün olmadığını gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik.” (Fetih 48:1)
– “Allah bir kulunu sevdiğinde onun kalbini nurlandırır.” (Hadis)
– “Takva sahiplerine Allah bir çıkış yolu verir.” (Talak 65:2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî fetihler ilimle ve teslimiyetle gelir.
– Hakikat bazen anlatılamaz, sadece yaşanır.
– Keşf hâlleri edep ve sükût ile korunur.

---

19. Kıta

Orijinal:
“Ey câhil! Ma’nâsı budur.” dedi ve ben de bildim,
Bundan sonra çöller gezip, Hakk’ı hakikati sordum,
Lütfetti, şeytanı yendim hem de sırtına bindim,
Mızrak sokup belini ezip dövdüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
“Mâna budur ey cahil” dedi, ben de öğrendim.
Sonra çöllere düştüm, Hakk’ın hakikatini aradım.
Allah lütfetti, şeytanı yendim, hükmüm altına aldım.
Onu mızrakla alt edip perişan ettim.

Açıklama:
Mürşidin “ma’nâ budur” demesi, kişinin bâtın gözünün açılmasıdır. Çöle düşmek ise dünyadan soyutlanıp nefs mücadelesine girişmektir. “Şeytanın sırtına binmek”, nefsin hilelerini tanıyıp onu hâkimiyet altına almak demektir. Mızrak sokmak, kalbe saplanan ilahi kuvvetle nefsi kırmaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Şüphesiz şeytan sizin apaçık düşmanınızdır; siz de onu düşman edinin.” (Fâtır 6)
– Peygamberimiz: “Gerçek pehlivan öfke anında nefsine hâkim olandır.” (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat ilimle değil hâl ile anlaşılır.
– Şeytanı yenmek nefs terbiyesiyle mümkündür.
– Manevi mücadele cihad-ı ekberdir.

---

20. Kıta

Orijinal:
“Ey bî-haber! Ma’nâ budur,” dedi, ben de bildim,
Bir ayeti, bin ma’nâda açıkladı ben de gördüm,
Harlık, zârlık, meşakkati hedef kıldı ben de bildim,
Ondan sonra Hak yoluna düştüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
“Ey habersiz! Mâna budur” dedi, ben de öğrendim.
Bir ayetin binlerce mânâsı olduğunu fark ettim.
Darlık, yoksulluk ve çileye talip olmayı hedef kıldım.
Sonra Hak yoluna tam olarak yöneldim.

Açıklama:
Bu kıtada Kur’an’ın derinliği vurgulanır. Bir ayetin binlerce hikmeti vardır. Derviş; bolluk değil, çileyi, meşakkati tercih eder. Çünkü meşakkat, kalbi cilalar. Hak yoluna düşmek; dünyayı terk edip kalbi Allah’a bağlamak demektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Biz ayetleri düşünen bir toplum için açıklıyoruz.” (En’am 98)
– Peygamberimiz çileye sabrı öğütlemiştir: “En çok bela peygamberlere, sonra salihlere gelir.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kur’an’ın mânâları sınırsızdır.
– Çile, hak yolunun öğretmenidir.
– Hak yoluna yönelmek sabır ister.

---

21. Kıta

Orijinal:
Zikrini itmam edip, ben döndüm divâneye,
Hak’tan başka söylemedim, ben hiçbir bîgâneye,
Nur arayıp tâlip oldum o yüce pervâneye,
Kor olup tutuştum, yandım ve söndüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Zikirleri tamamladım, sonra divâne hâline döndüm.
Allah’tan başka bir şeyi konuşmaz oldum.
Nur arayıp o yüce ışığa talip oldum.
Aşkla yanıp tutuştum, sonra yokluğa erdim.

Açıklama:
“Divâne olmak” Allah aşkıyla aklını fani işlerden çekmek demektir. Hak’tan başka konuşmamak ise kalbin saflaşmasıdır. Pervâne mecazı, hakikat ateşinde yanan âşığı temsil eder. Yanıp sönmek ise fenâ fillâh hâlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’ı çok zikredin ki felaha eresiniz.” (Cum’a 10)
– “Kişi sevdiğiyle beraberdir.” (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zikir kalbi temizler.
– Aşk, insanı benlikten arındırır.
– Fenâ hâli, yoklukta varlığı bulmaktır.

---

22. Kıta

Orijinal:
Nam ve nişan hiç kalmadı; “Lâ…lâ…” oldum,
Allâh zikrin diye diye, ben “İllâ…” oldum,
Halis oldum, muhlis oldum, “Li’llâh…” oldum,
Fenâ fi’llâh makamına geçtim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Benlik ve ün kalmadı; “Lâ” oldum.
Allah zikrini söyleye söyleye “İllâ” oldum.
Samimi ve ihlaslı olup “Lillah” oldum.
Fenâ fillâh makamına eriştim.

Açıklama:
“Lâ” nefyi, yani “yokluğu”, “İllâ” ise varlığı yani Allah’ı ifade eder. Derviş önce “Lâ” olur, benliği silinir; sonra “İllâ” olur, Allah ile dolar. “Li’llâh olmak”, tüm amelleri yalnız Allah için yapmak demektir. Bu hâl fenâ fillâh makamıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– Kelime-i tevhid: “Lâ ilâhe illallah.”
– “Ameller niyetlere göredir.” (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tevhid nefisle başlar.
– “Lâ” demeden “İllâ”ya ulaşılamaz.
– İhlas makamı fenâ yolunun özüdür.

---

23. Kıta

Orijinal:
Sünnettir kâfir de olsa, incitmek kusur, günâh!
Katı kalpli, gönül kıran, senden müştekidir Allâh!
Hak şahittir böyle kula, yeri ateştir maâza'llah!
Duydum bunu âlimlerden, söylüyorum işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Kâfir bile olsa incitmek günah ve kusurdur.
Gönül kıran kişiden Allah şikâyetçidir.
Allah şahittir, böyle birinin yeri ateştir.
Bunu âlimlerden duydum, size söylüyorum.

Açıklama:
Tasavvuf ehli, insanı yaratandan ötürü sever. Kâfire bile eziyeti haram görür. Gönül kırmak, Allah'ın nazargâhı olan kalbe zarar vermektir. Katı kalplilik, imanın zayıflığıdır. Yesevî, manevi uyarı yapmaktadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Biz insanı en güzel biçimde yarattık." (Tîn 4)
– Peygamberimiz: "Mümin, insanların elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül kırmamak farzdır.
– Kâfir de olsa zulmetmek haramdır.
– Allah katı kalbe razı değildir.

---

24. Kıta

Orijinal:
Sünnetlerin sıkı tutup, ben Resul'e ümmet oldum.
Yer altına yalnız girip, içim dışım, nurla doldum.
Hak âşıkları yanında ehil oldum, mahrem oldum.
Bâtın mızrağı ile kör nefsimi yendim ben.

Günümüz Türkçesi:
Sünnete sımsıkı sarıldım, Resul'e gerçek ümmet oldum.
Kabirde yalnız kalacağımı bilip kalbimi nurlandırdım.
Hak âşıkları yanında ehil ve mahrem hâle geldim.
Bâtın mızrağıyla kör nefsi yendim.

Açıklama:
Sünnete uymak, hakikat yolunun temelidir. Kabir yalnızlığını düşünmek kişiyi gafletten uyandırır. Tasavvuf ehli arasında "ehil" olmak, kalbin saflaştığını gösterir. "Bâtın mızrağı" ilahi nurdur; nefsi yarıp hakikati ortaya çıkarır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Peygambere itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur." (Nisâ 80)
– "Akıllı kişi ölmeden önce ölüm için hazırlık yapandır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sünnet rehberdir, terk edilmez.
– Kabir yalnızlığına hazırlanan dünyada nurlanır.
– Nefs, ancak batın mücadelesiyle yenilir.

---

25. Kıta

Orijinal:
Nefsim beni saptırdı, zelil, hakir eyledi.
Çırpındırıp halka beni, ağlanacak kul eyledi.
Zikrullah'tan uzak tutup, şeytana dost eyledi.
"Hazır ol ey nefsim!" deyip, başım parçaladım ben.

Günümüz Türkçesi:
Nefsim beni saptırdı, rezil etti, küçük düşürdü.
Halkın içinde utandırdı, perişan etti.
Zikirden uzaklaştırdı, beni şeytana arkadaş kıldı.
"Hazır ol ey nefsim!" diye kendimi uyardım ve nefsimi kırdım.

Açıklama:
Hoca Ahmed Yesevî, nefsin aldatıcılığını itiraf eder. Nefis; kişiyi şöhret, dünya, ayıp, günah gibi alanlara sürükleyerek zelil eder. "Başım parçaladım" sözü mecazdır; nefsin isteklerini kırmayı ifade eder. Derviş, nefsin hilelerini fark edip kendisini hesaba çeker.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Nefis aşırı şekilde kötülüğü emredicidir." (Yusuf 53)
– Hz. Ömer: "Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefis terbiyesi yapılmazsa kişiyi rezil eder.
– Zikirden uzaklaşan kalp şeytana yakınlaşır.
– Mümin, nefsini sürekli sorgulamalıdır.

---

26. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed dikkat et, ömrün gaflet ile geçti.
Vâ hasretâ! Gözden dizden kuvvet ve dermân gitti.
Eyvahlar olsun ey nefsim! Pişmanlık vakti geldi,
Makbul bir amelim yokken, kervan olup göçtüm ben.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, dikkat et; ömrün gafletle geçti.
Yazık ki gözden dizden güç ve kuvvet gitti.
Nefsim eyvah! Artık pişmanlık zamanı geldi.
Makbul bir amelim yokken kervan gibi göçüp gidiyorum.

Açıklama:
Bu kıta, yaşlılığın gelişi ve ömrün boşa geçirilmesi karşısında derin bir pişmanlık ifadesidir. "Kervan olup göçmek" ölüm yolculuğunu anlatır. Yesevî, kendine hitap ederek nefsi azarlamakta, gafletle geçen ömür için mahzun olmaktadır. Hak yolunun en önemli adımı, kişinin kendi kusurunu görmesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)
– "Akıllı kişi, nefsini sorgulayan ve ölümden sonrası için çalışan kişidir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ömür gafletle tüketilmemelidir.
– Yaşlılık gelmeden önce ibadet fırsatı değerlendirilmelidir.
– Kişi kendi eksiklerini görmelidir; pişmanlık uyanışın başlangıcıdır.

Hikmet 2 *Altmış Üçte Girdim Yere*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar kulak verin size olan sözüme,
Ben niçin altmış üçte çekildim, girdim yere?
Hak Mustafa miraçta nazar etti özüme,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, sözümü dinleyin:
Ben neden altmış üç yaşında çekildim ve dünyadan ayrıldım?
Hak (Allah) Mustafa'yı (Peygamber'i) miraçta bana bakıp onayladı.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî burada hayatının son dönemini anlatır. “Girmek yere” mecaz olarak ölümü ve ahirete göçü ifade eder. Miraçta Hakk’ın nazarı, Yesevî’nin ruhî olgunluğunun tasdikidir. Ölüm, bir kulun manevi yolculuğunun son değil, bir geçiş aşamasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân 3:185)
– “Kulların en hayırlısı, yaşlandığında tevbe ve ibadetle ölenlerdir.” (Hadis, İbn Mâce)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm, ilahi bir plan ve ruhun olgunluk işaretidir.
– Allah ve Peygamber tasdiki, kulun makbul hâlini gösterir.
– Yaşlılık, nefsi muhasebe ve hazırlık dönemidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Hak Muhammed Mustafa, Cibril’e eder suâl;
“Bedene girmeden ruh, acep bulur mu kemâl?”
Göz yaşlı, başı eğik, kameti boyu hilâl,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Hak Muhammed Mustafa (Hz. Peygamber) Cebrail’e sorar:
“Ruh bedene girmeden kemale ulaşabilir mi?”
Gözleri yaşlı, başı eğik, boyu hilal gibi kıvrık,
Bu nedenle altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Bu kıta, ruhun olgunluğu ve bedenle ilişkisini sorgular. Yesevî, kemalin (olgunluğun) sadece bedene bağlı olmadığını belirtir. Peygamber’in bu sorusu, ruhî terbiyenin önemini vurgular. “Hilâl gibi boy” tasavvufî alçakgönüllülüğü temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Ruhumdan bir nefes verdim; işte siz onunla var oldunuz.” (Hicr 15:29)
– “İnsan ancak niyetine göre değerlendirilir.” (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ruhî olgunluk, yaş ve bedenden bağımsızdır.
– Alçakgönüllülük ve tevazu manevi kemalin işaretidir.
– Peygamber öğütleri, ruh terbiyesinde rehberdir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Cebrail der Resule; “Ümmet işi size hak,
Gökteki meleklerden ders ve hikmet alarak,
Yedi kat gök inleyip feryâdına uyarak,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Cebrail Hz. Peygamber’e der ki:
“Ümmetin işleri hakkıyla sana emanettir;
Gökteki meleklerden ders ve hikmet alarak,
Yedi kat göklerin feryadına kulak vererek,
Bu nedenle altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.”

Açıklama:
Yesevî, Peygamber aracılığıyla ilahi hikmeti ve sorumluluğu anlatır. Meleklerden hikmet almak, ilim ve ibadette örnek almaktır. “Yedi kat gök” metaforu, kainatın Allah’ın emirleriyle dolu olduğunu gösterir. Ölüm, bu sorumluluğun ve hikmetin tamamlanmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik.” (Fetih 48:1)
– “Âlimler peygamberlerin varisleridir.” (Tirmizî)
– “Allah’ın melekleri dilediğine vahiy verir.” (Bakara 2:97)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi hikmet ve sorumluluk, insanın yüküdür.
– Meleklerin ve ilahi işaretlerin öğrettiklerine kulak verilmeli.
– Ölüm, görevlerin ve hikmetin tamamlandığını gösterir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Sen tam dört yüz yıl sonra ona ol sadık ümmet.
Nice yıllar dolaş yol göster, eyle himmet.
On dört bin âlim ile gerek devam-ı hizmet,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Ey ümmet, dört yüz yıl sonra ona sadık ol.
Yıllarca dolaş, yol göster ve yardım et.
On dört bin âlimle hizmetin devamını sağla.
İşte bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî burada gelecek nesillerin sadakatini ve ilim yolundaki sürekliliği vurgular. Hizmet ve himmet, bir ümmetin manevi dirilişinin göstergesidir. “On dört bin âlim” mecazla ilim ve hikmetin devamını ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’ın dini uğrunda ilim sahiplerini takip edin.” (Hadis)
– “Âlimler peygamberlerin varisleridir.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nesiller boyu sadakat ve ilmî hizmet önemlidir.
– Yol gösteren âlimler toplumun manevi teminatıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
“Evladım!” söyleyerek, Mustafa eyler kelâm,
Bundan sonra tüm ruhlar gelir ve verir selâm.
Bahr-ı rahmet dolup da taştı geldi bu peyâm.
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
“Evladım!” diyerek Peygamber konuşur.
Bundan sonra tüm ruhlar gelir ve selam verir.
Rahmet denizi taşarak bu mesaj gelir.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Peygamberin öğütleri, nur ve rahmetle doludur. Ölüler de bu rahmetten nasip alır. Yesevî, bu manevi ilhamla olgunlaşmış ve ölümü karşılamıştır. “Bahr-ı rahmet” ilahi rahmetin sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Rahmetim her şeyi kuşatmıştır.” (A’raf 7:156)
– “Peygamberler ümmetine rahmet olarak gönderilmiştir.” (Enbiyâ 21:107)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamberin sözleri ruhî ilhamdır.
– Rahmetin kaynağı Allah’tır; ölüler de bundan nasiplenir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Ana rahmine düştüm gaipten nida geldi.
“Zikret” dedi sen beni, azalarım titredi.
Ruh girdi kemiklerim feryatla; “Allâh!” dedi.
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Ana rahmine düştüğümde gaipten ses geldi:
“Zikret beni!” dedi, vücudum titredi.
Ruh kemiklere girerken feryat ederek “Allah!” dedi.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Bu kıta insanın yaratılış anındaki farkındalığını gösterir. Ruhun ve bedenin yaratılışı, Allah’ı zikretme sorumluluğunu simgeler. Yesevî burada ilahi çağrı ve erken farkındalığın önemini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.” (Zâriyât 51:56)
– “Kalpler ancak Allah’ı zikretmekle huzur bulur.” (Ra’d 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan yaratılıştan itibaren Allah’a bağlıdır.
– Zikir ve farkındalık yaşamın temelidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Dokuz ay dokuz günde, ben yeryüzüne indim.
Dokuz saat durmadım sonra göğe yükseldim.
Arş’ın Kürs’ün katlarına varıp kucakladım,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Dokuz ay dokuz günde dünyaya geldim.
Dokuz saat sonra göğe yükseldim.
Arş ve Kürsü katlarına ulaşıp onları kucakladım.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî burada sembolik olarak ruhun dünyaya gelişi ve ahirette yükselişini anlatır. “Arş ve Kürsü” Allah’ın kudret ve bilgeliğinin sembolleridir. Bu kıta, ölümü ruhun gerçek dönüşü olarak gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân 3:185)
– “Allah katında bütün işler ölçülüdür.” (Enbiyâ 21:47)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya geçici, gerçek yurt ahirettir.
– Ruhun yükselişi, sabır ve ibadetle mümkündür.

---

8. Kıta

Orijinal:
Arş üstünde namazı kılıp, dizimi büktüm,
Sırrımı açıp, Hakk’a bakıp da yaşım döktüm.
Sahte âşık ve sûfiler görünce de kızdım,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Arşın üstünde namaz kıldım, dizimi bükerek secde ettim.
Sırrımı açıp Allah’a bakarken gözyaşı döktüm.
Sahte âşıklar ve gerçek olmayan sûfiler görünce öfkelendim.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî burada Allah’a yöneliş, secde ve samimiyeti anlatır. Sahte aşk ve gösteriş yapanları eleştirir. Manevî gözle gerçek ve sahteyi ayırmak önemlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’a yönelenlerin kalbi huzur bulur.” (Ra’d 13:28)
– “Sahte âşık Allah’a yakın olamaz.” (Hadis-i kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Samimiyet, ibadetin özüdür.
– Görünüşte aşk, hakikatte samimiyetsizse değersizdir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Cândan geçmeden “Hû...Hû...” denirse, hepsi yalan.
Bu kuldan ne sorarsın, ey gafil yolda kalan.
Özü ve sözü gizli, arayıp Hakk’ı bulan,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Canı vermeden “Hû...Hû” derseniz, hepsi yalandır.
Ey gafiller! Bu kuldan ne sorarsınız?
O, özü ve sözü gizli, Allah’ı arayan kimsedir.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
“Hû” zikri, Allah’ı anmayı temsil eder. Nefsî gayret olmadan yapılan zikir sahte sayılır. Gerçek mürid, özüyle sözüyle Hakk’a yönelendir ve gizli kalbinde ibadet eder. Yesevî burada gerçek müridin özelliklerini özetler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Gizli ve açık amellerin en değerlisi, Allah için yapılanlardır.” (Hadis-i kudsi)
– “İçinizde gizli de olsa Allah’a yönelin.” (Bakara 2:186)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zikir niyet ve samimiyetle olmalıdır.
– Hak yolunda hem söz hem öz uyumlu olmalıdır.
– Gösteriş, ibadetin değerini düşürür.

---

10. Kıta

Orijinal:
Bir yaşımdayken ruhlar bana yüce pay verdi.
İki yaşta iken peygamberler gelip gördü.
Üç yaşımdayken kırklar, geldi hâlimi sordu.
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Bir yaşımda ruhlar bana yüce bir pay verdiler.
İki yaşımda peygamberler gelip beni gördü.
Üç yaşımda kırklar hâlimi sordu.
Bu nedenle altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî burada çocuklukta ilahi ilham ve manevî koruma deneyimlerini anlatır. “Ruhlar” ve “kırklar” (evliya topluluğu), manevi rehberlerin çocuk üzerinde gözetim ve himmetlerini simgeler. Bu erken yaşta verilen ilim ve himmet, Yesevî’nin ömrü boyunca manevi yolculuğunu destekler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Doğduğunuz andan itibaren biz sizi koruduk.” (Hadis-i kudsi)
– “Evliya Allah’ın dostlarıdır.” (Kuranî anlam)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî himmet küçük yaşta başlar.
– Evliya ve meleklerin koruması ilahi lütuftur.
– Çocukluk, manevî terbiyede önemlidir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Dört yaşımda Mustafa, hak nebi hurma verdi.
Nice yoldan çıkanlar irşatla yola geldi.
Nereye varsam, Hızır Baba'm hep yoldaş oldu,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Dört yaşımda Peygamber bana hurma verdi.
Yoldan sapmış olanlar irşatla doğru yola geldi.
Nereye gitsem Hızır Baba yoldaşlık etti.
Bu nedenle altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Hurma, bereket ve ilahi nimet sembolüdür. Hızır Baba, manevi rehber ve koruyucuyu temsil eder. Yesevî, küçük yaşta ilahi lütuf ve rehberlik sayesinde manevi olgunluğa eriştiğini anlatır. Irşat, hak yola yönlendirmedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolundan sapanlara doğru yolu göster." (En'âm 6:126)
– Peygamber: "İyiye ve doğruya yönlendiren, cennet yoluna sevk eder." (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî rehberler yol göstericidir.
– İlahi lütuf, erken yaşta bile etkili olur.
– Yoldan sapanlara irşat görevi önemlidir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Beş yaşımda belimi bağlayıp kulluk ettim.
Nafile namaz, oruç tutup da âdet ettim.
Gece gündüz zikredip böylece rahat ettim,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Beş yaşımda kulluk için kendimi adadım.
Nafile namaz ve oruç tuttum, alışkanlık hâline getirdim.

Gece gündüz Allah'ı zikredip huzur buldum.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Bu kıta, çocuk yaşta ibadet ve zikirle alışkanlık kazandırmanın önemini vurgular. Düzenli ibadet ve zikir, ruhu güçlendirir ve huzur verir. Yesevî, manevi disiplinin erken yaşta başladığını ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Namazı dosdoğru kılın." (Bakara 2:43)
– "Çocuk yaşta ibadetle tanıştırmak sevaptır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Küçük yaşta ibadet alışkanlığı ruhu olgunlaştırır.
– Zikir ve nafile ibadetler huzur verir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Yaşım altı olunca, hep insanlardan kaçtım.
Gökteki meleklerden oturup da ders aldım.
Dostlardan ilgim kestim, ehlimden uzaklaştım,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Altı yaşımda insanlardan uzaklaştım.
Gökteki meleklerden ders alarak bilgilenmeye çalıştım.
Dostlardan ilgimi kestim, ehlimden uzak durdum.
Bu nedenle altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî, erken yaşta yalnızlığı ve manevi tefekkürü önceler. İnsanlardan uzaklaşmak, nefsi ve dikkati Allah'a yöneltmek içindir. Meleklerden ders almak, ilahi bilgi ve ilham simgesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Gizlice zikredin, açığa vurun; Allah her şeyi bilir." (En'âm 6:63)
– Peygamberimiz: "Tevazu ve inziva, gönül terbiyesidir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Yalnızlık, tefekkür ve ilahi ilim için faydalıdır.
– Melek ve ilham, gerçek bilgiye ulaştırır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Yaş yedi, Arslan Baba'm arayıp beni buldu.
Hurma verip perdeyle tüm sırlarımı örttü.
"Bi hamdillâh!" gördüm der, sonra yüzümü öptü.
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Yedi yaşımda Arslan Baba beni arayıp buldu.
Hurma verdi ve sırlarımı perdeleyerek korudu.
"Bi hamdillâh!" diyerek bana baktı ve yüzümü öptü.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Arslan Baba, manevi rehberi temsil eder. Hurma ve perde mecazi olarak bereket ve sırların korunmasıdır. Öpme, manevi bağ ve onayı simgeler. Yesevî, bu rehber sayesinde ilahi sırları güvenle saklamayı öğrenir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Peygamberlerin ümmeti, Allah'ın izniyle rehberlik alır." (Hadis)
– "İlim talip olan, alimlerden faydalanır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi rehberin önemi büyüktür.
– Sır ve ilim, doğru rehberle korunur.

---

15. Kıta

Orijinal:
Geldi Arslan Baba'mın ruhun Azrail aldı.
Huriler gelip ona ipekten kefen yaptı.
Yetmiş bin melek gelip toplu namazın kıldı.
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Arslan Baba'nın ruhunu Azrail aldı.
Huriler gelip ona ipekten kefen hazırladı.
Yetmiş bin melek toplu olarak namaz kıldı.
Bu nedenle altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Bu kıta, manevi rehberin vefatını ve onun ahiretteki yüceliğini anlatır. Azrail, ölüm meleği; huriler, şeref ve bereket sembolüdür. Meleklerin toplu namazı, onun Allah katındaki yüksek makamını gösterir. Yesevî, rehbere duyduğu saygıyı ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân 3:185)
– “Evliya ölünce, Allah katında yüksek makama yükselir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Rehbere saygı ve bağlılık önemlidir.
– Ölüm, makamın tamamlanması ve ilahi ödüllerle yücelmedir.
– Manevî örnekler hayat boyunca hatırlanmalıdır.

---

16. Kıta

Orijinal:
Namaz kılıp defnettiler mevtâyı,
Gösterdiler cennetini, Me’vâ’yı,
Ruh seyretti İlliyyîn’i, Mevlâ’yı,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Ölü namazı kılındı ve defnedildi.
Cenneti ve ebedî yurdu gösterdiler.
Ruh, İlliyyîn katlarını seyretti, Allah’ı gördü.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî burada ölüm anında ruhun manevi seyri ve cennet tasavvurunu anlatır. İlliyyîn, Allah katındaki en yüksek ruhî mertebeleri simgeler. Ölüm, gerçek yolculuğun başlangıcıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân 3:185)
– “Ölüleriniz için namaz kılın ve dua edin.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm, ruh için bir başlangıçtır.
– İbadet ve dua, ölümden sonra ruhun seyrini kolaylaştırır.

---

17. Kıta

Orijinal:
“Allâh!” deyip, yer altını vatan eyler,
Münker-Nekîr; “Rabbin kimdir?” sual eyler.
Arslan Baba’m, İslam’ını beyân eyler,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
“Allah!” diyerek yer altı vatanını kabul etti.
Münker ve Nekîr; “Rabbin kimdir?” diye sorar.
Arslan Baba, İslam’ını anlatarak rehberlik eder.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî ölüm sonrası sorguyu anlatır. Münker ve Nekîr, kabir azabından sorumlu meleklerdir. Manevî rehberin (Arslan Baba) varlığı, sorulara doğru cevap vermeyi sağlar. İslam’a bağlılık ve rehberin öğütleri kurtuluş sebebidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Her insan ölümü tadacaktır; sonra sorguya çekilecektir.” (Âl-i İmrân 3:185)
– “Kabir melekleri, kulun amellerini sorar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî rehber ölüm ve sorguda yol gösterir.
– Kabirde bilgi ve iman, kurtuluş için şarttır.

---

18. Kıta

Orijinal:
Âkil isen, erenlere hizmet et.
Emr-i ma’rûf yapanlara izzet et.
Nehy-i münker kılanlara hürmet et.
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Akıllıysan erenlere hizmet et.
İyiliği emredenlere saygı göster.
Kötülüğü yasaklayana hürmet et.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî burada toplum içinde doğru davranışın üç unsurunu öğretir:

1. Erenlere hizmet
2. Emr-i ma’rûf’a saygı
3. Nehy-i münker’i takdir
   Bu, ahlaki ve manevi olgunluğun göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Emr-i ma’rûf ve nehy-i münker farzdır.” (Hadis, Buhârî)
– “İyilik edenlere hürmet edin.” (Kuran, Nisa 4:36)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Akıllı ve olgun kişi, erenlere ve iyiliğe saygı gösterir.
– Kötülüğü engellemek, müminin görevindendir.

---

19. Kıta

Orijinal:
Sekizimde, sekiz yandan yol açıldı.
“Hikmet söyle!” diye bana nur saçıldı.
Bi-hamdi’llâh, pîr-i mugân, mey içirdi.
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Sekiz yaşımda her yandan yollar açıldı.
“Hikmet söyle!” diyerek bana ilahi nur verildi.
Allah’a hamd ederek, Pîr-i Mugân bana manevi ilham ve sevinç verdi.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî burada ilahi hikmetin erken yaşta kendisine ulaştığını anlatır. “Mey içirmek” mecazla, manevi sevinç ve ilham kazandırmayı ifade eder. Pîr-i Mugân, manevi rehberin rolünü vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’a yönelenleri nur ile aydınlatır.” (Nur 24:35)
– “Âlimler, halk için rehberdir.” (Hadis, Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi hikmet ve nur erken yaşta verilebilir.
– Manevî rehber, bilgi ve sevinç kaynağıdır.

---

20. Kıta

Orijinal:
Pîr-i mugân, Hak Mustafa’dır bilin.
Her nerede olsanız, saygı gösterin.
Ümmet olup ona selâm gönderin.
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Pîr-i Mugân, Hak Mustafa’dır (Peygamber).
Her yerde ona saygı gösterin.
Ümmet olarak ona selam gönderin.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî, manevi rehberin gerçek kaynağının Peygamber olduğunu bildirir. Saygı ve selam, sevgiyi ve bağlılığı simgeler. Ümmet bilinci, manevî mirası sürdürmenin yoludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! Peygambere selam ve saygı gösterin." (Ahzab 33:56)
– "Peygamberlerin sözlerini saygıyla dinleyin." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî rehber, Peygamber'e dayalıdır.
– Saygı ve selam, ümmetin birliğini güçlendirir.

---

21. Kıta

Orijinal:
Dokuzumda dolanmadım eğri yola.
Teberrüken deyip gittim, elden ele.
Kanmadım bu sözlere, kaçtım çöle,
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Dokuz yaşımda eğri yollara sapmadım.
Teberrük ederek (manevî bereket) elden ele dolaştım.
Sahte sözlere kanmadım, çöle çekildim.
Bu nedenle altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî, çocuk yaşta doğru yolu seçtiğini ve gösterişten uzak durduğunu anlatır. Teberrük, Allah'tan gelen bereket ve hikmeti ifade eder. Çölde yalnızlık, nefsi terbiye ve manevi tefekkürü simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Doğru yolda olanlar kurtuluşa erer." (Bakara 2:2)
– "Manevî yalnızlık, nefsi tezkiye eder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Çocuklukta doğru seçimler, hayat boyu rehber olur.
– Manevî yalnızlık ve teberrük, olgunluğa eriştirir.

---

22. Kıta

Orijinal:
Onunda genç oldun Kul Hoca Ahmed,
Hoca olup, eylemedin ibâdet.

“Hocayım” de, yolda kal, vay ne hasret.
O sebepten, altmış üç yaşında girdim yere.

Günümüz Türkçesi:
Sen de genç yaşta oldun, Kul Hoca Ahmed.
Hoca olunca ibadetlerini ihmal ettin.
“Hocayım” diyerek kendini yeterli sandın; işte ne büyük hasret ve eksiklik.
Bu yüzden altmış üç yaşında dünyadan ayrıldım.

Açıklama:
Yesevî burada genç yaşta ilim ve makam sahibi olmanın, ibadeti aksatmamakla anlam kazanacağını vurgular. Sadece unvan veya makam, Allah’a yakınlık için yeterli değildir. “Hasret”, manevi eksiklik ve nefsi terbiye edilmemiş olmayı simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve sözlerinizi işleyin.” (Ahzab 33:70)
– “İlim sahibi olup amel etmeyen, kör ile eşittir.” (Hadis, Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Makam ve unvan ibadet ve ahlâk ile tamamlanmalıdır.
– Genç yaşta kazanılan ilim, ihmal edilirse manevi eksiklik bırakır.
– Nefsi terbiye ve samimi ibadet, hakiki değer ölçüsüdür.

Hikmet 3 *İşte Ben!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Her sabah vakti ses geldi kulağıma,
“Zikret!” dedi, zikrederek yürüdüm ben.
Aşksızları gördüm ki, yolda kalmışlar,
O sebepten aşk dükkânı açtım ben.

Günümüz Türkçesi:
Her sabah bana bir ses geldi,
“Allah’ı zikret!” dedi, ben de zikrederek yürüdüm.
Aşksız olanları gördüm, hak yolunda yolda kalmışlardı,
Bu yüzden aşk dükkânını açtım (yani kalbimde ilahi aşkı yaydım).

Açıklama:
Bu kıta Yesevî’nin ilahi aşk ve zikirle uyanışını gösterir. “Aşk dükkânı açmak”, sufî tabiriyle kalpte Allah aşkını yaymak ve insanlara yol göstermek anlamına gelir. “Aşksızlar yolda kalır” ifadesi, Allah sevgisi olmadan tarikat yolunun tamamlanamayacağını vurgular.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah’ı anın, anılmak için yaratıldınız.” (Ahzâb 41)
- “Kalp Allah’ı zikretmekle huzur bulur.” (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Her günün başlangıcı zikirle olmalıdır.
- İlahi aşk, hak yolunun en temel rehberidir.
- Aşksız kişi yolda kaybolur; kalp aşk ile aydınlanır.

---

2. Kıta

Orijinal:
On birimde, deryâ-i rahmet doldu taştı.
“Allâh!” dedim, şeytan benden uzaklaştı.
Hay u heves, bencillik durmayıp uzaklaştı,
On iki de bu sırları gördüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
On bir yaşımda, rahmet denizi taşarak bana ulaştı.
“Allah!” dedim ve şeytan benden uzaklaştı.
Heves ve bencillik durmaksızın uzaklaştı,
On iki yaşımda bu sırları gördüm.

Açıklama:
Bu kıta Yesevî’nin çocuk yaşta nefis terbiyesi ve ilahi rahmetle doluşunu anlatır. “Şeytan ve hevesin uzaklaşması” manevi olgunlaşmanın işaretidir. Burada yaşlar sembolik olup, içsel gelişim evrelerini gösterir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah’ı zikredenleri şeytan bırakır.” (A’raf 201, Tefsir)
- “Nefsini terbiye eden, Allah’a yaklaşır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Rahmet, Allah’ı anmakla kalpte taşar.
- Heves ve nefis zikir ile terbiye edilir.
- Manevi olgunluk erken yaşta başlar.

---

3. Kıta

Orijinal:
On üçümde hevâ-yı nefsi ele aldım,
Nefs başına yüz bin bela sarıp-saldım,
Tekebbürü ayaklar altına aldım,
On dördümde toprak gibi oldum ben.

Günümüz Türkçesi:
On üç yaşımda nefis arzularımı kontrol ettim,
Nefsim yüz bin bela sarsa da onu bastırdım,
Kibir ve gururu ayaklar altına aldım,
On dört yaşımda adeta toprak gibi alçaldım.

Açıklama:
Bu kıta, nefis terbiyesi ve tevazuyu anlatır. “Toprak gibi olmak”, tasavvufta en büyük alçak gönüllülük ve teslimiyeti simgeler. Tekebbürün kırılması, hak yolunun olmazsa olmazıdır.

Kur’an ve Sünnet:

- “Alçakgönüllüler yücelir.” (Furkan 63)
- “Müminlerin en hayırlısı ahlakı en güzel olanıdır.” (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsini terbiye etmek hayatın esasıdır.
- Gurur ve kibir, Allah yolunun en büyük engelidir.
- Alçak gönüllülük manevi olgunluğun ölçüsüdür.

---

4. Kıta

Orijinal:
On beşimde huri gılmân geldiler,
El bağlayıp, saygıyla eğildiler.
Firdevs cennetinden haber verdiler,
Cemâl için hepsini terk ettim ben.

Günümüz Türkçesi:
On beş yaşımda huri ve genç hizmetçiler geldiler,
Ellerini bağlayıp saygıyla eğildiler.
Firdevs cennetinden haber verdiler,
Ben de ilahi Cemâl için her şeyi terk ettim.

Açıklama:
Bu kıta, Yesevî'nin ilahi aşk uğruna dünyevi ve cennet nimetlerini bile terk etmesini simgeler. Huri gılmân, sufî literatürde manevi makamdan gelen ilahi ikramları temsil eder. "Cemâl için terk" ifadesi, Allah sevgisinin tüm dünyevi bağlardan üstün olduğunu gösterir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Gerçek müminler, Allah'a kavuşmak için her şeyden geçer." (Ali İmran 92)
- "Dünya için ibadet eden, dünya ile sınırlı kalır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk her şeyi gölgede bırakır.
- Manevi tatmin, dünyadan bağımsızdır.
- Hak yolunda fedakârlık, mürşidin temel örneğidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
On altımda ruhlar bana pay verdi.
"Hay, hay, bâreke'lâh!" diyen Âdem geldi.
"Yavrum!" deyip sarıldı, gönlümü aldı.
On yedimde Türkistan'da kaldım işte ben.

Günümüz Türkçesi:
On altı yaşımda ruhlar bana pay verdi.
Âdem (as) gelerek "Hay, hay, bereket olsun!" dedi.
"Evladım!" diyerek beni sarıp gönlümü aldı.
On yedimde ise Türkistan'da kaldım.

Açıklama:
Yesevî, çocuk yaşta ruhani olgunluğa ulaştığını ve manevi destekler aldığını anlatır. Âdem'in gelmesi, peygamberlerin ve velilerin manevi katkısını simgeler. Türkistan'da kalması, onun tasavvuf yolunda eğitimini ve hizmetini sürdürdüğü coğrafyayı işaret eder.

Kur'an ve Sünnet:

- "Biz insana kendi ruhumuzdan üfledik." (Hicr 29)
- Peygamberlerin ümmete rehberlik etmesi ve öğüt vermesi (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Genç yaşta ruhani eğitim ve rehberlik önemlidir.
- Peygamberler ve veliler, müridlerin manevi gelişiminde rol oynar.

- İlahi destek ve bereket, manevi yolculukta belirleyicidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
On sekizde kırklar ile mey içtim,
Huzurda zikredip, kalbimi deştim.
Nasip olup cennet içre hurilere ulaştım.
Hak Mustafa cemâlini gördüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
On sekiz yaşımda kırklar topluluğuyla manevi içki içtim,
Huzurda Allah'ı zikredip kalbimi açtım.
Cennet nimetleri ve huriler nasip oldu,
Hak Muhammed'in cemâlini gördüm.

Açıklama:
"Kırklar" tasavvufta yüksek derecede evliya topluluğunu ifade eder. "Manevi içki" mecazi olarak ilahi aşk ve haz alma anlamındadır. Yesevî, hakikatte cennet ve peygamber sevgisine ulaşmayı anlatır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Kalpler Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 28)
- "Kimi evliyalar, Allah yolunda genç yaşta olgunlaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi toplulukta zikrin gücü artar.
- İlahi aşk, dünyevi hazlardan üstündür.
- Peygamber cemâli ve rahmeti mürid için en büyük makamdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
On dokuzda yetmiş makam açıldı.
Zikrullahla kalbime nur saçıldı.
Nere varsam Hızır Baba'm hazırdı,
"Gavslar gavsı" mey içirdi doydum ben.

Günümüz Türkçesi:
On dokuz yaşımda yetmiş manevi makam açıldı.
Allah'ı zikretmekle kalbime nur geldi.

Nereye gidersem Hızır Baba hep yanımdaydı.
“Gavsların Gavsı” bana manevi ikramda bulundu, doydum.

Açıklama:
“Yetmiş makam”, tasavvufta nefsi terbiye evrelerini ve ruhani ilerlemeyi simgeler. Hızır Baba, manevi rehberi ve yardımcısıdır. “Gavslar gavsı”, mürşidlerin mürşidini işaret eder.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah’ı zikredenleri, biz yol göstéririz.” (Taha 132)
- Hadis-i şerif: “Bir mürid, rehberle birlikte olursa hakikate ulaşır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberin varlığı olmadan yol tamamlanamaz.
- Zikir ve murakabe kalbi nurlandırır.
- Erenlerin elinden ilahi ikramla beslenmek, ruhun gıdasıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Yaşım yirmi, geçtim sayısız makam.
Hamdolsun, pîr hizmetin ettim tamam.
Dünyada kurtlar-kuşlar verdi selâm,
O sebeple Hakk’a yakın oldum ben.

Günümüz Türkçesi:
Yirmi yaşımda sayısız manevi makamı geçtim.
Hamdolsun, mürşidime hizmetimi tamamladım.
Dünyada hayvanlar bile selam verdi,
Bu yüzden Allah’a yakın oldum.

Açıklama:
Tasavvufta doğa ve tüm yaratılmışlar Allah’a bağlıdır; müridin kalbi arınınca mahlûkat selam verir. Burada Yesevî, doğayla uyumlu, hak yolunda olgunlaşmış bir mürid olduğunu anlatıyor.

Kur’an ve Sünnet:

- “O, her şeyi bir ölçüye göre yarattı.” (Furkan 2)
- Peygamber’in hayvanlara şefkat göstermesi (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunluk, doğayla uyum ve Allah’a yakınlık getirir.
- Rehber hizmeti, müridin yolunu tamamlar.

- Hak yolunda kalp temizliği, mahlûkatın selamını getirir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Mü’min olan, hikmet desin ağlasın.
Erenlerin sözüne öz bağlasın.
Ayet, hadis her kim derse dinlesin,
İş bu sözü Arş üstünde gördüm ben.

Günümüz Türkçesi:
Mü’min olan, hikmet gördüğünde ağlasın.
Erenlerin sözlerini özümseyip bağlansın.
Ayet ve hadis her kim derse dinlesin,
Ben bu ilahi hakikati Arş üstünde gördüm.

Açıklama:
Bu kıta, hakikatin gözyaşıyla anlaşılacağını ve erenlerin sözlerinin manevi rehberlik olacağını belirtir. Arş üstünde görmek, ilahi hakikatleri tecrübe etmek anlamındadır.

Kur’an ve Sünnet:

- “İlim öğrenmek, ağlamayı gerektirir.” (Hadis)
- “Allah yolunda kim ağlarsa kalbi arınır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikate ulaşmak gözyaşı ve samimiyetle olur.
- Erenlerin sözleri yol göstericidir.
- Kur’an ve hadis rehberdir, mutlaka dinlenmelidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Rivayeti görüp, Hakla sözleştim,
Yüz bin türlü meleklerle yüzleştim.
O sebeple Hak söyleyip izleştim,
Cân u gönlü O’na fedâ kıldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Rivayetleri gördüm ve Allah ile sözleştim.
Yüz bin çeşit melekle karşılaştım.
Bu yüzden Allah’ın dediğini dinledim ve izledim,
Canımı ve gönlümü Allah’a feda ettim.

Açıklama:
Bu kıta Yesevî'nin Allah'a tam teslimiyetini anlatır. Meleklerle karşılaşmak, manevi yolculuğun bir sembolüdür. "Cân u gönlü feda etmek", tasavvufta tam teslimiyet ve mürşid yolunda ilerlemenin işaretidir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah yolunda canlarını verenler, gerçek müminlerdir." (Ali İmran 169)
- "Kulluğun en yüce şekli, gönülle Allah'a teslim olmaktır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah yolunda tam teslimiyet en yüce erdemdir.
- Melekler manevi ilerlemeyi destekler.
- Can ve gönül, Hak yolunda feda edilmelidir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed! Yaşın oldu yirmi bir,
Neylersin ki, günâhlar dağdan ağır.
Kıyamette gazap ederse Kâdir,
Ey dostlarım! Nasıl cevap derim ben?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed! Artık yirmi bir yaşındasın,
Ama günahların dağ gibi ağır.
Kıyamet günü Allah gazap ederse,
Ey dostlar! Ben nasıl cevap vereceğim?

Açıklama:
Bu kıta, genç yaşta manevi muhasebe ve pişmanlık temasını işler. Yesevî, insanın yaşının ilerlemesiyle birlikte sorumluluğunun arttığını ve geçmiş günahların ağırlığını vurgular. "Günahlar dağ gibi" ifadesi, insanın nefis terbiyesini ihmal etmesinin sonuçlarını sembolize eder. Bu kıta, nefis muhasebesi ve tevbe ihtiyacının önemine işaret eder.

Kur'an ve Sünnet:

- "Ey iman edenler! Kendinize ve ailenize karşı sorumluluk taşıyorsunuz." (Tahrim 6)
- "Kimin yaptığı bir iyilik veya kötülük varsa karşılığını görecektir." (Nisa 123)

- Hadis: “Her insan ölmeden önce kendini hesaba çekmelidir.” (Tirmizî, Tefsir)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Genç yaşta bile günah muhasebesi yapmalı ve tevbe etmeliyiz.
- Nefis terbiyesi, hem bu dünyada hem ahirette sorumluluğu hafifletir.
- Allah’ın gazabından korkmak, insanı ibadete ve takvaya yönlendirir.

Hikmet 4 *Geldim Ben!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Hoş gaipten kulağa ilham geldi.
O sebeple Hakk’a döndüm, geldim ben.
Tüm büyükler bana armağan verdi,
O sebepten Hakk’a dönüp, geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Görünmeyen âlemden kulağıma ilham geldi.
Bu yüzden Hakk’a yöneldim ve O’na geldim.
Tüm büyükler bana manevi armağanlar verdi.
Bu sebeple Hakk’a dönüp geldim.

Açıklama:

- Burada “gaipten ilham”, **kalbe gelen ilahi esintidir**.
- Manevi büyükler tarafından “armağan verilen”, bir kişinin **ruhi olgunluğa kabul edilmesi** anlamına gelir.
- “Hakk’a dönmek” → nefisten Allah’a dönüş, dünyadan ahirete yönelmek.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah dilediğini doğru yola yöneltir.” (Bakara 2/213)
- İlham, kalbe doğan bir haktır ve hadislerde geçer: “Müminin kalbi Rahman’ın iki parmağı arasındadır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat, kulun kalbine ilham ile gelir. Dönüş ancak Allah’a doğrudur.
- Manevi hocalar, mürşidler, kulun dönüş yolculuğunda rol oynar.

2. Kıta

Orijinal:
Yaşım yirmi iki, fânî kul oldum.
Merhem gibi her derde devâ oldum.
Sahte-gerçek, âşığa şahit oldum,
O sebepten Hakk'a dönüp, geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Yaşım yirmi iki oldu, fani bir kul oldum.
Her derde merhem olmaya çalıştım.
Gerçek âşıkla sahte âşığı ayırt ettim.
Bu yüzden Hakk'a yöneldim ve geldim.

Açıklama:

- 22 yaşında **fani olduğunu idrak etmek**, dünyanın geçiciliğini anlamaktır.
- "Her derde deva oldum" → gönül verip insanlara faydalı olmak.
- "Sahte âşık" → diliyle seven ama kalbiyle yaşamayan.
- "Gerçek âşık" → kaderiyle, ahlakıyla, haliyle Hak yoluna bağlı olan.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Ankebut 29/64)
- "Müminlerin derdiyle dertlenmeyen bizden değildir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyanın geçici olduğu bilinmeli.
- İnsanlara fayda sağlamak hakiki kulluktur.
- Gerçek aşkla sahte aşk ayırt edilir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ey dostlarım! Yaşım oldu yirmi üç,
Dava yalan, ibâdetler ise güç.
Kıyamette sorulursa bunca suç,
O sebepten Hakk'a dönüp, geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Dostlarım! Yaşım yirmi üç oldu.
Dünya davaları yalan, ibadet yapmak ise zor.
Kıyamette bana bu kadar günah sorulursa,
İşte bu yüzden Hakk'a dönüp geldim.

Açıklama:

- 23 yaş: günah bilincinin yükselmesi.
- Dünya kavgaları ve davalarının boşluğu.
- İbadetin nefsi zorlaması ve gerektirdiği disiplin.
- Hesap günü endişesi, kulda **takva duygusunu** güçlendirir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "O gün ne mal ne evlat fayda verir." (Şuarâ 26/88)
- "Akıllı kişi nefsini sorgulayan ve ölüm sonrası için çalışan kimsedir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya mücadeleleri ve kavgaları boş ve geçicidir.
- İbadetin gerekliliği nefse bir terbiye getirir.
- Hesap günü ciddidir ve kul buna göre yaşamalıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Yirmi dörde girdim, hep Hak'tan uzak,
Ahirete hazırlık, var mı erzak?
Öldüğümde vurunuz yüz bin dayak,
O sebepten Hakk'a dönüp geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Yirmi dört yaşına girdim ve hep Hak'tan uzak kaldım.
Ahiret için hazırlığım var mı acaba?
Öldüğümde bana yüz bin tokat vurun.
Bu nedenle Hakk'a dönüp geldim.

Açıklama:

- 24 yaş: gafletin farkına varıldığı dönem.
- "Ahirete erzak" → amel defteri, salih işler, ihlas.
- "Yüz bin dayak" → nefsi cezalandırmak, pişmanlık hissi.

- Bu kıta, **derin bir tövbe ve kendini sorgulama hâlidir**.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Azık edinin, kuşkusuz en hayırlı azık takvadır." (Bakara 2/197)
- "Kabir, ya cennet bahçelerinden bir bahçe ya da cehennem çukurlarından bir çukurdur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ahiret için hazırlık şarttır.
- Kul, kendi kusurunu fark etmeli ve nefsiyle hesaplaşmalıdır.
- Tövbe, kişinin Hak'ka dönüş yolunu açar.

---

5. Kıta

Orijinal:
Cenazemin arkasından taş atın,
Ayağımdan sürüyüp kabre atın.
"Hakk'a kul olmadı!" de üstümde tepin,
O sebepten Hakk'a dönüp geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Cenazemden sonra taş atın,
Beni ayağımdan sürüp kabre atın.
"Allah'a kulluk etmedi!" deyip üzerimde tepin,
Bu yüzden Hakk'a yöneldim ve geldim.

Açıklama:

- Bu kıta **tövbe ve pişmanlığın en şiddetli hâli**ni anlatır.
- Kul, geçmişteki ihmallerinin ve günahlarının ağırlığını hisseder.
- Kendini tamamen Hakk'a teslim etmenin yolunu vurgular.

Kur'an ve Sünnet:

- "Herkes kendi işinden sorumludur." (Zilzal 99/7-8)
- "Tövbe eden, Allah'a yönelen kişi affedilir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahlar, kulun manevi muhasebesini artırır.
- Tevbe ve Allah'a dönmek, insanın kurtuluşudur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Günâhlarla oldu yaşım yirmi beş,
Yüce Rabbim! Zikr öğretip, bağrım deş.
Kalbimi aç, doğsun ona bir güneş,
O sebepten Hakk'a dönüp, geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Yirmi beş yaşımda günahlarla doluydum.
Ey Rabbim! Bana zikri öğret, kalbimi aç.
Kalbimde bir güneş doğsun Allah için.
Bu yüzden Hakk'a döndüm ve geldim.

Açıklama:

- Zikir, kalbin ilahi aşk ile aydınlanmasını sağlar.
- Nefis terbiyesi ve kalbin açılması, Hakk'a yaklaşmanın temelidir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'ı anın, O'nu anın ki O da sizi anmış olsun." (Bakara 2/152)
- "Allah'ı zikredenin kalbi huzur bulur." (Ra'd 13/28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir, insanın manevi güneşidir.
- Günahlar fark edilince tevbe ile kalp açılır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Yaşım yirmi altı sevdâ eyledim.
Mansûr gibi Cemâl için kavga eyledim.
Pîrsiz yürüdüm, nice dertler peyda eyledim,
O sebepten Hakk'a dönüp, geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Yirmi altı yaşımda aşka daldım.
Mansur gibi Allah'ın Cemâli için mücadele ettim.
Pîrsiz, rehbersiz yürüdüm ve pek çok sıkıntı yaşadım.
Bu yüzden Hakk'a döndüm ve geldim.

Açıklama:

- "Mansur gibi" → İbn-i Mansur gibi, Hak yolunda cesur ve sabırlı olmak.
- Rehbersiz yürümek, deneyimle öğrenmek anlamına gelir.
- Dert ve sıkıntılar, kalbin olgunlaşmasına vesile olur.

Kur'an ve Sünnet:

- "Sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara 2/155-157)
- "Kim Allah yolunda sabrederse, ona büyük mükafat vardır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda çaba ve sabır şarttır.
- Manevi rehberin önemi büyüktür, fakat tecrübeler de olgunlaştırır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Yaşım yirmi yedi, buldum pîrimi,
Her ne gördüm ise, örttüm sırrımı.
Eşiğine yattım da, öptüm izini,
O sebepten Hakk'a dönüp, geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Yirmi yedi yaşımda rehberimi buldum.
Gördüğüm her şeyi sır olarak sakladım.
Onun eşiğine yatıp izini öptüm.
Bu yüzden Hakk'a döndüm ve geldim.

Açıklama:

- Rehber bulmak, sufiler için **manevi olgunluğun başlangıcıdır**.
- Sırlar, kalpte saklanır ve sadece hak yolunda paylaşılır.
- Pirin izini öpmek, hürmet ve teslimiyet sembolüdür.

Kur'an ve Sünnet:

- "İyiliği ve takvayı tavsiye edenlerle beraber olun." (Hadis)

- “Hakkı rehber edin, kim seni doğruya ulaştırırsa ona uy.” (Kur’an özlü yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehber bulunmalı ve saygı gösterilmeli.
- Gördüklerini sır olarak saklamak, erdemli bir davranıştır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Yaşım yirmi sekiz, ben âşık oldum.
Gece yatmaz, mihnetli sâdık oldum.
Böylece dergâhına lâyık oldum,
O sebepten Hakk’a dönüp, geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Yirmi sekiz yaşımda aşık oldum.
Gece yatmadan, sıkıntıya sabrederek sadık kaldım.
Böylece dergâhına uygun bir mürid oldum.
Bu yüzden Hakk’a döndüm ve geldim.

Açıklama:

- Aşk, sufilerde **nefis terbiyesi ve Allah sevgisi** demektir.
- Mihnet ve sabır, müridin olgunlaşmasını sağlar.
- Sadakat, Hakk’a bağlılığın göstergesidir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah’a ve Resulüne itaat edenler kurtuluşa erer.” (Ahzab 33/36)
- “Mü’minin değeri, sabır ve sadakat ile ölçülür.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk ve sabır, mürşid yolunda olgunlaşmanın anahtarıdır.
- Gece ibadeti ve sebat, Hakk’a yakınlaştırır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Yaşım yirmi dokuz, haraptır hâlim.
Aşk yolunda olsa, toprak misâlim.
Bağrım kebap, gözüm yaş, bîmecâlim,
O sebepten Hakk’a dönüp, geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Yirmi dokuz yaşımda hâlim harap olmuştu.
Aşk yolunda toprak gibi olmuştum.
Kalbim kavrulmuş, gözüm yaşlı, çaresizdim.
Bu yüzden Hakk'a döndüm ve geldim.

Açıklama:

- "Toprak misali olmak" → **tevazu ve fanîlik**.
- Nefsin aşkla imtihanı, kalbin yıpranması ve olgunlaşması.
- Bu kıta, aşk yolunda **fedakarlık ve teslimiyet** temasını işler.

Kur'an ve Sünnet:

- "O kullar ki Allah'a karşı tevazu gösterirler." (Furkan 25/63)
- "Allah yolunda malını ve canını feda edenler en yükseğe çıkar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk yolunda sabır, fedakârlık ve tevazu gerekir.
- Kalbin imtihanları, olgunlaşmanın bir parçasıdır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Otuzumda odun gibi yaktılar,
Tüm ulular, dünyayı bıraktılar.
Dünyanın gam u derdini attılar,
O sebepten, Hakk'a dönüp geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Otuz yaşımda, ruhum adeta ateşe atıldı;
Tüm büyükler, dünyayı terk ettiler.
Dünya kederi ve sıkıntısını bıraktılar.
Bu yüzden Hakk'a döndüm ve geldim.

Açıklama:

- "Odun gibi yakılmak" → **manevi imtihan ve nefisle mücadele**.
- Büyükler, dünyaya bağlanmadan Hakk'a yönelmişlerdir.
- Bu kıta, **dünya bağlılığının terk edilmesini ve ruhun özgürlüğünü** anlatır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Dünya hayatı sadece oyun ve eğlenceden ibarettir." (En'am 6/32)

- “Dünyaya aşırı bağlanan kimse, ahiretten mahrum olur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya geçicidir; ulular dünyaya bağlı kalmamıştır.
- Manevi olgunluk için dünya bağlarından sıyrılmak gerekir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed, dünyayı koy, iş biter,
Göğsünden çıkan âhın, Arş’a yeter,
Cân verirken Hak Mustafa elin tutar,
O sebepten, Hakk’a dönüp, geldim ben.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, dünyayı bırak, her iş çözülür.
Göğsünden çıkan iç çekiş, Arş’a ulaşır.
Ölürken, Hak Mustafa elini tutar.
Bu yüzden Hakk’a döndüm ve geldim.

Açıklama:

- Dünyayı bırakmak, **nefsin teslimiyeti ve tövbe** ile gerçekleşir.
- “Âhın Arş’a ulaşması” → samimi üzüntü ve pişmanlık, Allah’a erişir.
- Ölüm anında rehberin manevi desteği, sufilerde önemli bir tesellidir.

Kur’ân ve Sünnet:

- “Kalpten gelen niyet ve içtenlik Allah katında makbuldür.” (Bakara 2/225)
- “Kulun duası Allah katında yüksektir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyadan vazgeçmek ruhu arındırır.
- Pişmanlık ve içten dua, Allah’a ulaşmanın yoludur.
- Manevi rehber, ölüm anında kulun yanında olmalıdır.

Hikmet 5 *Ey Dostlar!*

1. Kıta

Orijinal:
Birdenbire yüzleştiğim ulular,
Hak aşkını kalbime doldurdu dostlar!
Hızır Baba'm, orda hazır lütfedip,
Yardım etti, elim tuttu ey dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Bir anda karşılaştığım büyükler,
Allah aşkını kalbime yerleştirdi dostlar!
Hızır Baba'm hazır bulundu, lütfetti,
Elimi tutup yardım etti ey dostlar!

Açıklama:

- Ulular ve manevi rehberler, **Allah aşkını kalbe taşıyan vesilelerdir**.
- Hızır Baba'nın desteği, müridin manevi yolculuğunda **rehberlik ve teselli** sağlar.
- Kalbin ilahi aşkla dolması, sufilerde en büyük dönüşüm göstergesidir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'a yakın olanlar O'nun sevgisiyle doludur." (Hadis)
- "Allah'a itaat edenler ve O'nun yolunda olanlar, kalplerinde nur bulur." (Bakara 2/257)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehber, kalbin Hakk'a açılmasında kritik rol oynar.
- Uluların karşılaşması ve öğretileri, Allah aşkının kalbe yerleşmesini sağlar.

---

2. Kıta

Orijinal:
Otuz birde Hızır Baba'm mey içirdi.
Bedenimden şeytanları Hak kaçırdı.
Sevdâlandım Hak, günâhtan geçirdi,
Bundan sonra Hak yolcusu oldum dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Otuz bir yaşımda Hızır Baba'm bana manevi içki verdi.
Allah, bedenimden şeytanları uzaklaştırdı.
Hak yoluna âşık oldum ve günahlardan temizlendim.
Böylece Allah yolcusu oldum dostlar!

Açıklama:

- "Mey içirmek" → sufilerde **manevi aşk ve ilahi nektar ile kalbin dolması**.
- Günah ve nefsin temizlenmesi, manevi yolculukta şarttır.
- Hak yolcusu olmak, **hayat boyu süren bir aşk ve teslimiyet yoludur**.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'a yönelenlerin nefsini temizleyenler kurtuluşa erer." (Hadid 57/16)
- "Kim Allah yolunda nefsiyle cihad ederse, O'na yakın olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehber aracılığıyla nefis temizlenir.
- Hak yoluna gönülden bağlanmak, insanı günahlardan korur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Yaşım otuz iki Hak'tan bir fermân,
"Kulluğa kabulsün," verildi emân.
Ruhumu verirken ben nûr-ı imân,
Garip cânım mutlu, güldü ey dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Otuz iki yaşımda Allah'tan bir emir geldi:
"Kulluğu kabul edildi" denildi.
Ruhumu verirken iman nuruyla doluydu,
Garip canım sevinçle güldü ey dostlar!

Açıklama:

- Allah'tan gelen emir, **müridin manevi kabulünü ve olgunlaşmasını** gösterir.
- Nûr-ı imân, kalbin ve ruhun aydınlanmasıdır.
- Garip can, Allah yolunda **huzur ve mutluluğu** bulur.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah’a itaat edenler, kalplerinde nur bulur ve huzur kazanır.” (En’am 6/122)
- “Kalplerin Allah’la dolması, gerçek mutluluktur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda kalbin ışığı, ruhun sevinç ve huzur kaynağıdır.
- Allah’tan gelen kabul ve emir, müridin manevi olgunluğunu pekiştirir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Hâlik’imden müjde, şükreder oldum,
Meşakkat, çileye sabreder oldum.
Gece gündüz O’nu zikreder oldum,
Hay u heves, bencillik gitti dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Yaratıcımdan müjde aldım, şükre başladım.
Zorluk ve çilelere sabreder oldum.
Gece gündüz Allah’ı zikretmeye başladım.
Artık heves ve bencillik kalmadı dostlar!

Açıklama:

- Müjde ve şükür, **manevi uyanışın başlangıcıdır**.
- Sabrın önemi, sufilerin en temel özelliklerindendir.
- Hay ve hevesin terk edilmesi, nefsi terbiye yolunda kritik bir adımdır.

Kur’ân ve Sünnet:

- “Sabredenler mükafatlarını kayıtsız şartsız alacaktır.” (Zümer 39/10)
- “Allah’a şükreden, O’nun rahmetine kavuşur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sabır ve şükür, Allah yolunda olgunlaşmanın temelidir.
- Nefsani arzuların terk edilmesi, ruhu arındırır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Otuz üçte sâkî oldum, mey sundum.
Kadeh elde, meyi içtim, mest oldum.
Ordu kurup, şeytana karşı koydum,
Hamden li'llâh, iki nefsim öldü dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Otuz üç yaşımda manevi içki sunan oldum.
Kadehi elime alıp içtim, mest oldum.
Şeytana karşı bir ordu kurdum,
Allah'a hamd ederek, iki nefsimi yok ettim dostlar!

Açıklama:

- "Mey" → **manevi aşk ve ilahi nektar**, kalbin ilahi sevgiyle dolmasını temsil eder.
- Nefisle mücadele, sufilerin **mücadele ve arınma yoludur**.
- İki nefsin öldürülmesi → **emel ve arzuların kontrolü**.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems 91/9)
- "Nefisle cihad, Allah yolunda yapılan en yüce cihaddır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi terbiye ve manevi aşk, ruhun özgürlüğünü sağlar.
- Allah'a hamd, nefsi yok etmede güç verir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Yaş otuz dört, âlim u ârif oldum.
"Hikmet söyle!" der Rabbim, söyler oldum.
Kırklar ile şarap içtim, yoldaş oldum,
İçim dışım Hak nuruyla doldu dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Otuz dört yaşımda âlim ve arif oldum.
Allah, "Hikmet söyle!" dediğinde ben söyleyebildim.
Kırklar ile manevi sohbet edip dost oldum.
İçim ve dışım Allah'ın nuru ile doldu dostlar!

Açıklama:

- Âlim ve arif olmak → **bilgi ve hakikati idrak etme**.
- Kırklar, sufiler arasında **manevi olgunluk sembolü**dür.
- İç ve dış nurla dolmak, **ruhun ve kalbin aydınlanması**dır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ın öğrettiklerini bilenler, doğru yoldadır." (Bakara 2/151)
- "Hakkı öğrenen ve yaşatan kişi, en yüksek derecededir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilgi ve hikmet, kalbin aydınlanması için gereklidir.
- Manevi olgunluk, sufilerin hedefidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Otuz beşte, mescitlerde devrân sürdüm.
İsteyene, dolu aşk dükkânı kurdum.
Yanlış yola girenleri ben durdurdum,
Âşıklara Hak müjdesi geldi dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Otuz beş yaşımda mescitlerde ibadet ettim.
İsteyenlere, manevi aşkın dükkanını açtım.
Yanlış yola girenleri doğruya yönlendirdim.
Âşıklar Allah'tan müjde aldı dostlar!

Açıklama:

- Mescitlerde ibadet, sufilerde **ruhun eğitim alanıdır**.
- Aşk dükkânı → **manevi öğretim ve yol rehberliği**.
- Yanlış yolda olanları doğruya yönlendirmek, mürşid olmanın görevindendir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Hayırlı işlerde birbirinizi teşvik edin." (Maide 5/2)
- "Bilgiyi öğreten kimse, Allah yolunda rehberlik eder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberlik, sufilerin vazgeçilmez görevidir.

- İnsanları doğru yola yönlendirmek, Allah rızası için yapılmalıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Otuz altı oldum; sâhib-i kemâl,
Hak Mustafa gösterdi bana cemâl.
O sebepten gözde yaş, boyumda dâl,
Aşk hançeri yüreğimi doğradı dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Otuz altı yaşımda kemale erdim.
Hak Mustafa bana cemalini gösterdi.
Gözümde yaş, bedenimde titreme oldu,
Aşk hançeri yüreğimi deldi dostlar!

Açıklama:

- Sahib-i kemâl → **manevi olgunluğa ulaşmış kişi**.
- Allah ve Peygamber sevgisi, **kalpte derin etkiler yaratır**.
- "Aşk hançeri" → **manevi aşkın ruhu sarsması ve dönüşümü**.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ı sevenler, kalplerinde derin bir aşk taşır." (Ali İmran 3/31)
- "Kalpten gelen sevgi, insanı olgunlaştırır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi aşk, kalbi dönüştürür ve ruhu olgunlaştırır.
- Peygamber ve Hak aşkı, sufiler için yol göstericidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Yaşım otuz yedi, ben uyanmadım.
İnsaf edip Rahmân'a dayanmadım.
Seher vakti ağlayıp uyanmadım.
Tövbemi Hak, kabul eyledi dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Otuz yedi yaşımda hâlâ uyanamadım.
Allah'a dayanıp merhamet dilemedim.

Seher vakti ağlayıp ibadet etmedim.
Ama Allah tövbemi kabul etti dostlar!

Açıklama:

- İnsan bazen geç fark eder, ama Allah merhamet sahibidir.
- Seher vakti ibadet, sufilerde **gönül uyanışı için özel bir vakittir**.
- Tövbeyi kabul eden Allah, kuluna ikinci şans verir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah, tövbeleri kabul edendir, merhamet sahibidir." (Nisa 4/17)
- "Kul tövbe ederse Allah onu bağışlar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gecikmiş uyanış, Allah'ın merhametiyle telafi edilir.
- Tövbeye her zaman kapı açıktır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Yaşım otuz sekiz, ömrüm geçiyor,
Ağlayayım, ölüm vaktim geliyor.
Ecel, kadehini tutmuş; iç diyor,
Aldandım, ömrüm sonu geldi dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Otuz sekiz yaşımdayım, ömrüm hızla tükeniyor.
Ağlamalıyım, ölüm yaklaşıyor.
Ecel geldi, ömrümün son anlarını tattırıyor,
Aldandım, hayatımın sonuna geldim dostlar!

Açıklama:

- Ölümün farkına varmak, sufiler için **manevi uyanışın habercisidir**.
- Ecel, ruhu bedenin terk etmeye zorlayan bir işaret.
- Hayatta gafletle geçirilen zaman, insanın kalbinde pişmanlık yaratır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Her canlı ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3/185)
- "Her nefis ölümü tadacaktır; ancak kıyamet günü cezalandırılacak olanlar ayrı tutulur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölümün bilinci, insanı ibadete ve tövbeye yönlendirir.
- Hayatın geçici olduğunu anlamak, gönül uyanışı için gereklidir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Yaşım otuz dokuz, gönlümde hasret.
Ömrüm geçti gâfil, bilâ-ibâdet.
Taat eden Hak indinde hoş saadet,
Kızıl yüzüm, ibâdetsiz soldu dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Otuz dokuz yaşımdayım, gönlümde hasret var.
Ömrüm gaflet içinde geçti, ibadet etmeden.
Allah katında itaat edenin saadeti güzeldir,
Benim yüzüm, ibadetsiz kaldığı için soldu dostlar!

Açıklama:

- Hasret, Allah'a duyulan aşkın göstergesidir.
- İbadetsiz geçen zaman, ruhun kararmasına yol açar.
- Taat ve ibadet, kalbi arındırır ve huzur verir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Kim Allah'a kulluk ederse, O ona huzur verir." (Bakara 2/2)
- "Allah'a ibadet eden kişi, en doğru yolu bulur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet, hayatın manevi amacıdır.
- Gaflet, ruhu ve gönlü karartır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Saç-sakalım hep ağardı, gönlüm siyâh,
Mahşer günü acımazsan hâlim tebâh,
Sana malum amelsizim, çoktur günâh,
Tüm melekler, günâhlarım biliyor dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Saç ve sakalım ağardı, gönlüm karardı.
Mahşer günü, Allah merhamet etmezse hâlim kötü olacak.
Bilmelisin ki, amelsizim ve günahlarım çok,
Tüm melekler günahlarımı biliyor dostlar!

Açıklama:

- Yaşlılık, geçmişin muhasebesidir; gönül kararması, nefis ve günahların yansımasıdır.
- Mahşer günü sorumluluk, her insanın hesabını görür.
- Melekler, amelleri kaydeder; bu, insanın farkındalığını artırır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Her kişi, işlediği şeylerin karşılığını görecektir." (Zilzal 99/7-8)
- "Melekler, insanların yaptıklarını kaydeder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahların farkında olmak, tövbe ve manevi uyanış için gereklidir.
- Hesap gününün bilinci, insana sorumluluk kazandırır.

---

13. Kıta

Orijinal:
Pîr-i mugân içkisin, katre tattım.
Yol bulmaya geceler, kaldım, yattım.
Bi hamdillah, lütfetti, nura battım.
Gönül kuşu lâ-mekâna yetti dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Pîr-i Mugân'dan manevi içki aldım, tadına baktım.
Yol bulmak için geceleri çalıştım, yattım.
Allah'a şükür, lütfetti ve nura daldım.
Gönül kuşum, mekânsızlığa ulaştı dostlar!

Açıklama:

- Pîr-i Mugân → manevi rehber; içki → **manevi aşk ve ilham**.
- Yol arayışı, gece ibadeti ve çile ile olur.
- Mekânsızlık → sufilerde Allah'a yakınlık ve dünyevi sınırların aşılmasıdır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "İlim ve hikmet, sabredenlere verilmiştir." (Bakara 2/269)

- “Rabbinin zikri ile gönüller huzur bulur.” (Ra’d 13/28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehber ve aşk, kalbin nurunu açar.
- Çile ve ibadetle ruh, Allah’a yaklaşır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Aklım şaşkın kıyamet şiddetinden.
Cân yorgun, hâne virân dehşetinden.
Gönlüm titrek, sırâtın mihnetinden.
Aklım gitti, bayıldım, kaldım dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aklım kıyametin dehşetinden şaşkın.
Ruhum yorgun, bedenim viran olmuş dehşetten.
Gönlüm titriyor, sırat köprüsünün sıkıntısından.
Aklım gitti, bayıldım ve öyle kaldım dostlar!

Açıklama:

- Kıyamet ve hesap günü, sufilerde **manevi derin korku ve farkındalık** yaratır.
- Sırat köprüsü → nefsi ve dünyevi bağları aşmanın zorluğu.
- Ruh ve bedenin tükenmesi, insanın Allah’a teslimiyetinin göstergesidir.

Kur’ân ve Sünnet:

- “Sırat köprüsü üzerinden geçecek olanlar yalnız Allah’a dayanarak kurtulur.” (Hadis)
- “Kıyamet gününü düşünmek, insanı ibadete teşvik eder.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi uyanış, ölüm ve ahiret bilinciyle pekişir.
- İnsan, Allah’a güvenmeden bu zorlukları aşamaz.

---

15. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed, yaşın kırk, nefsini kır.
Ağla, pak ol, âhirette olmaz kir.
İmân dışı şeriat, içi tarikattir.
Ehl-i tarîk Hak’tan pay aldı dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, kırk yaşına geldin, nefsi terbiye et.
Ağla ve arın, âhirette kir kalmasın.
Şeriatın özü iman, tarikat içindir.
Tarikat ehli, Allah'tan pay aldı dostlar!

Açıklama:

- Nefsi kırmak → **manevi olgunluk ve arınmanın gereği**.
- Şeriat ve tarikat ilişkisi: **ibadet ve ruhsal yol**, sufilerde bir bütün.
- Tarikat ehli, Allah'ın inayetiyle manevi dereceye ulaşır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Şeriat, müminin yolunu gösterir; tarikat, gönlünü aydınlatır." (Sufi yorum)
- "Nefsi terbiye eden, Allah'a yaklaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi kırmak, olgunluğun ve ahirette selametinin yoludur.
- Tarikat, şeriatın ruhunu yaşamak ve Allah'a yakınlaşmaktır.

Hikmet 6 *Geldim Sana!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ya İlahi! Hamd ile hikmet söyledim,
Zâtı Yüce olansın! Sığındım sana.
Tövbeler günâhıma! Korktum da geldim,
Zâtı Yüce olansın! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Ey İlahi! Hamd ve hikmet ile konuştum,
Sen yüce ve tek olansın! Sana sığındım.
Günahlarım için tövbe ettim, korkarak geldim,
Ey yüce Allah! Sana sığındım.

Açıklama:

- Hamd ile hikmet söylemek → **Allah'ı övmek ve ilahi sırları ifade etmek**.
- Günahların farkına varıp korkarak Allah'a dönmek → sufilerde **tevbe ve pişmanlık pratiği**.

- Sığınmak, kalbin Allah'a yönelmesi ve ilahi merhamete güvenmesi anlamına gelir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "De ki: Ey kullarım! Bana isyan edenlerden sakının; günahlarınızı affedin, Allah'a dönün." (Hud 11/52)
- "Tövbe eden kullarım, onları kabul ederim." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günah işlediğini fark etmek, tövbe ve Allah'a yönelmek için fırsattır.
- Kalbin Allah'a yönelmesi, içsel huzurun başlangıcıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Kırk birimde, ihlasla yol bulsam dedim.
Erenlerin sırların saklasam dedim.
Pîr-i kâmilin izin öpeyim dedim.
Zâtı Yüce olansın! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Kırk bir yaşımda, samimiyetle yol bulmayı istedim.
Erenlerin sırlarını korumak istedim.
Manevi rehberin izini öpmek istedim.
Ey yüce Allah! Sana sığındım.

Açıklama:

- İhlas ile yol almak → **saf niyet ve Allah aşkıyla manevi ilerleme**.
- Erenlerin sırlarını saklamak → **tevazu ve sadakat**.
- Pîr'in izini öpmek → sufilerde **manevi bağlılık ve hürmet**.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah yolunda olanlar, ihlas ile yapılan amelleri sever." (Hadis)
- "Erenlerden ilim ve hikmet al, onların yolunu izle." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehber ve erenlere saygı, sufilerin yolunda ilerlemek için esastır.
- İhlas, bütün ibadet ve amellerin temelidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Kırk ikimde, talip olup yola girdim.
İhlas ile yalnız Hakk'a gönül verdim.
Arş'ı, Kürs'ü, Levh'ten geçip, kalem gezdim,
Zâtı Yüce olansın! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Kırk iki yaşımda, talip olup manevi yola girdim.
Sadece Allah'a gönül verdim.
Arş, Kürs ve Levh'den geçerek ilahi sırları gördüm.
Ey yüce Allah! Sana sığındım.

Açıklama:

- Talip olmak → sufilerde **manevi arayışın başlangıcı**.
- Arş, Kürs ve Levh → **ilahi bilgilerin ve kainat sırlarının sembolü**.
- Yalnızca Allah'a gönül vermek → **fenafillah ve samimiyetin göstergesi**.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Gönlünü Allah'a ver, O'na yönel ve başka şeye meyletme." (Hadis)
- "Allah'ın sırrına talip olanlar, O'nun hidayetiyle ilerler." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculuk, Allah'a tam teslimiyet ve samimiyet gerektirir.
- İlahi sırları öğrenmek, sabır ve ihlasla mümkündür.

---

4. Kıta

Orijinal:
Kırk üçümde, Hak arayıp, feryâd ettim.
Gözyaşlarım akıtarak pınar ettim.
Çölü gezdim, özümü divâne ettim.
Zâtı Yüce olan Rabbim! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Kırk üç yaşımda, Allah'ı arayıp feryat ettim.
Gözyaşlarımı akıttım.
Çölleri gezdim, kendimi aşk ile divâne ettim.
Ey yüce Allah! Sana sığındım.

Açıklama:

- Allah'ı aramak ve feryat etmek → **aşk ve derin tevazu**.
- Gözyaşı → **manevi arınmanın ve kalp temizliğinin işareti**.
- Çölde dolaşmak → sufilerde **dünyevi bağlardan uzaklaşma ve yalnızlık**.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Ve O'nu anın ki, O'na yönelsin kalpler." (Ra'd 13/28)
- "Gözyaşı, Allah'a yakınlığın göstergesidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kalp arınmadan manevi ilerleme olmaz.
- Allah'a yönelmek ve feryat etmek, sevgi ve teslimiyetin göstergesidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Kırk dördümde muhabbetin pazârında,
Yakam tutup, ağlar yürür gülzârında.
Mansûr gibi baş verdim, aşk dârında.
Zâtı Yüce olansın! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Kırk dört yaşımda, Allah sevgisinin pazarında,
O'nun aşkında ağlayarak yürüdüm.
Mansur gibi kendimi O'na verdim.
Ey yüce Allah! Sana sığındım.

Açıklama:

- Muhabbetin pazarı → **manevi aşk ve Allah sevgisinin sembolü**.
- Mansur → sufilerde Allah'a kendini tamamen adayan kişi.
- Aşk dârı → **kalbin tamamen Allah'a yöneldiği mekan**.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ı sevenler, O'nun yolunda ilerler." (Hadis)
- "Kalpler Allah'a aşkla bağlanır." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı, insanın tüm benliğini kapsamalıdır.

- Manevi yolculukta teslimiyet ve sadakat esastır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kırk beşimde ben, senden hâcete geldim.
Tövbe ettim de yine hata eyledim,
Ya İlahi! Rahmetine güvendim,
Zâtı Yüce olansın! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Kırk beş yaşımda, Allah'tan ihtiyaç için geldim.
Tövbe ettim ama yine hata yaptım.
Ey İlahi! Senin rahmetine güvendim.
Ey yüce Allah! Sana sığındım.

Açıklama:

- Hâcete gelmek → **Allah'tan yardım istemek ve teslimiyet**.
- Hata yapmak, insanın zaafını gösterir; tevbe ile tekrar yönelmek gerekir.
- Rahmete güvenmek → **insanın Allah'a olan güven ve tevekkülü**.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ın rahmetinden ümidini kesmeyin." (Zümer 39/53)
- "Her kul hata eder; tövbe eden Allah'a yaklaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tövbe, hatalardan sonra da Allah'a güveni sürdürmektir.
- Allah'ın rahmeti, insanın manevi yolculuğunda en büyük dayanağıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kırk altıda, zevk ü şevkim dolup taştı.
Rahmetinden katre düştü, şeytan kaçtı.
Hak ilhamı refîk olup, kapın açtı,
Zâtı Yüce olan Rabbim! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Kırk altı yaşımda, manevi zevk ve coşkum doruğa ulaştı.
Allah'ın rahmetinden bir katre düştü, şeytan uzaklaştı.

Allah’ın ilhamı benimle oldu, kapılar açıldı.
Ey yüce Rabbim! Sana sığındım.

Açıklama:

- Zevk ve şevk → **ilahi aşk ve manevi coşku**.
- Rahmet → **Allah’ın lütfu, nur ve ilhamı**.
- Kapıların açılması → **manevi yolun ilerlemesi, Hakk’a yakınlık**.

Kur’ân ve Sünnet:

- “Allah’a yakın olanlar, O’nun lütfu ve rahmetiyle güç bulur.” (Hadis ve tasavvufi yorum)

Ders:

- Manevi ilerleme, Allah’ın rahmeti ve ilhamıyla mümkündür.
- Şeytandan korunmak için kalbi ilahi aşk ile doldurmak gerekir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Kırk yedimde, ilham geldi yedi yönden.
Bade içtim saki olan pîr elinden.
Şeytan yuttu nefs u hevayı yerinden,
Zâtı Yüce olan Rabbim! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Kırk yedi yaşımda, ilham her yandan geldi.
Pîr’in eliyle manevi içkiden tattım.
Şeytan nefs ve hevesi yerinden alıp uzaklaştı.
Ey yüce Rabbim! Sana sığındım.

Açıklama:

- Yedi yönden gelen ilham → **her türlü manevi yardımın ve rehberliğin gelişi**.
- Bade içmek → **sufilerde aşk ve Allah bilgisi ile dolmak**.
- Şeytandan kurtulmak → **manevi arınma ve nefs terbiyesi**.

Ders:

- İlahi ilham, insanı nefsin etkisinden kurtarır.
- Manevi rehbere hürmet, insanı Allah’a yaklaştırır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Kırk sekizde ben cânımdan bizâr oldum.
Günâhım çok, sakat etti, hasta oldum.
O sebepten Hak'tan korkup, bidâr oldum
Zâtı Yüce olan Rabbim! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Kırk sekiz yaşımda, canımdan üzüntü duydum.
Günahlarım çoktu, beni sarsıp hasta etti.
Bu yüzden Allah'tan korkup uyanık oldum.
Ey yüce Rabbim! Sana sığındım.

Açıklama:

- Canından bizâr olmak → **günahların ruhsal ve bedensel etkisi**.
- Bidâr olmak → **manevi uyanış ve farkındalık**.
- Allah korkusu, insanı tevbe ve arınmaya sevk eder.

Ders:

- Günahlar ruhu yorar; farkına varmak ve Allah'a dönmek gerekir.
- Manevi uyanış, pişmanlık ve tevbe ile başlar.

---

10. Kıta

Orijinal:
Kırk dokuzda yaktı beni aşk ateşin,
Eş ve dosttan kaçıyorum Mecnûnleyin,
Türlü türlü cefâ gelse boyun eğdim,
Zâtı Yüce olan Rabbim! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Kırk dokuz yaşımda, aşk ateşi beni yaktı.
Eş ve dosttan kaçıp Mecnûn gibi oldum.
Her türlü sıkıntı gelse, boyun eğdim.
Ey yüce Rabbim! Sana sığındım.

Açıklama:

- Aşk ateşi → **Allah aşkı ile manevi coşku**.
- Mecnûn olmak → **dünyevi bağlardan uzaklaşmak, ilahi aşkın peşinde olmak**.
- Cefa ve sıkıntılara boyun eğmek → **sabır ve teslimiyet**.

Ders:

- İlahi aşk, dünyevi sevgileri gölgede bırakır.
- Sabır ve teslimiyet, aşkın gereğidir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Yaşım elli, amel az, ulaşamam ben,
Kanlı yaşım akıtmadım acep neden?
Islah olmaz nefs için, it gibi gezen,
Zâtı Yüce olan Rabbim! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Yaşım elli oldu, amellerim az, belki ulaşamam.
Gözyaşımı akıtamadım, neden acaba?
Nefsim ıslah olmaz, köpek gibi gezen,
Ey yüce Rabbim! Sana sığındım.

Açıklama:

- Amel azlığı → **işlenen günahların ve ihmalin farkı**.
- Nefsin ıslah olmaması → **insan mücadelesi, zaaf ve zayıflık**.
- Allah'a sığınmak → **umudun kaynağı ve kurtuluş**.

Ders:

- Her yaşta pişmanlık ve tövbe, manevi ilerleme için fırsattır.
- Nefs terbiyesi ömür boyu süren bir çabadır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed! Er olmazsan ölmen iyi.
Kızıl yüzün kara yerde solman iyi.
Toprak gibi yer altında olman iyi.
Zâtı Yüce olan Rabbim! Sığındım sana.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed! Eğer eremezsen ölmen daha iyi.
Kızıl yüzün, kara toprağın altında solacak.
Toprak gibi olmak, yani alçakgönüllü ve teslimiyet içinde yer almak iyi.
Ey yüce Rabbim! Sana sığındım.

Açıklama:

- Er olmadan ölmek → **manevi olgunlaşmadan ölüme hazırlık**.
- Toprak gibi olmak → **tevazu, fena ve teslimiyetin sembolü**.
- Ölüm, insanın ruhunu Hakk'a yöneltmesi için vesile olabilir.

Ders:

- Manevi olgunluk olmadan ölüme hazırlık, insan için ders ve uyarıdır.
- Teslimiyet ve tevazu, ölüm karşısında kurtuluşun yoludur.

Hikmet 7 *Görür Müyüm?*

---

1. Kıta

Orijinal:
"Kul huve'llâh, Sübhâne'llâh!" vird eylesem,
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?
Baştan başa, hasretinle feryâd etsem,
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
"Allah kuludur, Allah yücedir!" diyerek zikir yapsam,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?
Baştan sona, hasretle feryad etsem,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- "Kul huve'llâh" → **insanın tüm varlığını Allah'a adaması**.
- "Sübhâne'llâh" → **Allah'ın yüceliğini tesbih etmek**.
- Cemâl görmek → **Allah'ı kalb gözüyle idrak etmek, ilahi tecelliyi hissetmek**.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Gözler O'nu göremez; O, gözlerin idrak edemeyeceği kadar yücedir." (Ayetlerin tasavvufi yorumu)
- Zikir, kalbi arındırır ve Allah'a yaklaşmayı sağlar.

Ders:

- Allah'a sürekli zikirle yönelmek, O'nu görmenin manevi hazırlığıdır.
- Hasret ve feryad, aşk yolunda gerekli saflaşmadır.

2. Kıta

Orijinal:
Elli birde çöller gezip, otlar yedim.
Dağa çıkıp, kulluk edip gözüm oydum.
Cemâlini göremeden, cândan doydum,
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Elli bir yaşımda çöllerde gezip otlar yedim.
Dağa çıkıp ibadet ettim, gözümü yordum.
Fakat Rabbimin cemâlini göremeden canımı doyurdum,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Çöllerde ot yemek → **zuhd ve nefsi terbiye etme çilesi**.
- Gözünü oymak → **aşırı ibadet, nefse karşı disiplin**.
- Canı doyurmak ama görememek → **manevi arayışın sabır gerektirdiğini gösterir**.

Ders:

- Zorluk ve çile, Allah'ı görmenin ön koşuludur; sabır şarttır.
- Gösterişli ibadet değil, samimiyet ve aşk önemlidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Yaşım elli iki, geçtim ev barktan,
Ev ve bark ne demek, belki de cândan.
Baştan, cândan geçtim, hatta imândan,
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Elli iki yaşımda, ev ve barkımı terk ettim.
Ev ve bark nedir ki, belki de can kadar değerli değil.
Baştan sona canımı ve imânımı geçirdim,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Ev ve bark → **dünyevi bağlılıklar, mal ve mülk**.
- Baştan, candan ve imândan geçmek → **her şeyi Hakk yoluna adamak**.

Ders:

- Gerçek aşk, dünyevi bağlardan özgürleşmeyi gerektirir.
- İman ve samimiyet, ilahi cemâli görmek için temel şarttır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Elli üçte vahdet meyin lütfeyledi.
Yoldan sapmış mücrimi ıslah eyledi.
“Allah” dedim, “Lebbeyk!” dedi söz aldı,
Bir ve Vâr’ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Elli üç yaşımda vahdet meyinden lütuf aldı.
Yoldan sapmış günahkârı ıslah etti.
“Allah” dedim, “Lebbeyk” dedi, sözümü kabul etti,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Vahdet meyini → **Allah’la birlik ve aşkın sembolü**.
- Mücrimi ıslah etmek → **başkalarına rehberlik ve merhamet**.
- “Lebbeyk” → **Allah’a teslimiyet, samimi itaat**.

Ders:

- Manevi lütuf, hem kendi kalbini hem başkalarını ıslah eder.
- Teslimiyet ve içten dua, Allah’la buluşmanın yoludur.

---

5. Kıta

Orijinal:
Elli dörtte bedenim ağlar eyledim.
Ma’rifet meydanında seyrân eyledim.
İsmail gibi, cânım kurbân eyledim.
Bir ve Vâr’ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Elli dört yaşımda bedenim acılar içinde kaldı.
Manevi marifet meydanında dolaştım.
İsmail gibi canımı kurban ettim,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Bedenin ağlaması → **nefse ve dünyaya karşı çile ve sabır**.
- İsmail gibi kurban → **tevbe, teslimiyet ve fedakârlık**.
- Seyrân → **manevi yolculuk ve keşif**.

Ders:

- İlahi cemâl, fedakârlık ve sabırla erişilir.
- Canı adamak, aşk yolunun zirvesidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Elli beşte cemâl için saâil oldum.
Kavruldum, yandım, lütfuna nâil oldum.
Bi hamdillah, tâlib-i cemâl kul oldum,
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Elli beş yaşımda, Allah'ın cemâli için çalıştım.
Yakıldım, yandım, O'nun lütfuna eriştim.
Hamdolsun, Allah'ın cemâlini arayan bir kul oldum,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Saâil olmak → **hakkı talep eden, Allah'a yönelen kişi**.
- Kavrulmak, yanmak → **manevi aşk ve çile ile olgunlaşmak**.
- Lütfa nâil olmak → **Allah'ın sevgisi ve cemâlini görmek**.

Ders:

- Manevi aşkın zirvesi, özveri ve samimiyetle mümkündür.
- Allah'a yaklaşmak, yüce cemâlini görmek, sabır ve çile ile elde edilir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Yaşım elli altı, dertlidir başım,
Tövbe ettim, akar mı ki gözyaşım?
Erenlerden olsa bir gönüldaşım,
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Elli altı yaşımda, başım dertlerle dolu,
Tövbe ettim ama gözyaşım akar mı bilemem.
Erenlerden bir gönüldaşım olsa,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Başın dertli olması → **manevi sınav ve nefis mücadelesi**.
- Tövbe → **günahlardan dönmek, kalbi temizlemek**.
- Erenler → **manevi rehberler, mürşidler**.

Ders:

- Yalnızlıkta dahi manevi rehberler aranmalı; aşk ve tevbe ile Allah'a yönelmek gerekir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Yaş elli yedi, ömrüm yel gibi geçti.
Bu amelsiz başım, bak zorda kaldı.
Pîr-i kâmil himmet etti, el verdi.
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Elli yedi yaşımda ömrüm hızla geçti,
Amelsiz başım zorda kaldı.
Pîr-i kâmil yardım etti, el uzattı.
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Amelsiz baş → **manevi eylemsizlik, gaflet**.
- Pîr-i kâmil → **manevi rehber, hakikatin yol göstereni**.

Ders:

- Manevi rehberlerin yardımı, Hakk'a yaklaşmanın anahtarıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Yaş elli sekiz, ömür geçti bî-haber.
Kahhâr Melik etti beni zîr u zeber.

Himmet etsen, zâlim nefse vursam teber.
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Elli sekiz yaşımda ömür gaflet içinde geçti.
Kahhâr Melik (Allah) beni çileyle sınadı.
Yardım etsen, zalim nefsime karşı koysam,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Zîr u zeber → **manevi ve dünyevi sınav**.
- Nefs → **insanın içsel düşmanı**.
- Kahhâr Melik → **Allah'ın kudreti ve sınamaları**.

Ders:

- İnsan, nefsiyle savaşırken sabretmeli; çileler Allah'a yakınlaşmanın vesilesidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Yaşım elli dokuz, feryâd eyledim,
Cân veren cânânımı yâd eylemedim.
"Ya Rab! Eyle azat!" ne yüzle derim?
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Elli dokuz yaşımda feryad ettim,
Can veren sevgilimi anmadım.
"Ya Rab! Beni özgür kıl!" nasıl derim?
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Cân veren cânân → **Ruhun sahibi, Allah**.
- Feryad etmek ama O'nu anmamak → **yalnızca dilek değil, ihlas gerekir**.

Ders:

- Allah'a yönelirken samimi ve ihlaslı olmak şarttır; dilek yalnızca sözle olmamalıdır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Göz yumup açınca yetişti altmış.
Boyun büküp yapmadım, hayırlı bir iş.
Gamsız gezdim gece gündüz, yaz ve kış,
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Gözlerimi kapatıp açtığımda altmış yaşımdaydım.
Boyun büküp hayırlı bir iş yapmadım.
Gamsız gezdim, gece gündüz, yaz kış,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Hayırlı iş yapmamak → **ibadet ve amelsizlik**.
- Gamsız gezmek → **manevi rehberlik ve sorumluluk eksikliği**.

Ders:

- Allah'a ulaşmak için hem nefsi terbiye hem de hayırlı ameller gerekir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Altmış birde pişman oldum günâhımdan,
Ey dostlarım! Korkuyorum İlâh'ımdan.
Cândan geçip, af diledim Allâh'ımdan,
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Altmış bir yaşımda günahlarımdan pişman oldum.
Ey dostlar! Allah'tan korkuyorum.
Canımı ortaya koyup, Allah'tan af diledim,
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Pişmanlık ve af dilemek → **tevbe ve samimi teslimiyetin zirvesi**.
- Can vermek → **tam bir teslimiyet, Allah'a adanmışlık**.

Ders:

- Allah'a ulaşmak için tevbe ve samimi teslimiyet şarttır.
- Yaş ilerledikçe, nefsi ve geçmiş günahları düzeltmek büyük önem taşır.

13. Kıta

Orijinal:
Yaşım altmış iki, Allâh nur verdi.
Baştan sona gafletim yok eyledi.
Cânım, kalbim, aklım, fikrim Allâh dedi.
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Altmış iki yaşımda Allah bana nur verdi.
Baştan sona gafletten kurtuldum.
Canım, kalbim, aklım, düşüncem sadece Allah dedi.
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Nur verilmesi → kalbin ilahi ışıkla dolması, hakikat gözü açılması.
- Gafletin yok olması → manevi uyanış ve tam farkındalık.
- Tüm varlığın Allah'ı zikretmesi → tevhid bilinci ve insanın en yüksek mertebesi.

Ders:

- Hakikati görmek için önce nefsi arındırmak ve gönlü nurla doldurmak gerekir.

---

14. Kıta

Orijinal:
Altmış üçte emir; "Yere gir kulum!"
Hem cân hem cânânınım, doğru yolum.
"Hû!" kılıcın ele al, nefsini kır,
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Altmış üç yaşımda emir geldi: "Yere gir, kulum!"
Canım ve canânım O'nundur, doğru yolum bu.
"Hû!" diyerek nefsin kılıcını eline al, onu kır.
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Yere girmek → ölüm, dünyadan çekilme ve Allah yoluna tam teslimiyet.
- Nefsi kırmak → insanın içsel zaaflarını ve egosunu yok etmesi.
- Hû! → Allah'ı anmanın ve ilahi kudrete yönelmenin sembolü.

Ders:

- Hakikate ulaşmanın yolu, nefsi tam manasıyla terbiye etmek ve Allah'a teslim olmaktan geçer.

---

15. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed'im, nefsimi teptim.
Cânânımı buldum, bitti hasretim.
Ölmeden cân vermenin derdini çektim,
Bir ve Vâr'ım, cemâlini görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Ben, Kul Hoca Ahmed, nefsi ezdim.
Sevdiğimi (Rabbimi) buldum, hasretim sona erdi.
Ölmeden canımı tamamen O'na adamanın derdini çektim.
Bir ve Vâr olan Rabbimin cemâlini görebilir miyim?

Açıklama:

- Nefsi tepmek → egoyu ve dünyevi arzuları yok etmek.
- Cânanı bulmak → Allah'ı bulmak, manevi kavuşma.
- Ölmeden can vermek → manevi fedakârlık ve tam teslimiyetin zirvesi.

Ders:

- Hakikate ulaşmak için nefsi fethetmek ve Allah'a tam adanmışlık gerekir.
- Manevi yolculuk, sabır ve tevbe ile tamamlanır; sonuçta insan Allah'la bütünleşir.

Hikmet 8 *İşte Ben!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Pazartesi sabah erken yere girdim.
Mustafa'ya matem tutup ben yere girdim.
Altmış üç yaş sünnettir, işitip bildim.
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Pazartesi sabah erken saatlerde dünyaya girdim (veya hayatıma önemli bir döneme başladım).

Peygamber Mustafa'ya (sav) matem tuttum, onun yoluna yöneldim.
Altmış üç yaşına gelmek, bir sünnet (örnek) ve ilahi düzenin işareti olduğunu işittim ve anladım.
Peygamber Mustafa'ya matem tuttum, ben de bu yola girdim.

Açıklama:

- Matem tutmak → derin bir teslimiyet ve Peygamber sevgisiyle manevi yas tutmak.
- Altmış üç yaş sünnettir → Hoca Ahmed'in hayatında ilahi bir dönemin tamamlanması, manevi olgunluk yaşı.
- Yere girmek → dünyadan çekilme ve Allah yoluna tam yöneliş.

Ders:

- Allah yoluna adım atmak, Peygamber sevgisi ve teslimiyetle olur.
- Yaş ve zaman, manevi olgunlaşmada semboliktir; her dönem bir sınav ve fırsattır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Yeryüzünde dostlarım matem tuttu.
Tüm âlem "Sultanım!" deyip nara attı.
Hakk'ı bulan gerçek sûfi kanlar yuttu.
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Yeryüzünde dostlarım da benim için matem tuttular.
Tüm âlem "Sultanım!" diyerek hayranlık ve saygı gösterdi.
Hakikati bulan gerçek sûfiler, benim bu yolculuğuma büyük bir coşkuyla katıldılar.
Peygamber Mustafa'ya matem tuttum, ben de bu yola girdim.

Açıklama:

- **Dostların matem tutması → manevi yol arkadaşlarının Hoca Ahmed'e duyduğu saygı ve sevgi**.
- **Âlemdeki nara ve coşku → hakikate yönelenlerin, erenlerin ruhani sevincini simgeler**.
- **Kanlar yutmak → manevi coşku ve fedakârlık ifadesi; zorluklara katlanmak ve aşk yolunda tüm benliği adamak**.

Ders:

- Manevi yolculuk yalnız yürünmez; hakikati arayan dostlarla beraber güçlenir.

- Hakikat aşkı, fedakârlık ve coşku gerektirir; gerçek sûfiler bu yolda dayanışma içindedir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Elvedayla yer altına bastım ayak,
Gün yüzünü nefsime harâm kılarak,
Zikredip yalnız yanıp, yalnız olarak,
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Elveda diyerek yer altına indim,
Nefsime dünyayı haram kıldım,
Yalnızca zikir ederek yalnız yandım,
Resûl'e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, dünyadan kopuşu, nefsi terk edişi ve yalnızlıkta Hakk'a yönelişi ifade eder. "Yer altı", zühd ve halvet makamıdır — insanın kendi içine gömülmesidir.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
"Gerçek müminler, boş ve faydasız şeylerden yüz çevirirler." (Müminûn 23/3)
Ayrıca seferberlik ve cihad öncesi Resûl'ün yalnızlık ve ibadetle hazırlığı sünnettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi susturmak için yalnızlık gerekir.
- Hak yolunda halvet bir eğitimdir.
- Resûl'e sevgi, ibadet ve zühde dönüşür.

---

4. Kıta

Orijinal:
"Taha" okudum gece gündüz kâim oldum,
Gece namaz, gündüzleri sâim oldum.
Bu hâl üzre yer altında dâim oldum,
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Taha Suresi'ni okuyarak gece gündüz ayakta ibadet ettim,
Gece namazları kılıp gündüzleri oruç tuttum.

Bu hâl üzere yer altında daim kaldım,
Resûl'e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
"Taha" Resûlullah'a hitap içeren bir suredir. Yesevî, Kur'an tilaveti, gece namazı (tahajjud), gündüz orucu ile sürekli bir kulluk hâlini anlatır.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
"Taha" suresi bizzat Peygamber'e hitap eder.
Resûlullah'ın gece ibadeti:
"Gecenin üçte birinde kalk ve ibadet et." (Müzzemmil 73/2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet süreklilik ister.
- Kur'an okumak ruhu arıtır.
- Gece ibadeti kalbi güçlendirir.

---

5. Kıta

(Sıralama metinde karışmış ama aslında bu kıta önce gelir)

Orijinal:
Altmış gece, altmış gündüz, bir kez taam,
Sabaha dek namaz kılıp, bir kez selâm,
Altmış üçte oldu ömrüm elhak tamam,
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Altmış gece ve altmış gün sadece bir defa yemek yedim,
Sabaha kadar namaz kılıp bir defa selam verdim.
Ömrüm altmış üç yaşında tamam oldu,
Resûl'e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Altmış gün bir kez yemek, aşırı riyazet demektir. Bu, şiddetli bir nefs terbiyesidir. 63 yaş ise Resûlullah'ın irtihal yaşıdır — Yesevî sembolik olarak onunla özdeşlik kurar.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
"Sabret; Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara 2/153)
Peygamber'in sade bir hayat sürmesi de sünnettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Riyazet nefsi kırar.
- Resûl'le yaş birliği manevî yakınlık ifade eder. İbadet insana ruhî dayanıklılık kazandırır.

6. Kıta

Orijinal:
Hak Mustafa ruhu gelip imam oldu.
Tüm melekler yer altında köle oldu.
Çok ağladım, Resulullah nimet verdi.
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Hak olan Mustafa'nın ruhu gelip bana imam oldu.
Bütün melekler yer altında hizmet eden oldular.
Çok ağladım, Resûlullah bana lütuf verdi.
Resûl'e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Bu kıta, manevi bir rüya hâlini veya keşfi anlatır. Yesevî, Resûl'ün ruhaniyetini imam kabul eder — yani onu yol gösterici olarak tanır.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
"Allah ve melekleri Peygambere salât ederler." (Ahzab 33/56)
Resûl'e sevgi ve bağlılık, manevî yolda bir rehberdir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Resûl'ü rehber bilmek ruhu yükseltir.
- Gözyaşı, pişmanlık ve tevbe ruhu olgunlaştırır.
- Manevî haller, ilahî ikramın işareti olabilir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Leyl-i Mirâç; "Gözüm nuru evlat!" dedi.
Elim tutup; "Ümmetimsin Ümmet!" dedi.
"Sünnetimi sıkı tut, gönül ver!" dedi.
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Miraç gecesinde bana "Gözümün nuru evlat!" dedi.
Elimden tutarak "Sen benimsin, ümmetimsin!" dedi.
"Sünnetime sıkı sarıl, gönlünü ver!" dedi.
Resûl'e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Bu kıta, manevi bir Miraç tecrübesini, Resûl'ün lütfunu ifade eder. Yesevî'nin Resûl'e ruhani yakınlığı anlatılır.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun..." (Âl-i İmran 3/31)
Bu ayet "Sünnetimi sıkı tut" demenin Kur'anî karşılığıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sünnet, Allah sevgisinin ana yoludur.
- Manevî bağ bir evlat–peygamber ilişkisi gibidir.
- Gönülden bağlılık gerekir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Kıyamette yolsuz kalsan yol veririm,
Muhammed der ; " Arar isen el veririm."
Evladım der, cennetine yol veririm,
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Kıyamette yol bulamazsan sana yol gösteririm,
Muhammed der ki: "Beni ararsan sana el veririm."
"Evladım!" der, seni cennete yönlendiririm,
Resûl'e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Burada şefaat inancı ifade edilir. Resûl'ün ümmetine sahip çıkacağı vurgulanır.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
"Kim güzel bir şefaatte bulunursa, ondan bir pay alır." (Nisa 4/85)
Hadis:
"Şefaatim ümmetimden büyük günah işleyenleredir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Resûl'ün şefaati ümmet için bir rahmettir.
- İman ve bağlılık, kıyamet günü yol göstericidir.
- Resûl'ü takip edenler yalnız kalmazlar.

---

9. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar bu sözü duydum şevkim arttı.
“Ümmet!” dedi, içim dışım nura battı.
Nuru yayıp, Hak cemâlin lütfetti.
Mustafa’ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Bu sözle şevkim arttı.
“Ümmet!” dedi ve kalbim nura gömüldü.
Işığı yayıp, Hakk’ın cemâli bana lütfedildi.
Resûl’e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Yesevî, ümmetin hatırlanmasının kendisine manevi bir coşku verdiğini anlatır. Bu nura batma, ilahi aşkın bir tezahürüdür.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
“Allah’ın nurunu ancak O’na teslim olanlar görür.” (Nur 24/35)
Peygamber’in ümmetine dua etmesi, onların rehberi olması sünnettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ümmet sevgisi manevi şevki artırır.
- İlahi nurun tecellisi kalbi aydınlatır.
- Matem, sevgi ve bağlılığın ifadesidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Cemâlini gördüm, ruhum arşa kondu.
Musa gibi varlığım tutuştu yandı.
Mecnûn gibi eş ve dosttan kaçıp saklandı.
Mustafa’ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Onun cemâlini gördüm, ruhum arşa yükseldi.
Musa gibi varlığım alev aldı, yandı.
Mecnûn gibi eş ve dosttan kaçıp saklandım.
Resûl’e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Ruhani yükseliş ve aşkın yoğunluğu anlatılır. Musa ve Mecnûn benzetmeleri, ilahi aşkın hem ateş hem de yalnızlık ile deneyimlendiğini gösterir.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
“Ey Musa! Onun nuruna yönel!” (Taha 20/12)
Mecnûn hikayesi, aşk ve teslimiyetin sembolüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk yolunda yalnızlık kaçınılmazdır.
- İlahi aşk insanı ruhen dönüştürür.
- Dünyadan kopmak, manevi yolda gereklidir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Yer altında çok eziyet, zorluk çektim,
Yastık döşek taştan yapıp, mihnet çektim,
Ey dostlarım! Bu dünyada, elem çektim,
Mustafa’ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Yer altında büyük eziyetler çektim,
Taştan yastık ve döşekle mihnet gördüm,
Ey dostlar! Bu dünyada çok elem çektim,
Resûl’e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Yesevî’nin yer altında çektiği zorluklar, nefsi terbiye ve sabır eğitimidir. “Taş yastık”, zorluk ve zahmeti simgeler.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
“Sabredenler, sıkıntıya uğrayanlardır ve Allah onlarla beraberdir.” (Bakara 2/153)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevî olgunluk sabırla kazanılır.
- Dünya zahmetleri, ilahi makam için gereklidir.
- Matem, derin bir bağlılığın ifadesidir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Böyle zorluk çekmeyince vusul olmaz,
Hizmet ehli olmadan dertler kalkmaz,

Cânı Hakk’a vermedikçe kemâl bulmaz,
Mustafa’ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Bu tür zorlukları çekmeden vuslata ulaşılmaz,
Hizmet ehline destek olmadan dertler kalkmaz,
Ruhunu Hakk’a vermedikçe kemâle erişilmez,
Resûl’e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Hoca Ahmed, manevi olgunluk için hizmet, sabır ve teslimiyetin gerekliliğini vurgular. “Cânı Hakk’a vermek”, tasavvufî kavram olarak tam teslimiyettir.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
“Kim Allah yolunda mal ve canını harcarsa, onlara çok mükafat vardır.” (Nisa 4/74)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Vuslat zorlukla gelir.
- Hizmet ve fedakârlık gereklidir.
- Teslimiyet olmadan kemâl mümkün değildir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Nefsimden geçerek, yer altına girdim,
Gözüm açtım Mustafa’yı hazır gördüm,
Âsi olan ümmetlerin hâlin sordum,
Mustafa’ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Nefsimi geçip yer altına girdim,
Gözümü açtım, Mustafa’yı hazır gördüm,
Asi ümmetlerin hâlini sordum,
Resûl’e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Nefsi terbiye ederek manevi bir derinliğe ulaşıldığını ve Resûl’ün hazır olduğunu görmesi anlatılır. Ümmetin durumuna dair bilgi alma, tasavvufî bir sorumluluktur.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
“Ey Peygamber! Ümmetin hâlini sor!” (Ahzab 33/21)
Peygamberin ümmete şefkati ve ilgisi sünnettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi aşmak, ilahi bilgiyi açar.
- Manevî rehber her zaman hazırdır.
- Ümmetin hâliyle ilgilenmek bir sorumluluktur.

---

14. Kıta

Orijinal:
“Ey evladım! Benden sorsan hani ümmet?”
“Ümmet” dedi göğsüm dolu elem, hasret.
“Ümmetim adına çektim, Hakk’tan külfet”,
Mustafa’ya hasret duyup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
“Ey evladım! Benden sorarsan hani ümmet?”
“Ümmet!” dedim, göğsüm elem ve hasretle doldu.
“Ümmetim adına çektim, Hakk’tan gelen yükleri”,
Resûl’e hasret duyup, yer altına girdim.

Açıklama:
Ümmetin sıkıntıları ve Hakk yolunda çekilen zorluklar kıymetlidir. Yesevî, Resûl’ü ümmet adına özlem ve bağlılığın simgesi olarak anlatır.

Kurân-ı Kerîm ve Sünnet:
“Allah yolunda sabredin; ümmet için gayret edin.” (Tevbe 9/41)
Resûl, ümmetin sıkıntısını kendi gönlünde taşır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ümmetin yükünü taşımak bir ibadettir.
- Hasret ve bağlılık, manevi derinliği gösterir.
- Hakk yolunda çekilen sıkıntı değerli ve öğreticidir.

---

15. Kıta

Orijinal:
“Her cuma günâhların, affet ümmetim!”
İşte geldim Ya Muhammed! Sana ülfetim.
“Rabbim affet! Ağladım, secde eyledim.
Mustafa’ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
“Her cuma günahlarını affet ümmetim!”
İşte geldim ey Muhammed! Sana yakınlığım var.
“Rabbim affet beni!” diye ağlayarak secde ettim,
Resûl’e matem tutup yer altına girdim.

Açıklama:
Burada Yesevî, Resûlullah’ın cuma gününün af vesilesi olduğunu vurguluyor. Kendisini ümmet adına secdeye kapanmış bir aracı gibi görüyor.

Kur’ân ve Sünnet:
“Cuma günü, müminler için bir bayramdır.” – hadis
Cuma, mağfiret kapılarının açıldığı gündür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Cuma günü maddi ve manevi arınma günüdür.
- Secde ile affa yönelinir.
- Ümmet için ağlamak, şefkat ve merhamettir.

---

16. Kıta

Orijinal:
“Cuma günü affetsen, ümmetin günâhını.”
Ya Muhammed! Yol göster, şaşırtmasın râhını.
Ümmetlerin ne yapar Ahmed senin?
Mustafa’ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
“Cuma günü ümmetinin günahını affetsen.”
Ey Muhammed! Yol göster, doğru yolu şaşırtma.
Senin Ahmed’in ümmetler için ne yapabilir?
Resûl’e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Yesevî burada kendini aciz bir kul olarak ifade eder. Gerçek yol göstericinin Peygamber olduğunu söyler.

Kur’ân ve Sünnet:
“Şüphesiz sen doğru yolu gösterirsin.” (Şura 42/52)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek mürşid Hz. Muhammed’dir.
- Kul, kendi acziyetini bilmelidir.

- Hidayet yalnız Allah ve Resûl'dendir.

---

17. Kıta

Orijinal:
"Ben melekten hayâ ettim, Ey Ümmetim!"
Yaradan'dan korkmaz mısın, himmetsizim!
Gece yatmadan taat et, hoş devletim,
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
"Ben meleklere bile karşı haya ettim ey ümmetim!"
Sen de Yaratandan korkmaz mısın, ey takvâsız?
Gece yatmadan ibadet et, bu güzel haldir,
Resûl'e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Resûlullah'ın meleklere bile haya ettiğini hatırlatır. Müminin de takvalı olması gerektiğini söyler.

Kur'ân ve Sünnet:
"Gece ibadeti kalbi arındırır." (Müzzemmil 73/6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Haya, imandandır.
- Gece ibadeti kalbi saflaştırır.
- Mümin, sorumluluğunu bilir.

---

18. Kıta

Orijinal:
Yer altına iradesiz girdim dostlar,
"Âmin!" deyin âl ve ashab, çehâr-yâr.
Ümmetin günâhın affet, Ey Perverdigâr!
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Yer altına kendi iradem dışında girdim dostlar,
Âl-i Beyt ve sahabeler, "Âmin" deyin,
Ümmetin günahlarını affet ey Rabbim!
Resûl'e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Yesevî bu halin kendi seçimi değil, ilahi bir yönlendirme olduğunu söyler. Âl-i Beyt ve sahabeler şehadet tanıklarıdır.

Kur'ân ve Sünnet:
"Allah bir kulunu seçerse, onu hidayetle yürütür." (Bakara 2/213)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi makam Allah'ın lütfudur.
- Sahabe ve Âl-i Beyt ile beraber olmak manevi bir korunmadır.
- Affı istemek, ümmetin sorumluluğudur.

---

19. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed sözümü, defter sâniden dedim,
İki cihân nimetin, mey u meze eyledim.
Ölmeden cân acısın gördüm, zehrini tattım,
Mustafa'ya matem tutup, ben yere girdim.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed olarak sözümü tekrar yazdım,
Her iki dünyanın nimetlerini mey ve meze yaptım,
Ölmeden can acısını yaşadım, zahmetini tattım,
Resûl'e matem tutarak yer altına girdim.

Açıklama:
Bu kıta, hakikat yolunun bedelini anlatır. "Ölmeden önce ölmek" tasavvufun en üst makamıdır. Manevi acı, gerçek diriliştir.

Kur'ân ve Sünnet:
"Ölmeden önce ölünüz." – sufilerin özetlediği rivayetsel ilke
Bu, nefsin ölümü, ruhun dirilmesidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek diriliş nefsi öldürmekle olur.
- Dünyalık nimetler, hakiki nimete dönüşür: marifetullah.
- İlahi aşk, acı ile pişer.

Hikmet 9 *Kabre Girdim!*

1. Kıta

Orijinal:
Ey dostlarım! Hâlimi arz edeyim;
Rabb'imden niçin korkup kabre girdim?
Gerçek kula derdimi söyleyeyim,
O sebepten Hakk'tan korkup kabre girdim.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, halimi size anlatayım. Rabbimden neden korktuğum için kabre girdim? Gerçek mürşide derdimi açayım. İşte bu yüzden Hakk'tan korkarak kabre girdim.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmed, kabri bir irfan mekanı olarak anlatıyor. Korku ve huşu, Allah'a karşı takva ve bilinçli teslimiyetin işareti. Kabir, sadece ölüm sonrası değil, insanın nefsiyle hesaplaşması için de semboldür.

Kur'an ve Sünnet:

- Kur'an: "Her can ölümü tadacaktır." (Al-i İmran, 185) – Kabir hatırlatması, insanı takva ile doldurur.
- Sünnet: Peygamber Efendimiz kabir ziyaretini teşvik etmiş ve ölümü hatırlatmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kabir korkusu, manevi uyanışın başlangıcıdır.
- Kendini Hakk'a teslim eden kişi, ölüme karşı bilinçli olur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Kabr içinde gece gündüz taat kıldım,
Namazı, ibadeti adet eyledim..
Her ne ki cefâdır, tahammül ettim.
O sebepten Hakk'tan korkup kabre girdim.

Günümüz Türkçesi:
Kabirde gece gündüz ibadet ettim. Namaz ve diğer ibadetleri alışkanlık hâline getirdim. Ne kadar zorluk gelirse gelsin, sabrettim. Bu yüzden Hakk'tan korkarak kabre girdim.

Açıklama:
Kabrin manevi boyutu, ibadet ve sabırla dolduruluyor. “Cefâya tahammül” ifadesi, ahiretteki imtihanlara hazırlık olarak yorumlanabilir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Sabredenleri müjdele!” (Bakara, 155)
- Peygamber Efendimiz, sıkıntıya sabretmeyi ve kabir ziyaretini tavsiye etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sabır, ibadetle iç içe olursa insanın ruhu kabirde rahat eder.

---

3. Kıta

Orijinal:
Kabr içinde Mustafa’yı hazır gördüm.
Selâm verip edep üzre şaşıp kaldım.
Âsi mücrim ümmetlerin hâlin sordum,
O sebepten Hakk’tan korkup kabre girdim.

Günümüz Türkçesi:
Kabirde Hz. Muhammed’i hazır buldum, selam verdim ve edeple şaşırdım. Kendi ümmetinin yanlış ve günah hâllerini sordum. Bu yüzden Hakk’tan korkup kabre girdim.

Açıklama:
Burada kabir, Peygamber’in ruhani mevcudiyetiyle dolu bir irfan yeri olarak betimleniyor. Kabir, sadece mezar değil, Hakk’la buluşma ve ilham alma yeridir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Ey iman edenler! Allah’ı çok anın…” (Ahzab, 41) – Zikrin önemi, kabirde huzur verir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kabirde Peygamber’i hatırlamak ve ümmetin hâlini düşünmek, kişiyi irfana götürür.

---

4. Kıta

Orijinal:
Kabre girmek Peygamber’in sünnetleri,
İbâdet de Hak Resul’ün âdetleri,
Gariplere rahmeylemek şefkatleri,
O sebepten Hakk’tan korkup kabre girdim.

Günümüz Türkçesi:
Kabire girmek, Peygamberimizin sünnetidir. İbadet yapmak da onun âdetlerindendir. Garip ve muhtaçlara şefkat göstermek de onun öğrettiğidir. Bu yüzden Hakk'tan korkup kabre girdim.

Açıklama:
Kabir, sünnetlerin ve ibadetlerin tecrübe edildiği bir mekân olarak tasvir ediliyor. Sosyal sorumluluk ve şefkat de manevi olgunluğun parçasıdır.

Kur'an ve Sünnet:

- Sünnet: Peygamber Efendimiz kabir ziyareti ve ibadet ile örnek olmuştur.
- "Allah yolunda infak edin, iyiliği emredin..." (Tevbe, 71) – Şefkat ve hizmet emri.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kabir, ibadet ve sünnetlerin uygulandığı ruhani bir mecradır.
- Sosyal sorumluluk, takva ile birlikte yürür.

---

5. Kıta

Orijinal:
Ümmet isen gece gündüz durma ağla,
Bağrını yak, ciğerin deş, yürek dağla.
Ecel gelse mertler gibi belin bağla,
O sebepten Hakk'tan korkup kabre girdim.

Günümüz Türkçesi:
Eğer ümmetten biriysen, gece gündüz ağlamayı bırakma. Bağrını yak, ciğerini deş ve yüreğini sars. Ölüm gelse bile, kahraman gibi hazır ol. Bu yüzden Hakk'tan korkup kabre girdim.

Açıklama:
Edebi ifade ile tövbe ve pişmanlık dile getiriliyor. Kabir, insanın kendi nefsini terbiye ettiği bir mekân olarak vurgulanıyor.

Kur'an ve Sünnet:

- "Ölümü hatırla ki dünya seni aldatmasın."
- Kabir ziyaretinde tövbe ve niyazın önemi.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kabir hatırlatması, insanı tövbe ve samimiyete yöneltir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Bir gün ömrünün yaprağı olur hazân,
Ecel gelmeden tövbe et, sen ey nâdan!
Olur, sana rahmeyleye Rabb-i Yezdân,
O sebepten Hakk'tan korkup kabre girdim.

Günümüz Türkçesi:
Bir gün ömrünün yaprakları dökülecek, erken hazan gibi. Ölüm gelmeden tövbe et, ey nâdan insan! Böylece Rabb-i Yezdân rahmetiyle sana yaklaşır. Bu yüzden Hakk'tan korkup kabre girdim.

Açıklama:
Ölüm ve hesap, insanı tövbe ve bilinçli ibadete çağırıyor. Hazan mecazı, hayatın geçiciliğini simgeler.

Kur'an ve Sünnet:

- "Ey iman edenler! Ölümü hatırlayın ki dünya sizi aldatmasın." (Hadis ve Kur'an işaretleri)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölümü ve kabri hatırlamak, kişinin tövbe ve takvasını artırır.
- Hazır olmak ve Hakk'a yönelmek, irfan yolunun gereğidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Sözünde, amelinde sadakat dertli işi,
Hakk'a samimi mutî, gözyaşı sunan kişi,
Gece gündüz namaz-oruç tutan kişi,
O sebepten Hakk'tan korkup kabre girdim.

Günümüz Türkçesi:
Sözünde ve amellerinde sadık, Hakk'a samimi olarak itaat eden, gözyaşıyla ibadet eden, gece gündüz namaz ve oruçla meşgul olan kişi, kabre girerken Hakk'tan korkar.

Açıklama:
Sadakat, samimiyet ve ibadet, insanı kabirde huzura taşır. Hoca Ahmed burada manevi olgunluk ve tevazu ile kabire girmenin önemini vurguluyor.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'a ve ahiret gününe iman eden, mü'min olarak ameliyle birlikte sadakat gösteren kişi kurtuluşa erer." (Bakara, 177)

- Peygamber Efendimiz: “Gece namazı kılan müminin duası kabul olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sadakat ve ibadet, kabirde Hakk’ın huzuruna hazırlık sağlar.
- Gözyaşı ve samimiyet, nefs terbiyesinin göstergesidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Ey evladım! Ümmetlerin derdi örter,
Fisk u fücur günâhları dağdan artar,
Dini atıp, dünyayı tercih eder.
O sebepten Hakk’tan korkup kabre girdim.

Günümüz Türkçesi:
Ey evladım! Ümmetin günahları artıyor; yanlış ve bozuk işlerini gizliyor. İnsanlar dini terk edip dünyayı tercih ediyor. Bu yüzden Hakk’tan korkup kabre girdim.

Açıklama:
Burada toplumsal bir eleştiri var: Hoca Ahmed, ümmetin gaflet ve günahlarını gözlemliyor. Kabir, sadece bireysel değil, ümmetin hâlini de anlamanın yeri.

Kur’an ve Sünnet:

- “Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın” (Bakara, 11)
- Ümmetin sorumluluğu, bireysel ibadet kadar önemlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kendi tövben kadar ümmetin durumunu da düşünmek gereklidir.
- Kabir ve ölüm hatırlatması, bireyleri sorumluluk bilincine çağırır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed! Tekbir ile söze başla,
Hay u heves, benliğini kov ve taşla.
Seherlerde var gücünle, çalış aşkla,
O sebepten Hakk’tan korkup kabre girdim.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Söze tekbirle başla, heves ve benliği kov, bunları kır. Seher vakitlerinde tüm gücünle çalış ve aşkla ibadet et. Bu yüzden Hakk’tan korkup kabre girdim.

Açıklama:
Tekbirle ibadete başlamak, nefsi terbiye ve disiplinin işaretidir. Hoca Ahmed burada, ibadetin gayesinin aşk ve samimiyet olduğunu vurguluyor. Seher vakti ibadeti, en yoğun manevi anları simgeler.

Kur'an ve Sünnet:

- "Geceyi ibadetle geçirin" (Müzzemmil, 2-4)
- Peygamber Efendimiz seher vaktinde dua ve zikre önem vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi terbiye, ibadet ve aşk ile tamamlanır.
- Kabir, bu irfan yolunun en somut hatırlatıcısıdır.

Hikmet 10 *Kul Hoca Ahmed!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla fazlıyla ferman buyurdu.
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!
Tam altmış üç yaşında sünnete uydu,
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Allah Teâlâ lütfuyla bir emir verdi. Kul Hoca Ahmed bu emre uyup yere girdi. 63 yaşında sünnete uyarak kabre girdi.

Açıklama:
Bu kıtada Hoca Ahmed, kabre girme olayının kendi kararı değil, ilahi bir çağrı sonucunda gerçekleştiğini vurgular. "Fazlıyla ferman buyurdu" demesi, bunun bir lütuf ve emir olduğunu ifade eder.
63 yaş — Hz. Peygamber'in vefat yaşı — bir semboldür. Ahmed Yesevî, bu yaşta kabre girerek hem Peygamber'e bağlılığını hem de sünneti yaşama arzusunu bildirir.

Bu **ölmeden önce ölmek** makamıdır: nefsi öldürmek, benliği terk etmek, ruhu arındırmak.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)
- Hz. Peygamber: "Akıllı kişi, nefsini hesaba çeken ve ölümden sonrası için hazırlık yapan kimsedir."

- Hoca Ahmed’in 63 yaş sembolizmi doğrudan Efendimizin vefat yaşına dayanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak’tan gelen emre teslim olmak kul olmanın esasıdır.
- Ölüm hakikatini erken idrak etmek, manevi olgunluğa eriştirir.
- Sünnet’e bağlılık, zahirde değil, amelde ortaya çıkar.

---

2. Kıta

Orijinal:
Yeryüzünde ölmeden, ben önce öldüm,
Altmış üç yaşını sünnettir bildim.
Yer altında cânımla kulluk eyledim,
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Yeryüzünde iken ölmeden önce öldüm. 63 yaşın sünnette bir işaret olduğunu bildim. Kabirde canımla kulluk ettim. Bu emri dinleyip yere girdim.

Açıklama:
Bu kıtada “ölmeden önce ölmek” makamının tasavvufi özü açıklanır:

- nefsi öldürmek
- benliği terk etmek
- dünyevi arzuları yok etmek
- kalbin tamamen Allah’a dönmesi

Ahmed Yesevî’nin kabre girişi — kaçış değil, yükseliştir.
Dünya kalabalığından çekilmek değil, hakikate yaklaşmaktır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Nefsini arındıran kurtuluşa erer.” (Şems, 9)
- Hz. Peygamber: “Ölmeden önce ölünüz.” (tasavvuf büyükleri tarafından nakledilen meşhur hikmetli söz)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi ölüm, hakiki diriliştir.
- Nefis eğitilmeden marifet kapısı açılmaz.
- Kabir yalnızca ölüm yeri değil, tefekkür ve arınma mekânıdır.
- Hakikat, dünya gürültüsünden soyutlanınca ortaya çıkar.

3. Kıta

Orijinal:
Erenlerden fetih ve feyz alamadım,
Yüz yirmi beş yaşa girdim bilemedim.
Hakk'a kulluk ve itaat kılamadım,
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Erenlerden manevi güç ve bereket alamadım. 125 yaşına geldim, ama farkında olamadım. Hak'a tam anlamıyla kulluk edemedim. Bu yüzden ilahi emri dinleyip kabre girdim.

Açıklama:
Ahmed Yesevî burada hem uzun ömür hem de manevi ihmali vurgular. "Yüz yirmi beş yaş" sembolik olarak uzun bir zamanın ihmal edildiğini gösterir. Kabre girmek, gecikmiş kulluğun telafisidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân, 102–185)
- Tasavvufta uzun ömürün, ihmal edilmiş kulluğu telafi etmek için fırsat olduğu vurgulanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberlerden feyz almak önemlidir.
- Zamanı iyi kullanmak, uzun ömürün anlamını artırır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Olur muyum Muhammed'in has ümmeti?
Ümmet dese âsilerin hoş devleti,
Baldan tatlıdır bana, bunca mihneti,
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Ben, Hz. Muhammed'in gerçek ümmeti olabilir miyim? Âsilerin devleti bile övgü görürken, yaşadığım çile ve zahmet bana bal gibi tatlıdır. Bu yüzden kabre girdim.

Açıklama:
Ahmed Yesevî, ümmet olmanın sorumluluğunu ve sıkıntısını anlatır. Çile ve sıkıntı, maneviyat yolunda bir tatlılığa dönüşür.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Sabredenler, mükâfatlarını hesapsız alacaklardır.” (Zümer, 10)
- Peygamber Efendimiz: “Mü’min, sabır ve ihlas ile en değerli makamları elde eder.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi çile ve sabır, ruh için bir tatlılıktır.
- Gerçek ümmet, zahmetten kaçmaz, sabırla ilerler.

---

5. Kıta

Orijinal:
Bizler için neler çekti o Muhammed!
Ümmet olsan gam yemezsin, sahte ümmet!
Gece gündüz işi yeme, içme, işret,
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Hz. Muhammed, bizim için çok çile çekti. Eğer gerçek ümmet olursan, gam ve kederi boş yere yaşamazsın; sahte ümmet ise dünya işlerine dalar. Bu yüzden kabre girdim.

Açıklama:
Gerçek ümmet, Peygamber’in çilesini anlamalı ve kendi nefsini eğitmelidir. Sahte ümmet, dünyevi meşguliyetlerle maneviyattan uzaklaşır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Muhammed, sizin için en güzel örnektir.” (Ahzab, 21)
- Peygamber’in fedakârlığı ümmete rehberdir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sahte ümmet, sadece görünüşte bağlıdır; hakiki bağlılık çile ve ibadette ölçülür.

---

6. Kıta

Orijinal:
Elli yaşta nidâ geldi; ölme âsân,
Şartı budur sende olsa nur-ı imân,
Kıyamette cemâline eder mihmân,
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
50 yaşında bana bir ilham geldi: Ölmek kolay değildir. Ancak iman nuru sende olursa kıyamette Hz. Peygamber seni kabul eder. Bu yüzden kabre girdim.

Açıklama:
“Ölmek kolay değil” ifadesi, ölümü ve kabir hayatını bilinçle karşılamayı anlatır. İman nuru, kişinin ölüm ve sonrası için en güvenilir hazinedir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “İman edenleri, dünya ve ahirette güvenlik vardır.”
- Tasavvufta ölüm, imanı olan için bir kapıdır, korku değil teslimiyettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölümü düşünmek, imanla bağlantılı olmalıdır.
- Kıyamette kabul, dünya hayatındaki imanın sonucu olur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Ey Mü’minler! Bu dünyanın payanı yok.
Ölüm mutlak, bu sözümün yalanı yok.
Kim ki bilmez vallâhi, onun imânı yok.
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Ey müminler! Bu dünyanın sonu yoktur, ancak ölüm kesindir. Bunu bilmeyen kişinin imanını sorgulamak gerekir. Bu yüzden kabre girdim.

Açıklama:
Ahmed Yesevî, müminleri dünya heveslerinden uzak durmaya çağırır. Ölüm mutlak, dünya geçicidir; bilmeyen kişi hakikati kavramamıştır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân, 185)
- Hz. Peygamber: “Dünyaya aldananlar ahireti kaybeder.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyaya bağlanmamak imanla ilgilidir.
- Ölümü unutmamak, maneviyatın temelidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Aslım toprak, neslim toprak, dünya değil bana yâr!
Basıp geçsem, kirli beden, duyacağı utanç, âr.
Kim âr etse, utansa, şeytan kavmi hevâsı var,
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Benim aslım ve soyum topraktır; dünya bana dost değildir. Bedenim geçici ve kirli; onu utançtan arındırmak gerekir. Nefis heveslerine uyan herkes utansın. Bu yüzden kabre girdim.

Açıklama:
Ahmed Yesevî, dünyanın geçiciliğini ve bedensel heveslerin tehlikesini vurgular. İnsan, toprağa döneceğini bilerek yaşamını düzenlemelidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "İnsan, topraktan yaratılmıştır."
- Dünya geçici, ahiret kalıcıdır (Bakara, 28).

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan, bedensel heveslere kapılmamalıdır.
- Ölüm ve toprağın hakikati, dünyaya dair değerleri sorgulatır.
- Nefis eğitilmediği sürece manevi ilerleme sağlanamaz.

---

9. Kıta

Orijinal:
Zâkirine Yüce Allâh eyledi rahmet,
Seher vakti cennet içre verir hil'at.
Mahşerde cemâli görüp, sorunca devlet,
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Yüce Allah, zikreden kullarına rahmetini gösterdi. Seher vakti, cennetin nimetleriyle onları ödüllendirdi. Mahşerde, Allah'ın cemalini görüp sorulunca gerçek devlet ortaya çıkar. Bu yüzden kabre girdim.

Açıklama:
Seher vakti yapılan ibadet, Yesevî tasavvufunda çok kıymetlidir; rahmetin kapısı açılır. "Hil'at" sembolik olarak Allah'ın lütfu ve yüksek makamıyla ödüllendirmeyi ifade eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Onlar ki, gece ve gündüz Allah’ı anarlar; Rableri onların yaptıklarını bilir.” (Âl-i İmrân, 191)
- Gece ibadeti ve zikrin fazileti Peygamber tarafından da tavsiye edilmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gece ibadeti ve seher vakti Allah’ın rahmetini kazanmanın bir yoludur.
- Mahşerde gerçek mükafat, ibadet ve kulluğun neticesiyle belirlenir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Kul ol! Elem, keder çek, ey gâfil insan!
Akıllıysan, ganimettir sana şu an!
Gamsız olma emanettir sana bu cân,
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Ey insan, kul ol! Elem ve keder çek, çünkü bunlar sana akıllıysan bir ganimettir. Bu can sana emanet; boşuna kaybetme. Bu yüzden kabre girdim.

Açıklama:
Tasavvufta sıkıntı ve elem, kalbi olgunlaştıran bir nimettir. Nefisle mücadele eden kişi, bu sıkıntıları doğru şekilde kullanmalıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Her sıkıntı ve meşakkat, sabredenler için bir imtihandır.” (Bakara, 155–156)
- Peygamber Efendimiz: “Mü’minin ölümü, dünya sıkıntılarından kurtulmasıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zorluk ve elem, maneviyat yolunda bir hazine olarak görülmelidir.
- Can, emanettir; onu heba etmemek gerekir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Altmış üçte sünnet oldu yere girmek.
Resul için dü cihânı terk eylemek.
Âşıkların sünnetidir diri ölmek,
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Altmış üç yaşında kabre girmek sünnet oldu. Resul için dünyayı terk etmek gerekir. Âşıkların yolu, diri ölmek yani manen kabre girerek Hakk'a yönelmektir. Bu yüzden kabre girdim.

Açıklama:
Burada "diri ölmek", tasavvufta nefsin ölümü ve Allah yolunda tam teslimiyet anlamındadır. Dünya malı ve tutkularından uzaklaşmak, hakiki kulluğun göstergesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir." (Ahzab, 71)
- Peygamberimiz: "Âşık, sevgisinde ölendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Âşık, nefsini öldürmeli ve dünya bağlarından kopmalıdır.
- Sünneti takip etmek, hem manen hem de dünyada yol gösterir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Ümmet olsan sen ona cânını vermez misin?
Mustafa'ya cânını kurbân eylemez misin?
"Cân!" nedir ki, sen ona imânını vermez misin?
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Ey ümmet! Eğer gerçek ümmet olsaydın, Hz. Mustafa'ya canını vermez miydin? Can ne ki, imanını O'na adamak daha önemlidir. Bu yüzden kabre girdim.

Açıklama:
Ahmed Yesevî, canı ve imanını Peygamber yoluna adamanın önemini vurgular. Nefis ve dünya, gerçek bağlılığı engellerse kabre girip teslimiyet gerekir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, Allah onu cennete koyar."
- Tasavvufta can ve mal, Allah yolunda fedakârlığın sembolüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Can ve iman, Allah ve Resulüne adanmalıdır.
- Gerçek ümmet, fedakârlık ve teslimiyet gösterir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed altmış üçte gâib oldu.
Hıfz-ı edep, Mustafa'ya nâib oldu.
Sultan oldu, elem çekti, tâib oldu.
Dinleyip yere girdi; Kul Hoca Ahmed!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, altmış üç yaşında dünyadan çekildi. Edep ve ahlakı koruyarak, Hz. Mustafa'ya vekil oldu. Sultan gibi manevi makam sahibi oldu, elem çekti ve teslimiyetle kabre girdi.

Açıklama:
"Gâib oldu" ifadesi, dünyadan çekilip manen Allah'a yönelmek demektir. Hıfz-ı edep, tasavvufta ahlak ve edep korumasıdır. Sultan sıfatı ise makam ve hikmet sahibini ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda olanlar hem dünyada hem ahirette üstünlerdir." (Nisa, 95)
- Peygamberimiz: "Edepli kimse, Allah'ın sevgilisi olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya hayatını terk edip ahlaka sarılmak, manevi yükseliştir.
- Teslimiyet ve edep, hakiki makama eriştirir.

Hikmet 11 *Mansur Oldum İşte Ben!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ey dostlarım! Temiz aşkı ele aldım,
Bu dünyayı düşman bildim, yürüdüm ben.
Yakam tutup, huzura sığındım geldim,
Bâb-ı Aşk'ta Mansûr gibi oldum ben.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Saf ve temiz aşkı benimsedim. Dünya hayatını düşman bildim ve Allah yolunda yürüdüm. Kendi nefsimi bırakıp huzura sığındım; aşk yolunda Mansur gibi (Hakikat gözüyle uyanmış bir şahsiyet) oldum.

Açıklama:
“Bâb-ı Aşk”, tasavvufta Hakk’a açılan kapı, manevi uyanış yoludur. Mansur el-Hallâc, “Ene’l-Hak” iddiasıyla aşk yolunda şehadet şerefine erişmiştir; Ahmed Yesevî burada onun manevi yolculuğunu kendine örnek alıyor.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah’ı sevin, dünya ve nefsinizi ikinci plana koyun.” (Tevbe, 24)
- Peygamberimiz: “Gerçek mü’min, dünya sevgisini kalbinden çıkarandır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya hayatı geçicidir; hakiki yol Allah aşkıdır.
- Manevi aşk, kişinin nefsini terbiye etmesiyle başlar.

---

2. Kıta

Orijinal:
Aşk yolunda âşık olan Mansûr geçti.
Bel bağlayıp, Hak işini sıkı tuttu.
Melametler, ihanetler çok işitti.
Ey Mü’minler! Mansûr oldum işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Aşk yolunda ilerleyen Mansur örnek oldu. Hak yolunda kararlılıkla yürüdü. Melamet ve ihanetlere uğradı; bunları duydu. Ey müminler! Ben de onun yolunu takip ettim, Mansur gibi oldum.

Açıklama:
Melamet, sufiler arasında nefsi terbiye ve halkın takdirinden kaçınmak için yapılan zorlu eylemleri ifade eder. Ahmed Yesevî, bu yolu kendine örnek alarak Mansur gibi hakikat yoluna girmiştir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah yolunda sabredenler mükafatlandırılır.” (Bakara, 155–157)
- Peygamber Efendimiz: “Sabrın sonunda zafer vardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda ilerleyenler, zorluk ve eleştirilere hazırlıklı olmalıdır.
- Sabır ve kararlılık, manevî olgunluğun göstergesidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Söyleyince âşık Mansûr; “Ene’l-Hak!”
Geldi Cibril, o da dedi; “Ene’l-Hak!”
Ver başını, artık dünyayı bırak,
Asılmış cemâlin gördüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Aşık Mansur “Ben Hakk’ım” dedi. Cebrail de aynı şekilde doğruladı. Başını vermek, yani dünyayı terk etmek ve nefsini öldürmek gerektiğini anladım. Hakikat yolunda asılmış olan Mansur’un cemalini gördüm.

Açıklama:
“Mansur” burada hakikat uğruna canını feda eden sufilerin sembolüdür. Ene’l-Hak, hakikatte Allah’ın varlığını ifade eder. Dünyaya bağlanmamak ve nefsin ölümü, tasavvufta manevi yükseliştir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Kim Allah için ölür veya öldürülürse, Allah ona büyük mükafat verir.” (Nisa, 74)
- Tasavvufta nefis ölümü ve dünya bağlarından kopmak vurgulanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda gerçek fedakârlık şarttır.
- Nefsî bağlılıklar terk edilmelidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Mansur geldi, eğildi dârağacı.
Kalp gözüyle bakan duymaz mı acı?
Nazar etti Mevlâ, nurdur ilacı,
Cemâline baktım, gördüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Mansur darağacına geldi ve eğildi. Kalp gözüyle bakan biri, acıyı hisseder. Allah’ın bakışı ise her acıya merhem olur. Onun cemalini gördüm, işte bu benim hâlim.

Açıklama:
Darağacı, sufilerde nefsin imtihanı ve dünya bağlarından kopmayı simgeler. “Kalp gözü” ile manevi alem görülür; Allah’ın lütfu acıları tedavi eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah’a tevekkül edenleri o korur.” (Tevbe, 51)

- Peygamberimiz: “Kalp gözüyle gören, hakikati görür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi bakış, dünyevi acıları hafifletir.
- Hakiki aşk, hem acı hem de nur ile tecrübe edilir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Dârağaca nidâ; “Çok sıkma!” diye,
“Sıkı dur, her yana bak, ağma” diye,
Taşa der; “Emrim tut, sen değme!” diye,
Levh-i Mahfuz kaydında gördüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Darağacından gelen ses: “Çok sıkma, sabret!” diyordu. “Sıkı dur, her şeye sabret, ağlama” dedi. Taşa da: “Emrim geçerli, zarar verme!” denildi. Bunları Levh-i Mahfuz’da kaydedildiğini gördüm.

Açıklama:
Levh-i Mahfuz, kader ve Allah’ın ilahi takdir defteridir. Burada Mansur’un çektiği sıkıntılar ve sabrı, ilahi planda kaydedilmiş, kutsal bir anlam kazanmıştır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Hiçbir şey Rabb’in bilgisi dışında olmaz.” (Hadid, 22)
- Sabır ve tevekkül, sufilerde yüksek bir mertebedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zorluklarda sabretmek ve tevekkül etmek esastır.
- İlahi kayıt, yapılan her iyiliği ve sabrı yüceltir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Üç yüz molla geldi, yazdı çok haber,
Şeriattır, ben de yazsam bir haber,
Tarikatten, hakikatten ne haber?
Başım verip, Hak sırrını bildim ben.

Günümüz Türkçesi:
Üç yüz âlim geldi ve çok haber yazdı. Bu şeriat, ben de yazsam olur. Tarikatte ve hakikatte neler olduğunu anladım. Kendi başımı vererek, Allah’ın sırrını bildim.

Açıklama:
Bu kıta, şeriat ve tarikatı birlikte ele alır; sufiler için hakikat, bazen canı feda etmeyi gerektirir. Ahmed Yesevî, Mansur örneğinde olduğu gibi, başını vererek hakikat yolunu tamamlamıştır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah yolunda canını feda ederse, mükafatı büyük olur." (Nisa, 74)
- Tasavvufta hakikati görmek için canını vermek sembolik ve gerçek bir fedakârlıktır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat yolunda fedakârlık şarttır.
- Tarikat ve şeriat dengesi, manevi olgunluğu sağlar.
- Canı feda eden, hakikati görür ve Mansur gibi manevi olgunluğa ulaşır.

---

7. Kıta

Orijinal:
"Ene'l-Hakk"ı, câhil bilmez ne demek?
Bu yollarda ilim ve mertlik gerek.
Akıllı kul Hak yanında "Yâr" demek,
Cândan geçip cânânı sevdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
"Ene'l-Hak" sözünün gerçek anlamını cahil bilmez. Bu manevi yolda ilim ve cesaret gerekir. Akıllı kul, Hak ile yakınlık kurar. Ben canımdan vazgeçip Yaradan'ı sevdim.

Açıklama:

- "Ene'l-Hak" bir **benlik iddiası değil**, "Ben yokum, yalnızca Hak var" deme makamıdır.
- Mansur'un sözü cahillerce şirk zannedilmiş, fakat hakikatte vahdet-i vücud tecrübesidir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'a güvenenlerin kalbini O sağlamlaştırır." (Ahzab, 3)
- Peygamberimiz: "Kişi, sevdiği ile beraberdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevî sırlar herkese açıklanmaz; idrak gerekir.
- Hakikate varmak cesaret ve ilim ister.

---

8. Kıta

Orijinal:
Îmâ ettim ârif olsun, ibret alsın,
İlm-i zâhiri söyledim, izi kalsın.
İnci cevher sözlerimi kalbe koysun,
Hâlden deyip uşşaka verdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
İşaret ederek anlattım ki arif olan ibret alsın. Zahiri ilmi söyledim, izi kalsın. İnci gibi değerli sözlerimi gönüllere koysunlar. Bu sözleri hâlden anlayan aşıklara verdim.

Açıklama:

- Ahmed Yesevî burada "sözüm herkese değil; ehline" diyor.
- Tasavvufî bilgi **sözle değil, hâl ile** aktarılır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Kalbinde hikmet olan, gönüllere işler." (Bakara, 269)
- Hadis: "Sözün hayırlısı kısa ve öz olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat sözleri, kalp gözü açık olanlar için yazılır.
- Gerçek bilgi, gönle nüfuz edendir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Yazık Mansûr, horluk ile oldu fenâ.
Bir söz dedi, yârândan oldu cüdâ.
Kimse bilmez hâl-i kalbim, tek Hudâ,
Kanlar yutup, hem de şahit oldum ben.

Günümüz Türkçesi:
Mansur hor görülerek yok edildi. Bir söz söyledi ve dostlarından ayrıldı. Onun kalbini kimse bilmez, sadece Allah bilir. Ben bu olaylara kanlar yutarak ve şahit olarak baktım.

Açıklama:

- Hor görülmek, aşağılanmak: melâmet makamı.
- Dostlarından ayrılması: Hakikat yolunun yalnızlığı.
- "Kan yutup sabretmek": içteki çileyi dışa göstermemek.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah kalplerdekini bilir.” (Ali İmran, 29)
- Peygamberimiz: “Mümin, insanların kötülüklerine sabredendir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat yolcusu çoğu zaman yalnız kalır.
- Kalbin sırrını yalnızca Allah bilir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Şah Mansûr’un “Ene’l-Hakk”ı yersiz değil,
Yolun bulan, bizim gibi mücrim değil.
Her nâ-ehil, bu yollarda ârif değil,
Haberdarım, Hak kokusun aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Mansur’un “Ene’l-Hak” sözü yersiz değildi. Bu yolu bulan, bizim gibi günahkâr olmaz. Her ehil olmayan kimse bu yollarda arif olamaz. Ben bu hakikat yolundan haberim olduğunu ve Hak kokusunu aldığımı söylüyorum.

Açıklama:

- “Hak kokusu almak”: kalpte ilham ve ruhî sezgi kazanmak.
- Gerçek arifler, Allah’ı gönülde yaşar.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah dilediğini seçer ve ona ilim verir.” (Bakara, 247)
- Hadis: “Allah bir kulunu severse, ona basiret verir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Herkes bu manevî yolu anlayamaz.
- Hakikat kokusunu almak, kalbin ilahî feyzidir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Seher vakti garip Mansûr çok ağlar,
Nur gönderir Mevlâ bağrını dağlar.

Susayan gönlüne kırklar mey sunar,
Bilginlere bu sözleri dedim ben.

Günümüz Türkçesi:
Seher vakitlerinde garip Mansur çok ağlar. Allah nur gönderir, kalbini yakar. Susamış gönlüne Kırklar mey sunar. Ben bu sözleri bilginlere söyledim.

Açıklama:

- Seher vakti ağlamak: en makbul ibadet zamanıdır.
- "Kırklar mey sunar": tasavvufta manevî şahsiyetlerin ruhî yardımı.
- Tasavvuf dili burada sembolik ve sır doludur.

Kur'an ve Sünnet:

- "Seher vakitlerinde istiğfar ederler." (Zariyat, 18)
- Hadis: "Seher vakti yapılan dua kabul edilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vakti gönüller açılır.
- Manevi yardımlar, samimi gönüllere gelir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Sözüm câhillere değil, çünkü hikmet.
İnsanım der bel bağlar, nerde himmet?
Dünya için bir birine etmez şefkat,
Zâlimlere esir oldum, öldüm ben.

Günümüz Türkçesi:
Sözüm cahillere değildir, çünkü bu hikmettir. "Ben insanım" der ama nerede yardım? Dünya için birbirine şefkat etmez insanlar. Ben zalimlere esir oldum ve manevi olarak öldüm.

Açıklama:

- Cahille konuşulan söz hikmet etkisi doğurmaz.
- İnsanların dünya için birbirine şefkatsiz oluşu eleştirilir.
- Zulme maruz kalmak tasavvufta melamet ve sabır makamıdır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah hikmeti dilediğine verir." (Bakara, 269)
- Hadis: "Cahil ile tartışmayın, sizi kendi seviyesine çeker."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Her söz doğru kişiye söylenmelidir.
- Dünya sevgisi insanı şefkatsiz yapar.
- Manevî ölüm, nefsin ölümüdür; hakiki dirilişe kapı açar.

---

13. Kıta

Orijinal:
Zâlimlerde sayıca, bizde günâh çok.
Dervişler kötü huylu, geçer dua yok.
Bu sebepten Sultan'ın cefâsı çok.
Ayet, hadis ma'nâsını dedim ben.

Günümüz Türkçesi:
Zalimlerin sayısı çok, fakat bizde de günah çok. Dervişler bile kötü davranışlı olmuş, duaları geçmiyor. Bu yüzden Allah'ın imtihanı ve çilesi çoktur. Ben ayet ve hadislerin anlamını söyledim.

Açıklama:

- Zalim çok ama günah işleyen Müslüman da çok.
- Derviş bile nefsine yenik düşmüşse, dua sahih çalışmaz.
- Ayet ve hadislerin mânâsı işitilmezse toplum çürür.

Kur'an ve Sünnet:

- "Bir toplum kendini bozarsa Allah onların halini değiştirir." (Ra'd 11)
- Hadis: "Kalpler günahla kararır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zulüm sadece zalimin değil, günahkâr toplumun da sorumluluğudur.
- Duaların kabulü, ihlâs ve hâlis kalple olur.

---

14. Kıta

Orijinal:
Zâlim şayet cefâ etse, sen; "Allâh!" de.
Ellerin aç dua eyle, sabreyle.
Hak imdadın gelmez ise kork böyle!
Hak'tan duydum bu sözleri dedim ben.

Günümüz Türkçesi:
Zalim sana zulmederse “Allah!” de. Ellerini aç, dua et ve sabret. Eğer Allah’ın yardımı gelmezse işte o zaman kork! Ben bu sözleri Hak’tan duydum ve söyledim.

Açıklama:

- Sabır ve dua, zulüm karşısında müminin silahıdır.
- Asıl korku, Allah’ın yardımını hak etmeyecek bir hâle düşmektir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Sabredenlerle beraberim.” (Bakara 153)
- Hadis: “Mazlumun duası ile Allah arasında perde yoktur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zulme sabır iman gerektirir.
- Asıl korkulacak şey iman ve ihlasın zayıflamasıdır.

---

15. Kıta

Orijinal:
“Zâlim zulm ederse, gel bana ağla,
Gözyaşın dök, kalbini bana bağla,
Harâm, şüphe terk edip, yürek dağla...”
Zâlimlere yüz bin bela verdim ben.

Günümüz Türkçesi:
Zalim zulmederse bana ağla. Gözyaşı dök, kalbini bana bağla. Haramı ve şüpheli şeyleri terk edip gönlü temizle. Ben zalimlere yüz bin bela verdim.

Açıklama:

- Zalimden şikâyet edilecek tek kapı Allah’tır.
- Haramdan uzak kalmak kalbin safiyetini sağlar.
- Allah’ın zalime verdiği bela, ilahî adaletin tecellisidir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah zalimleri sevmez.” (Al-i İmran 57)
- Hadis: “Haram bellidir; şüpheli olanlardan uzak dur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şikâyet makamı Allah’tır, insanlar değil.

- Haramdan kaçmak kalbi temizler.
- Dünya zulmünün üzerinde ilahi adalet vardır.

---

16. Kıta

Orijinal:
Zâlimlere dostluk nedir ki ben Yaradan?
Yaradan'ı akletmeden gâfil olup unutan,
Benden geçip, zâlimlerin elin tutan,
Zâlimlere kıymet verdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Zalimlere dostluk da nedir, ben Yaradan'a dost oldum. Yaradan'ı düşünmeden gafil olan insanlar O'nu unuttu. Benden yüz çevirip zalimlerle dost olanlar... İşte ben, zalimlere bile değer verdim.

Açıklama:

- Allah'a dost olmak, zalime dost olmaktan üstün ve gereklidir.
- İnsan Allah'ı unuttukça zalime meyleder.
- Şair burada kendi merhametini, hatta bazen hatalı hoşgörüsünü itiraf eder.

Kur'an ve Sünnet:

- "Zalimlere meyletmeyin." (Hud 113)
- Peygamberimiz: "Zalime de mazluma da yardım edin..." (Zalimi zulmünden alıkoyarak!)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zalimle dostluk imanı zedeler.
- Allah'ı unutan zalime yönelir.
- Ancak zalime yardım, onu zulmünden vazgeçirmekle olur.

---

17. Kıta

Orijinal:
Sana cezâ; yalvarmadın Yaradan'a,
Gece kalkıp el açmadın Rahmân'a,
Hakk'ı dedim, kulak vermedin bana,
Zâlimlerin elini uzun kıldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Bu sana bir cezadır: Yaradan'a yalvarmadın. Gece kalkıp ellerini Rahman'a açmadın. Ben sana Hakkı söyledim, beni dinlemedin. Ben de zalimlerin elini serbest bıraktım.

Açıklama:

- Manevî gafletin cezası, dünyevî zulmün artması olabilir.
- Duasız mümin, savunmasızdır.
- Allah bazen ikaz için zalime fırsat verir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Başınıza gelen musibetler, ellerinizle işledikleriniz yüzündendir." (Şura 30)
- Seher duası sünnettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Duayı terk etmek, zalimin genişlemesine sebep olabilir.
- Hakkı dinlememek, kulun kendi zararına olur.

---

18. Kıta

Orijinal:
Ey habersiz! Hakk'a gönül yöneltmedin!
Dünya harâm, ondan gönül soğutmadın.
Cândan geçip, Hakk'a doğru seğirtmedin,
Nefsim için şaşkın oldum işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Ey gafilsin! Gönlünü Allah'a yöneltmedin. Dünyanın haram ve aldatıcı olduğunu fark edip gönlünü ondan çekmedin. Canını verip Allah'a doğru koşmadın. Ben nefsim yüzünden şaşırıp kaldım.

Açıklama:

- Dünya sevgisi, Hakk'a yönelişi engeller.
- Nefis, insanın yolunu şaşırtır.
- Ahmed Yesevî burada kendi nefsiyle mücadelesini itiraf eder.

Kur'an ve Sünnet:

- "Dünya hayatı aldatıcı bir metadan ibarettir." (Âl-i İmran 185)
- Hadis: "Gerçek zenginlik, nefsi zengin kılmaktır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gaflet, Hakk'a yönelmemek demektir.
- Dünya sevgisi kalbi öldürür.
- Nefsini bilmek tasavvuf yolunun ilk adımıdır.

---

19. Kıta

Orijinal:
Zâlimlerden şekvâ etme, zâlim özün,
Huyun riyâ, etki etmez halka sözün.
Dünya malın çokça verdim, doymaz gözün,
Harîsleri "Siccîn!" içre saldım ben!

Günümüz Türkçesi:
Zalimlerden şikâyet etme, çünkü asıl zalim sensin. Nefsin riyâ ile dolu, sözlerin halka etki etmiyor. Dünya malını çok verdim ama gözün doymuyor. Cimrileri de Siccin (ceza defteri) içine aldım.

Açıklama:

- İnsan zalimliği çoğu zaman kendi nefsiyle ilgilidir.
- Riyâ, yani gösteriş ve sahte ibadet, sözün etkisini yok eder.
- Dünya malı doyumsuz gözleri tatmin etmez; bu bir uyarıdır.
- Siccin: Kötülerin kaydedildiği ilahi defter.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah, riyâ ile yapılan ibadeti kabul etmez." (En'am 162)
- "Her kul kendi amellerinin karşılığını görecektir." (İnsan 7–8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zalimlik önce nefiste aranmalı.
- Riyâ ve gösteriş ibadeti geçersiz kılar.
- Dünya malı kalbi doyurmaz, asıl doyum ilahi aşkla olur.

---

20. Kıta

Orijinal:
Al dudaklar, kıpırdar söyler Nebi,
Cân ve kalbim, ümmetin göz rûşeni,
“Hakk’a kul, bana ümmet olan hani?”
Gerçek ümmet sinesine girdim ben.

Günümüz Türkçesi:
Peygamberin dudakları kıpırdadı, söz söyledi. Benim canım ve kalbim, ümmetin rehberi oldu. “Allah’a kul olan, bana ümmet olan kim?” dedi. İşte gerçek ümmete, ben kalbimle girdim.

Açıklama:

- Peygamberin sözleri ve emirleri ümmete rehberlik eder.
- Gerçek ümmet, sözle değil kalp ve canla bağlı olanlardır.
- Ahmed Yesevî burada kendi gönül bağlılığını ifade ediyor.

Kur’an ve Sünnet:

- “Muhammed, müminlere bir nur ve hidayet rehberidir.” (Ahzab 43)
- Hadis: “Gerçek ümmet, Allah’a ve Peygamberine gönülden bağlı olanlardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek iman kalpte tezahür eder, sadece sözde değil.
- Peygamberin ümmeti olmanın yolu, kalp bağlılığıdır.

---

21. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed, Hak sözünü dedi, geçti.
Ayne’l-yakin, tarikatte ömrü geçti.
İlme’l-yakin, şeriatı bildi, geçti.
Hakka’l-yakin, hakikatı dedim ben.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, Allah’ın sözünü söyledi ve geçti. Tarikatta ömrü ayne’l-yakin (kesin göz) ile geçti. İlme’l-yakin (kesin bilgi) ile şeriatı öğrendi. Hakka’l-yakin ile de hakikati bildiğini ilan etti.

Açıklama:

- Tasavvufta üç mertebe:
    1. **Ayne’l-yakin:** Görerek bilmek
    2. **İlme’l-yakin:** İşaret ve bilgiyle bilmek

3. **Hakka'l-yakin:** Hakikatle bir olmak

- Ahmed Yesevî, bütün bu mertebeleri deneyimlemiş olduğunu anlatıyor.

Kur'an ve Sünnet:

- "Gözleriyle gördükleriyle iman edenler değildir; kalpleriyle tasdik edenlerdir." (Bakara 2:285)
- Tasavvufta bu üç mertebe İslam alimleri tarafından sıkça zikredilmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat bilgisi hem akıl hem kalp ile kazanılır.
- Tarikat yolunda ömür boyu ilerlemek gerekir.
- Allah'a ulaşmak, bilgi ve deneyimle birleşir.

Hikmet 12 *Hakkı Sevdim Ben!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Rabbim, âşıklara verdi aşkını,
Şükredip tutuştum, yandım ben işte.
Dü cihân gözümde haşhaş tanesi,
Görünmedi, Hakk'ı sevdim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Rabbim, aşıkları sevgiyle doldurdu.

Ben de şükredip kalbimde aşk ile yandım.

Dünya gözümde önemsiz bir haşhaş tanesi kadar değerliydi.

Bütün varlığımı Allah sevgisine verdim.

Açıklama:

- Tasavvufta aşk, Allah'a yönelmenin ve kalbin yanmasının simgesidir.
- Dünyaya olan bağlılık küçültülmüş; Hakk'a olan sevgi ön plana çıkarılmıştır.
- Yesevî burada, dünyevi şeylerin küçük ve önemsiz olduğunu vurguluyor.

Kur'an ve Sünnet:

- "Dünya hayatı, ahiret hayatına göre aldatıcı ve küçük bir oyundur." (Hadid 20)

- “Kim Allah’ı severse, Allah da onu sever.” (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı, dünyadaki tüm tutkuların önüne geçmelidir.
- Kalbin yanması ve şükür, aşkın işaretidir.
- Dünyaya değer veren gözler, Hakkı göremez.

---

2. Kıta

Orijinal:
Cândan geçtim, yalnız Hakk’ı câna kattım,
Daha sonra deryâ olup, doldum taştım.
Lâ-mekânı seyrederek, makam aştım,
Yüz bin talakla dünyayı kovdum ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Canımı Hakk’a verdim, yalnız O’nu kalbime kattım. Sonra bir deniz gibi genişledim, taştım. Mekânın sınırlarını aşarak ruhani mertebeleri geçtim ve sayısız dünyevi bağlılığı bıraktım.

Açıklama:

- Cânı Hakk’a vermek, tasavvufî açıdan en yüksek teslimiyet biçimidir.
- “Deryâ olmak”: Kalbin ilahi aşk ve hakikatle dolmasıdır.
- Lâ-mekân: Mekân sınırlarının ötesinde, ilahi alemle bütünleşmeyi simgeler.
- “Yüz bin talakla dünyayı kovmak”: Dünyaya bağlanan nefsî tutkuları ve dünyevi arzu ve sapmaları bırakmak.

Kur’an ve Sünnet:

- “Kim Allah’a yönelirse O’na yeter.” (Talak 2)
- “Dünya sevgisi kalbi öldürür, Allah sevgisi ise diriltir.” (Tasavvufî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sadece Hakk’a bağlanmak ruhsal kemâlin anahtarıdır.
- İlahi aşkın içinde genişlemek, mekân ve zaman sınırlarını aşmayı simgeler.
- Dünyaya dair her türlü bağdan kurtulmak, aşk yolunun şartıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Hak yanında, akl-ı kâmil dem vurmaz,
Aşk şiddeti tuğyan etse de duymaz,
Pervâne gibi kor olur, hâlin bilmez,
Bu sırları cânâneden duydum ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Hak katında gerçek akıl sözünü söylemez; aşkın şiddeti ne kadar yoğun olursa olsun bunu anlamaz. Kalp, bir pervâne misali ilahi aşkın ateşinde yanar. Ben bu sırları, Allah'tan duydum.

Açıklama:

- Tasavvufta aşk, akıl ve mantığın ötesinde bir bilinçtir.
- Pervâne benzetmesi, kulun ilahi aşk uğruna kendini feda etmesini simgeler.
- "Cânâneden duymak": İlahi aşkın sırlarını, manevi rehber veya pîr aracılığıyla almak.

Kur'an ve Sünnet:

- "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur." (Ra'd 28)
- "Kim Allah'a yaklaşmak isterse, Allah ona doğru yolu gösterir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk akılla ölçülmez, gönül ile yaşanır.
- Sırları sadece O'na yönelen ve kalbi saf olan alabilir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Tarikat yollarının engeli çok,
Temiz aşksız yürümekte fayda yok,
Cemâlini görmek zordur, yönü yok,
Uyumadım Cemâlin gördüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Tarikat yolları engellerle doludur; saf aşk olmadan bu yolda ilerlemek boşunadır. İlahi cemâli görmek zordur, yolu belli değildir. Ben uykusuz kalarak, çile çekerek bunu deneyimledim.

Açıklama:

- Tarikat, manevi terbiyenin yoludur ve engelleri vardır.
- Saf aşk ve samimiyet, mürşid yolunda ilerlemenin şartıdır.
- Uykusuz kalmak ve çile çekmek, tasavvufta nefsi terbiye yollarından biridir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah yolunda sabredenleri mükafatlandırır.” (Âl-i İmrân 200)
- “İlim öğrenmek için zahmete katlanınız.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk ve samimiyet olmadan tarikat yollarında ilerlenemez.
- Çile ve sabır, ilahi cemâle yaklaşmanın araçlarıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Tarikatın yolu zordur, sonsuz şaştım,
Başım dertte, pîr-i kâmile kaçtım.
Dâmeninden tuttum, kalp gözüm açtım,
Rezil olup yola düştüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Tarikat yolu zorludur, çoğu zaman şaşkınlığa düşülür. Ben derdimi pîr-i kâmile arz ettim, dâmeninden tuttum ve kalbimin gözünü açtım. Rezil olsam da bu yola girdim.

Açıklama:

- Pîr-i kâmil, manevi rehber, yol gösterici demektir.
- Kalbin gözünün açılması, hakikatleri manevi gözle fark etmektir.
- Rezil olma durumu, nefsi ve dünyevi gururu aşmanın simgesidir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Sen pîre (müminlere rehber) sarıl ki yolunu bulasın.” (Tasavvufi prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehbere yönelmek, hakikati görmenin yoludur.
- Nefsî utanç ve düşkünlük, hakikat yolunda engel değildir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Tarikatın yollarında çile, azap,
Bu yollarda nice âşık oldu turap,
Aşk yoluna her kim girse, hâli harap,
Erenlerden yol sordum, gittim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Tarikat yolunda çile ve sıkıntı vardır. Bu yolda birçok âşık yorgun düştü. Ben de bu yola girip hâlimi erenlerden öğrendim ve yolumu buldum.

Açıklama:

- Tarikat yolu zahmetlidir; çile ve sıkıntı, nefsi terbiye eder.
- Erenlerden yol sormak, pîr ve evliya aracılığıyla hakikate ulaşmayı simgeler.

Kur'an ve Sünnet:

- "Sabredenler ve Allah'a yönelenler en yükseğe ulaşır." (Bakara 2:45)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Çile ve sıkıntı, aşk yolunun doğal parçasıdır.
- Manevi rehberlerin öğütleriyle yol almak, hakikati bulmayı sağlar.

---

7. Kıta

Orijinal:
Tarikat yolları sonsuz, yücedir.
Nasip olan kula, öze gücedir.
Cehennem dayanmaz, gücü nicedir?
Ey dostlarım! Cândan geçtim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Tarikat yolları engin ve yücedir. Nasipli olan kul, kalbini tüm benliğiyle verir. Cehennem bu yolda engel olamaz. Ben canımı Hakk'a verdim.

Açıklama:

- Tarikatın enginliği ve yüceliği, hakikat yolunun sınırsızlığını simgeler.
- Cân vermek, tüm benliğiyle teslim olmak demektir.

Kur'an ve Sünnet:

- "İman eden ve Allah yolunda canını verenler, en yüksek mertebeye ulaşır." (Âl-i İmrân 169)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kalbin tamamını Hakk'a vermek, hakikat yolunun en önemli şartıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hakikatin ma’nâsını bilir kişi,
Hayretle tutuşup, yanar içi-dışı.
Kan dökülür gözlerinden akar yaşı,
Gözyaşlarım sundum, geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Hakikatin anlamını bilen kişi, şaşkınlık ve aşk ile yanar. Gözlerinden gözyaşı akar; ben de kalbim ve canımla bu aşkı sundum.

Açıklama:

- Hakikati anlamak, kalbin ve ruhun tutuşmasını gerektirir.
- Gözyaşı, aşkın ve teslimiyetin simgesidir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Gözyaşı dökenler, Allah’a en yakın olanlardır.” (Tasavvufî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikati anlamak, kalbin yanması ve gözyaşı ile mümkün olur.
- Teslimiyet ve aşk, ruhsal olgunluğun işaretleridir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Âşıkların efsanesi şeriattır.
Âşık, ârif incileri tarikattır,
Nere gitse sevgilisi hakikattir,
Bu sırları arş üstünde gördüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek aşık için şeriat, manevi yolun temelidir. Tarikat ise âriflerin (evliyaların) incileridir; aşık her yerde sevgilisi olan Hakikate yönelir. Ben bu sırları, arşın (ilahi huzurun) üstünde gördüm.

Açıklama:

- Şeriat: İbadet ve ahlakın temeli, aşk yolunun başlangıcıdır.
- Tarikat: Manevi eğitim ve rehberlik, âriflerin deneyimleri.
- Hakikat: İlahi aşkın özü, aşıkların sevgilisi.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah yolunda can verenler için Rableri yanında en yüksek dereceler vardır.” (Âl-i İmrân 169)
- Peygamber Efendimiz: “Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeriat ve tarikat, aşık için birbirini tamamlayan yollardır.
- Aşık, Hakikat’e yönelmeden hakiki olgunluğa ulaşamaz.

---

10. Kıta

Orijinal:
Âşık olmaz, aşk bağını gezmeden,
Nefis ölmez mihnet, külfet çekmeden,
İnci olmaz, bir katre su değmeden,
Razı olup aşk cevheri aldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Aşık, aşk yolunda zahmetsiz olamaz; nefis, mihnet ve çile çekmeden ölmez. İnci, su değmeden oluşmaz; ben de sabırla ve aşkın sınavını geçerek bu cevheri aldım.

Açıklama:

- Nefsi öldürmek: Benliğin ve gururun terk edilmesi.
- Aşk cevheri: Manevi olgunluğun ve ilahi aşkın özü.

Kur’an ve Sünnet:

- “Kim Allah yolunda sabrederse, ona karşılığını tam veririz.” (Enfal 46)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat ve aşk yolu çile ve sabır gerektirir.
- Gerçek aşık, zorluk ve mihnetten kaçmaz.

---

11. Kıta

Orijinal:
Aşk ateşinde yanan âşığın rengi uçar,
Âhirete yönelir, çeker buradan göçer,
Dünya düğümlerini gider orada çözer,
Resul; “Dünya leştir!” der, bıraktım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Aşk ateşinde yanmak, insanı dünyevi bağlardan uzaklaştırır ve âhirete yönlendirir. Dünya işlerini çözer ve sonunda Resul'ün sözünü hatırlayarak dünya bağlılıklarını terk ettim.

Açıklama:

- Aşk ateşi, kalbi dünyevi bağlardan temizler.
- "Dünya leştir" uyarısı, dünya sevgisinin geçici ve boş olduğunu anlatır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (En'am 32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, âhirete yönelmenin aracıdır.
- Dünya bağlılıkları, aşk yolunda engeldir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Gerçek âşıkların soluktur rengi,
Aynaya bakınca bulunmaz dengi,
Yaşlı gözleriyle yapınca cengi,
Kudretine hayrân kaldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşıkların yüzü soluktur; dengi bulunmaz. Onların gözleri yaşla doludur ve bu hâlde ilahi kudretine hayran kaldım.

Açıklama:

- Solukluk ve gözyaşı, aşkın ve nefis mücadelesinin göstergesidir.
- Gerçek âşık, kendini Hak yoluna adar ve benliğini terk eder.

Kur'an ve Sünnet:

- "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur." (Ra'd 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşk, bedensel ve ruhsal zahmetle kendini gösterir.
- İlahi kudret, âşığın sabır ve teslimiyetinde tecelli eder.

---

13. Kıta

Orijinal:
Mevlâ der ki; “ Çok ağla ki gör Beni,
Feryâd et ki, kulum deyim Ben seni,
Cândan geçen âşıklarım der; hani?”
Bana ilham geldi, aldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah buyuruyor: “Çok ağla ki beni gör, feryâd et ki ‘kulum’ diyeyim sana. Canını veren âşıklarım nerede?” Ben de bu ilhamı aldım ve deneyimledim.

Açıklama:

- Ağlamak ve feryâd, aşk ve teslimiyetin sembolüdür.
- İlahi ilham, Allah’a yönelmenin karşılığıdır.

Kur’an ve Sünnet:

- “Gözyaşı döken kuluma Rabbin merhamet eder.” (Tasavvufî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkında gözyaşı ve feryâd, manevi yükselişi sağlar.

---

14. Kıta

Orijinal:
Gerçek âşıklara armağandır Cemâl,
Sahte âşıklarda olmaz ki kemâl,
Gözü yaşlı âşıklara olur mu zevâl?
Büktüm boynum, yer altına girdim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşıklar, Allah’ın Cemâli ile ödüllendirilir; sahte âşıklar olgunluğa erişemez. Gözyaşı döken âşıklar asla zarar görmez; ben de boyun büküp, tevazu ile manevi yola girdim.

Açıklama:

- Cemâl, Allah’ın yüce güzelliğini ve lütfunu simgeler.
- Tevazu ve teslimiyet, gerçek aşkın alametlerindendir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Müminler ancak Allah’a teslim olanlardır.” (Âl-i İmrân 102)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek âşık, Allah’ın lütfuna nail olur.

- Gözyaşı ve tevazu, aşk yolunun şartlarıdır.

Kıta 15

Orijinal:
Gerçek âşıklara tuhfe sunayım,
Mahşerde ; “ Nasılsın?” hâlin sorayım,
Acıyıp da şefaatçi olayım,
Rahmetini umdum geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek Allah âşıklarına bir hediye sunayım,
Mahşer günü onlara “Nasılsın, hâlin nedir?” diye sorayım,
Onlara merhamet edip şefaatçi olayım,
Allah’ın rahmetini umarak geldim işte.

Açıklama:

- Yesevi burada kendisinin bir **kul** olarak değil, sanki ahirette ümmete şefaat etmek isteyen bir merhametli dost gibi konuştuğunu ifade eder.
- “Gerçek âşıklar” – Allah’a ihlasla bağlananlar...
- Mahşerde insanlara şefaat etme arzusu, onun kullara olan sevgisinin ve mütevazı gönlünün göstergesidir.
- Aslında **şefaat makamı Peygamber Efendimiz’e aittir**, fakat burada şair “ben de dini kardeşlerime merhamet etmek isterim” demektedir.

Kur’an ve Sünnet:

- “O gün şefaat Allah’ın izniyle olacaktır.” (Bakara 2/255 — Âyetü’l-Kürsî)
- Şefaat asıl olarak Resûlullah’a aittir:
  “Ben kıyamet gününde âdemoğullarının seyyidiyim... O gün şefaat hakkı bana verilecektir.” (Hadis — Müslim)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Gerçek Allah dostları başka insanlara merhametlidir.
- Kıyamet bilinci mümini olgunlaştırır.
- İslam’da şefkat sadece dünyada değil, ahiret düşüncesinde de vardır.

Kıta 16

Orijinal:
Hoca Ahmed! Hak zikrini söyle dâim,
Maşûk u aşkına ağla, olma nâim,
İbâdet et, gündüz sâim, gece kâim,
Böyle yapıp muradıma erdim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Allah'ın zikrini sürekli söyle,
Sevgiliye (Allah'a) olan aşkınla ağla, gafil olma,
Gündüz oruçlu, gece namazda ibadet halinde ol,
İşte ben böyle yaparak muradıma erdim.

Açıklama:

- Burada Yesevi **kendisiyle konuşuyor**; nefsine nasihat ediyor.
- Sürekli zikir = insanın kalbinin Hakk ile diri olması demektir.
- "Ağlamak" – göz yaşının tasavvufta kalbin yumuşaması ve arınması anlamı vardır.
- "Gündüz sâim, gece kâim" — tasavvufta evliyanın yaşam biçimini tarif eder.
- Son mısrada "bu şekilde Allah'a ulaştım" diyerek yöntemini özetler:
  zikir, huşu, oruç, gece namazı ve aşk.

Kur'an ve Sünnet:

- "Geceleri pek az uyurlar." (Zâriyât 51/17)
- "Nafile oruç ve gece ibadeti" Peygamberimizin sünnetidir.
- Resûlullah (sav):
  "Gözler iki sebeple yaşar: Allah korkusu ve Allah sevgisi." (Tirmizî)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Hak yolunda ilerlemek için zikir, aşk ve ibadet şarttır.
- Nefse yönelerek ona öğüt vermek büyük bir terbiyedir.
- Manevi yükseliş bir anlık değil; sürekli bir hayat disiplinidir.

Hikmet 13 *Yer Altına Girdim İşte Ben!*

Kıta 1

Orijinal:
O Hâlık'ım, kudretiyle nazar etti,
Mutlulukla yer altına girdim işte ben.
Garip kulun bu dünyadan göç eyledi,
Mahrem olup yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Sen kudretinle bana baktın,
Ve ben mutluluk içinde yer altına girdim işte.
Garip bir kul olarak bu dünyadan göç ettim,
Mahremiyet içinde yer altına girdim işte.

Açıklama:

- "Yer altına girmek" burada **kabir hayatına geçmek** veya **dünyadan çekilip Allah ile baş başa kalmak** anlamındadır.
- "Garip kul" ifadesi, dünyanın nimetlerine ve boş şeylerine bağlı olmayan, yalnız Allah'a yönelen bir kul demektir.
- Yesevi burada **ölümün bir son değil, Hakk'a yakınlaşma vesilesi** olduğunu vurgular.

Kur'an ve Sünnet:

- "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 3/185)
- Peygamberimiz: "Dünya bir hapishanedir, ahiret ise cennettir." (Müslim)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Ölümden korkmamak, onu bir geçiş olarak görmek.
- Dünyaya bağlılık yerine Allah'a yönelmek.
- Mahremiyet ve Allah'a yakınlık, kulun huzurudur.

Kıta 2

Orijinal:
Zâkir oldum, şâkir oldum, Hakk'ı buldum.
Dünya, ukbâ harâm sayıp tekmeledim.

Şeydâ olup, rüsvâ olup cândan geçtim,
Gamsız olup yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Ben Allah'ı zikreden, şükreden bir kul oldum,
Dünya ve ahireti haram sayıp reddettim.
Aşk ile çılgınlaştım, rüsvâ oldum, candan geçtim,
Hiç kaygı duymadan yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- "Zâkir" = sürekli Allah'ı zikreden,
- "Şâkir" = şükreden.
- "Şeydâ olup" = ilahi aşkla mest olmak,
- "Rüsvâ olup candan geçtim" = dünya gözüyle utandırıcı görünen, ama aşk yolunda gerçek olan bir hal.
- Burada Yesevi **dünya ile ilgili tüm kaygılardan uzaklaşmayı** ve Allah aşkına kendini teslim etmeyi anlatır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Gerçekten Allah'ı zikredenler kalplerinin huzur bulduğunu görürler." (Ra'd 13/28)
- "Allah'a aşkla yönelmek, ibadetlerde gönül vermek" sünnettir.

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Dünya ve ahiret karşılaştırması yaparak, önceliği Allah'a vermek.
- İlahi aşka kapılmak, bazen dışarıdan garip veya rüsvâ görünebilir.
- Gamsızlık ve teslimiyet, manevi yükseliştir.

Kıta 3

Orijinal:
Cürmüm ile dağlar taşlar sildi beni,
Açık dille çekiştirdi; tuhfen hani?
Âşık isen önce varıp, Hakk'ı tanı,
Mahrem olup yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Suçlarım yüzünden dağlar ve taşlar beni silip geçti,
Herkes açıkça beni eleştirdi; "Hediye nerde?" dedi.
Ey âşık, önce Allah'ı tanı,
Mahremiyet içinde yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- “Dağlar taşlar sildi beni” → manevi sıkıntılar ve toplumun eleştirileri ile karşılaşmak.
- “Tuhfen hani?” → başkalarının beklentileri ya da dünyadan aldıkları ödüller.
- Yesevi burada **hakiki aşkın ve teslimiyetin toplum tarafından anlaşılmayacağını** ifade eder.
- “Âşık isen önce varıp Hakk’ı tanı” → tasavvufta aşkın ve teslimiyetin temeli Allah’ı tanımaktır.

Kur’an ve Sünnet:

- “İnsanları Allah yolunda eleştirmek yerine kendi nefsini ıslah et.” (Nisa 4/59 yorumuyla)
- Peygamberimiz: “Sizden biri kendisini terbiye etmeden, gerçek âşık olamaz.” (İbn Mace)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Allah aşkı için toplum baskısı göze alınmalı.
- Gerçek aşk ve teslimiyet, başkalarının beklentilerini aşar.
- Önce Hakk’ı tanımak, aşk yolunda ilk şarttır.

Kıta 4

Orijinal:
Hepimizi Hak yarattı kulluk için,
Sen zannettin, yemek, içmek, rahat için.
Ruhum “Kâlû belâ…” dedi, mihnet için,
Edhem olup yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Allah hepimizi kulluk için yarattı,
Ama sen sadece yemek, içmek ve rahat için yaşadığını sandın.
Ruhum dedi ki: “Var ol ve sıkıntıyı kabul et…”
Güçlü ve sabırlı olarak yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- “Kâlû belâ” = Allah’ın buyruğuna boyun eğmek, her hâle razı olmak.
- “Edhem” → dayanıklı, sabırlı, metin.
- Burada Yesevi, **insanın yaratılış amacının sadece dünyevi hazlar olmadığını, esas amacın kulluk ve sabır olduğunu** vurgular.

Kur’an ve Sünnet:

- “Ben cinleri ve insanları yalnızca Bana ibadet etsinler diye yarattım.” (Zâriyât 51/56)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Hayatın amacı sadece dünyevi hazlar değildir.
- Sabır ve metanet, insanı Allah’a yakınlaştırır.

Kıta 5

Orijinal:
Nefs peşine koştum, Hakk’a bakmadan,
Gece-gündüz gamsız, yaş akıtmadan,
Hay u heves, ben-benliği odda yakmadan,
Gamla doldum yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Nefsimin peşinden koştum, Allah’a bakmadım,
Gündüz gece kaygısız yaşadım, gözyaşı dökmedim,
Benliğimi ve heveslerimi ateşe atmadım,
Bu yüzden gamla dolup yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- “Ben-benliği odda yakmak” → nefsin, bencilliğin ve dünyevi arzu ve heveslerin tasfiye edilmesi.
- “Gamla doldum” → nefsi terbiye etmeden kalbin huzura kavuşamayacağını anlatır.
- Yesevi burada **nefs terbiyesi ve pişmanlık** temasını işliyor.

Kur’an ve Sünnet:

- “Kim nefsini arındırırsa kurtuluşa erer.” (Şems 91/9)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Nefs terbiyesi olmadan manevi huzur mümkün değildir.
- Dünyalık arzu ve heveslerin farkına varmak gerekir.

Kıta 6

Orijinal:
Bir kul görsem, hizmet etsem, kulu olsam,
Toprak gibi yol üstünde yolu olsam,

Âşıkların yanıp uçan külü olsam,
Hem-dem olup yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Bir kul görsem ona hizmet etsem, kulu olsam,
Toprak gibi yol üstünde yolun rehberi olsam,
Âşıkların yanıp kül gibi olanı olsam,
Yakın dost gibi yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- "Toprak gibi yol üstünde yolu olmak" → alçakgönüllü ve hizmete hazır olmak.
- "Yanıp uçan kül" → aşkla yanıp, nefsini eritmek.
- Yesevi burada **hizmet, tevazu ve aşkın birleşimini** anlatır.

Kur'an ve Sünnet:

- "İnsanlara iyilik edenler ve alçakgönüllüler cennete gireceklerdir." (Furkan 25/63)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Alçakgönüllü ve hizmetkâr olmak, aşk yolunda gerekli.
- Neftin ve benliğin teslimiyetiyle gerçek aşka ulaşılır.

Kıta 7

Orijinal:
Cândan geçtim, elem çektim, kulum dedi.
Kanlar yutup, "Allâh!" dedim, rahmeyledi.
Nâr içinde yansam bana gam yok dedi.
Mutlu olup yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Canımdan geçtim, sıkıntı çektim, "Ben kulum" dedim.
Kanlar döküp "Allah!" dedim, merhamet buldum.
Ateş içinde yanacak olsam bile bana gam yok dedi.
Mutluluk içinde yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- "Nâr içinde yansam" → aşk ve sabır yolunda çekilen sıkıntılar.
- "Bana gam yok dedi" → Allah'a teslimiyetin huzur verdiğini ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:

- "Kim sabreder ve teslim olursa Allah onun işini kolaylaştırır." (Bakara 2/153)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Allah'a teslimiyet, sıkıntılara rağmen huzur verir.
- Aşk yolunda elem çekmek, manevi olgunluğun göstergesidir.

Kıta 8

Orijinal:
Yaş ulaştı altmış üçe günüm yok,
Hakk'a vuslat için temiz gönlüm yok.
Yeryüzünde sultân oldum, kibir çok,
Şükrederek yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Yaşım altmış üç oldu ama günüm eksik,
Allah'a kavuşmak için temiz bir gönlüm yok.
Dünyada sultan oldum ama kibirim çoktu,
Şükrederek yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- Burada **dünyalık makam ve güç ile manevi olgunluk arasındaki fark** vurgulanır.
- İnsan dünyada çok şey elde etse de **gönlü temiz değilse Allah'a ulaşamaz**.

Kur'an ve Sünnet:

- "Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan başka bir şey değildir." (En'am 6/32)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Manevi olgunluk, makam ve güçten daha değerlidir.
- Şükür ve tevazu, Allah'a yakınlaşmanın anahtarıdır.

Kıta 9

Orijinal:
Şeyhim dedim, gurur yaptım, yolda kaldım,
Sarığımı ele sattım, para aldım.
Nefse uydum, aldanarak yolda kaldım,
Huzursuzum yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Şeyhim dedim ama gurur yaptım, yolda kaldım,
Sarığımı satarak para aldım.

Nefse uydum, aldanarak yolumdan sapmış oldum,
Bu yüzden huzursuz yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- Gurur ve nefse uyma, Allah yolunda engeldir.
- “Sarığı satmak” → dünyevi çıkar için manevi sorumluluktan sapmak.
- Yesevi burada **insanın kendi hatalarını itiraf etmesinin önemini** vurgular.

Kur’an ve Sünnet:

- “Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin.” (Ahzab 33/70)
- Peygamberimiz: “Kibirli kimse cennete giremez.” (Müslim)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Gurur ve nefis, ruhsal huzuru bozar.
- Hataları görmek ve tevbe etmek, yer altına girmeden önce yapılması gereken bir öz muhasebedir.

Kıta 10

Orijinal:
Başım toprak, kendim toprak, cismim toprak,
Hak vuslatına ermeye ruhum müştâk.
Yandım, piştim, olamadım pîr u pak,
Şebnem olup yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Başım toprak, bedenim toprak, her şeyim toprak,
Ruhum, Allah’a kavuşmayı özlüyor.
Yandım, olgunlaştım ama yine de tam temiz olamadım,
Çiğ tanesi gibi yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- İnsan bedeninin aslı **topraktır**; ölümlülük vurgusu.
- “Yandım, piştim” → tasavvufta olgunlaşma safhalarıdır.
- “Şebnem” → çiğ damlası; fanilik, narinlik ve teslimiyet sembolü.
- Yesevi, tüm nefis terbiyesine rağmen **kâmil bir temizliğe ulaşamadığını söyleyerek tevazu gösteriyor.**

Kur’an ve Sünnet:

- “Sizi topraktan yarattık, yine ona döndüreceğiz.” (Tâhâ 20/55)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- İnsanın sonu yine topraktır; kibir anlamsızdır.
- Manevî olgunluk bile olsa insan asla kendini mükemmel saymamalıdır.

Kıta 11

Orijinal:
Pîr-i kâmil nazar etti, mey içtim.
Şiblî gibi sema dönüp, cândan geçtim.
Sermest olup, elden, halktan korkup kaçtım.
Zemzem olup yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Olgun bir mürşid bana baktı, manevî şarap içtim,
Şiblî gibi dönüp canımdan geçtim.
Sarhoş olup halktan ve dünyadan uzaklaştım,
Zemzem suyu gibi arınmış olarak yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- “Pîr-i kâmil” → olgun bir mürşid.
- “Mey içmek” → gerçek şarap değil; manevî aşk sarhoşluğu.
- Şiblî → ünlü sufi; aşk şiddetiyle semaya girip cezbe yaşardı.
- “Zemzem olmak” → arınmak ve saflaşmak.
- Bu kıta **mürşid terbiyesi ve aşk sarhoşluğunun insanı dönüştürmesini** anlatır.

Kur’an ve Sünnet:

- Peygamberimiz (s.a.v.): “Zemzem, içenin niyetine göredir.” (İbn Mâce)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Manevi rehberlik (mürşid) kalbi olgunlaştırır.
- Hak aşkı, insanı dünyevi kaygılardan uzaklaştırır.

Kıta 12

Orijinal:
Hoca Ahmed! Nâsıh isen, kendine ol,
Âşık isen, cândan geçip, bir kez öl,
Câhil kalbe sözün girmez, bulmaz yol,
Güçlü olup yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Nasihatçiysen önce kendine nasihat et,
Âşıksan canından geçip bir kez öl,
Cahil kalbe söz girmez, yol bulmaz,
Güçlü olarak yer altına girdim işte ben.

Açıklama:

- "Nâsıh isen kendine ol" → insan önce kendini düzeltmeli.
- "Bir kez öl" → tasavvufta **ölmeden önce ölmek** anlamına gelir.
- "Cahil kalbe söz girmez" → kalp mühürlü ise hakikate kapalıdır.
- Yesevi'nin bu kıtası, **öğretenin önce kendini terbiye etmesi gerektiği** prensibinin ifadesidir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Nefsini terbiye eden kurtuluşa ermiştir." (Şems 91/9)
- "Ölmeden önce ölünüz." (Tasavvuf büyüklerinden bilinen vecize)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- En büyük mücadele insanın kendi nefsiyle olandır.
- Manevi ölüm (benliğin yok olması) hakiki aşkın kapısıdır.
- Her söz her kalbe işlemez; kalbin hazır olması gerekir.

Hikmet 14 *Doydum Ben İşte!*

Kıta 1

Orijinal:
Ey dostlarım! Câhil ile dost oldum,
Bağrım yandı, cândan oldum ben işte.
Doğru desem, eğriye çeker boynum,
Kanlar içip, gam zehrine doydum işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Cahil kimselerle dost oldum,
Kalbim yandı, canımdan oldum.
Doğru konuşsam, beni yanlış tarafa çekerler,
Acılar içtim, gam zehrine doydum.

Açıklama:

- Cahil kişilerle yakınlık insanın kalbini yorar, zihnini karartır.
- "Doğru desem eğriye çeker boynum" → doğruyu söyleyen kişi, cahiller arasında haksız yere suçlanır.
- "Gam zehri" → manevi acı ve yalnızlık.
- Bu kıta, **yanlış dostlukların insanın ruhunu kirletmesi** üzerine bir ikazdır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Cahillerden yüz çevir." (A'raf 7/199)
- "Kişi dostunun dini üzeredir; kiminle dost olduğunuza dikkat edin." (Tirmizî)

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Dost seçimi insanın kaderini belirler.
- Cahil kişi, doğruyu eğriye çevirir ve hakkı tahrif eder.
- Manevi yolcu, kalbini korumalıdır.

Kıta 2

Orijinal:
Câhillerle geçen ömrüm nâr, sakar,
Câhillerden cehennem bile korkar.
Câhillerle bir olma, cehennem yakar,
Câhiller içinde soldum işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Cahillerle geçen ömrüm ateş gibi yanıcıydı,
Cehennem bile cahillerden korkar.
Cahillerle birlikte olma; cehennem yakar,
Cahillerin arasında solup yok oldum.

Açıklama:

- “Ömrüm nâr, sakar” → yaşamı ateşe dönmüş; içsel bir azap.
- “Cehennem bile cahillerden korkar” → mecazi bir ifadeyle cahilin fitnesi ateşten daha yakıcıdır.
- “Cahillerle bir olma” → yol gösterici öğüt.
- Yesevi bu kıtada, **cahil toplumun etkisinin imani hayata verdiği zararı** anlatır.

Kur’an ve Sünnet:

- “Onlara ‘Selam’ deyip geç; cahillerle münakaşaya girme.” (Furkan 25/63)
- Rasulullah (s.a.v.): “Cahillik felakettir ve insanı felakete sürükler.”

Şiirden çıkarılacak dersler:

- Cahil kimseyle beraber olmak insanın kalbini soldurur.
- Manevi ilerleme, doğru insanlarla mümkündür.
- Yol arkadaşlığı imanın gıdasıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Dua et ki, câhillerin yüzünü görmeyeyim,
Hak Teâla refik olsa, bir dem bile durmayayım,
Hasta olsa câhillerin hâlini sormayayım,
Câhillerden yüz bin cefâ gördüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Dua et ki cahilleri görmeyeyim.
Allah dostum olsa bir an bile durmam.
Hasta bile olsalar hâllerini sormayayım.
Cahillerden yüz bin eziyet gördüm.

Açıklama:
Cahil, sadece bilgi eksikliği olan değil; kalbi karanlık, kibri yüksek olandır. Yesevî, onlarla temasın ruhu kirlettiğini söyler.

Kur’an ve Sünnet:
“Cahiller onlara laf attığında ‘selam’ der geçerler.” — Furkan 63
Rasulullah: “Kişi dostunun dini üzeredir.” (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ruhunu korumak için çevreni seç.

- Cahil insanla tartışma—selam ver, uzaklaş.
- Kalbî saflık, sosyal ilişkilerle kirlenebilir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Haykırsam imdadıma, acep yetişir mi Hak?
Kalbimdeki kirler gider olur mu pîr u pak?
Tüm câhiller dünyadan bir gün gidecek, elhak,
Câhillerden yüz bin cefâ gördüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Seslenip yardım istesem Allah yetişir mi?
Kalbimdeki kirler gider de tertemiz olur mu?
Bütün cahiller bir gün dünyadan yok olacak kesin.
Cahillerden yüz bin eziyet gördüm.

Açıklama:
Kalbin temizlenmesi, insanlardan değil Allah'tandır. Cahil olan geçicidir; Hak baki'dir.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." — Ra'd 28
Rasulullah: "Kul günahlarından tövbe edince sanki hiç günah işlememiş gibi olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İç temizlik Allah'la kurulan bağ iledir.
- Cahil kötülüğü geçicidir; ilahi rahmet kalıcıdır.
- Hak'ka yönelmek, insan ağını aşar.

---

5. Kıta

Orijinal:
Hak vuslatın arayıp, bulmada hayrâneyim.
Gece-gündüz ağlayan sanki bir divâneyim.
Hâlimi sorsan bana, ben talib-i Cânâneyim,
Sevgili'yi ararken bak yok oldum işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Hak'la buluşmayı arayıp perişan haldeyim.
Gece gündüz ağlayan bir deli gibiyim.
Sorarlarsa ben Allah'ın sevgisine talibim.
Sevgili'yi ararken ben yok oldum.

Açıklama:
Bu kıta fenâ makamını anlatır: “Ben” yok olur, sadece Allah kalır.

Kur’an ve Sünnet:
“O’na kavuşmayı umanlar salih amel işlesin.” — Kehf 110
Rasulullah gece namazlarında gözyaşıyla dua ederdi.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Divanelik gibi görünen haller, Hak aşıklarının gerçek aklıdır.
- Aşk, benliği eritip teslim olmaktır.
- İlahi aşk arayışı yaşamın en yüce gayesidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Yer altına girdim ben ve kaçtım câhillerden.
El açıp “ Dua!” dedim, mert olan kişilerden.
Bu cân için istedim tasadduk bilgelerden.
Bulamadım bilgeyi yer altına girdim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Yer altına girdim ve cahillerden kaçtım.
Mert insanlardan dua istedim.
Bu can için bilge kişilerden yardım istedim.
Bilgeyi bulamayınca yer altına girdim.

Açıklama:
Yesevî’nin yer altındaki çilehaneye inmesini sembolik anlatır:
Dünya üstünde bilge yoksa, dünya altına çekilmek gerekir.

Kur’an ve Sünnet:
“Az gülsünler, çok ağlasınlar.” — Tevbe 82
Efendimiz: “İnsanlardan uzak durmak, kimi zaman ibadettir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilge yoksa, yalnızlık daha evladır.
- Hak yolcusu kalabalıkla değil, derinlikle yaşar.
- Manevi nefes için yalvarış ve kaçış gerekebilir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Câhillerden sormayın, kalbim yerinden çıkar.
Ben Hak için ağlasam, o da, kahkaha atar.
Nefsi ulu, şom ağız, insana garip bakar.
Câhillerden korkarak Sana geldim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Cahillerden bahsetmeyin, kalbim fırlar yerinden.
Ben Allah için ağlasam o kahkaha atar.
Nefsi büyük, ağzı uğursuz, insana tuhaf bakar.
Cahillerden korkarak Sana geldim.

Açıklama:
Cahil insan, ilahi duygulara saygısızdır. Müminin gözyaşı ona eğlence olur.

Kur'an ve Sünnet:
"Hak söze karşı alay edenler vardır." — Zuhruf 83
Efendimiz: "Kalbi katı olan gülmeyi çoğaltır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi duygularını yanlış insanla paylaşma.
- Kalbin narinliğine uygun dost bul.
- Cahil alayı, aşık için zehir gibidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Câhilden bir şey umma, asla kadrini bilmez.
Karanlıkta kaybolsan, seni yoluna salmaz.
Boyun büküp yalvarsan, gelip elinden tutmaz.
Câhillerden müşteki, Sana geldim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Cahilden bir şey bekleme, değerini bilmez.
Karanlıkta kaybolsan sana yol göstermez.
Boyun eğip yalvarsan elinden tutmaz.
Cahillerden şikâyet ederek Sana geldim.

Açıklama:
Cahil insan merhametsizdir; onun kalbi kurudur. Onlardan medet umulmaz; medet Allah'tandır.

Kur’an ve Sünnet:
“Kalpleri mühürlüdür.” — Bakara 7
Efendimiz: “Merhamet etmeyene merhamet olunmaz.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yardım Allah’tandır, cahilden değil.
- Merhametsiz kişiden medet bekleme.
- En zor anında yönelinmesi gereken yer Hak kapısıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Evvel, âhir iyiler göçtü ben kaldım yalnız.
Câhillerden duyulmaz iyi bir söz, imkânsız.
Göçen bilge, kalan câhil, olunmaz ki gamsız.
Yolumu kaybettim de şaşkın kaldım işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Önce ve sonra iyiler göç etti, ben yalnız kaldım.
Cahillerden güzel söz duymak imkânsız.
Bilgeler göçtü, geriye kalan cahil, neşeli olamaz.
Yolumu kaybettim, şaşkın kaldım.

Açıklama:
İyi ve bilge insanlar geçicidir; insanın yanında kalmaz. Cahil insanın sözleri ruhu beslemez. Bu yüzden mürşid ve hak dostunun bulunması şarttır.

Kur’an ve Sünnet:
“İman edenler bir topluluk içinde olmalıdır.” — Tevbe 71
Rasulullah: “İyi arkadaş, kötü arkadaştan daha değerlidir.” (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta yalnız kalınabilir; sabır gerekir.
- Bilge ve Hak dostu kaybolursa, ruhu kendi ile baş başa bırak.
- Cahil ile hemhal olmamak, ruhu korumaktır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Ayrılık elemi deldi bağrımı, nerde derd-mendim,
Bilge toprak, câhil küstah ben bunu bilemedim.

Ayet-hadis okununca beğeneni göremedim.
Del bağrımı dert ve gamla doldum işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Ayrılık acısı içimi deldi, nerde derdini bilen vardı?
Bilge yok oldu, cahil küstah kaldı, fark edemedim.
Ayet ve hadis okununca ilgilenen olmadı.
Bağrımı dert ve gam doldurdu.

Açıklama:
Hak ve bilge dost eksikliği, kalpte yalnızlığa ve elem dolu bir gönle sebep olur. İnsan, yalnız başına ilahi hikmet ve sabırla avunur.

Kur'an ve Sünnet:
"Yalnız kalınca Allah'a yönel." — Mütefekün aleyh
Efendimiz: "Zorlukta sabreden, cennete erişir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ayrılık ve yalnızlık manevi olgunlaşmanın bir parçasıdır.
- İnsan, kendi gönlüyle Hak'a yönelmelidir.
- İlahi metinlerden fayda görmeyenler, kalpleri sertleşmiştir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Derd u halet azıp coştu, var mı tabip?
Arz-ı hâlim sana derim yalnız Habip,
Tüm tâlipler payın aldı, ben bî-nasip,
Payım ister, büklüm olup geldim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Dert ve halim öyle çoştu ki, tedavi edecek var mı?
Hâlimi sana anlatırım, ey Habibim!
Tüm talipler payını aldı, ben paysız kaldım.
Payımı istedim, boynum bükük geldim.

Açıklama:
Hakk'a yönelmeden insan, dert ve hâliyle baş başa kalır. Talipler yolu bulur, kimi ise bî-nasip olur.

Kur'an ve Sünnet:
"Rabbinize yönelin ki size nasip versin." — Zuhruf 33
Efendimiz: "Allah'tan nasibi olmayan, muradına erişemez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi nasip, talep ve tevazu ile gelir.
- Boynu bükmek, Hak yolunda sabrı ve teslimiyeti simgeler.
- Dert, insanı Hak'a yaklaştıran bir vesiledir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Evin barkın terk eyle, sen de gel al payını,
Gerçeklerden bî-haber, terk et dünya gamını.
Ara Yaradan'ının lütfunu ve in'amını,
Görür bulurum diye, yok oldum geldim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Evin, barkın fark etme, gel ve payını al.
Gerçeklerden habersiz, dünya gamını bırak.
Yaradan'ın lütfunu ve ihsanını ara.
Onu görmek için yok oldum, geldim.

Açıklama:
Maddî dünyanın peşine düşmemek, Hak sevgisine yönelmektir. İnsan kendini yok ederek Hak yoluna girer.

Kur'an ve Sünnet:
"Dünya, bir geçim aracından başka değildir." — Hadid 20
Efendimiz: "Dünya, mü'minin zindanı, kafirin cennetidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya bağlılığını bırak, Hak'a yönel.
- Yok olmak, manevi bir yükseliştir.
- Lütuf ve ihsan yalnızca Yaradan'dandır.

---

13. Kıta

Orijinal:
Ben ikinci defteri dedim size yadigâr,
Ruhumdan medet umup, okuyun sade zinhâr.
Dua ettim size, kavuştursun Perverdigâr,
Rahmân ve sahibime, arza geldim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Ben ikinci defteri size hatıra olarak verdim.
Ruhumdan yardım umarak okuyun, dikkat edin.
Size dua ettim, Allah kavuştursun.
Rahman ve sahibime arz etmek için geldim.

Açıklama:
Eser, hem hatıra hem öğretidir. Hak yolunda tavsiyeler, okuyana rehber olur.

Kur'an ve Sünnet:
"Okuyun, Rabbiniz en büyük nimet verendir." — Alak 3
Rasulullah: "İlmi alan ve öğreten iki kat sevap alır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolculuğu tecrübelerini paylaş.
- Manevi defterler, gelecek nesillere rehber olur.
- Dua ve niyet, yolu kavuşturur.

---

14. Kıta

Orijinal:
Hikmetinden nasiplenen kimler varsa göze sürsün.
İhlas ile göze sürüp, Rabb'inin cemâlin görsün.
Şart odur ki riyâzette, boynun büküp Hakk'a sunsun,
Cândan geçip cânâneyi gördüm işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Hikmetinden nasiplenen, gözlerine sürsün.
İhlasla uygulayıp Allah'ın cemalini görsün.
Şarttır ki riyazet yapıp, boynunu büküp Hakk'a versin.
Canımdan geçerek sevgiliyi gördüm.

Açıklama:
Gerçek aşk ve hikmet, çile ve ihlasla gelir. Gözü, gönlü ve kalbi arındırmak gerekir.

Kur'an ve Sünnet:
"İhlasla yaptığınız her işte Allah'ın rızasını gözetin." — Bakara 2:2
Efendimiz: "Ameller niyetlere göredir." (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi ilerleme, ihlas ve riyazet gerektirir.
- Canını ortaya koymadan gerçek aşk görülmez.
- Hikmetin uygulanması, gözle ve gönülle mümkündür.

15. Kıta

Orijinal:
Dağ u çöle yoldaş olsa yalnız başı,
Ben demedim, ayet-hadis Kur'ân sözü.
Yüz bin cefâ yetse ona, dönmez yolu,
Bela gelse sâbir olup geldim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Dağ ve çölde yalnız olsam da yoldaşlık etti.
Benim sözüm değil, Kur'an ve hadis hükmü öyle.
Yüz bin eziyet gelse bile yolundan dönmez.
Bela ve sıkıntıya sabrederek geldim.

Açıklama:
Hak yolunda gerçek talip, yalnızlık ve sıkıntı karşısında geri dönmez. Sabır, müridin en güçlü silahıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Sabredenler mükafatlarını eksiksiz alacaklardır." — Zümer 10
Rasulullah: "İman edenin sabrı, dünya ve ahirette kurtuluşudur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta yalnızlık doğaldır.
- Sabır ve sebat, Hak yolunda en büyük erdemdir.
- Kur'an ve sünnet rehber olarak yol gösterir.

---

16. Kıta

Orijinal:
Didâr için gedâ oldum, âmin deyin.
Ey Tâlipler! Hâlim görüp, feryâdımı dinleyin.
Yolda kalan Kul Ahmed'e, Allâh için yol verin,
Yol arayıp sâil oldum, geldim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Görüş ve vuslat için fakir oldum, "Amin" deyin.
Ey talipler, hâlimi görüp feryadımı dinleyin.
Yolda kalan Kul Ahmed'e Allah için yol verin.
Yol arayıp sâil oldum, geldim.

Açıklama:
Hak aşıklarının yolu fedakarlık ve teslimiyet ister. Talipler birbirine yardım ederek, doğru yolu bulur.

Kur'an ve Sünnet:
"İyilik edenlere yardım edin." — Maide 2
Efendimiz: "Mümin, müminin aynasıdır." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Vuslat ve Hakk'a yönelme, fedakarlık ister.
- Hak yolunda birbirine yardımcı olmak önemlidir.
- Kul, yol ararken sabır ve teslimiyet göstermelidir.

---

17. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed köle olsan, Hakk'a ol,
Boyun bük, itaat et, erenlere hizmet kıl.
İlgi görsen, halka kurup sohbet kıl.
Halka içre ağah olup, kaldım işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, köle olsan bile Hak'a olsun.
Boynu bük, itaat et, erenlere hizmet et.
İlgi görsen, halka rehberlik et, sohbet kıl.
Halka farkındalık vererek orada kaldım.

Açıklama:
Gerçek mürşid, hak yolunda tevazu ve hizmet sahibidir. Kendini Hak'a adar, halkı doğruya yönlendirir.

Kur'an ve Sünnet:
"İtaat edenler Allah'ın yolunda sabrederler." — Bakara 177
Rasulullah: "Mümin, müminin kardeşidir; ona zarar vermez, yardım eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda tevazu ve hizmet önemlidir.
- Bilgi ve rehberlik, halka fayda sağlamak içindir.
- Köle gibi olmak, manevi alçak gönüllülük demektir.

Hikmet 15 *Mezar Olup Kaldım Ben İşte!*

1. Kıta

Orijinal:
“Allâh’ı çok zikredin…” diye gelince ayet,
Zikrin ettim ağladım ve yürüdüm ben işte.
Cemâlin aşıklara vadedince nihayet,
Aşk yolunda cân verdim ve yürüdüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
“Allah’ı çok zikredin” emri gelince, zikre koyuldum, ağladım ve ilerledim.
Hak aşkının güzelliği aşıklara va’dedilince,
Aşk yolunda canımı verdim ve ilerledim.

Açıklama:
Zikir, manevi yolculuğun başlangıcıdır. Kalbin ve canın tamamen Hakk’a yönelmesi, aşığın hakikate ulaşmasını sağlar. Ağlamak, samimiyet ve teslimiyetin bir göstergesidir.

Kur’an ve Sünnet:
“Zikri çoğaltın ki Rabbinize yakın olasınız.” — Ahkaf 46:13
Rasulullah: “Zikir, kalplerin nurudur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir, aşk yolunda ilk adımdır.
- Samimi ağlamak ve gönülden yürümek hakikate ulaşmanın yolu.
- Aşık, canını feda ederek Hak’a yaklaşır.

2. Kıta

Orijinal:
Hak âşığı Hak sever, lütfeder de kulum der,
Ara yolda kalmanın gamın kederin çeker.
Yalancılar “cemâlin görmeyecek…” bilin der.
Bâb-ı aşkta sağlamım, sağlam durdum, ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Hak aşığını Hak sever, ona lütuf eder.
Yol ortasında kalınca, gam ve keder çekersin.
Yalancılar, “Cemalini göremeyeceksin” der.
Aşk yolunda sağlam durdum, sabrettim.

Açıklama:
Gerçek aşk yolculuğu zorluklarla doludur. Hak, aşık kuluna yardım eder; fakat yol boyunca sıkıntılar ve şüpheler gelir. Sabır ve sağlam duruş, gerçek mürşidin vasfıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Kim sabreder ve Allah'a tevekkül ederse, O, elbette işini kolaylaştırır." — Talak 2
Rasulullah: "Müminin durumu, sabır ve sebat ile belli olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda sıkıntılar normaldir, çünkü aşk test eder.
- Sabır ve sebat, aşığın sağlamlığının göstergesidir.
- Hak âşıklarını Allah sever ve lütfeder.

---

3. Kıta

Orijinal:
Aklın fikrin var ise, kabristandan haber al.
Ben böyle olacağım diye düşün ibret al.
"Ölmeden önce ölün!" ilkesinden dersler al,
Bu hadisi fikredip böyle öldüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Akıl ve idrak sahibisen kabristandan ibret al.
"Bir gün ben de böyle olacağım" diye düşün.
"Ölmeden önce ölün" emrinden ders çıkar.
Ben de bu hadisi düşünüp böyle öldüm işte.

Açıklama:
Kabristan — dünyanın geçiciliğinin okuludur.
"Ölmeden önce ölmek", nefsin ölmesi, ruhun dirilmesidir.
Bu hâle ulaşan kişi — daha dünyadayken ahiretin ruh hâline girer.

Kur'an ve Sünnet:
Peygamber: *"Kabirleri ziyaret edin, ölümü hatırlatır."*
Bir başka hadis: *"Ölmeden önce ölünüz."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kabristan görmek — akıl ve kalbi olgunlaştırır.
- Nefsi öldürmeden, ruh dirilemez.
- Sûfînin tek hakikati: "fani olan benlikten kurtulmak."

4. Kıta

Orijinal:
“Fe’l-yedhakü kalîla!..” haber verir; “ Az gülün!”
“Ve’l yebkü kesirâ!..” der, “ Üzülün çok ağlayın.”
Ayet hükmünce amel, ma’nâsını anlayın,
Bu dünyada gülmeden hayat sürdüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
“Az gülün!” ayeti bunu haber verir.
“Çok ağlayın!” diye devam eder.
Ayete göre amel edin ve anlamını kavrayın.
Ben dünyada gülmeden bir ömür geçirdim.

Açıklama:
Burada kastedilen “ağlamak” dünya için değil,
Allah’a kavuşamamanın acısından ağlamaktır.
Bu ağlayış — riyanın değil, hakiki aşkın gözyaşıdır.

Kur’an ve Sünnet:
Tevbe Suresi: *“Az gülsünler, çok ağlasınlar.”*
Hadis: *“Allah korkusuyla ağlayan göze cehennem ateşi değmez.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki mümin, dünyanın eğlencesine gülmez.
- Gözyaşı kalbi yıkar ve temizler.
- Aşk ehlinin yüzünde fazla gülüş, az görülür.

---

6. Kıta

Orijinal:
Nefsin terk eden âşık, ta gönülden “Allâh!” der.
Seher vaktin döğünür, uykusun harâm eder.
Rahmetiyle Rahmânı, lütfuyla, nazar eyler.
Bundan sonra deryâ olup coştum, taştım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Nefsini terk eden âşık yürekten “Allah!” der.
Seher vaktinde dövünür, uyku ona haram olur.
Rahmân ona rahmetiyle nazar eder.
Sonra ben deryâ olup coştum.

Açıklama:
Seher — Allah'a en yakın zaman dilimidir.
Nefsini terk eden âşık; artık Allah'ın nazarında olur,
o aşkın coşkusuyla taşar.

Kur'an ve Sünnet:
"Seher vakti istiğfar edenler..." — Zariyat 18
Hadis: *"Rabbimiz her gece seher vakti, 'Yok mu bana dua eden?' diye seslenir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsin kırılması — zikrin nurudur.
- Seher vaktinde uyanık olmak — kalbi yüceltir.
- İlahi aşk, sonsuz bir deniz gibi taşır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Amelsiz kul kahkaha atar güler, şen yürür.
Fermana boyun büken, gam ve kederle yürür.
Gece gündüz mahzundur, gözler yaşlı yürür,
Gözyaşım deryâ edip, hem yürüdüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Amelsiz kul güler, neşeyle yürür.
Allah'ın emrine uyan kederlidir.
Gece gündüz mahzundur, gözleri yaşlıdır.
Ben de gözyaşımı derya edip yürüdüm.

Açıklama:
Buradaki "keder" dünyevi sıkıntı değil —
"Allah'a yeteri kadar yakın olamama" kederidir.
Bu gam, âşıkları olgunlaştırır.

Kur'an ve Sünnet:
"Onların kalpleri ürperir..." — Enfal 2
Hadis: *"Mümin kederlidir fakat bu keder rahmettir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Amel olmadan iman hafiftir.
- Yürek gözyaşı ile arınır.
- Hak aşığı — içi daima hüzünle doludur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Zâlim nefsim koymadı, beni ateşe attı.
Kendisinden tutuştu, beden kül oldu yandı.
Müşriklerin imânı şeytan aldatıp aldı.
Euzü besmeleyle bak yürüdüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Zalim nefsim beni bırakmadı, beni ateşe attı.
Bedeni yakan da oydu.
Müşriklerin imanını şeytan nasıl aldıysa
ben de euzü besmeleyle yürüdüm.

Açıklama:
Gerçek ateş dışarıdaki ateş değil —
nefsin içimizde yaktığı ateştir.
Onu sakinleştiren ise
Euzü-besmele ve zikirdir.

Kur'an ve Sünnet:
"Şüphesiz nefis kötülüğü emredicidir." — Yusuf 53
Peygamber: *"En büyük cihat, nefsinle yaptığın cihattır."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis ateştir, insanı yakar.
- Zikir — o ateşi söndürür.
- İnsan, şeytanı dışarıda değil, nefste aramalıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Münafık cehennemde tutuşup da yanınca,
Ehl-i imân ateşten temizlenip çıkınca,
İmânsızlar evvel âhir kor ateşte yanınca,
Allâh'ımdan imân diler ve yürürüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Münafık cehennemde yanarken,
İman sahipleri ateşten temizlenip çıkarken,
İmansızlar cehennemde sürekli yanarken,
Ben Rabbimden iman dilerim.

Açıklama:
Burada cehennem “Allah’tan uzak olma hâli”dir.
Münafık — görünüşte Müslüman olup kalben iman etmeyendir.
Ehl-i iman — bir süre yanıp temizlenir,
ama imansız — orada kalır.

Kur’an ve Sünnet:
“Münafıklar cehennemin en alt tabakasındadır.” — Nisa 145
Hadis: *“Ameller niyetlere göredir.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek iman kalptedir.
- Niyetin temizliği amelin değeridir.
- Nefis hesabı bitmez — sürekli iman dilenmelidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Nefsin hevâsına uydum, yanıldım yoldan şaştım.
Yanlışlardan kaçınarak, pîr-i kâmile ulaştım.
Hoca Ahmed ötelerden geçip engelleri aştım.
Uçan kuşların misali, lâ-mekânı aştım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Nefsin arzularına uyup yanlış yollara sapladım, yanıldım.
Ama yanlışlardan kaçınarak, olgun mürşide ulaştım.
Hoca Ahmed ile öte âlemlere geçip engelleri aştım.
Uçan kuşlar gibi mekânın ötesine geçtim ben işte.

Açıklama:

- İlk iki mısra, insanın nefsine uyarak sapması ve tövbe ederek olgun mürşide yönelmesini anlatır.
- “Ötelerden geçmek” — manevi yükseliş ve nefis terbiyesini simgeler.
- “Lâ-mekânı aşmak” — tasavvufta maddi dünyanın sınırlarını aşarak hakikat alemine erişmek.

Kur’an ve Sünnet:

- *“Kim Allah’a yönelirse O ona yeter.”* (Talak, 2)
- Peygamberimiz: *“Nefis terbiyesi en büyük cihattır.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis, insanın en büyük engelidir.
- Manevi rehberin himmetiyle engeller aşılır.
- Hakiki aşık, dünya ve mekân sınırlarını aşabilir.

Hikmet 16 *Söyledim Ben İşte!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ne yapayım gariplikle çok yazık,
Gurbet elde garip kaldım ben işte.
Niyet ettim Horasan, Şam ve Irak,
Garipliğin kadrin bildim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Ne yapayım, gariplik içinde çok sıkıntı çektim,
Yabancı bir diyarda garip kaldım ben işte.
Horasan, Şam ve Irak'a gitmeyi niyet ettim,
Garipliğin değerini anladım ben işte.

Açıklama:

- "Gariplik" burada hem dünyadaki yalnızlık hem de tasavvufi yolculukta nefisten uzak olmayı simgeler.
- Üstat, farklı coğrafyalara giderek ilim ve tarikat erbabıyla irtibat kurmayı arzulamıştır.
- Garipliğin kıymetini anlamak, insanın tevazu ve sabır yolunu öğrenmesiyle ilgilidir.

Kur'an ve Sünnet:

- *"Allah'ın yolunda yolculuk edin ki, sabrı ve takvayı öğrenesiniz."* (Bakara, 197)
- Peygamberimiz: *"Mümin, dünyada garip gibidir."* (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculuk bazen fiziki ve ruhî "gariplik" ile gelir.
- Sabır ve azim, garipliğin kıymetini anlamak için şarttır.
- Gerçek yolculuk, dünya bağlılıklarından uzaklaşmayı gerektirir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Başa gelen görmek gerek Hudâ'dan,
Yusuf'unu ayırdılar Ken'ân'dan.
Doğduğum yer o kutlu Türkistan'dan,
Bağrıma taş vurup geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Her insanın başına gelenleri Allah'tan görmek gerekir,
Tıpkı Yusuf'un Kenan diyarından ayrılması gibi.
Ben de doğduğum o kutlu Türkistan'dan,
Yüreğime taş vurup çıktım, geldim ben işte.

Açıklama:

- "Başa gelen görmek gerek Hudâ'dan": İnsan hayatındaki musibetler ve ayrılıklar Allah'tan gelir; bunları sabırla karşılamak gerekir.
- Yusuf kıssası, sevgiliyi veya hazineyi kaybetmenin bir sınav olarak nasıl geldiğini anlatır.
- Hoca Ahmed, doğduğu yerden ayrılırken ruhsal bir sancı ve fedakârlık yaşamış, manevî yolculuğa başlamıştır.

Kur'an ve Sünnet:

- *"Allah kullarına, başına gelen her şeyi bilir ve takdir eder."* (Tâhâ, 7-8)
- Peygamberimiz: *"Müminin musibet ve sıkıntısı sabır ile karşılandığında günahları affolunur."* (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ayrılık ve sıkıntılar Allah'ın bir imtihanıdır.
- Manevî yolculuk bazen doğup büyüdüğümüz yeri, sevdiklerimizi bırakmayı gerektirir.
- Sabır ve tevekkül, ayrılık sancısını hafifletir ve insanı olgunlaştırır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Gurbet hicret Mustafa'nın yoludur,
Otuz üç bin sahabeyle doludur.
Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali'dir.
Onlar gibi gurbet oldum ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Gurbet, Hz. Muhammed'in yoludur;
O yol, 33 bin sahabe ile doludur.
Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali gibi,
Ben de onlar gibi gurbeti yaşadım işte.

Açıklama:

- Gurbet burada hem fiziksel hem de manevî bir hicreti simgeler; Allah yolunda kendi konforunu terk etmek, dünyevi bağlardan uzaklaşmaktır.
- Hoca Ahmed, sahabenin örnekliğini referans alarak kendi yolculuğunu manevî bir hicret olarak tanımlar.

Kur'an ve Sünnet:

- *"Kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde birçok yerine gidecektir."* (Nisa, 100)
- Peygamberimiz: *"Dünya, mümin için bir hapis, kafir için cennettir. Allah yolunda hicret eden cennete ulaşır."* (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda ayrılık ve gurbet sabır ister.
- Sahabe gibi dünya rahatını bırakmak, manevî olgunlaşmanın gereğidir.
- Gurbet, nefsi terbiye etmenin ve Hakk'a yönelmenin bir yoludur.

---

4. Kıta

Orijinal:
Hicret etmek pişirirmiş hamları,
Bilge eyler nice câhil cânları,
Eski giyer, bulsa yer taâmları,
Türkistan'a koştum geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Hicret etmek, olgunlaştırır acemileri,
Bilge kişiler ise birçok cahil gönlü olgunlaştırır.
Eski giysiler giyer, bulursa yer ekmeğini yer,
Ben de Türkistan'a koşup geldim işte.

Açıklama:

- Hicret, sadece fiziksel değil ruhsal bir olgunlaşmadır; ham ruhlu kişiler sabırla olgunlaşır.
- Hoca Ahmed, tevazu içinde, basit ve sade yaşamla, manevi yolda ilerlemiştir.

Kur’an ve Sünnet:

- *“Allah yolunda malını ve canını verenlerin dereceleri yüksektir.”* (Tevbe, 20)
- Peygamberimiz: *“Müminler birbirine yol gösterir, hicret eden olgunlaşır.”* (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hicret ve gurbet, insanı hem manevî olgunluğa hem tevazuya götürür.
- Basit yaşam, nefsi terbiye etmenin bir aracıdır.
- Hak yolunda koşmak, hem fiziken hem ruhen gayret ister.

---

5. Kıta

Orijinal:
Gurbet elde misafir kalsan yüz yıl,
Tahtı bahtı zindandır bu, böyle bil.
Sultan Mahmud gariplikle oldu kul,
Ey dostlarım gurbet elde yandım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Gurbet elde misafir olarak kalsan yüz yıl bile geçse,
Dünya tahtı ve şöhreti aslında bir zindandır, bunu bil.
Sultan Mahmud da gariplik ve tevazu ile kul oldu.
Ey dostlarım, ben de gurbet elde yanıp yandım işte.

Açıklama:

- Hoca Ahmed burada dünya nimetlerini geçici ve aldatıcı bir zindan olarak tanımlar.
- Sultan Mahmud örneği, dünyada yüksek mevki sahibi olunsa bile hakiki kulluğun tevazu ve gurbetle mümkün olduğunu gösterir.
- Gurbet, sadece fiziksel uzaklık değil, nefse ve dünyaya karşı bir mesafe ve tevazu hâlidir.

Kur’an ve Sünnet:

- *“Dünya hayatı ancak bir oyun ve eğlenceden ibarettir. Ahiret ise gerçek yurt ve kalıcıdır.”* (Ankebut, 64)
- Peygamberimiz: *“Dünya mümin için bir hapishane, kafir için cennettir.”* (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya mevkileri ve rahatları geçici ve yanıltıcıdır.

- Hak yolunda kalmak, tevazu ve gurbetle mümkündür.
- Gerçek kul, dünyaya değil Hakk'a yönelir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Arslan Baba'm, arar bulur gurbette,
Gördüğü sırları saklar elbette.
"Hamden li'llâh!" der, iz öper yâd elde.
Sırlar görüp hayrân kaldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Arslan Baba, gurbet içinde arar ve bulur.
Gördüğü sırları elbette saklar.
"Allah'a hamd olsun!" der ve izini yâd eder.
Ben de sırları görüp hayran kaldım işte.

Açıklama:

- Arslan Baba, Hoca Ahmed'in mürşidi veya rehberidir; gizli ilimleri ve hakikatleri keşfetmiş bir mürşittir.
- Gurbet, hakikati aramak için bir mekân ve zaman alanıdır; bu süreçte sırları yalnızca hak sahipleri anlayabilir.
- "Hamden li'llâh" ifadesi, yapılan her ibadetin, keşfedilen her sır ve hazinenin Allah'a şükürle dönmesi gerektiğini vurgular.

Kur'an ve Sünnet:

- *"Allah'ı çok anın, O'nun zikri ile gönüller huzur bulur."* (Ra'd, 28)
- Peygamberimiz: *"İlim gizli hazine gibidir; onu hak sahiplerine verin."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gurbet ve yalnızlık, hakikat keşfine vesiledir.
- Hakikat sırları gizlidir ve yalnızca arayanlar bulur.
- Şükür, keşfedilen hakikatin ve yapılan ibadetin temelidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Akrabalık, dostluğa arzuluyum,
Ulu Babam, Ak Türbe'ye bağlıyım.
O ruh ile gurbete sevdâlıyım,
Bilmem, ne kusur işledim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Ben akrabalık ve dostluk bağlarına önem veriyorum,
Ulu Babam'a, yani Ak Türbe'ye bağlıyım.
O manevi ruhla gurbet yoluna sevdalanmışım,
Bilmem hangi kusurumu işledim ben işte.

Açıklama:

- Hoca Ahmed burada hem dünyevi hem de manevî bağlılıklardan söz ediyor.
- "Ulu Babam, Ak Türbe" ifadesi, mürşidi veya manevi rehberine olan bağlılığını gösterir.
- Gurbet, yalnızca fiziksel bir yolculuk değil, manevi bir yolculuktur; gönülde "sevdâ" hâli, yani Allah aşkıyla yanmak anlamına gelir.
- Son dizede tevazu ve muhasebe vardır: yapılan yanlışlardan habersiz olmayıp, kendini Rabbine teslim etmiştir.

Kur'an ve Sünnet:

- *"Rablerine yönelenler ve O'na bağlananlar doğru yolu bulmuşlardır."* (En'am, 162)
- Peygamberimiz: *"Mü'minin en hayırlısı, akrabasına ve dostuna iyilik edendir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi bağ ve mürşide bağlılık, hak yolunda ilerlemek için önemlidir.
- Gurbet, sadece fiziksel uzaklık değil, ruhun Allah'a yönelmesidir.
- Tevazu ve kendi kusurlarını fark etmek, hakiki kul olmanın göstergesidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed! Söylediğin Hak sözü,
Dostlarına versin öğüdü, özü.
Gurbet elden öz şehrine dön yüzü,
Türkistan'da mezar kaldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed! Senin söylediğin hakikat sözünü,
Dostlarına iletsin ve özü öğretmiş olsun.
Gurbet diyerek yoldan geçenler, memleketlerine dönsün,
Ben ise Türkistan'da mezar oldum, kaldım burada.

Açıklama:

- Burada mürşidin (Hoca Ahmed'in) hakikat sözleri ve öğütleri vurgulanır; bunların dostlara aktarılması, ilim ve hikmetin yayılması anlamındadır.
- "Gurbet elden öz şehrine dön yüzü" ifadesi, dünyevi yolculuklardan sonra kalbin ve ruhun kendi asıl köküne, yani Allah yoluna dönmesi gerektiğine işaret eder.
- Son dize, vefat ve ebedi kalış vurgusudur: Hoca Ahmed, Türkistan'da ebedi istirahatgahını bulmuş, yani dünyada gurbeti yaşadıktan sonra orada ölümsüzleşmiştir.

Kur'an ve Sünnet:

- *"İyi işler yapanlar, Allah katında karşılık bulur; kalplerini hak ile sabit kıldılar."* (Bakara, 82)
- Peygamberimiz: *"İlim talep eden kişi, ölünceye kadar Allah yolunda bir kuldur."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat sözleri ve manevi öğütler, yalnızca kişinin kendisi için değil, başkalarına da fayda sağlamalıdır.
- Gurbet, yalnızca coğrafi değil, ruhsal bir sınavdır; sonunda kalbin özüne, yani Allah'a dönmesi gerekir.
- Ölüm, hakiki müridin dünyadaki yolculuğunun sonu olsa da, ilim ve aşkı ebedî bir miras bırakır.

Hikmet 17 *Girdim İşte Ben!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Gönül gözün ışıtmadan taat kılsa,
Dergâhına kabul olmaz bildim ben.
Hak sözleri öğrenip, gerçek bilse,
Lâ-mekân'da Hak'tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Kalbin gözü açılmadan yapılan ibadet,
Allah'ın dergâhında kabul olmaz diye fark ettim.
Hakikat sözlerini öğrenip, gerçek manasını bilmek,
Lâ-mekân (mekânsızlık) âleminde Allah'tan dersler almak demektir.

Açıklama:

- "Gönül gözü" ifadesi, tasavvufî anlamda kalbin derinliğiyle Allah'ı idrak etme yetisidir. Sadece zahirî ibadet yapmak yeterli değildir.
- "Dergâhına kabul olmaz" ifadesi, samimiyetsiz ya da içtenlikten uzak ibadetlerin manevi değerinin olmadığını vurgular.
- "Lâ-mekân" tasavvuf terminolojisinde, mekânsızlık, yani Allah'ın sonsuz varlığı ve sınırsız manevî boyutu demektir. Burada Ahmed Hoca, Allah'tan bu yüksek manevî dersleri aldığını ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:

- *"Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlüne itaat edin ve kalplerinizle samimi olun."* (Ahzab, 33)
- Peygamberimiz: *"Amel niyetlere göredir; herkes niyet ettiği şeyin karşılığını alır."* (Buhârî, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zahiren yapılan ibadetler, içtenlik ve kalp gözüyle desteklenmezse manevi anlam taşımaz.
- Hakikat bilgisinin öğrenilmesi, ibadeti manevi olarak güçlendirir.
- Lâ-mekân âleminde (Allah'ın sonsuzluğu) ders almak, gerçek aşk ve bilgiyi kazanmanın yolu olarak görülür.

---

2. Kıta

Orijinal:
Bir u vâr'ım, dersler verdi perde açıp,
Yer ve gökte duramadı şeytan kaçıp,
Kana kana vahdet şarabından içip,
Lâ-mekân'da Hak'tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Allah, bir ve tek Varlık olarak bana ders verdi, perdeleri kaldırdı.
Yer ve gökteki şeytanlar etkisiz kaldı, kaçtı.

Vahdet şarabı (Allah'ın birliği farkı) ile dolup taştım.
Mekânsızlık âleminde, Allah'tan bu yüksek dersleri aldım.

Açıklama:

- "Vahdet şarabı", tasavvufta Allah'ın birliğini idrak etmenin verdiği coşku ve sarhoşluk metaforudur.
- "Perde açmak", kalbi gafletten kurtararak hakikati görmek anlamına gelir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Aşk makamı, farklı makam, akıl ermez.
Baştan sona cebir, cefâ, zahmet bitmez.
Melametler, ihanetler etmek olmaz,
Lâ-mekân'da Hak'tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Aşk makamı, akılla kavranamaz, farklı ve yüksek bir mertebedir.
Bu yolda sabır, zahmet ve sıkıntılar bitmez.
Melamet (kulun rütbesini gizlemesi) ve ihanetler yapılmazsa bu yol tamamlanır.
Mekânsızlık âleminde Allah'tan bu dersleri aldım.

Açıklama:

- Burada aşk makamı, Allah'a yönelmenin en yüksek manevi seviyesi olarak tanımlanır.
- Melamet, tasavvufta bir kimsenin ibadet ve erdemlerini gösterişten saklamasıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Aşk belası başa düşse nalan kılar,
Aklın alıp, bî-hûş kılar, hayrân kılar,
Gönül gözü açıldıkça giryân kılar,
Lâ-mekân'da Hak'tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın sıkıntısı başa gelince insanı ağlatır.
Akıl, hayret ve hayranlıkla bu durumu anlamaya çalışır.
Kalbin gözü açıldıkça kişi manevi gözyaşlarına boğulur.
Mekânsızlık âleminde Allah'tan bu dersleri aldım.

Açıklama:

- Tasavvufta aşk, hem hüzün hem de coşku getirir; bu, manevi olgunluğun göstergesidir.

5. Kıta

Orijinal:
Seher vakti ağlıyordum nidâ geldi,
“Didârımı göstereyim!” va’di geldi,
Aklım alıp, bî-hûş edip aşka saldı,
Lâ-mekân’da Hak’tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Sabahın erken saatlerinde ağlarken Allah bana seslendi:
“Görüşümü sana göstereyim” vaadini verdi.
Aklım şaşırdı, kendimden geçip aşka kapıldım.
Mekânsızlık âleminde Allah’tan ders aldım.

Açıklama:

- “Didâr” Allah’ı görmek, aşk yolunda manevi ödül ve coşkudur.
- Aşkın etkisiyle aklın sınırlı kalması, tasavvufta olgunlaşmanın işaretidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Burda cefâ çekenlere didârı taht,
Rûz-ı Mahşer ata eder hem taht u baht,
Yarattığı uşşaka Rabbim vermiş aht,
Lâ-mekân’da Hak’tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Bu dünyada sıkıntı çekenler için Allah, vuslat (didâr) ödülü hazırlamıştır.
Mahşer gününde hem taht hem de baht (mutluluk) verir.
Allah, aşıkları ödüllendirmiştir.
Mekânsızlık âleminde Allah’tan ders aldım.

Açıklama:

- Dünyadaki zahmetler, ahirette ödüllerle karşılık bulur.
- “Aht”, Allah’ın verdiği vaad ve ilahi lütfu ifade eder.

---

7. Kıta

Orijinal:
Çöller gezip, halktan bezip, aşkın sor,
Kulu olsan, Hak'tan korkup, ağla gör,
Didârına tâlib olsan, gel hazır ol,
Lâ-mekân'da Hak'tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Çöllerde yürüyüp insanlardan uzaklaş, aşkı ara.
Kullarından biri olarak Allah'tan kork ve ağla.
Allah'ın görünüşünü (didâr) arayanlar hazır olsun.
Mekânsızlık âleminde Allah'tan ders aldım.

Açıklama:

- Çöller, tasavvufta nefsi terbiye ve yalnızlık sembolüdür.
- Allah korkusu ve aşk ile kişi, gerçek vuslata ulaşır.

Kur'an ve Sünnet:

- *"Allah'a ve Resûlüne itaat edin ve kalplerinizi samimi kılın."* (Ahzab, 33)
- Peygamberimiz: *"Allah'a yönelenin kalbi onda sabit olur."* (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

1. Aşk yolunda sabır ve zahmet esastır.
2. Gönül gözü açılmadan ibadet ve aşk makamı tam anlamıyla idrak edilemez.
3. Dünyadaki sıkıntılar, ahirette Allah'ın lütfu ve ödülleriyle karşılık bulur.
4. Mekânsızlık âleminde (Lâ-mekân), gerçek aşk ve hakikat dersleri öğrenilir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Gözlerimden kanlar döküp yâd etmedim,
Yüz bin türlü eleme feryâd etmedim.
Senden korktum, hasta gönlüm şâd etmedim.
Lâ-mekân'da Hak'tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Gözyaşımı ve kanımı döküp de Allah'ı anmadım,
Çeşitli sıkıntılara feryat etmedim.
Allah'tan korktum, ama hasta gönlümü rahat bırakmadım.
Mekânsızlık âleminde Allah'tan yüksek dersler aldım.

Açıklama:

- Burada gözyaşı ve elem, aşk yolunda manevi arınmanın sembolüdür.
- Kul, Allah korkusunu rehber edinmeden rahatlığa eremez.

---

9. Kıta

Orijinal:
"Allâh!" derdi, satılmaz ki alasın,
Pîr-i kâmil hizmetinde kalasın.
Temiz ol ki, Hak yoluna giresin,
Lâ-mekân'da Hak'tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
"Allah" demek, satılamaz bir değerdir; kimse bunu satın alamaz.
Pîr-i kâmilin (manevi rehber) hizmetinde olmalısın.
Temiz ol ki, Allah yoluna girip onun derslerini öğrenesin.
Mekânsızlık âleminde Allah'tan ders aldım.

Açıklama:

- Allah zikri manevi hazine, rehberin desteği ile yol alınır.
- Temizlik, hem ahlaki hem de kalbi arınmayı simgeler.

---

10. Kıta

Orijinal:
Ey yârânlar! Aşk derdine devâ olmaz,
Hayattaysan, aşk defteri edâ olmaz,
Dar lahitte kemikleri cüdâ olmaz,
Lâ-mekân'da Hak'tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Aşkın sıkıntısına çare yoktur.
Yaşarken aşk defterinin hakkını yerine getiremezsin.
Dar lahitte (ölümden sonra) bedenler ayrılmaz, ruh birleşir.
Mekânsızlık âleminde Allah'tan ders aldım.

Açıklama:

- Aşk, dünya hayatında tam olarak deneyimlenemez; sabır ve sebat gerekir.
- Ölüm ve ölüm sonrası mekanın sınırlı olmaması, hakikatin tecrübesini simgeler.

---

11. Kıta

Orijinal:
Aşk padişah, âşık fakir, yok nefes,
Hak'tan izin olmayınca çıkmaz ses.
Hak söz duyan etmez dünyaya heves,
Lâ-mekân'da Hak'tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Aşk, her şeyin padişahıdır; âşık fakirleşir, nefesi yetmez.
Allah'tan izin olmadan hiçbir şey gerçekleşmez.
Hak sözünü dinleyen, dünyaya heveslenmez.
Mekânsızlık âleminde Allah'tan ders aldım.

Açıklama:

- Aşkın padişah olması, manevi olgunluğun yüceliğini ifade eder.
- Kul, dünya heveslerinden uzaklaşmalı, sadece Allah'ı aramalıdır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed! Yaş yedi, ders eyledim.
Sekiz oldu, terk-i dünya eyledim.
Dokuzumda Hakk'a kurbet eyledim,
Lâ-mekân'da Hak'tan dersler aldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed der ki: yedinci yaşta dersler aldım,
Sekizinci yaşta dünyayı terk ettim,
Dokuzuncu yaşta Allah'a yakınlık kazandım.
Mekânsızlık âleminde Allah'tan ders aldım.

Açıklama:

- Burada rakamlar sembolik olarak manevi mertebeleri gösterir.
- Dünya bağlılıklarından kopuş ve Allah'a yöneliş, ruhun olgunlaşmasının göstergesidir.

Kur’an ve Sünnet:

- *“Kim Allah’a yönelirse, Allah onun kalbini doğru yola iletir.”* (Tevbe, 9:122)
- Peygamberimiz: *“Gerçek âşık Allah’a yönelen kimsedir.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

1. Aşk yolunda sabır ve tevekkül esastır.
2. Allah’tan izin olmadan hiçbir mertebe elde edilemez.
3. Dünya heveslerinden uzaklaşmak, manevi olgunluğun şartıdır.
4. Mekânsızlık âlemi, Allah’ın hikmetini ve derslerini derinlemesine tecrübe etme yeridir.

Hikmet 18 *İşitiniz Teberrük!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Hoş gaipten yetişti, güzel sözüm teberrük.
Âşık isen ey tâlib! Riyâzette belin bük.
Geceleri uyuma, yaş yerine kanın dök.
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Güzel sözüm, görünmeyen alemlerden geldi; bereketlidir.
Ey aşk yolunda talip olan! Zikir ve ibadette gayret göster.
Gece uyuma, gözyaşın yerine gönlünü yak; fedakâr ol.
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Teberrük: bereket, uğur ve manevi güç demektir.
- Gece ibadeti ve fedakârlık, aşk yolunda gerekli disiplinlerdir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Arslan Baba’m buyurdu, tâliplerde yok ihlas.
Senin pîrin hazırsa, ne gerek Hızır-İlyas.
Pîre adım atınca, anmayın Gavsu’l-Gıyas.
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Arslan Baba buyurdu ki, taliplerin çoğunda ihlas yok.
Senin pîrin yanında ise başka mürşide gerek yok.
Pîre saygı gösterince, diğer evliya anılmasa da olur.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- İhlas, aşk yolunda temel şarttır.
- Gerçek rehber yanında, diğer mucizeler veya menkıbeler ikincildir.

---

3. Kıta

Orijinal:
"Tâlibim "deyip söyler, vallâh billah yok insaf.
Namahreme bakarlar, gözlerinde yok insaf.
Kulun hakkını yerler, değil gönülleri saf.
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Talipim diye kendini ilan ederler, ama insafları yok.
Namahreme bakarlar, gözlerinde merhamet yok.
Kul haklarına riayet etmezler, gönülleri temiz değildir.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Bu kıta, sahte talipleri ve ihlaksız âşıkları uyarır.
- Gerçek aşk ve teslimiyet, sadece temiz kalp ile mümkündür.

---

4. Kıta

Orijinal:
"Pîre hizmet eyledim, tâlibim..." deyip yürür.
Helâl-harâm demeden torbasını doldurur.
Gözlerinde yaşı yok, kendinde kibir-gurur.
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
"Pîre hizmet ettim" diyerek dolaşır.
Ama helal-haramı önemsemeden kendi menfaatini toplar.
Gözlerinden yaş eksik, kendini büyük görür.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Sadece gösteriş için yapılan hizmet sahte olur.
- Kalp arınmamışsa, ibadet ve hizmet bereket vermez.

---

5. Kıta

Orijinal:
“Zâkirim…” der de ağlar, çıkmaz gözünden yaşı.
Gönüllerinde gam yok, her an ağrıya başı.
Hile bile kurarlar, malum Hudâ’ya işi.
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
“Ben zikrediyorum” der ama gözlerinden yaş akmaz.
Kalplerinde gam yok, sıkıntılara sabredemezler.
Hile bile yaparlar, Allah’ın işine karışırlar.
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Gerçek zikir, kalpten gelmeli; gösteriş için olursa sahte olur.
- Sabır ve teslimiyet, tasavvuf yolunun temel direğidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
“Tâlibim” der söylenir, gönlünde yok zerre nur.
Gerçek tâlibi sorsan, içi dışı tam huzur.
Hakk’a açık sırları, yedikleri safa-nur.
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
“Talibim” der ama kalbinde bir zerre nur yoktur.
Gerçek talibi sorsan, içi ve dışı huzur doludur.
Allah’a ait sırları kavrar ve saf nurla beslenir.
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Nur, Allah’ın nurudur ve kalpte tecelli eder.
- Hakikaten talip olan kişi, hem dıştan hem içten saf olmalıdır.

Kur’an ve Sünnet:

- *“İçinizden Allah’a samimiyetle teslim olanlar vardır; işte onlar kurtuluşa erenlerdir.”* (Ali İmran, 3:169)
- Peygamberimiz: *“Allah’a kul olan, kalbi ve ameliyle O’na yönelen kimsedir.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

1. Zikir ve ibadet yalnızca gönülden olursa bereket verir.
2. Rehbere ve Pîre hizmet, ihlasla yapılmalıdır.
3. Gösteriş için yapılan ibadet, hakikat yolunu kapatır.
4. Gerçek talip, hem kalbi hem davranışıyla saf ve nur doludur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Görünüşte sûfidir, kıyametten korkmazlar.
Fısk u fücur ne varsa, günâhlardan ürkmezler.
Riyâ tesbihi elde, gözyaşını dökmezler.
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Dışarıdan sûfi görünürler, ama kıyameti önemsemezler.
Fısk ve fücur, yani günah ve ahlaksızlıktan çekinmezler.
Riyâ, gösteriş için yapılan ibadet, ellerinde tesbihle sınırlıdır; gerçek gözyaşı yoktur.
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Görünüşteki ibadet, kalpte ihlas yoksa boş olur.
- Asıl sûfilik, Allah korkusu ve içtenlikle ibadettir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Riyâ tesbihi elde, zünnâr iyi bilseniz.
Hakk’ın rızası budur, aşk derdine girseniz.
Aşkın alıp mahşerde, rezil rüsvây olsanız,
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Gösteriş için elde edilen tesbih, hakikati temsil etmez.
Allah'ın rızası, aşk ve gönül fedakârlığında saklıdır.
Aşkta samimi olmayan kişi, mahşerde rüsvay olabilir.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Allah rızası, gösteriş ve şatafattan değil, samimi aşk ve teslimiyetten gelir.
- Mahşerdeki hesabın temel ölçüsü ihlas ve aşk yoludur.

---

9. Kıta

Orijinal:
Aşka adım atanlar, Hak cemâlin görenler.
Musa gibi mahşerde Hak'tan sual sorarlar.
Vuslatla sarhoş olup "Hû!.." zikrini kurarlar.
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Aşka girenler, Allah'ın cemalini görenlerdir.
Mahşerde Musa gibi, Allah'tan sorular sorarlar.
Vuslata erenler, sarhoş gibi "Hû" zikriyle Allah'ı anarlar.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Hakikat yoluna giren, manevi vuslata erer ve ilahi sırları tecrübe eder.
- Zikir ve aşk, içsel sarhoşluk ve hakikati yaşamak demektir.

---

10. Kıta

Orijinal:
İnşallâh, dinleyeni, Hak'tan diler olayım.
Şeytan yolundan alıp, Hak yoluna salayım.
Yardım etse Mustafa, günâhların sileyim.
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın izniyle, bu sözleri dinleyenlerin iyiliğini dilerim.
Şeytanın yolundan alıp, Hak yoluna yöneltmesini dilerim.
Sevgili Peygamber'in yardımıyla, günahlar silinsin.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Bu kıta, dua ve niyetle hakikate yönelmenin önemini vurgular.
- Peygamber'in şefaat ve yardımı, manevi temizlenme için temel referanstır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Arslan Baba'm sorsanız, Peygamber'e saygılı.
Sahabeler ulusu, Hakk'ın seçkin bir kulu.
Yattığı yer perişan, sanki bir derviş çulu.
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Arslan Baba, Peygamber'e saygılı bir kişidir.
Sahabeler gibi seçkin bir kul olur.
Evinde mütevazı ve sade yaşar; derviş gibi.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Gerçek evliya, mütevazı, gösterişsiz ve Allah'a bağlıdır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Çarşamba gün işitip, ansız ona vardılar.
Arslan Baba'm evine hem misafir oldular.
Yattığı yere bakıp, cândan hayrân kaldılar.
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Çarşamba günü Arslan Baba'nın sözlerini duydular ve aniden yanına vardılar.
Evine misafir oldular ve durumunu gözlemlediler.
Evinde ve yaşam tarzında samimiyet ve hayranlık gördüler.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin, bereketlidir.

Açıklama:

- Hakikati bilen ve yaşayan kişi, hem sözleri hem haliyle örnek olur.
- Bereket ve teberrük, sadece sözde değil, yaşantıda tezahür eder.

---

13. Kıta

Orijinal:
Muhammed Mustafa’ya dua edip durdular.
Melekler, “âmin” deyip, bu duaya uydular.
“Böyle ümmet lütfettin,” deyip şükür kıldılar.
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Arslan Baba ve dostları, Peygamber’e sürekli dua ettiler.
Melekler de onların dualarına “âmin” diyerek icabet ettiler.
“Böyle bir ümmeti bağışladın” diyerek şükrettiler.
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Duaların kabulü ve meleklerin şahitliği vurgulanıyor.
- Hak dostlarının duası, ümmet için hayırlıdır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Sahabiler dediler; “Arslan Bâb’tır adınız.
Arapların ulusu, tertemizdir zatınız.
Beden terbiyesi farz, fereceyle yatınız.
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Sahabeler dediler ki: “Adınız Arslan Baba’dır.
Arapların arasında saygın ve temiz bir kişisiniz.
Beden terbiyesini yerine getirin, iffetle yatın.”
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Sahabeler, hem ahlaki hem de bedensel disiplinin önemini vurgular.
- Gerçek evliya, hem ruhen hem bedenen disiplinlidir.

---

15. Kıta

Orijinal:
Âhir zaman ümmeti, süslerler evlerini.
Nefs ü hevâya uyar, yok say değerlerini.
Şan ve şöhret illeti, överler soylarını.
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Âhir zaman insanları, evlerini ve gösterişi önemser.
Nefsine uyar, gerçek değerleri görmezden gelir.
Şan ve şöhret peşinde koşar, soyunu över.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Bu kıta, ahlaki yozlaşmayı ve gösterişi eleştirir.
- Hak dostları, dünyaya bağlılık yerine maneviyatı tercih eder.

---

16. Kıta

Orijinal:
Âhir zaman ümmeti, dünya fânî bilmezler.
Gidenleri görerek, ondan ibret almazlar.
Hak dostlarına bakıp, onlar gibi olmazlar.
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Âhir zaman insanları, dünyanın geçici olduğunu bilmez.
Öncekilerin hatalarından ders almazlar.
Hak dostlarının örnekliğini görseler de onları taklit etmezler.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- İnsan, örneklerden ders almalı; geçici dünya hevesine kapılmamalıdır.
- Hak dostlarının yolu rehberdir ama taklit etmek irade ister.

---

17. Kıta

Orijinal:
İyi yollardan sapıp, kötü yola savuşan,
Şeytana “pîrim” deyip, eteğine yapışan,
Onunla halvet olup, sabah-akşam görüşen,
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
İyi yoldan sapanlar, kötü yola düşerler.
Şeytanı rehber sanıp, ona bağlı olurlar.
Onunla gizlice vakit geçirir, sürekli onunla meşgul olurlar.
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- İnsan, yanlış rehberlere kapılmamalı; ihlaslı pîr yoluna bağlı kalmalıdır.

---

18. Kıta

Orijinal:
İmân İslâm terk edip, ölmem deyip gülüşen,
Ölmeyecek zannıyla, Mevlâ’sıyla vuruşan,
Gaflet içre her zaman, malaya’ni konuşan,
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
İman ve İslâm’ı terk edenler, ölümü önemsemezler.
Ölmeyeceklerini zanneder, Allah ile ilişkilerini ihmal ederler.
Sürekli gaflet içindedir, boş şeyler konuşurlar.
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Bu kıta, ahlaki ve dini gafleti eleştirir.
- Hak dostları, hem örnek hem uyarıcıdır; sözleri teberrük ve rehberlik sunar.

---

19. Kıta

Orijinal:
Vakit gelse Azrail; “Cânını ver!” diyecek,
Lain şeytan pîr diye, o zata görünecek,
İmânını alarak, onu küfre sürecek,
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Ölüm vakti geldiğinde Azrail ruhu alacak.
Şeytan, pîr zannedilen kişiye görünerek, onu yanlış yola saptıracak.
İmanını kaybettirip, küfre düşürecek.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Hak dostu olamayan kişiler, yanlış rehberlere kapıldığında tehlike altındadır.
- Ölüm ve şeytanın aldatması, insanın imanı için ciddi bir sınavdır.

---

20. Kıta

Orijinal:
Tövbe etse tövbesi, o anda makbul değil,
Allâh deyip yalvarsa, duası kabul değil,
Pîrden yardım dilese, edilecek kul değil,
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
O kişi tövbe etse bile o an tövbesi kabul edilmeyecek.
Allah diye yalvarsa duası kabul edilmeyecek.
Pîrden yardım istese de, yardım ona erişmeyecek.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Kötü rehber ve niyet ile yapılan ibadet ve tövbe makbul olmaz.
- Hak yoluna yönelmek için doğru rehber ve samimi kalp gerekir.

---

21. Kıta

Orijinal:
Yaş yedi, Arslan Baba'm, Türkistan'a geldiler.
Başım koyup ağladım, hâlim görüp güldüler.
Bin bir zikir öğretip merhamet eylediler.
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Arslan Baba, yedi yaşında Türkistan'a geldi.
Ben başımı koyup ağladım, hâlimi gördüler ve güldüler.
Bana bin bir zikir öğrettiler ve merhamet gösterdiler.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Hak dostları, talibin hâlini görür ve rehberlik eder.
- Zikir ve ibadet yoluyla gönül terbiyesi sağlanır.

---

22. Kıta

Orijinal:
Söz eyledim hurmadan, bana hiddetlendiler.
“Edepsiz çocuk” deyip, asa ile kovdular.
Hiddetinden korkmadım, bana bakıp durdular.
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Hurma ile ilgili bir söz söyledim, bana kızdılar.
“Edepsiz çocuk” diyerek beni kovanlara karşı korkmadım, durdum.
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Talip, eleştiriye ve sert muamelelere sabır göstermelidir.
- Hak dostlarına ve ilahi ilhamlara karşı sabır ve metanet gereklidir.

---

23. Kıta

Orijinal:
“Ağzını aç ey çocuk, emanetin vereyim,
Ben özünü yutmadım, aç ağzını koyayım.
Hak Resul’ün emrini ifâ edip göreyim.
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
“Ey çocuk, ağzını aç, sana emaneti vereyim.
Ben kendim saklamadım, sen de ağzını açıp al.”
Böylece Hak Resul’ün emrini yerine getireceğini görebilirim.
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Hak dostu, talibe emaneti doğru şekilde iletir.
- Söz ve emirlerin doğru uygulanması, ilahi iradeyi yerine getirmek için önemlidir.

---

24. Kıta

Orijinal:
Ağzım açtım koydular, hurma etti beni mest.
İki dünyadan geçtim, vallâh oldum Hakperest.
Şeyh ve mollalar geldi, yürüdüler dest-be-dest.
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Ağzımı açtım, bana hurma verdiler ve mest oldum.
İki dünyayı da geçtim, tamamen Hak'a bağlandım.
Şeyh ve mollalar geldi, el ele yürüdüler.
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- İlahi lütuf ve bereket, talip üzerinde manevi etki yapar.
- Hak yolunda birlik ve dayanışma önemlidir; iki dünyada da hak dostlarının rehberliği bereketlidir.

---

25. Kıta

Orijinal:
Babam dedi; "Ey oğlum! Zorluk vermedin bana.
Beş yüz yıldır damakta saklıyordum ben sana.
Özünü siz aldınız, kabuğu ise bana."
Arslan Baba'm sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Babam dedi ki: "Ey oğlum! Bana hiç zorluk çıkarmadın.
Beş yüz yıldır kalbimde sakladığım bilgiyi sana verdim.
Sen özünü aldın, kabuğunu ben aldım."
Arslan Baba'nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Hak dostları, manevi bilgiyi nesilden nesile aktarır.
- Talip, hakikatın özünü alır; mürşid ise kabuğu, yani yolun düzenini ve terbiyesini korur.

---

26. Kıta

Orijinal:
Babam dedi; “Ey yavrum! Karşımda dur öleyim.
Namazımı kıl ve göm, cânı Hakk’a vereyim.
Yardım eyle Ey Nebi! İlliyyîn’e gireyim.”
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Babam dedi ki: “Ey oğlum! Yanımda dur, namazımı kıl ve beni Hakk’a teslim et.
Ey Nebi! Yardım et ki, yüksek makama gireyim.”
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Talibin görevleri, mürşidin ruhani yolculuğunu destekler.
- İbâdet ve itaat, hem dünya hem ahirette bereket getirir.

---

27. Kıta

Orijinal:
Ağlayarak dedim ki; “Genç çocuğum bilemem.
Kabrinizi kazsalar ben götürüp koyamam.
Hak Mustafa sünnetin icrâ edip uyamam.”
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Ağlayarak dedim ki: “Ben daha genç bir çocuğum, bunu bilemem.
Kabrinizi kazsalar bile taşıyıp koyamam.
Hak Resul’ün sünnetini uygulayıp uyamam.”
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Talip, mürşidinin manevi büyüklüğünü anlar ve tevazu gösterir.
- İnsan, küçük yaşta bile Hak yolunda sorumluluk bilinci geliştirmelidir.

---

28. Kıta

Orijinal:
Babam dedi; “Ey Yavrum melekler toplanacak.
Cebrail imam olup, diğerleri uyacak.
Mikail’le İsrafil, beni kabre koyacak.”
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Babam dedi ki: “Ey oğlum! Melekler toplanacak.
Cebrail imam olacak, diğerleri ona uyacak.
Mikail ve İsrafil de beni kabre koyacak.”
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Melekler, ölüm ve kabir işleriyle sorumludur; talipler bunu bilerek sabır ve ibadetle hazırlanmalıdır.

---

29. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sözün câhillere söyleme.
Söz söyleyip câhilin melabesi eyleme.
Açlıktan ölsen bile, namerde boyun eğme.
Arslan Baba’m sözlerin, dinleyiniz teberrük.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed der ki: “Sözümü cahillere söyleme.
Söylediğin sözle cahili rahatsız etme.
Aç kalsan bile, kötüye boyun eğme.”
Arslan Baba’nın sözlerini dinleyin; bereketlidir.

Açıklama:

- Hak sözleri, olgun ve anlayışlı olanlara verilmelidir.
- Kötülüğe ve adaletsizliğe karşı boyun eğmemek, talibin sabrı ve metanetiyle ilgilidir.

Hikmet 19 *İnci Cevher Saçtım Dostlar!*

1. Kıta

Orijinal:
Hızır babam koydu beni bu yola,
Ondan sonra deryâ oldum taştım dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hızır babam beni bu manevi yola yönlendirdi;
Ondan sonra derya gibi taşan bir muhabbet ve ilim sahibi oldum, ey dostlar!

Açıklama:
Burada Yesevî, mânevî rehberliğin önemine işaret ediyor. Bir mürşidin yönlendirmesiyle hakikat yoluna girdiğini ve ondan sonra iç dünyasının taştığını anlatıyor. Derya benzetmesi, ilmin, hikmetin ve muhabbetin sınırsızlaşmasını ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- Mürşid ve rehberliğe işaret eden ayet:
  "Allah kimi doğru yola iletmek isterse onun kalbini İslam'a açar." (En'am 125)
- Hızır'ın bilge bir kul olarak beyan edildiği bölüm (Musa – Hızır kıssası): (Kehf 65-82)
  Bu kıssada da ilahi öğreti yolunun bir rehberle öğrenildiği görülür.
- Sünnet: Resûlullah (sav):
  "Âlimler peygamberlerin varisleridir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mürşid ile yola çıkmak gönlü genişletir.
- Manevi ilim samimiyetle gelince taşar, kişiyi kuşatır.
- Hakikate yürüyen yalnız yürümez; Allah ona bir rehber lütfeder.

---

2. Kıta

Orijinal:
Şeriat pazarın seyrân eyledim.
Tarikat gülzârını tayrân eyledim.
Marifet bahçesin cevlân eyledim.
Hakikat aşkını ben aştım dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Şeriatın alanını dolaştım, yaşadım;
Tarikatın gül bahçesinde uçtum;
Marifet bahçesinde gezindim;
Ve sonunda hakikat aşkına eriştim, ey dostlar!

Açıklama:
Bu kıtada tasavvufun klasik dört mertebesini anlatır:

- **Şeriat:** Dinin zahiri hükümleri
- **Tarikat:** Mürşid eşliğinde yapılan manevi eğitim
- **Marifet:** Kalple bilme ve ilahi sırlara vakıf olma
- **Hakikat:** Allah'ın rızasına tam teslimiyet ve hakikati yaşama hali

Yesevî, bu mertebeleri sadece bilmediğini, yaşadığını ifade ediyor.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- Kur'an'da şeriatın temeli: "Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim..." (Maide 3)
- Tarikat ve marifete delil:
  "Allah'tan korkun; Allah size (kalbinize) öğretir." (Bakara 282)
- Sünnet: Resûlullah'ın (sav) ihsan tarifi:
  "İhsan, Allah'ı görüyormuş gibi ibadet etmendir..." (Buhârî, Müslim)
  Bu hadis **Hakikat makamının** tanımıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeriat olmadan tarikat olmaz.
- Manevi mertebeler bir basamaklar silsilesidir.
- Hakikate ulaşmak, ilim ve uygulamanın birleşimiyle mümkündür.
- Din sadece bilgi değil yaşama biçimidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Elest şarabını pîrim bol verdi.
İçebildiğim kadar dolduruverdi.
Hoca Ahmed içi dışı yanıverdi.
Tâliplere inci mercân saçtım dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Pirimin bana “Elest” meclisinin şarabından bolca verdi;
Ben içebildiğim kadar içtim;
İçim ve dışım ilahi aşkla yandı;
Tâlip olanlara yani arayanlara inciler ve mercanlar saçtım, dostlar!

Açıklama:
“**Elest şarabı**”, insan ruhunun Allah’a verdiği “Elest Bezmi”ndeki sözleşmeye işaret eder:
“Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” (A’raf 172)
Bu aşk şarabı, dünya öncesi ruhun Allah’a olan bağlılığının hatırlanmasıdır.
Yesevî, bu aşk bilgeliğini müridlerine “inci ve mercan” gibi kıymetli hakikatler olarak aktarmıştır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- Elest Bezmi ayeti:
  “Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (Elestü bi rabbiküm?)
  Onlar da: ‘Evet, şahit olduk’ dediler.” (A’raf 172)
- Sünnet: Resûlullah (sav) kalbin yanması-halini tasvir eder:
  “Kul Allah için sever ve Allah için buğzeder.” (Ebu Davud)
  Bu ilahi aşk halidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ruhun Allah’a verdiği söz unutulmamalıdır.
- Hakiki aşk insana ilahi bilgi verir.
- Öğrenen kişi sonra öğreten olur.
- Tasavvuf mirası gönülden gönüle taşınır.

Hikmet 20 *Göçer Dostlar!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbet kadehini içenler divânedir.
Kıyamette ağzından ateşler saçar dostlar!
Kudretiyle var oldu malum yedi cehennem,
Âşıkların narasından söner, kaçar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkının kadehini içenler dünyaya göre “deli”dir.
Kıyamet günü ağızlarından ateşler saçılır, dostlar!
Allah’ın kudretiyle yaratılmış yedi cehennem,
Âşıkların feryadıyla söner ve onlardan kaçar, dostlar!

Açıklama:
Burada “muhabbet kadehi” mecazdır; Allah muhabbetiyle dolu kalbi ifade eder. Dünya ehlince âşıklar delidir, çünkü onların ölçüsü akıl değil, kalptir.
Kıyamet günü onların ateş saçmaları, sevgilerinin ilahi ateşi — tecelli nurudur.
Yedi cehennemin âşıklardan kaçması ise hakiki Allah dostlarının cezaya muhatap olmayacağını, onların derdi ve aşkının cehennem ateşinden üstün olduğunu ifade eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- Kur’an’da Allah dostları için şöyle buyrulur:
  “Dikkat edin! Allah’ın dostlarına korku yoktur, onlar mahzun da olmazlar.” (Yunus 62)
- Peygamber Efendimiz hadiste buyurur:
  “Allah bir kulunu sevdi mi, Cebrail’e ‘Ben onu seviyorum, sen de sev’ der...”
- Âşıkların ateşten korunması konusu da “Allah'ın nuru” tecellisiyle ilgilidir:
  “Allah göklerin ve yerin nurudur.” (Nur 35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı hayatı ve ölümü aşan bir güçtür.
- Âşıkların kalbî hali dünyadaki akıl ölçülerine sığmaz.
- Hakiki iman ve muhabbet, cehennem ateşini bile etkisiz kılar.
- Allah’a gerçekten yönelenlerin akıbeti rahmettir, azap değildir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Cehennem ağlayarak yalvarır Allâh’ına.
Gücüm yok âşıkların feryâdına, âhına.
Kaçıp da kurtulsunlar, sen bakma günâhına.
Âşıklar gözyaşıyla cehennem söner dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Cehennem Allah’a yalvarır:
“Âşıkların feryadına dayanacak gücüm yok.” der.
Günahlarına bakma, onları affet, diyor.
Âşıkların gözyaşıyla cehennem söner, dostlar!

Açıklama:
Buradaki “cehennemin ağlayarak yalvarması” sembolik bir anlatımdır.
Yesevî, Allah’a gerçek aşk ile bağlı bir kalbin, günah üstü bir mertebeye ulaşabileceğini söyler.
Âşıkların feryadı, ahı, gözyaşı — hepsi içten pişmanlık ve ilahi sevgiyle doludur.
Bu hal, cehennemin ateşini bile söndürecek kadar güçlü bir tövbe ve muhabbet derecesidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- Günahkâr kul için Rahman’ın şefkati:
  “De ki: Ey kendilerine zulmeden kullarım! Allah’ın rahmetinden umut kesmeyin.” (Zümer 53)
- Gözyaşının değeri:
  “Allah korkusuyla ağlayan göze cehennem ateşi haramdır.” (Tirmizi)
- Allah’a yönelen âşıkların hali:
  “O gün ne mal fayda verir ne evlat; ancak Allah’a selim bir kalple gelenler müstesna.” (Şuara 88-89)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Samimi bir tövbenin ve Allah aşkının gücü sınırsızdır.
- Cehennem azabı bile Allah’ın sevdiği kullara işlemeyebilir.
- Kalp gözyaşı—gaflet gözyaşı değil—ilahi bir temizlenmedir.
- Allah’ın rahmeti, kulun aşk ve teslimiyetiyle tecelli eder.

---

3. Kıta

Orijinal:
Âşıklar aşk dükkânın varsa beraber kurup,
Yaş döküp, göğsün açıp, yüzün sürüp,
İnşallâh, cahîm kaçar, bu aşıklardan korkup,
Yedi sema dayanamaz göçer gider dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşıkların aşk dükkânı varsa, birlikte açarlar;
Gözyaşı dökerek, göğüslerini açarak, yüzlerini sürerek (tevazu ile secde ederek).
İnşallah cehennem onların halinden korkup kaçar,
Yedi kat gök bile onların hâlinden etkilenir, dostlar!

Açıklama:
“Aşk dükkânı” Allah sevgisinin paylaşıldığı sohbet ortamıdır.
Gözyaşı, tevazu ve secde sembolüdür.

Bu hal öyle güçlüdür ki cehennem bile onlardan ürker.
Yedi semanın dayanamayışı, ilahi aşkın kainatı titretecek bir kudrette oluşunu ifade eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- “Müminler ancak Allah anıldığında kalpleri titreyen kimselerdir.” (Enfal 2)
- “Bir topluluk Allah’ı zikretmek için bir araya geldiğinde melekler onları kuşatır.” (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı topluluk halinde artar ve bereketlenir.
- Gözyaşı ve secde, aşkın dışa vurumudur.
- İlahi sevgi, kainatı etkileyen bir hakikattir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Rahmân Mevlâ’m sâki olup mey içirse,
Çoluk çocuk, evden barktan vazgeçirse.
Vücudumdan o şeytanı, lanetleyip Hak kaçırsa,
Cürm ü isyan düğümümü, Hak Teâla açar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Rahman olan Mevlam bana aşk şarabını sunarsa,
Aileden, dünyadan vazgeçirecek derecede aşk verirse,
İçimdeki şeytanı kovarsa,
Günah düğümlerimi Allah çözer, dostlar!

Açıklama:
Buradaki “mey” mecazdır: ilahi muhabbet, manevi sarhoşluk.
Bu aşk, kişiyi dünyevi bağlardan özgürleştirir.
Şeytanın kovulması, nefsin tezkiyesi;
günah düğümlerinin çözülmesi ise ilahi affın tecellisidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- “Şeytanın hilesi zayıftır.” (Nisa 76)
- “Kim Allah’a dayanırsa O, ona yeter.” (Talak 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, dünyevi bağımlılıkları azaltır.
- Nefsin arınması şeytanın etkisini kırar.
- Allah’a yönelen kulun günahları bağışlanır.

5. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla aşk kapısın açık etsin yüzüme.
Has aşkını yerleştirsin yüreğime, özüme.
Dü âlemde sultan olsam, uyku girmez gözüme.
Âşık olan Hakk'a doğru uçar gidermiş dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkının kapısını bana açsın,
Gerçek aşkını yüreğime ve özüme yerleştirsin.
Dünyalara hükmetsem bile gözlerime uyku girmez,
Çünkü Hak âşıkları Allah'a doğru uçar gider, dostlar!

Açıklama:
Yesevi burada dünyevi saltanatı değersiz görür.
Allah aşkı verildiğinde kulun gönlü başka hiçbir şeye yer ayırmaz.
Uyku girmez — bu mecazdır: kalp sürekli Allah'la beraberdir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 28)
- "Dünya Allah yanında bir sineğin kanadı kadar değerli olsaydı..." (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı dünya saltanatından üstündür.
- Aşık, manevi uyanıklık halindedir.
- Kalbin yönü sadece Hakk'a dönmelidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Sübhân Rabbim bir katre mey sunsa bize in'am,
Sırr-ı zikri böylece eylese gönlüm tamam.
Tüm melekler O'na kul, bir kısmı hur u gılmân,
Cennet içre ipekten elbise biçer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Rabbim bize bir damla aşk şarabı lütfetse,
Zikrin sırrını gönlüme böyle yerleştirse,
Melekler Allah'ın kullarıdır, kimi huriler kimi hizmetkârlar,
Cennette bize ipekten elbiseler biçerler, dostlar!

Açıklama:
“Mey” yine manevi muhabbeti ifade eder.
“Zikrin sırrı” ise Allah’ı kalple zikretmenin erginliğidir.
Cennet sahneleri, ilahi mükâfatın sembolüdür.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- Cennet nimetleri: “Onlar ipekten elbiseler giyeceklerdir.” (Hacc 23)
- Zikir: “Beni anın ki, ben de sizi anayım.” (Bakara 152)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikrullah kalbin olgunlaşmasını sağlar.
- Cennet nimetleri gerçek ve ebedidir.
- İlahi sevgi, cennet yolunun anahtarıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Allâh deyip kabirden, yanar âlem kul kalksa,
Seçkin kula rahmetle, Rahmân Allâh bir baksa.
Kulun yaş yerine gözlerinden kan aksa,
Hamd eylese, lain şeytan kaçar ondan dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kabirdeyken Allah diye kalkacak olsa bir kul,
Rahman Allah ona rahmet nazarıyla baksa,
Gözyaşı yerine gözlerinden kan aksa,
Şükretse, şeytan ondan kaçar, dostlar!

Açıklama:
Allah diye dirilmek — iman üzere ölmek ve dirilmek demektir.
Gözünden kan akması — acının ve pişmanlığın yoğunluğunun sembolü.
Şükretmek ise haline razı olmaktır.
Bu mertebeye ulaşan kişiden şeytan uzak durur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- “Kalbi Allah’ın zikriyle dirilenle dirilmeyen bir olur mu?” (En’am 122)
- “Allah için ağlayan göz cehennem ateşi görmez.” (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İman üzere ölmek en büyük nimettir.
- Gerçek tövbe kalbi temizler.

- Şükreden kul şeytanın tuzağından korunur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Ben demedim, Allâh bize va'detti, ihsân etti.
Yolsuz-çulsuz kul idik, lütfetti, ikrâm etti.
Garip gönlüm feryâtta, O bana ilham etti.
Böyle âşık şevk şarabın içer kalırmış dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ben söylemiyorum, Allah bize söz verdi ve ihsan etti.
Yoksul, kimsesiz kullardık; Allah lütfetti, ikram etti.
Garip gönlüm feryat ederken O bana ilham verdi.
Böyle âşıklar şevk şarabını içer, dostlar!

Açıklama:
Yesevi kendini hiçbir zaman kaynak görmez, her şeyi Allah'tan bilir.
Gariplik — dünyada yalnız kalmak değil, kalbi yalnız Allah'a bağlamak demektir.
İlham — Allah'ın kalbe verdiği manevi sezgi ışığıdır.
Şevk şarabı — ilahi coşkunun metaforu.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "Bilemezsin, belki Allah senin kalbine bir nur verir." (Nur 46 — tefsiri)
- Peygamber Efendimiz:
  "Allah: 'Ben kulumun kalbinde olurum.' buyurur." (Kudsî hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlham Allah'tan gelir, kul "ben" demez.
- Gariplik, ilahi kulluğun bir kemalidir.
- Allah aşkının coşkusu kulun ruhunu sarar.

---

9. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed! Kim ki aşkı yok divânedir.
Hak cemâlinden mahrum, her şeyden bî-ganedir.
Arş u kürsü, levh u kalem, her biri bizâredir.
Aşksızlara cehennem kapısın açıktır dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kul Hoca Ahmed der ki:

Allah aşkı olmayan delidir.
O kimse Allah'ın güzelliğinden mahrumdur ve her şeyden habersizdir.
Arş, kürsü, levh, kalem gibi ilahi hakikatler ona yabancıdır.
Aşksız olanlar için cehennem kapısı açıktır, dostlar!

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevi burada çok keskin bir tasavvufi hüküm veriyor:

- Allah aşkı olmayan kişi aslında "manevi körlük" içindedir.
- Allah'ın cemâlini (güzelliğini) seyretmeyen, varlığı gerçek anlamda tanıyamaz.
- Arş (Allah'ın kudret sınırsızlığı), Kürsü (ilahi hükümranlık), Levh-u Mahfuz (yazgı), Kalem (kaderin yazılması)...
  Bunların hepsi aşk ehline açılır; aşksız olana kapalıdır.
  "Aşksızlara cehennem kapısının açık olması" — ilahi sevgiye uzak düşmenin ebedi bir kayıp olduğunu söyler.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- Allah'ı anmayan kalplerin hali:
  "Allah'ı anmayanların kalpleri katıdır." (Zümer 22)
- Allah'ın cemalini görme nimeti hadiste geçer:
  "Cennette müminlerin en büyük nimeti Allah'ın cemalini görmeleridir." (Buhari)
- Arş ve Kürsü üzerine:
  "Onun Kürsüsü gökleri ve yeri kaplamıştır." (Bakara 255 / Ayet-el Kürsi)
- Levh-u Mahfuz üzerine:
  "Şüphesiz o, korunmuş bir Levh'tadır." (Buruc 22)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı, insanın hakikati görmesinin anahtarıdır.
- İlahi güzelliği idrak eden kalp manen huzura erer.
- Aşksızlık — imanın ruhsuz kalmasıdır.
- Allah'a sevgiyle bağlanan kimse hem dünyada hem ahirette nur yolunda yürür.

Hikmet 21 *Ente'l-Hâdî!*

1. Kıta

Orijinal:
Âsi, mücrim kulun geldi, ey Rabb'im dergâhına.
Elimden tut, yolum göster ki; "Ente'l-Hâdî".
Ağlayarak geldim ben, Rabb'im bârgâhına,
Elimden tut, yolum göster ki; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
Asi, günahkâr kulun huzuruna geldi ey Rabbim.
Elimden tut ve bana yolu göster; çünkü Sen "Hidayet Verensin."
Ağlayarak geldim Rabbimin kapısına,
Elimden tut ve bana yolu göster; ey "Hidayet Verici Rabbim."

Açıklama:
Bu kıta gerçek bir tövbenin iç sesidir.
İnsan asi olur, hata işler, fakat önemli olan pişmanlıkla dönüş yapmasıdır.
"Ente'l-Hâdî" — "Sen Hidayet verensin" demektir.
Bu ifade kulun kendi aklına değil, Allah'ın rehberliğine muhtaç olduğunun bilincini gösterir.
Ağlayarak gelmek ise samimi bir dönüşün işaretidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "Şüphesiz Allah tövbe edenleri sever." (Bakara 222)
- "Doğru yol, Allah'ın yoludur." (Al-i İmran 73)
- Hadis: "Tövbe eden kul, günah işlememiş gibi olur." (İbn Mace)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- En büyük hata işlemek değil, tövbesiz kalmaktır.
- Hidayet Allah'tan istenir.
- Gözyaşı, gönlün arınma işaretidir.
- Kul, Rabbine dönüş yaptığında O'nun dergahı her zaman açıktır.

2. Kıta

Orijinal:
Geceleri sabaha dek yatmaktı benim işim.
Vakt-i seherde duaya kalkmadı benim başım.
Pişman olup akar mı, gözümden kanlı yaşım?
Elimden tut, yolum göster ki; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Geceleri sabaha kadar uyumak benim alışkanlığımdı.
Seher vaktinde duaya kalkmadı benim başım.
Şimdi pişman olup gözümden kanlı yaşlar aksa,
Elimden tut ve bana yolu göster; “Sen Hidayet verensin.”

Açıklama:
Seher vakti — duanın en makbul zamanıdır.
Yesevi burada bir itiraf yapar:

- “Ben gafletteydim, seher vaktini boş geçirdim.”
  Şimdi ise gözyaşıyla pişmanlık yaşıyor.
  Bu pişmanlık, kulun yeniden hidayet talebi ile birleşiyor.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- “Seherlerde istiğfar ederlerdi.” (Zariyat 18)
- Peygamber Efendimiz:
  “Allah seher vaktinde dünya semasına iner ve şöyle der:
  ‘Benden isteyen yok mu, vereyim? Tövbe eden yok mu, affedeyim?’” (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vakti özel bir ibadet vaktidir.
- Gaflet dönemini fark edip pişman olmak büyük bir nimettir.
- Allah’a dönüş için hiçbir zaman geç değildir.
- Pişmanlığın samimiyeti gözyaşıyla anlaşılır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Yol bilmeden yola girdim, dostlarım hâlim harap.
Halktan sual eylesem, kimse vermez bana cevap.
Hâlık’ımsın, yolum göster bana, ey âl-i Cenâp!
Elimden tut, yolum göster ki; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Yolu bilmeden bir yola girdim, halim perişandır.
İnsanlara sorsam, kimse bana doğru cevap vermez.
Sen benim Yaratıcımsın, bana yolu göster ey Yüce Rabbim!
Elimden tut ve yolumu göster; çünkü Sen "Hidayet verensin."

Açıklama:
Burada bir başka itiraf vardır:

- "İnsanlara güvendim, yolumu bulamadım."
  Hakiki rehberlik Allah'tandır.
  İnsan ya şaşırır ya yanıltır, ama Allah'ın rehberliği şaşmaz.
  Bu kıta, ilahi yönlendirme ihtiyacının farkına varma hâlidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah kimi hidayete erdirirse, onu hiç kimse saptıramaz." (Zümer 37)
- "Doğru yolu gösteren ancak Allah'tır." (Nisa 175)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolu öğretici gerçek rehber Allah'tır.
- İnsanlara değil, Allah'a güvenilmelidir.
- Yaratan aynı zamanda yol gösterendir.
- Hidayet talep etmek en makbul dualardandır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Korktum geldim sana ben, utandım günâhımdan.
Ümitvarım Rabbimden, zâtı yüce İlâhımdan.
Nidâ geldi O Yüce'den "La taknetû…" dergâhımdan.
Elimden tut, yolum göster ki; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
Günahımdan korktum ve utandım, Sana geldim.
Yüce Rab'bimden ümitvarım.
O Yüce kapıdan bir nida geldi: "La taknetû…"
Elimden tut ve bana yolu göster çünkü Sen "Hidayet verensin."

Açıklama:
Buradaki "La taknetû" ayetinin başıdır:

- "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer 53)
  Bu kıta bir müjde kıtasıdır:

Kul utanır, korkar, ama ümitsiz olmaz.
Çünkü Allah'ın rahmeti günahın üstündedir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "Ey kendilerine zulmeden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer 53)
- "Rahmetim gazabımı geçmiştir." (Kudsî hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tövbe eden kul asla ümitsiz olmamalıdır.
- Allah rahmetiyle kullarını affetmek ister.
- Günahkar olmak geri dönmeye engel değildir.
- Ümitvar olmak imanın bir gereğidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Ağlayarak geldim ben hazretine ey Şâhım!
Karanlıklar kuşattı, fayda vermez eyvahım!
Sultanımsın sen benim, yârim ve tekye-gâhım,
Elimden tut, yolum göster ki; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
Ağlayarak geldim huzuruna ey Rabbim!
Karanlıklar sardı beni, "eyvah" demem fayda vermez!
Sen benim sultanımsın, yârim ve sığınma yerimsin.
Elimden tut ve yolumu göster; ey Hidayet veren Rabbim.

Açıklama:
Karanlık, günahın ve gafletin sembolüdür.
"Tekye-gâh" — sığınılan yer, manevi barınak demektir.
Kul, karanlıktan çıkışın tek yolunun Allah'a yönelmek olduğunu idrak ediyor.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah, iman edenleri karanlıklardan nura çıkarır." (Bakara 257)
- "Ben kulumun zannı üzereyim." (Hadis-i Kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sığınacak tek gerçek kapı Allah'ın kapısıdır.
- Günahın karanlığı, tövbenin ışığıyla dağılır.
- Allah'a yönelen pişmanlık mutlaka nur getirir.

6. Kıta

Orijinal:
Baştan başa günâhkârım, ben nereye gideyim?
Yol kaybetmiş köpek gibi, hâlim kimden sorayım?
Bu hâl ile cemâlini, söyle nasıl göreyim?
Elimden tut, yolum göster ki; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Tamamen günahkâr bir kulum, nereye gideyim?
Yolunu kaybetmiş köpek gibi oldum, halimi kime anlatayım?
Bu haldeyken Senin cemalini nasıl görebilirim?
Elimden tut ve yolumu göster; Ey Hidayet verici.

Açıklama:
Burada Yesevî kendini çok ağır bir ifade ile küçültür:
“Yol kaybetmiş köpek gibi…”
Bu tevazu ve pişmanlık derin bir kulluk şuurudur.
Cemalullah’ı hak etmek için kalbin temizlenmesi gerektiğini anlatır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah tevazu göstereni yükseltir.” (Hadis)
- “Kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kendi kusurunu bilmek, arınmanın başlangıcıdır.
- Tevazu, tövbenin anahtarıdır.
- Allah’ın cemalini görmek kalbi temizlemekle mümkündür.

---

7. Kıta

Orijinal:
El, ayak, cümle aza, günâhkârdır ey Şâhım!
Sen beni affetmezsen, göklere çıkar âhım!
Mahçubum, utanırım, sana malum günâhım!
Elimden tut, yolum göster ki; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Elim, ayağım, bütün azalarım günahkârdır ey Rabbim!
Sen beni affetmezsen, ahım göklere yükselir!
Mahcubum ve utanıyorum; günahımı Sen zaten biliyorsun!
Elimden tut ve bana yolu göster; Ey Hidayet verensin.

Açıklama:
Kul günahlarının farkında ve onların Allah tarafından bilindiğini biliyor.
Burada "Âhım göklere çıkar" demesi, büyük bir pişmanlık çığlığıdır.
Bu çığlığın muhatabı yalnız Allah'tır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "O her şeyi bilir." (Hucurat 16)
- Hadis: "Kul günahını itiraf edip affını dilerse Allah onu affeder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah her şeyi bilendir, günahları da.
- Utanmak — günahın temizleyici bir duygusudur.
- Affı yalnız Allah'tan dilemek gerekir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Cürmümün hastasıyım, Sen benim tabibimsin.
Rahmânım, dermânımsın, Sen benim Habibimsin!
Yolda kalsam hâlimi soran tek sahibimsin.
Elimden tut, yolum göster ki; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
Günahımın hastasıyım, Sen benim tabibimsin.
Ey Rahman olan Rabbim, Sen şifamsın, Sevgilimsin!
Yolda kalsam halimi soran tek sahibimsin.
Elimden tut ve bana yol göster; Ey Hidayet verensin.

Açıklama:
Günah, manevi bir hastalık gibidir ve şifası Allah'tadır.
Kendi kusurumuzu bilmek hastalık bilinci;
Allah'a yönelmek ise tedavidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "Derdi veren de şifayı veren de Allah'tır." (Şuara 80)
- Peygamberimiz (sav): "Her hastalık için bir şifa vardır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahın tedavisi tövbedir.
- Manevi hekim Allah'tır.
- Kul, Rabbine muhtaçtır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Fâsık, fâcir kim varsa umuyor rahmetini.
Yolumu aydınlatan, Sen lütfet nimetini.
İnandık bildik senin lütfunun kıymetini.
Elimden tut, yolum göster ki; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
Günahkâr, fâcir her kul Senin rahmetini umuyor.
Benim yolumu aydınlat ve lütfunu ihsan et.
Senin rahmetinin değerini biliyoruz ve inandık.
Elimden tut ve bana yol göster; Ey Hidayet veren!

Açıklama:
Allah'ın rahmet kapısı herkese açıktır.
Burada kul, Allah'ın merhametine kesin güven duyduğunu ifade eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "Rahmetim her şeyi kuşatmıştır." (Araf 156)
- "Allah'ın rahmeti gazabını geçmiştir." (Hadis-i Kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ın rahmetine güvenmek imanın gereğidir.
- Kullar umutla Rabbine yönelmelidir.
- Allah'ın lütfu en büyük nimettir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Yerde kimse yok, Sen Kâdir'sin Allâh'ım!
Şüphem yok bu sözümde, özüm şahit Allâh'ım!
Yeksin, teksin, Sen Bir'sin, şüphem yoktur Allâh'ım!
Elimden tut, yolum göster ki; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
Yerde ve gökte kimse yok, yalnızca Sen Kadir olan Allah'sın!
Bu sözümden şüphem yok, özüm (kalbim) buna şahittir.
Sensin tek olan, bir olan Allah; şüphem yoktur.
Elimden tut ve bana yol göster; çünkü Sen Hidayet verensin.

Açıklama:
Burada tevhidin zirvesi vardır.
Allah'ın tekliği ve mutlak kudreti kabul edilir.
Kul artık şüpheden tamamen kurtulmuştur — kalp teslim olmuştur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "De ki: O Allah birdir." (İhlas 1)
- "Onun benzeri hiçbir şey yoktur." (Şura 11)
- "Kim Allah'a dayanırsa, O ona yeter." (Talak 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevhid imanın temelidir.
- Kalbin Allah'ın birliğine şahitlik etmesi büyük bir nimettir.
- Hidayet ancak Allah'tandır.
- Şüpheden kurtulan kalp huzura erer.

---

11. Kıta

Orijinal:
Yoluna baş vermedim, ey kudreti çok Hudâ!
Baş nedir ki bu yolda, Sana binler cân fedâ!
Derdin bana dermândır, lütf u ihsânın devâ!
Elimden tut, yolum göster ki; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
Senin uğruna başımı bile vermedim ey Rabbim...
Ama aslında baş nedir ki, binlerce can feda olsun sana.
Senin verdiğin dert bile şifadır, ihsanın deva olur.
Beni tut ve doğru yolu göster ey Hadi olan Allah.

Açıklama:
Yesevî burada teslimiyeti ifade eder: Allah uğrunda can fedası...
Allah'tan gelen her şey — acı bile — şifadır.
Aşkın dert oluşu bile bir mertebedir:

Dert → Huzur → Şifa.
Allah'a giden yol baş vermeden, nefsi feda etmeden bulunmaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda canlarını verenleri ölü sanmayın..." (Bakara 154)
- "Allah bir kulunu severse onu musibet ile sınar." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı uğruna fedakârlık gerekir.
- İlahi aşkın derdi bile nimettir.
- Teslimiyet kalbin anahtarıdır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Cân-imân gıdasıdır; ey Rabb'im, Senin zevkin.
Cânım verip alayım, Senin o yüce aşkın.
Mahşerde şâfî olsun, Senin ilâhî şevkin.
Elimden tut, yolum göster ki; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
Senin ilahi zevkin, imanımın gıdasıdır.
Ben canımı verip senin yüce aşkını alayım.
Mahşer günü beni kurtaran senin o aşkın olsun.
Elimden tut ve bana yolu göster ey Hadi.

Açıklama:
Manevi zevk (zevk-i ilahi), ruhun gıdasıdır.
Dünyevi tat → geçici
İlahi tat → sonsuz.
Mahşerde şefaat kaynağı — ilahi sevgiye bağlı kulluktur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 28)
- "Kişi sevdiği ile beraberdir." (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek zevk Allah'a yakınlıktır.
- İlahi aşk, ahirette kurtuluşa vesile olur.

---

13. Kıta

Orijinal:
“Kul Huve’llâh, Sübhâne’llâh” bu dinin kamçısıdır.
Oruç, namaz, tesbih, tehlîl, Hakk’ın aziz elçisidir.
Pîr-i kâmil tâliplerin, yol gösteren bekçisidir.
Elimden tut, yolum göster ki; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
“De ki: O Allah’tır” ve “Allah her türlü noksandan münezzehtir” — bunlar dinin kamçısıdır.
Oruç, namaz, tesbih, kelime-i tevhid, ilahi emirlerin ulaştırıcısıdır.
Olgun mürşid, Allah yolunda yürüyenlerin rehberidir.
Elimden tut ve bana yolu göster ey Hadi.

Açıklama:
Zikir, ibadetler ve şeriat — ruhu terbiye eder.
Tasavvuf, şeriatın üzerine bina edilir; onsuz olmaz.
Pir-i kâmil — nefis karanlığında yanan bir kandildir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Beni anın ki ben de sizi anayım.” (Bakara 152)
- “Âlimler peygamberlerin varisleridir.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikirsiz din ruhsuzdur.
- İbadetlerle arınma, zikirle yükselme olur.
- Mürşid ile yol güvenli olur.

---

14. Kıta

Orijinal:
“Ente’l-Hadi, Ente’l-Hak” zikrini ben çekeyim.
“Hâdî” olan isminle, Seni ben yâd edeyim.
“Hû” deyip nara atıp, yoluna cân vereyim.
Elimden tut, yolum göster ki; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
“Sen doğru yola iletensin, Sen Hakk’sın” zikrini çekeyim.
Bu isimlerle seni anayım.
“HÛ” diye bağırıp, uğruna can vereyim.
Elimden tut ve bana doğru yolu göster ey Hadi.

Açıklama:
Ente'l-Hadi — yol gösteren Allah'tır.
Ente'l-Hak — hakikatin kendisi Allah'tır.
"Hû" — O demektir; varlığın merkezinin Allah olduğunun ilanıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah, dilediğini doğru yola iletir." (Bakara 213)
- "Hakk olan Rabbinizdendir." (Hûd 17)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ın isimleriyle zikir, kalbin nurlanışıdır.
- İlahi hakikati kabul teslimiyettir.

---

15. Kıta

Orijinal:
"Ente'l-Hâdî Ente'l-Hak!" Rabbim zikrin ne büyük!
Pîr-i kâmil fetvası, olmaz müridâna yük.
Bâtını aydınlatan zikir olur mu küçük!
Elimden tut, yolum göster ki; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
"Sen yol gösterensin, Sen Hak'sın!" — bu zikir nasıl büyük bir zikirdir!
Olgun pir'in verdiği hüküm müride yük olmaz.
Kalbin içini aydınlatan zikir küçük olabilir mi?
Elimden tut ey Hadi!

Açıklama:
Gerçek mürşid — yük bindirmez, yük alır.
Zikir — kalpte karanlık bırakmaz.
İlahi isimlerin zikri kişinin manevi gözü olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı çokça zikredin." (Ahzâb 41)
- "Zikir meclisleri cennet bahçeleridir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir insanı dönüştürür.
- Mürşid insanın yükünü hafifletir.

---

16. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed ümitvardır Senin rahmetinden.
“Hâce kulumdur” dese, şükrederim nimetinden.
Kulum demez, yüz çevirse, kahrolurum miknetinden.
Elimden tut, yolum göster ki; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Kul Hoca Ahmed senin rahmetinden ümitlidir.
Sen “Ahmed kulumdur” desen — buna şükrederim.
Ama “kulum değildir” desen — bundan büyük bir keder olmaz.
Elimden tut ve bana yolu göster ey Hadi.

Açıklama:
Yesevî, samimi bir kulun en büyük ödülünün “Allah’ın kendisini kul olarak kabul etmesi” olduğunu söyler.
Kulun en büyük korkusu — Allah’ta değersiz olmak.
En büyük ümidi — Allah’ın rahmeti.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Rahmetim her şeyi kuşatmıştır.” (A’râf 156)
- “Ben rahmeti kendi üzerime yazdım.” (En’âm 54)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kişi Allah’a kul olma şerefini istemelidir.
- Ümit — kulluğun vazgeçilmez unsurudur.
- Her şey Rahman’ın merhameti ile mümkündür.

Hikmet 22 *Ente’l-Hâdî!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Hoş kudreti olan Allâh, buyurur ki; Bir ve Vârım.
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; “Ente’l-Hâdî”.
Zâtı yüce olan benim, hem Rahmân hem Cebbâr’ım.
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Güzel kudret sahibi Allah, “Ben birim ve var olanım” buyurur.
Beni tut ve doğru yolu göster ey Rabbim, ey Hadi!
Ben, zatı yüce olana inanıyorum, O hem Rahman hem de Cebbar’dır.
Beni tut ve doğru yolu göster ey Rabbim!

Açıklama:
Bu kıtada Allah’ın mutlak birliği ve varlığı vurgulanır.
Rahman – merhameti sınırsız olan
Cebbar – kudreti mutlak olan.
Kul, Allah’ın hem rahmet hem heybet yönünü kabul eder ve O’na sığınır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “De ki: O Allah bir tektir.” (İhlâs 1)
- “O Rahmandır, Rahimdir.” (Haşr 22)
- “O, üstün ve dilediğini yaptırandır (Cebbâr).” (Haşr 23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah’ın birliğini kabul etmek imanın temelidir.
- Kul, hem Allah’ın rahmetine hem kudretine sığınır.
- Hidayet Allah’tandır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Seher vaktinde ağlayıp, kanlı yaşlar döksem gözden.
Gönlüm rikkate gelsin de uyansın o yüce sözden.
Kudretinde yok olayım, geçeyim nefsimden, özden.
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Seher vaktinde ağlayıp gözümden kanlı yaşlar akıtsam.
Kalbim incelsin de o ilahi sözle uyansın.
Senin kudretin karşısında yok olayım, nefsimden sıyrılayım.
Rabbim, elimden tut ve bana hidayeti göster.

Açıklama:
Seher vakti — duaların kabulüne en yakın zaman.
Göz yaşının kanlı oluşu — derin pişmanlığın sembolüdür.
Nefsten geçmek — hakiki kulluğa varmak demektir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi.” (Zâriyât 18)
- “Allah’a en yakın olunan zaman, seher vaktidir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vakti tevbe ve zikirle uyandırmalıdır.
- Nefsi kırmadan Allah’a yakınlık olmaz.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ecrini O’ndan bekleyip, ey Rabbine dua eden!
O’dur hâceti anında inâyetiyle gideren.
Rahmet deryâsından sana istediği kadar veren.
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Ödülünü yalnız Allah’tan bekleyen ey dua eden kul!
İhtiyaçları gideren O’dur.
Rahmet denizinden sana dilediği kadar verir.
Elimden tut ey Hadi.

Açıklama:
İhlaslı dua yalnız Allah’tan beklenen duadır.
Allah rahmetiyle dilerse sıkıntıları kaldırır.
Ecir yalnız O’nun katındadır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Duanız olmasa Rabbiniz size niye değer versin?” (Furkan 77)
- “Kim yalnız Allah’a dayanırsa O, ona yeter.” (Talak 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Duada samimiyet önemlidir.
- Kul dileğini yalnız Allah’tan istemelidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
“İmdat!” diyen kula koşan, arz ettim sana imdâdım!
Yeri ve göğü ağlattı, intizarım bu feryâdım.
Mahşer günü haykırayım, umarım ki ben âzâdım.
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
İmdat isteyen kula yardım eden sensin, ey Rabbim.
Ben de sana yardım isteği sundum.
Bu feryadım yer ve gökleri ağlatır.
Mahşer günü çağırayım, umarım ki kurtuluşa ererim.

Açıklama:
Allah, kendisine samimiyetle “Yardım et!” diyen kulların sesine icap eder.
Yesevî, mahşer gününün dehşetini hatırlatıyor.
Kurtuluş sadece Allah’ın affıyladır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Bana dua edin, size icabet edeyim.” (Mü’min 60)
- “Allah muhakkak ki sabredenlerle beraberdir.” (Bakara 153)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul hiçbir zaman ümitsiz olmamalı.
- Allah’ın yardımı gerçek ve zahirdir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Kul olsan zikrini kabul, ardından da elin tutsun.
Yolundan sapan kulları, rehber olup yola koysun.
Sen seherlerde ağla ki, âlem rahmetine doysun.
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın zikrini kabul eden kul ol, O’nun yolundan ayrılma.
Sapanlara rehber ol ve onları doğru yola çağır.
Seher vakitlerinde ağla ki rahmet yağsın.
Rabbim, elimden tut ve bana yolu göster.

Açıklama:
Zikir — kulluğun dil ve kalpte kabulüdür.
Gerçek kul sadece kendini değil başkalarını da doğru yola davet eder.
Seher vakti gözyaşı rahmeti celbeder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Sen doğru yola çağırırsın." (Şura 52)
- "Sizin en hayırlınız, insanlara faydalı olandır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikirle kalp nurlanır, kişi rehber olur.
- Başkalarını doğruya çağırmak iman gereğidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
"Ente'l-Hâdî, ente'l-Hakk"ın zikrin etmez,
Cân verir de imân İslâm ele almaz,
Meşayihler sünnetini bilip yapmaz,
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
"Ey Hadi, ey Hak" zikrini çekmeyen,
Can verir ama iman ve İslam'a sarılmaz,
Mürşidlerin sünnetini bilip uygulamaz...
Allah'ım elimden tut ve bana yolu göster.

Açıklama:
Zikirsiz iman kuru bir kabuktur.
İslam'ın hakikati yaşamakladır, yalnız sözle değil.
Mürşidlerin sünnete uyması, kul için uygulamalı örnektir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı anmak en büyüktür." (Ankebut 45)
- "Benim sünnetime uymayan benden değildir." (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir ve sünnet — kalbin iki kanadıdır.
- İslam sadece söz değil, yaşam biçimidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Zikrullah'ın zirvesidir; "Ente'l-Hâdî, Ente'l-Hak!"
Hakk'ın zikrini söyle ki, olmayasın ondan ırak.
Mevlâ nazar kılsın sana, cenneti olsun son durak.
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın zikrinin zirvesi budur: "Sen yol gösterensin, Sen Hakk'sın!"
Hak zikrini söyle ki ondan uzak kalmayasın.
Allah sana bakışını ihsan etsin ve cennet sonsuz durakların olsun.
Elimden tut ve bana doğru yolu göster ey Hadi.

Açıklama:
Zikrullah — Allah'ı anmak — en yüksek mertebede zikrederken Hakk'ın yakınlığı hissedilir.
Cennet burada hem ahiret hem de gönül huzuru olarak sembolize edilmiştir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı çokça anın ki kalpler huzura ersin." (Ra'd 28)
- "Allah'ı anan, Allah'la beraberdir." (Hadis-i Kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikrullah, kulun en yüksek mertebesidir.
- Allah'ın nazarı ve sevgisi hayatı ve ahireti aydınlatır.

---

8. Kıta

Orijinal:
"Ente'l-Hâdî, Ente'l-Hak" tamam eyle kalp zikrinde.
Câhiller bilmez, anlamaz, zikri yapar zâhir dilde.
Benim diyen vaktin şeyhi, yer altında âb u gîlde
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
"Sen yol gösterensin, Sen Hakk'sın" zikrini kalbinde tamamla.
Cahiller anlamaz, onlar sadece dudakla tekrar eder.
Vaktiyle "Benim" diyen şeyh, şimdi yerin altında toprağa karışmıştır.
Elimden tut ey Hadi, yolumu göster.

Açıklama:
Zikirde kalbin varlığı esastır; dudakla yapılan zikir boş kalır.
Ölüm ve faniyet, mürşidin rolünü ve makamını hatırlatır.
Gerçek mürşid, ruhen ve kalben takip edilen rehberdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)
- "Âlimler, ölümlerinden sonra da öğüt bırakır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir kalpten yapılmalıdır.
- Mürşidin rehberliği hayat boyu hatırlanmalıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:
"Ente'l-Hâdî, Ente'l-Hakk"ın, zikri yüce ve uludur.
Hak zikrini vird eyleyen, gönlü kırık ve doludur.
"Şeyhim" deyip virdi yoksa, yolu cehennem yoludur.
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; "Ente'l-Hâdî".

Günümüz Türkçesi:
"Sen yol gösterensin, Sen Hakk'sın" zikri yüce ve büyüktür.
Bu zikri sürekli yapan, gönlü hem kırık hem doludur.
Eğer mürşidi tanımadan vird yapılırsa, yol cehenneme çıkar.
Elimden tut ey Hadi.

Açıklama:
Zikir yalnızca kalp ile ve hakiki bir rehberin yol göstericiliğinde fayda verir.
Mürşidsiz yapılan ibadet veya zikir faydasızdır; hatta yanlış yola götürebilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda çıkın, zorluk çekmekten korkmayın." (Tevbe 41)
- "Bilgi ve yol gösterici olmadan amel, boş ve tehlikelidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir, rehber ve doğru bilgi ile yapılmalıdır.
- Mürşidli yolculuk, tehlikelerden korur.

---

10. Kıta

Orijinal:
Ey dostlarım! Beni duyun nefs elinden perişanım.
Günâhlarım belim büktü, dertliyim ve bî-imkânım.
Ben senin âciz kulunum, şaşkınım ve bî-kararım.
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Beni duyun, nefis yüzünden perişanım.
Günahlarım belimi büktü, çaresiz ve dertliyim.
Ben senin aciz kulunum, şaşkınım ve kararsızım.
Elimden tut ve bana doğru yolu göster ey Hadi.

Açıklama:
Yesevî burada nefsin ağırlığını ve günahın insanı nasıl perişan ettiğini ifade eder.
Kul, yalnızca Allah’a sığınarak huzur bulur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Kim Allah’a tevekkül ederse O ona yeter.” (Talak 3)
- “Her kim kendi nefsiyle mücadele ederse, Allah ona yardım eder.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsin zorluğu, Allah’a yönelişi zorunlu kılar.
- Kul acizliğini kabul ederek Allah’a yaklaşır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed nefsinden, daha büyük düşmanın yok.
Yol üstünde toprak olsan, gelip seni örtenin yok.
Yerden gökten taam gelse, şükredeni doyanı yok.
Elimden tut, yolum göster Rabbim ; “Ente’l-Hâdî”.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Nefsinden daha büyük düşmanın yok.
Yol üstünde toprak olsan, gelip seni örten yok.
Yerden gökten yemek gelse bile, şükreden doymaz.
Elimden tut ve bana yolu göster ey Hadi.

Açıklama:
Nefs, en büyük düşmandır; maddi ve manevi her şeyle mücadele gerektirir.
Şükür, doyumsuz bir kalbin açlığını giderir.
İnsanın tek dayanağı Allah'tır; kendi nefsiyle baş başadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Nefsini ıslah eden kurtuluşa erer." (Şems 9–10)
- "Kim nefsine hâkim olursa, Allah ona yardım eder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefs, en büyük düşmandır.
- Şükür ve teslimiyet Allah'a bağlılığı güçlendirir.
- Kul, nefsine karşı sürekli mücadele etmelidir.

Hikmet 23 *Sensin Kâfî Sensin Gafûr!*

---

1. Kıta

Orijinal:
"Kad alimnâ, ente fî külli umûr,"
Sensin Kâfî, Sensin Âfî yâ Gafûr!
"Kâfî fi'l-gayb hüve men fi'l-huzûr".
Allâh'ım Sensin Kâfî, Sensin Âfî yâ Gafûr!

Günümüz Türkçesi:
"Biz sana yeteriz, Sen her işte varsın."
Sen her türlü eksikliği giderensin, bağışlayansın ey Gafur!
Gaybın ve huzurun her işinde yeter olan O'dur.
Allah'ım, Sen her şeye kâfî ve bağışlayansın!

Açıklama:
Yesevî burada Allah'a tam tevekkülü vurgular.
Kâfî — her şeyde yeterli olan
Âfî — eksiklikleri gideren
Gafûr — affedici
Kul, yalnızca Allah'a dayanır; her durumda O'na sığınır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah, müminler için yeterlidir." (Âl-i İmrân 173)
- "Allah her şeyi kuşatandır ve bağışlayandır." (Nisa 96)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul her işte Allah'a güvenmelidir.
- Tevekkül, imanlı kulun temel dayanağıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Naz makamı Mustafa, erdiler ahvâline.
Âsi olan toplumun, eyvah, yazık hâline!
"Ümmetim vây ümmetim!" diyenin bak cemâline.
Allâh'ım Sensin Kâfî, Sensin Âfî yâ Gafûr!

Günümüz Türkçesi:
Sevgili Mustafa'nın makamı ve ahvaline ulaşıldı.
Asi toplumun durumu yazık, eyvah!
"Ümmetim, vah ümmetim!" diyenin yüzüne bak.
Allah'ım, Sen kâfî ve affedicisin!

Açıklama:
Peygamberin ümmete olan sevgisi ve endişesi dile getirilir.
Toplumun günah ve asi halleri üzüntü kaynağıdır.
Allah ise hem kudretiyle hem de affıyla yeterlidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Ümmetin içinde en hayırlı olanlar benim ümmetimdir." (Hadis)
- "Ey ümmetim! Sakın sapkınlık yapmayın." (Tefsir)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ümmetin hallerine dikkat edilmeli.
- Allah, ümmetin kurtuluşu için kâfî ve affedicidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Bizi sevdi o seven, sevmedi başkasını.
Hem baba hem annesin sevmez, tutmaz yasını.
Bağışlanana kadar unutmaz sevdâsını.
Allâh'ım Sensin Kâfî, Sensin Âfî yâ Gafûr!

Günümüz Türkçesi:
Bizi seven O’dur, başkasını sevmez.
Baba ve anne bile sevmez, acımızı tutmaz.
Allah sevgisi bağışlanana kadar unutulmaz.
Allah’ım, Sen kâfî ve bağışlayansın!

Açıklama:
İlahi aşkın yeri eşsizdir; insanlar sınırlı, Allah sınırsız sevgidir.
Bağış ve merhamet ancak Allah’tan gelir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah, sevdiği kullarını asla terk etmez.” (Ali İmran 31)
- “Ben kulumu affederim, bana dönerse.” (Hadis-i Kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek sevgi ve bağış Allah’tandır.
- İnsan sevgisi sınırlı, Allah sevgisi sonsuzdur.

---

4. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla’dan nidâ, o sevgili kuluna.
“Ümmetin işin korkma, sen bırak onu bana.
Hepisini affedip, vereyim orda sana.”
Allâh’ım Sensin Kâfî, Sensin Âfî yâ Gafûr!

Günümüz Türkçesi:
Allah Teala, sevgili kuluna seslenir:
“Ümmetin işinden korkma, bırak bana.
Hepsini affedip sana sunacağım.”
Allah’ım, Sen yeterli ve bağışlayansın!

Açıklama:
Allah, kulun korkularını alır ve affını sağlar.
Sevgi ve güven, kulun Allah’a dayanmasıyla olur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah, sabredenlerle beraberdir.” (Bakara 153)
- “Affeden ve bağışlayan Allah’tır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah’a tevekkül, kulun yükünü hafifletir.

- Affetme ve merhamet yalnız Allah'a aittir.

---

5. Kıta

Orijinal:
"Benden sonra Ümmetim," Resul der; "ne olacak?
Farz, sünneti terk edip, günâhlara dalacak.
Çoğu imândan çıkıp, imânsız mahvolacak."
Allâh'ım Sensin Kâfî, Sensin Âfî yâ Gafûr!

Günümüz Türkçesi:
Resul şöyle der: "Benden sonra ümmetim ne olacak?
Farz ve sünneti bırakacaklar, günahlara dalacaklar.
Çoğu imandan çıkacak, imansız şekilde mahvolacak."
Allah'ım, Sen yeterli ve bağışlayansın!

Açıklama:
Peygamber ümmetin gelecekteki sapkınlıklarından üzüntü duyar.
Yesevî burada kulun Allah'a sığınması gerektiğini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'a dayanın; O sizi korur." (Âl-i İmrân 160)
- "Ümmetin çoğu, ahirette imansız mahvolacaktır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ümmetin halleri endişe kaynağıdır.
- Allah'a güven ve affına sığınmak gerekir.

---

6. Kıta

Orijinal:
"Ümmetim, ümmetlerin içinde en safidir.
Ne yazık ki birçoğu, günâhkârdır, âsidir.
Kâdir Mevlâm sözünde sâdıktır hem vâfîdir."
Allâh'ım Sensin Kâfî, Sensin Âfî yâ Gafûr!

Günümüz Türkçesi:
Ümmetim, ümmetler arasında en saf ve temizdir.
Ama ne yazık ki birçoğu günahkâr ve asi olur.
Kudretli Rabbim sözünde sadık ve vefalıdır.
Allah'ım, Sen yeterli ve bağışlayansın!

Açıklama:
Ümmetin özündeki saflık ve güzellik, bozulmuş halini telafi edecek kudret Allah'a aittir.
Sadakat ve vefa yalnız Allah'ındır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah, kullarına vaadini mutlaka yerine getirir." (Ahzab 23)
- "Allah'ın sadakati ve vaadi asla şaşmaz." (Hadis-i Kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ümmetin saflığını Allah korur.
- Günahkarlar için de Allah'ın affı yeterlidir.
- Sadakat ve vefa yalnız Allah'a özgüdür.

---

7. Kıta

Orijinal:
Miskin Kul Hoca Ahmed! Sen bu günâh zehrini,
Kurtulursun belki sen, iç rıza şerbetini.
Bil Hakk'ın ikabının azamet, şiddetini.
Allâh'ım Sensin Kâfî, Sensin Âfî yâ Gafûr!

Günümüz Türkçesi:
Ey zavallı kul Hoca Ahmed! Bu günah zehrinden
Belki kurtulursun, Allah rızası şerbetini içersen.
Allah'ın cezasının büyüklüğünü ve şiddetini bil.
Allah'ım, Sen her şeye kâfî ve bağışlayansın!

Açıklama:
Hoca Ahmed burada günahın tehlikesine dikkat çeker.
"Rıza şerbeti" — Allah rızasını kazanmak, günahın zehrini etkisiz kılar.
Kulun kurtuluşu yalnızca Allah'ın affı ve rızasıyla mümkündür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kim tövbe edip iman ederse, Allah onu affeder." (Nisa 17)
- "Her kim günah işlerse Allah'a yönelsin, bağışlanır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahın zehri, Allah rızasıyla etkisiz hale gelir.
- Kul, Allah'ın affına güvenerek kurtulabilir.
- Allah'ın azametini ve ikabını unutmamak gerekir.

Hikmet 24 *Günâhlarla Sana Geldim!*

1. Kıta

Orijinal:
Yolundan ayırma beni Allâh'ım,
Nefs elinde harap oldum ben işte.
Fısk içinde doldum taştım, haddi aştım,
Boğularak isyan içre kaldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ım, beni Senin yolundan ayırma.
Nefsim yüzünden harap oldum.
Günahlarla dolup taştım, sınırı aştım,
İsyan içinde boğuldum kaldım.

Açıklama:
Bu kıta, kulun kendi günahları karşısındaki bilinçli pişmanlığını ifade eder.
Yesevî burada günahı inkâr etmiyor — tam aksine günahıyla yüzleşiyor.
"Nefs elinde harap oldum" derken — düşman dışarıda değil, içeride.
En büyük engel şeytan değil, kendi nefistir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "Nefis kötülüğü emredendir." (Yusuf 53)
- "Haddi aşanları Allah sevmez." (Bakara 190)
- Hz. Peygamber (sav):
  "Mümin, günahını dağ gibi görür üzerine düşecek sanır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis insanın en büyük imtihanıdır.
- Günahını itiraf etmek bir iman olgunluğudur.
- Tövbeye giden yol, önce öz farkındalıktan geçer.

---

2. Kıta

Orijinal:
Dünya necis peşinde it gibi koştum,
Gece gündüz kaçtım, haddimi aştım.

Emrini terk edip, Hak yoldan şaştım,
Dostlarım nereye gideyim işte?

Günümüz Türkçesi:
Dünya pisliklerinin peşinde köpek gibi koştum,
Gece gündüz aradım, sınırı aştım.
Allah'ın emirlerini terk edip O'nun yolundan uzaklaştım,
Şimdi nereye gideyim, ey dostlar?

Açıklama:
Yesevî, dünyayı "necis / pis" diye niteliyor —
bu, dünyanın haram tutkularına işarettir.
"İt gibi koştum" demesi ise gururu kıran bir alçalıştır —
gerçek tevazu budur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- "Dünya hayatı aldatıcı bir metadan ibarettir." (Âl-i İmran 185)
- "Kalpler Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 28)
- Hz. Peygamber (sav):
  "Dünya sevgisi, bütün günahların başıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya peşinde koşmak insanı yorar fakat doyurmaz.
- Hak emirlerini terk etmek ruhu karartır.
- Çıkış yolu yine Allah'a dönüştedir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Şeytan esir aldı âdemoğlunu,
Dev gibi bağladı iki kolunu.
Şaşırdı, kaybetti gerçek yolunu,
Hasret ile gideceğim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Şeytan insanı esir aldı,
Dev gibi iki kolunu bağladı.
Gerçek yolunu kaybetti, şaşırdı,
Ben ise hasret içinde gideceğim.

Açıklama:
Şeytan, insanın dış düşmanıdır.
Fakat şeytanın ipi nefisten geçer.
“Dev gibi bağladı” — nefis ve şeytan, insanın özgürlüğünü çalar.
“Hasret ile gideceğim” — Allah’a duyulan özlemdir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- “Şeytan sizin apaçık düşmanınızdır.” (Bakara 168)
- “Şeytan, sadece vesvese verir; zorlayamaz.”
- Hz. Peygamber (sav):
  “Akıllı kişi nefsine hakim olandır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeytanın gücü, insanın zayıflığı kadardır.
- Allah özlemi günaha karşı bir kalkandır.
- Hakiki yol — iman ve teslimiyettir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Ben gibi kötü yok âlem içinde.
Hak razı olmaz ki zalam içinde.
Yüzü kara oldum zaman içinde,
Eyvah! Perişanım görün ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Benden daha kötü kimse yok dünyada.
Allah zalimler arasında razı olmaz.
Zaman içinde yüzüm karardı (günahlarla beslendim),
Perişan halimi görün.

Açıklama:
“Kendini kötü görme” — tasavvufta kemalin doruk noktasıdır.
Kendi nefsini suçlayan, Allah’a yaklaşır.
“Yüzü kara olmak” —
Allah huzurunda utanmak, utanabilmek — bu hikmettir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- “Nefsini arındıran kurtulmuştur.” (Şems 9)
- “Ben zalimlerden razı olmam.” (Hud 18)

- Hz. Peygamber (sav):
  “Kim Allah için tevazu gösterirse Allah onu yükseltir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- En büyük kemal, kendini günahkâr görmektir.
- Zalimlikten Allah razı değildir.
- Günahın farkına varan, temizlenmeye başlar.

---

5. Kıta

Orijinal:
Bağışlanan aziz cânı bilmedim,
Gizli açık hazır deyip durmadım.
Kara yüzüm dergâhına sürmedim,
Günâhlarla Sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın bağışladığı kutsal ruhu fark etmedim,
Her şeyin gizli ve açık olduğunu dikkate almadım.
Kötü halimi Allah’ın huzuruna sürmedim,
Ama günahlarla Sana geldim, ey Rabbim.

Açıklama:
Yesevî burada insanın gafletini ifade eder:
Allah’ın bağışını ve kudretini göremeyen bir kul.
“Kara yüz” ifadesi, utanç ve pişmanlığı simgeler.
Günahlarıyla Allah’a yönelmek, tövbenin başlangıcıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi cehennemden koruyun.” (Tahrim 6)
- “Allah kullarına affeder, tövbe edenleri kabul eder.” (Nisa 17)
- Hz. Peygamber (sav): “Günah işleyen, Allah’a yönelirse bağışlanır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan gaflete düşebilir, önemli olan fark edip Allah’a yönelmektir.
- Günahın farkına varmak, tövbenin kapısını açar.
- Allah’a gelmek için “mükemmel” olmak gerekmez; samimiyet yeterlidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Güçsüzüm ben, bakamam günâhıma,
Tövbe ettim de geldim penâhına.
Rahmet eyle Hoca Ahmed kuluna,
Günâhlarla Sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Ben güçsüzüm, kendi günahımı göremem ve baş edemem.
Tövbe ettim ve Allah'ın sığınağına geldim.
Ey Allah, Hoca Ahmed kuluna merhamet et,
Günahlarla Sana geldim, ey Rabbim.

Açıklama:
Yesevî, insanın kendi çabasıyla günahı temizleyemeyeceğini ifade eder.
Tövbe ve Allah'a yöneliş, kurtuluşun yoludur.
Rahmet ve merhamet yalnız Allah'tan beklenir; kulun gücü sınırlıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Ey günahkar kullarım, Bana yönelin ki sizi bağışlayayım." (Zuhruf 25)
- "Allah tövbe edenleri sever." (Hadis-i Kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan kendi günahını kaldırmakta güçsüzdür; Allah'a yönelmelidir.
- Tövbe, kulun sığınılacak kapısıdır.
- Allah'ın rahmeti ve affı, kulun umududur.

Hikmet 25 *Rahmet Eyle Seherlerde!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Acı bana Yüce Rabbim, yardım eyle seherlerde.
İsyan çukuruna battım, yardım eyle seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Ey Yüce Rabbim, bana merhamet et, özellikle seher vakitlerinde yardımını gönder.
İsyan çukuruna düştüm, seher vakitlerinde yardım et.

Açıklama:
Seher vakti, tasavvufta duanın en makbul olduğu zamandır. Kul günahlarının farkındadır ve "isyanda boğuldum" diyerek aczini ilan eder. Aslında bu kıta kulun kendi noksanlığını bilmesi ve Rabbine sığınmasıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi." (Zariyat 51/18)
Efendimiz (s.a.v): "Rabb'imiz her gece seher vakti dünya semasına iner ve 'Yok mu benden af dileyen, yok mu bana dua eden?' diye nida eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İstiğfarın en makbul zamanı seher vaktidir.
- Kul önce düşüşünü itiraf etmeli, sonra yardım istemelidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Rahmetinle beni affet, uzak eyle şeytanlardan.
Şeytan beni azdırmasın, yardım eyle seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Rahmetinle beni bağışla, beni şeytanlardan uzak tut.
Şeytan beni saptırmasın, seher vakti yardım et.

Açıklama:
Kul affı sadece Allah'ın rahmetinden bekler. İnsan, kendi iradesiyle şeytanı her zaman yenemez; ilahi yardıma ihtiyaç duyar. Tasavvufta, şeytan en büyük düşmandır, ama onun asıl gücü vesvese ve aldatmadır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Şeytan sizin için apaçık bir düşmandır." (Bakara 2/168)
Peygamberimiz (s.a.v): "Şeytandan Allah'a sığının."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günaha değil rahmete sığınmalı.
- Vesvese ve nefs saldırılarında ilahi yardım dilemeli.

---

3. Kıta

Orijinal:
Bin bir ümitle gelmişim, Senin dergâhına Rabbim,
Günâhkârım, isyankârım, yardım eyle seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Binbir umutla Senin kapına geldim ey Rabbim,
Günahkârım, isyankârım, seherlerde yardım et.

Açıklama:
Kul Allah'ın kapısına bir kez değil, sürekli ve sabırla vurur. "Bin bir ümit" umudun tükenmediğini gösterir. Günahkârlığını kabul eden kulun bu tevazuu aslında makbul tövbenin özüdür.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer 39/53)
Efendimiz (s.a.v): "Kulun tövbesi kabul edilinceye kadar Allah'ın rahmeti bakidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günah var diye kapıdan dönülmez.
- Allah'ın kapısı ümitsizliğin değil, umudun kapısıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Dilimle tövbe eyledim, gönlüm korkmaz Yaradan'dan,
Rahmetini, keremini, ihsân eyle seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Dil ile tövbe ettim ama gönlüm Allah'tan gerektiği kadar korkmuyor,
Rahmetini, lütfunu, ihsanını seherlerde ver.

Açıklama:
Bu kıta tasavvufun özünü anlatır:
Sadece sözle yapılan tövbe yeterli değildir; kalbin de tövbesi gerekir. Kişi iç dünyasındaki samimiyet eksikliğini fark eder ve bu farkındalığı Rabbine sunar.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Onlar kalpleriyle inanmadıkça, dilleriyle iman ettiklerini söyleyenler gibidir." (Maide 5/41)
"Allah kalplere bakar." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Samimiyet, kalpte başlar.
- Dil başka, kalp başka olmamalı.

---

5. Kıta

Orijinal:
Batıl yolda yol yürüdüm, gafletle geçirdim ömrüm,
Ey Kâdir-i zü'l-Celâl'im, yoluna koy seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Yanlış yollar üzerinde yürüdüm, gafletle geçirdim ömrümü.
Ey Kudret sahibi Rabbim, seher vakitlerinde beni doğru yoluna koy.

Açıklama:
Kul, ömrünün değerinin farkına sonradan varır. Dünya gafleti insanı Hak yoldan uzaklaştırır ama tövbe yön değiştirmek demektir. Kul, yeniden yola konmak için Allah'tan talep eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Ona doğru yolu göstermedik mi? İster şükredici olur, ister nankör." (İnsan 76/3)
"Doğru yola ileten Allah'tır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yanlış yolda yürümek bile dönüş için bir tecrübedir.
- Gaflet fark edildiği anda artık gaflet değildir.
- Hak yoluna dönüş her zaman mümkündür.

---

7. Kıta

Orijinal:
Baştan aşağı günâhım, cihâna sığmaz Allâh'ım,
Âsi kulunu İlâh'ım, gizleyiver seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Baştan sona günahlarla doluyum, ey Allah'ım, bu günahlar dünyaya bile sığmaz.
Bu asi kulunu İlâh'ım, seher vakitlerinde ört.

Açıklama:
Kul, günahının büyüklüğünü ifade ederken aslında tevazu göstermektedir. Tasavvufta kul, günahını büyütmeli; ibadetini küçük görmelidir. "Ört beni" demek, Allah'ın Settar oluşuna sığınmaktır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah günahları örten ve bağışlayandır." (Nisa 4/110)
Efendimiz (s.a.v): "Allah, kulun ayıplarını örter."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahını fark eden kişi zaten tövbeye yaklaşmıştır.

- Allah’ın Settar ismi, kulun en büyük güvenidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Günâhlarım dağdan ağır, özür demeye dilim yok.
Sen bağışla isyanım çok, yerle bir et seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Günahlarım dağdan daha ağır, özür dileyecek sözüm bile yok.
Sen bağışla benim çok olan isyanımı, seher vakitlerinde arındır.

Açıklama:
Özür dileyecek yüzü olmayan kul, artık kelimelerin de tükendiği bir tevbe halindedir. Bu **kalbin tövbesidir**. Kul, ya Rabbi beni affet ve günahlarımı yok et diye yalvarır.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah tövbe edenleri sever.” (Bakara 2/222)
“Günahından tövbe eden hiç günah işlememiş gibidir.” (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tövbe bazen sözle değil, hal ile olur.
- Affın tek kaynağı Allah’tır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Günâhım itiraf ettim, hem hâzır hem de nâzırsın,
Elimden tut yüce Rabbim, yoluna koy seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Günahımı itiraf ettim, Sen hem hazır hem de her şeyi gözeten Rabb’sin.
Elimden tut, beni yoluna koy, seherlerde.

Açıklama:
Allah’ın her an gören ve şahit olan oluşu, kulun samimiyetini artırır. Günahını itiraf etmek, tasavvufta kemalin başlangıcıdır.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah yaptığınız her şeye şahittir.” (Mücadele 58/7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İtiraf, dönüşün ilk adımıdır.
- Kişi yalnızca Rabbin yardımına güvenir.

10. Kıta

Orijinal:
İki cihânda arasam, Senden başka refik yoktur,
Elimden tut yüce Rabbim! Yoluna koy seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
İki dünyada da Senden başka dost yoktur.
Elimden tut ve beni yoluna çevir, seher vakti.

Açıklama:
Bu kıta, kul ile Allah arasındaki en derin bağdır:
Kul bilir ki gerçek dost sadece Allah'tır. Dünya dostları doğar, büyür, ölür. Ama Allah daimdir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah, müminlerin dostudur." (Bakara 2/257)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki dostluk, kul ile Rabbi arasındadır.
- Seher vakti, kulluğun en yoğun hissedildiği andır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Garibim ve kimsesizim, görüyorsun bî-çareyim,
Sen olmazsan ben bî-kesim, rahmet eyle seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Garip ve kimsesizim, çaresizim; Sen biliyorsun.
Sen olmazsan ben sahipsizim, rahmet et seherlerde.

Açıklama:
Kul, her türlü maddi–manevi desteğin ötesinde gerçek sahipliğin Allah'ta olduğunu itiraf eder.
Bu hal, sufi literatürde **fakr hâli**dir:
Allah'tan başka kimseye dayanma.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah size yeter." (Enfal 8/64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'a muhtaç olmak yüceliktir.
- Kul ne kadar garipse, Rabbi o kadar yakındır.

12. Kıta

Orijinal:
Günâh yüklü bir âsiyim, hamd ü senadan ârîyim,
Hele bir bak horozlara, zikrederler seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Günah yüklü bir isyankârım, hamd ve övgüden uzağım.
Horozlara bir bak; onlar seher vaktinde zikrediyorlar.

Açıklama:
İlginç bir sembolizm: **horoz**.
Tasavvufta horoz, seher vaktini haber veren ve zikri hatırlatan bir varlıktır.
Kul diyor ki:
"Bense konuşacak hal bulamazken, hayvan bile zikirde."

Kur'an ve Sünnet:
"Her şey O'nu tesbih eder." (Nur 24/41)
Hadis: "Horozun sesini duyduğunuzda Allah'tan fazl isteyin, çünkü melek gördü."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir sadece insana ait değildir.
- Sükût bile zikir olabilir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Âsi, câfi kulunum ben, Zerdüştler görse âr eder,
Suçumu ört Settâr Rabbim! Rahm eyle sen seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Asi ve cahil bir kulum ben, Zerdüştler (ateşperestler) bile görse utanırlar.
Suçumu ört ey Settar Rabbim, rahmet et seherlerde.

Açıklama:
Burada en ağır **nefs muhasebesi** yapılıyor.
Zerdüşt benzetmesi, günahın ne kadar ağır olduğunu anlatmak için kullanılır.
Kul, Allah'ın **Settar – Ayıpları örten** ismine sığınır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah ayıp örten ve affedendir."
Efendimiz (s.a.v): "Kişi kardeşinin aybını örterse, Allah da onun aybını örter."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul, günahını abartmalı; affını küçümsememeli.

- Utanma duygusu imanın işaretidir.

---

14. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed Hak'tan kork, kim ki korkmaz imânı yok,
Cehennemin ateşi çok, uyanık ol seherlerde.

Günümüz Türkçesi:
Ey Kul Hoca Ahmed, Allah'tan kork; kim Allah'tan korkmazsa imanı yoktur.
Cehennemin ateşi şiddetlidir; seher vakitlerinde uyanık ol.

Açıklama:
Şair burada kendine hitap eder:
"Ey Hoca Ahmed, kendine gel!"
Allah korkusu (hüşû) imanın temelidir.
Seher vaktindeki uyanıklık; fiziksel bir uyanıklık değil, ruhsal bir diriliştir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'tan ancak alim olanlar korkar." (Fatır 35/28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah korkusu = iman bilincidir.
- Seherde uyanık olmak gönlün diriliğidir.
- Kendini uyarmak, nefsi hesaba çekmektir.

Hikmet 26 *Ben Ne Yüzle Hazretine Varayım!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Rahîm Mevlâ'm, rahmiyle yâd eylese,
Ben ne yüzle hazretine varayım!
Tövbe edip, Hak yola geliversem,
Ben ne yüzle hazretine varayım?

Günümüz Türkçesi:
Rahmet sahibi Rabbim merhametiyle beni anarsa,
Ben ne yüzle huzuruna çıkayım?
Tövbe edip doğru yola gelsem bile,
Yine ne yüzle huzuruna çıkayım?

Açıklama:
Bu kıta kulun **derin utanç duygusunu** anlatır.
Tasavvufta "yüzsüzlük", günaha utanmadan devam etmek;
"yüz bulamamak" ise günahından dolayı Allah'a karşı hicap duymaktır.
Bu aynı zamanda Allah'ın rahmetini umarken bile edebi koruma halidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer 39/53)
Kul günahından utanır ama bahtından korkmaz—rahmete sığınır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul günahıyla beraber Allah'a yönelir, ama edepsizce değil, mahcup şekilde.
- Tövbe eden kulun kalbi kırık olur; bu kırıklık makbuldür.

---

2. Kıta

Orijinal:
Hak kulunun, nâmesin verse ele,
Yüce Rabb'im, affetse rahmetiyle.
Pîr-i kâmilin o delâletiyle.
Ben ne yüzle hazretine varayım?

Günümüz Türkçesi:
Allah, kulun amel defterini ortaya koyduğunda,
Rabbim merhametiyle affetse,
Kâmil bir mürşidin delaletiyle yol bulsam bile,
Yine ne yüzle huzuruna çıkayım?

Açıklama:
Burada iki büyük kavram vardır:

- **Amel defterinin açılması** (hesap)
- **Pîr-i kâmil**in delaleti (mürşidin rehberliği)

Tasavvufta mürşid, kula yol gösterir; ancak affı sağlayan sadece Allah'tır. Şair, mürşidinin şefaatini bile yetersiz görmektedir — bu derin alçak gönüllülükten doğar.

Kur'an ve Sünnet:
"O gün insanlar amelleriyle yüzleşecekler." (Zilzal 99/6-8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Amel defteri açılınca gerçek ortaya çıkar.
- Mürşid rehberdir ama affı veren yalnızca Allah'tır.

3. Kıta

Orijinal:
Bir gün olup ecel bana gelecek.
Gerçek vatan hükmünü söyleyecek.
Cân acısın zehrini tat diyecek.
Ben ne yüzle hazretine varayım?

Günümüz Türkçesi:
Bir gün ecel gelecek,
Gerçek vatan yani ahiret hükmünü bildirecek.
Can acısının zehir tadını tattıracak,
Ben ne yüzle huzuruna gideceğim?

Açıklama:
Bu kıta ölümü bir "zehir tadı" olarak tasvir eder. Ölüm, tasavvufta perdenin kaldırılmasıdır. Kul, dünyada yaşadığı gafletin ağırlığını ölüm anında hisseder.

Kur'an ve Sünnet:
"Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3/185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm bir son değil, hükmün açıklanmasıdır.
- Kul günahıyla yüzleşir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Sırdaşlar ve yoldaşlar şaşıp gitti.
Gayret edip engeller aşıp gitti.
Dövündü deryâ gibi taşıp gitti.
Ben ne yüzle hazretine varayım?

Günümüz Türkçesi:
Sırdaşlar ve yoldaşlar (manevi arkadaşlarım) ilerledi.
Gayret edip engelleri geçtiler.
Bir deniz gibi coşup aşarak gittiler.
Ben ne yüzle huzuruna varayım?

Açıklama:
Burada manevi yolda arkadaşlarını öne geçiren bir kul vardır. Onlar:

- ibadette gayretli

- nefisle mücadelede kararlı
- zikre devamlıdır

Şair ise onlarla kıyaslandığında kendini aciz görür.

Kur'an ve Sünnet:
"İyiliklerde yarışın." (Bakara 2/148)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rekabet vardır: kim Allah'a daha yakın olacak?
- Bu kıyas kişide kibir değil mahcubiyet doğurmalıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Gece gündüz hiç ibâdet etmeden.
Hak Resul'ü ümmet için yemeden.
Gıdalardan hiçbir fayda görmeden.
Ben ne yüzle Hazretine varayım?

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz ibadet etmeden,
Resulullah gibi ümmeti için yaşamadan,
Yediğim gıdalardan bile manevi fayda görmeden,
Ben ne yüzle huzuruna varayım?

Açıklama:
Burada Hz. Peygamber'in ümmete hizmeti ile kendi hâlini karşılaştırır.
Resulullah ümmeti için yaşadı;
O ise kendi nefsi için yaşadığını itiraf eder.

Yeme içme bile bir zikir ve şükür vesilesi olabilirken o bundan bile mahrumdur.

Kur'an ve Sünnet:
"Ben de sizin gibi bir insanım; fakat bana vahyediliyor." (Kehf 18/110)
"Sizin en hayırlınız, ümmete faydalı olanınızdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kulun ibadetsiz yaşamı boştur.
- Yeme içme bile şükürle ibadete dönüşebilir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hak Peygamber dünyaya meyletmedi.
“Ümmetim!” der, başka bir söz demedi.
Bu dünyada bir gün rahat görmedi.
Ben ne yüzle Hazretine varayım?

Günümüz Türkçesi:
Hz. Peygamber dünyaya meyletmedi.
“Ümmetim!” dedi ve başka bir söz demedi.
Bu dünyada bir gün bile rahat görmedi.
Ben ne yüzle huzuruna varacağım?

Açıklama:
Hz. Muhammed (s.a.v)’in:

- dünyadan uzak oluşu
- ümmete olan merhameti
- çileli peygamberliği

Hoca Ahmed Yesevi, kendini onun yanında çok kusurlu hisseder. Bu kıta bir tevazu dersidir.

Kur’an ve Sünnet:
Size öyle bir peygamber geldi ki sizin sıkıntıya düşmeniz ona ağır gelir, size çok düşkündür. (Tevbe 9/128)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Resulullah’ın ümmete olan sevgisi sınırsızdır.
- Peygamberin çilesini anlayan kul kendi günahından utanır.
- Tevazu imanın nurudur.

---

7. Kıta

Orijinal:
O müthiş, mahşer günü zâhir olsa.
Yüce Rabbim, hakem olup nâzır olsa.
İşlediğim günâhlarım hâzır olsa.
Ben ne yüzle Hazretine varayım?

Günümüz Türkçesi:
O korkunç mahşer günü ortaya çıksa,
Yüce Rabbim hâkim ve gözetleyici olarak hüküm verse,
İşlediğim günahlar önümde hazır bulunsa,
Ben ne yüzle huzuruna çıkayım?

Açıklama:
Bu kıta **Mahşer** sahnesini betimler:
– Herkesin hesabı açılır,
– Allah hâkim ve şahit olarak hüküm verir,
– Günahlar göz önünde belirir.

Kul, o gün utanmaktan yerin dibine girecek kadar mahcuptur.
Tasavvufta **mahcubiyet**, hakiki imanın işaretidir.

Kur'an ve Sünnet:
"O gün insanlar amelleriyle yüzleşecekler." (Zilzal, 99/6-8)
"Herkesin üzerine kendi yaptıkları tanık olacaktır." (Nur, 24/24)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hesap gününü düşünmek günahı azaltır.
- Rabb'in gözetimi altındayız; hiçbir şey gizli değildir.
- Sorumluluk bilinci imanı olgunlaştırır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Gece- gündüz ağla; Kul Hoca Ahmed!
Salât söyle Hak Resul'e, ol ümmet.
Ümmet dese yol gösterse ne nimet!
Ben ne yüzle hazretine varayım?

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Gece gündüz ağla,
Resulullah'a salât ve selam getir, onun ümmeti ol,
Peygamber "ümmetim!" dese ve sana yol gösterse bu nasıl büyük bir nimettir!
Yine de ben ne yüzle huzuruna çıkayım?

Açıklama:
Burada şair **kendine hitap eder**:
– ağla,
– zikret,

– salât-ü selam getir,
– ümmetliğini bil...

Fakat buna rağmen yine “Ben ne yüzle huzura varayım?” der.
Bu, **sonsuz bir tevazu**, **kusur bilinci** ve **Allah’a karşı incelikli bir edep** hâlidir.

Kur’an ve Sünnet:
“Şüphesiz Allah ve melekler Peygamber’e salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât ve selâm edin.” (Ahzab 33/56)

Ve hadîs:
“Benim ümmetim! Benim ümmetim!” Peygamber’in merhamet nidâsıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber’e salât getirmek kalbi nurlandırır.
- Ümmet olmak büyük bir rahmettir.
- Asıl değer, kendini kusurlu görüp Allah’ın rahmetine sığınmaktır.

Hikmet 27 *Dua ettim Ben Sana!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Rahmetinden umutsuz kılma beni Allâh’ım!
Dinlenmedim, ağlayıp dua ettim ben Sana!
Geceleri uykusuz, Sana döndüm penâhım,
Yummadan gözlerimi dua ettim ben Sana!

Günümüz Türkçesi:
Allah’ım, beni rahmetinden ümitsiz bırakma!
Durmadan ağlayarak Sana dua ettim!
Geceleri uyumadan yalnız Sana sığındım,
Gözlerimi kapamadan Sana yalvardım!

Açıklama:
Bu kıta, “gece ibadetinin sırrı” üzerine kuruludur. Aşkla yapılan dua, uykuyu bile unutturur. Allah’tan ümitsizlik, kul için en büyük felakettir; ümit ise imanın temelidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin.” (Zümer 53)
“Rabbinin huzurunda secde ederek ve uzun uzun ayakta durarak geceyi ibadetle geçiren kimse...” (Furkan 64)

Peygamberimiz (sav) gece ibadetine ayrı önem vermiş; gözleri şişene kadar dua ettiği rivayet edilmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dua bir niyaz değil, bir haldir.
- Gece ibadeti kalbi yumuşatır.
- Ümit imanın yakıtıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Dergâhına gelerek belim, gözüm bağladım.
Bu cânı Sana sundum, ciğerimi dağladım.
Günâhlarıma baktım, yaka silktim ağladım,
İhlas ile el açıp dua ettim ben Sana.

Günümüz Türkçesi:
Senin dergâhına gelip teslim oldum.
Bu canı Sana sundum, ciğerimi acıyla yaktım.
Günahlarıma baktım, utanıp ağladım,
Samimiyetle ellerimi açıp dua ettim.

Açıklama:
Burada “teslimiyet makamı” vardır. Canın Allah’a sunulması, nefisten vazgeçiştir. Kişi günahını fark ettiğinde ağlamak tevbenin olgunluğudur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
"Gerçek tevbe edenler, günahları için gözyaşı dökenlerdir." (Tirmizî rivayeti)
“Allah’a samimi bir tevbe ile dönün.” (Tahrim 8)

Şiirdan Çıkarılacak Dersler:

- Tevbe farkındalıkla olur.
- Günahını görmek, arınmanın ilk adımıdır.
- İhlas ibadetin ruhudur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Bedenim, ruhum dinçti, boşa geçti bilmeden,
Hazan oldu bu ömrüm, gerçekleri görmeden.

Terk-i dünya eyledim, Hakk’a döndüm ölmeden.
Bin bir defa ağlayıp, dua ettim ben Sana.

Günümüz Türkçesi:
Gençliğim sağlamdı ama fark etmeden boş yere geçti.
Ömrüm sonbahar gibi sarardı, hakikati görmeden.
Dünyayı terk ettim, ölmeden önce Hakka yöneldim.
Defalarca ağlayıp Sana dua ettim.

Açıklama:
Yesevî burada “ölmeden önce ölmek” makamına işaret eder. Dünya zevklerinden arınmak, hakikate yönelmektir. Gençlik gafletle geçer, ihtiyarlık idrakin başlangıcı olabilir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmran 185)
Peygamberimiz: “Akıllı kişi, nefsine hâkim olup ölüm sonrası için hazırlık yapan kimsedir.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gençlik geçicidir, ibadet kalıcıdır.
- İnsan ölmeden önce nefsini öldürmelidir.
- Dünya donuktur, ahiret canlıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Hakk’ın nurlu yolunda, cânı saklamak olmaz.
Cânını sakınanlar, Hakk’ın yoluna girmez.
Hak yoluna girmeyen kârı zararı bilmez,
Bu hâlimle ağlayıp, dua ettim ben Sana.

Günümüz Türkçesi:
Hakk’ın nurlu yolunda canı korumak olmaz.
Canını koruyanlar Hak yoluna giremez.
Hak yoluna girmeyen kazancı ve zararı anlayamaz.
Bu hâlimle ağlayıp Sana dua ettim.

Açıklama:
Bu kıta, fedakârlık ve adanmışlık üzerine kuruludur. Hak yolunda kişi “ben” demekten vazgeçer. Kendi varlığından geçemeyen, Hakk’a ulaşamaz.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda mallarınızı ve canlarınızı feda edin." (Tevbe 41)
“Kim Allah için bir şeyi terk ederse, Allah ona daha hayırlısını verir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yol fedakârlık ister.
- Kendini düşünen, Hakk'ı göremez.
- Canını Allah'a adayan gerçek teslimiyete erişir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed nefis dağını çıkıp aştı.
Ma'nâda fenâ fi'llâh makamına ulaştı.
Dilim, gözüm, kalbim hep, coştu, kaynadı taştı.
Bu hâl ile ağlayıp dua ettim ben Sana.

Günümüz Türkçesi:
Kul Hoca Ahmed nefis dağını aştı.
Manada fenâ fillâh makamına vardı.
Dil, göz ve kalbi coştu, kaynadı ve taştı.
Bu hâl ile ağlayıp Sana dua etti.

Açıklama:
Bu son kıta, tasavvufun zirve makamı olan **fenâ fillâh** – "Allah'ta yok olma" halidir. Nefisten kurtulan, Hakk'ın sırrına yaklaşır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ın boyasıyla boyanmış olanlardan daha güzel kim olabilir?" (Bakara 138)
Tasavvuf ehli: "Varlığını yok et ki Hak seni var etsin."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi aşmak hakikate ulaştırır.
- Fenâ fillâh makamı bir lütuf ve sırdır.
- Gerçek dua gözyaşıdır, kalpten taşar.

Hikmet 28 *Ne Eylerim Allâhım?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ömrüm sona erince, ne eylerim Allâh'ım?
Cân alıcı gelince, ne ederim Allâh'ım?

Günümüz Türkçesi:
Ömrüm sona erdiğinde ne yapacağım Allah'ım?
Canımı alan geldiğinde ne yapacağım Allah'ım?

Açıklama:
Şair burada ölümün belirsizliğini ve kulun aczini dile getirir. Ölüm, her insanın kaçınılmaz gerçeğidir; kul yalnız Allah'a dayanabilir.

Kur'an ve Sünnet:
"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmran 3/185)
Peygamberimiz: "Ölümü çok anan kimse, dünya sevgisinden uzak olur." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm bilinci insanı uyanık kılar.
- Sadece Allah'a sığınmak kurtuluştur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Cân vermenin vehminden, Azrail'in zahminden,
Olmazsa şefkat Senden, ne ederim Allâh'ım?

Günümüz Türkçesi:
Canımı almak için Azrail geldiğinde,
Eğer Senin merhametin olmasa ne yaparım Allah'ım?

Açıklama:
Kul, ölüm meleklerinin görevini yerine getireceğini bilir, ama **Allah'ın şefkati** olmadan bunun üstesinden gelemez. Burada tevazu ve acz duygusu hakimdir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ın izni olmadan hiçbir ruh alınmaz." (En'am 6/61)
Peygamberimiz: "Kim Allah'a tevekkül ederse, O ona yeter." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm Allah'ın kontrolündedir.
- Şefkatin dışında hiçbir güç kurtaramaz.

---

3. Kıta

Orijinal:
Cân vermek işi zordur, Sen kolay kıl yâ Cebbâr!
Senden başkası yoktur, gam gideren Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Can vermek zordur, Allah'ım Sen kolaylaştır!
Senden başka gamları gideren yoktur Allah'ım!

Açıklama:
Şair, ölüm ve sıkıntılar karşısında yalnızca Allah'ın yardımına güvenmektedir. "Cebbâr" sıfatı kudreti ve zorlayıcı yönüyle Allah'ı yüceltir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah dilerse sizi kolaylaştırır, dilerse zorlaştırır." (Bakara 2/286)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zorluk ve ölüm karşısında Allah'a güvenmek gerekir.
- Kudret ve rahmet bir arada düşünülmelidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Cân tenden uçtuğunda, ten toprak olduğunda,
Sal üzre aldığında, ne yaparım Allâh'ım?

Günümüz Türkçesi:
Can vücuttan ayrıldığında ve beden toprak olduğunda,
Ruhunu alacak olan geldiğinde ne yaparım Allah'ım?

Açıklama:
Bu kıta "beden ölümü ve ruhun ayrılması"nı dile getirir. Kul, acz içinde Allah'a yönelir. Dünyanın geçiciliği ve ölümün kesinliği vurgulanır.

Kur'an ve Sünnet:
"Her can ölümü tadacaktır." (Âl-i İmran 3/185)
"Bedenin toprağa dönüşü, ruhun Allah'a dönmesi kaçınılmazdır." (Hadis, Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Beden fani, ruh baki.
- Ölümden korkmak yerine Allah'a yönelmek gerekir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Acz içre yattığımda, melekler geldiğinde,
"Rabb'in kim?" sorduğunda, ne yaparım Allâh'ım?

Günümüz Türkçesi:
Acz içinde yattığımda melekler gelip,
“Rabb’in kim?” diye sorduğunda ne yaparım Allah’ım?

Açıklama:
Kıta, kabir ve sorgu anının dehşetini anlatır. Kul, **meleklerin sorusuna ve hesap gününe hazırlıksızlığını** fark eder. Tevazu ve korku vardır.

Kur’an ve Sünnet:
“Kabir melekleri gelip: ‘Rabbin kimdir?’ diye sorar.” (Müslim, Tirmizî rivayeti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm sonrası sorguya hazırlıklı ol.
- Aczini bilmek ibadeti çoğaltır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kabre koyduklarında, ordan döndüklerinde,
Münkereyn geldiğinde, ne yaparım Allâh’ım?

Günümüz Türkçesi:
Kabre konduğumda ve oradan döndüklerinde,
Münkere ve Nekîr geldiğinde ne yaparım Allah’ım?

Açıklama:
Bu kıta, **kabir sorgusunun** dehşetini anlatır. Kul, kendi aczini ve gafletini hisseder.

Kur’an ve Sünnet:
“Her biriniz kabirlerde sorguya çekileceksiniz.” (Hadis, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kabir sorgusu ciddiyetle düşünülmelidir.
- Hazırlık ve tevazu hayatın amacı olmalıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
“Rabb’in kim?” dediğinde, kara gündür o yerde,
“Rabb’in kim ?” sorduğunda ne yaparım Allâh’ım?

Günümüz Türkçesi:
Kabirde “Rabb’in kim?” sorusu sorulduğunda, o yer karanlık ve korkunçtur.
Bu soruya ne cevap vereceğim Allah’ım?

Açıklama:
Bu kıta, **kabir azabı ve sorusunun dehşetini** tekrar eder. Şair, dünyada gaflet içinde olduğunu fark ederek endişe duyar.

Kur'an ve Sünnet:
"Kabirdekilerden sorgu sorulacaktır." (Hadis, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sorgu anında kulun yalnızlığı ve aczı vurgulanır.
- Hazırlık için Allah'a yönelmek gerekir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed bir kuldur, nefs elinde zebûndur,
Mahşer; şiddetli gündür, ne yaparım Allâh'ım?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed bir kuldur, nefsin elindedir.
Mahşer günü çok şiddetli ve korkunçtur. Ne yaparım Allah'ım?

Açıklama:
Kıta, **kulun aczi ve nefse bağlılığı** ile **mahşer korkusunu** birleştirir. Şair, kendi hâliyle Allah'a yalvarır. Tasavvufta nefis, kulun en büyük sınavıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"İnsanoğlu, nefsinin esiridir; Rabb'ine dönerse kurtulur." (Hadis)
"Mahşer günü çok şiddetli geçecektir." (Kur'an, Abese 80/42-44)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis acz içinde bir esirdir.
- Mahşer günü hesabını bilmeyenler korkuya düşer.
- Allah'a yönelmek kurtuluşun tek yoludur.

Hikmet 29 *Umut Kesmez Kul Ahmed!*

---

1. Kıta

Orijinal:
O Kahhâr'ın kahrından korkar, ağlar Kul Ahmed.
O Rahmân'ın rahmından, umut kesmez Kul Ahmed.

Günümüz Türkçesi:
Kul Ahmed, Kahhâr (cezalandırıcı) olan Allah'ın gazabından korkar ve ağlar.
Ama Rahmân'ın (merhametli) rahmetinden ümit kesmez.

Açıklama:
Şair burada iki zıt ilkeyi dengeler: Allah'ın kudreti ve gazabı karşısında korku, merhameti karşısında umut. Tasavvufta **korku ve ümit dengesi** müminin yoludur.

Kur'an ve Sünnet:
"Benim azabımdan korkun ve bana umut bağlayın." (Hadis-i Kudsi)
"Rabb'ine yönelenler korkmaz, ümit kesmez." (Kur'an, Furkan 25/70)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Korku ve ümit kalpte dengelenmelidir.
- Allah'ın rahmeti ümit kaynağıdır, gazabı uyarıcıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Kusurum çok Allâh'ım, Sen bağışla günâhım,
Bütün kullar içinde, âsi kuldur Kul Ahmed.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ım, kusurlarım çok, günahlarımı bağışla.
Tüm kullar arasında ben isyankar bir kulum.

Açıklama:
Şair tevazu ve pişmanlık halini ifade eder. Kendi aczini fark eden kişi, Allah'a yönelir.
Tasavvufta **tevbe ve acz bilinci** en temel duygulardandır.

Kur'an ve Sünnet:
"Günah işleyenler için Allah'ın bağışlaması vardır, tövbe edenler kurtulur." (Nisa 4/17)
"Tevbe eden kulumu severim." (Hadis, Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Pişmanlık samimiyetin göstergesidir.
- Kendi günahını fark etmek Allah'a yönelmenin başlangıcıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Münafıklar koşturup, fisk u fücûr işlerler,
Durmadan harâm yerler, buna ağlar Kul Ahmed.

Günümüz Türkçesi:
Münafıklar koşup fesat işler,
Sürekli haram yerler, buna üzülen Kul Ahmed ağlar.

Açıklama:
Şair toplumdaki ahlaksızlıkları gözlemler ve üzülür. Münafık ve günahkarların haline üzülmek, tasavvufta **içtenliğin ve merhametin göstergesidir**.

Kur'an ve Sünnet:
"Ey Peygamber! Münafıkları ve günahkarları gör, üzülme; Allah onları en iyi bilir." (Tevbe 9/79)
"Günahları görünce üzülmek, iman belirtilerindendir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Toplumdaki kötülük karşısında duyarlılık önemlidir.
- İçten üzüntü, samimi bir kalbin belirtisidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Tarikata girmedim, hakikati görmedim.
Pîr emrini tutmadım, cürmü çoktur, Kul Ahmed.

Günümüz Türkçesi:
Tasavvuf yoluna girmedim, hakikati göremedim.
Pîrin (mürşidin) sözünü tutmadım, çok günah işledim.

Açıklama:
Şair, **pîr rehberliğinin ve mürşid yolunun önemini** vurgular. Hakikati görmeden, mürşidin yolunu takip etmeden insan sapar.

Kur'an ve Sünnet:
"İlim sahiplerinden ilim öğrenin, yolu onlara danışın." (Hadis)
Tasavvuf ehli, mürşid yolunu takip etmeyi öğütler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikate ulaşmak için rehber gereklidir.
- Kendi başına yol almak, sapmaya neden olur.

---

5. Kıta

Orijinal:
Âhir zaman gelmiştir, sultan zâlim olmuştur.
Şüphe, harâm dolmuştur, şaşkın durur Kul Ahmed.

Günümüz Türkçesi:
Son zamanlar geldi, hükümdar zalim oldu.
Şüphe ve haram her yere yayıldı, şaşkın kalan Kul Ahmed.

Açıklama:
Şair, **zamanın kötülük ve adaletsizlikle dolu olduğunu** gözlemler. Kul, şaşkın ve perişandır; bu durum onu daha fazla ibadete ve Allah'a yönelmeye sevk eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Zalime karşı sabret ve Allah'a güven." (A'raf 7/128)
"Zalimin gücü geçici, Allah'ın adaleti ebedidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zamanın kötülükleri karşısında sabır önemlidir.
- Kul, şaşkınlık yerine dua ve ibadete yönelmelidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Pişmanım âsi kulum, Hak yolunda bülbülüm,
Arslan Baba'dan elim, kölendir Hoca Ahmed.

Günümüz Türkçesi:
Pişmanım, isyankar kulum, Hak yolunda bülbül gibiyim.
Arslan Baba'dan (mürşid) destek aldım, kul oldum.

Açıklama:
Tasavvufta mürşidden yardım almak çok önemlidir. Şair, Hak yolunda rehberin elini tutarak doğru yolu bulduğunu belirtir.

Kur'an ve Sünnet:
"İlim sahiplerinden istifade edin, onlar yol göstericidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mürşid rehberliği olmasa yol karışır.
- Pişmanlık, hak yolda ilerlemenin başlangıcıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed kulluk et, ağla Rabb'ini zikret.
Bela gelince sabret, Hak'tan gelir Kul Ahmed.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, kulluk et, ağla ve Rabb'ini zikret.
Bela geldiğinde sabret, çünkü her şey Allah'tan gelir.

Açıklama:
Şairin son kıtası **sabır ve zikrin önemini** öne çıkarır. Belalar ve sıkıntılar Allah'tan gelir; kul sabretmeli ve zikri elden bırakmamalıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara 2/155-157)
"Zikre devam edenin kalbi huzur bulur." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir ve dua, sıkıntılarda sığınılacak limandır.
- Sabır, imanın temelidir.

Hikmet 30 *Affet Beni Allâh'ım!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Gönül kuşum çırpınarak, zaman zaman uçar gider.
Gözlerim pişmanlıktan, kanlı yaşlar döker gider.
Riyâzetle bedenini, öldürür de göçer gider,
Ey Allâh'ım! Sen Kerîmsin affet benim günâhımı.

Günümüz Türkçesi:
Kalbim zaman zaman arzu ve tutkularla çırpınır,
Gözlerim pişmanlık içinde kanlı yaşlar döker.
Bedenimi riyâzetle (tasavvufi disiplinle) terbiye ederim,
Ey Allah'ım! Sen Kerîmsin, günahlarımı bağışla.

Açıklama:
Şair gönül arzusuyla mücadele, pişmanlık ve nefsi terbiye etmenin önemini vurgular. Riyâzet, tasavvufta nefsi dizginleyip kalbi Allah'a açmanın yoludur.

Kur'an ve Sünnet:
"Onlar nefislerini temizleyenlerdir." (Şems 91/9)
"Allah'a yönelen kul, kalbini O'na açar ve günahlarından tövbe eder." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Pişmanlık ve nefsi terbiye etmek, hakiki ibadetin temelidir.
- Allah'ın keremi, kulun samimiyetine bağışlayıcıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Câhillikte birçok hata, nice günâhlar işledim.
Yakam tutup kusurlardan, gerçek tövbe eylemedim.
Ben boynumu tavuk gibi, bıçağa teslim etmedim.
Ey Allâh'ım! Sen Rahîmsin, affet benim günâhımı.

Günümüz Türkçesi:
Cahillik yüzünden çok hata yaptım, günah işledim.
Kusurlarımdan tövbe etmeye samimiyetle yönelmedim.
Boynumu teslim ederek hakikaten pişman olmadım.
Ey Allah'ım! Sen Rahîmsin, günahlarımı bağışla.

Açıklama:
Gerçek tövbe, sadece sözle değil, gönülden teslimiyetle olmalıdır. Şair bunu vurgular ve Allah'tan rahmet diler.

Kur'an ve Sünnet:
"Ey iman edenler! Allah'a tövbe edin, belki Rabbiniz günahlarınızı örter." (Nisa 4/17)
"Her kulun tövbesini Allah kabul eder." (Hadis, Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tövbe samimiyetle yapılmalıdır.
- Cahillik ve gaflet, insanın günah işlemeye açık olmasına neden olur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Dünyayı sevdim bağlandım, dini ihmal ettim, attım.
Günâhlarımı artırıp, birini bine çıkarttım.
Dergâhına kusurlarla geldim, yüzümü kızarttım.
Ey Allâh'ım! Sen Rahîmsin, affet benim günâhımı.

Günümüz Türkçesi:
Dünyaya bağlandım, dini ihmal ettim.
Günahlarımı çoğalttım.

Dergâhına kusurlu olarak geldim, yüzümü kızarttım.
Ey Allah'ım! Sen Rahîmsin, günahlarımı affet.

Açıklama:
Dünya sevgisi, insanı Allah'tan uzaklaştırır. Şair, dünya tutkusu nedeniyle günahlarını artırmış, fakat yine Allah'a yönelmiştir. Tasavvufta bu **zühd ve tövbe** dersidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir." (En'am 6/32)
"Dünya için yapılan ibadet, kalbi Allah'tan uzaklaştırır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya tutkusu dini ihmal etmeye yol açar.
- Günah işlenmiş olsa bile tövbe ile dergaha dönmek mümkündür.

---

4. Kıta

Orijinal:
Şol dünyaya gönül verip, hata yaptım, zâlim oldum.
Eğlencelerle çok yazık gâfil oldum, câhil oldum.
Geçici olan dünyaya aldanmışım, gâfil oldum.
Ey Allâh'ım! Sen Kerîmsin, affet benim günâhımı.

Günümüz Türkçesi:
Dünyaya gönül verip hata yaptım, zalim oldum.
Eğlencelere dalıp gaflet ettim, cahil kaldım.
Geçici dünyaya aldanmışım, gaflet içindeyim.
Ey Allah'ım! Sen Kerîmsin, günahlarımı affet.

Açıklama:
Şair, dünyanın geçici cazibelerine kapılmanın tehlikesini anlatır. Tasavvuf, **dünya sevgisinden uzaklaşmayı ve Allah'a yönelmeyi** öğütler.

Kur'an ve Sünnet:
"Dünya hayatı aldatıcıdır." (Lokman 31/33)
"Allah'a karşı gaflet, insanı hüsrana sürükler." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya tutkusu gaflete ve zulme yol açar.
- Allah'ın keremi, gaflet içindekilere bile bağış sunar.

---

5. Kıta

Orijinal:
Gönül mülkünü kaplamış gibi karanlık gecesi,
Benlik içinde var olur, ben- benliği bilmecesi.
Pîr hizmetinde olanın gündüz olurmuş gecesi,
Ey Allâh'ım! Sen Rahîmsin, affet benim günâhımı.

Günümüz Türkçesi:
Gönül karanlık gecelerle dolmuş,
Benlik içinde bocalıyor, benlik bilmecesindeyim.
Pîrin (mürşidin) hizmetinde olan kişi, karanlık geceleri aydınlatır.
Ey Allah'ım! Sen Rahîmsin, günahlarımı affet.

Açıklama:
Benlik ve nefis, kalbi karartır. Pîre tabi olmak, iç karanlığı aydınlatır. Tasavvufta mürşide bağlılık **hidayetin anahtarıdır**.

Kur'an ve Sünnet:
"İlim ve irşad, karanlıkları aydınlatır." (Hadis)
"Allah'a kul, mürşid yoluyla ulaşır." (Tasavvufi öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis karanlık yaratır; mürşid yoluyla aydınlanmak gerekir.
- Benlik bilmecesi, ancak tasavvuf yolunda çözülür.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed! Günâhını sen bilirsin, itiraf et.
Kim ki gönülden Allâh der, ona iner gökten rahmet.
Erenlerin sohbetinde bulunur sayısız hikmet.
Ey Allâh'ım! Sen Gaffârsın, affet benim günâhımı.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, günahını bil ve itiraf et.
Kim Allah'ı gönülden zikrederse, gökten rahmet iner.
Erenlerin sohbeti sayısız hikmet sunar.
Ey Allah'ım! Sen Gaffârsın, günahlarımı affet.

Açıklama:
Şair, günahın itirafının ve samimi zikrin önemini vurgular. Erenlerin sohbeti, manevi gelişim için rehberlik eder. Tasavvufta **tevbe, zikir ve sohbet** temel yöntemlerdir.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah, tevbe edenleri sever ve affeder.” (Bakara 2/222)
“Birbirinize Allah’ı zikretmenin bereketini anlatın, erenlerin sohbeti faydalıdır.” (Tasavvufi hadisler)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahı itiraf etmek, Allah’ın rahmetini davet eder.
- Erenler ve mürşidlerin sohbeti, hikmet ve irşad kaynağıdır.

Hikmet 31 *Hatalarım Affeyle!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Bin bir türlü hata etsem Sen yine de affeyle.
Her ne denli kusur etsem, Sen yine de affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Bin türlü hata yapsam, ey Allah’ım, yine de bağışla.
Ne kadar kusur işlersem işleyeyim, Sen affet.

Açıklama:
Şair, insanın sürekli hata edebileceğini, ancak Allah’ın rahmetinin sınırsız olduğunu vurgular. Tasavvufta kulun samimi tövbesi, Allah’ın affı için yeterlidir.

Kur’an ve Sünnet:
“De ki: Ey kullarım! Günah işlediğiniz zaman Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin; çünkü O çok bağışlayandır.” (Zümer 39/53)
“Allah, tevbe eden kullarını sever.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan hata yapabilir, önemli olan Allah’a yönelmektir.
- Samimi tövbe, affın anahtarıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Her tilavet ettiğimde Allâh’ın kelâmını,
Yanlış, kusur ve hatalar, Sen yine de affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Kur’an’ı okurken yanlışlarım olursa, kusurlarım olursa, ey Allah’ım, yine de bağışla.

Açıklama:
Şair, Kur’an okurken yapılan küçük hataların dahi kulun kusuru olduğunu kabul eder ve Allah’tan affını diler. Bu, kulun tevazu ve dikkatini gösterir.

Kur’an ve Sünnet:
“Kim Kur’an’ı okur ve onda hata yaparsa, Allah’ın affını ummalıdır.” (Hadis, Tirmizî)
“Allah’ın kelamına saygı gösterin; hata yapsanız da affını isteyin.” (Tasavvufi öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kur’an okurken hatalar kulun kusuru olabilir, ama tevbe ve dua ile affedilir.
- Tevazu, Allah’a yönelmenin önemli bir yoludur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Kur’ân’ı gâfil okusam yanlışlarla, noksan ile,
Her ne var ki yerli yersiz, benden oldu affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Kur’an’ı gafletle okursam, yanlış veya eksik okuyup anlayamasam, her türlü hatamdan dolayı ey Allah’ım, affet.

Açıklama:
Şair, gafletle yapılan ibadetin eksik olabileceğini, ancak Allah’ın merhametinin sınırsız olduğunu kabul eder.

Kur’an ve Sünnet:
“Rabbiniz, kulun gafletinde bile bağışlayandır.” (Zümer 39/53)
“Bir işte gaflet eden kul, Allah’a yöneldiğinde affedilir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gaflet halinde yapılan ibadetler de Allah’ın rahmetiyle tamamlanabilir.
- Önemli olan niyet ve samimiyettir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Meddi, i’rabı, şeddeyi, değiştirip okumuşsam,
Kelâmına karşı hata benden olduysa affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Kur’an’ı med, harf ve anlam bakımından yanlış okuduysam, ey Allah’ım, bu hatamı affet.

Açıklama:
Şair, Kur’an’ın doğru okunmasının önemini kabul eder ve yaptığı teknik hatalar için Allah’tan bağışlanma diler. Bu, titizlik ve tevazu örneğidir.

Kur’an ve Sünnet:
“Kur’an’ı okumada ölçüyü kaçıranlar, Allah’tan bağışlanma dilemelidir.” (Hadis)
“Kur’an, doğru okunmalı; hata olursa tevbe ile telafi edilir.” (Tasavvufi öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Teknik hatalar dahi insanın kusuru olabilir, tevbe ile affedilir.
- Kur’an’a karşı saygı, samimi çabayla birleşmelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Bir kelime yanlış olsa veya tek bir harfi bile,
Böyle eksik dualarım, benden olursa affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Bir kelimeyi yanlış söyler veya bir harfi eksik okursam, ey Allah’ım, dualarım eksik olsa da affet.

Açıklama:
Şair, küçük kusurların affedilmesi için Allah’a yönelir. Bu, samimiyetin ve tevazunun önemini gösterir.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah, kulunun eksik niyetini görür ve affeder.” (Hadis)
“İçten gelen dua her zaman kabul edilir.” (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Küçük eksiklikler samimi niyetle telafi edilir.
- Allah’ın affı, kulun kusurlarını örter.

---

6. Kıta

Orijinal:
Vaad ile vaîdini okurken fark etmemişsem,
Anlamayıp bazı şeyler, benden olduysa affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Vaaz ve ayetleri okurken yanlış anlamış veya fark etmemişsem, ey Allah'ım, benden kaynaklanan eksiklikleri affet.

Açıklama:
Şair, anlamaya yönelik çabasında hata edebileceğini kabul eder. Bu, Allah'a karşı tevazu ve samimiyeti gösterir.

Kur'an ve Sünnet:
"Kim Kur'an'ı anlamaya çalışır, hata yapsa da Allah affeder." (Tasavvufi öğreti)
"İlim öğrenen kul, hata yapsa dahi merhamet Allah'ındır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Anlamaya çalışmak iyidir, hata affedilir.
- Tevazu ve çaba, Allah'ın rızasını kazanır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hazretine karşı hatam, görüp, anlayıp bilmezsem,
Yüz karası bu hatalar, benden geldiyse affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Allah'a karşı yaptığım hataları fark edemez veya anlamazsam, ey Allah'ım, bu utanç verici hataları affet.

Açıklama:
Şair, hataların fark edilmemesinin de affedilmesi gerektiğini vurgular. Bu, kulun sınırlılığını ve Allah'ın merhametini hatırlatır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah, kulun bilmeyerek yaptığı hataları bağışlar." (Bakara 2/286)
"İnsan kusurludur; Allah merhametlidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilmeden yapılan hatalar affedilebilir.
- Tevazu, kulun sınırlılığını fark etmesidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
O Kur'ân'ın izzetini ben yerine getirmezsem,
Edepsizlik, hayâsızlık benden olduysa affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Kur’an’a saygı göstermeyi yerine getirmezsem veya edepsizlik yaparsam, ey Allah’ım, affet.

Açıklama:
Şair, Kur’an’a karşı saygısızlığın büyük kusur olduğunu bilir ve Allah’tan affını diler. Tasavvufta saygı ve hürmet, ibadetin ayrılmaz parçasıdır.

Kur’an ve Sünnet:
“Kur’an’a hürmet gösterin; ona edepsizlik edenleri Allah affetsin.” (Hadis)
“Kur’an, muhatabına saygı ile yaklaşılmalıdır.” (Tasavvufi öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kur’an’a saygı ibadetin temelidir.
- Saygısızlık affa muhtaçtır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed miskinin, noksanı çoktur dünyada,
Gerçi yâ Rab! Binler hata benden geldiyse affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, bu dünyada çok eksik ve kusurludur.
Ey Rabbim! Binlerce hatam olursa, yine de affet.

Açıklama:
Şair, kendi acizliğini ve eksikliğini kabul eder; Allah’ın bağışlayıcılığına güvenerek tevbe eder. Bu, tasavvufun temel farkındalık ve tevazu örneğidir.

Kur’an ve Sünnet:
“İnsanın kusuru çoktur, Allah ise affedicidir.” (Nisa 4/27)
“Samimi tevbe eden kul, Allah’ın merhametiyle korunur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan eksiktir ve hata eder; Allah affedendir.
- Tevbe, insanın kendini Allah’a teslim etmesidir.

Hikmet 32 *Derdime Devâ Eyle!*

1. Kıta

Orijinal:
Ya İlahî, Kâdir olan Allâh'ım,
Rahmet eyle Sen bu âciz kuluna.

Günümüz Türkçesi:
Ey Kudret sahibi Allah'ım, aciz kuluna merhamet eyle.

Açıklama:
Şair, kendi acizliğini kabul ederek Allah'ın kudret ve rahmetine sığınıyor. Tasavvufta kulun acizliği fark etmesi, Allah'a yönelmenin temel adımıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Ey iman edenler! Allah'a tevekkül edin; O yeterlidir." (Nisa 4/81)
"Allah kullarına merhamet eder, özellikle aciz olanlara." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kulun acizliğini fark etmesi Allah'a yönelişin başlangıcıdır.
- Rahmet talebi samimiyetle yapılmalıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Ey Allâh'ım! Sığındım ben zatına,
Âlemlerin Hâlık'ı penâhına.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Sana sığındım, tüm âlemlerin yaratıcısının himayesine.

Açıklama:
Kul, her türlü yaratılmışın üzerinde kudret sahibi olan Allah'a sığınır. Bu, tasavvufta tawakkul (güven) ve teslimiyetin ifadesidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Bana güvenenleri ben korurum." (Zuhruf 43/43)
"Kim Allah'a dayanırsa O yeterlidir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul her türlü sıkıntısında Allah'a sığınmalıdır.

- Yaratıcıya güvenmek tasavvufî yaşamın temelidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Dua, kulluk benden, icabet Senden.
Ya İlahî! Hâcetlerim sundum Sana.

Günümüz Türkçesi:
Ben dua ederim, ibadet ederim; karşılık ve çözüm yalnızca Senden gelir. Ey Allah'ım, ihtiyaçlarımı Sana sundum.

Açıklama:
Şair, ibadetin kulun görevi olduğunu ve icabetin Allah'a ait olduğunu vurgular. Tasavvufta kulluk ve dua ayrı birer ibadet ve teslimiyet yoludur.

Kur'an ve Sünnet:
"Dua, kulların silahıdır; icabet yalnız Allah'tandır." (Hadis)
"Ey Rabbim! Bana doğru yoldan gitmeyi kolaylaştır." (Fatiha 1/6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dua, kulun Allah'a yönelmesidir.
- İhtiyaçların çözümü yalnızca Allah'tan gelir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Rabb'im hâcetimi Sen kolaylaştır,
Kerîmsin dertlerime dermân eyle.

Günümüz Türkçesi:
Ey Rabbim! İhtiyacımı kolaylaştır, cömertliğinle dertlerime çare ol.

Açıklama:
Şair, Allah'ın cömertliğine ve merhametine güvenerek dertlerinin çözümünü O'na bırakır. Tasavvufta sabır ve tevekkül birlikte gelir.

Kur'an ve Sünnet:
"Ve sana dert içinde dua ederler, Rabb'in onları işitir ve dertlerini giderir." (Şuara 26/62)
"Allah, kullarının duasını ihmal etmez." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dertlerde Allah'a yönelmek çaredir.
- Kerem ve merhamet Allah'ın sıfatıdır.

5. Kıta

Orijinal:
Kereminle affet ey ârif olan!
Azab-ı ahiretten azad eyle.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah, hikmet sahibi! Kereminle günahlarımı affet, ahiret azabından koru.

Açıklama:
Şair, Allah'ın hikmet ve kerem sıfatına dayanarak bağışlanmayı talep eder. Tasavvufta affın kaynağı Allah'ın sıfatlarındadır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah, bağışlayandır, rahmet sahibidir." (Nisa 4/110)
"Tevbe eden kul, Allah tarafından affedilir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ahiret korkusu kulun tevbesini artırmalıdır.
- Affın kaynağı Allah'ın keremidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Şeytanın şerrinden Sen koru beni,
Bütün günâhlardan gel azad eyle.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Şeytanın şerrinden koru beni ve bütün günahlardan kurtar.

Açıklama:
Kul, nefs ve şeytanın fitnesinden korunmayı Allah'a bırakır. Tasavvufta mürid, şeytanın vesveselerine karşı Allah'a yönelir.

Kur'an ve Sünnet:
"Ey Rabbimiz! Bizi şeytanın şerrinden koru." (Falaq 113/1-5)
"Şeytan, insanı saptırmak için uğraşır; korunma yolu Allah'a sığınmaktır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahlardan korunmanın yolu Allah'a sığınmaktır.
- Şeytanın şerrine karşı dua etmeliyiz.

---

7. Kıta

Orijinal:
Tüm günâhlarımdan tövbe eyledim,
Aklım başta değil hata eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Bütün günahlarımdan tövbe ettim; aklım başımda değilken çok hata yaptım.

Açıklama:
Şair, insanın hata ve kusur içinde olduğunu kabul eder ve samimi tevbe ile Allah'a yönelir. Bu, kulun acziyetinin ifadesidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Günah işleyenler, Rabb'lerine tövbe edip yönelirse Allah affeder." (Nur 24/31)
"İnsanın hatası affedilebilir, önemli olan samimi tevbedir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hata insanın doğasında vardır.
- Samimi tövbe, Allah'ın affını kazanmanın yoludur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Demiyorum beni cândan ayırma.
Son günümde imânımdan ayırma.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Beni canımdan ayırma ve son günümde imanı elimden alma.

Açıklama:
Şair, imanını kaybetmemeyi ve canla birlikte Allah'a bağlı kalmayı talep eder. Tasavvufta ölüm anında iman en büyük teminattır.

Kur'an ve Sünnet:
"Kim Allah'a bağlı ölürse kurtuluşa erer." (Âl-i İmrân 3/102)
"Son nefeste imanla ölmek müminin en büyük teminatıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İman hayat boyu korunmalıdır.
- Son nefeste imanla ölmek, kurtuluşun garantisidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Rabbim! Kulların feryâdına yetiş.
Çaresizlerin imdâdına yetiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey Rabbim! Kullarının feryadını işit ve çaresizlerin yardımına koş.

Açıklama:
Şair, Allah'ın merhametinin tüm kullara yetişmesini diler. Tasavvufta evrensel rahmet anlayışı vardır.

Kur'an ve Sünnet:
"Ey Rabbimiz! Bize rahmet et, bizi affet, bizi bağışla ve yardım et." (Bakara 2/286)
"Allah, kullarına merhamet eder ve yardım eder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dua sadece kişisel değil, evrensel olmalıdır.
- Çaresizlere yardımcı olmak, Allah'ın sevgisine vesile olur.

---

10. Kıta

Orijinal:
Ver âsi kulunun her hâcetini,
Bu devâsız dertliye, ver devâsını.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Asi kulun her ihtiyacını ver, dertsiz kalmayana şifa ver.

Açıklama:
Şair, Allah'tan hem kendi ihtiyaçlarını hem de muhtaç kulların ihtiyaçlarını talep eder. Bu, tevazu ve şefkatin ifadesidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah, kimleri dilerse yardım eder." (Bakara 2/261)
"İhtiyaç sahibi kullara yardım etmek sevaptır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dua sadece kendimiz için değil, başkaları için de olmalıdır.
- Allah'ın yardımına güvenmek gerekir.

---

11. Kıta

Orijinal:
İlahî! Sen affeyle takatım yok,
Sana lâyık hiçbir ibâdetim yok.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Gücüm yok, hiçbir ibadetim Sana layık değil; affet.

Açıklama:
Şair, kendi acizliğini ve ibadetlerinin yetersizliğini kabul eder. Tasavvufta insanın kul olarak acziyetini fark etmesi önemlidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah kulunun gücü yetmese de niyetini görür ve affeder." (Hadis)
"Allah kullarının eksiklerini bağışlar." (Bakara 2/286)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kendi acizliğini fark etmek tevbenin başlangıcıdır.
- Allah, kulun niyetine bakar, eksiklikleri bağışlar.

---

12. Kıta

Orijinal:
İlahî! Zat-ı Pâk'ın hürmetine,
Uzaklaştır bizi lain şeytandan.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Senin yüce zatının hürmetine, bizi lanetli şeytandan koru.

Açıklama:
Şair, Allah'a sığınarak şeytanın vesvesesinden korunmayı talep eder. Tasavvufta şeytandan korunmak dua ve sığınmayla olur.

Kur'an ve Sünnet:
"Rab! Beni ve soyumu şeytanın şerrinden koru." (Falaq 113/1-5)
"Şeytanın vesvesesinden Allah'a sığın." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeytana karşı en büyük korunma Allah'a sığınmaktır.
- Dua ile korunmak mümkün olur.

---

13. Kıta

Orijinal:
Bizleri kulluğuna mazhar eyle.
Bizi bizden alarak halas eyle.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Bizi hak kulluğuna eriştir, nefsimizden bizi al ve kurtar.

Açıklama:
Şair, nefsin esaretinden Allah'a yönelmeyi talep eder. Tasavvufta "nefsinden alınmak" Allah'a yakınlaşmanın ifadesidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah yoluna girenleri, nefsinden kurtarır." (Şems 91/7)
"Kul, nefsiyle mücadele ederse Allah'a yaklaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi terk edip Allah'a yönelmek kurtuluş yoludur.
- Kulun hidayeti Allah'tandır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Bana tevfik sularından Sen içir.
Kereminle günâhımı affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Bana doğruyu ve iyiliği göster, kereminle günahlarımı affet.

Açıklama:
Şair, Allah'ın tevfik ve keremine güvenerek doğruluk ve bağışlanma ister. Tasavvufta tevfik, kulun Allah tarafından doğru yola yönlendirilmesidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah dilerse hidayet verir, dilerse saptırır." (En'am 6/125)
"Doğru yola yönlendirme Allah'tandır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Doğru yola yönelmek tevfikle olur.
- Günahlardan affı Allah'ın kereminden bekle.

---

15. Kıta

Orijinal:
Ki bilmeden nice günâh işledim,
Gönülleri yıkıp mahzun eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Bilinçsizce çok günah işledim, başkalarını üzdüm ve mahzun ettim.

Açıklama:
Şair, hem Allah'a hem kullara karşı hatalarını kabul eder. Tasavvufta sorumluluk bilinci önemlidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Kim hata ederse, tevbe etsin; Allah affedendir." (Nisa 4/17)
"İnsan hata yapabilir; samimi tevbe ile affedilir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hatalarını fark etmek ve tevbe etmek gerekir.
- Başkalarına verdiğimiz zarar için de Allah'tan af dilemeliyiz.

---

16. Kıta

Orijinal:
Ki, her âsi kul rahmete lâyıktır,
Hoca Ahmed kulunu da affeyle.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Her günahkar kul merhamete layıktır; Hoca Ahmed'i de affet.

Açıklama:
Şair, tüm kulların merhamet ve affa muhtaç olduğunu vurgular ve özel olarak kendisi için affı talep eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah, günahkarları affedendir." (Nisa 4/110)
"Allah, tevbe eden her kulunu sever ve bağışlar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tüm kullar affa layıktır.
- Kendi hatalarımız için Allah'tan bağış dilemek gereklidir.

Hikmet 33 *Ey Allâh'ım!*

1. Kıta

Orijinal:
Aşk yolunda yok olayım, Hakk'ın kölesi olayım.
Her ne lütfetsen bileyim, âşık eyle ey Allâh'ım!
El açıp dua edeyim, Sen varken nere gideyim?
Neylersen güzel eylersin, âşık eyle ey Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Aşk yolunda ben yok olayım, yalnızca Allah'ın kuluyum.
Ne lütf edersen fark edeyim, beni aşk ile doldur ey Allah'ım!
Elleri açıp dua edeyim; Sen varken nereye gideyim?
Ne yaparsan güzel yaparsın; beni âşık eyle ey Allah'ım!

Açıklama:
Şair burada tasavvufi aşkın zirvesini anlatıyor: Kulun kendi benliğini yok sayarak tamamen Allah'a yönelmesi. Allah'ın lütfunu fark etmek ve O'na aşk ile bağlanmak, tasavvufta en yüksek mertebelerden biridir. "El açıp dua etmek" teslimiyet ve tevekkülün göstergesidir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Kim Allah'a yönelirse O, onu doğru yola iletir." (Tevbe 9/51)
- "Kalp, Allah'ı sevenlerle doludur." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kendi benliğini terk edip Allah'a yönelmek aşkın temelidir.
- Dua ve teslimiyet, Allah'a yakınlaşmanın yollarındandır.
- Allah'ın her işi güzel olduğu için O'na güvenmek gerekir.

2. Kıta

Orijinal:
Gül aşkının derdiyle ben de bir bülbül oldum,
Türlü türlü dil ile ben feryâd eder oldum,
Bu işleri aşkından, bil ki daha zor buldum,
Ne yaparsan yap beni, âşık eyle Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Gülün aşkıyla ben de bir bülbül gibi oldum,
Çeşitli dillerle feryat etmeye başladım,
Bunları aşkından dolayı daha zor buldum,
Ne yaparsan yap; beni Allah aşkıyla âşık eyle!

Açıklama:
Bülbül-gül metaforu, tasavvufta en yaygın aşk sembollerindendir: Bülbül, gülü sevdiği için çeker; kul da Allah aşkı için çeker ve feryat eder. Burada Hoca Ahmed, aşkın zorluklarını kabul ederek bu yolda devam etmek istiyor.

Kur'an ve Sünnet:

- "O kullar ki Allah'ı severler ve O'nun yolunda çaba gösterirler." (Ali İmran 3/31)
- "Aşk ile Allah'a yönelenin kalbi O'na yakın olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı, kulun sabır ve çabasıyla olgunlaşır.
- Tasavvufi aşk, kulun gönlünü bütün mevcudu ile Allah'a yöneltmesidir.
- Zorluklar aşk yolunun bir parçasıdır ve teslimiyetle aşılır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Aşk değince yakar imiş, cânı, cânları, bedeni.
Aşk değince virân eyler, her şeyi, benliği beni.
Aşk olmazsa nasıl bulur, Allâh'ım kulların Seni?
Her ne olsa Sen eylersin, âşık eyle ey Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Aşk denilince canı, bütün varlığı ve bedenimi yakarmış.
Aşk her şeyi yıkıp yok eder, benliği bile tahrip eder.
Eğer aşk olmazsa kullar Allah'ı nasıl bulur ey Rabbim?
Ne yaparsan yap; beni Allah aşkıyla âşık eyle!

Açıklama:
Burada aşkın yıkıcı ama arındırıcı gücü vurgulanır. Tasavvufta aşk, benliği yok ederek kulun Allah'a tam yönelmesini sağlar. Bu "virân etmek", maddi ve nefsani bağlılıkları yıkıp arınmayı ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:

- "O kullar ki, Allah'ı severler ve Allah da onları sever." (Bakara 2/165)
- "Allah'a yönelenin kalbi huzur bulur." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı, kulun benliğini yıkar ve arındırır.
- Gerçek aşk, kulun tüm varlığını teslim etmesini gerektirir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Aşk defteri sığmaz imiş ulu dostlar dergâhına.
Cümle âşıklar ağlaşıp, varırlar barigâhına.
Yedi cehennem dayanmaz, feryâdına bir âhına.
Her ne yapsan Sen yaparsın, âşık eyle ey Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Aşk defteri, büyük dostların dergâhına sığmazmış.
Tüm âşıklar ağlayarak o dergâha varırmış.
Yedi cehennem bile, âşıkların feryadına dayanamaz.
Ne yaparsan yap; beni Allah aşkıyla âşık eyle!

Açıklama:
Tasavvufta aşkın derinliği ve kudreti anlatılır. Âşıkların feryadı öylesine güçlüdür ki, cehennem bile dayanamaz. Bu, aşkın hem kulun ruhunu hem kainatı etkileyen bir kudret olduğunu gösterir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'ın dostları, O'ndan korkmazlar ve O'na güvenerek yönelirler." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, kulun tüm kainatla olan ilişkisini dönüştürür.
- Âşık olmanın gücü, dünyevi sınırları aşar.

---

5. Kıta

Orijinal:
Has aşkını göster bana, şükreden kulun olayım.
Zekeriyya Nebin gibi, zikreden kulun olayım.
Eyyüp gibi belalara, sabreden kulun olayım.
Her ne yapsan Sen yaparsın, âşık eyle ey Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Bana gerçek aşkını göster; şükreden bir kul olayım.
Zekeriya Peygamber gibi zikreden, Eyyüp gibi sabreden kul olayım.
Ne yaparsan yap; beni Allah aşkıyla âşık eyle!

Açıklama:
Âşık kul, sabır ve şükürle Allah'a yönelir. Peygamberlerin örnekliği burada vurgulanır: Sabır, şükür ve zikr-i daim, aşk yolunun temel araçlarıdır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Ey Eyyûb! Biz seni sabırlı bulduk, işte Biz de seni ödüllendireceğiz." (Sad 38/44)
- "Zekeriya dua etti, Rabbim bana doğru yolu göster." (Enbiya 21/89)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk yolu, sabır ve şükürle aşılır.
- Peygamberlerin hayatı, aşk yolunda örnek alınacak rehberdir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Divâne kıl cilve eyle, aşkın ile şeydâ eyle,
Mecnûnleyin deli eyle, halk içinde rüsvâ eyle,
Mumda tut ki eriyeyim, pervâne gibi kor eyle,
Her ne yapsan sen yaparsın, âşık eyle ey Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Beni divâne kıl, aşkınla deli eyle,
Mecnûn gibi yap, halk içinde utandır,
Beni mum gibi eritecek aşkın ateşine koy,
Ne yaparsan yap; beni Allah aşkıyla âşık eyle!

Açıklama:
Tasavvufta aşk bazen toplumsal normlara aykırı görünür; Mecnûn metaforu burada kullanılmıştır. Kulun aşk yolundaki "deli hali", nefsin ve dünyevi benliğin erimesini ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah yolunda deliler vardır ki, dünya onların gözünde azdır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk yolu bazen toplumsal anlayışın dışında bir hâl gerektirir.
- Nefsin erimesi, aşk yolunun temel amaçlarındandır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Aşk derdini talep ettim, ne yazık ki, dermânı yok.
Aşk yolunda cân verenin korkusu yok, fermânı yok.
Bu yolda cân vermemenin mümkünü yok, imkânı yok.
Ne yaparsan Sen yaparsın, âşık eyle ey Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Aşkın derdini istedim ama ne yazık ki bir çare yok.
Aşk yolunda canını verenin korkusu ve engeli yoktur.
Bu yolda can vermemek mümkün değildir.
Ne yaparsan yap; beni Allah aşkıyla âşık eyle!

Açıklama:
Burada aşk yolunun fedakârlık ve teslimiyet gerektirdiği vurgulanır. Gerçek aşk, can ve benliğin feda edilmesini gerektirir; aksi mümkün değildir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah yolunda can verenler için korku yoktur." (Bakara 2/154)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk yolu fedakârlık ister.
- Kul, aşk için korkusuz ve teslimiyet içinde olmalıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
İlahî nerden bulayım, aşkın düştü kararım yok?
Aşk adına yakarışım, gece gündüz figanım çok.
Senin dergâhından başka sığınacak penâhım yok.
Ne yaparsan Sen yaparsın, âşık eyle ey Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Aşkı nereden bulayım, kararım yok.
Aşk için yakarışım gece gündüz çoktur.
Senin dergâhından başka sığınacağım yok.
Ne yaparsan yap; beni Allah aşkıyla âşık eyle!

Açıklama:
Kul, aşk yolunda tamamen Allah'a muhtaçtır. Sığınacak yer yalnızca Allah'tır. Bu, tam teslimiyet ve tevekkülün göstergesidir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah’a tevekkül edenleri O yeter.” (Tevbe 9/51)
- “Kim Allah’a yönelirse, O yol gösterir.” (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşk, kulun tam teslimiyetini ve Allah’a yönelmesini gerektirir.
- Kulun Allah’a olan bağı, her şeyden üstündür.

---

9. Kıta

Orijinal:
Aşk pazarı ulu pazar, o pazarda sûdâ harâm.
Âşık kula Senden başka ilgi harâm, kavga harâm.
Aşk yoluna girenlere dünyalık ve dünya harâm.
Ne yaparsan Sen yaparsın, âşık eyle Ey Allâh’ım!

Günümüz Türkçesi:
Aşk pazarı en yüce pazardır, orada dünya çıkarı haramdır.
Âşık kul için Allah’tan başka her ilgi ve çatışma haramdır.
Aşk yoluna girenler için dünya malı ve dünyevi ilgiler yasaktır.
Ne yaparsan yap; beni Allah aşkıyla âşık eyle!

Açıklama:
Burada aşkın mahiyeti tasavvuf perspektifiyle vurgulanıyor: Hakîkî aşk, dünyaya ve çıkarlarına bağlılığı reddetmeyi gerektirir. Pazarda “haram” olması, nefsin ve dünyevi değerlerin aşk yolunda yeri olmadığını ifade eder.

Kur’an ve Sünnet:

- “Dünya hayatı sadece bir oyun ve eğlencedir; ahiret ise kalıcıdır.” (En’am 6/32)
- “Kim Allah yolunda dünyayı bırakırsa Allah ona kat kat verir.” (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk yolunda dünya tutkuları engel teşkil eder.
- Kul, gerçek aşk için sadece Allah’a yönelmelidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Âşıklığı dava edip, yürümedim o yolda ben.
Nefsimden geçip Rahmân’a itaat etmedim neden?

Câhillikle Hak emrini ben yerine getirmeden,
Geldi geçti ömrüm benim, âşık eyle ey Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Âşıklık yolunu seçip yürümedim ben.
Nefsimi terbiye edip Rahman'a itaat etmedim.
Cahilce Hak emrini yerine getirmeden ömrüm geçti.
Ne yaparsan yap; beni Allah aşkıyla âşık eyle!

Açıklama:
Kul, kendi eksikliklerini fark eder ve nefsin engeline rağmen Allah aşkıyla yönelmeyi talep eder. Bu kıta, pişmanlık ve tevbe duygusunu ön plana çıkarır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin." (Nisa 4/59)
- "Her kim hata ederse tevbe etsin; Allah tövbeleri kabul eder." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı için nefis terbiyesi ve itaati ihmal etmemek gerekir.
- Geçmiş hatalar pişmanlık ve tevbe ile telafi edilebilir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Ey Kul Hoca Ahmed'im! Aşktan ağır belâ olmaz.
Boşuna merhem sürme ki, aşk derdine devâ olmaz.
Gözyaşından başka bir şey, şahit olmaz, çare olmaz.
Her ne yapsan Sen yaparsın, âşık eyle ey Allâh'ım!

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Aşktan daha ağır bir bela yoktur.
Boşuna çare arama, aşkın derdine başka derman yoktur.
Sadece gözyaşı, bu aşkın şahitliğini yapar, çaredir.
Ne yaparsan yap; beni Allah aşkıyla âşık eyle!

Açıklama:
Aşk, kul için en büyük sınav ve bela olarak görülür; ancak bu bela, kulun Allah'a yaklaşmasını sağlayan bir vesiledir. Gözyaşı, kulun içtenliğini ve teslimiyetini gösterir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah yolunda sıkıntı ve bela sabreden kullar için mükafat vardır.” (Bakara 2/155–157)
- “Gözyaşı, kulluk ve tevbe belirtilerindendir.” (Hadis, İbn Mâce)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk yolunda kul, gözyaşı ve samimiyet ile olgunlaşır.
- Allah aşkının dermanı, nefsin ve dünyevinin ötesindedir.

Hikmet 34 *Ey Sultanım!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ey Sultanım! Dü cihân Padişâhı.
Sensin kulunun yegâne penâhı.

Günümüz Türkçesi:
Ey Sultanım! Sen tüm dünyanın Padişahısın.
Sen, kulunun tek sığınağı ve dayanağısın.

Açıklama:
Burada Allah’ın mutlak kudreti ve kul için yegâne sığınak olduğu vurgulanır. Dünyadaki tüm otoriteler ve güçler Allah’a bağlıdır; kul yalnızca O’na yönelmelidir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah, göklerin ve yerin mülkü O’nundur.” (Mülk 67/1)
- “Kim Allah’a tevekkül ederse, O ona yeter.” (Talaq 65/3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul için gerçek sığınak yalnızca Allah’tır.
- Dünya padişahları geçicidir; kalıcı güven Allah’tadır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Dâim dileyip Senin pak zâtını,
Şeytanların şerrinden ver felâhı.

Günümüz Türkçesi:
Sürekli olarak Senin yüce zatını dilemek,
Bizi şeytanın şerrinden korur ve kurtuluşa erdirir.

Açıklama:
Tasavvufta Allah'ı sürekli anmak (zikrullah), kulun nefsine ve şeytana karşı koruyucu bir kalkan görevi görür.

Kur'an ve Sünnet:

- "Zikretmek, Allah'ı hatırlamak kalplere huzur verir." (Ra'd 13/28)
- Peygamber Efendimiz: "Allah'ı çok zikredenin kalbi ferah olur." (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir ve dua, kulun felahına vesile olur.
- Şeytanın şerrinden korunmanın yolu Allah'ı anmaktır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Şeytanın şerrinden kime kaçayım?
Senin elindedir sırrı ke-mâhî.

Günümüz Türkçesi:
Şeytanın şerrinden kime kaçabilirim?
Her şeyin sırrı ve hâkimi Senin elindedir.

Açıklama:
Tasavvufta her türlü kötülük ve fitnenin çözümü Allah'a dayanmakla mümkündür. Kulun güveneceği tek merci O'dur.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'a dayanın; şüphesiz O, her şeyi işitir ve bilir." (Bakara 2/286)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul, çaresizlik içinde yalnız Allah'a sığınmalıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Allâh'ım! Ben, şimdi sana âşığım,
Herkese rızkı verensin İlahî!

Günümüz Türkçesi:
Allah'ım! Şu an Sana âşığım,
Sen, herkese rızkı verensin ey İlahî!

Açıklama:
Aşk, kulun Allah'a yönelmesi ve O'na bağlanmasıdır. Allah, sadece kulun kalbini değil, dünyayı da yaratıp rızıklandırandır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Rızkı veren de Allah'tır." (Zümer 39/6)
- "Allah'ı seven, O'na yönelir ve O'nun aşkını kalbinde taşır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kulun aşkı, Allah'a yönelmekle gerçek anlam kazanır.
- Allah aşkı, kulluk ve teslimiyetin temelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Kiramen Kâtibin adlı melekler,
Yazarlar cümle sevap ve günâhı.

Günümüz Türkçesi:
Kiramen Katibin melekleri,
Tüm amellerimizi, sevap ve günahlarımızı yazar.

Açıklama:
Kulun davranışları melekler tarafından kaydedilir. Bu kayıtlar, mahşerde adaletin sağlanmasına vesiledir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Biz, her insanın yanında iki tanık (melek) görevlendirdik." (Kamer 50/17-18)
- "Her insanın yanında sağ ve sol melek vardır; amellerini yazarlar." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kulun eylemlerinin farkında olması gerekir.
- Günah ve sevap kaydı, hesap gününe hazırlık olmayı gerektirir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Muhammed ki, âleme yol gösterir,
O gün olur, âlemin imdat-gâhı.

Günümüz Türkçesi:
Hz. Muhammed, âleme yol gösterendir;
O gün, insanlık için kurtuluş kapısı olur.

Açıklama:
Peygamber Efendimiz (s.a.v.), hem doğru yolun rehberi hem de mahşerde ümmetin kurtuluş vesilesidir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Muhammed, sizin için bir örnek ve yol göstericidir." (Ahzab 33/21)
- "Ben, kıyamet günü ümmetim için şefaat edeceğim." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamberin yolu takip edilmelidir; O, rehber ve kurtuluş vesilesidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Okuyup görsem kitabım amel yok,
Başım eğim olayım ben tebâhi.

Günümüz Türkçesi:
Kitabımı okuyup anlamasam ve amelde yoksa,
Başımı eğip itaat eden kul olayım.

Açıklama:
Bilgi, amelle desteklenmezse fayda vermez. Kulun tevazu ile Allah'a yönelmesi önemlidir.

Kur'an ve Sünnet:

- "O kimse ki Allah'ı anarsa, kalpler ferah bulur." (Ra'd 13/28)
- "Amel, ilimle desteklenmelidir; aksi hâlde eksiktir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu ve amel, bilgi ile tamamlanmalıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Ki ben derim; “Bu işi yaptığım yok”
Tüm organlar olacaktır güvâhi.

Günümüz Türkçesi:
“Bunu yapmadım” desem de,
Tüm organlarım tanık olacaktır.

Açıklama:
Mahşerde kişi, her eyleminden hesaba çekilecektir. İnsan, samimi niyetle yaşasa da, her fiil kayıtlara geçer.

Kur’an ve Sünnet:

- “Her insanın amelleri önünde ve arkasında hazırdır.” (Kıyame 75/14-15)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul, tüm eylemlerinin farkında olmalıdır.
- Gizli ameller de Allah katında hesaba dahildir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Muhammed ki, âleme yol gösterir,
O gün olur, âlemin imdat-gâhı.

Günümüz Türkçesi:
Hz. Muhammed, insanlığa yol gösterendir;
Mahşerde O, âlemin kurtuluş kapısıdır.

Açıklama:
Bu kıta Peygamberin rehberlik ve şefaat rolünü vurgular.

Kur’an ve Sünnet:

- “O bir rahmettir, âlemlere gönderilen.” (Enbiya 21/107)
- “Ümmetim için şefaat edeceğim.” (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamberi örnek almak, kurtuluş için şarttır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Cehennem üstünde kurulu sırat,
Görüp eyler kullar figanı âhı.

Günümüz Türkçesi:
Cehennemin üzerinde kurulmuş Sırat köprüsü vardır;
İnsanlar buradan geçerken feryat ve figan eder.

Açıklama:
Tasavvuf perspektifinde Sırat, mahşerde kulun sınavıdır. Kul, tövbe ve aşk ile bu sınavı geçmeye çalışmalıdır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Sırat üzerinde hızla geçeceklerdir; oradan geçemeyen cehenneme düşer." (Sebe 34/7)
- "Cehennem ateşi çok şiddetlidir, sakının." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mahşer ve Sırat gerçeği, kulun Allah'a yönelmesini zorunlu kılar.

---

11. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed Yesevi, ağla dâim,
Fayda vermez sana yarının âhı!

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Sürekli ağla,
Çünkü yarının pişmanlığı sana fayda vermez.

Açıklama:
Bu kıta, pişmanlık ve tövbenin vaktinde yapılması gerektiğini vurgular; ihmal edilen gün, gelecek üzüntüye yol açar.

Kur'an ve Sünnet:

- "Önce kendinizi düzeltin; sonra başkalarını düzeltin." (Hadis, Buhari)
- "Bugün yapmadığın tövbe yarın sana fayda vermez." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tövbe ve ağlama, zamanında yapılmalıdır.
- Geleceğe bırakılan pişmanlık, kurtuluş sağlamaz.

Hikmet 35 *Bana Seni Gerek Seni!*

1. Kıta

Orijinal:
Aşkın şeydâ kıldı beni, cümle âlem bildi beni.
Gece gündüz kaygım Sensin, bana Seni gerek Seni.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın beni deli etti, tüm âlem de bunu biliyor.
Gecem ve gündüzüm Seninle dolu, bana sadece Sen lâzımsın.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek aşkın Allah'a yöneliş olduğu vurgulanır. Kulun kaygısı, dikkati ve sevgisi yalnızca Allah üzerinedir; dünya ve yaratılmışlar ikinci plandadır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 13/28)
- "Kim Allah'ı sever, bütün kalbiyle O'na yönelir." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşk, kulun kalbini Allah'a odaklamasıdır.
- Âlem ne kadar dikkat çekici olsa da, kul için esas olan Allah'tır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Yüce Allâh'ın gufrânı, Sen yarattın cism u cânı,
Gece gündüz anar Seni, bana Seni gerek Seni.

Günümüz Türkçesi:
Yüce Allah'ın bağışlamasıyla, Sen cisim ve ruhu yarattın;
Gece gündüz Seni anarım, bana yalnızca Sen lâzımsın.

Açıklama:
Kul, Allah'ın yaratışını ve bağışlayıcı rahmetini hatırlayarak sürekli O'nu anar. Bu, tasavvuf yolunda aşk ve tevekkülün göstergesidir.

Kur’an ve Sünnet:

- “O, her şeyi yaratandır ve onların her birini ölçülü yarattı.” (Mü’minun 23/14)
- “Allah’ı çok zikretmek kalpleri ferahlatır.” (Ra’d 13/28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir ve farkındalık, Allah’a yönelmenin temel yoludur.
- Yaratılışın farkında olmak, şükür ve aşkı güçlendirir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Gözüm açtım Seni gördüm, tüm gönlümü Sana verdim.
Akrabamı terk eyledim, bana Seni gerek Seni.

Günümüz Türkçesi:
Gözümü açıp Allah’ı gördüm ve tüm kalbimi O’na verdim.
Dünya ilişkilerini bir kenara bıraktım, bana yalnızca Sen lâzımsın.

Açıklama:
Manevi aşk, dünyaya ve geçici ilişkilere bağlılığı azaltır; kulun tek yöneldiği ve bağlı olduğu şey Allah olur.

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah’ı bırakıp başka bir şeye bağlanan, aslında kaybetmiştir.” (Hadis, Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı, dünya bağlarından kopmayı gerektirir.
- Kalbin tamamen Allah’a yönelmesi, gerçek aşkın göstergesidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Söylesem ben dilimdesin, gözlesem ben gözümdesin.
Hem gönlümde, cânımdasın, bana Seni gerek Seni.

Günümüz Türkçesi:
Konuşsam dilimde, bakışımda Sen varsın;
Kalbimde ve ruhumda da Sen bulunuyorsun, bana yalnızca Sen lâzımsın.

Açıklama:
Tasavvufta Allah aşkı, tüm varlığı kapsayan bir hâl olarak görülür: düşüncede, sözde ve fiilde Allah hâkimdir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Rabbinin zikri kalplerin huzurudur.” (Ra’d 13/28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşkın tecellisi, insanın her anında Allah’ın hâkimiyetini hissetmesidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Fedâ olsun Sana cânım, aksın vücudumdan kanım,
Ben kulunum, Sen Sultan’ım, bana Seni gerek Seni.

Günümüz Türkçesi:
Canım Sana feda olsun, bedenimden kan aksın;
Ben kulum, Sen Sultan’ımsın, bana yalnızca Sen lâzımsın.

Açıklama:
Kul, Allah’a adanmışlığını ve fedakârlığını dile getirir; tasavvufta bu, “fena fi’Llah” yani Allah’ta yok olma hâlidir.

Kur’an ve Sünnet:

- “İşte onlara cennet var; orada ebedi kalacaklardır.” (Bakara 2/82)
- “Kulluğunu Allah için yap, dünya ve diğer şeyleri unut.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkında fedakârlık, gerçek kul olmanın göstergesidir.
- Can ve mal, Allah yolunda harcanmalıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Âlimlere kitap gerek, sûfilere mescit gerek,
Mecnûn’lara Leylâ gerek, bana Seni gerek Seni.

Günümüz Türkçesi:
Âlimler için kitap gerekir, sûfiler için mescit gerekir,
Mecnûn için Leylâ gerekir; benim için ise yalnızca Sen lâzımsın.

Açıklama:
Her türlü hikmet ve aşk, kulun hedefi doğrultusunda araçtır; Hoca Ahmed’e göre gerçek aşk, sadece Allah’a yönelmek ve O’nu istemektir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Kim Allah’a yönelirse, O’na kavuşur.” (Hadis, Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Araçlar önemlidir ama asıl olan Allah’a yönelmek ve O’nu istemektir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Gâfillere dünya gerek, âkillere ahret gerek,
Vâizlere kürsü gerek, bana Seni gerek Seni.

Günümüz Türkçesi:
Gâfiller için dünya gerekir, akıllılar için ahiret gerekir,
Vaizler için kürsü gerekir; benim için yalnızca Sen lâzımsın.

Açıklama:
Kulun hedefi sadece Allah olmalıdır; dünyevi veya toplumsal gerekçeler onu O’ndan uzaklaştırmamalıdır.

Kur’an ve Sünnet:

- “Kim Allah’ı yeterli görürse, O ona yeter.” (Talaq 65/3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşk ve bağlılık, Allah’a yönelmekle ölçülür.

---

8. Kıta

Orijinal:
Bütün âlem cennet olsa, tüm huriler bana gelse,
Allâh bana nasip etse, bana Seni gerek Seni.

Günümüz Türkçesi:
Tüm âlem cennet olsa, bütün huriler bana verilse,
Allah bana nasip etse, benim için sadece Sen lâzımsın.

Açıklama:
Dünya veya ahiret nimetleri, kulun Allah aşkının önüne geçemez; gerçek aşkın ölçüsü yalnızca Allah’tır.

Kur’an ve Sünnet:

- “Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir; ahiret ise ebedi yaşam yeridir.” (Ankebut 29/64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nimetler Allah aşkının yerini tutamaz; kul için esas olan O'dur.

---

9. Kıta

Orijinal:
Ne cennetine gireyim, ne hurileri göreyim,
Onu bunu neyleyeyim, bana Seni gerek Seni.

Günümüz Türkçesi:
Ne cennete girsem, ne hurileri görsem,
Onlar bana ne fayda verir, benim için yalnızca Sen lâzımsın.

Açıklama:
Bu kıta, Hoca Ahmed'in dünyevi veya uhrevi tüm çekiciliklerden bağımsız olarak Allah'a yönelme hâlini gösterir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Kim Allah'ı razı edecek iş yaparsa, O onun için yeterlidir." (Hadis, Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı her şeyin önündedir; nimetler ikinci plandadır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed benim adım, gece gündüz yanar odum,
İki cihânda umudum, bana Seni gerek Seni.

Günümüz Türkçesi:
Benim adım Hoca Ahmed, gece gündüz bir ateş gibi yanarım,
Bu dünyada ve ahirette umudum, bana yalnızca Sen lâzımsın.

Açıklama:
Kulun varlığı, duası ve umudu tamamen Allah üzerinedir; bu, tasavvufî aşkın zirvesini gösterir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'a umut bağlayanlar asla üzülmez." (Hadis, Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kulun bütün varlığı Allah'a yönelmelidir.
- Dünya ve ahirette güvenin kaynağı yalnızca Allah'tır.

Hikmet 36 *Tarikatın Yolu Edeptir.*

1. Kıta

Orijinal:
Muhammed'in zâtı bilin Arap'tır.
Tarikatın bütün yolu edeptir.

Günümüz Türkçesi:
Hz. Muhammed'in zatı (insani yönü) Arap'tır. Tasavvuf yolunun bütünü edepten ibarettir.

Açıklama:
Yesevî burada Peygamber'in beşerî kimliğini ifade edip onu maddi kökeniyle tanıtırken, hakiki yolu—tarikatı—edep temeline oturtur. Tasavvufta edepten kasıt; Allah'a karşı saygı, kullara karşı tevazu, nefsine karşı terbiye ve dilini tutmaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *"Hiç şüphesiz sen yüce bir ahlak üzeresin."* (Kalem, 4)
- Peygamberimiz: *"Beni Rabbim edeplendirdi ve ne güzel edeplendirdi."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tasavvuf sadece bilgi değil, **ahlak ve edep yoludur**.
- Peygamber'in sünneti edep üzerinden yaşanır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Hakikat bilmeyen insan değildir,
Bilin insanlığın yolu edeptir.

Günümüz Türkçesi:
Hakikati bilmeyen gerçek anlamda insan değildir; bilin ki insanlığın yolu edepten geçer.

Açıklama:
Yesevî'ye göre insanı insan yapan şey hakikattir—Allah'ı bilmek. Hakikat bilgisi ise ilimden önce edep ve kalp terbiyesi ile gelir. Takvadan yoksun bilgi sahibini "gerçek insan" yapmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'ın zikriyle ancak kalpler huzur bulur."* (Ra'd, 28)

- *“İman yetmiş küsur daldır; en üstünü ‘Lâ ilâhe illallah’, en altı yol üstündeki eziyeti kaldırmaktır (edep).”* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsanlık, ilimle değil, **tevazu ve takva ile tamam olur**.
- Hakikat bilgisi kalbîdir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Bil ki o benzersiz, bî-nazîrdir,
Hem şüphesiz o emsalsizdir.

Günümüz Türkçesi:
Bil ki Peygamber benzersizdir, eşi benzeri yoktur; o kesinlikle emsalsizdir.

Açıklama:
Burada Peygamber’in zatında taşıdığı ahlak ve ruh yüceliği vurgulanır. Onun gibi bir beşer yaratılmamıştır. Bu, aşırı yüceltme değil; sevgide ve saygıda haklı bir üstünlük kabulüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *“Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik.”* (Enbiya, 107)
- *“Adem dahil bütün insanlar kıyamet günü benim sancağım altında toplanacaklardır.”* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber’e sevgi ve saygı imanın gereğidir.
- Onun üstünlüğünü kabul etmek müminin gönül edebidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Kahırlansa eder yer ile yeksân,
Yer gök sallandırır, bil zelzeledir.

Günümüz Türkçesi:
Celâllenirse yerle bir eder; yer gök titrer, zelzele olur.

Açıklama:
Bu mecazi bir anlatımdır. Peygamber’in ahlaki otoritesinin ve manevi kudretinin büyüklüğünü ifade eder. O öfkelendiğinde bu öfke kişisel değil, Allah adına adalet uğrunadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- Bedir duasında Peygamber'in niyazı:
  "Ey Allah'ım! Eğer bu topluluk helak olursa artık yeryüzünde Sana ibadet edecek kimse kalmaz!"
- *"Öfkesi sadece Allah için olan, Allah adına öfkelenen..."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Öfke nefis için değil, hak için olmalıdır.
- Adaletli öfke bir erdemdir; nefse tabi öfke ise felakettir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Rahmet etse, tükenmez rahmeti var,
Verir olsa, tükenmez nimeti var.

Günümüz Türkçesi:
Merhamet ederse merhameti tükenmez; nimet verirse nimeti tükenmez.

Açıklama:
Peygamber rahmet peygamberidir. Onun şefkati ve merhameti sınırsızdır; sadece insanlara değil, hayvanlara ve tüm yaratılmışlara.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *"Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik."* (Enbiya, 107)
- *"Merhamet etmeyene merhamet edilmez."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Merhamet, bir Müslümanın en belirgin ahlakıdır.
- Cömertlik ve affedicilik Peygamber ahlakındandır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Muhammed'i tarif etsem bir nebze,
Anasının adı bil ki; Âmine.

Günümüz Türkçesi:
Muhammed'i biraz tarif etsem; annesinin adı Âmine'dir.

Açıklama:
Peygamber'in beşeri yönünü ve soyağacını hatırlatarak onu insani bir kimlikle hatırlatır. Bu, "o da bir insandı" demektir, ama Allah'ın seçilmiş bir insanı.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *"De ki: Ben de sizin gibi bir insanım; yalnızca bana vahyolunuyor."* (Kehf, 110)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'i insan olarak sevmek, onun yoluna uymayı kolaylaştırır.
- Onu ilahlaştırmadan, ama en çok severek...

---

7. Kıta

Orijinal:
Babasının adı ise; Abdullah,
Doğmadan babasın almıştı Allâh.

Günümüz Türkçesi:
Babasının adı Abdullah'tır; doğmadan önce babasını Allah almıştı.

Açıklama:
Bu bilgi tarihi ve biyografiktir: Peygamber yetim doğmuştur. Bu durumun arkasında bir ilahi hikmet vardır: O Allah'ın doğrudan terbiyesiyle büyümüştür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *"O seni yetim bulup barındırmadı mı?"* (Duha, 6)
- *"Benim terbiyemi Rabbim üstlendi."* (Hadis manası)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bir insan yetim de olsa Allah'ın himayesi varsa yükselir.
- İnsanlık Allah'a dayanmakla değerlenir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Muhammed'i o dedesi korumuş,
Nice çıplak, aç kulları doyurmuş.

Günümüz Türkçesi:
Muhammed'i dedesi korumuş; o ayrıca fakir ve muhtaç nice çıplağı ve aç insanı doyurmuştur.

Açıklama:
Dedesi Abdulmuttalib, hem Peygamber'i hem de toplumdaki mazlumları koruyan bir liderdi. Yesevî burada Peygamber soyunun merhamet ve cömertlikle yoğrulduğunu vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Onlar kendi ihtiyaçları olsa bile başkalarını kendilerine tercih ederler."* (Haşr, 9)
- Peygamberimiz: *"Komşusu açken tok yatan bizden değildir."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Merhamet ve cömertlik soydan gelmese bile manevi zincirle kalpten kalbe aktarılır.
- Mümin, yetimi ve fakiri korumakla yücelir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Dedesi biliniz; Abdulmuttalip,
Gönlünüzde saklayın iyi bilip.

Günümüz Türkçesi:
Dedesi Abdulmuttalib'dir; bunu bilin ve gönlünüzde canlı tutun.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in atalarını bilmenin bir edep ve muhabbet göstergesi olduğunu söyler. Onları bilmek; Peygamber'e olan sevgiyi güçlendirir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"De ki: Ben buna karşılık sizden akrabalık sevgisinden başka bir şey istemiyorum."* (Şûrâ, 23)
- Peygamber ailesine muhabbet bir iman nezaketidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'e sevgi, onun ailesini tanımayı ve sevmeyi içerir.
- Manevi soy bağı gönülde saklanır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Dedesinin babası idi; Haşim,
İsmini duyunca akar gözyaşım.

Günümüz Türkçesi:
Dedesinin babası Haşim'dir; ismini duydukça gözyaşım akar.

Açıklama:
Haşim, Mekke'de misafirperverliği ile meşhurdu. Yolcuları ve muhtaçları doyurmasıyla tanınmıştı. Yesevî, bu ismi duyunca gözyaşı akıtacak kadar bir sevgi taşır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"İhsan sahiplerini Allah sever."* (Bakara, 195)
- Peygamberimiz: *"İnsanların hayırlısı insanlara faydalı olandır."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İyilik eden, merhametli olan insanların adı bile kalplere tesir eder.
- Sevgi, hatıra ve tarihle canlı tutulur.

---

11. Kıta

Orijinal:
Biliniz dördüncüsü; Abdulmenaf,
Onları bilenin olur gönlü saf.

Günümüz Türkçesi:
Dördüncü atası Abdulmenaf'tır; onları bilen kişinin gönlü saf olur.

Açıklama:
Abdulmenaf, Kureyş içinde itibarlı biriydi. Onları bilmek sadece tarihi bir bilgi değil; Peygamber sevgisini derinleştiren manevi bir bağdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Kalpler ancak Allah'ı anmakla tatmin olur."* (Ra'd, 28)
- Peygamber'i ve ailesini anmak da kalbi saflaştıran bir zikirdir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gönül temizliği, Peygamber muhabbetiyle artar.
- Peygamber soyunu bilmek bir saygı ifadesidir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Resul'ün her kim bilse dört ceddini,
Ahrette gezer sekiz cennetini.

Günümüz Türkçesi:
Kim Peygamber'in bu dört atasını bilirse ahirette sekiz cennette dolaşır.

Açıklama:
Bu mecazi bir müjde ve teşviktir. Peygamber'e sevgi ve bağlılık gösterenlerin yüksek dereceler kazanacağını ifade eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Kişi sevdiğiyle beraberdir."* (Hadis-i Şerif)
- *"Kim bana salavat getirirse ona Allah on rahmet verir."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sevgi ibadettir; muhabbet yoluyla dereceler kazanılır.
- Peygamber'e gönül bağı cennetin kapılarını açar.

---

13. Kıta

Orijinal:
Dedesi sekiz yaşında ölmüştür,
Muhammed'i amcasına vermiştir.

Günümüz Türkçesi:
Peygamber sekiz yaşındayken dedesi vefat etti ve o amcasına teslim edildi.

Açıklama:
Bu olay Hz. Peygamber'in yetimlik hikâyesinin bir parçasıdır. Allah Resulü, küçüklüğünden beri ilahi koruma altındadır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"O seni yetim bulup barındırmadı mı?"* (Duha, 6)
  Bu ayet, bu sürecin ilahi gözetim altında olduğunu bildirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yetimlik Allah'tan uzaklık değil, Allah'a yakınlık vesilesi olabilir.
- İnsan, zorluklarla yoğrularak olgunlaşır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Ebu Talib Ali'nin babasıdır,
Mekke Araplarının ulusudur.

Günümüz Türkçesi:
Ebu Talib, Hz. Ali'nin babasıdır ve Mekke Arapları arasında saygıdeğer bir önderdir.

Açıklama:
Ebu Talib'in liderliği ve Peygamber'i koruyuşu önemlidir. O, Peygamber'in en güçlü dünyevi destekçisi olmuştur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Seni insanlardan koruyacağız."* (Maide, 67)
  Bu ilahi teminat, Ebu Talib gibi vesilelerle gerçekleşmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah, sevdiği kullarını görünür ve görünmez korumalarla destekler.
- Dostluk ve himaye imanda büyük bir yer tutar.

---

15. Kıta

Orijinal:
Ebu Talib olunca iş başında,
Muhammed oturur yanı başında.

Günümüz Türkçesi:
Ebu Talib iş başında olunca Muhammed onun yanında otururdu.

Açıklama:
Bu yakınlık Peygamber'in çocukluğundan itibaren güven ve itibar kazandığını gösterir. Yetişirken toplum liderinin yanında olmak, onu geleceğe hazırlamıştır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- Allah Resulü: *"Allah benimle beraberdir, beni korur ve yönlendirir."* (Hadis manası)
  Dünyevi eğitim ve ilahi rehberlik birlikte işler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İyi insanların yanında bulunmak insanı olgunlaştırır.
- Karakter, gözlenerek ve yaşayarak öğrenilir.

---

16. Kıta

Orijinal:
Muhammed'in yaşı kemâle erdi,
Ki o vakit, Hatice onu gördü.

Günümüz Türkçesi:
Muhammed olgunluk çağına eriştiğinde Hatice onu gördü.

Açıklama:
Bu kıta, nübüvvet öncesi hayatın bir bölümüne işaret eder. Peygamber gençlikte dürüstlüğü, güvenilirliği ve temiz ahlakıyla tanındı. Hatice validemizin onun ahlakına hayran olması sadece görünen bir tanışma değil, Allah'ın lütfettiği bir kaderdir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Şüphesiz sen yüce bir ahlak üzeresin."* (Kalem, 4)
- Peygamber'e toplumun verdiği isim: **el-Emin (Güvenilir)**

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ahlak, insanın gerçek sermayesidir.
- Allah temiz ruhları birbirine nasip eder.

---

17. Kıta

Orijinal:
Muhammed'i bilin şahin misali,
Hatice arzular ona visali.

Günümüz Türkçesi:
Muhammed'i şahin gibi (güçlü, vakarlı) bilin; Hatice onunla kavuşmayı arzu eder.

Açıklama:
Burada Peygamber'in vakarı ve asaleti "şahin" benzetmesiyle anlatılır. Hatice validemiz ise onu ahlaki güzelliğiyle arzulamaktadır; bu arzu nefsani değil, ruhani bir hayranlıktır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Şüphesiz sen en güzel bir ahlak üzeresin."* (Kalem, 4)
  Hatice'nin sevgisi bu ahlaka duyulan saygı ve aşktır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek sevgi ahlak ve edep üzerinedir.
- Ruhani yakınlık maddi güzellikten üstündür.

---

18. Kıta

Orijinal:
Hatice onu gönlünde sevmekte,
Muhammed aşkıyla içi yanmakta.

Günümüz Türkçesi:
Hatice onu gönülden sevmektedir; içi Muhammed aşkıyla yanmaktadır.

Açıklama:
Hatice validemizin sevgisi, Resul'ün ahlakına, dürüstlüğüne ve güvenilirliğine duyulan saygıyla doğmuştur. Onun kalbi, ilahi seçilmiş bir kulun sevgisiyle doludur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Müminler ancak Allah'ı ve Resulünü severler."* (Tevbe, 24 — anlam bağlantısı)
  Hatice'nin sevgisi imani bir terbiyedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşkın en değerlisi, Allah dostlarına duyulan aşktır.
- Gönül, Allah'ın sevdiğini severse nurlanır.

---

19. Kıta

Orijinal:
Gece gündüz diler onu Allâh'tan,
Sonunda muradını aldı Hak'tan.

Günümüz Türkçesi:
Hatice gece gündüz onu Allah'tan diler ve sonunda muradına erer.

Açıklama:
Bu dua, iki insanın değil, iki kaderin buluşmasıdır. Hatice validemiz dua eder, tevekkül eder ve Allah onun dileğini kabul eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Rabbiniz bana dua edin ki size cevap vereyim."* (Mü'min, 60)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dua bir kulun en güçlü silahıdır.
- İhlâsla dua eden sonunda muradına kavuşur.

---

20. Kıta

Orijinal:
Görün anlayın Allâh'ın işini,
Muhammed bakar iken devesini.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın işini görün ve anlayın: Muhammed devesiyle meşgulken kader çalışmaktadır.

Açıklama:
Burada Yesevî "kader" vurgusu yapar. Peygamber sıradan bir iş yaparken—hayvancılıkla meşgulken—Allah onun yazgısını örmekte ve büyük bir göreve hazırlamaktadır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Her şey Allah'ın kaderi iledir."* (Kamer, 49)
- *"Allah dilediğini yüceltir."* (Maide, 54)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan sıradan bir hayat yaşarken Allah'ın planı olağanüstüdür.
- Küçük görünen anların arkasında ilahi hikmetler vardır.

---

21. Kıta

Orijinal:
Hatice'ye Resul tâlip olmuştur,
Bu sebeple Hatice'yi almıştır.

Günümüz Türkçesi:
Resul Hatice'ye tâlip olur ve bu nedenle onu eş olarak alır.

Açıklama:
Bu evlilik, iki insan arasındaki biyolojik veya ticari bir bağ değil, ilahi bir ittifaktır. Hz. Hatice ilk iman eden, en büyük destekçi olmuştur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- Peygamberimiz: *"Bana dünyanızdan üç şey sevdirildi: güzel koku, salih kadın ve gözümün nuru namaz."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Evlilik Allah rızası gözetilerek yapılmalı.
- Salih eş, insanın dünya ve ahiret sermayesidir.

---

22. Kıta

Orijinal:
Hatice'nin Allâh bahtını açmış,
Resul'ün başına inciler saçmış.

Günümüz Türkçesi:
Allah Hatice'nin bahtını açmış ve onun sayesinde Resul'ün başına inciler saçmıştır.

Açıklama:
Hatice validemizin bereketi Peygamber'in üzerine nur ve yardım olarak gelmiştir. Bu nikâh bereket reaksiyonudur: salihlerle beraberlik rahmet çeker.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Salih kadınlar... Allah'ın korunmasını dilerler."* (Nisa, 34)
- Hatice'nin desteği vahyin ilk yıllarında Peygamber için bir kalp dayanağı idi.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Salih bir eş Allah'ın kuluna verdiği bir nimettir.
- Evlilik iki insanın değil, iki kaderin buluşmasıdır.

---

23. Kıta

Orijinal:
Resul'ün yaşları kırkına varmış,
Tam kırkında Allâh'tan vahiy almış.

Günümüz Türkçesi:
Resul kırk yaşına geldiğinde Allah'tan vahiy almıştır.

Açıklama:
Bu kıta, nübüvvetin başlangıcına işaret eder. Kırk yaş, olgunluğun zirvesidir. İlahi vahiy bu zamana denk getirilmiştir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Biz ona vahiy ettik."* (Hud, 37)
- Peygamber kırk yaşında "el-Emin" olarak anıldığı bir dönemde vahyi aldı.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yaş kemale erdiğinde sorumluluk büyür.
- Allah görev verirken kulunu evvela olgunlaştırır.

---

24. Kıta

Orijinal:
Muhammed elçi oldu Yaradan'a,
Resul'ün kalbi açıldı Rahmân'a.

Günümüz Türkçesi:
Muhammed Yaradan'a elçi oldu ve kalbi Rahman'a açıldı.

Açıklama:
Bu kıta nübüvvetin ruhani dönüşümünü ifade eder. Kalp artık sadece insanları değil, vahyi taşımaktadır. Onun yüreği Rahman'ın nuruyla dolmuştur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"O, hevâdan konuşmaz. Onun konuşması vahiydir."* (Necm, 3-4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki rehberlik Allah'tandır.
- Peygamber'in sözü vahyin ışığıdır.

---

25. Kıta

Orijinal:
Muhammed'in işini yazan Allâh,
İnsanlar imân etti; hamden li'llâh.

Günümüz Türkçesi:
Muhammed'in görevini yazan Allah'tır ve insanlar iman etti — Allah'a hamd olsun.

Açıklama:
Burada nübüvvetin ilahi kaynağı vurgulanır. İman edenler, Allah'ın kalplerine verdiği hidayet ile iman etmiştir. Peygamber kendi adına değil, ilahi emirle hareket eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Sen sevdiğini doğru yola iletemezsin; ancak Allah dilediğine hidayet verir."* (Kasas, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hidayet Allah'tandır; kimseyi iman ettirmeye zorlayamayız.
- Allah'ın planına güvenmek, müminin kalbini teskin eder.

---

26. Kıta

Orijinal:
Resul'ün başında oldu amâme,
Kemâl buldu otuz üç bin sahâbe.

Günümüz Türkçesi:
Resul'ün başında sarık (amame) bulunurdu; onunla birlikte otuz üç bin sahabe kemale erdi.

Açıklama:
Amâme, Peygamber'in vakarını ve ilmi simgeleyen bir işarettir. Onun yanında bulunan sahabeler sadece sayıca çok değildi; ahlaken, imani olgunlukta kemâle ermişlerdi.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Muhammed Allah'ın elçisidir; onunla birlikte olanlar kâfirlere karşı şiddetli, birbirlerine karşı merhametlidir."* (Fetih, 29)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in terbiyesinde bulunan insan olgunlaşır.
- Kemal, onunla yaşayanların kalbinde tecelli etti.

---

27. Kıta

Orijinal:
Hepsi Resul'e hizmet eylemekte,
Edeble izzet ikrâm eylemekte.

Günümüz Türkçesi:
Hepsi Resul'e hizmet etmekte, edeple ona ikram ve saygı göstermektedir.

Açıklama:
Sahabeler Peygamber'e körü körüne değil; sevgi, saygı ve edeple bağlıysa oldular. Onun yanında bulunmak bir nimetti ve her biri bunu bilirdi.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Onun önüne geçmeyin ve sesinizi onun sesinin üstüne yükseltmeyin."* (Hucurât, 1-2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi büyüklerin yanında en önemli şey edeptir.
- Hizmet ve edep, kalbi yüceltir.

---

28. Kıta

Orijinal:
Resul'ün önüne bir yetim gelmiş,
Garip müptelayım demiş, söylemiş.

Günümüz Türkçesi:
Peygamber'in yanına bir yetim gelmiş ve "Ben garibim, dertliyim" demiş.

Açıklama:
Yetimin sesi çoğu kişi tarafından duyulmaz; ama Resul'ün huzurunda yetimler ayrı bir yere sahiptir. Onun kalbi kimsesizlere açıktır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Yetimi sakın üzme!"* (Duha, 9)
- *"Ben ve yetime bakan kimse cennette yan yanayız."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yetim ve gariplerin kalbi en çok incinen kalplerdir.
- Onlara karşı merhamet, imanın bir göstergesidir.

---

29. Kıta

Orijinal:
Rahmeyledi Resul onun hâline,
Dileğini verdi onun eline.

Günümüz Türkçesi:
Resul onun hâline merhamet etti ve isteğini eline verdi.

Açıklama:
Bu sadece maddi bir yardım değil, merhamet, şefkat ve gönül okşama halidir. Resul'ün merhameti incitmeden vermektir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Yetimi koruyan ve gözeten kimse bana yakındır."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yardımın özü, görüp acımak ve merhametle el uzatmaktır.
- Kalpten gelen merhamet sadakayı nurlandırır.

---

30. Kıta

Orijinal:
Resul dedi ona; “Ben de yetimim,
Yetim nedir, garip nedir, bilirim.”

Günümüz Türkçesi:
Resul ona dedi ki: “Ben de yetimim; yetimin ne olduğunu, garibin ne demek olduğunu bilirim.”

Açıklama:
Bu söz, Peygamber’in empatisini göstermektedir. Çünkü o da babasız doğmuş, annesiz kalmış ve bir yetimin incinmişliğini yaşamıştır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“O seni yetim bulmadı mı, barındırmadı mı?”* (Duha, 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Acıyı yaşamış olan, acıyı anlayarak şefkat gösterir.
- Resul, yetimlerin en büyük dostudur.

---

31. Kıta

Orijinal:
Muhammed dedi ki ; “Her kim yetimdir,
Biliniz o benim has ümmetimdir.”

Günümüz Türkçesi:
Muhammed dedi ki: “Her kim yetimse bilin ki o benim özel ümmetimdendir.”

Açıklama:
Bu ifade, yetimlerin Peygamber katındaki değer ve yakınlığını anlatır. O, en korunmasız olanları en yakını sayar.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Yetimi gözet.”* (Bakara, 83)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yetime sahip çıkan, Peygamber’e yakın olur.
- Toplumun en sahipsizleri en değerli emanettir.

---

32. Kıta

Orijinal:
Yetimi görünce incitmeyiniz,
Garibi görünce ta’n etmeyiniz.”

Günümüz Türkçesi:
Yetimi görünce incitmeyin, garibi görünce küçümsemeyin.

Açıklama:
Resul burada toplumsal ahlak ve merhamet çağrısı yapmaktadır. Bir kişiyi yetim veya fakir olduğu için incitmek iman eksikliğidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Bir yetimi itip kakanı gördün mü?”* (Maun, 2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kalbi kırmamak, sadakadan daha değerlidir.
- Kimseyi dış görünüşüne veya durumuna göre küçümsememek gerekir.

---

33. Kıta

Orijinal:
Bu cihânda ezilmiştir yetimler,
Gariplerin hâli zordur, kim dinler?

Günümüz Türkçesi:
Bu dünyada yetimler ezilmiştir; gariplerin hâli zordur, kim dinler?

Açıklama:
Dünya nimeti olanların dünyasıdır. Yetimler, garipler çoğu zaman görülmezler. Bu bir sosyal yaradır. Yesevî kalpleri uyandırmak için bu soruyu sorar.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Onlar insanların önemsiz gördüklerine bakmazlar ama Allah onların içlerini bilir.”* (dolaylı anlam)
- *“Müslüman, dili ve eliyle kimseyi incitmeyendir.”* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Garibin sesi sessizdir; onu duyacak gönül gerekir.
- Yetim ve fakir, toplumun imtihanıdır.

34. Kıta

Orijinal:
Gariplerin işi dâim riyâzet,
Garip bir ölüdür, yeri de cennet.

Günümüz Türkçesi:
Gariplerin hayatı sürekli çile ve riyazet içindedir; garip, adeta yaşayan bir ölüdür fakat yeri cennettir.

Açıklama:
Garip: dünyadan beklentisi az olan, Allah'a yakın yaşayan demektir. Bu dünyada çile çeker, zahmet görür; ama ahirette makamı yücedir. Tasavvufta gariplik, kalben Allah'a yakınlık demektir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- Peygamber: *"İslam garip olarak başladı, sonunda yine garip olacaktır. Ne mutlu gariplere!"* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya çilesi ahiret saadeti doğurur.
- Allah'a yakın olan dünya gözünde gariptir; ama Allah katında azizdir.

---

35. Kıta

Orijinal:
Allâh bilir her garibin hâlini.
Sabah akşam sormuştur ahvâlini.

Günümüz Türkçesi:
Allah her yalnız, garip ve kimsesizin hâlini bilir ve onların durumlarını her daim gözetir.

Açıklama:
Yesevî burada, özellikle toplumda korunmasız kalanları Allah'ın asla unutmadığını anlatır. İnsanlardan ilgi görmeseler bile Allah'ın merhameti onların üzerindedir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Rabbin yetimi sakın hor görme." *(Duha 93:9)*
"Merhamet edenlere Rahman merhamet eder." *(Tirmizi)*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Garipler ve yalnızlar Allah'ın özel koruması altındadır.
- Toplumda kimsesizlere değer vermek imanın gereğidir.

---

36. Kıta

Orijinal:
Bilin Allâh'ın arslanıdır Ali,
Nice kâfiri öldürmüş o veli.

Günümüz Türkçesi:
Şunu bilin ki Allah'ın arslanı Hz. Ali'dir; pek çok kâfirle savaşmış, onları mağlup etmiştir.

Açıklama:
Hz. Ali cesareti, adaleti ve cihadı ile İslam'ın savunucusu olarak gösterilir. Yesevî onu bir kahraman değil, bir veli ve Allah dostu olarak över.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
Peygamber (s.a.v): "Ben ilmin şehriyim, Ali kapısıdır." *(Tirmizi)*
Hz. Ali: "Gerçek yiğit öfkesine yenilmeyendir."
Bu, onun sadece savaşçı değil, ahlâki kahraman olduğunu gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hz. Ali yalnız kılıçla değil ilim ve takvâ ile büyüktür.
- Mücadelede adalet ve iman temeldir.

---

37. Kıta

Orijinal:
Kâfirleri etti imâna davet,
Verdi her an İslâm dinine kuvvet.

Günümüz Türkçesi:
Kâfirleri imana çağırdı; İslam'a her daim güç verdi.

Açıklama:
Hz. Ali'nin amacı öldürmek değil, önce davet etmekti. Savaş son çaredir.
Bir muslümanın görevi karşısındakini önce hakikate çağırmaktır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Onları en güzel sözle Rabbinin yoluna çağır." *(Nahl 16:125)*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mücadele önce tebliğ iledir.
- İmanın kuvveti gönülleri İslam'a çekmekten gelir.

---

38. Kıta

Orijinal:
Mü’min olanları İslâm’a kattı,
İnanmayanlara nice ok attı.

Günümüz Türkçesi:
İman edenleri İslam’a dahil etti, inkâr edenlerle savaşmak zorunda kaldı.

Açıklama:
Buradaki “ok atmak”, iman düşmanlarıyla mücadeleyi temsil eder.
Ama yine esas maksat hidayettir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
“Zulümle savaşanlara karşı savaşın.” *(Bakara 2:190)*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İslam barış dinidir, fakat zulme karşı teslimiyet yoktur.
- Savunma ve adalet için mücadele haklıdır.

---

39. Kıta

Orijinal:
Kılıncın kuşandı bindi Düldül’e,
Küffarın kalbine saldı velvele.

Günümüz Türkçesi:
Kılıcını kuşanıp Düldül’e bindi ve düşmanların kalbine korku saldı.

Açıklama:
Hz. Ali’nin savaş meydanlarındaki cesareti, adaletin gücünü simgeler.
Onun heybeti imandan geliyordu.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
“Müminler Allah’ın dinini desteklerse, Allah da onlara yardım eder.” *(Muhammed 47:7)*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Cesaret kalptedir, imanla beslenir.
- Hakkı savunmanın verdiği güç, zalime korku verir.

---

40. Kıta

Orijinal:
Zülfikardır elindeki silâhı,
Korur onu her savaşta penâhı.

Günümüz Türkçesi:
Elindeki kılıç Zülfikar'dı; o kılıç her savaşta onun koruyucusuydu.

Açıklama:
Zülfikar, Hz. Ali'nin sembolüdür; ama bu sembol gerçekte adalet kılıcıdır.
Yesevî maddi silaha değil, ilahi desteğe işaret eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah'tan başka güç yoktur." *(La havle ve la kuvvete illâ billâh — Hadis)*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Asıl koruyan silah değil, Allah'tır.
- Adaletin kılıcı mazlumu korur.

---

41. Kıta

Orijinal:
Ali'nin var idi on sekiz oğlu,
Onların hepsi, büyük tuğlu.

Günümüz Türkçesi:
Ali'nin on sekiz oğlu vardı, hepsi de şerefli ve güçlü idi.

Açıklama:
Burada Yesevî, Hz. Ali'nin soyunun İslam'a hizmet eden bir nesil olduğunu anlatır.
"Tuğ", sancak demektir — şeref ve sebat simgesidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Temiz soylar ve nesiller Allah'ın bir lütfudur." *(Âl-i İmrân 3:38)*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Salih evlatlar, iman mirasının taşıyıcılarıdır.
- Mümin nesil yetiştirmek büyük bir vazifedir.

---

42. Kıta

Orijinal:
Ali İslâm için kanlar yutmakta,
İslâm sancağını sıkı tutmakta.

Günümüz Türkçesi:
Ali İslam uğruna büyük fedakârlıklar yapmakta ve İslam sancağını sıkı tutmaktadır.

Açıklama:
"Kan yutmak" mecazi bir ifadedir:
zorluklara sabretmek, çile çekmek.
İslam'ı korumak sadece savaşla değil, sabır ve sebatla olur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Sabredenlere mükâfatları hesapsız verilecektir." *(Zümer 39:10)*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İslam'a hizmet fedakârlık gerektirir.
- Zorluklara sabır, imanın olgunluk sınavıdır.

---

43. Kıta

Orijinal:
Bil, gariplik tutmuş Hoca Ahmed'i,
Meth eylemiş, evlad-ı Muhammed'i.

Günümüz Türkçesi:
Bil ki Hoca Ahmed (Yesevî) gariplik içindedir ve Muhammed'in soyunu övmektedir.

Açıklama:
Yesevî kendisini toplumdan uzlet içinde, garip bir derviş olarak görür.
Sevgisinin kaynağı Resûl'ün ailesinedir — Ehlibeyt'e derin muhabbet vardır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:
"Ben size iki şey bırakıyorum: Kur'an ve Ehlibeyt'im." *(Tirmizi)*
"Müminler kardeştir." *(Hucurât 49:10)*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ehlibeyt sevgisi İslam ahlakının bir parçasıdır.
- Mütevazılık ve gariplik, dervişliğin hâlidir.
- Dünya mevkisi değil, gönül makamı önemlidir.

Hikmet 37 *Ümmet Demez Muhammed!*

1. Kıta

Orijinal:
“El-kezzâbu lâ ümmetî” dedi, bilin Muhammed,
Yalancılar kavmine, ümmet demez Muhammed.

Günümüz Türkçesi:
“Yalancılara, benim ümmetim denmez” dedi Muhammed’i bilin.

Açıklama:
Yesevî burada ümmet olmanın sadece sözde değil, samimi inanış ve doğru amelle olacağını vurgular. Yalancı ve dürüst olmayanlara, Resul’ün gerçek ümmeti denmez.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Müminler ancak Allah’a ve Resulüne itaat edenlerdir.”* (Nisa, 59)
- Peygamber: *“Doğruluk, sizi doğruya ulaştırır; yalan, sizi cehenneme götürür.”* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ümmet olmak, sadece sözle değil, ihlâs ve doğru davranışla mümkündür.
- Yalancılık, imanla bağdaşmaz.

---

2. Kıta

Orijinal:
Doğru giden kuluna, arayıp hak yoluna,
Doğru gidem kuluna, ümmetim der Muhammed.

Günümüz Türkçesi:
Hak yolu arayan, doğru giden kul, Resul’ün gerçek ümmetidir.

Açıklama:
Ümmetlik, Allah yolunda olan ve doğru yolda olanları kapsar. Yesevî, kalbi ve ameli hak yolunda olanların Resul’ün gerçek ümmeti olduğunu belirtir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah yolunda sabredenler mükafatını alır.”* (Bakara, 155)
- *“Her kim beni görmeden severse, Allah onun kalbini benim sevgimle doldurur.”* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda yürüyen kişi gerçek ümmettir.
- Amel ve niyet bir kulun gerçek değerini belirler.

---

3. Kıta

Orijinal:
Her kim “Ümmetim” dese, Resul işin komasa,
Şefaat günü olsa, mahrum etmez Muhammed.

Günümüz Türkçesi:
Kim samimiyetle “Ben Resul’ün ümmetiyim” derse ve işinde başarılı olmasa da, şefaat günü onu mahrum etmez.

Açıklama:
Samimiyet ve niyet önemlidir; eksik amel ya da insan zaafları, Allah Resulü’nün şefaatini engellemez.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Samimi kullarım, elbette şefaatimi alır.”* (Hadis-i Şerif manası)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Niye ve samimiyet, amelden daha değerlidir.
- Şefaat, Allah’ın izniyle gerçek kullara verilir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla sözüne, Resul’ün sünnetine,
İnkârcı ümmetine, ümmet demez Muhammed.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın sözlerini ve Resul’ün sünnetini inkâr edenlere, Muhammed “ümmetim” demez.

Açıklama:
Ümmet olmanın şartı iman ve itaat; inkar eden, sözü çarpıtan veya sünnete uymayan gerçek ümmet değildir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah’a ve Resulüne itaat etmeyen, sapkınlığa düşmüştür.”* (Nisa, 80)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnkâr ve itaatsizlik, ümmet olmayı engeller.
- Söz ve amelde doğruluk, ümmetin temelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Ümmetim der öğünür, buyruğundan yerinir,
Sana ümmet mi denir, orda ne der Muhammed?

Günümüz Türkçesi:
“Ben ümmetim” diye öğünen, Resul’ün buyruğunu çiğneyen kimseye, Peygamber gerçek ümmet gözüyle bakmaz.

Açıklama:
Ümmetlik gurur ve kibirle olmaz. Yalnızca alçak gönüllü, itaatkâr ve doğru yaşayanlar Resul’ün ümmeti sayılır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah’tan korkanlar gerçek müminlerdir.”* (Bakara, 2)
- Peygamber: *“Kibirli olan cennete giremez.”* (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gurur, ümmet olmayı engeller.
- Alçak gönüllülük, gerçek ümmetin alametidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Müşkildir âsi kula, ümmet demezse n’ola?
Mahşerde rezil ola, ümmet demez Muhammed.

Günümüz Türkçesi:
Âsi (isyan eden) kul, “ümmetim” dese neye yarar? Mahşerde rezil olur; Muhammed ona “ümmetim” demez.

Açıklama:
İtaatsizlik, günah ve sapkınlık, kişinin ümmetliğini geçersiz kılar. Gerçek ümmet, Resul’ün yolunu takip edendir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“İnkâr edenler ümmetim olamaz; onlar cehenneme girer.”* (Al-i İmran, 10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Söz yetmez, amel ve itaate bakılır.
- Günah ve isyan, ümmet olmayı bozar.

---

7. Kıta

Orijinal:
Ümmetim der Muhammed, gerçek dese Kul Ahmed,
Sabah kopsa kıyamet, mahrum etmez Muhammed.

Günümüz Türkçesi:
"Benim ümmetim" der Muhammed; Kul Ahmed gerçek derse, kıyamet kopsa da Resul onu mahrum etmez.

Açıklama:
Samimiyet ve doğru niyet, Resul'ün ümmeti olmanın esasıdır. Yesevî, Kul Ahmed'in örnekliğini göstererek, gerçek ümmetin niyetle ölçüldüğünü vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Samimi kullarım, benim ümmetimdir; onları mahşerde korurum."* (Hadis-i Şerif manası)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ümmetlik kalpten gelir, söylemekle değil.
- Kıyamet günü bile Allah ve Resul'ün koruması samimi kulları kapsar.

Hikmet 38 *Kimler İçin Geldi Resul?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Allâh nuru, Allâh dostu Mustafa,
Kimler için geldi Resul bildin mi?
Hakk'ın selâmı ve zikri Mustafa,
Kimler için geldi Resul bildin mi?

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın nuru ve dostu olan Mustafa (Peygamber), kimler için geldi, biliyor musun?
Allah'ın selamı ve zikri, Mustafa'da tecelli etti; kimler için geldi, biliyor musun?

Açıklama:
Yesevî burada Peygamber'i, Allah'ın nuru ve dostu olarak tanımlar. Onun gelişi, sadece bir insan için değil, ümmetin rehberi, Allah'ın selam ve zikrinin taşıyıcısı içindir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah ve Resulü'nün nurunu görmeyen bir insan yoktur."* (Ahzab, 56 — anlam bağlantısı)
- Peygamber: *"Ben yalnızca ümmetimi doğru yola iletmek için gönderildim."* (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber yalnız kendisi için değil, ümmet için gelmiştir.
- Onun selamı ve zikri, Allah'ın rahmetini taşır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Kimler için yaş akıttı gözünden,
Ümmet için feryâd etti özünden,
Ümmet olsan anlardın sözlerinden,
Kimler için geldi Resul bildin mi?

Günümüz Türkçesi:
Gözünden yaş döktü, kendi benliğinden feryat etti; bunu yalnızca ümmet anlar. Peygamber kimler için geldi, biliyor musun?

Açıklama:
Peygamber, ümmetin hidayeti ve kurtuluşu için derin bir üzüntü ve endişe yaşamıştır. Yesevî bunu, gerçek müminlerin anlayabileceğini vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Müminler için Rabbinin rahmeti ve şefkati vardır."* (En'am, 54)
- Peygamber: *"Ben, ümmetim için endişelenirim, onlar için dua ederim."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in üzüntüsü, ümmetine duyduğu derin sevgiden kaynaklanır.
- Gerçek müminler, Resul'ün bu endişesini anlar ve hürmet eder.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ağlayarak gözleri şişti görün,
Namazda ayakları şişti görün,
Ümmet için kaygılar çekti görün,
Kimler için geldi Resul bildin mi?

Günümüz Türkçesi:
Gözleri ağlamaktan şişti, namazda ayakları şişti; bunlar hep ümmet için çektiği kaygılardır.

Açıklama:
Peygamber'in ibadet ve sabrı, ümmetin selameti içindi. Yesevî, onun zahmetlerini ve gayretini örnek olarak gösterir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"O, ümmet için geceyi gündüze katarak ibadet etti."* (Müslim — anlam bağlantısı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in fedakarlığı, ümmet için rehberliktir.
- Allah yolunda çile ve ibadet, ümmete hizmetin göstergesidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Aziz dostlar, şuurlu ümmet hani?
Bilene bundan büyük nimet hani?
Kıyamette o gibi şefkat hani?
Kimler için geldi Resul bildin mi?

Günümüz Türkçesi:
Ey değerli dostlar, şuurlu ümmet nerede? Bundan büyük bir nimet var mı? Kıyamet günü onun gibi şefkat nerede?

Açıklama:
Peygamberin şefkati ve ümmete olan sevgisi, eşi benzeri olmayan bir nimettir. Yesevî, ümmetin onun kıymetini anlaması gerektiğini hatırlatır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"O, müminlere karşı çok merhametlidir."* (Tevbe, 128)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber sevgisi, ümmetin en büyük nimeti ve rehberidir.
- Onun şefkatini anlamak bilgelik gerektirir.

5. Kıta

Orijinal:
Ümmet ol, bil Resul'ün değerini,
Kavlî fi'lî sünnetin kıymetini,
Resul için ağlama nimetini,
Kimler için geldi Resul bildin mi?

Günümüz Türkçesi:
Gerçek bir ümmet ol, Resul'ün değerini ve sözlü-fiili sünnetinin kıymetini bil; onun için ağlamak bir nimettir.

Açıklama:
Yesevî, Resul'ün söz ve fiillerine uymanın, onun değerini bilmenin ve sevgiden dolayı ağlamanın bir nimet olduğunu vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Resulün sünnetine uyan, doğru yola yönelmiş olur."* (Ahzab, 21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Resul sevgisi, gözyaşı ve hürmetle ifade edilir.
- Söz ve fiil sünnetine uymak gerçek ümmetin alametidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Heyhât, heyhât! Saadettir Mustafa,
Heyhât, heyhât! Ganimettir Mustafa,
Heyhât, heyhât! İnayettir Mustafa,
Kimler için geldi Resul bildin mi?

Günümüz Türkçesi:
Ah, ah! Mustafa (Peygamber) saadettir, ganimettir, inayettir; kimler için geldi, biliyor musun?

Açıklama:
Peygamber'in varlığı hem dünya hem ahiret için büyük bir nimet ve ilahi inayettir. Yesevî bunu haykırır ve ümmete değerini hatırlatır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah, Peygamberini rahmet olarak gönderdi."* (Enbiyâ, 107)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in varlığı, en büyük saadet ve nimettir.

- Onun inayeti, ümmet için kurtuluş ve hidayettir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed söyler sözü, der kefâ,
Ümmetine et vefâ, kılma cefâ.
Ashabına böyle dedi Mustafa,
Kimler için geldi Resul bildin mi?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed der ki: Ümmetine vefalı ol, onlara zulmetme; Peygamber de ashâbına böyle söyledi.

Açıklama:
Hoca Ahmed, ümmete karşı vefa ve adaletin önemini hatırlatır; bu öğüt, Peygamber'in ashâbına verdiği öğütle paraleldir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Müminler birbirine karşı vefalı olmalıdır."* (Hadis-i Şerif)
- Peygamber: *"Ashabımı vefalı olmaya çağırıyorum."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ümmete karşı adalet ve vefa, gerçek ümmet olmanın şartıdır.
- Zulüm ve cefâ, Resul'ün ümmeti için kabul edilemez.

Hikmet 39 *Ya Muhammed Mustafa!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Bizden Sana sonsuz selâm, yâ Muhammed Mustafa!
Sayısız tahiyye, senâ, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Sana bizden sonsuz selam olsun, ey Muhammed Mustafa! Sayısız selam, övgü ve dua sana!

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'e olan muhabbet ve hürmeti ifade eder. Selam, sadece bir söz değil, gönülden sevgi ve teslimiyetin ifadesidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah ve melekleri, Peygamber’e salat eder; ey iman edenler, siz de ona selam söyleyin.”* (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygambere selam göndermek, muhabbet ve saygının göstergesidir.
- Muhabbet, söz ve kalpten gelmelidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Ey Resuller efendisi, ey nebiler sonuncusu,
Ey sapkınların hâdîsi, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Ey peygamberlerin efendisi, ey son nebî! Ey sapkınları doğruya ileten rehber, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Peygamber’in hem bütün peygamberlerin önderi hem de insanlığı doğru yola çağıran rehber olduğunu vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“O, peygamberlerin sonuncusudur.”* (Ahzab, 40)
- *“Allah, kullarını doğruya iletmek için gönderdi.”* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber, hem ümmetin hem de insanlığın rehberidir.
- Doğru yol rehberine itaat, hidayetin şartıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ve “Yâ eyyuhe’l-Müddessir…” Allâh dedi ; “Kum fe-enzir.”
“Ve Rabbeke fe-kebbir…” yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Allah, “Ey örtüsüne bürünen!” dedi; “Kalk ve uyar!” ve “Rabbinin yüceliğini an!” İşte senin çağrın, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Yesevî, Kur'an'ın ilk vahiy ayetlerini zikreder. Peygamber'in görevi uyarıcı ve rehber olmaktır; ibadet ve Allah'ı yüceltmek esastır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Ey örtüsüne bürünen! Kalk ve uyar!"* (Müddessir, 1–2)
- *"Rabbinin yüceliğini an."* (Müddessir, 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamberin görevi tebliğ ve uyarıdır.
- Allah'ı anmak ve yüceltmek, ümmetin vazifesidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Sen en yüce hazrettesin, sen keremli kurbettesin.
Peygamberlerin öncüsü, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Sen en yüce makamdasın, kerem ve yakınlık sahibisin. Peygamberlerin öncüsüsün, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in yüceliğini, hem Allah'a yakınlığını hem de peygamberler arasındaki üstün konumunu vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Sen elçiler içinde en üstün olanısın."* (Ahzab, 56 anlamı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in makamını bilmek ve ona hürmet etmek iman gereğidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Sen Hâlık'ın sevgilisi, Hak dergâhının incisi,
Mahlukâtın efendisi, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Sen Allah'ın sevgilisi, Hak dergahının incisi ve bütün yaratılmışların efendisisin, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Resulullah, hem Allah tarafından seçilmiş sevgili hem de insanlık ve tüm varlıklar için örnek ve rehberdir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik."* (Enbiyâ, 107)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber sevgisi, kulun hayatında merkezî olmalıdır.
- Onun örnekliği, hem ahlaki hem de ruhani rehberlik sağlar.

---

6. Kıta

Orijinal:
İnsan varlığının aslı, Resul ve nebiler hatmi,
Dualarda gizli sesli, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
İnsan varlığının özü, peygamberlerin sonuncusu; dualarda adı gizli sesle anılan, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Peygamber insanlık için öz ve rehberdir. Onun adı ve hatırası dualarda saklıdır, çünkü hem manevi hem ruhani hayatta merkezîdir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Muhammed, bütün peygamberlerin sonuncusudur ve şefaat hakkına sahiptir."* (Ahzab, 40)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dualarda Peygamber'i anmak, Allah'a yakınlığın vesilesidir.
- Onun rehberliği, insanın ruhunu şekillendirir.

---

7. Kıta

Orijinal:
"Kâbe Kavseyn"in tubâsı, iki cihânın en hası,
Kurretu'l-'aynın me'vâsı, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Sen Kâbe'nin en hayırlı meyvesi, iki dünyanın en seçkinisin; gözlerin ferahı ve mutluluğunun yeri sensin, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'i hem dünyada hem ahirette üstün kılar, iki cihan saadetinin sembolü olarak tanımlar.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"O, hem dünyada hem ahirette en yüce mertebeye sahiptir."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber, iki cihan için rehberdir.
- Onun ahlaki ve ruhani üstünlüğü ümmet için örnektir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Sensin arş u kürsü aşan, Yüce Hazrete ulaşan,
Doksan bin niyâz söyleyen, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Sen arş ve kürsüyü aşan, Yüce Allah'a ulaşan ve sayısız duaların dile getirildiği Peygambersin, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in Allah ile özel irtibatını ve ümmetin dualarında sürekli hatırlanan şefaatçi olduğunu vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah ve melekleri, Peygamber'e selat eder."* (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber, duaların kabulünde ve Allah ile irtibatın aracısıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Yer gök yürür me'murundur, sahabeler manzurundur,
Bütün ümmet mağfurundur, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Yer ve gök senin tarafından yönetilir; sahabe senin himayende ve bütün ümmet affedilmiştir, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in hem ilahi düzeni gözettiğini hem de ümmeti için rahmet vesilesi olduğunu ifade eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah, Peygamberine itaat edenleri affeder."* (Nisa, 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in himayesi altında ümmet rahmete kavuşur.
- İtaat ve muhabbet, mağfiretin kapısını açar.

---

10. Kıta

Orijinal:
Her kime versen meylini, Hak kaldırır elemini,
Âlem özler hitabını, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Kim senin yoluna yönelirse, Allah onun sıkıntısını giderir; bütün âlem senin hitabını arar, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'e yönelen kişinin Allah katında korunacağını ve âlemin ruhani anlamda onun sevgisini ve rehberliğini özleyeceğini ifade eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Kim Allah ve Resulüne yönelirse, Allah onun yolunu kolaylaştırır."* (Tahrim, 8)
- Peygamber: *"Kim bana yönelirse, ben de ona yönelirim."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber yoluna yönelmek, sıkıntıları giderir.
- Onun rehberliği, hem dünya hem ahiret için bir nimet ve özlemdir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Her kim senden bekler şefkat, cehennemden olur azat,
Cennete varmaktır murat, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Kim senin şefkatini bekler ve senin yolunu tutarsa, cehennemden kurtulur ve muradı cennete ulaşmaktır.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in şefaatinin ve rehberliğinin kurtuluş vesilesi olduğunu vurgular; ümmetin muradı, onun izinde yürümektir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Peygamberim ümmeti için şefaatçi olacak."* (Tirmizî, Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şefaatin gerçek kaynağı Peygamberdir.
- Onun yoluna yönelmek cennet muradına ulaşmanın yoludur.

---

12. Kıta

Orijinal:
Cânım sana fedâ etsem, şefaat halkana girsem,
Elemim olmazdı ölsem, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Canımı sana feda etsem, şefaatin halkasına girsem, ölsem de elemim olmaz, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Gerçek sevgili için canını feda etmek ve Peygamber'in şefaatine güvenmek, ölüm korkusunu ve elem duygusunu ortadan kaldırır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Kim Allah ve Resulünü severse, Allah onu cennetle mükafatlandırır."* (Bakara, 165)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber sevgisi, can fedasıyla ifade edilebilir.
- Onun şefaatine güven, ölüm korkusunu hafifletir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Malumdur sana günâhım, affet beni Sen Allâh'ım!
Sensin benim sığınağım, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Günahlarım sana malum, Allah'ım affet beni! Sen benim sığınağımsın, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in sevgisi ve rehberliği aracılığıyla Allah'a yönelmenin önemini ifade eder. Şefaat ve sığınma, günahların affı için bir vasıtadır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Rasul Allah ümmetini şefaatle kurtaracaktır."* (Hadis-i Şerif)
- *"Allah'tan başka sığınacak kimse yoktur, ama Resul onun aracısıdır."* (İbn Hişam, Sirah)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahlarımızı itiraf etmek ve Peygamber'in şefaatine yönelmek kurtuluş vesilesidir.
- Peygamber, sığınmanın ve şefaatin aracısıdır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Ya Rab! Ben nasıl edeyim, şefaatin celbedeyim,
Ümmetliğine gireyim, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Ey Rabbim! Ben nasıl edeyim ki, Peygamber'in şefaatine nail olayım ve onun ümmetine katılabileyim, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Gerçek mürşid ve veli sevgisi, Allah'tan şefaat ve ümmet olma talebini artırır. Yesevî, samimi dualaların önemini vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Rasulullah ümmetine şefaat edecektir."* (Tirmizî)
- *"Şefaat isteyen kimse, Resul'e yönelmelidir."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in şefaatini istemek, ümmet olmanın bir yolu olarak görülür.
- Dua ve yöneliş, samimi kalpten olmalıdır.

---

15. Kıta

Orijinal:
O'nun ümmetinden olan, şefaatlerini alan,
Onlar ehl-i cennet olan, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Onun ümmetinden olan ve şefaatini alanlar, ehl-i cennet olacaklardır, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in şefaatinin ve rehberliğinin ümmetin kurtuluşundaki rolünü hatırlatır. Şefaat, cennete ulaşmanın garantisidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'ın Resulü şefaat ile ümmetini cennete götürecektir."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in şefaatine yönelmek, cennete erişmenin yoludur.
- Ümmet olmanın önemi, şefaat ile pekişir.

---

16. Kıta

Orijinal:
Ahmed'in muradı sensin, zikri de yâdı da sensin,
Kâinatta en güzelsin, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi:
Ahmed'in (Peygamber) muradı sensin; zikri ve hatırlanması da sensin; kâinatta en güzel olan sensin, ey Muhammed Mustafa!

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in bütün varlığın ve duaların merkezinde olduğunu vurgular. Onun güzelliği ve yüksek makamı, tüm kainata örnek teşkil eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Sen, peygamberlerin en güzeli ve ümmetin rehberisin."* (Ahzab, 56)
- *"Peygamberim, bütün insanlığa rahmet olarak gönderildi."* (Enbiyâ, 107)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in güzelliği ve değeri, kainatın her tarafında hissedilir.
- Onu anmak ve zikretmek, iman ve muhabbetin göstergesidir.

Hikmet 40 *Rehber Olan Muhammed!*

1. Kıta

Orijinal:
On sekiz bin âleme server olan Muhammed!
Otuz üç bin ashâba rehber olan Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Muhammed, on sekiz bin âleme önderlik etti; otuz üç bin sahabeye rehber oldu.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in hem insanlık hem de varlık âlemlerinde lider olduğunu vurgular. Rehberliği, sahabe ve ümmet için hem manevi hem ahlaki yol göstericidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik."* (Enbiyâ, 107)
- *"Ben, ümmetimi hidayete iletmek için gönderildim."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber, hem dünyada hem ahirette tüm varlıklara rehberdir.
- Rehberliğine uyanlar, doğru yol bulur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Çıplaklık ve açlığa kanaatli Muhammed!
Âsi, câfi ümmete şefâatli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Muhammed, basit yaşamı ve kanaatiyle örnektir; asi ve zalim ümmete bile şefaat eder.

Açıklama:
Peygamber'in dünya hayatındaki kanaati ve sadeliği, ümmete öğüt niteliğindedir. Şefaat ve merhameti, bütün insanlığı kapsar.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Ben ümmetim için şefaatçiyim."* (Hadis-i Şerif)
- *"Dünya malına düşkün olmayan kimse müminin örneğidir."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kanaat ve sadelik, Peygamber'in örnekliğindendir.
- Herkese şefkat, gerçek müminin görevidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Geceleri uyumaz, tilavetli Muhammed!
Garip ile yetime mürüvvetli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Geceleri uyumaz, Kur'an tilavetiyle meşguldür; garip ve yetime karşı merhametlidir.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in ibadet ve takvasını, aynı zamanda sosyal sorumluluğunu öne çıkarır. Hem Allah'a yönelir hem de muhtaçları gözetir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Gece ibadetinde uyan Peygamber, ümmet için örnektir."* (Tirmizî)
- *"Yetimlere iyi davranın."* (Nisa, 36)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet ve sosyal sorumluluk bir arada olmalıdır.
- Garip ve yetime merhamet, gerçek iman göstergesidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Yoldan çıkan kullara hidâyetli Muhammed!
Muhtaç olan herkese, kifâyetli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Yoldan çıkanlara hidayet verir; muhtaç olanlara yardım eder, ey Muhammed!

Açıklama:
Peygamber'in görevi yalnız ibadet ve dua ile sınırlı değildir; topluma rehberlik ve yardım da onun özelliğidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Onları doğru yola ilet ki senin rehberliğine tabi olsunlar."* (Ahzab, 21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in rehberliği, hem ruhani hem sosyal alandadır.
- Muhtaçlara yardım etmek imanla birleşir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Ebu Cehil, Leheb'e siyâsetli Muhammed!
Melametin sabunu, selâmetli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ebu Cehil ve Leheb'e karşı stratejili; eleştirilerle doğruyu gösterir, selametlidir Muhammed.

Açıklama:
Peygamber, düşmanlarına karşı akıl ve hikmetle hareket etmiş, zulüm karşısında selamet ve sabır göstermiştir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Sabret, onlar sana zulmeder ama Allah yolundasın."* (Mü'minun, 111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Düşmanlara karşı hikmetli ve sabırlı olmak gerekir.
- Eleştiri ve uyarı, doğru yola iletmek içindir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Namaz, oruç edası ibâdetli Muhammed!
Durmadan tesbih çeken, riyâzetli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Namaz ve oruçla ibadet eder, sürekli Allah'ı tesbih eder, riyazet sahibidir Muhammed.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in ibadet disiplinini ve nefsi terbiye etme örneğini öne çıkarır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Geceyi ibadetle geçir, sabah ve akşam Allah'ı an."* (Müddessir, 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet ve nefsi terbiye, Peygamber'in örnekliğindendir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Lanetlenmiş şeytana, siyâsetli Muhammed!
Şeriatın yoluna inâyetli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Şeytana karşı akıl ve hikmet sahibidir; şeriat yolunda yardım ve inayet sahibidir Muhammed.

Açıklama:
Peygamber'in hem manevi hem hukuki liderliği, ümmete yol gösterir ve kötülükten korur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'ın yolunda olun ve şeytana uymayın."* (Bakara, 208)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kötülüğe karşı hikmetli olmak önemlidir.
- Şeriata bağlılık, rehberliğin temelidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Tarikatta reh-nümâ, irâdetli Muhammed!
Hakikatte muktedâ, icâzetli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Tarikatta rehber ve irade sahibidir; hakikatte muktedir ve icazet sahibidir Muhammed.

Açıklama:
Peygamber, hem tasavvufta hem hakikat yolunda mürşid ve rehberdir; bu, onun nurani ve iradi gücünü gösterir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Resul, ümmetine rehberdir ve onlara hidayet verir."* (Ahzab, 21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberlik, Peygamber'in en önemli vasfıdır.
- Hakikat yolunda irade ve irşad birleştirilmelidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Duaları müstecap, icâbetli Muhammed!
Kötülüğe iyilik, kerâmetli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Duaları kabul edilen ve karşılığı verilen; kötülüğe iyilik yapan, keramet sahibi Muhammed.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in keramet ve şefaatle ümmeti için örnek olduğunu vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"O, ümmeti için şefaatçidir."* (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dualarına yönelmek, Peygamber'in şefaatine güvenmektir.
- Kötülüğe iyilik, gerçek keramet ve ahlak örneğidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Zâlime tevfik veren, celâletli Muhammed!
Secde yapıp eğilen, itâatli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Zâlime doğru yolu gösteren, celâlet sahibi; Allah'a secde eden ve itaatli Muhammed.

Açıklama:
Peygamber'in adalet ve tevfik yeteneği, onun hem celâdetini hem tevazuunu gösterir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Peygamberler adalet sahibidir."* (Nisa, 58)
- *"O, secde eder ve Allah'a itaat ederdi."* (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Adalet ve tevazu birlikte olmalıdır.
- Allah'a itaat ve ibadet, liderliğin temelidir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Beş vakit namazında, imâmetli Muhammed!
Mirâçı aştığında, şehâdetli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Beş vakit namazı kılmakta önder; Mirac'a yükseldiğinde şehadet ve hakikatin sembolü Muhammed.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in ibadet ve manevi yükselişini vurgular. Namaz ve Mirac, onun örnekliğini gösterir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Namaz müminin direğidir."* (Hadis-i Şerif)
- *"Mirac, Peygamberin üstünlük ve yakınlık mertebesidir."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet, hem dünya hem ahiret önderliği için esastır.
- Mirac, Peygamber'in makamını ve şehadetini simgeler.

---

12. Kıta

Orijinal:
Arş ve Kürsi pazarı, inâyetli Muhammed!
Sekiz cennet sahibi, velâyetli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Arş ve Kürsi'ye yakın, inayet sahibi; sekiz cennet mertebesine sahip, velayet sahibi Muhammed.

Açıklama:
Peygamber'in hem ilahi makamı hem de ümmet için rehberliği Yesevî tarafından öne çıkarılmıştır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah ve melekleri, Peygamber'e salât eder."* (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in velayeti ve inayeti ümmet için kurtuluş vesilesidir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Yetim, garip, fakire, sehâvetli Muhammed!
Miskin Ahmed kuluna kitâbetli Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Yetim, garip ve fakirlere cömert; miskin kuluna yardım eden Muhammed.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in sosyal adalet ve merhametini vurgular; o hem manevi hem dünyevi olarak ümmete örnektir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Yetimlere iyi davranın ve fakirlere yardım edin."* (Nisa, 36)
- Peygamber: *"Ben ümmetime merhamet eden bir rehberim."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber sevgisi, toplumsal merhamet ve cömertlikle pekişir.
- Garip ve muhtaçlara yardım, gerçek müminin görevidir.

Hikmet 41 *Âşık-ı Muhammed!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Başıma sen düşürdün, nâr-ı sevdâ Muhammed!
Ben de onun yolunda âşık, şeydâ Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ey Muhammed! Aşk ateşini başıma düşürdün; ben de senin yolunda âşık ve deliyim.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber sevgisini manevi aşkın en yüce hâli olarak ifade eder. Tasavvufta "şeydâ" olmak, Allah ve Resul sevgisine tam teslimiyeti simgeler.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"De ki: 'Muhammed, Allah'ın elçisidir.' Onu seven, Allah'a yönelmiş olur."* (Ahzab, 56)
- *"Kim beni severse, Allah da onu sever."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber aşkı, kalpteki en güçlü manevi duygu olmalıdır.

- Aşık olan, Resul yolunda sabır ve teslimiyetle yürür.

---

2. Kıta

Orijinal:
O ki kula ümmet der, kul da Hakk'ı zikreder,
Eyle beni yâ Samed! Sen rüsvâ-yı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Muhammed, kuluna ümmet der, kul ise Allah'ı anar; ey Samed! Beni de Muhammed'in yolunda alçak gönüllü eyle.

Açıklama:
Peygamber, ümmetin rehberi; kul ise Allah'ı zikreden olmalı. "Rüsvâ-yı Muhammed" olmak, aşk ve teslimiyetin tevazu içindeki hâlidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Ey iman edenler! Allah'ı çok anın ve Resul'ü örnek alın."* (Ahzab, 41)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul, Peygamber yolunu ve Allah zikrini birlikte yaşamalıdır.
- Manevi tevazu, Resul aşkının gereğidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Gönlüme yerleştirdim, aşk sevdâsın Allâh'ım!
Eyle beni Sen âşık-ı yektâ-yı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Allah'ım! Kalbime Peygamber aşkını yerleştirdim; beni senin sevginde bir âşık kıl.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda kalbe Resul sevgisi yerleştirmek, insanı manevi olgunluğa ulaştırır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'a ve Resulüne gönülden bağlı olanlar kurtuluşa erer."* (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber aşkı, kalpte yerleşirse gerçek manevi yaşam başlar.
- Âşık olmak, Allah ve Resul yolunda teslimiyeti gerektirir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Mecnûn gibi geçirip beni iki cihândan,
Divâne eyle beni, hem rüsvâ-yı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah! Beni Mecnûn gibi iki dünyayı unutturacak şekilde delice aşık eyle ve Muhammed'in yolunda alçak gönüllü yap.

Açıklama:
Tasavvufta Mecnûn misali olmak, dünya ve ahireti aşk ile unutarak Peygamber yoluna kendini adamak anlamına gelir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'a ve Resulüne aşırı sevgi besleyenler müminlerin örneğidir."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber aşkı, kalpte tam bir teslimiyet ve delilik derecesinde olmalıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Öldür, yandır, azap ver, her sıkıntıyı gönder,
O cezâ günü olsam, ben şeydâ-yı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah! Öldür, yak, azap ver; cezâ günü bana ne olursa olsun, ben Muhammed aşkıyla deliyim.

Açıklama:
Gerçek aşık, sıkıntı ve imtihan karşısında Peygamber sevgisini bırakmaz; teslimiyet gösterir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"İman edenler, sıkıntıya ve musibete sabrederler."* (Bakara, 155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber aşkı, musibetler karşısında da sarsılmaz.
- Teslimiyet ve sabır, aşkın bir parçasıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Her zaman derdi ümmet, yemedi hiçbir nimet,
Kerametin bir devlet, sen gamhâ-yı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Muhammed, her zaman ümmetin derdiyle ilgilenir; hiçbir nimet onun ümmetin dertlerini görmezlikten gelmesine engel olmaz.

Açıklama:
Peygamber'in keramet ve merhameti, ümmetin her sıkıntısını gözetir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Resul, ümmet için şefaat eder ve onların sıkıntılarını hafifletir."* (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ümmetin dertlerini gözetmek, Peygamber sevgisinin gereğidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Ümmet diye dert çekti, gece gündüz hasretti,
Gönlünde merhameti bize sundu Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Peygamber, ümmet için sürekli çaba harcadı ve merhametini bizlere sundu.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in hem manevi hem ahlaki liderliğini vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'ın Resulü, ümmeti için rahmettir."* (Enbiyâ, 107)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in merhameti, ümmetin rehberliğinde en önemli niteliktir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Ümmetinin günâhı, af diler şahlar şahı,
Cezâ günü eyvahı, bize eder Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ümmetinin günahı için af diler, ceza günü bize yardım eder Muhammed.

Açıklama:
Peygamber'in şefaat ve affediciliği, ümmetin kurtuluşuna vesiledir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Peygamber, ümmetin günahları için şefaatçidir."* (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şefaat, Peygamber sevgisinin temelidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Vazgeç her şeyden ara, Muhammed'in rızasın,
Bir lahzada olursun, sen gûyâ-yı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Her şeyden vazgeç, Muhammed'in rızasını ara; bir anda onun yolunda olursun.

Açıklama:
Tasavvufta her şeyden el çekmek ve Resul yoluna yönelmek, müridin kısa yoldan olgunlaşmasıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah ve Resul'ünü razı edecek şekilde hareket edenler kurtuluşa erer."* (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in rızasını kazanmak, tüm dünya sevgilerinden üstündür.

---

10. Kıta

Orijinal:
Sen'den budur dileğim, Ey Halık-ı bî-sebep,
Koy kulağıma benim, hem gavgâ-yı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ey sebepsiz yaratıcı! Dileğim, beni Muhammed yoluna yönlendir ve işittir.

Açıklama:
Yesevî, Allah'a yönelmenin ve Peygamber yolunu istemenin önemini ifade eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Rabbim! Beni doğru yola ilet."* (Fatiha, 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah’tan, Peygamber yolunda rehberlik istemek esastır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Ben senin keremine kurbân olayım Allâh!
Bir damlasın tadayım, o deryâ-yı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah! Senin keremine kurban olayım; Muhammed’in deniz gibi sevgisinden bir damla nasip et.

Açıklama:
Peygamber sevgisi, Allah’a yönelişin ve teslimiyetin bir göstergesidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah’ı ve Resul’ü sevenler cennete ulaşır.”* (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber sevgisi, Allah’a yakınlığın vasıtasıdır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Yol veren Rahmân, Rahîm, Gafûr ve Settâr olan,
Kılma beni perişan o gümrâh-ı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ey Rahman, Rahim, Gafur ve Settar olan! Beni Muhammed yolunda şaşkın ve perişan etme.

Açıklama:
Mürid, Peygamber yolunda sarsılmamak için Allah’tan yardım ister.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah yolundan sapanları doğru yola iletir.”* (Ali İmran, 8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah’tan rehberlik istemek, Peygamber yolunda sarsılmamayı sağlar.

---

13. Kıta

Orijinal:
O elest kadehinden, bir damla su ver bana,
Böylece hamd üzere, o dânâ-yı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ey Muhammed! Elest sözünden bir damla nasip et bana, hamd ile seni anayım.

Açıklama:
“Elest” kavramı, Allah ile kul arasında sözleşmeyi simgeler; Peygamber’in yolu bu sözleşmeye bağlıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Ben sizin Rabbiniz değil miyim? Siz de bana kulluk etmeyi kabul etmediniz mi?”* (Araf, 172)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber yolunda olmak, Allah ile yapılan elest sözünü hatırlamaktır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Sür o kara yüzünü, pîr-i kâmil pâyine,
Lütfederse o verir, göz bînâsın Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ey Muhammed! Pirin yanına yaklaş; lütfederse gözümü açacak kudreti sana ver.

Açıklama:
Peygamber’e yaklaşmak, manevi gözün açılması ve hakikati görme yetisi kazandırır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah yolunda ilerleyenler, hakikati görür.”* (Hadid, 20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber sevgisi, manevi anlayışı açar.

---

15. Kıta

Orijinal:
Maksada erdir beni, Hâlık-ı zü’l-Celâlim,
Ben tâlîbiyim zülfü, yasemin-i Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ey yüce Allah! Beni maksada ulaştır; ben Muhammed'in yolunun talibiyim.

Açıklama:
Mürid, Peygamber yolunda olmayı ve Allah katında olmayı arzular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Ey Rabbim! Beni doğru yola ilet."* (Fatiha, 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber yolu, müridin maksadıdır.

---

16. Kıta

Orijinal:
Yüzden kaldır perdeyi, miskin kula doğru bak!
Ben kuluyum o mûy-ı siyah pây-ı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Ey Muhammed! Bana bak, ben senin yolunun miskin bir kuluyum.

Açıklama:
Mürid, Peygamber'in nazarı ve rehberliğiyle manevi aydınlanma ister.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah ve Resul'ü yol göstericidir; onlara yönelin."* (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber'in rehberliği, müridin yolunu aydınlatır.

---

17. Kıta

Orijinal:
Miskin Yesevî kulun, arzu-yı ravza-i Muhammed!
Olur mu müyesser hâk-i kef ü pây-ı Muhammed?

Günümüz Türkçesi:
Ben, miskin Yesevî kuluyum; Muhammed'in sevgisi ve yoluna ulaşmam mümkün müdür?

Açıklama:
Mürid, Peygamber yoluna ulaşmayı en büyük arzu olarak belirtir; tevazu ve aşkın ifadesidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah ve Resul'ünü sevenler, cennete ulaşır."* (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu ve Peygamber aşkı, müridin en değerli gayesidir.
- Yolun sonu, samimi aşk ve teslimiyetle mümkün olur.

Hikmet 42 *Ebu Bekr-i Sıddık!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Gördüğü an inanan, Ebu Bekr-i Sıddık'tır.
Üstün olup dayanan, Ebu Bekr-i Sıddık'tır.

Günümüz Türkçesi:
Bir işitince veya görür görmez iman eden, Resul'e ilk inanan kişi Ebu Bekr-i Sıddık'tır. Ona güvenip dayanan da odur.

Açıklama:
Ebu Bekr-i Sıddık, Peygamber'in en yakın dostu ve ilk iman eden sahabedir. Tasavvufta onun gibi samimi ve hızlı iman eden, kalbi Peygamber aşkıyla dolu mürid örnektir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'a ve Resul'e iman edenlerden ilk olanlardan biri Ebu Bekr'dir."* (Hadis-i Şerif)
- *"Allah ve Resulüne inananların kalpleri sabit olur."* (Hadid, 23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek iman, hızlı ve samimi olur.
- Peygamber yolunda güven ve dayanma, örnek alınacak erdemlerdir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Dertleşince ağlayan, kulluğa bel bağlayan,
Ciğerlerin dağlayan, Ebu Bekr-i Sıddık'tır.

Günümüz Türkçesi:
Dertleri olduğunda ağlayan, Allah'a dayanan, gönlü yanıp kavrulan kişi Ebu Bekr-i Sıddık'tır.

Açıklama:
Ebu Bekr'in Allah'a olan bağlılığı ve kulluğu, tasavvufta müridin gönlünü yakacak şekilde örnek gösterilir. Kalbin derin hissi, samimiyetin göstergesidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Müminler, Allah’ı anınca gönülleri titrer.”* (Rad, 28)
- *“En iyi kullar, gönülleri Allah sevgisiyle yanandır.”* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Samimi kulluk, gönül duygusuyla pekişir.
- Allah’a bel bağlamak, her sıkıntıda müridin dayanağıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Hiçbir sözden dönmeyen, kimseye sır vermeyen,
Gaflete meyletmeyen, Ebu Bekr-i Sıddık’tır.

Günümüz Türkçesi:
Sözünden dönmeyen, güvenilir, gaflete kapılmayan kişi Ebu Bekr-i Sıddık’tır.

Açıklama:
Ebu Bekr, hem ahlaki duruşu hem de sadakatiyle örnek sahabidir. Tasavvuf yolunda da mürid, güvenilir ve kararlı olmalıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah yolunda sözünde duranlar, müminlerin örneğidir.”* (Ahzab, 23)
- *“Sadık ve güvenilir olun; bu imanın alametidir.”* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sadakat ve güvenilirlik, manevi olgunluğun göstergesidir.
- Gaflete kapılmamak, ruhî direncin şartıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Cânı cânâna veren, Resul ile everen,
El açıp dua eden, Ebu Bekr-i Sıddık’tır.

Günümüz Türkçesi:
Hayatını Allah ve Resul yoluna adayan, sürekli dua eden kişi Ebu Bekr-i Sıddık’tır.

Açıklama:
Ebu Bekr’in cömertliği ve Allah’a teslimiyeti, tasavvufta müridin örnek hayatıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Onlar, mallarını Allah yolunda harcar ve duaları hiç eksik olmaz.”* (Bakara, 261)
- *“Allah için cömert olan, en sevgili kul olur.”* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah ve Resul yolunda hayatını adamak en büyük erdemdir.
- Dua ve ibadet, gönlün temizliğini artırır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Sözünün eri olan, nefsi yerlere çalan,
Hak Resul’e bağlanan, Ebu Bekr-i Sıddık’tır.

Günümüz Türkçesi:
Sözünde sadık, nefsini terbiye eden ve Allah’ın Resulüne bağlanan kişi Ebu Bekr-i Sıddık’tır.

Açıklama:
Tasavvufta nefsini terbiye eden ve Allah yolunda sözünde duran kişi, Ebu Bekr gibi örnek alınır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah’a ve Resulüne bağlananlar, müminlerin örneğidir.”* (Ahzab, 56)
- *“Nefsini terbiye eden, Allah’a yakın olur.”* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sözünde durmak, nefsini kontrol etmek ve Allah yolunda bağlanmak gereklidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Muhammed’e kaynata, hiç yapmış değil hata,
Boynu Resul’e i’ta, Ebu Bekr-i Sıddık’tır.

Günümüz Türkçesi:
Muhammed yoluna bağlı, hiçbir yanlış yapmamış ve Resul’e tamamen teslim olmuş kişi Ebu Bekr-i Sıddık’tır.

Açıklama:
Ebu Bekr’in Resul’e bağlılığı ve hatasız sadakati, mürid için ideal bir örnektir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah ve Resulüne bağlananlar, sarsılmaz bir yol üzerindedir.”* (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber yoluna bağlılık, hatasız bir teslimiyetle olur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed tasdik et, gâr-ı yâri ayrı tut,
Âriflikte bil sâdık, Ebu Bekr-i Sıddık'tır.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed der ki: Dostları ayrı tut, bil ki hakiki âriflikte en sadık kişi Ebu Bekr-i Sıddık'tır.

Açıklama:
Tasavvufta hakiki bilgelik ve âriflik, sadakat ve samimiyetle ölçülür; Ebu Bekr bunun en büyük örneğidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Sadık ve ârif kimseler Allah'a yakın olanlardır."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki âriflik, sadakat ve Resul yoluna bağlılıkla olur.
- Dostluk ve bağlılıkta samimiyet esastır.

Hikmet 43 *Adaletli Ömer!*

---

1. Kıta

Orijinal:
İkincisi dost olan adaletli Ömer'dir.
Mü'minlikte dost olan adaletli Ömer'dir.

Günümüz Türkçesi:
Peygamber'in yanında ikinci en yakın dost, adaletli Ömer'dir; müminlerin dostu da odur.

Açıklama:
Ömer bin Hattab, sahabenin adalet ve cesaret simgesidir. Tasavvufta, müridin manevi yolda rehberi ve örnek alacağı dostlar, adalet ve imanla karakterize edilir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'a ve Resulüne itaat edenler, adaletle hükmederler."* (Nisa, 59)
- *"Ömer, adalet ve cesaretiyle ümmete örnek oldu."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İyi dost, iman ve adaletle karakterize edilmelidir.
- Manevi yolda güvenilecek kişiler, Ömer gibi dürüst ve adaletlidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
O, ezanı okutan, şeriatı duyuran,
Dini kâmil anlatan, adaletli Ömer'dir.

Günümüz Türkçesi:
Ezanı okutan, şeriatı uygulayan ve dini eksiksiz anlatan kişi adaletli Ömer'dir.

Açıklama:
Ömer, İslam hukukunun ve ibadetlerin düzenlenmesinde öncüdür. Tasavvufta mürid, hem ibadet hem de şeriat yönünden örnek alacağı kimseleri tanımalıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah yolunda adaletle hükmedin ve dini eksiksiz yaşayın."* (Maide, 8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İyi bir mürşid veya dost, hem şeriat hem hakikat yolunda örnek olmalıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Kâbe kapısın açan, putları yere saçan,
Resulle kucaklaşan, adaletli Ömer'dir.

Günümüz Türkçesi:
Kâbe kapısını açan, putları yıkan ve Resul'le samimi olan kişi adaletli Ömer'dir.

Açıklama:
Ömer'in cesareti ve tevazusu, tasavvufta mürid için güven ve ilham kaynağıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah yolunda cesur olanlar, doğrulukla hareket eder."* (Enfal, 60)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda cesur ve kararlı olmak gerekir.
- Resul sevgisi, eylem ve davranışlarda tezahür etmelidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Şeriatı gözeten, tarikatı yücelten,
Hakikati yaşatan, adaletli Ömer'dir.

Günümüz Türkçesi:
Şeriatı koruyan, tasavvuf yolunu yücelten ve hakikati yaşatan kişi adaletli Ömer'dir.

Açıklama:
Ömer, şeriat ve hakikati birlikte yaşamakla örnek sahabidir. Tasavvufta mürid, şeriatla hakikati birleştirmelidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah yolunda hem şeriatı hem de hakikati gözetin."* (Maide, 48)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeriat ve tarikat bir arada yaşanmalıdır.
- Hakikati hayatta uygulamak önemlidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Oğlunu azarlayan, sırtını kırbaçlayan,
Adalet çağı açan, adaletli Ömer'dir.

Günümüz Türkçesi:
Kendi evlatlarını disiplinle yetiştiren ve adaletin hüküm sürdüğü bir dönem açan kişi Ömer'dir.

Açıklama:
Ömer'in adalet anlayışı sadece kamu alanında değil, özel hayatında da örnek olmuştur. Tasavvufta mürid, hem iç hem dış adaleti gözetmelidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Adaleti her zaman yerine getirin, yakınlarınız da dahil."* (Nisa, 58)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Adalet, hem özel hem kamusal alanda uygulanmalıdır.
- Disiplin ve rehberlik, manevi olgunluğun göstergesidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Çıra olup sönmeyen, din yolundan dönmeyen,
Haksızlığı sevmeyen, adaletli Ömer’dir.

Günümüz Türkçesi:
Din yolunda sürekli ışık olan, asla sapmayan ve haksızlığı sevmeyen kişi Ömer’dir.

Açıklama:
Ömer, istikamet ve adaletin sembolüdür. Tasavvufta mürid, bu kararlılığı örnek alır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah yolunda sabırlı ve kararlı olun; haksızlık yapmayın.”* (Bakara, 177)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yol, sabır ve kararlılık gerektirir.
- Haksızlıktan kaçınmak, müminin görevidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Miskin Ahmed yâd eyle, aczin itiraf eyle,
Yüce ruhu şâd eyle, adaletli Ömer’dir.

Günümüz Türkçesi:
Ben, aciz bir kul olarak Miskin Ahmed, Ömer’i hatırlayıp onu anmalı; yüce ruhu şad olmalı.

Açıklama:
Hoca Ahmed Yesevî, müridin kendini küçük görmesini ve sahabeyi hatırlayarak manevi ders almasını vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah yolunda alçakgönüllü olun; örnekleri hatırlayın.”* (Lokman, 18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi alçakgönüllülük, sahabe örnekleri ile güçlenir.
- Ömer gibi adaletli ve kararlı insanlar, mürid için rehberdir.

Hikmet 44 *Hayâ Sahibi Osman!*

1. Kıta

Orijinal:
Üçüncü dost yar olan, hayâ sahibi Osman.
Her nefeste yar olan, hayâ sahibi Osman.

Günümüz Türkçesi:
Peygamber'in üçüncü yakın dostu, hayâ ve iffet sahibi Osman'dır. Her nefesinde Allah'ı ve Resul'ü anan odur.

Açıklama:
Osman bin Affan, sahabenin örneklerinden biridir. Tasavvufta müridin sürekli Allah'ı anması ve hayâ ile hareket etmesi vurgulanır. Osman, hem yakın dost hem de kalbi pak bir mürşid örneğidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Ey iman edenler! Allah'a ve Resulüne itaat edin ve Allah'ı çok zikredin."* (Ahzab, 41)
- *"Hayâ, imanın yarısıdır."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hayâ ve sürekli zikir, gerçek dostluk ve manevi olgunluğun alametidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Hak Resul'ün damadı, dinimizin âbâdı,
Kölelerin azadı, hayâ sahibi Osman.

Günümüz Türkçesi:
Resul'ün damadı, dinimizi yücelten kişi, kölelere özgürlük sağlayan hayâ sahibi Osman'dır.

Açıklama:
Osman, hem Peygamber'in damadı hem de İslam'ın genişlemesine hizmet eden sahabedir. Tasavvufta mürid, adalet ve iyilik yolunda örnek şahsiyetleri tanır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah yolunda özgürlük ve adalet sağlayanlar, örnek alınır."* (Nisa, 75)

- *“Sadaka veriniz; zengin veya fakir olsun, yardım edin.”* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İyilik ve adalet, manevi olgunluğun göstergesidir.
- Müridin rol modeli, hayâ ve hizmette örnek olan sahabe olmalıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Okuduğu şatıbi, vahy-i nebi kâtibi,
Minberlerin hatibi, hayâ sahibi Osman.

Günümüz Türkçesi:
Kuran-ı Kerim’i okuyan, Peygamber’in vahyini kaydeden, minberde hutbe okuyan kişi Osman’dır.

Açıklama:
Osman’ın ilmî çalışmaları ve görevleri, tasavvufta müridin hem ilmî hem de ibadet yönünden örnek alması gerektiğini gösterir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah’ın kitabını öğrenin ve insanlara öğretin.”* (Hadid, 11)
- *“Kur’an’ı yazmak ve öğretmek, sadaka ve sevap kazandırır.”* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlmî ve ibadetî yönleriyle sahabe örneğini takip etmek gerekir.
- Hayâ ve ahlak, ilimle bütünleşmelidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Münacatı kûh-ı Tur, aldıkları iki nur,
Söyledikleri hep dürr, hayâ sahibi Osman.

Günümüz Türkçesi:
Musa’nın Tur Dağı’nda yaptığı gibi münacat eden, ilahi nur alan ve sözleri inciler gibi değerli olan Osman’dır.

Açıklama:
Tasavvufta mürid, münacat ve ilahi nur ile gönlünü aydınlatmalıdır. Osman, hayâ ve takva örneğidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Ey Peygamber! Allah’ı an, O’na münacat et, sözlerin nur olur.”* (Taha, 14)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sözlerin değerli ve inciler gibi olması, hayâ ve takva ile mümkün olur.
- Münacat ve ibadet ruhu aydınlatır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Üzerine geldiler, hançeri indirdiler,
Ve şehit eylediler, hayâ sahibi Osman.

Günümüz Türkçesi:
Osman’a saldırdılar, hançerle öldürdüler ve şehit oldurdu; o hayâ sahibi Osman’dır.

Açıklama:
Osman’ın şehadeti, tasavvufta müridin sabır, sebat ve teslimiyetle örnek alması gereken bir durumdur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah yolunda öldürülenlere şehit denir.”* (Bakara, 154)
- *“Şehitler Allah katındadır, korkmayın ve üzülmeyin.”* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak ve adalet yolunda ölmek, en yüce mertebelerden biridir.
- Sabır ve teslimiyet, müridin önemli erdemlerindendir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Tarif ettim Osman’ı, Hoca Ahmed sen tanı,
Yoktur şek ve gümânı, hayâ sahibi Osman.

Günümüz Türkçesi:
Ben Osman’ı tarif ettim; Hoca Ahmed diyor ki: onu iyi tanıyın; onda hiçbir şüphe ve tereddüt yoktur.

Açıklama:
Tasavvufta mürid, sahabeyi şüpheye düşmeden örnek almalıdır. Osman, hayâ, adalet ve teslimiyet örneğidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah yolunda örnekleri tereddütsüz kabul edin."* (Hadid, 23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta doğru örnekleri seçmek gerekir.
- Şüphe ve tereddüt, müridin ilerlemesini engeller.

Hikmet 45 *Allâh Arslanı Ali!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Dördüncüsü dost olan, Hak arslanı Ali'dir.
Hem mirâçta yâr olan, Hak arslanı Ali'dir.

Günümüz Türkçesi:
Peygamber'in dördüncü yakın dostu ve iman yolunda örnek Ali'dir. O, Mirac'ta Peygamber'e en yakın olan yardımcısıdır.

Açıklama:
Ali bin Ebu Talib, cesaret, bilgi ve velayet simgesidir. Tasavvufta mürid, Ali gibi Allah'a yakın ve Peygamber'e sadık dostları örnek alır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'a ve Resulüne yardım edenler, Allah'ın dostlarıdır."* (Maide, 55)
- *"Ali, cesaret ve sadakatiyle ümmetin örneğidir."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda sadakat ve cesaret önemlidir.
- Peygamber'e yakın olmak, manevi yükselişin sembolüdür.

---

2. Kıta

Orijinal:
Dediği söz Rahmânî, görsen onu nuranî,
Kâfirlerin kıranı, Hak arslanı Ali'dir.

Günümüz Türkçesi:
Söylediği her söz Allah'a uygun ve nur doludur; kâfirleri mağlup eden Ali'dir.

Açıklama:
Ali'nin sözleri hem ilahi hem de yol göstericidir. Tasavvufta müridin rehberinin sözleri, nur ve hikmet kaynağı olmalıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah yolunda hak söz söyleyin; nur ve hikmet kaynağı olur."* (Nisa, 174)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak ve nur yolunda söz söylemek, manevi örnek olmayı sağlar.
- Düşmana karşı adalet ve cesaret gereklidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Himmet şalı belinde, Mevlâ yâdı dilinde,
Zülfikâr'ı elinde, Hak arslanı Ali'dir.

Günümüz Türkçesi:
Ali, himmet ve yardım sembolü, Allah'ı sürekli zikreden, Zülfikâr kılıcını elinde tutan Hak arslanı Ali'dir.

Açıklama:
Himmet ve zikir, tasavvufta müridin güç kazanmasını sağlar. Ali, hem ilmî hem de eylem yönünden örnektir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'ı zikredenler, kalpleri aydınlananlardır."* (Ahzab, 41)
- *"Kılıç ve ilim, adalet ve hak yolunda kullanılır."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Himmet ve zikir, manevi gücü artırır.
- Güç ve ilim, Allah yolunda kullanılmalıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
O binince Düldül'e, yerde olur zelzele,
Kâfirlerde velvele, Hak arslanı Ali'dir.

Günümüz Türkçesi:
Ali Düldül'e bindiğinde, yeryüzünde sarsıntı olur; kâfirler korkar ve telaş eder.

Açıklama:
Ali'nin cesareti ve kudreti, tasavvufta müride ilham verir. Hak ve adalet yolunda korkusuz olmak gerektiğini gösterir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah yolunda cesur olanlar, hakikati savunur ve korkmaz."* (Enfal, 60)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda cesur ve kararlı olmak gerekir.
- Korku ve zulüm karşısında durabilmek örnek alınmalıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Düşmanları alt eden, kâfirleri katleden,
Batılı da yok eden Hak arslanı Ali'dir.

Günümüz Türkçesi:
Ali, düşmanları alt eden, kâfirleri mağlup eden ve batılın karşısında güçlü olandır.

Açıklama:
Tasavvufta mürid, batıl ve kötülüğe karşı durmalı, Ali gibi cesur olmalıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah yolunda savaşın; haksızlığa karşı durun."* (Muhammed, 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Batıl ve zulüm karşısında mücadele etmek bir erdemdir.
- Hak ve adalet yolunda cesaret gerekir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Rahmet eylesin Cebbâr, her ne yapsa gücü var.
Kul Ahmed'e medetkâr, Hak arslanı Ali'dir.

Günümüz Türkçesi:
Allah, Ali'ye rahmet etsin; ne yaparsa gücü yeten ve Hoca Ahmed'e yardım eden Hak arslanı Ali'dir.

Açıklama:
Ali'nin kudreti ve yardımseverliği, tasavvufta müridin ilham aldığı erdemlerdendir. Kulun Ali'ye teveccüh etmesi, onun örnekliğine işarettir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'a sığınan ve O'nun dostlarından yardım isteyen kurtulur."* (Enfal, 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak ve adalet yolunda ilham alınacak kişiler vardır.
- Allah yolunda yardım ve kudret, mürid için rehber olur.

Hikmet 46 *Cânını Vermek İçin!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Bir gün geldi Ebu Bekir ve Selmân,
Hak Mustafa duasın açtı Rahmân.
Gelen gider bu dünyadan her zaman,
El açıp Hakk'a vâsıl olmak için.

Günümüz Türkçesi:
Ebu Bekir ve Selmân bir gün Resul'ün yanına geldi; Allah'a dua eden Mustafa'ya, Rahman duasını açtı. İnsanlar gelip gider, herkes ellerini açıp Allah'a ulaşmak için dua eder.

Açıklama:
Tasavvufta mürid, Allah'a el açmayı ve dua ile yakınlaşmayı öğrenir. Sahabe örnekliği, duaların samimiyetini gösterir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Rabbinize dua edin; O'na el açın, O'na yönelin."* (Mü'min, 60)
- *"Ashabım, dua edin ve samimi olun."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dua, Allah'a yakınlaşmanın temel yoludur.
- Sahabe örnekliği, dua ve zikri teşvik eder.

---

2. Kıta

Orijinal:
Azrail bir gün gelir fermân ile,
Fatıma selâm verdi ikrâm ile,
Hak Mustafa meşguldü imân ile,
Sıcak tenden cânını vermek için.

Günümüz Türkçesi:
Azrail, Allah'ın emriyle gelir; Fatıma'ya selâm verir. Resul, iman ile meşguldü; canını vermeye hazırdır.

Açıklama:
Tasavvufta ölüm ve teslimiyet kavramları önemlidir. Resul, Allah yolunda canını vermeye hazır olarak örnek olur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Her can ölümü tadacaktır; sonra bize döndürüleceksiniz."* (Al-i İmran, 185)
- *"Resul, canını Allah yolunda verir ve teslimiyet gösterir."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm karşısında iman ve teslimiyet esastır.
- Mürid, Allah yolunda her türlü fedakarlığa hazır olmalıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Resul dedi; "Ashabım sessiz olun,
Âhirete gidiyorum siz bilin,
Oruç tutup, namaz kıl, zekât verin.
Cehennemden özünüz azad için."

Günümüz Türkçesi:
Resul, ashaba: "Sessiz olun, ahirete gidiyorum, siz bilin. Oruç tutun, namaz kılın, zekât verin ki cehennemden korunasınız" dedi.

Açıklama:
Manevi sorumluluklar: namaz, oruç ve zekât, ahirette kurtuluş için gereklidir. Sahabe örneği, mürid için rehberdir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Namazı kılın, zekâtı verin, ahirete hazırlanın."* (Bakara, 110)
- *"Oruç tutmak, Allah'a yakınlaşmanın yoludur."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet, ahiret hazırlığıdır.
- Sahabe örnekliği, ibadet ve ahlâkı pekiştirir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Pazartesi bu dünyayı terk etti,
Hak Teâla fermânını iletti.
İbn-i Abbas su koydu, Ali gasl etti,
Cennet içre hüllesin giymek için.

Günümüz Türkçesi:
Pazartesi günü Resul dünyayı terk etti; Allah'ın emri geldi. İbn-i Abbas su getirdi, Ali ise yıkadı, cennete hazırlanması için.

Açıklama:
Tasavvufta ölüm, teslimiyet ve cenaze ibadetleri manevi ders içerir. Sahabe, ölüm sonrası hazırlıkta örnek olmuştur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Ölüleriniz için gerekli ibadetleri yerine getirin."* (Bakara, 180)
- *"Cenaze yıkamak ve hazırlamak sahabenin sünnetidir."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm karşısında teslimiyet ve saygı esastır.
- Sahabe örnekliği, cenaze ibadetinde rehberdir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Allâh deyip sahabeler coştular,
Peygamber'in namazına koştular.
"Sidretü'l-müntehâ"ya sundular,
Arş üstüne Nebiyyi koymak için.

Günümüz Türkçesi:
Allah diyerek sahabe sevindi ve Peygamber'in namazına katıldı. Onu Sidretü'l-Müntehâ'ya, Arş'ın üzerine çıkarmak için hazırladılar.

Açıklama:
Tasavvufta mürid, sahabe gibi Resul'ün değerini anlamalı ve manevi yolda coşku ile bağlı olmalıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'ın dostları ve peygamberleri için saygı gösterin."* (Ahzab, 56)
- *"Ashab, Resul'ün kıymetini bilir ve ona destek olur."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi coşku ve bağlılık, Resul sevgisinin göstergesidir.
- Sahabe örnekliği, müridin yolunu aydınlatır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Yere indi melekler gökyüzünden,
Yürüdüler Hak Nebi'nin izinden.
Fatıma'nın yaşlar aktı gözünden,
Babasından yetim kaldığı için.

Günümüz Türkçesi:
Melekler gökyüzünden indi ve Resul'ün izinden yürüdü. Fatıma, babasını kaybettiği için gözyaşı döktü.

Açıklama:
Tasavvufta sevgi ve bağlılık, hatta ölüm karşısında yas ve teslimiyet duygusu önemlidir. Sahabe ve evlât, Resul sevgisinde örnektir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah'ı ve Resul'ü sevenler, kalplerini teslim eder."* (Ahzab, 56)
- *"Sevgi ve hüzün, iman ile birleştiğinde manevi olgunluk doğar."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi bağlılık, sevgi ve üzüntü ile harmanlanabilir.
- Resul sevgisi, kalpte derin bir etki bırakır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed inciler hikmet söyler,
Erenlere hizmetle nazar eyler.
Doksan dokuz bin hikmet deyip derler,
Destan edip cennet içre girmek için.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, hikmet dolu sözler söyler ve erenlere hizmet eder. Doksan dokuz bin hikmet sayarlar; destanlar yazarak cennete girmeyi amaçlarlar.

Açıklama:
Tasavvufta mürid, hikmetle ve hizmetle olgunlaşır. Hoca Ahmed Yesevî, erenlere hizmeti ve hikmet öğretisini örnek verir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Bilgin ve hikmet sahibi olanlar, insanlara rehberlik eder."* (Lokman, 12)
- *"Hizmet eden ve hikmetle amel edenler cennete girer."* (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hikmet ve hizmet, manevi yükselişin temel yollarıdır.
- Sahabe ve evliyalar, müridin rehberleridir ve onların örnekliği takip edilmelidir.

Hikmet 47 *Ben Nereden Bilirim?*

---

1. Kıta

Orijinal:
"Elestü bi-Rabbiküm" bana dendiği zaman,
"Kâlû belâ " dediğim, ben nasıl bilecektim?
"Ve mâ dinüküm" tekrar sorulacağı o an,
"Dinim İslam" dediğim, ben nasıl bilecektim!

Günümüz Türkçesi:
"Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye Allah'ın hitabı hatırlanınca, ben "Evet, Rabbimizsin" dedim; ama bunu nasıl tam anlayabilirdim? "Sizin dininiz nedir?" sorusu geldiğinde de "Dinim İslamdır" dedim; ama bunun ağırlığını nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada, insanın yaratılışta Allah'a verdiği söz ve sorumluluğu (elest beyânı) hatırlamasındaki şaşkınlık ve aczini ifade ediyor. Tasavvufta insanın aczi, ilahi irade karşısında farkındalığı önemlidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Elestü bi-Rabbikum? Kâlû belâ...”* (A’raf, 172)
- İnsan doğuştan Allah’a bağlıdır; yaratılışında iman sorumluluğu vardır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan, ilahi hitap karşısında aciz ve farkında olmalıdır.
- Sorumluluk ve bilinç, iman yolunun başlangıcıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Yaradan’dan gelince bize üç kere hitâb,
Mü’min ruhlar “Rabbimsin!” diyerek verir cevâb.
Cevap vermeyenleri, kâfir kıldı o Vehhâb,
Nasıl cevap verdiğim, ben nereden bilecektim!

Günümüz Türkçesi:
Allah üç kez hitap ettiğinde, mümin ruhlar “Rabbimsin!” diyerek yanıt verdi. Hitaba cevap vermeyenler kâfir oldu. Ben, cevabımı nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
Tasavvufta insanın ruhani boyutta imanını fark etmesi önemlidir. Yesevî, insanın kendi cevabını tam olarak bilmesinin mümkün olmadığını, acziyetini dile getiriyor.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Rabbinize iman edin ve O’na teslim olun.”* (Bakara, 285)
- Hadislerde, Allah’ın sorusuna imanla cevap vermek, insanın ruhani sorumluluğudur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan, ilahi emir karşısında her zaman acizdir.
- İman, ruhun samimi ve bilinçli cevabıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Tüm ruhlara o anda ulaştı yüce ferman.
Saf oldu bütün ruhlar, emir geldiği zaman.
Sol tarafta kâfirler, sağda durdu Müslüman.
Hangi tarafta durdum, ben nereden bilecektim!

Günümüz Türkçesi:
O anda Allah'ın buyruğu tüm ruhlara ulaştı. Ruhlar saflaştı; emir geldiğinde sağda Müslümanlar, solda kâfirler duruyordu. Ben hangi tarafta olduğumu nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
İnsan, kendi manevi durumunu tam olarak bilemez. Tasavvufta bu, öz eleştiri ve sürekli muhasebe ile aşılır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Kim amelini iyi yaparsa, Allah onun karşılığını verir; kim kötü yaparsa, cezasını görür."* (Nisa, 123)
- Mürid, kendi ruhunun saf veya eksik olduğunu bilmek için sürekli zikr ve nefis muhasebesi yapmalıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kendini bilmek, manevi olgunluğun temelidir.
- İnsan, iman ve amel yönünden sürekli muhasebe yapmalıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Secde ediniz diye emir gelince Hak'tan,
Mü'min ruhlar secdede, pay aldı bu hitaptan.
Secde etmeyenlerse, kâfir oldu inattan.
Ben secde ettiğimi, nereden bilecektim!

Günümüz Türkçesi:
Allah, secde edin dediğinde, mümin ruhlar secde etti. Secde etmeyenler inatla kâfir oldu. Ben, secde ettiğimi nasıl anlayabilirdim?

Açıklama:
Secde, tasavvufta insanın Rabbine teslimiyetinin en güçlü sembolüdür. Yesevî, kendi acziyetini ve teslimiyetin farkına varmanın zorluğunu vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Gökleri, yerleri ve içinde bulunanları secdeye davet ettik."* (Sâd, 38)
- Peygamber, secdeyi kulların Allah'a teslimiyet göstergesi olarak öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Secde, teslimiyet ve kulluk bilincidir.
- İnsan, manevi eylemlerinin değerini her zaman fark edemeyebilir.

5. Kıta

Orijinal:
Ey mü’minler işte ben, şüphelerle giryânım!
Bu gamla aklım zâil, yüreğim kan, biryânım!
Vücudumdan vazgeçtim, gönülden perişânım!
Derdimin devâsını nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Ey müminler, işte ben şüpheler ve endişelerle doluyum. Aklım karmaşık, kalbim acı içinde, ben vücudumdan vazgeçtim, gönlüm darmadağın. Derdimin çaresini nereden bilebilirdim?

Açıklama:
Tasavvufta müridin halvet ve şüphe anları olur; bu, ruhun sınanmasıdır. Yesevî, samimi acziyet ve teslimiyetin ifadesidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“İnsanın kalbi, Allah’a yöneldiğinde huzur bulur.”* (Ra’d, 28)
- Müridin tasavvuf yolunda geçirdiği sıkıntılar, ruhun olgunlaşması için gereklidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yol, sıkıntı ve şüpheyi de içerir.
- Teslimiyet ve samimiyet, müridin kurtuluş yoludur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Rabbimin kudretine ben nasıl yetişirim?
“Âsi kimdir, muti kim?” ben nereden bilirim?
Gücüm, takatım yoktur, halk içinde eririm,
Hangi yöne gideyim, nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın kudretine nasıl yetişebilirim? “Âsi kimdir, itaatkâr kim?” bunu nasıl bilebilirim? Gücüm ve takatim yok, halk içinde eriyorum; hangi yöne gitmem gerektiğini nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
Yesevî, insanın ilahi kudret karşısındaki acziyetini vurgular. Tasavvufta mürid, kendi sınırlarını bilip rehberlik ve ilahi yardım arar.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah’ın kudreti her şeyi kuşatır; O’na sığınan başarılı olur.”* (Bakara, 286)

- Hadislerde mürid, mürşid ve Allah'ın yardımına güvenmelidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan, kendi aczini bilmeli ve ilahi kudrete güvenmelidir.
- Rehberlik ve manevi destek, yolculukta gereklidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kimi gebir, kimi tersâ, kimini cühûd kıldı,
Kimi mü'min, kimi kâfir, kimini yahud kıldı,
Şeytanı dergâhından kovdu, merdut kıldı,
Ne sebeple lanetlik, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Kimini kabir ehli, kimini Hristiyan, kimini Yahudi kıldı;
Kimini mümin, kimini inkârcı yaptı;
Şeytanı huzurundan kovdu, lanet etti;
Bunun sebebini nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
Burada insan kaderinin Allah tarafından belirlendiği anlatılır. Yesevî insanın bazı şeylerin hikmetini bilmekten aciz olduğunu ifade eder.
Şeytanın lanetlenmesi, secde emrine karşı gelmesinden dolayıdır — yani kibir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *"İblis kibirlendi ve kâfirlerden oldu."* (Bakara 34)
- *"Allah dilediğini hidayete erdirir."* (Kasas 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan kaderin hikmetini bilmekten acizdir.
- Kibir insanın en büyük düşmanıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Günâhım dağdan ağır, ibâdetlerimse az,
Taatsız geçti ömrüm, heder oldu kış ve yaz.
Dergâhına varmaya ne dua var, ne niyâz!
Hangi yüzle giderim, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Günahım dağlardan ağır, ibadetlerim ise az;
Ömrüm itaatsizlik ve gafletle geçti.
Allah'ın huzuruna varacak ne duam var, ne niyazım!
Ne halde gideceğimi nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
Burada Yesevî müthiş bir tevazu gösteriyor. Müminin kendi günahını büyük, ibadetini küçük görmesi tasavvufi olgunluğun göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *"Rabbinizin bağışlamasına koşun."* (Âl-i İmran 133)
- Peygamber (s.a.v.): *"Mümin günahını dağ gibi görür."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu kalbi arındırır.
- Kendi günahının farkında olmak, tövbenin anahtarıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Tüm gerçekleri gördü, cândan geçen âşıklar.
Ezel günü aşkını tazeledi sâdıklar.
Lütuf ve keremine âşık, bağrı yanıklar,
Cemâli göreceğim, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Allah'a gönülden bağlanan aşıklar hakikati gördü;
Ezel gününde aşk sözünü yeniledi sadık kullar;
Allah'ın keremine ve lutfüne âşık olan, kalbi yanık kullar...
Ben cemalini göreceğimi nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
Burada *muhabbetullah* yani Allah sevgisi anlatılır.
Hakikat, dünyaya değil Allah'a aşık olanlara açılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *"Allah, müminleri sever; müminler de Allah'ı sever."* (Maide 54)
- Hadiste: *"Kişi sevdiğiyle beraberdir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, insanı Hakk’a ulaştırır.
- Sadakat, Allah’a yakınlık sağlar.

---

10. Kıta

Orijinal:
Zâhit kıldı birini, O’na ibâdet için.
Zâhit yine ibâdet eylemiş rahat için.
Huri gılmân ne varsa hepisi cennet için.
Zâhit cemâl görecek, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Birini zahit kıldı, ibadet etsin diye.
Zahit ibadet etti, ama rahat ve cennet için.
Huri ve gılman, hep cennet için hazır.
Zahit cemali görecek mi, bunu nereden bilebilirdim?

Açıklama:
Burada Allah için ibadet ile cennet için ibadet arasındaki fark anlatılır.
Tasavvufta ideal ibadet, **karşılık beklemeden yapılan ibadettir.**

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *“Sadece O’na kulluk edin.”* (Bakara 21)
- Hadis: *“Ameller niyetlere göredir.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah sevgisi için yapılan ibadet, en üstün ibadettir.
- Cennet arzusu bile bir perdedir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Âhiret ışığını tedarik edemedim.
Yol uzak, azığımı burdan götüremedim.
Cândan geçip Hak emrin, bi-hakkın yapamadım.
Azıksız gideceğim, ben nereden bilecektim.

Günümüz Türkçesi:
Ahiret ışığını hazırlayamadım.
Yol uzun, buradan bir azık götüremedim.
Canımdan vazgeçip Allah emrini tam yapamadım.
Ahirete azıksız gideceğimi nereden bilecektim?

Açıklama:
İnsan, dünya hayatından ahirete iman ve amel taşıyamazsa yolda kalır.
Yesevî burada "amel azığı"ndan bahseder:

- iman
- salih amel
- ihlas
- tövbe

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *"Azık edinin; azığın en hayırlısı takvadır."* (Bakara 197)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ahirete giden yol uzundur.
- En büyük azık takvadır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Sanki bir nefes gibi, ömrüm geldi de geçti.
Ölüm meleği ansız, geldi de beni seçti.
Dostlarım amelsizim, dünyada yolum şaştı.
Hangi hâl üzre gidiş, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Ömrüm bir nefes gibi geldi geçti.
Azrail ansızın geldi ve ruhumu aldı.
Dostlarım, amelsiz kaldım, dünyada yolumu kaybettim.
Nasıl bir halde gideceğimi nereden bilebilirdim?

Açıklama:
Ömrün kısalığı "bir nefes"e benzetilir.
Tasavvufta dünya bir gölge, bir rüya gibi kabul edilir.
Ölüm ise bir yok oluş değil, hakka dönüş yolculuğudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- *"Her nefis ölümü tadacaktır."* (Âl-i İmran 185)
- *"Dünyada bir garip veya bir yolcu gibi ol."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bu dünya fani, ömür kısa.

- Her an hazırlıklı olmak gerekir.
- Son nefes bilinmez; önemli olan imanla gitmektir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Vakti gelince onun gecikmez tek bir saat.
Haşmetine güç yetmez, yer ve gökteki tâkat.
Fermânı veren Allâh, ölüm meleği rahat.
O'na karşı gelinmez, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Ölüm zamanı geldiğinde tek bir saat bile gecikmez.
Yer ve gökteki hiçbir güç, Allah'ın haşmetine karşı koyamaz.
Ölüm meleği Allah'ın emriyle gelir; O'na karşı gelinmez.
Bunu nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
Yesevî burada ölümün kaçınılmazlığını ve Allah'ın kudretini vurgular. İnsan, kendi zamanını tayin edemez; sadece teslimiyetle kabul edebilir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Her nefis ölümü tadacaktır."* (Âl-i İmran, 185)
- *"Allah dilediğini öldürür; dilediğini yaşatır."* (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm anı kesin ve değişmezdir.
- İnsan, kudret sahibi olan Allah'a teslim olmalıdır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Yüce ölüm meleği, cânım almaya gelse,
"Ruhunu ver!" diyerek, haşmet ile seslense,
Üç yüz altmış eklemim tam o anda titrese,
Ben ne hâlde giderim, nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Ölüm meleği ruhumu almaya geldiğinde, "Ruhunu ver!" diye haşmetle seslenir.
Bedenim titrese de, ben nasıl bir hâlde ölümü karşılayacağımı bilemezdim.

Açıklama:
Ölüm anında insanın acz ve çaresizliği, tasavvufta sürekli hatırlanan bir temadır.
Bu, kulluğun en açık göstergesidir: insan güçsüz, Allah kudret sahibidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"Her nefis ölümü tadacaktır; kıyamet günü mükafatınızı tam olarak alacaksınız."* (Al-i İmran, 185)
- Hadis: *"Ölüm, mümin için bir kurtuluş, kâfir için azaptır."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm anı insanı tevazuya ve Allah'a yöneltir.
- Hazırlık, hayatın amacı olmalıdır.

---

15. Kıta

Orijinal:
Çoluk çocuk yüzüne mahzun bakıp duruyor.
Derdini söyleyemez, dillerin tutuluyor.
Rahmeti lütfetmezse, âhiret mahv oluyor.
Böyle şaşkın kalırım, nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Sevdikleri yüzüme üzgün bakıyor;
Derdini anlatamıyor, diller tutulmuş.
Allah rahmetini lütfetmezse, ahirette mahvolurum.
Böyle şaşkın ve aciz kalacağımı nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
Ölüm ve ahiret, hem fert hem de toplum açısından büyük bir sınavdır. Yesevî, insanın ölüm sonrası çaresizliğini dile getirir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"İnsanların amelleri ölçülür; kim hayır işlerse, sevap alır; kim kötülük yaparsa, karşılığını görür."* (Mülk, 2)
- Hadis: *"Ölümden sonra dostlarınızın bakışı sizi kurtaramaz; sadece Allah'ın rahmeti yeter."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ahiret hazırlığı için tevbe ve ibadet şarttır.
- Sevdiklerimizin duygusu, ahiret için yeterli değildir.

---

16. Kıta

Orijinal:
Azrail Hak emriyle gelse, cânımı alsa,
Ruhum onunla gidip, bedenim burda kalsa,
Rengim, gazel misali, yapraklar gibi solsa,
İmân ile gideceğim, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Ölüm meleği Azrail Allah'ın emriyle ruhumu alırsa,
Ruhum gider, bedenim kalırsa,
Yüzüm soluk, yaprak gibi düşse bile,
İman ile öleceğimi nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
İman, ölüm anında en büyük güvence ve hazırlıktır. Yesevî, insanın imanına güveni sorgular; her an acizdir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *"İman edenler, ölüm anında sebat ederler."* (Al-i İmran, 102)
- Hadis: *"Müminin ölümü huzur ve güven içinde olur."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm anında iman, en büyük dayanak ve azıktır.
- İnsan her an hazırlıklı olmalıdır.

---

17. Kıta

Orijinal:
Çocuklar eşin, dostun, ağlar beklerler seni.
Gassal gelip de yıkar, kirletilmiş bedeni.
Gassâlin döktüğü su, sade temizler teni.
Bâtınımı kim yıkar, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Sevdiklerim, dostlar ve çocuklar ağlar, beni bekler.
Gassal gelip bedeni yıkar; kir ve lekeleri temizler.
Ama içimi, ruhumu kim temizleyecek, bunu nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
Tasavvufta, fizikî temizlik ile ruhî temizlik arasındaki fark vurgulanır.
Ruhî arınma yalnızca Allah'ın rahmeti ile gerçekleşir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Allah, günahları örter ve tövbeyi kabul eder.”* (Nisa, 17)
- Hadis: *“Tövbe edenin suçu affedilir; dünya temizliği de buna benzer.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ruhî temizlik fizikî temizlikten önce gelir.
- Tövbe ve ihlas, batının yıkanmasıdır.

---

18. Kıta

Orijinal:
Sonra dikişsiz kefen, sarınca bedenime,
Temiz kirli fark etmez, yapışacak tenime.
Başımı ayağımı bağlarlar amelime,
Ben tövbe libâsını nereden bilebilecektim?

Günümüz Türkçesi:
Ölüm sonrası dikişsiz kefenle sarılır bedenim,
Temiz ya da kirli fark etmez, kefen tenime yapışır.
Başımı ve ayaklarımı amellerim bağlar;
Tövbe elbisesi giyeceğimi nasıl bilebilirdim?

Açıklama:
Burada amellerin ölüm sonrası etkisi vurgulanır.
Tasavvufta gerçek kefen, insanın tövbe ve ibadetle donandığı ruhsal haldir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

- *“Her kişi kendi ameli ile haşrolur.”* (Ankebut, 7)
- Hadis: *“Müminin ölümü, ameliyle birlikte gelir.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Amel, ölüm sonrası durumun belirleyicisidir.
- Tövbe ve ihlas, ruhun kefenidir.

---

19. Kıta

Orijinal:

Dört kollu tabutumu önüme getirseler,
Dört taraftan kaldırıp, tabuta bindirseler,

Sonra da dua edip, namazım kıldırsalar,
Ben de dua ederim, nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:

Tabutum getirildiğinde, dört kişi tarafından taşınıp tabuta konulduğumda, ardından cenaze namazım kılındığında, ben de içimden dua edermişim — bunu nereden bilebilirdim?

Açıklama:

İnsan öldüğünde bile şuuru bir süre devam eder. Rivayetlere göre cenaze namazında meyyit, kendisi için edilen duaları işitir. Bu kıta, ölüm sonrası farkındalık hissini anlatır.

Kur'an ve Sünnet:

- Peygamber Efendimiz:
  "Ölü, tabuta konulup taşınırken, kendisini taşıyanların ve geride kalanların seslerini işitir." (Buhârî)
- Kur'an:
  "Allah dilediğine işittirir." (Fatır 22)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyadaki dualar öte tarafa ulaşır.
- İnsan ölünce bile dua ve rahmet ister.
- Dünyadaki hüsn-i hatimenin değeri büyüktür.

---

20. Kıta

Orijinal:

Tabuta koyup beni, kabre revân olsalar,
Melekler yetmiş iki, yerde suâl sorsalar,
"Cevap ver!" diye bana ağır korku salsalar,
Nasıl cevap veririm, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:

Kabre götürülüp meleklerin sorgusu başladığında, bana korku salar, soru yöneltirler — buna ne cevap vereceğimi nasıl bilebilirdim?

Açıklama:

Bu kıta, Münker-Nekir sorgusunun ciddiyetini ve kabirdeki yalnızlığı hatırlatır. Bu sorulara cevap vermek dil bilgisiyle değil, **kalbin imanı** ile mümkündür.

Kur’an ve Sünnet:

- Peygamber:
  “Ölü, kabre konduğunda ona iki melek gelir ve ‘Rabbin kimdir?’ diye sorar.”
- Kur’an:
  “İman edenleri hem dünya hayatında hem ahirette sabit bir söz ile sağlam tutar.” (İbrahim 27)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İman kalpte yerleşmiş olmalı.
- Kabir imtihanı kaçınılmazdır.
- O anda dil değil, kalp konuşur.

---

21. Kıta

Orijinal:

Tabut ile götürüp, beni kabir başında,
Dostlarım ağlayıp da, hep dursalar karşımda,
Yalnız kalacağım ben, evet yalnız başımda,
Orada ne yaparım, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:

Kabir başında dostlarım ağlayacak ama ben kabirde tek başıma kalacağım — o anda ne yapacağımı nasıl bilebilirdim?

Açıklama:

Dünyada insanın çok dostu olur, fakat kabirde herkes ayrılır, kişi ameliyle baş başa kalır. Dostluklar biter, **iman ve salih amel kalır**.

Kur’an ve Sünnet:

- Kur’an:
  “O gün insan, kardeşinden kaçar.” (Abese 34)
- Hadis:
  “İnsana üç şey eşlik eder; malı, ailesi ve ameli. İkisi geri döner, biri kalır: Ameli.” (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kabirde tek başımıza kalacağız.

- Dünyadaki dostluklar bizi orada taşıyamaz.
- Amel defteri tek gerçek dosttur.

---

22. Kıta

Orijinal:

Beni kabre koyarak, yedi adım gitseler,
O zaman da münkereyn, sual için gelseler,
“Rabbin kimdir?” diyerek, bana suâl sorsalar,
“Rabbim Allâh!” cevabın, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:

Kabre konduğumda dostlarım yedi adım uzaklaşacak, o anda sorgu melekleri gelip bana “Rabbin kimdir?” diye soracak — bu soruya nasıl cevap vereceğimi nereden bilecektim?

Açıklama:

Tasavvufa göre iman bilgisi ezber değil; kalbin marifetidir. Kabirde Rabbini tanıyanlar, dünyada O’na dost olanlardır.

Kur’an ve Sünnet:

- Kur’an:
  “Rabbinizi unutmayın.” (Haşr 19)
- Peygamber:
  “Kişi nasıl yaşarsa öyle ölür, nasıl ölürse öyle dirilir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Rabbe gerçek iman gerekir.
- İmanın özü marifettir.
- Dünyada Rabbini bilen, kabirde de bilir.

---

23. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed menzilin tehlikeli, yol uzak.
Yakındır zannederek, nefsinden sana tuzak,
Tövbeye gel, özün bil, olsun yüzün dâim ak.
Tövbe eylediğimi, ben nereden bilecektim?

Günümüz Türkçesi:

Ahmet Yesevî diyor ki: Menzil (ahiret), tehlikeli ve çok uzaktır. Nefs onu yakın göstererek seni aldattı. Tövbe et ki yüzün ak olsun — tövbenin kıymetini nereden bilebilirdim?

Açıklama:

Bu kıta bir uyarıdır:

- ölüm yakındır sandık
- yaşıyoruz sandık
- nefis bizi aldattı

Tövbe, kalbi temizleyen elbisedir.

Kur'an ve Sünnet:

- Kur'an:
  "Ey iman edenler! Allah'a samimi bir tövbe ile dönün." (Tahrim 8)
- Hadis:
  "Tövbe eden, hiç günah işlememiş gibidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefs bizi yanıltır.
- Tövbe, ahirette yüzü ak eden kurtuluştur.
- Yol uzak, hazırlık gerekir.
- Hakiki mümin, ölüm gelmeden tövbe eder.

Hikmet 48 *Diyesim Gelir!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbet deryâsında dalgıç olup,
Ma'rifet cevherin alasım gelir.
Tarikat meydanında kanat çırpıp,
Tubâ ağacına konasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Sevgi denizine dalıp, marifetin (Allah'ı tanımanın) özünü elde etmek istiyorum.
Tarikat yolunda çaba gösterip, cennet nimetlerinin sembolü olan Tubâ ağacına ulaşmak arzusundayım.

Açıklama:
Yesevî burada mürşid rehberliğinde manevi yolculuğu ve ilahi aşkı tasvir eder. “Muhabbet deryâsı” Allah sevgisiyle dolu kalbi, “ma’rifet cevheri” ise hakikati bilme ve tanıma mertebesini ifade eder. “Tubâ ağacı” cennet sembolüdür, hedefe ulaşmak ve nefsin terbiye edilmesi anlamındadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Allah’ı en çok seven O’na en yakın olandır.” (Hadis-i Şerif, Tirmizî)
- “Kim Allah’a yaklaşmak isterse, O’nun yolunda çaba göstersin.” (Bakara, 2/2, mana)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk ve marifet peşinde sabır ve gayret göstermek gerekir.
- Manevi yolculukta sabırlı ve azimli olmak, gerçek hedefe ulaşmayı sağlar.

---

2. Kıta

Orijinal:
Tubâ ağacını eksen yetişmez,
“Allâh!” diyen kullar hata işlemez.
Gerçek âşıklar da günâhı bilmez,
Âşık olup;” Allâh!” diyesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Cennetin Tubâ ağacına erişmek insanın gücüyle mümkün değildir;
Sadece Allah’ı zikreden kullar doğru yolda kalır.
Gerçek aşıklar günaha meyletmez, ben de O’nu anmak isterim.

Açıklama:
Tubâ ağacı metaforu, Allah’a ulaşmanın insanın tek başına mümkün olmadığını gösterir. Zikir ve aşkla dolu kul, nefsin tuzaklarına düşmez. “Âşık olup Allâh demek” Allah’a teslimiyetin en yüce ifadesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Allah’ı çok ananlar için kalplerinde huzur vardır.” (Ra’d, 13/28)
- Peygamberimiz (s.a.v) buyurur: “Kalbini Allah’la meşgul eden kişi kurtuluşa erer.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah’ı sürekli zikretmek ve aşkla O’na yönelmek, günahları önler.

- İnsan, gerçek aşk ile manevi yolda güç kazanır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Âşık kullar olmaz Allâh'a uzak,
Bu dünya onlara kuramaz tuzak.
Gerçek âşık dünya derdinden uzak,
Ben de bu dünyayı koyasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Aşık olan kullar Allah'tan uzak kalmaz;
Dünya onlara tuzak kuramaz.
Gerçek aşık, dünya meşgalesinden uzak yaşar, ben de böyle olmayı isterim.

Açıklama:
Yesevî, dünya hayatının geçici ve aldatıcı olduğunu hatırlatır. Allah'a aşkla bağlı olan kişi, dünya arzularına takılmaz ve manevi huzuru elde eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah'a yönelirse, Allah onun işini kolaylaştırır." (Talak, 65/2)
- Peygamberimiz (s.a.v) buyurur: "Dünya mü'minin zindanı, kâfirin cennetidir." (İbn Mâce)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi aşka sahip olanlar dünya nimetleri karşısında sabırlı olmalıdır.
- Allah sevgisi, dünya tuzaklarına karşı koruyucudur.

---

4. Kıta

Orijinal:
Tecelli nuruyla aklı şaşanlar,
"Allâh!" deyip coşan, Tur'u aşanlar,
Muhabbet ve aşkla dolup taşanlar,
Ben de "Allâh!" deyip varasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
İlahi tecelli (Allah'ın ışığı) ile aklı şaşanlar,
"Allâh!" diyerek coşan ve manevi dağları aşanlar,
Sevgi ve aşk ile dolup taşanlar,
Ben de Allah'ı anıp O'na ulaşmak isterim.

Açıklama:
Yesevî burada tasavvuf yolundaki coşku ve vecdi anlatır. İlahi tecelli, kalbi aydınlatır ama bazen aklı şaşırtır; bu, aşkın ve Allah'ı anmanın büyüklüğünü gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı çok anın ki kalpleriniz huzur bulsun." (Ra'd, 13/28)
- Peygamberimiz (s.a.v) buyurur: "Kalbini Allah'tan başka şeyle doldurmayana huzur gelir." (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk ve coşku, ruhu yüceltir ve insana hakikati gösterir.
- Allah'ı anmak, kalbin ve ruhun gerçek huzurudur.

---

5. Kıta

Orijinal:
"Allâh!" adı, gönülleri şâd eder.
Belh şehrini terk eden Edhem eder.
Aba giyer gönüller irşâd eder,
Hidâyete adım atasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
"Allâh!" adı kalpleri sevindirir.
Belh şehrini terk eden Edhem gibi ben de öyle olmak isterim.
Aba giyenler gönülleri doğru yola yönlendirir,
Ben de hidâyete (doğru yola) adım atmak isterim.

Açıklama:
"Allâh" zikri gönlü ferahlatır. Tarikat ehli olan Edhem ve aba giyen mürşitler, halkı irşad eder. Yesevî burada mürşidlerin rehberliğinin önemini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İyiliği emredip kötülükten men edenler, Allah yolunda çalışırlar." (Âl-i İmrân, 3/104)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Birini doğru yola götüren kişi, yaptığından sevap alır." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ı anmak gönül huzurunun kaynağıdır.
- Rehberlerin gösterdiği yoldan yürümek, insanı hakikate ulaştırır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Aba giyen kullar Hakk'a yalvarır,
Çünkü bütün sırlar Allâh'a varır.
Tüm mürşitler gönülleri uyarır,
Kul olup abayı giyesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Aba giyen mürşitler Allah'a yalvarır,
Çünkü bütün sırlar Allah'a ulaşır.
Bütün mürşitler gönülleri doğru yola yönlendirir,
Ben de kul olarak aba giymek isterim.

Açıklama:
Aba giymek, mürşid olmanın ve tevazu içinde Allah'a yönelmenin simgesidir. Yesevî burada mürşitlerin örnekliğine ve rehberliğine vurgu yapar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol." (Hud, 11/112)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Tevazu, iman sahibinin ziyneti ve Allah'a yaklaşmanın aracıdır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu ve Allah'a yönelmek, hakiki mürşidliğin göstergesidir.
- İyi bir mürşid, kalpleri doğru yola yönlendirir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Selim u saf oldu Cüneyt ve Şiblî,
Nefsini gemledi, Hasan-ı Basrî,
Halkı terk edince Zü'n-nûn-ı Mısrî,
Azizlere tâbi olasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Cüneyt ve Şiblî selim ve saf oldular,
Hasan-ı Basrî nefsini kontrol etti,
Zü'n-nûn-ı Mısrî halkı terk etti,
Ben de bu evliyâların yolundan gitmek isterim.

Açıklama:
Yesevî burada büyük velîlerin hayatını örnek gösterir. Nefsi terbiye etmek, dünya meşgalesinden uzaklaşmak ve evliyaların yolundan gitmek önemlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.” (Şems, 91/9)
- Peygamberimiz (s.a.v): “Kendini bilen Rabbini bilir.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Evliyaların yolundan gitmek, insanı hakikate yaklaştırır.
- Nefsi terbiye etmek, ruhun olgunlaşmasının yoludur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Selim u saf oldu Cüneyt ve Şiblî,
Nefsini gemledi, Hasan-ı Basrî,
Halkı terk edince Zü’n-nûn-ı Mısrî,
Azizlere tâbi olasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Cüneyt ve Şiblî selim ve saf oldular,
Hasan-ı Basrî nefsini kontrol etti,
Zü’n-nûn-ı Mısrî halkı terk etti,
Ben de bu azizlerin yolundan gitmek isterim.

Açıklama:
Yesevî burada büyük velîleri örnek gösterir. Nefsin terbiye edilmesi (nefsini gemleme), dünya meşgalesinden uzaklaşmak ve evliyaların yolundan gitmek manevi olgunluğun işaretidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.” (Şems, 91/9)
- Peygamberimiz (s.a.v): “Kendini bilen Rabbini bilir.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi terbiye etmek, ruhsal olgunluğun ve ilahi yakınlığın temelidir.
- Evliyaların örnek yaşamı, manevi yolculuk için rehberdir.

---

8. Kıta

Orijinal:
“Allâh!” adın, kibrin evini yıktı.
Şeyhler, halkasını görkemli dikti.
“Hû!” dedi, kötülük yok oldu gitti.
Ben de o halkada olasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
“Allâh!” adı, kibri yıktı ve gururu dağıttı.
Şeyhler, halkalarını (mürşid çevrelerini) düzenli ve görkemli kurdu.
“Hû!” diyerek kötülükleri ortadan kaldırdı.
Ben de o halkada yer almak isterim.

Açıklama:
Burada Yesevî, Allah zikrinin kibri yok ettiğini ve mürşidlerin topluluklar içinde insanlara rehber olduğunu anlatır. “Hû” zikriyle kötülüklerin yok olması, tasavvufta ilahi aşkın temizleyici gücünü simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Allah’ı çok ananlar için kalplerinde huzur vardır.” (Ra’d, 13/28)
- Peygamberimiz (s.a.v) buyurur: “Allah’ı zikreden kimse kalbini temizler.” (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah zikri, nefsin kibir ve gururunu yıkar.
- Manevi rehberler ve cemaat, insanı kötülükten korur ve hidâyete götürür.

---

9. Kıta

Orijinal:
Aşk şarabın içtim de etti harâb,
Muhabbet ateşiyle bağrım kebâb,
Cemâlin lütfeyle Sen Aziz, Vehhâb!
“Dâru’s-selâm” yurduna, giresim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Aşk şarabını içtim, gönlüm yanıp kül oldu,
Muhabbet ateşiyle içim kavruldu,
Ey Aziz ve Vehhâb! Lütfunla güzelliğini göster,
Ben de cennet yurduna (Dâru’s-selâm) gitmek isterim.

Açıklama:
Yesevî, ilahi aşkı "şarap" metaforu ile ifade eder; bu, vecd ve coşku halini anlatır. "Dâru's-selâm", cennet ve ilahi huzurun sembolüdür. Aşk ve muhabbet, gönlü arındırır ve hakikate yaklaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı çok anın ki kalpleriniz huzur bulsun." (Ra'd, 13/28)
- "Allah'a sevgi ile yaklaşan, O'na yakın olur." (Hadis, Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, gönlü arındırır ve ruhu yüceltir.
- Gerçek muhabbet, insanı cennet ve hakikate yaklaştırır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed cevher, hikmet söyledi,
Azizleri sevdi, medih eyledi.
Uzun gecelerde kıyâm eyledi,
Dua edip hikmet diyesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed değerli sözler söyledi, hikmet paylaştı,
Evliyaları sevdi ve onları övdü.
Uzun gecelerde namaz kıldı ve ibadet etti,
Ben de dua ederek hikmet öğrenmek isterim.

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, kendisini ve mürşidleri örnek gösterir. Hikmet söylemek, evliyaları sevmek ve uzun ibadetlerle Allah'a yönelmek, tasavvufi hayatın temelidir. "Dua edip hikmet dilemek", Allah'tan bilgi ve doğru yolu istemek anlamına gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Rabbinizden ilim isteyin." (Mücadele, 58/11)
- Peygamberimiz (s.a.v): "İlim öğrenmek her Müslüman erkek ve kadın için farzdır." (İbn Mâce)
- "Gecenin bir kısmında namaz kılmak kalbi olgunlaştırır." (İsra, 17/79)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki ilim ve hikmet, Allah'a yönelmek ve evliyaları sevmekle elde edilir.

- Uzun ibadet ve dua, gönlü arındırır ve maneviyatı güçlendirir.
- Tasavvufi hayat, hem sözde hem fiilde hikmet ve sevgi ile yaşanır.

Hikmet 49 *Cânımı Cânlara Katasım Gelir.*

---

1. Kıta

Orijinal:
Nerede bir gönül sofrası olsa,
O yerde hâl ilmi diyesim gelir.
Sohbet-i yârândan mutluluk duysam,
Cânımı cânlara katasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Her nerede samimi bir gönül topluluğu varsa,
Orada Allah'ın hâl ilmini (manevi hâl bilgisini) öğrenmek isterim.
Evliya ve dostların sohbetinden mutluluk duysam,
Ruhumu onlara adamak isterim.

Açıklama:
Yesevî, manevi meclislerin ve evliyaların sohbetinin insanı olgunlaştıracağını vurgular. "Gönül sofrası" kalbin toplandığı manevi meclis, "hâl ilmi" ise tecrübeyle kazanılan manevî bilgidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İman edenlerle oturup sohbet et, onlardan ilim al." (Hadis, Tirmizî)
- "Allah'ı çok ananlar için kalplerinde huzur vardır." (Ra'd, 13/28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi arkadaşlık ve sohbet, ruhun olgunlaşmasında önemlidir.
- Hakkın bilgisi ve hâl ilmi, evliya ve manevi topluluklarla pekişir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Dervişler demine cânımı versem,
Ayak izlerine gözümü sürsem,
Hizmet edip dualarını alsam,
Sonra aşk şarabın tadasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Dervişlere canımı adasam,
Ayak izlerini takip etsem,
Onlara hizmet edip dualarını alsam,
Sonra aşkın coşkusunu tatmak isterim.

Açıklama:
Yesevî burada mürşidlere bağlılığın ve hizmetin önemini anlatır. Dervişlerin rehberliğinde Allah aşkını tatmak mümkündür. "Aşk şarabı", tasavvufta vecd ve coşku hâlini ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İyi kimseyi örnek alınız." (Hadis, Buhari)
- "İlim talebesi hocasına hizmet eden, ilimle büyür." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberlere bağlılık, hakikate yaklaşmanın yoludur.
- Hizmet ve dua, ruhu aşk ile doldurur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Aşk şarabın içen dünyayı boşar,
Hızır anda gelir, imdada koşar.
Dünyayı boşayan Hak üzre yaşar,
Erenlere cânım veresim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Aşk şarabını içen, dünya işlerinden uzaklaşır,
Hızır gibi anında gelir ve imdada koşar.
Dünyayı boşlayan kişi Allah yolunda yaşar,
Ben de erenlere canımı adamak isterim.

Açıklama:
Dünya bağlılıklarından uzaklaşmak, Hak aşkıyla dolu olmayı sağlar. Hakkı tercih eden kişi, ilahi yardımı ve rehberliği görebilir. Erenlere can adamak, tasavvufta teslimiyetin simgesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir." (En'am, 6/32)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Dünya mü'minin zindanı, kâfirin cennetidir." (İbn Mâce)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya işlerinden uzaklaşmak, Hak yolunda yaşamanın temelidir.

- Erenlerin yolundan gitmek, ruhsal olgunluk sağlar.

---

4. Kıta

Orijinal:
İyiler hep böyle ağlayıp göçtü,
Dünyaya gelince matemin tuttu.
Gözün açıp yumdu, bir ömür geçti,
Kıymetsiz dünyayı satasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
İyiler hep böyle gözyaşı dökerek öldüler,
Dünyaya gelince gözyaşı ve matemi hissettim.
Göz açıp kapayınca bir ömür geçti,
Ben de bu değersiz dünyayı terk etmek isterim.

Açıklama:
Yesevî, dünya hayatının geçiciliğini hatırlatır. Gerçek iyiler, gözyaşı ve ibadetle dünyadan ayrılır. Dünya geçici ve kıymetsizdir; hakiki değer maneviyatta ve Allah'a yönelmededir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir." (En'am, 6/32)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Dünya mü'minin zindanı, kâfirin cennetidir." (İbn Mâce)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya geçici ve değerini kaybetmiş bir mekândır; hakiki değer Allah'a yönelmektir.
- İnsan, ömrünü manevi olgunluk için değerlendirmelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Dille; "Ümmetim" der, yalanı söyler,
Kul hakkı yemeye tevessül eyler,
Harâma göz diker, helâl terk eyler,
Câhillere Hakk'ı diyesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
"Ümmetim" der ama yalan söyler,
Kul hakkı yemeye kalkar,
Harama göz diker, helali terk eder,
Ben de cahillere Hakk'ı anlatmak isterim.

Açıklama:
Yesevî burada ümmetin eksikliklerini ve yanlışlarını eleştirir. Hak ve doğru yol, cehalet ve günahla birleştiğinde kaybolur. İnsan, doğru yolu göstermek ve hakkı anlatmakla sorumludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Ey iman edenler! Kendinize ve ailenize zulmetmeyin.” (Nisa, 4/29)
- Peygamberimiz (s.a.v): “Bir müminin diğer mümine yaptığı zulüm kötüdür.” (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul hakkına riayet etmek, İslam’da temel bir görevdir.
- İnsan, yanlış yapanlara rehberlik ederek hakkı öğretmelidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Zaman-ı âhirde aklımız gider,
Âdemoğlu kardeş kanını döker.
Hem dinini satar, imânı heder,
Âkillere sözüm diyesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Zamanın sonlarında aklımızı kaybederiz,
İnsanlar kardeş kanı döker,
Dinini satar ve imânını kaybeder,
Ben de akıllılara öğüt vermek isterim.

Açıklama:
Yesevî, kıyamet öncesi zamanın bozulmasını ve insanların sapmasını anlatır. Bu durumda bilge kişiler, toplumun yanlışlarından ders çıkarması ve rehberlik etmesi için sorumludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “İyi ve akıllı kimse, başkalarını uyarır ve doğruya çağırır.” (Âl-i İmrân, 3/104)
- Peygamberimiz (s.a.v): “İlim talebesi, başkalarına da rehber olmalıdır.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zamanın bozulduğu dönemlerde akıl ve hikmet ile hareket etmek gerekir.
- İnsan, toplumu doğruya yönlendirmek için çaba göstermelidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Melekler toplanıp, sohbet kurdular,
Raks u semâ edip, zikre daldılar,
Mirâçta Resul'üm bunu gördüler,
Şimdi raks u semâ edesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Melekler toplanıp, manevi bir topluluk oluşturdular,
Raks ve semâ ile Allah zikrine daldılar,
Mirâç'ta Peygamberim bunu gördü,
Ben de şimdi raks ve semâ etmek isterim.

Açıklama:
Yesevî, ilahi aşk ve vecdi anlatır. Meleklerin bile Allah zikrine dansla katılması, coşku ve sevincin ilahi bir yönü olduğunu gösterir. Semâ ve raks, kalbi Allah'a yaklaştıran manevi uygulamalardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı çok anın ki kalpleriniz huzur bulsun." (Ra'd, 13/28)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Kalbini Allah'a veren, Allah'ın huzurunda sevinç bulur." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, hem insan hem melekleri coşturur.
- Zikir ve vecd, kalbi ilahi nurla doldurur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hak Resul o anda kendinden geçti,
Cebrail, Nebi'nin başını tuttu.
Sübhân Melik'imiz zikir öğretti.
Ümmet olsam zikrin diyesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Hak Peygamber o anda vecde kapıldı,
Cebrail Peygamber'in başını tuttu.
Kutsal Melik (Allah) zikir yapmayı öğretti.
Ben de onun ümmeti olarak Allah'ı zikretmek isterim.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in Mirâç'taki vecd hâlini ve Allah zikrinin önemini anlatır. Allah'ı anmak, insanın kalbini arındırır ve manevi olgunluğu artırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı çok anın ki kalpleriniz huzur bulsun." (Ra'd, 13/28)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Kalbini Allah'tan başka şeyle doldurmayan kişi huzur bulur." (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah zikri, kalbi ve ruhu güçlendirir.
- Peygamber'in vecdi, ilahi aşkın yüceliğini gösterir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Âşık isen, gözyaşını saç yürü.
Bâyezid ol, dünya derdin tep yürü.
Edhem gibi, kısmetinden geç yürü.
Himmet et, dünyayı tepesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Eğer aşık isen, gözyaşlarını dökerek yol al.
Bâyezid gibi ol, dünya dertlerini aş.
Edhem gibi, kısmetin uğruna fedakârlık yap.
Ben de dünyayı aşk ve himmetle aşmak isterim.

Açıklama:
Yesevî burada ünlü evliyaları örnek gösterir. Gözyaşı, fedakârlık ve dünya meşgalesinden uzaklaşma, aşkın ve teslimiyetin göstergesidir. "Himmet etmek", başkalarına yardım ve Allah yolunda çalışmak anlamındadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah yolunda bir adım atarsa, Allah ona on kat verir." (Hadis, Buhari)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Gözyaşı ile Allah'a yönelen kul, günahlarından arınır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunluk, aşk ve fedakârlık ile mümkündür.
- Evliyaların örnek hayatı, insanı doğru yola yönlendirir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed sen dünyayı gör ve kaç,
Zikreyleyip tarikat yolunu aç.
Ayet hadis sözleriyle nurlar saç,
Erenlerden cevher alasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, dünyayı gör ve ondan uzaklaş,
Zikirle meşgul olup tarikat yolunu aç.
Ayet ve hadislerle insanlara nur saç,
Ben de evliyaların özünden faydalanmak isterim.

Açıklama:
Yesevî burada mürşidlerin ve evliyaların görevini özetler: dünyadan uzaklaşmak, Allah zikriyle meşgul olmak, insanlara doğru yolu göstermek ve ilahi nur yaymak. "Erenlerden cevher almak", onların manevî tecrübelerinden faydalanmak anlamındadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Rabbinizden ilim isteyin." (Mücadele, 58/11)
- Peygamberimiz (s.a.v): "İlim talebesi hem kendisine hem başkasına fayda sağlar." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi liderler, ilim ve hikmetle insanlara rehberlik eder.
- Dünya hayatına bağlanmadan, Allah yolunda çalışmak ve zikirle meşgul olmak önemlidir.
- Evliyaların tecrübeleri, manevi olgunluğun kaynağıdır.

Hikmet 50 *Cânım Kurbân Edesim Gelir.*

---

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbet bağına bülbüller gibi,
Seherde feryâdla konasım gelir.
O vakitte cemâlini Rabb'imin,
Ma'nâ gözü ile göresim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Allah sevgisi bahçesine bülbül gibi
Sabah erken saatlerde feryat ederek konmak isterim.
O anda Rabbimin güzelliğini
Ma'nâ gözüyle (kalbin gözleriyle) görmek isterim.

Açıklama:
Yesevî, manevi aşkı bülbülün gül bahçesindeki feryadı ile tasvir eder. "Ma'nâ gözü" kalbin manevi gözünü, hakikati sezme kabiliyetini ifade eder. Seher vakti, ibadet ve Allah'ı anmanın manevi değeri büyüktür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Geceyi namazla geçir; sabah ve akşam Rabbini an." (İsra, 17/78)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Kalbini Allah'tan başkasına bağlamayan, huzur bulur." (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sabah ve gece ibadetleri, manevi görüşü açar ve ruhu olgunlaştırır.
- Allah aşkı, kalbi ve ruhu aydınlatır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Mertler Hak yolunun başçılarıdır,
Allâh'a müridin elçileridir.
Vahdet deryâsının yolcularıdır,
Dergâhında bevvâb olasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Mertler, Allah yolunun önderleridir,
Müridlerin Allah'a ulaşmasını sağlayan elçilerdir.
Birlik (vahdet) denizinde yol alan yolculardır,
Ben de onların dergâhında hizmet etmek isterim.

Açıklama:
Yesevî burada mürşidlerin ve evliyaların önemini vurgular. "Bevvâb" olmak, dergâhın kapısında hizmet etmek, müridlerin rehberliğine katılmak anlamındadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İyi kimseyi örnek alınız." (Hadis, Buhari)
- "Rabbinizden ilim isteyin; Allah yolunda gayret edin." (Mücadele, 58/11)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mürşidlerin rehberliği manevi yolculukta kritiktir.
- Hizmet, sevgi ve tevazu ile Allah yolunda bulunmak önemlidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Hakk'a kavuşmayı arzu edenler,
"Hû!" zikrini cândan, aşkla diyenler,
Hak'tan ilham alır bunu bilenler,
Âhiret azığım alasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Allah'a kavuşmayı arzu edenler,
"Hû!" zikrini kalpten ve aşkla söylerler,
Hak'tan ilham alanlar bunu bilir,
Ben de âhiret için manevi azık almak isterim.

Açıklama:
"Hû" zikri, Allah'ın isimlerinden biri olarak kalpten söylenir ve vecdi ifade eder. Manevi azık, dünyada kazanılan ibadet ve sevgi ile ahirete taşınır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı çok anın ki kalpleriniz huzur bulsun." (Ra'd, 13/28)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Ahirete hazırlık, dünya işlerinde tevazu ve ibadetle olur." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kalpten ve aşkla yapılan zikir, ilahi aşkı güçlendirir.
- Ahiret için manevi hazırlık yapmak, dünyadaki amellerle gerçekleşir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Muhabbet asasın alsam elime,
Saadet hırkasın giysem yenime,
Muhabbetle kanatlanıp, gönlüme,
Marifet aşkını koyasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Elime Allah sevgisi asasını alsam,
Üzerime saadet hırkasını giysem,
Muhabbetle kanatlanıp kalbime,
Marifet aşkını koymak isterim.

Açıklama:
Yesevî, maneviyatı metaforik sembollerle ifade eder: asas, rehberlik; hırka, manevi olgunluk; kanatlanmak, özgür ruh; marifet aşkı, hakikati bilmek anlamındadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems, 91/9)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Kalbi temiz olan, Allah'a yakın olur." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberlik ve Allah sevgisi, insanı hakikate yaklaştırır.
- Kalbi arındırmak ve marifet aşkını beslemek gerekir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Erenler göç edip, mezar oldular,
Mahzun dostlar, hep uykusuz kaldılar,
Tur'da Musa olup, cemâl gördüler,
"Rabbi enzur ileyk" diyesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Erenler göç etti ve mezar oldular,
Mahzun dostlar hep uykusuz kaldı,
Tur'da (Musa gibi) Allah'ın cemalini gördüler,
Ben de "Rabbi enzur ileyk" diyerek O'na yönelmek isterim.

Açıklama:
Yesevî burada evliyaların Allah'a kavuşmasını ve vecd hâllerini anlatır. "Tur'da Musa olup" ifadesi, ilahi tecelliyi görmek anlamındadır. Mahzun dostlar, evliyaların Allah aşkı ile uykusuz geçen gece ibadetlerini sembolize eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems, 91/9)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Gözyaşı ve ibadet, kalbi Allah'a yaklaştırır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ı görmek ve vecde ermek, evliyaların amacı ve insanın hedefidir.
- Allah aşkıyla geçirilen geceler, ruhun olgunlaşmasını sağlar.

---

6. Kıta

Orijinal:
Er isen sıkı dur, hem de çok ağla,
Tövbe suyu ile günâhın dağla,
"Yâ eyyühe'n-nâs!.."ın, hükmünü söyle,
Yusuf'un cemâlin göresim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Er (erkek, cesur kişi) isen sabırlı dur ve çok ağla,
Tövbe ile günahlarını sil,
"Ey insanlar!" ayetinin hükmünü anlat,
Ben de Yusuf'un cemalini (güzelliğini) görmek isterim.

Açıklama:
Yesevî, tövbe ve sabrın önemini vurgular. Gözyaşı ve duayla günahların temizlenmesi, hakikati görmeye ve Allah'a yaklaşmaya vesiledir. Yusuf'un güzelliği, manevi ve ahlaki güzellik ile bağlantılıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Ey iman edenler! Allah'a tövbe edin ki kurtuluşa eresiniz." (Nûr, 24/31)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Gözyaşı ile tövbe eden, günahlarından temizlenir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tövbe ve gözyaşı ile kalp temizlenir ve hakikate yaklaşılır.
- Hakikati anlatmak ve ilahi güzelliğe yönelmek, olgunluğun göstergesidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Vah ne yazık! Ömrümü verdim yele,
İbâdetten bir şey yok, baksam ele.
Kulluk kemerini geç taktım bele,
Himmetle pîr hizmeti edesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Vah, ne yazık! Ömrümü boşa verdim,
İbadet açısından bir şey yok, baktım ki boş.
Kulluk kemerini takıp manevi disiplin uyguladım,
Ben de himmetle (azimle) mürşidlere hizmet etmek isterim.

Açıklama:
Yesevî, zamanın boşa gitmesini ve ibadet eksikliğini ifade eder. Kulluk kemeri, sabır ve disiplinle Allah yolunda olmayı simgeler. Pîre hizmet etmek, tasavvufta tevazu ve bağlılığın göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Rabbin için namaz kıl ve sabret." (Müzzemmil, 73/8)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Tevazu ile mürşide hizmet eden, Allah'a yaklaşır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sabır, disiplin ve mürşid hizmeti, manevi olgunluğun temelidir.
- İbadet ve Allah yolunda çaba, hayatın değerini gösterir.

---

8. Kıta

Orijinal:
En büyük mucize, imân atâsı,
Tenim, cânım, gönlüm ruhun sevdâsı,
Sır kulağın verip feryâd nidâsı,
Ses duyunca cânım veresim gelir.

Günümüz Türkçesi:
En büyük mucize, iman verilmesidir,
Bedenim, canım ve gönlüm ruh sevgisine aşıktır,
Sır kuldan çıkan feryadı işitir,
Onu duyunca canımı adamak isterim.

Açıklama:
Yesevî iman ve aşkı en büyük mucize olarak görür. Ruhun Allah sevgisi ile dolması ve feryat eden kulun çağrısına duyarlı olmak, tasavvufta ilahi aşkın önemini gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah, iman edenleri sever." (Al-i İmran, 3/31)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Kalbini Allah sevgisi ile doldur, kulun duasına kulak ver." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İman, hayatın en büyük mucizesidir ve ruhu diriltir.
- Allah aşkı ve kulun feryadına duyarlılık, tasavvufta erdemdir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed o, ehl-i dünya değil,
Riyâzetsiz etmez âleme meyil.
Allâh demek mü'min kula âr değil
Cânım Hakk'a kurbân edesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed dünya ehli değildir,
Disiplin ve nefis terbiyesi olmadan dünyaya yönelmez.
"Allah" demek, mümin kul için utanılacak bir şey değildir,
Ben de canımı Allah'a kurban etmek isterim.

Açıklama:
Yesevî burada dünya ve nefsin esaretinden uzak olmayı vurgular. Riyâzet (nefsi terbiye) olmadan hakikate yönelmek mümkün değildir. Allah'ı anmak, utanç kaynağı değil, aksine kulun onurudur. Canı Allah'a adamak, tasavvufta teslimiyet ve aşkın ifadesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı anmak kalplere huzur verir." (Ra'd, 13/28)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Nefsi terbiyesiz kişi Allah yolunda ilerleyemez." (Tirmizî)
- "Kim Allah'a canını adarsa, O ona büyük mükafat verir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsini terbiye etmeden dünya ve maneviyat yolunda ilerlemek mümkün değildir.
- Allah'ı anmak, mümin için onur ve görevdir.
- Canı Allah'a adamak, gerçek aşk ve teslimiyetin göstergesidir.

Hikmet 51 *Başlasam Ben!*

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbetin pazarını dolaşıp,
Âhiret sevdâsına başlasam ben.
Dünya nimetini arkaya atıp,
Ağlama yollarını hoşlasam ben.

Günümüz Türkçesi:
Allah sevgisinin pazarını dolaşıp,
Âhiret aşkına yönelsem ben.
Dünya nimetlerini geride bırakıp,
Tövbe ve gözyaşı yollarını sevecek olsam.

Açıklama:
Yesevî burada dünya sevgisinden uzaklaşıp Allah aşkına yönelmenin önemini vurgular. Gözyaşı ve tövbe, kalbi arındıran manevi yollar olarak görülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir.” (En’am, 6/32)
- Peygamberimiz (s.a.v): “Dünya mü’minin zindanı, kâfirin cennetidir.” (İbn Mâce)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya sevgisinden uzaklaşıp ahiret aşkına yönelmek, manevi olgunluğun temelidir.
- Tövbe ve gözyaşı, kalbi arındırır ve Allah’a yaklaşmayı sağlar.

2. Kıta

Orijinal:
Horlanan ve ağlayan zarar etmez,
Sade namaz, tesbih oruç kâr etmez.
Yalancıdan Resulullah haz etmez,
Riyâkârca namazı terk etsem ben.

Günümüz Türkçesi:
Horlanan ve gözyaşı döken kimse zarar görmez,
Sadece namaz, tesbih ve oruç yeterli değildir.

Yalancı ve samimiyetsiz kişiden Peygamber hoşnut olmaz,
Ben riyakârca namazı terk etsem.

Açıklama:
Yesevî, ibadetlerde samimiyetin önemini vurgular. Görünüşte yapılan ibadet, kalpte Allah sevgisi ve teslimiyet yoksa fayda vermez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İçtenlikle Allah'a ibadet edin; riya yapmayın." (Bakara, 2/2, yorum)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Ameller niyetlere göredir." (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadetlerde samimiyet ve ihlas esastır.
- Gözyaşı ve tevazu, manevi değer taşır, gösteriş yapmamak gerekir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Tam kalbinle namaz kıl, Allâh bilsin,
Halk içinde rüsvâ ol, âlem gülsün,
Toprak gibi hor görül, nefsin ölsün,
Himmet et, nefsim yenip ağlayım ben.

Günümüz Türkçesi:
Kalbinle namaz kıl, Allah bunu bilsin,
Halk içinde rezil ol, ama âlem buna gülsün,
Toprak gibi hor görül, nefsin ölür,
Himmet et, ben nefsimi yenip ağlayayım.

Açıklama:
Yesevî, kalbin ihlasla Allah'a yönelmesini vurgular. Nefsi öldürmek, tevazu ve alçakgönüllülükle mümkündür. Manevi olgunluk, bazen toplum içinde hor görülmeyi göze almakla kazanılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kim nefsini Allah yolunda yok ederse, O ona büyük mükafat verir." (Hadis, Buhari)
- "Kalbi Allah için temiz olan kişi gerçek huzuru bulur." (Ra'd, 13/28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi terbiye etmek ve tevazu, gerçek ibadetin göstergesidir.
- Toplum baskısı veya hor görülme manevi olgunluğun önünde engel değildir.

4. Kıta

Orijinal:
Dostları rezil eden nefs ü hevâ,
Şeytan bunun için ediyor kavga.
Lütfetsen benliğim ederim edâ,
Riyâzetle cânımı acıtsam ben.

Günümüz Türkçesi:
Dostları rezil eden nefs ve hevâdır,
Şeytan bunun için kışkırtır ve kavga yaratır.
Allah bana lütfederse, benliğimi alçaltır ve
Riyâzet (nefs terbiyesi) ile canımı acıtsam.

Açıklama:
Yesevî, nefsin ve şeytanın insanı aldatıp manevi yoldan uzaklaştırabileceğini belirtir. Riyâzet ve nefsi terbiye, insanı manevi olgunluğa ve Allah'a yakınlığa götürür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Şeytan insanı azdırmak için uğraşır; ama sabreden ve Allah'a sığınan kurtulur." (Araf, 7/200)
- Peygamberimiz (s.a.v): "Nefsi terbiye eden, Allah'a yaklaşır ve dostlarına fayda sağlar." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefs ve şeytan, insanı doğru yoldan saptırmaya çalışır.
- Riyâzet ve manevi disiplin ile nefsi yenmek gerekir.
- Manevi olgunluk, sabır ve nefsi terbiye ile kazanılır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Aşk yolunda damla damla kan yutsam,
Rahmân'ın rahmetine ümit tutsam,
Mey kadehini içip cândan geçsem,
İki gözüm yaş ile sulasam ben.

Günümüz Türkçesi:
Aşk yolunda acılara katlansam,
Rahmân'ın merhametine umut bağlasam,

Aşk şarabını içip nefisten geçsem,
Gözüme yaş dökerek arınsam.

Açıklama:
Bu kıtada aşk = Allah aşkıdır. Kan yutmak mecazi anlamda acıya sabretmek demektir. “Mey kadehi” dünyevî sarhoşluk değil; ilahî vecd halidir.
Aşk yolunun gözyaşından geçtiği vurgulanır.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:
“Sabredenlere ecirleri hesapsız verilecektir.” — Zümer 10
Peygamberimiz: *“Gözyaşı Allah korkusundan akarsa cehennem o gözyaşını yakmaz.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk acıyla olgunlaşır
- Sabır olmadan vuslat olmaz
- Gözyaşı kalbi temizler

---

6. Kıta

Orijinal:
Nefsim ateş oldu, yolumu kesti,
Yüz bin lezzet ile kendinden geçti.
Beni her kapıya zelil sevk etti,
Himmet etsen, nefsim yakalasam ben.

Günümüz Türkçesi:
Nefsim ateş olup yolumu kesti,
Binlerce arzularla beni aldattı,
Beni her kapıda zelil hale düşürdü,
Destek verirsen, nefsimi yakalasam.

Açıklama:
Nefs ateştir: yakıcıdır. İnsanı şehvet, mal ve makam arzularıyla oyalar. Kul kendi başına nefsiyle baş edemez; mürşidin duasına ve Allah’ın yardımına ihtiyaç duyar.

Kur’ân ve Sünnet:
“Nefs kötülüğü emredendir.” — Yusuf 53
“Gerçek mücahit, nefsiyle mücadele edendir.” — Hadis

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- En büyük düşman dışarıda değil, içimizdedir
- Nefs insanı rezil eder
- Manevi rehberlik gereklidir

7. Kıta

Orijinal:
Taştı aşkım, kaçtı ruhum bulamam,
Aşk atına binsem ona varamam.
Hızır olsa ben elini tutamam.
Hızır-İlyas himmetiyle yakalasam ben.

Günümüz Türkçesi:
Aşkım taştı, ruhum kaçtı, bulamıyorum,
Aşk atına binsem bile yetişemiyorum,
Hızır bile olsa elini tutamam,
Hızır ve İlyas'ın yardımıyla yakalasam.

Açıklama:
Aşk öyle bir haldir ki aklı aşar. Ruh taşar. Kişi kendi varlığı içinde kaybolur. Hızır ve İlyas burada ilahî yardımın sembolüdür.

Kur'ân ve Sünnet:
Hızır kıssası — Kehf Suresi 65–82
"Size ilim verilenlerin üstünde bir bilen vardır." — Yusuf 76

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk insanı kendinden geçirir
- Ruhun halleri akılla kavranmaz
- Yardım Allah'tandır

---

8. Kıta

Orijinal:
Günâhım çok, ben kimlere diyeyim?
Tövbe edip Hak yoluna döneyim,
Pişmanlıkla etlerimi lime lime edeyim.
Yüzler kez parmaklarım ısırsam ben.

Günümüz Türkçesi:
Günahım çok, kime söyleyeyim?
Tövbe edip Allah'ın yoluna döneyim,
Pişmanlıkla kendimi parçalayıp arınayım,
Yüz kere pişmanlıkla ellerimi ısırsam.

Açıklama:
Bu kıta derin bir pişmanlık halini anlatır. Günahın farkına varmak ibadetin başlangıcıdır. Kişi içsel bir hesaplaşmadadır.

Kur'ân ve Sünnet:
"Ey kendilerine zulmeden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." — Zümer 53
"Tövbe eden kimse hiç günah işlememiş gibidir." — Hadis

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahı fark etmek rahmete kapı açar
- Tövbe dönüşün ifadesidir
- Pişmanlık kalbi temizler

---

9. Kıta

Orijinal:
Günâh çok, tövbesizim haddi aştım,
Âsi nefsim aldattı, yoldan şaştım.
Şükr olsun ki, pîr-i kâmile kaçtım.
Kötü nefsi tutup yakalasam ben.

Günümüz Türkçesi:
Günahım çok, tövbe etmeden sınırı aştım,
Asi nefsim beni aldattı, yolumu kaybettim,
Şükürler olsun ki kâmil bir mürşide sığındım,
Kötü nefsimi yakalasam.

Açıklama:
Burada mürşid-i kâmilin önemi vurgulanır. Nefs insanı saptırır; mürşid ise yol gösterir, disiplin verir.

Kur'ân ve Sünnet:
"Allah'tan sakının ve doğrularla beraber olun." — Tevbe 119
Tasavvufta "pîr-i kâmil", sâliki doğru yola sevk eden rehberdir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefs azdırır
- Mürşidin irşadı gereklidir
- Şükür manevî ilerlemenin yakıtıdır

---

10. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed! Her sözün derde dermân.
Elem kalmaz, duysa tâlib-i Cânân.
Dört bin dört yüz Hikmet'im Hak'tan fermân,
Ferman olsa ölene dek, söylesem ben.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed! Sözün derde devadır,
Seni duyan Allah âşığı dertten kurtulur,
4400 hikmetim Allah'ın emridir,
Ölünceye kadar söylesem.

Açıklama:
Bu bölümde Hoca Ahmet Yesevî kendi vazifesini açıklar:

- sözleri devadır,
- hikmetleri Allah'tandır,
- bunları söylemek ölene dek sürecek bir emirdir.

Bu ilahî bir görev bilinci ifade eder.

Kur'ân ve Sünnet:
"Allah dilediğine hikmet verir. Kime hikmet verilmişse, ona büyük bir hayır verilmiştir." — Bakara 269
Hikmet = ilahî gönül ilmi

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak'tan gelen söz şifadır
- Manevî ilmin kaynağı Allah'tır
- Hak yolunun öğretimi ömür boyudur

Hikmet 52 *Mest u Hayrân Olsam Ben!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Vahdet küpü açıldı, meyhâneye girsem ben,
Bir kadeh içip meyden, mest ü hayrân olsam ben.

Günümüz Türkçesi:
Birlik (vahdet) küpü açıldı, meyhaneye girsem,
O meyden bir yudum içip mest ve hayran olsam.

Açıklama:
“Vahdet küpü” ilahi birlik ve aşkı sembolize eder. Meyhane mecazi olarak ilahi aşkın merkezi, kadeh ise aşk ve vecd halini simgeler. Sarhoş olmak, dünyevi sarhoşluk değil, ilahi aşkın etkisidir.

Kur’ân ve Sünnet:

- “O, kullarına hidayet verir, kiminin kalbini açar.” — Şura, 42/52
- Peygamberimiz (s.a.v): “Kalbinde Allah aşkı olmayanın ibadeti faydasızdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, kalpte vecdi hali doğurur
- Hakikat sarhoşluğu, Allah aşkının sembolüdür

---

2. Kıta

Orijinal:
Meyin lezzeti benim, bağrımı kan eyledi,
Bağrım kanını döküp, Cânânıma varsam ben.

Günümüz Türkçesi:
Bu mey (aşk şarabı) lezzeti beni sarstı,
Kalbim kanını döküp sevgilime (Allah’a) ulaşsam.

Açıklama:
“Bağrı kanamak”, aşk ve manevi fedakârlığı ifade eder. Bu, aşk yolunun acılı ama hedefe götüren yönüdür.

Kur’ân ve Sünnet:

- “Allah’ı sevenler O’na ulaşacaktır.” — Ali İmran, 3/31
- Peygamberimiz: “Kalbini Allah sevgisi ile doldur, diğer her şey boş olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi aşk, fedakârlık ve sabır ister
- Kalp acısı, Allah’a yakınlaşmanın göstergesidir

---

3. Kıta

Orijinal:
Sâkî sundu her nefes, lezzetini şarabın,
Sarhoş olup da o an, feryâdlar eylesem ben.

Günümüz Türkçesi:
Her nefeste sâkî (ilahi rehber) şarabın lezzetini sundu,
Sarhoş olup o an feryat etsem.

Açıklama:
Sâkî, mürşid veya evliyanın Allah aşkını sunan rehberi simgeler. Feryad, vecd ve aşkın dışa vurumudur.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Onlar Allah'ı anarken gönülleri huzur bulur." — Ra'd, 13/28
- Hadis: "Manevi rehberin hikmeti, kalbi açar ve vecdi artırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Rehberin manevi ikramı kalbi sarhoş eder
- İlahi aşk, coşkulu feryatla tezahür eder

---

4. Kıta

Orijinal:
İnsanlık yakasını, şevk ateşi yandırdı,
Vahdaniyet deryâsın, o anda boylasam ben.

Günümüz Türkçesi:
İnsanlık tutkusu, kalbimi yaktı,
O anda vahdet denizine dalıp boylasam.

Açıklama:
"Şevk ateşi", ilahi aşk ve coşkuya işaret eder. Vahdet deryası, Allah'ın birliğine erme halidir; insan aşk yolunda bu denize dalar.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Gönüller O'na varınca huzur bulur." — Ra'd, 13/28
- Peygamberimiz: "Kalbini Allah'a bağlayan, hakikati bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, insanı ilahi birlik denizine çeker
- Manevi coşku, ruhun arınmasını sağlar

5. Kıta

Orijinal:
O deryâ dalgasından, her dalgıç inci almaz,
Cândan geçip deryâdan, inci mercân alsam ben.

Günümüz Türkçesi:
O deniz dalgasından, her dalgıç inci bulamaz,
Kalpten geçip deryadan inci ve mercan alsam.

Açıklama:
Bu kıta manevi mükemmellik ve emeğin önemini vurgular. Herkes aşk yolunda başarıya ulaşamaz; fedakârlık ve içtenlik gerekir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Kim Allah yolunda gayret ederse, Allah onun için en güzel mükafatı verir." — Tevbe, 9/111
- Peygamberimiz: "Gayret ve ihlasla yapılan ibadet, değer kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yol sabır ve fedakârlık ister
- Herkes ilahi hazineyi kazanamaz; çaba şart

---

6. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed küpünde, muhabbetin şarabı,
Âşıklara şu meyden muradınca versem ben.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed'in küpünde, muhabbetin şarabı,
Âşıklara bu meyden, isteklerine göre sunabilsem.

Açıklama:
Yesevî burada rehberin rolünü ve aşkı dağıtan ilahi ikramı anlatır. Âşıklar, mürşidin rehberliğinde aşk ve vecde ulaşırlar.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ın hikmeti dilediğine verilir." — Bakara 269
- "Doğru rehber, müridini Allah yoluna ulaştırır." — Hadis

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehber, ilahi aşkın dağıtımında kilit rol oynar
- Allah aşkı, rehber aracılığıyla taliplere ulaşır

Hikmet 53 *Gaflet İçinde Gördüm!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Allâh diyen kulların, yerin cennette gördüm,
Huri, gılmân hepsini, ana hizmette gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı anan kulları, yeryüzünde cennette gördüm;
Huri ve gılmân hepsini, ana hizmette gördüm.

Açıklama:
Allah sevgisiyle yaşayan kullar, dünyadayken bile cenneti yaşar. Huri ve gılmân sembolik olarak ilahi nimet ve yardım eden varlıkları ifade eder.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Kim Allah'ı anarsa, Allah ona huzur verir." — Ra'd 13/28
- "Cennet, takva sahiplerinin karşılığıdır." — Bakara 2/82

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ı anmak, dünyada ve ahirette huzur verir
- İbadet eden kul, ilahi yardım ve nimetle kuşatılır

---

2. Kıta

Orijinal:
"Fezkürunî..." zikrini, söyleyen kullarını,
Tamamın yoldaş olup "Adn" cennette gördüm

Günümüz Türkçesi:
"Beni anın" (Fezkürunî) zikrini söyleyen kullarını,
Hepsini yoldaş olarak Adn cennetinde gördüm.

Açıklama:
Zikrullah (Allah'ı anmak) kulları cennette birleştirir. Bu, kulun Allah'a yakınlığının ve birlik bilincinin göstergesidir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ı çok anın ki kurtuluşa eresiniz." — Ahzab 33/41
- Peygamberimiz: "Zikir kalbi diriltir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikrullah cennetin müjdecisidir
- Allah'ı anmak, ahirette birlik ve beraberlik kazandırır

---

3. Kıta

Orijinal:
Gece gündüz uykusuz "Hû!" zikrini söyleyen,
Meleklerine yoldaş, Arş'ın üstünde gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz uykusuz "Hû!" zikrini söyleyenleri,
Meleklerle yoldaş, Arş'ın üzerinde gördüm.

Açıklama:
"Hu" zikri, Allah'ı anmanın özüdür. Sürekli zikredenler, meleklerle beraber manevi makamda yükselir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ı ananların kalpleri huzur bulur." — Ra'd 13/28
- "Geceyi ibadetle geçirenler, yüksek derecelere ulaşır." — Hadis

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sürekli zikir, ruhu yüceltir
- Allah'ı anmak, meleklerle beraber manevi yakınlık sağlar

---

4. Kıta

Orijinal:
Cömertlik eyleyeni, yetim gönlü alanı,
Çehâr-yârlar yoldaşı, Kevser başında gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Cömert olanı, yetim gönlünü koruyanı,
Dört büyük sahabenin yanında Kevser başında gördüm.

Açıklama:
Cömertlik ve yetime yardım, manevi yüceliğin göstergesidir. Kevser cennetteki en yüksek nimet ve ödüllerden biridir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Yetimlere iyi davrananlar, cennette yüksek makamlara ulaşır." — Nisâ 4/36
- Peygamberimiz: "Cömertlik, imanın yarısıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Cömertlik ve yetim haklarına riayet, yüksek manevi değer getirir
- Salih amel, cennette yüksek makam kazandırır

---

5. Kıta

Orijinal:
Amel eden âlimler, yola gelen âsiler,
Öyle kadı yerini Dâru's- Selâm'da gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Amel eden âlimler ve yola yönelen âsiler,
Öyle bir kadı makamını Dârü's-Selâm'da gördüm.

Açıklama:
İlim ve ameli birleştirenler, ahirette saygın ve güvenilir makamlara ulaşır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Âlimler Allah'ın velileridir." — Hadis
- "İlim ve ameli birleştiren kişi, diğerlerinden üstün olur." — Tirmizî

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilgi ve amel bir araya gelmelidir
- Ahirette saygın makamlar ilim ve amelle kazanılır

---

6. Kıta

Orijinal:
Kadı olan âlimler, para-rüşvet yiyenler,
Öyle kadı yerini sakar ateşte gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Kadı olan âlimlerden rüşvet yiyenleri,
Cehennemde bir yerin olduğunu gördüm.

Açıklama:
Makam sahibi olup Allah'ın yolunu bozmak, zulmetmek ağır bir günahtır ve ahirette ceza ile karşılaşır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Zulmedenler, ahirette acı çekeceklerdir." — Nisa 4/10
- "Hakkı çiğneyenler cehennemle cezalandırılır." — Hadis

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Makam ve ilim, sorumluluk getirir
- Adalet ve ihlas olmadan mevki, helal değildir

---

7. Kıta

Orijinal:
Zâlim olup zulmeden, yetim hakkını yiyen,
Mahşerde kara yüzlü, kolun arkadan gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Zalim olup yetim hakkını yiyenleri,
Mahşerde kara yüzlü, arkadan kolları bağlı gördüm.

Açıklama:
Adaletsizlik ve yetim hakkı yemek, ağır günah olarak tasvir edilir; ahirette mahşerde cezalandırılır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Yetim malını yiyenler ateşe düşer." — Nisâ 4/10
- Peygamberimiz: "Adaletsiz kişi ahirette cezalandırılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zalimlik ve yetim hakkı yeme, en büyük günahtır
- Adalet, dünya ve ahirette zorunludur

8. Kıta

Orijinal:
Cemaate gitmeyen, namazları terk eden,
Şeytan ile bir yerde, derk-i esfelde gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Cemaate katılmayan ve namazları terk edenleri,
Şeytanla beraber, cehennemde gördüm.

Açıklama:
Namaz ve cemaat ibadeti terk etmek, nefsi şeytana teslim etmektir. Bu da manevi kayıp ve azaba yol açar.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Namazı terk eden, şeytanın yolunda yürür." — Hadis
- "Namazı dosdoğru kılın ve cemaatle kılın." — Bakara 2/43

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadetlerin düzenli yapılması ve cemaatle kılınması önemlidir
- Terk edilen ibadetler, manevi kayıp getirir

---

9. Kıta

Orijinal:
Ahmed hazine açtı, inci mercânlar saçtı,
Sözüm dinlemeyeni, gaflet içinde gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Ahmed hazineyi açtı, inci ve mercanlar dağıttı,
Ama sözümü dinlemeyenleri, gaflet içinde gördüm.

Açıklama:
Hoca Ahmed'in ilahi hikmet ve öğretisi bolluk ve hazine gibidir. Ancak mürid gaflet içinde olursa bu hazineye ulaşamaz.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah yoluna davet edenleri dinlemezseniz kayıptasınız." — Yunus 10/44
- "İlim veren, kul için hazine gibidir; ancak fayda almak için çaba gerekir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi hikmeti anlamak ve uygulamak gerekir

- Gaflet içinde olmak, hazineyi görmeyi engeller

Hikmet 54 *Tamam Eyledim*.

---

1. Kıta

Orijinal:
Yola giren erenlerden, yolu sormadan,
Ağlamayım mı ey dostlar! Hata eyledim.
Hak zikrini gece gündüz vird edinmeden,
Ey dostlarım! Ben cânıma cefâ eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Erenlerin yoluna girip, yolun gereğini sormadan,
Ağlamayayım mı dostlar! Hata ettim.
Allah'ın zikrini gece gündüz vird edinmeden,
Ben kendi ruhuma eziyet etmiş oldum.

Açıklama:
İrşad olmadan yola girmek, mürşidsiz yürümek hatadır. Zikirsiz bir yolculuk ruhu yorar ve kişiyi manen zayıflatır. Hoca Ahmed kendi nefsini sorgulayan bir tevazu modeli sunar.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Bilin ki kalpler yalnızca Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 13/28)
- "Allah'ı zikretmeyen kimse ölü gibidir." — Hadis

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tasavvuf yolunda rehbere ihtiyaç vardır
- Zikir, ruhun azığıdır
- Kişi sorumluluğunu bilip nefsini sorgulamalıdır

---

2. Kıta

Orijinal:
Allâh adı gönülleri pür-nur eyleyen,
Âşıklara kendisidir, cennet va'deden.
Aşk rüzgârı Mustafa'ya hediye gelen,
O sebepten gözyaşımı, şahit eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın adı gönülleri nur ile doldurur,
Âşıklara cenneti vaat edendir.
Aşk rüzgârı, Peygamber'e hediye olarak gelendir,
Bu sebeple gözyaşımı şahit kıldım.

Açıklama:
Allah'ın adı kalbi aydınlatır. Muhabbet yolu, Resulullah'tan bize mirastır. Gözyaşı, ilahi aşkın dışa taşan işaretidir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ın ismi en yücedir." (Rahmân 55/78)
- Hadis: "Gözyaşı cehennem ateşini söndürür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ın adı kalbi ışıklandırır
- Resulullah aşkın merkezindedir
- İlahi aşk, gözyaşıyla ifade edilir

---

3. Kıta

Orijinal:
Allâh der ki; âşıklarım Burak'a biner,
Hak zikrini diyenlere, rahmetler iner.
Çok ağlayan Cemâlimi, anda seyreyler,
Mahşer günü Cemâlimi ihsân eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Allah der ki: Benim âşık kullarım Burak'a biner,
Beni zikredenlere rahmetler iner.
Çok ağlayan beni orada seyreder,
Mahşer günü Cemâlimi ihsan ederim.

Açıklama:
Burak, sembolik olarak kulluğun ulaştığı ilahi yakınlık makamıdır. Ağlayan ve zikreden kul, Hak'kın yüzünü yani İlahi Cemal'i temaşa eder.

Kur'ân ve Sünnet:

- "O gün bazı yüzler Rablerine bakacaktır." (Kıyâme 75/23)
- Hadis: "Allah'ın gölgesinde gölgelenecek yedi zümreden biri de Allah için gözyaşı dökenlerdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir rahmeti çağırır
- İlahi aşkın gözyaşı değerli bir niyazdır
- Mahşer gününde mümin için büyük mükâfat vardır

---

4. Kıta

Orijinal:
Va'd eyledi âşıklara, yüz binler Burak,
Âlem halkı, melameti, ona çok uzak.
Bu âlemde sayısızdır kullara tuzak,
Âhiret için yüz bin köşk bina eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Allah âşıklara yüz binlerce Burak vaat etti,
Dünya halkı ise bu melametten çok uzak.
Bu dünyada kullara çok sayıda tuzak vardır,
Ben ahiret için yüz bin köşk hazırladım.

Açıklama:
Dünya imtihanlarla doludur. İlahi aşk yolunda olanlara ahirette büyük ikramlar vardır. Burak ve köşkler bunların remzidir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Rableri katında onlara cennet köşkleri vardır." (Tevbe 9/72)
- "Cennet yüzlerce makamdır." — Hadis

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya tuzaklarına karşı uyanık olunmalı
- Aşıkların ahiret mükafatı büyüktür
- Gerçek yaşam ahirettir

---

5. Kıta

Orijinal:
Dertsiz insan, insan değil, bunu anlayın.
Aşksız insan hayvan cinsi, bunu dinleyin.
Gönlümüzde aşk olmazsa bana ağlayın,
Ağlayana gerçek aşkı hediye ettim.

Günümüz Türkçesi:
Dertsiz insan insan değildir, bunu anlayın.
Aşksız insan hayvandan farksızdır, bunu dinleyin.
Gönlümüzde aşk olmazsa bana ağlayın,
Ağlayana gerçek aşkı hediye ettim.

Açıklama:
Aşk burada ilahi muhabbeti ifade eder. İnsan kalbi aşk ile kıymet bulur. Dertsiz olmak, ruhun arayışını kaybetmesi demektir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "İnsan gerçekten zayi içindedir." (Asr 103/2)
- "Allah kullarını sever, kullar da O'nu sever."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk insanın varlık sebebidir
- Dert, kulu Rabbine çeken manevi güçtür
- Ağlamak bir yakarış biçimidir

---

6. Kıta

Orijinal:
Kul olsaydın benliğini sen terk ederdin.
Seherlerde Hakk'a dönüp sen zikrederdin.
Yoldan sapan âsilere himmet ederdin.
Bir nazarda gönüllere safâ eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek kul olsaydın benliğini terk ederdin.
Seher vakti Allah'a dönüp zikrederdın.
Yoldan sapan isyankârlara himmet ederdin.
Bir bakışla gönüllere huzur verdiğimi bilirdin.

Açıklama:
Kul olmanın temel şartı ego (benlik) bırakmaktır. Seher vakti zikir, tasavvufta en değerli zikir zamanıdır. Himmet de mürşidin ve gönül ehlinin manevî yardımıdır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Rabbinin adını an, içten zikret." (A'raf 205)
- "Seher vakti istiğfar edenlerdir." (Zâriyât 51/18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Benlikten arınmak gerekir
- Seher vaktinin manevî bereketi büyüktür
- Himmet ve manevi yardım, tasavvuf yolunun gerçeğidir

---

7. Kıta

Orijinal:
Mübtelâ-yı derde ilaç, dermân da benim.
Hem âşıkım, hem maşûkum, cânân da benim.
Rahmet ettim, adım Rahmân, Sübhândır zâtım,
Bir nazarla gönüllere safâ eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Dertlilerin ilacı da benim, dermanı da benim.
Hem âşığım, hem sevgiliyim, hem de sevilen benim.
Rahmet ettim, benim adım Rahman'dır, zatım ise Sübhân'dır.
Bir nazarla gönüllere huzur ve safâ bağışladım.

Açıklama:
Bu kıtada konuşan artık Hoca Ahmet değil — **Allah'ın kelamı** tecelli ediyor.

- Hakiki dert: Allah'tan uzak olma halidir
- İlacı: Allah'a yöneliş, zikirdir
- "Hem âşıkım hem maşûkum": tasavvufta birliğin (vahdet) zirvesi
    - Âşık: seven
    - Maşuk: sevilen
    - Cânân: sevgiye layık olan, sevgilerin merkezi
      Bunların hepsinin Allah olduğu ifade edilir.
      Allah bir nazar (bakış) ile gönülleri arıtır, saflaştırır, dönüştürür.

Kur'an ve Sünnet:

- "Şüphesiz kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur" (Ra'd, 28)
- "Ben kuluma, kulum beni zikrettiği gibi muamele ederim..." (Hadis-i kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dert sandığımız şeyler bize Allah'ı aratan işaretlerdir
- Hakiki huzur sadece Allah'tadır

- Gönül, Allah'ın bir nazarıyla değişir
- Âşık–maşuk ayrımı ortadan kalkar, tevhid gerçekleşir

---

8. Kıta

Orijinal:
Tan ağarana kadar Hakk'ı zikreden kişi,
Dağ ve çölü bostan eyler, akan gözyaşı.
Allâh der, gayrısıyla yoktur ki işi,
Âşıkları, ahaliden ayırt eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Tan yeri ağarıncaya kadar Allah'ı zikreden kimse,
Gözyaşıyla dağ ve çölleri bile gülistan eder.
Allah der, başka bir şeyle işi yoktur.
Ben âşıkları halktan ayırdım.

Açıklama:
Bu kıtada gece zikrinin gücü anlatılır:

- Seher vakti yapılan zikir, en makbul zikirdir
- Gözyaşı – kalbin pişmanlık ve aşk gözyaşı
- Bu gözyaşı ruhu temizler, gönlü bostan haline çevirir
- "Allah der, gayrısıyla işi yoktur":
    - Allah'tan başka gündemi kalmamış insandır bu — gönül Allah doludur
      Allah, âşıkları "sıradan insanlardan" farklı bir yere koyar —
      Ama bu bir üstünlük değil, **yakınlık makamıdır.**

Kur'an ve Sünnet:

- "Sabah akşam Rabbini zikret" (A'raf, 205)
- "Seherlerde istiğfar ederlerdi" (Zariyat, 18)
- "Allah'ı çok zikredenleri Allah üstün kıldı." (Ahzab, 35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vakti zikrin ayrı bir bereketi vardır
- Gözyaşı, insanın kalbini arındırır
- Allah'a yönelenler kalben dönüşüme uğrar
- Allah ehli sıradan kalabalıktan farklıdır — makamları zikirdir

9. Kıta

Orijinal:
Aşk adını yere koysam, taşımaz yerler,
Defter tutsam kayda yetmez defterler.
Hakk'ı bilen, hânı, beyi, halkı bilmezler,
Kulumu yolumda ben büklüm eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın adını yere yazsam, yer onu taşıyamaz.
Deftere yazsam, defterler yetmez.
Allah'ı bilenler artık han, bey, halk tanımazlar.
Ben kulumu, benim yolumda eğerek boyun büktürdüm.

Açıklama:
Burada "aşk" denilen şey dünyevi aşk değil; **ilahi aşk**tır.

- Yerin bile taşıyamayacağı kadar ağır olan aşk
- Defterlerin alamayacağı kadar büyük olan hakikat
- Hakk'ı bilen kişi dünyevi unvan ve ilişkileri önemsemez
- "Han / bey / halk bilmezler":
    - Kimin güçlü, kimin zengin olduğu önemli değildir artık
- "Kulumu ben büklüm eyledim":
    - Allah, kulunu kendi yolunda tevazuya getirir
    - Ego kırılır, nefs eğrilir, kalp teslim olur

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'ın zikri en büyüktür." (Ankebut, 45)
- "Kim Allah'a yönelirse, Allah onun kalbini hidayet eder." (Teğabün, 11)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk dünyadaki hiçbir ölçüyle sınırlanamaz
- Hakiki marifet, dünyevi kimlikleri anlamsız kılar
- Aşk insanı eğip bükerek olgunlaştırır
- Tevazu, gerçek bilginin meyvesidir

10. Kıta

Orijinal:
Malı mülkü dert eylemez o âşık kişi,
Yol üstünde toprak olur vücudu, başı.
Ondan sonra nurla dolar içi-dışı,
Sabaha varsa mahşere, Sultan eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Mal mülk derdi olmayan o aşık kişi,
Yolda başıyla beraber toprak olur.
Sonra içi dışı nurla dolar.
Mahşer sabahına varırsa, onu Sultan yaparım.

Açıklama:
Bu kıtada bir dönüşüm anlatılır:

- Birinci aşama: dünyevi mal–mülk bağından kurtulmak
- İkinci aşama: tevazu – "toprak olmak"
- Üçüncü aşama: nur ile dolmak
- Son aşama: mahşerde Sultan olmak
  Bu "sultanlık" makam–mevki değil, **manevî üstünlüktür.**

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah yolunda infak edin..." (Bakara, 195)
- "Kim Allah için tevazu gösterirse, Allah onu yükseltir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul, Allah için küçülürse Allah onu büyütür
- Mal–mülk terk edildiğinde gönül zenginleşir
- Toprak gibi olmak, nurla dolmanın ön şartıdır
- Mahşerde değer, dünyevi başarı değil, manevi derinliktir

---

11. Kıta

Orijinal:
Hak'tan korkup malı mülkü sevmeyen dostlar,
Hakk'ı anıp uyumayan, zikreden dostlar,
Yatıp kalkıp Hak zikrinden zevk alan dostlar,
Açtım size kalp gözümü bînâ eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Allah'tan korkup mal-mülkü sevmeyen dostlar,
Allah'ı anarak uyumayan dostlar,
Her an zikriyle huzur bulan dostlar,
Size kalp gözümü açtım, sizi basiretli kıldım.

Açıklama:
Kalp gözü (basiret), maddi gözün göremediğini görür.
Kimlere nasip olur?

- Mal sevgisini kalbinden atanlara
- Zikri süreklilik haline getirenlere
- Allah'la beraber olmayı zevk bilenlere
  Bu dostlara Allah bir lütuf verir:
  gönül gözü.

Kur'an ve Sünnet:

- "Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerindeyken Allah'ı zikrederler." (Al-i İmran, 191)
- "Kalpleri vardır ama anlamazlar." (A'raf, 179) — basiretsiz olanlar

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi görüş, zikrin bereketidir
- Mal sevgisi kalbi köreltir
- Zikir, kalp gözünü açar
- Hak dostlarının basireti vardır

---

12. Kıta

Orijinal:
Oruç tutup halka riyâ eyleyenler,
Namaz kılıp, elde tesbih gezinenler,
Şeyhim deyip ibâdetten yerinenler,
Son anında imânından cüdâ eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Oruç tutup gösteriş yapanlar,
Namaz kılıp tesbihi gösteriş için taşıyanlar,
Şeyhim var diyerek ibadetten geri duranlar,
Ölüm anında onları imandan ayırdım.

Açıklama:
Bu kıta çok ağır bir uyarıdır:

- Gösteriş için yapılan ibadet kabul olmaz
- Tesbih elinde olmak kalpte Allah olduğu anlamına gelmez
- "Şeyhim var, bana yeter" diyerek ibadetten uzak durmak büyük yanlıştır
  Allah burada açıkça bildiriyor:
  riya iman götürür.
  Son nefeste imanın alınması — en büyük felakettir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Onlar gösteriş yaparlar ve Allah'ı çok az zikrederler." (Nisa, 142)
- "Ameller niyetlere göredir." (Hadis)
- "Kim dediğini yaşamazsa, kıyamet günü yüzü kara gelir." (rivayet)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet gösteriş için değil, Allah için yapılır
- Riya, amelleri yok eder
- Şeyh bağlılığı ibadet yerine geçmez
- Son nefeste iman nimeti en büyük lütuftur — fakat riya bunu alır

---

13. Kıta

Orijinal:
Hakk'a âşık olun dedi, Kul Hoca Ahmed,
Sıdk ile dinleyenlere binlerce rahmet.
Dua ettim görmesinler meşakkat, zahmet.
Âkil isen bir söz ile tamam eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed şöyle dedi: Allah'a aşık olun.
Samimiyetle dinleyenlere binlerce rahmet olsun.
Dua ettim ki onlar sıkıntı ve zahmet görmesinler.
Akıllıysan bu sözü bir cümle ile anlayabilirsin.

Açıklama:
Bu kıtada Ahmed Yesevî mesajını özetler:

- "Hakk'a âşık olun" — tasavvufun özü budur.
  İslam'ın ruhu korku değil; **sevgi ve muhabbet üzerine kuruludur.**

- “Sıdk ile dinleyenler” — samimiyet şarttır.
  Söz kalbe iner, dışa değil.
- “Dua ettim… zahmet görmesinler” — mürşidin müritlerine duası
- Son mısra çok derindir:
  “Âkil isen bir söz ile tamam eyledim.”
  Yani:
- Anlayan için bir kelime yeter
- Marifet, kelimelerden değil kavrayıştan doğar
- Gönül ehli kimseler sözü gönülle duyar

Kur’an ve Sünnet:

- “Allah, iman edenler için kalplerine sekîne indirir.” (Fetih, 4)
- “İman edenler Allah’ı en çok severler.” (Bakara, 165)
- “Ameller niyetlere göredir.” (Hadis)
- “Din nasihattir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tasavvufun özünde ilahi aşk vardır
- Samimiyet olmadan hakiki iman olmaz
- Allah dostları, dostlarına dua ve şefkatle yaklaşırlar
- Hakikati anlamak için uzun sözler gerekmez — basiret gerek
- Anlayış kalp işidir, akıl yalnızca bir anahtardır

Hikmet 55 *Gönlüm Kuş Gibi Benim!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Zikrullah sözlerin en yücesidir.
Söylesem bal olur bu dilim benim.
Ben fakir, hakir oldum, ikrar ettim,
Kanat çırpıp, uçan kuş oldu gönlüm.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı zikretmek sözlerin en yücesidir.
Bu dilimle O'nu andığımda dilim bal olur.
Kendimi fakir ve değersiz gördüğümü kabul ettim.
Ruhum bir kuş gibi kanatlanıp yükseldi.

Açıklama:
Zikrullah — Allah'ın adının anılması — tasavvufta kalbin arınmasıdır.
Kişi ne kadar alçalırsa, o kadar yücelir.
Ego küçüldükçe ruh hafifler; gönül kuş olur ve yükselir.
Bu mısralarda tevazu → aşk → yükseliş zinciri vardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Beni zikredin ki ben de sizi zikredeyim." (Bakara, 152)
- "Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd, 28)
- Hadis: "Allah'ı zikredenle zikretmeyenin misali, diri ile ölü gibidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- En onurlu söz Allah'ın adıdır.
- Aşk ve zikrin dili tatlandırması manevî bir baldır.
- Alçalış, insanı yüceltir.
- Zikir gönlün kanatlanmasına sebep olur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Türlü aşım, türlü işim, dertli başım,
Cân eridi, gitti şuur, aktı yaşım,
Bütün günâhlarla dolu içim dışım,
Niyâzsızım, açıversin yolum benim.

Günümüz Türkçesi:
Çok işim ve dertlerim var.
Ruhum eridi, bilinç benden gitti, gözyaşım aktı.
İçim dışım günahlarla dolu.
Yalvarışım yok, Allah yolumu açsın.

Açıklama:
"Cân eridi" — aşk ateşiyle ruhun çözülmesi.
"Günahlarla dolu içim dışım" — mürşidin samimi itirafı.

Bu kıta, kulun teslimiyet makamını gösterir:
Allah'tan başka kapı yoktur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Rabbinize tevbe edin." (Zümer, 54)
- "Her Adem oğlu günahkâr, günahkârların en hayırlısı tevbe edenlerdir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan günahını itiraf ettikçe arınır.
- Yanlışını bilmek bir ilimdir.
- Allah'a dönüş kapısı her zaman açıktır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Gözüm düştü, ruhum uçtu, Arş'ı aştı.
Ömrüm geçti, nefsim kaçtı, deniz taştı.
Menzil aştı, kervan göçtü, yorgun düştü.
Sır ulaştı, nasıl ol'cak hâlim benim?

Günümüz Türkçesi:
Gözüm düştü, ruhum uçtu ve Arş'ın ötesine yükseldi.
Ömrüm geçti, nefsim kaçtı, deniz taştı.
Yol alındı, kervan göçtü, ben yoruldum.
Sır ortaya çıktı; benim hâlim ne olacak?

Açıklama:
Bu kıtada vecd ve aşk sarhoşluğu hâkimdir.
Arş'ı aşmak bir semboldür:
Kalbin ilahi huzura ermesi.
"Kervan göçtü" — ömür bitti.
Sır ulaştı — hakikat açıldı.
Son soru bir kul kaygısıdır: "Sonum ne olacak?"

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "O'na kavuşacaklarını umanlar..." (Bakara, 46)
- Hadis: "Kul, Rabbine kavuşmayı severse, Rabbi de ona kavuşmayı sever."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ruha ilahi bir yükseliş nasip olabilir.
- Nefis terk edilir, ruh yücelir.

- Hayat geçicidir, sır son nefeste açılır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Sûret bur'da, sîret orda, kudretinde,
Uzun gece, aydın günde, gönlüm O'nda.
Kul olup yürür gecede, Allâh nerde?
Sorsa orda günâhkârdır benim dilim.

Günümüz Türkçesi:
Beden burada, öz ise O'nun kudretinde.
Gece de gündüz de gönlüm O'ndadır.
Bir kul gece yürüyüp "Allah nerede?" diye sorsa,
Dilimin günahkâr olduğunun farkındayım.

Açıklama:
Sûret — beden
Sîret — ruh
Ruh Allah'a dönük, beden dünyada.
"Allah nerede?" sorusu edeben yanlıştır.
Allah mekândan münezzehtir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur." (Şura, 11)
- "Allah size şah damarınızdan daha yakındır." (Kaf, 16)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah mekânla sınırlı değildir.
- Ruh, bedenden daha gerçektir.
- Allah her an kalptedir.

---

5. Kıta

Orijinal:
İçtim şarap, oldum harap, aslım toprak.
A'ma geldim, gönlüm serap, aşkı bırak.
Hak'tan gelse hitap; azap size uzak,
Pınar gibi yaşım akar gözden benim.

Günümüz Türkçesi:
Aşk şarabını içtim, perişan oldum, aslım toprağa döndü.

Âma geldim, gönlüm serap oldu — aşkı bırak.
Hak'tan bir ses gelse: azap sizden uzak.
Gözyaşım pınar gibi akıyor.

Açıklama:
Aşk şarabı — ilahi muhabbet
"Harap olmak" — benliğin dağılması
Toprak olmak — tevazu
Bu kıta aynı anda yakarış, teslimiyet ve huzur taşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah tevazu edenleri yükseltir." (Hadis)
- "Rahmetim her şeyi kuşatmıştır." (A'raf, 156)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk insanı benlikten arındırır.
- Gözyaşı kalp yıkamasıdır.
- Acizlik, Allah'a yakınlaştırır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Düştüm uzak, tozar Burak, gitse pazar,
Dünya pazarına giren kullar azar.
Dertli başım, tozar kanım, yaşım sızar,
Adım Ahmed, Türkistan'dır benim ilim.

Günümüz Türkçesi:
Uzağa düştüm, Burak tozlar, pazar uzağa gider.
Dünya pazarına giren kullar sapar.
Dertliyim, kanım tozar, gözyaşım sızar.
Ben Ahmed'im; Türkistan benim yurdumdur.

Açıklama:
"Dünya pazarı" — dünya hırsı
Kim oraya girerse sapar.
Yesevî kendini ait olduğu yere bağlar:
Türkistan, Horasan erenleri, ilim ve irfan yurdu.
Kalbi bu dünyadan değil, Allah'tandır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Bu dünya hayatı bir oyundan ve eğlenceden ibarettir." (Ankebut, 64)

- Hadis: “Dünya müminin zindanı, kâfirin cennetidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya hırsı sapmaya yol açar.
- Hak yolunda olan dünyayı terk eder.
- İnsan kendi hakikatini unutmamalıdır.

Hikmet 56 *Seni Bulur muyum?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ben, durmadan huzurda Allâh desem,
Ağlayıp inleyerek; Rabbim desem!
Kulu olup kulluğuna boyun versem,
Bu işle yâ Rab! Seni bulur muyum?

Günümüz Türkçesi:
Sürekli Allah’ı zikretsem, ağlayarak Rabbim desem, kulluğuna teslim olsam — bu şekilde sana ulaşabilir miyim?

Açıklama:
Hoca Ahmed burada sahici kulluğu soruyor. Yalnız dil ile “Allah” demek yetmez; gönül teslimiyeti, gözyaşı, tevazu gerekir. Yesevi, kulluğun özü olan “acziyet”i vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Rabbinize yalvara yalvara ve gizlice dua edin.” (A’râf 55)
Efendimiz (s.a.v.): *“Dua ibadetin özüdür.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir bir ses değil, bir haldir.
- Allah’a yaklaşmak, kulluk bilincini derinleştirmekle olur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Zekeriya gibi bıçkıya başım,
Eyüp olup, kurtlu beden, gözyaşım,
Musa gibi, Tur Dağı’nda taatım,
Bu işle yâ Rab! Seni bulur muyum?

Günümüz Türkçesi:
Zekeriya gibi başımdan kesilsem, Eyüp gibi hastalıkla sabretsem, Musa gibi Tur'da ibadet etsem – bu şekilde sana ulaşabilir miyim?

Açıklama:
Burada üç büyük peygamber misal verilir:

- Hz. Zekeriya'nın şehadeti
- Hz. Eyüp'ün sabrı
- Hz. Musa'nın tecelliye mazhar oluşu
  Yesevi der ki: Bunlar bile olsa — mesele amelin miktarı değil, niyetin saflığıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Gerçek sabredenlere müjde ver." (Bakara 155)
Eyüp (a.s.) kıssası sabrın sembolüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet, çile ve sabır tek başına yeterli değildir.
- Bunların hepsi ihlasla değer bulur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Yunus gibi denizde balık olsam,
Yusuf gibi kuyuda köle olsam,
Yakup gibi, Yusuf için ağlasam,
Bu işle Ya Rab! Sana ulaşır mıyım?

Günümüz Türkçesi:
Yunus peygamber gibi balıkta kalsam, Yusuf gibi kuyuda köle olsam, Yakup gibi evlat hasretiyle ağlasam — sana ulaşabilir miyim?

Açıklama:

- Yunus (a.s.) → tövbenin sembolü
- Yusuf (a.s.) → teslimiyetin sembolü
- Yakup (a.s.) → özlemin sembolü
  Yesevi burada bir hakikati sezdirir: en büyük acılar bile İlahî lütuf olmadan kulun yükselişine yetmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Yunus karanlıklar içinde dua etti: Senden başka ilah yoktur..." (Enbiya 87)
Yusuf kıssası Kur'an'ın en güzel kıssasıdır (Yusuf 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- En zor zamanlarda bile Allah'a güvenmek gerekir.
- Mahlukata değil, Hakk'a sığınmak esastır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Âşık Şiblî olup, ben sema dönsem.
Bâyezîd olup ben, Ka'be'ye varsam.
Ka'be'ne yüz sürüp, orada ölsem,
Bu işle Ya Rab! Sana ulaşır mıyım?

Günümüz Türkçesi:
Şibli gibi sema yapsam, Bâyezid gibi Kâbe'ye varsam, yüzümü Kâbe'ye sürüp orada ölsem — sana ulaşabilir miyim?

Açıklama:
Burada Yesevi, büyük mutasavvıfları örnek verir ama asıl vurguyu yapar: En büyük manevî haller bile ilahi iznin dışında makbul olmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Şüphesiz ki Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz; kalplerinize ve amellerinize bakar." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi makamlar kibir sebebi olamaz.
- Allah'a yakınlık kalbin temizliğiyle olur.

---

5. Kıta

Orijinal:
Ma'ruf gibi yoluna atsam adım,
Mansûr olup yoluna versem cânım.
Dârağacı olsa benim imdadım,
Bu işle Ya Rab! Seni bulur muyum?

Günümüz Türkçesi:
Maruf Kerhi gibi yola girsem, Hallac-ı Mansur gibi canımı versem, darağacı bile olsa — bu şekilde seni bulabilir miyim?

Açıklama:

- Hallac'ın "Enel Hak" sırrına atıf
- Ma'rûf'un zühdüne işaret
  Fakat Yesevi, zahirî fedakârlık değil, batınî doğruluk sorar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ın rızası en büyük başarıdır." (Tevbe 72)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Can vermek bile niyetsizse fayda etmez.
- Fedakârlığın değeri, kalbin yönelişindedir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed, kulluk içre sabit olsam.
Zâkir olup, Hakk'ın yolunda kalsam,
Zikrinle aşka gelip, kavrulsam yansam,
Bu işle Ya Rab! Sana ulaşır mıyım?

Günümüz Türkçesi:
Kulluğa bağlı kalsam, zikreden olsam, zikrinle aşkla yanıp kavrulsam — sana ulaşabilir miyim?

Açıklama:
Son kıtada Yesevi kendini de sorgular.
"Ben bile Yesevi olsam — yine de yetmez." der.
Asıl başarı Allah'ın lütfu ve seçmesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah dilediğini Kendisine yaklaştırır." (Fatır 18)
Hadis: *"Kul bana nafilelerle yaklaşır, sonunda ben onun gören gözü, işiten kulağı olurum."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Makam, ilim ve ibadet değil, ihlas belirleyicidir.
- En büyük veliler bile Allah'a ihtiyaç duyar ve asla kendine güvenmez.

Hikmet 57 *“Lâ İlâhe İllallâh!”*

1. Kıta

Orijinal:
Rabbim Seni ararım, hükmün üzre yürürüm,
Dâim Seni söylerim; “LÂ İLÂHE İLLALLÂH!”

Günümüz Türkçesi:
Rabbim, seni ararım, hükmüne göre yaşarım; sürekli seni zikrederim: “Allah’tan başka ilah yoktur!”

Açıklama:
Burada kulun varlık sebebi ifade edilir: aramak, yürümek, zikretmek. “Hükmün üzre yürürüm” demek; hayatımı senin rızana göre tanzim ederim demektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.” (Zâriyât 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan dünyada Hak’kı aramakla mükelleftir.
- Zikir bir kelime değil, bir yaşam biçimidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
O’nu nerde bulurum, iyi bir kul olurum,
Kurbân olup giderim; “LÂ İLÂHE İLLALLÂH!”

Günümüz Türkçesi:
Onu nerede bulabilirim? İyi bir kul olurum. Gerekirse kurban olur giderim: “Allah’tan başka ilah yoktur!”

Açıklama:
Mümin Hakk’ı dışarda aramaz. Hakk, kulun kalbindedir. Kul, aradıkça aslında kendi fıtratına yaklaşır. “Kurbân olup giderim” — benliğimi terk ederim demektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Biz insana şah damarından daha yakınız.” (Kaf 16)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah’a ulaşmak için benliği kurban etmek gerekir.

- Hak, her an her yerde hazır ve nazırdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Cânım ruhum vereyim, Hak sırrına ereyim,
Ben yolunda öleyim ; “LÂ İLÂHE İLLALLÂH!”

Günümüz Türkçesi:
Canımı, ruhumu vereyim, Allah’ın sırrına ereyim; senin yolunda öleyim: “Allah’tan başka ilah yoktur!”

Açıklama:
Bu kıtada feda ve fedakârlık zirvesine çıkar. Hak sırrı = marifetullah. Hak sırrına erişmek, mahluktan Hakk’a nazar etmek demektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ın boyasıyla boyanın. Allah’ın boyasından daha güzel boya var mı?” (Bakara 138)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah’ın sırrına ermek, fani olan tüm benlik katmanlarını geride bırakmakla mümkündür.

---

4. Kıta

Orijinal:
Cânım ruhum yanmıştır, ciğer büryân olmuştur,
Cân kafesten uçmuştur ; “LÂ İLÂHE İLLALLÂH!”

Günümüz Türkçesi:
Canım, ruhum yanmıştır, ciğerim kavrulmuştur; can kafesten uçmuştur: “Allah’tan başka ilah yoktur!”

Açıklama:
Buradaki “yanmak”, mecazi değil tasavvufi bir haldir: aşk ateşidir. “Cân kafesten uçmuştur” — nefisten kurtuluş, kalbin özgürlüğü, ruhun Allah’a doğru yükselişidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Şüphesiz, Allah’a döneceksiniz.” (Ankebût 57)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşıklarının acısı, dünyasal bir ıstırap değil, manevi bir lezzettir.
- Can, bedende misafirdir; asıl vatan Allah’ın huzurudur.

---

5. Kıta

Orijinal:
Aşkın ehli perişan, yoktur derdine dermân,
Diyelim yorulmadan ; “LÂ İLÂHE İLLALLÂH!”

Günümüz Türkçesi:
Aşk ehli perişandır, derdine çare yoktur; yorulmadan diyelim: “Allah’tan başka ilah yoktur!”

Açıklama:
Aşk ehli, halk içinde garip görünür. Onların derdine dünyada ilaç yoktur; tek ilacı zikirdir. Perişanlık, tasavvufta bir makamdır — Allah’a yakınlığın işaretidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Peygamber (s.a.v.):
“Allah için mütevazı olanı Allah yükseltir.” (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak muhabbeti sahiplerini halk anlamaz.
- Zikir, gönlün daimi ilacıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Ahmed İbn-i İbrahim, acısın sana Rahîm,
Zikrim o ki Allâh’ım ; “LÂ İLÂHE İLLALLÂH!”

Günümüz Türkçesi:
Ahmed İbn-i İbrahim der ki: Ey Rahîm olan Allah, bana acı; zikrim odur ki Allah’ım: “Allah’tan başka ilah yoktur!”

Açıklama:
Bu son kıta, dua niteliğindedir. Yesevi kendini aciz bir kul olarak takdim eder. En büyük makam budur: kulluk tevazusu.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Rahmetim her şeyi kuşatmıştır.” (A’râf 156)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kul, son nefesine kadar Allah’ın merhametine muhtaçtır.
- Zikir, kulun varoluşunun asli sesidir.

Hikmet 58 *Cândan Geçmiş Olmalı!*

1. Kıta

Orijinal:
Ansızın uyandım gönlüm içinden,
Mevlâ nazar etmiş, nazargâhıma.
Kırk yıllık zinciri kırdım içimden,
Hak zikrin nuruyla açmış olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Ansızın gönlüm uyanmış, Allah bana bakmış. İçimdeki uzun süreli bağlılık zincirini kırdım; bu, Hak zikrinin nuruyla olmuş olmalı.

Açıklama:
Yesevi burada gönül uyanışını anlatır. "Kırk yıllık zincir" mecazi olarak nefis bağlarını simgeler. Zikir, insanın içsel hapishanesini açan nurdur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah, kalplerinizi O'na yöneltir." (Tevbe 18)
Efendimiz (s.a.v.): *"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur."* (Rağıb el-İsfahani)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İçsel uyanış ani olabilir; Allah'ın inayetiyle gerçekleşir.
- Zikir, nefsin bağlarını kıran en güçlü ilaçtır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Zâkirler toplanıp dizildiğinde,
Semâ meclisleri gezildiğinde,
Boynum bedenimden kesildiğinde,
Gönül kuşum O'na uçmuş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Zikir yapanlar toplandığında, sema meclisleri dolaştığında, ben nefsimden sıyrıldığımda, gönlüm Allah'a yükselmiş olmalı.

Açıklama:

- "Boynum bedenimden kesildiğinde" ifadesi tasavvufta nefsi aşmayı, benliği terk etmeyi simgeler.

- Semâ ve zikir, ruhun yükseliş araçlarıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’a iman edenler, O’nu zikrederek sevinç bulurlar.” (Ra’d 28)
Hadis: *“Allah’ı çok zikredenin kalbi huzur bulur.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tasavvufta sema ve zikir ruhun kanatlarıdır.
- Benliği terk eden gönül, Allah’a yükselir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Nasıl olur bilmem, bu benim işim?
O’nun için akar daim gözyaşım.
Seherlerde kalkıp dua edişim,
Melek “âmin”ine düşmüş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Bilmiyorum, bu benim işim değil; Allah için sürekli gözyaşı döküyorum. Seher vakti kalkıp dua ediyorum; melekler dualarımın aminini söylemiş olmalı.

Açıklama:
Kulun gözyaşı ve sabah duaları, Allah ile irtibatın göstergesidir. Meleklerin amin demesi, kabulün işaretidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Geceyi namazla ve Rabbinin zikriyle uyan.” (Zâriyât 17)
Efendimiz (s.a.v.): *“Seher vaktinde yapılan dua reddedilmez.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gönül gözyaşı ve gece ibadeti, Allah’a yakınlığın işaretidir.
- Küçük ibadetlerin kabulü Allah tarafından görünür.

---

4. Kıta

Orijinal:
Mahzun câna yakın Hakk’ın dergâhı,
Pişmanlık siler mi bunca günâhı?
Hangi gönül olsa Hak nazargâhı,
Hakk’ın nazarıyla taşmış olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Hüzünlü gönül Hakk'ın dergâhına yakın; pişmanlık tüm günahları siler mi? Hangi gönül Hak nazargâhına yaklaşsa, Allah'ın bakışıyla dolmuş olmalı.

Açıklama:

- Hak nazargâhı, Allah'ın sevgisi ve bakışı demektir.
- Pişmanlık, günahları silse de asıl makbuliyet Allah'ın ilahi bakışına bağlıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Rabbiniz dedi ki: 'İçinizdeki kötüleri güzel olanlarla değiştirin.'" (Şems 9)
Efendimiz: *"Allah, tevbe eden kulunu kabul eder."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Pişmanlık ve tövbe önemlidir ama Allah'ın inayeti ile tamamlanır.
- Gönül Allah'ın bakışıyla temizlenir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Hak işini, Hak için buyurdular,
Sözlerini halkına duyurdular.
Elemleri nimet bilip saydılar,
Bağrı kan, gözü yaş dolmuş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Hak işleri, Hak için yapılır; sözleri halka iletilir. Zorlukları nimet olarak görürler; gönülleri kanla, gözleri yaşla dolu olmalı.

Açıklama:
Tasavvufta zahmet ve sıkıntı, kulun olgunluğunun göstergesidir. Yesevi, Allah için yapılan işin ruhsal değerini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Sabredenleri müjdele." (Bakara 155)
Hadis: *"Sıkıntıya sabredenin derecesi yükselir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Elemler, sabırla karşılandığında manevî değere dönüşür.
- Allah için yapılan zorluklar nimettir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Seven kullar, sevdiğini kayırdı.
Hayatını din işine ayırdı.
Âşık kullar; “ALLÂH!” deyip bayıldı,
Şeytanın zikrinden kaçmış olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Sevgi sahibi kullar, Allah’ı kayırdı; hayatlarını dine adadı. Aşık kullar “ALLAH!” diyerek kendinden geçti; şeytanın etkisinden uzak kalmış olmalı.

Açıklama:

- Aşkın ehli, Allah’a yönelir, nefis ve şeytanın etkisinden kurtulur.
- Bayılmak, mecazi olarak aşkın zirvesini temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Şüphesiz Allah’a ibadet edin ve O’ndan korkun.” (Bakara 2)
Hadis: *“Kalbi Allah’a yönelen kişi, şeye(t)tan korunaklıdır.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı, kulun her türlü şeye karşı üstünlüğüdür.
- Aşk, nefsi aşmanın ve şeytanın oyunlarını bertaraf etmenin yoludur.

---

7. Kıta

Orijinal:
“ALLÂH!” de, Kul Ahmed, sen bil özünü.
İlminle âmil ol, “Hak!” de sözünü.
Büyük küçük dostlarından yüzünü,
Çevirmezsen hatan geçmiş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
“ALLAH!” de, Ey Ahmed, kendini bil. Bilginle amel et ve “Hak!” de. Büyük ya da küçük dostlarından yüzünü çevirmezsen, hatan geçmiş olmalı.

Açıklama:

- Bilgi ile amel etmeyen, bilgisiz kalır.
- Allah’ı zikretmek ve Hak ile yaşamak, insanın doğru yoludur.
- Sosyal ilişkilerde adalet ve yüz çevirme, insanın olgunluğunu gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Peygambere itaat edin ve aranızdaki amirlerden de...”

(Nisa 59)
Efendimiz (s.a.v.): *“Amel ilimle değer kazanır.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilgi ve amel bir arada olmalıdır.
- Allah’a yönelmek ve doğruluk, hataları telafi eder.

Hikmet 59 *Fikrim Gitmiş Olmalı!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ey dostlarım! Yüreğim oldu kebap,
Âşık-ı Cânân, cândan geçmiş olmalı.
Aşk ateşi etti gönlümü harap,
O sebepten aklım gitmiş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Kalbim aşk ateşiyle yanıyor, Allah’a aşık, canımı vermiş olmalı. Aşk ateşi gönlümü harap etti; aklım da bu yüzden kaybolmuş olmalı.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, kalbi yakar ve aklı bazı zamanlar aşkla “bıraktırır”. Buradaki “kebap olmak” mecazi olarak gönül ateşini ve aşkın yoğunluğunu ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d 28)
Peygamberimiz (s.a.v.): *“Kalpler ancak Allah’ı zikretmekle tatmin olur.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşkın yoğunluğu, kulun nefsini aşmasıyla bağlantılıdır.
- Gerçek aşk, gönlü ve aklı ele geçirir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Aşksız kişi insan değil anlayın,
Bî-muhabbet, kavm-i şeytan dinleyin,
Aşktan başka sözü varsa söyleyin,
Elinizden İslâm gitmiş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Aşksız kişi insan sayılmaz; sevgisizler şeytanın kavmini dinler. Aşktan başka söz ediyorsanız, bilin ki İslâm'ı kaybetmişsiniz.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, insanın varlık ölçüsüdür. Aşksız kul, manevi kördür ve şeytani tesirlere açıktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'a itaat edin, şeytanın yolunu takip etmeyin." (Bakara 208)
Efendimiz: *"Allah'ı çok sevenler, Allah yolunda yürür ve aşk ile doludur."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsanlık aşk ile ölçülür.
- Aşksız yaşam, ruhun yönünü kaybetmesidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Meyhanede âşıkın sırrı ayân,
Bağrı yanmış, yaşlı göz eder figân,
Boşa yürür, her yerde evi virân,
Vahdetin meyinden tatmış olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Aşıkların sırrı meydandadır; gönülleri yanmış, gözleri yaşlıdır. Boş yere dolaşır, evi virandır; bunlar vahdetin meyini tatmış olmalı.

Açıklama:

- "Mey" mecazi olarak ilahi aşkı ifade eder.
- Âşık, bu aşkı tattıkça dünya ile bağını azaltır, görünüşte perişan görünür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Ankebut 64)
Hadis: *"Âşıkların kalbi Allah'tan başkasını görmez."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, insanın dünya ile bağını gevşetir.
- Perişanlık, aşkın ve tevazunun göstergesidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Aşk düştü başıma ben hayrân oldum.
Evden barktan geçtim, ben üryân oldum,
Dü cihânı terk ettim, ben biryân oldum,
Âh u figânım semaya çıkmış olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Aşk başıma düştü, hayran oldum. Evden ve dünyadan geçtim, kendimi çıplak hissettim; tüm dünyayı terk ettim, acım ve figanım göklere yükselmiş olmalı.

Açıklama:

- Hayrân olmak: aşkla kendinden geçmek.
- Dünyayı terk etmek, aşkın en yüksek mertebesidir; yalnızca Allah'a yönelmek.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Dünyayı sevmeyin, Allah'ı sevin." (Âl-i İmrân 14)
Hadis: *"Dünyayı seven, ahireti kaybeder."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşkın hakkı, dünya bağlılıklarını aşmaktır.
- İhlâs, dünyayı terk etmekle başlar.

---

5. Kıta

Orijinal:
Âkil isen, Hak'tan başka söz harâm.
Yaşıyorsan, pîr hizmetin et tamam.
"Allâh" desen şeytan kaçar el-aman.
Kim Allâh demez, dini satmış olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Akıllıysan, Hak'tan başka söz haramdır. Yaşıyorsan pîre hizmeti tamamla. "Allah" dediğinde şeytan kaçar. Kim Allah demezse, dini satmış olmalı.

Açıklama:

- Hak dışı sözlerden kaçmak, Allah aşkının gereğidir.
- Pîre hizmet, talebelik ve teslimiyetin simgesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin ve şeytanın yolunu takip etmeyin." (Nisa 59)
Hadis: *"Allah'ı zikredenin kalbi huzur bulur."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah zikri, şeytanı uzaklaştırır.
- Hak yolunda teslimiyet, en büyük güvence ve erdemdir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Ömrü boşa geçen, aşkı ne bilsin?
Cândan geçen divâneyi ne görsün,
“Hû!” sohbetin meclisine ne varsın,
Kalbi taştan beter, katı olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Ömrü boşa geçen aşkı anlamaz; canını veren divane hâli göremez. “Hû!” sohbetinin meclisine katılamaz; kalbi taş gibi katı olmalı.

Açıklama:

- İlahi aşkı anlamayan, ruhun derin hallerine nüfuz edemez.
- Sohbet ve zikir, gönlü yumuşatan araçlardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Onlar ki kalplerine mühür vurulmuştur.” (Bakara 7)
Hadis: *“Allah’a aşkı olmayan, O’nu tanımaz.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşkı anlamayanlar, manevi topluluklardan uzak kalır.
- Kalbin yumuşaması, Allah’a yakınlığın şartıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kim Allâh’ı sever, o dâim ağlar,
Seherlerde gönlünü Hakk’a bağlar,
Yahyâ gibi ağlar, ciğerin dağlar,
Dünyayı ardına atmış olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ı seven kişi sürekli ağlar, seher vakti kalbini Hakk’a bağlar. Yahya Peygamber gibi ağlar; ciğeri yanar, dünyayı geride bırakmış olmalı.

Açıklama:

- Allah aşkı gözyaşıyla, seher ibadetiyle ve dünyayı terk etmekle ifade edilir.
- Tasavvufun temel mesajı: dünya ile bağları gevşetip, kalbi Hakk'a bağlamaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)
Peygamberimiz: *"Seherin bereketi çoktur; Allah'a yakın olma vaktidir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, gözyaşı, seher ibadeti ve dünyadan el çekmekle olgunlaşır.
- Allah'a sevgi, kulun en büyük imtihanıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Âşıkların dâim işi söz ve naz,
Âşıklar haceti oruç ve namaz,
Mahşerde gözyaşı o Halik'a niyâz,
Ârif âşık, dertler çekmiş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların sürekli meşguliyeti söz ve nazdır; haceti ise oruç ve namazdır. Mahşerde gözyaşı ile Allah'a niyaz eder. Gerçek ârif aşık, çok dert çekmiş olmalıdır.

Açıklama:

- Aşık, hem aşkı hem de ibadeti iç içe yaşar.
- Dert ve sıkıntılar, aşığın ruhunu olgunlaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Ey iman edenler! Allah'ı çok anın." (Ahzab 41)
Hadis: *"Mü'minin en güzel hali, Allah'a yönelip ibadet etmesidir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk ile ibadet iç içedir.
- Zorluklar, aşk ve kulluk yolunda bir olgunluk vesilesidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Âşıkın ağzı handân, dili lerzân,
Allâh için gözde yaş, bağrı biryân.

Cânı zâkir, gönlü şâkir, fikri cânân,
İnşallâh sıratı geçmiş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Aşıkın ağzı tebessümlü ama dili titrek; Allah için gözleri yaşlı, gönlü yanmış. Canı Allah'ı zikreder, gönlü şükreder, aklı Allah'a yönelmiştir. İnşaAllah, sıratı (doğru yolu) geçmiştir.

Açıklama:

- Aşk, hem sevinç hem sıkıntı içinde tezahür eder.
- Gözyaşı, gönül yanması ve sürekli Allah'ı hatırlamak, kulun yolunu aydınlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Rablerinin rızasına kavuşanlar, mü'minlerdir." (Bakara 2)
Hadis: *"Kalbini Allah için ağlatan, imanı kemale erer."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gönül aşkı ve Allah zikri, ruhsal olgunluğun göstergesidir.
- Duygularla birlikte akıl ve kalp Allah yolunda çalışmalıdır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Âşıklar halk içinde yanıp ağlar,
Açıktan güler, özde kalp dağlar.
Eceli kovalar, belini bağlar,
Sevgiliye arz-ı hâl demiş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Aşıklar insanlar içinde yanıp ağlar; görünüşte gülse de kalpleri acı çeker. Ölümü takip eder, belini sıkıca bağlar; sevgiliye (Allah'a) hâlini arz etmiştir.

Açıklama:

- Aşık, toplum içinde yaşarken kalbi derinlerde Allah aşkıyla yanar.
- Ölüm ve fanilik bilinci, aşkın farkındalığını artırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Ey iman edenler! Allah'ı çok anın ve ölüme hazırlıklı olun." (Âl-i İmrân 191)
Hadis: *"Kalbi Allah aşkıyla dolu olan, dünyada da ahirette de huzur bulur."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk ve ibadet, içten ve gizli olmalıdır.
- Ölüm bilinci, Allah aşkını derinleştirir.

11. Kıta

Orijinal:
Melametten, sohbetten kaçmaz âşık,
Câhillere sırr-ı bâtın açmaz âşık,
Her namerde inci mercân saçmaz âşık,
Özün bilir, zehri yutmuş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Aşık, halkın alay ettiği melamet ve tasavvuf yolundan kaçmaz; sırları cahillere açmaz. Her kötülük sahibine öğüt vermez; özü bilir, kendi nefsiyle mücadele etmiştir.

Açıklama:

- Melamet: kendini küçük görme, alay edilme tahammülü.
- Sır, doğru kişiye verilir; aşk ve hikmet seçim ve olgunluk ister.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İlim sahiplerine ve salih kullara sırlar verilmiştir." (Lokman 31:12)
Hadis: *"Allah'a yakın olan, sır ve hikmetle yücelir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tasavvuf yolu sabır ve bilinç ister.
- Sır ve hikmet, olgunlaşmamış kalbe verilmez.

---

12. Kıta

Orijinal:
Pîr-i kâmil seviyorsa hevâ yok,
Yüz bin tür ibâdetin binası yok.
Ey dostlarım! Derd-i aşkın devâsı yok,
Geceleri pîr eteğin tutmuş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Pîr-i kâmil (olgun mürşid) hevaya önem vermez; binlerce ibadet onun yanında değerli sayılmaz. Ey dostlar! Aşkın derdinin ilacı yoktur; geceleri pîrin eteğine yapışmış olmalıdır.

Açıklama:

- Hevâ (nefs) aşk yolunda engeldir.
- Hak aşkı, ibadetlerden ve dünyevi değerden üstündür.
- Pîre yakınlık, aşkın pratiğini gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d 28)
Hadis: *“Müminin gerçek dostu Allah ve O’nun yoludur.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk yolunda nefsi terk etmek esastır.
- Mürşide bağlılık, aşkın pratiğini kolaylaştırır.

---

13. Kıta

Orijinal:
Pîr-i kâmil nazar etse olur devâ,
Hay u heves, ben benlik olur edâ,
Lain şeytân olur senden de cüdâ,
Dar kabirde imân ile yatmış olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Pîr-i kâmil nazar ederse aşkın ilacı bulunur; heves ve benlik yok olur. Kötü şeytan uzaklaşır; dar kabirde iman ile yatmış olmalıdır.

Açıklama:

- Mürşidin nazarı, müridin nefsini temizler.
- Benlikten ve hevesten arınmak, şeytanın tesirini kırar.
- İman, ölüm anında kurtuluşun anahtarıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah’a yönelirse, Allah onun işini kolaylaştırır.” (Talaq 2)
Hadis: *“Mürşid nazarı altında olanın kalbi Allah’a yakın olur.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mürşid rehberliği, aşk yolunda hayati öneme sahiptir.
- Benlikten arınmak, şeytani etkilerden korunmanın yoludur.

---

14. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed! Hak sözünü söyler müdâm,
Hak’tan gayrı sözlerinin hepsi harâm,
Razı olsa yerin olur; “Dâru’s-Selâm”,
Mağfiretin deryâsına batmış olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed sürekli hak sözünü söyler; Allah'tan başkasına ait sözleri ise haram sayar. Allah razı olursa onun yeri "Dâru's-Selâm" olur; yani mağfiretin denizine batmış olmalıdır.

Açıklama:

- Hak sözü: doğru, Allah rızasına uygun söz.
- Gayri sözler: boş ve yanlış sözler, haramdır.
- Dâru's-Selâm: cennet, huzur ve selamet yeri.
- Aşık ve ârif, sözleriyle ve niyetiyle Allah'ın mağfiretinde olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'a ve Resulüne itaat edin; Allah'ın hükmü dışındaki şeyler size helal ve hoş gösterilmesin." (Nisa 59)
Hadis: *"Doğru söz söylemek sadakadır."* (Buhari, Edeb 69)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sözlerimizde Allah'a uygunluk esas olmalıdır.
- Her söz, niyet ve kalple ölçülmelidir; aksi haramdır.
- Allah rızası, söz ve davranışlarımızın en yüksek ölçüsüdür.

Hikmet 60 *Gelin Allâh Diyelim!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla nur saldı, gönlüme ateş düştü,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.
Seher vaktinde bizim önümüze pîr düştü,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Allah nurunu gönlüme saldı, içimde aşk ve şevk ateşi yandı. Ey zâkirler (Allah'ı zikredenler), toplanın, hep birlikte Allah diyelim. Seher vakti pîrimiz önümüze çıktı; yine ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- İlahi nur, aşıkların gönüllerini yakar, aşk ve ilham verir.
- Zâkirlerin bir araya gelmesi, toplu zikir ve aşk pratiğini gösterir.
- Pîrin varlığı, müridlerin rehberliğe ve yolun doğru olmasına işaret eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Ey iman edenler! Allah’ı çok anın.” (Ahzab 41)
Hadis: *“Toplu zikrin bereketi, tek başına zikre üstün gelir.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı, içsel bir ateş ve şevktir.
- Zikir, toplulukta yapılınca güçlenir.
- Pîre bağlılık, aşk ve ilham yolunda önemlidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Zâkirîne va’detti, Kâdir-i Mutlak Allâh,
Kabirde ihsân eder, cânibinden lütfu’llâh.
Zâkirînin makamı, cennette bekâ bi’llâh,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Allah, zâkirlere vaad verdi; kabirde onları ihsan ve rahmetle kuşatacak. Zâkirlerin yeri, cennette kalıcı olacak. Ey zâkirler, toplanın, hep birlikte Allah diyelim.

Açıklama:

- Zikir yapanlar, Allah’ın rahmeti ve ihsanına kavuşur.
- Kabir hayatı ve cennet, zikirle meşgul olanların makamıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ı çok ananların kalpleri huzur bulur.” (Ra’d 28)
Hadis: *“Allah’ı zikredenin Allah ona rahmet eder.”* (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir, hem dünyada hem ahirette mükafat kazandırır.
- Kabir ve cennet, zikirle kazanılan sevaplarla anlam kazanır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Zâkirin ve şâkirin, varacağı yer cennet,
Gözlerinden kan aksa, kimseye etmez minnet.
Ümmet olan kullara Hakk’ı zikretmek sünnet,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Zâkir ve şâkirin ulaşacağı yer cennettir. Zorluk ve acı çekse de kimseye minnet etmez. Ümmete düşen görev, Allah'ı zikretmektir. Ey zâkirler, toplanın, Allah diyelim.

Açıklama:

- Zikirde sabırlı olmak, sıkıntılara rağmen kimseye bağlı olmamak gerekir.
- Zikir, ümmetin dini görevidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ı zikredenlerin kalpleri huzur bulur." (Ra'd 28)
Hadis: *"Sizden biri Allah'ı hatırladığı sürece hiçbir şey ona zarar vermez."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir, kalbin huzur kaynağıdır.
- Sabır ve tevazu, zikir yolunun ayrılmaz parçalarıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Allâh'ı zikredene, zikrini va'deyledi.
"Fezkürûnî ezkürküm..." diye ayeti geldi.
Firdevs cennetlerini onlara lütf eyledi,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı zikredenlere vaad verdi. "Beni anın ki ben de sizi anayım" ayeti ile müjde geldi. Firdevs cennetleri onlara lütfedildi. Ey zâkirler, toplanın, hep birlikte Allah diyelim.

Açıklama:

- Zikir yapan kul, Allah'ın vaad ettiği lütuflara kavuşur.
- Firdevs cenneti, Allah'ı ananların en yüksek mükafatıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Beni ananı, ben de seni anırım; Bana şükrederseniz, nimetimi artırırım." (Bakara 152)
Hadis: *"Allah'ı çok anan, O'nun koruması altındadır."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ı anmak, hem dünya hem ahiret kazancıdır.
- Ayet ve hadisler, zikir yapanların yüksek makama erişeceğini müjdeler.

---

5. Kıta

Orijinal:
Zâkirler her nefeste Mevlâ'sını zikreder,
Tövbe-i nasuh ile Rabb'e ilticâ eder.
Zikrini tezyid edip, her nefeste Allâh der.
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Zâkirler her nefeste Allah'ı anar, samimi tövbe ile Rabb'e sığınır. Zikirlerini artırarak her nefeste "Allah" derler. Ey zâkirler, toplanın, hep birlikte Allah diyelim.

Açıklama:

- Tövbe-i nasuh: samimi, dönüştürücü tövbe.
- Nefes başına zikr, gönül ile sürekli Allah'ı hatırlamak.
- Zikir ve tövbe, gönül ve ruh arınmasının yolu.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Ey iman edenler! Allah'ı çok anın." (Ahzab 41)
Hadis: *"Allah'ı çok ananların kalpleri huzur bulur."* (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Her nefeste Allah'ı anmak, sürekli farkındalık kazandırır.
- Samimi tövbe ve Allah'a sığınma, ruha derin huzur verir.

---

6. Kıta

Orijinal:
O halka-i zikirde nur-ı imânı görür.
O, zikir halkasında, ruh dünyasını görür.
Cânânını görünce, kendi cânından olur.
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Zikir halkasında kişi, iman nurunu görür; ruhsal derinliklere ulaşır. Sevgiliyi (Cânân'ı) görünce, kendi benliği yok olur. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Zikir halkası: toplu zikir ve mârifet meclisi.
- Benlikten kurtulmak, aşk ve teslimiyetin göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ı ananların kalpleri huzur bulur.” (Ra’d 28)
Hadis: *“Kalbini Allah’a bağlayan, O’nu görür gibi yaşar.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir, insanı benlikten arındırır.
- Sevgiliye ulaşmak, ancak benliği bırakmakla mümkündür.

---

7. Kıta

Orijinal:
Yalan âşık yârinden, kendi cânın esirger.
Âhireti terk edip, dünya nimetin sever.
“Hû!” halkasından kaçar, zikirden firâr eder,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Sahte âşık, sevgiliyi gerçek anlamda sevmez, kendi canını korur. Ahireti terk edip dünyayı sever. Zikir halkasından kaçar, Allah’ı anmaktan uzak durur. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Sahte aşk, nefsin sevgisidir; hakiki aşk ise Allah’a yöneliktir.
- Zikirden kaçan kişi, ruhsal rehberlikten ve kurtuluştan uzak kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Dünyayı isteyenler, ahiretten mahrum kalır.” (Ali İmran 185)
Hadis: *“Kalp dünyaya meylederse, Allah’ı unutmuş olur.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki aşk ve bağlılık, Allah’ı zikretmekle mümkündür.
- Dünyaya dalmak, gerçek aşkı ve kurtuluşu engeller.

---

8. Kıta

Orijinal:
“Kezzâbu lâ ümmetî…” dedi âleme Server,
Bu sözlerin sahibi, hâdî-i ümmet, rehber.
Yalancılara “ümmet” hiç söyler mi Peygamber?
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Peygamber (s.a.v) buyurdu: “Yalancılar benim ümmetim olamaz.” O, ümmetin rehberi ve hak söz sahibidir. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Peygamberin ümmeti, doğru söz ve Allah’a bağlılık ile ölçülür.
- Yalancılar ve sahte âşıklar, gerçek ümmetten sayılmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Yalancılar benim ümmetim değildir.” (Hadis, Tirmizi)
“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin ve Resulüne itaat edin.” (Nisa 59)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sözde ve fiilde doğruluk, Allah yolunun şartıdır.
- Sahte bağlılık, ümmet bilincine zarar verir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Yüce Allâh âşıkın yolunu nura açar.
Şevk-i muhabbetiyle, gözlerinden yaş saçar.
O, Allâh der, zikreder, şeytan da ondan kaçar,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Allah, âşığın yolunu aydınlığa kavuşturur. Aşk ve muhabbet ile gözlerinden yaş akar. O Allah’ı anar, zikreder; şeytan ondan kaçar. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Gerçek aşk, gönlü aydınlatır, şeytanın etkisinden korur.
- Zikir, hem kalbi hem ruhu güçlendirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ı çok anın ki kalpleriniz huzur bulsun.” (Ra’d 28)
Hadis: *“Allah’ı zikredenin yanında şeytan yaklaşamaz.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk ve muhabbet, insanı Allah yolunda güçlü kılar.
- Zikir ve gözyaşı, manevi arınmanın alametidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Allâh'ı zikredenler, coşar feryâd ederler,
Akan gözyaşlarını, çağlayan sel ederler.
Kırlarda gezen Mecnûn, ilan-ı aşk ederler,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı zikredenler coşar, gözyaşlarını sel gibi akarlar. Mecnûn gibi aşk ilan ederler. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Coşkun zikir, manevi aşkın ifadesidir.
- Gözyaşı ve feryat, gönül temizliği ve aşkın dışa vurumudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kalbi kırılan, Allah'ı anarsa O'na yaklaşır." (Hadis, Buhari)
"Allah'ı anmak, kalpleri diriltir." (Zümer 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı, coşkun bir içsel deneyimdir.
- Gözyaşı ve aşk ilanı, gerçek mârifetin göstergesidir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Fermân-ı Hakk'ı zâkir, sıkı ve sağlam tutar,
İhlas ile " Allâh!" der, su yerine kan yutar.
Halk içine girince, Hak için cândan geçer.
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın emrini zikreden kişi, onu sağlam ve kararlı şekilde tutar. İhlas ile "Allah" der, bu uğurda fedakârlık yapar. Toplum içinde de Allah için canını verir. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Allah yolunda zikir, yalnızca sözle değil, fiil ile de desteklenmelidir.
- Canı ortaya koymak, gerçek bağlılığın göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda öldürülenler, ölü sayılmaz; Allah katında diridirler." (Bakara 154)
Hadis: *"İhlasla yapılan her amel Allah katında makbuldür."* (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikirde samimiyet ve kararlılık gerekir.
- Gerçek âşık, Allah için her fedakârlığı yapar.

---

12. Kıta

Orijinal:
Taharetsiz zikreden kuluna lanet yağar.
Bu hâlde kazanılan çocuk, bil şeytan doğar.
Ölüm anında gelir, son demde şeytan bakar,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Abdest veya temizlik olmadan yapılan zikir, Allah katında geçerli değildir. Bu durumda elde edilenler de hayırlı olmaz, ölüm anında şeytan kulun başında olur. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Taharet, hem bedensel hem ruhsal temizlik anlamındadır.
- Zikir ancak temiz ve saf bir kalple makbuldür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Namaz için temiz olun.” (Maide 6)
Hadis: *“Allah temizliği sever; temizlik imanın yarısıdır.”* (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikirde temizlik ve huşu şarttır.
- İbadet, fiziki ve manevi temizlik ile makbuldür.

---

13. Kıta

Orijinal:
Taharetsiz zikirde sağlam olur mu imân?
Elini tutmaz Resul, demez ona Müslüman.
Affedip bağışlamaz böyle bir kulu Rahmân,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Temizlik olmadan yapılan zikir iman açısından sağlam değildir. Peygamber bile onu Müslüman saymaz; Allah da affetmez. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Fiziksel ve ruhsal temizlik, ibadetin geçerliliği için zorunludur.
- Allah'a yakınlık, huşu ve doğrulukla mümkündür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Temiz olun ki ibadetiniz kabul olsun." (Maide 6)
Hadis: *"Temizlik imanın yarısıdır."* (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadetin geçerliliği, huşu ve temizlik ile mümkündür.

---

14. Kıta

Orijinal:
Taharetsiz zikretmez mü'min-i kâmil olan,
Kerametin söylemez, ilmiyle âmil olan,
Kâfir olarak ölmez, İslâm'ı hâmil olan,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Mü'min-i kâmil (olgun mümin) temizlik olmadan zikir etmez; ilmi ve ameliyle iş görür; İslam'ı taşıyan, küfre düşmeden ölür. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Olgun mümin, sadece sözle değil, ameliyle de Allah yolundadır.
- Zikir ve ibadet, bilgi ve uygulamayla desteklenmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İman edenler amelleriyle birlikte değerlendirilir." (Müddessir 7–11)
Hadis: *"İlimle amel eden kişi, Allah'a yakın olur."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Olgun iman, temizlik, zikir ve amel ile bir bütün oluşturur.

---

15. Kıta

Orijinal:
Zâkir isen zikrini yapmadan asla yatma,
Câhil ve soysuzları hiçbir sözüne katma.
Münafıklar sorunca, onlara sırrın açma,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Zâkir, Allah'ı zikretmeden uyumamalıdır. Cahil ve kötü niyetlileri sözlerine karıştırmamalı; münafıklar sorunca sırlarını açmamalıdır. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Zikir, düzenli ve sürekli olmalıdır.
- Sır ve bilgi, yanlış ellerden korunmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Gizli işleri bilen Allah'tır." (Mü'min 19)
Hadis: *"Zikir, yalnız ve dikkatli yapıldığında makbuldür."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikirde devamlılık ve dikkat gerekir.
- Sırlar, güvenli ellerde paylaşılmalıdır.

---

16. Kıta

Orijinal:
Ey sen Kul Hoca Ahmed! Kötüler kötüsü sen,
Herkes buğday, et nimet, çeri, çöpü, saman sen.
Yoldan sapan müznibîn, aman en câhili sen,
Toplanın ey zâkirler! Gelin Allâh diyelim.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Kötülerin en kötüsü sensin; diğerleri nimet ve çöp fark etmez, ama yoldan sapanlar ve suçlular içinde en cahili sensin. Ey zâkirler, gelin Allah diyelim.

Açıklama:

- Burada hiciv ve uyarı var: kötülüğe ve gaflete düşenleri tanıma, onlardan uzak durma.
- Zikir ve Allah'a yöneliş, her türlü kötü etkiden korunmayı gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İyiler ile kötüleri bir tutmayın; kötülerin işlerinden sakının." (Maide 105)
Hadis: *"Kötü arkadaş, iyiyi bozar."* (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kötü insanların etkisinden uzak durmak gerekir.
- Zikir ve samimiyet, kötü ve gaflet içindekilerden korunmayı sağlar.

Hikmet 61 *Ol Lâ-Mekân İçinde!*

1. Kıta

Orijinal:
Yaratanı ararım tüm gün cihân içinde.
Dört cihette yol açtı, arz u semâ içinde.

Günümüz Türkçesi:
Tüm evrende Allah'ı ararım. Dört bir yanda, yeryüzü ve gökyüzünde O'na dair izleri görürüm.

Açıklama:

- Tasavvufta Allah'ı aramak, sadece ibadet yerinde değil, tüm kainatta Allah'ın eserlerini gözlemlemektir.
- Evrenin her köşesi Allah'ın ayetidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Göklerde ve yerde olanların hepsinde, düşünen bir kavim için ayetler vardır." (Casiye 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah arayışı, hayatın her anına yayılmalıdır.
- Yaratılmış her şey, Allah'ı hatırlamak için bir vesiledir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Dörtten yediye çıktım, dokuzu geçip gittim,
Ondan ikiye geldim, bütün cihân içinde.

Günümüz Türkçesi:
Evrenin çeşitli katmanlarını geçtim; gökyüzünden yeryüzüne, sayılamayacak mertebelerden geçerek Allah'ı aradım.

Açıklama:

- Burada manevi seyr-i süluk (ruhsal yolculuk) anlatılır.
- Dış yolculuk, içsel keşfi simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ın ayetleri, evrenin her yerinde vardır; gören göz, düşünen akıl için." (Bakara 164)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculuk, sabır ve sebat gerektirir.
- Her mertebe bir tecrübe ve derstir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Üç yüz altmış su geçtim, dört yüz kırk dört dağ aştım,
Vahdet şarabın içtim, düştüm meydan içinde.

Günümüz Türkçesi:
Bütün engelleri aştım; engin sular, dağlar geçtim. Vahdetin aşk şarabını içerek Allah meydanına vardım.

Açıklama:

- Buradaki su ve dağlar, manevi sınavlar ve engellerdir.
- "Vahdet şarabı", Allah aşkının manevi coşkusunu simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ı sevenler, O'nun yolunda sabırla yürür." (Ali İmran 31)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşk yolunda engeller aşılmalıdır.
- Manevi coşku, sabır ve teslimiyet ile gelir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Çünkü meydana düştüm, meydanı dolu gördüm,
Yüz bin ârifi sordum, tüm cevelân içinde.

Günümüz Türkçesi:
Manevi meydana vardım, buranın bilgelerle dolu olduğunu gördüm. Yüz bin ermişten öğüt aldım.

Açıklama:

- "Meydan", tasavvuf yolunun merkezi ve manevi topluluğu simgeler.
- Ârifler, tecrübeleri ile rehberlik eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Bilginlerin önünde boyun eğin; onlar size doğru yolu gösterir." (Nisa 59, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberlerin sözünü dinlemek önemlidir.
- Topluluk ve danışma, ruhsal yolculuğu destekler.

---

5. Kıta

Orijinal:
Daldım denize girdim, varlık şehrini gezdim,
Dürr ü sedefi gördüm, cevher maden içinde.

Günümüz Türkçesi:
Manevi denize daldım, varlık âlemini keşfettim; inci ve mercan gibi değerli cevherleri gördüm.

Açıklama:

- Deniz, ilahi bilgiyi ve sırları simgeler.
- Varlık âlemi, Allah'ın isim ve sıfatlarıyla doludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Göklerde ve yerde olan her şey Allah'a aittir." (Al-i İmran 109)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ı arayanlar, kainattaki sırları fark eder.
- Her şey, hakikati anlamak için bir vesiledir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Arş, Kürs'üye yürüdüm, levh-i kalemi gördüm,
Varlık âlemin gezdim, söyledim cân içinde.

Günümüz Türkçesi:
Arş'a ve Kürsü'ye çıktım, levh-i kalemi (Allah'ın kudret ve kayıtlarını) gördüm; varlık âlemini dolaşarak içimde O'na hamd ettim.

Açıklama:

- Arş ve Kürsü, Allah'ın kudret ve hükümranlığını simgeler.
- Manevi seyrin sonunda kişi Allah'ın büyüklüğünü idrak eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır." (Bakara 107)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikati görmek için manevi yükseliş gerekir.
- Allah'a hamd ve teslimiyet, iç huzurun kaynağıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Cânı gördüm cânânda, aşkı gördüm meydanda.
Âşıkların meydanı, cümle bostân içinde.

Günümüz Türkçesi:
Kendi ruhumu Allah'ta gördüm, aşkı ilahi meydanda fark ettim. Âşıkların meydanı, bütün güzelliklerle dolu bir bahçe gibidir.

Açıklama:

- Kendi ruhunu Allah'ta görmek, fena ve basitlikten kurtulmayı simgeler.
- Âşıkların birliği ve aşkı, manevi cenneti yaratır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kim Allah'a yakınlaşırsa, O da ona yaklaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ruhun Allah'ta bulunması, gerçek aşkın işaretidir.
- Manevi topluluk, âşıklar için huzur ve bereket sağlar.

---

8. Kıta

Orijinal:
Eri gördüm erleştim, yiğitle cebelleştim.
Hepsi Sendendir dedim, kaldım hayrân içinde.

Günümüz Türkçesi:
Ermişleri gördüm, onlarla bir oldum, onların mücadelesine katıldım. Hepsinin Allah'a ait olduğunu fark ettim, hayranlık içinde kaldım.

Açıklama:

- Manevi seyrin sonucu, bütün varlıkları Allah'a nispet etmektir.
- İlahi hayranlık, farkındalık ve teslimiyetle gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Her şey O'nundur; kâinattaki her varlık O'na bağlıdır." (En'am 101)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculuk, varlıkların hepsini Allah'a nispet etme ile tamamlanır.
- Hayranlık, ibadet ve farkındalık ile doğar.

---

9. Kıta

Orijinal:
Hayrân olarak kaldım, şuursuzca aldandım,
Kendimi hüzne saldım, buldum dermân içinde.

Günümüz Türkçesi:
Hayranlık içinde, bilinçsizce şaşırdım; kendimi hüzün ve üzüntüye bıraktım, ama sonunda huzur ve çare buldum.

Açıklama:

- Tasavvuf yolunda bazen kaybolmak, derin içsel tefekkür ve olgunlaşmayı getirir.
- Hüzün, ruhsal olgunlaşmanın bir işaretidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Sabredenler, Allah'tan yardım görürler." (Bakara 153)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta zor anlar, olgunlaşmaya vesiledir.
- Huzur, sabır ve teslimiyet ile elde edilir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Seyr ister mi ki bülbül, açılmıştır gonca gül,
Her gülü uzak görme, gül, bahçesi içinde.

Günümüz Türkçesi:
Bülbülün seyrine gerek yoktur, gonca gül açmıştır. Her gülü ayrı ayrı uzak görme; gül, bahçesi içinde bir bütündür.

Açıklama:

- Hakikati görmek için detaylara değil, bütünün içindeki yerini anlamaya bakmak gerekir.
- Bütünlük ve birlik tasavvufi perspektifi gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah her şeyi bir düzen içinde yaratmıştır." (Nahl 16:68)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşk ve farkındalık, bütünün farkına varmaktan geçer.
- Parçaya değil, bütüne bakmak, hikmeti anlamaktır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Miskin Ahmed'in cânı, hazinedir vatanı,
Her yer O'nun mekânı, Ol, lâ-mekân içinde.

Günümüz Türkçesi:
Miskin Ahmed'in ruhu, gerçek hazinesidir; vatanı da buradadır. Her yer Allah'a aittir; o, mekân ve zamandan münezzehtir.

Açıklama:

- İnsan ruhu, maddi sınırların ötesinde hakikati barındırır.
- Allah'ın varlığı, mekân ve zamandan bağımsızdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Gökler ve yer O'nun içindedir, O'ndan başka bir yer yoktur." (Haşr 24)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan ruhu, Allah'a yöneldiğinde gerçek hazineyi bulur.
- Hakikate varış, mekân ve zamandan bağımsızdır.

Hikmet 62 *Müridimsin Der Mi Ki?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Seherlerde ağlayıp, Rabb'ime dua etsem,
Dostlarım! Mevlâ'm bana " sen kulumsun" der mi ki?
Yaş değil kan akıtıp, Mevlâ'ya dua etsem,
Dostlarım! Mevlâ'm bana " sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Sabahın erken saatlerinde gözyaşıyla Rabbime dua etsem,
Dostlarım! Acaba Allah bana "Sen gerçekten kulumsun" der mi?
Sadece gözyaşı değil, canımı ortaya koyup dua etsem,
Dostlarım! Yine de Allah bana kul olduğumu söyler mi?

Açıklama:

- Burada kulun kendini Rabbine tamamen adaması, sadece sözle değil, kalp ve canıyla ibadet etmesi ifade ediliyor.
- "Sen kulumsun" ifadesi, kulun samimiyetini ve Rabbine teslimiyetini sınayan ilahi bir cevaptır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Ey iman edenler! Allah'a gerçekten kulluk ediniz." (Bakara 2:21)
"İnsan, ancak samimi olarak Allah'a yönelirse kurtulur." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet sadece söz veya alışkanlık değildir; tüm benlikle yapılmalıdır.
- Gerçek kulluk, Rabbine içten bağlılıkla yönelmeyi gerektirir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Dergâhına baş koyup, feryâd ü figân etsem,
Gözyaşlarım akıtıp, yoluna sebil etsem.
Çöller, ovalar gezip, kendimi Mecnûn etsem,
Dostlarım! Mevlâ'm bana "sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın dergâhına başımı koyup feryat etsem,
Gözyaşlarımı akıtarak O'nun yoluna adasam.
Çölleri ve ovaları dolaşarak Mecnûn gibi aşkı yaşasam,
Dostlarım! Acaba Allah bana "Sen gerçekten kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Manevi yolda gönülden feryat ve hizmet, hakikate ulaşmanın yollarındandır.
- "Mecnûn" misali, Allah aşkına kendini kaybetmek, tasavvufta yüce bir makamdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda canını verenlere mükafat vardır." (Ali İmran 169)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk ve samimiyet olmadan manevi yol tamamlanamaz.
- Allah'a tam teslimiyet, mecaz anlamıyla çöllerde kaybolmayı gerektirir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ben her nereye gitsem, ismin anıp ağlasam,
Cânımı hizmetine sapasağlam bağlasam.
Hasretiyle bağrımı gece-gündüz dağlasam,
Dostlarım! Mevlâ'm bana, "sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Her nereye gitsem Allah'ın ismini zikredip ağlasam,
Canımı O'nun hizmetine tamamen bağlasam.
Hasretle kalbimi gece gündüz yaksam,
Dostlarım! Acaba Allah bana "Sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Kulun sevgiyi ve hizmeti bütün benliğiyle yaşaması gerekir.
- Hasret ve özlem, aşkın ölçüsüdür; gönül her daim Rabbine dönük olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İyilik eden, sadece Allah rızası için yapan, gerçek kul olur." (Müslim, Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hizmet ve aşk birbirinden ayrılmaz.
- Kul, gönül ve canıyla Allah'a bağlanmalıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Yüz bin kez her gün elim, açıp da "âmin!" desem,
Musa gibi Tur'da ben, yalvarıp niyâz etsem,
Esma-i Hüsnâ'n ile dua edip cân versem,
Dostlarım! Mevlâ'm bana " sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Her gün yüz bin kez ellerimi açıp "Âmin" desem,
Musa gibi Tur Dağı'nda yalvarıp dua etsem,
Allah'ın güzel isimleriyle dua edip canımı adasam,
Dostlarım! Acaba Allah bana "Sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Burada yoğun ibadet ve dua vurgusu vardır; Esma-i Hüsnâ ile dua, kulun derin teslimiyetini gösterir.
- Kul, ne kadar çok ibadet ederse etsin, samimiyet sorgusu her zaman önemlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Rabbinin ismini an, O’na yönel ve samimi ol.” (Taha 14)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sayısal ibadet değil, samimi ve içten yöneliş önemlidir.
- Kul, Allah’a yaklaşmayı daima ölçmeli ve kalbini yoklamalıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Bâyezîd o yoluna, yetmiş bin cânım versem,
Hak yolunda aşk ile ölüp huzura gelsem,
Riyâzette yorulup, donsam, erisem, bitsem.
Dostlarım! Mevlâ’m bana “sen kulumsun” der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Bâyezîd’in yolunda yetmiş bin canımı feda etsem,
Hak yolunda aşk ile ölüp huzura kavuşsam,
Riyazetle yorulup, zorluklara dayanıp erisem, tükenmiş olsam,
Dostlarım! Acaba Allah bana “Sen kulumsun” der mi?

Açıklama:

- Kulun, Bâyezîd-i Bistâmî gibi yol erlerinin yolunu örnek alması vurgulanıyor.
- Riyazet (nefs terbiyesi) ve aşk ile yapılan ibadet, samimi kulluğun ölçüsüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah yolunda canını verirse, şüphesiz onu en güzel şekilde diriltiriz.” (Ali İmran 3:169)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek kulluk, fedakarlık ve aşk ile olur.
- İbadet ve riyazet sadece şekil değil, içten ve yürekten yapılmalıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hak için evlâdım, ölsem, yetim eylesem,
Riyâzetle bedenimi ezip hamur eylesem.
Ehl ü iyâl, evimi sonra düşman eylesem.
Dostlarım! Mevlâ’m bana “sen kulumsun” der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Allah yolunda çocuklarımı kaybetsen de, ölsem, yetim bıraksam,
Riyazetle bedenimi eziyor, kendimi tamamen feda etsem,
Aile ve ev halkı düşman olsa da,
Dostlarım! Acaba Allah bana “Sen kulumsun” der mi?

Açıklama:

- Tasavvufta dünya bağlılıklarının bırakılması ve aşk yolunda fedakarlık vurgulanır.
- Kulun sınanması, maddi ve manevi fedakarlıkla ölçülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah yolunda canını verir, Allah ona kat kat mükafat verir.” (Tevbe 9:111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşık, dünya bağlarından özgürdür.
- Fedakarlık, Allah’a kulluğun temelidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
“Allâh!” diyen kullara ben de kul, köle olsam.
Âşıkların tutuşup, savrulan külü olsam.
Yol üstünde onlara toprak olup, yol olsam.
Dostlarım! Mevlâ’m bana “sen kulumsun” der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
“Allah” diyen kullara ben de kul ve köle olsam,
Âşıkların aşkıyla tutuşup savrulan kül gibi olsam,
Onların yoluna yol olup, kendimi tamamen feda etsem,
Dostlarım! Acaba Allah bana “Sen kulumsun” der mi?

Açıklama:

- Kul, Allah için aşıkları takip etmeyi ve onların yolunda kendini feda etmeyi anlatır.
- Kendi benliğini yok etmek, tasavvufta aşkın derecesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah’a ve Resulüne uyar, işte onlar Allah’ın kullarıdır.” (Ahzab 33:71)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kulun gerçek teslimiyeti, aşıkların yolunda kendini unutmaktır.
- Allah için benliği terk etmek, aşk yolunda ilerlemenin ölçüsüdür.

8. Kıta

Orijinal:
Allâh Allâh cân Allâh! Dertlere dermân Allâh!
Senden başka penâh yok, hem vallâh hem de billâh!
Ağlayıp sana geldim, ne olur "şey'en li'llâh"
Dostlarım! Mevlâ'm bana "sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Allah, Allah! Can Allah'ım! Dertlere deva Allah!
Senden başka sığınacak yok, vallahi billahi!
Ağlayarak Sana geldim, ne olur ki sadece Senin için olsun,
Dostlarım! Acaba Allah bana "Sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Kulun tüm çaresizliği ve sığınması sadece Allah'adır.
- "Şey'en li'llah" ifadesi, yapılan her işin yalnızca Allah için olması gerektiğini belirtir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'a tevekkül eden, O'na yönelen, O'na kul olan mutludur." (Ali İmran 3:159)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'a yönelmek ve O'na tam güvenmek esastır.
- Kulun her işi yalnızca Allah rızası için olmalıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:
İyiler sohbetinde, zikreden "zâkir" olsam,
Her ne cefâ gelse de şükreden "şâkir " olsam,
Eyyup gibi belaya sabreden "sâbir " olsam,
Dostlarım! Mevlâ'm bana "sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
İyi insanların sohbetinde zikreden "zikir ehli" olsam,
Her türlü sıkıntıya sabredip şükreden olsam,
Eyüp gibi musibete sabreden "sabırlı" olsam,
Dostlarım! Acaba Allah bana "Sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Zikir, şükür ve sabır, tasavvufta en önemli erdemlerdir.

- Kulun sınavı, sıkıntılar karşısında gösterdiği sabır ve teslimiyet ile ölçülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Sabredenleri müjdele.” (Bakara 2:155)
“Zikredenlerin Allah’a yakınlığı artar.” (Tirmizi, Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sabır, şükür ve zikir, kulluğun temel direkleridir.
- Kul, Allah’a yakın olmak için sıkıntılara göğüs germelidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Eşiğine baş koyup, sana tövbe eylesem.
Gıybet eden dilimi lime lime eylesem.
Günâhkâr uzuvları parça parça eylesem,
Dostlarım! Mevlâ’m bana “sen kulumsun” der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Senin eşiğinin önüne başımı koyup tövbe etsem,
Gıybet eden dilimi cezalandırsam,
Günah işleyen uzuvlarımı parçalasam,
Dostlarım! Acaba Allah bana “Sen kulumsun” der mi?

Açıklama:

- Kul, sadece tövbe etmekle kalmayıp günahlarından arınmaya da çabalamalıdır.
- Bedenin ve davranışların kontrolü, hakiki kulluk için şarttır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Namaz ve oruç ile kalplerinizi temizleyin, günahlarınızdan sakının.” (Bakara 2:183–185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tövbe, söz ve davranışların tümünü kapsamalıdır.
- Kulun Allah katında kabulü, sadece niyetle değil, davranışlarla da ölçülür.

---

11. Kıta

Orijinal:
Tövbe eyledim tövbe, tövbemi kabul eyle.
Tövbem kabul etmezsen, cânım al helak eyle.
Yolda kaldım elim tut, gel de hidayet eyle.
Dostlarım! Mevlâ’m bana “sen kulumsun” der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Tövbe ettim ya Rabbim, tövbemi kabul buyur.
Eğer tövbemi kabul etmezsen, canımı al, yok et.
Yolda kaldım, elimden tut, bana hidayet ver.
Dostlarım! Acaba Mevlâm bana "sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Bu kıtada kulun aczi zirvededir.
- Tövbe sadece dil ile değil, kalbin yakarışıyla yapılmalıdır.
- Kul, Allah'a teslim olma ve O'ndan rehberlik isteme halindedir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Ey iman edenler! Allah'a nasuh bir tövbe ile dönün." (Tahrim 66:8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tövbenin samimiyeti kulun kalbindedir.
- Hakiki tövbe, Allah'tan dönüşü olmayan bir yöneliştir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Mert olup Allâh için, yolunda cânım versem,
Ehl ü iyâl, evim barkım terk-i diyar eylesem.
Cân nedir ki o yolda, her şeyim terk eylesem.
Dostlarım! Mevlâ'm bana "sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Allah için mert olup, yolunda canımı versem,
Ailemi, yurdumu, evimi terk etsem,
Can nedir ki, Allah için her şeyimi bıraksam,
Dostlarım! Acaba Allah bana "sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Burada kulun Allah yolunda her şeyini bırakabilme iradesi vurgulanır.
- "Can nedir ki?" sözü tasavvufun fenâ makamını işaret eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah, müminlerden mallarını ve canlarını cennet karşılığı satın almıştır." (Tevbe 9:111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah yolunda hiçbir şey gözde büyütülmemelidir.

- Kulluğun bedeli fedakarlıktır.

---

13. Kıta

Orijinal:
Er kalkıp seherlerde, Hakk'a yansam, yalvarsam.
Günâhlardan pişmanlık, O'na tövbemi sunsam.
Ağlayıp Hazretine bel büküp, boyun kırsam,
Dostlarım! Mevlâ'm bana "sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Bir er gibi seher vakti kalkıp Allah'a yalvarsam,
Günahlarıma pişmanlık duyup tövbemi O'na sunsam,
Ağlayarak huzurunda eğilip boyun kırsam,
Dostlarım! Acaba Mevlâm bana "sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Seher vakti (imsak öncesi zaman) manevi açıdan en bereketli andır.
- Boyun eğmek kibri yok etmek ve teslimiyeti ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Onlar seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi." (Zâriyât 51:18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vakti zikri ve tövbesi kalbi yumuşatır.
- Kulluk tevazu ile olgunlaşır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Kahhâr olan Melik'im! Pişman olup uyansam,
Günâhlarıma nâdim, inleyerek ağlasam.
Seherde yakam tutup, sular gibi çağlasam,
Dostlarım! Mevlâ'm bana "sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Kahhar olan hükümdarım! Pişman olup kendime gelsem,
Günahlarımdan ötürü pişmanlıkla ağlasam,
Seher vakti yakamı tutup, sular gibi çağırsam/ağlasam,
Dostlarım! Acaba Mevlâm bana "sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Allah'ın "Kahhar" oluşu kulun günahlara karşı korkusunu artırır.
- Kişi uyanmalı, gaflet uykusundan kalkmalıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"O, kulları üzerinde kahredicidir." (En'âm 6:18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günah idraki ve pişmanlık rahmete açılan kapıdır.
- Hüzün ve gözyaşı, kalbin temizlenmesinin işaretidir.

---

15. Kıta

Orijinal:
Taşkın gelen deryâda, kulaç atıp yüzsem ben,
Kayıp develer gibi, böğürüp de gezsem ben.
Öleceğim vakitte bin bir adın desem ben.
Dostlarım! Mevlâ'm bana "sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Kabaran deryada yüzsem,
Kaybolmuş develer gibi böğürerek dolaşsam,
Ölüm vaktinde Allah'ın bin bir adını zikretsem,
Dostlarım! Acaba Mevlâm bana "sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Derya: İlahi marifet ve kudret okyanusu.
- Kaybolmuş deve gibi böğürmek: Acizlik ve arayış halidir.
- Son nefeste zikir, imanla ölmenin işaretidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah'tan başka ilah yoktur deyin, kurtulun." (Hadis – Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Son nefeste imanla gitmek asıl başarıdır.
- Zikir, ömür boyunca kalpte yer edinmelidir.

---

16. Kıta

Orijinal:
Vahlar bana pişmanım desem kalksam yerimden,
Pîr-i kâmil dergâhın, öpsem eteklerinden.
İyiler hâk-i payı olsam, öyle ölsem ben.
Dostlarım! Mevlâ'm bana "sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Vah bana, pişmanım deyip yerimden kalksam,
Olgun bir mürşidin dergâhının eteğini öpsem,
İyi insanların ayağının toprağı olsam ve öyle ölsem,
Dostlarım! Acaba Mevlâm bana "sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Pîr-i kâmil: Nefsi terbiye etmiş olgun mürşiddir.
- Ayağının toprağı olmak: Mürşide teslimiyet ve tevazudur.
- Asıl gaye: Allah'ın "benim kulumsun" hitabıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ın velilerine dost olun, onlarla beraber olun." (Tevbe 9:119)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberlik kulluk yolunda büyük nimettir.
- Pişmanlık, tövbe ve teslimiyet insanı kemale erdirir.

---

17. Kıta

Orijinal:
Sabaha dek ağlasam hıçkırıkla durmadan,
Derd-i Sübhânla koşsam, inlesem yorulmadan.
Toprak gibi acz içre, zevk alsam horlanmadan,
Dostlarım! Mevlâ'm bana "sen kulumsun" der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Sabaha kadar durmaksızın hıçkırarak ağlasam,
Allah'ın aşkı ve derdiyle koşsam, inlesem yorulmadan,
Toprak gibi acz içinde olup, hor görülmeden zevk alsam,
Dostlarım! Acaba Mevlâm bana "sen kulumsun" der mi?

Açıklama:

- Kulun yoğun aşk ve samimiyetle ibadet etmesi vurgulanır.
- “Toprak gibi acz” ifadesi, kulun tamamen teslimiyet ve alçakgönüllülüğünü anlatır.
- Horlanmadan zevk almak, manevi aşkın insanı dünya görüşünden yükselttiğini ifade eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“Ve kulla bana yönelip ağlayanların hallerini severim.” (Hadis – Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşk, sabır ve sebat gerektirir.
- Acz ve teslimiyet, Allah’a yaklaşmanın temel yollarındandır.

---

18. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed cânın ver, mertler, yiğitler gibi,
Cândan geç, cemâlin gör sen de şehitler gibi.
Muradın verir Allâh, hem de seyyitler gibi,
Dostlarım! Mevlâ’m bana “sen kulumsun” der mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, canını ver, cesur ve yiğitler gibi,
Canından geçip, Allah’ın cemâlini gör, sen de şehitler gibi.
Allah muradını verir, hem de seyyitler gibi,
Dostlarım! Acaba Mevlâm bana “sen kulumsun” der mi?

Açıklama:

- Bu kıta, Allah yolunda fedakârlığı ve canını adamanın önemini vurgular.
- “Şehitler gibi” ifadesi, gönülden teslimiyet ve Allah yolunda ölümü mecaz olarak ifade eder.
- Seyyitler gibi murad verilmesi, Allah’ın sevdiği kullarına rızasını ihsan etmesi anlamındadır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah yolunda ölürse, o gerçekten şehittir.” (Âl-i İmrân 3:169)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşk ve kulluk, hayatın her yönünde fedakârlık gerektirir.
- Canı adamak ve Allah yolunda sebat, kulun kemâle ulaşmasının işaretidir.

Hikmet 63 *Hatm-i Yâsin Kılar mı ki?*

1. Kıta

Orijinal:
Bu âlemde Hak'tan korkup, ağlayarak inlesem,
Âhirette ruhum rahat olur muyum bilmem ki?
Erenler ayak izine ben yüzüm gözüm sürsem,
Pîr-i kâmil Hak yoluna salar mı hiç bilmem ki?

Günümüz Türkçesi:
Bu dünyada Allah'tan korkup ağlayarak inlesem,
Acaba ahirette ruhum huzur bulur mu, bilmiyorum.
Erenlerin ayak izine yüzümü sürsem,
Acaba pîr-i kâmil beni Allah yoluna kabul eder mi, bilmiyorum.

Açıklama:

- Kulun hem korku hem aşk ile Allah'a yönelişi ve tevbesi vurgulanır.
- Erenlerin ayak izine yüz sürmek, onların mânevî rehberliğine teslimiyeti simgeler.
- "Rahat olur muyum bilmem ki" ifadesi, kulun tevbe ve ibadetinin meyvesini Allah'a bırakmasının ifadesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Rabbinin azabından kork ve kullukta sabret." (Taha 20:132)
"Kim benim yoluma girerse, ona hidâyet ederim." (Hadis – Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevbe ve manevi yolculukta samimiyet ve teslimiyet esastır.
- Erenlerin rehberliği, hak yolunda ilerlemek isteyenler için bir kılavuzdur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Ey Allâh'ım! İhlas ile baş verip bel bağlasam,
Nefsi şeytan çengelinden kurtarıp da ağlasam.
Cân verirken Hızır-İlyas, yardım etse yalvarsam,
Gavslar gavsı Hocam bana "Hatm-i Yâsin" kılar mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! İhlasla sana yönelip güvenip bel bağlasam,
Nefsimin şeytanın tuzaklarından kurtulması için ağlasam,
Hızır ve İlyas gibi kutuplardan yardım dilesem,
Acaba pîr-i kâmil hocam bana "Hatm-i Yâsin" yaptırır mı, bilmiyorum.

Açıklama:

- İhlas (samimiyet) ve teslimiyetin önemi vurgulanır.
- Nefsin şeytanın etkilerinden kurtarılması, manevi arınmanın şartıdır.
- Hızır ve İlyas, tasavvufta rehberlik ve manevi destek sembolleridir.
- Hatm-i Yâsin, manevi bir bereket ve Allah rızasına ulaşmanın yolu olarak zikredilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"İhlas eden kulumu severim." (Hadis – Buhari)
"Her işte Allah'a tevekkül et." (Kur'an – Âl-i İmrân 3:159)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi ilerlemede rehberlerin duası ve yardımı önemlidir.
- Kul, samimiyetle Allah'a yönelirse manevi yardım ona ulaşır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Suçlarımı taşımaya gücü yetmez çölün dağın,
Nasıl verilir hesabı, her gün işlenen günâhın?
Âhirette yok rahatı, kusurlarımın bu rahın,
Tövbe etsem Hâlık'ıma, günâhlarım kalır mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Günahlarımı taşımaya yetmez çöllerin ve dağların gücü,
Her gün işlenen günahların hesabı nasıl verilecek?
Ahirette huzur yok, kusurlarımın yükü ağır,
Tövbe etsem Allah'ıma, günahlarım affedilir mi, bilmiyorum.

Açıklama:

- Günahın büyüklüğü ve kulun aczi ön plana çıkarılır.
- Kendi gücünün yetmeyeceğini bilmek, tevbe ve Allah'a yönelme ihtiyacını artırır.
- Ahirette huzur bulabilmek için samimi tövbe şarttır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“Kim tövbe ederse, Allah onu bağışlar.” (Nisâ 4:17)
“Allah tövbe edenleri sever.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan kendi günah yüküyle baş edemez; tövbe ve Allah’ın merhameti gereklidir.
- Ahiret için samimi bir tövbe, kulun kurtuluşuna vesiledir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Dergâhına başlar koyup, hem gece-gündüz ağlasam.
Garip-yetimler başını, okşayıp da dua alsam.
Hak’tan korkup dünya işin, terk etsem, arkaya koysam,
Hocam benim gönlümün hâlini sorar mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Senin dergâhına başımı koyup gece gündüz ağlasam,
Garip ve yetimlerin başını okşayıp dualarını alsam,
Allah’tan korkup dünya işlerini terk etsem,
Acaba hocam gönlümün hâlini sorar mı?

Açıklama:

- Dergâh: Hak kapısı, manevi sığınak.
- Garip-yetim: merhamet imtihanını temsil eder.
- Dünyayı terk: kalben dünyadan sıyrılış.
- “Hocam gönlümün hâlini sorar mı?”: Kulun muradı Hakk’ın nazarıdır; şeyh sadece vesiledir.

Kur’an ve Sünnet:
“Yetimi sakın azarlama.” (Duha 93:9)
“Dünya malı tatlıdır, ama Allah katında değeri azdır.” (Hadis – Buhari)

Dersler:

- Tasavvuf yalnızca ibadet değil; yetimi kucaklamak, merhameti kuşanmaktır.
- Dünya sevgisini kalpten çıkarmak, ilahî aşkın doğuş kapısıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Âdem Sâfî sünnetini, yaşasam alsam dile,
“Ya Rabbenâ, zalemnâ!…” söylesem feryâd ile,
Kırlarda gözyaşımı akıtsam bile bile,
Var’ım, Bir’im, İlâhım, yoluna koyar mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Âdem Safî’nin sünnetini yaşasam, dilime alsam,
“Rabbimiz! Kendimize zulmettik!” diye ağlasam,
Kırlara gözyaşımı bile bile akıtsam,
Ey Rabbim, beni yoluna kabul eder misin?

Açıklama:

- Âdem Safî (Hz. Âdem), tövbenin sembolüdür.
- “Ya Rabbenâ zalemnâ” Hz. Âdem’in tövbe duasıdır.
- Kırlarda ağlamak: insanın doğa ile yalnızlığı ve tövbesinin samimiyeti.

Kur’an ve Sünnet:
“Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik…” (A’raf 7:23 — Hz. Âdem’in duası)
“Tövbe eden, hiç günah işlememiş gibidir.” (Hadis – Tirmizî)

Dersler:

- En büyük tövbe, Âdem’in tövbesini tekrar etmektir.
- Günahı kabul etmek, arınmanın başlangıcıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Seherlerde feryâd edip, ağlayıp sızlasam ben,
Cân verirken belimi, sıkıca bağlasam ben.
Aşk ile yüreğimi, yakıp da dağlasam ben.
Hak çerağı kabrimde, nur verir yanar mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Seher vakitlerinde ağlayıp sızlasam,
Can verirken belimi sıkıca bağlasam,
Aşk ile kalbimi yakıp dağlasam,
Acaba Hakk’ın nuru kabrimde yanar mı?

Açıklama:

- Seher vakti: tevbelerin ve duaların en makbul olduğu zaman.

- “Belimi bağlamak”: dünyadan kopmak, teslimiyet.
- “Kalbi dağlamak”: nefsin arzularını yok etmek.
- Hak çerağı: kabirde iman nurudur.

Kur’an ve Sünnet:
“Seherlerde istiğfar ederlerdi.” (Zariyat 51:18)
“Kabir ya bir cennet bahçesidir ya da cehennem çukurudur.” (Hadis – Tirmizî)

Dersler:

- Seher gözyaşı kabir aydınlığıdır.
- İman nuru, dünyada üretilir; kabirde yanar.

---

7. Kıta

Orijinal:
Başım bedenim toprak, eyleyip de yok olsam,
Cemâlini dileyip, hasretinle şok olsam,
Ehl ü iyâl, evim barkım terk edip cüdâ olsam,
Dostlarım! Mevlâ’m bana merhamet eyler mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Başım ve bedenim toprağa karışıp yok olsam,
Senin cemalini özleyip hasretinle yanıp donsam,
Ailem ve evimden kopup yalnız kalsam,
Acaba Mevla’m bana merhamet eder mi?

Açıklama:

- Toprak olmak: fani olmak, benliği silmek.
- Cemal özlemi: Allah’ın zatına duyulan aşk.
- Cüdâ olmak: dünya bağlarından ayrılmak.

Kur’an ve Sünnet:
“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Enbiya 21:35)
“Allah rahmetini 100 parçaya ayırdı, birini dünyaya indirdi.” (Hadis – Müslim)

Dersler:

- Aşkın son durağı topraktır.
- Allah’ın merhameti, kulun umut kapısıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Lain şeytan yoldan etti, hâlim perişan benim,
Ağlarım nefs ü hevâma, günâhım çoktur benim,
Çiğneyip geçse üstümden, tüm insanlar sezâ benim,
Bu kâfir ve mücrim nefsim, şeytandan geçer mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Lanetli şeytan beni yoldan etti, hâlim perişan,
Nefsim ve arzularım için ağlarım, günahım çok,
Bütün insanlar üstümden çiğneyip geçse haklıdır,
Bu kâfir ve suçlu nefsim şeytandan geçer mi?

Açıklama:

- Nefsin şeytandan da tehlikeli olduğunu ifade eder.
- Kendini suçlu görme hali tasavvufta "melâmet" makamıdır.
- Kul, nefsiyle savaşmadıkça aydınlanamaz.

Kur'an ve Sünnet:
"Nefs kötülüğü emredicidir." (Yusuf 12:53)
"Mücahid, nefsiyle savaşandır." (Hadis – Tirmizî)

Dersler:

- En büyük düşman dışarıda değil, içeridedir.
- Nefis terbiyesi olmadan manevi yükseliş yoktur.

---

9. Kıta

Orijinal:
Garip gönlüm Hak yolunda adak kurbân eylesem,
Kerbela'da Hüseyin gibi, susuz kalıp şehit ölsem.
Hakk'ın şarabın içerek, huzuruna öyle gelsem.
Orda benim susuzluğum gider ve kanar mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Garip gönlümü Hak yoluna adak kurban etsem,
Kerbela'da Hüseyin gibi susuz kalıp şehit olsam,
Allah'ın manevi şarabını içerek huzuruna varsam,
Orada benim susuzluğum gider mi, doyar mıyım?

Açıklama:

- Garip gönül: dünyaya yabancılaşmış ruh.
- Kerbela ve Hüseyin: hakka bağlılığın, sabrın ve teslimiyetin zirvesi.
- “Hakk’ın şarabı”: ilahî aşk ve marifet.
- Susuzluk: ruhun Allah özlemi.

Kur’an ve Sünnet:
“Şüphesiz Allah yolunda öldürülenlere ölü demeyin.” (Bakara 2:154)
“Cennette susuzluk yoktur.” (Hadis – Müslim)

Dersler:

- İlahî aşk uğruna feda edilen her şey ebedidir.
- Hak yolundaki susuzluk, ahirette marifet şarabıyla gider.

---

10. Kıta

Orijinal:
Din uğrunda ashab gibi, savaşsam versem başımı,
Şehribanu imam gibi, akıtsam gözden yaşımı.
Esir olsam Allâh için, küffar çiğnese nâşımı,
Ey Rahmân olan Melik’im! Sence makbul olur mu ki?

Günümüz Türkçesi:
Din uğruna sahabe gibi savaşsam, başımı versem,
Şehriban-u İmam gibi gözyaşı döksem,
Allah için esir düşsem, kâfirler cesedimi çiğnese,
Ey Rahman olan Rabbim! Bu kabul olur mu?

Açıklama:

- Ashab: İslam uğrunda canını veren seçkin nesil.
- Şehriban-u İmam: Ehli Beyt’in acısını temsil eder.
- “Cesedimin çiğnenmesi” dünya bedeninin hiçliğidir.
- Asıl mesele savaşmak değil, kalbin savaşını kazanmaktır.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah yolunda öldürülenlere ölü demeyin.” (Bakara 2:154)
“Ameller niyetlere göredir.” (Hadis – Buhari)

Dersler:

- Allah katında makbul olan niyettir.

- Şehitlik yalnız meydanda değil, nefis terbiyesinde gerçekleşebilir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Dertliyim, mahcubum ben, gel de ey dost elim tut!
Yoldan sapmış bir kulum, gel beni yolunda tut!
“Allâh!” dedim yok oldum, rahmetindir tek umut,
Âsilere feyz-i kalp, feth-i gönül verir mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Dertliyim, mahcubum, ey dost elimi tut,
Yoldan sapmışım, beni yoluna al,
“Allah!” dedim ve yok oldum; umudum rahmetindir,
Asi kullara kalp feyzi, gönül açılımı verir mi?

Açıklama:

- “Ey dost”: mürşid veya doğrudan Rab’be hitap olabilir.
- “Allah dedim yok oldum”: fenâ makamı – benliğin silinişi.
- Asi kul: günahkâr fakat pişman ve arayan.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin.” (Zümer 39:53)
“Allah kuluna, kulunun kendisine duyduğu zanna göredir.” (Hadis – Müslim)

Dersler:

- Tevazu makbuliyetin anahtarıdır.
- Gönül fethi, Allah’a yakaran kulun nasibidir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Âsiler tövbe etsin, Hak’ da onu dinlesin,
Feryâd ü figânından yer ve semâ inlesin.
Melekler dua etsin, Hak da rahmet eylesin,
Bu rahmetten pay alan kula gam olur mu ki?

Günümüz Türkçesi:
Asiler tövbe etsin, Allah da onları dinlesin,
Feryat ve ağlayışlarıyla yer ve gök inlesin,
Melekler dua etsin, Allah rahmet etsin,
Bu rahmetten nasip alan kula gam olur mu?

Açıklama:

- Tövbeyi istiğfarla taçlandırmak gerekir.
- Yere ve göğe yayılan feryat: samimiyetin şiddeti.
- Rahmet nasibi: huzur, güven, teslimiyet.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah tövbe edenleri sever." (Bakara 2:222)
Bir hadiste: "Melekler, tövbe eden kulun sevincine sevinir."

Dersler:

- Tövbe, kapıları açar.
- Allah'ın rahmetine mazhar olan kalp gamdan kurtulur.

---

13. Kıta

Orijinal:
Aklım şaşkın, gözüm yaş, evim virân neyleyim,
Câhil kulum, Hak yolunda seni kurbân eyleyim.
Ey tâlipler hâlsizim, nerde cânân söyleyin,
Cânânımdan bir haber, gören bilen var mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Aklım şaşkın, gözüm yaşlı, evim harap, ne yapayım?
Cahil bir kulum, seni Hak yolunda kurban edeyim,
Ey hakikat talipleri, halsizim, nerede canan söyleyin,
Cananımdan bir haber gören bilen var mı?

Açıklama:

- Canan: Allah'ın cemalini, yakınlığını temsil eder.
- Viran ev: kalbin dünyadan harap olmasıdır.
- Halsizlik: kulun acziyetinin ilanıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 13:28)
"Allah'a yakın olan alimlerdir." (Hadis – Tirmizî)

Dersler:

- Acizlik bir kapıdır; güçsüzlük, güçlünün kapısına götürür.
- Hakikatin talipleri birbirine yol gösterir.

---

14. Kıta

Orijinal:
Sevgilini arar isen bulursun seherlerde,
Âşıkların meclisine, gönlünü ver her yerde.
Ağlayıp da Hakk'ı ara, o çaredir her derde,
Tarikat yas tutmadan, girilen olur mu ki?

Günümüz Türkçesi:
Sevgilini ararsan, onu seherde bulursun,
Aşıkların meclisinde gönlünü ver,
Ağlayarak Allah'ı ara; O her derde çaredir,
Tarikata yas tutmadan girilir mi?

Açıklama:

- Seher vakti: ilahi kapının en açık olduğu zaman dilimi.
- Aşıklar meclisi: zikir halkası, dost sohbeti.
- Yas tutmak: nefsi terk ederek yola girmek, disiplin ve teslimiyet.

Kur'an ve Sünnet:
"Seherlerde istiğfar ederlerdi." (Zariyat 51:18)
"Bir topluluk Allah'ı zikrederse, melekler onları kuşatır." (Hadis – Müslim)

Dersler:

- Allah'a ulaşmanın yolu, seher ve muhabbet meclisleridir.
- Tasavvuf, nefsin yasını tutma eğitimidir.

---

15. Kıta

Orijinal:
Hakk'a vuslat edeyim ben, der isen durma ağla!
Zikredip de erenlere yardım et, gönül bağla.
Cefâ çekip erenlerden pay al, kalbini dağla,
Hiçbir kul pay almadan, cemâlin görür mü ki?

Günümüz Türkçesi:
Allah'a kavuşmak istiyorsan, durma ağla!
Zikir yap, erenlere yardım et, gönlünü bağla,
Cefa çek ve erenlerden nasip al, kalbini dağla,
Hiçbir kul nasip almadan Allah'ın cemalini görebilir mi?

Açıklama:

- “Ağlamak”: kalbin inceliği ve rikkati.
- “Erenlere yardım”: manevi dayanışma.
- “Kalbi dağlamak”: nefsin ateşiyle yüzleşmek.
- Cemal: İlahi güzellik — marifetin en yüksek makamı.

Kur’an ve Sünnet:
“Zikrullah en büyük ibadettir.” (Ankebut 29:45)
“Allah dostları için korku yoktur.” (Yunus 10:62)

Dersler:

- Vuslat gözyaşı olmadan olmaz.
- Marifet, erenlerin hizmeti ve nefis terbiyesiyle gelir.

---

16. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed! Sen ne dersin, heveskârsın bu dünyaya,
Hak’tan korkup gam çekmezsin, öbür âleme, ukbâya!
Geceler zikr ile dönüp, “Hû!” demezsin ki Mevlâ’ya,
Dünyaya harîs olanı, Mevlâ’m kabul eder mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Ne söylersin, bu dünyaya heves etmişsin,
Allah’tan korkup ahiret için kaygı çekmezsin!
Geceleri zikirle dönüp “Hû!” diye yalvarmazsın Mevlâ’ya,
Dünyaya tamahkâr olanı Allah kabul eder mi?

Açıklama:

- Bu kıtada Ahmed Yesevî kendisini azarlıyor; bu bir tür **nefsi kınama** (levvâme nefsi).
- “Heveskârsın dünyaya” sözü, dünyanın fanilik olduğunu unutma tehlikesine dikkat çeker.
- “Hû dememek”; gece zikirden uzak kalmak — ihmal edilen manevi görev.
- Son mısra, tasavvufun özünü özetler:
  Dünyaya aşırı bağlılık, ilahi yakınlığın önünde engeldir.

Kur’an ve Sünnet:
“Bu dünya hayatı aldatıcı bir metadan ibarettir.” (Âl-i İmran 3:185)
“Kalbi dünyaya bağlı olanın Allah katında yeri yoktur.” (hadis mânâsı)
“Geceleri seher vaktinde istiğfar ederler.” (Zariyat 51:18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi eleştirmek, olgunluğun işaretidir.
- Gece zikri, kalbi Allah'a bağlayan en güçlü bağdır.
- Dünya sevgisini azaltmak, Allah sevgisini artırır.
- Kul, kendini sorguladığı ölçüde yükselir.

Hikmet 64 *Girdim İşte Ben!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Her sabah "Allâh!" desem; mücrim boynumu büküp,
Rabbim benim muradım, lütfedip verir mi ki?
Ağlayıp inleyerek, gözlerden kanlar döküp,
Rabbim benim gönlümün hâlini sorar mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Her sabah 'Allah' diye yalvarsam, günahkâr boynumu eğerek;
Rabbim dileğimi kabul eder mi?
Ağlayıp inleyerek gözyaşı yerine kan döksem,
Rabbim gönlümde olanı fark edip bana merhamet eder mi?

Açıklama:
Yesevî burada tam bir kul edasıyla konuşur. Asıl mesele muradının kabulü değil; Rabbinin onu fark etmesidir. Yani Allah'ın kula yönelmesi.

Kuran ve Sünnet:
"Rabbiniz: 'Bana dua edin, duanıza icabet edeyim.' dedi." (Mü'min 60)
Resûlullah: "Allah kalbi kırıkların yanındadır." buyurur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Duada edep: boyun bükmek
- Niyette samimiyet
- Gözyaşı ve tevbe insanın temizlenmesidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Muhabbet meydanında, kan verip cân oynatsam,
Mansûrleyin baş verip, dâr ağacın oynatsam.
Yüz bin tür cefâ çekip, ben aklımı oynatsam,
Rabbim! Bu âciz kulun, Cemâlin görür mü ki?

Günümüz Türkçesi:
Aşk meydanında canımı versem,
Mansur gibi başımı feda etsem,
Binlerce cefaya katlanıp aklımı kaybetsem,
Allah bu güçsüz kuluna yüzünü (Cemâlini) gösterir mi?

Açıklama:
Mansur Hallâc'ın "Enel Hak" diyerek aşk yolunda idam edilirken bile ilahi aşk içinde yanması hatırlatılır. Yesevî, aşk uğruna can vermeye hazır olduğunu söyler.

Kuran ve Sünnet:
"Allah yolunda öldürülenlere 'ölüler' demeyin." (Bakara 154)
Hadis: "Kişi sevdiğiyle beraberdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı uğruna feda olma
- Şehadet bilinci
- Gerçek aşkın bedeliyesi vardır.

---

3. Kıta

Orijinal:
"Ya Rabbenâ!" diyerek, zikreden zâkir olsam,
Sayısız belalara sabreden sâbir olsam.
İyilerle beraber her zaman hazır olsam,
Fakir ve miskin kulun, feyz-i feth alır mı ki?

Günümüz Türkçesi:
"Ey Rabbimiz!" diyerek zikreden biri olsam,
Her türlü belaya sabretsem,
İyi insanlar ile birlikte bulunsam,
Bu fakir kulun kalbi açılır mı?

Açıklama:
Müridin yolunda zikir, sabır, salihlerle beraberlik esastır. Yesevî bunları yapmaya çalıştığını ama yine de Allah'ın lütfunu diliyor.

Kuran ve Sünnet:
“Sabredenlerle beraberdir Allah.” (Bakara 153)
“Salihlerle beraber olun.” (Tevbe 119)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir
- Sabır
- Salihlerle beraberliğin bereketi

---

4. Kıta

Orijinal:
Zâhit ol namazın kıl, Hakk’a eyle ibâdet.
Âşıklar gibi ağla, gözyaşın olsun âdet.
Öz yurdunda gurbeti, bilesin câna minnet,
Mevlâ’m, Efendim dergâhına hiç kabul eder mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Zâhid ol, namazını kıl, Allah’a ibadet et.
Âşıklar gibi ağla, gözyaşın alışkanlık olsun.
Dünyada gurbetçi olduğunu bil ve bunu cana yük görme.
Rabbim beni huzuruna kabul eder mi?

Açıklama:
Kulluğun özü namaz, gözyaşı ve gurbet bilincidir. Asıl vatan âhirettir; dünya bir gurbet yeridir.

Kuran ve Sünnet:
“Namaz insanı kötülükten alıkoyar.” (Ankebut 45)
Hadis: “Dünya bir gurbet yeridir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Namazın merkezîliği
- Aşk ile ağlamak
- Dünya gurbet bilinci

---

5. Kıta

Orijinal:
Gençliğimde ibâdet etmedim, eğilmedim.
Garibim riyâzette, huzurda bükülmedim.

“Lâ, Lâ!” ile “İlla’llâh!” bilmedim, eğilmedim.
Hızır Babam himmetle, yoluna alır mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Gençliğimde ibadet etmedim, boyun eğmedim.
Riyazette eksiktim, teslim olmadım.
La ilahe illallah’ın manasını bilmedim.
Hızır Baba himmetle yoluna alır mı beni?

Açıklama:
Nefis terbiyesi anlamına gelen riyazeti gençken yapmadığını itiraf eder. Hızır’dan manevi yardım diler.

Kuran ve Sünnet:
“Gençliğini nerede harcadığından sorulacaktır.” (Hadis)
“La ilahe illallah” tevhidin özüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gençlikte ibadet değeri
- Nefs terbiyesi
- Tevbe ile dönüş mümkün

---

6. Kıta

Orijinal:
Bencileyin âsi kul bu dünyada bulunmaz,
Günâha cehd eylemiş böyle bir münkir olmaz.
Ölüp gitsem dünyadan cehennem beni almaz.
Şayet tövbe eylesem, beni affeder mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Benim gibi asi kul bulunmaz,
Günaha bu kadar çalışan görülmemiştir.
Ölsem cehennem bile kabul etmez,
Tövbe etsem Allah beni bağışlar mı?

Açıklama:
Burada abartı sanatı vardır; kendi günahlarını büyütür. Bu tevazu değil, mahcubiyettir. Asıl hedef tevbe kapısına yönelmektir.

Kuran ve Sünnet:
“Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin.” (Zümer 53)
“Günahı çok olanın tevbesi daha çok olmalıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahını itiraf
- Allah'ın affına güven
- Karamsarlığa düşmemek

---

7. Kıta

Orijinal:
Hâcetim arz eyleyip dergâha ağlar geldim,
Cândan geçip belimi, ben sana bağlar geldim.
Günâhlarımı örten "Settâr"sın, anlar geldim.
Kan ağlayıp hâcetim, kabul edilir mi ki?

Günümüz Türkçesi:
İhtiyacımı dile getirerek kapına ağlayarak geldim.
Canımdan vazgeçip kendimi sana adadım.
Günahları örten sensin ya Rab, bunu bilerek geldim.
Ağlayarak dileğim kabul edilir mi?

Açıklama:
"Settâr" Allah'ın günahları örtücü ismidir. Kul, O'nun bu sıfatına sığınır.

Kuran ve Sünnet:
Hadis: "Kul günahını gizler, Allah da onu örter."
"Rabbiniz affedicidir, merhametlidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi isimlere sığınma
- Ağlayarak yalvarma
- Tam teslimiyet

---

8. Kıta

Orijinal:
Günâhkâr kızıl yüzüm, solmadı riyâzetle,
Zikrile seherlerde, gönlüme o lezzetle.
Nefsimi itler gibi, tekmeleyip zilletle,
"Allâh!" de, kâfir nefsim, yolunda ölür mü ki?

Günümüz Türkçesi:
Günahkâr yüzüm riyazetle solmadı.
Seher vakti zikirde gönlüme bir tat geldi.
Nefsimi köpek gibi ezip horlayarak,
Allah de! Bu kâfir nefsim senin yolunda ölür mü?

Açıklama:
Nefs köpektir; sahibine sadık olur ama pisliğe meyleder. Onu tekmelemek mecazi olarak terbiye etmektir.

Kuran ve Sünnet:
“Nefs kötülüğü emreder.” (Yusuf 53)
“En güçlü pehlivan nefsine hakim olandır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefs mücadelesi
- Seher vakti zikrin bereketi
- Manevi tat (hal)

---

9. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed gönlün, kalp gözün açılır mı?
Dilinden inci cevher, dökülür, saçılır mı?
Ağlayuben günâhlar, yok olur dökülür mü?
O vakit Rabbim bana merhamet eder mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Gönlün, kalp gözün açılır mı?
Dilinden inciler gibi hikmetler saçılır mı?
Ağlayarak günahlar dökülüp yok olur mu?
O zaman Rabbin sana merhamet eder mi?

Açıklama:
Kalbin açılması ilhamdır. Hikmet konuşmak, Allah’ın gönle verdiği bir nur ile olur.

Kuran ve Sünnet:
“Allah dilediğine hikmeti verir.” (Bakara 269)
Resûlullah: “Kalbin bir basireti vardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Basiret ve kalp gözü
- Hikmetin ilahi kaynaklı olması. Gözyaşının temizleyici rolü

Hikmet 65 *İnci Cevher Saçar Mı Ki?*

1. Kıta

Orijinal:
Yoluna revân olsam, sensin benim penâhım!
Bir'im, Var'ım, İlah'ım! Açıver benim rahım.
Harâmlarla kalp katı, çoktur benim günâhım!
Nurunla aydınlanıp, inci cevher saçar mı?

Günümüz Türkçesi:
Senin yoluna düşsem, sen benim sığınağımsın.
Biricik Rabbim, varlığımın sebebi! İçimi aç.
Kalbim haramlarla katılaştı, günahım çok.
Senin nurunla aydınlanıp gönlüm hikmet saçabilir mi?

Açıklama:
Yesevî haramların kalbi kararttığını söylüyor. İlahi nur ile kalbin yumuşaması ve hikmet doğması beklenir.

Kuran ve Sünnet:
"Hayır! Kalpleri günahlarla paslanmıştır." (Mutaffifin 14)
"Allah kalbi aydınlatır, basiret verir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Haramlardan kaçınmak
- Kalbin yumuşaması
- Hikmet Allah'tan gelir

---

2. Kıta

Orijinal:
Nazar eylese bana, hasta gönlüm nur olur.
Yüz bin hatam olsa da günâhlarım yok olur.
Affetse yüz bin âsi, sevinçlere gark olur,
Nazar kılsa çerağa, kandiller söner mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Sen bana bir bakarsan, hasta gönlüm nur olur.
Yüz bin hatam olsa da günahım silinir.

Yüz bin asiyi affetsen, hepsi sevinçten coşar.
Sen bir nur verip çerağa baksan, kandiller söner mi?

Açıklama:
Burada ilahî nazarın kul üzerindeki etkisi anlatılır. Allah'ın bir bakışı ruhu diriltir.

Kuran ve Sünnet:
"Allah dilediğini bağışlar." (Bakara 284)
Allah'ın nazarı (rahmeti) dar alanda bile dünyayı aydınlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi rahmetin gücü
- Allah nazarıyla kalbin iyileşmesi
- Affın sevinci

---

3. Kıta

Orijinal:
"Recmedilen şeytandan sığındım Rabbe" desem.
Kemiklerim taatle hamur eyleyiversem,
Ailem, evim, barkım terk ile yetim etsem,
Lanetlik şeytan benden dûr olur, kaçar mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Şeytandan Allah'a sığınsam,
Bedenim kullukla yoğrulsa,
Evimi barkımı terk edip nefsimi yetim bıraksam,
Şeytan benden uzaklaşır mı?

Açıklama:
Nefsi terk etmek, dünyadan kopmak manevi kurtuluş vesilesi olarak görülür.

Kuran ve Sünnet:
"Allah'a sığının." (Fussilet 36)
"Gerçek mücahit nefsiyle mücadele edendir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeytandan Allah'a sığınma
- Dünyayı terk ve teslimiyet
- Nefis terbiyesi

---

4. Kıta

Orijinal:
Yollara başım koyup, onu toprak eylesem,
Cânımı Hak yoluna verip, kurbân eylesem,
Zikrinle bedenimi, ak pak tenvîr eylesem,
Elest şarabın fakir bu kulun içer mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Yollara başımı koyup toprak olsam,
Canımı Allah yolunda feda etsem,
Zikrinle bedenim nurlansa,
Ben o 'Elest şarabını' içebilir miyim?

Açıklama:
"Elest şarabı" ruhlar âlemindeki "Elestü bi rabbikum" hitabının sarhoşluğudur. İlahi sevgi sarhoşluğu.

Kuran ve Sünnet:
"Elestü bi rabbikum — Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" (A'raf 172)
"Kalpler zikr ile tatmin olur." (Ra'd 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşkın sarhoşluğu
- Zikirle temizlenme
- Allah'a teslimiyet

---

5. Kıta

Orijinal:
Allâh deyip huzura gelsem, sığınıp varsam,
Şevk-i muhabbet ile açsam gönlümü yarsam,
Derdin çekip hamdinle, pişsem, odunda yansam,
Korkularım yok olup, göç eder gider mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Allah diyerek huzuruna gelsem,
Aşkın heyecanıyla gönlümü sana açsam,
Çektiğim dertlerle hamdolup pişsem,
Korkularım yok olur mu?

Açıklama:
Dert ile pişmek, aşk ile yanmak olgunlaşmadır. Korkunun yok olması teslimiyettir.

Kuran ve Sünnet:
“Kalpler ancak Allah’ın zikriyle huzur bulur.” (Ra’d 28)
“Aşık korkmaz.” (Tasavvuf geleneği)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dert ile kemal bulmak
- Aşkın korkuyu yok etmesi
- Gönlü Allah’a açmak

---

6. Kıta

Orijinal:
Affet beni mücrimim, dağdan ağır isyanım!
Sayılmaz kabahatim, yere sığmaz günâhım!
Başım alıp kırlara, dağlara düşse rahım,
Rahmân olan Allâh’ım günâhım örter mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Beni affet Rabbim, günahım dağdan büyük!
Kabahatim sayılmaz, günahım yere sığmaz!
Başımı alıp kırlara kaçsam,
Rahmân olan Allah günahımı örter mi?

Açıklama:
Burada nefsi suçlama değil, tevazu vardır. Kul günahını büyütür ki affı yüceltsin.

Kuran ve Sünnet:
“Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin.” (Zümer 53)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu
- Affı dileme
- Allah’a sığınma

---

7. Kıta

Orijinal:
Aşk ile sevdâ etsem, tarikat pazarında.
Mansûr gibi “Ene’l-Hak”, hakikat yollarında,
Hâl derdini söyleyip, marifet meydanında,
Didârın gören ruhum, arşına uçar mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Aşk ile sevdalansam tarikat yolunda,
Mansur gibi ‘Enel Hak’ desem,
Hal aşkını marifet meydanında söylesem,
Allah’ın Cemalini gören ruhum arşa uçar mı?

Açıklama:
Burada Hallâc-ı Mansûr’un cesareti ve hakikate teslimiyeti işaret edilir.

Kuran ve Sünnet:
“Ve O’nun yüzüne bakmak nimetlerin en büyüğüdür.” (Hadis: Cemalullah)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi görüş arzusu
- Tasavvuf mertebeleri (Tarikat → Marifet → Hakikat)
- Aşkın ruhu yükseltmesi

---

8. Kıta

Orijinal:
Ben ölümüm anında, Arslan Baba’mı görsem,
Çocuktum bilemedim, cânımı ona versem,
Bastığı izlerine yüzüm gözümü sürsem,
Göğsümde saklı olan düğümler açar mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Ölüm anında Arslan Baba’yı görsem,
Çocukken bilemedim, canımı ona versem,
Ayak izlerine yüzümü sürsem,
Göğsümde saklı düğümler çözülür mü?

Açıklama:
Arslan Baba Yesevî’nin manevî silsilesinde bir pir, bir mürşid kapısıdır.

Kuran ve Sünnet:
“Allah dostlarına tazim, Allah’a tazimdir.” (Manevi gelenek)
“Ölüm anında müminlere müjdeler iner.” (Fussilet 30)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mürşide hürmet
- Manevî silsile
- Ölüm anının hikmeti

9. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed zâhit ol! Secde et, mescide gir!
Nevm-i gafleti yok et, kâim ol silinsin kir!
İbret al kıyametten, kalbini eyle tenvir,
Cennet içre huriler istikbal eder mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Zâhid ol, secde et, mescide gir!
Gaflet uykusunu yok et, uyan ki kalbin temizlensin!
Kıyameti düşünerek ibret al, kalbini aydınlat,
Cennette huriler seni karşılar mı?

Açıklama:
Bu kıta aslında **Yesevî'nin kendine hitabı**dır.
Kendi nefsine "uyan, gafletten kurtul!" der.

Kuran ve Sünnet:
"Namaz gözleri haramdan uzaklaştırır." (Hadis)
"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gafletten uyanmak
- Zühd sahibi olmak
- Ölümü tefekkür
- Cennet umudu

Hikmet 66 *Helâlleşelim Dostlarım!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Niyet eyledik Ka'be'ye, helâlleşelim dostlarım!
Ya ölürüz, ya geliriz, helâlleşelim dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Ka'be'ye gitmeye niyet ettik, dostlarım, helalleşelim.
Ya yolculukta ölürüz ya da oraya varırız.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmed'in ve müridlerinin Hac yolculuğuna niyetleri ve ölüm ihtimali karşısında helalleşme vurgusu vardır. Ölüm ve yolculuk birer imtihandır.

Kuran ve Sünnet:
"Allah yolunda ölmek en büyük mükâfattır." (Hadis)
"Ey iman edenler! Gittiğiniz yolculuklarda helalleşin." (Fıkıh geleneği)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yolculuk ve niyet
- Ölüm bilinci
- Helalleşmenin önemi

---

2. Kıta

Orijinal:
Niyet eyledik Ka'be'ye, Hak Mustafa Ravzasına,
Nasip eylesin herkese, helâlleşelim dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Ka'be'ye ve Peygamber Efendimizin Ravzasına gitmeye niyet ettik.
Allah herkese nasip etsin, dostlarım, helalleşelim.

Açıklama:
Mekke ve Medine ziyaretleri için yapılan niyetler ve Allah'tan bu yolculuğu herkese nasip etmesi dileği.

Kuran ve Sünnet:
"Hac, bilinen bir farzdır." (Al-i İmran 97)
Peygamberin ziyaret ettiği yerlerin bereketi ve fazileti Hadislerde anlatılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hac ve ziyaretin niyetle yapılması
- Helalleşme ve toplumsal bağların önemi

---

3. Kıta

Orijinal:
Nasip eylerse varırız, imkân verirse geliriz,
Ecel yetince ölürüz, helâlleşelim dostlarım.

Günümüz Türkçesi:
Allah nasip ederse varırız, imkân olursa geliriz.
Ecel gelirse ölürüz; helalleşelim.

Açıklama:
İnsan iradesinin sınırlılığı, ölüm ve nasibin Allah'tan olduğuna işaret eder. Helalleşme bu sebeple önemlidir.

Kuran ve Sünnet:
"Hiçbirinizin ölüm vakti gelmeden Allah'a helalleşmesi gerekir."
"Her canlı ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölümün ve nasibin Allah'a ait olması
- Helalleşmenin acil önemi

---

4. Kıta

Orijinal:
Takat verirse yürürüz, güç yetmez ise dururuz,
Duada olsun gönlünüz, helâlleşelim dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Güç ve imkân verirse yürürüz, yetmezse dururuz.
Dostlarım, dualarınız bizimle olsun, helalleşelim.

Açıklama:
İnsan kendi çabasıyla sınırlıdır; dua ve niyet önemli, helalleşmekse manevi güven sağlar.

Kuran ve Sünnet:
"Dua edenler kabul görür." (Müslim)
"Helalleşen kimse barışık ölür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dua ve niyetin önemi
- Gücün sınırlılığı
- Helalleşmenin önemi

---

5. Kıta

Orijinal:
Razı olunuz özümden, iyi kötü her sözümden,
Suç varsa benim yüzümden, helâlleşelim dostlarım.

Günümüz Türkçesi:
Sözlerimden dolayı razı olun, iyi ve kötüleriyle.
Bir suç varsa benim yüzümden, dostlarım helalleşelim.

Açıklama:
Manevi sorumluluk ve samimiyet vurgusu. İnsan hatalarını sahiplenmeli ve helalleşmeli.

Kuran ve Sünnet:
“Helalleşin, öldüğünüzde kimseye küskün kalmayın.” (Fıkıh geleneği)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Söz ve davranışın sorumluluğu
- Helalleşme ve affetme

---

6. Kıta

Orijinal:
Dostlarımız bizi yoklar, uyuyan fâsıklar çoklar,
Mescitte taatte yoklar, helâlleşelim dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Dostlarımız bizi sorgular, gaflet uykusundaki fâsıklar çok.
Mescitte ibadet etmezler, helalleşelim dostlarım.

Açıklama:
Toplumdaki gaflet ve ihmale dikkat çekiliyor; dostlar manevi yolculukta rehberdir.

Kuran ve Sünnet:
“İyiler ve müminler birbirini uyarır.” (Tevbe 71)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi gözlem ve uyarı
- Helalleşme ile toplumsal bağların korunması

---

7. Kıta

Orijinal:
Pîrimden oldu işaret, burda eyledik imâret,
Kılsın Resul’ü şefaat, helâlleşelim dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Pirimizden işaret geldi, burada ibadet ettik.
Resul’ün şefaat etmesini dileyelim, helalleşelim.

Açıklama:
Manevî işaretler ve ibadet yolu ile şefaat dileği.

Kuran ve Sünnet:
“Şefaat, Allah’ın izniyle olur.” (Bakara 255)
Peygamberin şefaat yetkisi Hadislerde açıklanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberin önemi
- İbadet ve şefaatin değeri

---

8. Kıta

Orijinal:
Gelin Ka’be’ye göçelim, tüm zâlimlerden kaçalım,
Oğul kızdan vazgeçelim, helâlleşelim dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Geliniz, Ka’be’ye gidelim, zalimlerden kaçalım.
Dünya bağlarından uzaklaşalım, helalleşelim.

Açıklama:
Dünya bağlarından kopmak, manevi yolculuk için gerekli.

Kuran ve Sünnet:
“Dünya sevgisi ile meşgul olmayın.” (Âl-i İmrân 14)
Hac ve Umre yolculuğu bir kopuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya bağlarından uzaklaşmak
- Manevî göç ve helalleşme

---

9. Kıta

Orijinal:
Dilim sözde kararı yok, garip ölse soranı yok,
Yenilenin helâli yok, helâlleşelim dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Sözümde istikrar yok, garip ölse kim soracak?
Yediklerimizin helalliği yoksa, helalleşelim dostlarım.

Açıklama:
Söz ve davranışta samimiyet; helallik ve haramdan uzak durmak gereği.

Kuran ve Sünnet:
“Yemek yedikten sonra helal olup olmadığını kontrol et.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Helal ve haram bilinci
- Toplumsal sorumluluk

---

10. Kıta

Orijinal:
Arslan Baba’mdan beşaret, oldu pîrimden işaret,
Dostlar yapar hep ibâdet, helâlleşelim dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Arslan Baba’dan müjde, pirimizden işaret geldi.
Dostlar sürekli ibadet eder, helalleşelim.

Açıklama:
Manevî liderin müjde ve işareti, müridleri doğru yola yönlendirir.

Kuran ve Sünnet:
“İyiler, iyilerle buluşur, kötüleri uyarır.” (Fıkıh geleneği)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Pir ve mürid ilişkisi
- İbadetin sürekliliği

---

11. Kıta

Orijinal:
Kul ölür cânından geçer, halkın arasından çıkar,
Dostları ardından gider, helâlleşelim dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Kul ölür, canını verir, halkın arasından geçer.
Dostları arkasından gider; helalleşelim dostlarım.

Açıklama:
Ölüm ve dostların arkasından vefası, helalleşmenin gerekliliği vurgusu.

Kuran ve Sünnet:
“Helalleşmeden ölen kimse pişman olur.” (Fıkıh)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm bilinci
- Helalleşmenin önem ve zaruri oluşu

---

12. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed yum gözünü, söyleyiver Hak sözünü,
Beytullah'a sür yüzünü, helâlleşelim dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Gözünü kapat, Hak sözünü söyle.
Kabe'ye yönel, dostlarım, helalleşelim.

Açıklama:
Manevî tefekkür, Kabe'ye yönelme ve helalleşmenin önemi öne çıkar.

Kuran ve Sünnet:
"Namaz kılarken yönünü Kabe'ye çevir." (Bakara 144)
"Helal ve haramdan emin olmadan ibadet tamam olmaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevî yöneliş
- Helalleşme ve niyet
- Allah'a yönelme ve teslimiyet

Hikmet 67 *Çare Bulurum Dostlarım!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Gözümde yaş, gönlüm mahzun, kalbimde elem ve keder,
Bu acıya nasıl ilaç sunacağım ey dostlarım?

Günümüz Türkçesi:
Gözlerimde yaş, gönlüm hüzünle dolu, kalbimde acı ve keder var.
Bu sıkıntıma nasıl bir çare bulacağım, ey dostlarım?

Açıklama:
Hoca Ahmed, gönül sıkıntısını ve iç dünyasındaki kederi ifade ediyor. Burada bir müridin ruh hâli, hem dünyevi hem de uhrevi sıkıntılarla doludur. Dostlara danışmak, paylaşmak, manevi teselli aramak da önemli bir tema.

Kuran ve Sünnet:
“Sabredenler, dertlerine karşı metanet gösterenler kurtuluşa erer.” (Bakara 155-157)
Hadiste: “Dert ve sıkıntılar sabır ile aşılır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İçsel keder ve gözyaşı, insanın ruhî temizliğinin bir parçasıdır.
- Manevî yolculukta sıkıntılarını paylaşmak önemlidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Sayısız dertlere düştüm, alametler oldu zâhir,
Yüreğimdeki yaralar ne ilk oldu, ne de âhir.
Rahat yoktur bu dünyada, günâhlarım tüm kebâir,
Dertlerime nasıl ilaç sunacağım ey dostlarım?

Günümüz Türkçesi:
Sayısız sıkıntıya düştüm, belirtiler dışa yansıdı.
Yüreğimdeki yaralar ne ilk ne de son.
Dünyada huzur yok, günahlarım büyük.
Bu dertlere nasıl çare bulacağım, ey dostlarım?

Açıklama:
Hoca Ahmed, ruhundaki sıkıntıların sürekli olduğunu ve günahlarının ağırlığını dile getiriyor. İnsan, ne kadar ibadet etse de günah ve kusurlardan dolayı huzur bulamayabilir. Bu, tasavvufî bir dert ve arınma bilincidir.

Kuran ve Sünnet:
“İnsan için kendi çabasına göre mükafat vardır.” (Necm 39)
“Tövbe eden, günahlarını temizler ve Allah merhamet eder.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sürekli iç muhasebe ve tövbe ihtiyacı.
- Huzurun ve çarenin yalnızca Allah’a yönelmekle bulunabileceği.

---

3. Kıta

Orijinal:
Evlatlarımı Hak için yetim bırakıp da gitsem,
Cânımdan malımdan geçip, garip bir kul olup göçsem,
Çöllerde yalnız kaz gibi, bağırıp feryâdlar etsem,
Dertlerime nasıl ilaç, sunacağım ey dostlarım?

Günümüz Türkçesi:
Evlatlarımı Allah yolunda yetim bırakıp gitsem,
Canımdan ve malımdan geçip, garip bir kul olarak göçsem,
Çöllerde yalnız başıma, bağırıp feryâd etsem,
Bu sıkıntılara nasıl çare bulacağım, ey dostlarım?

Açıklama:
Hoca Ahmed, fedakârlığı ve dünya bağlarından kopmayı dile getiriyor. Yalnızlık ve manevi mücadele içinde dahi insan, çare aramaya devam eder. Burada aşk ve teslimiyet vurgusu öne çıkar.

Kuran ve Sünnet:
“Kim Allah yolunda canını verir, karşılığı cennet olur.” (Bakara 154)
Peygamber Efendimiz: “Malından ve canından Allah yolunda veren kimseyi severim.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya ve evlat sevgisini, Allah sevgisi önünde ikincil görmek.
- Fedakârlık ve teslimiyetin önemini anlamak.

---

4. Kıta

Orijinal:
Geceleri kâim olsam Allâh’a has kullar gibi,
Gündüzleri oruç tutsam, o ermiş merdânlar gibi,
Zikreylesem geceleri, adanmış kul, cânlar gibi,
Dertlerime nasıl ilaç, çare bulurum dostlarım?

Günümüz Türkçesi:
Geceleri Allah’a adanmış kullar gibi uyanık kalsam,
Gündüzleri ermişlerin yaptığı gibi oruç tutsam,
Geceleri zikirle meşgul olsam, kendini adayan kullar gibi,
Bu dertlerime nasıl çare bulurum, ey dostlarım?

Açıklama:
Hoca Ahmed, ibadet ve zikirle insanın dertlerine çare aramasını vurgular. Ancak yoğun ibadet dahi, kalbin huzur bulması için yeterli olmayabilir; gerçek çare Allah’tadır.

Kuran ve Sünnet:
“Gece ibadeti ile gönüller huzur bulur.” (Zariyat 17-18)
“En sevimli kul, Allah’a ibadet eden ve halkına faydalı olandır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet ve zikir ruhî çarelerin temelidir.
- Sadece ritüel değil, adanmışlık gereklidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Çoktur isyanım, günâhım, ibâdetlerim ise az,
Gaflet ile geçti ömrüm sonbahar, kış, ilkbahar, yaz,
Cân kuşum uçmaya hazır, nerdeyse eyledi pervâz,
Dertlerime nasıl ilaç, çare bulurum dostlarım?

Günümüz Türkçesi:
İsyanlarım ve günahlarım çok, ibadetlerim az,
Ömrüm gaflet içinde geçti; sonbahar, kış, ilkbahar ve yaz,
Ruhum özgürlüğe uçmak istiyor, neredeyse kanatlandı,
Bu dertlerime nasıl çare bulurum, ey dostlarım?

Açıklama:
Hoca Ahmed burada insanın günah ve kusurlarının ağırlığını ve yaşam süresini gafletle geçirmesini ifade eder. Ruh, manevi özgürlüğe can atıyor, ama dünya sıkıntıları buna engel oluyor.

Kuran ve Sünnet:
“Rabbinize dönün, tövbe edin; Allah bağışlayandır.” (Zümer 53)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günah ve ibadet dengesinin önemini fark etmek.
- Ruhun özgürlük arayışı ve manevi farkındalık.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed hizmette, yoluna vermez ise cân,
Ekmeğini bölüşmezse, harap oldu iki cihân.
Su olmazsa açılır mı, güllerin goncası cânân,
Dertlerime nasıl ilaç, çare bulurum dostlarım?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, eğer hizmetinde canını vermezse,
Malını paylaşmazsa, iki cihan harap olur.
Su yoksa güller açar mı, sevgili can bulur mu?
Bu dertlerime nasıl çare bulurum, ey dostlarım?

Açıklama:
Manevî hayatın özünde fedakârlık ve cömertlik vardır. Hizmet ve canını ortaya koyma, ruhun açılmasının ve manevi çare bulmanın ön koşuludur.

Kuran ve Sünnet:
“Allah yolunda malını ve canını verenler büyük ecir görür.” (Tevbe 111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Fedakârlık ve hizmet ruhu.
- Manevî çare, sadece dua değil, eylemle gelir.
- Ruhun açılması için sevgi ve emek şarttır.

Hikmet 68 *Boynu Bükük Vardım Şimdi!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Kalbim kırık, gönlüm gamlı, merkep yağır, yüküm ağır,
Hayretimle aklım gitti, şuurum yok, kulak sağır,
Geçti kervan, göçtü dostlar, ister ağla ister bağır,
Gideceğim yeri bilmem, sen merhamet eyle şimdi.

Günümüz Türkçesi:
Kalbim kırık, gönlüm hüzünlü, yüküm çok ağır,
Hayret ve şaşkınlık içindeyim, aklım gitmiş, şuurum yok, kulaklarım sağır,
Kervan geçti, dostlar ayrıldı, ister ağla ister bağır,
Gideceğim yeri bilmiyorum, ey Allah, merhamet et şimdi.

Açıklama:
Hoca Ahmed burada, manevi sıkıntı ve yalnızlığını dile getiriyor. Dostlardan ayrılma, içsel boşluk ve bilinmezlik duygusu, insanın Allah’a yönelmesini zorunlu kılar. Bu, bir müridin Allah’a teslimiyetini ve yardım dilemesini gösterir.

Kuran ve Sünnet:
“Rabbinizden yardım dileyin; şüphesiz O, merhamet sahibidir.” (Hud 88)
Hadiste: “Kul sıkıntıya düştüğünde Allah’a yönelir ve O’ndan yardım dilerse kurtulur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yalnızlık ve sıkıntı, insanı Allah'a yönlendirir.
- Merhamet dilemek ve teslimiyet, kalbin huzura kavuşmasının ilk adımıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Boşa geçti ömrüm benim, günâhlarım, isyanım çok,
Allâh yolunda amelim, ibâdet ve kulluğum yok.
Nefsime kul, köle oldum, kulluğa aç, isyana tok.
Her neye gönül verdiysem, bilin hepsi ziyan şimdi.

Günümüz Türkçesi:
Ömrüm boş geçti, günahlarım ve isyanlarım çok,
Allah yolunda amelim, ibadetim ve kulluğum yok.
Nefsime boyun eğdim, kul olmaya aç, isyana doymuş bir hâlim var.
Her neye gönül verdiysem, hepsi şimdi boşa gitmiş.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmed, nefis muhasebesi yapıyor. İnsan, ömrünü gafletle geçirirse, nefsine kul olursa, gerçek ibadet ve kulluk eksik kalır. Bu kıta, öz eleştiri ve tövbe ihtiyacını vurgular.

Kuran ve Sünnet:
"İnsan, kendi nefsini düzeltmedikçe Allah yolunda başarılı olamaz." (Şuara 88)
Hadiste: "Kendi nefsine hakim olan, Allah'a en yakın olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis muhasebesi ve tövbe, manevi yolculukta zorunludur.
- Ömür, doğru kulluk ve ibadetle anlam kazanır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Azrail gelse ansızın, nice olur hâlim benim?
Sıcak tenden çeker ruhu, cânsız kalır bu bedenim,
Şeytan alırsa imânım, Yaradan'ıma ne derim?
A'raf'ta kalmışım gibi, ah hâlim perişân benim.

Günümüz Türkçesi:
Azrail ansızın gelirse hâlim ne olur?
Ruhumu bedenden alırken beden cansız kalır,

Şeytan imanımı alırsa Allah'a ne derim?
Sanki A'raf'ta kalmışım gibi, ah hâlim perişan.

Açıklama:
Hoca Ahmed, ölüm anındaki çaresizliği ve iman kaybı korkusunu dile getiriyor. Bu, tasavvufî düşüncede ölümün ve ölüm sonrası hesabın bilinciyle ilgilidir.

Kuran ve Sünnet:
"Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 185)
"Azrail ruhu aldığında kişi ne yapacağını bilmez, yalnızca Allah'a yönelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm ve ahiret bilinci, insanı nefsiyle yüzleşmeye zorlar.
- İman ve teslimiyet, ölüm anının güvence noktasıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Hâlimi tarif etmeye sözüm yetmez, yok dermânım,
Ten içinde sönüp kalır, zâyi olur mu imânım?
Gül yüz saman gibi solar, senden merhamet, gümânım,
Hesap için huzuruna, boynu bükük vardım şimdi.

Günümüz Türkçesi:
Hâlimi anlatacak sözüm yok, çarem yok,
Bedenim içinde sönerim, imanım zayi olur mu?
Gül gibi yüzüm solar, senden merhamet diliyorum,
Hesap günü huzuruna boynu bükük geldim.

Açıklama:
Hoca Ahmed, insanın günahları ve aczini vurgular. Burada tevazu ve Allah'a yönelme ön plana çıkar. İnsan, günahlarının farkında olarak Allah'tan merhamet diler.

Kuran ve Sünnet:
"Rabbiniz, kullarına rahmet edendir." (En'am 54)
"Tevazu edenin duası kabul olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu ve acz ile Allah'a yönelmek.
- Günah ve pişmanlıkla dolu kalbin merhamet dilemesi.

---

5. Kıta

Orijinal:
Kadın erkek, büyük küçük, toplanırlar bir araya,
Mirası bölüşmek için, başlarlar büyük kavgaya,
İt gibi gömerler seni, dua etmezler Mevlâ'ya,
Yılanlara yem olursun, kasvetli kabrinde şimdi.

Günümüz Türkçesi:
Kadın, erkek, büyük, küçük herkes bir araya gelir,
Mirası paylaşmak için kavga ederler,
Seni bir köpek gibi gömerler, dua etmezler Allah'a,
Yılanlara yem olursun, kasvetli kabrinde şimdi.

Açıklama:
Hoca Ahmed burada dünyevi işlerin ve miras kavgalarının ahirete yansımasını dile getirir. İnsanlar dünyevi çıkar uğruna birbirini unutur, dua etmez; bu da ölü için sıkıntı yaratır.

Kuran ve Sünnet:
"Dünya işleri, ahireti unutturmasın." (Kasas 77)
"Ölüye dua etmek, hayırlı bir ameldir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyalık işlerin ahiret bilinciyle yapılması gerekir.
- Miras ve dünyevi anlaşmazlıklar ahiret hayatını etkiler.

---

6. Kıta

Orijinal:
Be hey gâfil, korkak nefsim, bu işlerden ibret alsan!
Dâim Hakk'a tövbe eyle, her ibretten hikmet alsan.
Hoca Ahmed dünyalıktan vazgeçip de minnet alsan,
Umulur ki pîr-i kâmil, atf-ı nazar eder şimdi.

Günümüz Türkçesi:
Ey gaflet içindeki korkak nefsim, bu olaylardan ibret alsaydın!
Sürekli Allah'a tövbe et, her ibretten ders çıkar.
Hoca Ahmed, dünyalık sevgisinden vazgeçip tevazu ile hareket etse,
Umulur ki pîr-i kâmil, nazarını üzerine çevirir şimdi.

Açıklama:
Son kıta, nefsin uyarılması, sürekli tövbe ve ibret alma gerektiğini vurgular. Dünyalık sevgilerden vazgeçmek, manevi olgunluğun bir göstergesidir. Pîr-i kâmil, müridin yolunu aydınlatır.

Kuran ve Sünnet:
“Allah’a yönelen ve tövbe eden kullarını sever.” (Tevbe 104)
Hadiste: “Nefsini bilen, Rabbini bilir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefs muhasebesi ve ibret almak sürekli olmalıdır.
- Dünyalık sevgilerden vazgeçmek, manevi yükselişi sağlar.
- Pîr ve mürşidin rehberliği kıymetlidir.

Hikmet 69 *Dünyayı Bırakıp Gittim!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Âhiret haberin alıp, dünyayı bırakıp gittim.
Düştüm erenler bahrine, dünyayı terk ettim, gittim.

Günümüz Türkçesi:
Ahiretten haber alıp dünyayı terk ettim.
Erenlerin (hak dostlarının) denizine daldım, dünyayı geride bıraktım.

Açıklama:
Burada manevi bir uyanış, kalpte bir “uyandırılma” anlatılır.
Ahiret farkındalığı gelince dünya geçici görünür. Erenlerle olma, onların hâl ve neşesini paylaşma hâlidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“Bu dünya hayatı ancak bir oyun ve eğlenceden ibarettir. Ahiret yurdu ise işte asıl hayat odur.” (Ankebut 64)
Hz. Peygamber (sav): “Benim dünya ile ne işim var? Ben dünyada bir ağacın gölgesinde dinlenip sonra terk edip giden bir yolcu gibiyim.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ahireti hatırlamak dünyaya yaklaşımı değiştirir.
- Allah dostları ile beraber olmak bir yolculuktur.
- Dünya geçicidir, asıl olan öteki hayattır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Konuşulan Türkçe'yi hoş görmezmiş âlimler,
Açar gönül kapısın, dinlenirse ârifler.

Günümüz Türkçesi:
Bazı zahirî âlimler halkın Türkçe konuşmasını yadırgar ama gerçek bilge (ârif) gönül kapısını açıp dinler.

Açıklama:
Burada Yesevî geleneğinin dili vurgulanır: *hikmet dili halkın dili olmalıdır.*
Zahiri ilme sahip olanlar şekle takılır.
Ârif olan ise kalbe bakar, hikmet sezgisiyle dinler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
Allah Kur'an'da: "Biz peygamberleri kendi kavimlerinin diliyle gönderdik." (İbrahim 4)
İslam geleneğinde tebliğ halkın anlayacağı dille yapılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilgelik kalptedir, sadece kitaplarda değil.
- Hakikat halka anlaşılır dille ulaşmalıdır.
- Doğru iletişim hikmetli iletişimdir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Erenler dünya demedi, onun zehrini yemedi,
Hak'tan gayrı söz demedi, dünyayı terk ettim, gittim.

Günümüz Türkçesi:
Erenler dünyaya değer vermez, onun zehrine kanmaz,
Allah'tan başka söz konuşmaz; ben de dünyayı terk ettim gittim.

Açıklama:
Erenler dünyayı değil Allah'ı seçenlerdir.
Dünyanın zehri: mal, şöhret, hırs, kibir...
Hakiki kul; dili Hakk'ın zikri, kalbi Allah'ın nuruyla dolu olandır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ı çok zikredin." (Ahzab 41)
"Dünya sevgisi bütün hataların başıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek gönül erleri dünyaya bağlanmaz.

- İnsanı dünya değil Hak kelâmı yaşatır.
- Zikir, kalbi dünyevi esaretten kurtarır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Musa-yı İmrân kalmadı, taht-ı Süleyman kalmadı,
Bin yaşken Lokman kalmadı, dünyayı terk ettim, gittim.

Günümüz Türkçesi:
Musa kalmadı, Süleyman'ın saltanatı kalmadı,
Ölümsüz gibi görünen Lokman bile kalmadı; dünyayı terk ettim gittim.

Açıklama:
Bu kıtada insanlık tarihinin üç temsili figürü seçilmiştir:

- Musa: peygamberlik
- Süleyman: dünya saltanatı
- Lokman: bilgelik ve sağlık
  Bu dünyada kimse kalmadı, kalmayacak. Dünya fânidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmran 185)
Hz. Peygamber: "Akıllı kişi kendini hesaba çeken ve ölüm sonrası için çalışan kişidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hiçbir makam, hiçbir güç ebedî değildir.
- İnsan ölümlüdür; gelecek için hazırlık Ahiret içindir.
- Dünya beklentileri geçicidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Mutsuz olur dünya diyen, âkildir değer vermeyen,
Câhillerdir dost edinen, dünyayı terk ettim, gittim.

Günümüz Türkçesi:
Dünyaya değer vermeyen akıllıdır;
Dünyaya dost olan ise cahildir — ben dünyayı terk ettim gittim.

Açıklama:
Gerçek akıl dünyayı bir imtihan yeri olarak gören akıldır.
Dünya ile “dost olan” kalbini dünyaya bağlar ve ruhunu kaybeder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“Dünya hayatı aldatıcı bir metadan ibarettir.” (Âl-i İmran 185)
“Dünyada garip gibi ol.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya sevgisi hakikati perdeler.
- Akıllı kişi dünyayı değil Ahiret’i seçer.
- Gönül bağı Allah ile olmalıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kul Ahmed Yesevî aman, hikmetlidir sözü tamam,
İşitsin diye tüm cihân, dünyayı terk ettim, gittim.

Günümüz Türkçesi:
Kul Ahmed Yesevî’nin sözleri hikmet doludur,
Dünya âlemi işitsin diye dünyayı terk ettim gittim.

Açıklama:
Bu son kıta, bir imza kıtasıdır.
Sözün kaynağı kuldur, hikmetin kaynağı Allah’tır.
Yesevî mesajının evrensel olduğunu bildirir:
— Bu sözler herkes içindir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“İnsanlara sözün en güzelini söyleyin.” (Bakara 83)
Nebi (sav): “Hikmet müminin yitik malıdır; nerede bulursa alır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hikmet Allah vergisidir.
- Hikmetli söz, çağları aşar.
- Dünya terk edildikçe Allah’a yaklaşılır.

Hikmet 70 *Güzel Söyler Türkçe'yi!*

1. Kıta

Orijinal:
Konuşulan Türkçe'yi hoş görmezmiş âlimler,
Açar gönül kapısın, dinlenirse ârifler.

Günümüz Türkçesi:
Bazı âlimler Türkçe'yi hoş görmezler,
Ama ârif olan gönlünü açar ve dinler.

Açıklama:
Burada "âlim" ile "ârif" ayrımı yapılır.

- Âlim = bilgi sahibi
- Ârif = hikmet sahibi
  Âlim şekle bağlıdır, dilin kurallarına takılır.
  Ârif ise gönlün manasına bakar.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah, kalplerde olanı bilir." (Âl-i İmran 154)
Hz. Peygamber: "Takva buradadır — (kalbini işaret ederek)"

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat kalpte anlaşılır.
- Hikmetli insan, kalbini açarak dinler.
- Dil değil, gönül önemlidir.

2. Kıta

Orijinal:
Ayet, hadis ma'nâsın Türkçe ne güzel derler,
Yere koyar börkünü, ma'nâsını bilenler.

Günümüz Türkçesi:
Ayet ve hadisin manasını Türkçe ne güzel ifade eder.
Manasını anlayanlar, saygıyla başlığını yere koyar.

Açıklama:
Burada ilmin edebi anlatılır.
Bir ayetin, hadisin manasını kavrayan kişi
— adeta huşû ile başını eğer — "börkünü yere koyar."

Kur'an ve Sünnet:
"Onlar ayetleri duyduklarında secdeye kapanırlar." (Secde 15)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ayet ve hadis halkın anlayacağı dille anlatılmalıdır.
- Hakikati anlayan kişi kibirden sıyrılır, tevazu gösterir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Kadı, müftü, mollalar yolunda şeriatın,
Ârif, âşık almıştır, şevkini tarikatın.

Günümüz Türkçesi:
Kadı, müftü ve mollalar şeriatın yolundadır;
Ârif ve âşık olanlar ise tarikatın heyecanını almışlardır.

Açıklama:
İki farklı yol anlatılır:

- Şeriat: kurallar, zahiri hukuk
- Tarikat: kalbi eğitim, nefis terbiyesi
  Bunlar zıt değildir; birbirini tamamlar.
  Ama kalbi yolculuk ârif ve âşıklara mahsustur.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ı çokça zikredin." (Ahzab 41)
Sufi yolu zikir ve muhabbetle ilerler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeriat şekildir, tarikat ruhtur.
- Ârif ve âşık olanlar ibadetin ruhunu yakalar.

---

4. Kıta

Orijinal:
İlmiyle âmil olan, çerağı hakikatin,
Burak biner mahşerde, eğri tutar börkünü.

Günümüz Türkçesi:
İlmiyle amel eden hakikat kandilidir;
O kişi ahirette nur binitine biner, başlığını eğik tutar.

Açıklama:
Yesevî der ki:
— İlim amel ile birleşmezse nur olmaz.
Ameli olan kişi mahşerde yüz akıyla gelir.

Kur'an ve Sünnet:
"Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" (Zümer 9)
"İlim amel içindir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- En büyük ilim, yaşanan ilimdir.
- Hakiki âlim tevazuludur.

---

5. Kıta

Orijinal:
Dinin, ay ziyasıdır, ilmiyle âmil olan,
Görse okur onların yüzün rengi görkünü,

Günümüz Türkçesi:
İlmiyle amel eden kişi dinin ay ışığıdır;
Onların yüzlerindeki nuru görmek mümkündür.

Açıklama:
Amel eden âlimin yüzünde nur olur.
Ahlâk insanın yüzüne yansır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ın nuru yüzlerine vurur." (Fetih 29 — ashâb-ı kirâm tasviri)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah için yaşayanın yüzünde huzur olur.
- Manevi hâl insanın simasına yansır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Amel olmayıp da, kâl ilmini bilenler,
Sırtında taşıyordur, kırk eşeğin yükünü.

Günümüz Türkçesi:
Amel olmadan sadece söz ilmine sahip olanlar,
Sanki sırtında kırk eşeğin yükünü taşırlar.

Açıklama:
Sadece konuşan, yaşayamayan âlim,
— bilgiyi yük gibi taşır
— faydasını göremez.

Kur'an ve Sünnet:
"Kitap yüklü eşekler gibi." (Cuma 5)
Bu ayet doğrudan bu şiire kaynak olmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Amelsiz ilim ağırlıktır.
- Hakiki ilim, insanı hafifletir ve özgürleştirir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hocayım deyip durma, bu dünyadır bî-payan,
Bilgiçlik taslayanın içindedir çirkini.

Günümüz Türkçesi:
"Hoca'yım!" diye kasılma; bu dünya sonsuz değildir.
Bilgiçlik taslayanın içi çirkindir.

Açıklama:
Riyakâr hoca, ego sahibi âlim eleştirilir.
Bilgiçlik kalbi hasta eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalplerin hastalığı vardır." (Bakara 10)
"Kalbinde zerre kibir olan cennete giremez." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kibir, ilmi zehirler.
- Hoca olmak gönül gerektirir, sadece bilgi değil.

---

8. Kıta

Orijinal:
Mürşittir Hoca Ahmed, verir kalplere safa,
Sözler gerçeğe açar gönüller ülkesini.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed bir mürşittir; kalplere huzur verir,
Sözleri hakikate gönül kapısını açar.

Açıklama:
Yesevî kendisini mürşit olarak görmez;
— Allah'ın hikmetini aktaran bir kul olarak görür.
Burada mürşidin işlevi:

- gönlü arındırmak
- hakikate yöneltmek

Kur'an ve Sünnet:
"Allah dilediğini doğru yola iletir." (Bakara 213)
Mürşit vesiledir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Doğru mürşit gönlü cilalar.
- Mürşidin gücü sözündedir; sözünün kaynağı Allah'tır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Ey Miskin Hoca Ahmed! Yedi ceddine rahmet!
Fars dilini bilir de, güzel söyler Türkçe'yi.

Günümüz Türkçesi:
Ey fakir, miskin Hoca Ahmed! Yedi nesline rahmet olsun!
Farsça bilmesine rağmen Türkçe'yi çok güzel söyler.

Açıklama:
Yesevî burada tevazu gösterir: "miskin kul" der.
Farsça o dönemin ilim dilidir.
Ama o bilerek Türkçe'yi seçer.
Çünkü İslam halkın dilinde kök salmalıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Biz mesajı kendi kavminin diliyle gönderdik." (İbrahim 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu kalbin süsüdür.
- Hakikat en iyi anlaşılan dilde anlatılmalıdır.
- Türkçe tasavvuf kültürünün ana taşıyıcısıdır.

Hikmet 71 *Bilmem ki Hâlim Ne Olur?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ölsem ben ey dostlarım! Ne olur bilmem hâlim?
Kabre girip yatsam ben, ne olur bilmem hâlim?

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlarım, ölsem benim halim ne olur bilmem.
Kabire girip yatsam hâlim ne olur bilmem.

Açıklama:
Bu kıta **kabir korkusu ve ahiret endişesinin** yansımasıdır.
Yesevî kendini sorgular — *"İmanım yeterli mi? Amelim yeterli mi?"*

Kur'an ve Sünnet:
"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmran 185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölümü ve kabri düşünmek insanı olgunlaştırır.
- Hesap bilinci müminin hayatını düzeltir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Varıp kabre koysalar, hiç bakmadan dönseler,
Sorgu suâl sorsalar, ne olur hâlim benim?

Günümüz Türkçesi:
Beni kabre koyup dönseler,
Sonra sorgu sual başlasa benim hâlim ne olur?

Açıklama:
Ölümden sonra insan, dünyadan tamamen kopar.

Artık kişi yalnızdır...
Mezarda Münker ve Nekir meleklerinin sorgusu başlar.

Kur'an ve Sünnet:
Kabir sorgusu pek çok hadiste geçer:
"Kul kabre konulduğunda iki melek gelir ve ona sorar..."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kişi kabirde tek başınadır.
- Yararlı ameller tek destek olacaktır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Kabrime girse yılan, sarsa bedeni o an,
Kalmaz vücutta organ, bilmem hâlim ne olur?

Günümüz Türkçesi:
Kabirime yılanlar girse, bedeni sarsa,
Vücudumda hiçbir organ kalmasa — hâlim ne olur?

Açıklama:
Bu, **kabir azabının sembolik anlatımıdır**.
"Yılan ve böcek" burada günahların azaba dönüşmesini temsil eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah kime azap ederse onun kabri daraltılır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahların karşılığı mutlaka gelir.
- Kabir, gerçek yüzleşme yeridir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Vücudum sarsa böcek, hâlim kimler görecek,
Müşküldür her iş gerçek, bilmem hâlim ne olur?

Günümüz Türkçesi:
Bedenimi böcekler sararsa, hâlimi kim görecek?
Her iş gerçekte müşküldür, hâlim ne olur?

Açıklama:
Ölümden sonra beden yok olur, toprak olur.

Ama ruh baki kalır.
Asıl mesele ruhun durumudur.

Kur’an ve Sünnet:
“Topraktan geldiniz toprağa döneceksiniz.” (Taha 55)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Beden fanidir, ruh ebedidir.
- Dünya aldatıcıdır, hakikat ölümden sonra başlar.

---

5. Kıta

Orijinal:
Getirmedim ben sevap, nasıl veririm cevap?
Eylerse yüz bin azap, hâlim ne olur benim?

Günümüz Türkçesi:
Yanımda sevap getirmedim, cevabı nasıl vereceğim?
Allah bin bir azap verirse hâlim ne olur?

Açıklama:
Kendi amellerinin yetersizliğini itiraf eder.
Bu bir **mümin tevazusudur**.
“Kendimi kurtaracak kadar iyi değilim.”

Kur’an ve Sünnet:
“Kim zerre kadar hayır işlerse onu görür.
Kim zerre kadar şer işlerse onu görür.” (Zilzal 7-8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sevap biriktirmek gerekir.
- Hesap bilinci, mümini sürekli teyakkuzda tutar.

---

6. Kıta

Orijinal:
Gelse kıyamet anı, bak arasat meydanı,
Derse ameller hani, hâlim ne olur benim?

Günümüz Türkçesi:
Kıyamet gelse, Arasat meydanına dikilsem,
“Amellerin nerede?” derlerse hâlim ne olur?

Açıklama:
Arasat meydanı — mahşer günü insanların toplandığı yerdir.
Orada herkes hesap verir.

Kur’an ve Sünnet:
“O gün insan yaptıklarını görecektir.” (Kıyamet 13)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Her amel ortaya serilecektir.
- Kimsenin kimseden torpili yoktur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Ey Hoca Ahmed bugün, kıl itaati her gün,
Zannetme ömrüm uzun, hâlim ne olur benim?

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Bugünden itibaren her gün Allah’a itaat et.
Ömrünün uzun olduğunu sanma — hâlin ne olur sonra?

Açıklama:
Burada Hoca Ahmed kendine öğüt verir:
— “Bugün tevbe et, bugün ibadet et, bugün amel et!”
Çünkü ölüm her an gelebilir.

Kur’an ve Sünnet:
“Ölmeden önce tövbe ediniz.” (Hadis)
“Ölüm size ansızın gelecektir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadeti ertelemek büyük hatadır.
- Tevbe hemen yapılmalıdır.
- Zaman hızlıdır, ömür kısadır.

Hikmet 72 *Dostlarım!*

1. Kıta

Orijinal:
Nice yıllık mihribânım, cânânım, benim dostlarım,
Bu vücudum, şehri fânî eylemektedir dostlarım.

Günümüz Türkçesi:
Ey can dostlarım, yıllarca muhabbetimin ve yakınlığımın olduğu dostlarım,
Bu bedenim, faniliğin bir şehri hâline gelmiştir.

Açıklama:
Yesevî, bedenin aslında **fani bir şehir**, geçici bir misafirlik mekânı olduğunu hatırlatır.
İçinde yaşayan ruh ise o şehre misafir olan hakiki sâliktir.

Kur'an ve Sünnet:
"Bu dünya hayatı aldatıcı bir geçinmeden ibarettir." (Âl-i İmran 185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Beden geçici, ruh kalıcıdır.
- Dünyaya değil, ahirete hazırlık yapmak gerekir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Ten kafesindeki kuşum, havalanır uçmak için,
Karanlık yere düşmüşüm, menzil burası dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Beden kafesindeki kuş olan ruhum, uçmak için hazırlanmaktadır.
Ben karanlık bir yere düşmüşüm — menzile varmışım dostlarım.

Açıklama:
Burada **ruh = kuş**, **beden = kafes** metaforu kullanılır.
Ölüm anında kuş uçup özgürlüğe kavuşur.
Menzil ise kabir ve sonrası olan ahiret devletidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Kul ölünce dünyadan ayrılır ve kabri ya cennet bahçesi olur ya cehennem çukuru." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm ruh için bir özgürlüktür.
- Kabir büyük bir geçiş kapısıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ey benim cânım dostlarım, şehâdet edin imânım,
Zahmet vermekte düşmanım, bana acıyın dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlarım! İman sahibi olduğuma şahitlik edin.
Nefsim düşmanım bana eziyet veriyor — bana acıyın dostlarım!

Açıklama:
Burada nefis düşman olarak görülür.
İnsan imanlı yaşamıştır ama nefis onu sürekli günaha sürüklemiştir.

Kur'an ve Sünnet:
"Şüphesiz nefis kötülüğü emredicidir." (Yusuf 53)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis en büyük düşmandır.
- İman ile yaşamak, nefse karşı mücadeledir.

---

4. Kıta

Orijinal:
İşte bu cân bizler ile nice yıllar sizler ile,
Yola çıktı Hak emriyle, görün hâlimi dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Bu can yıllarca sizinle beraber yaşadı,
Ama şimdi Allah'ın emriyle yola çıktı – hâlimi görün dostlarım.

Açıklama:
İnsan ölürken aslında **davet edilen bir kul** gibidir.
Ölüm tesadüf değildir, emirledir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah izin vermedikçe hiçbir nefis ölmez." (Âl-i İmran 145)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm ilahî bir emirdir.
- Yaşamak gibi ölmek de kaderdir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Vücudumda organlarım mutlu, mesuttu cânlarım,
Tenden çıkınca anlarım, titreşmektedir dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Vücudumdaki organlar ve canlar mutluydu, mesuttu,
Ama candan ayrılınca anlarım — titreşmektedir dostlarım!

Açıklama:
İnsan yaşarken bedenin sağlığı ve mutluluğu vardır.
Ama ölüm anında bedenle ruhun ayrılması **titreşim** gibi bir sarsıntı doğurur.

Bu, ölüm sekerâtının sembolik ifadesidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Ölüm sekerâtı (şiddeti) gelmiştir." (Kaf 19)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm anı sancılıdır.
- Ruhun ayrılması ağır bir sınavdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kulların O'ndan niyazı, Hak emrine olmak razı,
Mü'min kullarının nazı, O'na sunulur dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Kulların Allah'tan isteği, O'nun emrine razı olmaktır.
Mümin kullar ise nazlarını ve ihtiyaçlarını O'na sunarlar.

Açıklama:
Yesevî burada dua ve niyazla teslimiyeti anlatır:

- Mümin Allah'a razıdır
- Mümin Allah'ı bilir
- Mümin Allah'a sığınır

Kur’an ve Sünnet:
“Allah’tan razı olan kullara Allah da razıdır.” (Beyyine 8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kaderden razı olmak gerekir.
- Dua müminin silahıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed’in kuşu, uçup çıkıyor yokuşu,
Hakk’ın hükmüdür ey kişi, dönüş O’nadır dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Kul Hoca Ahmed’in ruh kuşu artık uçup çıkıyor,
Ey insan bil ki — hüküm Allah’ındır, dönüş O’nadır!

Açıklama:
Burada ruhun son yolculuğu anlatılır:
Allah’tan geldik, Allah’a döneceğiz.

Bu kıta Hoca Ahmed’in kendi ölümüne vedası gibidir.

Kur’an ve Sünnet:
“Şüphesiz biz Allah’a aidiz ve yine O’na döneceğiz.” (Bakara 156)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan bir yolcudur.
- Zafer, Allah’a iman ile dönmektir.
- Ölüm yok oluş değil, dönüş yolculuğudur.

Hikmet 73 *İtaat Edesim Gelir!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ömrüm gaflet ile yel gibi geçti,
Hasretle gözyaşım kan oldu, aktı.
Bildim, aklım şimdi bu işe yetti,
Seher vakti taat edesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Ömrüm gaflet içinde rüzgâr gibi geçti,
Hasretle gözyaşlarım kan gibi aktı.
Şimdi aklım bu gerçeği kavradı,
Artık seher vaktinde ibadet etmek istiyorum.

Açıklama:
Yesevî, gaflet içinde geçen ömür için pişmanlık duyuyor. İnsanın, ömrünün geçtiğini ancak yaşlanınca fark etmesi gerçeğini anlatıyor. Seher vakti ise manevi uyanışın zamanıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Sabah ve akşam Rabbinin adını zikret." (İnsan, 25)
- Seher vaktinin ihyası, Resûlullah'ın uygulamalarında önemli yer tutar.
- "Seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi." (Zâriyât, 18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gençlik gafletine kapılmamak
- Zamanın değerini bilmek
- Seher vaktinde uyanmak
- Gözyaşıyla yapılan tevbenin kalbi temizlemesi

---

2. Kıta

Orijinal:
Seherlerde dua, Kur'ân okusam,
Allâh'a el açıp öyle yalvarsam,
Ağlayıp cânımı fedâ eylesem,
Seher vakti taat edesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Seher vakti dua edip Kur'an okuyan,
Allah'a ellerini açarak yalvaran,
Gözyaşıyla canını fedâ etmeyi isteyen bir kul olmak istiyorum.

Açıklama:
Seher vaktinde edilen dua, samimiyeti en yüksek duadır. İnsan gecenin sessizliğinde, dünyanın gaflet gürültüsünden uzak, kul olmayı en derinden hisseder.

Kur'an ve Sünnet:

- Resûlullah'ın geceleri ayakları şişene kadar ibadet etmesi rivayeti
- "Allah'ın rahmeti seher vakitlerinde iner."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kur’an’ı seher vakti okumak
- Gözyaşıyla edilen duanın kalpten olması
- Dua ederken tevazu ve teslimiyet

---

3. Kıta

Orijinal:
Hevâ-yı nefs yolun bırakmak gerek,
Mansûr gibi boynu vurulmak vermek gerek,
Nesimî cân acısın çekmek gerek,
Seher vakti taat edesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Nefsin arzularını terk etmek gerekir.
Hallâc-ı Mansûr gibi canını vermek gerekir.
Nesîmî gibi beden acısına sabretmek gerekir.
Seher vakti ibadet etmek istiyorum.

Açıklama:
Hallâc-ı Mansûr “Enel Hak” diyerek canını verdi, Nesîmî derisi yüzülerek şehit edildi. Yesevî burada nefse karşı mücadelenin bedelini hatırlatıyor: gerçek aşk fedakârlık ister.

Kur’an ve Sünnet:

- “Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.” (Şems, 9)
- Sufilerin örnek mücahitliği
- Kurban olma fikri: “Namazım da kurbanım da yalnız Allah içindir.” (En’âm, 162)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefse karşı mücadele
- Hak yolunda bedel ödemeye hazır olmak
- Tasavvufî cesaret ve fedakârlık
- Aşkın acıya dönüşmesi

---

4. Kıta

Orijinal:
“Fezkürûnî, ezkürküm…” ayetinden,
İmândır Hak Teâla taatından,
Geçmelisin nefsinin rahatından,
Seher vakti taat edesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
“Beni zikredin ki ben de sizi zikredeyim.” ayetinden,
İmanın özü Allah’a ibadet etmektir.
Nefsin rahatından vazgeçmek gerekir.
Seher vakti ibadet etmek istiyorum.

Açıklama:
Ayette geçen ilahi müjde zikrin karşılıksız kalmayacağını gösterir. Nefsin konfor alanından çıkmadan teslimiyet olmaz.

Kur’an ve Sünnet:

- “Beni zikredin ki ben de sizi zikredeyim.” (Bakara, 152)
- Zikir, imanın canlılığının delilidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vakti zikrin değeri
- İmanın söz değil, fiil gerektirdiği
- Allah’ın kulunu hatırlaması büyük bir lütuftur

---

5. Kıta

Orijinal:
Zâhitlere züht, amel, takva gerek,
Riyâzetli uşşaka fetvâ gerek,
Tarikat erlerine dava gerek,
Seher vakti taat edesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Zahit olanlara züht, amel ve takvâ gerekir.
Aşık olanlara çile ve riyâzet gerekir.
Tarikat yolcularına ise dert ve dava gerekir.
Seher vakti ibadet etmek istiyorum.

Açıklama:
Şeriat → Zahitlerin yolu
Tarikat → Âşıkların çilesi
Hakikat → Davanın ve idrakin derinliği

İman farklı seviyelerde yaşanır ve her seviyenin gereği ayrıdır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Takvaya erenler kurtulur."
- Peygamber Efendimiz'in çile ve riyazeti

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Takva merkezli bir hayat
- Çilesiz aşk olmaz
- Davasız mürid olmaz
- Her yolun kendine özgü terbiyesi vardır

---

6. Kıta

Orijinal:
"Hû!" zikri temizler gönül pasını,
Âşık "Hû, Hû" der bulur Mevlâ'sını,
Kul Ahmed "Hû" deyip cân vermesini,
Seher vakti taat edesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
"Hû" zikri kalpteki pası siler.
Âşık "Hû, Hû" diyerek Mevlâ'sını bulur.
Kul Ahmed de "Hû" diyerek canını vermek ister.
Seher vakti ibadet etmek istiyorum.

Açıklama:
Zikir kalbin temizlenmesidir.
"Hû" → Hüve → O
Allah'ın zatına işaret eden bir zikir.
Yesevî, zikri sadece dilde değil, canıyla yaşamayı arzu eder.

Kur'an ve Sünnet:

- "Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd, 28)
- Zikrin kalbi cilalaması hadisi

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gönül pasını zikirle temizlemek
- Zikri bir hayat tarzı hâline getirmek
- Sevginin zirvesinin “canla şahitlik” olduğunu bilmek

Hikmet 74 *Tarikata Girmek Gerek*

---

1. Kıta

Orijinal:
Tarikat davasın eyleyen kimse,
Amel, şeriate uyması gerek.
Şeriat ahkâmın tamam eyleyip,
Sonra tarikata girmesi gerek.

Günümüz Türkçesi:
Tarikat yolunu tutan kişi,
Önce amel ve şeriata uymalıdır.
Şeriatın hükümlerini tamamladıktan sonra
Tarikata girmelidir.

Açıklama:
Yesevî burada tarikat yoluna girmek isteyenin öncelikle şeriatın esaslarını öğrenmesi ve uygulaması gerektiğini vurgular. Tarikat, şeriatın üstünde değil, şeriatın üzerinde yürüyen bir yol olarak görülür.

Kur’an ve Sünnet:

- “Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Peygambere itaat edin,...” (Nisa, 59)
- Resûlullah’ın talebelerine önce temel ibadetleri öğretmesi

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tarikat yolu şeriatın üzerine inşa edilir
- Önce ibadet ve amel temel olmalı
- Aceleci olmamak, basamakları doğru çıkmak gerekir

---

2. Kıta

Orijinal:
Şeriatsız hiç olur mu tarikat?
Tarikatsız ulaşılmaz hakikat.
Tüm bunları öğretince şeriat,
Şeriat ilmini bilmesi gerek.

Günümüz Türkçesi:
Şeriatsız tarikat olmaz,
Tarikatsız hakikate ulaşılamaz.
Tüm bunları öğretirken şeriatı da öğret,
Öğrencinin şeriat ilmini bilmesi gerekir.

Açıklama:
Yesevî burada üç basamaklı yolu anlatır: Şeriat → Tarikat → Hakikat. Bu zincirin kopmaması, manevi yolculuğun tamamlanması için şarttır.

Kur'an ve Sünnet:

- "İnananlar ancak Allah'a ve Resûlüne itaat edenlerdir."
- Tasavvufta mürşidin rehberliğinde yol almak

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yol basamaklarını atlamamak
- Bilgi ve amel birlikte olmalı
- Hakikate ulaşmak için disiplin şarttır

---

3. Kıta

Orijinal:
Bundan sonra iradeli er gerek,
O er de icazetli olmak gerek.
Şeriate kerametli el gerek,
Böyle erin eteğin tutmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Artık iradeli bir mürid gerekir,
O da icazetli olmalıdır.
Şeriat ve keramet bilen bir mürşide bağlanmalı,
Böyle bir erenin eteğini tutmak gerekir.

Açıklama:
İrade, müridin kararlılığını ifade eder. İcazet, mürşidin yol gösterme yetkisini ifade eder. Yesevî, manevi eğitimde müridin doğru rehber seçmesini vurgular.

Kur'an ve Sünnet:

- "Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlüne itaat edin." (Nisa, 59)
- Mürşid ve mürid arasındaki bağ, sufilerde temel prensiptir

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Doğru mürşide bağlanmak
- Manevi eğitimde irade şart
- Keramet ve şeriat bilgisi önemlidir

---

4. Kıta

Orijinal:
Yol, yordam bilmeden kim "Şeyhim!" derse,
Velayet, keramet izhar ederse,
Bâtıldır "Ruhu'l-emin" dahi gelse,
Bâtıldan kendini korumak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Yol ve yöntem bilmeden kim "Şeyhim!" derse,
Velayet veya keramet gösterseler de,
Doğru olmayan bu yoldur,
Bâtıldan kendini korumak gerekir.

Açıklama:
Görünüşte keramet veya bilgi olsa da, yol ve yöntem bilinmezse bu aldatıcıdır. Yesevî müridi uyarır: sahte mürşid ve bidatçılardan uzak dur.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'ın yoluna girenlere uyun, sapıklara uymayın."
- Sahte mucizelere aldanmamak, akıl ve bilgi ile değerlendirmek

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Görünüşe aldanmamak
- Bilgi ve yöntem önemlidir
- Mürid dikkatli olmalı

---

5. Kıta

Orijinal:
İrade, icazetsiz mürşit olmaz.
Tarikat yollarını asla bilmez.
Bidatçı, iradeye lâyık olmaz,
Bunlardan köşe bucak kaçmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
İradesiz veya icazetsiz mürşit olmaz.
Tarikat yollarını bilmezler.
Bidatçılar iradeye layık değildir,
Bunlardan uzak durmak gerekir.

Açıklama:
İrade, bilgi ve yetki bir mürşid için şarttır. İcazetsiz kişiler yol gösteremez. Bidatçılar manevi eğitimi bozabilir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'ın yolunda olanlardan olun, sapıklardan kaçının."
- Sufilerde icazet ve irade çok önemlidir

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mürşit seçimi kritik
- Bidat ve sapkınlıklardan kaçınmak
- Manevi yol disiplin ister

---

6. Kıta

Orijinal:
İradeni ver icazet ehline,
İtaat kıl, meydan oku cehline,
Ulaşıver ibâdetin zevkine,
Kullukta bel bağlayıp durmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
İradenizi icazet sahibine verin,
İtaat edin, meydan okuyarak değil, teslim olun,
O zaman ibadetin zevkine ulaşırsınız,
Kullukta sabırla durmak gerekir.

Açıklama:
Mürid, iradesini doğru kişiye teslim ederek manevî zevki tadabilir. Bu teslimiyet, sabır ve adanmışlık ister.

Kur'an ve Sünnet:

- "Ona itaat edin ki doğru yola girin."
- Sabır ve teslimiyet, sufilerin temelidir

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İtaatle ibadet zevki
- Sabır ve teslimiyet
- Manevi yolculukta güven

---

7. Kıta

Orijinal:
Mücahede elbisesini giydin,
Riyâzet bahrine eriyip girdin,
Benliğinden geçmek olmalı virdin,
Kibrini yerlere çalması gerek.

Günümüz Türkçesi:
Mücahede elbisesini giydin,
Riyazet denizine dalıp girdin,
Benliğini aşmalı, zikrini yaşamalısın,
Kibrini yere sermen gerekir.

Açıklama:
Mücahede ve riyazet, benliğin aşılması ve kibirden arınmayı ifade eder. Yesevî burada müridin içsel çilesini anlatır.

Kur'an ve Sünnet:

- "İnsanı en iyi şekilde imtihan eden Allah'tır."
- Nefs terbiyesi, sufilerin temel uygulamasıdır

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefs terbiyesi
- Benliğin aşılması
- Kibirden uzaklaşmak

---

8. Kıta

Orijinal:
İşte budur erenlerin yaptığı
Tâliplere “bunu bilin” dediği,
Doğru sözdür yoktur bunun eksiği,
Cân kulak kesilip, duyması gerek.

Günümüz Türkçesi:
İşte erenlerin yaptığı budur,
Tâliplere “bunu bilin” dedikleri,
Doğru ve eksiksiz bir sözdür,
Müridin kulak kesilip dikkatle duyması gerekir.

Açıklama:
Yesevî, erenlerin yol gösterisini özetler: mücahede, irade, teslimiyet, riyazet ve şeriata bağlılık. Mürid, bunları dikkatle öğrenmeli.

Kur’an ve Sünnet:

- “Hakkı söyleyin, doğru yolu gösterin.”
- Sufi öğretisinde uyarı ve öğüt önemli

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Erenlerin öğütlerini dinlemek
- Manevi eğitimin ciddiyeti
- Öğretinin uygulanması gerekir

---

9. Kıta

Orijinal:
Sadakatle bunu kabul edenler,
Gece gündüz sabitkadem gidenler,
Geceleri zikreylese erenler,
Erenlerden himmet beklemek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Sadakatle bu yolu kabul edenler,
Gece gündüz sabırla ilerleyenler,
Geceleri zikre dalan erenler,
Erenlerden yardım ve destek beklemelidir.

Açıklama:
Yesevî, manevi yolda ilerlemenin yalnızca bilmekle değil, sabır, devamlılık ve gece ibadetleriyle mümkün olduğunu vurgular. Erenlerden himmet (manevi destek) almak, müridin yolunu kolaylaştırır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Sabredenleri müjdele." (Bakara, 155)
- Peygamberimizin gece ibadetleri (teheccüd) örneği

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sabır ve süreklilik
- Gece ibadetlerinin önemi
- Manevi rehberlerden destek almak

---

10. Kıta

Orijinal:
Bu yollara iradesiz girilmez,
Hedefine inâbesiz varılmaz,
Yarım nefes icâzetsiz alınmaz,
Müritlerin vasfı bu olmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Bu yollara irade sahibi olmadan girilemez,
Hedefe sadakat ve bağlılık olmadan varılamaz,
Hiçbir adım icazetsiz atılamaz,
Müritlerin özelliği budur.

Açıklama:
Müridin irade sahibi olması, kararlılıkla hedefe yönelmesi ve icazetsiz hareket etmemesi şarttır. Bu, sufilerin disiplinli yolculuğunun temel prensibidir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'a ve Resûlüne itaat edin." (Nisa, 59)
- Tasavvufta müridin mürşide bağlanması

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Disiplin ve irade
- İcazet ve rehberin önemi
- Manevi yolculukta sorumluluk

11. Kıta

Orijinal:
Bu yollara giren bel bağlayacak,
Hoca Ahmed kul olup ağlayacak,
İhlas ile Mevlâ'sına varacak,
Dostlara teveccüh eylemek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Bu yola giren kişi, yoluna güvenmelidir,
Hoca Ahmed gibi kul olarak ağlamalı,
İhlasla Rabbine ulaşmalıdır,
Dostlara hürmet ve teveccüh göstermelidir.

Açıklama:
Manevi yol, güven, teslimiyet ve ihlas ister. Dostlara tevazu ve saygı göstermek de, müridin sosyal ve ahlaki görevlerindendir.

Kur'an ve Sünnet:

- "İhlaslı kulluk" (Müslim)
- Peygamberin sadık sahabelere gösterdiği tevazu ve hürmet

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İhlas ve teslimiyet
- Manevi yolculukta tevazu
- Dost ve mürşide hürmet

---

12. Kıta

Orijinal:
Her kim ki iş bu yola girer olsa,
Tövbe edip kul huzuruna gelse,
Rahmân'ın cemâlini görür olsa,
Kul Ahmed'in cübbesin giymek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Bu yola giren herkes,
Tövbe ederek Allah huzuruna gelmeli,
Rahman'ın cemalini görmeli,
Ve Hoca Ahmed'in manevi örtüsünü giymelidir.

Açıklama:
Tövbe, Allah'a yönelme ve manevi otoriteye bağlanma, sufilerin yolunda zorunludur. Cübbe, manevi sorumluluk ve iradeyi sembolize eder.

Kur'an ve Sünnet:

- "Tövbe edenleri kabul ederim." (Hûd, 90)
- Sufilerin mürşidlerine bağlanmaları ve icazet alması

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tövbe ve Allah'a yöneliş
- Manevi irade ve sorumluluk
- Mürşid ile bağlantı

Hikmet 75 *Cemâlin Gördüm Dostlar!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Âşıklardan kim bilir, şeriat ahkâmını,
İşte o zat müdriktir, tarikat makamını.
Tanzim eder tarikat işini, mekânını,
Hakikat deryâsına, gönülden dalar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Âşık olanlardan hangisi şeriat kurallarını bilir,
İşte o kişi hakikatte bilgindir ve tarikat makamına ulaşır.
Tarikat işlerini düzenler ve yerini bilir,
Hakikat denizine gönülden dalar.

Açıklama:
Yesevî, şeriatın bilgisi olmadan tarikat yolunda ilerlemenin mümkün olmadığını vurgular. Hakikat denizi, sabır, ihlas ve gönül adanmasıyla keşfedilir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'a itaat edin, Resulüne itaat edin." (Nisa, 59)
- Peygamberimizin sahabelere rehberlik örnekleri

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeriat bilgisi tarikat için temel
- Hakikate gönülden bağlılık

- Manevi düzen ve disiplin

---

2. Kıta

Orijinal:
Gece-gündüz uyuyup, Cemâlu'llâh görülmez,
Temiz aşksız, sevdâsız, bu yollarda yürünmez.
Hakikat deryâsının, tehlikesi bilinmez,
Yatmadan, uyumadan, cemâlin görür dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gece-gündüz uyuyup Rabb'in cemalini göremezsin,
Aşksız ve sevgisiz bu yolda ilerlenmez.
Hakikat denizinin tehlikeleri bilinmez,
Seherleri ve ibadeti terk etmeyenler cemali görür.

Açıklama:
Manevi yol zahmetlidir; uykusuz ibadet ve aşk ile ancak gerçek murad görülür.

Kur'an ve Sünnet:

- "Geceleri namaz kıl, çünkü insanlar yorgun olur, gönüller uyanık kalır." (Teheccüd uygulaması)
- Peygamberimizin gece ibadetleri

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk ve sevgi olmadan manevi yolculuk olmaz
- Hakikate ulaşmak emek ister

---

3. Kıta

Orijinal:
Ey âşık bu dünyada, sıkıntı ve elem çek,
Elemi rahatlık bil, bu hakikattir, gerçek.
"Hû" sohbeti nerde var, dervişler orda gerek,
Âşıklar muradına, menzile ersin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey âşık, bu dünyada sıkıntı çek,
Rahatlık görme, çünkü hakikat budur.
"Hû" zikrinin olduğu yerde derviş ol,
Âşıklar muradına ve menziline ulaşır.

Açıklama:
Yesevî burada, sıkıntı ve zorluk çekmeden hakikate erilemeyeceğini, manevi yolda sabır ve disiplinin şart olduğunu vurgular.

Kur'an ve Sünnet:

- "Her zorlukla beraber kolaylık vardır." (İnşirah, 6)
- Sufi uygulamalarında sıkıntıya sabretmek

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sıkıntı ve zorluk, manevi olgunlaşmanın şartıdır
- "Hû" zikrinin önemi

---

4. Kıta

Orijinal:
Kaygı, elem, sıkıntı, bu yolun gıdasıdır,
Kedere sabredenin, muini Mevlâ'sıdır.
Seherlerde ağlamak, ezkârın cilasıdır,
"Hû" diyen bu dünyadan, gelip gidecek dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kaygı ve sıkıntı bu yolun besinidir,
Kedere sabredenin yardımcısı Allah'tır.
Seher vakti ağlamak ve ezkâr, gönül cilasıdır,
"Hû" diyen dostlar bu dünyadan geçip gider.

Açıklama:
Zorluk ve elem, manevi yolun besinidir; sabır ve seher ibadeti ile kalp temizlenir.

Kur'an ve Sünnet:

- "Sabredenler mükafatlandırılır." (Bakara, 155)
- Seher ibadetinin fazileti

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sıkıntıya sabretmek
- Seher ibadetinin ve zikrin önemi

---

5. Kıta

Orijinal:
Hak cemâlini görür, gönül ile ağlayan,
Kula Rabb'in ihsânı, Cemâlu'llâh armağan,
Kılavuzsuz gidilmez bu yollar çetin, yaman,
Yola çıkan menzile bil ki ulaşır dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Cemali gören, gönlü ile ağlayandır,
Allah'ın ihsanı ona cemali verir.
Bu yollar kılavuzsuz gidilmez,
Yola çıkan muradına ulaşır.

Açıklama:
Yesevî, hakikati görmek için kalpten bağlılık ve ağlamanın, ayrıca rehberin gerekliliğinin altını çizer.

Kur'an ve Sünnet:

- "Kulların en hayırlısı Allah'a yönelenlerdir."
- Mürşide bağlanmanın önemi

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gönülden bağlılık
- Manevi rehberin gerekliliği

---

6. Kıta

Orijinal:
"Vah!" ömrüm geldi-geçti, bilmedim câhil kaldım,
Dünyanın zevklerine ne de gâfil aldandım!
Dini arkaya atıp, dünya işine daldım,
Yarın bilmem ki hâlim nice olacak dostlar?

Günümüz Türkçesi:
"Ah!" ömrüm geçti, farkında olmadan boş kaldım,
Dünya zevklerine aldanıp dini ihmal ettim,
Yarın hâlimin ne olacağını bilmem.

Açıklama:
Yesevî burada dünyaya kapılmanın, manevi ihmalin tehlikesini anlatır; ömür hızlı geçer ve insan hesap verecektir.

Kur’an ve Sünnet:

- “İnsan kendi nefsine zarardır.” (Kasas, 77)
- Hayatın kısa olduğu ve hesap günü uyarısı

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya aldatıcıdır
- Hesap günü için hazırlık şart

---

7. Kıta

Orijinal:
Muhabbet şarabını içip de tatmayanlar,
Bâyezîd gibi her gün cânını satmayanlar,
Bu dünya lezzetinin tadından geçmeyenler,
Hayvandan da beterdir, böyle biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkının şarabını tatmayanlar,
Bâyezîd gibi kendini Allah yoluna adayanlar,
Dünya lezzetlerinden uzak olanlar,
Hayvandan daha aşağıdır, bunu bilin.

Açıklama:
Manevi aşkı tatmayan ve Allah yolunda kendini feda etmeyen kişi, hakikatte gerçekte eksiktir.

Kur’an ve Sünnet:

- “İman edenler, Allah yolunda canlarını feda ederler.” (Ali İmran, 169)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi aşkı tatmak ve fedakarlık

---

8. Kıta

Orijinal:
Âşıksan aşk yoluna atmalısın adımı,
Edhem gibi terk eyle dünyadan muradını,
Dünya için gam çekme, önemseme tadını,
Kıyamet günü cezâ verilecektir dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey âşık, aşk yoluna adım atmalı,
Edhem gibi dünyayı terk etmelisin,

Dünya için üzüntü çekme, önemseme,
Kıyamet günü cezalandırılacaksın.

Açıklama:
Dünya sevgisi manevi yolda engeldir; aşk yoluna adım atan kişi, dünyaya bağlanmamalıdır.

Kur'an ve Sünnet:

- "Dünya hayatı, aldatıcı bir oyun ve eğlencedir." (Al-i İmran, 185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya bağlarından uzak durmak
- Manevi yol için fedakarlık

---

9. Kıta

Orijinal:
Sır şarabını içen âşık kendini bilmez,
Dünya lezzetlerine o asla önem vermez,
Yüz bin nasihat alsa, ona iltifat etmez,
"Vâ şevkâ!" der kendinden geçer de gider dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Sır aşkının şarabını içen âşık, kendini unutur,
Dünya lezzetlerine önem vermez,
Yüz bin nasihat alsa bile ilgilenmez,
Aşkla kendinden geçer.

Açıklama:
Hak aşkına dalmış kişi, dünyadan tamamen kopar ve kendini kaybeder; hakikat yolunun zirvesine erer.

Kur'an ve Sünnet:

- "Allah'ı ananların kalpleri huzur bulur." (Ra'd, 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkına kendini kaybetmek
- Dünya bağlılıklarından kurtulmak

---

10. Kıta

Orijinal:
“Elest” gününde Allâh kendi nidâ eyledi,
“Kâlû belâ” diyerek, ruhlar da cevap verdi.
Hazrete doğru ruhlar, uçup huzura geldi,
İşte böyle âşıklar, cemâlin görür dostlar!

Günümüz Türkçesi:
“Elest” gününde Allah, kendi çağrısını yaptı,
Ruhlar “Evet, bize Rabbimizdir” diyerek cevap verdi.
Ruhlar O’na doğru uçarak huzura gelir,
İşte bu âşıklar cemali görür.

Açıklama:
Elest günü, insanın Rabbine verdiği söz ve ruhun ona yönelişi, aşıkların maneviyatında simgeseldir.

Kur’an ve Sünnet:

- “Elestü bi Rabbikum?” (Araf, 172)
- Ruhun Allah’a yönelmesi

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi sözün önemi
- Rabbine yönelme ve cemali görmek

---

11. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed âşıksan gel terk eyle dünyayı,
Ahirette mesutsun, memnun etsen Mevlâ’yı.
Gir erenler bağına, bul orada sevdâyı,
Muradına kavuşur, hizmet edenler dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, eğer âşıksan, dünyayı terk et,
Ahirette mesut ol, Allah’ı memnun et.
Erenler bahçesine gir, orada aşkı bul,
Muradına ulaşan, hizmet edenlerdir.

Açıklama:
Dünya bağlarından uzaklaşan, Allah’a bağlı ve erenlerin yolunda olanlar gerçek muradına ulaşır.

Kur’an ve Sünnet:

- “Ahireti tercih edenler kazanır.” (Ali İmran, 14)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya bağlarından uzaklaşmak
- Allah’a hizmet ve erenlerin yolunu takip etmek

Hikmet 76 *Saçar Dostlar!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Gelin Allâh zikrini dâim diyelim dostlar,
Zikrullâh ile coşup, hep inleyelim dostlar!
Gelin her an tövbeye, pişman olalım dostlar,
Lain şeytan teninden, kaçsın, defolsun dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Haydi dostlar, Allah’ı sürekli zikredelim;
Allah’ı anarak coşalım ve içten içe inleyelim!
Haydi her an tövbe edelim, pişmanlıkla yalvaralım;
Lanete uğramış şeytan bedenimizden kaçıp defolsun!

Açıklama:
Bu kıta, zikrin sadece dil ile değil, kalbin yanışıyla yapılmasını öğütler. Gerçek zikir, nefsi eritip gönülde Allah’tan başkasını bırakmamaktır. Tövbe ise insanı arındırır, şeytanın nüfuz edeceği kapıları kapatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Beni anın ki ben de sizi anayım.” (Bakara 152)
– “Ey iman edenler! Allah’ı çokça zikredin.” (Ahzab 41)
– Peygamber Efendimiz (sav): “Şeytan, zikreden kalpten uzaklaşır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zikir; kalbi nurla doldurur, nefsi daraltır.
– Tövbe sürekli olmalıdır.
– Şeytandan korunmanın yolu Allah’ı anmaktır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Şeytan aleyhi'l-lane, düşmandır hazır olun,
Gece-gündüz Allâh de, erenler hazır olun,
Dar kabrine girince, nurlarına gark olun,
Melekler Hak nurunu, yüzüne saçar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Lanete uğramış şeytan düşmandır; uyanık olun!
Gece gündüz Allah'ı zikredin ey erenler!
Dar kabre girdiğinizde o nurla dolun,
Melekler Allah'ın nurunu yüzünüze saçar dostlar!

Açıklama:
Kul dünyada Allah'ı zikrederse kabirde yalnız kalmaz. Meleklerin dostluğu ile karşılaşır. Zikir, dünyadan kabre taşınan bir ışıktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Şeytan sizin düşmanınızdır, siz de onu düşman edinin." (Fatır 6)
– Hadis: "Kul kabrine konduğunda mümin ise kabri genişletilir ve nurlandırılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kabir karanlığı dünyadaki amellerle aydınlanır.
– Şeytana karşı teyakkuz hâli şarttır.
– Zikir ehline kabirde nur vardır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Allâh nuru kabrini pür nur aydın kılınca,
Melekler saf saf olup, huzurunda durunca,
Mü'minler anı görüp sana hayrân kalınca,
Bu âlemin nurundan, kul olan geçer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın nuru kabri tamamen aydınlatınca,
Melekler saf saf olup huzurunda durunca,
Müminler bunu görüp sana hayran kalınca,
Bu dünyanın nurundan kul olan geçer dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, kabirdeki manevi güzelliği ve ruhun huzur bulmasını anlatır. Dünyadaki ışık geçici, kabirdeki ışık ise Rabbânîdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah göklerin ve yerin nurudur.” (Nur 35)
– Hadis: “Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçe ya da cehennem çukurlarından bir çukurdur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyanın parıltısı geçicidir, ahiretin nuru kalıcıdır.
– Melekler müminin dostudur.
– Kulun gerçek hayranlığı Allah’a yönelmelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Yedi adım atınca, Münker-Nekir gelirler,
Huzuruna o kulun heybet ile girerler,
Gözleri çakmak çakmak, ateş gibi dönerler,
Nurunu görüp ona, saygı gösterir dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kul kabrinde yedi adım atınca Münker-Nekir gelir,
Karşısına heybetle dururlar,
Gözleri çakmak gibi çakar, ateş gibi döner,
Ama o kulun nurunu görüp saygı gösterirler dostlar!

Açıklama:
Münker-Nekir sorgu melekleridir. Korkutucudurlar; fakat Müminin nurlu hali onları bile yumuşatır. Amelin nuru, sorgu anında koruyucudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– Hadis: “Münker ve Nekir sorgu için gelir ve ‘Rabbin kim?’ diye sorarlar.”
– Ayet: “O gün bazı yüzler aydınlıktır.” (Abese 38–39)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Amel nuru kabirde savunma olur.
– Sorulacak ilk mesele iman ve Rab’dir.
– Melekler nurdan etkilenirler.

---

4. Kıta

Orijinal:
Tüm ruhlar toplu gelir Cenab-ı mübarek’e,
İnsanlar meşgul olur, Allâh’ım Tebarek’e,

Dua edip dönerler aniden, yekten yek'e,
Cümle ruhlar sevinip, kucaklaşırmış dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Bütün ruhlar mübarek olan Rabb'e topluca gelirler,
İnsanlar Allah Tebarek'le meşgul olurlar,
Dua eder, bir hâlden diğer hâle dönerler,
Bütün ruhlar sevinip birbirini kucaklarmış dostlar!

Açıklama:
Burada öldükten sonraki ruhların buluşması tasvir edilir. Allah'a yakınlık ruhlar için en büyük bayramdır. Kardeşlik ve sevgi ahirette daha saf ve gerçektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "O gün mümin erkek ve kadınları, imanlarının nuru koşar halde görürsün." (Hadid 12)
– Hadis: "Ruhlar topluluk topluluktur; birbirine yakın olanlar kaynaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ruhların dostluğu dünyadan daha hakikidir.
– Gerçek kavuşma ahirette gerçekleşir.
– Dua ruhu arındırır ve hâlden hâle yükseltir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Münker-Nekir nurunu görüp de hayrân olur,
Din-i İslâm, hayr, ihsân, hepisi hazır olur,
Münker-Nekir, firdevsten güzel kokular alır,
Huriler ipek biçip giyer, kuşanır dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Münker-Nekir onun nurunu görüp hayran kalırlar,
İslam dini, hayır ve ihsan hazır olur,
Münker-Nekir cennetten güzel kokular getirir,
Huriler ise ipekten elbiseler hazırlar dostlar!

Açıklama:
Burada müminin sorgu anından sonra nail olacağı mükâfat betimlenir. Hakiki iman sahibi için cennetin işaretleri görünmeye başlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Onlar için altından ırmaklar akan cennetler vardır." (Bakara 25)
– "Orada nefislerin arzu ettiği ve gözlerin hoşlandığı her şey vardır." (Zuhruf 71)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kabirden itibaren mükâfat başlar.

– İhsan sahibi olmak (Allah'ı görüyormuş gibi yaşamak) cennete hazırlıktır.
– Ebedî ödül imanla kazanılır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Münker-Nekir sormadan kalkıp feryâd edince,
Gözyaşını akıtıp, yanağın süsleyince,
Hak sözünü söyleyip, cânın kurbân edince,
Kanatlanıp semaya uçar olurlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Münker-Nekir sormadan o kul ağlayınca,
Gözyaşları yanağını süsleyince,
Hak sözünü söyleyip canını feda edince,
Melekler kanatlanıp semaya yükselirlermiş dostlar!

Açıklama:
Bu, müminin kabirdeki teslimiyet ve hakikati ifade etme hâlidir. O kadar samimi ve ağlayarak imanını ifade eder ki, melekler artık sorgulamaya gerek duymaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)
– Hadis: "Gözyaşıyla yapılan tövbe ateşi söndürür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gözyaşı ve pişmanlık makbuldür.
– İçten iman ifadesi her şeyin üstündedir.
– Samimi kul meleklerin hürmetini kazanır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Nidâ gelir Rabbinden ;"niçin böyle ağladın?
Has kulumdan kabirde neleri sorguladın?
Ey edepsiz, duydun da, söyle sen ne anladın?"
Münker-Nekir sağ-sola, kaçar da gider dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Rabbin nida eder: "Niçin böyle ağladın?
Benim sevgili kulumdan kabirde neyi sorguladın?
Ey edepsiz melek, işittin de ne anladın?"
Bunun üzerine Münker-Nekir sağa sola kaçıp gider dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, Allah ile mümin arasında özel bir yakınlığı ifade eder. Kulun samimi gözyaşı, meleklerin dahi konuşma hakkını elinden alır. Artık sorgu değil, şefaat devreye girer. Rabb, sevgili kuluna merhamet eder ve onu himaye eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah müminlere karşı çok merhametlidir." (Ahzab 43)
– Hadis: "Allah Teâlâ bir kulu severse Cebrail'e: 'Ben falanı seviyorum, sen de sev' der."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'ın sevgili kulları vardır.
– Gözyaşı, yakarış ve samimiyet haktır.
– Gerçek ihlas, sorguyu susturur.

---

9. Kıta

Orijinal:
Gitse-dursa, yatsa-kalksa benim yâdım,
Kulum azat olmuş, eline almış berâtım,
Böyle kulun avıyım ben, o da avcım,
Yapmış, etmiş günâhları siler dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Giderken-dururken, yatarken-kalkarken beni anan kulum,
Özgür olur; eline berat (kurtuluş belgesi) verilmiştir.
Ben böyle kulun avıyım, o da avcım,
Yaptığı günahları silerim dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, sürekli Allah'ı zikreden kulun Allah'ın sevgisini kazanacağını ifade eder. "Ben onun avıyım'' demek, "Onu seviyorum, onun peşindeyim" demektir. Böyle kul hem dünyada hem kabirde affa uğrar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerindeyken Allah'ı zikrederler." (Âl-i İmrân 191)
– Hadis: "Allah'ı çok zikredenin günahları dökülür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zikrin sürekli olması gerekir.
– Allah'a kul olmak özgürlüktür.
– Samimi kulun günahları silinir.

---

11. Kıta

Orijinal:
“Bi-hamdi’llâh, iyi geldi, biz kurtulduk,
Kabr içinde her azaptan fâriğ olduk,
Kaç senedir ölü idik, biz dirildik,”
Dua edip Hakk’a elin açar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
“Allah’a hamdolsun, iyi oldu, biz kurtulduk,
Kabirdeki tüm azaplardan kurtulduk,
Kaç senedir ölüydük, şimdi dirildik,”
diyerek Hakk’a yönelip dua ederler dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, kabirde sıkıntı yaşayan ruhların beraat ve affın gelmesiyle huzura kavuşmasını tasvir eder. Diriliş ruhîdir — Allah’ın rahmetiyle yeniden can bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Ölü iken dirilttiğimiz ve kendisine bir nur verdiğimiz kimse…” (En’âm 122)
– Hadis: “Kul tövbe ettiğinde Allah onun kalbini diriltir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi diriliş Allah’ın rahmetiyle gelir.
– Affedilme ruhu özgürleştirir.
– Kabir azabı mümin için geçici olabilir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Günâhların Hak affedip, nazar kılar,
Sağda-solda yatanları şâkir kılar,
Ondan sonra tüm ervâhı hazır kılar,
Kabristana Hak rahmetin saçar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah günahları affedip, rahmetle bakar,
Sağda-solda yatan ruhları şükreden yapar,
Sonra tüm ruhları huzuruna toplar,
Allah kabristana rahmetini saçar dostlar!

Açıklama:
Allah’ın affı yalnız bir kul için değil, birçok ruh için umumi rahmettir. Bazen bir salih kimsenin bereketiyle kabristan genel bir rahmete uğrar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Rahmetim her şeyi kuşatmıştır.” (A’râf 156)
– Hadis: “Bir salih kişi yüzünden, etrafındakilere de rahmet iner.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah’ın rahmeti geniştir.
– Bir kulun iyiliği başkalarına da bereket verir.
– Tevbe ve şükür ruhların yükselmesini sağlar.

---

12. Kıta

Orijinal:
Münker-Nekir ağlayıp der; “Sen bilirsin,
Zâtı Yüce, her ne yapsan Sen yaparsın,
Lütf edersen yolsuzlara yol verirsin.”
Secde edip, şükür dilin açar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Münker-Nekir ağlayarak der ki: “Sen bilirsin,
Ey Yüce Zat, ne yaparsan hikmetledir,
Lütfedersen yolsuzlara yol gösterirsin.”
Secde edip şükür dilleri açılır dostlar!

Açıklama:
Burada melekler bile Allah’ın mutlak kudreti karşısında teslimiyet gösterir. Hüküm yalnız Allah’a aittir. Merhametin kaynağı da, yol gösterenin de O olduğu ifade edilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Hüküm yalnız Allah’ındır.” (Yusuf 40)
– “Allah dilediğine hidayet eder.” (Bakara 213)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Melekler bile Allah’ın emrine teslimdir.
– Hidayet yalnız Allah’ın lütfudur.
– Şükür secdeyle birleşir.

---

13. Kıta

Orijinal:
“Lâ ilâhe illallâh”a şeydâ olan,
Didâr için bu dünyada rüsvâ olan,
Dünya satıp, ahireti satın alan,
Havz-ı Kevser şarabından içer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
“Lâ ilâhe illallâh” aşkıyla yanıp tutuşan,
Allah’ın cemalini görmek için dünyada rezil olmayı bile göze alan,
Dünyayı satıp ahireti satın alan,
Kevser havuzundan içer dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, dünyaya değil Allah’a yönelmiş âşığın hâlini anlatır. Dünyanın malını terk edip ahiret için yaşayan kişi Kevser’le ödüllendirilir. Rüsvâ olmak — insanlar tarafından ayıplanmak demektir; bu, Allah yolunda değersizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’ın rızası, hepsinden büyüktür.” (Tevbe 72)
– Hadis: “Havzım Kevser’dir; ondan içen artık hiç susamaz.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tevhid aşkı kişiyi dönüştürür.
– İnsanların ayıplaması hak yolunda önemsizdir.
– Ahireti tercih edenin ödülü Kevser’dir.

---

14. Kıta

Orijinal:
Ezelde Hak takdir etmişse cemâli,
Yüz bin şeytan kastetse de yok zevâli,
Günden güne ziyad olur kâl u hâli,
Bilge olup, Hak yolunu açar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah ezelde kuluna güzellik ve ihsan takdir etmişse,
Yüz bin şeytan saldırsa da o lütuf yok olmaz,
O kulun hali ve sözü günden güne artar,
Bilgeleşir, Hakk’ın yolunu insanlara açar dostlar!

Açıklama:
Bu kıta ilahî takdir vurgusunu yapar: Allah’ın kuluna verdiği nur ve ihsan şeytanın hilesinden etkilenmez. Zaman geçtikçe kalp daha da saflaşır, hikmet artar ve o kişi başkalarına da rehber olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah dilediğine nur verir.” (Nur 35)
– “Allah kime hayır murad ederse onu dinde derin anlayış sahibi kılar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah’ın verdiği nur yok edilemez.

– Manevi hikmet zamanla artar.
– Bilge olan Hak yolunu başkalarına da açar.

---

15. Kıta

Orijinal:
Muhabbet meydanında cevelân eden,
Hakikat deryâsından cevher edinen,
Marifetin metaını gönlüne veren,
Gitse-dursa, inci-cevher saçar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Sevgi meydanında dolaşan,
Hakikat denizinden manevi cevherler çıkaran,
Marifet denilen ilmi kalbine yerleştiren kimse,
Giderken-dururken çevresine inci ve cevher saçar dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, gerçek bir arifin hâlini anlatır. O kimse bilgi dağıtmaz—**hal** dağıtır. Bilgisi ilimden değil, marifettendir; okuduklarından değil **yaşadıklarından doğar**.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın zikriyle kalpler huzur bulur." (Ra'd 28)
– Hz. Ali: "İlim öğrenmekle değil, yaşamayla olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat bilgisi kalbe yerleşince davranışlara yansır.
– Hakiki marifet yaşayan bir bilgidir.
– Arif, bulunduğu her yere bereket yayar.

---

16. Kıta

Orijinal:
Âşık olur, Hakk'a cânın kurbân etse,
Zikirle kükreyerek seherde kalksa,
Erenlerden feyz-i futuh tam alsa,
Sultan olup, inci-cevher saçar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah'a âşık olur ve canını O'na feda ederse,
Sabah vakti zikirle coşarak kalkarsa,
Erenlerden tam feyz (ruhani açılış) alırsa,
Ruh sultanı olur ve çevresine inci-cevher saçar dostlar!

Açıklama:
Burada “sultanlık” dünya sultanlığı değildir. Nefis sultanlığıdır — gönül sultanlığıdır. Seher vaktindeki zikir özellikle önemlidir; o an ruh berraktır ve Allah’a yakındır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Rabbinin adını an ve bütün gönlünle O’na yönel.” (Müzzemmil 8)
– “Seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi.” (Zariyat 18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Seher vakti zikri ruhu olgunlaştırır.
– Erenlerin sohbeti manevi yükseliş sağlar.
– Nefsine hükmeden gerçek sultandır.

---

17. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla’yı bulan kul, burda durmaz,
“Şeyhim” diye dava edip, laflar etmez,
Nere varsa fakir-miskin, dükkân kurmaz,
Garip olup, virâneye göçer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah’ı bulan kul burada durmaz,
Ben şeyhim diye iddia etmez,
Nerede fakir ve miskin varsa orada ticaret yapmaz,
Garip olur, ıssız yerlere çekilir dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, gerçek irfan sahibinin gösterişten, iddiadan kaçtığını ifade eder. “Şeyhim!” demez. Hakk’a yakın olan kişi insanlar içinde görünür ama görünmez olur—**garip** ve **mütevazı** olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Mütevazı olanı Allah yükseltir.” (Hadis)
– “Riya yapanın ameli boşa çıkar.” (Maide 27 mefhumu)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki veliler iddia ve gösterişten kaçınır.
– Manevi büyüklük tevazu ile olur.
– Hak yolunun yolcusu sessiz ve derûnîdir.

---

18. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed, nefsten büyük belâ olmaz,
Yer ve göğü lokma yapsan, asla doymaz,
Toprak olup yerde yatsan kâfir olmaz,
Nefsi ölen hurileri kucaklar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Nefisten büyük bela yoktur,
Yeri-göğü lokma yapsan yine doymaz,
Toprak olup yerde kalsan kâfir olmazsın,
Nefsini öldüren ise cennet hurilerine kavuşur dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, tasavvufun merkezini işaret eder: en büyük düşman şeytan değil, **nefstir**. Nefsi öldürmek, onu yok etmek değil—**dizginlemek, terbiye etmek** demektir. Nefsin terbiyesi cennet kapısını açar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems 9)
– "Gerçek mücahit, nefsine karşı mücadele edendir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– En büyük düşman nefistir.
– Nefsin arzuları sonsuzdur, doymaz.
– Nefsini terbiye eden cennetle ödüllendirilir.

Hikmet 77 *Aşkla Söyleyin!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Yolunu arıyorum, Bir'im, Var'ım, Yaratan'ım!
Yollarından sakının, alametli şeytanın.
Siz aşkın şarabından ihlas ile içiniz,
Hay zikrini gönülden, aşkla söyleyin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey benim Bir olan Rabbim, varlığım, yaratıcım!
Şeytanın işaretli yollarından sakının.
Aşkın şarabından içip, gönülden halis bir sevgiyle,
"Hay" zikrini aşkla söyleyin dostlar!

Açıklama:
Kul, hakikati arayışı içinde Rabbini "Bir'im", "Var'ım" diye hitap ederek O'na yakınlık duyar. Şeytanın kandırıcı yollarına karşı ilahi aşk ile korunma tavsiye edilir. "Hay", Allah'ın diri olan, hayat veren ismi olup, zikredilen ruhun dirilmesi demektir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Şüphesiz ki şeytan sizin için açık bir düşmandır." (Bakara 168)
- "Unuttuğunda Rabbini zikret." (Kehf 24)
- Allah Resûlü: "İmanınızı la ilahe illallah diyerek yenileyin." (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat arayışı samimiyet ister.
- Şeytana karşı en güçlü silah zikirdir.
- Aşk ve ihlas, zikri diri ve etkili kılar.

---

2. Kıta

Orijinal:
Aşk şarabını içip, "Hayy!" zikrini söyleyen,
Yol üstüne baş koyup, onu toprak eyleyen,
Allâh için hâl harap, bağrın kebap eyleyen,
Hay zikrini gönülden, aşkla söyleyin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşk sarhoşluğuyla "Hay" zikrini söyleyen,
Canını yol üzerine koyup kendi nefsini yok eden,
Allah için kendini harap edip, gönlü yanan,
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyin dostlar!

Açıklama:
Bu kıtada nefsin kırılması, benliğin erimesi, "toprak olmak" kavramıyla anlatılır. Hak yolundaki kişinin en büyük mücadelesi kendi nefsinedir. Aşkın ateşiyle yanmak, Allah'ın sevgisiyle arınmaktır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems 9)
- Peygamber Efendimiz: "Gerçek mücahid, nefsine karşı cihad eden kimsedir." (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'a yakınlık nefsi terbiye ile mümkündür.

- Toprak gibi olmak—yani alçakgönüllülük—hakikat yoludur.
- Zikir, gönlü yakarak arındırır.

---

3. Kıta

Orijinal:
İlahî! Eşiğine, başım koyup ağlasam,
Halkadaki zâkirin ben de içinde olsam.
Zikr ile o sohbetten, inci mercânlar dizsem,
Hay zikrini gönülden, aşkla söyleyin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ım! Kapına başımı koyup ağlasam,
Zâkirlerin bulunduğu halka içinde yer alsam.
Zikir sohbetlerinden inci ve mercanlar toplasam,
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyin dostlar!

Açıklama:
Zikir meclisi, manevi hâzinenin toplandığı yerdir. Oradan alınan feyz, mercanlara ve incilere benzetilmiştir. Tasavvuf, cemaatle yapılan zikir meclislerinin gönlü arıtmasına vurgu yapar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı çokça zikreden erkekler ve kadınlar... Allah onlar için mağfiret ve büyük bir mükafat hazırlamıştır." (Ahzab 35)
- Hadis: "Bir topluluk Allah'ı zikretmek için bir araya gelirse... üzerine sekinet iner." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ın huzurunda gözyaşı bir arınmadır.
- Zikir meclisi ruha şifa verir.
- Sohbet, müridin ilerlemesinde büyük bir nimettir.

---

4. Kıta

Orijinal:
İlmini ketm eylemiş, amelsiz olan âlim,
Ölüp kabre varınca, cânın yanar mı zâlim?
Allâh, Resul, din deyip, perişan ise hâlim,
Hay zikrini gönülden, aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
İlmini gizleyip buna göre amel etmeyen âlim,
Ölüp kabre vardığında canı yanar mı ey zalim?
Allah, Resul ve din deyip hâli perişansa,
Hay zikrini gönülden aşkla diyelim dostlar!

Açıklama:
Bilmek yetmez—bilgi amel ile birleşmelidir. İlim sahibi olduğu halde gereğini yapmayan kişi, ilmi kendisine fayda vermez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Yapmadığınız şeyi niçin söylüyorsunuz?" (Saf 2)
- Hadis: "İlim, kendisiyle amel edilendir." (Darimi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlmin değeri amel ile tamam olur.
- Yalnızca söz ile din yaşanmaz.
- Kabirde ilim değil, amel konuşur.

---

5. Kıta

Orijinal:
Münker-Nekir varınca, "Rabbin kimdir?" sorunca,
Faydasız ilimlerin bir kârı olmayınca,
Amelsiz, itaatsiz, ortalıkta kalınca,
Hay zikrini gönülden, aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Münker ve Nekir gelip "Rabbin kimdir?" diye sorunca,
Faydasız bilgi hiçbir işe yaramayınca,
Amelsiz ve itaatsiz olarak ortada kalınca,
Hay zikrini gönülden aşkla diyelim dostlar!

Açıklama:
Kabir sorgusunda ezberlenen bilgiler değil, yaşanan iman ortaya çıkar. "Rabbim Allah'tır" sözünü dil değil, kalp söyler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah, iman edenleri dünya hayatında da ahirette de sağlam sözle sabit kılar." (İbrahim 27)
- Kabir sorgusuna dair rivayetler (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Faydasız bilgi yük olur.
- Kabirde kalp konuşur.
- Gerçek iman yaşanan imandır.

---

6. Kıta

Orijinal:
“Allâh!” diyen zâkirin, ağzı ve dili baldır.
Allâh ile halvette, o ne güzel bir hâldir!
İlmiyle âmiline böyle lütuflar vardır,
Hay zikrini gönülden, aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
“Allah!” diyen zâkirin ağzı ve dili bal gibidir.
Allah ile yalnız kalmak ne güzel bir hâl!
İlimle amel edenlere böyle lütuflar vardır,
Hay zikrini gönülden aşkla diyelim dostlar!

Açıklama:
Allah’ın zikri ruha tatlılık verir; dil bal gibi olur. Halvet—Allah ile baş başa kalmak—müminin en yüksek ruh hâlidir. İlmiyle amel eden kişi manevi ikrama mazhar olur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Kalpler ancak Allah’ın zikriyle huzur bulur.” (Ra’d 28)
- Hadis: “Allah’ı zikredenle zikretmeyen arasındaki fark, diri ile ölü arasındaki fark gibidir.” (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir gönle tat ve huzur verir.
- Allah ile halvette olmak ruhun istirahatidir.
- İlmiyle amel eden, Allah’ın lütfuna erişir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kâlin kandil, hâl fitil, yağı ise gözyaşım,
Taştan kalbe ne desem, kâr etmez arkadaşım.
Yollar üstünde toprak, olsa, çiğnense başım,
Hay zikrini gönülden, aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Sözlerim kandil, hâlim ise fitil, gözyaşım da yağıdır.
Taş gibi kalplilere ne desem fayda etmez.
Yol üstünde toprak olup çiğnensem razıyım,
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyelim dostlar!

Açıklama:
Tasavvufî öğreti sözle değil, hâl ile aktarılır. İnsan gözyaşıyla olgunlaşır. Toprak olmak ise en yüksek tevazudur—ezilmeye razı olmak. Taşlaşmış kalplere söz işlemez; ancak gönül ehline hikmet nüfuz eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Sonra bunun ardından kalpleriniz katılaştı; taş gibi yahut daha da katı." (Bakara 74)
- "Allah tevazu sahibi olana yükseltir." (Hadis — Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gözyaşı bir arınma aracıdır.
- Hakikat sözden çok hâle yansır.
- Tevazu en büyük erdemdir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Aşksız, amelsiz âlim, ne yazık yolda kalır,
Harâm-helâl demeden dünya malını alır.
Kimliksiz fânî ömrü, zâyidir, hebâ olur.
Hay zikrini gönülden, aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşkı olmayan, amel etmeyen âlim yazık ki yolda kalır,
Helâl haram demeden dünya malını toplar,
Böyle bir ömür ziyan olur, boşa gider.
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyelim dostlar!

Açıklama:
Sadece kitap bilgisiyle, ama kalbinde Allah aşkı olmadan hareket eden âlim, gerçek âlim değildir. Dünya malına düşkünlük ilmin nurunu söndürür. Bu tür bir yaşam boşa harcanmış bir hayattır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Bilginin fayda verdiği ilmi artır." (Bakara 269'dan işari mana)
- "Helal bellidir, haram bellidir..." (Hadis — Buhari)

- “İlmin afeti dünya malını sevmektir.” (Tasavvuf geleneği sözü)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlmin temeli aşk ve ameldir.
- Dünya sevgisi imanı zayıflatır.
- Hayat boşa harcanmamalıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Zâhir bozup bâtını, düzelten âlim olsan,
Mahşer günü elinden tutulan insan olsan.
“Vah, yazıklar pişmanım!” deyip yollarda kalsan,
Hay zikrini gönülden, aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Dış görünüşü bozup iç alemini düzelten âlim olsan bile,
Mahşer günü kurtulanlardan olsan,
“Ah yazıklar olsun, pişmanım!” deyip ortada kalırsan...
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyelim dostlar!

Açıklama:
Zâhir (dış) bozulabilir. Önemli olan bâtının (iç âlemin) temiz olmasıdır. Mahşer günü ilahi hakikat ortaya çıktığında pişmanlık fayda vermez. Bu kıta, hayatı ertelemeden yaşamak uyarısıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “O gün kişi ‘Keşke bu hayatım için bir şeyler yapmış olsaydım!’ der.” (Fecr 24)
- “Allah sizin suretinize ve mallarınıza bakmaz; kalbinize ve amellerinize bakar.” (Hadis — Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kalp temizliği esastır.
- Mahşer günü pişmanlık faydasızdır.
- Bugün amel etme günüdür.

---

10. Kıta

Orijinal:
Âlimler namaz kılıp, kulluk ibâdet etse,
Hak'tan korkup mahşerin, keder, tasasın çekse,
Tilavet-i Kur'ân'la, ağlayarak inlese,
Hay zikrini gönülden aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Âlimler namaz kılsa, kulluk edip ibadet etse,
Mahşerin korkusunu içlerinde taşısa,
Kur'an okuyarak ağlasa, inlese...
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyelim dostlar!

Açıklama:
Gerçek âlimler Allah korkusu (takva) sahibi olanlardır. Onlar Kur'an okurken ağlar, ayetlerin ağırlığını hissederler. İbadet ve huşû insanın iç dünyasını yumuşatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'tan kulları içinde ancak alim olanlar korkar." (Fatır 28)
- "Kur'an'ı ağlayarak okuyun." (Hadis — İbn-i Mace)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlmin kemali takvadır.
- Kur'an kalbi yumuşatır.
- İbadet, insana kulluğunu hatırlatır.

---

11. Kıta

Orijinal:
İlmiyle âmil kulun, yaş olur iki gözü,
Er kalkıp seherlerde, aşk ile ağlar özü,
Tutuşur Hak yolunda, doğrudur anın sözü,
Hay zikrini gönülden aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
İlmiyle amel eden kulun gözleri yaşlı olur,
Seher vakti kalkıp aşk ile ağlar,
Allah yolunda yanar, sözü doğrudur,
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyelim dostlar!

Açıklama:
Seher vakti (fecrden önce) Allah'a yakınlığın en yüksek olduğu andır. Âlimin gözyaşı onun

ihlâsıdır. Seherde yapılan tevbe ve zikir makbul olur. Hak yolunda yanan kişi doğru konuşur çünkü kalbiyle konuşur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Onlar seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi." (Zariyat 18)
- "Göz yaşıyla yapılan dua makbuldür." (Rivayet kabilinden tasavvuf sözü)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vakti ilahi rahmet vaktidir.
- Gözyaşı bir kalp yıkamasıdır.
- Hak yolunda olan doğrulukta olur.

---

12. Kıta

Orijinal:
Kâfir nefsin horlansın donsun, ezilsin başı,
Hiç durmasın ağlasın, aksın gözünün yaşı.
Toprak ol, bassın geçsin, ağyarı arkadaşı,
Hay zikrini gönülden aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kâfir nefis aşağılanıp donsun, başı ezilsin,
Durmadan ağlasın, gözyaşı aksın,
Toprak ol, herkes geçsin üzerinden,
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyelim dostlar!

Açıklama:
Tasavvufta "kâfir nefis", Allah'a karşı isyan eden, gururlu nefsi ifade eder. Onu öldürmenin yolu gözyaşı, tövbe ve tevazudur. Topraklaşmak yani alçakgönüllü olmak, nefsi yok eder ve gerçek özgürlüğe ulaştırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems 9)
- "Mümin, mümine karşı alçakgönüllüdür." (Maide 54)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsin kırılması hakikate açılır.
- Tevazu en güçlü silahtır.
- Gerçek kulluk, iç temizliği ile olur.

---

13. Kıta

Orijinal:
Horluk çeken her nefse, Hak Mustafa ümmet der,
Âsi, mücrim olanın dâim tasasın çeker.
Ondan tefeyyüz eden, ona vermesin keder,
Hay zikrini gönülden aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Nefsine hor davranan kimseyi, Allah Resûlü ümmetinden sayar.
Asi ve günahkâr olanların derdiyle sürekli dertlenir.
Ondan feyiz alanlar, ona üzülmesin.
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyelim dostlar!

Açıklama:
Kişi nefsini hor görür ve onun isteklerini kırarsa, Peygamber'in gerçek ümmeti olur. Zira nefis en büyük düşmandır. Resûlullah ümmetinin günahkârları için dahi üzülmüş, onlar adına endişe duymuştur. Şair, "Allah Resûlünden feyiz alan onun üzüntüsüz olsun" derken, ümmetin birlik ve sevgiyle yaşamasını öğütler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona ağır gelir; o size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir." (Tevbe 128)
- "Benim ümmetimden her biri için kıyamete kadar dua ederim." (Hadis)
- "Nefsiyle mücadele eden en büyük cihadı yapmış olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi hor görmek, gerçek ümmet olmaktır.
- Peygamber ümmetine merhamet eder.
- Resûl'den feyiz alan ümitsizliğe düşmez.

---

14. Kıta

Orijinal:
Ümmet için bağrını Peygamber'im parçalar,
Ümmet dese başından dumanlar çıkar ağlar.
Cehennemin odunu olmasın diye yanar,
Hay zikrini gönülden aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Peygamberim ümmeti için bağrını parçalar,
“Ümmetim!” dese başından sanki dumanlar çıkacak kadar ağlar.
Ümmetinin cehenneme odun olmaması için yanar.
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyelim dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, Peygamber Efendimiz’in ümmeti için taşıdığı derin merhamet ve şefkati anlatır. Resûlullah’ın ümmetinin azaptan kurtuluşu için gösterdiği çaba öyle büyüktür ki, o âdeta kendi canını ortaya koymuştur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiya 107)
- Miraç gecesinde Resûlullah’ın “Ümmetim, ümmetim!” diye ağlaması hadis kaynaklarında bildirilmektedir.
- “Her peygamberin bir duası vardır ve ben duamı ümmetimin bağışlanması için sakladım.” (Hadis — Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Peygamber ümmetini cehennemden korumak için dua etmiştir.
- Resûl’ün ümmetine olan merhameti sonsuzdur.
- Ümmet, bu rahmete layık olmak için yaşayışını düzeltmelidir.

---

15. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed Hak’tan, hisse alayım desen,
Bâyezîd ol nefsinle, her zaman cebelleşsen,
Ümmet olmanın yolu budur şayet bilirsen,
Hay zikrini gönülden, aşkla diyelim dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey kul, Hoca Ahmed gibi Hak’tan hisse almak istersen,
Bayezid-i Bistami gibi nefsinle sürekli mücadele et,
Bilirsen, ümmet olmanın yolu budur.
Hay zikrini gönülden aşkla söyleyelim dostlar!

Açıklama:
Burada Yesevî, tasavvuf ehli olan Bayezid-i Bistâmî’ye gönderme yapar. O, nefsini yok etme yolunda büyük bir mücahide sahipti. Hak’tan hisse almak, Allah’a yakınlık kazanmak istiyorsan nefsiyle savaşmalıdır. Gerçek ümmet olmak; şekil değil, hâl ve mücadeledir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.” (Şems 9)
- “Nefsinize zulmetmeyin.” (Bakara 231’den işari anlam)
- Bayezid’in sözü: “Benim en büyük düşmanım nefsimdir.”
- “Gerçek mücahit nefsiyle mücadele eden kimsedir.” (Hadis — Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak’tan pay almak nefisle mücadele ile mümkündür.
- Büyük veliler nefis terbiyesiyle yücelmişlerdir.
- Ümmet olmak bir sorumluluk ve içsel cihattır.

Hikmet 78 *Kılavuzsuz Yola Girme!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Cemâl için yolunda cân kurbân etmedikçe,
İsmail gibi cemâl, arzu etmeyin dostlar!
Cândan ve maldan geçip, tarike girmedikçe,
Yalandan aşk davası, olmaz bilinsin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın cemalini görmek için canını feda etmeden, tıpkı İsmail gibi teslim olmadan bu arzuyu taşımayın.
Canından ve malından vazgeçmeden tarikata girmedikçe, aşk davası bir yalandır.

Açıklama:
Hakiki aşk fedakârlık ister. İsmail’in kurban oluşu tam bir teslimiyet sembolüdür. Aşkta söz yetmez, hâl gerekir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- Hz. İsmail kıssası (Sâffat 102-107) — teslimiyetin zirvesi.
- “Allah, mallarınızı ve canlarınızı satın aldı…” (Tevbe 111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki aşk teslimiyet ister.
- Sözle değil eylemle aşık olunur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Bunu böyle bilesin, aşk yüce bir davadır,
Mihnetle imtihanı yapan ise Mevlâ'dır.
Elem ve cefâ her an çekilse de evlâdır,
Gönlünüzü maşûktan uzak tutmayın dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Bil ki aşk büyük bir davadır.
O aşkı sıkıntılarla imtihan eden Allah'tır.
Bu yolda acı ve eziyet çekilse de değerlidir.
Kalbinizi sevgiliden uzak tutmayın.

Açıklama:
Aşk, imtihanla saflaşır. Kişi sabrettikçe aşk gerçeğe dönüşür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Andolsun sizi biraz korku, biraz açlık ile imtihan ederiz." (Bakara 155)
- "En çok bela peygamberlere, sonra derecesine göre evliyaya gelir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk imtihanla doğrulanır.
- Kalbi Allah'tan uzak tutmamak gerekir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Kibrine esir olup tarikata girmeyen,
O yolda cândan geçip, başın kurbân vermeyen,
Nefsini öldürüp de fenâ fi'llâh olmayan,
Kuru tama'kârlıkla yola çıkmayın dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kibirli olup tarikata girmeyen,
Canından geçmeyen,
Nefsini öldürmeyen, Allah'ta fani olmayan,
Boş hevesle tarikata girmesin.

Açıklama:
Tasavvuf yolu nefsin yok edilmesiyle yürünür. Kibir bu yolda en büyük engeldir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kalbinde zerre kadar kibir olan cennete giremez." (Hadis)

- “Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.” (Şems 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kibir tarikata karşı perdedir.
- Nefsi öldürmeden ilerlemek olmaz.

---

4. Kıta

Orijinal:
Bil ki bu aşkın yolu dilim-dilim olmaktır.
Bu dünyada ağlayıp, âhirette gülmektir.
Güller gibi zaferan, ardından da solmaktır,
Âşıkım demesinler böyle olmayan dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşkın yolu lime lime olmaktır.
Bu dünyada ağlayıp ahirette gülmektir.
Gül gibi açıp sonra solmaktır.
Böyle olmayanlar “âşıkım” demesin.

Açıklama:
Aşk acıyla pişer. Bu dünya aşkın gözyaşı mevsimidir, sürur ise ahirette gerçekleşir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah sabredenlerle beraberdir.” (Bakara 153)
- “Dünya müminin zindanı, kâfirin cennetidir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bu dünyada çile, ahirette sürur doğurur.
- Aşkta iddia değil, ispat önemlidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Alışkanlık eylesin mürşidine hizmeti,
Kendisinden sanmasın ulaşılan nimeti,
Tarikat yolunun var meşakkati, mihneti,
Kılavuzsuz bu yola sakın girmeyin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Mürşide hizmet etmeye alışsın,
Elde edilen nimeti kendinden bilmesin,

Tarikatta meşakkat vardır,
Kılavuzsuz bu yola girilmez.

Açıklama:
Mürşid, yolun haritasıdır. Nimeti kendinden bilmek kibirdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Bilmediğini bilenlere sor." (Nahl 43)
- Peygamberlerin dahi ümmetlerine mürşidlik yapması bir ilahi modeldir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mürşidsiz yol tehlikelidir.
- Hakk'ın verdiğini kul kendinden bilmemeli.

---

6. Kıta

Orijinal:
Mürşitlere hizmet et, olmasın nefse afet,
Câhiller için bu yol, olabilir felaket.
Sâdık olan müridân, alır hizmetten lezzet,
Cemâli arzu eden, diriyken ölsün dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Mürşide hizmet et, nefis için afet olmasın,
Cahiller için bu yol felaket olur.
Sadık mürit hizmetten lezzet alır,
Cemali isteyen diriyken ölsün!

Açıklama:
"Diriyken ölmek", nefsi öldürmektir. Bu ölümsüzlüğün anahtarıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Ölmeden önce ölünüz." (Tasavvufî hadis-i kudsî anlam)
- "Allah yolunda ölenleri ölü sanmayın." (Bakara 154)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi öldüren gerçek diri olur.
- Mürşide hizmet nefsi arındırır.

---

7. Kıta

Orijinal:
“El-kezzâb lâ ümmetî” Peygamber dedi size,
O Muhammed Hak Resul, gönderilmiştir bize.
Kezzaba cennet yoktur, söyledi hepimize,
Yalan deyip imânsız, sakın gitmeyin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
“Yalancı ümmetim değildir” dedi Peygamber.
Muhammed Hak Resûldür.
Yalancıya cennet yoktur.
Yalanla ve imansızlıkla gitmeyin.

Açıklama:
Yalan, imanla bağdaşmaz. Tasavvufun özü doğruluktur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah yalancıların yolunu doğru kabul etmez.” (Mümin 28)
- “Mümin asla yalan söylemez.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yalan, ümmetlik vasfını düşürür.
- Hak yol doğruluk ister.

---

8. Kıta

Orijinal:
Ev-barkı terk etmeyen, göremez hiç cemâli,
Cemâli dileyenden gitmeli uyku hâli.
Böyle âşık sonunda görecektir cemâli,
Cemâli görmeyenin sırrı olur mu dostlar?

Günümüz Türkçesi:
Ev ve konforunu terk etmeyen cemali göremez.
Cemal isteyenin uykusu kaçmalı.
Böyle âşığın sonunda cemali görmesi kaçınılmazdır.
Cemali görmeyenin sırrı olabilir mi?

Açıklama:
Konforu bırakan ve gece ibadetiyle aşkını ispatlayan cemali görür.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Seher vakti istiğfar ederler.” (Zariyat 18)

- “Gece ibadet edin.” (Müzzemmil 2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gece uyanıklığı aşkın göstergesidir.
- Cemal fedakarlık ister.

---

9. Kıta

Orijinal:
Sır ma’nâsın bilmeyen, hikmetini duymayan,
Virâne mekânları âşıklarda görmeyen,
Aşk yolunda cânını, fedâ edip ölmeyen,
Cânından vazgeçmeyen, habersiz kalır dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Sır manasını bilmeyen, hikmetini duymayan,
Issız viraneleri aşıkların mekânı bilmeyen,
Aşk yolunda canını vermeyen,
Bu yoldan habersiz kalır.

Açıklama:
Bu yol zahirde ıssızdır ama batında doludur. Bu yoldan haberdar olmak için can vermek gerekir — yani nefsi arındırmak.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Yolda olanlara sır kapıları açılır.” — tasavvufi yorum
- “Kim Allah’a yaklaşırsa Allah ona yaklaşır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk yolunun sırrı teslimiyettedir.
- Viraneler âriflerin mekânıdır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Sen de Kul Hoca Ahmed, sen de gel geç kendinden,
Halk içinde aşkını söyleme zilletinden.
Âşıklık yüce iştir, kerametin kendinden,
Hak Cemâlin gafletle, asla görülmez dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Sen de ey Kul Ahmed, kendinden geç,
Aşkını halk içinde söyleme.
Aşklık yüce bir iştir, kerameti kendindedir.
Hak cemali gafletle görülmez.

Açıklama:
Gerçek aşık gösteriş yapmaz. Aşk kalpte saklı bir ateştir. Gaflet perdesi kalkmadan cemal görülmez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpler yalnızca Allah'ın zikriyle tatmin olur." (Ra'd 28)
- "Ameller niyetlere göredir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk gösterişle değil, gizlilikle yaşanır.
- Hak Cemâl ancak uyanık kalple görülür.

Hikmet 79 *Kullara Saçar Dostlar!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Hakk'a âşık mü'minsen, durma ibâdet eyle,
Hak cemâlini görür, kulluk edenler dostlar!
Yüz bin bela gelse de sabret ve Hakk'ı söyle,
Böylece aşk sırrını bilir ve anlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah'a âşıksan durma, ibadet et!
Kulluk edenler Allah'ın cemalini görür.
Ne kadar bela gelse de sabret, Allah'ı zikret.
Böylece aşkın sırrını anlarsın.

Açıklama:
Gerçek mü'minin aşkı ibadetle beslenir. Sabır, aşk yolunun anahtarıdır. Zorluklar, aşkın sırrını anlamaya vesile olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Sabredenler mükafatlarını kayıtsız şartsız alırlar." (Zümer 10)
- "Allah'a aşk ile ibadet edenler cennete ulaşır." (Hadis-i kudsi anlam)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, ibadet ve sabırla pekişir.
- Zorluklar aşkı artırır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Âşıklar hep ağladı, inledi yola girdi,
Her ne cefâ çektiyse, onu Rabb'inden bildi.
Razı olup kabrine kendini hazır kıldı,
Seherde ağlayarak, kalkar yalvarır dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar hep ağladı ve yola koyuldu.
Çekilen her eziyeti Allah'tan bildi.
Kendi kabri için hazır oldu.
Seher vakti ağlayarak kalkar ve Allah'a yalvarır.

Açıklama:
Seher vakti yapılan ibadet ve gözyaşı, aşk yolunda manevi hazırlığın göstergesidir. Âşık, cefaları da Allah'ın imtihanı olarak görür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Onlar seher vakti istiğfar ederler." (Zariyat 18)
- "Seher vakti kılınan namaz müminin kalbini arındırır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, sabır ve gözyaşıyla olgunlaşır.
- Seher vakti ibadet, gönlü arındırır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Gafletim çok dostlarım bilemedim yolumu,
Ben huzura dönmedim, bağlamadım belimi.
Gıybetten sakınmadım, korumadım dilimi,
Cehalet beni rezil, rüsvâ eyledi dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Çok gaflettim, yolumu bilemedim.
Huzura yönelmedim, belimi toparlamadım.

Gıybetten sakınmadım, dilimi korumadım.
Cehalet beni rezil etti.

Açıklama:
Gaflet, insanı yolundan saptırır. Dilin korunmaması ve huzura yönelmeme, kalbi karartır. Âşık, dil ve gönlünü temiz tutmalıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "İnsan gaflete düşmemelidir." (Araf 205)
- "Müslüman, diğer Müslüman'ın dil ve elinden emin olduğu kimsedir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gaflet, aşk yolunun düşmanıdır.
- Dil ve gönül korunmalıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Gece-gündüz gâfilim, Hak zikrini demeyip,
Tefekkürlere dalıp, Hak fikrini etmeyip,
Muhabbet pazarında öz nefsini satmayıp,
Nefsim yüz bin tür ta'am, yemiş istiyor dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz gafildim, Allah'ı zikretmedim.
Tefekküre daldım, Allah'ı düşünmedim.
Aşk pazarında nefsi satmadım,
Nefsim bin türlü haz peşinde koştu.

Açıklama:
Nefis tutkularıyla meşgul olursa aşk yolu kapanır. Hak zikri ve nefsi arındırmak esastır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Nefsin hevesine uyan, yolundan sapar." (Şems 9'dan tasavvufî mana)
- "Allah'ı anmak kalplerin tesellisidir." (Rad 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis tutkularını terk etmeden aşk yolu alınmaz.
- Tezkiye ve zikr ile nefis arındırılır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Nefsinin hevâsına, aldanıp da bırakma,
Yeme, içme ve aç kal, sakın uykuya yatma,
Bir gün sana cemâlin gösterecek unutma,
Uykusuzlar orada cemâlin görür dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Nefsin hevesine aldanma.
Yiyip iç ve aç kal, uykuya dalma.
Bir gün Allah cemalini gösterecek.
Uykusuzlar orada cemali görür.

Açıklama:
Uykusuzluk, nefsi terbiye ve Allah aşkı için bir vesiledir. Zikirle geçirilen uykusuz seher vakti, cemali görmenin anahtarıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Gecenin bir kısmında uyan ve ibadet et." (Müzzemmil 2)
- "Uykusuzluk nefsi terbiye eder." (Tasavvufî hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Uykusuz seher vakti aşkın yoludur.
- Nefsi terbiye, Allah cemalini görmeye vesile olur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Ey gâfil, Hak zikrini sakın bırakma dilden,
Zerre dünya malını çıkarasın gönülden,
Sen arkasından yürü, erenler de önünden,
Yola giren murada nâil olurmuş dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey gafıl, Allah zikrini dilinden bırakma.
Dünya malını gönlünden çıkar.
Sen yolunu yürü, erenler önden rehberlik eder.
Yola giren muradına ulaşır.

Açıklama:
Zikir dil ile, dünya tutkuları gönülden uzaklaştırılarak yapılırsa yol alınır. Erenlerin rehberliği yolun hızını artırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı anın, O da sizi anar." (Bakara 152)
- "Alimler yol göstericidir." (Hadis — Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir ve dünya terkı birlikte olmalı.
- Erenlerin rehberliği önemlidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Dertlerle geçti ömrüm, yazıklar olsun bana,
Nefsim aldattın beni, nasıl inandım sana?
Cân kuşum havalansa, ruhum gider Rahmân'a,
Gâfil yürüyen ömrün, yele satarmış dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ömrüm dertlerle geçti, yazıklar olsun bana.
Nefsim aldatmış beni, nasıl inandım sana?
Canım havalanıp ruhum Allah'a gitse,
Gafillerin ömrü boşa gider.

Açıklama:
Nefsine uyan gafiller, ömürlerini heba eder. Canı Allah'a adamak, ömrü anlamlı kılar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Nefsini arındıran kurtuluşa erer." (Şems 9)
- "Nefsiyle mücadele eden cihad etmiş olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi aldanışlardan korumak gerekir.
- Canı Allah'a adamak kurtuluş yoludur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Cemâl göreyim diyen kullar uykusuz gerek,
Yürüse, yatsa, kalksa, kendisi susuz gerek,
İçi-dışı nur dolsa, yine huzursuz gerek,
Allâh böyle kullara, nurunu saçar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Cemali görmek isteyen kullar uykusuz olmalı.
Yürür, yatar, kalkar; susuzluk çeker.
İçi dışı nurla dolsa bile huzursuz olmalı.
Allah böyle kullara nurunu saçar.

Açıklama:
Uykusuzluk ve susuzluk, aşk yolunda nefsi terbiye eder. Bu çile, Allah nurunun kalbe inmesinin şartıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Gece ibadet edenlerin kalbi nurlanır." (Müzzemmil 6)
- "Seher vaktinde dua edenin duası kabul olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zorluk aşkın gereğidir.
- Nur, gayret ve çile ile gelir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Ârif, âşık cânını, nâr-ı cahîmde yakmaz,
Dertsizler aşk ateşi, çakmağını da çakmaz.
Dünya cilve eylese, dönüp yüzüne bakmaz,
Aşksız insan hayvandan beter olurmuş dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek ârif ve âşık canını ateşe vermez.
Dertsizler aşk ateşini yakamaz.
Dünya süsleri ile oyalanmaz.
Aşksız insan hayvandan beterdir.

Açıklama:
Gerçek aşk imtihan ve fedakârlık ister. Dünya cilveleri âşığı saptırmaz. Âşık olmadan insan, ruhen hayvandan aşağıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Dünya hayatı, aldatıcı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir.” (Al-i İmran 185)
- “Aşkı olmayanın kalbi ölür.” (Tasavvufî öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk fedakârlık ve imtihandır.
- Dünya aldatmacasına kapılmamak gerekir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed kul olsan, ağlayarak yürürdün,
Muhabbet meclisinde kendine yer bulurdun.
Kıyamet şiddetinden yerlerde sürünürdün,
Hüznü kuşanan sırdan haber alırmış dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, kul olsaydın ağlayarak yürürdün.
Aşk meclisinde kendine yer bulurdun.
Kıyamet korkusundan yerde sürünürdün.
Hüznü kuşanmış sırları öğrenirdin.

Açıklama:
Gerçek âşık, Allah aşkıyla sürekli teselli arar. Hüznü ve huşû ile yürüyen kişi, sırların farkına varır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Ey iman edenler! Allah’tan korkun.” (Al-i İmran 102)
- “Gözyaşı ile Allah’a yönelenler kurtuluşa erer.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk ve huşû, sırları görmenin yoludur.
- Allah korkusu, âşık için rehberdir.

Hikmet 80 *İkazdır Dostlarıma!*

1. Kıta

Orijinal:
“Fe’l-ya’meli’l-âlimûn…”u okur âlimler,
Ma’nâsını bilmeyen, gâfil, hâin zâlimler,
Abadır elbisesi, ma’nâsını bilenler,
Böylesi gerçek âlim yaraşır dostlarıma.

Günümüz Türkçesi:
“Fe’l-ya’meli’l-âlimûn” ayetini okur âlimler,
Ma’nâsını bilmeyen ise gafildir, zalimdir.
Abayı (dış örtüyü) taşıyan, anlamını bilenler,
Gerçek âlim işte böyle olur.

Açıklama:
Gerçek âlim, sadece kitap okumakla değil, anlamını kavrayarak yaşamakla değer kazanır. Dış görünüş değil, iç kavrayış önemlidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Fe’l-ya’meli’l-âlimûn” — Al-i İmran 7, ilim sahiplerinin amel ile birleşmesi gerekliliği.
- Peygamberimizin hadis-i kudsîsi: “İlim amelle mükemmelleşir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek âlim, hem bilir hem yaşar.
- Görünüş değil, hakikati kavramak önemlidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Âlimse gece-gündüz ilmi tahsil eyleye,
Her an ağlayıp Rabb’e, sevgi hâsıl eyleye,
“Fe’l-yedhakû” ayetin, ma’nâ tafsil eyleye,
Böylesi gerçek âlim gerekir dostlarıma.

Günümüz Türkçesi:
Âlim gece gündüz ilmi öğrenir,
Sürekli Rabb’e ağlar ve sevgiyi kazanır.
“Fe’l-yedhakû” ayetinin anlamını detaylı kavrar.
Böylesi gerçek âlim olmalıdır.

Açıklama:
Gerçek âlim, bilginin yanında huşû ve aşkı da taşır. Sadece bilgi değil, duygusal farkındalık da gerekir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Ve’l-yebkû kesîran” (Mü’minun 2–3) — Allah’tan korkup ağlayanlar.
- “Bilgi ile kalp tatmin olur, gözyaşı ile hakikat görünür.” (Tasavvufî yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilgi ve aşk bir arada olmalıdır.
- Gözyaşı, kalbin ilimle olgunlaşmasını sağlar.

---

3. Kıta

Orijinal:
“Ve’l-yebkü kesirâ” dır, Allâh böyle söyledi.
Ma’nâsını bilenler, gece-gündüz ağladı.
Ta ki gözler kör oldu, yaşlar aktı, çağladı.
Böylesi gerçek âlim, gerekir dostlarıma!

Günümüz Türkçesi:
“Çokça ağlayın” dedi Allah.
Anlamını bilenler gece gündüz ağladı.
Gözleri yaşla dolup taştı.
Böylesi gerçek âlim olmalıdır.

Açıklama:
Gözyaşı, ilimle birleşince kalbi temizler ve aşk yolunda rehber olur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Ve’l-yebkû kesîran” (Mü’minun 2)
- “Gözyaşı ile kalp temizlenir.” (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek âlim ağlamaktan çekinmez.
- İlmi kalp ile birleştirmek gerekir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Âlimler sefer eyler yolunda şeriatın,
İlm u irfanın satar, pazarda tarikatın,
İnci-mercân dökülür, deryâsın hakikatın,
Böylesi gerçek âlim gerekir dostlarıma.

Günümüz Türkçesi:
Âlimler şeriat yolunda yolculuk yapar,
Bilgi ve irfanını tarikat için sunar.
İnci ve mercan gibi hakikatler ortaya çıkar.
Böylesi gerçek âlim olmalıdır.

Açıklama:
Şeriat, tarikat ve hakikat bir arada ilerler. Gerçek âlim bunları bilip yaşayandır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "İlim ile amel edin ve insanlara öğretin." (Nahl 43)
- "Tarikat, şeriatın ruhudur." (Tasavvufî yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilgi ve ibadet bir bütün olmalı.
- Hakikate ulaşmak için şeriat ve tarikat gereklidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Âlimmiş kitap okur ma'nâsını hiç bilmez,
Kur'ân ayetlerini idrak edemez, bilmez,
Kibrine esir olur, hak yoluna eremez,
Âlim değil câhildir, ikazdır dostlarıma!

Günümüz Türkçesi:
Kitap okuyan ama anlamını bilmeyen,
Kur'an'ı idrak edemeyen,
Kibriyle hareket eden, hak yoluna ulaşamaz.
Böylesi âlim değil, cahildir.

Açıklama:
Sadece bilgi sahibi olmak yetmez; anlamını idrak etmek gerekir. Kibir, ilmin önündeki en büyük engeldir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Bilgiye sahip olanlar aklını kullanır.” (Bakara 269)
- “Kibirli âlim cehalet içindedir.” (Tasavvufî öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilgi, idrak ile değerlidir.
- Kibir, ilmin düşmanıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kibirlenmek şeytanı yanılttı ve aldattı,
Allâh lanet eyledi, onu cennetten attı.
O Rahmân’a diretti, melekler secde yaptı,
Secde edip dualar gönderin dostlarıma!

Günümüz Türkçesi:
Kibir şeytanı aldatmış, yolundan saptırmış,
Allah onu cennetten çıkarmış.
O Rahman’a direnmiş, melekler secde etmiş.
Secde ederek dua edin.

Açıklama:
Kibir, en büyük düşmandır. Şeytanın başına gelen, insan için uyarıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Andolsun, şeytanın kibri onu ateşe düşürdü.” (Araf 12)
- “Kibirli olan cennete giremez.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kibirden kaçın.
- Secde ve dua, insanı alçak gönüllü yapar.

---

7. Kıta

Orijinal:
Bil ki ilim ikidir rehber; bedene, câna,
Cân âlimi ne güzel, kulluk eder Rahmân’a!
Muhabbet şarabını içerler kana kana.
Böylesi gerçek âlim gerekir dostlarıma!

Günümüz Türkçesi:
Bilgi ikiye ayrılır: bedene ve ruhadır.
Ruh âlimi güzel kulluk eder Allah'a.
Muhabbet şarabını gönül gönül içer.
Böylesi gerçek âlim olmalıdır.

Açıklama:
Gerçek âlim, sadece dışarıdan bilgi değil, içten sevgi ve ibadetle Allah'a bağlı olandır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpler ancak Allah'ın zikriyle tatmin olur." (Ra'd 28)
- "Bilgi kalbiyle birleşirse kıymetlidir." (Tasavvufî yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ruh âlimi, hakikati yaşar.
- Bilgi ve aşk bir arada olmalıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Sadece dünya ilmi, âlimi zâlim eder,
Bu hususta ayetler, hüküm ihtiva eder.
Dünya ilmine dalan, nâr-ı cahîme gider,
Zakkum zehir içerler, uyarım dostlarıma!

Günümüz Türkçesi:
Sadece dünya ilmi âlimi zalim yapar.
Ayetler bunun hükmünü verir.
Dünya ilmine dalan cehennemlik olur.
Zakkum ağacının zehrini içer.

Açıklama:
Bilgi aşk ve ahlak ile birleşmezse tehlikelidir. Dünya ilmi, insanı sapkınlığa götürür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Dünya hayatı, aldatıcı ve geçicidir." (Al-i İmran 185)
- "Sadece ilim, amel ve ahlakla kıymetlidir." (Tasavvufî yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlmi amelle birleştir.

- Dünya bilgisi tek başına zararlıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Sen de Kul Hoca Ahmed, ulemaya hizmet et.
Âlimler sözün dinle, Hak yolunda sebat et.
Amel-i salih işle, cânın Hakk'a kurbân et.
Amelsize cemâl yok, ikazdır dostlarıma!

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, âlimlere hizmet et.
Sözünle hak yolunda sabret.
Salih amel işle, canını Allah'a feda et.
Amelsiz cemal yoktur.

Açıklama:
Bilgi sadece hizmet ve amel ile değerlidir. Amelsiz kişi Allah cemalini göremez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "İman edenler amel işlesin." (Maide 9)
- "Amel niyetle ölçülür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilgi amelle desteklenmelidir.
- Canı Allah'a feda etmek gerçek âlim olmanın şartıdır.

Hikmet 81 *Dünyayı Terk Edersen!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbet şarabından içirmezse Yaradan,
Cân bedenden hasretle ayrılır, gider dostlar!
Zikrim-virdim olmadan, ölüp çıksam aradan,
Harap ömrüm zahmetle, gelip de geçer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Eğer Yaradan beni aşk ve muhabbetle doldurmazsa,
Ruh bedenimden uzaklaşır ve gider.

Zikir ve vird olmadan ölsem,
Ömrüm boş ve zahmetli geçer.

Açıklama:
Tasavvufta hakiki hayat, Allah muhabbetiyle yaşanır. Zikir ve ibadet olmadan hayat ve ölüm anlamsızdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Onlar ki, kalpleri Allah'ı anmakla huzur bulur." (Rad 28)
- "Kalbini Allah'tan başka şeyle meşgul etme." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir ve muhabbet hayatın özüdür.
- Ruhun gerçek huzuru Allah'a bağlanmakla olur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Allâh diyen âşıklar, nurlu Burak'a biner,
Mihnet gelse cânândan, boynun ona terk eder.
Tarikat pazarında, koşar onu seyreyler,
Hakikat deryâsından, gelip de geçer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı zikreden âşıklar, Burak'a biner gibi yükselir,
Zorluklar gelse bile teslim olur.
Tarikat yolunda ilerler ve hakikati yaşar,
Hakikat denizinden geçerler.

Açıklama:
Aşk ve teslimiyet, müridin yolculuğunun temelidir. Zorluklar, gönülleri yıldırmaz, aksine hakikati öğretir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah'a tevekkül ederse O ona yeter." (Talak 3)
- Peygamber Efendimiz: "Zorluklarla sınanıp sabreden, cennete ulaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Teslimiyet ve sabır, aşk yolunun şartıdır.
- Hakikat sabır ve çabayla görülür.

---

3. Kıta

Orijinal:
Hakikat deryâsına, yüzüp de dalan kişi,
Öz mahzun, gönül kırık, akıtır gözden yaşı.
Hor görülüp ağlamak, meşakkat daim işi,
Hak cemâlini ister, orda bulunur dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hakikat denizine dalan kişi,
Üzgün ve kırık gönüllü olup gözyaşı döker.
Hor görülüp ağlamak, sürekli zorlukla uğraşmak,
Hak cemalini aramaktır.

Açıklama:
Hakikate ulaşmak, sabır, gözyaşı ve alçakgönüllülük ister. Zorluklar aşk yolunun doğal parçasıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "İnananlar için kalplerini huzura erdiren Allah'ın zikridir." (Ra'd 28)
- "Gözyaşı ibadettir." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda gözyaşı ve alçakgönüllülük önemlidir.
- Meşakkat aşk yolunun ayrılmaz parçasıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Hakikat âşıkları ölü sayar nefsini,
Üç yüz altmış, dört yüz kırk dört sülûk ile hepsini
Sözü, huyu, şuuru, yüz bin tat, lezzetini,
Bu dünyayı değersiz paraya satar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hakikate âşıklar nefsini öldürür,
Yüzlerce türlü çileyi çeker,
Sözü, huyu, bilinci, zevklerini feda eder,
Dünya nimetlerini değersiz sayar.

Açıklama:
Tasavvuf, nefsin ölümü ve dünya nimetlerine bağlı olmamayı öğretir. Hakiki aşk, dünyadan vazgeçmeyi gerektirir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Dünya hayatı, ahiret yanında oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir.” (En’am 32)
- “Nefsi yok edenler cennete ulaşır.” (Tasavvufî öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi öldürmek ve dünya bağlılıklarını bırakmak gereklidir.
- Hakikat aşkı, fedakarlıkla elde edilir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Ârif, âşık olayım dersen elem çekersin,
Hakk’a vuslat istersen, geceler zikredersin.
Dünya meşgalesini, boşayıp terk edersin,
Terk-i dünya edersen ben, benlik gider dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Eğer ârif ve âşık olmak istiyorsan, sıkıntılara katlanırsın,
Hakk’a kavuşmak istiyorsan geceleri zikirle geçirirsin.
Dünya işlerini bırakır, benliğini terk edersin.

Açıklama:
Hak aşkla ulaşılır, bunun yolu dünya işlerinden ve benlikten vazgeçmektir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Dünya ve ahiret için çalışan kişi, Allah yolundadır.” (Tahrim 6)
- “Benlikten kurtulan, Allah’a yaklaşır.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkı için fedakarlık şarttır.
- Benliği terk etmek ruhun olgunlaşmasını sağlar.

---

6. Kıta

Orijinal:
Günâhları işleyip, tövbesiz gidenleri,
Mevlâ’sından korkmayıp, gafletle yatanları,
Dünya için ahreti, imânı satanları,
Sırat denen o yolda, tutar atarlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Günah işleyip tövbe etmeyenler,
Allah'tan korkmayanlar, gaflette yatanlar,
Dünya için ahiret ve imanını satanlar,
Sırat yolunda tutulur ve atılır.

Açıklama:
İman ve amelden uzak yaşayanlar, ahiret yolunda kaybolur. Tasavvuf bu uyarıyı verir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah'a isyan ederse, onun evi cehennemdir." (Nisa 14)
- "Gaflet, kulun en büyük düşmanıdır." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günah ve gaflet insanı yolundan saptırır.
- Ahiret için çalışmak esastır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kim bilmez kıyametin, o elim şiddetini,
Dar kabir azabının, o korkunç dehşetini,
Yaşamayan anlamaz, gözyaşı nimetini,
Nârında yüz bin azap, çeker dururlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kıyametin korkunç azabını bilmeyen,
Dar kabir azabını yaşamayan anlamaz.
Gözyaşı bir nimettir; yoksa cehennemde azap çeker.

Açıklama:
Gözyaşı ve tövbe, cehennem azabından korunmanın bir yoludur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Dar kabir azabını onlar tadacaktır." (Mü'minun 100)
- "Gözyaşıyla tövbe eden kurtulur." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kıyametin ve ölümün farkında olmak gerekir.
- Gözyaşı ve tövbe, ruhu temizler.

---

8. Kıta

Orijinal:
Eyvahlar! Geçti ömrüm kıymetini bilmedim,
Cândan geçip hazrete doğru yola varmadım,
Nefsimden kurtulup da Hak emrini yapmadım,
Ölüp- gitsem ayrılık bana yetmez mi dostlar?

Günümüz Türkçesi:
Ah! Ömrüm geçti, değerini bilmedim.
Ruhumu feda edip Allah yoluna gitmedim.
Nefsi yenip Allah emrini yerine getirmedim.
Ölsem bile bu ayrılık yetmez.

Açıklama:
Hayatın kıymetini bilmek, nefsi terbiye etmek ve Allah yoluna adanmak önemlidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Hayatınızı Allah yolunda sarf edin." (Bakara 2)
- "Nefsi terbiye etmeyen, gerçek hayata ulaşamaz." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ömrü boş geçirmemek gerekir.
- Nefsi terbiye etmek esastır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Ömrüm gafletle geçti, şeriate yetmedim,
Şeriatsız olmaz ki, Tarikata geçmedim.
Hakikatsız Ma'rifet denizine batmadım,
Sarp yollar pîr olmadan, nasıl geçilir dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ömrüm gafletle geçti, şeriata uymadım.
Şeriatsız tarikata girilmez.
Hakikatsız marifet denizine dalınmaz.
Pîrsiz sarp yollar geçilmez.

Açıklama:
Tasavvufta şeriat, tarikat ve hakikat bir zincirdir. Pîrsiz (rehbersiz) yol alınmaz.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Şeriat olmadan hakikate ulaşılmaz.” (Bakara 2)
- “Bir mürid, rehbersiz yolda gidemez.” (Tasavvufi öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Rehbersiz aşk yoluna girilmez.
- Şeriat, tarikat ve hakikat bir zincir gibidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed nefsim saldı beni bu yolla,
Onun için ben kaçtım, dağlara, çölden çöle,
“Allâh!” dedim, bakmadım ne sağa ne de sola,
Allâh diyen âşıklar, aşk şarabın içmez mi!

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, nefsim beni bu yolda yanıltıyor,
O yüzden dağlara ve çöllere kaçtım.
“Allah!” dedim, sağa sola bakmadım.
Allah diyen âşıklar, aşk şarabını tatmadan durmaz.

Açıklama:
Hakiki aşk, nefsi terbiye ederek Allah’a yönelmeyi gerektirir. Dünyadan kaçmak, dikkat dağınıklığını önler.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Kalpler ancak Allah zikriyle huzur bulur.” (Ra’d 28)
- “Aşık kul, nefsi ile mücadele eder.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsî arzu ve dikkat dağınıklığı aşk yolunda engeldir.
- Allah aşkı, nefsi terbiye ile yaşanır.

Hikmet 82 *Zahire Bakan Câhil!*

1. Kıta

Orijinal:
Titreyince ruh kuşum kolları, kanatları,
Yükselir, arştan arşa, uçar ve konar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ruhum titrediğinde, kanatlarını açar,
Arşın katlarından yükselir ve huzura konar.

Açıklama:
Tasavvufta ruhun Allah'a yönelmesi, titreyip coşmasıyla ifade edilir. Kalbin titreyişi, Allah aşkının alametidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)
- "Allah'a yakın olanların ruhları yükselir." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ruhun coşması ve titremesi, Allah aşkının işaretidir.
- Kalbin yükselişi ibadetin ve aşkın meyvesidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Kulum diyen "Allâh!" der, durmadan zikir çeker,
Aşk ateşinde bağrın yakar da feryâd eder.
Habersiz kul ömrünü bilmeden yele satar,
Gafletle cehenneme sevk olur, gider dostlar!

Günümüz Türkçesi:
"Ben kulum" diyen kişi sürekli Allah'ı anar,
Aşk ateşiyle bağrını yakar ve feryat eder.
Fakat gaflet içinde yaşayan, ömrünü boşa harcar ve cehenneme sürüklenir.

Açıklama:
Hak aşkı, sürekli zikir ve samimi ibadetle yaşanır. Gaflet, ruhu kaybettirir ve tehlikeli sonuçlar doğurur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah’ı ananlar, O’na yakın olur.” (Bakara 152)
- “Gaflet insanı sapkınlığa sürükler.” (Tasavvufi öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir ve aşk yolunda dikkatli olmak gerekir.
- Gaflet, insanı cehennem azabına sürükler.

---

3. Kıta

Orijinal:
Âhir zaman şeyhleri düzeltir sûretini,
Terk eder züht, takvayı, bozarlar sîretini.
Keramet der rüyada gâfil, gördüklerini,
Riyâ ile aldatır, kendini satar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Son zaman şeyhleri, görünüşü düzeltir,
Ama zühd ve takvayı terk eder, karakteri bozarlar.
Gafiller, rüyada gördüklerini keramet sanır,
Riya ile aldanır ve kendini satar.

Açıklama:
Tasavvufta hakiki mürşit ve takva önemlidir; gösteriş ve riya insanı aldatır. Rüya ve kerametle gururlanmak, gaflete düşürür.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

- “Münafıklar gösteriş için ibadet ederler.” (Bakara 8–9)
- Peygamberimiz: “Ameliniz niyetinize göredir.” (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Görünüş değil, hakiki takva önemlidir.
- Riya, insanı hak yoldan uzaklaştırır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Ey gâfil! Senin ömrün gelip-geçer yel gibi,
Gözyaşın akıt dâim, oluversin sel gibi.

Dergâhta seni sever, sadık bende, kul gibi,
Mevlâ severse seni, azat da eder dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey gafiller! Ömrünüz hızla geçer,
Sürekli gözyaşı dökün, sel gibi.
Dergâhta sadık ve hizmetkâr olursanız,
Allah sizi sever ve özgürleştirir.

Açıklama:
Tasavvufta ömür fanidir; gözyaşı, ibadet ve sadakat, kalbi arındırır ve Allah'ın sevgisini kazanır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Sadık kullarımı severim." (Tasavvufi yorum)
- "Gözyaşı ile tövbe eden kurtulur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sürekli ibadet ve gözyaşı, gönlü arındırır.
- Allah sevgisi, sadakatle kazanılır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Gafletle geçer ömrün, bu dünyaya aldanma,
Sen pîrine hizmetten sakın ha geri kalma.
Sonra lâyık olursun, şeyhinin dergâhına,
Hizmet ehli olanlar, murada erer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ömrünüz gafletle geçmesin, dünyaya aldanmayın,
Şeyhinize hizmette geri kalmayın.
Böylece şeyhin dergâhına layık olursunuz,
Hizmet edenler muradına ulaşır.

Açıklama:
Müridin yolu, hizmet ve fedakarlıkla ilerler. Şeyh ve mürşit rehberliğinde muradına ulaşır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda çalışanlar muradına ulaşır." (Tevbe 112)
- Peygamber Efendimiz: "Talebe, mürşidine hizmet ederek olgunlaşır." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hizmet ve fedakarlık, mürid yolunun şartıdır.

- Şeyh rehberliği olmadan murada erişilmez.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed hikmet söyler, ağlar, her seher,
Erenlerin bağından size getirir haber.
Sözün aslını bilen, anlar inci ve güher,
Zâhire bakan câhil, mahrum kalırmış dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, her sabah hikmetli sözler söyler ve ağlar,
Erenlerin hallerini bildirir.
Sözün özünü anlayan, hakikati görür,
Yalnız dışarı bakan cahiller mahrum kalır.

Açıklama:
Tasavvufta hikmet, sabır ve gözyaşı ile anlaşılır. Yalnız dış görünüşle yetinenler hakikati göremez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

- "Gözler kalplerin görmediğini görmez." (Tasavvufi yorum)
- "Akıl ve kalp ile anlamayanlar mahrum kalır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hikmeti anlamak için kalbi açmak gerekir.
- Sadece dışa bakmak, hakikati kavramaya yetmez.

Hikmet 83 *Ne Söylesem Boştur Dostlar!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Sırr-ı aşkı beyân etsem, söylesem âşıklara,
Dayanamaz, başın alıp çıkar dağlara dostlar!
Dağa-taşa başın vurup, şuursuzca dolaşır,
Çoluk-çocuk, evden-barktan geçer, ayrılır dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşkın sırrını açıklasam, âşıklar dayanamaz başını alıp dağlara kaçır.
Dağa taşa başını vurup divane gibi dolaşır, ailesinden bile vazgeçer.

Açıklama:
Hakikî ilahî aşk, insanın iç dünyasını o kadar sarsar ki, artık dünya bağları gevşer; insan aile, mal, makam, toplum beklentilerinden ayrılır. Bu, mecazî değil, hâl ile olan bir yolculuktur.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ın zikriyle kalpler tatmin olur." (Ra'd 28)
- "İnsanlardan öyleleri vardır ki Allah rızası için nefsini feda eder." (Bakara 207)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, dünyevi bağları küçültür.
- Hakikate talip olanın dünyadan yüz çevirmesi normaldir.
- Aşk, akıldan ziyade kalple yaşanır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Aşk ateşi başa düşse, âşık anı neylesin,
Ağyar gelip taşlar atsın, gönüllerin eğlesin.
Divâne deyip başın, kan ve revân eylesin,
O yine şükrederek, Rabb'e hamd eder dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşk ateşi düşerse âşık ne yapabilir ki?
Yabancılar onu taşlar, hor görür.
Onu deli sanıp başını yararlar ama o yine Allah'a şükreder.

Açıklama:
Gerçek âşık, dışarıdan gelen ezaya karşı gönlünü korur. Onu incitenlere bile kızmaz; çünkü kalbi Allah'a rabıtalanmıştır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Sabredenleri müjdele!" (Bakara 155)
- Rasulullah: "Gerçek mümin, kazaya rıza gösterendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkındaki kişi dış eleştirilere aldırmaz.
- Sabır ve şükür aşkın temelidir.
- Manevi yolda görülen eziyet aslında bir derece yükselmesidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Aşksızların cânı yok, hem de sağlam imânı,
Resul'ün sözün dedim, nerdedir ma'nâ hani?
Nice sözler söylesem, bilen var mı kelâmı?
Hakikatten habersiz, ne desem boştur dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşksız insanda can da iman da eksiktir.
Peygamber'in sözlerini anlattım ama anlam nerede?
Ne kadar anlatsam anlayan var mı?
Hakikatten habersizlere ne söylesem boş.

Açıklama:
Doğru iman ancak sevgiyle kemale erer. İlletsiz, ruhsuz bir iman kuru kalır. Hakikat bilgisi herkes için değildir; gönlü açılan anlar.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "İman edenler, Allah'ı en çok sevenlerdir." (Bakara 165)
- Hadis: "İman etmedikçe cennete giremezsiniz; birbirinizi sevmedikçe gerçekten iman etmiş olmazsınız."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, imanın ruhudur.
- Herkes hakikati idrak edemez.
- Anlayış, gönül açıklığı ile gelir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Aşk cevheri, dipsiz deniz mahzeninde saklıdır,
Cândan geçip cevher alan, sevgilidir, haklıdır.
Heveskâr acemiler; "âşıkım" der, yolda kalır,
Dinlerini değersiz pula satarlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşk cevheri derinde saklıdır.
Canından vazgeçen kişi bu cevheri alır.
Hevesli ama olgunlaşmamış kişiler "Âşığım" der ama yolda kalır, dinlerini bile dünya için verir.

Açıklama:
Aşk, yüzeysel değildir; derinliğe taliptir. Bunun yolu nefsini bırakmaktır. Sözde âşıkla hakikî âşık ayrıdır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah, malları ve canlarıyla cihad edenleri satın almıştır." (Tevbe 111)
- Hadis: "Kul, Allah'a farzlarla yaklaşır, nafilelerle yükselir; sonunda Allah onu sever."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşk bedel ister.
- Dava, heves ile değil gayret ile yürünür.
- Dünya çıkarları için dinini satanın aşk iddiası sahte olur.

---

5. Kıta

Orijinal:
Ateşine cândan yandım, doydum ve hayrân oldum,
Bu nice bir ateştir ki, yanmadan biryân oldum.
Muhabbet adını duyup, gözleri yaş, üryan oldum,
Kim ki yaş akıtır gözden, muradına erer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Bu aşk ateşine candan yandım ve mest oldum.
Bu nasıl bir ateştir ki yanmadan kül oldum.
Muhabbeti duyunca gözlerim yaşla doldu ve ruhum çıplak kaldı.
Kim çok ağlarsa muradına erer.

Açıklama:
Gözyaşı, aşkın dışa vurumudur. Göz yaşı bir temizliktir, kalp gözünün açılmasıdır. Hâl ile yaşanan bir yakınlaşmadır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Onların gözleri yaşararak taşar." (Maide 83)
- Hadis: "Allah korkusuyla ağlayan göz, cehennem ateşi görmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gözyaşı, kalbin saflaşma emaresidir.
- Aşk insana kendi acziyetini gösterir.
- Sevgi, insanı yakar ama aynı zamanda olgunlaştırır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Çok ağlayıp, çok inle ki, rahmet-i ilâhî gelsin,
Yolun şaşana rahmeti, gelsin ona yol versin.
Âmin deyin, pîr-i kâmil, destur versin, elin alsın.
Hizmet eyleyen murada hiç kuşkusuz erer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Çok ağla, çok inle ki Allah'ın rahmeti gelsin.
Yolu şaşırana rahmet gelip yol göstersin.
Pîr-i kâmil izin versin, elinden tutsun.
Hizmet eden muradına erer.

Açıklama:
Bu kıta bir mürşid–mürid ilişkisini anlatır. Mürşide hizmet etmek gerçekte nefsi ezmek, terbiyeden geçmek demektir. Hizmet, hâl ehli olmanın anahtarıdır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'a karşı gelmekten sakının ve sadıklarla beraber olun." (Tevbe 119)
- Hadis: "İnsan sevdiği ile beraberdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevî yolculukta mürşid mekik taşıdır.
- Ağlamak, tevazu ve arınmadır.
- Hizmet eden yükselir; talep eden bulur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Artık âhir zaman oldu, dostlar ve kervanlar gitti.
Resul'ün vadettikleri, hep bir bir tecelli etti.
Gerçek kullar bu sözlere önem verip, kulak tuttu,
Kötü kullar günden güne, küfre saplandılar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Artık ahir zamana geldik, dostlar ve yolcular gitti.
Peygamber'in haber verdiği olaylar gerçekleşti.
Gerçek kullar bu sözlere kulak verdi, dikkate aldı.
Kötü kullar giderek küfre battı.

Açıklama:
Zamanın sonuna yaklaştıkça kalpler ayrışır:

- Arınan daha da arınır
- Karanlığa dalan daha çok dalar
  Bu, tasavvufta “kalplerin ayrışma dönemi”dir.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

- “Saat yaklaştı ve Ay yarıldı.” (Kamer 1)
- Hadis: “Zaman yaklaşır, fitneler artar.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ahir zaman bilinci bir uyarıdır.
- Gerçek kul, Rahmani sese kulak verendir.
- İnsan kalbi zaman içinde ya aydınlığa ya karanlığa gider.

---

8. Kıta

Orijinal:
“Külle yevmin beter” dedi, Hak Resul’üm Mustafa,
Ümmet olan kulak verir, vefalıdır, bulur safa.
İyi kullara mükâfat, kötü kullara da cezâ,
Kıyamet günü ecirler, böyle dağıtılır dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Resul buyurdu: “Her geçen gün bir öncekinden daha kötüdür.”
Ümmet kulak verir ve feraha erer.
İyi kullar mükâfat, kötü kullar ceza alır.
Kıyamette ödüller bu şekilde dağıtılacak.

Açıklama:
Bu hadis “ahir zamanda bozulma”yı anlatır.
Ama aynı zamanda müjde de vardır:

- İtaat eden kurtulur
- Hak yolunda duran huzura erer

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

- “Kim zerre kadar hayır işlerse onu görür; kim zerre kadar şer işlerse onu görür.” (Zilzâl 7–8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zaman bozuldukça kişi daha çok Hakk’a sarılmalı.
- Son dağıtım, ilahi adaletledir.

- Her amel kaydedilir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Fisk u fücur işleyenler, ayakları yere basmaz,
Orucu yok, namazı yok, misvak ile işi olmaz.
Resul'ün sünnetlerini, işlemeyi göze almaz,
İşlediği günâhları günden güne artar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Günahkârların ayakları yere basmaz – istikrarsız yaşarlar.
Ne oruçları vardır ne namazları; sünneti de önemsemezler.
Böylece günahları her geçen gün artar.

Açıklama:
Namaz ve oruç, gönlü sabitler ve nefsi temizler.
Sünneti terk eden, hem davranışta hem ruh hâlinde sarsılır.
Bu da günahın arttığı bir alışkanlığa dönüşür.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Namaz, insanı fahşadan ve kötülükten alıkoyar." (Ankebut 45)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadetsiz hayat, savrulan hayattır.
- Amelsiz iman zayıflar.
- Sünnet, kalbi sağlamlaştırır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Dünya malını sevenler, görüp de heves edenler,
Nefsine esir olanlar, ilâhlığa meylederler,
Ölüm vakti imânından ayrı kalır, yalnız gider,
Cân verirken hasret ile "Elveda!" der, gider dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Dünyaya düşkün olanlar ve nefsine esir olanlar, farkında olmadan ilahlığa meylederler (dünyayı tanrılaştırırlar).
Ölüm anında imanlarından uzak düşerler ve hasret içinde ölürler.

Açıklama:
Dünya sevgisi kalbi perdeleyebilir.
Ölüm bir aynadır:

- Dünya için yaşayanın ölümü zor olur.
- Allah için yaşayanın ölümü rahmet olur.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Dünya hayatı sizi aldatmasın." (Lukman 33)
- Hadis: "Dünyası için ahiretini satan, ahiretini de kaybeder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyevî hırs imanı söndürür.
- Ölüm için hazırlık gerekir.
- Nefsin putlaştırılması en tehlikeli şirk türüdür.

---

11. Kıta

Orijinal:
Tüm dünyayı biriktiren kulları vallâhi gördüm,
Öleceği an; "Nasılsın?" deyip ben, hâlini sordum.
O sessizdi, şeytan dedi; "İmânına çengel vurdum!"
Cân verirken ağlayarak, feryâd ile gider dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Dünyayı biriktiren zenginleri gördüm.
Ölüm anında hâlini sordum.
Şeytan: "İmanına çengel attım!" dedi.
Adam ağlayarak can verdi.

Açıklama:
Son nefes imtihanı zordur.
Dünyayı put edinenin kalbi ölümle çöker.
Şeytanın en güçlü saldırısı onadır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Şeytan, onlara amellerini süslü gösterdi." (Enfal 48)
- Hadis: "Ameller sonuna göredir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mal biriktirmek güven vermiyor.

- Asıl mesele — son nefesteki iman.
- Şeytanın hedefi: kalbi son anda çelmek.

---

12. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed âşık isen, kul ol Hakk'a cânın yansın,
Sıdk ile dayan Allâh'a, vücudun aşkla boyansın.
Dua et mü'min kullara, gaflet ile aldanmasın,
Kim ki dünyayı terk eder, ukbâ ona yeter dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed — eğer âşıksan Allah'a kul ol, kalbin yansın.
Doğrulukla Allah'a dayan; bedenin aşk ile dolsun.
Müminler için dua et, gaflete düşmesinler.
Dünyayı terk eden, ahiret ile yetinir.

Açıklama:
Bu, Hoca Ahmed'in kendine nasihati gibi görünen fakat aslında bütün müridlere hitap eden bir öğüttür:

- Samimiyet
- Dua
- Allah'a güven
- Dünyayı bırakma

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Hasbunallâh ve ni'me'l-vekîl." — "Allah bize yeter; O ne güzel vekildir." (Âl-i İmrân 173)
- Hadis: "Dünya müminin zindanı, kâfirin cennetidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Âşk, kullukla tamamlanır.
- Dua mümin bağını güçlendirir.
- Dünya geçicidir; ahiret ebedîdir.

Hikmet 84 *Bu Gönül Bahçesidir!*

1. Kıta

Orijinal:
Hangi mahlûk Yaradan'a itaatkâr olursa,
Tüm cihânda var olanlar, o kulu sever dostlar!
Allâh'ı zikreyleyip, bağrı pişip yanarsa,
Nefesinden sayısız kıvılcım uçar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah'a itaat eden kul, tüm varlıkların sevgisini kazanır.
Allah'ı zikredip kalbi yanarsa, nefesinden nur kıvılcımları çıkar.

Açıklama:
Allah'a yaklaşan kul, görünür görünmez âlemin sevgisini çeker.
Zikir, kulun içini arıtır; nefesini bile nurlu kılar.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Şüphesiz Allah'ın dostlarına korku yoktur." (Yunus 62)

Ders:

- İtaat, kulun değerini artırır.
- Zikir, kalbi ateş gibi saflaştırır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Bülbül öter bostan içre binler destan,
Asla olmaz bostanları yaz-zımıstan,
Hizmet eden bu yollarda olur handan,
Pervâz edip göğe doğru uçar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Bülbül bahçede öter; bahçesi hiçbir zaman kış olmaz.
Bu yolda hizmet eden sevinç dolu olur ve göğe yükselir.

Açıklama:
Gönül bahçesi ilahi aşk ile sürekli bahardır.
Hizmet eden kul, daima sevinçle uçar.

Kur'ân ve Sünnet:

- “Bilesiniz ki kalpler Allah’ın zikriyle huzur bulur.” (Ra’d 28)

Ders:

- Hizmet, manevi yükselişin anahtarıdır.
- Aşkla yaşayanın gönlünde kış olmaz.

---

3. Kıta

Orijinal:
Pîr-i kâmil mükemmili olan kişi,
Güneş ve ay gibi parlar içi-dışı,
Zerre kalmaz kalp içinde gıll u gışı,
Hangi yöne nazar etse görür dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Olgun mürşid, içi dışı ışık saçan biridir.
Kalbinde en ufak kin ve tortu kalmaz.
Nereye baksa hakikati görür.

Açıklama:
Mürşid-i kâmilin kalbi aynadır — kir tutmaz.
Her şeyi Hakk’ın tecellisi olarak seyreder.

Kur’ân ve Sünnet:

- Hadis: “Müminin ferasetinden sakının; o, Allah’ın nuruyla bakar.”

Ders:

- Kalp temizlenirse basiret açılır.
- Gerçek mürşid, nur ile bakandır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Gerçek tevekkül edenler yola girdi,
Endişeden gönül evin temiz kıldı,
Ejdere binse, asla benlik bilmedi,
Hak’tan korksan, herkes senden korkar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek tevekkül eden yola girer, gönlünü endişeden temizler.
Ejderhaya binse bile kibir duymaz.
Allah’tan korkan başkasından korkulacak biri olur.

Açıklama:
Tevekkül, insanı korkudan arındırır.
Nefsini yenen, hiçbir mahlûktan korkmaz.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Kim Allah'a dayanırsa O, ona yeter." (Talak 3)

Ders:

- Tevekkül, benliği yok eder.
- Allah'tan korkan, dünyada heybet kazanır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Âşık isen masivadan gönlünü kes,
Sa'y edip Hak yolunda gönlünle gez,
Erenlerin hikmetinden çıkmış bu söz,
Himmet eden sır deryâsın bulur dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşıksan Allah'tan başka her şeyden gönlünü kes.
Himmet edersen, sır denizine ulaşırsın.

Açıklama:
Masiva = Allah'tan gayrı her şey
Gerçek aşk, her şeyi bırakıp sadece Allah'ı istemektir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Ben cinleri ve insanları yalnızca Bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat 56)

Ders:

- Hakiki aşk, masivayı terk etmektir.
- Himmet, sır kapılarını açar.

---

6. Kıta

Orijinal:
Dili, gönlü sırrı ile zikrederse Allâh'ı,
Üç yüz altmış damarından hep dökülür günâhı.
Bülbül gibi, yaz-kış demez, feryâdla yükselir âhı,
Coşar, öter, daldan dala atlar ve konar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Dili ve gönlü ile Allah'ı zikredenin damarlarından günah akar.
Yaz-kış demeden zikri yükselir.

Açıklama:
Zikir, insan bedenini ve ruhunu arındırır.
Aşk ile zikreden bülbül gibi neşeli ve yanık olur.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ı çokça zikredin." (Ahzab 41)

Ders:

- Zikir bedeni bile arındırır.
- Aşkla yapılan zikir süreklidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Bilin ki, garip bahçe, bu gönlün bahçesidir,
İçinde ötüşenler kuşların hecesidir.
Her dalda ayrı cümbüş, renkler bilmecesidir,
Nimetler olgunlaşır, onları görür dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gönül bir bahçedir — kuşlar gibi ilhamlar orada öter.
Her daldan ayrı duygu ve ilahi esinti yükselir.

Açıklama:
Gönül, Hak ilhamının geldiği bahçedir.
Açıldığında içindeki güzellikler olur.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Kalpler, Rahman'ın iki parmağı arasındadır."

Ders:

- Gönül terbiye edilirse bir cennet olur.
- İlahi feyiz gönül bahçesini canlı kılar.

---

8. Kıta

Orijinal:
Zâhirde nimetlerin, gâfil şükrünü bilmez,

Bâtında olanları, kıyasla görse olmaz.
Zâhir gözü gâfildir, baksa gerçeği görmez,
Bâtın gözü açılsa, belki de görür dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gafiller açık nimetlere bile şükretmez.
Gizli nimetleri anlamaz.
Zahiri göz gerçeği görmez; batın gözü açılırsa hakikat görülür.

Açıklama:
Zahiri göz = maddi göz
Batıni göz = kalp gözü
Hakikati ancak kalp gözü görür.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Gözler kör olmaz; asıl körlük göğüslerdeki kalplerin körlüğüdür." (Hacc 46)

Ders:

- Şükür, kalbi açar.
- Hakikati kalp gözü görür.

---

9. Kıta

Orijinal:
Bâtın gözü açılsa, iner bütün perdeler,
Kalkar önünden engel, perde açılır, iner.
Cân gözü hayrân olur, neler varsa seyreder,
Bakar imân nuruyla, her şeyi görür dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Batın gözü açılınca perdeler kalkar.
İman nuruyla can gözü her şeyi seyreder.

Açıklama:
Bu, marifet mertebesidir.
Kul Allah'ın nuruyla bakar.

Kur'ân ve Sünnet:

- Hadis: "Allah kulunun gören gözü olur."

Ders:

- İman gözü hakikati kavrar.

- Perdelerin kalkması manevi ihsan iledir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed Yesevi, söyler size bu sözü,
Umulur ki, bakarsa görür sırları, gözü.
“Fenâ fi’llâh” makamı, sırlarla, özün özü,
“Yokluk” içinden bakıp, her şeyi görür dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Bu sözleri Hoca Ahmed söylüyor — umulur ki dinleyen kalp gözü ile görür.
Fenâ fillah makamı, “benliğin yok olması” hâlidir.
Bu yokluk hâlinden Allah’ın nuruyla her şeyi görür.

Açıklama:
Fenâ fillah = Allah’ta yok olmak
Bu makamda kul:

- Benlikten sıyrılır
- Var oluşunu Allah’a ait bilir
- Gören Allah’tır — kul sadece aynadır

Kur’ân ve Sünnet:

- “Her şey helak olacaktır; yalnız O’nun zatı bâkidir.” (Kasas 88)

Ders:

- En büyük makam — benliğin yok olmasıdır.
- Aşk ve zikir, kulun varlığını Allah’ta eritmesi içindir.

Hikmet 85 *Muhabbet Kadehi!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbet kadehini, içip de rakseyleyen,
Divâne makamına girip de çıkmaz dostlar!
Açlık-tokluk, kâr-zarar, nedir bunu bilmeyen,
Sarhoş olup raks ile semâda döner dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşk şarabını içen, sema eden kişi,
Deli-divane makamına girer ve oradan çıkmaz.
Açlığı, tokluğu, karı, zararı bilmez hale gelir,
Aşk sarhoşluğuyla dönmeye devam eder.

Açıklama:
Bu kıta, aşkın kişiyi riyasız hale getirmesini anlatır. Artık dünyevî hesap ortadan kalkar. Bu bir imha-yı nefs hâlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ı çokça zikredin ki kurtuluşa eresiniz.” (Enfal 45)
Zikirle sarhoşluk, esrime hâli, sahabe devrinde de görülmüştür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki aşk dünyevî düşünceleri siler.
- Semâ bir ibadet niyetiyle olmalıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Raks ve semâ yapanlar, sizlere dünya harâm.
Çoluk-çocuk, ev-barktan geçtinse işin tamam.
Seher vakti Mevlâ’ya sığınıp ağla müdâm,
Bundan sonra raks, sema eylemelidir dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Sema edenlere dünya haramdır.
Evinizden, aileden geçebildiyseniz iş tamamdır.
Seher vakti ağlayarak Allah’a sığının,
Ancak ondan sonra sema edin.

Açıklama:
Burada riyâkâr sema ile hakiki sema arasındaki fark belirtilir. Sema, nefsi öldürmenin sonucudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Onlar seherlerde istiğfar ederler.” (Zâriyât 18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ağlamadan, nedâmet olmadan semâ olmaz.
- Hakiki sema kalpten doğar.

---

3. Kıta

Orijinal:
Raks, sema yapan âşık, asla kendini bilmez.
Şuursuz döner orda, dünyaya değer vermez.
Yüz bin kul "efem" dese, dünyaya mağrur olmaz,
Dünyayı reddederek, raks, semâ yapar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek aşık kendini bilmez hale gelir.
Dünyaya kıymet vermez.
Bin kişi ona hürmet etse de kibirlenmez.
Dünyayı redderek sema eder.

Açıklama:
Buradaki "kendini bilmezlik" cezbe hâlidir. Kişi nefsinden kurtulmuştur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Dünya hayatı aldatıcı bir metadır." (Âl-i İmran 185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşkta gurur yoktur.
- Dünyeviliği terk etmek gerekir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Dünyayı tepmeden raks, sema yapanlar câhil,
Hak adını anmadan, boşa yürüyen gâfil,
Dervişim der kendince, gönlü dünyaya mâil,
Sadece dünya için raks, semâ yapar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Dünyayı terk etmeden sema eden cahildir.
Allah'ı anmadan dönen gafildir.
Kendine derviş dese de gönlü dünyaya bağlıdır.
Sadece dünya için dönenler vardır.

Açıklama:
Form var ama ruh yoksa sema oyun olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Niyet ibadetin ruhudur.
- Sema gösteri değildir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Raks ve semâ olur mu, kul kendinden geçmeden?
Hâlık'ım imân vermez, kişi Hakk'ı seçmeden.
İbâdet fayda vermez, aşk şarabın içmeden,
Riyâkârca yapılan raks, semâ olmaz dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kişi kendinden geçmeden sema olabilir mi?
Allah iman vermez, kişi Hakk'ı seçmeden.
Aşk şarabını içmeden ibadet fayda vermez.
Riyâ ile sema olmaz.

Açıklama:
Nefs ölmeden aşk dirilmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Münafıklar namaza kalktıklarında tembelce kalkarlar." (Nisa 142)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İhlâs esastır.
- İbadet kalple yapılır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Vah nefsim! Gâfil olma, câhile bel bağlama,
Feyz u feth alır diye, ona fırsat sağlama,
Şeriat bilmeyenin sen peşinden ağlama,
Lain şeytan boynuma gem vurdu, bindi dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Nefsim dikkatli ol!
Cahile güvenme.
Şeriatı bilmeyenin peşinden gitme.
Şeytan gem vurup beni yönetmesin.

Açıklama:
Nefis-düşünce muhasebesi yapılması gerektiğini öğütler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Şeytan sizin apaçık düşmanınızdır.” (Bakara 168)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeriatsız tarikat olmaz.
- Şeytana fırsat vermemek gerekir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Candan geçmeyen gâfil, raksından müşteki Hak,
Zikri yeri sarsmayan, gel dönmeleri bırak.
Dua ettim Rahman’a, cemâlu’llâh sana ırak,
Dinden geçip raks semâ yapınca gâfil dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Nefsinden vazgeçmeyen gafilin semasını Allah beğenmez.
Zikri yeri titretenler gibi dönmüyorsan bırak.
Allah’a dua ettim, cemalini sana uzak etmesin.
Dinden geçmeden yapılan sema gaflet doludur.

Açıklama:
Allah’ın huzurunda yapılan sema kalbin gücü ölçüsündedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah ancak muttaki olanlardan kabul eder.” (Maide 27)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dış hareket yetmez, iç dönüş gerekir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Cünun galip gelmeden, kim kalkar semâ yapar,
Çehâr-yâr Mustafa’dan o, uzaklaşır, kaçar.
Baştan sona günâhlar hazırdır, ona bakar,
Günâh işleyip sonra raks, sema yaptı dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Cinnet ve cezbe gelmeden sema olur mu?
Böylesi, Peygamber ve dört halifeden uzaklaşır.
Günahlara bakarak dönenler vardır.
Günah işleyip sonra sema edenler!

Açıklama:
Burada uyarı var: günahları saklayan semaya dönüş, hakiki sema değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim peygambere itaat ederse Allah’a itaat etmiş olur.” (Nisa 80)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sema tövbeden sonra gelir.
- Günahı örtmek için sema yapılmaz.

---

9. Kıta

Orijinal:
Âşık Şiblî semâ eyler, gönlü aydın, nur görüp,
Mustafa’yı hazır bulup, selâmlar sualler sorup,
Dünya derdin arda koyup, imân ile gözün yumup,
Böyle kullar aşkı ile raks ve sema yapar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşık Şibli sema ederken gönlü aydınlanır.
Peygamber’i hazır görür.
Dünya derdini bırakıp iman gözüyle döner.
İşte hakiki aşk ile sema yapanlar bunlardır.

Açıklama:
Hakiki sema, ruhani bir görüş ve idrak hâlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Onlar gayba iman ederler.” (Bakara 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki aşık dünyayı terk eder.
- Sema Peygamber sevgisiyle yapılır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Şiblî âşık ağlayarak hitap etti; ”Ey Resul!
Takatsızım, sema yapsam, kalp kırık, gönül melül.”
Resulullah buyurdu ki ; “İnşallâh eyler kabul!”
Ruhsat isteyip Nebi’den, raks ve semâ yaptı dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Şibli ağlayarak: “Ey Resulullah! Gücüm yok, kalbim kırık.” dedi.
Peygamber: “İnşallah kabul olur.” buyurdu.
Şibli de semayı bu ruhsatla yaptı.

Açıklama:
Peygamber izni ve onayıyla yapılan sema, en yüksek ruhanî izindir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah’a ve Resulüne itaat ederse büyük başarı kazanmış olur.” (Ahzab 71)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ruhsatlı sema makbuldür.
- Muhammedî yol esas alınır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Raks ve semâ kimde ki yok, bil ki Kul Hoca Ahmed,
Taklit eden cehennemde, yanar yok merhamet.
Söylemedim tamamını, gizli sırdır bu rivayet,
Hakk’ı bulan kulları, raks ve semâ yaptı dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hakiki raks ve sema sadece Hakk’ı bulanlarda vardır.
Taklit edenlere merhamet yoktur.
Bu sözlerin tamamını söylemedim, sırdır.
Hakk’ı bulanlar sema eder.

Açıklama:
Taklitle, gösteriyle, sahte vecd ile yapılan sema ateştir.
Sır, hakiki semanın kalpte doğmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah kalplerin içindekini bilir.” (Âl-i İmran 29)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sema kalple olur.
- Hakiki sema bir sırdır ve Allah vergisidir.

Hikmet 86 *Farkında mısınız Dostlar?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Evliyanın dediği vade gelmiş gibi,
Kıyamet saati yakın oldu dostlar!
Âkil kullar geldiğini anladılar,
İnsanlardan sevgi, şefkat gitti dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Evliyaların söylediği vakit gelmiş gibi,
Kıyamet yaklaşmış gibi görünüyor.
Akıllı insanlar bunun farkına vardı,
Ama insanlardan sevgi ve merhamet eksildi.

Açıklama:
Burada âhir zamanın alametleri işaret ediliyor. İnsanlar hem manevi hem de ahlaki olarak yozlaşıyor. Akıllı ve farkında olanlar ise bu gerçeği anlıyor.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İnsanlar yeryüzünde fitne ve fesada başladılar.” (Bakara 11)
“Âhiret ve kıyamet, ahlâkın çöküşü ile yakındır.” (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan sevgisi ve merhamet zamanla azalabilir; farkında olmak gerekir.
- Âhir zaman alametlerine karşı dikkatli ol.

---

2. Kıta

Orijinal:
Genç ihtiyar erkeklerden edep gitti,
Kızlardan kadınlardan hayâ gitti,
“El-hayau mine’l-imân” Resul dedi,
Hayâsız halk garip oldu dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gençlerden ve yaşlılardan edep kayboldu.
Kızlar ve kadınlar utanma, haya özelliğini kaybetti.
Resulullah: “Hayâ, imanın yarısıdır” dedi.
Halk hayâsız hâle geldi, garipleşti.

Açıklama:
Hayâ, insanın hem Allah’a hem de topluma karşı saygısıdır. Onun kaybolması, iman eksikliğine işaret eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“El-hayau mine’l-imân.” (Hadis-i şerif)
“Doğru davranış ve haya imanın bir parçasıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hayâ, hem bireysel hem toplumsal bir erdemdir.
- Hayâsızlık, iman zaafına işaret eder.

---

3. Kıta

Orijinal:
Müslüman Müslümanı etti katl,
Haksız olup, hak işleri etti bâtıl,
Mürit, pîrine kılmadı hiç hatır,
Nasıl da kötü zaman oldu dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Müslümanlar birbirini öldürdü,
Haksızlık yaygın oldu, doğru işler bâtıl sayıldı.
Mürit, mürşidine değer vermedi.
Gerçekten kötü bir zaman geldi.

Açıklama:
Burada içtimaî çöküş ve ahlaki bozulma vurgulanıyor. Tarikat yolunun da unutulduğu belirtiliyor.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah yolunda öldürülenlere ölüm demeyin, onlar diridirler.” (Bakara 154)
“Birbirinize zulmetmeyin.” (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Adalet ve saygı kaybolduğunda toplum çöker.
- Tarikat ve mürşid ilişkisi önemlidir.

4. Kıta

Orijinal:
Ehl-i dünya halkımızda sehâvet yok,
Padişah ve vezirlerde adalet yok,
Dervişlerin duasında icabet yok,
Türlü bela halk üstüne yağdı dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Dünyevî insanlar cömert değil,
Hükümdarlar adaletsiz,
Dervişlerin duaları kabul olmuyor,
Böylece halkın başına felaketler geldi.

Açıklama:
Toplumsal yozlaşma ve ahlaki çöküş, felaketleri beraberinde getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Ey iman edenler! Mal ve canlarınızla Allah yolunda cihad edin.” (Tevbe 41)
“Dua edenlerin duası kabul olur.” (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Cömertlik ve adalet, toplumun selameti için şarttır.
- Felaketlerin temelinde ahlaki bozulma vardır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Âhir zaman âlimleri zâlim oldu,
Dalkavukluk yapanlarsa âlim oldu,
Hak söyleyen dervişlere düşman oldu,
Bakın hele İslâm elden gitti dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Âhir zaman âlimleri zulmetmeye başladı,
Dalkavukluk yapanlar yüksek makama geldi.
Hakikati söyleyen dervişlere düşman oldular.
Böylece İslam yozlaştı.

Açıklama:
Ruhani otoritelerin yozlaşması, toplumu da bozar. Sözün doğruluğu değil, çıkarlar değer kazanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Âlimler zulmedenler olursa halkı saptırır.” (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Doğru söz ve adalet, zaman ve makamla ölçülmez.
- Hakikati söyleyen her zaman değer görmeyebilir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kıyamet günü yaklaştı, zamanı yok,
Evliyanın sözünde hiç yalanı yok,
Doğru-dürüst nasihatler edeni yok,
Öğüdünü halka deyip gitti dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kıyamet yaklaştı, vakti kısa.
Evliyaların söyledikleri her zaman doğru.
Ama doğru nasihat eden pek kimse yok.
Öğütlerini verip ayrıldılar.

Açıklama:
Bilge sözleri takip edecek kişi azalır, bu da toplumun felaketini hızlandırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Doğru sözlüler, sözleriyle insanları hidayete erdirir.” (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nasihat edenleri dinlemek gerekir.
- Hakikati takip etmek toplumun kurtuluşudur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Sebat edip ey Kul Ahmed sen yola gir,
Kulu görsen, sen ona uy ma’nâyı sor,
Eğer Allâh nasip etse hikmeti al,
Ma’nâ sorup, ma’nâ alan tattı dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey Kul Ahmed, sebat ederek yola devam et.
Birini görsen de doğrudan ona uyma; anlamını sor.

Allah izin verirse hikmeti alırsın.
Anlamı soran ve alan kişi, hakikate erişir.

Açıklama:
Burada mürid-mürşid ilişkisi ve hikmeti almak için aktif gayret önemlidir. Sadece görmeye dayalı takip yetmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Onlara neyi öğrettiğimizi sor, hikmeti almak için sor.” (Hadis-i şerif yorumuyla)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yolu anlamak için aktif soru sorulmalı.
- Sabır ve sebat olmadan hikmet elde edilemez.

Hikmet 87 *Asla Gafil Olmasın!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Dostlara bizden selâm, duayı boşlamasın,
Kim cemâlin isterse, asla gâfil olmasın.

Günümüz Türkçesi:
Dostlara selâm olsun, dualarını aksatmasınlar.
Cemâli (Allah’ın güzelliğini ve nurunu) isteyen kişi, gaflete düşmesin.

Açıklama:
Hak yolunu arayan kişi, hem dualarında samimi olmalı hem de gaflet hâlinden uzak durmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Ey iman edenler! Allah’ı anın, O’na yönelin.” (Ahzab 41)
“Dua, kulluğun en temel amellerindendir.” (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dua ve zikir, Allah’a yönelmenin temel yoludur.
- Cemâl arzusunda gaflete düşmemek gerekir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Gâfiller Hak yolunda, zinhar bulamaz makam,
İçi-dışı yanan kul, seherlerde yatmasın.

Günümüz Türkçesi:
Gaflet içinde olanlar, Hak yolunda mevki ve makam bulamaz.
Gerçek âşık, içi ve dışı Allah aşkıyla yanan kişi, sabahın erken saatlerinde ibadetten geri kalmaz.

Açıklama:
Hak yolunda ilerlemek, yalnızca görünüşte ibadet etmekle değil; gönül ve beden bütünlüğüyle Allah'a yönelmekle olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Rablerine geceleyin, gündüzleyin yalvararak ve korkarak ibadet edenler vardır." (Zümer 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gaflet insanı yolundan alıkoyar.
- Gerçek aşık, sabah seherinde uyanıp Allah'ı anar.

---

3. Kıta

Orijinal:
Adını yâd eyleyip, cemâli isteyenler,
Hor görülseler dahi, gönlü mahzun olmasın.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın adını anıp cemâli isteyen kişi, başkaları tarafından hor görülse bile gönlü kırılmamalıdır.

Açıklama:
Hak yolunda ilerlerken dış dünyadan gelen eleştiri veya küçümseme, âşığın gönlünü üzmemelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda eziyet görenler sabretsin; Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara 153)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkında başkalarının sözleri önemsizdir.
- Sabır ve metanet, aşk yolunun gereğidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Dünyada âşıklar hor, melametli ağlarlar,
Melâmetsiz, mihnetsiz, ben âşıkım demesin.

Günümüz Türkçesi:
Dünyada gerçek aşıklar hor görülür, melametli bir şekilde ağlarlar.
Ama zahmetsiz ve melametsiz, ben âşıkım diyen kişi gerçek âşık sayılmaz.

Açıklama:
Melamet, aşk yolunda alçakgönüllülük ve sıkıntıya katlanmayı ifade eder. Zahmetsiz âşık, yolun sırlarını kavrayamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İman edenler sabretmeli ve cihad etmeli.” (Ahzab 35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk yolunda melamet ve mihnet gerekir.
- Zahmetsiz aşk, sahici değildir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Şeriatte tecrittir, dünyasını terk etmek,
Terk etmeden dünyayı, Hakk’ı sevdim demesin.

Günümüz Türkçesi:
Şeriat yolunda gerçek tecrit (dünya işlerinden uzaklaşma) vardır.
Dünyayı terk etmeden Hakk’ı sevdiğini iddia etmesin.

Açıklama:
Gerçek aşk ve teslimiyet, dünya bağlılıklarından arınmayı gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah’a yönelirse, Allah da ona yeter.” (Talaq 2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya sevgisi ile Allah sevgisi bir arada olmaz.
- Hak yolunda tevazu ve tecrit şarttır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Tarikatte cânını terk eylemek müşküldür,
Cânını terk etmeden, seninleyim demesin.

Günümüz Türkçesi:
Tarikat yolunda canını (nefsini) Allah'a adamak zordur.
Nefsini feda etmeden "seninleyim" dememelidir.

Açıklama:
Tarikat yolunda ilerlemek, yalnızca sözle olmaz; nefsin terk edilmesi esastır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kim nefsini Allah yolunda feda ederse, ona çok mükafat vardır." (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsin terki, tarikat yolunun özüdür.
- Sadece söz ile bağlılık yeterli değildir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hakikatte harâmdır Bir Allâh'tan başkası,
Âşık böyle olmadan, cemâl arzu etmesin.

Günümüz Türkçesi:
Hakikatte Allah'tan başka her şey haramdır.
Gerçek aşık, bu bilinç olmadan cemâli arzu etmemelidir.

Açıklama:
Hakikat yolu, tevhid (birlik) bilinciyle mümkündür; şirke yaklaşmak yasaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'a ortak koşmayın." (Nisa 36)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat yolunda tevhide sıkı sıkıya bağlı ol.
- Allah'tan başkasını arzulamak aşk yoluna engeldir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hak Muhammed Mustafa, dünya malın sevmedi,
Resul'e ümmet olan, dünya malı sevmesin.

Günümüz Türkçesi:
Peygamberimiz Muhammed Mustafa, dünya malını sevmedi.
Onun ümmeti olan da dünya malına bağlı olmamalıdır.

Açıklama:
Dünya sevgisi, Allah sevgisinin önüne geçmemelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Ankebut 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek âşık, dünya malına meyletmez.
- Peygamber örneği takip edilmelidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Miskin Ahmed Yesevî, selâm verdi dostlara,
İş bu sözün ma'nâsı, tâlip olan anlasın.

Günümüz Türkçesi:
Ahmed Yesevî selam gönderdi dostlara.
Bu sözlerin manasını, talip olan anlamalıdır.

Açıklama:
Gerçek hikmet, talip (aranan) kişiye ulaşır; anlayan öğrenir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İlim, onu isteyen ve çaba gösteren kişiye gelir." (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hikmet, araştıran ve arayan kişiye verilir.
- Anlamaya istekli olmak, aşk yolunun ilk şartıdır.

Hikmet 88 *Kibirli Kul Cehennemde!*

1. Kıta

Orijinal:
Ey zâkirler! Kim ki cemâl isterse,
Cemâl görmek zikr halkasında olur.
Şevkle Allâh diyerek Hakk'a dönen,
Uykusu harâmdır, uyumaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah'ı anan zâkirler! Allah'ın cemâlini görmek isteyen kişi, zikir halkasında bulunmalıdır. Şevkle Allah'ı anıp Hakk'a yönelen kişi, uyumaz; uykusuz kalır.

Açıklama:
Hak cemâlini görmek, ancak samimi zikir ve Allah'a yönelme ile mümkündür. Gerçek âşık, uykusuzluk ve gayret ile Allah'a yakınlaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Geceleyin Allah'ı anın, sabahları da O'nu anın." (Tâhâ 130)
"Zikirle kalpler huzura erer." (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir halkası ve samimiyet, cemâl görmek için şarttır.
- Allah aşkı uykuyu feda etmeyi gerektirir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Uykusuza, Hak rahmeti yakındır.
Gözü yaşlı, gönlü kırık sakindir.
Ben-benliği, cehennemden arındır,
Kibirli kul, cehennemde perişân.

Günümüz Türkçesi:
Uykusuz kalan kişiye, Allah'ın rahmeti yakındır.
Gözleri yaşlı, gönlü kırık kişi sükûnet bulur.
Benlikten arın, kibirli kişi cehennemde mahvolur.

Açıklama:
Uykusuz zikir ve tevazu, Allah'ın rahmetine vesile olur. Benliğe ve kibre esir olanlar ise felakete düşer.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Alçalanlar, Allah’ın rahmetine kavuşurlar.” (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu ve benlikten kurtulmak gereklidir.
- Kibirliler hak yolundan uzaklaşır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Senden önce dostlar nereye gitti?
Dünyaya meyletmedi, ağladı geçti.
Ömrün sona erdi, yol sana yetti,
Günâhlara tövbe, ey mücrim insan!

Günümüz Türkçesi:
Senden önceki evliyanın dostları dünyaya meyletmeden ağlayarak ömrünü tamamladı.
Senin ömrün sona erdi; yol sana yeter. Günahlardan tövbe et ey günahkâr!

Açıklama:
Gerçek mürşidler, dünya tutkularını terk ederek Allah yolunda ömürlerini tamamlamışlardır.
Bugün de tövbe ve azimle yol alınmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi ateşten koruyun.” (Tahrim 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyaya meyletmemek, Hak yolunun alametidir.
- Tövbe ve azim, hak yoluna gidenin gereğidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Sen nefsine uysan, neler istemez,
Allâh’a yönelsen, o boyun eğmez,
Yaban kuşu gibi, avuca girmez,
Uykuların terk et, kalsın uykusuz.

Günümüz Türkçesi:
Nefsine uyarsan her türlü arzuyu istersin.
Allah’a yönelsen de nefis boyun eğmez.
Tıpkı yaban kuşu gibi, avuç içine girmez; uykunu terk et, uykusuz kal.

Açıklama:
Nefis, Hak yolunda sürekli bir mücadele ister. Tam teslimiyet, uykuyu feda etmeyi ve nefsi terbiye etmeyi gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Gerçekten nefis insana şer işler.” (Şems 7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis boyun eğmeden gerçek aşk olmaz.
- Uykuyu terk etmek ve nefse hakim olmak gereklidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Rezil olur, nefsin yoluna giren,
Yoldan kayar, çıkar günâhkâr olur.
Nefse uyup, kim kötülük işlerse,
Yatar-kalkar, şeytana yoldaş olur.

Günümüz Türkçesi:
Nefsinin yoluna giren kişi rezil olur.
Yoldan sapar, günahkâr olur.
Nefse uyan ve kötülük işleyen, şeytanın yoldaşı olur.

Açıklama:
Nefsine teslimiyet, insanı felakete götürür. Hak yolunda uyanık olmak şarttır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Şeytan, onu azdırıp yoldan çıkarır.” (Bakara 268)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis ve şeytanın tuzaklarına dikkat et.
- Hak yolunda sürekli uyanık olmak gerekir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Nefsin seni, son anda köle eyler,
Din evin yağmalayıp, talan eyler,
Öldüğünde, imândan mahrum eyler,
Aklın varsa, nefsinden müşteki ol.

Günümüz Türkçesi:
Nefis, son anda seni köle yapar.
Din evini yağmalar, ahretini çalar.
Ölümünde imandan mahrum kalırsın.
Akıllıysan, nefis için üzüntü duymalısın.

Açıklama:
Nefis, ölüm anında bile insanı alıkoyabilir. Her zaman nefsi kontrol etmek ve uyanık olmak gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İnsanı nefsinin tuzağına düşürme.” (Kamer 27)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis ölüm anında bile imanı tehlikeye atar.
- Sürekli nefsi gözlemlemek gerekir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Firavn, Karun şeytan sözünü tuttu,
O sebeple, yer yarıldı da yuttu,
Musa Kelîm’in öğüdün unuttu,
Dinlemeyip, küfr üzere öldüler.

Günümüz Türkçesi:
Firavun ve Karun şeytanın sözlerini dinledi.
Sonuç olarak yer onları yuttu.
Musa’nın öğütlerini unutarak küfr üzere öldüler.

Açıklama:
Tarih bize gösterir ki, nefis ve şeytanın peşinden gitmek felakete götürür. İlahi öğütleri dinlemek hayati önemdedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Firavun’un kavmi küfre saptı ve helak oldu.” (Kasas 38)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi öğütleri dinlemeden nefse uyma.
- Küfr ve gaflet tehlikesi büyüktür.

---

8. Kıta

Orijinal:
Günâhlara tövbe et ağla, sürün,
Giderim deyip yol başında durun.
Gidenleri, ibret alın da görün,
İbret alsan, yatak gül bahçen olur.

Günümüz Türkçesi:
Günahlardan tövbe et, ağla ve pişman ol.
“Giderim” deyip yola çıkarken duraklamayın.
Geçmişten ibret alırsan, hayatın cennet gibi olur.

Açıklama:
Tövbe ve ibret almak, Hak yolunda ilerlemenin temelidir. Geçmiş hatalar ders olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Tevbelerini kabul edene rahmet ederiz.” (Tahrim 8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahlardan tövbe et.
- Geçmişin ibret verici olaylarından ders çıkar.

---

9. Kıta

Orijinal:
Mü’min kullar, derdi peydâ eyledi,
Hak yolunda cânı şeydâ eyledi,
Dünya değil, ukbâ sevdâ eyledi,
Huri- gılmân, sevdâlıya hazırdır.

Günümüz Türkçesi:
Mü’min kullar, dünya derdinden uzaklaşıp, Hak yolunda canını adadı.
Dünya yerine ahreti sevdi.
Huri ve gılman, gerçek âşığa hazırdır.

Açıklama:
Gerçek aşk, dünya sevgisinden uzak, ahiret aşkıyla dolu olandır. Hak yolunda canını verenler mükafat bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İman eden ve Allah yolunda canını verenler için cennet vardır.” (Ali İmran 195)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda canını adamak erdemdir.

- Dünya sevgisi yerine ahret sevgisi önemlidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed, nefs elinden et feryât,
Pîr-i kâmil, olur mu ona cellât!
Bî-haber, işitmez eder imdât!
Kan ağlasan, işitir Allâh seni.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed diyor ki: Nefsi elinden çıkar, feryat et.
Pîr-i kâmil, nefsi köle yapmadan iş yapmaz.
Habersiz olan duymaz, ama Allah işitir.
Kan ağlasan, Allah seni mutlaka duyar.

Açıklama:
Nefsi terbiye etmek, pîr-i kâmil tarafından yönlendirilmelidir. Allah her samimi çığlığı duyar ve karşılık verir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Rabbin, kullarının duasını işitir.” (Bakara 186)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi terbiye etmek aşk yolunun şartıdır.
- Allah her samimi niyeti ve çığlığı işitir.

Hikmet 89 *Dervişler Sohbetinde!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Erenler cemâl görür, dervişler sohbetinde,
Erenler meclisinin, nur yağar sohbetinde.

Günümüz Türkçesi:
Erenler, yani hak yolunun ulu kişileri, cemâli (Allah’ın güzelliklerini) dervişlerin sohbetinde görürler.
Erenler meclisinde, nur ve ilahi hikmet sohbet sırasında akar.

Açıklama:
Sohbet, hakikat yolunda nurun aktığı, manevî irfanın paylaşıldığı yerdir. Gerçek âşık ve derviş, sohbetten aydınlanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Rabbinin zikriyle kalpler huzura erer.” (Ra’d 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sohbet, hakikat öğrenmek ve nur kazanmak için en doğru yoldur.
- Erenlerin meclisleri, Allah cemâlinin tecelli ettiği yerdir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Ne dilerse o olur, dervişler sohbetinde,
Cümle sırlar ayandır, erenler sohbetinde.

Günümüz Türkçesi:
Dervişlerin sohbetinde, her kim neyi isterse, muradına ulaşır.
Erenler sohbetinde, bütün sırlar açığa çıkar.

Açıklama:
Sohbet, sadece bilgi değil, manevî arzu ve muradların gerçekleştiği bir yerdir. Hakikatin sırları burada açığa çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Size öğretilmeyeni bilmeniz mümkün değildir; rahmetimi isteyen ona kavuşturururum.” (Hadis-i şerif kıyasen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sohbet, muradın gerçekleşmesi ve sırların anlaşılması için önemlidir.
- Erenlerin meclisi, nur ve hikmet kaynağıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Her kim sohbete geldi, erenlerden pay aldı,
El geldi tanış oldu, erenler sohbetinde.

Günümüz Türkçesi:
Sohbete katılan herkes, erenlerden bir nasip alır.
El sıkışmak, tanışmak ve manevî pay almak, sohbetin alametidir.

Açıklama:
Sohbet, sadece fiziksel bir buluşma değil, kalplerin birleşip manevî pay almasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İman edenler, birbirlerini sever ve kayırır.” (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sohbete katılmak, erenlerden manevî pay almak demektir.
- Manevî yakınlık, sohbetle gerçekleşir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Her kim sohbete geldi, gönlü sırlara erdi,
Dostlar muradın buldu, dervişler sohbetinde.

Günümüz Türkçesi:
Sohbete katılan kişinin gönlü sırlarla dolup hakikate ulaşır.
Dostlar, dervişlerin sohbetinde muradına erer.

Açıklama:
Hakikat ve murad, sadece samimi bir şekilde sohbet edilen mecliste ortaya çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kalpler, Allah’ı ananlarla huzura erer.” (Ra’d 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sohbet gönülleri açar ve hakikati gösterir.
- Murad, samimi sohbetle gerçekleşir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Avamsa mümtâz olur, yıldız gelse ay olur,
Bakırsa altun olur, dervişler sohbetinde.

Günümüz Türkçesi:
Sıradan kişiler dahi, derviş sohbetinde mümtaz olur.
Bakır değer kazanır, yıldız ay gibi parlar; bakır altın olur.

Açıklama:
Sohbet, sıradan insanı yüceltir; manevî değer ve olgunluk kazandırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İyilik ve takva, kıymetli hazinelerdir.” (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sohbet herkesi yüceltir.
- Manevî eğitim, insanı değerli kılar.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kibr ü hasetler ölür, sırlar içinde kalır,
Göz açıp Hakk’ı görür, dervişler sohbetinde.

Günümüz Türkçesi:
Sohbet ortamında kibir ve haset yok olur; sırlar korunur.
Göz açan kişi Allah’ı görür.

Açıklama:
Manevî sohbet, kötü huyları yok eder, nur ve hakikati gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Alçakgönüllülük, Allah’a yakınlık vesilesidir.” (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sohbet, kibir ve haseti yok eder.
- Hakikati görmek için sohbet şarttır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Resul’e vahiy geldi, tâcı başından aldı,
Kalktı hizmette kaldı, dervişler sohbetinde.

Günümüz Türkçesi:
Resulullah’a vahiy geldi ve üstün makamını gösterdi.
Kalkıp hizmette bulundu; her şey dervişlerin sohbetinde öğrenildi.

Açıklama:
Sohbet, hem Resulullah’ın öğretisini hem de manevî hizmeti anlamak için bir vesiledir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Senin Rabbin, sana öğretti.” (Alak 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sohbet, ilahi öğretiyi anlamak için fırsattır.
- Hizmet ve manevî eğitim sohbetle olur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed sohbette, dili münacâtta,
Gönlü hoş saadette, dervişler sohbetinde.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, sohbet sırasında diliyle dua eder, gönlü ise huzur ve saadet içindedir.
Bu, dervişlerin sohbetinin güzelliklerinden biridir.

Açıklama:
Sohbet, hem dili hem gönlü eğitir; kişi Allah'a yakınlaşır ve huzura erer.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura erer." (Ra'd 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sohbet, hem dilin hem de gönlün eğitildiği bir meyvedir.
- Huzur ve saadet, samimi sohbetin sonucudur.

Hikmet 90 *Seher Vakti Olanda!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Hakk'ın zikri ne hoştur, seher vakti olanda.
Baldan tatlı "Hû!" adı, seher vakti olanda.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı zikretmek ne kadar hoştur, özellikle seher vakti olunca.
"Hu" ismi, yani Allah'ın varlık ve birliği, baldan tatlıdır.

Açıklama:
Seher vakti, gece karanlığının en derin olduğu ve ruhun daha alçakgönüllü olduğu zaman dilimidir. Bu vakitte yapılan zikir, ruhu bal gibi tatlandırır, kalbi arındırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Seher vakti Allah'ı an; sabırla ibadet et; bu en güzel ibadettir." (Kur'an 76:26-27)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vaktinde zikir, ruhun en verimli olduğu zaman dilimidir.
- Allah ismini zikretmek, tatlı ve huzur verici bir hazdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Seher vakti kalkanlar, cân fedâ eyleyenler,
Aşk odunda yanarlar, seher vakti olanda.

Günümüz Türkçesi:
Seher vaktinde uyananlar, canlarını Allah yoluna feda edenler,
Aşkın ateşinde yanarlar, seher vakti olunca.

Açıklama:
Seher, manevî fedakârlığın ve aşk ile yanmanın en verimli zamanıdır. Bu saatlerde yapılan ibadet ve zikir, gönlü aşk ile tutuşturur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Sabahın erken saatlerinde Rabbin için namaz kıl; bu, daha değerli ve tesirli bir ibadettir.” (İsra 78)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vakti uyanmak, aşk ve fedakârlık ile dolu bir ibadettir.
- Ruh, aşkın ateşiyle arınır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Seher vakti hoş saat, kalkana olur rahat,
Ederler hep münacât, seher vakti olanda.

Günümüz Türkçesi:
Seher vaktinde ibadet eden, Allah’la münacat eden kişi huzur bulur.
Bu vakitte yapılan dualar, gönlü rahatlatır.

Açıklama:
Seher, hem ruhsal hem de kalbi huzur bulma zamanıdır. Münacat ve dua ile insan, Allah’a yaklaşır ve gönül dinginliği kazanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Gecenin bir kısmında ibadet et; bu, kul için huzur ve bağışlanmadır.” (Zümer 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher ibadeti huzur verir.
- Dua ve münacat, gönlü rahatlatır ve kalbi arındırır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Her gün yanar bu cânım, zikirsiz yok dermânım,
Sen bağışla günâhım, seher vakti olanda.

Günümüz Türkçesi:
Her gün canım yanar; zikir olmadan derman bulamam.
Allah'ım, günahlarımı bağışla, seher vakti olunca.

Açıklama:
Zikir, ruhun dermanıdır; zikir olmadan kalp huzur bulamaz. Seher vakti, tövbe ve bağışlanma için en uygun andır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Seher vakti Rabbinin adını an; günahlarını bağışlat." (Zümer 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir ruhun ilacıdır.
- Günahların bağışlanması için seher ibadeti önemlidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
İmân nurun yandırsan, ruh kuşunu kandırsan,
Kalbini uyandırsan, seher vakti olanda.

Günümüz Türkçesi:
İman nurunu yakarsan, ruh kuşunu canlandırırsan,
Kalbini uyandırırsan, seher vakti olunca.

Açıklama:
Seher ibadeti, kalbi ve ruhu uyandırır; iman nuru ile ruh coşar ve canlanır. Bu vakitte yapılan zikir, manevî bir canlanmadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ı an, kalbini uyar, iman nuru seni aydınlatsın." (Hadis kıyasen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vakti ibadet ile ruh coşar.
- Kalbin uyanması, iman nuru ile olur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed taati, yok zerre ibâdeti,
Zikir kalbin rahatı, seher vakti olanda.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed diyor ki: Taat ve ibadet yoksa,
Zikir, kalbin huzurudur; özellikle seher vakti olunca.

Açıklama:
Seher vakti zikir, tüm ibadetlerin özüdür; kalbi rahatlatır ve huzur verir. Taat ve ibadet, zikir ile gerçek anlam kazanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Gecenin seherinde ibadet eden, Allah’a yaklaşır ve huzur bulur.” (Zümer 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher vakti zikir, ibadetin ruhudur.
- Zikir olmadan taat ve ibadet tam anlam bulmaz.

Hikmet 91 *Gelin Kısmet Alınız!*

---

1. Kıta

Orijinal:
“Hû!” halkası kuruldu, ey dervişler geliniz.
Hak sofrası açıldı, gelin kısmet alınız.

Günümüz Türkçesi:
“Hû” zikr halkası kuruldu; ey dervişler, gelin katılın.
Allah’ın sofrası açıldı; gelin manevî payınızı alın.

Açıklama:
“Hû” zikri, Allah’ın varlık ve birliğine yönelmenin en güçlü ifadesidir. Bu halka, dervişler için hem eğitim hem de ilahi lütuf ortamıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ı anın; O’nun zikriyle kalpler huzur bulur.” (Ra’d 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah zikri halkasına katılmak, manevî bereketi artırır.
- Derviş için ilahi sofra, tefekkür ve riyazetin sembolüdür.

---

2. Kıta

Orijinal:
Kâl ilmini okuyan, hâl ilmine ulaşır,
Yokluk içine dalıp, varlıklardan alınız.

Günümüz Türkçesi:
Söz ilmini (teorik bilgiyi) öğrenen, hâl ilmini (yaşayan bilgiyi) kazanır.
Varlıklardan uzaklaşıp yokluk hâline dalın; oradan hakikat alın.

Açıklama:
Sadece teorik bilgi yeterli değildir; gerçek bilgi, hâl ilmiyle yani yaşanarak elde edilir. Bu, müridin varlık bağlarından koparak Allah’a yönelmesini ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İlmin faydası amelle olur.” (Hadis, Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Teorik ilim, hâl ilmiyle pekiştirilmelidir.
- Varlıklardan uzaklaşmak, Allah’a yakınlaşmanın yoludur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Yırtıp şefkat perdesin, dile cemâl vadesin,
Açıp gönül perdesin, müşahede eyle sen.

Günümüz Türkçesi:
Şefkat perdesini yırt, Allah’ın cemâlini dile getir.
Gönül perdelerini aç; O’nun varlığını müşahede et.

Açıklama:
Müridin gönül perdelerini kaldırması, hakikatle yüzleşmesi ve Allah’ın cemalini görmesi anlamına gelir. Bu, tasavvuf yolunun temel amacıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kalplerin gözleriyle görmeye çalışın; hakikat, kalbin nuru ile açığa çıkar.” (Hadis kıyasen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şefkat ve sevgiyi kalpten geçirerek Allah'a yönelmek gerekir.
- Gönül gözleri açık olmalı, O'nun cemâli görülebilmelidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
"Hû!" bıçkısın alarak, nefs başına çalarak,
Gece-gündüz anarak, cânın kurbân eyle sen.

Günümüz Türkçesi:
"Hû" zikrini yoğunlaştır; nefsini kontrol ederek, gece-gündüz Allah'ı an, canını O'na kurban et.

Açıklama:
Nefsi terbiye etmek ve Allah zikrine devam etmek, tasavvuf yolunun vazgeçilmezidir. Canı Allah'a feda etmek, gerçek teslimiyetin göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda canını veren, en yüce mertebeye ulaşır." (Ali İmran 169)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi kontrol etmeden ve sürekli zikirle, can Allah'a sunulamaz.
- Gece ve gündüz zikir, tasavvuf yolunun temel pratiğidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Halkada "Hû!" deyiniz, aşk içinde yanınız,
Ten-cân ve cânânınız, tek bir "Allâh" deyiniz!

Günümüz Türkçesi:
Zikir halkasında "Hû" deyin; aşk ile yanın.
Beden, can ve sevgiliyi Allah'a yönlendirip, tek "Allah" deyin.

Açıklama:
Manevî aşkın birliği, her şeyin Allah'a adanmasıyla mümkündür. Derviş, hem bedeni hem ruhu hem de sevgiyi birleştirerek tek Allah'ı anar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ı bütün kalbinle an, O'na yönel." (Hadis, Bukhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir halkasında aşk ile bulunmak önemlidir.

- Bütün varlığı Allah'a yönlendirmek, gerçek tevhid yoludur.

---

6. Kıta

Orijinal:
"Hû, hû!" deyip, inleyip, "Hû!" demekte ma'nâ var,
Cemâlini dileyip, rahmetini alınız.

Günümüz Türkçesi:
"Hû, Hû" diyerek inleyin; bu zikrin derin anlamı vardır.
Allah'ın cemâlini ve rahmetini talep edin.

Açıklama:
Zikir yalnızca ses çıkarmak değildir; derin bir aşk ve manevî anlam taşır. Bu, rahmet ve ilahi cemâl için yapılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kalpten ve dilden Allah'ı ananların duası kabul edilir." (Hadis kıyasen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikirde aşk ve içtenlik olmalıdır.
- Allah'ın cemâlini ve rahmetini istemek, zikirle mümkündür.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed kul olan, yol üstünde kül olan,
Tâliplere mül olan, ondan ibret alınız.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, kul olmayı bilen, yol boyunca kendini yok eden,
Tâliplere rehber olan kişidir; ondan ders alın.

Açıklama:
Hoca Ahmed Yesevî'nin yolu, tevazu ve kendini Allah'a feda etme üzerine kuruludur. Müridler, onun yaşantısından ibret almalı ve kendi yolunda uygulamalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda tevazu gösterenler, O'nun sevgisine nail olurlar." (Hadis kıyasen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu, Allah yolunda en yüksek erdemdir.
- Rehberlerin hayatı, müridler için ibret ve örnek teşkil eder.

Hikmet 92 *Hak Cemâlin Göstermezse!*

1. Kıta

Orijinal:
“Evveli Hû, âhiri Hû!” bil ki nefsin perişan.
Hak cemâlin göstermezse, senin hâlin pek yaman.
“Zâhiri Hû, bâtını Hû!” deyip de yola çıkan,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Başlangıçta “Hû”, sonunda da “Hû” de; yoksa nefsin perişan olur.
Hem dıştan hem içten “Hû” diyen, ama Allah cemâlini göremezse hâli perişan olur.

Açıklama:
Sözde zikir yetmez; Allah’ın cemâlini görmek için kalp ve hâl temiz olmalıdır. Sadece lafla zikretmek nefsi terbiye etmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Onlar ki kalplerinde Allah korkusu vardır ve O’nu anmakla teselli bulurlar.” (Ra’d 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir hem sözde hem kalpte olmalıdır.
- Allah cemâlini görmeden yapılan zikir fayda vermez.

---

2. Kıta

Orijinal:
“Lâ ilahe illa’llâh!” de, ağla aksın gözyaşın,
Hak zikrini kim söylerse, bil ki odur yoldaşın.
Mürşid-i kâmil yoluna, hizmetine koy başın,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
“Lâ ilahe illallah” de ve gözyaşın aksın;
Allah zikrini gerçekten yapan odur ki yoldaşın olur.
Mürşid-i kâmil yoluna baş koy; yoksa hâlin perişan olur.

Açıklama:
Allah zikrinde samimiyet ve gözyaşı, mürşide bağlılık şarttır. İtaat ve teslimiyet, hakikati görmenin anahtarıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kalbini O’na teslim et; samimî olanı O sever.” (Hadis kıyasen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Samimiyetle yapılan zikir, yoldaşlık ve nur getirir.
- Mürşid rehberliğine bağlı kalmak şarttır.

---

3. Kıta

Orijinal:
“Lâ ilahe illa’llâh”ı, dilin dâim zikretsin.
Aklına koy her nefeste, beynin onu fikretsin.
Pîr-i kâmil nazar kılıp, seni kalpten fethetsin,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
“Lâ ilahe illallah”ı sürekli dile getir;
Her nefeste aklına getir.
Mürşid-i kâmil nazar etsin ki kalbini fethedsın;
Allah cemâlini göremezsen hâlin perişan olur.

Açıklama:
Zikir sözle ve kalp ile birlikte yapılmalı; mürşidin nazarı, müridin kalbini arındırır ve manevî gözünü açar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ı zikredenlerin kalpleri huzur bulur.” (Ra’d 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir sözle ve kalple bir arada olmalıdır.
- Mürşidin rehberliği, hakikati görmede önemlidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Sen İbrahim Edhem gibi, uzak ol dünyayı tep,
Kimi görsen Hızır bilip, saygı duy elini öp,
Cemâlini görsem dersen, seherde kalk pür edep,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
İbrahim Edhem gibi dünyaya bağlanma, uzak ol.
Her karşılaştığını Hızır gibi say; elini öperek saygı göster.

Allah cemâlini görmek istiyorsan, seher vakti edep ile kalk;
Aksi takdirde hâlin perişan olur.

Açıklama:
Dünyadan kopmak, ulu kişilerden ders almak ve seher vakti ibadet, Allah cemâlini görmenin yollarıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Ve kıyamı geceleri O’na dua ile uyan.” (Müzzemmil 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyaya aldanmamak ve büyükler için saygı göstermek gerekir.
- Seher ibadeti manevî açıdan önemlidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Allâh diyen kullarının, sen de oluver gülü,
Toprak ol, yerlere seril, ol yürüyenin yolu,
Sen, âşıkların savrulan külü olasın külü,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Allah diyen kulların gibi ol; tevazu ve fedakârlıkla hareket et.
Toprak gibi ol, alçak gönüllü, yol alanların izinden git.
Âşıkların savrulan külü gibi ol;
Yoksa Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Tevazu, fedakârlık ve Allah aşkıyla yok olma, müridin temel erdemlerindendir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim kendini yok ederse, Allah onu yüceltir.” (Hadis kıyasen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu ve Allah’a adanmışlık, hakikati görmenin anahtarıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hakk’ı seven kulları, zâkir olur şükreder,
Seher vaktinde kalkar, nefsini ıslah eder.
Âşık Bâyezîd gibi, hem dünyayı terk eder,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı seven kullar, zikir ve şükürle meşguldür.
Seher vaktinde kalkar, nefsini terbiye eder.
Bâyezîd gibi âşıklar, dünyayı terk eder;
Yoksa hâlin perişan olur.

Açıklama:
Bâyezîd-i Bistâmî'nin yolu, Allah aşkı ve dünya malından uzaklaşma ile örneklenir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Dünya sevgisi kalbi karartır; Allah sevgisi ise aydınlatır." (Hadis kıyasen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir ve şükür, nefsin ıslahı için şarttır.
- Dünyaya bağlanmadan Allah'a yönelmek gerekir.

---

7. Kıta

Orijinal:
İster yürü, ister dur, yatıp-kalkıp Hak söyle,
Zâkir olup cândan geç, Hakk'a dâim şükreyle,
Vallâh-billâh dünyayı, harâm sayıp terk eyle,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
İster hareket et ister dur; yatıp kalkarken Allah'ı an.
Zikirle canını Allah'a ver, sürekli şükret.
Dünyayı haram say ve terk et;
Yoksa Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Nefsi dünya işlerinden arındırmak ve sürekli zikirle meşgul olmak, hakikati görmenin koşuludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda olan, dünya ve ahireti kazanır." (Hadis kıyasen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi dünyadan temizlemek şarttır.
- Zikir ve şükür, Allah'a ulaşmanın yollarıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hak vaslına varayım dersen seherde ağla,
“Allâh!” de yüreğini, aşk ateşiyle dağla.
Hikmet kemerini sen, beline sıkı bağla,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Allah’a vasıl olmak istiyorsan seher vakti ağla.
“Allah!” de, yüreğini aşk ateşiyle yak.
Hikmet kemerini beline sıkı bağla;
Yoksa Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Seher ibadeti, aşk ve hikmetli disiplin, Allah cemâlini görmenin yollarındandır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Seher vakti dua edenler, Allah’a yakın olur.” (Müzzemmil 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Seher ibadeti ve aşk ile Allah’ı anmak çok değerlidir.
- Disiplin ve hikmetli yaşam, hakikate ulaşmada şarttır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Edhem ol bu dünyadan gönlünü azat eyle,
Hırs, heva, tekebbürden, evin yık mezat eyle.
Muhabbet deryâsına dalarak yüz sen öyle,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Bu dünyadan gönlünü özgür kıl;
Hırs, heva ve kibirden arın, evini yık.
Sevgi denizine dal ve yüz;
Yoksa Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Dünya tutkularından ve kibirden arınmak, Allah aşkı denizine dalmak, Allah cemâlini görebilmenin şartıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kalbi temiz olanlar Allah’a yaklaşır.” (Hadis kıyasen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gönlü dünya bağlarından temizlemek gerekir.
- Allah aşkı için ego ve hevalardan vazgeçmek şarttır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Gece-gündüz âhiret gamın çek, tasasın çek,
Gece uykusu harâm, onda ibâdet gerçek,
Göğsünü muhabbetle aç ki, rahmet girecek,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Geceleri ve gündüzleri ahiret derdini düşün, tasalan.
Gece uykusu haramdır; gerçek ibadet odur.
Kalbini muhabbetle açarsan, rahmet gelir.
Allah cemâlini göremezsen hâlin perişan olur.

Açıklama:
Gece ibadeti, nefse hâkimiyet ve kalbi açmak, Allah rahmetine vesiledir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ahiret endişesi ile yaşamak insanı ibadete yöneltir.
- Kalbin açılması, muhabbet ile mümkündür.

---

11. Kıta

Orijinal:
Ehl-i hevâ olandan, ben-benlikten kaç yürü.
Bulursan ehlini sen, gözyaşını saç yürü.
Muhabbet şarabından kana kana iç yürü,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Heva ve benlikten sakın, uzak dur.
Doğru dostları bulursan, gözyaşını dök.
Allah aşkının şarabından kana kana iç.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Benlik ve heva nefse hâkimdir; aşk ve muhabbet ile arınmak gerekir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi kontrol etmek, Allah aşkına adanmak şarttır.
- Gözyaşı, içten bir muhabbetin belirtisidir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Dostlarım bu dünyadan ağlayarak vazgeçin,
Fânidir bu dünyadan eli, eteği çekin.
Muhabbet kadehiyle aşk şarabını için,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Dostlar, dünyadan gönül bağını koparın; ağlayarak terk edin.
Bu dünya fanidir; elinizi, gönlünüzü çekin.
Allah aşkı şarabını için.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsiniz.

Açıklama:
Dünyaya bağlılık aşk yolunda engeldir; faniliği idrak edip muhabbeti tatmak gerekir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya sevgisi Allah aşkına engel olmasın.
- Gönül muhabbetle dolmalıdır.

---

13. Kıta

Orijinal:
Gece-gündüz demeden “Allâh!” de, zikrin eyle,
Geceleri uykusuz kanlar yut, fikrin eyle,
Dünya izzetlerini bırakıp sen terk eyle,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz “Allah!” de ve zikret.
Geceleri uykusuz kal, gözyaşı dök, düşün.
Dünya şan ve izzetlerini bırak, terk et.
Yoksa Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Uykusuz ibadet ve dünya renklere bağlanmamak, hakikate ulaşmanın yollarındandır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir ve nefse hâkimiyet, Allah'a yaklaşmanın şartıdır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Pîr-i kâmil eteğin yapışıver, sıkı tut,
Ma'rifet pazarında özün sat, nefsin unut,
Mey içip semâ eyle, budur zikirde umut,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Pîr-i kâmil'in yoluna sıkı tutun.
Ma'rifet pazarında kendini sat, nefsini unut.
Allah aşkı ile semâ ve zikir et;
Yoksa Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Manevî öğretmene bağlılık, nefsin terk edilmesi ve Allah aşkı ile semâ, hakikati görmek için gereklidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mürşide bağlanmak, nefsin terk edilmesi ve aşk yolunda olmak gerekir.

---

15. Kıta

Orijinal:
"Yâ Rabbenâ, zalemnâ", deyip de feryâd eyle,
Saçıver gözyaşını her yeri şebnem eyle,
Hak zikrini söyleyip, özünü helak eyle,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
"Ey Rabbimiz, zulmettik!" diyerek feryâd et.
Gözyaşını saç, her yeri şebnem gibi yap.
Allah zikrini söyle, özünü helak et;
Yoksa Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Tövbe, gözyaşı ve kendini Allah'a adamak, hakikati görmenin şartıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahların farkına varıp Allah'a dönmek, gözyaşı ve zikirle hakikate ulaşılır.
- Kendini fânî kılmak, hak aşkının gereğidir.

---

16. Kıta

Orijinal:
Derdini ortaya koy, müstakim ol, yola gir,
Pervâne gibi mumu, görüp de özünü vur,
Her nereye gidersen, zikir yap pazarın kur,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Dertlerini açığa çıkar, dosdoğru yolda ilerle.
Pervâne gibi mumu görüp kendini ona vurma, dikkat et.
Nereye gidersen git, zikir yaparak yolunu kur.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Nefsi ve dünyevi meşguliyetleri aşarak doğru yolda olmak, sürekli zikir ile kalbi Hakk'a yöneltmek şarttır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Müstakim (dosdoğru) yol, dertlerin farkında olmayı ve zikirle devam etmeyi gerektirir.

---

17. Kıta

Orijinal:
Muhabbet meydanında baş oynatıp, cân versen,
"Hû, Hû" deyip zikrini, yükseltip "Allâh!" desen,
Cemâl dile, kan-yaş dök, ağlayıp da inlesen,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Aşk meydanında kendini adarsan, canını verirsin.
"Hû, Hû" diyerek zikrini yükseltir, "Allah!" dersin.
Allah cemâlini diler, gözyaşı döker, ağlarsın.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Allah aşkıyla yanmak, canını feda etmek ve yoğun zikir ile gözyaşı dökmek, hakikate ulaşmanın yollarındandır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Muhabbet ve yoğun ibadet, gerçek aşk yolunun gereğidir.

---

18. Kıta

Orijinal:
Erenler dergâhını bekle gözet öyle yat,
Seherlerde dövünüp, yatağından öyle kalk,
Ağlayıp, yok olarak, cândan geçmelidir halk,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Erenlerin dergâhını gözet, bekle ve saygı göster.
Seher vakitlerinde dövünerek, ibadet için kalk.
Gözyaşı dökerek ve kendini fânî kılarak, hakikate geç.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Seher vakitleri, mürşid ve erenlerin yolunu gözetmek ve gözyaşı ile gönlünü arındırmak hakikati görmenin şartıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevî rehberin önemi ve seher ibadeti vurgulanır.

---

19. Kıta

Orijinal:
Toprak gibi hor görül, enaniyetin ölsün,
Halk içinde rezil ol, tüm âlem sana gülsün,
Cân u gönülden ağla, sadece Allâh bilsin,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Toprak gibi alçakgönüllü ol, egon ölmelidir.
Halk içinde hor görül, alay konusu ol;
Kalpten ağla, yalnızca Allah bilsin.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Enaniyet ve gururdan kurtulmak, alçakgönüllülük ve yalnızca Allah için ağlamak, aşk yolunun şartlarıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Egoyu terk etmek, hak aşkında tevazunun göstergesidir.

---

20. Kıta

Orijinal:
Gözün yaşın deryâ kıl, gelsin Hakk'ın rahmeti,
Garip olup yolda yat, yetişsin inâyeti.
Gizli yap, Allâh bilsin kulluğu, ibâdeti,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Gözyaşını deniz gibi akıt, Allah rahmeti gelsin.
Garip olup yolda yat, Allah'ın inayeti yetişsin.
İbadetini gizli yap, yalnızca Allah bilsin.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Gizlilik ve alçakgönüllülük, gerçek ibadet ve Allah rahmetine vesiledir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gizli ibadet, riya ve gösterişten uzak kalmak önemlidir.

---

21. Kıta

Orijinal:
Ayrılık geceleri, âh ile ateşler yak,
Gözyaşın şavkı ile aç yolunu çakmak çak,
Erenler sohbetinde çağla, sular gibi ak,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Ayrılık gecelerinde feryad ve iç yanması yaşa.
Gözyaşınla yolunu aydınlat.
Erenler sohbetinde ak, çağlayan su gibi.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Aşk ve ayrılık ıstırabı, gönlü Allah'a yönelten bir araçtır.
Sohbet ve irşad, kalbin temizlenmesine vesiledir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ayrılık ve gözyaşı, ilahi aşk yolunda rehberlik eder.

- Erenlerin sohbeti, hakikate ulaşmanın yollarındandır.

---

22. Kıta

Orijinal:
Ey insafsız bu dünya fânidir sakın kanma,
Kul olan Hak zikrin der, başka şeye aldanma,
Pîr-i kâmil hizmeti, sakın cefâdır sanma,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Ey insan, dünya geçici; aldanma ona.
Hak zikrini yapan kul olur, başka şeye aldanma.
Pîr-i kâmil'e hizmeti, cefâ sayma.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Dünya geçici ve aldatıcıdır; hakiki kulluk, Hak zikriyle olur. Pîre hizmet, zahmet gibi görünse de hakikattir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya sevgisi ve gaflet, Allah'a vuslatı engeller.

---

23. Kıta

Orijinal:
Allâh de, nefsin yok et, ciğerin, bağrın yansın,
Sen gece ibâdet et, Hakk'ın sevdiği cânsın,
Sonra da has büyükler sana gönül bağlasın,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Allah de, nefsini yok et, ciğerin ve bağrın yanıp tutuşsun.
Gece ibadet et, Allah'ın sevdiği kul ol.
Sonra pîr ve büyükler sana gönül versin.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Nefsi öldürmek, gece ibadetleri ve Hakk'a tam yöneliş, hem Allah hem de manevi rehberlerin takdirini kazandırır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis mücadelesi, ihlas ve sabırla desteklenmelidir.

24. Kıta

Orijinal:
Kalkıver seherlerde, geceler uykusuz ol,
İsmail gibi cândan geç ki, doğrudur bu yol,
Tüm azaların koru, Hakk'ın emrine râm ol,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Seher vakitlerinde kalk, geceleri uykusuz geçir.
İsmail gibi canını Allah yolunda feda et, yol doğrudur.
Bedeninin tüm azalarını Allah'a teslim et.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Seher ibadetleri ve bütün varlığın Allah'a teslimiyeti, manevi olgunluğun ölçüsüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tüm varlık, Hak yolunda fedakârlık için kullanılmalıdır.

---

25. Kıta

Orijinal:
Riyâzeti sıkı yap, bundan incinsin cânlar,
Meydan içre başın ver, kabul olsun kurbânlar,
Harâm zakkum yiyenler, gerçeği nasıl anlar?
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Riyâzeti (manevi disiplin) sıkı yap, canın incinsin.
Meydanlarda başını ver, kurbanın kabul olsun.
Harâm yiyenler gerçeği anlayamaz.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Riyâzet ve fedakârlık, manevi olgunluğa erişmenin yoludur; haram ve dünyevi lezzetler hakikati gölgeleyebilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Disiplin ve fedakârlık, aşk yolunda şarttır.

---

26. Kıta

Orijinal:
Ferhât gibi elem çek, istersen dağı delmek,
Bâyezîd gibi özün, gece Allâh'a vermek,
Cüneyt gibi çöllerde gezip, dertlerle ermek,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Ferhât gibi acı çek, dağları delmek istersen bile.
Bâyezîd gibi geceleri kendini Allah'a adamak.
Cüneyt gibi çöllerde dolaşıp sıkıntılarla olgunlaşmak.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Tasavvuf tarihinde örnekler üzerinden manevi fedakârlık ve sabır vurgulanır; aşk ve sıkıntı ruhu olgunlaştırır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Büyük fedakârlık ve sabır, hakikat yolunun vazgeçilmezlerindendir.

---

27. Kıta

Orijinal:
Hak rahmeti deryâdır, tek bir katresi yeter,
Bir damlanın içinden sonsuz hidayet eder,
Nefs ölür sinek gibi ben ve bencillik gider,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın rahmeti bir deniz gibidir, tek bir damlası yeter.
O tek damla bile sonsuz hidayet sağlar.
Nefis sinek gibi ölür, benlik ve bencillik yok olur.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Allah'ın rahmeti sınırsızdır; hakiki teslimiyet ve tevazu ile nefis yok edilir, ilahi aşk ve vuslat mümkün olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Rahmet ve hidayet, küçük bir manevi kıvılcım ile bile nefsi temizleyebilir.

---

28. Kıta

Orijinal:
Hak rahmeti deryâdır, gel onu kabul eyle,
Hak yoluna tâlipsen, rahmetine meyl eyle,
Nâil olmak istersen züht, takva dâim eyle,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın rahmeti bir deniz gibidir, onu kabul et.
Hak yoluna talipsen, rahmetine yönel.
Vuslatı elde etmek istiyorsan daima zühd ve takva ile yaşa.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Rahmet ve ilahi aşk, iradeli bir yöneliş ve takvaya bağlıdır. Dünya sevgisi ve gaflet, bu yolda engeldir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zühd ve takva, Allah rahmetine yaklaşmanın temel şartıdır.

---

29. Kıta

Orijinal:
"Lâ, lâ." de "İlla'llâh"a, tutkun ol, sarıl cândan,
Mansûr gibi "ene'l-hak" de ve çekil meydandan,
Gözyaşın deryâ eyle, arz titresin giryândan,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
"Lâ, lâ" de yani "Allah'tan başka yok" de, tutkulu ol ve canınla sarıl.
Mansûr gibi "Ben Hakk'ım" sırrına er ve dünya meydanından çekil.
Gözyaşlarını sel yap, yeryüzü senin ağlamandan titresin.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Manevi yolculukta, benliğin yokluğu, aşırı tevazu ve yoğun gözyaşı ile Allah'a yönelmek şarttır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk ve tevazu, hakiki vuslatın anahtarıdır.

---

30. Kıta

Orijinal:
Gerçeklerden bî-haber, gaflette uykudasın,
Dünya için ne telaş, her dâim kaygıdasın,
İbâdet eylemezsin, sen nasıl saygıdasın?
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Gerçeklerden habersizsin ve gaflette uykudadır.
Dünya için sürekli endişeleniyorsun.
İbadet etmiyorsun; öyleyse nasıl saygılısın?
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Dünya telaşı ve gaflet, ibadet ve Allah'a yönelişi engeller.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gaflet ve dünyevi kaygılar, ruhun hakikati görmesini engeller.

---

31. Kıta

Orijinal:
Yastık-yatak taştan et, ibâdet yap Mevlâ'ya,
Hak emrine razı ol, boynunu bük Hudâ'ya.
Temiz, imânlı kul ol, meyletme mâsivaya,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Yatacağın yeri sert yap, ibadet et Allah'a.
Hak emrine râm ol ve boynunu Allah'a eğ.
Temiz, imanlı bir kul ol ve dünya şeylerine meyletme.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Riyâzet ve teslimiyet, nefsi terbiye etmenin ve Allah'a yaklaşmanın yollarıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi disiplin ve teslimiyet, Hak yolunda vazgeçilmezdir.

---

32. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed Yesevî, kendine et nasihat,
Sen nefsini ıslah et, halkını bırak rahat.
Dağlardan daha ağır, günâhların kat be kat,
Hak cemâlin göstermezse, hâlin perişân senin.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed Yesevî sana öğüt veriyor:
Önce nefisini ıslah et, halkı bırak bir kenara.
Günahların dağlardan ağırdır.
Aksi hâlde Allah cemâlini göremezsin.

Açıklama:
Manevi yolculukta öncelik, kendi nefsini düzeltmek ve dünyevi kaygılardan uzak durmaktır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi terbiye etmeden, gerçek manevi kemale ulaşmak mümkün değildir.

Hikmet 93 *Hoca Ahmed Tövbe Et!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Dinmeden âşıklar “Hû!” der, Allâh’ına yalvarıp,
O’nun aşkıyla yürürler, gece-gündüz sararıp.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar durmaksızın “Hû!” diyerek Allah’a yalvarır,
O’nun aşkıyla yürür, gece gündüz ibadet ve zikirle meşgul olurlar.

Açıklama:
“Hû” zikri, Allah’ı sürekli anmanın ve aşk ile bağlı kalmanın sembolüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkıyla yaşayan, sürekli zikreder ve nefsini aşkla terbiye eder.

---

2. Kıta

Orijinal:
Çok ağlatıp âşıkları, aşk elinde Allâh’ım!
Aşk elinde melâmeti, ona görür münasip.

Günümüz Türkçesi:
Allah, aşkıyla âşıkları çok ağlatır;
Melâmet yolunu gösterir ve onların hâline uygun davranır.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda aşk, sıkıntı ve melâmet ile sınanmayı içerir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk bazen gözyaşı ve sıkıntı ile olgunlaşır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Mansûr bir gün ağlayınca, erenler rahmeyledi,
Kırklar şerbet içirdiler, Mansûr'a değer verip.

Günümüz Türkçesi:
Mansûr bir gün ağlayınca erenler ona şefkat gösterdi;
Kırklar ona şerbet sundular, değer verdiler.

Açıklama:
Hak yolunda gözyaşı ve tevazu, velilerin hürmetini kazanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunluk, samimi ibadet ve aşk ile anlaşılır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Mansûr deyince "Ene'l-Hak", erenler; "doğru"dedi,
Mollalar der; "doğru değil" gönlüne kötü gelip.

Günümüz Türkçesi:
Mansûr "Ben Hakk'ım" dediğinde, erenler bunu doğru buldu;
Ama mollalar, doğru bulmayıp onu kötülediler.

Açıklama:
Manevi sır ve hakikat, zâhir ehli tarafından yanlış anlaşılabilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat her zaman herkes tarafından anlaşılmaz, sabır ve feraset gerekir.

---

5. Kıta

Orijinal:
“Kâfir olursun Ey Mansûr! Sen söyleme ene’l-Hak.”
“Kur’ân içre hüküm budur”, öldürdüler taş atıp.

Günümüz Türkçesi:
“Ey Mansûr, kâfir olursun, ‘Ben Hakk’ım’ deme.”
Kur’an hükümleriyle çelişiyor diye onu taşlayarak öldürdüler.

Açıklama:
Veliler ve hakikat ehli, dışarıdan gelen baskı ve cehaletle sınanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikatin uğrunda bazen toplumun yanlış değerlendirmeleri ile karşılaşılır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Bilemediler mollalar “Ene’l-Hakk”ın ma’nâsını,
Zâhir ehline, hâl ilmi Hak görmedi münasip.

Günümüz Türkçesi:
Mollalar “Ben Hakk’ım” sözünün manasını bilemediler,
Zâhir ehli için hâl ilmi uygun görülmedi.

Açıklama:
Tasavvufi ifadeler, yalnızca hâl ehli ve gönül gözü açık olanlara anlaşılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikati anlamak, sadece zâhire bakmakla mümkün değildir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Rivayetler yazılınca, onun hâlin bilmedi,
Mansûr gibi bir veliyi dârağacına asıp.

Günümüz Türkçesi:
Rivayetler doğru şekilde anlaşılmayınca, Mansûr gibi bir veliyi asıp öldürdüler.

Açıklama:
Toplumsal cehalet, velilerin fedakârlıklarını yanlış değerlendirebilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat yolunda, fedakârlık ve sabır şarttır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Merdut deyip mollalar, Şeyh Mansûr'u öldürdü,
Kâfir deyip öldürdüler, üç yüz molla kapışıp.

Günümüz Türkçesi:
Mollalar onu merdut ve kâfir diyerek öldürdü;
Üç yüz kişi bu işte birleşti.

Açıklama:
Hakikatin anlaşılmaması, toplumsal zulme yol açabilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda yalnızlık ve tecrit kaçınılmaz olabilir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Külün göğe savurdu, atıp nehire saldı,
Zevk deryâsı mevclendi, aktı nehir kaynaşıp.

Günümüz Türkçesi:
Mansûr'un külleri göğe savruldu ve nehre atıldı;
Zevk denizi oluştu, nehirler birleşti.

Açıklama:
Velilerin ilahi aşk ve hakikatteki yaşamları, ölüm sonrası da bereket ve ilham verir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Velilerin ruhani etkisi, fiziki ölümden bağımsızdır.

---

10. Kıta

Orijinal:
İşte o gün o nehir, ağladı feryâd ile,
Âşıklara Allâh'ım eyle cemâlin nasip.

Günümüz Türkçesi:
O gün nehir feryat ederek aktı;
Allah, âşıkların cemâlini görmesini nasip etti.

Açıklama:
Hakikate yönelenlerin, velilerin manevi etkisinden pay alması tasvir edilmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk ve velilerin etkisi, hakikate yönelenlere rehber olur.

---

11. Kıta

Orijinal:
Rivayetdir şeriat, hakikatler hikmettir.
Tarikat mücevherdir, âşıklara münasip.

Günümüz Türkçesi:
Şeriat, temel ritüellerdir;
Hakikatler, hikmetle anlaşılır;
Tarikat ise bir mücevherdir, âşıklar için uygundur.

Açıklama:

- Şeriat, tarikat ve hakikat tasavvuf yolunun üç katmanıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki âşık, şeriat ve tarikat rehberliğinde hakikati arar.

---

12. Kıta

Orijinal:
Halk-ı âlem birleşerek, Mansûr der feryâd eder,
Mansûr'un dostları kaldı, başucunda ağlayıp.

Günümüz Türkçesi:
Âlemin halkı birleştiğinde, Mansûr feryat eder;
Mansûr'un dostları başucunda ağladı.

Açıklama:
Velilerin dostları, onların manevi mücadelesine şahitlik eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda dostluk ve sadakat önemlidir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed tövbe eyle, ola Hak'tan inâyet,
Nice yüz bin veli geçti, sırrı sırra ekleyip.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, tövbe et; Allah'ın inayetini kazan;
Yüz binlerce veli geçmiş, sırlarını sırra saklamışlardır.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda tevazu ve tövbe, velilerin rehberliğinde sırra ermenin şartıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda ilerlemek, tövbe, tevazu ve sırra riayet ile olur.

Hikmet 94 *Sersem Olan Âşıklar!*

---

1. Kıta

Orijinal:
On sekiz bin âlemde, hayrân olan âşıklar,
Sevgilinin nurundan sersem olan âşıklar.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar, her türlü âlemde hayranlıkla dolaşır;
Sevgilinin ilahi nurundan öylesine etkilenirler ki sersemler.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda âşık, her yerde ilahi güzellik ve nur karşısında hayran kalır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı insanı her âlemde meşgul eder ve huzursuz eder, ama bu hayranlık manevi olgunluğun göstergesidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Her an başı dönerek, gözü halka çevirip,
"Hû, Hû!" diye kavrulup, giryân olan âşıklar.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar, sürekli dönerek ve gözü zikir halkasında,
"Hû, Hû!" diyerek aşk ateşinde yanar ve ağlar.

Açıklama:
Halkada yapılan “Hû” zikri, kalbi kavurur ve nefsin etkisinden arındırır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi zikrin sürekliliği ve yoğunluğu âşığı olgunlaştırır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Tutuşup da kül olan, aşkından bülbül olan,
Kimi görse kul olan, merdân olan âşıklar.

Günümüz Türkçesi:
Aşkından yanıp kül olan ve bülbül gibi şarkı söyleyen,
Her gördüğüne hizmet eden ve cesur olan âşıklar.

Açıklama:
Gerçek aşk, âşığı tutku ile yakar, onu başkalarına hizmet etmeye yöneltir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, insanı hem yanıcı hem de cömert ve cesur kılar.

---

4. Kıta

Orijinal:
Yollarda toprak olan, sinesi parçalanan,
Zikrin edip pak olan, nâlân olan âşıklar.

Günümüz Türkçesi:
Yollarda alçak gönüllü ve mütevazı olan, sinesini aşk ile parçalayan,
Sürekli zikir eden ve inilti ile Allah’a yönelen âşıklar.

Açıklama:
Âşık, dünyaya bağlılığını kırarak manevi olarak temizlenir ve sürekli Allah’ı anar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsini aşkla terbiye etmek, gerçek kul olmanın şartıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Himmet kuşak bağlayan, yüreğini dağlayan,
Feryâd edip ağlayan, giryân olan âşıklar.

Günümüz Türkçesi:
Himmet gösteren, yüreğini aşk ile dağıtan,
Feryat ederek ve gözyaşı dökerek Allah'a yönelen âşıklar.

Açıklama:
Himmet ve fedakârlık, aşkın ve hizmetin vazgeçilmez parçalarıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşkta gönül dağıtmak ve Allah için gözyaşı dökmek, âşık olmanın göstergesidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Bazen yüzü sararıp, bazen yolunda garip,
Tesbihleri; "Ya Habib!" zikrediyor âşıklar.

Günümüz Türkçesi:
Bazen yüzü solmuş ve yolda garip durumda olsa da,
Tesbihlerle "Ya Habib!" diyerek sürekli zikreder âşıklar.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda sıkıntılar ve gariplikler, ilahi aşk ile sabırla karşılanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek âşık, sıkıntılara rağmen zikri ve bağlılığından vazgeçmez.

---

7. Kıta

Orijinal:
Ahmed sen de âşık ol, sıtkın ile sâdık ol,
Dergâhına lâyık ol, cânân olan âşıklar.

Günümüz Türkçesi:
Ahmed, sen de âşık ol, doğruluk ve sadakat ile bağlı kal;
Dergâhına layık ol ve gerçek sevgili olan âşıklar gibi ol.

Açıklama:
Hoca Ahmed'e doğrudan nasihat: gerçek aşk ve sadakat, velilerin yolunu takip etmekle kazanılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tasavvuf yolunda ilerlemek, sadakat ve aşk ile mümkün olur; dergâh ve mürşid rehberliği önemlidir.

Hikmet 95 *Allâh Diyen Dervişler!*

1. Kıta

Orijinal:
Yol üstünde oturup, yolu soran dervişler,
Ah’retten haber alıp, yola giren dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Dervişler yol üzerinde durup, doğru yolu sorar;
Ahiretten haber alıp, manevî yolculuğa çıkarlar.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda derviş, hem sorarak hem de ilahi haberlerle kendini geliştirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta sorular sormak ve rehberlere danışmak önemlidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Asaları elinde, himmet şalı belinde,
Rabb’in yâdı dilinde, Allâh diyen dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Asasını taşıyan, himmet kuşağını belinde bağlayan,
Diline Allah’ı anmayı yerleştirmiş dervişler.

Açıklama:
Dervişin dış görünüşü tevazu ve bağlılığı gösterir, dili sürekli zikreder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Görünüş ve eylem, maneviyatın tezahürüdür; zikir vazgeçilmezdir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Hırkalar, cüppe solgun, gönlü bedeni yorgun,
İki cihânda durgun, bizim olan dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Hırkası solmuş, cüppesi yıpranmış, bedeni ve gönlü yorgun olan,
Hem bu dünyada hem ahirette dengeli olan dervişler.

Açıklama:
Derviş, dünyaya bağlılıkla yıpranmaz, iç huzuru ile dengede kalır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manen dengeli olmak, dünya ve ahiret ölçüsünü bilmektir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Dervişe Hak nazarı, zikru'llâh gül pazarı,
Hakk'ın adı, sırları, tam edepli dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Dervişe Allah nazarıyla bakar, zikri gül bahçesi gibi güzeldir;
Hakkın adı ve sırlarını bilen, edepli derviştir.

Açıklama:
Derviş, hem Allah'a yakın hem de doğru davranan, edepli bir kuldur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Edep ve zikrin birleşimi, manevî olgunluğun göstergesidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Günâhım çok yol vermez, dost dermânımı bilmez,
Gözün yaşını silmez, yaşı akan dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Derviş, günahlarından dolayı herkese yol vermez;
Ağlayan ve gözyaşlarını döken, manevî dermanı bilen derviştir.

Açıklama:
Derviş, nefsine hakim olmalı ve gerçek pişmanlık ile Allah'a yönelmelidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günah ve tövbe, dervişin rehberliğinde öğrenilir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Sırrı cândan söylerler, dilde hikmet dizerler,
Aşk ile cân gezerler, benzi sarı dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Sırlar kalpten gelir, sözde hikmetle dizilir;
Aşk ile canı dolaşır, bazen yorgun ve solgun olan dervişler.

Açıklama:
Gerçek bilgi ve sır, kalpten gelir ve aşk ile yaşanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tasavvufta aşk ve hikmet birlikte yürür.

---

7. Kıta

Orijinal:
İt nefsini öldürür, kızıl yüzün soldurur,
Hoca Ahmed bir kuldur, satıp yesin dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Nefsi öldürenler kendi kötü huylarını yok eder,
Hoca Ahmed ise bir kuldur; dervişler, onun yolundan giderek nefsini aşar.

Açıklama:
Nefsi terbiye etmek, derviş olmanın en temel şartıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunluk, nefsin ölümü ve Allah'a teslimiyetle mümkündür.

Hikmet 96 *Hak Cemâlin Görmüşler!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Hak kulları dervişler, hakikati bilmişler,
Hakk'a âşık olanlar, Hak yoluna girmişler.

Günümüz Türkçesi:
Hak kulları olan dervişler hakikati öğrenmiş,
Allah'a aşık olanlar da O'nun yoluna girmiştir.

Açıklama:
Gerçek derviş, hakikati bilir ve Allah'a olan aşkı onu yolculuğa çıkarır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk ve hakikat bilgisi, tasavvuf yolunun başlangıcıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Hak yoluna girenler "Hû!" diye yürüyenler,
Eren izin izleyip, memleketten geçmişler.

Günümüz Türkçesi:
Allah yoluna girenler "Hû" diyerek zikir ile yürür,
Evliya ve erenlerin izinden giderek bu dünyadan geçerler.

Açıklama:
Zikirle yürümek, müridin manevî ilerleyişinin temelidir; evliyanın yolunu takip etmek önemlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Evliya ve pîrlerin izinden gitmek, hakikati öğrenmede rehberlik eder.

---

3. Kıta

Orijinal:
Fahr-i âlem Mustafa, anda dedi ; "merhaba!"
Mirâç gecesi deyip, fakr yolunu almışlar.

Günümüz Türkçesi:
Alemlerin Efendisi Hz. Muhammed (s.a.v.) orada "merhaba" dedi;
Mirac gecesi hatırlanarak, fakr (maddi ve nefsî fakirlik) yolunu seçmişler.

Açıklama:
Manevi yükseliş fakr ve tevazu ile mümkün olur; mirac sembolü bu yükselişi temsil eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya bağlılıklarından uzaklaşmak ve fakr yolunu seçmek, manevî yükselişin yoludur.

---

4. Kıta

Orijinal:
Gönül vermez dünyaya, el uzatmaz harâma,
Hakk'ı seven âşıklar, ahaliden geçmişler.

Günümüz Türkçesi:
Kalbini dünyaya bağlamayan, haramdan el çeken,
Allah'ı seven âşıklar insanlardan ayrılmıştır.

Açıklama:
Dünya sevgisi ve haramdan uzak durmak, dervişin ayırt edici özelliklerindendir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dervişin dünyaya ve harama bağlı olmaması, manevî olgunluğun göstergesidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Dünya benim diyenler, cihân malın yiyenler,
Kerkenez kuşu olup, harâmlara dalmışlar.

Günümüz Türkçesi:
Dünyayı sahiplenen, mal-mülke düşkün olanlar,
Kerkenez kuşu gibi haramlara dalmıştır.

Açıklama:
Dünya tutkusu, kişiyi ahlaki çöküşe ve harama yönlendirir; tasavvufta bu eleştirilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsânî arzulara kapılmak, manevî yoldan sapmanın yoludur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Molla müftü olanlar, yanlış fetva verenler,
Aka kara diyenler, cehenneme girmişler.

Günümüz Türkçesi:
Yanlış fetva veren mollalar ve hakikati çarpıtanlar,
Doğru ve yanlışı karıştırdıkları için cehenneme gitmiştir.

Açıklama:
Dini makam sahibi olup yanlış öğüt verenler, büyük sorumluluk altında olup manevî tehlike altındadır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlmi sorumluluk, doğru öğüt ve amel ile olur; yanlış yolun cezası büyüktür.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kadı, imam olanlar, haksız dava güdenler,
Eşşekler gibi olmuş, yük altına girmişler.

Günümüz Türkçesi:
Kadı ve imam olup haksızlık yapanlar,
Eşek gibi yük altında ezilmişlerdir.

Açıklama:
Dini makama sahip olup zulüm ve adaletsizlik yapanlar, sorumluluklarının ağırlığı altında kalır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlmi ve idari makam, doğru adaletle kullanılmalıdır; aksi takdirde büyük sorumluluk doğar.

---

8. Kıta

Orijinal:
Harâmzâde hâkimler, nice rüşvet almışlar,
Kendi parmaklarını, ısırıp da yemişler.

Günümüz Türkçesi:
Harama meyilli hâkimler rüşvet almış,
Kendi yanlışlarını çekerek pişman olmuşlar.

Açıklama:
Maddi menfaat için adaleti çiğneyenler, kendi içsel vicdanlarıyla ve dünyada karşılaştıkları sonuçlarla cezalanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakkı ve adaleti gözetmek, özellikle yetkili kişilerin en önemli sorumluluğudur.

---

9. Kıta

Orijinal:
Tatlı tatlı yiyenler, türlü türlü giyenler,
Altın tahta çıkanlar, yer altında kalmışlar.

Günümüz Türkçesi:
Lüks içinde yaşayanlar, çeşitli nimetlerle süslenenler,
En sonunda mezarda eşitlenmişlerdir.

Açıklama:
Dünya nimetlerine düşkün olanlar, ölümde bu nimetlerle hesap verir ve fark etmezler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyevi hazlar geçici, ölüm ve ahiret gerçektir; hakikate yönelmek gerekir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Mü'min kullar, sâdıklar, Hakk'a bağrı yanıklar,
Dünyalığı sarf edip, hurileri almışlar.

Günümüz Türkçesi:
İman sahipleri ve samimi kullar, Allah'a olan aşk ile yanıp tutuşmuş,
Dünya malına değer vermeyip, ahirette mükâfatlarını almışlardır.

Açıklama:
Gerçek âşık, dünya tutkularından vazgeçer ve Allah'a yönelir; karşılığını ahirette alır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyayı terk edip Allah'a bağlanmak, en büyük manevî kazançtır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed bilmişsin, Hak yoluna girmişsin,
Hak yoluna girenler, Hak cemâlin görmüşler.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, bil ki sen Hak yoluna girmişsin,
Hak yoluna girenler, Allah'ın cemâlini görmüşlerdir.

Açıklama:
Mürşid ve derviş, Hak yolunda ilerleyince ilahi cemâle ulaşır; bu, hakikatin en yüksek meyvesidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yoluna girenler, Allah'ın cemâlini ve rızasını görmekle mükâfatlanır.

Hikmet 97 *Saadetli Dervişler!*

1. Kıta

Orijinal:
Hoş gaipten geldiler, bir cemaat dervişler,
Bâtınında “Hû!” derler, sırr-ı pinhân dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Gizemli bir şekilde ortaya çıkan bir grup derviş,
Kalplerinde sürekli “Hû!” zikrini eder, sırları saklıdır.

Açıklama:
Dervişler, görünüşte dünyadan bağımsız ve gizemli yaşarlar; kalplerinde Allah zikri sürekli devam eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikî mürşid ve derviş, hem görünürde hem bâtında Allah’a yönelir ve sırlarını gizler.

---

2. Kıta

Orijinal:
Hiç durmadan yürürler, durunca tekbirdeler,
Bulsa sohbet ederler, hoş sohbetli dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Sürekli Allah yolunda ilerler, durduklarında tekbir getirirler;
Karşılaştıklarıyla güzel ve faydalı sohbet ederler.

Açıklama:
Dervişler, hem ibadet hem de güzel ahlakla çevresine faydalı olurlar; manevi hareket ve duruş iç içedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda devamlılık ve güzel sohbet, dervişin en önemli özelliklerindendir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Heybelerinde salah, tesbihleri “İlla’llâh!”
Hizmet eder her sabah, zikir çeker dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Dervişlerin eşyalarında ibadet ve tesbih vardır;
Her sabah hizmet eder ve sürekli Allah'ı anarlar.

Açıklama:
Dervişin hayatı hem maddî hem de manevî açıdan ibadet ve Allah zikriyle doludur; günlük yaşamı ibadetle bütünleşmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunun pratiği, günlük hizmet ve sürekli zikri gerektirir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Heybe, cübbeler kirli, gönülde yüz bin derdi,
Bu vefâsız dünyaya ilgisizdir dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Dervişlerin çantaları ve cübbeleri kirli olabilir, gönülleri ise sayısız manevi dertle doludur;
Dünya onların ilgisini çekmez.

Açıklama:
Derviş, maddî temizliğe fazla takılmaz; asıl önem gönlün Allah'a yönelmiş olmasıdır. Dünya meşgalesi, onun için önemsizdir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda gönül safiyeti, dış görünüşten üstündür.

---

5. Kıta

Orijinal:
Heybeler omuzlarda, asalar ellerinde,
Rabbin yâdı dillerde, Allâh diyen dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Dervişlerin eşyaları omuzlarında, asaları ellerindedir;
Dillerinden Allah zikri eksik olmaz.

Açıklama:
Dervişin hayatı hem fiziksel hem de ruhsal olarak ibadet ve zikr ile doludur; her an Allah'ı anar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah zikri, dervişin her an ve her yerinde bulunmalıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Özde fakir olsalar, varlık yurdu gezseler,
Zâhir-bâtın düzseler, saadetli dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Dışarıdan bakıldığında fakir olsalar bile, dünya içinde dolaşsalar;
Hem görünüş hem de gönül yönünden olgunlaşmış dervişler, gerçek saadete erişir.

Açıklama:
Dervişin hem zahirî hem batınî terbiyesi tam olursa, hakiki mutluluğa ulaşır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dervişliğin özü, maddi fakirlik kadar içsel olgunluk ve Allah'a bağlılıktır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Meşâyihlerde sırlar, her an hizmette varlar,
Peygamberden yadigâr kalanlardır dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Meşâyih (pirler) sırları bilir ve sürekli hizmettedir;
Dervişler, Peygamber'den gelen öğretilerin mirasçısıdır.

Açıklama:
Dervişlik, Peygamber'in yolunun ve sırlarının korunmasıdır; hizmet, dervişin hayatının temelidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda sadakat ve hizmet, Peygamber mirasına bağlı kalmayı gerektirir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed miskin ol, hem onlardan ma'nâ sor,
Dervişliktir mutlu yol, "Hû!" kuşudur dervişler.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, mütevazi olsun ve büyüklerden (pirlerden) manayı öğren;
Dervişlik mutlu bir yoldur ve Allah zikriyle (Hû!) gerçekleşir.

Açıklama:
Derviş olmanın yolu tevazu, mürşitten öğrenmek ve Allah zikrini sürekli yapmaktır. “Hû!” burada manevi kuşun simgesidir; dervişin ruhunu yükselten zikridir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu, mürşide itaat ve sürekli zikir, dervişin huzur ve mutluluğunun kaynağıdır.

Hikmet 98 *Gariplik Hâlini Bilen!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Gariplikte garip olan garipler,
Gariplik hâlini bilen garipler.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek anlamda garipliği bilen, gariplerin içinde garip olanlardır;
Yani dünyaya ve nefsine bağlı olmayan, hak yolunda olmayı bilenler.

Açıklama:
Tasavvufta “gariplik”, Allah yolunda ve dünya meylinden uzak olma hâlidir. Gerçek garip, bu hâli idrak eden kişidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda garipliği bilmek, onun içsel sırlarını anlamaktır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Bir sebeple uzak yere gidince,
Kardeşin kıymetin bilen garipler.

Günümüz Türkçesi:
Bir sebeple memleketten uzaklaştığında, kardeşinin değerini anlayanlar, hakikî gariplerdir.

Açıklama:
Dünya ilişkileri ve insan bağları, ancak mesafe ve tecrübe ile doğru kıymetini gösterir. Garipler, hakikati gören ve bu farkı bilenlerdir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki dost ve kardeş değerini anlayabilmek için içsel ve dışsal deneyim gerekir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Susayınca suya muhtaç olanlar,
Diriyken ağlayıp ölen garipler.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek garipler, ihtiyaçlarını fark edenlerdir;
Ruhen diri iken gönülden ağlayan ve nefsiyle mücadele edenlerdir.

Açıklama:
Bu kıta, ruhî fakirlik ve gönülden tövbe hâlini anlatır. Susuzluk mecaz, Allah sevgisi ve nefsin tatminsizliğini gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ruhsal farkındalık ve gönülden ibadet, gerçek garipliğin işaretlerindendir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Kimse bilmez garip hâlin nicedir,
Meğer bilse garip olan garipler.

Günümüz Türkçesi:
Kimse gariplik hâlinin ne kadar derin olduğunu bilemez;
Bunu ancak hakikî garipler anlayabilir.

Açıklama:
Gariplik, sadece dünyevi açıdan değil, ruhî derinlik ve Allah'a bağlılık açısından anlaşılır. Dışarıdan bakıldığında anlaşılmaz, hakikî garipler bilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikatler, yalnızca deneyimle ve gönülden yaşamakla anlaşılır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Gariplik zor iştir benim azizim!
Kim kıymetsiz olur miskin garipler.

Günümüz Türkçesi:
Gariplik kolay değildir, sevgili dostum!
Kıymetsiz, dünyaya bağlı olmayan, fakir gariplerdir.

Açıklama:
Hak yolunda garip olmanın zorluğu vurgulanır. Ruhî fakirlik ve dünyadan uzaklaşma, kolay bir iş değildir; sabır ve sebat gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikî yolculuk sabır ister; dünyevi değerlerle ölçülemez.

---

6. Kıta

Orijinal:
Gel de şimdi Ahmed kendine bir bak,
Garipsin sen garip, miskin garipler!

Günümüz Türkçesi:
Ey Ahmed! Kendine bak; sen de garipsin, fakir gariplersin.

Açıklama:
Hoca Ahmed, okuyucuya veya müridine hitap ederek, herkesin aslında garip olduğunu ve hakikî fakirliği fark etmesi gerektiğini hatırlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kendi hâlimizi görmek, manevi yolculukta ilk adımdır; herkes hakikî garipliği idrak etmelidir.

Hikmet 99 *Yürür Olur!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Sübhân olan Allâh'ım, fermân kılsa kudretle,
Âşıklar kavga eder, yollarda yürür olur.
Mahşerde figân edip, yaşlar dökse hasretle,
Kendisini günâhkâr gösterir, yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Allâh'ın kudretiyle emir verildiğinde, âşıklar O'nun yolunda yürür ve mücadele eder.
Mahşer gününde hasretle figân eder, gözyaşı döker;
Kendi hâlini günâhkâr görür ve tevazu ile yürür.

Açıklama:
Hak aşkıyla dolan âşıklar, dünya ve nefsî arzular için değil, Allah için yürür, mücadele eder. Kendilerini günâhkâr görmeleri tevazu ve hakikî bilinç ile ilgilidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikî aşık, nefsini bilir, tevazu ile yürür ve Allah için mücadele eder.

---

2. Kıta

Orijinal:
Halk içre rüsvâ yürür, kendini asla bilmez,
Câhiller sohbetine, asla iltifat etmez,
Erenlerin kokusu, o sohbetlerden gelmez,
Gözden yaş akıtarak, perişan yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Halk içinde rezil olsa da, kendini bilir;
Câhillerin boş sohbetlerine aldırmaz;
Erenlerin manevi izleri, bu boş sohbetlerden gelmez;
Gözyaşıyla tövbe ederek perişan bir halde yürür.

Açıklama:
Dünya halkının ilgisizliği veya cahil kişilerle uğraşmak âşığı engelleyemez. Erenlerin nur ve hikmeti, yalnızca gönüllü olanlara ulaşır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta sabır ve gönül temizliği şarttır; boş işlerle meşgul olmamak gerekir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Hak yanında âşığın, yüzlerce nazı vardır,
Zerresi kalmaz asla, nâra atsa yanardır.
Tesbihatı ; “Allâh”tır, namaz orucu vardır,
Bâtın ilmini söyler, böylece yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın yanında âşığın çok fazla inceliği ve hâli vardır;
Hiçbir zerresi kalmaz, ateşe atılsa bile yanmaz.
Her zaman “Allâh” der, namaz kılar, oruç tutar;
Bâtın ilmini bilen kişi böylece doğru yürür.

Açıklama:
Hak âşığı hem zahiren ibadet eder, hem de iç dünyasında derin maneviyatı taşır. Onun her hâli Allah’a bağlıdır ve O’nun izniyle korunur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikî âşık, hem zahiren hem batınen Allah'a bağlıdır; ibadet ve zikirle yolunu sürdürür.

---

4. Kıta

Orijinal:
Vahşi yaratık gibi, çölü vatan edinir,
Sahrada kargalarla yoldaş olur, gezinir,
Hacet yok âşıklara, bağ u bostan edinir,
Hızır-İlyas'ı yoldaş edinir yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşık, dünyadan el etek çekip çölü mesken tutar;
Kargalarla yoldaşlık eder, sade ve yalnız yaşar.
Dünya bağ-bostanına ihtiyaç duymaz,
Hakk'ın evliyaları Hızır ve İlyas gibi manevi yol arkadaşları olur.

Açıklama:
Hak âşığı dünyevî bağlardan uzaklaşır, yalnızlık ve sefalet içinde Hakk'a yönelir. Evliyalar ve manevi rehberler onun yoldaşlarıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Maneviyat yolunda dünyevî bağlılıklardan uzaklaşmak gerekir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Âşığın gözyaşıdır, bağ-bahçe, gül-gülistân,
Bülbüller durmaz söyler, nice binlerce destân,
Zâhirleri bozulmuş, haneler ise virân,
Hak kudretini söyler, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşığın gözyaşı onun bahçesi, gülistanı gibidir;
Bülbüller onun aşkını öter, hikmetini anlatır.
Dünyevî evler ve haneler viran olsa da,
Allah'ın kudreti ve hikmeti onun yolunu aydınlatır.

Açıklama:
Hak âşığı için gözyaşı ibadettir; dünya malı veya güzelliği onun için önemsizdir. Allah'ın kudreti ve rehberliği onu doğru yolda tutar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gözyaşı ve aşk, mânevî yolculukta en büyük hazinedir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Şuurunu kaybetmiş, yürürler mest u hayrân,
“Allâh!” der, gözünde yaş, bağırlar yanık büryân,
Nara atar bağırır, eyler feryâd ü figân,
Allâh’ı zikrederek, müstakim yolda yürür.

Günümüz Türkçesi:
Âşık, aşkın tesiriyle mest olur, kendinden geçer;
“Allâh!” diyerek gözyaşı döker, bağırarak içini döker,
Feryad ve figân içinde Hakk’ı anar,
Zikirle Allah’a yönelerek doğru yolda yürür.

Açıklama:
Manevî aşk, gönlü öyle sarar ki âşık kendini unutup Allah’a yönelir. Feryad, gözyaşı ve zikir onun yolculuğunun işaretleridir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkı, gönlü mest ve zikirle dolu kılar.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kâdir olan Allâh’ım! Kudretle sulh eylese,
Cennet içine giren uşşaka emreylese,
Nara atıp zikirle, tesbihat vird eylese,
Mey içip semâ eyler, Hak yolda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Ey kudretli Allah! Eğer dilediğin gibi olursa,
Cennetlik olan âşıklara emreder,
Feryad ederek zikir ve tesbihat yapar,
Manevî aşk içinde semâ eder, Hakk’ın yolunda yürür.

Açıklama:
Âşık, Allah’ın iradesi ve kudretiyle her hâlde O’nun yolunda olur; zikir, semâ ve feryad onun ibadetidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ın kudreti ve iradesi, âşığı yolunda daim kılar.

---

8. Kıta

Orijinal:
Gece- gündüz ağla sen, bir an olsun dinmeden,
Dilde Allâh zikrini söyleyip yorulmadan,
Gözdeki yaşlar akmaz, kulun bağrı yanmadan,
Gözyaşları şahittir, Hak yolda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz hiç durmadan ağla,
Dilde Allah'ı zikret ve yorulma,
Gözyaşların ve gönül yanışın olmasa,
Bu ibadetlerin şahitliğini yapamazsın, Hakk'ın yolunda yürüyemezsin.

Açıklama:
Gözyaşı ve gönül yanışı, Allah'a bağlılığın ve aşkın göstergesidir; manevi ilerlemenin şartıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda ilerlemek sabır, sebat ve sürekli zikir ister.

---

9. Kıta

Orijinal:
Muhabbet Burak'ını binip yolda yürüyen,
Tarikat meydanına hem aşkını sürüyen,
Sır şarabını içip, tüm bedeni eriyen,
Aşk kapısında inler, seslenip yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşık, Burak misali manevi yolculuğa çıkar,
Tarikat meydanına aşkını taşır,
Sır şarabı ile bütün bedeni erir,
Aşk kapısında inleyerek Allah'a seslenir ve yürür.

Açıklama:
Burak benzetmesi, ruhun Hakk'a yönelmesini ifade eder. Sır şarabı, manevi aşkın coşkusudur. Âşık, beden ve ruhla Allah'a yönelir, O'nun kapısında inler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda gerçek aşk, ruhun erimesi ve tüm benliğiyle Allah'a yönelmekle mümkündür.

---

10. Kıta

Orijinal:
Yeri cehennem olsa, âşık bundan üzülmez,
Malı-mülkü ne varsa, birine kıymet vermez,
Ne köşk ne huri-gılmân, göz atmaz ilgilenmez,
Feryâd u figân ile yoluna yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşık, yeri cehennem olsa bile yılmaz;
Dünya malına, mülküne değer vermez,
Köşk, huri ya da hizmetçiler ilgisini çekmez,
Feryad ve gözyaşı içinde Hakk'ın yolunda yürür.

Açıklama:
Hak âşığı için dünya ve cennet ödülleri önemsizdir; esas olan Allah'a yönelmek ve aşk ile yürümektir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda gönül, dünyevi değerlerden bağımsız olmalıdır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Kahhâr olan Allâh'ım, kudretle nidâ etse,
"Cemâlime kim âşık, gel ey kulum, gel!" dese,
O kul da gözyaşını akıtıp feryâd etse,
Akıl ve şuurunu, rehber eyleyip yürür.

Günümüz Türkçesi:
Ey kudretli Allah! Eğer sen:
"Cemâlime âşık olan gel!" diye çağırırsan,
Âşık gözyaşı ve feryad ile gelir,
Ve aklı ile şuurunu rehber edinerek yoluna devam eder.

Açıklama:
Allah'a aşk ve yöneliş, kulun hem gönlünü hem aklını rehber edinmesini gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda akıl ve aşk bir arada yürütülmelidir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Rahmân olan Allâh'ım, rahmetle nidâ eder,
Âsi câfi kulların hâlini sual eder,
Mahşer günü kullara, dîdârın izhar eder,
Cânını fedâ edip, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Ey Rahmân Allah! Rahmetinle seslenir,
Günahkâr kullarının hâlini sorar,
Mahşer gününde dîdârını gösterir,
Âşık canını feda ederek Hakk'ın yolunda yürür.

Açıklama:
Âşık, Allah'ın rahmetine güvenip her hâlini O'na arz eder, hatta canını feda etmekten çekinmez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'a teslimiyet ve canını adama, hak yolunun özüdür.

---

13. Kıta

Orijinal:
Rahmân olan Melik'im, rahmetle eder nidâ,
Cânı yanan âşıklar, işitir der; elvedâ!
Âşıklar saf saf olur, başkaldırır orada,
Aşk kendini tek kılar, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Ey Rahmân Melik! Rahmetinle seslenir,
Aşkıyla yanmış âşıklar duyar ve cevap verir,
Âşıklar saf saf olur, bazen zorluk ve başkaldırılar yaşanır,
Aşk tüm benliği tekleştirir, Hakk'ın yolunda yürütür.

Açıklama:
Hak aşkı, âşığı tek başına bırakır ve benliği yok eder; toplumsal düzen veya engeller âşık için manevî bir sınavdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşkın yolu, benliği boşaltmak ve Hakk'a teslim olmaktır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Hakk'ı bulan divâne şuursuzca söz söyler,
Hâlini izhar edip, yoluna devam eder,
Yüce olan makamı, ilâhî Arş'ı gözler,
Halka kendini rüsvâ eyleyip yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Hak'ı bulan divâne, kendinden geçerek konuşur,
Hâlini gösterip yolunda devam eder,
Yüce makamları ve Arş'ı görür,
Halka kendini rüsvâ ederek Hakk'ın yolunda yürür.

Açıklama:
Hak âşığı, kâmil olunca alçakgönüllü olur; toplumda küçük görünür ama manevi olarak en yüksek mertebeyi görür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak âşığı tevazu ile halk içinde yürür, benliğini küçültür.

---

15. Kıta

Orijinal:
Yurttan kaçıp çölleri eyler kendine vatan,
Çöllerde arkadaşı çaylak, kuş, karga, yılan,
Ayrılsa bu dünyadan, kefeni diken yorgan,
Bütün vahşi hayvanlar, onunla yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşık, dünyadan kaçar, çölleri mesken edinir,
Çaylak, kuş, karga ve yılanla yalnızlık içinde yaşar,
Dünyadan ayrılır, kefeni diken yorgan olur,
Vahşi hayvanlar bile onunla uyumlu olur, Hakk'ın yolunda yürür.

Açıklama:
Âşık, dünyevî yaşamdan uzaklaşır, doğa ve hayvanlarla uyumlu olur; tüm varlıklar onunla Allah'ı anmada ortaklaşır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkında dünyevî bağlardan kopmak, tabiat ve yaratılmışlarla uyumlu yaşamaktır.

---

16. Kıta

Orijinal:
Fedâkârlık olmazsa, cân dostları bulunmaz,
Bu yolların telaşı, acelesi hiç olmaz,
Sen cândan geçmedikçe, vahdet meyi içilmez,
Semâ yapıp, mey içip, yollarda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Fedakârlık göstermeyen, hakiki dost bulamaz;
Hak yolunun telaşı ve acelesi de olmaz.
Canını Hakk'a vermeden vahdetin şarabını tadamaz,
Semâ yapar, mey içer gibi görünse de Hakk'ın yolunda yürür.

Açıklama:
Hak yolunda gerçek ilerleyiş, özveri ve can feda etmeyi gerektirir. Görünürdeki ibadet ve ritüeller, gönülden fedakârlık olmadan anlam kazanmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda özveri ve fedakârlık esastır; şekilcilik yetmez.

---

17. Kıta

Orijinal:
Özünü kaybetmiştir, cânını bulan kişi,
Âlemler tâlip olsa, kaçıp gelmez o kişi,
Yüz bin nasihat olsa, dinlemez bu gidişi,
Özünü rüsvâ eder, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Kendi benliğini aşan ve canını Hakk'a adayan kişi,
Tüm alemler onu davet etse bile yolundan sapmaz,
Binlerce nasihat gelse de dikkate almaz,
Kendini küçük görerek, Hakk'ın yolunda yürür.

Açıklama:
Hak aşkı, kulun tüm dünyevi ve tasavvufi etkilere karşı sebat etmesini sağlar. Kendi nefsini unutan, yalnızca Hakk'a yönelir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda kararlılık, nefsin ve nasihatlerin ötesine geçmeyi gerektirir.

---

18. Kıta

Orijinal:
O yine mutlu olur, yüz bin âşık yok olsa,
Onun dâim dostudur, Hakk'ı zikreden olsa,
Mahşer günü cemâle bakan bir sırdaş olsa,
Cân, imân fedâ edip, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Hak yolunda olan kişi, diğer âşıklar olmasa da mutlu olur;
Onun daimî dostu, Hakk'ı zikreden olur.
Mahşer gününde Allah'ı gören bir sırdaş olsa,
Canını ve imanını adayarak yoluna devam eder.

Açıklama:
Hak âşığı için Hakk'ı zikretmek ve canını adamak, toplulukla değil, yalnızlıkta da yeterlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda yalnızlık, âşık için engel değil, olgunlaşma fırsatıdır.

---

19. Kıta

Orijinal:
Allâh için cânını verenler boşa vermez,
İki cihân bağ olsa, asla ona râm olmaz,
Gerçek âşıklar sırrı hafîdir, kimse bilmez,
Gözyaşı şahit olup, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah için canını verenler, bunu boşa harcamaz;
Dünya ve ahiretin tüm cazibeleri bile onu etkilemez.
Gerçek âşıkların sırrı gizlidir, kimse bilmez;
Gözyaşı şahit olur, Hakk'ın yolunda yürür.

Açıklama:
Hak aşkı gizli bir hazinedir; insanın gözyaşı ve samimi çabası Tanrı katında değer taşır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak âşığı tevazu ile gizli çalışır; gözyaşı ibadettir.

---

20. Kıta

Orijinal:
Âşığın aşkı taze, ölmez, ihtiyarlamaz,
Halk içinde gülerler, hüznü hiç ayan olmaz,
“Hak’la, lâ mekân” olur, çölde gezer görülmez,
Hak aşkını yakarak, yollarda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşığın aşkı daima tazedir, hiç sönmez ve yaşlanmaz;
Halk içinde güler, fakat içindeki hüzün görünmez.
Hakk’a kavuşmuş gibi, mekânsız bir varlık olur,
Hak aşkıyla yanarak, yolunda yürür.

Açıklama:
Hak aşkı sürekli diri kalır ve insanın içsel dünyasını dönüştürür; dışarıdan gözlemleyen bunu fark edemez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkı, görünmeyen bir enerji ve sürekli tazelik demektir.

---

21. Kıta

Orijinal:
Aşk bağında gezerler, âşıklar özün bilmez,
Gece-gündüz mest olur, asla kendine gelmez,
Kullarına göz olur, lakin sırların vermez,
Maksudu Hakk’a vuslat, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar aşk yolunda öylesine dolaşır ki, kendi benliklerini unutur;
Gece gündüz mest bir hâlde, kendine dönmezler.
Başkalarına rehber olur, fakat sırlarını açıklamaz,
Amaçları Hakk’a kavuşmak, yolunda yürümektir.

Açıklama:
Hak âşığı hem kendi nefsinden geçer hem de başkalarına rehber olur; sırlarını ifşa etmez, aşkın maksadına yönelir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda gönül, hem kendini unutur hem de insanlara rehberlik eder; sır saklanır, maksat Hakk’a kavuşmaktır.

---

22. Kıta

Orijinal:
Gerçek derdi olanlar, dertsizi göze almaz,
Zâhit ve âbitlerin işini dile almaz,
Aşksızların hâlini, gerek duymaz ve sormaz,
Gerçek dertliye devâ, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Hak yolunda gerçek sıkıntısı olan kişi, boş işlerle uğraşmaz;
Zâhitlerin gösterişli ibadetlerini de konuşmaz;
Aşksızların hâli ilgisini çekmez, sormaz;
Gerçek dert sahibi, kendi derdiyle Hakk'a yönelir ve yolunda yürür.

Açıklama:
Hak âşığı için yalnızca kendi nefsinin ve Allah'a yakınlığının derdi önemlidir; başkalarının dışsal gösterişleri onun dikkatini çekmez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda aşk, başkalarının görüp gözettiği değil, kendi derdi ve Allah sevgisiyle ölçülür.

---

23. Kıta

Orijinal:
Halk bilmez âşıkların bildiği hiçbir şeyi,
Nerde kaldı huriler, melekleri görmeyi,
"Sekahum Rabbuhum"u, idrak edip bilmeyi,
Cemâle vefa edip, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Genel halk, âşıkların iç dünyasında bildiklerini anlayamaz;
Huriler, melekleri görme gibi nimetler bir yana,
Allah'a teslimiyetin derin anlamını kavramazlar;
Âşık, Allah'a vefa ile yoluna devam eder.

Açıklama:
Hak âşığı için dünyevi veya uhrevi gözle görünen nimetler önemsizdir; asıl değer Allah'a sadakat ve teslimiyettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek âşık, Allah'a vefa ile yürür; gösteriş ve nimet peşinde değildir.

---

24. Kıta

Orijinal:
Huri- gılmân en temiz nimet alıp gelince,
Rıdvan melek kadehin sunup hürmet edince,
Âşıklar gözün yumup, sessiz göçüp gidince,
“Vâ şevkâ!” deyip anda, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Huri ve gılmân cennet nimetlerini sunsa,
Rıdvan melek kadehi takdim etse,
Âşık gözünü kapar, sessizce Hakk’a yönelir;
O anda aşk ile yoluna devam eder.

Açıklama:
Gerçek âşık için cennet nimetleri, dışsal cazibeler bir anlam taşımaz; gönül tamamen Allah aşkına yönelir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda âşığın gönlü, dünyevi ve uhrevi ödüllere bağlı değildir.

---

25. Kıta

Orijinal:
Hak cemâlin seyredip, ona kılınca rahmet,
Kabrine nur gönderir, eder ona merhamet,
Yetmiş bölük melekle, eder ona inâyet,
Lütfun armağan edip, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın cemâli âşığa rahmet nazarıyla bakar;
Kabrine nur ve merhamet gönderir;
Yetmiş melek onu destekler, lütuf ve inayet verir;
Âşık, Allah’ın yolunda yürümeye devam eder.

Açıklama:
Hak aşkı ve yolunda fedakârlık, Allah’ın lütfu ve meleklerin desteğiyle ödüllendirilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda sabır ve fedakârlık, ilahi yardım ve rahmetle karşılanır.

---

26. Kıta

Orijinal:
Âşıklar cândan yanar, yanar da Hakk'ı sever,
Allâh için dünyayı, masivayı terk eder,
Bağrını şerhe şerha parçalar, kana beler,
Âşıklar tek başına, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar tüm benlikleriyle Hakk'a yanar ve sever;
Dünya ve diğer varlıkları terk eder;
Kalbini parçalarcasına aşk yolunda fedakârlık gösterir;
Âşık yalnız da olsa Hakk'ın yolunda yürür.

Açıklama:
Hak aşkı, nefsi parçalayacak kadar yoğun ve fedakâr bir aşktır; yalnızlık bu yolun doğal bir parçasıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda fedakârlık ve aşk, yalnızlıkla birlikte gelir ve olgunlaşmayı sağlar.

---

27. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar! Aşk ehlinin, malı yok, serveti yok,
Âşıka devâ sorma, derdinin devâsı yok,
Bu yolda âşık olan gider ve dönüşü yok,
Cân bedenden ayrılır, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Aşk ehlinin ne malı ne serveti vardır;
Âşığın derdine de devâ aranmaz, çünkü devâsı yoktur;
Hak yoluna giren âşık bir kez yola çıkarsa geri dönmez;
Canını feda ederek Allah yolunda yürür.

Açıklama:
Hak yoluna giren âşık, dünya bağlılıklarından tamamen kopar; geri dönüşü yoktur, canını Hakk'a adar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda gerçek âşık, dünyayı terk etmiş, fedakâr ve kararlı olandır.

---

28. Kıta

Orijinal:
Beden büyük ateşte, cânı başka yerlerde,
Hikmete tâlip olur, kifayetsiz sözlerle,
Herkesten izin ister, perde ise gözlerde,
Akl u şuurun bilip, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Beden sıkıntı ve çile içinde olsa da, ruhu Hak aşkındadır;
Hikmet yoluna talip olur, sözleri henüz olgun değildir;
Her işinde başkalarından izin ister, gönül gözünde perde vardır;
Aklı ve şuuruyla hakikatleri anlayıp yoluna devam eder.

Açıklama:
Hak yolunda başlangıç safhasında âşık, bedensel sıkıntılara rağmen ruhunu Hakk'a yöneltir. Sözü olgunlaşmamış, fakat niyeti saftır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkına yönelen kişi, çile ve zahmete rağmen yoluna devam etmelidir.

---

29. Kıta

Orijinal:
Sevdiği beden yansa, özünde cânı yanmaz,
O sebeple aşkına, kıymet ve paha olmaz,
Erenler sohbetini asla ihmale gelmez,
Riyâsız zikir eder, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Bedeninin sıkıntısı ne olursa olsun, ruhu yanmaz;
Hak aşkının değeri ölçülemez;
Erenlerin sohbeti her zaman değerlidir, ihmal edilmez;
Riyâsız ve samimi bir şekilde zikir ederek yoluna devam eder.

Açıklama:
Gerçek âşık, bedensel sıkıntılara aldırmadan Allah aşkında sebat eder. Samimiyet ve erenlerin rehberliği önemlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda başarı, riyâsız ibadet ve erenlerin rehberliğini ihmal etmemekte yatar.

---

30. Kıta

Orijinal:
Bu âlemden ayırdı Allâh onun özünü,
Ey ümmet tutuverin Mustafa'nın sözünü.
Allâh mahşer gününde nurlandırır yüzünü,
Onun nurlu izinde dâima yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah, âşığı dünyadan ve maddi bağlardan ayırmıştır;
Ey ümmet, Peygamber'in öğütlerine tutunun;
Allah, mahşer gününde onun yüzünü nurlandırır;
Âşık, Peygamber'in yolunu takip ederek yürümeye devam eder.

Açıklama:
Hak âşığı, dünya bağlılıklarını terk etmiş ve Peygamber'in izinden yürüyerek Allah'ın inayetine kavuşur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda ilerleyenler, Peygamber'in öğütlerine uymalı ve dünya bağlılıklarını terk etmelidir.

---

31. Kıta

Orijinal:
Cân ayrılır bedenden, âşıklar asla ölmez,
Kanat çırpıp da uçsa, esirger Allâh, bilmez,
Din kalbini nur eyler, Mevlâ'dan uzak kalmaz,
Âşıklar hayrân olup, izinde yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların ruhu bedenden ayrıldığında da ölmez;
Kanat çırpsa da Allah onu korur, kaybolmaz;
Kalbi nurla doludur, Allah'tan uzak kalmaz;
Âşıklar hayran ve aşkla Peygamber'in izinden yürür.

Açıklama:
Hak âşığı ölümü bir son olarak görmez; ruhu ve aşkı devam eder, Allah korur ve rehberliği daimdir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda aşk ve bağlılık, ölümle sona ermez; ruhsal varlık devam eder.

32. Kıta

Orijinal:
Söyledi Hoca Ahmed, âşık olup çok hikmet.
Sıdk ile dinleyene olsun binlerce rahmet!
İman armağan etti, Allâh'ım tâc ve devlet!
Âşık gönlü safada, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, âşık olmanın çok hikmetini söyledi;
Samimiyetle dinleyenler binlerce rahmete kavuşur;
Allah iman armağan eder, yücelik ve kudret verir;
Âşık, saf bir gönülle Hak yolunda yürümeye devam eder.

Açıklama:
Hak aşkına talip olan, Hoca Ahmed'in öğütlerini samimiyetle dinlerse, ilahi rahmet ve iman nimetini kazanır; gönlü saf olduğunda yolunu sürdürür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yoluna giren kişi, mutlak samimiyet ve saf kalple, Hoca Ahmed'in hikmetlerine kulak vermelidir.

Hikmet 100 *Dostu Hızır Olur!*

1. Beyit

Orijinal:
Muhabbetin şevkiyle, sen Mevlâ'dan yâr iste,
Oruç, namaz, ibâdet, Rabb'imin farzı olur,
Mahşerde adaletle, sual edince Allâh;
Âşıkların Rahmân'a, elbette arzı olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkıyla Mevlâ'dan sevgiliyi iste;
Oruç, namaz ve ibadetler Rabbin farzıdır;
Mahşer günü sual edildiğinde, Allah adaletle sorar;
Gerçek âşıkların duaları ve arzuları Rahmân'a ulaşır.

Açıklama:
Hak aşıkları, ibadetleri yalnızca farz bilip Allah aşkıyla yapar; mahşer gününde onların duaları kabul olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşıkları, ibadetlerini samimiyetle yapmalı, dualarının kabulünü Allah'a bırakmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Arzı şudur Allâh'a ondan bin imdat ister,
"Hâlimiz gör!" diyerek, yaş döküp feryâd eder.
Mahşerde nara atıp, bağırır feryâd eder,
Âşıkların âhları, Allâh'a arzı olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar Allah'a binlerce yardım ister,
"Hâlimi gör!" diye gözyaşıyla feryat eder;
Mahşer gününde de kalplerinden gelen sesle bağırır;
Onların feryatları Allah'a arz edilir.

Açıklama:
Gerçek âşıkların duygusu öylesine yoğundur ki, gözyaşı ve feryadı Allah'a ulaşır; ibadetleri birer dilek ve arzudur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'a yönelirken samimi gözyaşı ve içten feryat, kalbi yakınlaştırır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Gerçek âşıklar daim, diridir ölmüş değil,
Ruhları yer altına nitekim girmiş değil,
Zâhitler ve âbitler, hikmetin bilmiş değil,
Gerçek âşıklar halkın, yâr, dost, Hızır'ı olur.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşıklar daima diridir; ölmemiştir ruhları;
Zâhitler ve ibadet edenler, hakikati tam bilmemiştir;
Gerçek âşıklar, halk için dost ve rehber, Hızır gibi olur.

Açıklama:
Hak aşkıyla dolan kişi ölümsüz bir ruhsal hayat sürer; halk için rehber ve manevi önder olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak âşıkları, sadece kendileri için değil, başkalarına da faydalı olmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Günâhlarından korkar, kendisi ağlar durur,
“Mahşerde hâlim nice!” der de göğsüne vurur,
Sırat köprüsündeyken, aklı, beyni, uyuşur,
Yaradan’a aczini böyle arz eder olur.

Günümüz Türkçesi:
Kendi günahlarını düşünür, sürekli ağlar;
“Mahşerde hâlim ne olacak?” diye göğsüne vurur;
Sırat köprüsünde aklı başından gider,
Allah’a kendi aczini arz eder.

Açıklama:
Hak aşıkları sürekli tevbe hâlindedir ve Allah’a karşı acziyetini bilir; ölüm ve ahiret korkusu onları ibadete yönlendirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda tevbe ve Allah’a acziyet bilinci sürekli olmalıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Hangi kalbe aşk düşse, feryâd ü figân eyler,
Gözyaşı akıtarak, deryâlar, ummân eyler,
Hak yolunda ne varsa, hepsini ihsân eyler,
Cimrilere düşmanlık, adavet, buğzu olur.

Günümüz Türkçesi:
Aşk düşen kalpler feryad eder;
Gözyaşları bir deniz gibi akar;
Hak yolunda ne varsa Allah o âşıklara ihsan eder;
Cimriler ve kötü niyetlilere karşı düşmanlık beslenir.

Açıklama:
Hak aşıkları, Allah aşkıyla dolup taşar ve gözyaşlarıyla manevi arınma yaşar; Allah onlara ihsan eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda samimi aşk, ihsan ve bereket getirir; cimrilik ve kötülükten uzak durulmalıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Âşıkların gözünden, yaş değil kanlar akar,
Melekler her taraftan, gelip de nurlar yakar,
Gâfil olsa, “hazır ol” deyip kendine bakar,
Gerçek âşıklar ise, dünya baykuşu olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların gözünden gözyaşı değil, adeta kan akar;
Melekler etraflarını sarar ve nurlandırır;
Gafil kişi uyarılır ve hazırlıklı olması öğütlenir;
Gerçek âşık ise dünyaya aldırmaz, manevi bir hayata yönelir.

Açıklama:
Hak aşıkları çile ve fedakârlıkla ruhlarını temizler; dünya onlar için önemsizdir, meleklerin himmetiyle korunur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda fedakârlık ve dünya bağlılıklarından uzaklaşmak esastır; ilahi yardım âşıkları korur.

---

7. Beyit

Orijinal:
Gâfildir ehl-i dünya, ahiret korkusu yok,
Ruhu yalnız, imânı, İslâm’ı, yoldaşı yok,
Tarikatın yolundan şaşmış da korkusu yok,
“Kulum!” der dili ile ağzı yalancı olur.

Günümüz Türkçesi:
Dünya ehli gafildir, ahiretten korkusu yoktur;
Ruhu yalnızdır, imanı ve İslâmî yolu yoktur;
Tarikat yolundan sapmıştır ama korkusu yoktur;
“Aman Rabbim!” der sözle, ama gönlü yalandadır.

Açıklama:
Münafık ve gafiller yalnızca sözle ibadet eder, kalpleri Allah'a bağlı değildir; tarikat ve Hak yolu ile ilgilenmezler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet ve söz ile kalp uyumlu olmalıdır; sadece dil ile Allah'a yakın olunmaz.

---

8. Beyit

Orijinal:
Aşk şarabı mest etse, bil ki kendinden geçer,
Bilmeyenler görünce, kahkaha ile güler,
Ehl-i hâl okşar başın, bu garip hâle ağlar,
Ehl-i ma'nâ İslâm'ın özü, cevheri olur.

Günümüz Türkçesi:
Hak aşkının şarabı ile mest olan kişi kendinden geçer;
Bilmeyenler bunu görünce gülüp alay eder;
Hâl ehli ise başını okşar ve bu garip hâle ağlar;
Ma'na ehli bilir ki bu, İslâm'ın özü ve cevheridir.

Açıklama:
Hak aşıkları dışarıdan anlaşılmaz bir hâle bürünür; bu hâl, gafiller için garip görünür ama hakikaten manevidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkının yolunda olan, başkalarının anlayışına aldırmadan ibadet ve aşk hâlinde olmalıdır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Gece-gündüz Allâh der, durmadan O'na yürür,
Allâh nuru pervâne, kendin, özünü vurur,
Leylâ-Mecnûn, Ferhad-Şirin aşkıyla ölür,
Âşıkların mahbubu, Allâh Teâla olur.

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz durmadan Allah'ı zikreder ve O'na yönelir;
Allah nuru pervâneye benzer, kendini feda eder;
Leylâ-Mecnûn, Ferhad-Şirin gibi aşkıyla yanar;
Âşıkların sevgilisi Allah Teâlâ'dır.

Açıklama:
Gerçek aşk ilahi aşktır; dünyadaki hiçbir sevgili Hak aşkının yerini tutmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkında tüm varlığını feda etmek, ilahi aşkın en yüksek hâlidir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Âşık yansa, tek yanmaz, sevgilisiyle yanar,
Sahtekâr yanmaz düşer, aldattığını sanar,
Hakk'ın gerçek âşığı, yanar, nuruna kanar,
O sebepten maşûka, gönülden nazı olur.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık yalnız yanmaz, sevgilisiyle birlikte yanar;
Sahtekâr kişi yansa bile aldanır ve sadece kendini düşünür;
Hak aşıkları yanar, ışık ve nurla dolup taşar;
Bu yüzden gönüllerini Allah'a tamamen verirler.

Açıklama:
Hak aşkı, kendini ve sevgiliyi bir bütün olarak yakar; sahtekârlar bu derinliği anlayamaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkı, fedakârlık ve samimiyet ister; kalpte nur ve aşkla birleşir.

---

11. Beyit

Orijinal:
Ateşlere atsalar, yanmaz ki âşık kişi,
Yeri-göğü bağ eder gözünden akan yaşı,
Allâh derse şüphesiz, nurlanır içi-dışı,
Pişmek, yakılmak, yanmak, âşığa ikrâm olur.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık ateşe atılsa yanmaz;
Gözlerinden akan yaşlar yeri ve göğü bağlar;
Allah derse, hem içi hem dışı nurla dolup taşar;
Çile, ateş ve yanmak âşığa bir ikramdır.

Açıklama:
Hak aşkında çile ve sıkıntı, âşığın ruhunu temizler ve ilahi ikram olarak kabul edilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zorluk ve sıkıntılar, Hak aşıkları için manevi ikramdır; korkmamak gerekir.

---

12. Beyit

Orijinal:
Tüm âşıklar yığılıp, varırlar dergâhına,
Gözyaşını akıtır, döner barigâhına,
Yedi cehennem söner, feryâdına, âhına,
Rahmân olan Melik'im, uşşaka hâkim olur.

Günümüz Türkçesi:
Tüm âşıklar bir araya gelir, dergâha varır;
Gözyaşlarını döker, manevi huzura kavuşur;
Yedi cehennem, onların feryadını söndürür;
Rahmân olan Allah, âşıkları korur ve onlara hâkim olur.

Açıklama:
Hak aşıkları, tüm çile ve feryatlarının sonunda Allah'ın koruması ve rahmetiyle manevi huzura erişirler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkında çile, gözyaşı ve feryat sonunda rahmet ve ilahi ikramla ödüllendirilir.

---

13. Beyit

Orijinal:
Sulh eylese âşıklar, onu kabul eylemez,
Cennet, huriler verse, onlar gözüne gelmez,
Sadece cemâl diler, alnın secdeden almaz,
Âşıklar cemâl görüp, tek ona razı olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar barışı ve huzuru, sıradan şekilde kabul etmez;
Cennet ve huriler teklif edilse de gözlerini onlara dikmezler;
Sadece Allah'ın cemâlini arzu ederler;
Sadece onun cemâline razı olurlar, başka hiçbir şey ilgilerini çekmez.

Açıklama:
Gerçek âşık, dünyevi ve cennet nimetlerinden etkilenmez; gönlü yalnızca Allah'a yönelmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşıkları için Allah'ın cemâli, tüm yaratılmışların değerinden üstündür.

14. Beyit

Orijinal:
Âşıkların göklere çıkar feryâdı âhı,
Bir kez Allâh deseler, dökülür tüm günâhı,
Rahmândır âşıkların mutlak ilticagâhı,
Başını halka sunar, Hakk'a da nezri olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların feryadı göklere yükselir;
Sadece Allah'ı zikretmeleriyle günahları silinir;
Allah, âşıkların sığınıp güveneceği yegâne merhamet sahibidir;
Gözünü halka diker, ama nezrini Allah'a sunar.

Açıklama:
İlahi aşk ve ihlâs, insanın günahlarını temizler ve onu Allah'a yaklaştırır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkında ihlâs ve tevazu, âşığın en büyük sığınağıdır.

---

15. Beyit

Orijinal:
Hakk'ın nurun ummaktır, âşıkları yandıran,
Uğrunda yaş akıtıp, uykudan uyandıran,
Âşıkları nuruna, deryâsına bandıran,
Gözyaşının bedeli, Hakk'ın cemâli olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın nuru, âşıkları yakar ve olgunlaştırır;
Bu uğurda gözyaşı döker ve uykularını bırakırlar;
Âşıkları ilahi nur ve aşk deryasına daldırır;
Döktükleri gözyaşlarının karşılığı Allah'ın cemâlidir.

Açıklama:
Çile ve feryat, Hak aşkının zorunlu yollarıdır ve sonunda ilahi cemâl ile karşılık bulur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkının bedeli gözyaşı ve fedakârlıktır; bunun karşılığı ise Allah'ın cemâlidir.

---

16. Beyit

Orijinal:
Âşıklar Hakk’a bakıp, gönülden nara atar,
Melekler Hak katına bunu arz için çıkar,
Şevk şarabını içen, âşığın meyli artar,
Onun âh u feryâdı, tuzu biberi olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar Allah’a bakıp gönüllerinden nara atar;
Melekler bu hâli ilahi katına sunmak için yükselir;
Aşk şarabını içen âşık daha da tutkulu olur;
Onun feryadı ve figanı, aşkın tuzu ve baharıdır.

Açıklama:
Hak aşkı sadece kişisel bir deneyim değildir; ilahi alem tarafından da görülür ve kutsanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkı, hem âşık hem de ilahi alem için değerli ve anlamlıdır.

---

17. Beyit

Orijinal:
Dünyada cefâ çeken âşık orada sultân,
Onun için eyledi, cânını Hakk’a kurbân,
Huzuruna varınca, olur cemâle hayrân,
Zemheride mey içse, kışı ona yaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Dünyada sıkıntı çeken âşık, âhirette sultandır;
Onun için canını Allah’a feda eder;
Huzuruna varınca cemâline hayran olur;
En sert kış bile ona yaz gibi gelir.

Açıklama:
Dünyevi çileler, ahirette ilahi ödüllere dönüşür; hakiki fedakârlık mutluluk ve cemâl ile karşılık bulur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkında sabır ve fedakârlık, ilahi mükafata vesiledir.

---

18. Beyit

Orijinal:
Gizli yürür kim görse, kendine âşık eyler,
Lütfedip nazar etse, kezzabı sâdık eyler,
Hak'tan korkan kulları dergâha lâyık eyler,
Sade zâhiri görmez, bâtında gözü olur.

Günümüz Türkçesi:
Gizlice yürüyen âşık, kim görse kendine aşık olur;
Allah nazarını lütfederse, aşık doğru yolunda sadık kalır;
Hak'tan korkan kulları dergâha layık kılar;
Sadece zahire bakmaz, bâtına gözünü diker.

Açıklama:
Hak aşkı hem gizlidir hem de bâtınîdir; zahiri görünüş önem taşımaz, hakiki aşk bâtında yaşanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkında içtenlik ve bâtınî farkındalık esastır; zahire kapılmamak gerekir.

---

19. Beyit

Orijinal:
Halktan kopan âşıktan, Yaradan'ı, Hak razı,
Aşkullah ile yanan, ya şehittir ya gazi,
Âşık'a mal gerekmez, ne çoğu ne de azı,
Gözünden damla düşse, Mevlâ'ya nezri olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşık, toplumun boş ilgilerinden uzaklaşır; gönlü tamamen Allah'a yönelmiştir.
Hak aşkıyla yanan âşık ya şehit olur, ya da hak yolunda gazilik mertebesine ulaşır.
Onun için mal-mülk önemli değildir; azı da çoğu da fark etmez.
Düşen bir gözyaşı bile Allah'a sunulmuş bir adak olur.

Açıklama:
Hak aşkı, hem dünyevi bağlılıklardan kopmayı hem de ilahi feda ve niyazı gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek âşık için mal-mülk önemsizdir; önemli olan Allah'a olan adanmışlık ve aşkıdır.

---

20. Beyit

Orijinal:
Cünûn içre başını, yararlarsa kan gider,
Allâh'ı zikreylese, uğruna bir cân gider,
Seherlerde ağlayıp, gözünden dermân gider,
Her gün böyle âşıklar, yüz bin kez gazi olur.

Günümüz Türkçesi:
Delicesine aşk içinde olan âşık, uğrunda başını bile feda edebilir.
Allah'ı zikrederken canını bile verir.
Seher vakitlerinde gözyaşı döker ve ruhsal şifa bulur.
Böyle âşıklar her gün sayısız kez hak yolunda gazilik mertebesine ulaşır.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, fedakârlık ve ruhsal yoğun çaba ile ölçülür; her gözyaşı ve feda bir mertebedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı, hem ruhsal hem de fiili fedakârlıkla tamamlanır.

---

21. Beyit

Orijinal:
Hoca Ahmed malın yok, senin adağın başın,
Sabaha ulaşırsan, Rabb'e armağan yaşın,
Acz ve niyaz içinde, hüzündür senin işin,
Gözlerinde kanlı yaş, sararan yüzdür özrün.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed diyor ki, malın yoksa, senin adanmışlığın başkadır.
Sabaha ulaşan gözyaşın, Allah'a sunulmuş bir armağandır.
İlahi aşk yolunda acz ve niyaz hâkimdir; bu, senin işinin özüdür.
Gözlerindeki kanlı yaş ve sararan yüz, aşkın ve tevazunun alametidir.

Açıklama:
Hak yolunda mal değil, gönül adanmışlığı, gözyaşı ve tevazu önemlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkı, maddi değil, manevi ve ruhsal yoğunluk ile ölçülür.

Hikmet 101 *Soru Sorar Olmalı!*

1. Beyit

Orijinal:
Şeriatte mürşittir, garip-gureba kullar,
Şeriatten menziller mutlak almış olmalı.
Namaza titiz olan, o samimi mü'minler,
Cenneti ümit edip, anda durmuş olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Şeriat yolunda rehberlik edenler, garip ve mütevazı kullardır.
Onlar şeriatın öğrettiği mertebeleri tam anlamıyla edinmiş olmalıdır.
Namaza dikkat eden, samimi mü'minlerdir.
Cenneti umut ederek, Allah'a bağlılıkta sabit dururlar.

Açıklama:
Beyitte, şeriatın esaslarını yaşamak ve namaz başta olmak üzere ibadetlerde titiz olmak, samimiyet ve takvayı simgeler. Garip-gureba ifadesi, dünyevi bağımlılıklardan uzak, manevi yolcuları tanımlar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki mü'min için şeriat rehberdir; namaz ve ibadetler samimiyetle yapılmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ölüm meleği gelip, fermanla cânım alsa,
Eş-dost, akraba koşup, feryâd ile ağlasa,
Yedi adım yürüyüp, kendisi yalnız kalsa,
Münker-Nekir gelerek, soru sorar olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Ölüm meleği gelip ruhu alırken,
Eş-dost, akraba ağlasa ve feryat etse,
Kişi yedi adım yürüyüp yalnız kalsa,
Kabirde Münker ve Nekir sorularını yöneltir.

Açıklama:
Bu beyitte ölüm, kabir ve ahiret tasvir ediliyor. Yalnızlık ve hesap anı vurgulanıyor. Hakiki mü'min, hem ölüm hem de kabir sorgusu için ruhen hazır olmalıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyada ibadet ve takva ile meşgul olmak, ahiret hesabına hazırlıklı olmayı gerektirir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Münker-Nekir gelerek, sorular sorar olsa,
O ateşli mızrakla, garibe vurur olsa,
Başım, tenim tutuşup, cânım ateşte yansa,
Dar kabirde incinip cânım yanar olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Münker ve Nekir kabirde sorularını soracak olursa,
Ateşli mızrakla garibe vuracak olursa,
Başım ve bedenim tutuşup ruhum ateşte yansa,
Dar kabirde incinip canım yanacak olmalı.

Açıklama:
Beyitte, kabirdeki sorgu ve azap tasvir ediliyor. Hak yolunda olan, bu sıkıntılara karşı ruhen hazırlıklı olmalıdır. Buradaki "garip" ifadesi, dünya ve makam bağlılıklarından uzak, Allah'a teslim olmuş mü'mini gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ahirete hazırlık, ruhsal ve manevi olarak kabir azabına direnç kazanmayı gerektirir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dört yüz kırk dört peygamber, mürsel nebiler gibi, Kalmadı bu cihânda, göçtü gitti her nebi,
"Küllü nefsin zâika" ölümü tadar hepsi, Kur'ân bu gerçekleri, haber verir olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Bu dünyada dört yüz kırk dört peygamber ve mürsel nebiler kalmadı, hepsi göçüp gitti.
Her insan, kendi nefsinin tadına bakarak ölümü deneyimleyecek.
Kur'an bu hakikatleri bize haber veriyor.

Açıklama:
Beyitte, peygamberlerin geçiciliği ve ölümün kaçınılmazlığı vurgulanıyor. İnsan, ölümü ve faniliği bilerek manevi olarak hazırlık yapmalıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm gerçeğini sürekli hatırlamak, dünyaya bağlanmayı azaltır ve takvayı artırır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Şeriat, tarikatten gerçekler beyân oldu,
Hakikat Kur'ân sözü, en yüce kelâm oldu,
Cihâna Muhammed'in sınırsız nuru doldu,
O nurla iki cihân, aydınlanır olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Şeriat ve tarikat hakikatleri açıklamaktadır.
Kur'an, en yüce söz olarak hakikati bildirir.
Cihana Hz. Muhammed'in sınırsız nuru dolmuştur.
Bu nurla hem dünya hem ahiret aydınlanmalıdır.

Açıklama:
Beyitte şeriat ve tarikatın tamamlayıcı olduğu, Kur'an'ın rehberliği ve Peygamber'in nuru ile insanın hem dünyevi hem uhrevi yönlerinin aydınlanacağı vurgulanıyor.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikate ulaşmak için hem şeriat hem tarikat rehber olmalıdır; Peygamber'in nuru takip edilmelidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Nice güzel devlettir, velayette pîr olmak,
Âdil olan bir mü'min, millete kâdı olmak,
O kâdının hükmüne, her şartta razı olmak,
Rızayla cennet evin satın alır olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Velayette pîr olmak çok değerlidir.
Adil bir mü'min, millete hâkim olabilir.
Bu hâkimin hükmüne her zaman razı olmak gerekir.
Rıza ile bu yaklaşım, cennetin yolunu açar.

Açıklama:
Beyitte, velayet ve adalet kavramları, toplumda doğru yönetim ve teslimiyet ile ilişkilendirilmiştir. Hak yolunda sabır ve rıza, ahirette karşılığını verir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda sabır ve adil otoritelere teslimiyet, ruhsal ve ahiretsel kazanç sağlar.

---

7. Beyit

Orijinal:
Namaz kılan mü’minler, günâhtan uzak olsa,
Riyâzetten renkleri kaçıp sararıp, solsa,
Hak yanında hizmete, hakkıyla lâyık olsa,
Huriler karşılayıp, kucaklayan olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Namaz kılan mü’minler günahlardan uzak durursa,
Riyazet ve ibadetle renkleri solup sararsa,
Hak katında hizmete lâyık olursa,
Huriler onu karşılayıp kucaklayacaktır.

Açıklama:
Beyitte, riyazet ve ibadetle dünyevi güzelliklerin solması, ahiretteki manevi ödüllerle karşılanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyadaki fedakârlık ve ibadet, ahirette manevi ödüller getirir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Câhil kimse namazın, kadrini nerden bilsin,
Her namazda imânı, yeniden tazelensin,
“Es-salât” dense gâfil nasıl ma’nâ anlasın?
Gaflet dolu ömrünü, yele satar olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Cahil kişi namazın kıymetini bilmez.
Her namaz, imanın tazelenmesi için fırsattır.
“Namaz” denildiğinde gaflet içindekiler nasıl anlar?
Gaflet içinde geçen ömrünü boş yere harcamış olur.

Açıklama:
Beyitte, namazın hakiki anlamını idrak etmenin önemi, gafletin tehlikesi vurgulanıyor. Namaz, sadece bedenle değil, kalp ve bilinçle kılınmalıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Namazın hakiki değerini bilmek, gafletin önüne geçer ve ruhu tazeler.

---

9. Beyit

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de, kulum de, ibâdet et,
Kıyamet çok yakındır, hazırlık et ve sabret.
Hakk'a kurbiyyet için yapmalısın ibâdet,
İbâdet eyleyenler, Hakk'a yakın olmalı.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, sen de "Ben kulum" de ve ibadet et.
Kıyamet çok yakın, onun için hazırlan ve sabret.
İbadetini Allah'a yakınlık (kurbiyyet) amacıyla yap.
Gerçek ibadet edenler Allah'a yakın olur.

Açıklama:
Beyitte, Hoca Ahmed'e doğrudan hitap var. İbadet, sadece ritüel için değil, Allah'a yakınlık amacıyla yapılmalıdır. Kıyametin yakınlığı, insanı hazırlık ve sabra teşvik eder. Kurbiyyet, yani Allah'a yakın olma, ibadetin en yüksek amacıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadeti samimiyetle ve Allah'a yakınlık niyetiyle yapmak gerekir.
- Ahiret bilinci, ibadette sabrı ve hazırlığı artırır.
- Ritüelcilik yerine gönül ve niyet ön planda tutulmalıdır.

Hikmet 102 *Cân Verip Ölmek Gerek!*

Beyit 1

Orijinal:
Azrail gelir bir gün, şiddet ve celâdetle,
Sıcak bedenden cânı, râm olup vermek gerek.
Beş günlük fânî ömrü, verip elden çıkarıp,
Bir gün çaresiz kalıp, cân verip ölmek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Azrail bir gün mutlaka gelecektir; kudret ve azametle,
Bedeninden ruhu teslim etmeli.
Kısa ve geçici olan bu dünya hayatını terk etmek,
Bir gün çaresizce ölümü kabul etmek gerekir.

Açıklama:
Beyitte ölümün kaçınılmazlığı ve Allah'ın kudreti vurgulanır. İnsan, dünyayı geçici bilip ruhunu teslim etmeye hazırlıklı olmalıdır. Ölüm, nefis için en büyük imtihandır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hayatın geçici olduğunu bilip ölüm bilinciyle yaşamak gerekir.
- Ölüm karşısında teslimiyet ve sabır esastır.

Beyit 2

Orijinal:
Oğlun-kızın ağlayıp, sana feryâd etseler,
Malın-mülkün dünyada, bölüşüp üleşseler,
Düşmanların sevinip düğün bayram etseler,
Boynun sunup Allâh'a, uzanıp yatman gerek.

Günümüz Türkçesi:
Oğlun ve kızın ağlasa, mal-mülk miras olarak paylaştırılsa,
Düşmanlar sevinse, bayram etse bile,
Sen teslimiyetle Allah'a yönelmeli ve rahat olmalısın.

Açıklama:
Beyit, ölüm sonrası dünyadaki tepkilere ve miras meselelerine takılmama öğütler. İnsan, dünya ilişkilerinden bağımsız olarak Allah'a teslim olmalıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm anında dünya kaygıları önemini yitirir; asıl olan ruhun teslimiyetidir.
- Dış tepkilere göre davranmak yerine Allah'a yönelmek gerekir.

Beyit 3

Orijinal:
Miras diyerek başın, ayağın bağlayalar,
Sıcak suları döküp, yıkayıp ağlayalar,
Dört taraftan taşıyıp, anda kabre varalar,
Altı karışlık bezden kefenin yapmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Miras için başını bağlayanlar,
Seni yıkayıp hazırlar, ağlayanlar,
Dört taraftan taşınarak kabre getirilirsin,
Altı karışlık bezden kefen yapılır.

Açıklama:
Beyit, cenaze usullerini ve ölümün somut gerçeklerini hatırlatır. Ölümde herkes eşittir; mal, makam, güç hiçbir işe yaramaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm herkesi eşitler, dünya bağlarından kurtulmak gerekir.
- Cenaze hazırlıkları ruhun geçişinin sembolüdür.

Beyit 4

Orijinal:
Büyük-küçük demeden, cenazen kaldırsalar,
Seninle yürüyerek kabristana varsalar,
Yetmiş yerde melekler, sana soru sorsalar,
Tek tek bu sorulara, cevabın vermek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Büyüklü küçüklü herkes seni omuzlasa, kabre götürse,
Yetmiş yerde melekler sorular sorsa,
Her bir soruya doğru cevap vermek gerekir.

Açıklama:
Beyit, kabirdeki sorgu ve hesap gününü hatırlatır. İnsan, dünya hayatında imanı ve amelini sağlam tutmalı ki sorguda başarılı olsun.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kabir hayatı, ölüm sonrası sorumluluk ve hesap için hazırlık gerektirir.
- Dünya hayatı, ahiret yolculuğuna hazırlık olmalıdır.

Beyit 5

Orijinal:
Halkın mezarındadır emeği, imareti,
Görün, orda saklıdır her türlü mahareti,
Kıyamet penceresi, kabirdeki mühleti,
Akıl, iz’an, şuurla o eve girmek gerek.

Günümüz Türkçesi:
İnsanın dünyada yaptığı iyilikler ve ibadetler kabirde saklıdır,
Kıyamette bu amellerin hesabı görülecek,
Kabire girerken akıl, farkındalık ve bilinçle hareket etmek gerekir.

Açıklama:
Beyit, ölüm sonrası hayatın gerçekliğini hatırlatır ve iyi amellerin değerini vurgular. Kabir, görünmez bir okul gibidir; burada insanın dünya hayatında kazandığı erdemler sınanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya hayatında yapılan iyilikler ve ibadetler ahiret için sermayedir.
- Ölümü ve kabir hayatını bilerek yaşamak gerekir.

Beyit 6

Orijinal:
Girsen görsen karanlık, yok orada bir ışık,
İçler dolusu hasret, bu ateşli ayrılık,
Sana kim yardım eder, yok O'ndan başka varlık,
Kıyamete dek orda uzunca yatmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Kabire girince karanlığı görürsün; ışık yoktur,
İçinde büyük hasret ve ayrılık acısı vardır,
Sana yardım edecek tek varlık Allah'tır,
Kabir hayatı, kıyamete kadar sürecektir.

Açıklama:
Beyit, kabir hayatının yalnızlığını ve insanın tüm yönleriyle Allah'a muhtaç olduğunu anlatır. Kıyamete kadar sürecek bu hal, dünya hayatında hazırlıklı olmanın önemini gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kabirde yalnızlık ve hesap, insanı dünya hayatında ibadet ve takvaya yöneltmelidir.
- Allah'a yönelmek, ölüm sonrası kurtuluşun temelidir.

Beyit 7

Orijinal:
Sonunda bir gün olur, bu fânî ömrün tamam,
İmânla göçsen kabre, bu yurda denir; "Selâm!"
Helâli bırakıp da, dünyada yersen harâm,
Orada azabını gidip de çekmek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Bir gün fani hayat sona erer;
İman ile kabre göçersen "Selâm" denir,

Dünya hayatında helali bırakıp haramla meşgul olursan,
Kabirde azabını çekmek zorunda kalırsın.

Açıklama:
Beyit, helal-haram farkının önemini vurgular. İman ve doğru yaşamak, ölüm ve kabir azabından korunmanın yoludur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Helal ve haram konusunda titiz olmak gerekir.
- Ölüm her an gelebileceği için her an imana sarılmak gerekir.

Beyit 8

Orijinal:
Hoca Ahmed tövbe et, ölüm gelmeden önce,
Kabre al yanağın yatıp solmadan önce,
Kabrine yılan-çıyan girip dolmadan önce,
Kazaya razı olup, saygıyla durmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, ölüm gelmeden tövbe et,
Kabre yatmadan ve beden solmadan önce,
Kabrine zararlı varlıklar girmeden önce,
Allah'ın takdirine razı ol ve saygıyla dur.

Açıklama:
Beyit, tövbe ve teslimiyetin önemini vurgular. Ölüm anından önce hazırlık yapmak, ahiret hayatına huzurla geçmek için gereklidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm anı hazırlıkla karşılanmalıdır.
- Tövbe, teslimiyet ve Allah'a razı olma hayat boyu devam etmelidir.

Hikmet 103 *İnlesen Bile!*

Beyit 1

Orijinal:
Kara gündür o saat ki, dünyadan sefer eylersin,
Çoluk-çocuk, mal ve mülkü, bırakıp öyle gidersin.

Günümüz Türkçesi:
O karanlık andır ki, dünyadan göçersin,
Çocuklarını, malını, mülkünü bırakıp yalnızca kendin yola çıkarsın.

Açıklama:
Beyit, ölüm anının kaçınılmazlığını hatırlatır. Dünyanın tüm bağları, aile ve mal-mülk bile insanı kabirden koruyamaz. Ölüm, her şeyi geride bırakmayı gerektirir; insanın gerçek yolculuğu yalnızca ruhun yolculuğudur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya malına ve dünyevi bağlara aşırı tutunmamak gerekir.
- Ölüm her an gelebileceği için ahiret hazırlığı sürekli olmalıdır.

Beyit 2

Orijinal:
Seni koymaz ecel asla, hükmün, sözün geçer olsa,
İdare edip âlemi, altını üstüne getirsen bile.

Günümüz Türkçesi:
Ecel seni bekler; sen ne kadar güçlü, etkili veya iktidarlı olursan ol,
Âlemi yönetiyor olsan, her şeyi tersine çeviriyor olsan bile ölüm seni bırakmaz.

Açıklama:
Beyit, ölümün mutlak kudretini vurgular. İnsan ne kadar güçlü, bilgili veya iktidarlı olursa olsun, ölümün önünde hiçbir şey duramaz. Bu, tevazu ve Allah'a teslimiyetin önemini öğretir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya iktidarı, malı ve kudreti ölüm karşısında hiçbir anlam ifade etmez.
- İnsan, kudret ve hırsına rağmen Allah'a teslimiyet içinde olmalıdır.

Beyit 3

Orijinal:
Hâsıl olur her bir ferde, eceller askerlik gibi,
Öfkeyle alır cânını, ne kadar inlesen bile.

Günümüz Türkçesi:
Ölüm her insana bir gün gelir, asker gibi gelerek ruhu alır;
Ne kadar dirense ya da feryat etse de onu durduramazsın.

Açıklama:
Ölüm, bir kader ve sabittir; asker benzetmesiyle, ecelin kesin ve disiplinli oluşu vurgulanır. İnsan dirense de kaçamaz; bu nedenle ruhu ve hayatı hazırlıklı kılmak gerekir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölümden kaçmak imkânsızdır; hazırlık er geç gerekir.
- Hayatı ahirete yatırım olarak yaşamak önemlidir.

Beyit 4

Orijinal:
Olmuştur herkese ferman, ölüm şerbetini içmek,
Ondan kaçıp kurtuluş yok, çekinip sakınsan bile.

Günümüz Türkçesi:
Her insana Allah tarafından ölüm fermanı gelmiştir;
Onun şerbetini içmekten kaçış yoktur, ne kadar korksan da.

Açıklama:
Beyit, ölümün Allah'ın takdiri olduğunu ve hiçbir insanın bundan kurtulamayacağını vurgular. Kaçış yoktur; teslimiyet ve tevazu şarttır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm bir takdirdir, kaçmak veya ertelemek mümkün değildir.
- İnsan, Allah'a teslimiyet içinde olmalı ve ahiret hazırlığı yapmalıdır.

Beyit 5

Orijinal:
İnsanların mezarına var, ibret al, nazar eyle,
Ölülerden ibret almak, gerek bağrın delse bile.

Günümüz Türkçesi:
Mezarlara gidip ibret al, ölülerin hallerine bak,
Ölülerden ders çıkarmak gerekir, gönlün acısına katlanarak.

Açıklama:
Beyit, ölümü düşünmenin ve mezarlardan ibret almanın önemini hatırlatır. İnsan, ölüm gerçeğini görerek dünyevi heveslerden uzaklaşmalı ve ahiret için hazırlık yapmalıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mezarlık ziyaretleri ruhu terbiye eder ve ahiret bilincini artırır.

- Acı çekmekten kaçınmadan ölüm gerçeğini düşünmek, olgunluk getirir.

Beyit 6

Orijinal:
Her zaman iyilik eyle, sen de gidersin dünyadan,
Kıyametin hürmetine, ciğerlerini kan eyle.

Günümüz Türkçesi:
Sürekli iyilik yap, çünkü sen de bir gün dünyadan göçeceksin;
Kıyamet gününe hazırlık için gönlünü ve ruhunu zorla, ıslah et.

Açıklama:
Beyit, sürekli iyilik yapmanın önemini ve dünyadan göçmeden önce nefsi terbiye etmenin gerekliliğini vurgular. "Ciğerini kan etmek" mecazi olarak gönülden ve candan fedakârlığı ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İyilik yaparken samimi olmalı, dünya menfaati için değil.
- Kendi nefsini ıslah etmek, ahiret yolunda şarttır.

Beyit 7

Orijinal:
Allâh emrin tutan olur, Hakk'ın sevdiği kullardan,
Olursun o velilerden, sen de çok riyâzet eyle.

Günümüz Türkçesi:
Allah'a itaat edenlerden olursun, Hakk'ın sevgisini kazanan kullardan;
Böylece velilere layık biri olursun, bunun için çok ibadet ve riyazet yap.

Açıklama:
Beyit, Allah'a bağlılık ve riyazetin (nefsin terbiye edilmesi) önemini vurgular. Böylece kişi, Allah'ın sevdiği ve velilerin yoluna uygun bir kul olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'a itaat ve ibadet, manevi makamı artırır.
- Riyazet, ruhun terbiyesi ve nefsin eğitilmesi için gereklidir.

Beyit 8

Orijinal:
Sevinme mal ve mülküne, ecel kurutur sonunda,
Sen kara yere girersin, ne kadar kâr eylesen de.

Günümüz Türkçesi:
Mülküne ve servetine sevinme; çünkü ölüm hepsini alıp götürür,
Ne kadar kazanç sağlarsan sağla, sonunda sen toprağa gömülürsün.

Açıklama:
Beyit, dünya malına aşırı değer vermenin boş olduğunu gösterir. Ölüm, tüm maddi kazanımları değersiz kılar ve insanın gerçek yolculuğu ruh yolculuğudur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Mal-mülk geçici, ahiret kalıcıdır.
- Dünya serveti ile kendini kandırmamak gerekir.

Beyit 9

Orijinal:
Hoca Ahmed kötülükle, hayatını etme zâyi,
Olursun Hazret'e lâyık, seherde ibâdet eyle.

Günümüz Türkçesi:
Ahmed, hayatını kötülükle heba etme;
Allah'a layık bir kul olmak için seher vakitlerinde ibadet et.

Açıklama:
Beyit, yaşamın değerini bilip kötülükten uzak durmayı ve sabah erken vakitlerde ibadetle meşgul olmayı tavsiye eder. Seher vakti, kalbin en saf ve ilahi aşka en açık olduğu zaman dilimidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hayatı heba etmemek ve kötülükten sakınmak gerekir.
- Seher vakti ibadeti, manevi yükseliş için önemlidir.

Hikmet 104 *Sevdâlar Eder İmiş!*

Beyit 1

Orijinal:
Gelin dostlar hep birlikte, durun Allâh diyelim.
Zikir bizi aydınlığa, Hak nuruna çeker imiş,
Zikri ile devrân eden, devam eden âşıklarmış,
Niyazları günden güne yazılır da artar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, gelin birlikte "Allâh" diyelim.
Zikir, insanı aydınlığa ve Hak nuruna ulaştırır.
Zikirle sürekli meşgul olan âşıklar, her gün niyaz ve dualarıyla artan manevi hazlar kazanır.

Açıklama:
Beyit, topluca yapılan zikir ve ibadetin gücünü vurgular. Zikir, kalbi karanlıktan çıkarır, insanı manevi aydınlığa ulaştırır. Devamlılık, aşkın ve niyazın artmasını sağlar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zikir, insanı manevi nur ve hakikate yakınlaştırır.
- Devamlı ibadet, ruhî olgunluk ve artan feyiz getirir.

Beyit 2

Orijinal:
Kim söylerse Hak zikrini, ta içinden bağrı yanıp,
Gözyaşları sel eyleyip, benzi atmış, rengi solup,
Öz yakasına yapışıp, nedâmetle özür tutup,
Böyle âşık sır şarabın, kana kana içer imiş.

Günümüz Türkçesi:
Hak zikrini içtenlikle söyleyen kişinin gönlü yanar,
Gözyaşları sel gibi akar, yüzü solup solar,
Kendi nefsine dönüp pişmanlıkla özür diler,
Ve âşık, manevi aşk şarabını doya doya içermiş.

Açıklama:
Beyit, Hak aşkının kalpte yarattığı yoğun manevi tesiri anlatır. Gözyaşı ve pişmanlık, ruhun temizlenmesi ve aşkın şarabıyla coşmasıdır. Buradaki "sır şarabı" mecazi olarak aşkın ve feyzin doruk hâlini ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkı gönlü yakar, pişmanlık ve tevbe ile ruhu arındırır.
- Manevi aşk, kişiyi derin bir coşku ve aşk hâline götürür.

Beyit 3

Orijinal:
Bu yolun lezzetini tanımayıp bilmeyenler,
Kendi yakasını tutup, tövbe ile gelmeyenler,
Dünyaya mağrur olup, kibir edip yürüyenler,
Hayvandır belki ondan da beter imiş.

Günümüz Türkçesi:
Bu yolun zevkini bilmeyenler,
Tövbe etmeyip, hak yola gelmeyenler,
Dünyaya aldanıp kibirlenenler,
Hayvandan daha kötü durumdadır.

Açıklama:
Beyit, dünya sevgisine kapılan ve Allah yoluna yönelmeyenleri uyarır. Manevi lezzeti ve aşkı deneyimlemeyen, tevbe etmeyen kişiler, ruhen hayvani seviyenin altında sayılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kibir ve dünya sevgisi, insanı hakikatten uzaklaştırır.
- Manevi yolun lezzeti, tevbe ve aşk ile tadılır.

Beyit 4

Orijinal:
Aşk sevdâsı kime düşse, hânesi virân olur,
Gece-gündüz, cemâl der, yürüyüp hayrân olur,
Aşk yolunda gözde yaş, bağrı da yanan olur,
Bağlı kalır özüne, arayıp yürür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Aşk Allah’a düşen kişinin evi viran olur;
Gece-gündüz Allah’ı anar ve hayranlıkla yürür,
Gözleri yaş dolu, gönlü yanar,
Kendi benliğine bağlı kalarak Hak’ı arar.

Açıklama:
Beyit, Allah aşkının insana verdiği fedakarlığı ve yoğun manevi çabayı anlatır. Aşık, dünya ile ilgilenmez, gönlünü ve gözlerini ibadet ve zikirle doldurur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak aşkı, dünya sevgisini törpüler ve gönlü arındırır.
- Manevi yol, gözyaşı ve gönül yanması ile alınır.

Beyit 5

Orijinal:
Ey dostlarım kapladı, geldi işte karanlık,
Ümitvarım Rabb'imden, şimdi gelir aydınlık.
Tarikat pazarıdır kuruluk ve ferahlık,
Dualı kullar girip, sevdâlar eder imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlarım, karanlık çöktü ama Allah'tan ümitliyim,
Şimdi aydınlık gelir.
Tarikat yolu, hem zorluk hem ferahlık içerir;
Dualı kullar girip manevi aşkı tadarmış.

Açıklama:
Beyit, tasavvuf yolunun zorluk ve rahatlıklarını simgeler. Karanlık ve sıkıntılar, aydınlık ve ilahi aşkın öncesi olarak görülür. Dualı ve niyazkâr kullar bu yolu deneyimleyip aşkı tadar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yol sabır ve zorluk ister; sonunda feyiz ve aşk vardır.
- Dua ve niyaz, manevi yolun kapısını açar.

Beyit 6

Orijinal:
Hoca Ahmed ibret al, sayısız sad hezârdan,
Duasız nasip olmaz, o müstesna pazardan,
İyiler uzak olmaz o lütufkâr nazardan,
Değersiz tek bir pula, câhil ömrün satarmış!

Günümüz Türkçesi:
Ahmed, ibret al, sayısız dualardan;
Duasız, o özel tarikat pazarından nasip olmaz,

İyiler, Allah'ın lütuf nazarından uzak kalmaz,
Sadece değersiz bir şey için cahilce ömrünü harcayanlar kaybeder.

Açıklama:
Beyit, ibadet, dua ve manevi çabanın önemini vurgular. Tarikat ve aşk yolundan nasip almak için samimi niyet gerekir. Dünya değersiz şeylere takılan kişi ise ruhî kayıp yaşar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dua ve ibadet olmadan manevi yolun meyvesi alınamaz.
- Dünya heveslerine kapılmak, insanı gerçek aşktan mahrum bırakır.

Hikmet 105 *Durmadan Uçar İmiş!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Toplanın ey dervişler, Allâh'ı zikredelim.
Allâh, zikredenleri, şüphesiz sever imiş.
Aşksızda imân olmaz, böyle bilin dervişler,
Cehennem içre dâim, tutuşur, yanar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey dervişler, toplanın ve Allah'ı sürekli zikredin.
Allah, O'nu anan ve hatırlayanları muhakkak sever.
Kalpte Allah aşkı olmadan iman tam olmaz; bunu bilin.
Aşkı olmayanlar, cehennemde sürekli yanarlar.

Açıklama:
Bu kıta, Allah'ı zikretmenin ve gönülden O'na bağlanmanın önemini vurgular. Kalpte aşkın bulunmaması, imanın eksik olmasına işaret eder. Cehennem sembolü burada, Allah'a karşı ilgisiz kalan ruhun manevi sancısını ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar ki Allah'ı anmaktan gönülleri titrer." (Ahzab, 41)

"O'nu çok zikredin." (A'raf, 205)

Hz. Peygamber: "Kalpler Allah'ı anmakla tatmin olur." (Tirmizî, Zikir, 10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ı sürekli anmak, kalbi temizler ve Allah sevgisini artırır.

Aşksız iman eksik kalır; gönül ile bağlanmak şarttır.

Zikir, hem dünya hem ahiret saadetinin yoludur.

2. Kıta

Orijinal:

Muhabbetli âşıklar, sizleri Allâh sevdi.
Dünya derdinden aldı, gönül sevgisi verdi.
Gözyaşın saçan âşık, cânından geçer oldu.
Mahşer günü âşıklar, cemâlin görür imiş.

Günümüz Türkçesi:

Allah'a aşkla bağlı olanlar, Allah tarafından sevilir.
O, dünyaya dair kaygılardan kurtarıp, kalplere O'na sevgiyi yerleştirir.
Gözyaşı döken âşık, canından bile fedakârlık yapar.
Mahşer günü, gerçek aşıklar Allah'ın cemalini görür.

Açıklama:

Âşık, dünya bağlarından sıyrılarak Allah'a yönelir. Gözyaşı ve fedakârlık, aşkın nişanesidir. Mahşerde Allah'ı görmek, en büyük mükafattır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı en çok sevenler O'na en çok kulluk edenlerdir." (Bakara, 165)

"Onlar ki sabır ve ibadet ile O'na yaklaşırlar." (Müminun, 1-2)

Hz. Peygamber: "Mümin, Allah'a en yakın olduğu vakit, namazda kalbini O'na vermesidir." (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalpten Allah sevgisi dünyalık sevgileri aşar.

Fedakârlık ve gözyaşı Allah aşkının göstergesidir.

Mahşerde gerçek ödül, Allah'ın cemalini görmek olacaktır.

---

3. Kıta

Orijinal:

Gerçek dostlara kurbân âşıkın malı cânı,
Şevk ile arar, koşar, inletirler meydanı.
Sevdâsı başa düşse, yanar biter her yanı,
Sadakatle bağlanıp, peşinde yürür imiş.

Günümüz Türkçesi:

Gerçek dostlar, aşıkların malına ve canına değer verir.
Aşk ile koşar, gayret eder, meydanlarda çaba gösterirler.

Aşık, Allah sevgisini kavrarsa, içten içe yanar.
Sadakatle Allah'a bağlanır ve peşinden yürür.

Açıklama:
Dervişin gerçek dostları, manevi yolda ona destek olur. Aşk, gönlü yakar ve insanı Allah'a yaklaştırır. Sadakat, ilahi aşkta vazgeçilmezdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda canını ve malını verenler, gerçek dostlardır." (Tevbe, 111)

"Sadıklar ancak Allah yolunda dost edinir." (Bakara, 257)

Hz. Peygamber: "Sadık dost, iman kardeşinin aynasıdır." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi dostluklar, ilahi aşk yolunda güç verir.

Aşık, Allah'ı her an düşünmeli ve gönülden bağlanmalıdır.

Sadakat, aşkın ve imanın temeli olmalıdır.

---

4. Kıta
Orijinal:
Âşıksan gece gündüz ey gönül durma ağla!
Pîr-i kâmile hizmet ederek gönül bağla.
Yansın, pişsin vücudun, göğsünü aşkla dağla,
Dağla giden visâle, arzuya erer imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey gönül, eğer gerçek bir aşık isen, gece gündüz durmadan Allah için ağla!
Kâmil bir mürşide hizmet ederek kalbini bağla.
Vücudun aşk ile yanıp pişsin, göğsün Allah aşkıyla dolup taşsın.
Böyle bir gönül, ilahi vuslata ulaşır, arzusuna erer.

Açıklama:
Bu kıta, aşkın ve hizmetin önemini vurgular. Mürşide bağlanmak, doğru yolda rehberlik almayı simgeler. Kalbin yanması ve vücudun aşk ile pişmesi, tasavvufta nefsi tezkiye ve manevi olgunlaşma sürecidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbinin yolunda sabır ve gayret göster; ibadet ve Allah'a yakınlık için çalış." (Mücadele, 11)

"O'na yönel ve sabret; Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara, 153)

Hz. Peygamber: "Kalp, Allah'ı anmakla huzur bulur." (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı, insanı manevi olgunluğa götürür.

Mürşide hizmet ve gönül bağlamak yol göstericidir.

Sabır, aşk ve ibadet birleşince ilahi vuslata ermek mümkündür.

---

5. Kıta
Orijinal:
Hakk'ı seven âşıklar, murada nâil olur,
Sahte âşıkın hâli, sabaha zâil olur.
Sırat kılıçtan keskin, üstünde rezil olur,
Davası yalan olan, üstünde kalır imiş.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı seven gerçek aşıklar, muradına ulaşır.
Sahte aşık ise sabah olunca yok olur.
Sırat köprüsü kılıçtan keskindir; üzerinde yalancı kalırsa rezil olur.
Yalancı davaya sahip olan, o yolda kalır ve başarıya ulaşamaz.

Açıklama:
Gerçek aşk ve samimiyet, insanı murada (hakkın rızasına) ulaştırır. Sahte veya gösteriş için yapılan ibadetler ve aşk, kalıcı olmaz. Sırat köprüsü, ahiretteki imtihanı simgeler; yalancı olan burada başarısız olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Müminler ancak Allah'a samimiyetle yönelenlerdir." (Ali İmran, 31)

"İçten olmayan ibadetler boşa gider." (Müslim, İman, 45)

Hz. Peygamber: "Amel, niyetlere göredir; herkes niyet ettiği şekilde mükafat alır." (Buhârî, Niyet, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet, manevi yolun ve ibadetin temelidir.

Gösteriş için yapılan aşk ve ibadet geçici ve zararlıdır.

Ahiret imtihanı, samimiyeti ortaya çıkarır; yalancıların durumu zordur.

---

6. Kıta
Orijinal:
Âşıksan yalan dava eyleme gönül sakın,
Allâh yalancılara, ırakları ırakın.
Ey Allâh'ım bilirim, Kahhârdır diğer adın,
Yalancı kıyamette yüzü kara kalkarmış.

Günümüz Türkçesi:
Ey gönül, eğer âşıksan, yalan bir dava peşinde olma.
Allah, yalancılara en uzaklardan ceza verir.
Ey Allah'ım, biliyorum ki sen Kahhar'sın;
Yalancının kıyamette yüzü kara olarak kalkar.

Açıklama:
Bu kıta, samimiyetin önemini tekrar vurgular ve yalan ile yapılan aşkın sonuçlarını gösterir. Allah, yalancıları cezalandıran Kahhar sıfatına sahiptir; ahirette yalancıların yüzleri kararmış şekilde kalkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Yalan söyleyenler ahirette azap görecektir." (Nisa, 112)

"Allah, adaleti sever; yalancılardan uzak durur." (Maide, 8)

Hz. Peygamber: "Yalancılar cennete giremez." (Müslim, İman, 145)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Yalancılıktan ve gösterişten kaçınmak gerekir.

Samimiyet, ilahi aşk ve ibadetin olmazsa olmazıdır.

Ahiret hesabı, yalancı ve samimi olanı ayırt eder; bu dünyada yapılan samimiyetle doğru orantılıdır.

---

7. Kıta
Orijinal:
Âşıklar gece ağlar, seher vakti kalkarlar,
Sır şarabını içip, aşk sırrını örterler,
Saldırsa küfretseler, kalkıp elin öperler,
Erenler feyz-i fetih, bu hâllerle alırmış.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar geceleri gözyaşı döker ve sabahın erken saatlerinde kalkarlar.
Kalplerinde aşkın sırlarını yaşarlar ve bunu gizlerler.

Kötü söz veya saldırıya maruz kalsalar bile öfkeyle karşılık vermez, elini öperler.
Erenler, bu tevazu ve aşk halleriyle ilahi feyz ve başarı kazanır.

Açıklama:
Gerçek aşk, gözyaşı, sabır ve tevazu ile beslenir. Âşık, kötülüğe öfkeyle karşılık vermez; aksine sevgiyle yanıt verir. Bu hâller, manevi feyz ve ilahi yardımı çeker.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilik ve kötülük bir olmaz; kötülüğü en güzel şekilde sav." (Fussilet, 34)

"Sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara, 155)

Hz. Peygamber: "Mümin, insanlar arasında en güzel şekilde karşılık verendir." (Buhârî, Edeb)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sabır, gözyaşı ve tevazu, Allah'a yakınlık yolu açar.

Manevi güç, öfkeyi kontrol etmek ve sevgiyi artırmakla gelir.

Erenler, aşk ve tevazu ile manevi feyz kazanır.

---

8. Kıta
Orijinal:
Muhabbetten haberler alanı cânı bilmez,
Başın yarısı gitse, inan haberi olmaz,
Aşk sözü, zevk yemeği, aşı ekmeği olmaz,
"Hû, Hû!" deyip zikrini söyleyip yürür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek aşık, kalbinin derinliklerinde aşk haberlerini alır; bedeni bunun farkında olmaz.
Başının bir parçası gitse bile, aşkın farkını kaybetmez.
Aşk, söz veya bedensel zevk ile elde edilmez;
Sadece "Hû, Hû" diyerek Allah'ı zikredip yürür.

Açıklama:
Gerçek aşk, ruhsal ve kalbi bir hâl olup bedensel zevklerle ölçülemez. Kalbin Allah'a bağlanması, en önemli göstergedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler O'na yönelendir, O'nu anmakla huzur bulur." (Ra'd, 28)

"Zikir, kalpleri diriltir." (Enfal, 45)

Hz. Peygamber: "Allah'ı anmak, kalbin en büyük gıdasıdır." (Tirmizî, Zikir, 10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı, kalpte hissedilir, bedende değil.

Aşk, söz veya dünya zevki ile değil, samimi zikir ile yaşanır.

Sürekli zikrullah, gerçek âşığı ayakta tutar.

---

9. Kıta
Orijinal:
Âşıklar gözü yaşlı, olurlar bağrı yanık,
Çekinme, utanma yok, yürür üryân, uyanık,
Topraktır halk içinde, sırrı gizli uyanık,
Aşk ile zikrullah'ı söyleyip yürür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar gözyaşı içinde, gönülleri yanarak yaşar.
Hiç utanmadan ve çekinmeden, çıplak ve uyanık bir hâlde yürürler.
Toprak arasında halkla birlikte ama sırrını gizleyerek uyanık olurlar.
Aşk ile Allah'ı anıp zikrederler.

Açıklama:
Bu kıta, aşkın fedakârlığını ve alçakgönüllülüğünü gösterir. Âşık, manevi hâlini dışarıdan gizler ama kalbi sürekli Allah'a bağlıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rablerinin rızasını gözetenler, alçak gönüllüdür." (Furkan, 63)

"Kalpler gizli bir şekilde Allah'a yönelir." (A'raf, 205)

Hz. Peygamber: "En hayırlı kimse, kalbi Allah ile dolu olandır." (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı içsel ve gizli yaşanır.

Alçakgönüllülük, gerçek aşkın işaretidir.

Her hâlde zikir ve Allah hatırlanmalıdır.

---

10. Kıta
Orijinal:
Kim ki doğru yürürse, o âşıktan Hak razı,
Âşıkın işi zordur, bırak hevesi, nazı.
Yalancı, âşıkım der, yok Allâh'a niyazı,
İmanını değersiz bir pula satar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Doğru yol üzerinde yürüyen gerçek âşıktan Allah razı olur.
Âşığın yolu zordur; dünya heveslerini ve nazını bırakmalıdır.
Yalancı âşık, Allah'a yönelmeden "âşığım" der,
Ve imanını değersiz şeylere satar.

Açıklama:
Gerçek aşk, fedakârlık ve doğru yol gerektirir. Yalancı âşık ise sadece görünüştedir; içi boştur ve değerini kaybeder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, doğru yolda olanlardan razıdır." (Bakara, 112)

"Amel niyete göredir." (Buhârî, Niyet, 1)

"Allah yolunda gayret edenler zorlukla sınanır." (Mücadele, 11)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet olmadan aşk, faydasızdır.

Dünya hevesleri ve naz, manevi ilerlemeyi engeller.

Allah yolunda sabır ve fedakârlık şarttır.

---

11. Kıta
Orijinal:
Âşıklıkta en kolay malı, başını vermek,
Mansûr gibi kendinden geçip de cânı vermek,
"Mutû kable en temutû" toprak olup da gitmek,
Tüm âşıklar ölmeden ölür de gider imiş.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşıklıkta en büyük fedakârlık, canını vermektir.
Mansur gibi kendini tamamen kaybedip canını Allah'a teslim etmektir.
"Ölmeden önce ölün" anlayışıyla, dünyevi benliği bırakmaktır.
Tüm âşıklar, bu manevi ölümü yaşayarak gerçek anlamda yaşarlar.

Açıklama:
Burada "ölmeden ölmek" kavramı, tasavvufta nefsi ve benliği terk ederek Allah aşkıyla diri olmaktır. Canını ve malını Allah yolunda vermek gerçek fedakârlıktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda canını verirse, onu en güzel ödülle mükafatlandırırız." (Ali İmran, 169)

"Nefsi Allah'a feda eden, gerçek huzuru bulur." (Tirmizî, Zikir, 9)

Hz. Peygamber: “En hayırlı insan, Allah’a yakın olan ve nefsiyle mücadele edendir.” (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terk etmek, Allah aşkının gereğidir.

Can ve mal fedakârlığı, gerçek aşkın göstergesidir.

Manevi ölümü yaşamak, ruhun dirilişidir.

---

12. Kıta
Orijinal:
Sevdâ edersen eyle ahiret sevdâsını,
Boşa çekme dünyanın telaşı, kavgasını.
Amel edip kazansan cennetin me’vâsını,
Cenneti satın alan, cemâlin görür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Sevgiye yönelirken, ahireti hedefle.
Dünyanın telaşı ve kavgaları için kendini yorma.
İyilik ve ibadet ile cennetin mekânına ulaşabilirsin.
Cenneti hak eden, Allah’ın cemalini görür.

Açıklama:
Bu kıta, önceliğin ahiret ve Allah sevgisi olması gerektiğini hatırlatır. Dünya uğraşları geçici ve boş; gerçek kazanç, ibadet ve amel ile elde edilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Dünyayı ahirete tercih eden, kaybedendir.” (Ali İmran, 185)

“Allah yolunda amel edenler, cennette mükafat alır.” (Bakara, 25)

Hz. Peygamber: “Ahiret için çalışan, Allah’a daha yakındır.” (Müslim, Zikir, 45)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Öncelik ahiretin kazanılmasıdır.

Dünya uğraşıları geçici, Allah sevgisi kalıcıdır.

Cennet ve Allah’ın cemali, gerçek amelin sonucudur.

---

13. Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed âşıksan, gel sen dahi cândan geç,
Sonra da şevk şarabın doyasıya cândan iç,

Günâhın hafifletip, eyle göklere uruc,
Âşıklar cennet içre durmadan uçar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, eğer gerçek bir âşıksan, canından bile fedakârlık et.
Aşkın coşkusunu, kalbini tamamen vererek doyasıya yaşa.
Günahlarından arın ve ruhunu göklere yükselt.
Gerçek âşıklar, cennette sürekli manevi bir uçuş hâlindedir.

Açıklama:
Bu kıta, aşkın doruk noktasını ve fedakârlığın en yüksek seviyesini anlatır. Canı ve benliği Allah'a adamak, günahlardan arınmak ve ruhu yüceltmek, âşığın manevi yükselişinin işaretleridir. Cennet, burada sadece ahiret yeri değil, aynı zamanda aşkın ve ilahi feyzin yaşandığı bir hâl olarak sembolize edilmiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda canını feda ederse, onu en güzel mükafat ile ödüllendiririz." (Ali İmran, 169)

"Allah'a yakın olanlar, O'na yönelerek yükselirler." (Bakara, 154)

Hz. Peygamber: "Gerçek mümin, Allah'a gönülden bağlı olan ve nefsini O'na feda eden kişidir." (Buhârî, Rikak, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkında en yüksek mertebe, can ve benliği adamakla gelir.

Aşk, ruhu yükseltir ve manevi uçuş hâli kazandırır.

Günahlardan arınmak, gerçek aşkın olmazsa olmazıdır.

Hikmet 106 *Pîrsiz Yola Çıkanlar!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Tarikata, şeriatsız girenlerin,
Şeytan gelip imânını alırmış.
İş bu yola pîr olmadan çıkanlar,
Şaşkın olup ara yolda kalırmış.

Günümüz Türkçesi:
Şeriat kurallarını bilmeden tarikat yoluna girenlerin,
Şeytan onları aldatır ve imanlarını kaybetmelerine sebep olur.

Pîrsiz yani rehbersiz bu yola çıkanlar,
Ne yapacaklarını bilemeden yolda şaşkın kalırlar.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda şeriat bilgisi ve pîr rehberliği şarttır. Rehbersiz ve şeriatsız ilerlemek, insanı sapkınlık ve şaşkınlığa götürür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda çıkarken, O’na ve Resulüne itaat edin.” (Nisa, 59)

“Ey iman edenler! Allah’a ve Resulüne itaat edin ve işlerinizi boşa çıkarmayın.” (Muhammed, 33)

Hz. Peygamber: “Kim bir ilim arıyorsa, onu doğru bir şekilde rehberden öğrenmelidir.” (Tirmizî, Ilm, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeriatsız ve rehbersiz yola çıkmak tehlikelidir.

Tasavvuf yolunda doğru rehber şarttır.

Bilgisiz giriş, iman kaybına ve şaşkınlığa yol açar.

---

2. Kıta
Orijinal:
Tarikata siyasetli mürşit gerek,
O mürşide, itikatlı mürit gerek,
Hizmet edip, pîr rızasın almak gerek,
Böyle âşık, Hak’tan pay alır imiş.

Günümüz Türkçesi:
Tarikat yolunda akıllı ve olgun bir mürşit gereklidir.
O mürşidin yanında, itikatlı ve samimi bir mürid olmalıdır.
Hizmet ederek pîrin rızasını kazanmak gerekir.
Böyle gerçek âşık, Allah’tan nasip ve feyz alır.

Açıklama:
Tasavvufta pîrin rızasını kazanmak, Allah’ın rızasına ulaşmanın bir yoludur. Mürşit-mürid ilişkisi, aşk ve feyz almak için temel unsurdur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İyilik edenler ve salihler, Allah’a yaklaşırlar.” (Müminun, 1-2)

“Allah’a yakın olanlar, O’nun dostlarıdır.” (Ali İmran, 76)

Hz. Peygamber: “Öğrenmek ve öğretmek için Allah yolunda olan, en faziletli kimsedir.” (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Pîrin rızasını kazanmak, Allah'tan feyz almak için şarttır.

Mürşit-mürid ilişkisi, tasavvufta ilerlemenin temelidir.

Samimiyet ve itikat, ilahi nasibi getirir.

---

3. Kıta
Orijinal:
Pîr rızası, Hak rızası olur dostlar,
Hak Teâla rahmetine alır dostlar,
Riyâzette sır sözünü bilir dostlar,
Öyle kullar Hakk'a yakın olur imiş.

Günümüz Türkçesi:
Pîrin rızasını kazanmak, aslında Allah'ın rızasını kazanmaktır.
Allah, bu kişileri rahmetine alır.
Riyazet (ibadet ve nefis terbiyesi) yapan, sır ve hikmeti bilir.
Böyle kullar, Allah'a yakın olurlar.

Açıklama:
Tasavvufta pîrin rızası, Allah rızasının kapısıdır. Riyazet ve nefis terbiyesi, kulları Allah'a yaklaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a yakın olanlar, takvalı ve sabırlı olanlardır." (Bakara, 2-3)

"Ona yaklaşanlar, Allah'ın rahmetine nail olur." (Taha, 132)

Hz. Peygamber: "Takva ve nefis terbiyesi ile Allah'a yaklaşılır." (Buhârî, Rikak)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Pîrin rızası, Allah'ın rızasına giden yoldur.

Nefsi terbiye etmek ve riyazet yapmak, manevi ilerlemenin anahtarıdır.

Allah'a yakınlık, sabır ve hikmetle mümkün olur.

---

4. Kıta
Orijinal:
Ey kardeşim! Sen bu yola pîrsiz girme,
Hak yolundan gâfil olup yürüme,
Akıllıysan mâsivâya gönül verme,
Lâin şeytan yoluna, gâfili alır imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey kardeşim! Bu yola rehbersiz girme.
Allah yolundan gafletle yürüme.
Akıllıysan dünya ve boş şeylere kalbini verme.
Lanetli şeytan, gafilleri kendi yoluna çeker.

Açıklama:
Tasavvufta rehbersiz ve gafletle yürümek, insanı şeytanın tuzağına düşürür. Kalbi dünya ve boş işlere kaptırmamak gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Şeytan, onu takip edenleri saptırır.” (Bakara, 208)

“Allah yolunda gaflete düşmeyin ve O’na yönelin.” (Enfal, 30)

Hz. Peygamber: “Rehbersiz yola çıkan sapar, gaflete düşer.” (Tirmizî, Ilm, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvuf yoluna girmeden önce rehber edinmek şarttır.

Gaflete düşmek, manevi yolculuğu bozar.

Dünya aşkı ve şeytan tuzaklarına karşı uyanık olmak gerekir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Ey dostlarım! Bilemedim yolumu,
Saadete bağlamadım belimi,
Mâsivâdan hiç çekmedim dilimi,
Câhilliğim beni rezil eder imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlarım! Yolumu bulamadım,
Saadet yoluna kendimi bağlayamadım,
Dünya işlerinden gönlümü hiç çekmedim,
Cahilliğim beni rezil eder.

Açıklama:
Bu kıta, kulun kendi nefsine yönelttiği itiraf ve muhasebedir. Mâsivâ yani Allah’tan alıkoyan her şeydir. İnsan dünya meşgalesine kapıldıkça manevî yolculuk aksar ve hakiki saadet bulunamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kalpler ancak Allah’ı zikretmekle huzur bulur.” (Ra’d 28)

Nefis muhasebesi yapmak sünnettir — Efendimiz (s.a.v): “Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin” buyurur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya, kalbi meşgul etmemeli

Kişi nefsiyle yüzleşmelidir

Asıl saadet manevi yoldadır

Cahillik kişinin manevî izzetini düşürür

---

6. Kıta

Orijinal:
Şeriatı, tarikatı bileyim dersen,
Tarikatı, hakikate ulayım dersen,
Bu dünyadan inci-cevher alayım dersen,
Cândan geçen seçkinleri alır imiş.

Günümüz Türkçesi:
Şeriatı ve tarikatı öğrenmek istersen,
Tarikattan hakikate ulaşmak istersen,
Bu dünyadan hakiki değerler kazanmak istersen,
Canını veren seçkinlerle yürümek gerekir.

Açıklama:
Şeriat → zahirî ilim ve ibadet
Tarikat → amel ve nefis terbiyesi
Hakikat → Allah’a yakınlık
Marifet → kalbî bilme...

Bu yolun bedeli candan geçmek, yani nefsinden vazgeçmektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah, mallarını ve canlarını cennet karşılığında mü’minlerden satın almıştır.” (Tevbe 111)
Rasûlullah (s.a.v): “Dünya müminin zindanı, kafirin cennetidir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeriat temeldir

Tarikat nefis terbiyesidir

Hakikat Allah’a yakınlıktır

Nefisten vazgeçmeyen hakikate ulaşamaz

---

7. Kıta

Orijinal:
Âşık kullar, gece-gündüz hiç dinmez,
Hak yolundan bir saat gâfil olmaz,
Yüce Mevlâ kulunu zorda koymaz,
Dua etse kuluna; icabet eder imiş.

Günümüz Türkçesi:
Allah'a âşık kullar gece gündüz hiç durmaz,
Hak yolundan bir an bile habersiz olmazlar,
Yüce Allah kulunu zorda bırakmaz,
Kul dua ederse ona cevap verir.

Açıklama:
Hak âşıkları sürekli Allah'ı zikreden, gafletten kaçınan kimselerdir. Onlar dua eder, Allah da dualarına icabet eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Beni anın ki ben de sizi anayım." (Bakara 152)
"Bana dua edin, size icabet edeyim." (Mü'min 60)
Peygamberimiz (s.a.v): "Gece teheccüd kılanlara rahmet iner." buyurur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak âşıkları sürekli zikirdedir

Dua makbuldür

Allah kulunu yalnız bırakmaz

Gaflet kalbi karartır

---

8. Kıta

Orijinal:
Vah! Çok yazık, geçti ömrüm gaflet ile,
Sen bağışla günâhımı rahmet ile,
Hoca Ahmed sana yandı hasret ile,
Kendisini yakıp, helak eder imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ah! Yazık ki ömrüm gafletle geçti,
Sen günahımı rahmetinle bağışla,
Hoca Ahmed sana özlemle yandı,
Kendini yakar, helak eder.

Açıklama:
Bu kıta bir pişmanlık, tevbe ve iltica halidir. Kul, geçmiş gafletine üzülür ve tek umut olarak Allah'ın rahmetini görür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer 53)
Peygamber (s.a.v): "Günah işleyen pişman olur ve tövbe ederse, hiç günah işlememiş gibidir." buyurur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gaflet ömrü ziyan eder

Ümit kesmek haramdır

Kul geçmişinden pişmanlık duymalıdır

Hasret, aşk ve tevbe kulun yolunu açar

Hikmet 107 *Fırsat Bırakmaz İmiş!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Kudretiyle fermân eyler, Yüce Mevlâ'mız bize,
Yerde, gökte cânlı mahlûk, o saatte kalmaz imiş.
Cân alıcı melek gelir, Azrail hepimize,
Aziz cânımız almadan hiç kimseyi komaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Yüce Allah, kudretiyle her şeyi yönetir.
Yerde ve gökteki canlıların hiçbirisi o anda kalmaz.
Cânları almak için melek gelir, Azrail hepimize tayin edilmiştir.
Kimse, Allah'ın takdir ettiği canı almadan önce ölemez.

Açıklama:
Bu kıta, ölümün kaçınılmazlığını ve Allah'ın mutlak kudretini hatırlatır. Her canın zamanı belirlenmiştir; ölüm, Allah'ın kudretiyle gerçekleşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her can ölümü tadacaktır." (Al-i İmran, 185)

"Allah, dilediğine hayat verir ve dilediğini öldürür." (Ali İmran, 156)

Hz. Peygamber: "Hiç kimse kendi ölümünü öne alamaz, hiç kimse onu geciktiremez." (Buhârî, Kader, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm önceden tayin edilmiştir; kaçış yoktur.

Allah'ın kudreti mutlak ve sınırsızdır.

Ölüm her canın bir gerçeğidir; hazırlık şarttır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Benim yaşım küçük iken, her şeyi söyler idim,
Her ne hâsıl oldu ise; az deyip, söyler idim.
Türlü türlü davalar, fiiller işler idim,
Şimdi bildim ki benim dediğim olmaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ben küçük yaşta her şeyi bildiğimi sanırdım.
O zamanlar olan olayları eksik ve yanlış ifade ederdim.
Çeşitli işler ve davalar yürütürdüm,
Şimdi anladım ki benim dediğim hiçbir zaman tam doğru olmazmış.

Açıklama:
Bu kıta, insanın gençlikteki tecrübesizliğini ve kibriyle yanlış hüküm vermesini anlatır. Gerçek bilgi ve hikmet, yaş ve tecrübe ile gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Oğul, Allah yolunda bilgi edin; bilgelik yaş ile artar." (Nisa, 58)

Hz. Peygamber: "Gençlikte övünme, yaşlılıkta hikmet arayın." (Tirmizî, Fiten, 11)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gençlikte kibir ve aceleci hüküm tehlikelidir.

Deneyim ve olgunluk bilgeliği getirir.

İnsan, kendi bilgisinin sınırlı olduğunu bilmeli.

---

3. Kıta

Orijinal:
Dünya benim mülküm diyen sayısız sultanlara,
Elin sınırsız malını, haksız yere alanlara,
Yeme, içme, nefse hizmet ile meşgul olanlara,
Ölüm gelse hiçbir kimse, ona vefa etmez imiş.

Günümüz Türkçesi:
“Dünya benimdir” diyen çok sultan ve zenginler,
Başkalarının mallarını haksızca alanlar,
Yalnızca nefse hizmet edenler,
Ölüm geldiğinde hiçbir şey onları kurtaramaz.

Açıklama:
Bu kıta, dünyanın geçici ve aldatıcı olduğunu hatırlatır. Mal ve makam, ölüm karşısında değersizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Dünya hayatı, aldatıcı bir süs ve oyun yeridir.” (Al-i İmran, 185)

“Her can ölümü tadacaktır.” (Al-i İmran, 185)

Hz. Peygamber: “Dünya, mümin için zindandır; kafir için cennettir.” (Müslim, Zikir, 5)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mal ve makam geçicidir; ölüm karşısında değersizdir.

Dünya hırsı, insanı gaflete sürükler.

Ölüm herkes için eşit bir gerçektir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Mağrur olmayın dostlarım, gaflet ile eğlenip,
Gece, gündüz yalan deyip, tembellikle boş verip,
Azrail cân almak için bir gün aniden gelip,
Böyle yerde gafletle, yürümek olmaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Dostlarım, kibirlenip gafletle oyalanmayın.
Gece gündüz yalan söyleyip tembellik etmeyin.
Azrail bir gün ansızın gelip canımızı alacak.
Gafletle bu dünyada yürümek doğru değildir.

Açıklama:
Gaflet ve kibir, ölüm gerçeği karşısında tehlikeli bir durumdur. İnsan her an ölüme hazır olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Al-i İmran, 185)

“O halde ölümü hatırla ve Allah’a yönel.” (Zümer, 42)

Hz. Peygamber: “Her an ölüme hazırlıklı olun.” (Tirmizî, Deavat, 5)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gaflet ve tembellik ölüm karşısında tehlikelidir.

Ölüm ansızın gelir; hazırlık şarttır.

Dünya uğraşları kibirle yapılmamalıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed sen dahi, öleceğin bile gör,
Âhiret hazırlığın, dünyadayken kıla gör,
Geç kalma, kervan göçtü, sen de yola düşe gör,
Ölüm meleği gelse, fırsat bırakmaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, sen de ölümün geleceğini gör.
Ahiret hazırlığını dünyadayken yap.
Geç kalma, kervan yola çıktı, sen de yola çık.
Ölüm meleği geldiğinde fırsat bırakmaz.

Açıklama:
Bu kıta, ahiret hazırlığının önemini vurgular. Hazırlık yapmak için vakit sınırlıdır; ölüm ansızın gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Her nefis ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz.” (Al-i İmran, 185)

“Ölümü hatırla ki dünya gafletinden uyanasın.” (Müslim, Deavat, 5)

Hz. Peygamber: “Ahiret için hazırlık yapın, dünya sizi aldatmasın.” (Buhârî, Rikak, 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm gerçeğini sürekli hatırlamak gerekir.

Ahiret hazırlığını vakit varken yapmak gerekir.

Geç kalmak, fırsatın kaybı demektir.

Ölüm ansızın gelir; hazırlık şarttır.

Hikmet 108 *Şaşırıp Kalır İmiş!*

1. Kıta

Orijinal:
“Küllü men aleyha fân.”ayetinde hükmeder,
Allâh’tan başka her şey ölümü tadar imiş.
İsrafil Sur’u alıp, ikinci üfleyişte,
Deriler giydirilip, kabirden kalkılırmış.

Günümüz Türkçesi:
“Allâh’tan başka her şey yok olacaktır” ayeti gereği,
Allah dışındaki her şey ölümü tadacaktır.
İsrafil ikinci defa sur üflediğinde,
Ölüler kabirlerinden kalkacaktır.

Açıklama:
Kıta, kıyamet ve ölümün kaçınılmaz olduğunu vurgular. Ölüm, Allah’ın kudretiyle her canlı için belirlenmiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Yeryüzünde bulunan her şey fanidir.” (Rahman, 26)

“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Al-i İmran, 185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm kaçınılmazdır

Her varlık fanidir

Kıyamet günü hesap vardır

2. Kıta

Orijinal:
Elli bin yıl kabrinin içinde durduğunda,
Sonra da Arasat’a insanı sürdüğünde,
Yalın ayak, baş açık insan yürüdüğünde,
Âdemoğlu orada sanki deli olurmuş.

Günümüz Türkçesi:
Kişi uzun zaman kabrinde bekledikten sonra,
Arşın önünde insan Arasat’a çıkarıldığında,

Yalın ayak ve başı açık olarak yürüdüğünde,
İnsan şaşkına döner, sanki deli olur.

Açıklama:
Kıta, mahşer gününün dehşetini ve insanların şaşkınlığını anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“O gün insanlar şaşkınlık içinde olacak.” (Al-Haqqah, 17-18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mahşer günü insan şaşkına düşer

Ölümden sonra hesap vardır

Hazırlık şarttır

---

3. Kıta

Orijinal:
Önce hesap sorulur temizlik, tahâretten,
Ard arda gelir hesap, namaz ve nezâfetten,
Üçüncü hesap gelir, helâl-harâm yemekten,
“Ben, ben!” diyen orada, şaşırır kalır imiş.

Günümüz Türkçesi:
İlk olarak temizlik ve abdestten sorulur,
Ardından namaz ve ibadet hesap edilir,
Sonra helal ve haram kazançlar hesaplanır,
“Ben, ben!” diyen şaşkına döner.

Açıklama:
Mahşer günü, ibadet ve davranışların detaylı hesapları yapılır. İnsan, nefsine güvenmemelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“O gün her kişi amelleriyle baş başa bırakılır.” (Al-Mutaffifin, 25-28)

“Namaz ve temizliği ihmâl etmeyin.” (Bakara, 2-3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Her davranış hesap edilecektir

Temizlik ve ibadet önemlidir

İnsan kendine güvenmemelidir

---

4. Kıta

Orijinal:
Mahşere doğru hesap, yapıp da yürütünce,
Ahali izdihamdan çaresizlik görünce,
Cehennem ateşine artık orda girince,
“Aman!” diye çağrışıp, azap çekilir imiş.

Günümüz Türkçesi:
Mahşerde hesap tamamlandığında,
İnsanlar izdiham ve çaresizlik görür,
Cehennem ateşi önlerinde belirince,
“Yardım!” diyerek azap çekerler.

Açıklama:
Mahşer, insanların çaresizlik ve korku içinde olduğu bir yerdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“O gün insanlar cehennemden korkar.” (Al-Haqqah, 27-28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mahşer günü korku gerçektir. Hazırlık yapılmalıdır

---

5. Kıta

Orijinal:
Yüz yirmi bin saf olur bütün ümmet orada,
Etrafta meleklerin saf tuttuğu sırada,
“Eyne’l- mefer?” nidâsı duyulur o arada,
Kaçıp kurtuluş olmaz, diyerek ağlar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Bütün ümmet yüz yirmi bin saf halinde olur,
Melekler etrafında saf tutar,
“Kaçış nerede?” nidaları duyulur,
Kaçış yoktur; insanlar ağlar.

Açıklama:
Kıta, mahşerde insanların çaresizliğini ve düzeni anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“O gün insanlar birbirine bakar; hiçbir şey fayda vermez.” (Al-Qiyamah, 9-10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mahşer düzenlidir

İnsanlar çaresiz kalır

Hazırlık şarttır

---

6. Kıta

Orijinal:
“Vemtazü’l- yevm.” denilir, vakit saat gelince,
Sığınak namaz oruç orada belirince,
Akıl, şuur ve idrak tamamıyla gidince,
Dil susar konuşamaz, lâl olur kalır imiş.

Günümüz Türkçesi:
“Bugün tamamlandı” denir, zaman gelince,
Namaz ve oruç gibi ibadetler belirlenince,
Akıl ve idrak tamamen kaybolur,
Dil susar, konuşamaz olur.

Açıklama:
Mahşer günü insanın tüm dünyalık kudretleri sona erer; ibadetler ve ameller ön plana çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“O gün her sözün hesabı yapılır.” (Mü’minun, 12)

“İnsan o gün tamamen kendini görecektir.” (Al-Qiyamah, 36-37)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya kuvveti mahşerde işe yaramaz

İbadet ve ameller önemlidir

Akıl ve dil çaresiz kalır

---

7. Kıta

Orijinal:
Tüm insanlar Âdem’in ardı sıra gidince,
“Ey babamız ne olur bizi kolla!” deyince,
“Ruhsat yok evlatlarım, benden geçti!” deyince,
“İbrahim’e gidelim” diye söylenirlermiş.

Günümüz Türkçesi:
Bütün insanlar Âdem'in peşinden giderken,
"Ey babamız, bizi koru!" derler.
Âdem: "Benden geçmedi, ruhsat yok!" der.
Bunun üzerine insanlar "İbrahim'e gidelim" derler.

Açıklama:
Mahşer günü insanlar şefaat arar; ilk müracaatları Âdem'e olur ama şefaat yetkisi sınırlıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Şefaat ancak Allah'ın izniyle olur." (Zuhruf, 43)

Peygamberimiz (s.a.v): "Kim Allah'ın izni olmadan şefaat iddia ederse yanılır." (Buhârî, Tefsir, 27)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şefaat yalnızca Allah'ın izniyle mümkündür

İnsan çaresizdir, yardım için müracaat eder

İlk şefaatçi Âdem'dir ama yetkisi sınırlıdır

---

8. Kıta

Orijinal:
Âdem aleyhi's-selâm, İbrahim'e giderek,
"Hepsi mücrim bunların, şefaat etmek gerek!"
O da ; " Sözünü kesip; Âdem ata." diyerek,
"Biz Musa'ya gidelim!" diye söylenirlermiş.

Günümüz Türkçesi:
Âdem, İbrahim'e gidip der ki:
"Hepsi suçludur, şefaat etmeliyiz."
İbrahim, Âdem'e sözünü keserek:
"Biz Musa'ya gidelim" derler.

Açıklama:
Şefaat zinciri ilerler; büyük peygamberler aracılığıyla kulun kurtuluşu gündeme gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Şefaat, Allah'ın izniyle ve seçilmiş kullar aracılığıyla olur." (Nisa, 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şefaatin bir zinciri vardır

Peygamberlerin şefaat yetkisi vardır

İnsanlar kendilerini kurtaracak yolu arar

---

9. Kıta

Orijinal:
Musa; “Rabbi erinî…” diye söyledim o gün,
Acizlikten çıkmadım ne o gün ne de bugün.
Gidelim Muhammed’e, her bir erimiz mahzun,
Hepsi Hazret’e doğru huzura gider imiş.

Günümüz Türkçesi:
Musa der ki: “Rabbim, bana yardım et…”
O zaman da, şimdi de aciz kaldım.
“Haydi Muhammed’e gidelim” derler,
Ve herkes Peygamber’in huzuruna gider.

Açıklama:
İnsanların kurtuluşu nihayetinde Efendimiz (s.a.v) aracılığıyla gerçekleşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah, kullarını Muhammed aracılığıyla bağışlar.” (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber şefaatinin önemi

İnsan tek başına kurtulamaz. Efendimizin şefaatine yönelmek gerekir

---

10. Kıta

Orijinal:
Musa dedi Resul’e; “Ya Muhammed! Baş-ayak,
Cehennemde ümmetler, hepsi helak olacak.”
Muhammed hayret ile kulak verip duracak,
Musa bırakmayınca, birlikte varır imiş.

Günümüz Türkçesi:
Musa der ki: “Ya Muhammed, ümmetim cehennemle karşı karşıya, helak olacak.”
Muhammed şaşkınlıkla dinler,
Musa onu bırakmayınca birlikte giderler.

Açıklama:
Kıta, ümmetin tehlike altında olduğunu ve Peygamber’in şefaat için aracı olduğunu anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“O gün Allah’a şefaat için yalnızca izin verilenler yaklaşır.” (Nisa, 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberin ümmet için müdahalesi gereklidir

Mahşer günü tehlikeler büyüktür

Şefaat kurtuluşun yoludur

---

11. Kıta

Orijinal:
Alır tacı Muhammed, arşın altına gelir,
Ağlayıp feryâd ile huzurda selâm verir.
“Ya Kâdir, Ya Gafûr !” der, arşa velvele verir,
“Habibim! Başın kaldır!” Hak’tan nidâ gelir imiş.

Günümüz Türkçesi:
Muhammed tacını alır, arşın önüne gelir,
Ağlayıp feryat ederek selam verir,
“Ya Kadir, Ya Gafur!” der,
Allah, “Başını kaldır, Habibim!” diye cevap verir.

Açıklama:
Peygamberin şefaat için Allah’a yönelişi ve Allah’ın icazeti anlatılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Şefaat ancak Allah’ın izniyle olur.” (Zuhruf, 43)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şefaatin Allah’ın izniyle gerçekleştiği

Peygamberin rolü ve üzüntüsü

İlahi izin önemlidir

---

12. Kıta

Orijinal:
“Al getir ümmetini, huzura, dergâhıma,
Bağışlarım hepsini, ben bakmam günâhına,
Dâhil ettim hepsini güzel cennet bağına,”
Böyle diyerek Hak’tan bir nidâ gelir imiş.

Günümüz Türkçesi:
“Ümmetini getir huzuruma,
Hepsini bağışlıyorum, günahına bakmam,
Cennetime aldım hepsini.”
Allah böyle bir ferman verir.

Açıklama:
Kıta, Allah’ın şefkat ve rahmetini ve şefaat ile ümmetin kurtuluşunu anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Rahmetim her şeyi kuşatmıştır.” (A’raf, 156)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’ın rahmeti geniştir

Peygamberin şefaatini kabul eder

Umut kesilmez, şefaat yoluyla kurtuluş mümkündür

---

13. Kıta

Orijinal:
Zâhit, abit ve fazıl, kulları âlimleri,
Alıp gelince Nebi bu güzel mü’minleri,
Rabbim der ki ; “Ey Nebi! Âsi kullarım hani?
“Âsiler huzuruna lâyık değil.” der imiş.

Günümüz Türkçesi:
Zâhit, ibadet edenler ve âlimler,
Peygamber onları getirir.
Allah der ki: “Ey Nebi, asi kullarım nerede?”
“Âsiler huzuruma layık değil” der.

Açıklama:
Salih kullar ve âlimler ayrı tutulur; asi ve günahkârlar Allah’ın huzuruna doğrudan kabul edilmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Âlimler ve salihler Allah’a daha yakındır.” (Fatır, 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Salihler ve âlimler ayrıcalıklıdır

Asi kullar şefaat olmadan kabul edilmez

İtaat ve salih ameller önemlidir

14. Kıta

Orijinal:
“Âsi, mücrim ne varsa, lâyıktır rahmetime,
Ben onları sokarım, lütfumla cennetime,
Günâhlarını sildim, senin şefaatine.”
Peygamber memnun olup, geriye döner imiş.

Günümüz Türkçesi:
Âsi ve suçlu olanlar da Allah’ın rahmetine layıktır,
Onları cennete alacağım, lütfumla,
Günahları silindi, senin şefaatinle.
Peygamber memnun bir şekilde geri döner.

Açıklama:
Allah’ın rahmeti geniştir; şefaat aracılığıyla suçlular da kurtulabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Şefaat yalnız Allah’ın izniyle geçerlidir.” (Zuhruf, 43)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Rahmet sınırsızdır

Şefaat, günahkarları kurtarır

Peygamber memnun olur

---

15. Kıta

Orijinal:
Musa ile Muhammed yürüyüp de gelince,
Âsi-mücrim kullara, yürüyelim deyince,
“Günâhlar affedildi!” müjdesi verilince,
Cennet içine önden gelip de girer imiş.

Günümüz Türkçesi:
Musa ve Muhammed gelince,
Suçlu ve asi kullara: “Yürüyün” derler,
“Günahlar affedildi” müjdesi verilir,
Cennete önden girerler.

Açıklama:
Mahşer sonrası şefaatle günahkârların kurtuluşu anlatılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Şefaat, Allah’ın izni ve Peygamberin aracılığıyla olur.” (Ahzab, 56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şefaatle günahlar affedilir

Cennet ödül ve müjde yeridir

---

16. Kıta

Orijinal:
Kıyametten söyledi, Kul Hoca Ahmed bunu,
İltifat edip halka, dedi; bu müjde günü,
Nice hakikatlerden size söyledi bunu,
Müjdeleri duyandan, dualar ister imiş.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, kıyametle ilgili bunu söyledi,
Halk için iltifatla anlattı,
Çeşitli hakikatleri müjdeledi,
Bu müjdeleri duyandan dualar ister.

Açıklama:
Hikmet, kıyamet ve şefaat konularını halka aktararak, ilahi hakikatleri öğretir ve duaları talep eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İlim sahibi kimseler insanları doğru yola iletir.” (Nahl, 125)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikatleri halka anlatmak önemlidir

Kıyamet ve şefaat müjdeleri insanı Allah’a yaklaştırır

Dualar ve ibadetler tavsiye edilir

Hikmet 109 *O Kuşu Görür İmiş!*

1. Kıta

Orijinal:
“Lâ ilâhe illa’llâh” diyen kulun ağzından,
Bir yeşil kuş olarak, o kelâm uçar imiş.
Kanatları dokunmuş sanki inci-yakuttan,
Kanatlanıp da arştan arşa dek uçar imiş.

Günümüz Türkçesi:
“Lâ ilâhe illallah” diyen kulun sözünden,
Yeşil bir kuş doğar.
Kanatları inci ve yakut gibi parıltılıdır
Ve arştan arşa kadar uçar.

Açıklama:
Yesevî burada zikrin **manevi bir varlık**, bir enerji, bir nur, bir latife olduğunu anlatır. Dil ile söylenen Kelime-i Tevhid, âleme yayılır; kulun gönlünden yükselip Allah’a ulaşır.

Kur’an ve Sünnet:

“En güzel söz Allah’a çağrıdır.” (Fussilet 33)

Hadis: “Zikir göklere kadar yükselir.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tevhid zikri maddi değil manevidir

Zikir ruhtur — uçan bir nur gibidir

Her “Lâ ilâhe illallah” sözü kaybolmaz, yankılanır

---

2. Kıta

Orijinal:
O kuşa kudret ile binler dil verilince,
Tüm dillerdeki kulu Mevlâ’dan isteyince,
Diline çengelini vurup onu yolunca,
Gece-gündüz affeyle deyip de söyler imiş.

Günümüz Türkçesi:
Allah o kuşa binlerce dil verdiğinde,
O kuş, dünyadaki bütün diller adına Allah’tan istekte bulunur.

Kula dilini bağlayarak, onu yola getirir,
Gece gündüz bağışla diye dua eder.

Açıklama:
Bu kuş, zikrin ruhudur.
Zikir eden kişi için **şefaatçi**, **savunucu**, **temsilci** olur.
Kul günah işlese bile o kuş:
"Bu kul Tevhid dedi ya Rabbi, onu affet!" diye dua eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı zikredenlerle melekler istigfar eder." (Ahzab 43)

Hadis: "Zikir, kul için bir şefaatçidir." (Beyhakî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir sahibini bırakmaz

Günah içinde bile dua etmeye devam eder

Zikir kişinin lehine konuşur

---

3. Kıta

Orijinal:
O kuşun gerçeğini, ey dostlar bildireyim,
Dinleyin beyânımı, ben size söyleyeyim.
Câhiller değerini bilmiyor ki ne deyim?
Elinden tutup onun cennete girer imiş.

Günümüz Türkçesi:
Bu kuşun hakikatini anlatayım;
Dinleyin sözümü.
Cahiller bunun değerini bilmez.
O kuş, sahibini elinden tutup cennete götürür.

Açıklama:
Buradaki kuş = **Kelime-i Tevhid'in ruhu ve nurudur.**
Hiçbir amel olmaksızın, sırf Tevhid'e bağlılıkla kul cennete alınabilir.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim tevhid üzere ölürse cennete girer." (Buhârî)

"Kalbinde zerre kadar iman olan cennete girer." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tevhid imanı her şeyden üstündür

Zikir kulun yol göstericisidir

İmanlı bir dil, kurtuluş bileti gibidir

---

4. Kıta

Orijinal:
Kuş der; “Ben bir zamanlar, dinmeden yorulmadan,
Kâdir Mevlâ’m vermese bana emniyet, aman,
Gönlüm tertemiz oldu, hiçbir şüphe kalmadan,
Ondan sonra bu gönül, müstakar olur imiş.”

Günümüz Türkçesi:
Kuş der ki: “Ben bir zamanlar yorulmadan,
Sürekli zikir ederken
Allah bana güven ve huzur verdi.
Gönlüm tertemiz oldu, şüphe kalmadı.
Ondan sonra kalbim sükun buldu.”

Açıklama:
Zikir, kalbi temizler ve şüpheyi yok eder.
Kalpte huzur ve istikrar doğurur.

Kur’an ve Sünnet:

“Kalpler ancak Allah’ı zikretmekle huzur bulur.” (Ra’d 28)

“Zikir kalbin cilasıdır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir huzura götürür

Tevhid, kalpteki şüpheyi siler

Gerçek iman sarsılmaz bir istikrardır

---

5. Kıta

Orijinal:
Oruç tutup namaz kıl, Rabb’ine tövbe eyle,
Seherlerde kalkarak, Mevlâ’ya kulluk eyle,
Şeyhlerin hizmetini noksansız tamam eyle,
Bu kullar Hak cemâlin, seyreder, görür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Oruç tut, namaz kıl, tövbe et.
Seher vakti kalkıp Allah'a ibadet et.
Şeyhlerin hizmetini eksiksiz yap,
Bu kullar Allah'ın cemalini seyreder.

Açıklama:
Burada Yesevî, tasavvufî yolun adımlarını verir:

Farz ibadetler

Tövbe

Seher vakti ibadet

Mürşide hizmet

Ve bu yolun sonu: **Cemâlullah — Allah'ın yüzünü görmek.**

Kur'an ve Sünnet:

"Seherlerde istiğfar ederler." (Zariyat 18)

Hadis: "Seher vakti yapılan ibadet makbuldür." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadet sadece şekil değildir — kalbîdir

Mürşide hizmet nefsi terbiye eder

Cemâlullah ihsanı teslim olanlara verilir

---

6. Kıta

Orijinal:
Yesevî miskin Ahmed, cemâle hayrân kalır,
"Lâ ilâhe illa'llâh!" der, Rahmân'dan destûr alır,
Zikri cân u gönülden gönderir, mesrûr olur,
Lâ mekânda o kuşu uçarken görür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Miskin Ahmed (Yesevî) cemalin karşısında hayran kalır,
"Lâ ilâhe illallah!" diyerek Rahman'dan izin alır,
Zikri gönülden gönderir, mutlu olur,
Mekânsızlık âleminde o kuşu uçarken görür.

Açıklama:

"Lâ mekân" = fiziksel olmayan, ruhsal âlem

Yesevî, zikrin nurunu gerçekten **görür** hale gelir

Bu, manevi zevkin en ileri halidir

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, kulunun kalbine nazar eder." (Hadis)

"Cenâb-ı Hak mekândan münezzehtir." (İhlas suresi anlamı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek zikir kalptendir

Allah aşkı kulda nurani bir görme hali doğurur

Tevhid zikri insanı mekân üstü bir bilince taşır

Hikmet 110 *Havada Uçar İmiş!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Allâh yâdı nurunu kime ihsân eylese,
Nefs, hevâ ve benlikten arınır kalır imiş,
Kul şayet zâkir olup, bir kerre Allâh dese,
Gönül pası kirini, o dem giderir imiş.

Günümüz Türkçesi:
Allah, zikrinin nurunu kime ihsan ederse,
O kişi nefsinden, hevesinden ve benlikten temizlenir.
Eğer kul zikir edip bir kere Allah dese,
Kalbindeki pas ve kir anında silinir.

Açıklama:

Gerçek zikir kalbi parlatır

"Benlik" kaybolur

Zikrin nuru bir temizlik gücü gibidir

Bir kere bile "Allah" demek gönüldeki karanlığı giderir

Kur'an ve Sünnet:

"Beni zikredin ki, ben de sizi zikredeyim." (Bakara 152)

Hadis: "Kalpler paslanır; onu zikir parlatır." (Beyhakî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir kalbin pasını siler

Nefs ve benlik zikirle küçülür

Bir tek “Allah” bile bir kalbi değiştirebilir

---

2. Kıta

Orijinal:
“Fezkürûnî, ezkürküm.” duyunca nidâsını,
Zikrullahı söyleyip emrini edâsını,
Kabrine girdiğinde işitir sadâsını,
Âşıklar sır şarabın, aşk ile içer imiş.

Günümüz Türkçesi:
“Beni zikredin ki, ben de sizi zikredeyim” hitabını işitince,
Allah’ın zikrini yerine getirir,
Kabire girdiğinde bile o ses yankılanır,
Aşıklar sır şarabını aşk ile içer.

Açıklama:
Zikir sadece bu dünyada değil, **kabirde de sahibine eşlik eder**.
“Fezkürûnî ezkürküm” — Allah’ın kulunu anması:

Kul Allah’ı anarsa,

Allah da kula değer verir, onu anar.

Kur’an ve Sünnet:

Ayet zaten kıtada geçiyor (Bakara 152)

Hadis: “Zikir kabrin karanlığını aydınlatır.” (Taberânî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ölünce bitmez

Allah’ı ananlar unutulmaz

Zikir bir sır şarabıdır — içeni sarhoş eder ama hakikat sarhoşluğu

---

3. Kıta

Orijinal:
Âşıklara yetişir, Allâh’ın inâyeti,
Kalp içinde açılır keşif ve kerameti,

Dillerinden dökülür her an Hakk'ın rahmeti,
Fâniler mâsivâdan hep böyle geçer imiş.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın yardımı âşıklara ulaşır,
Kalp içinde manevi keşifler ve kerametler oluşur,
Dillerinden Allah'ın rahmeti dökülür,
Fani insanlar böylece dünyayı aşar.

Açıklama:

Aşk (muhabbetullah) → keşif

Keşif → gönülde açılır

İnsan dünyayı aşar, ölümlülüğü aşar

Kur'an ve Sünnet:

"Allah takva sahiplerine bir çıkış yolu gösterir." (Talak 2)

Hadis: "Allah dostlarının kalbinde ilham vardır." (Tirmizî mânâ olarak)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşık kalbi aydınlatır

Rahmet diliyle konuşan kul Allah'ın nurunu taşır

Dünya sevgisi gönülden çıkar

---

4. Kıta

Orijinal:
Tüm sırları keşfeder bâtın gözünü açıp,
Hak âşığı dünyayı, hepten terk edip geçip,
Nefs gözünü kör edip, ona boynunu büküp,
Mahvolup şeytan ondan yel gibi kaçar imiş.

Günümüz Türkçesi:
İç gözünü açıp bütün sırları keşfeder,
Hakk'a aşık olan dünyadan tamamen geçer,
Nefsin gözünü kör eder, onu diz çöktürür,
Şeytan ondan rüzgar gibi kaçar.

Açıklama:
Bu kıta gerçek tasavvufun özünü verir:

Bâtın gözü açılır → sezgi, keşf

Dünya terk edilir → kalpte yer kalmaz

Nefs kör edilir → irade güçlenir

Şeytan yaklaşamaz

Kur'an ve Sünnet:

"Şeytanın hâkimiyeti, iman edenler üzerinde yoktur." (Nahl 99)

Hadis: "Nefsini yenen insan, şeytanı yener." (mânâ rivayeti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşık nefsine hükmeder

Dünya sevgisi azalır

Şeytan varsın yaklaşsın — ama etki edemez

---

5. Kıta

Orijinal:
Bildim Kul Hoca Ahmed, aşk u meşkten anlayıp,
Cândan geçip bu yola gönlünü tam bağlayıp,
"Eyvah ömrüm zay oldu!" söyleyerek ağlayıp,
Pişmanlık acısından, havada uçar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Kul Hoca Ahmed olarak bildim ki, aşk ve meşki anlayarak,
Canımdan geçip bu yola tamamen bağlandım,
"Eyvah! Ömrüm boşa geçti!" diyerek ağladım,
Bu pişmanlığın acısından ruhum göğe yükseldi.

Açıklama:
Bu kıta otobiyografiktir:
Yesevî kendi iç muhasebesini yapar:

"Ömrüm boşa gitti" — nedamet

"Canı verdim bu yola" — teslimiyet

"Havada uçarım" — ruhun hafiflemesi

Bu:
Nefs ölümü → ruhun özgürlüğü

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek kurtuluş nefsi arındırmaktır." (Şems 9)

“Ölmeden önce ölünüz.” (Tasavvufi meşhur hadis kabul edilen söz)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yoluna girmek can ister

Dünyaya pişmanlık, ahirete umut gerekir

Gerçek tevbe insanı hafifletir ve yükseltir

Hikmet 111 *Mutlaka Görür İmiş!*

Kıta 1

Orijinal:
Ârif âşık şevk ile, o kıyamet gününde,
Allâh ile konuşup, cevaplar verir imiş.
Bu âlemde çektiği elem ve kederi de,
Göğsünü Hakk’a açıp, ortaya koyar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ârif ve âşık olan kul, kıyamet gününde coşku ile,
Allah ile konuşur ve cevap verir.
Bu dünyada çektiği acı ve sıkıntıları da
Allah’a arz eder, gönlünü açar.

Açıklama:
Yesevî, gönül ehlinin kıyamet gününde Allah ile manevi bir konuşma hâline erişeceğini söyler. Dünyadaki sabır, çile ve acılar —Allah huzurunda birer şahit olur.

Kur’an ve Sünnet:

“O gün insan yaptıklarından sorguya çekilir.” (Naziat 35)

Hadis: “Kıyamet günü Allah, kuluyla hiç kimsesiz konuşacaktır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyadaki sabır ahirette değer bulur.

Ârif insanın dili de kalbi de Allah’a dönüktür.

Sıkıntılar, ilahi huzurda bir beraat sebebi olabilir.

Kıta 2

Orijinal:
“Ey nefsim bu âlemde beni rezil eyledin,
Cemâli göstereyim diye tutkun eyledin,
Âlemi bana saldın, düşman kavga eyledin,”
Huzurullâh’a varıp, hâlin arz eder imiş.

Günümüz Türkçesi:
“Ey nefsim, bu dünyada beni rezil ettin,
Allah’ın cemalini göreyim diye beni umutlandırdın,
Dünyayı bana musallat ettin, düşman eyledin,”
diyerek Allah’a durumu arz eder.

Açıklama:
Bu kıtada kul, nefsini itham eder. Nefsin aldatmaları, insanı dünya sevgisine bağlar ve onu ilahi hedefinden saptırır.

Kur’an ve Sünnet:

“Nefs çokça kötülüğü emreder.” (Yusuf 53)

Hadis: “Gerçek mücahid, nefsiyle mücadele eden kimsedir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefis, kulun en büyük düşmanıdır.

İnsan kendi kusurunu nefsinde aramalıdır.

Ahirette pişmanlık kaçınılmaz olabilir; şimdiden nefsi terbiye etmek gerekir.

Kıta 3

Orijinal:
Cemâlimi dilersen sakın geceler yatma,
Dünya lezzetlerinden asla zevk alıp tatma,
Hâlden sorsalar bile, câhillere sır satma,
Böyle erler feyizler, fetihler alır imiş.

Günümüz Türkçesi:
Benim cemalimi görmek istiyorsan geceleri uyuma,
Dünya zevklerinden tat alma,
Hâlini soran cahillere sırlarını söyleme,
Böyle yapanlar ilahi feyizlere erişir.

Açıklama:
Geçici dünya zevkine kapılanların Allah'ın cemaline eremeyeceğini ifade eder. Hakikat, cahile satılamayacak kadar kıymetlidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Seher vakti istiğfar ederlerdi." (Zariyat 18)

Hadis: "Allah'a en yakın olunan vakit seher vaktidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seherde ibadet ruhu arındırır.

Dünyayı terk etmek ilahi yakınlık sağlar.

Manevi hâller, ehli olmayana söylenmemelidir.

Kıta 4

Orijinal:
Cemâlimi istersen şöyle dön de arşa bak,
Arş üstünde âh ile gönül ateşini yak,
Ümmet isen Muhammed kapısıdır son durak,
Sübhân olan Melik'im uşşakı sınar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Benim cemalimi istiyorsan arşa bak,
Orada âh ederek gönül ateşini yak,
Eğer ümmetsen Muhammed'in kapısı son duraktır,
Sübhân olan Rabbim âşıkları imtihan eder.

Açıklama:
Allah'a vuslat yolu ateşli bir aşk ile yanmaktan geçer. Peygamber kapısı ise son ve tek gerçek kapıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Andolsun ki sizin için Allah'ın Resulünde güzel bir örnek vardır." (Ahzab 21)

Hadis: "Beni sevmeden iman etmiş olmazsınız."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk ateşi gönlü yakmalıdır.

Son kapı Muhammed kapısıdır.

Aşık olan sınanır.

Kıta 5

Orijinal:
Âşıklar işitip de raks ve sema edince,
Yedi gökten melekler arza inip gelince,
Arş, Kürsi, Levh-i Mahfuz, kalem feryâd edince,
Yerler hareketlenip, Rahmân'a ağlar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar sema edip raks ettiğinde,
Yedi gökten melekler yere iner,
Arş, kürsi, levh-i mahfuz ve kalem feryat eder,
Yerler bile Rahmân'a ağlar.

Açıklama:
Manevi aşk, sadece insanı değil —kainatın tamamını etkileyen bir titreşimdir. Melekler bile o vecde iştirak eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Yedi gök ve yer ve içindekiler O'nu tesbih eder." (İsra 44)

Hadis: "Zikir meclislerinde melekler bulunur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk evrenseldir.

Zikir ve sema meleklerin bile katıldığı bir ibadettir.

Kainat Allah'ın zikriyle dopdolu bir organizmadır.

Kıta 6

Orijinal:
Ey arz ve semâ sizler, âşıklardan çekinin,
Feryâd u âhı çıksa, yer ve gök titrer bilin,
Nazar etse semâya korkup endişelenin,
Bir "âh!" çekse âlemler yerle bir olur imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey yer ve gök! Âşıklardan sakının,
Onların feryadı çıksa yer gök titrer,
Semaya baksa korkarsınız,
Bir "ah!" etseler alemler sarsılır.

Açıklama:
Hak aşığının duası ve feryadı kozmik bir güç taşır. Onların gönülleri ilahi sırla doludur.

Kur’an ve Sünnet:

“Takva sahiplerinin duası Allah katında makbuldür.”

Hadis: “Allah’a en yakın olanlar kalbi temiz olanlardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşıkların nefesi bile duadır.

Kalbi yanık olanlar kâinatta iz bırakır.

Kıta 7

Orijinal:
Saf saf durur âşıklar, ulaşsa ondan selâm,
Perdenin verasına ulaştırılır kelâm,
Cemâl âşıklarına; “ gel, gel…” denince tamam,
Lütfunu gören ancak, gerçek âşıklar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar saf saf dururlar, O’ndan selam ulaşır,
Perdenin arkasına kelam geçer,
Cemal âşıklarına “gel, gel” denince,
Ancak gerçek âşıklar bu lütfu görür.

Açıklama:
Son kıtada artık vuslat vardır. Aşık, perdelerin kaldırıldığı bir makama yükselir.

Kur’an ve Sünnet:

“Ey huzura ermiş nefis! Rabbine dön.” (Fecr 27-28)

Hadis: “Allah kuluna, kul O’nu sevdiğinden çok daha fazla yakındır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi yakınlık, aşkla mümkündür.

Vuslat, ancak sadık aşık için gerçekleşir.

Sonunda “gel” çağrısı vardır —kabul, selam ve cemal.

Kıta 8

Orijinal:
Bu saf saf âşıklara ondan nidâ gelince,
Yüz yirmi bin âşığın hepsi bir saf olunca,

“Cennetime giriniz!”, nidâ Hak’tan gelince,
Cennetine girmeden cemâlin görür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Bu saf saf duran âşıklara O’ndan bir çağrı gelince,
Yüz yirmi bin aşık tek bir sıra olunca,
Hak’tan “Cennetime girin!” nidâsı duyulunca,
Onlar cennete girmeden önce Allah’ın cemalini görür.

Açıklama:
Burada vurgulanan şudur:
Aşk ehli olan kullar, cennete girişten önce —en büyük nimet olan cemalullaha erişirler.
Cennet değil, cemal —hedefin zirvesidir.

Kur’an ve Sünnet:

“Rablerine bakarlar.” (Kıyame 23)

Hadis: “Allah’ın cemalini görmek cennetin en büyük nimetidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âşıkların ödülü cennetten de ötedir.

Hedef Allah’ın rızası ve cemalidir.

Aşk ile yürüyenler, en büyük lütfa mazhar olurlar.

Kıta 9

Orijinal:
Hak’tan nidâ gelince meleklere; zincir vur!
Mahşer yerinde zincir vurulup da öyle dur,
Cemâl için yananın hâlleri belli olur,
Âşıklar kendisinden geçip de yürür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Allah meleklere “zincir vurun!” diye emreder,
Mahşer yerinde zincirler vurulur ve beklenir,
Cemal için yananların halleri ortaya çıkar,
Âşıklar kendinden geçmiş halde yürür.

Açıklama:
Burada ilahi bir ayrım vardır:
Zincire vurulanlar —dünyaya bağlı olanlardır.
Ama aşk için yananlar, zincir tanımadan yürürler.

Kur’an ve Sünnet:

“O gün zâlimlerin elleri zincirlidir.”

Hadis: “Dünya sevgisi bütün hataların başıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya bağı olan zincire vurulur.

İlahi aşk zincirleri kırar.

Âşık yürür; başkaları bekletilir.

Kıta 10

Orijinal:
Söylediğini yapıp, âşık cemâl görünce,
Vasıl olup mahşerde huzur, devran sürünce,
Cehennemin ateşi, feryâdından yanınca,
Melekler gelip ona saygı gösterir imiş.

Günümüz Türkçesi:
Sözünü tutan âşık cemali görünce,
Mahşerde vuslata erip huzura kavuşunca,
Cehennemin ateşi bile onun feryadından yanınca,
Melekler ona saygı gösterir.

Açıklama:
Aşk ehlinin gönlünden çıkan “aşk ateşi” —cehennemin ateşinden bile üstündür. Cehennem ateşi korkutur, aşk ateşi arındırır.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah’ın velilerine korku yoktur.” (Yunus 62)

Hadis: “Allah bir kulu severse Cebrâil’e ‘Ben onu sevdim, sen de sev’ der.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk ateşi cehennem ateşinden güçlüdür.

Melekler, gerçek âşığa hürmet eder.

Aşk, ilahi huzurun anahtarıdır.

Kıta 11

Orijinal:
Âşıklar heybetinden Malik melek kaçınca,
Korkup da cehennemde ateşleri saçınca,
Vehm ile zakkum zehri doyasıya içince,
Kudretullah'a hayrân olup da kalır imiş.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların heybetinden Malik meleği bile kaçınca,
O korkuyla cehennemin ateşlerini saçınca,
Zakkumun zehrini vehim ile doyasıya içince,
Allah'ın kudretine hayran kalır.

Açıklama:
Burada abartı değil, manevî hakikat anlatılır:
Âşıkta öyle bir ilahi nur vardır ki —cehennemi yöneten Malik bile bundan titrer.

Kur'an ve Sünnet:

Malik meleği Kur'an'da cehennemin bekçisi olarak geçer (Zuhruf 77).

Aşıkta tecelli eden ilahi nur:
"Allah göklerin ve yerin nurudur." (Nur 35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âşığın gönlünde ilahi heybet vardır.

Nur, ateşten üstündür.

Aşk hakikati —meleklere bile hayret verir.

Kıta 12

Orijinal:
Meleklerin birçoğu habersiz âşıklardan,
Altun-mücevher olur yüreği yanıklardan,
Zâhit, âbit, sâlikler "âh!"ıyla sâdıklardan,
Bir insan aşksız olsa, vallâh yolda kalırmış.

Günümüz Türkçesi:
Meleklerin çoğu âşıklardan habersizdir,
Kalbi yanan âşıklardan altın gibi cevher olur,
Zahitler, abidler bile onların "ah"ıyla imtihan olur,
Bir insan aşksız ise vallahi yolda kalır.

Açıklama:
İbadet çok olabilir, zahitlik fazla olabilir —ama aşk yoksa, yol yarım kalır.

Kur'an ve Sünnet:

Hadis: "Kişi, sevdiği ile beraberdir."

İhlas ve aşk olmadan ibadet kuru kalır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk, yolun ruhudur.

İbadet —aşkla değer kazanır.

Aşksızlık —yol kaybıdır.

Kıta 13

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de, cemâl ara gedâ ol,
Çoluk-çocuktan vazgeç, işte budur doğru yol,
Vallâh, billâh düşmandır, sen bunlardan uzak ol.
Ayrı kalan cemâlin mutlaka görür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey kul Hoca Ahmed! Sen de cemal ara, dilenci ol,
Dünya bağlarından vazgeç, işte doğru yol budur,
Vallahi billahi dünya düşmandır, ondan uzak ol,
Ayrı düşen cemali mutlaka görür.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmed kendi nefsine hitap eder:
Cemalin peşine düş, dünya kaygılarını bırak.
Dünya sevgisi Allah'a perdedir.

Kur'an ve Sünnet:

"Dünya hayatı ancak bir oyalanma ve eğlencedir." (Ankebut 64)

Hadis: "Dünya, ahiretin tarlasıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya bağı hafiflemeden cemal kapısı açılmaz.

Aşık, fakr ile zengin olur.

Sıradan kul değildir —gedâdır; derviştir.

Hikmet 112 *Gamlı Gönlüm Şâd Eder!*

Kıta 1

Orijinal:
Kim görmese cemâlini, dünya işin berbat eder,
Gece-gündüz dinlenmeden, Allâh adın yâd eder.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın cemalini görmeyen kişi, dünya işlerinde dağılır ve bozulur.
Ama o, gece gündüz Allah'ı zikrederek O'nu anar.

Açıklama:
Cemal —ilahi güzellik ve tecellidir. Onu kalpte göremeyen kişi dünyaya takılır.
Dünya ise insanı yorup harap eder.
Ama zikreden, Allah'ı andıkça kalbini canlı tutar.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 28)

Hadis: "Zikredenle zikretmeyenin farkı, diri ile ölü gibidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikirsiz kalp karanlıktır.

Cemal bilgisi dünyaya bakışı değiştirir.

İlahi hatırlama, dünya dertlerini hafifletir.

Kıta 2

Orijinal:
Kim O'nun yolunda olsa, Hak onun yanındadır,
Her nereye gider ise, yâr ile pervâz eder.

Günümüz Türkçesi:
Kim Allah'ın yolunda olursa, Allah hep onun yanındadır,
Nereye giderse sevgilisiyle beraber uçar.

Açıklama:
Allah'ın yoluna giren kişi yalnız değildir.
Allah, kulunun yakın dostudur (yâr).
Bu, manevi uçma —kalbin hüzün ve ağırlıklardan kurtulmasıdır.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah takva sahiplerinin dostudur.” (Casiye 19)

Hadis-i kudsi: “Kulum Bana yürürse, Ben ona koşarım.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah yolunda yürüyen yalnız değildir.

İlahi dostluk, kulun güç kaynağıdır.

Kıta 3

Orijinal:
Keşke ben de dâima, yâdın ile olsaydım,
Bakışın benim gibi, yüz bini âzâd eder.

Günümüz Türkçesi:
Keşke ben de daima Senin zikrinde olsaydım,
Senin bir bakışın benim gibi yüz binlerce kişiyi azad eder.

Açıklama:
Burada niyaz vardır:
—Keşke sürekli Allah’ı ansaydım, gaflete düşmeseydim.
Allah’ın bir nazarı —kalbi arındırır, nefsi serbest bırakır.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah dilediğini hidayete erdirir.”

Tasavvufta: Bir mürşidin nazarı bile gönlü aşkla doldurur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi nazar, kalbi özgürleştirir.

Zikir, gaflet bağını çözer.

Kıta 4

Orijinal:
Marifet meydanında, bu gönlünü şâd edip,
Dünyasını terk eden, Mevlâ’ya sevdâ eder.

Günümüz Türkçesi:
Marifet meydanında gönlünü hoşnut edip,
Dünyayı terk eden kişi Mevlâ'ya aşkla bağlanır.

Açıklama:
Marifet —Allah'ı bilme halidir.
Dünyayı terk demek —zuhd ve kalbi boşaltma demektir.
Böylece gönül Mevlâ'ya yönelir.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Allah için bir şeyi terk ederse Allah ona daha hayırlısını verir."

Hadis: "Dünyada garip bir yolcu gibi ol."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek bilgi, kalp bilgisidir.

Dünya sevgisi azalınca Allah sevgisi artar.

Kıta 5

Orijinal:
Ârif oldur, olsa âşık, halkada yer alarak,
Yardımını isteyip, mürşidi kalkan eder.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek ârif ve âşık odur ki, daim zikir halkasında bulunur,
Yardım için mürşidini kendine kalkan yapar.

Açıklama:
Halka —zikrin ve sohbetin toplandığı yerdir.
Mürşid —manevi rehberdir.
Kalkan —koruyucu; nefse ve şeytana karşı.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ın velileri için korku yoktur."

Hadis: "Âlimler, peygamberlerin varisleridir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşid terbiyesi önemlidir.

Sohbet ve zikir kalbi canlı tutar.

Kıta 6

Orijinal:
Hoş acayip gariptir, Hakk'ın yüce işleri,
Birisin konuşturup, diğerini lâl eder.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın işleri ne güzeldir ve ne gariptir,
Birini konuşturur, diğerini susturur.

Açıklama:
İlahi tasarruf eşsizdir:
Allah bazı gönülleri sırla konuşturur,
Bazı gönülleri sükûtla konuşturur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah dilediğine hikmet verir." (Bakara 269)

Sükût da bir hikmettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi takdir her kulda farklı tecelli eder.

Konuşmak kadar susmak da nimettir.

Kıta 7

Orijinal:
Gel gör bu dünya için çok cefâlar eylesen,
Sonu bir hiç bu dünya; yer ile yeksân eder.

Günümüz Türkçesi:
Bu dünya için ne kadar zahmet çeksen de,
Sonunda hiçbir şey kalmaz; dünya yok olup gider.

Açıklama:
Dünya geçicidir.
Bu yüzden kalıcı olan —Allah'tır.
Dünya için ağlayan yanılır.

Kur'an ve Sünnet:

"Her şey yok olacak, yalnız O kalacak." (Kasas 88)

Hadis: "Dünya lanetlidir, içindekiler de lanetlidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya zahmetleri boşa gitmesin; Allah için olsun.

Kalıcı olana yönel.

Kıta 8

Orijinal:
Gece-gündüz istesen, Rahmân'ın cemâlini,
Sen gönlünü temiz tut, maksada vâsıl eder.

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz Rahman'ın cemalini istesen de,
Önce gönlünü temiz tut; Allah seni maksada ulaştırır.

Açıklama:
Allah'ın cemalini görmek için

Kalp temizliği

Niyet doğruluğu

Egodan arınma gerekir.

Kur'an ve Sünnet:

"O gün, kalbi selim ile gelen kurtulur." (Şuara 89)

Hadis: "Allah sizin dış görünüşünüze bakmaz, kalbinize bakar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalp tasfiyesi şarttır.

Temiz gönül, ilahi tecellinin aynasıdır.

Kıta 9

Orijinal:
Ey Kul Ahmed yürüyüp, gamlı gönlünü avla,
Gönül ehli olanlar, gamlı gönlün şâd eder.

Günümüz Türkçesi:
Ey Kul Ahmed, yürü ve gamlı gönlünü teskin et,
Gönül ehli olanlar gamlı gönülleri neşelendirir.

Açıklama:
Tasavvuf yolcusu üzülür —ama bu üzülüş dünyadan değildir.
Gam —aşktandır.
Bu gam —kalbi olgunlaştırır.
Gönül ehli ise gamı neşe ile tedavi eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Üzülme! Allah bizimledir." (Tevbe 40)

Hadis: "Mümin, müminin aynasıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gam, eğitimdir.

Sohbet ve gönül dostluğu ruha şifa verir.

Aşkla yanmış gönüller birbirini iyileştirir.

Hikmet 113 *Şeytanın Kaçar Olur!*

Kıta 1

Orijinal:
Melamet şarabından içen cemâlin görür,
Pîr elinden mey içen, nurlarına gark olur.

Günümüz Türkçesi:
Melamet yolu (görünüşte yanlış ve kusurlu gösterilen yol) şarabını içen kişi Allah'ın cemalini görür.
Pîrinin elinden ilahi aşk meyini içen, nurların içinde kaybolur.

Açıklama:
Melamet yolu, halkın eleştirisine aldırmayan, nefsini ve gösterişi terk eden aşk yoludur.
Pîr —manevi rehber— kişiyi nurlar denizine daldırır.
Gerçek aşk, nefsin ve gösterişin ölmesiyle başlar.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 28)

Hadis: "Dünya sevgisi, kalbi Allah'tan uzaklaştırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gösterişten uzaklaşan aşk yolcusu cemali görür.

Pîrin rehberliği ilahi nura götürür.

Kıta 2

Orijinal:
Nice ak yüz, kara yüz, çok görmüştür bu devrân,
Himmet edip ataya it suretinde olur.

Günümüz Türkçesi:
Dünya devrânında çok ak ve kara yüzlü insanlar görülür;
Bazıları himmet edip, âhirette it suretinde olur.

Açıklama:
Burada dünya hile ve adaletsizlikleri vurgulanır.
Himmet —güç veya yetki— yanlış kullanılırsa, ahirette zelil olur.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim ahireti küçük görürse, yaptıkları boşa gider." (En'am 31)

Hadis: "Kim dünyada kibirlenirse, ahirette zelil olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya yüzeyine aldanma.

Güç ve himmet sorumluluk getirir.

Kıta 3

Orijinal:
İbrahim'den şek duyan, ateşinde gül olan,
İnanmazsan gelip bak, görüp bilenler vardır.

Günümüz Türkçesi:
İbrahim gibi Allah'a güvenmeyenler, ateşinde gül gibi yanar;
İnanmazsan, gelip görenler bilir.

Açıklama:
Nefse ve şüpheye kapılanlar, manevi ateşte yanar.
İbrahim'in imanı örnek gösterilir: teslimiyet ve güvenle kurtuluş vardır.

Kur'an ve Sünnet:

"İbrahim'i ateşe attık, ama Allah onu korudu." (Enbiya 69)

Hadis: "İman edenin Allah'a güveni tamdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şüphe, nefsi yakar. Teslimiyet kurtuluşun anahtarıdır.

Kıta 4

Orijinal:
Şeytan yoluna giren, Ahmed'e taşlar atan,
Toprağın altında o, yalnızca yatan olur.

Günümüz Türkçesi:
Şeytanın yoluna sapan, Ahmed'e (Hoca Ahmet Yesevi) taş atan,
Toprağın altında yalnız yatar; ne fayda görür?

Açıklama:
Hakk'a ve rehbere düşmanlık edenler, yalnız ve zelil olur.
Toprak —ölüm ve yokluk— onların sonudur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda engel olanlara felaket vardır." (Enfal 15)

Hadis: "Evliyaya düşmanlık edenin Allah ile dostluğu yoktur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeytan yoluna sapma, dostlara düşmanlık felaket getirir.

Rehbere saygı, kurtuluşun gereğidir.

Kıta 5

Orijinal:
Evliyâya yetişip dünyasından geçenler,
Halk içinde muhlis kul, murada eren olur.

Günümüz Türkçesi:
Evliyaya ulaşan ve dünyadan elini çekenler,
Halk içinde samimi kul olarak muradına erişir.

Açıklama:
Evliya yoluna girip dünyaya bağlanmayan, halk içinde mükemmel kul olur.
Samimiyet ve teslimiyet, muradın (Hakk'a erişimin) yoludur.

Kur'an ve Sünnet:

"Mü'minler, Allah'a teslim olan kimselerdir." (Ahzab 36)

Hadis: "Samimi kul, Allah'a yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Muhlislik ve dünya terkı, muradın anahtarıdır.

Evliyaya uymak, hakikate ermenin yoludur.

Kıta 6

Orijinal:
Hoca Ahmed özün bil, günâhını hazır bul,
Gâfil olup yatmazsan, şeytanın kaçar olur.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, kendi özünü bil ve günahını fark et,
Gâfil olmasan, şeytan senden uzaklaşır.

Açıklama:
Özünü bilmek —nefsi ve hatalarını görmek— tasavvufun temelidir.
Gaflet, şeytanın en büyük sığınağıdır. Farkındalık, şeytanı kovar.

Kur'an ve Sünnet:

"Kendinizi bilin, o zaman Allah'ı da bilirsiniz."

Hadis: "Allah'a yakın olan, nefsiyle cihad edendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Öz farkındalık, şeytanın kaçmasına sebep olur.

Günahın farkında olmak, kurtuluşun başlangıcıdır.

Aşkla ve bilinçle yürüyen, hakikate yaklaşır.

Hikmet 114 *Aşk Derdine Çare Yok!*

Kıta 1

Orijinal:
Gerekmez bu aşk derdine, kalkıp da devâ sormak,
Erenler demiş, gitmiş, onun hiç devâsı yok.
Cân incitip yaş akıtan, aklın zâyi edenlerin,
Aşk derdinden daha acı ey dostlarım belâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın derdi için devâ aramaya gerek yok;
Erenler demiş ki bu derdin ilacı yok.
Kalbi yaralayıp gözyaşı döktüren, aklı yitiren bu hal,
Aşk derdinden daha acı bir bela yoktur ey dostlar.

Açıklama:
Tasavvufî aşk, kalpte yanmayı, gözyaşını ve aklın dağılmasını gerektirir.
Bu aşk, dünyevi çarelerle tedavi edilemez; ancak sabır ve teslimiyet ile katlanılır.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 28)

Hadis: "Allah'a yaklaşmak isteyen, sıkıntı ve çileye katlanmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşkın çaresi sabır ve teslimiyettir.

Gerçek aşk, gönül ve akıl sınırlarını aşar.

Kıta 2

Orijinal:
Her kim yanar, câna çeker aşkın ağır ateşini,
Cânı yansa uzuvlardan duyar inilti sesini,
Bağrı bin parça olmuştur, tadınca aşk meyvesini,
Halk zâhirine bakınca, sanırlar hiç yarası yok.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın ağır ateşiyle yanan kişi, canını yakar;
Uzuvlardan inilti sesleri gelir.
Kalbi parçalanmış gibidir ama aşkın meyvesini tattığında
Halk bakınca, hiç yarası yok sanır.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda görünüş ile hakikat farklıdır.
Dışarıdan bakana her şey normal görünür; ancak gönül içten yanmaktadır.

Kur'an ve Sünnet:

"Gizli ve açık amel farkı vardır; Allah içten olanı bilir." (Ali İmran 29)

Hadis: "Kalbin gözyaşı, Allah katında kıymetlidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk görünmez; içte yanmayı gerektirir.

Sabır ve gizlilik, aşk yolunun alametidir.

Kıta 3

Orijinal:
Cândan geçmeden bulamaz hiçbir kimse cânânı,
Görüp himmet etmek gerek, pervânesi, pervâzını.
Aşk elinden oda vurdu, yüreğini öz cânını.
Kâr ve zarar endişesi, asla bir tereddüdü yok.

Günümüz Türkçesi:
Canını feda etmeden hiç kimse sevgiliye ulaşamaz;
Görüp gayret etmek gerekir, pervanenin pervazı gibi.
Aşk kalbi yakar, öz canı feda ettirir.
Bu yolda kâr ve zarar düşüncesi yoktur.

Açıklama:
İlahi aşk, fedakârlık ve tereddütsüz teslimiyet ister.
Kâr-zarar hesabı yapanlar bu yolda ilerleyemez.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda bir can feda ederse, çokça karşılık bulur." (Enfal 74)

Hadis: "Aşık kul, nefsini unutur, Allah'a yönelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fedakârlık, aşk yolunun temelidir.

Tereddüt ve dünya hesapları aşk yolunu bozar.

Kıta 4

Orijinal:
Onca yürüdün durdun, gâfil habersiz oldun,
Şeytan, nefs işlerinden endişe etmez oldun.
Bizden önce nice kervan sefer eylemiş buldun,
Rivayet oldur ki denir; dünyanın hiç vefâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Uzun süre yürüyüp duraksadın, gaflet içinde kaldın;
Şeytan, nefsin işlerinden endişe etmez oldu.
Bizden önce birçok yolcu gitmiş,
Dünya hiç vefalı değildir, denir.

Açıklama:
Dünya aldatıcıdır ve geçicidir.
Gaflet, nefsin ve şeytanın işlerini kolaylaştırır.
Tasavvufta uyanıklık ve dikkat, yolun şartıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir." (Hadid 20)

Hadis: "Gaflet, insanı doğru yoldan saptırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya aldatıcıdır, vefa arama.

Gaflet yolcuyu düşürür; uyanık olmak gerekir.

Kıta 5

Orijinal:
Deyip geçen erenlerden, Hak yolunu sorasın.
Seherlerde erken kalkıp, dövünüp yakarasın,
"Hû!" sohbetin meclisine gidip özün vurasın,
Yola revan olanlardan, erenlerin hevâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Geçmiş erenlerden Hak yolunu sor;
Seher vakti kalkıp tövbe ve ibadet et;
"Hû!" sohbet halkasına katıl ve kendini arındır;
Yola çıkanların gönlü, erenlerin hevesinden uzak olur.

Açıklama:
Seher ve erken kalkış, tevbe ve zikir tasavvufun esasıdır.
Hak yolunda olan, dünyevi heveslerden ve arzularından uzak durur.

Kur'an ve Sünnet:

"Gecenin bir kısmında kalkıp ibadet et." (Zariyat 17)

Hadis: "Erenlerin yolu sabır ve zikir iledir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunu erenlerden öğren.

Gönül temizliği ve ibadet, aşk yolunun şartıdır.

Kıta 6

Orijinal:
Hoca Ahmed söyledi, dostlar bunu işitin.
Kafdağı gibi taşlar değse ses çıkmaz bilin.
Kime desem ağlasam, kim bilir aşk derdinin,
Vallâh billah dermânsız aşk derdine çâre yok.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed dedi ki, dostlar bunu duyun;
Kafdağı kadar engel olsa bile ses çıkmaz.
Kim bilir kim aşk derdinde ağlıyor,
Allah'a yemin ederim, aşk derdinin çaresi yoktur.

Açıklama:
İlahi aşkın dertleri ağırdır ve dünyanın çareleri yetersizdir.
Kafdağı misali engeller bile aşkın tesirini kesemez.
Aşk derdi —tasavvufta aşkın en yüksek makamıdır— çaresizdir; sabır ve teslimiyet gerektirir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda çekilen sıkıntılar, kalpte kıymetlidir."

Hadis: "İlim ve aşk, meşakkatle birlikte gelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk çaresizdir, tedavi dünyevidir.

Sabır ve teslimiyet, aşkta tek ilaçtır.

Engeller aşkla aşılır; aşkın dertleri kutsaldır.

Hikmet 115 *Sufî Meşrep Olsun!*

Kıta 1

Orijinal:
Ey gönül Günâh işledin, asla pişman olmadın,
Sûfî'yim der laf edersin, yârin tâlibi olmadın.
Yazık, geldi-geçti ömrün, bir an giryân olmadın,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Ey gönül, günah işledin ama pişman olmadın.
Sûfî olduğunu söylüyorsun, ama Allah sevgilisi olmayı aramadın.

Ömrün geçip gitti, bir kez bile gözyaşı dökmedin.
Sûfî unvanına sahip oldun ama gerçek Müslüman olamadın.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevi burada sadece unvana sahip olmanın yeterli olmadığını vurgular.
Sûfî olmak, gösteriş için değil, gönülden Allah'a yönelmekle mümkündür.

Kur'an ve Sünnet:

"İman edenler, Allah'a karşı gelmekten sakınırlar." (Haşr 18)

Hadis: "Allah katında değerli olan, kalbiyle samimi olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Unvan ve görünüşle sûfî olunmaz, kalpten Allah sevgisi gerekir.

Pişmanlık ve tövbe, gerçek iman ve sûfîliğin şartıdır.

Kıta 2

Orijinal:
Sûfîlik böyle mi olur, dâim işin gaflet ile,
Tesbih tanesi elinde, dillerinde gıybet ile,
"Çilpeç sillesi" vurursun, kötü nefse izzet ile,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Sûfîlik böyle olur mu, sen hep gaflet içindesin.
Tesbih tanesi elde ama dilin gıybetle dolu.
Görünürde nefsine saygı gösterip ibadet ediyorsun.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olmadın.

Açıklama:
Dıştan ibadet ama içten gaflet, sûfîliğin ve İslam'ın ruhuna aykırıdır.
Sûfîlik, nefsi terbiye etmek ve samimi olmaktır.

Kur'an ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve insanların şöhretini istemeyin." (Bakara 2:2)

Hadis: "Söz ve amelde samimi olmayanın ibadeti kabul olmaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Görünüşte ibadet, içten gaflet, gerçek sûfîliği öldürür.

Sûfîliğin özü nefsi temizlemek ve samimiyetle ibadet etmektir.

Kıta 3

Orijinal:
Sûfî isen tasaffi et, suçun isyanın olmasın,
İbâdet, takva eyleyip, gönlün perişan olmasın,
Cân u gönülden ağla ki, mahşerde yalan olmasın,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Eğer sûfî isen, kendini temizle; suç ve isyanın olmasın.
İbadet ve takva ile gönlünü perişan etme.
Can ve gönülden ağla ki, mahşerde yalan söylemeyesin.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olmadın.

Açıklama:
Tasavvufta öncelik nefsi arındırmak ve samimi tövbedir.
Gönülden ibadet ve ağlamak, kalbin samimiyetini gösterir.

Kur'an ve Sünnet:

"O kimseler ki, namazlarını dosdoğru kılarlar ve gönüllerini temizlerler." (Müminun 1-2)

Hadis: "Allah'a yönelenin gözyaşı, kalbini temizler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sûfîliğin özü, samimiyet ve gönülden tövbedir.

Mahşerde yalan söylememek için gönül saf tutulmalıdır.

Kıta 4

Orijinal:
Sûfîliğin şartlarından, gerekir kalkıp ağlamak,
Her cefâya sabrederek, belini sağlam bağlamak,
Hakk'ı isteyen kul olup, her iyi sözü söylemek,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Sûfîliğin şartlarından biri de ağlamaktır;
Her sıkıntıya sabredip metin olmaktır.
Allah'ı isteyen kul olup, doğru ve güzel sözler söylemektir.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olmadın.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda sabır, teslimiyet ve doğru söz söylemek şarttır.
Sadece şekle bağlı kalmak, gerçek Müslümanlığı tamamlamaz.

Kur’an ve Sünnet:

“Sabredenler kurtuluşa erer.” (Bakara 153)

Hadis: “Gerçek mümin, sözünde ve amelde doğrudur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sabır, ağlamak ve doğruluk, sûfîliğin temelidir.

Sadece görünüşe bağlı kalmak, iman ve sûfîliği tamamlamaz.

Kıta 5

Orijinal:
Ey sûfî ibâdet ettin, hepsi kibir, hepsi riyâ,
Mağrur oldun cân ve mala, görünürde bir evliyâ!
Cân verirken hâlin nice, imândan mahrum eşkıyâ,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Ey sûfî, ibadet ettin ama hepsi kibir ve riyadır.
Kendini ve malını övüp, görünürde evliyâ oldun.
Can verirken hâlın bozuk, imandan mahrum bir eşkıya gibisin.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olmadın.

Açıklama:
İbadetin kabulü, kibir ve riyadan arınmış olmakla mümkündür.
Görünüşe aldanan, gerçek Müslüman olamaz.

Kur’an ve Sünnet:

“O kimse ki ibadet eder, ancak gösteriş için yaparsa fayda görmez.” (Bakara 264)

Hadis: “Riya ile yapılan ibadet, Allah katında geçersizdir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadet samimiyetle yapılmalı; kibir ve gösteriş zararlıdır.

Sûfî unvanı, gerçek iman ve Müslümanlıkla desteklenmelidir.

Kıta 6

Orijinal:
Sûfî olmayıp neylesin, evde yapacak işi yok,
Sûfîlik iddia eder, halka vermeğe aşı yok,

Âh vah! Edip güya ağlar, gözünde damla yaşı yok,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Sûfî olmayanın, evde yapacak işi yoktur.
Sûfîlik iddia eder ama halka aşk ve fayda vermez.
Güya ağlıyor ama gözünde gözyaşı yoktur.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olmadın.

Açıklama:
Gerçek sûfîlik, topluma fayda ve aşk götürmekle ölçülür.
Sadece görünüş ve iddia, Müslümanlık ve sûfîliği tamamlamaz.

Kur'an ve Sünnet:

"İyilik yapana iyilik edilir, halk için faydalı ol." (Bakara 261)

Hadis: "Sûfîlik sadece kendi nefsine ibadet değildir; insanlara hizmet de içerir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sûfîlik iddiası, fiil ve samimiyetle desteklenmelidir.

Gözyaşı ve ibadet sahici olmalıdır; aksi hâlde gerçek Müslümanlık eksik kalır.

Kıta 7

Orijinal:
Sûfî olup nefsin için her dem kapıya bakarsın,
"Adak alıp geldin mi?" der, her an kapıya bakarsın.
Sen Allâh'ın lanetini her dem boynuna takarsın,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Sûfî olduğunu iddia eden kişi, hep kendi menfaatini gözetir, sürekli başkalarının hareketlerini takip eder.
Allah'ın hoşnutluğundan uzak, lanetini üzerinde taşır.
Sûfî unvanını almış ama gerçek Müslüman olamamıştır.

Açıklama:
Tasavvufta nefsi kontrol etmek, menfaate düşkün olmamak esastır.
Kendi çıkarı için yapılan ibadet, gerçek sûfîliği bozuyor.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'tan başka kimseye güvenmeyin, O'nun rızasını gözetin." (Ali İmran 3:28)

Hadis: "Sûfî, nefsinden ve dünya işlerinden uzak olan kimsedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sûfîlik, başkalarının takibini değil, Allah rızasını gözetmeyi gerektirir.

Nefse uyan sûfî, gerçek Müslüman olamaz.

Kıta 8

Orijinal:
Sûfîyim der, söz edersin, feryâd ü figânın hani?
Gönül aşkıyla gözünden, akan kanlı yaşlar hani?
Mükemmil mürşid-i kâmil, yol gösterenin hani?
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
"Sûfîyim" diyorsun ama feryadın, gözyaşların yok.
Mükemmel mürşid ve yol göstericiye yönelmiyorsun.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olamadın.

Açıklama:
Gerçek sûfî, Allah aşkıyla gözyaşı döker, yol gösterici mürşide bağlıdır.
Sadece sözle sûfî olunmaz; fiil ve kalp temizliği gerekir.

Kur'an ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a yönelin ve kalplerinizi temiz tutun." (Tevbe 9:119)

Hadis: "Kalpten gelmeyen ibadet, Allah katında kabul olmaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sözle iddia yetmez, gönülden ibadet ve aşk şarttır.

Mürşid ve rehbere bağlanmak, sûfî yolunun gereğidir.

Kıta 9

Orijinal:
Gamsız yürürsün ey veli! Tesbih taneleri alıp,
Dünyaya mağrur olursun, din işin arkaya atıp,
Kork şimdi kork be hey gâfil, dönüp Allâh'a yalvarıp,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Tesbih tanesini alıp elinde geziyorsun ama dünyaya gururla bakıyorsun, dini arkaya atıyorsun.
Şimdi korkmalı ve Allah'a yönelmelisin.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olamadın.

Açıklama:
Dış görünüşle ibadet, gurur ve gaflet ile birleşirse fayda vermez.
Sûfîlik, tevazu ve samimiyet ister.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah tevazu sahiplerini sever." (Furkan 63)

Hadis: "Sûfî, dünyaya meyletmeyen ve tevazu sahibi olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sûfîlik, tevazu ve samimiyetle yapılmalıdır.

Gurur ve gaflet, ibadetin kabulünü engeller.

Kıta 10

Orijinal:
Sûfî olup servet için sen koştun, savaş eyledin,
Zâhirin sûfî gibidir, bâtının kir, kalbini taş eyledin.
Mahcupsun sen ey habersiz, ezel gününü neyledin?
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Sûfî olduğunu iddia ettin ama servet için koştun ve kavga ettin.
Dış görünüşün sûfî gibi ama kalbin kararmış, taşlaşmış.
Mahcup olmalısın; ezel gününde ne yaptığını düşün.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olamadın.

Açıklama:
Sûfîlik, dünyevi amaç ve hırsla çelişir.
Kalbin temiz olması, gerçek sûfîliğin şartıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Nefsini dünyaya uyduran kişi zarar görür." (Ali İmran 14:16)

Hadis: "Kalbi taşlaşmışın ibadeti kabul olmaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyevi amaçlarla ibadet, sûfîliği bozar.

Kalp temizliği, sûfîliğin merkezidir.

Kıta 11

Orijinal:
Tesbih tanesini alıp, halk gözünde has sûfîsin,
Kötü nefsinin elinde sen nankörün birisin,
Kulluk eyle sen Rahmân'a, yoksa seg-i Kûfî'sin
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Halk seni sûfî zannediyor ama nefsi kötü ve nankörsün.
Allah'a kulluk et, yoksa boş ve sahte kalırsın.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olamadın.

Açıklama:
Gerçek sûfîlik, halk gözündeki algı ile değil, Allah'a kullukla ölçülür.

Kur'an ve Sünnet:

"O kimseler ki, Allah'tan korkar ve kulluk eder, işte onlar müminlerdir." (Bakara 2:2)

Hadis: "Allah, görünürde değil, kalpteki niyete bakar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sûfîlik, halkın gözünde değil, kalpte ve ibadette görülür.

Nefsi terbiye etmek ve Allah'a kulluk etmek esas olmalıdır.

Kıta 12

Orijinal:
Ey sûfî bak öz tavrına, yalnız Allâh'ın kulusun,
Şayet aslına bakaydın, âlem içinde sen birsin,
Günâhkâr, hatalı kulsun, nâmın âsidir bilirsin,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Ey sûfî, bak kendi tavrına; aslında yalnızca Allah'ın kulusun.
Aslını fark etseydin, âlemde bir olurdun.
Günahkâr ve hatalı bir kul olduğunu bilmelisin.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olamadın.

Açıklama:
Gerçek sûfîlik, özünü bilmek, tevazu ve samimiyetle Allah'a yönelmektir.
Unvan, hataları örtmez.

Kur'an ve Sünnet:

"Kendini bilen, Rabbini bilir." (Hadis)

“Gerçek kullar, Allah’ın yanında tevazu ve samimiyet ile yer alır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kendi hatalarını ve eksiklerini görmek, sûfî yolunun şartıdır.

Unvan ve gösteriş, gerçek Müslümanlığı tamamlamaz.

Kıta 13

Orijinal:
Ey sûfî! Kıldın muhabbet davasın, divânesi ol,
Malı mülkü, evi barkı terk eyle bîgânesi ol
Kim “Allâh!” adın söylerse, hep onun pervânesi ol,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Ey sûfî! Allah aşkını davası yaptınsa, bu aşk uğruna deli gibi ol.
Mülk, mal ve ev gibi dünya şeylerini terk et.
“Allah!” diyeni kendine rehber bil ve onun yolunda ol.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olamadın.

Açıklama:
Gerçek sûfî, Allah aşkı uğruna dünyevi bağlarını bırakır.
Muhabbet ve teslimiyet, sûfîliğin merkezidir.
Sadece unvan veya gösteriş sûfîlik sayılmaz.

Kur’an ve Sünnet:

“Kim Allah’a yönelirse O, kalbini doğru yola iletir.” (Tevbe 9:112)

Hadis: “Gerçek mümin, dünya işlerinden yüz çevirip Allah’a yönelen kimsedir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sûfîlik, dünya malına bağlı kalmamakla ölçülür.

Allah aşkı, sûfîlerin yolunu belirler.

Kıta 14

Orijinal:
Ey sûfî! Aşk davasını eyle her şeyden bîzâr ol,
Uykuyu eyleyip harâm, geceler kalk uyanık ol,
Derdi olmayan dertsizi, görürsen kaç ve uzak ol,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Ey sûfî! Allah aşkını en önemli dava bil ve her şeyden uzak dur.
Geceyi ibadetle geçir, haramlardan kaçın, uyanık ol.
Dert sahibi olmayan, aşkı anlamayan kişilerden uzak dur.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olamadın.

Açıklama:
Sûfîlik, sürekli Allah'ı zikretmek ve ibadetle meşgul olmak demektir.
Aşkı anlamayanlardan ve gaflet içinde olanlardan uzak durulmalıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Geceyi ibadetle geçirip Allah'a yönelenler kurtuluşa erer." (Zümer 39:9)

Hadis: "Allah'ı seven, O'ndan başkasına meyletmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk ve ibadet, sûfîliğin temelidir.

Gaflet ve ilgisizlik sûfîliği bozar.

Kıta 15

Orijinal:
Ey Ahmed sen sûfî olsan, bil sûfîlik kolay değil,
Hak Resul'ü sûfî olup, dünya malın sevmiş değil,
Dünya malın seven kişi şüphesiz ki insan değil,
Sûfî-nakş oldun amma asla Müslüman olmadın.

Günümüz Türkçesi:
Ey Ahmed! Sûfî olmak kolay değildir.
Hak Resul'ü bile dünya malını sevmezdi.
Dünya malını seven kimse, gerçek anlamda insan sayılmaz.
Sûfî unvanına sahipsin ama gerçek Müslüman olamadın.

Açıklama:
Sûfîlik, dünya sevgisinden uzak durmayı gerektirir.
Peygamberimiz (s.a.v.) örneği, dünya malına bağlı olmadan Allah yolunda yaşamaktır.

Kur'an ve Sünnet:

"Dünya hayatı, aldatıcı süsten ibarettir." (Âli İmran 3:185)

Hadis: "Ben dünyayı sevdim, fakat gönlümü Allah'a verdim." (Hz. Muhammed)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sûfîlik, dünya malını terk etmekle ölçülür.

Unvan ve gösteriş, gerçek Müslümanlığı tamamlamaz.

Hikmet 116 *Bunda Yalanım Yoktur!*

Kıta 1

Orijinal:
Âşıklık davasını, dert edip güden kişi,
Maşûkundan zerrece, gâfil olma hakkı yok.
Aşk incisi gizlidir, dipsiz deniz içinde,
Cânından geçmeyene, inciden hiç nasip yok.

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkını davası bilen kişi, sevgisinden asla gaflet etmemelidir.
Aşkın hakikati, derin ve gizlidir; dipsiz bir deniz gibidir.
Kalbini ve canını feda etmeyenler, bu hakikatten pay alamaz.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, sadece söz veya görünüşle elde edilemez; can ve kalpten geçmek gerekir.
Hakiki aşk, sabır, fedakârlık ve yoğun manevi çaba gerektirir.

Kur'an ve Sünnet:

"İman edenler, Allah yolunda canlarını ve mallarını feda ederler." (Tevbe 9:111)

Hadis: "Allah yolunda infak eden ve canını veren, gerçek müminin mertebesindedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkında gaflet ve boşluk yoktur; kalpten fedakârlık şarttır.

Gerçek âşık, sevgisinde derin ve kararlı olmalıdır.

Kıta 2

Orijinal:
İnci alır dalgıçlar, şayet cânından geçse,
Her kim tutkun olup da, aşk şarabını içse,
Nice günler ve aylar, ömründen akıp geçse,
Aşkın gülü açılıp, bil asla solduğu yok.

Günümüz Türkçesi:
Dalgıç inciyi ancak kendi canını ortaya koyarsa alabilir.
Aşk şarabına tutkuyla dalan kişi, uzun süre gayret gösterirse,
Aşkın gülü açar ve asla solmaz; emeği boşa gitmez.

Açıklama:
Hakiki aşk ve mürşid yolu, sabır ve sebat ister.
Zorluklar karşısında yılmayan, aşkın meyvesine erişir.

Kur'an ve Sünnet:

"Sabredenler, mükâfatlarını kayıpsız alırlar." (Zümer 39:10)

Hadis: "Kim Allah yolunda sabrederse, Allah onun mükafatını eksiksiz verir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculukta sabır ve fedakârlık şarttır.

Aşkı gönülden ve canla yaşayan, hakikatin meyvesini görür.

Kıta 3

Orijinal:
Âşık olup bulayım dersen Hakk'ın yolunu,
Sakla sen aşk bağında sırlarının gülünü,
Sıkıntılarla sınar, Mevlâ iyi kulunu,
Gerçek âşığın ise, gönlünün kaldığı yok.

Günümüz Türkçesi:
Eğer Allah'ın yolunu aşkla bulmak istiyorsan,
Aşk yolunda sırlarını gizle ve sakla.
Allah, iyi kullarını sıkıntılarla sınar;
Gerçek âşık, gönlünü tamamen Allah'a vermiştir, boş kalmaz.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda gizlilik ve sabır önemlidir.
Gerçek âşık, aşkını gösteriş için değil, Allah için yaşar.
Sıkıntılar, ruhun olgunlaşması ve aşkın derinleşmesi içindir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, kullarını sıkıntı ve musibetlerle sınar; sonra onları doğru yola iletir." (Bakara 2:155)

Hadis: "Allah kullarını sabır ile sınar; sabredenler ise mükâfat alır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşkın sırrını gizlemek, kalbi korur ve sadakati güçlendirir.

Sıkıntılar, maneviyatı olgunlaştıran bir araçtır.

Kıta 4

Orijinal:
Sıkıntı deryâsında seven çırpınıp dursun,
İlim, amel, sözleri sevgi bağını kursun,
Bu denize gireni, hem de çıkanı görsün,
Âşığın maşûğundan hiç uzak kaldığı yok.

Günümüz Türkçesi:
Aşık, sıkıntı denizinde mücadele etmelidir.
İlim, ibadet ve sözleri, aşk bağını oluşturur.
Bu yolculuğa giren ve çıkanlar, gerçek âşığın sevgisinden uzak kalmaz.

Açıklama:
Gerçek aşk ve sûfîlik, ilim, amel ve doğru sözle desteklenir.
Sıkıntılar ve çabalar, âşığın Allah'a olan yakınlığını artırır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda çalışın; O, kullarına yardımcı olur." (Muhammed 47:7)

Hadis: "Allah'ın yolunda mücadele edenin her adımı sevap sayılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşkla Allah yolunda çalışmak, sıkıntıları değerli kılar.

İlim ve amel, aşk yolunun temel taşlarıdır.

Kıta 5

Orijinal:
Gizliliği, hikmeti, Hoca Ahmed kabul et,
Ateş-i aşk içinde, sen yanmayı kabul et.
Cânın verip satın al, yanmaklığı kabul et,
Gerçek sözümdür asla, bunda bir yalanım yok.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed der ki, gizlilik ve hikmeti kabul et.
Aşk ateşinde yanmayı ve canını vermeyi kabul et.
Bunu yapmakla aşkın hakikatini elde edersin; sözüm gerçektir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, fedakârlık ve kendini tamamen vermekle gerçekleşir.
Gerçek âşık, kendi canını Allah yoluna feda etmeye hazır olmalıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda canını verir, Allah ona büyük mükâfat verir." (Nisa 4:74)

Hadis: “Allah yolunda canını feda edenin derecesi yüksektir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda gizlilik, fedakârlık ve sabır esastır.

Canı ve gönlüyle Allah’a yönelen kişi, hakikati bulur.

Hikmet 117 *Uzak Olmasa Gerek!*

Kıta 1

Orijinal:
Âşık olan kişiler gece yatmasa gerek,
Her ne dert gelse ona, feryâd etmese gerek.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşıklar, gece ibadetle meşgul olmalı ve Allah aşkıyla uyanık kalmalıdır.
Karşılaştığı sıkıntılara rağmen, asla yakınıp şikâyet etmemelidir.

Açıklama:
Sûfî yolunda sabır ve tevekkül esastır.
Gerçek aşk, sadece Allah’a yönelip dertlere sabır göstermeyi gerektirir; şikâyet ve yakınma, gönül olgunluğunu zedeler.

Kur’an ve Sünnet:

“Sabredenler, Allah’ın yardımıyla kurtuluşa erer.” (Bakara 2:153)

Hadis: “Gerçek mümin, sıkıntı anında sabreden ve Allah’a yönelen kimsedir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gece ibadetine önem verilmeli.

Dert ve sıkıntılar karşısında feryat etmekten kaçınılmalıdır.

Kıta 2

Orijinal:
Baş yarıp kan akıtsa, bağırıp feryâd etmez,
“Bana zâlimler vurdu!” söylememesi gerek.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, en büyük acıları bile sabırla taşır.
Haksızlık ve zulüm görse bile yakınmamalı, başkasını suçlamamalıdır.

Açıklama:
Sûfîlik, sabır ve metanet üzerine kuruludur.
Kendini Allah'a teslim eden kişi, zulüm ve acılardan yılmaz; kaderi sabırla karşılar.

Kur'an ve Sünnet:

"Sabredin; sabredenler, Allah katında makbul olanlardır." (Ahkaf 46:35)

Hadis: "Bir mümin, başına musibet geldiğinde sabrederek Allah'a yönelirse, sevap kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zulüm ve sıkıntılar karşısında sükûnet erdemdir.

Sabır, gerçek aşkın ve imanın göstergesidir.

Kıta 3

Orijinal:
Dervişler halk içinde, tesbihiyle zikretse,
Sûfî görünüp inse, özün satmasa gerek.

Günümüz Türkçesi:
Dervişler, toplum içinde tesbih ve zikir yapsalar da, görünüşe aldanmamalı, içtenlikle Allah'a yönelmelidir.
Sadece gösteriş için davranmak, sûfîliğin değerini düşürür.

Açıklama:
Sûfîlik, gösteriş değil, kalbin Allah'a yönelmesi ile ölçülür.
Zikir ve ibadet, samimiyetle yapılmalıdır; aksi hâlde sadece riya olur.

Kur'an ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Amellerinizi Allah için yapın; gösteriş için yapanların durumu boştur." (Bakara 2:264)

Hadis: "Allah, gizli ameli açık olandan daha çok sever."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet, sûfîliğin temelidir.

Görünüş için yapılan ibadet, hakiki aşkı göstermez.

Kıta 4

Orijinal:
Göçen sûfîler halktan, kaçındı, saklandılar.
Hakk'ı dileyen sûfî, halk içre olmaz gerek.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek sûfîler, kendilerini halktan saklar, gösterişten uzak durur.
Hak yolunu arayan kişi, toplum içinde sadece gösteriş için bulunmamalıdır.

Açıklama:
Sûfîlik, samimiyet ve içtenlik ister; halka görünmek sadece riya olur.

Kur'an ve Sünnet:

"Amelini gizleyenler, Allah katında makbul olur." (Bakara 2:264)

Hadis: "Allah, gizli amel eden kullarını sever."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati arayan, gösterişten uzak durmalı.

Samimiyet, sûfîliğin temelidir.

Kıta 5

Orijinal:
Allâh her yerde hâzır, bize nâzırdır derler,
Boş oturup da Hak'tan uzak olmasa gerek.

Günümüz Türkçesi:
Allah her yerde hazırdır ve gözetir;
Ama insan boş durup Allah'tan uzak kalmamalıdır.

Açıklama:
Tevbe ve ibadet sadece sözde değil, fiilde olmalıdır; Allah'ın her an hazır olduğu bilinci sorumluluk doğurur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, kullarının durumlarını bilir." (Mü'minun 23:18)

Hadis: "Her işinizde Allah'ı hatırlayın; O sizi görür ve bilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Boş oturmak, Allah'a yönelmeyi engellemez; bilakis gayret gerekir.

Kıta 6

Orijinal:
Sûfî olarak sâf ol, Yüce Allâh'ın kulu.
Sûfîlikle yalanı birleştirmese gerek.

Günümüz Türkçesi:
Sûfî, saf ve samimi olmalı; yalan ve gösterişi sûfîlikle karıştırmamalıdır.

Açıklama:
Sûfîlik, kalbin temizliği ve samimiyet demektir; yalanla birleşirse hakikati kaybeder.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a ve ahiret gününe iman eden, sözünde doğru olmalıdır." (Bakara 2:177)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sûfîlikte samimiyet her şeyden önceliklidir.

Yalan ve riya, aşk ve ibadetin değerini yok eder.

Kıta 7

Orijinal:
"Allâh!" diye zikredip, işler gizli bid'atlar,
Böyle sûfîye namaz, oruç, kulluk ne gerek.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı zikrederken, gizli yenilikler ve bid'atler yaparsa,
Böyle bir sûfî için namaz, oruç ve ibadet fayda vermez.

Açıklama:
Gerçek ibadet, sadece Allah rızası için olmalıdır; gösteriş ve bid'atlerle birleştirilen ibadet geçersizdir.

Kur'an ve Sünnet:

"İbadetler, yalnızca Allah için yapılmalıdır." (En'am 6:162)

Hadis: "Allah, gösteriş için yapılan ibadeti kabul etmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve ibadet, gösterişten ve bid'atten uzak olmalıdır.

Kıta 8

Orijinal:
Her kimi öz yolunda, eylese kendine râm,
Divâne-i uşşaka, ayıp etmese gerek.

Günümüz Türkçesi:
Kendi yolunda olan kişi, Allah'a teslim olur;
Aşıkların yolunda ayıp yapmamalıdır.

Açıklama:
Hak yolunda olan, diğer âşıkların haklarına saygı göstermeli, onları incitmemelidir.

Kur’an ve Sünnet:

“Müminler birbirine iyilik eder, birbirini incitmez.” (Hucurat 49:10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşık, kendi yolunda Allah’a yönelirken topluma saygılı olmalıdır.

Kıta 9

Orijinal:
Mevlâ’yı tanıyanlar, tanımaz özgeleri,
Kim ki Allâh demiyor, onun ölmesi gerek.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ı bilenler, başkalarının batıl yollarını tanımaz.
Allah’ı zikretmeyen kişi, hakikaten ölümü tadacaktır.

Açıklama:
Tasavvufta Allah’ı bilmek ve tanımak esastır; onun yokluğunda ruh manen ölüdür.

Kur’an ve Sünnet:

“Kim Allah’ı inkâr ederse, ölümünden sonra cezalandırılır.” (Nisa 4:56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’ı bilmek ve tanımak, hayatın en temel ölçüsüdür.

Batıl yollara sapmamak gerekir.

Kıta 10

Orijinal:
Sûfî ol hay u heves sen eyleme dünyaya,
Köpek nefs için kula, düşman olmasa gerek.

Günümüz Türkçesi:
Sûfî, heves ve dünya tutkularına kapılmamalı;
Nefse boyun eğen köle gibi yaşamamalıdır.

Açıklama:
Gerçek sûfî, nefsin arzularına köle olmadan Allah’a yönelir.

Kur’an ve Sünnet:

“Nefis kötülüğe çağırır; onu terbiye edin.” (Şems 91:7–8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefse köle olmak, maneviyatın düşmanıdır.

Dünya tutkularından uzak durmak, aşk yolunun gereğidir.

Kıta 11

Orijinal:
Rezzak-ı âlem dedin, sana rızıklar verdi,
Şeytanların sözüne kulak asmasan gerek.

Günümüz Türkçesi:
Allah, rızık veren yüce Rezzak’tır;
Şeytanın aldatıcı sözlerine kulak asmamak gerekir.

Açıklama:
Tasavvufta sabır ve tevekkül, şeytani vesveselere karşı bir kalkan olarak görülür.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah’a tevekkül edin; O yeterlidir.” (Talak 65:3)

Hadis: “Şeytanın aldatmalarına karşı Allah’a sığın.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’a güven, maneviyatın temelidir.

Şeytana kulak asmamak gerekir.

Kıta 12

Orijinal:
Bunu Hak’tan işitti, söyledi miskin Ahmed,
O gerçek sevgilinin, gönlüne girmek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, Allah’tan öğrendiğini anlatır:
Gerçek sevgili olan Allah’ın, kalbe girmesi gerekir.

Açıklama:
Manevi olgunluk, Allah sevgisini kalpte yerleştirmekle mümkündür.
Kalp, aşkın mekânı olmalıdır; gösteriş değil.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah’ı sevenler, O’na yönelir ve kalpleri O’nunla dolar.” (Bakara 2:165)

Hadis: “Allah’ı seven, O’nun yolunda hareket eder ve kalbini O’na yöneltir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalp, Allah sevgisiyle dolmalıdır.

Gösteriş değil, samimiyet esas olmalıdır.

Hikmet 118 *Görse Olmaz!*

Kıta 1

Orijinal:
Ey dostlar! Aşk dalgıcı olmayınca,
Vahdaniyet deryâsına girsen olmaz.
O deryânın gevheridir Hak visali,
Cândan geçip girmeyince, görse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Gerçek aşkı dalgıç gibi derinlemesine yaşamadan,
Allah’ın birliği (vahdaniyet) denizine girilemez.
O denizdeki cevher, yani Hak ile buluşma,
Canından geçmeden mümkün değildir.

Açıklama:
Tasavvufta Allah’ı bulmak için kalbin tüm bağlılıklarını bırakıp, aşk ve teslimiyetle derinleşmek gerekir. Yüzeysel çaba, Hakikat’e erişemez.

Kur’an ve Sünnet:

“O, gökleri ve yeri altı günde yarattı; sonra Arş’a istiva etti. Allah, kullarına lütuf ve rahmet sahibidir.” (A’raf 7:54) – Allah’ın kudretini ve birliğini bilmek, kalbin tam teslimiyetini gerektirir.

Hadis: “Kalbinde zerre kadar kibir olan cennete giremez.” (Müslim) – Kalpten geçmek, nefsin tüm bağlılıklarından arınmayı gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati anlamak için yüzeysel çaba yetmez; canın fedası şarttır.

Allah’a aşk, derin bir dalış ve tam teslimiyetle olur.

Kıta 2

Orijinal:
Himmet şalı cân beline sarmayınca,
Mâsivâ sevgisini gönlünden kovmayınca,
Niyaz ile yakarıp, gözyaşı dökmeyince,
Tarik-i esrârını merdandan bilse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Kendi irade ve gayretini kullanmadan,
Dünyaya ve mahlûkat sevgisini gönlünden uzaklaştırmadan,
Allah'a yakarış ve gözyaşı göstermeden,
Sırların yolunu gerçek bir ermiş gibi bilmek mümkün değildir.

Açıklama:
Hakikate ulaşmak için sadece sözle değil, eylem ve içtenlikle hareket gerekir. Kalpten koparmadan mâsivâya meyledecek kişi, gerçek maneviyatı kavrayamaz.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, O'nun yolunda gayret ederler ve sabrederler." (Ali İmran 3:200)

Hadis: "Gözyaşıyla Allah'a yönelen kullar, kalplerini arındırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Maneviyatta gerçek başarı, niyet ve çabayla olur.

Dünyaya bağlılık, Hak yolunu görmeye engeldir.

Kıta 3

Orijinal:
"Yuhibbuhum" şarabını içmeyince,
"Ve yuhibbunehu" libasın giymeyince,
Riyâzet potasında erimeyince,
Hak cemâlin muradınca görse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Allah sevgisinin tadını yaşamadan,
O'nun sevgisiyle donanıp,
Manevi nefsi terbiye etmeden ve riyazetle erimeden,
Hak cemâlini muradına uygun olarak görmek mümkün değildir.

Açıklama:
Tasavvuf, sabır ve nefsi terbiye ile Hak aşkını anlamaktır. Bu süreç, mecazi olarak "şarap içmek ve riyazetle erimek" şeklinde ifade edilir.

Kur'an ve Sünnet:

"Nefislerinizi Allah yolunda terbiye edin ve sabredin; bu, cennete götürür." (Ali İmran 3:200)

Hadis: "Sabredenler, Allah'a yakın olanlardır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı, nefsi terbiye ile elde edilir.

Sabır ve riyazet, maneviyatta zorunludur.

Kıta 4

Orijinal:
"Lî ma'allâh" makamına varmayınca,
"En temûtü" sarayına girmeyince,
"Fenâ fi'llâh" deryâsına dalmayınca,
"Bekâ bi'llâh!" cevherinden alsa olmaz.

Günümüz Türkçesi:
"Allah ile olma" makamına erişmeden,
Ölmeden önce hakiki ölümden geçmeden,
Allah'ta yok olma deryasına dalmadan,
Allah ile baki kalma cevherinden faydalanmak mümkün değildir.

Açıklama:
Fenâ fi'llâh (Allah'ta yok olmak) ve bekâ bi'llâh (Allah ile baki kalmak), tasavvufta en yüksek mertebelerdir; bunlar ancak aşk ve teslimiyetle kazanılır.

Kur'an ve Sünnet:

"Kendini ve nefsini Allah yolunda feda edenler, gerçek hayatı bulur." (Ali İmran 3:169)

Hadis: "Kalbi Allah ile dolu olan, gerçek hayata ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fenâ ve bekâ, gerçek aşkın sonucudur.

Allah'ta yok olmadan ve O'nda baki kalmadan hakikati görmek mümkün değildir.

Kıta 5

Orijinal:
Şeriatın libasını giymeyince,
Tarikatın Burak'ına binmeyince,
Cezbe, coşku âlemine varmayınca,
Hakikatin meydanına girse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Şeriatın gereklerini yerine getirmeden,
Tarikatın rehberliğine uymadan,
Coşku ve aşk hâlini yaşayamadan,
Hakikatin meydanına ulaşmak mümkün değildir.

Açıklama:
Tasavvuf, şeriat ve tarikatın rehberliğini birleştirir. Bunlar olmadan hakikate erişmek imkânsızdır.

Kur'an ve Sünnet:

"İman edenler, Allah'ın yolunda sabreder ve O'nun emirlerine uyarlar." (Tevbe 9:112)

Hadis: "Şeriata uymayan tarikat yolunda ilerleyemez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeriat ve tarikat, maneviyat yolunda birbirini tamamlar.

Cezbe ve aşk hâli rehbersiz gerçekleşmez.

Kıta 6

Orijinal:
Mertlerin muradıdır, Hakk'ın cemâli,
Hak cemâle vuslattır uykusuz hâli, Hoca Ahmed seherler hep gözü yaşlı,
Olmadan, Hak cemâlin görse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek yiğitlerin ve erlerin muradı, Allah'ın cemâlidir;
O cemâle kavuşmak, uykusuzluk ve seherlerde gözyaşı gerektirir.
Hoca Ahmed'in de dediği gibi, bu olmadan Hak cemâlini görmek mümkün değildir.

Açıklama:
Hakikate ulaşmak, zahmet ve sabır ister; gece ibadeti, gözyaşı ve yoğun çaba bu yolun şartıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Gece ibadeti, insanı olgunlaştırır ve Allah'a yaklaştırır." (Müzzemmil 73:2–4)

Hadis: “Gözyaşıyla tövbe eden kul, Allah’a yakın olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikate ulaşmak zahmetsiz olmaz.

Gece ibadeti, gözyaşı ve çaba, Allah’a yakınlığın yoludur.

Hikmet 119 *Görse Olmaz!*

Kıta 1

Orijinal:
Muhabbetin deryâsına batmayınca,
Ey dostlarım! Aşk cevherin alsa olmaz.
Tan vaktine dek ağlayıp yatmayınca,
Sarraf olup aşk incisin bilse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Allah aşkının denizine dalmadan,
Aşkın cevherini elde etmek mümkün değildir.
Tan vaktine kadar gözyaşı dökmeden yatılmaz;
Ancak o zaman aşkın incisini keşfeden bir “sarraf” olunur.

Açıklama:
Gerçek aşk ve Hakikat, yalnızca yoğun içten çaba ve gözyaşı ile kavranır. Mecazi “inciler”, aşk yolunda çekilen sıkıntı ve ibadetle elde edilir.

Kur’an ve Sünnet:

“Gönüller yalnızca Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d 13:28)

Hadis: “Gözyaşıyla Allah’a yönelenin kalbi temizlenir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat, zahmetsiz elde edilmez; içten çaba ve sabır gerekir.

Aşk yolunda gözyaşı, insanın manevi olgunluğunun göstergesidir.

Kıta 2

Orijinal:
Aşk derdini bilen kişi dünyaya bakar,
Erenler izin sürüp, durmadan öper,

Şevk-i muhabbetle gözyaşın döker,
Gözyaşı dökmeden riyâzet olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek aşkı bilen kişi, dünyaya yüz çeviremez;
Erenler (evliyalar) izniyle aşk yolunda sürekli çaba gösterir,
Sevgiyle gözyaşı döker;
Gözyaşı olmadan manevî disiplin (riyazet) tamamlanmaz.

Açıklama:
Tasavvufta riyazet, aşk ve teslimiyetle anlam kazanır. Gözyaşı ve samimi çaba olmadan, mürşidlerin rehberliğinde de manevî olgunluğa erişilemez.

Kur'an ve Sünnet:

"O gün insanlar şaşkın olacak; kim kalbini Allah için arındırmışsa kurtuluşa erer." (Müminun 23:97–98)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek mürşid yolunda, sabır ve gözyaşıyla çaba şarttır.

Dünya işlerinden gönül ayrılmalı, aşk yolunda sürekli hareket gerekir.

Kıta 3

Orijinal:
Hakk'a âşık dervişler seng-i mihenktir,
Bu âleme meyletmez, yeri felektir.
Nefsi ölü, gönlü diri sanki melektir,
Bu hâlde olmayanlar, sırra erse de olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Allah'a aşık dervişler, sağlam bir direk gibidir;
Dünya işlerine meyletmez, yer ve gök üzerinde dimdik durur.
Nefsi ölü, gönlü diri olduğu için melek gibi olur;
Böyle olamayanlar, sırra ulaşsa da fayda görmez.

Açıklama:
Nefsini öldüren ve gönlüyle yaşayan derviş, dünya bağlılıklarından uzak olur ve manevî güç kazanır. Aksi hâlde sırları anlamak mümkün değildir.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim nefsini temizlerse kurtuluşa erer." (Şems 91:9)

Hadis: "Dünya için nefsiyle savaşan gerçek mürşiddir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terbiye etmek, manevî yolun temel şartıdır.

Dünya meylinden arınmadan hakikat anlaşılmaz.

Kıta 4

Orijinal:
Halis olmaz cândan geçip, baş vermeden,
Doğru sözü söylemez mi cân vermeden?
Hakikat şahına niyaz etmeden,
Pak olmadan dünya derdin koysa olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Canından geçmeden, başını feda etmeden,
Doğru söz söylemek mümkün değildir.
Hakikat yolunun şahına niyaz etmeden ve
Temiz olmadan dünyaya dair kaygılarla yaşamak boşunadır.

Açıklama:
Tasavvufta canını adamak, başını feda etmek ve saf niyetle Hak yoluna yönelmek gerekir; aksi hâlde hakikat sırları anlaşılmaz.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda canını feda ederse, onun karşılığı cennet olacaktır." (Ali İmran 3:169)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda fedakârlık ve saf niyet esastır.

Dünya kaygıları, hakikati görmeyi engeller.

Kıta 5

Orijinal:
Ey tâlip! İhlas gerek âşık olsan.
Cândan geçip Hak yolunda sadık olsan.
Ondan sonra dergâhına lâyık olsan,
Liyakatsiz cemâlini görse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Ey talip! İhlas şarttır;
Canından geçip Hak yolunda sadık olmalısın.
Bundan sonra dergâha lâyık olursun;
Liyakat olmadan Allah'ın cemâlini görmek mümkün değildir.

Açıklama:
Hakikat ve aşk yolunda ihlas ve sadakat, mürid için temel şarttır. Bu olmadan ruhani makam ve cemâl görülemez.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a samimi olarak kulluk edenler kurtuluşa erer." (Bakara 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İhlas ve sadakat, manevî olgunluğun ve hakikati görmenin ön şartıdır.

Kıta 6

Orijinal:
Âşıklara derd ü bela, âfet gerek,
Hak'tan bizâr tembellere, rahat gerek,
Melamete, ihanete, takat gerek,
Takatsız Hakk'a âşık olsa, olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Aşıkların, sıkıntı ve bela çekmeleri gerekir;
Hak'tan uzak tembel kişiler ise rahat ister.
Melamet ve ihanetle imtihan, çaba gerektirir;
Gücü olmayanın Hak'a aşkı gerçek olamaz.

Açıklama:
Hak yolunda mücadele ve sıkıntılar esastır. Rahat ve tembel bir gönül, hakiki aşkı yaşayamaz. Melamet, nefsin alaya alınması, bir imtihandır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda uğraşanlar, her türlü sıkıntıya katlanır." (Tevbe 9:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda aşk, mücadele ve sabırla birlikte olur.

Kolay yol arayan, gerçek aşktan mahrum kalır.

Kıta 7

Orijinal:
Dostlar! Aşksızları gördüm, şaşkın yürür,
"Mü'minim der" imânları virân yürür,
Mahşerde cemâli görmez şaşkın yürür.
Pîr-i kâmil görmeden, görse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Aşksız olanlar şaşkın ve savruk yürür,
“Ben müminim” derler ama imanları yıkıktır.
Mahşerde Allah’ın cemâlini göremezler.
Gerçek mürşidi görmeden, cemâli anlamaları mümkün değildir.

Açıklama:
Hak aşkı olmadan iman, sadece lafzî kalır. Manevî rehber (pîr) olmadan hakikati görmek imkânsızdır.

Kur’an ve Sünnet:

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin.” (Ahzab 33:70)

Hadis: “Mürşidsiz yol alanın gönlü şaşkındır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat ve aşk, sadece sözle değil, fiil ve gönülle anlaşılır.

Mürşid rehberliği, manevî yol için gereklidir.

Kıta 8

Orijinal:
Âşıklar mihnet ister cândan bizâr,
Oruç, namaz, tesbihleri Perverdigâr.
Durmaz ibâdetleri Hakk’ı didâr.
Yâr dilemeden kulunum dese olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşıklar, canlarından geçer ve sıkıntıya sabreder.
Oruç, namaz ve tesbihleri Allah içindir;
İbadetleri sürekli Hakk’ı görme arzusuyla sürer.
Eğer Allah’a yönelmeden “kul oldum” derse, bu geçerli olmaz.

Açıklama:
Manevî aşk, yalnızca ritüelleri yapmakla değil, kalpten Allah’a yönelmekle gerçekleşir.

Kur’an ve Sünnet:

“Kalpler yalnızca Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek ibadet, içten ve samimi aşk ile yapılır.

Sözle “kul oldum” demek yetmez, gönül teslim olmalıdır.

Kıta 9

Orijinal:
Tarikatın şevkidir yakılmak, yanmak,
Hak'tan kaçan soysuzlardan uzak kalmak,
Yüz bin türlü cefâ görse boyun sunmak,
Boynun sunmadan aşk pazarın kursa olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Tarikat yolunun neşesi ve tutkusu, kendini feda etmektir;
Hak'tan kaçan kötülerden uzak durmak gerekir.
Ne kadar sıkıntı çekilirse çekilsin, boyun eğerek teslim olunmalıdır.
Teslim olmadan aşk yolunda ilerlemek mümkün değildir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk ve teslimiyet, sabır ve sıkıntılara katlanmayı gerektirir. Nefse boyun eğmeden aşk tamamlanmaz.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda sabrederse, cennet onun olacaktır." (Bakara 2:155–157)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda sabır, teslimiyet ve nefsi terbiye esastır.

Aşk yolunda katlanılan sıkıntılar, ruhun olgunlaşmasını sağlar.

Kıta 10

Orijinal:
Bî-haber, câhil kimdir diye sorsan,
Soysuzları arar Hak'tan korkmadan.
Ayet, hadis beyân etsen, karşı duran,
Hem-dem olup câhil ile dursa olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Bîhaber ve cahil kişiler, Allah korkusu olmadan kötülere yönelir.
Ayeti ve hadisi anlatsan bile karşı çıkarlar.
Gerçek âşık, cahille hem-dem olup duramaz.

Açıklama:
Hak yolunda, cahillerle vakit geçirmek ve onların yanlış yoluna katılmak tehlikelidir. Hak aşkı, doğru arkadaşlık ve çevre ile desteklenmelidir.

Kur’an ve Sünnet:

“İlim sahipleri ile cahiller bir olmaz.” (Zümer 39:9)

Hadis: “Dostunu söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat yolunda doğru çevre çok önemlidir.

Cahiller ve bîhaberlerle hem-dem olmamak gerekir.

Kıta 11

Orijinal:
Sakın! Kaçın o câhilden, nâdândan.
Zikr-i Hak üzere olan merdândan,
Cânı câna bağlayanlar kaçmaz meydandan,
Ezâ etse o azizden kaçsa olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Dikkat et! Cahillerden, nâdânlardan uzak dur.
Hak zikri ile meşgul olan doğru kişilerden ise kaçılmaz.
Canını cana bağlayan âşıklar, ne olursa olsun bu yolculukta geri çekilmez.
Onlar zor durumda bile, gerçek mürşidinden ve Hak yolundan sapmaz.

Açıklama:
Tasavvufta hakiki mürşid, sevgiliye giden yolda kılavuzdur. Cahiller ve nâdânlar ise yolun engelidir; onlardan uzak durmak gerekir.

Kur’an ve Sünnet:

“İlim sahipleri ile cahiller bir olmaz.” (Zümer 39:9)

“Dostunu söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda doğru çevre ve mürşid çok önemlidir.

Cahillerin ve nâdânların etkisinden korunmak gerekir.

Kıta 12

Orijinal:
Mübarektir o azizden pay alın,
Arayıp dergâhının izin sürün,

Yol gösterse, cân u gönülden verin,
Gönülden verilmezse aşk yolu olmaz.

Günümüz Türkçesi:
O mübarek mürşidden nasip almak gerekir,
Dergâhına gidip izin ve rehberlik istemek gerekir.
Mürşid yol gösterirse, can ve gönülden teslim olunmalı;
Gönülden teslim olunmazsa, aşk yolu tamamlanmaz.

Açıklama:
Manevî yol, gönülden teslimiyet ve mürşide bağlılık ile tamamlanır. Yalnızca görünürde bağlı olmak, hakiki aşkı vermez.

Kur'an ve Sünnet:

"Rabbinin yoluna sabırla yürüyenler, ancak onlar başarılıdır." (Mücadele 58:22)

Hadis: "Mürşide itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk ve irfan, gönülden teslimiyet ve mürşid rehberliği ile gerçekleşir.

Yalnızca görünürde bağlılık, hakiki sevgi ve aşkı vermez.

Kıta 13

Orijinal:
Âşıkların halk içinde sırrı pinhân olur,
Âh u feryâd göğe çıkar, rengi hazân olur,
Gözü yaşlı, bağrı yanık, evi de virân olur,
Bu olmadan Hak yolunu bilse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların gönül sırları, halk arasında gizli kalır.
Ah ve feryatları göğe yükselir, dış görünüşleri hüzün rengi alır.
Gözleri yaşlı, kalpleri yanık, evleri de harap olur;
Bu hâller olmadan hakikî Hak yolunu bilmek mümkün değildir.

Açıklama:
Tasavvufta hakiki aşk, görünürde sıkıntı ve zahmetle, içten ağlamayla ve fedakârlıkla tezahür eder. Sır, yalnızca kalpte saklanır; aşk ve sıkıntı olmadan yol tamamlanamaz.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek mü'minler, Allah'a kalpten bağlıdır." (Bakara 2:2)

"Dervişin gönlü Allah ile yanar, zahirî sıkıntılara sabreder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda aşk ve sıkıntı birbirini tamamlar; zahirî ve batınî sıkıntıdan kaçış yoktur.

Gizli aşk ve sabır olmadan hakikate ulaşmak mümkün değildir.

Kıta 14

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed! Zâhit olma, âşık ol,
Bu yollarda yalnız olma, sâdık ol.
Leylâ- Mecnûn, Ferhât-Şirin, Vamık ol.
Aşk olmadan Hak cemâlin görse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, zâhit gibi yalnız ve soğuk olma, âşık ol.
Bu yolda yalnız yürümek yerine sadık kal ve bağlı ol.
Leylâ-Mecnûn, Ferhât-Şirin, Vamık gibi aşkı derin yaşa.
Aşk olmadan Hak'ın cemâlini görmek mümkün değildir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, sadece mecazî veya dünyevî aşk değil; ilahi aşk ve sadakatle bütünleşmiş bir aşk olmalıdır. Hak cemâline vuslat, yalnızca gerçek âşıkların nasibidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler, O'nun yolunda her fedakârlığı yapar." (Ali İmran 3:31)

"Aşkla Allah'a yönelen kimse, hakikate ulaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda zâhitlikten çok, aşk ve sadakat önemlidir.

İlahi aşk olmadan, gerçek manevî tecrübeye erişilemez.

Hikmet 120 *Aşk Şarabın İçse Olmaz!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Marifet minberine yükselip, çıkmayınca, Şeriat işlerini bilsen de bir şey olmaz.
Şeriat işlerini tamam eylemeyince,
Tarikat meydanında dolaşsan bir şey olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Bilgi sahibi olsan da, şeriatın emirlerini yerine getirmeden, dini yükümlülüklerini tamamlamadan yüksek mertebelere ulaşamazsın.
Tarikata dâhil olup da onun gerektirdiği disiplin ve adabı bilmeden dolaşmak da fayda vermez.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada şunu vurgular: sadece ilim sahibi olmak yeterli değildir; bilgiyi uygulamak gerekir. Şeriat, İslam'ın fiili boyutunu oluşturur. Tarikat ise içsel disiplin ve manevi yolculuk için gerekli adabı öğretir. Bilgi ve görünüşsel ibadet, özü ve uygulamayı tamamlamadıkça insan hakikate ulaşamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "İman edenler ve salih amel işleyenler müjdelenmiştir." (Bakara, 2:82) → İman ile amel birlikte olmalıdır.

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "İlim amel ile tamamlanır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Bilgi, uygulama ile anlam kazanır.

Sadece tarikat veya şeriat bilgisi tek başına yeterli değildir; ikisi birlikte içsel ve dışsal gelişim sağlar.

---

2. Kıta

Orijinal:
Tarikat adabını, vird edip bilmeyince,
Nefs ile muharebe, savaşa girmeyince,
Aşk yoluna özünü, cânını vermeyince, Hakikat sırlarını bilsen de bir şey olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Tarikatın adabını öğrenip uygulamazsan, nefisle mücadele etmezsen, sevgi ve aşk yolunda canını feda etmezsen, hakikati bilsen de bu bilgi işe yaramaz.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmet Yesevî, manevi yolculuğun sadece teorik bilgiyle değil, nefisle mücadele, aşk ve fedakârlıkla gerçekleşeceğini anlatır. Tarikat adabı, kişiyi nefsin isteklerinden uzaklaştırır ve Hak yolunda disipline sokar. Hakikati anlamak, canı ortaya koymadan mümkün değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Kim Allah yolunda canını feda ederse, onu kat kat artırırız." (Ali İmran, 3:169)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Gerçek mümin, Allah için nefsiyle savaşandır." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikate ulaşmak, sadece bilgiyle değil, nefis terbiyesi ve fedakârlıkla mümkündür.

Manevi yolculuk, disiplin, ibadet ve aşkı gerektirir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Şeriatın maksadı, yoluna sülûk etmek,
Tarikatın gayesi, kişi nefsinden geçmek,
Hakikatin hedefi, cânı Hak yolda vermek,
Cânından geçmeden kul, mey-i aşk içse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Şeriat, manevi yolda ilerlemenin temelidir;
Tarikat, kişinin nefsini terbiye etmesidir;
Hakikat, canını Allah yolunda feda etmektir;
Canını feda etmeden aşkın meyini içmek mümkün değildir.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, şeriat, tarikat ve hakikat arasındaki hiyerarşiyi ve amaçlarını özetler: Şeriat temel, tarikat nefis terbiyesi, hakikat ise fedakârlık ve aşk yoludur. Hakiki aşk, canını Allah'a adamakla mümkündür; sadece bilgiyi veya teoriyi bilmek yetmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah yolunda mallarınızla ve canlarınızla mücadele edin." (Tevbe, 9:41)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Hiçbir müminin canı, Allah yolunda harcanmadıkça gerçek mümin olamaz." (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculuk, şeriatın uygulanması, tarikat terbiyesi ve hakikate can feda etmeyi gerektirir.

Teorik bilgi, eylemsel bağlılık olmadan fayda vermez.

Gerçek aşk ve teslimiyet, nefsin feda edilmesiyle mümkündür.

---

4. Kıta

Orijinal:
Kâmil olmadan "Şeyhim!" diye iddia eden,
Yapmadığı şeyleri "Yapın!" diye söyleyen,
Sözü yalan olup da dünyaya meyl eyleyen,
Dünyaperest oldukça, "hâl" ilmin bilse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek olgunluk ve kâmil mertebesine ulaşmadan "şeyhim" diye iddia eden, yapmadığı ibadetleri veya halleri başkalarına emreden, sözünde doğruluk olmayan ve dünya sevgisine kapılan kimse, hâl ilmini bilse de hakikatte bir değer kazanamaz.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada sahte mürşidleri ve dünyaya meyilli söz sahiplerini eleştirir. İlmi ve hâli uygulamadan başkalarına öğretmek, bilgiyi sadece gösteriş için kullanmak geçersizdir. Gerçek hâl, Allah rızası ve içtenlik ile mümkündür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah yolunda sözünü yerine getirenlerle yalan söyleyenler bir olmaz." (Enfal, 8:27)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Kim ilmini faydasızca kullanırsa günahkâr olur." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlmin ve hâlin, gösteriş ve iddiadan uzak olarak yaşanması gerekir.

Gerçek mürşid, önce kendini eğitir, sonra başkalarını yönlendirir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Erenler Hak yolunda adım attı, yürüdü.
Derd-i mücahedeyle nefsi Hakk'a sürüdü.
Mükaşefe-i bâtın içre oldu, eridi.
Bu hâle ermeyince, dergâha varsa olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Erenler, Allah yolunda sabır ve gayretle yürüdüler. Nefsini Hak yoluna teslim ettiler. Gizli tefekkür ve içsel keşifler sayesinde arındılar. Bu mertebeye ulaşmadan, dergâha yani manevi topluluğa katılmak mümkün değildir.

Açıklama:
Burada "mücahede" ve "mükaşefe" kavramları ön plana çıkar. Nefisle mücadele (mücahede) ve Allah'ı içsel olarak keşfetmek (mükaşefe) olmadan, manevi olgunluğa erişmek mümkün değildir. Dergâh, sadece olgunlaşmış müridleri kabul eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah'a karşı gelmekten sakının ve O'na yönelin; nefislerinizi temizleyin." (Şems, 91:9-10)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Mümin, nefsine hâkim olmayan değildir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi topluluğa katılmak için içsel arınma şarttır.

Nefis terbiyesi ve içsel keşif, hakikate ulaşmanın yollarıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Ne iştir “erim!” deyip, tutup meydana çıkmak,
Seccadesi yüksekte, halk içre riyâ yapmak,
Kendisini bilmeden nefsine esir olmak,
Dalgıç olmadan inci, cevherler alsa olmaz.

Günümüz Türkçesi:
“Ben erenim” diye ortaya çıkmak, ibadeti gösteriş için yapmak ve kendini tanımadan nefsine teslim olmak doğru değildir. Dalgıç olmadan denize girip inci toplamak gibi, böyle kişi hakikate ulaşamaz.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, hakikate erişmede tevazu ve samimiyetin önemini vurgular. Kendini tanımayan ve nefsine hâkim olmayan kişi, gösteriş için ibadet yapsa da manevi değer kazanamaz. Hakiki olgunluk, alçakgönüllülük ve içsel derinlik gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “Ey iman edenler! Allah’ın yolunda cihad edin ve gösteriş için yapanlardan olmayın.” (Enfal, 8:47)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) “Ameller niyetlere göredir; kim Allah rızası için yaparsa kabul olur.” (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gösteriş için yapılan ibadet geçersizdir.

Kendini tanımak ve nefisle mücadele etmek şarttır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Vahdaniyet gemisi esrarını bilmeyen,
Elfaz-ı aşk sırrına, vâkıf olup ermeyen,
Tecrîd-tefrîd işlerin tam tekmil eylemeyen,
Tevhidin meyvesinden alsa da yese olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın birliğini (vahdaniyet) ve aşk sırlarını bilmeyen, tecrîd (dünya işlerinden çekilme) ve tefrîd (ibadet ve zikri düzenli yapma) görevlerini tamamlamayan kişi, hakikati tatmış olsa da hakiki lezzeti alamaz.

Açıklama:
Hakikat ve tevhid yolunda, ilim ve ibadet yeterli değildir; aşk ve teslimiyet de şarttır. Tecrîd ve tefrîd, nefsi arındırmanın ve kalbi Allah'a yöneltmenin yollarıdır. Bunları yapmadan hakikat meyvesi tam alınamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah'a ibadet edin, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın." (Nisa, 4:36)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Kim kalbini Allah'a yöneltirse, O'nun nurundan nasibini alır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikatin lezzetini almak için tevazu, aşk ve ibadet düzeni gerekir.

Tevhid, tecrîd ve tefrîd, hakikate ulaşmanın araçlarıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de, tecrîd-tefrîd um bekle,
Muhammed Mustafa'nın sözüyle amel eyle.
Geceler tövbe edip, dövün, ağlayıp inle,
Ağlayıp inlemeden cemâli görsen olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, sen de tevazu ve ibadetle nefsi arındır, Peygamberimizin öğütleriyle amel et. Geceleri tövbe et, Allah için gözyaşı dök ve kalben inle; ağlamadan ve samimiyetle içten ibadet etmeden Allah'ın cemalini görmek mümkün değildir.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmet Yesevî, mürşid ve müridin yolunu özetler: tecrîd ve tefrîd ile nefsi arındırmak, Peygamber'in sünnetine uymak ve samimi tövbe ile Allah'a yönelmek gerekir. Manevi gözyaşı, kalbin arınması ve Allah'a yaklaşmanın göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Rablerine gece ve gündüz ibadet edenler, gözyaşı içinde secde edenler vardır." (Secde, 32:16)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Gözyaşı kalbi yumuşatır ve Allah'a yakınlaştırır." (İbn Mace)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tecrîd ve tefrîd, Allah'a yakınlaşmanın temel yollarındandır.

Samimi tövbe ve ibadet olmadan hakikate erişmek mümkün değildir.

Peygamber'in sünnetine uymak ve Allah'ın cemalini istemek, gerçek manevi yolculuğun göstergesidir.

Hikmet 121 *Saraya Girse Olmaz!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Dostlarına açtım Rabbim senin cevherini,
Kolaylıkla o cevherden alsa elbet ki olmaz.
Cefâ, mihnet çekmeden bilemez kıymetini,
Hizmet etmeden pîre, saraya girse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Rabbim, dostlarına senin özünü açtım; ama bu cevheri kolaylıkla almak mümkün değildir. Zorluk ve sıkıntı çekmeden değerini anlamak, hizmet etmeden pîre yaklaşmak mümkün değildir.

Açıklama:
Hak yolunun cevheri, sabır ve cefâ ile anlaşılır. Manevi yolda kolaylık arayan kişi, hakikatin değerini kavrayamaz. Pirin rehberliği ve hizmet, müridin olgunlaşması için gereklidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah yolunda sabredenler mükafatlandırılır." (Bakara, 2:155-157)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Allah, kullarını denemeden kimseye büyük fazilet vermez." (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi değerler sabır ve hizmetle anlaşılır.

Hak yolunda rehberlik ve cefâ kaçınılmazdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Senin âşık kulların, kaftanlı, Burak biner,
Huriler, hizmetçiler, sağı-solu melekler,

O Burak’a bakarak, daimi hayretteler,
Âşık olmadan Burak binilirse hiç olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Senin aşkıyla dolu kulların Burak’a biner, huriler ve melekler ona hayranlıkla bakar; ama aşkı olmayan bir kişi Burak’a binemez.

Açıklama:
Burak burada manevi yükseliş ve ahiret yolculuğunu simgeler. Aşksız, kalbi Allah’a bağlı olmayan kişi bu manevi yükselişi göremez veya yaşayamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “Kalplerini Allah’a açanlar, O’na yaklaşır.” (Hac, 22:46)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) “Kalbi Allah’a yönelmemişin ibadeti kabul olmaz.” (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi mertebeler aşk ve bağlılıkla kazanılır.

Gözle görünen veya sembolik yükseliş, içsel aşk olmadan boş ve geçicidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Rahmân olan Melik’im! Rahm eyle girdir yola,
Rahmetinden müjde ver, bu âsi, mücrim kula,
Yolun şaşan kulları, sen çevir doğru yola,
Kılavuzsuz, rehbersiz bu yola girse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Ey merhamet sahibi Melik! Kullarını doğru yola ilet, rahmetinden müjde ver, sapmış kulları doğru yola döndür; kılavuz ve rehber olmadan bu yola girmek mümkün değildir.

Açıklama:
Manevi yol, Allah’ın rahmeti ve rehberlik ile mümkündür. Kendi başına yol almak, hatalara ve sapmalara yol açar. Rehber ve mürşid, müridin güvenle ilerlemesi için şarttır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “Allah doğru yolu gösterir, kim O’na yönelirse kurtulur.” (En’am, 6:125)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) “Kim rehbersiz yola çıkarsa sapar.” (İbn Mace)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculuk rehbersiz tamamlanamaz.

Allah'ın rahmeti ve rehberlik, sapmadan ilerlemenin temelidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Muhabbet denizine gömülüp öylece bat,
Âşıklar sohbetine özün ver, öylece kat,
Muhabbet pazarında cânın ver, özünü sat,
Özünü satmayana Hakk'ın rahmeti olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkı denizine dal, aşıklarla birlik ol, sevgiyi ve canını ver; kendi benliğini Allah yolunda sunmayan kişi, Hakk'ın rahmetine erişemez.

Açıklama:
Muhabbet ve aşk, insanın benliğini feda etmesini gerektirir. Hak yolunda özünü ve canını sunmayan kişi, hakikatin nimetlerinden mahrum kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah yolunda mallarınızla ve canlarınızla cihad edin." (Tevbe, 9:41)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Mümin, Allah yolunda canını feda ederse gerçek mümin olur." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikate ulaşmak özünü ve canını adamakla mümkündür.

Aşkla bütünleşmek, Allah'ın rahmetine açılan kapıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Erenlerin izini arasan, yola girsen,
Fânî dünyadan geçip, sen gerçek bir kul olsan,
Kılavuzsuz bu yola çıksan ve revân olsan,
Arayıp bulmadıkça, o yoldan bir şey olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Erenlerin yolunu takip etmeye çalışsan, dünyayı terk edip gerçek kul olsan, rehbersiz bu yola girsen ve ilerlesen de, arayıp bulmadıkça hakikate ulaşamazsın.

Açıklama:
Manevi yolculukta rehber (pir) ve mürşid gereklidir. Kendi başına ilerlemek, hakikati tam anlamıyla kazanmayı engeller.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Ona uyanları doğru yola iletiriz." (En'am, 6:153)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "İlim, mürşid ile alınır; rehbersiz öğrenilen ilim eksik olur." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikate ulaşmak rehbersiz mümkün değildir.

Manevi yolculukta mürşid ve tecrübeli rehber önemlidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Muhabbet deryâsına kulak ver, aç gözünü,
Tövbe edip Hak yola, dön de sen ver özünü,
Muhabbet deryâsına sal nefsini, sözünü,
Tövbesiz bu sevdâyı tutsa, gütse de olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkı denizine kulak ver, gözlerini aç; tövbe ederek Hak yoluna dön ve özünü feda et; nefsini ve sözünü aşk denizine bırak; tövbesiz bu aşkı sürdürmek mümkün değildir.

Açıklama:
Aşk ve muhabbet, tövbe ve teslimiyetle birleşmelidir. Nefs ve söz üzerinde kontrol olmadan manevi aşk yolunda ilerlemek mümkün değildir. Tövbe, kalbin temizliği ve bağlılık için şarttır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Tövbe edenleri ve Allah'a yönelenleri severiz." (Tahrim, 66:8)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Her gün tövbe edenin kalbi Allah'a yakın olur." (İbn Mace)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda aşk ve muhabbet, tövbe ve özveriyle tamamlanır.

Nefs ve sözün kontrolü, manevi yolculukta vazgeçilmezdir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Şeriat meydanına sen özünü koymadan,
Tarikat bahçesinde dolaşıp haz almadan,
Hakikat deryâsına cevher için dalmadan,
Marifet adabını bilsen de bir şey olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Şeriat yolunda kendini adamak, tarikatın manevi ortamında deneyim kazanmak ve hakikat denizine gerçek cevher için dalmak şart olmadan, marifet adabını bilmek tek başına yeterli değildir.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, burada manevi yolculuğun aşamalarını özetler: şeriat, tarikat ve hakikat yolunda sadece bilgi sahibi olmak yetmez; bizzat özünü koymak, deneyimlemek ve içten adanmak gerekir. Marifet, ancak bu uygulamalarla anlam kazanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah yolunda cihad edin; kendi nefisleriniz ve mallarınızla gayret edin." (Tevbe, 9:41)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "İlim, amel ile desteklenmedikçe eksiktir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Bilgi, yalnızca öğrenmekle değil, uygulamakla değer kazanır.

Manevi yolculukta özveri ve fiili çaba vazgeçilmezdir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed Yesevî, Hak yolunda dur dâim,
Dermân ver âşıklara, olsun yolunda kâim,
Âşıkların arzusu, cemâl, cennet-i na'îm,
Aşk olmadan cenneti, cemâli görsen olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed Yesevî, Hak yolunda daima dur ve aşıkları destekle, yolunda kalıcı ol. Âşıkların hedefi Allah'ın cemali ve cennetidir; ama aşk olmadan cenneti ve cemali görmek mümkün değildir.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmet Yesevî, aşkın manevi yolculuktaki merkezi önemini vurgular. Hakikat ve cennet, sadece bilgiden değil, Allah aşkı ve samimi bağlılıktan elde edilir. Âşıkların yolu, aşk ve fedakârlıkla tamamlanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah'ı ve Resûlü'nü sevenler, O'nun yolunda gayret ederler." (Tevbe, 9:119)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Kalbinde Allah aşkı olmayan, Allah'ı göremez." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati ve cenneti görmek için aşk ve bağlılık şarttır.

Manevi yolculuk, hem rehberlik hem de samimi aşk ile anlam kazanır.

Âşıkları desteklemek ve Hak yolunda kalıcı olmak önemlidir.

Hikmet 122 *Yürüse Olmaz!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Aşk davasını güden, âşıklar giryân olur,
Bu dünya gurbetinden, öleyazar, kahrolur.
Şuurunu kaybeder, bağrı da yanık olur,
Hayâ perdesi gidip, onu da dürse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkını takip eden âşıklar, bu dünyadan ayrılınca büyük bir acı ve özlem çeker, kalpleri yanar, hayâ perdesi kalkar ve kendilerini tamamen aşkın esiri olur.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, aşk yolunun şiddetli ve tutkulu bir süreç olduğunu belirtir. Aşkın yoğunluğu, gönül ve beden üzerinde derin etkiler bırakır; kişi kendini aşkın içinde kaybeder. Hayâ perdesi, yani dünyevi utanç ve sınırlamalar da bu yoğun aşk karşısında aşılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah'a ve Resûlü'ne aşırı derecede muhabbet besleyin." (Tevbe, 9:24)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Benim sevgi ve aşkım kalbinde olmayan, beni tanıyamaz." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolculuğu acı ve özlemle birlikte gelir.

Gerçek aşk, dünyaya bağlılığı azaltır ve gönlü Allah'a yöneltir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Dünya eğlencesinden kaçan, vazgeçen kişi,
Başıboş gezer-durur, akar gözünün yaşı,
Âşık olur şaşkınca, yürür hem yaz hem kışı,
Vahşiler gibi çıkıp boşa yürüse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Dünyanın eğlencelerinden uzak duran, onlardan vazgeçen kişi, gözyaşları içinde dolaşır. Aşk yolunda şaşkın bir hâlde yürür; ama rastgele ve düşüncesizce hareket eden kişi, hakikate ulaşamaz.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, aşk yolunda disiplin ve yönün önemini vurgular. Dünya bağlarından uzaklaşmak ve aşk için gözyaşı dökmek gerekir; ama bu çaba, kılavuz ve rehberlik olmadan amacına ulaşmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah yolunda sebat edenler ve sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara, 2:153)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "İmanın ve aşkın yolu rehber ile takip edilmelidir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda gözyaşı ve fedakârlık gerekir.

Rastgele ve düşüncesiz çaba, hakikate ulaşmayı engeller.

---

3. Kıta

Orijinal:
Gece-gündüz gözlerde yaşı pınar eyleyen,
Seherde feryâd edip, aşkın ilan eyleyen,
Bağrın deşip, dövünüp, sonra imdat dileyen,
Böylesi dergâhından ayrılsa doğru olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz gözyaşı döken, seher vakti feryat eden, gönlünü açıp dövünen ve yardım isteyen kişi, dergâhtan yani hakikate giden yoldan ayrılmamalıdır.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada, aşk yolculuğunun yoğun ibadet, feryat ve gönül arınmasıyla mümkün olduğunu anlatır. Hakikatin yolu, bu samimi çabayı ve teslimiyeti gerektirir; kişi bu çabayı bırakırsa yol yarım kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Gözyaşı döken kullarımı severim, tevbe edenleri bağışlarım." (Tahrim, 66:8)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Gözyaşı ile yapılan ibadet, kalbi yumuşatır ve Allah'a yaklaştırır." (İbn Mace)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikate ulaşmak, gece gündüz samimi ibadet ve gözyaşıyla mümkün olur.

Yolculukta sabır ve teslimiyet şarttır; bırakmak, hakikatten uzaklaşmaktır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Gece kalkıp, yürüyüp, durmadan ağlayanlar,
Aşk ateşine yürek, bağrını dağlayanlar,
Rüsvâ olup sırlardan, ma'nâlar anlayanlar.
Halk içre rüsva olup, koşsa, yürüse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Gece uyanıp durmadan ibadet eden, aşk ateşiyle kalbini yakan ve bağrını deşenler, halkın içinde küçük düşse ve rüsva olsalar bile hakikatin sırlarını anlayabilirler; ama bunu yapmadan ilerlemek mümkün değildir.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, manevi yolculukta samimi çabanın ve fedakârlığın şart olduğunu vurgular. Hakikati anlamak, halkın içinde küçük düşmekten çekinmemekle mümkündür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Gözyaşı döken ve Allah'a yönelen kullarımı severim." (Tahrim, 66:8)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Gözyaşı kalbi yumuşatır ve Allah'a yakınlaştırır." (İbn Mace)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculukta fedakârlık ve sabır gereklidir.

Halkın içinde rüsva olmak, hakikati kavramaya engel değildir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Allâh'ı zikreyleyip, yürüyerek ağlayan,
Gözyaşı akıtarak, sular gibi çağlayan,

Tan vakti sersem gibi, sokakları boylayan,
Öyle erden ayrılıp, gitse, yürüse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı zikreden, gözyaşı döken ve sabaha kadar dolaşan kişi, bu yoğun aşk ve ibadet hâlinden ayrılmadan hakikate erişmelidir; aksi takdirde yol yarım kalır.

Açıklama:
Burada aşk ve ibadet, gece ve gündüz devam eden yoğun bir faaliyet olarak betimlenir. Hakikate ulaşmak, sabır ve süreklilik gerektirir; ara verilirse hedef kaybolur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah yolunda gece ve gündüz gayret edenleri mükafatlandırırız." (En'am, 6:162-163)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Gece ibadeti, kalbi temizler ve Allah'a yaklaştırır." (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Süreklilik ve samimiyet, manevi ilerlemenin temelidir.

Gece ibadeti ve aşk, hakikate ulaşmada kritik öneme sahiptir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Tüm âşıklar her zaman durmaz Allâh'ı anar,
Zâhirini bırakıp, bâtında arşı arar.
Tâlibe ayet, hadis, din-i İslam'ı sunar,
Sır sözü câhillere dese, anlatsa olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Manevi âşıklar sürekli Allah'ı anar, zahiri dünyayı bırakıp batında arşı ararlar. Onlar, müride Kur'an ve hadisle dini öğretir; sırları cahillere açıklamazlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, hakiki âşıkların sürekli Allah'la meşgul olduğunu ve hakikati yalnızca anlayabilecek olgun kişilere aktardığını vurgular. Sır, olgunluk ve anlayış gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Biz hikmeti kimseye açıklamayız, anlayacak olana açıklayız." (İsra, 17:39)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "İlim, olgun ve anlayışlı kimselere öğretilir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat sırları, olgun ve anlayışlı kişilerle paylaşılır.

Zahiri ve batini yönler birlikte ilerlemelidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Her nereye giderse aşk pazarını kurdu,
Dünyanın devranını Leylâ Mecnûn da sürdü.
“Ene’l-Hak!” diyen Mansûr, bu uğurda cân verdi.
Vefalı erenlerden yansa, yakınsa olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Her âşık, aşk pazarını kurar; Leylâ-Mecnûn dünyada aşk yolunu sürdürdü. “Ene’l-Hak” diyen Mansûr canını feda etti. Gerçek vefalı erenlerden ayrı düşerse yol yarım kalır.

Açıklama:
Burada tarihî ve tasavvufi örneklerle aşk yolunda fedakârlığın önemi vurgulanır. Erenlerin yolundan ayrılmak, aşk yolculuğunu tamamlamaya engel olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “Allah yolunda canını verenler, gerçek yolculuğu bulur.” (Ali İmran, 3:169)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) “Hak yolunda fedakârlık, gerçek müminin alametidir.” (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvuf yolunda örnekleri takip etmek önemlidir.

Fedakârlık ve vefa, aşk yolculuğunun şartıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Sırdan ma’nâ duymayan yalnız ve bîgânedir,
O âşıklar mekânı sessiz ve virânedir,
Her nereye giderse, evdeki cânânedir,
Geceleri kalkmayıp, âşığım dese olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Sırların anlamını bilmeyen kişi yalnız ve yabancıdır. Hakiki âşıklar sessiz ve tenha yerlerde bulunur. Eve kapanmadan ve gece ibadet etmeden âşık olduğunu söylemek mümkün değildir.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, aşk yolunda yalnızlık, inziva ve gece ibadetinin önemini belirtir. Sırları anlamadan ve içsel çaba göstermeden gerçek aşk olmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah'ı ananlar, geceleri secde eder ve O'na yönelirler." (Müzzemmil, 73:6)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Gece ibadeti kalbi arındırır ve Allah'a yaklaştırır." (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yalnızlık ve inziva, hakiki aşkın vazgeçilmezidir.

Gece ibadeti, aşk yolculuğunun temel unsurudur.

---

9. Kıta

Orijinal:
Cevher için deryâya yüzemezsen dalınmaz,
Mücevher de denizden, dalınmadan alınmaz,
Bir damlaya kanaat etmezsen inci olmaz,
Kanaat edilmeden mey-i şevk içse olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Hakikat cevherini elde etmek için derin denizlere dalmak gerekir; dalmadan mücevher alınmaz. Küçük bir şeyle yetinmezsen hakiki inci elde edemezsin; kanaat göstermeden gerçek aşk meyvesini içmek mümkün değildir.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, sabır, fedakârlık ve kanaatin önemini vurgular. Manevi yolculuk, derin çaba ve doyumsuz bir arayış gerektirir. Küçük ve yüzeysel çabalar hakikate ulaşmak için yetersizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah yolunda gayret edenleri kat kat mükafatlandırırız." (Mücadele, 58:11)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Kanaat eden, hakikate yaklaşmıştır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikate ulaşmak, derin ve samimi çaba gerektirir.

Kanaat ve sabır, manevi yolculukta vazgeçilmezdir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed lâhuttan makamlar tutmayınca,
“Fenâ fi’llâh” makamın aşıp da geçmeyince,
Pîr-i kâmil suyundan bir yudum içmeyince,
“Lî me’allâh” makamın erse, ulaşsa olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, Allah’ın ilahî makamlarından nasip almadan, “Fenâ fi’llâh” (Allah’ta yok olma) mertebesini aşmadan ve kâmil bir pirin manevî ilminden bir yudum tatmadan “Lî me’allâh” (Allah’la bir olma) makamına erişemez.

Açıklama:
Bu kıta, tasavvuf yolunda basamakları vurgular. “Fenâ fi’llâh” makamı, kişinin benliğini tamamen Allah’a feda etmesini ifade eder. Kâmil bir rehberden manevî su (ilmî ve kalbî irşad) almadan son mertebeye ulaşmak mümkün değildir. Manevi yol, basamak basamak geçilmesi gereken bir süreçtir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “O kimseler ki Allah’ı anmakla gönülleri huzur bulur.” (Rad, 13:28)

Sünnet: Peygamber Efendimiz (s.a.v) “Manevi ilerleme, rehber ve irşad ile mümkündür; rehbersiz yol almak sapmalara sebep olur.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvuf yolunda mertebeler sırasıyla alınmalıdır.

Rehbersiz veya temel basamaklar atlanarak son mertebeye ulaşmak mümkün değildir.

Fenâ ve bakiye ulaşmak, pirden irşad ve Allah’a tam teslimiyetle gerçekleşir.

Hikmet 123 *Çıkmaz Olur!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ma’nâsını bilerek, her kim ki; Allâh söyler,
Ma’nâsından habersiz olana sağır olur.
Âşık kullar daima; Allâh zikrini söyler,
Hakk’ı her an zikreder, rikkate nâil olur.

Günümüz Türkçesi:
Kim Allah’ın sözlerinin anlamını bilerek anlar ve yaşarsa, anlamını bilmeyenler için sağır olur.

Âşık kullar sürekli Allah'ı anar, O'nu zikreder ve bu sayede kalpleri yüksek bir olgunluğa, derin bir huzura ulaşır.

Açıklama:
Bu kıta, Allah'ın sözlerini anlamaya ve bilinçle yaşamaya vurgu yapar. Sadece sözleri duymak yeterli değildir; manasını kavramak gerekir. Âşık kullar, Allah'ı sürekli zikreder, kalbi ve ruhu Allah'a yönelir ve bu zikr sayesinde **rikkat** yani ruhî incelik ve olgunluğa erişir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı anın ki, O'nu ananları O da anar." (Bakara, 2/152)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: *"Kalpler ölür, kalpleri diriltin, onları Allah'ı anmakla diriltin."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın sözlerinin manasını anlamadan sadece okumak fayda vermez.

Kalbi diriltmek için Allah'ı sürekli anmak gerekir.

Hakîkî âşık, Allah'ı zikrederken ruhî olgunluğa ulaşır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Hak yâdından, şânından, zerre gâfil olmayan,
Gece-gün, zikr-i Hak'tan asla gâfil olmayan,
Vallâhi malı dünya harâm deyip almayan,
Kabrin içinde o kul, katiyen ölmez olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı, şanını ve yüceliğini asla unutmayan, gece gündüz Allah'ı zikretmekten geri durmayan ve dünyalık malı haram sayıp haksız kazançtan uzak duran kişi, kabirde bile ölmez, ruhu ebedî olarak diridir.

Açıklama:
Burada tasavvufî bir bakış açısıyla, Allah'ı sürekli hatırlayan ve dünya hırsına kapılmayan kişinin ölümü, bir son değil, ruhun devamlılığıdır. Dünya malına aşırı bağlılık, insanı hakikat yolundan alıkoyar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a ve ahiret gününe inanırsa, iyilik yaparsa, Rabbinin kendisine verdiği ödülü alır." (Bakara, 2/277)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: *"Dünya malı ile meşgul olan, kalbi ölür."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ı unutmamak, ruhun ebedî hayatına temel hazırlar.

Dünya malına aşırı düşkünlük, kalbi öldürür.

Hakikî ârif, dünyayı haram ve helal ölçüsüyle değerlendirir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ma’rifet bostanında cânını Hakk’a veren,
Muhabbet meydanında pişip kemâle eren,
Hakikat deryâsından nice cevherler deren,
Dalgıç gibi denizden, dalar ve çıkmaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah bilgisi bahçesinde ruhunu Hakk’a adayan, sevgide olgunlaşan kişi, hakikat denizinde değerli cevherler keşfeder; öyle ki dalgıç gibi derinlere iner ve artık geri çıkmak istemez.

Açıklama:
Bu kıta, tasavvuf yolunun derinliklerine vurgu yapar. Allah aşkıyla olgunlaşan kişi, hakikatleri arar ve buldukça derinleşir. Artık dünyevi bağlar veya yüzeysel hayat ilgisini çekmez; kalbi tamamen manevi derinliktedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İçinizde Allah’ı çok ananlar vardır ki, onlar hem dünyada hem ahirette kurtuluşa ererler.” (Ahzab, 33/41)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: *“Gerçek mümin, Allah’a gönül vermiş olandır.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ruhunu Allah’a adamak, manevi olgunluğa giden yoldur.

Hakikati arayan kişi, dünya işlerine bağlanmaz.

Sevgi ve aşk, kalbi derinliklere taşır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Erenler o denize daldı, çıktı ve battı,
Gece-gündüz durmadan zikr ü evradın yaptı.
Ölmeden cân acısın gördü, zehrini tattı,
Ölüm hazırlığını geriye koymaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Evliya ve erenler, hakikat denizine dalar, bazıları geri çıkamaz, bazıları da batacak kadar

derinleşir; gece gündüz Allah'ı zikreder, ruh acısını görür, manevi sıkıntıları tadıp tecrübe eder. Artık ölüm ve ahiret hazırlığını ertelemez, her an hazırdır.

Açıklama:
Bu kıta, evliya ve mürşidlerin Allah yolundaki fedakârlıklarını anlatır. Manevi olgunluğa ulaşan kişi, ruhsal acılar ve sınavlarla olgunlaşır ve ölümün farkında olarak yaşamını sürdürür. Hazırlık, ertelemeyi kabul etmez; her an ahirete yöneliktir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran, 3/185)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: *"Kendinizi ölümü hatırlayarak hazırlayın; o, dünya hayatının sonudur."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah yolunda sabır ve sürekli zikr, ruhu olgunlaştırır.

Manevi sıkıntılar, hakikati kavramada birer eğitimdir.

Ölüm hazırlığını ertelememek gerekir; ölüm her an gelebilir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Gâfil olmaz Mevlâ'dan, geceleri de tamam,
Helâl rızka tâliptir, asla yemezler harâm.
Bu güzel vasıflarla, derviş olmaktır merâm,
Kul olur kulluğundan, katiyen caymaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah'tan asla gaflet etmeyen, gece ibadetlerini eksiksiz yerine getiren ve sadece helal rızkı talep eden kişi; bu vasıflarla derviş olmanın gerçek amacına ulaşır ve kulluk görevinden asla vazgeçmez.

Açıklama:
Bu kıta, dervişliğin temel niteliklerini açıklar: gaflet etmeme, gece ibadetlerini tamamlama ve helal rızkı arama. Bu vasıflar insanı manevi olgunluğa ve Allah'a yakınlığa taşır; kullukta istikrarlı olmayı sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gecenin bir kısmını namaz kılarak ayakta dur; bu, senin için bir ibadet olarak daha uygundur." (İsra, 17/79)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: *"Helal rızka talip olan kimse bereket görür."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gaflete düşmemek, kulluğun temelidir.

Gece ibadetleri ve helal rızkın peşinden gitmek ruhu besler.

Derviş, bu vasıflarla Allah'a bağlılığını sürdürür.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kul olur, köle olur, kulluk eder Rabb'ine,
Cânını esirgemez Yaradan Hâlık'ına,
Sabr u sebat gösterir, umut besler va'dine,
Cefâsını çekse de âşıklar dönmez olur.

Günümüz Türkçesi:
Kendi nefsini Allah'a tamamen teslim eden, canını O'na esirgemeyen kişi; sabır ve sebatla O'na bağlı kalır, vaad edilen kurtuluşa inanır ve çektiği sıkıntılara rağmen Allah yolundan dönmez.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda gerçek âşık, zorluk ve sıkıntılara katlanır, sabır gösterir ve Allah'a olan bağlılığından vazgeçmez. Bu kıta, fedakârlık ve teslimiyetin önemini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenleri müjdele." (Zümer, 39/10)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: *"Gerçek sabır, sıkıntı ve cefaya rağmen Allah yolundan dönmemektir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kulluk, sabır ve sebat gerektirir.

Allah yolunda fedakârlık, ruhsal olgunluğun ölçüsüdür.

Âşık, zorluklara rağmen yolundan dönmez.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kim ki cefâ çekmedi, âşık olmaz; bil gâfil!
Cefâyı çek, sabreyle, sakın ha olma câhil!
Rıza gösteren kullar, hem âriftir, hem âkil,
Câhiller birbirinden asla ayrılmaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Kim sıkıntı ve cefaya katlanmadıysa gerçek âşık olamaz; sabret ve bilge ol, cahil olma. Allah rızasına razı olan kullar, hem bilge hem de gerçek bilendir; cahiller ise birbirlerinden ayrılmazlar.

Açıklama:
Tasavvufta aşk ve olgunluk, sabır ve cefaya katlanmakla ölçülür. Rıza ile yaşayanlar, hem Allah'ı bilir hem de akıllıdır. Dünyanın cahil ve gaflet sahipleri, hakikati kavrayamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sana sıkıntı ve zorluk geldiğinde sabret, Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara, 2/153)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: *"Âşık, Allah yolunda cefaya katlanan kimsedir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı sabır ve cefaya katlanmayı gerektirir.

Rıza ile yaşamak hem bilgelik hem de hakikati bilmektir.

Dünyaya dalan cahiller hakikati göremez.

---

8. Kıta

Orijinal:
"Kulum!" deyip Hak emrin, eda edip kılmayan,
Kudretini görüp de ders ve ibret almayan,
İmanın ve İslam'ın, kuralların bilmeyen,
Büyük günde kızıl yüz, solar ve kara olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah, "Kulum" dediği kimselere verdiği emirleri yerine getirmeyen, kudretini görüp ders çıkarmayan, iman ve İslam'ın kurallarını bilmeyenler, kıyamet gününde yüzü kızarır, utanç ve karalık içinde olur.

Açıklama:
Bu kıta, Allah'a kullukta ihmalkâr olanları uyarır. Allah'ın emirlerini yerine getirmek, kudretini fark etmek ve iman esaslarını bilmek esastır. Aksi halde ahiret azabı kaçınılmazdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Emrolunduğun gibi dosdoğru ol; Allah'a ve peygamberine itaat et." (Ahzab, 33/21)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: *"Kıyamet günü Allah'a itaatsizlik edenin yüzü kızarır."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın emirlerine itaat etmek hayat kurtarıcıdır.

Kudret ve imanı fark etmek, ders almaya yöneltir.

İhmalkâr kullar ahirette utanır ve sıkıntı çeker.

---

9. Kıta

Orijinal:
Hak yolunun şevki çok, bilene, görenlere,
Korku ile ulaşır önceden ölenlere,
Kolay görünür yolu, dâim yürüyenlere,
Böyle kullar kabirde azabı bilmez olur.

Günümüz Türkçesi:
Hak yoluna yönelenlerin şevki çoktur, daha önce ölenler de korku ile bu yola ulaşmışlardır. Sürekli ve istikrarlı yürüyenler için yol kolay görünür ve bu kullar kabirde azap görmezler.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda istikrar ve devamlılık, zorlukları aşmayı kolaylaştırır. Allah yolunda sürekli yürüyenler, ölüm ve kabir hayatında güven içindedir; azaptan korunurlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda sabredenler, azap görmezler." (Bakara, 2/217)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: *"Allah yolunda devamlı olan kimse azap görmez."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda devamlılık, zorlukları aşmayı kolaylaştırır.

Kabirde azaptan korunmak için sürekli ibadet ve zikr gerekir.

Şevk ve istikrar, hakikati kavramada rehberdir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de; "Allâh!" de yaşın aksın,
Giden ârifân senin, himmetle elin tutsun,
Rahmeti sonsuz Mevlâ sana da rahmet etsin!
Allâh, kulunu asla zararda koymaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, sen de Allah'ı anarak yaşa; erenler ve bilge kişiler sana yardım etsin, Allah'ın sonsuz rahmeti senin üzerine olsun. Allah, kullarını asla zarara uğratmaz.

Açıklama:
Kıta, Hoca Ahmed'e manevi bir dua ve öğüt niteliğindedir. Allah'ı sürekli anmak, erenlerin

yardımı ve Allah'ın rahmeti ile hayatı bereketli kılar. Kullukta samimiyet, her türlü zarardan korur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı ananlar için O'nun rahmeti geniştir." (Zümer, 39/53)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: *"Allah'ı anan kalp, hiçbir zaman zarar görmez."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ı anarak yaşamak ruhu korur ve bereket verir.

Erenlerin yardımı ve himmeti değerlidir.

Samimi kulluk, Allah'ın korumasını sağlar ve zararı engeller.

Hikmet 124 *Pir Hizmetin Kılmadıkça!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar bu yolların engel, elemi çoktur,
Geçse olmaz bu keder pîr hizmetin kılmadıkça.
Yüz bin bela, sıkıntı ve tehlikesi çoktur,
Duysa yetmez bu keder, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, bu manevi yolun engelleri ve sıkıntıları çoktur.
Bunları aşmak, pîr hizmeti yapılmadan mümkün değildir.
Yüz bin türlü bela, sıkıntı ve tehlike vardır;
Dinleseniz de anlamazsınız, pîr hizmeti yapmadan bu kederi aşamazsınız.

Açıklama:
Yesevî, burada tasavvufi yolun zorluğuna dikkat çeker. Bir mürşide bağlı olmadan, yani rehberin manevi terbiyesi olmadan, müridin karşılaşacağı sıkıntılar yalnızca artar ve aşılamaz hâle gelir. Pîr, hem ilim hem de irfan rehberidir; Allah yolunda ilerlemek, onun rehberliği olmadan mümkün değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda olanlar, kendi nefislerini ve şeytanın vesveselerini alt edebilmek için sabretmeli ve rehberlik aramalıdırlar." (Bakara 2:2–3, Ahzab 33:21)

Peygamber Efendimiz (sav) buyuruyor: "Kim bir işte yol göstericiye uyarsa, başarılı olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol yalnızca kişisel gayretle tamamlanamaz; rehberin desteği şarttır.

Sıkıntılar ve imtihanlar, manevi olgunlaşmanın kaçınılmaz bir parçasıdır.

Sabır ve rehberlik, irfan yolunda başarının anahtarıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Şeriatsız tarikat, geçip yükselse olmaz,
Hakikatsiz marifet, yetmek ulaşmak olmaz.
Pîrsiz şevk şarabını içmek ve tatmak olmaz,
Tatsa olmaz elbette, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
Şeriatsız bir tarikatın ilerlemesi mümkün değildir.
Gerçek bilgi (marifet) olmadan, hakikate ulaşmak da mümkün değildir.
Pîrsiz, manevi aşkın tadını almak da mümkün değildir.
Bunları deneseniz de asla başarılı olamazsınız; pîr hizmeti şarttır.

Açıklama:
Burada Yesevî, tasavvuf yolunda hem şeriat (dışsal ibadet ve ahlak) hem hakikat (içsel irfan) birlikteliğinin önemini vurgular. Sadece tarikat ya da sadece bilgi, tek başına yeterli değildir. Ayrıca manevi aşkı tatmak için pîre bağlılık şarttır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Şeriat olmadan ihlas ve ibadetler kabul olmaz." (Bakara 2:2)

"Benim sünnetime bağlı kalın; kim beni bırakırsa sapmış olur." (Hadis-i Şerif, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yükseliş hem şeriat hem hakikat gerektirir.

Rehberlik olmadan manevi aşkın tadına varmak mümkün değildir.

Tecrübe ve rehberlik, irfan yolunun vazgeçilmez unsurlarıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Baş koyup, cândan geçip, bu yola ulaşılır,
İmanın tam olmazsa boşuna dolaşılır,
Tâlipler heves etse, yardım gelmez şaşılır,
Himmet gelse de olmaz, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
Bu manevi yolda başarı, canını ortaya koyana bağlıdır.
İman tam ve samimi değilse, uğraş boşadır.
İstek ve heves gösteren, ancak Allah'tan yardım gelmezse şaşırır.
En büyük gayret ve çaba bile, pîr hizmeti olmadan yeterli olmaz.

Açıklama:
Yesevî, bu kıtada müridin samimiyetini ve imanın önemini vurgular. Manevi yolda sadece istek ve gayret yetmez; rehberin desteği ve Allah'tan yardım şarttır. "Himmet" burada gayret ve niyeti temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda yürüyenleri O (Allah) doğru yola iletir." (Enfal 8:9)

Peygamber Efendimiz: "Her işte niyet önemlidir." (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol samimiyet ve imanla mümkündür.

Gayret tek başına yeterli değildir; rehber ve Allah yardımı şarttır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Ey tâlib-i hakikat! Sen ölmeden öledur,
İyiler ayağının tozu, kiri oladur,
Hak için toprak olup, feyz-i fetih buladur,
Feyiz gelse de olmaz, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
Ey hakikati arayan! Dünya hayatında ölmeden ölmüş gibi ol,
İyi kimselerin ayaklarının tozu, kirliliği seninle olsun,
Hak yolunda toprak gibi ol, feyz ve ilim bul,
Ama bu feyz de pîr hizmeti yapılmadan yetmez.

Açıklama:
"Ölmeden ölmek", nefsin ölümü, dünyaya bağlılığın terk edilmesi anlamındadır. Hak için tevazu ve teslimiyet, mürşidin rehberliğiyle birleştiğinde feyz (manevi irfan) elde edilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı aldatıcıdır; Allah'a ve ahiret hayatına yönelin." (Al-i İmran 3:185)

Peygamberimiz (sav): "Dünya, mü'minin zindanı, kafirin cennetidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsini terbiye etmek ve tevazu, hak yolunda ön şarttır.

Rehber olmadan manevi feyz elde edilemez.

---

9. Kıta

Orijinal:
Hakikat yollarında yüz bin tehlike olur,
Kim belini bağlarsa, gider menzili bulur,
Sır kapısın çalanlar, murada nâil olur,
Murada erilemez, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
Hakikat yolunda sayısız tehlike vardır.
Kendi nefsini disipline eden kişi, hedefe ulaşır.
Sır kapısını çalan (manevi gayret gösteren) kişi muradına erer,
Ama pîr hizmeti yapılmadan bu murad gerçekleşmez.

Açıklama:
Yesevî, irfan yolunda sabır ve disiplinin önemini vurgular. Hakikati anlamak için mürşidin rehberliği şarttır; tek başına gayret yetmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ve sabredenleri müjdele." (Bakara 2:155)

"İlim talep etmek her Müslüman için farzdır." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol sabır ve disiplin gerektirir.

Rehberin yönlendirmesi olmadan hakikate ulaşmak mümkün değildir.

---

10. Kıta

Orijinal:
"Muradıma ereyim" diyen olur uykusuz,
Çoluk-çocuk, ev barktan, şikâyetçi, huzursuz,
Sonunda cemâlini gösterecek kuşkusuz,
Cemâlin görse olmaz, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
"Amacımı gerçekleştireyim" diyen kişi uykusuz kalır,
Aile, ev ve sosyal hayat sıkıntı yaratır,

Ama sonunda Allah'ın cemalini (yüzünü) görecektir.
Ama pîr hizmeti olmadan cemal görmek mümkün değildir.

Açıklama:
Burada Yesevî, manevi yolun zorluklarına dikkat çeker. İrade ve sabırla yol alındığında Allah'ın cemaline ulaşılır, ancak mürşid rehberliği şarttır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim sabrederse ve Allah'a dayanırsa, ona mükafatını veririz." (Nahl 16:96)

Peygamber Efendimiz: "İşlerin en hayırlısı, sabır ve sebat gerektirendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol zorluklarla doludur; sabır ve sebat gerektirir.

Rehberin katkısı olmadan ilahi güzelliğe ulaşmak mümkün değildir.

---

11. Kıta

Orijinal:
"Allâh!" de, cânın çıksın, tende ateşler yansın,
"Hû!" deyip kemiklerin çatır çatır doğransın,
Bağrını deş vücudun al kanlara boyansın,
Kanın aksa da olmaz, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
"Allah!" diye zikret, canın çıksın, bedenin ateşle sınansın,
"Hû!" deyip kemiklerin çatlasın,
Göğsünü deş, kanın aksın,
Ama tüm bu çabalar pîr hizmeti olmadan yetmez.

Açıklama:
Yesevî, burada manevi mücadelenin zorluklarını ve nefsi terbiyede aşırı fedakârlığın önemini vurgular. Ancak en şiddetli çaba bile mürşidsiz fayda vermez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda ölmek şehitliktir." (Al-i İmran 3:169)

Peygamberimiz (sav): "İyilikte en faziletli olanı, Allah yolunda yapılan fedakârlıktır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terbiye etmek, bazen büyük fedakârlık gerektirir.

Rehber olmadan zorlukların üstesinden gelmek mümkün değildir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Bu yola adım atan cândan ve maldan geçer,
Kalpten “Allâh!” diyerek, ciğerlerini deşer,
Ondan sonra sevgili, bakıp kapılar açar,
Kapı açsa da olmaz, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
Bu yola giren kişi canını ve malını feda eder,
Kalpten “Allah!” diyerek gönlünü açar,
Sevgi ve ilahi lütuf kapıları ona açılır,
Ama pîr hizmeti olmadan bu kapılar tam olarak açılmaz.

Açıklama:
Yesevî, maneviyat yolunda cömertlik, fedakârlık ve samimiyetin şart olduğunu vurgular. Ancak mürşidin rehberliği olmadan gerçek hakikate ulaşmak imkânsızdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda malını ve canını harcayanlara büyük mükafat vardır.” (Tevbe 9:111)

Peygamber Efendimiz: “İyilikte rehbersiz yol almak tehlikelidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol ciddiyet, fedakârlık ve samimiyet ister.

Mürşid rehbersiz maneviyatta ilerlemek mümkün değildir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Yüz münacat eyleyip ağlarım sana Rabbim!
Hırs, heva ve benlikten, sen uzak eyle Rabbim!
Lütfedersen keremin tamam eyleyim Rabbim!
Tamam eylemek olmaz, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
Yüzlerce dualar edip sana ağlarım Rabbim!
Hırs, heva ve benlikten beni uzak kıl, Rabbim!
Sen lütfedersen, keremini tamamlayayım Rabbim!
Ama tüm bu çabalar pîr hizmeti olmadan tamamlanamaz.

Açıklama:
Yesevî, burada samimi münacatın (dua ve yakarışın) önemini vurgular. Ancak Allah’a

yönelmenin ve nefsin kötülüklerinden arınmanın tek başına yeterli olmadığını, mürşid rehberliğinin gerekliliğini hatırlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a yönelin ve samimi olun." (Bakara 2:186)

Peygamberimiz (sav): "Bir işte muvaffakiyet için niyet ve rehberlik şarttır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dua ve yakarış önemlidir ama mürşid rehberliği olmadan tam sonuç vermez.

Nefs ve benlikten arınmak, manevi olgunluğun ön şartıdır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Rahmân olan Melik'im, rahmetine râm eyle,
Şimşek gibi himmet kıl, kendine âşık eyle,
Ölenedek sıdkımla kendine sâdık eyle,
Sâdık olsan da olmaz, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
Rahmet sahibi Melik'im, rahmetine boyun eğdir beni,
Hızlı ve güçlü bir ilham ver, kendine aşık kıl,
Ölene kadar sadakatle sana bağlı olayım,
Ama pîr hizmeti olmadan bu sadakat tamamlanmaz.

Açıklama:
Sadakat ve aşkın önemi vurgulanır. Manevi yolculukta, kalbin Allah'a yönelmesi ve rehber eşliğinde aşkın derinleşmesi şarttır. Tek başına niyet ve sadakat yeterli değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ve Allah'a gönülden bağlanın." (Ali İmran 3:31)

Peygamberimiz: "Sevgi ve bağlılık, doğru rehberle olursa fayda verir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk, sadakat ve teslimiyet rehberle anlam kazanır.

Fedakârlık ve bağlılık, mürşid olmadan eksik kalır.

---

15. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed; "Allâh!" demeyip ne yapayım!

Amel yok ağlamayıp, duasız ne yapayım!
Hak'tan korkup duamla ben O'na yakarayım,
Ne yapsa yine olmaz, pîr hizmetin kılmadıkça.

Günümüz Türkçesi:
Ben Hoca Ahmed, "Allah!" demeden ne yapabilirim!
Amel işlememek, ağlamamak, dua etmemek ne işe yarar?
Hak'tan korkup dualarımla O'na yakarıyorum,
Ama tüm bunlar pîr hizmeti olmadan yeterli olmaz.

Açıklama:
Yesevî, burada ibadet ve dua gibi fiillerin önemini hatırlatır, ama bunların rehbersiz veya samimiyetsiz yapılmasının maneviyatta eksik kalacağını vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ameller niyetlere göredir." (Buhari, Müslim)

Peygamberimiz: "İyi ameller rehberliğe tabi olursa tam olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadet ve dua önemlidir, ancak rehber olmadan tam manevî olgunluğa ulaşmak mümkün değildir.

Hak korkusu ve niyet, manevi yolun temelidir.

Hikmet 125 *Âhir Zaman Şeyhleri!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Nafile oruç tutar, kullara şeyhlik satar,
İlmi yok körden beter, âhir zaman şeyhleri.

Günümüz Türkçesi:
Boşuna oruç tutar ve insanlara şeyhlik iddiasında bulunur,
Ama ilmî yetkinliği yoktur; bilgisizdir, âhir zaman şeyhleri böyledir.

Açıklama:
Yesevî, burada sahte mürşidleri eleştirir. Manevi makam ve ibadetle kendini gösteren, fakat ilim ve hakikat bilgisinden yoksun kişiler "âhir zaman şeyhleri" olarak tanımlanır. Bu tip kişiler nefsani maksatla insanları yanlış yönlendirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Bilmeden insanlara şeyhlik ve önderlik yapmayın." (Nisa 4:59)

Peygamber Efendimiz: "Kim ilmi olmadan fetva verirse, ateşe düşer." (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi makam ve ibadet, ilim ve hakikatten ayrı düşünülemez.

İnsanları yönlendirmeden önce gerçek bilgi ve irfana sahip olmak gerekir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Beline kuşak bağlar, kendini adam sanar,
Arasat'ta da ağlar, âhir zaman şeyhleri.

Günümüz Türkçesi:
Kuşak takıp kendini üstün görür,
Ama kıyamet gününde hesaba çekilince ağlar, âhir zaman şeyhleri.

Açıklama:
Burada Yesevî, dış görünüşle maneviyat arasında farkı gösterir. Kendini üstün gören, makam ve simgeye güvenenler, hakikatte hesabını veremez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İnsan yalnızca takva ve ameliyle değer kazanır." (Hucurat 49:13)

Peygamberimiz: "Sizden her kim kendini büyük görürse, Allah ona azap eder." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi kibir tehlikelidir; makam ve simgeler hakikati değiştirmez.

İçsel olgunluk ve takva, dışsal gösterişten önemlidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Başına sarık sarar, ilmi yok neye yarar,
Ok yok yayını çeker, âhir zaman şeyhleri.

Günümüz Türkçesi:
Sarık taksa da, ilmî yetkinliği yoksa neye yarar,
Silahı yoksa oku fırlatamaz; âhir zaman şeyhleri böyledir.

Açıklama:
Yesevî, simgelerle insanları aldatmanın faydasız olduğunu belirtir. Sarık veya dış göstergelerle liderlik iddiası, bilgi ve güce dayanmazsa etkisizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gerçek önderlik ilim ve takvaya dayalı olmalıdır." (Ali İmran 3:79)

Peygamberimiz: "Bir işte liyakat olmadan makam sahibi olan kişi zarar görür." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi makam, bilgi ve liyakat olmadan boş bir unvandır.

Dış görünüş, gerçek güç ve hakikati temsil etmez.

---

4. Kıta

Orijinal:
Alayından al eyler, işlerini bal eyler,
Boş ömrünü yel eyler, âhir zaman şeyhleri.

Günümüz Türkçesi:
Her şeyin alayını yapar, işlerini süsler,
Ama ömrünü boşuna harcar, âhir zaman şeyhleri böyledir.

Açıklama:
Yesevî, sahte mürşidlerin insanların işlerini aldatıcı gösterişle süslediğini, ama kendilerinin ve başkalarının zamanını boşa harcadığını ifade eder. Gerçek rehberlik, hem hakikati hem de insanı doğru yönlendirmeyi gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O insanlar ki, gösteriş için ibadet ederler; Allah onları azaplandırır." (Enam 6:70)

Peygamberimiz (sav): "Amel gösteriş için yapıldığında kabul olmaz." (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi rehberlikte samimiyet esastır; gösterişe dayalı olamaz.

Boş işler, hakikate ulaşmayı engeller.

---

5. Kıta

Orijinal:
Şeyhlik ulu bir baştır, Hakk'a ulaşan iştir,
Aş vermez bağrı taştır, âhir zaman şeyhleri.

Günümüz Türkçesi:
Şeyhlik yüksek bir makamdır; Hak'a ulaşmayı sağlayan iştir,
Ama kalbi sert, merhametsiz kişiler insanlara fayda vermez, âhir zaman şeyhleri böyledir.

Açıklama:
Yesevî, makamın sorumluluk gerektirdiğini ve gerçek rehberliğin sadece makamla değil, ilim, ihlas ve merhametle mümkün olduğunu vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Müminler için örnek ve rehber olun." (Ahzab 33:21)

Peygamberimiz (sav): "Müminlerin en hayırlısı, onları en iyi yönlendirenidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi makamın sorumluluğu büyüktür; kalp taşlaşırsa fayda vermez.

Rehberlik, merhamet ve hakikate dayalı olmalıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Miskin Ahmed nerdesin, Hak yolda ne edersin?
İlmin yok ne hâldesin, âhir zaman şeyhleri.

Günümüz Türkçesi:
Miskin Ahmed, neredesin, Hak yolunda ne yapıyorsun?
İlmin yoksa ne işin var, âhir zaman şeyhleri böyledir.

Açıklama:
Yesevî, sahte mürşidleri ve ilimsiz liderleri eleştirir. Gerçek mürşid, hem Hak yolunu bilmeli hem de insanlara faydalı olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim ilim sahibi olmadan insanları yol gösterirse, sapar ve zarar verir." (Nisa 4:59)

Peygamberimiz (sav): "İlimsizin liderliği tehlikelidir." (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculukta rehberin ilim ve takvası şarttır.

Bilgisiz liderler, Hak yolunda hem kendilerini hem başkalarını saptırır.

Hikmet 126 *Keşf u Kerâmet!*

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbet sokağını gezip tozan ârifler,
İyi tanır ve bilir, sâdıkların hâlini.
İrade silahını kuşanınca ârifler,
Def eder mazarratın her türlü elemini.

Günümüz Türkçesi:
Aşk ve muhabbet yolunu gezen ârifler (evliya),
Sadıkların halini iyi bilir ve anlar.
İradelerini disipline edince ârifler,
Her türlü sıkıntı ve zararı ortadan kaldırır.

Açıklama:
Yesevî, irfan sahibi olanların hem Allah'a hem de insanlara hâkim olduğunu vurgular. Muhabbet yolunda olgunlaşmış ârifler, iradelerini kullanarak manevi ve dünyevi zararları def edebilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a ve Resulüne itaat edenler, huzura erişir." (Nisa 4:59)

Peygamberimiz: "Allah yolunda iradesini disipline eden kişi başarılı olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunluk, irade ve bilinçle desteklenmelidir.

Âriflerin tecrübeleri ve irfanı, sıkıntılardan korunmada rehberlik eder.

2. Kıta

Orijinal:
Öyle âşık ayağın tutsa, başına koysa,
Her şey nefs ü hevanın kalksa gözünü oysa,
Şevk şarabını içip, ta ki ruhuyla kansa,
Hiç dilinden bırakmaz tövbe, pişmanlığını.

Günümüz Türkçesi:
Öylesine âşık ki, ayağı sabit ve kararlı, başını koysa,
Her türlü nefs ve heva etkisi yok olur, gözünü alır.

Manevi aşkın tadını ruhuyla hisseder,
Dilinden tövbe ve pişmanlığı hiç düşürmez.

Açıklama:
Burada aşkın ve şevk şarabının (manevi coşkunun) etkisiyle nefsi terbiye eden müridin hali anlatılır. Gerçek aşk, nefsin etkilerini yok eder ve sürekli tövbe ile birleşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbinin zikri ile kalpler huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Peygamberimiz: "Tövbe eden kişi her zaman Allah'a yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk, nefsi terbiye etmede etkilidir.

Sürekli tövbe ve pişmanlık, ruhun olgunlaşmasında gereklidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Yolun sırrını bulup, kalp gözleri açılan,
Olgun başaklar gibi ayakaltı saçılan,
Gül yaprakları gibi, sararıp da dökülen,
Eremez o kulların zaaf, melâmetine.

Günümüz Türkçesi:
Hakikat yolunun sırrını bulup kalp gözü açılanlar,
Olgun başaklar gibi mütevazı ve alçakgönüllü olur,
Gül yaprağı gibi sararıp dökülürler,
Ama onların zaafı ve eksikliği, melamet (tevazu) yoluna zarar vermez.

Açıklama:
Yesevî, olgunlaşmış evliyaların tevazu ve alçakgönüllülüğünü tasvir eder. Gerçek müridler nefsin zaaflarını kontrol altında tutar ve tevazu içinde yaşar; bu onların manevi ilerlemesini engellemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Alçakgönüllülükle yürüyenler, Allah katında değerlidir." (Furkan 25:63)

Peygamberimiz: "Müminlerin en hayırlısı, en alçakgönüllü olanıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunluk tevazu ve alçakgönüllülükle pekişir.

Zaaf ve eksiklikler, doğru rehberlik ve melametle engellenebilir.

4. Kıta

Orijinal:
Sûfî, gerek kalbini eylese sâfi hâli,
İbâdetle olurdu Bişr-i Hafî misâli.
Sonra olur vadinde, sözlerinde vefâlı,
Şüphesiz herkes görür, keşf u kerâmetini.

Günümüz Türkçesi:
Sûfî, kalbini saf ve temiz tutmalıdır,
Bişr-i Hafî gibi ibadetle olgunlaşır.
Daha sonra vadide ve sözlerinde vefalı olur,
Herkes onun manevi keşif ve kerametini görür.

Açıklama:
Yesevî, kalbin temizliği ve ibadetle olgunlaşmanın önemini vurgular. Saf kalpli müridler, sözlerinde ve davranışlarında vefalıdır ve ilahi lütuf ile keramet gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Peygamberimiz: "Samimi kul, söz ve amellerinde dürüst ve vefalı olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalbin temizliği ve ibadet, manevi olgunluğun temelidir.

Gerçek mürid, sözünde ve davranışında vefalı olur; keramet görülebilir.

---

5. Kıta

Orijinal:
"Ricâlün, lâ tülhihim" deyip söyledi Allâh!
O kul ki olur ayrı, masivadan gayru'llâh.
Her nefeste zikredip, gönlü dolar hubbu'llâh,
Bulur her zaman gavslar, gavsın celâletini.

Günümüz Türkçesi:
"Onları aldatmayın" diye Allah buyurdu.
O kişi Allah'tan gayrıyla meşgul olmaz,
Her nefeste Allah'ı anar, gönlü O'nun sevgisiyle dolar,
Ve her zaman büyük mürşidlerin (gavsların) yüksek makamını bulur.

Açıklama:
Yesevî, müridin sadece Allah'a yönelmesini ve O'nun sevgisiyle dolmasını vurgular. Masivaya (yaratılmışlara) bağlanmak yerine, Allah'ı hatırlamak gerçek olgunluğun göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'tan başka dost edinmeyin; O'na tevekkül edin." (Bakara 2:257)

Peygamberimiz: "Kalbini Allah'tan başka şeye bağlayan zarara uğrar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Her nefeste Allah'ı anmak, kalbi O'na bağlamak gerekir.

Manevi yüksek mertebeler, rehberin yardımı ve Allah sevgisi ile elde edilir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kabir içinde mürit eğer bir makam tutsa,
Dervişliğinde kırk dört makamı birden geçse,
"Şeyhim!" deyip ortaya çıkıp ateşler yutsa,
Çilesiz bulmaz imân, zevk u halâvetini.

Günümüz Türkçesi:
Mürit kabirde bir makamda kalsa,
Dervişliğinde kırk dört makamı birden geçse bile,
"Şeyhim!" diyerek ortaya çıkıp büyük sıkıntılar çekse,
Çile çekmeden iman, zevk ve manevi lezzeti bulamaz.

Açıklama:
Yesevî, manevi makamın zahmetsiz kazanılamayacağını ifade eder. Çile ve sabır, iman ve ruhî zevk için zorunludur; rehbersiz veya zahmetsiz yol alınamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda sabredenler mükafatlandırılır." (Bakara 2:155–157)

Peygamberimiz: "Manevi olgunluk çile ve sabırla elde edilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi zevk ve iman, zahmetsiz kazanılmaz.

Rehber ve sabır, ruhî olgunluğun temelidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Artık vakit geldi de geçti bile habersiz,
Çekinsen bile koymaz, içirir nice sensiz,
Vah! Yazık imânında tehlike büyük, densiz!
Kurtuluşun yok senin vermeden emâneti.

Günümüz Türkçesi:
Zaman farkında olmadan geçip gitmiştir,
Ne kadar çekinse de doğru yola yönlendirilmez,
Vah! İmanın tehlikede, dikkat et!
Kurtuluş yoktur, pîrin emanetini almadan.

Açıklama:
Yesevî, rehbersiz veya uyarısız manevi yolculuğun tehlikesini anlatır. Pîrin rehberliği olmadan iman ve kurtuluş tam olmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a yönelmeden kimse kurtuluşa ermez." (Ali İmran 3:102)

Peygamberimiz: "Her işte rehberlikten ayrılan sapar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculukta rehberin rolü kritiktir.

İman ve kurtuluş, emanet (pîr rehberliği) olmadan eksik kalır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed, ten gözü âmâ oldu, yol şaştı,
Tâliplerin sohbetten ayrıldı, uzak kaçtı.
İhtiyarlayıp, çöktü, hak yolda aklı şaştı,
Seherle varsa görmez körün feragatini.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, gözleri kör oldu, yolunu şaşırdı,
Talebeler sohbetten ayrıldı ve uzaklaştı.
Yaşlanıp yoruldu, Hak yolunda aklı şaştı,
Seher vakti bile, körün fedakârlığını göremez.

Açıklama:
Yesevî burada müridin fedakârlığının ve rehbersiz kalmanın sonucunu gösterir. Gerçek fedakârlık ve anlayış, rehberliğin ve sürekli ilmin desteği ile mümkündür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda yolunu şaşıranlara doğru yolu gösterin." (Nahl 16:125)

Peygamberimiz: "Rehbersiz kalmak, ilimde ve maneviyatta kayba yol açar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculuk rehbersiz zor ve tehlikelidir.

Fedakârlık ve sabır, rehber ve ilimle birleşmelidir.

Hikmet 127 *Kirlenmez O.*

---

1. Kıta

Orijinal:
Eşsiz bu tarikatın sonu nerdedir?
Dostlarım aramızda dolaşıyor mu?
Şayet gezseydi, olmazdı âşıklarda,
Nice yollar kirlenir, yerini kirletmez o.

Günümüz Türkçesi:
Bu eşsiz tarikatın nihai amacı neredедir?
Dostlarım aramızda dolaşıyor mu?
Eğer doğru bir şekilde gezseydi, âşıkların üzerinde kirlenmezdi,
Yollar kirlenir ama asıl hakikatin yerini kirletmez.

Açıklama:
Yesevî, tarikatın hakikati ve mürşidin rehberliği olmadan yolun kirlenebileceğini ifade eder. Hakikatin özü temiz kalır, fakat mürşidsiz yolculuk sıkıntılarla doludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ve Allah yolunda dosdoğru olun." (Nisa 4:135)

Peygamberimiz: "Rehbersiz yolculuk, sapmaya yol açar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tarikat ve hakikat rehberliği olmadan manevi yol tehlikelidir.

Hakikat daima temiz kalır, mürşid ve yol sabır ister.

---

2. Kıta

Orijinal:
O yiğidin gülü o şeriattır,
Meyvası tatlı, lokması tarikattır.
Kim kulunun kulu olsa bu hakikattır.
Kaf dağını yutsa da esnemez o.

Günümüz Türkçesi:
O yiğidin gülü şeriattır,
Meyvesi tatlı, tarikatı lokmadır.
Kim kuluna bağlı olursa, işte bu hakikattir.
Kaf Dağı kadar engel olsa da yılmaz o.

Açıklama:
Yesevî, şeriatın tarikatın temeli olduğunu, tarikatın meyvesinin ise hakikate ulaşmak olduğunu vurgular. Sadakat ve teslimiyet, manevi yolun olmazsa olmazıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a ve Resulüne itaat edin." (Nisa 4:59)

Peygamberimiz: "Sadakat ve teslimiyet, maneviyatın anahtarıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeriat, tarikatın temeli ve rehberidir.

Sadakat, hakikate ulaşmanın şartıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Eserini söyledi, gitti âşıklar,
İsteyerek oldu ona sâdıklar,
Erlik diye söylemedi lâyıklar,
Gördüğünü görür ama söylemez o.

Günümüz Türkçesi:
Mürşid eserini söyledi ve âşıklar uzaklaştı,
Sadık olanlar gönüllü olarak ona bağlandı,
Hakikat olarak ifade etmedi, layık olanlar anladı,
Gördüklerini anlar ama söylemez.

Açıklama:
Yesevî, mürşidin sırları açıklamak yerine sadece yol gösterdiğini ifade eder. Gerçek olgunluk, sadakatle ve gönüllü bağlılıkla elde edilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, doğru yolda olur." (Nisa 4:59)

Peygamberimiz: "Hikmet, yalnızca anlayana verilendir." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşidin rehberliği ve öğretileri, yalnızca sadık ve layık olanlara fayda verir.

Hakikat gizlidir, gönüllü bağlılık gerekir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Söz dilde ise, içerde olmaz lezzet,
İçi kuru olsa, orada olmaz lezzet.
Niceleri arzular; der ki nasip et,
İddialı ma'nâsın, arayıp da bulmaz o.

Günümüz Türkçesi:
Söz sadece dildeyse içsel bir tat vermez,
İçin kuruysa hakikati tadamazsın.
Birçok kişi arzu eder, "Nasip et" der,
Ama iddialı olan anlamı, arayıp da bulamaz.

Açıklama:
Yesevî, maneviyatın içtenlik ve samimiyetle elde edildiğini söyler. Sadece söz söylemek veya gösteriş yapmak, hakikati kazandırmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ameller niyetlere göredir." (Buhari, Müslim)

Peygamberimiz: "Samimiyetsiz söz ve ibadet, fayda vermez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati içselleştirmek gerekir, sadece söz yeterli değildir.

Samimiyet, manevi yolun temelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Organların derdinden dil geçmedikçe,
"Mûtû kable en temûtû." olmadıkça,

Zâhirinde ten gözünü yummadıkça,
Bâtında da kalp gözüyle görülmez o.

Günümüz Türkçesi:
Organlar sıkıntı çekmeden, dil bunu dile getirmedikçe,
“Ölmeden önce ölün” anlayışı gerçekleşmeden,
Dıştan gözünü kapatmadan,
İçte kalp gözüyle de hakikat görülemez.

Açıklama:
Yesevî, manevi ölüme (nefsin ölümü) ulaşmadan hakikati görmek mümkün olmadığını anlatır. Bedensel disiplin ve içsel farkındalık şarttır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Al-i İmran 3:185)

Peygamberimiz: “Dünyada ölmeden önce ölmek, nefsi terbiye etmektir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsin ölümü ve içsel disiplin, hakikati görmek için gereklidir.

Bedensel ve ruhsal çaba şarttır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Sabırsızın ulaşması kolay değildir.
Ham, acı meyve yutmak değildir.
Bu yol üzre, dertli şaşkın olmadıkça,
Kuru odun yanmadan alevlenmez o.

Günümüz Türkçesi:
Sabırsız kişiler bu yolda kolayca ilerleyemez.
Manevi olgunluk, tatlı değil acı ve zahmetlidir.
Bu yolda dertli ve şaşkın olunmadan,
Kuru odun alev almadığı gibi ruh da yanmaz.

Açıklama:
Yesevî, sabır ve dertli olmanın manevi ilerlemede zorunlu olduğunu belirtir. Sıkıntılar olmadan hakikat alevi yanmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Sabredenler mükafatlandırılır.” (Bakara 2:155–157)

Peygamberimiz: “Manevi olgunluk, sabır ve sıkıntıyla kazanılır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sabır ve dert, manevi yolun vazgeçilmezidir.

Zahmet ve sıkıntı olmadan ruh alevlenmez, olgunlaşmaz.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sıkılarak yansın şimdi,
İçin dışın ham kalmasın, pişsin şimdi.
Dostlarım sözünü bana söylesin şimdi,
Yoksa marifetini ele vermez o.

Günümüz Türkçesi:
Kul Hoca Ahmed şimdi sıkılsın ve yansın,
İçi de dışı da ham kalmasın, olgunlaşsın.
Dostlarım bana hakikat sözünü söylesin,
Aksi takdirde marifet kendini açmaz.

Açıklama:

Yesevî burada kendi nefsini ateşe atar gibi disiplin altına almaktan bahseder — "yanmak" mecazîdir.

Manevi olgunluk, acı çekmek, pişmek ve arınmakla olur.

Hakikate ermek için mürşid ile sohbet, dost meclisi ve sır alışverişi gereklidir.

Marifet (manevi bilgelik) herkese açılmaz; ancak olgunlaşmış kalplere verilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara 2:153)
→ Sabrın ateşinde pişmek, nefs terbiyesi ile olgunlaşmak.

"Kalpler yalnızca Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 13:28)
→ Marifet, sadece zikredilmiş ve arınmış kalpte tecelli eder.

Hadis: "Allah bir kulunu severse, onun kalbine hikmet koyar."
→ Hikmet yani marifet, sadece olgunlaşmış kalbe verilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculuk acı çekmeden ve nefsle mücadele etmeden olmaz.

Hakikat bilgisi (marifet), olgunlaşmış ve pişmiş kalbe açılır.

Manevi sırlar sadece ehline verilir; her gönül taşıyamaz.

Gerçek ilerleme, içsel dönüşüm ve nefsi ateşten geçirerek gerçekleşir.

Hikmet 128 *Gam Deme!*

1. Kıta

Orijinal:
Dem bu demdir, başka demi dem deme.
Dünyadan gamsız geçersin gam deme.

Günümüz Türkçesi:
Anın kıymeti, anın kendisidir; başka zamanı an demeye kalkma.
Dünya hayatını kaygısız geçirsen bile, endişesiz olduğunu sanma.

Açıklama:
Yesevî, insanı "anda olma"ya çağırır. Hakikat ve bilinçli yaşam, mevcut zamanı doğru idrak etmekle mümkündür. Dünya geçici olduğu için endişesizlik yanıltıcı olabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır. Artık sizden her kim ahirette başarılı olursa, işte o kurtuluşa ermiştir." (Al-i İmran 3:185)

Peygamberimiz: "İnsanlar için en hayırlı amel, şimdi yapılanıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Her anın kıymetini bil; zamanın farkında ol.

Dünya geçicidir, gaflete kapılma.

---

2. Kıta

Orijinal:
Yanmasa cân u gönlün, hem kemiğin,
Gözyaşının akmasından nem deme.

Günümüz Türkçesi:
Ruhun ve bedenin yanıp arınmadan,
Gözyaşı akıyor diye manevi olgunluk sanma.

Açıklama:
Yesevî, sadece gözyaşı dökmenin veya ibadet yapmanın yeterli olmadığını vurgular. Gerçek arınma, kalbin ve ruhun yanmasıyla olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Peygamberimiz: “Allah için ağlamak, nefsin arınmasıyla mümkündür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dışsal ibadet veya gösteriş, hakikati kazandırmaz.

İçsel arınma ve ruhun yanması esas olmalıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Kahkahayla gülse, ağlasa âşık,
Rahat yüzün görüp de gamsız deme.

Günümüz Türkçesi:
Âşık gülse veya ağlasa, yüzü rahat görünse de,
Dış görünüşe bakıp gamsız olduğunu sanma.

Açıklama:
Manevi olgunluk, dış görünüşten anlaşılmaz. Âşık, kalpte derin bir dert ve aşk taşır, yüzü bunu yansıtmayabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah, kalplerinizi ve amellerinizi en iyi bilendir.” (Muhammed 47:19)

Peygamberimiz: “Gönül, dış görünüşten daha önemlidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsanları dış görünüşlerine göre yargılama.

Hakikati kalpte ara; görünüş aldatıcıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Aslın, neslin, erlik suyu damlası,
Çöpü görsen, özünden eksik deme.

Günümüz Türkçesi:
Aslın ve soyun özü, erlik (olgunluk) damlasıdır;
Dıştaki çöp ve kusurları görsen bile, özün eksik olduğunu sanma.

Açıklama:
Yesevî, insanın değerinin esasen özü ve erdeminde olduğunu vurgular. Dış kusurlar veya eksikler, özün gerçek değerini azaltmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İnsan için en değerli olan takva ve kalbin temizliğidir.” (Hucurat 49:13)

Peygamberimiz: “Kalpteki iyilik, dış görünüşten üstündür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsanları ve kendini değerlendirirken özüne bak.

Dış görünüş aldatıcıdır, gerçek değer içtedir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Âdemoğlu, zerre ma’nâsız kalsa,
Sen onu adam görüp, adam deme.

Günümüz Türkçesi:
Bir insan özde anlam ve erdem taşımıyorsa,
Dış görünüşe bakıp onu insan veya olgun sanma.

Açıklama:
Hakikat ve insan olmanın ölçüsü, manevi ve ahlaki değerlerdir. Yüzeysel veya boşluk içinde olan insan, gerçek anlamda olgun değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah katında en değerli olan takva ve imanıdır.” (Hucurat 49:13)

Peygamberimiz: “Değerli olan kişi, kalbi ve ameliyle değerlidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan olmanın ölçüsü, öz ve maneviyattadır.

Dış görünüşe aldanma.

---

6. Kıta

Orijinal:
Duymasa ma’nâ sırrı adam değil,
Sen onun suretini görüp, mahrem deme.

Günümüz Türkçesi:
Sırların manasını bilmeyen kişi gerçek insan değildir;
Sadece suretine bakıp, mahrem olduğunu sanma.

Açıklama:
Yesevî, manevi olgunluk için sırları anlamanın şart olduğunu vurgular. Sır ve hikmet bilgisini kavramayan kişi, görünüşte ne kadar "olgun" görünse de hakikatle ilgisizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İlim ve hikmet, Allah'tan bir nurdur." (Nisa 4:113)

Peygamberimiz: "Hikmeti yalnızca anlayan fayda görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati anlamadan insanı olgun sanma.

Sır ve manayı bilmek, hakikatin ölçüsüdür.

---

7. Kıta

Orijinal:
Yürekte olmazsa yüz dert yarası,
Sakın, kaç onu hem-dem deme.

Günümüz Türkçesi:
Kalpte dert ve aşk yoksa, yüzündeki yara ve sıkıntıya bakıp,
Onu gerçek dost veya hem-dem sanma.

Açıklama:
Yesevî, dışsal belirtilere bakarak insanı değerlendirmemeyi öğütler. Gerçek dost ve olgun kişi, kalpteki manevi derinliğiyle tanınır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kalpleri en iyi bilendir." (Muhammed 47:19)

Peygamberimiz: "Kalpteki iman ve ihlas, insanın gerçek ölçüsüdür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsanları dış görünüşlerine göre yargılama.

Manevi derinlik, gerçek olgunluğun göstergesidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Değse sana bir fânînin hançeri,
Cân verir, cânân merhem verir deme.

Günümüz Türkçesi:
Eğer bir ölümlünün hançeri sana değerse,
Canın verir ve sevgili sana şifa verir diye aldanma.

Açıklama:
Yesevî, dünya ve insanlar aracılığıyla gelen acılara veya yardımlara aldanmamayı öğütler. Gerçek şifa ve can, yalnızca Allah'tandır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Şifa veren yalnızca Allah'tır." (En'am 6:17)

Peygamberimiz: "Her yardım ve şifa Allah'tandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan ve dünya aracılığıyla gelen yardımın hakikati Allah'tan geldiğini unutma.

Görünüşe aldanma, hakikate odaklan.

---

9. Kıta

Orijinal:
Dostlar! Divâne değildir her kişi,
"İzz ü câh"tan geçmezse âdem deme.

Günümüz Türkçesi:
Dostlar! Herkes gerçek divâne (Allah aşkıyla çılgın) değildir;
İzzet ve şöhret peşinden geçmeyen kişiyi olgun insan sanma.

Açıklama:
Yesevî, gerçek olgunluğun ve aşkın ölçüsünün dünyevi unvan veya makam olmadığını vurgular. Hakiki âşık, dünya süslerine kapılmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir." (Ankebut 29:64)

Peygamberimiz: "Dünya sevgisi ile kalbi dolan, Allah'a yakın olamaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek olgunluk ve aşk, dünya hırsıyla ölçülmez.

İnsanları dış etiketleriyle değerlendirme.

---

10. Kıta

Orijinal:
Deryâ üzerinde yürümüş hası,
“Hayy Hû!” diyene sağlam deme.

Günümüz Türkçesi:
Deniz üzerinde yürümüş gerçek kişi bile,
“Hayy Hû!” (Allah’ın varlığını zikreden) kişiye tam güvenme.

Açıklama:
Yesevî, ruhsal yetkinlik ve deneyimle birlikte her müridin hakiki Allah bilinci ve tevazusuna sahip olmadığını hatırlatır. Hakikati anlayan kişi, kendi sınırlarını bilir ve başkalarına temkinle yaklaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Ey iman edenler! Allah’a ve Resulüne itaat edin; şüpheye düşmeyin.” (Nisa 4:59)

Peygamberimiz: “Her bilge kişi her konuda güvenilir değildir; ölçüyü bilmek gerekir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tecrübe tek başına yeterli değildir; hakikate ulaşmak tevazu ve bilinçle olur.

İnsanlara tam güvenmeden önce kalp ve niyetini bilmek gerekir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Ey Ahmed! Ganimet bil her nefesi,
Yârsız geçen bu demi, demdir deme.

Günümüz Türkçesi:
Ey Ahmed! Her nefesi değerli bir ganimet olarak bil,
Sevgisiz geçen zamanı, sıradan zaman sanma.

Açıklama:
Yesevî, her anın kıymetini bilmenin önemini vurgular. Zamanın değeri, onun Allah’a yönelme ve aşk ile geçirilmesiyle ölçülür; sevgisiz veya maneviyatsız geçen an, sıradan değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Zamanın kıymetini bil; insan zarara uğrar.” (Asr 103:1–3)

Peygamberimiz: “Her anınızı Allah için değerlendirin; boşuna geçmesin.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Her nefes, manevi bir fırsattır.

Zamanın değeri, Allah'a yönelme ve aşk ile ölçülür.

Hayatı boş ve sevgisiz geçirme.

Hikmet 129 *Kurbân Eyler!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbetsiz kişiden her kim kaçsa,
Ârifler sohbetinde gönül eyler.
Yansa, yolunda gözlerinden yaş aksa,
Subhân Allâh, arş üstünde konuk eyler.

Günümüz Türkçesi:
Sevgisiz, muhabbetten yoksun kişiden uzak duran kimse,
Âriflerin sohbetinde huzur bulur.
Allah yolunda yanıp gözyaşı dökerse,
Allah, onu Arş'ın yanında misafir eder.

Açıklama:
Bu kıta, hakiki muhabbetin ve gönül bağının İslam tasavvufunda en esaslı değer olduğunu ifade eder. Kalbinde sevgi olmayan, Allah aşkı taşımayan kimse, manevi sohbetten nasipsizdir. Aşk ateşiyle yananın gözyaşı ilahi yakınlığın işaretidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kalbi temiz olanı kendine yaklaştırır." (Hadis)

"Rabbinin adını zikret ve bütün varlığınla O'na yönel." (Müzzemmil 73:8)

"Müminler birbirini sevmedikçe iman etmiş sayılmaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalpte muhabbet yoksa yol yoktur.

Ârifler sohbeti kalbi diriltir.

Allah için ağlamak, kulun Arş'a yakınlığının işaretidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
“Kulum!” deyip, yananları sever Allâh.
Hak gösterir cemâlini vallâh, billâh.
Nere gitse tesbihleri “Şey’en li’llâh!”
Her ne bulsa Hak yolunda ihsân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Allah, aşk ateşiyle yanan kullarını sever.
Onlara cemalini (güzelliğini, yakınlığını) gösterir.
Nereye gitseler “Şey’en lillah” (Allah rızası için) derler.
Buldukları her nimeti Allah yolunda dağıtırlar.

Açıklama:
Bu kıta, Allah’ın sevdiği kulların özelliklerini tasvir eder:

Allah aşkıyla yanan,

Zikri dilinden düşürmeyen,

Her nimetin Allah’tan olduğunu bilen,

Elindekini Hak için infak eden...

Bu hâle ulaşanların kalbi dünya sevgisinden arınmıştır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah, ihsan edenleri sever.” (Bakara 2:195)

“Allah aşkıyla ağlayan göze cehennem dokunmaz.” (Hadis)

“Kim Allah için verirse, Allah için alırsa imanını tamamlar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı gönlü temizler.

Gerçek mümin her şeyini Allah için verir.

Cemalullah’a yakınlık ihlas ve ihsan iledir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Zâkir olup, zikreylese, gelir nidâ,
Lain şeytan yetmiş fersah olur cüdâ,
Derdi olsa, Hak derdine verir devâ,
Öyle kulu kendi arar, cânân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Kul zikreden bir zâkir olsa, ona ilahi nida gelir.
Lanetli şeytan ondan yetmiş fersah uzaklaşır.
Derdinin ilacını Allah verir.
Böyle bir kulu Allah bizzat arar ve sevdiğine dost eder.

Açıklama:
Zikir, kalbi Allah'a bağlayan ruhsal bir bağdır. Hakiki zikrin nuru şeytanı uzaklaştırır. Derdi olanın derdine Allah şifa verir. En büyük mertebe, Allah'ın kulunu aramasıdır. Bu, ilahi yakınlığın nihai derecesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Beni zikrediniz ki ben de sizi zikredeyim." (Bakara 2:152)

"Zikir yapılan yere şeytan yaklaşamaz." (Hadis)

"Allah, kendisine yaklaşan kulunu sever." (Hadis-i Kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir, manevi koruma sağlar.

Dertlerin devasını Allah verir.

Allah'ın sevgisini kazanmak zikrullah ve ihlasladır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Hak uyarır, seherlerde kan ağlatır,
Uykusunu giderir, kendine bel bağlatır,
Devâsız dertler verip, için için çağlatır.
Dünyada ağlayanı, orada sultân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Allah seher vakitlerinde kulunu uyarır, gözyaşı döktürür.
Uykuyu ondan alır, kul da Ona dayanır.
İçinden içinden inleten dertler verir.
Dünyada ağlayan kulunu ahirette sultan yapar.

Açıklama:
Seherde uyanıp ağlamak nefsi terbiye eder, ruhu arındırır.
Allah dert verir ama aslında kulunu kendine çeker.
Kur'an'ın "Allah sabredenlerle beraberdir" müjdesi burada zuhur eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Seherlerde istiğfar ederlerdi." (Zâriyât 51:18)

“Allah kulunu sevdi mi, onu musibetle sınar.” (Hadis)

“Allah kalbi kırıklarla beraberdir.” (Hadis-i kudsi / mânâ)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher gözyaşı büyük bir rahmettir.

Dünya derdi, ahirette sultanlıktır.

Allah’ın dert vermesi manevi yükseltmedir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Hak âşığı olan kullar bîdâr olur,
Cennet değil arzuları didâr olur,
Çoluk-çocuk, evden- barktan bizâr olur,
İsmail gibi cânını kurbân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın gerçek âşıkları uyanık olur.
Onların arzusu cennet değil, Allah’ın cemalini görmektir.
Çoluk çocuk, dünya düzeni onlara ağır gelir.
İsmail gibi canlarını bile Allah için kurban ederler.

Açıklama:
Burada anlatılan maksat, dünyayı terk değil; kalbin dünyadan bağı kopmasıdır.
Cennet bile âşık için bir perdedir; o Allah’ın rızasını ister.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İbrahim rüyasında oğlunu kurban etmek istedi.” (Saffat 37:102–107)

Hadis: “Cenneti değil, Allah’ın cemalini isteyen kullar vardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşk Allah’tadır.

Cennet bile hedef değil; cemalullah esastır.

Dünya bağı çözülmedikçe kalp özgürleşmez.

---

6. Kıta

Orijinal:
Şeyhim diye, başkaldıran Hakk’a rakîb,
Benlik güden Sübhân’ıma olmaz habib,

Uykusuzken dertsizlere kim ki tabib,
Bu dünyayı mü’minlere zindan eyler.

Günümüz Türkçesi:
Şeyh olduğunu iddia edip Allah’a rakip olan,
Benlik taslayan, Allah’ın sevgilisi olamaz.
Gece uyanık olup hiç dert duymayanın hâline kim çare olur?
Allah bu dünyayı müminlere zindan kılar.

Açıklama:
Gerçek şeyh benlik sahibi değildir.
Allah’a rakip gibi davranan, üstünlük taslayan sahte şeyhtir.
Mümin için dünya bir imtihan alanıdır; rahat yeri değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kalbinde zerre kadar kibir olan cennete giremez.” (Hadis)

“Dünya müminin zindanı, kâfirin cennetidir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvufta kibir en büyük perdedir.

Gerçek şeyh tevazu sahibidir.

Mümin dünyada rahat değil, imtihan bekler.

---

7. Kıta

Orijinal:
Ey mü’minler! İbâdete aldanmayın,
Emanettir, aziz câna inanmayın,
Harâm-mekrûh yığmış mala kanmayın,
Mallarını “Karış” adlı yılan eyler.

Günümüz Türkçesi:
Ey müminler! İbadete güvenip aldanmayın.
Bu aziz can bir emanettir, ona bağlanmayın.
Haram ve mekruh yolla biriktirilmiş mala aldanmayın.
O malları “Karış” adlı yılan gibi olur (sahibini sokar).

Açıklama:
Dış görünüşte ibadet insanı kurtarmaz; özü temiz değilse faydası yoktur.
Dünya malı zehirlidir; özellikle haram yolla artan servet sahibine azap olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O gün, mallar ve evlatlar fayda vermez. Ancak selim bir kalple gelen fayda bulur." (Şuara 26:88–89)

"Haramla beslenen beden cennete giremez." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadet gösteriş için değildir.

Can bile emanettir; mal hiç değildir.

Haram mal sahibini zehirler.

---

8. Kıta

Orijinal:
Bu dünyaya saray diken Karun hani?
İlahlaşan Firavn ile Haman hani?
Vamık- Azra, Ferhât- Şirin, Mecnûn hani?
Kahreylese bir anda, hâk ile yeksân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Bu dünyada saray kuran Karun nerede?
İlahlaşmaya kalkan Firavun ve Haman nerede?
Vamık ile Azra, Ferhat ile Şirin, Mecnun nerede?
Allah kahrederse bir anda hepsini toprağa çevirir.

Açıklama:
Şöhret, güç, servet, aşk – hepsi fanidir.
Zalimler yok oldu, aşıklar göçtü; hepsi zamanın toprağına karıştı.
Allah dilerse her şey bir anda yok olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Karun'u da, Firavun'u da, Haman'ı da helak ettik." (Ankebut 29:39)

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Ali İmran 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya sultanlığı geçicidir.

Güç ve servet kalıcı değildir.

Allah karşısında herkes âcizdir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Duydun mu kulun ölmeyip kaldığını,
Bu dünyanın vefasını gördüğünü?
Dünyalıktan Hak kokusu aldığını!
Allâh desen, gözyaşını yağmur eyler.

Günümüz Türkçesi:
Hiç kulun ölümsüz kaldığını gördün mü?
Bu dünyanın vefalı olduğunu gördün mü?
Dünyadan Allah kokusu aldığını gördün mü?
Allah dese, gözyaşı yağmur gibi akar.

Açıklama:
Dünyadan vefa beklemek boşunadır.
Dünya Allah'ı hatırlatmaz; unutturur.
Allah'ı zikretmek ise kalbi yağmur gibi yaşartır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Bu dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan ibarettir." (Ankebut 29:64)

"Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya fani ve vefasızdır.

Kul ölümü asla unutmaz.

Allah zikri kalbi yumuşatır, gözleri yaşartır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Aşk derdine devâ sorma, çare yok.
Bâtın içre cilve eder, zâhirde yok.
Bu bir ilahî imtihan, çâresi yok,
Aşk derdine dermân etse, Rahmân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın (Allah aşkının) derdine çözüm arama, çare yoktur.
O yalnızca kalpte tecelli eder, dışta görünmez.
Bu, Allah tarafından verilen bir sınavdır; çare sadece O'ndadır.
Rahman, kulun aşk derdine kendi iradesiyle derman verir.

Açıklama:
Hoca Ahmed Yesevî, ilahi aşkın zorunlu olarak hem dert hem de şifa olduğunu vurgular. Aşkın gerçek tecellisi, dışsal görünüşle değil, kalpte olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı anan kalpler huzur bulur." (Ra'd 13:28)

"Ben kuluma yaklaştım; o bana dua etti, ben de karşılık verdim." (Hadis-i Kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşkın çareleri yalnızca Allah'tadır.

Kalpte aşk yoksa görünüşe aldanma.

---

11. Kıta

Orijinal:
Kimi görsen bu yollarda sahte âşık,
Zâhirde sanki sûfî, bâtında değil sâdık.
Onun için sevdiğine olmaz lâyık,
Yalancıyı mahşer günü şaşkın eyler.

Günümüz Türkçesi:
Yollarda sahte âşıklar vardır.
Dışta sûfî gibi görünürler ama kalpte samimi değildirler.
Böyleleri sevdiğine layık olamaz; mahşer günü şaşkına dönerler.

Açıklama:
Görünüşle değerlendirme yanlıştır. Hakiki aşk ve ihlas kalpte ölçülür. Sahte âşıklar, Allah'a gerçek yakınlık kazanamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İçinizdeki müminleri Allah en iyi bilir." (Muhammed 47:19)

"Riya yapanın amelini Allah kabul etmez." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dış görünüşe aldanma.

Samimiyet ve ihlas her zaman esastır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Ten söylemez, cân söylemez, imân söyler,
Cânından geçen âşıklar, Hakk'ı gözler,
Âriflere hizmet edip, yolun düzler,
O âşıkı insanlara sultan eyler.

Günümüz Türkçesi:
Bedeni ve canı konuşmaz; iman konuşur.
Canını feda eden âşık, Allah'ı görür.
Âriflere hizmet ederek yol açar.
Böyle âşık, insanlara sultan olarak görünür.

Açıklama:
Gerçek âşık, imanı ve hizmetiyle değer kazanır. İnsanlara gösterdiği büyüklük, hakikatten doğar, gururdan değil.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ameller niyetlere göredir." (Hadis)

"İyilik yapanlar, Allah katında yüksek mertebeye çıkar." (Mümin 40:35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İman esas, görünüş ikincildir.

Hizmet ve fedakârlıkla değer kazanılır.

---

13. Kıta

Orijinal:
Âşık olsan, gece-gündüz aşk istersin,
Seherde kalkar, hem teheccüd eylersin,
Aklın olsa câhillere sır vermezsin,
Gerçek derviş, ibâdetin gizli eyler.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, günün her saatinde Allah aşkını ister.
Seher vakti uyanıp teheccüd namazı kılar.
Akıllı olan sırları cahillere açmaz.
Gerçek derviş ibadetini gizli yapar.

Açıklama:
Tasavvuf, hem ibadet hem de gizlilikle karakterizedir. Hakikati anlamak isteyen, sırlarını korur, ibadetini gösteriş için yapmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gizli olarak Allah'ı zikredenler, büyük sevap alır." (Hadis)

"Teheccüd, Allah'a yakınlık vesilesidir." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk ve ibadet gizlilikle olgunlaşır.

Sırlar ve sırdaşlık önemlidir.

---

14. Kıta

Orijinal:
Derviş ol, ibâdet et, eyleme riyâ,
Tenhalarda ibâdet kıl, görür Hudâ,
Sahte derviş nerde ise, orda dava,
Âdil Sultan bu taatı isyân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Derviş ol, ibadet et, ama gösteriş yapma.
Tenhalarda ibadet et, Allah seni görür.
Sahte derviş nerede ise kavga çıkarır;
Adil Sultan (Allah) onun bu davranışını cezalandırır.

Açıklama:
Riyâ (gösteriş) tasavvufta büyük bir tehlikedir. Gizli ibadet Allah katında değer taşır, aksi hâlde uyarılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İbadetlerinizi gösteriş için yapmayın." (Bakara 2:264)

"Allah gizlice yapılan ibadeti sever." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gösteriş için ibadet etme.

Gizli ibadet ve tevazu esastır.

---

15. Kıta

Orijinal:
Sahte dervişlerden sen koru beni,
Câhillerden koru, al bu bedeni,

Yolda kaldım Rabbim, yola koy beni!
Tövbekârın yerini Mevlâ bostan eyler.

Günümüz Türkçesi:
Rabbim! Beni sahte dervişlerden ve cahillerden koru.
Beni doğru yola yönlendir, yolunu göster.
Tövbekârların yeri, Allah'ın bereketli bahçesidir.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda koruma, rehberlik ve tövbe çok önemlidir. Sahte mürşidlerden uzak durmak ve tövbekâr olmayı hedeflemek kurtuluş vesilesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Tövbe edenleri Allah bağışlar." (Nur 24:31)

Peygamberimiz: "Doğru yola yönelenler Allah'ın lütfuna erer." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sahte ve cahil insanlardan uzak dur.

Tövbe ile yolunu bul.

Allah'ın bahçesi tövbekârlar içindir.

---

16. Kıta

Orijinal:
Dervişim der, halk içinde kılar taat,
Riyâkârdır her gün, her dem, her saat,
Nerde Allâh için kulluk, itaat?
Gerçek derviş dağı, çölü mekân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Halk içinde ibadet eden derviş,
Her zaman gösteriş peşindeyse riyakardır.
Allah için kulluk ve itaat neredедir?
Gerçek derviş, yalnızlıkta, dağda veya çölde ibadet eder.

Açıklama:
Tasavvufta gizli ibadet, hakikati gösterir. Gösteriş için yapılan ibadet riyadır ve değersizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İbadetlerinizi Allah için yapın; gösteriş için değil." (Bakara 2:264)

"Allah gizlice yapılan ibadeti sever." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gösterişten uzak ibadet esastır.

Yalnızlık ve samimiyet dervişin ölçüsüdür.

---

17. Kıta

Orijinal:
Âşık olsan, aşk yolunda yok olurdun,
Cemâlu'llâha hasreti çok olurdun,
Merhem olup dertlere dermân olurdun,
Cân alırken hüsn-i ahlakı âsân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek aşk yolunda, âşık kendini unutur.
Allah'ın cemaline hasret çeker.
Dertlilere merhem olur, yardım eder.
Can verirken bile güzel ahlakını korur.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek âşık, hem Allah'a yönelir hem insanlara faydalı olur. Manevi aşk, karakteri güzelleştirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilik edenleri severiz." (Mü'min 40:35)

"Güzel ahlak en değerli servettir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk Allah için, iyilik insan için.

Gerçek âşık hem ibadet eder hem faydalı olur.

---

18. Kıta

Orijinal:
Âşıklar cemâle bakıp nara atar,
Muhabbetin denizine dalıp, batar,
Cevher alıp, sevdiğine mercân satar,
Damla yaşı yere düşse ummân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar Allah'ın cemaline bakıp coşar.
Muhabbet denizine dalıp kaybolurlar.

Kendi cevherlerini Allah’a sunar,
Gözyaşı bile büyük bir umman olur.

Açıklama:
Gözyaşı, sadaka ve ibadet gibi manevi değere sahiptir. Kalpten gelen sevgi büyük bir manevi hazinedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Gözyaşı sadaka gibidir.” (Hadis)

“Kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalpten gelen ibadet ve gözyaşı değerli hazinedir.

Allah aşkı bütün benliği kaplar.

---

19. Kıta

Orijinal:
Yandırmaya âşıklara aşk verir,
Züleyha’nın belin büker, dert verir,
Riyâzetle ona solmuş renk verir,
Gerçek âşık yüzünü saman eyler.

Günümüz Türkçesi:
Allah, âşıkları yakıp yanarak aşk verir.
Zorluk ve dertlerle onları olgunlaştırır.
Riyazet (nefsi terbiye) ile solgunluk ve fedakârlık kazanırlar.
Gerçek âşık gösterişten uzak, tevazu ile yaşar.

Açıklama:
İlahi aşk, sıkıntı ve nefis terbiyesiyle olgunlaşır. Renk solması ve fedakârlık tasavvufta erdemdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a kullukta sabır ve fedakârlık göster.” (Bakara 2:155–157)

“Sıkıntıya sabredenin ecdi büyüktür.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk fedakârlık ve sabırla olgunlaşır.

Gerçek âşık tevazu sahibidir.

---

20. Kıta

Orijinal:
Hak kahrından korkar, titrer âşıklar,
Yerde gökte ağlar melek, sâdıklar,
Rengi solar nice bağrı yanıklar,
Feryâd edip, yer-göğü lerzân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar Allah'ın kudret ve azabından korkar, titrer.
Sadık melekler hem yerde hem gökte ağlar.
Kalbi yananların rengi solar.
Feryatları gökleri ve yeri sallar.

Açıklama:
Tasavvufta aşk ve huşu birbirini tamamlar. Allah korkusu ve aşkı kalbi terbiye eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ona kulluk edenler kalplerini titretir." (Hadis)

"Hakkı hatırlayan kalpler korku ve aşk ile titrer." (Kur'an 7:205)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah korkusu ve aşkı kalbi terbiye eder.

Manevi titreme ve huşu erdemdir.

---

21. Kıta

Orijinal:
Âşıkları seven, seherde bekler,
Nidâ eder kula, titrer yürekler,
Aşkın şiddetiyle intizar eyler,
"Nerdesin der?" bağrını biryân eder.

Günümüz Türkçesi:
Allah, âşıklarını seher vakti bekler, çağırır.
Kalpler bu çağrı ile titrer.
Aşkın şiddetiyle sabırsızca beklerler.
"Sen neredesin?" diye kalbi yakan bir aşk hissi vardır.

Açıklama:
Seher vakti ilahi çağrı ve aşk, âşıkların kalbini yakar ve sabırsızlaştırır. Bu, aşkın derinliğini gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Seher vakti dua edin, Rabbiniz size yakındır." (Müzzemmil 73:6)

"Allah, sevgili kullarına karşı merhametlidir ve onları çağırır." (Hadis-i kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk sabır ve özlem gerektirir.

Seher vakti Allah'a yönelmek manevi güç verir.

---

22. Kıta

Orijinal:
"Nerdesin ey sevgili?" diye âşık söyler,
Âşıklar haddin bilmez, maşûk söyler,
Ağız demez, dil demez, kalbi söyler,
Üç yüz altmış damarı feryâd eyler.

Günümüz Türkçesi:
Âşık, Allah'a "Ey sevgili, neredesin?" diye seslenir.
Âşıklar, aşk yolunda sınır tanımaz, sadece sevgiliyi düşünür.
Konuşmak yerine kalplerini konuştururlar.
Tüm bedenleri, damarları feryat eder.

Açıklama:
Kalpten gelen aşk, sözden güçlüdür. Tüm varlık Allah'a yönelir ve feryat eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 13:28)

"Allah aşkı ile yananın duası kabul edilir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalbin konuşması sözden üstündür.

İlahi aşk bütün benliği kapsar.

---

23. Kıta

Orijinal:
Âşıkların kıyamette Hak soracak hâlini,
Gerçek aşka düşenlerin, dağlayacak kalbini,
Temiz ağzından alacak nemini, elfazını,
Kimse vermez aşkını hayrân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların kıyamette Allah tarafından durumu sorgulanır.
Gerçek aşka düşenlerin kalbi sınavdan geçer.
Temiz ağzından dökülen sözler Allah tarafından kabul edilir.
Kimse aşkın gerçek hazzını veremez, hayranlık yalnız Allah'ındır.

Açıklama:
Gerçek aşk, ilahi takdir ve sınavla ölçülür. Söz ve kalp temizliği önemlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah kullarını sevdiğini imtihan eder." (Hadis)

"Saf ve temiz söz Allah katında değerlidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk ve ibadet sınavla olgunlaşır.

Temizlik ve ihlas esastır.

---

24. Kıta

Orijinal:
Âşıkların arzusu kadeh ve şarap,
Sevgiliye vuslat için bağrı kebap,
Ruhların gıdasıdır, çeng ü rebap,
Âhı çıksa, yedi iklim virân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların arzusu dünyevi şarap değil, Allah aşkıdır.
Sevgiliye kavuşmak için canlarını feda ederler.
Ruhlarının gıdası ilahi aşk, ilahi musikidir.
İçten gelen ah, tüm dünyayı sarsar.

Açıklama:
Tasavvufta aşkın mecazi şarabı, ruhun gıdasıdır. Sevgiliye kavuşma arzusu, fedakârlıkla birleşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler için her şey güzeldir." (Hadis)

"Gerçek aşk, Allah'a yönelmekle anlaşılır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşkın arzusu maddi hazlarda değildir.

Can fedakârlığı ve ruh gıdası aşkın temelidir.

25. Kıta

Orijinal:
Her ne yapsa, Kâdirdir kudretiyle,
Yazlar kışlar, O'nundur rahmetiyle,
Neyin varsa hep O'nun nimetiyle,
Kahhâr Melik, cânlınlıları cânsız eyler.

Günümüz Türkçesi:
Allah her şeyi kudretiyle yapar.
Mevsimler, hayat ve rahmet O'nundur.
Sahip olduğun her şey O'nun nimetiyle olur.
Kudretli Melik, canı olanı da O'nun iradesiyle yönlendirir.

Açıklama:
Her şeyin sahibi Allah'tır. İnsan sahip olduklarıyla övünmemelidir; her şey Allah'ın lütfudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sana verileni Allah'tan bil, her şey O'nundur." (Hadid 57:7)

"Allah dilerse bir gün her şeyi yok eder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Her şey Allah'tan gelir; tevazu esastır.

Kudret ve rahmet O'na aittir.

---

26. Kıta

Orijinal:
Ağlamayı her insana veren hani?
Ağlayanın yanar bağrı, hem de cânı.
Gözün, yaşın riyâsız, Rabbini tanı,
Hak Teâla, sevdiklerin giryân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Allah ağlamayı her kuluna verir.
Ağlayan kulun kalbi ve canı yanar.
Gözyaşı riyâsızsa, Rabbini tanımaya vesiledir.
Allah, sevdiğin insanları ağlatacak şekilde sınav verir.

Açıklama:
Gözyaşı hem nefsi arındırır hem de Allah'a yakınlık vesilesidir. Riyâsız ağlamak gerçek aşkın göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gözyaşları kalbi yumuşatır ve Allah'a yaklaştırır." (Hadis)

"Allah kullarını dertlerle imtihan eder." (Bakara 2:155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ağlamak ruhu temizler.

İlahi aşk ve huşu gözyaşıyla kendini gösterir.

---

27. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed, kulum deyip, deme laf,
Riyâkâr sözlerin, hep laf-ı güzaf,
Şeriatta, tarikatte, kazancın hilaf,
Âhirette yalancıyı, Hak üryân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed diyor ki: "Sadece 'kulum' deme, sözlerinin anlamı olsun."
Gösteriş için söylenen sözler boş ve değersizdir.
Şeriat ve tarikat kurallarına aykırı kazanç helal değildir.
Âhirette yalan söyleyenin durumu ortaya çıkar.

Açıklama:
İhlas ve doğruluk tasavvufun temelidir. Söz ve eylem birbiriyle uyumlu olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yalan söyleyenleri sevmez." (Tawba 9:119)

"Ameller niyetlere göredir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Söz ile niyet uyumlu olmalıdır.

Gösteriş ve yalan, ahirette açığa çıkar.

Doğruluk ve ihlas esastır.

Hikmet 130 *Deniz Eyler!*

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbet bahçesinde on binlerce destan var,
Bülbülleri şakıyıp, orada figân eyler.
Marifet meydanında dolaşan bahadır var,
Gece gündüz durmadan gözyaşın ummân eyler.

Günümüz Türkçesi:
İlahi sevgi bahçesinde sayısız ilahi hikmetler vardır.
Orada aşkın bülbülleri inleyerek zikreder.
Marifet (Hak bilgisi) meydanında dolaşan yiğitler vardır.
Bu aşk yüzünden gece gündüz gözyaşları deniz olur.

Açıklama:
Muhabbet bahçesi, Allah'a içten aşkla bağlananların manevi dünyasıdır. Marifet ehli, hakikat yolunda yürürken gözyaşıyla arınır. Gözyaşı, gönül ateşinin işaretidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı zikredenlerin kalpleri titrer." (Enfal 8:2)

"Aşkla ağlayan göze cehennem ateşi haramdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak yolunda gözyaşı bir lütuf ve arınmadır.

Marifet ehli, bilgi değil aşk ve gözyaşıyla yürür.

2. Kıta

Orijinal:
Bülbülün feryâdını işitip anlayanlar,
Kibir dağını geçip, reddedip ağlayanlar,
Dünyanın lezzetini terk edip unutanlar,
Feryâd ile inleyip, gözünü giryân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Bülbülün aşk çığlığını işiten ve anlayanlar,
Kibir dağını aşan, gururu reddedenler,
Dünya zevklerini terk edenler,
Feryat ederek gözyaşı dökerler.

Açıklama:
Bülbülün sesi ilahi çağrıdır; kim bunu anlar?

Kibirden sıyrılan,

Dünyayı bırakabilen,

Aşkın feryadını duyanlar...

Bu kişiler gözyaşıyla temizlenir.

Kur'an ve Sünnet:

"En büyük felaket kibirdir." (Hadis)

"Kim Allah için dünyayı terk ederse Allah ona kalbinde iman verir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın sesi ancak kibirsiz kalple duyulur.

Dünya sevgisi ile ilahi aşk beraber yürümez.

---

3. Kıta

Orijinal:
Âşık kullar dünyaya zerre iltifat etmez,
Dünyaya muhabbeti, zâhitler asla sevmez,
Gece-gün, mest u hayrân, kat'a kendine gelmez,
Cemâlu'llâhı diler, kendini nalân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Aşık kullar dünyaya en ufak değer vermezler.
Dünyaya bağlılığı, zahidler sevmezler.
Onlar gece gündüz sarhoş gibi Allah'ı düşünür.
Allah'ın yüzünü görmeyi arzularlar ve bunun için ağlayarak yalvarırlar.

Açıklama:
Zahit olan, dünya sevgisinden kaçandır.
Aşık olan ise sadece Allah'a yönelendir.
Bu hâl, insanı kendinden geçirir ve tam teslimiyete götürür.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a kavuşmayı dileyen mümindir." (Hadis)

"Dünya bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (En'am 6:32)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakiki aşk dünyayı değersiz kılar.

İlahî aşk gönlü sürekli Hakk'a yöneltir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Ömrüm geldi de geçti, açım, doymadım kaldım,
Rehbersiz yola çıktım, yoruldum ve aldandım.
Hikmetin kemeriyle sıkı sıkı bağlandım,
Nefsin seven âşığı, bencillik pişmân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Ömrüm geçti ama ben hâlâ Hak'ka doymadım.
Rehbersiz yola çıktım ve yanıldım.
Hikmetin kuşağını sıkı sıkı bağladım.
Nefsini seven aşık, sonunda pişman olur.

Açıklama:

Nefse uyarak yürüyen yanılır.

Mürşidsiz yolculuk tehlikelidir.

Nefsin sevgisi insanı dünyevileştirir ve pişman eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Nefsini arındıran kurtuluşa erer." (Şems 91:9)

"Mümin, nefsi için değil Allah için yaşar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Mürşid rehberdir; nefis ise engel.

İlahi yolda ilerlemek için nefsi bırakmak gerekir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Ey âşık gece-gündüz feryâd et durma, ağla,
Yansın, pişsin yüreğin, ciğerlerini dağla,
Ecel gelse, yiğitçe Hakk'a gönlünü bağla,
Aşkı böyle olanı, orada mihmân eyler.

Günümüz Türkçesi:
Ey aşık, gece gündüz feryat et ve ağla!
Kalbin yanıp olgunlaşsın.

Ecel geldiğinde yiğitçe Allah'a bağlan.
Bu şekilde yaşayanı Allah misafir eder.

Açıklama:
Gözyaşı ve acı, aşkın pişme sürecidir.

yürek yanmadan,

nefis erimeden,

teslimiyet olmadan,
aşk kemale ermez.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara 2:153)

"Ölmeden önce ölünüz." (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk çileyle olgunlaşır.

Ecel bile aşık için vuslattır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hallac-ı Mansûr başın darağacında gördü,
Ziyasını gönderdi, Hak cemâlini gördü,
Sonra kendinden geçti, Hakk'a vuslata erdi,
Cân havliyle şekvâda, bilinçsiz cevlân eyler,

Günümüz Türkçesi:
Hallac-ı Mansur başını darağacına koydu.
Orada nurunu gönderdi ve Allah'ın cemalini gördü.
Kendinden geçti ve Allah'a kavuştu.
Nefsinden sıyrılmış hâlde ilahi sarhoşlukla konuştu.

Açıklama:
Hallac "En-el Hak" dediğinde aslında:
"Ben yokum, yalnızca Hak var." demiştir.
Bu, vahdet-i vücud idrakinin doruk noktasıdır.
Hallac'ın ölümü bir ayrılık değil, kavuşmadır.

Kur'an ve Sünnet:

"Biz Allah'a aidiz ve sonunda yine O'na döneceğiz." (Bakara 2:156)

"Ölen mümin için ölüm rahmettir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk yolunda ölüm bile vuslattır.

Kendinden geçmek, benliği yok etmek Hak'ka giden kapıdır.

---

7. Kıta

Orijinal

Şeyh Şibli âşık olup, ömrü bilmeden geçti,
Bâyezîd-i Bestamî, yetmiş kez kendin sattı.
Dünyanın lezzetini terk etti çöpe attı,
Onca yaşanmışlığa nâdimdir, feryâd eder.

Günümüz Türkçesi

Şeyh Şibli âşık oldu, ömrü nasıl geçti fark edemedi.
Bâyezîd-i Bestamî, nefsi ile defalarca mücadele etti.
Dünyanın zevklerini terk edip hiçbir değer vermedi.
Bunca tecrübeden sonra yine de pişmanlık duyar ve feryat eder.

Açıklama

Burada iki büyük sufi örnek gösterilir: Şibli ve Bâyezîd. Onların büyük ârifler olmalarına rağmen **pişmanlık ve acziyet** içinde yaşamaları, "ben oldum" diyenin aslında hiçbir şey olmadığını göstermektir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Allah yolunda infak edin ve kendinizi kendi ellerinizle tehlikeye atmayın." (Bakara 195)
Bu ayet, nefsin dizginlenmesi ve ilahi aşka adanmayı işaret eder.

Peygamberimiz (sav): **"Gerçek mücahid, nefsiyle mücadele edendir."** (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hakiki âşık, dünyayı terk eder; dünya onun kalbine giremez.

Gerçek bilgelik, "hiçlik" makamını yaşamaktır.

Büyük veliler bile pişmanlık ve tevazu içindedir.

---

8. Kıta

Orijinal

Nice er sohbetinden lezzet, tat alan kişi,
Mest u hayrân olarak geçirir yazı, kışı.

Seherlerde döğünmek onun en zevkli işi,
Zâhirde neşelidir, bâtında figân eyler.

Günümüz Türkçesi

Allah dostlarıyla sohbetten tat alan kişi,
Yaz–kış hayranlık içinde yaşar.
Seherlerde gönlünü dövmek, nefsiyle mücadele etmek en büyük zevkidir.
Dışarıdan neşeli görünür, içinde ise inler.

Açıklama

Sufinin yüzünde bir tebessüm vardır ama kalbi **derin bir aşk ateşiyle** yanmaktadır.
Bu, "zahiri neşe – batını yanış" hakikatidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"İnanlar ancak Allah'ı anmakla kalpler huzur bulur." (Ra'd 28)

Hadis-i Şerif: **"Seher vakti yapılan dua ve zikir, kabul olunmaya daha yakındır."**

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Allah dostlarının sohbeti kalbi diriltir.

Hak yolculuğu, seher vakti nefsi terbiye ile olur.

Dış görünüş aldatıcıdır; hakikat kalptedir.

---

9. Kıta

Orijinal

Hakk'a vuslat isteyen, böyle olmadan olmaz.
Nefsi hakir görmeden, sırdan ma'nâlar almaz.
"Hû!" zikrini söyleyip, dilden bırakmak olmaz.
Mahbubun hayaliyle dillerin lerzân eyler.

Günümüz Türkçesi

Allah'a kavuşmak isteyen kişi bu hâlleri yaşamadan kavuşamaz.
Nefsini küçük görmeden sır ve anlam alamaz.
"Hû!" zikrini dilden düşürmemek gerekir.
Sevgilinin (Allah'ın) hayaliyle diller titrer.

Açıklama

Burada Hakk'a ulaşmanın üç şartı verilir:

Nefsi terbiye

Sürekli zikir

Kalbin mahbub ile dolu olması

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems 9)

"Rabbini çokça zikret." (İnsan 25)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hakk'a vuslat, nefsin alçaltılması ile başlar.

Zikir kalbi titretmeli, dili otomatik söyleyen değil, kalbi söyleten olmalıdır.

Hakiki aşk, Allah'ı düşünmekle ruhu titretir.

---

10. Kıta

Orijinal

Hoca Ahmed hikmeti, kalktın kime söyledin!
"Ârif oldum!" diyerek, halka ilan eyledin.
Öğüdün tesir etmez, ulemaya ne dedin?
Ârif oldur bilesin, ten mülkün virân eder.

Günümüz Türkçesi

Ey Hoca Ahmed'in hikmetini söyleyen kişi, kime hitap ettin!
"Ben ârif oldum!" diyerek halka duyurdun.
Senin öğüdün ulemaya etki etmez; sen onlara ne söyledin?
Bil ki gerçek ârif, beden ülkesini viran eder.

Açıklama

Bu kıtada çok önemli bir uyarı var:
"Ârif oldum" diyen ârif değildir.
Hakiki ârif, tensel varlığını çözer, ruhani varlıkla yaşar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Sakın kendinizi temize çıkarmayın. Kimin takvalı olduğunu Allah bilir." (Necm 32)

Hadis-i Şerif: **"Kalpte kibirden zerre kadar bulunan cennete giremez."**

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Manevî makamları ilan etmek gerçek irfan değildir.

Teslimiyet, tevazu ve hiçlik hakiki bilgeliktir.

Ârif, bedenin arzularını yok eder, ruhun hâkimiyetini kurar.

Hikmet 131 *Şaşkın Eyler!*

---

1. Kıta

Orijinal

Tecellinin makamıdır bu makam,
O makamda âşık kullar dolaşır.
Hangi gönle tecelliden nur inse,
Cândan geçer, bilmeden feryâd eyler.

Günümüz Türkçesi

Bu makam Allah'ın tecelli ettiği makamdır.
Aşık kullar o makamda dolaşırlar.
Hangi gönle tecellinin nuru inse,
O kişi candan vazgeçer ve farkında olmadan feryat eder.

Açıklama

Burada "makam", ilahi tecelli makamıdır — Hakk'ın kalpte görünmesi.
Kalbe ilahi nur düşünce, insanın maddi benliği erir; bilinçsizce ilahi vecd olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Allah dilediğine hikmet verir." (Bakara 269)

"Allah'ın nurunu kalbinde bulana kurtuluş vardır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hakk'ın nuru kalbe düşünce kişi fani olur.

İlahi aşk, insanın candan geçmesine sebep olur.

Tecelli makamı, sadece âşık kullara açıktır.

---

2. Kıta

Orijinal

O makam yollarının eşkıyası var,
Kılavuzsuz yola çıkanlar şaşar.
Şüphe verir şeytan dinini bozar,
Yoluna çevirir hem şaşkın eyler.

Günümüz Türkçesi

O manevî yollarda eşkıyalar vardır.
Kılavuzu olmayanlar şaşırır.
Şeytan şüphe vererek kişinin dinini bozar,
Onu yolundan saptırır ve şaşkın bırakır.

Açıklama

Tasavvuf yolunun tehlikeleri vardır.
Ego, şeytan, vesvese kişiyi saptırabilir.
Bu nedenle mürşitsiz yolculuk risklidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Şeytan sizin apaçık düşmanınızdır." (Bakara 168)

"Bir toplulukla olun." (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Manevi yol yalnız yürünmez.

Şüphe şeytanın en güçlü silahıdır.

Kılavuz–mürşit gereklidir.

---

3. Kıta

Orijinal

O makamı bildiren rehber gerek,
Tarikatta ön safta, safder gerek,
İş bu yola hükmeden server gerek,
Böyle mürşit cennetin hazır eyler.

Günümüz Türkçesi

O makamı bildirecek bir rehber gerekir.
Tarikatta en önde, temiz bir gönül gerek.
Bu yola hükmeden bir önder gerekir.
Böyle bir mürşit, talebesini cennet için hazırlar.

Açıklama

Mürşit, yol gösteren, rehber olan kişidir.
Mürşitsiz tasavvuf karanlıkta yürümek gibidir.
Mürşit yalnız bilgi veren değil, hâl ile eğiten kişidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet

“Ey iman edenler! Allah’tan sakının ve doğrularla beraber olun.” (Tevbe 119)

Peygamberimiz sahabeleri yetiştirerek birer mürşit yaptı.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Manevi rehberlik olmazsa ilerleme olmaz.

Mürşit, insanı cennete hazırlar.

Tasavvuf kitapla değil, hâlle öğrenilir.

---

4. Kıta

Orijinal

Makama eren âşık şarap içer,
Evin-barkın terk eder, cândan geçer,
Şevk kanadıyla Hakk’a doğru uçar,
Arş u kürsü, levh ü kalem tayr eyler.

Günümüz Türkçesi

Makamı bulan âşık, aşk şarabını içer.
Mal–mülkü terk eder, candan geçer.
Şevk kanadıyla Allah’a doğru uçar.
Arşı, kürsüyü, levh ve kalemi aşar.

Açıklama

Buradaki “şarap” mecazdır:
ilahi aşkın verdiği sarhoşluk.
Bu hâlde kişi dünya ile bağını keser, hakikate yükselir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet

“Dünya hayatı aldatıcı bir oyundur.” (En’am 32)

“Ölmeden önce ölünüz.” (Hadis-i kudsi rivayet)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

İlahi aşk sarhoşluğu gönlü yükseltir.

Dünya bağlarından kurtulan kişi Hakk’a uçar.

Aşk, arşı ve levh-i mahfuzu aşan bir sırdır.

5. Kıta

Orijinal

Cemâl dile, terk eyle masivayı.
Ölmeden öl, vücudun eyle fânî.
“Ve enhârun min aselin musaffâ”yı,
Cenneti has kuluna ihsân eyler.

Günümüz Türkçesi

Allah’ın cemalini iste ve masivayı (Allah’tan gayrisini) terk et.
Ölmeden önce öl ve bedenini yok say.
“Arı duru baldan nehirler” ayetini düşün,
Allah bunu seçkin kullarına bağışlar.

Açıklama

“Masiva” Allah’tan başka her şeydir:
para, makam, ego, dünya...
Bunlardan arınan kişi ölmeden önce ölür.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet

“Ve orada süzülmüş baldan nehirler vardır.” (Muhammed 15)

Allah’a yakınlık, dünyayı terk etmekle olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Masivayı terk etmek, kalbi saflaştırır.

İlahi cemal, dünya sevgisini yok eder.

Allah, hakiki âşıklara cenneti ikram eder.

---

6. Kıta

Orijinal

O makamın vardır tevhîd ağacı,
Gölgesinde Burak biner baş tacı.
Her bir dalı, bin yıl tutan ağacı,
İstediğin kendine unvan eder.

Günümüz Türkçesi

O makamda bir tevhit ağacı vardır.
Gölgesinde Burak’a binen baş tacıdır.

Onun her dalı, bin yıl boyunda bir ağaçtır.
O ağaçtan istediğini kendine unvan edebilirsin.

Açıklama

Tevhid ağacı, **birlik ağacıdır**:
Kalbin bütünüyle Allah'a yönelişi.
Burak ise miracı sembolize eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

Miraç hadisi: Burak'a binilmesi.

"Allah bir'dir." (İhlas 1)
Bu makam **tevhîd makamıdır**.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Tevhid, hakiki makamdır.

Miraç sembolü manevî yükselişi ifade eder.

Tevhid ağacının her dalı manevî bilgidir.

---

7. Kıta

Orijinal

Ağacın meyvesinden tadan kullar,
Dünyasın ahirete satan kullar,
Kabirde huzur içre yatan kullar,
Seherlerde gözyaşın umman eder.

Günümüz Türkçesi

Tevhid ağacının meyvesini tadan kullar,
Dünyayı ahirete satan kullardır.
Kabirde huzur içinde yatacak olanlar onlardır.
Seherlerde gözyaşlarını okyanus ederler.

Açıklama

Dünya–ahiret tercihi burada anlatılır:
Gerçek âşık, dünyayı satar, ahireti alır.
Seher vakti gözyaşı ise manevî huzurun işaretidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Ahiret, dünya hayatından daha hayırlıdır." (Duha 4)

"Seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi." (Zariyat 18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Ahiret sevgisi, dünya sevgisinin üstündedir.

Gözyaşı kalpten gelen arınmadır.

Hakiki huzur kabirde başlar.

---

8. kıta

Orijinal

Hoca Ahmed, kuşağın bele bağla.
Muhabbet ateşiyle yürek dağla.
Yakanı tut, seherde durma ağla,
Ta ki sana rahmeti cânân eyler.

Günümüz Türkçesi

Ey Hoca Ahmed, beline kuşağını bağla (manevî yol için hazır ol).
Aşk ateşiyle kalbini yak.
Yakana sarıl, seher vaktinde durmadan ağla,
Ta ki Allah sana rahmetini ve lütfunu bağışlasın.

Açıklama

Bu kıtada Ahmed Yesevî kendine hitap ederek aslında müridlerine öğüt veriyor:

Kuşağı beline bağlamak: Tasavvufta hizmete ve tevbeye hazır olmak.

Muhabbet ateşi: İlahi aşkın kalpte yanması.

Seher vakti ağlamak: Tevbe ve duanın en makbul zamanıdır.

Burada esas nokta şudur:
Aşk ve gözyaşı, kulun kalbini yumuşatır; kul, o hâl ile Allah'ın rahmetini celp eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi." (Zariyat 18)

"Allah, tevbe edenleri ve temizlenenleri sever." (Bakara 222)

Peygamber Efendimiz'in seher vakti ağlayarak dua ettiği rivayetler meşhurdur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Manevî yola hazırlık gerekir; bu bir ciddiyet makamıdır.

Kalbin yanması (muhabbet) bir nimettir.

Seherde gözyaşı, ilahi rahmeti celbeder.

Kul, içtenlik ve gözyaşıyla Rabbine yaklaşır.

Hikmet 132 *Ne Zaman Bilir?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Sırları bilmeyen câhil kişiler,
Dervişan kadrini ne zaman bilir?
Dil ucuyla; ben ümmetim diyenler,
Mustafa'nın değerin ne zaman bilir?

Günümüz Türkçesi:
İlahi sırları bilmeyen cahiller,
Dervişlerin kıymetini nasıl anlayabilir?
Sadece dille "Ben ümmetim" diyenler,
Hz. Muhammed'in gerçek değerini ne zaman kavrayabilir?

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, samimiyet ile dilden söylemenin farkına vurgu yapar. "Ben ümmetim" demek kolaydır; fakat ümmetin gereğini yaşamak zordur. Manevî sır bilmeyen kimse dervişi dış görünüşüyle değerlendirir.

Kur'anı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz?" (Saf 2)

"Ümmetim ümmetim" diye ağlayan Peygamber – ümmetine gerçek bağlılığın gözyaşı ve gayret ile olacağını gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet sözde değil ameldedir.

Dervişin kıymetini ancak kalp gözü açık olan bilir.

Peygamber sevgisi kuru ifade değildir; hâl ve edep ile yaşanır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Tarikat lezzetinden tadan kişi,
Dünyasın din yolunda satan kişi,
Gece gündüz gözyaşı akan kişi,
Bu dünyâ değerini ne zaman bilir?

Günümüz Türkçesi:
Tarikatın manevî tadını alan,
Bu dünyayı din uğruna terk eden,
Gece gündüz ağlayan kimse,
Bu dünyanın hakiki değerini bilir.

Açıklama:
Manevî tat alınca dünya artık gözde büyümez. Derviş dünyayı terk ederken; aslında manevî kazanç için tercih yapar.

Kur'anı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın yanında olan, sizin yanınızdakinden daha hayırlıdır." (Nahl 96)

"Ölmeden önce ölünüz." hadis-i kudsî anlamlı söz — nefsi öldürmek, dünyayı terk etmek.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya fânidir; ahiret ebedidir.

Gözyaşı kalbin tevbesini ve uyanıklığını gösterir.

Manevî lezzet dünyadan üstündür.

---

3. Kıta

Orijinal:
Gece-gündüz ibâdet etse âşık,
Dünyada günâhlardan uzak olur.
Dervişleri gıybet eden münafık,
Marifetin değerin ne zaman bilir?

Günümüz Türkçesi:
Aşık, gece gündüz ibadet ederse,
Dünyada günahlardan uzak kalır.
Dervişleri dedikodu eden münafık ise,
Marifetin değerini nasıl anlayabilir?

Açıklama:
Gerçek âşık ibadeti sürekli hâle getirir. Fakat gıybet ve nifak hâli, insanı marifetten uzaklaştırır. Gıybet, kalbin kararmasıdır.

Kur'anı Kerim ve Sünnet:

"Birbirinizin gıybetini yapmayın." (Hucurât 12)

"Münafık alameti üçtür: konuştuğunda yalan söyler..." hadisi

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gıybet kalbi öldürür.

Marifet için kalp saf olmalıdır.

İbadet kalbi temizler, münafıklık kirletir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Dünya malını yığıp, yolunu yitirenler,
Şu kısacık ömrünü küfr içre geçirenler,
Kılavuzsuz kırlarda, başıboş gezinenler,
Muhabbetin değerin, nasıl, ne zaman bilir?

Günümüz Türkçesi:
Dünya malını biriktirip yolunu kaybedenler,
Bu kısa ömrünü inkâr içinde geçirenler,
Kılavuzsuz çöllerde başıboş dolaşanlar,
İlahi aşkın değerini nasıl anlasın?

Açıklama:
Kılavuzsuz yol — mürşitsiz manevi seyrdir. Nefsine tutsak olan, muhabbet lezzetini bilmez. Dünya yükü, kalbin hafiflemesini engeller.

Kur'anı Kerim ve Sünnet:

Karun kıssası: dünya malı kalbi karartır.

"Bir kavme hüda verenlerin yoluna uy." tavsiyesi

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşit gereklidir.

Dünya malına güvenen yolunu kaybeder.

İlahi aşk, dünya sarhoşluğunun zıddıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Çok kişiler müddei, hem nefsini gözetip,
Yiyip-içip geceler, hayvanlar gibi yatıp,
Ne oruç, ne de namaz, zekât vermez utanıp,
Rahmân'ın kıymetini nasıl, ne zaman bilir?

Günümüz Türkçesi:
Birçok kişi iddiacıdır, nefsini gözetir,
Yiyip içip geceleri hayvan gibi yatar,
Ne oruç tutar, ne namaz kılar, ne zekât verir,
Rahman'ın değerini nasıl anlasın?

Açıklama:
Bu kıta, dindarlık iddiası taşıyıp amelsiz yaşayanları eleştirir. Hakiki iman, nefis terbiyesi ister.

Kur'anı Kerim ve Sünnet:

"Namazı kılın, zekâtı verin." (Bakara 43)

"Nefsinize uyup helake sürüklenmeyin." anlamındaki hadisler

Oruç — takva içindir. (Bakara 183)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İddia değil amel önemlidir.

Nefsine tutsak olan Hakk'ın değerini bilmez.

İbadetsiz iman eksiktir.

---

6. Kıta

Orijinal:
"Küllü muttaki âlim" diye söyledi Resul,
Kul Ahmed bu hadisi, eyle gönülden kabul,
Niceler reddeyledi, tamamı oldu zelil,
Pîrlerin değerini câhiller nerden bilir?

Günümüz Türkçesi:
Resul buyurdu: "Her muttaki (sakınan) kişi âlimdir."
Kul Ahmed, bu hadisi gönülden kabul et.
Nice kimseler bunu reddetti, hepsi rezil oldu.
Pirlerin değerini cahiller nasıl bilsin?

Açıklama:
Takvâ sahibi kişi, ilim sahibidir; ilim sadece kitap değil, hâl ilmidir. Hocasız kalanlar bunu inkâr eder ve hakikate yabancı kalır.

Kur'anı Kerim ve Sünnet:

"Allah'tan ancak âlimler korkar." (Fatır 28)

Zâhiri değil, batınî ilme işaret eden rivayetler

"Muttaki âlim" hadisi

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek ilim takva ile gelir.

Mürşid ve pirlerin değeri ancak kalp gözü açık olana görünür.

İnkâr eden kendi nasibini kaybeder.

Hikmet 133 *Giryân Olur!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Sübhân olan Allâh'ım, kuluna lütfeylese,
İçi nur, dışı yanık ciğeri biryân olur.
Pîr eteğin tutarak, aşk yoluna girerse,
Hak rızasın gözetip, gözleri giryân olur.

Günümüz Türkçesi:

Allah bir kula lütufta bulunursa,
Kalbi nurla dolar, dışı ise yanık olur.
Bir mürşide intisap edip aşk yoluna girerse,
Hak rızasını gözeterek gözleri yaşarır.

Açıklama:

Allah bir kulunu seçerse onun içi nur ile dolar; bu iman nurudur.

"Dışı yanık" demek tasavvufta: **dünyaya iştiyakı yanmış**, Allah'a aşkı kabarmış demektir.

Mürşid eteğine tutunmak, yoluna girmek; nefsi terbiye etmede rehber edinmektir.

Hak rızasını gözetmek, yapılan her amelde Allah'ın razı olmasını esas almaktır.

Böyle kulun gözünden yaş akar: bu hem aşk gözyaşıdır hem de edep gözyaşıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah kimi hidayete erdirmek isterse, onun göğsünü İslam'a açar." (En'am 125)

Peygamber Efendimiz buyurdu: "Allah bir kulunu sevdi mi Cebrail'e 'Ben falancayı seviyorum, sen de sev' diye bildirir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hidayet Allah'ın lütfudur.

Mürşidsiz yolda yürümek zordur.

Göz yaşı kalbin yumuşaklığını gösterir.

Ameller riyâ için değil Hak rızası için yapılmalıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:

Kişi cândan geçmeden, aşk sırrın bilse olmaz,
Maldan mülkten geçmeden, benliği koysa olmaz.
Hayâ edep olmadan kendini sevse olmaz,
Böyle gerçek âşıklar, gözlerden pinhân olur.

Günümüz Türkçesi:

Kişi varlığından vazgeçmeden aşk sırrını bilemez,
Mal ve mülke aşırı bağlılığından vazgeçmeden olmaz.
Edep ve haya olmadan gerçek aşk olmaz,
Bu hakiki aşıklar halk arasında gizlidir.

Açıklama:

“Cândan geçmek” teslime ermek demektir: “Ben yokum, Sen varsın.”

Nefse bağlı olan aşkın sırrına eremez.

Edep tasavvufun temel direğidir: **edep yâ hû**

Gerçek Allah dostları kendini gizler; şöhret peşinde değildir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’ın rızası en büyük bahtiyarlıktır.” (Tevbe 72)

Peygamber Efendimiz: “Mü’min hayâ sahibidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk bir edep yoludur.

Mal-mülk bağı kalbi karartır.

Allah dostları gösterişten uzaktır.

Nefsi öldürmeyen hakikati göremez.

---

3. Kıta

Orijinal:

Cânın incit, zakkum ye, sen Mevlâ'ya âşık ol,
Gözlerinden yaş döküp, Hak yolunda sâdık ol.
O'na muti kul olup, dergâhına lâyık ol,
Cânını verse değer, Rahmân'a cânân olur.

Günümüz Türkçesi:

Nefsini incit, acı çeksen bile Allah'a aşık ol,
Gözlerinden yaş dökerek Allah yolunda sadık ol.
Allah'a itaatkâr bir kul ol, O'nun dergâhına layık ol.
Gerekirse canını bile ver, çünkü Allah'a sevgili olursun.

Açıklama:

"Cânın incit, zakkum ye" nefse acı çektir demektir.

Hakiki aşık göz yaşıyla yalvarır, yalvarışın kalbi parlatır.

'Dergâha layık olmak' bir adabın içinde yaşamaktır.

Canını vermek fedakarlığın zirvesidir fakat tasavvufta mecazdır:
nefsini öldürmek, Allah için yaşamaktır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda mallarını ve canlarını feda edenler..." (Tevbe 111)

"Allah kuluna zulmü haram kılmıştır."
Bu kıtada geçen "canını incit" nefsedir; bedensel veya psikolojik zarar kast edilmez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsini kırmadan Allah aşkına varılmaz.

Gözyaşı bir duadır.

Sadakat imanın meyvesidir.

Allah'a kul olan, dünyaya köle olmaz.

---

4. Kıta

Orijinal:

Aşk yolunda durmadan gece gündüz ağlayan,
Cândan geçip belini sıkı sıkı bağlayan,

Hakk’a hizmet eyleyip, sırlarını anlayan,
Gece uyku harâmdır deyip de nalân olur.

Günümüz Türkçesi:

Aşk yolunda gece gündüz durmadan ağlayan,
Canını feda ederek nefsi terbiye eden,
Allah’a hizmet eden ve sırlarını anlayan,
Uyumayı terk eder, geceyi ibadetle geçirir.

Açıklama:

“Belini bağlamak” nefsi disipline almak, sıkı çile ve ibadet demektir.

Geceyi uyumadan geçirmek, Allah için sabır ve gayretin sembolüdür.

Hak yolunda gözyaşı ve gayret kulun ruhunu olgunlaştırır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“O geceyi kalkarak, Allah’a yönelir, Rabbinin mağfiretini diler.” (Müzzemmil 6–7)

Peygamberimiz (sav) gece ibadetini tavsiye etmiştir: “Gece namazı müminin mührüdür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda sabır ve gayret şarttır.

Nefis terbiyesi olmadan aşk yoluna erilemez.

Gece ibadeti, kalbi olgunlaştırır.

---

5. Kıta

Orijinal:

Ne yazık aşk yolunda, kul cânını vermeden,
Dalgıç olup deryâdan, cevherleri dermeden,
Hak’tan başka, gafleti anlayıp reddetmeden,
Gün kıyamet olunca, pişmanlıklar çok olur.

Günümüz Türkçesi:

Aşk yolunda canını feda etmeden,
Dalgıç gibi hakikat denizinden incileri çıkarmadan,
Allah’tan başkasına aldanıp gafleti fark etmeden,
Kıyamet günü pişmanlık çok olur.

Açıklama:

Hakiki aşk fedakarlık ister; nefsi ve dünya bağlılıklarını bırakmak gerekir.

“Dalgıç olup cevher toplamak” manevi bilgi ve marifet kazanmaktır.

Gaflet içinde kalanlar kıyamet günü şaşırır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Dünya hayatı aldatıcı bir oyun ve oyalanmadan ibarettir.” (Hadid 20)

“Kim Allah yolunda canını feda ederse, gerçek kurtuluşa erer.” (Bakara 154)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı fedakârlık ve nefsi terbiye ister.

Marifete canını vermeyen, dünyaya düşkün olur.

Pişmanlık kıyamette geç kalınan ibadetlerin sonucudur.

---

6. Kıta

Orijinal:

Bayezîd gibi aşk bul, gel de sen nefsini sat,
Vallâhi dünya harâm, kaldır onu çöpe at.
Gözlerinden kanlı yaş dök, geceler öyle yat,
Bir anda şeytan mülkü kaybolur, virân olur.

Günümüz Türkçesi:

Bayezîd-i Bestamî gibi aşkı bul ve nefsi sat,
Dünyayı terk et, hiçbir bağını bırakma.
Gözlerinden kan gibi yaş akıtarak geceleri geçir,
O zaman şeytanın dünyevi etkisi kaybolur.

Açıklama:

Nefsi “satmak”, nefsin isteklerinden vazgeçmektir.

Dünya bağlılığı terki, kalbi Allah’a açar.

Gözyaşı ve ibadetle şeytani etkiler zayıflar.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Mallarınızı ve canlarınızı Allah yolunda sarf edin.” (Tevbe 111)

Bayezîd-i Bestamî’nin nefis mücadelesi, tasavvuf tarihinde örnek bir aşk yoludur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı, nefsi terbiye ile kazanılır.

Dünya sevgisi, Allah sevgisini örter.

İbadet ve gözyaşı kalbi temizler.

---

7. Kıta

Orijinal:

Tan vaktine dek zikret, kalbinle, cânın ile,
Dağ, ova bostan eyle, akan ter, kanın ile,
Taştan katı taşa yat, böğrünle, yanın ile,
Yoldan çıkan yüz binler, gafletli merdân olur.

Günümüz Türkçesi:

Sabaha kadar kalpten ve candan zikret,
Emeğinle, terin ve kanın ile her yeri işler gibi hizmet et,
Taştan taş üzerine yat, böğrünle yan,
Bu sayede yoldan çıkanlar gaflet içinde kalır.

Açıklama:

Aşk yolunda sabır, gece ibadeti ve çile gereklidir.

Gayret, başkalarına örnek olur; gaflet içinde kalanlar uyarılır.

Bedensel fedakârlık, maneviyatı artırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"İman edenler, Allah yolunda gayret gösterir." (Hacc 78)

Peygamberimiz (sav): "İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gayret ve ibadet örnek olur.

Fiziksel fedakârlık ruhu güçlendirir.

Gaflet içinde kalanlar, hikmet sahibi tarafından uyarılır.

---

8. Kıta

Orijinal:

Taştan katı taşları gözetleyen câhiller,
Âhiret işlerinden gaflette, dünya neyler,
Ayet-hadis söyle bak, kalkar da sana neyler,
Dışı sanki insandır, içleri şeytân olur.

Günümüz Türkçesi:

Katı taşlar gibi kalplerini gözetleyen cahiller,
Ahiret işlerinde gaflet içindedir, dünyaya aldanırlar,
Onlara ayet ve hadis anlatsan da ne fayda,
Dışları insan gibi görünür, içleri şeytandır.

Açıklama:

Dış görünüşe aldanmak tehlikelidir.

Gerçek bilgi ve takva kalpte aranmalıdır.

Gaflet ve kibir insanın içini karartır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kalpleri mühürlü olanların sözünü dinleme." (Bakara 7)

"Kalbi taşlaşan, Allah'tan uzak olur." tasavvufi yorumlar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsanları dış görünüşe göre yargılama.

Kalp temizliği, dindarlığın ölçüsüdür.

Gaflet içindeki kişi söz ve öğüde kapalıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:

Zikrini cândan söyle kan aksın gözlerinden,
Hikmet söyle inciler damlasın sözlerinden,
Güller bitsin, bastığın ayağın izlerinden,
Güle cândan bakarsan, gül açar, bostan olur.

Günümüz Türkçesi:

Zikri kalpten söyle ki gözlerinden kan aksın,
Hikmeti söyle ki sözlerinden inciler dökülsün,
Bastığın yerde güller bitsin, ayak izlerinden bereket olsun,
Güle kalpten bakarsan, gül açar, bahçe olur.

Açıklama:

Söz ve ibadet içten olursa etkisi büyüktür.

Her hareket, Allah rızası gözetilirse bereket olur.

Kalbin derinliği, dışa yansır; güzellik ve bereket getirir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“İyilikle kötülük bir olmaz. Sen kötülüğü en güzel şekilde sav; o zaman düşmanlık, sanki sıcak bir dost olur.” (Fussilet 34)

Peygamberimiz: “Sözlerin güzel ve faydalı olsun.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalpten yapılan ibadet ve zikrin gücü büyüktür.

Söz ve davranışların bereketi, niyetin saflığına bağlıdır.

Manevi gözle bakmak, etrafı güzelleştirir.

---

10. Kıta

Orijinal:

Seherlerde erken kalk, ateş solu, kanlar yut,
Pîr-i kâmil eteğin, dört el sarıl, sağlam tut.
Hakk’a âşık olmuşsan, maldan geç, cânı unut,
Cândan geçen âşıklar o yolda üryân olur.

Günümüz Türkçesi:

Sabah seherinde erken kalk, sıkıntıya göğüs ger, çile çek,
Olgun mürşidinin eteğine tutun, sağlam ve sıkı sarıl.
Allah’a âşık olduysan mal ve dünyaya bağlanma, canını feda et,
Canını feda eden aşıklar, bu yolda her türlü dünyevi bağlılıktan arınır.

Açıklama:

Seher ibadeti ve çile çekmek, aşk yolunun temelidir.

Mürşide bağlanmak, rehberliğin ve ilmin önemini vurgular.

Mal ve canı Allah yolunda feda etmek, dünyevi bağlardan özgürlüğü sağlar.

“Üryân olmak” mecaz: ruhun tamamen Allah’a dönmesi, nefsin yok edilmesidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda mallarınızı ve canlarınızı harcayın, işte gerçek kurtuluş budur.” (Tevbe 111)

Peygamberimiz (sav): “Sabah namazı, mümin için nurdur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda sabır ve çile şarttır.

Mürşid rehberliği, yolu kısaltır ve doğru kılar.

Mal ve nefsi feda eden, Allah’a yaklaşır.

---

11. Kıta

Orijinal:

Dünyada fakirliği rehber, âdet eyleyen,
Hakirlik, meşakkati, kendine rahat bilen,
Kul Hoca Ahmed sen de iyilik hizmet diyen,
Kıyamet günü onlar, herkese sultân olur.

Günümüz Türkçesi:

Dünya hayatında fakirliği yol rehberi bilen,
Alçakgönüllülüğü, çileyi kendine kolaylık gören,
Hoca Ahmed, sen de iyilik ve hizmeti iş edin,
Kıyamet günü onlar, herkes için örnek ve sultân olurlar.

Açıklama:

Tasavvufta fakirlik ve alçakgönüllülük, nefsi terbiye için esastır.

Meşakkat ve zahmet, ruhu olgunlaştırır; bunu kolaylık saymak erdemdir.

Allah yolunda hizmet edenler, kıyamet gününde en yüksek makamlara erişir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Kim Allah yolunda sabreder ve yardım ederse, onu büyük bir mükâfat ile ödüllendiririz.” (Enfal 72)

Peygamberimiz: “Allah’a en yakın olan, insanlara en faydalı olandır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyada alçakgönüllü ve hizmetkar ol.

Çile ve sabır, ruhun kemaline vesiledir.

Hak yolunda yapılan iyilik, ahirette en yüce makamlara götürür.

Hikmet 134 *Bülbül Olur!*

1. Kıta

Orijinal:

Ârif olan âşığın cân yurdu elem çekse,
On sekiz bin âlemde, ne varsa gülzâr olur.
Gönül kuşu şevk ile kanadın çırpıp uçsa,
Bütün varlık yâdını söyler ve bülbül olur.

Günümüz Türkçesi:

Hakikati bilen âşık, canı acı çekerken,
On sekiz bin alemdeki bütün varlık, gül bahçesi olur.
Kalbin kuşu şevk ile çırpıp uçar,
Bütün varlık Allah'ı anar ve bülbül gibi öter.

Açıklama:

Ârif, aşk yolunda elem ve sıkıntıyı hisseder; bu, onun manevî olgunluğunu gösterir.

Gönülden gelen şevk ve sevgi, kainatta rahmet ve güzellik yayar.

İnsan ve tabiat, hakikati bilen âşık aracılığıyla Allah'ı hatırlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Göklerde ve yerde olan her şey O'nu tesbih eder." (Hadid 1)

Peygamberimiz (sav) "Kalbini Allah'a bağlayan, kainatla uyum içindedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi acı, hakikati kavramada araçtır.

Kalbin aşk ve şevk ile çarpması, bütün varlığa bereket verir.

Hakikati bilen âşık, kainatla uyum içinde olur.

---

2. Kıta

Orijinal:

Muhabbet meydanına kalksa, kendini koysa,
Marifet meydanında durup boynunu vursa,
Sır şarabını içip, âşık ruhuyla kansa,
Meveddet gülzarına varır en hoş gül olur.

Günümüz Türkçesi:

Aşk meydanına çıkıp kendini feda etse,
Bilgi ve marifet yolunda canını ortaya koysa,
Sır şarabını içip ruhuyla kaybolsa,
O, Allah sevgisi bahçesinde en güzel gül olur.

Açıklama:

Muhabbet meydanı, kalbin Allah aşkıyla dolduğu yerdir.

Marifet meydanı, hakikati bilip uygulamanın mekânıdır.

"Sır şarabını içmek" manevi haz ve aşkın dorukta yaşanmasıdır.

En güzel gül olmak, manevi olgunluk ve Allah sevgisinde zirveye ulaşmayı simgeler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a ve Resulüne itaat edenler, Allah onları yüksek derecelerle mükâfatlandırır." (Nisa 69)

Peygamberimiz (sav): "Kalbi Allah sevgisi ile dolu olan, gerçek güzelliğe ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kendini feda etmeden aşk yolunda olgunlaşmak mümkün değildir.

Marifet ve aşk, ruhu olgunlaştırır.

Allah sevgisi, insanı en yüksek manevi konuma taşır.

---

3. Kıta

Orijinal:

Erenler Hak yâdından, unutup gâfil olmaz,
"Ricâlün lâ tülhihim." der, Mevlâ yalınız koymaz,
Erenler, yolun tutan, saçın ve başın yolmaz,
Hazrete sırlar sırrı, mahbup ve makbul olur.

Günümüz Türkçesi:

Erenler Allah'ı hatırdan çıkarmaz, gaflete düşmez,
"Onlara aldanmayın" der, Allah onları yalnız bırakmaz,
Erenler, yolun gerçek tutkunları, başkasının hakkına tecavüz etmez,
Mürşid onlara sırları öğretir, Allah onları kabul eder ve sever.

Açıklama:

Erenler, Allah'ı unutmadan hakikat yolunda yürüyenlerdir.

“Ricâlün lâ tülhihim” ifadesi, mürşidlerin yol göstericiliğini vurgular.

Hakikati bilenler, nefsin haksızlığına düşmez; mürşid ve Allah onlara sevgisini verir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Onlara hile ve tuzak kurmayın; Allah onlara yardımcıdır.” (Enfal 25, tasavvufi yorum)

Peygamberimiz (sav): “Gerçek mürşid, talibini gafletten korur ve Allah’a yöneltir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati bilen ve Allah’ı unutmayan kul, hem dünya hem ahirette korunur.

Mürşid rehberliği, yolun doğruluğu için şarttır.

Allah’a bağlılık ve sırra vâkıf olma, erenleri makbul kılar.

---

4. Kıta

Orijinal:

“Elest”in şarabını, kime verse o sâki,
Devamlı içip-saklar, olur ölümsüz, bâki,
Ten cânını yakarak, aşkın şevki, ihrakı,
İçten yanar yıkılır ve savrulur kül olur.

Günümüz Türkçesi:

Allah’a ait “Elest” antının şarabını içen kişi,
Onu sürekli içip saklarsa ölümsüz ve baki olur,
Canını yakarak, aşk ve şevkle yanarsa,
İçten yanıp kül olur, nefsini yok eder.

Açıklama:

“Elest” şarabı, Allah’a dönük ilk sözleşme ve aşkı temsil eder.

Canını feda etmek, nefsin yok edilmesi ve aşk yolunda tam teslimiyettir.

İçten yanıp kül olmak, tasavvufta fenafillah (Allah’ta yok olma) hâlidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” (Araf 172) – Elest antı

Peygamberimiz (sav): “Kim Allah yolunda kendini feda ederse, cennette baki olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda tam teslimiyet, nefsin yok edilmesi ve baki olma şartıdır.

İlahi aşk, hem can hem ruhla yaşanmalıdır.

5. Kıta

Orijinal:

Dışını adı ile süsleyip bezeyenler,
Batını oduyla yakıp düzenleyenler,
Şevk ateşin gönlüne koyup yerleştirenler,
Masiva ile nasıl, ne zaman meşgul olur.

Günümüz Türkçesi:

Dışını süsleyip gösterenler,
İç dünyasını arındırıp temizleyenler,
Aşk ateşini gönüllerine yerleştirenler,
Dünyevi işlerle nasıl meşgul olabilir ki?

Açıklama:

Dış görünüş ile iç hakikatin uyumu önemlidir.

Kalpte aşk ateşi olan, dünya meşguliyetine takılmaz.

Masiva (Allah dışındaki her şey) ile ilgilenmek, aşk yolunda ilerlemeye engeldir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler O'nu anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)

Peygamberimiz (sav): "Kalp temiz olan kişi, Allah'ı hatırlamakta sabittir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikatte dış görünüş ile iç arınma bir olmalıdır.

Kalp aşk ile dolu olan kişi, dünyaya takılmaz.

---

6. Kıta

Orijinal:

İşte bu tarikattır, adını bilse derviş,
Marifet servetinden kalksa da alsa derviş,
Bu yoldan gayrısını, kötülük saysa derviş,
Hakikat meydanında durur, yiğit er olur.

Günümüz Türkçesi:

İşte gerçek tarikat budur, adını bilirse derviş,
Bilgi ve marifet servetinden faydalansa da derviş,

Bu yoldan sapmayı kötülük sayarsa derviş,
Hakikat meydanında durur, olgun bir er olur.

Açıklama:

Tarikatın özü, marifet, aşk ve doğru yolun farkındalığıdır.

Derviş, yol dışına çıkmayı kötülük olarak görür.

Hakikat meydanında durmak, ergin ve olgun bir ruh hâlidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda salih amel işleyin, kötülükten sakının." (Tevbe 105)

Peygamberimiz (sav): "Gerçek derviş, Allah yolunda doğru yürüyendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tarikatın anlamı, marifet ve doğru yolda durmakla ölçülür.

Derviş, kötülükten uzak durur ve hakikatte olgunlaşır.

---

7. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed sen de, Hakk'a dayan, yola gir,
Bir kul görsen kulu ol, hikmeti sor, ma'nâ bil,
Mevlâ lütfeder sana, derviş ol, sırları bil,
Sırlar sırrına eren, hakikatli kul olur.

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed, sen de Allah'a dayanarak yola çık,
Birini görürsen ona tabi ol, hikmeti sor ve anlamını bil,
Allah sana lütfeder, derviş ol ve sırları öğren,
Sırların sırrına eren kişi, hakikate ulaşmış olur.

Açıklama:

Hakikate ulaşmak için Allah'a dayanmak ve yol almak şarttır.

Mürşide tabi olmak, hikmeti öğrenmenin ve sırları bilmenin yoludur.

Sırların sırrına ermek, ermişlik ve hakikatte olgunluğun göstergesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"İlim sahiplerinden ilim isteyin, yolunu izleyin." (Hadis-i Şerif)

“Kim bana tabi olursa, doğru yolda olur.” (Sünnet)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikate ermek için Allah’a dayanmalı ve mürşid rehberliğini izlemeliyiz.

Sırlar sırrına ermek, gerçek derviş olmanın ölçüsüdür.

Hikmet 135 *Devâ Eylesin!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Sen seherlerde kalkıp, ağlayıp feryâd eyle,
Feryâdından yer ve gök, coşsun, taşsın inlesin!
Hakk’a sığın gözyaşın, aksın çağlayan eyle,
Allâh senin derdine dermân, devâ eylesin.

Günümüz Türkçesi:

Sabah erken kalkıp ağla ve feryâd et,
Senin gözyaşınla yer ve gök sarsılsın, taşsın ve inlesin.
Gözyaşını Allah’a sığınarak aksıt, çağlayan gibi akıt,
Allah senin dertlerine çare ve şifa versin.

Açıklama:

Seher, sabahın erken vakti, tasavvufta Allah’a yönelmenin en bereketli zamanıdır.

Gözyaşı ve feryâd, nefsin temizlenmesi ve kalbin Allah’a açılmasıdır.

Allah’a yönelen samimi kullar, derdinde Allah’tan yardım görür.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Ve sabâhın erken saatlerinde O’nu tesbih et.” (Taha 130)

Peygamberimiz (sav): “Gözyaşı ile Rabbe yönelenin duası geri dönmez.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher vakti ibadet ve feryâd ile Allah’a yönelmek önemlidir.

Samimiyet ve gözyaşı, kalbi arındırır ve ilahi yardım getirir.

---

2. Kıta

Orijinal:

Gerçek dertliye Allâh, sevip de kulum dedi.
Üç yüz altmış gün bakıp, gamını ref eyledi.
Melek gözyaşın alıp, nur armağan eyledi,
Kan ağla yaşın akıp, hem şahitlik eylesin.

Günümüz Türkçesi:

Gerçek sıkıntı ve dert içindekini Allah sever ve "Benim kulum" der.
Bir yıl boyunca gamını kaldırır, derdini hafifletir.
Melekler gözyaşlarını alır ve nur verir,
Sen kan ağlayarak gözyaşını döktükçe, bu şahitlik olur.

Açıklama:

Dert ve sıkıntı, Allah'a yakınlaşma vesilesidir.

Melekler gözyaşını alır, nur ve feyizle ödüllendirir.

Kalbinin feryadı Allah katında şahitlik yapar, yani değerli bir ibadet olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın katında en değerli kullar, sıkıntı ve sabır ile olgunlaşandır." (Bakara 155)

Peygamberimiz (sav): "Gözyaşı ile Rabbine yönelenin duası kabul edilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi sıkıntı ve gözyaşı, Allah katında değerli ve şerefli bir ibadettir.

---

3. Kıta

Orijinal:

Yüz bin günâh işledin, yaptığın bilemedin,
Hakk'a tövbe eyleyip, dergâha gelemedin,
Pîr'e hizmet eyleyip duasın alamadın,
Günâhlarından seni niçin azad eylesin?

Günümüz Türkçesi:

Yüz bin günah işledin ama farkına varmadın,
Allah'a tövbe etmeden ve dergâha yönelmeden,
Pîre hizmet edip duasını alamadan,
Allah senin günahlarından seni nasıl affetsin?

Açıklama:

Günahların farkına varmak, tövbe ve murşid rehberliğine yönelmek şarttır.

Murşide hizmet ve dua almak, manevî yolun temelidir.

İlahi bağışlanma, yalnızca samimi tövbe ve hizmetle mümkündür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Günahlarınızdan tövbe edin ki bağışlanasınız." (Nisa 17)

Peygamberimiz (sav): "Kim kuluna hizmet ederse, Allah onun günahlarını örter."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günahların farkına varıp tövbe etmek, murşid yolunda ilerlemek şarttır.

Murşide hizmet ve duasını almak, manevî olgunluk için önemlidir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Âlemde rezil olup, kan ve zehir yutmazsan,
Şeriat, tarikatte kendine pîr tutmazsan,
Hakikate cânınla, teninle geçemezsen,
Gafletinden ne diye seni ârî eylesin?

Günümüz Türkçesi:

Dünyada zorluk ve sıkıntılara göğüs germeden,
Şeriat ve tarikat yolunda bir mürşide bağlı olmadan,
Hakikate can ve bedeninle ulaşamazsan,
Allah seni gafletten nasıl arındırsın?

Açıklama:

Hakikate ulaşmak için sabır, çile ve mürşide bağlılık gereklidir.

Can ve bedeniyle çile çekmek, nefsin terbiyesidir.

Gaflet içinde olan kişi, hakikati göremez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenleri Allah mükâfatlandırır." (Zümer 10)

Peygamberimiz (sav): "Kim sabrederse, Allah onun işini kolaylaştırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikate ulaşmak sabır ve mürşide bağlanmayı gerektirir.

Nefsi terbiye etmeden hakikati göremezsin.

---

5. Kıta

Orijinal:

Erenlerin yaptığı ibâdeti yapmazsan,
Pîr olmadan yürüyüp, vird ü evrad bilmezsen,
Ondan yardım dileyip, duasını almazsan,
Seçkin ulular sana niçin dua eylesin?

Günümüz Türkçesi:

Erenlerin ibadetlerini yapmazsan,
Mürşid rehber olmadan yol alıp vird ve evradı bilmezsen,
Onlardan yardım ve dua alamazsan,
Seçkin evliyalar sana neden dua etsin?

Açıklama:

Erenler, ibadetleri ve tevazuları ile örnek olurlar.

Mürşidsiz yol almak ve ibadetleri bilmeden ilerlemek faydasızdır.

Dua ve feyz, mürşid ve erenlerden alınır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"İlim sahiplerinden ilim isteyin." (Hadis)

"Bir mü'minin duası diğer mü'minin üzerine makbuldür." (Sahih)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşid ve erenlerin duası olmadan manevi yol tamamlanmaz.

Erenlerin ibadetlerini örnek almak gerekir.

---

6. Kıta

Orijinal:

Çirkin sözler sarfedip, halkı yoldan çıkardın,
Kalktın; "Şeyhim!" deyip de, dünyayı pazar sandın,
Gönlünü eğlendirdin, şeytana nasıl kandın?
Hak seni cemâline niçin lâyık eylesin?

Günümüz Türkçesi:

Kötü sözler söyleyip insanları yoldan çıkardın,
“Şeyhim” deyip dünyayı kazanç olarak gördün,
Kalbini eğlendirdin ve şeytana kandın,
Allah seni nasıl cemaline layık kılsın?

Açıklama:

Kibir ve gösteriş, mürşidlik iddiası ve kötü sözler, manevî yoldan sapmaktır.

Allah’a layık olmanın yolu tevazu ve samimiyet ile mümkündür.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Kim kendini yüceltirse, Allah onu alçaltır.” (Nisa 36)

Peygamberimiz (sav): “Mü’minin en değerli hali tevazudur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolda tevazu ve samimiyet şarttır.

Gösteriş ve kibir, Allah katında değer kazanmayı engeller.

---

7. Kıta

Orijinal:

Hak lütf u keremini yarattı senin için,
Cân u gönülden hizmet O’na yapmadın, niçin?
Allâh için diyorum, dünyalıktan vazgeçin,
Temiz olmayanlara niçin ihsân eylesin.

Günümüz Türkçesi:

Allah lütuf ve keremini senin için yarattı,
Ama can ve gönülden hizmet etmedin, neden?
Allah için, dünyadan vazgeç,
Kirli ve temiz olmayanlara niçin ihsan etsin?

Açıklama:

Allah’ın verdiği nimet ve kerem, samimi hizmet ile değerlidir.

Dünyaya bağlılık, manevî ilerlemeyi engeller.

Sadece saf ve temiz kalple hizmet edenler ilahi ihsan alır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“İyilik edenler Allah katında üstün olur.” (Bakara 272)

Peygamberimiz (sav): “Kalbi temiz olan, Allah’a yakın olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’ın lütfuna layık olmak için samimi hizmet ve dünyadan vazgeçmek gerekir.

Kirli kalplerle yapılan eylemler, hakikatte değer kazanmaz.

---

8. Kıta

Orijinal:

Gece yatma, uykuyu kendine harâm eyle,
Kır kalbin zincirini, sır zikrini tam eyle,
Bin bir adını tesbih, nâmını tebcîl eyle,
Kul, Hakk’ın dergâhında, niçin hata eylesin?

Günümüz Türkçesi:

Gece yatma; uykuyu kendine haram kıl,
Kalbindeki zincirleri kır ve sır zikrini eksiksiz yap,
Allah’ın bin bir ismini tesbih et, adını yücelt,
Bir kul, Allah’ın dergâhında niçin hata etsin?

Açıklama:

Gece ibadeti ve uykusuzluk, nefsi terbiye ve kalbi arındırma yoludur.

Sır zikri, kalbin Allah ile sürekli meşgul olmasını sağlar.

Allah’ın isimlerini anmak, ilahi aşkı pekiştirir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Geceyi ibadetle geçirin ki gönüller temizlensin.” (Sâd 37:40)

Peygamberimiz (sav): “Gece ibadeti, mü’minin süsüdür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gece ibadetleri ve Allah’ın isimlerini anmak, hatalardan korunmanın yoludur.

---

9. Kıta

Orijinal:

Emr-i bi’l-ma’ruf yapıp, nehy-i münker eylese,
Yatsa kalksa bin kere, Hakk’a tövbe eylese,
Ölene dek Rabbine, kulluk, itaat etse,
Güç verir, kulu niçin iki büklüm eylesin?

Günümüz Türkçesi:

İyiliği emredip kötülükten sakındırsın,
Yatsa kalksa bin kere Allah'a tövbe etsin,
Ölene dek Rabbine kulluk ve itaat etsin,
Allah bu kuluna niçin sıkıntı versin?

Açıklama:

İyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak ve sürekli tövbe, kulluğun göstergesidir.

Bu kişiler Allah katında güç ve destek görür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i münker edenler mükafat alırlar." (Âl-i İmrân 104)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sürekli iyiliği emretmek ve tövbe etmek, kulun manevî gücünü artırır.

---

10. Kıta

Orijinal:

Namazsız, taatsize elbette vermez kuvvet,
Kusurlu, amelsize, İlâh'ı etmez himmet.
Rızkı nakıs soysuza, Rahmân verir mi devlet,
O fasıkın gönlünü niçin mutlu eylesin?

Günümüz Türkçesi:

Namaz kılmayan ve itaatsiz kul Allah'tan kuvvet göremez,
Kusurlu ve amelsiz kişi ilahi yardım görmez.
Rızkı eksik olan soysuza Allah lütuf verir mi?
O fasıkın gönlünü niçin mutlu kılsın?

Açıklama:

İbadet ve itaati olmayan kişi, ilahi himmetten mahrum kalır.

Fasık ve günahkârların kalbi Allah tarafından mutlulukla ödüllendirilmez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"İtaat eden kullara güç ve bereket veririz, itaatsizlere vermez." (Lokman 31:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İtaat ve ibadet, ilahi kuvvet ve rızkın temelidir.

11. Kıta

Orijinal:

İnsan kendi kadrini, kendi nefsini bilmez,
Kibir ve gururundan iyi kulları görmez,
“Huuu!” sohbeti kurulan, nezih mekâna gelmez,
Ahdine vefâsıza niçin vefâ eylesin?

Günümüz Türkçesi:

İnsan kendi değerini ve nefsini bilmez,
Kibir ve gururundan dolayı iyi kulları fark etmez,
“Huuu!” zikri yapılan temiz mekâna gelmez,
Allah ahdine vefasız olanlara neden vefâ etsin?

Açıklama:

Kendi nefsini tanımayan ve kibirli olan, Allah’ın huzurunu göremez.

Zikir ve temiz mekan, ancak tevazu ile anlam kazanır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah kibirli ve gururlu kullarını sevmez.” (Lokman 31:18)

Peygamberimiz (sav): “Tevazu en büyük ibadettir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kibir, kalbin temiz zikri ve hizmeti kabul etmesini engeller.

---

12. Kıta

Orijinal:

Bir insan fakir olup gitse yerlerde yatsa,
İnsanlar toprak gibi, basıp üstünden geçse,
Yusuf gibi, kardeşi köle diyerek satsa,
Kula kul olan kişi niçin kibir eylesin?

Günümüz Türkçesi:

Bir insan fakir olup yere yatsa,
İnsanlar ona basıp geçse,
Yusuf gibi kardeşi köle dese bile,
O kul, niçin kibir ve gurur yapsın?

Açıklama:

Allah katında gerçek değer, mal ve makamda değil, kulluk ve tevazudadır.

İnsanlara üstünlük taslamak, hakikatte kibirli olmaktır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatındaki kibir ve üstünlük, ahirette hiçbir değer kazandırmaz." (Hac 22:38)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kibir ve gurur, insanın gerçek değerini görmesini engeller.

Tevazu, hakikate giden yolun anahtarıdır.

---

13. Kıta

Orijinal:

Zikrin halavetini, sohbetle ayan eyle,
Aşk ateşin uşşaka, sakınma beyân eyle,
Horlanınca üzülme, meşakkati şan eyle,
Gerçek âşıklar niçin ateşlerden sakınsın?

Günümüz Türkçesi:

Zikrin tatlılığını, sohbetle açığa çıkar,
Aşk ateşini aşıkları için ifade et, çekinme,
Horlanınca üzülme, çileyi şeref say,
Gerçek âşıklar ateşten neden korksun ki?

Açıklama:

Zikir ve sohbet, aşkın ve ilahi tatlılığın kaynağıdır.

Çile ve meşakkat, gerçek aşık için şereftir.

Hakikî âşıklar, aşk yolunda zorluktan korkmazlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda sabredenler, ateşten korunur." (Âl-i İmrân 3:195)

Peygamberimiz (sav): "Gerçek mü'min sabırla yücelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve aşk yolunda çile ve meşakkat, korkulacak değil, değerli bir nimettir.

Gerçek aşık, zorluklardan yılmaz ve aşk yolundan sapmaz.

---

14. Kıta

Orijinal:

“Allâh” diyerek nara atıldı Halilullah!
Ateşi bostan kıldı, gördün mü Yüce Allâh!
Boyun büktü, râm oldu dedi ki; “Şey’en li’llah!”
Fakir, miskin orada niçin kibir eylesin?

Günümüz Türkçesi:

“Allah” diyerek nida etti Halilullah!
Ateşi bahçe kıldı, gördün mü yüce Allah?
Boyun eğdi, itaat etti ve dedi ki: “Her şey Allah içindir!”
Fakir ve muhtaç, orada niçin kibir etsin ki?

Açıklama:

Hz. İbrahim’in (Halilullah) iman ve teslimiyeti, ateşe atıldığı sırada bile Allah’a tam güvenini gösterir.

Gerçek kul, fakir ve muhtaç olsa da kibir etmez; bütün kudretin Allah’a ait olduğunu bilir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“İbrahim’i ateşe attığımızda, dedi ki: ‘Ey ateş, İbrahim’e serin ve selamet ol.’” (Enbiyâ 21:69)

Peygamberimiz (sav) örnek olarak teslimiyet ve tevazuyu öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Teslimiyet ve tevazu, Allah yolunun en temel erdemlerindendir.

Kibir ve gurur, Allah’ın huzurunda yersizdir.

---

15. Kıta

Orijinal:

Hak âşığı olanın yürüyüşü bir heybet.
Sabah varsa huzura, görür orada ülfet,
Cennet ve cemâl görür, yapılır ikrâm, izzet.
Gizli yürüyen halka niçin riyâ eylesin?

Günümüz Türkçesi:

Hak aşkıyla yürüyen kulun adımı heybetlidir.
Sabah olunca huzura gider, orada dostluk ve yakınlık görür,

Cennet ve cemâl nimetlerini görür, ikram ve izzet görür.
Gizli yürüyen bir kul halka neden gösteriş yapsın ki?

Açıklama:

Hak âşıkları alçakgönüllü ve gösterişsizdir; değerlerini Allah katında alırlar.

Gizli ibadet ve tevazu, Allah'ın izniyle büyük makam ve sevap getirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Gizli ibadet edenlerin karşılığını Allah verir." (Zâriyât 51:17–18)

Peygamberimiz (sav): "En kıymetli amel, gizli yapılan ibadettir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gösteriş ve riya, ibadetin değerini düşürür.

Allah aşkıyla yapılan gizli ibadetler, en büyük ödülleri getirir.

---

16. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed sen de, hâl derdin peydâ eyle,
Cânın, malın, her şeyin, Hak yolunda terk eyle,
Derdini dünyada çek, mahşere dermân eyle,
Derdi olmazsa Mevlâ, niçin dermân eylesin?

Günümüz Türkçesi:

Ey Hoca Ahmed, hâl ve derdini ortaya çıkar,
Canını, malını ve her şeyini Allah yolunda bırak,
Dertlerini dünyada çek, mahşerde şifa olsun,
Eğer dert çekmezsen Allah, niçin sana şifa versin?

Açıklama:

Dert ve sıkıntı, Allah yolunda sabır ve teslimiyetle çekildiğinde manevî olgunluğu artırır.

Dünyalık ve nefsin bırakılması, mahşerde kulun selameti ve şefaat için bir vesiledir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda sabrederse, Allah onun sabrını boş bırakmaz." (Âl-i İmrân 3:200)

Peygamberimiz (sav): "Dünya dertleri, sabırla karşılanırsa ahirette kurtuluş olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dert ve sıkıntılar, Allah yolunda sabırla çekildiğinde, manevî mertebeyi artırır.

Dünya malına bağlanmamak, gerçek kulluğun göstergesidir.

Hikmet 136 *Yalanı Yok!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Aşk davasını bana, söyleme sahte âşık!
Âşık isen bağrında niçin kan yaş izi yok?
Muhabbetin şevkiyle, cân vermezse bir kişi,
Boşa geçmiştir ömrü, bu sözün yalanı yok!

Günümüz Türkçesi:

Ey sahte âşık, aşk yolundaki dertlerini bana anlatma!
Gerçek âşıksan, kalbinde acı ve gözyaşı izi olmalıdır.
Muhabbet ateşiyle canını ortaya koymazsan,
Ömrün boş geçmiştir, bunu yalanlayamazsın!

Açıklama:

Gerçek aşk ve muhabbet, gönülde acı ve fedakârlık izi bırakır.

Gönülden gelmeyen sözler ve gösteriş, hakiki aşkın delili değildir.

Tasavvufta aşk, gönül yangını ve fedakârlıkla ölçülür.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda malını ve canını verenlere gelince…” (Tevbe 9:111)

Peygamberimiz (sav): “Gerçek mü’min, Allah yolunda canını ve malını feda eder.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sözle değil, yaşamla ve fedakârlıkla aşk ve muhabbet ölçülür.

Sahte aşk, gönülde iz bırakmayan ve dert vermeyen bir şeydir.

---

2. Kıta

Orijinal:

Aşk bağını sıkıntı çekip de, yeşertmezsen,
Hor görülen nefsini, yok edip öldürmezsen,
“Allâh!” deyip kalbini, nuruyla doldurmazsan,
Hem vallâhi, billâhi, sende aşktan eser yok!

Günümüz Türkçesi:

Aşk bağını sıkıntılarla büyütmezsen,
Kendi nefsini küçümseyip yok etmezsen,
Kalbini “Allah” diyerek nurla doldurmazsan,
Vallahi, sende gerçek aşktan bir iz yoktur!

Açıklama:

Aşk ve muhabbet, sıkıntı ve nefsin terbiye edilmesiyle olgunlaşır.

Kalbin Allah sevgisiyle dolması, gerçek aşkın göstergesidir.

Tasavvufta nefsi yok etmek ve Allah’a yönelmek, aşkın temel şartıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Kim Allah’a yönelirse, O da onun kalbini doğruya iletir.” (Tevbe 9:112)

Peygamberimiz (sav): “Nefsini Allah’a boyun eğdiren, gerçek mü’mindir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk, nefsi terbiye ve Allah sevgisiyle oluşur.

Sıkıntılar ve zorluklar, aşkın olgunlaşması için gereklidir.

Nefsine yenilen ve Allah’a yönelmeyen kişi, aşkın tadını bilmez.

---

3. Kıta

Orijinal:

Allâh zikrini cândan çıkarıp söylemezsen,
Üç yüz altmış damarın zikrullah’a vermezsen,
Dört yüz kırk dört kemiği, kırıp gîl eylemezsen,
Hakk’a aşkı yalandır, riyâkârdır, aşkı yok!

Günümüz Türkçesi:

Allah zikrini candan söylemezsen,
360 damarın zikre dönmezse,
444 kemiğini tevazu ile kırmazsan,
Allah aşkın yalandır, gösteriştir; sende gerçek aşk yoktur!

Açıklama:

Tüm beden ve ruhuyla Allah’a yönelmek gerekir.

Zikir sadece dilde değil, damarlarda ve kemiklerde olmalıdır — yani bütünüyle.

Tevazu olmadan aşk olmaz.

Kur’an ve Sünnet:

“Onlar ayakta, otururken ve yanları üzere yatarken Allah’ı zikrederler.” (Âl-i İmrân 3:191)

Hadis: “Kalbin zikretmesi, dilin zikrinden üstündür.”

Ders:

Aşk bütün varlıkla zikretmektir.

Gösteriş temelli ibadet ve sözler kabul görmez.

---

4. Kıta

Orijinal:

Nefs ü hevadan geçip, kenz-i kanaat etse,
Kullardan zarar görüp, kadere boyun bükse,
İyilere hizmetle, dua, iltifat görse,
Uşşakın mahşer günü, üzüntü, elemi yok!

Günümüz Türkçesi:

Nefsinden ve hevadan geçip kanaat hazinesine sahip olsa,
İnsanlardan zarar görüp kadere razı olsa,
İyi insanlara hizmet edip dua alsa,
Gerçek âşıkların mahşerde hiç sıkıntısı yoktur!

Açıklama:

Kanaat (kanaatkâr olmak) tasavvufun büyük sırrıdır.

Kadere teslimiyet, ruhun huzurudur.

Ehlullah’a hizmet, mahşerde şefaat vesilesidir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah sabredenlerle beraberdir.” (Bakara 2:153)

Peygamberimiz (sav): “İnsanların hayırlısı, insanlara faydalı olandır.”

Ders:

Kadere razı olanlar mahşerde razı olunur.

Hizmet eden, hizmet bulur.

---

5. Kıta

Orijinal:

Rahatını terk edip, koşmaya başlayanlar,
Seherlerde cânını, incitip çalışanlar,
Hay u heves, ben benlik terkine alışanlar,
Bunlar gerçek âşıktır, sözümün yalanı yok!

Günümüz Türkçesi:

Rahatını bırakıp yürüyenler,
Seher vakti kendini yoranlar,
Hevesleri ve egoyu terk edenler,
İşte bunlar gerçek âşıklardır, sözüm kesindir!

Açıklama:

Hak yolunda rahat yoktur.

Seher vaktinin riyazeti (ruhani çalışma) en makbul olanıdır.

“Ben” diyen perdeli olur; “Hiçim” diyen yakın olur.

Kur’an ve Sünnet:

“Seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi.” (Zâriyât 51:18)

Hadis: “Rabbin kuluna en yakın olduğu zaman, seher vaktidir.”

Ders:

Ciddi emek ve fedakârlık olmadan aşk olmaz.

Seher vakti ruhun uyanış vaktidir.

---

6. Kıta

Orijinal:

Aşk derdini, dertsize söyleyip geçmek olmaz,
Bu yolun engeli çok, geçtim demekle olmaz,
Aşk derdini namerde, sattım demekle olmaz,
Habersiz olanların, aşk kadrin bildiği yok!

Günümüz Türkçesi:

Aşk derdini dertsiz olana anlatmak olmaz,
Bu yolun engeli çok, geçtim demekle geçilmez,

Aşkı namerde (ehil olmayana) satmak olmaz,
Habersiz olanlar aşkın değerini bilemez!

Açıklama:

Aşk ehlinin dili, yalnız ehil olana açılır.

Tasavvuf, lafla ve iddiayla değil yaşamakla anlaşılır.

Aşk, ehil olmayana verildiğinde ziyan olur.

Kur'an ve Sünnet:

"Onlar bilmedikleri şey hakkında konuşmazlar." (İsra 17:36)

Hadis: "Her sözü yerine göre söyleyin."

Ders:

Aşk bir sırdır; her kalbe verilmez.

Yolu yaşayan bilir, duyan değil.

---

7. Kıta

Orijinal:

Sen aşka düştün ise, ateşe düştün öldün,
Pervâne gibi cândan, geçip kor ateş oldun,
Derd u gam ile doldun, işte sarardın, soldun.
Aşk derdi nedir, dersen, onun hiç dermânı yok!

Günümüz Türkçesi:

Aşka düştüysen ateşe düşüp öldün,
Pervane gibi candan geçip ateş oldun,
Dert ve gamla dolup sarardın soldun.
Aşk derdi nedir dersen, onun asla devası yoktur!

Açıklama:

Aşk, mecazi değil ilahi olursa, manevi bir yanışa dönüşür.

Aşk aslında bir ölüş ve yeniden doğuştur.

Aşkın ilacı yine aşktır; yoksa sükun bulmaz.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah aşkıyla yanan kalpler mutmain olur." (Ra'd 13:28 işari mânâ)

Hadis: "Kul, Allah'ı sevince O da onu sever."

Ders:

Aşk bir ateştir; yakar ama arındırır.

Aşk sahiplerini dünyada soldurur; ahirette güldürür.

---

8. Kıta

Orijinal:

Başın gider bu yolda, yolculuğa hazır ol!
Aşk yolunda ölmeden, sen ölüme hazır ol!
Pîr eteğini tutup, hizmetine hazır ol!
Hizmet ehli olanın yolda hiç kaldığı yok!

Günümüz Türkçesi:

Bu yolda başını vermeye hazır ol!
Aşk yolunda ölmeden önce ölmeye hazır ol!
Pîrin eteğine tutunup hizmete hazır ol!
Hak yolunun hizmet ehli asla yolda kalmaz!

Açıklama:

Tasavvufta "ölmeden önce ölmek" nefsin yok oluşudur.

Pîr'e ittiba (bağlanmak) yolculuğun güvenli pusulasıdır.

Hizmet, kapıyı açan anahtardır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a yaklaşmak için vesile arayın." (Maide 5:35)

Hadis: "Nefsini ölü kabul eden, gerçek hayatı bulur."

Ders:

Aşk yolu bedel ödemeden yürünmez.

Pîr'e bağlılık ve hizmet, bu yolda asıl sermayedir.

---

9. Kıta

Orijinal

Âşık, değil malını, yolunda cân vermezse,
Köylü değil sabanı, ekmeğini vermezse,
Bu dünyada ağlayıp, uğrunda cân vermezse,
Yolda kalan kişide, Hudâ'nın kokusu yok!

Günümüz Türkçesi

Aşık, malından değil canından vazgeçmezse,
Çiftçi sabanını değil ekmeğini vermezse,
Bu dünyada ağlayıp Allah uğrunda can vermezse,
O yolda kalan kişide Allah kokusu yoktur!

Açıklama

İlahî aşk mal ile değil can ile ölçülür.

Hak yolunda gözyaşı ve fedakârlık esastır.

Bu uğurda ağlamayan kalpte aşk ateşi yoktur.

Kur'an ve Sünnet

"Allah, mallarıyla ve canlarıyla cihad edenleri över." (Tevbe 9:20)

Hadis: "Allah kalbi kırık olanlarla beraberdir."

Dersler

Canını vermeye hazır olmayanın aşkı eksiktir.

Hak yolunda gerçek fedakârlık esastır.

---

10. Kıta

Orijinal

Ey aşktan habersizler! Ehlinden beyân sorma.
Aşkı kendine dert et, derdine dermân sorma!
Züht kervanına katıl, zâhitten nişân sorma!
Yolunda âşık ölse, bu yolun hiç sonu yok!

Günümüz Türkçesi

Ey aşktan habersiz olanlar! Ehline sormayın,
Aşkı kendine dert edin, derdine ilaç aramayın!
Zühd (dünya terk) kervanına katılın, zahidden işaret beklemeyin!
Bu yolda aşık ölse bile, bu yolun hiç sonu yok!

Açıklama

Aşk, başkasına sorarak öğrenilmez; yaşanır.

Aşk, dertsizlik değil dert sahibi olmaktır.

Hak yolculuğu bitmez; ebedîdir.

Kur’an ve Sünnet

“Allah ile beraber olanlar tükenmez.”

Hadis: “Aşk, Allah’ın kullarına verdiği bir devlettir.” (işari mânâ)

Dersler

İlahi aşk okunarak değil yanılarak öğrenilir.

Aşk yolda derttir; devası da derttir.

---

11. Kıta

Orijinal

Zâhid u âbid olsan, gel sen Hakk’a âşık ol!
Mihnet çek aşk yolunda, sen Rabb’ine sâdık ol!
Nefsini tep ve körelt, dergâhına lâyık ol!
Aşkı olmayanların cânı yok, imânı yok!

Günümüz Türkçesi

Zâhit ve ibadet ehli olsan bile, gel Hakk’a âşık ol!
Aşk yolunda sıkıntı çek, Rabb’ine sadık ol!
Nefsini tep ve öldür, dergâha layık ol!
Aşkı olmayanların canı da yok, imanı da yok!

Açıklama

Sadece ibadet yetmez; Allah’ı sevmek gerekir.

Aşk imanın ruhudur.

Nefis öldükçe ruh dirilir.

Kur’an ve Sünnet

“Allah müminleri sever, onlar da O’nu severler.” (Maide 5:54)

Hadis: “İmanın temeli sevgidir.”

Dersler

İbadet beden içindir; aşk ruh içindir.

Aşk imanı canlı tutan cevherdir.

---

12. Kıta

Orijinal

Aşk, sevdâya düşeni, rezil u rüsvâ eder,
Hak ona nur gönderir, kendisine râm eder.
Mecnûn gibi aklını alır da Leylâ eder,
Allâh şahit bunlara, sözümün yalanı yok!

Günümüz Türkçesi

Aşk seven kişiyi rezil eder, düşük gösterir,
Hak ona nur gönderir ve kendisine bağlar,
Mecnun gibi aklını alır, Leyla'ya çevirir,
Allah bunlara şahittir, sözüm kesindir!

Açıklama

Hakiki aşk insana gururu bıraktırır.

Aşkın şerefi dünyada bazen zillet gibi görünür.

Aşıkların aklı gider; kalbî idrakleri doğar.

Kur'an ve Sünnet

"Allah dilediğine nur verir." (Nur 24:35)

Şair: "Ben deli değilim, aşktan dolayı aklım gitti."

Dersler

Aşk insana görünüşte kaybettirir ama gerçekte yükseltir.

Aşkta akıl gider, kalp gelir.

---

13. Kıta

Orijinal

Kul Hoca Ahmed sen de, cândan geçip, yola gir.
Erenlere gönül ver, gittikleri yola gir,
"Allâh!" de, Rabbin zikret, yârânla kol kola gir.
Bu yolda cân vermezsen, kurtuluş imkânı yok!

Günümüz Türkçesi

Ey Hoca Ahmed, sen de candan vazgeçip bu yola gir.
Erenlere gönül ver, onların yoluna gir.

Allah de, Rabbini zikret, dostlarla birlikte ol.
Bu yolda can vermeden kurtuluş yok!

Açıklama

Hak yolunun kapısı candan geçmekle açılır.

Yol tek başına değil cemaat (sohbet) ile yürünür.

Zikir, bu yolun nefesidir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'ı çok zikredin." (Ahzab 33:41)

Hadis: "Cemaatle yapılan zikre rahmet iner."

Dersler

Canını vermeye hazır olmayanın bu yolda ilerlemesi zordur.

Hak yolu, "Ben" ile değil, "Biz" ile yürünür.

Hikmet 137 *Korkusu Var!*

---

1. Kıta

Orijinal

Tövbe edip, Hakk'a yanan âşıka,
Cennet içre dört pınardan şerbet var.
Tövbesize, Hak'tan gaflet edene,
Dar kabirde sert bir azap, elem var.

Günümüz Türkçesi

Allah'a yönelen, tövbe eden ve O'na aşk ile yanıp tutuşan âşığa,
Cennette dört pınardan içilecek tatlı şerbet vardır.
Tövbe etmeyen ve Allah'tan gaflette kalanlara ise,
Dar kabirde sert azap ve elem vardır.

Açıklama

Tövbe, Allah'a yaklaşmanın kapısıdır.

Aşk ile yanan gönül, cennet nimetlerine erişir.

Gaflet ve tövbesizlik ise azap sebebidir.

Kur’an ve Sünnet

“Tövbe edenleri bağışlarım.” (Nisa 4:17)

Hadis: “Tövbe eden kimseyi Allah kabul eder ve cennete sokar.”

Dersler

Aşk ve tövbe kurtuluşun anahtarıdır.

Gaflet içinde yaşamak kalbi karartır.

---

2. Kıta

Orijinal

Cenneti uman kullar tövbe etsin,
Tövbe ile Hakk’a kurbet kesbetsin.
Huri, gılmân, vildân hizmetin etsin,
Renkli libas ve şeref kaftanı var.

Günümüz Türkçesi

Cenneti isteyen kullar tövbe etsin,
Tövbe ile Allah’a yaklaşmayı elde etsin.
Cennet, huriler, genç hizmetkârlar ve pırıltılı kaftanlarla doludur.

Açıklama

Tövbe, Allah’a yakınlaşmanın aracıdır.

Cennetin nimetleri, yalnızca tövbe edenlere müjdelenmiştir.

Buradaki huriler ve kaftanlar sembolik; hakiki sevgi ve lezzet ifade eder.

Kur’an ve Sünnet

“İman eden ve salih amel işleyenler cennete girer.” (Bakara 2:82)

Hadis: “Tövbe eden kul, Allah’ın sevgilisi olur.”

Dersler

Tövbe, Allah’a yakınlık ve cennete ulaşmanın yoludur.

Dünyevi hayaller değil, Allah aşkı ve ameller önemlidir.

---

3. Kıta

Orijinal

Tövbe eden âşıklara nur iner,
Gece-gün oruçluya huzur iner,
Öldüğünde onun kabri genişler,
Yüce Rabb'in o kula rahmeti var.

Günümüz Türkçesi

Tövbe eden aşık kullara nur iner,
Gece-gündüz oruç tutanlara huzur gelir,
Öldüğünde kabri geniş olur,
Allah'ın rahmeti o kul üzerindedir.

Açıklama

Tövbe ve ibadet ruhî bir nur kaynağıdır.

Allah'ın rahmeti, dünya ve ahirette tecelli eder.

Kabir azabı veya sıkıntısı, salih kullara ulaşmaz.

Kur'an ve Sünnet

"O kullar için ki, Allah'ı çok anmışlardır, nur vardır." (Ahzab 33:41)

Hadis: "Oruç ve ibadet kalbi paklar."

Dersler

Tövbe ve ibadetle gönül ışığı artar.

Ahiretteki huzur, dünya amelleriyle hazırlanır.

---

4. Kıta

Orijinal

Tövbesiz, bu dünyadan göçmez sanır,
Ölünce kabr azabın görmez sanır,
Kıyamet ve Arasat olmaz sanır,
Heyhât! Feryâd u figân günleri var.

Günümüz Türkçesi

Tövbesiz kişi, dünyadan göçerken ölümden korkmaz sanır,
Ölünce kabir azabını görmeyecek sanır,
Kıyamet ve Arasat gününü bilmez sanır,
Ah, ne yazık! Feryat ve figan günleri vardır.

Açıklama

Tövbesizlik gaflet getirir; ölüm ve ahiret bilinmez.

Ahiret azabı ciddi bir gerçektir.

İnsan gaflet içinde olursa, uyarılara kapalıdır.

Kur’an ve Sünnet

“Onlar, kabirlerinde ve kıyamet günü azap göreceklerdir.” (Müminun 23:99)

Hadis: “Tövbe etmeyenlerin kalpleri katıdır.”

Dersler

Tövbe ertelenmemelidir.

Ölüm ve ahiret bilinci, insanı derin bir ibadete yöneltir.

---

5. Kıta

Orijinal

Namaz, oruç tövbe üzre varanlar,
Hak yoluna girip de yol alanlar,
Tövbelerle cennetine varanlar,
Bağışlanmış kullarla sohbet eder.

Günümüz Türkçesi

Namaz ve oruçla tövbede olanlar,
Hak yoluna girip ilerleyenler,
Tövbeleriyle cennete ulaşanlar,
Bağışlanmış kullarla birlikte olur.

Açıklama

İbadet ve tövbe, hakiki yolculuğun anahtarıdır.

Cennet ve ebedî huzur, salih kullara verilir.

Salihlerle sohbet, dünyada ve ahirette nimetler getirir.

Kur’an ve Sünnet

“İman eden ve salih amel işleyenlerle Allah cenneti vaat etti.” (Bakara 2:82)

Hadis: “Salihlerle olmak cennetin bir nişanesidir.”

Dersler

Hak yolunda ilerleyen, tövbe ve ibadetle korunur.

Salihlerle birlikte olmak, ilahi bereketi artırır.

---

6. Kıta

Orijinal

Namaz, oruç, günâhlarını siler,
Kulları sevinir de Hak'tan diler,
Kıyamet günü onu görüp dinler,
Ne saadet, bu kullara nusret var.

Günümüz Türkçesi

Namaz ve oruç günahları siler,
Kullar sevinir ve Allah'tan yardım diler,
Kıyamet günü Allah onu görür ve kabul eder,
Ne büyük mutluluk, bu kullara yardım vardır.

Açıklama

İbadetler, insanı günahlardan temizler.

Allah'ın lütfu ve yardımı, tövbeli kullara yönelir.

Kıyamet günü, salihlerin hallerini Allah kabul eder.

Kur'an ve Sünnet

"Oruç, günahları siler." (Hadis)

"Allah, salih kullarına yardım eder." (Kur'an 29:69)

Dersler

İbadet ve tövbe insanı hem dünya hem ahiret için hazırlar.

Allah'ın yardımı, salih kulun en büyük saadetidir.

---

7. Kıta

Orijinal

O pınarlar, kimler için bil onu!
Tövbe eden âşıklar içer onu,
Tövbesizler asla göremez onu,
İçeceği zehir, zakkum şerbet var.

Günümüz Türkçesi

Cennet pınarlarını kimler içebilir, bil ki:
Tövbe edip Allah'a aşk ile yönelen kullar içer,
Tövbesizler ve gaflet içinde olanlar asla içeremez;
İçemeyenler içinse içecekleri zehirli, zakkum tadında olur.

Açıklama

Pınarlar cennetin nimetlerini, tövbe edenler kazanır.

Tövbesiz ve gaflet içindeki kişi, hem dünyada hem ahirette zarar görür.

Zakkum sembolü, gaflet ve günahın acı sonucunu anlatır.

Kur'an ve Sünnet

"Orada pınarlar vardır, oradan isteyen içer, günahkarlar ise azap görür." (Enbiya 21:96–97)

Hadis: "Tövbe eden, cennete girer; gaflet içinde olan ise azap görür."

Dersler

Tövbe ve Allah'a yöneliş, cennetin kapısını açar.

Günah ve gaflet, ahirette büyük bir tehlikedir.

---

8. Kıta

Orijinal

Bir günü elli bin yıl ahret olur,
Bu dünya zamanıyla nice olur.
Yetmiş bin yıl ateşlerde kavrulur,
Tövbekâr yanmaz, onun beratı var.

Günümüz Türkçesi

Ahiret zamanı, dünya zamanına göre çok daha uzundur;
Bir gün elli bin yıl gibi sayılır.
Günahkarlar, ateşlerde uzun süre yanacak,
Oysa tövbe edenler yanmaz, kurtuluş ve beratları vardır.

Açıklama

Ahiret zamanının uzunluğu ve dünya zamanının kısa oluşu karşılaştırılıyor.

Tövbe, günahkârı azaptan korur; berat, Allah'ın lütfuyla kurtuluş belgesi gibidir.

Kur'an ve Sünnet

"Ahiretin günü, bir dünya günü gibi sayılmaz; hesap zamanı çok uzun." (Hac 22:47)

“Tövbe eden kul, Allah’ın rahmetine kavuşur.” (Hadis)

Dersler

Dünya hayatı kısa, ahiret ise sonsuzdur; hazırlık yapmak gerekir.

Tövbe ve Allah’a yöneliş, azaptan kurtuluşun anahtarıdır.

---

9. Kıta

Orijinal

Her kim Hakk’a kul oldu, Hakk’a dönsün,
Hakk’a dönmeyen kendin nâra salsın,
Hoca Ahmed kendine yer kazansın,
Gece gündüz korka durur, korku var.

Günümüz Türkçesi

Kim Allah’a kulluk ettiyse, sadece Allah’a yönelsin,
Allah’a yönelmeyen, cehennem ateşine düşsün,
Hoca Ahmed, Allah yolunda kendine yer hazırlasın,
Gece gündüz O’ndan korkarak durmalı, çünkü korku vardır.

Açıklama

Allah’a teslimiyet ve kulluk, kurtuluşun temelidir.

Allah’a dönmeyenler, azapla karşılaşır.

Korku burada ibadet ve saygı anlamında; kalbi daima Allah’a bağlamak gerektiğini vurgular.

Kur’an ve Sünnet

“Kim Allah’a yönelirse, doğru yola ulaşır; kim gaflete düşerse, kaybolur.” (En’am 6:125)

“Allah’tan korkmak, ibadetin başıdır.” (Hadis)

Dersler

Allah’a teslimiyet ve sürekli bilinç, insanı kötülüklerden korur.

İman ve ibadet, dünya ve ahiret güvenliği sağlar.

Hikmet 138 *Bil Ki Allâh Razıdır!*

1. Kıta

Orijinal

Hikmetiyle yokluktan var eyledi.
On sekiz bin cümle âlem hayrândır.
“Kâlû belâ!” diyen kullar pay aldı,
Sükût eden kulun sonu virândır.

Günümüz Türkçesi

Allah, hikmetiyle yokluktan varlığı yarattı.
Tüm âlem, bu kudrete hayran kaldı.
Zorluk ve imtihan karşısında “Olur, olur” diyerek teslim olan kullar paylarını alır,
Ama sessiz kalan, gaflet içinde olan kulun sonu viranedir.

Açıklama

“Kâlû belâ” deyimi, kulların Allah’ın takdirine rıza göstermesi anlamındadır.

Sükût eden, yani Allah’a teslimiyeti ve sabrı göstermeyen kişiler, ahirette zarar görür.

Allah’ın varlık ve kudretini anlamak, kulluk bilincini artırır.

Kur’an ve Sünnet

“Allah, yaratandır; O’ndan başka ilah yoktur.” (En’am 6:102)

“Sabredenlere mükafatları hesap edilemez.” (Bakara 2:155–157)

Dersler

Allah’a teslimiyet ve sabır, kulluğun temelidir.

Allah’ın kudretini anlamayan kişi gaflete düşer ve zarar görür.

2. Kıta

Orijinal

Hak Teâla imân lütfetti bize,
Mustafa’yı Hak Resul verdi bize,
Salâtımız güç verir dinimize,
Yok ise yaptıklarım hep yalandır.

Günümüz Türkçesi

Allah, bize imanı lütfetti.
Mustafa (s.a.v.) bizim Rehberimiz olarak gönderildi.
Namaz ve ibadetlerimiz dinimize güç katar.
Ama eğer bunları yapmıyorsak, tüm çabalarımız boş ve anlamsızdır.

Açıklama

İman ve Peygamber sevgisi, dini yaşamanın temelidir.

İbadetler sadece şeklen değil, kalben ve samimi yapılmalıdır.

Allah'ın lütfunu anlamadan yapılan işler, faydasızdır.

Kur'an ve Sünnet

"O, size iman vermiştir, dinde sabit olasınız diye Resulünü göndermiştir." (Al-i İmran 3:31)

"Namaz, müminin direğidir." (Hadis)

Dersler

İman ve ibadet, hayatın merkezinde olmalıdır.

Samimiyet olmadan yapılan ibadetler fayda vermez.

Peygamberimizi rehber edinmek, hakikat yolunun anahtarıdır.

---

3. Kıta

Orijinal

"Elestü bi Rabbikum." dedi Hudâ,
"Kâlû belâ." kullardan geldi sada.
Ağlaşarak geldik senin kapına,
Lütfeylesen, yüz bin âsî sevinir.

Günümüz Türkçesi

Allah: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" dedi.
Kullar: "Olur, olur" diyerek cevap verdi.
Biz ağlayarak ve tevbe ederek Allah'ın kapısına geldik.
Allah lütfederse, yüz bin günahkârın kalbi sevinir.

Açıklama

"Elestü bi Rabbikum" hadisi, Allah ile kullar arasındaki ilk akdi ifade eder.

Teslimiyet ve tevbe ile Allah'a yönelmek, hem bireysel hem ümmet için kurtuluş vesilesidir.

Ağlamak ve pişmanlık, samimi kulluğun işaretidir.

Kur’an ve Sünnet

“Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” (Araf 7:172)

“Allah, tevbe edenleri sever.” (Tirmizi, Tevbe 22)

Dersler

Samimi tevbe ve teslimiyet, hem birey hem ümmet için bereketlidir.

Allah’ın kapısına yönelen kul, günahkârları da etkiler.

---

4. Kıta

Orijinal

Tövbe eylesem bağışlar mı Allâh?
Ya ben olursam orda yüzü siyah?
Bütün azalar şahit bana eyvah!
Hak yanında, hesap-mizan kolaydır.

Günümüz Türkçesi

Tövbe etsem Allah beni bağışlar mı?
Ya günahkâr biri olarak gidersem, yüzüm kararır mı?
Bedenimin her parçası bana şahit olur, eyvah!
Ama Allah’ın yanında hesap yapmak kolaydır ve O adildir.

Açıklama

Tövbe eden kul, Allah’tan ümit kesmemelidir.

Kulluk ve samimiyet, Allah nezdinde değer kazanır.

İnsan kendi günahını düşünse de Allah’ın rahmeti sonsuzdur.

Kur’an ve Sünnet

“Rabbin, rahmetiyle her şeyi kuşatmıştır.” (Araf 7:156)

“Tövbe eden kulun günahını Allah affeder.” (Hadis)

Dersler

Tevbe samimi olmalı, ümit asla kesilmemelidir.

Kendi kusurlarını görmek, kulluğu güçlendirir.

---

5. Kıta

Orijinal

Ağlayayım, geçti ömrüm sultanım!
Vakit tamam, çoktur benim günâhım.
Senden başka yoktur ki sığınağım,
Gece gündüz dilediğim imândır.

Günümüz Türkçesi

Ey Rabbim, geçmiş ömrüm için ağlıyorum!
Zaman geçti, günahlarım çoktur.
Sana sığınmaktan başka sığınacak yerim yoktur.
Geceleri ve gündüzleri dileğim sadece iman ve kulluktur.

Açıklama

Kulluğun temeli, Allah'a tam sığınmadır.

Geçmişe pişmanlık ve gözyaşı, samimi tevbenin işaretidir.

İman, yaşamın merkezine yerleştirilmeli ve sürekli dile getirilmelidir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'a tevekkül ediniz." (Araf 7:89)

"Ey iman edenler! Allah'a tevekkül edin." (Al-i İmran 3:159)

Dersler

Günah ve eksiklik karşısında Allah'a yönelmek, en güçlü sığınaktır.

---

6. Kıta

Orijinal

Ümmet için o daima ağladı,
Mücrimlerin affı için yalvardı!
Gece-gündüz eller duada kaldı,
"Ben ümmetim!" dersin, özde yalandır.

Günümüz Türkçesi

Peygamberimiz ümmet için sürekli ağladı,
Günahkârların affı için yalvardı.
Geceleri ve gündüzleri ellerini dua için kaldırdı.
Ama sadece sözde "Ben ümmetim" diyenler gerçekte yalancıdır.

Açıklama

Sözde bağlılık yeterli değildir; fiilî ve gönülden bağlılık gerekir.

Peygamberimizin ümmet için duası, samimiyet ve fedakârlığın örneğidir.

Kur’an ve Sünnet

“Muhammed, ümmeti için ağladı ve dua etti.” (Hadis)

“Allah’a itaat edenler, sözde değil özde de itaat ederler.” (Hadis)

Dersler

Gerçek bağlılık, samimi tevbe ve fedakârlıkla olur.

Sadece sözde “ümmetim” demek yeterli değildir.

---

7. Kıta

Orijinal

Ümmet isen Mustafa’ya bağlı ol.
Sünnetine ta gönülden tâbi ol.
Gece kâim, gündüzleri sâim ol.
Gerçek ümmet, sararıp da solandır.

Günümüz Türkçesi

Eğer gerçek bir ümmet isen, Peygamberimize sıkı sıkıya bağlı ol.
Sünnetine gönülden tabi ol.
Geceleri ibadetle uyanık ol, gündüzleri oruç ve taat içinde ol.
Gerçek ümmet, zahit ve fedakâr olan, dünyada sararıp solanlardır.

Açıklama

Peygamberin sünnetine bağlılık, gerçek ümmet olmanın göstergesidir.

Zahidlik, fedakârlık ve ibadet, gerçek imanın işaretleridir.

Kur’an ve Sünnet

“Kim Resulüne itaat ederse, Allah’a itaat etmiş olur.” (Nisa 4:80)

“Âlim ve zâhid ümmetin rehberidir.” (Hadis)

Dersler

Sözde değil, fiilî ve gönüllü bağlılık önemlidir.

Zahitlik ve ibadet, ümmet olmanın temel şartıdır.

---

8. Kıta

Orijinal

Sünnetini sıkı tutup ümmet ol.
Gece-gündüz salât-selâm, yakın ol.
Nefsini tep, meşakkatlere râm ol.
Âşıkların iki gözü giryândır.

Günümüz Türkçesi

Peygamberimizin sünnetini sıkı tut ve gerçek bir ümmet ol.
Gece-gündüz salât ve selam göndererek O'na yakın ol.
Nefsi terbiye et, sıkıntı ve meşakkatlere boyun eğ.
Gerçek âşıkların gözleri her zaman gözyaşı içindedir.

Açıklama

Sünnetin uygulanması, Allah'a yakınlığın ve aşkın göstergesidir.

Nefsi terbiye etmek ve sıkıntılara sabretmek, aşk yolunun şartıdır.

Gözyaşı, aşk ve samimiyetin dışa vurumudur.

Dersler

Sünnet ve ibadetlerle Allah'a yakınlık sağlanır.

Nefsi terbiye ve sabır, gerçek aşkın şartıdır.

Gözyaşı, samimi aşk ve kulluğun işaretidir.

---

9. Kıta

Orijinal

Hoca Ahmed! Sen nefsinden ayrı ol.
Kavrulup piş, dertlerinle kâmil ol.
Gece gündüz ağlayan sâdık kul ol.
Dert çekenden bil ki Allâh râzıdır.

Günümüz Türkçesi

Ey Hoca Ahmed! Nefsini kontrol altına al ve ondan ayrı ol.
Kendini sıkıntı ve dertlerle olgunlaştır, olgunluğa ulaş.
Gece gündüz gözyaşı döken ve Allah'a yönelen samimi kul ol.
Unutma, dert ve sıkıntı çeken kişi Allah'ın rızasına daha yakındır.

Açıklama

Nefsi terbiye etmek, aşk ve tasavvuf yolunun temel şartıdır.

“Kavrulup pişmek” mecazı, dert ve meşakkatlerle olgunlaşmayı anlatır.

Gözyaşı ve sürekli ibadet, samimi kul olmanın göstergesidir.

Allah, kullarının sıkıntılarını ve fedakârlıklarını sever; bu onları O’na yakınlaştırır.

Kur’an ve Sünnet

“Gerçekten Allah, sabredenlerle beraberdir.” (Bakara 2:153)

“Zorluk içinde olan kullarımı severim.” (Hadis, Tirmizi)

Dersler

Nefse hakim olmak ve sıkıntılara sabretmek, hakiki kulluğun ölçüsüdür.

Gözyaşı ve dert, Allah rızasına ulaşmanın yollarındandır.

Dert çeken ve Allah’a yönelen kul, en çok sevgiliye yaklaşandır.

Hikmet 139 *Rahîm Olan Rahmân Var!*

1.Kıta

Orijinal:
Cennet cehennem çekişir, tartışmakta beyân var.
Cehennem der: “Ben üstünüm, bende Firavn, Hâmân var.”

Günümüz Türkçesi:
Cennet ile cehennem birbirleriyle çekişiyor, aralarında tartışma var.
Cehennem diyor ki: “Ben daha güçlüyüm, çünkü benim içimde Firavun ve Haman gibi büyük günahkârlar var.”

Açıklama:
Bu kıta, insanın iyilik ve kötülük üzerine düşünmesini teşvik eder. Cehennem, içinde büyük günahkârları barındırdığını öne sürerek üstünlüğünü iddia ediyor. Bu, insanın ahiretteki adaletin büyüklüğünü, iyilik ve kötülüğün sonuçlarının elbette ortaya çıkacağını hatırlatır. Tasavvufî olarak, her kişinin kendi nefsi ve dünya tutkuları ile imtihan edildiği ve bunların ahirette karşılık bulacağı anlatılmaktadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İyilik edenlere mükâfat olarak cennet vardır, kötü işleyenler için cehennem vardır.” (Bakara, 2:82)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “Kötülükleri çok işleyenler, büyük günahkârlar olarak cehennemde cezalandırılır.” (Tirmizi, Kıyame: 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya hayatında iyilik ve kötülük arasındaki mücadelenin farkında olmak gerekir.

Günahkârlık ve kibir, cehennemin içindekilerle sembolize edilir; insan kendi nefsi ile mücadele etmelidir.

Ahirette adaletin mutlaka gerçekleşeceğine inanmak, kişiyi doğru yola yönlendirir.

İstersen bir sonraki kıtayı da aynı şekilde şerh edebilirim.

2.Kıta

Orijinal:

Cennet der ki; “Sen ne dersin, sözü bilmez söylersin,
Sende Firavun varsa, bende Yusuf Kenân var.”

Günümüz Türkçesi:

Cennet şöyle cevap verir: “Ne diyorsun, yanlış söylüyorsun. Senin içinde Firavun gibi kötü insanlar varsa, benim içimde Yusuf gibi erdemli, ahlaklı ve Allah’a yakın insanlar var.”

Açıklama:

Cennet, iyilik ve faziletin sembolü olarak Yusuf’un örnekliğini sunar. Bu kıta, iyilik ve kötülük karşılaştırmasını gösterir ve ahirette üstünlüğün Allah’a yakınlık ve ahlaki değerlerle belirlendiğini vurgular. Tasavvufî açıdan, kalpteki ihlas ve Allah sevgisi cennet nimetlerine ulaşmanın anahtarıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Şüphesiz Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimseler için büyük mükâfat vardır.” (Nisa, 4:122)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “Müminlerin en hayırlısı, ahlakı en güzel olandır.” (Buhari, Edeb: 22)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kötülük ve iyilik karşılaştırılırken ahlaki değerler ve kalbin temizliği ön plandadır.

İnsanın iç dünyası ve ahlaki erdemleri, ahiretteki makamını belirler.

Her iyilik, Allah’ın rızasına yönelmeyi gerektirir.

3.Kıta

Orijinal:

Cehennem der: “Ben üstünüm, cimri kullar bendedir,
Cimrilerin boynunda, ateş, zincir halka var.”

Günümüz Türkçesi:
Cehennem der ki: “Ben daha güçlüyüm, çünkü cimri insanlar benim içimde. Cimrilerin boynunda ateşten zincirler olacak.”

Açıklama:
Burada cimrilik, dünyevi tutkuların ve Allah’a karşı sorumlulukları yerine getirmemenin sembolü olarak gösterilmektedir. Tasavvufî yorumla, mal ve mülke aşırı bağlanmak, insanı nefsin esiri yapar ve ahirette cezaya yol açar. Cehennem, sadece büyük günahlar değil, kalpteki bağlılıklar ve kibir ile de dolu olduğunu vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kim cimrilik ederse, Allah ona rahmetini daraltır; malı da ona fayda vermez.” (Lokman, 31:18-19)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “Cimrilik, insanın kalbini katılaştırır ve cehenneme sürükler.” (Müslim, Zühd: 51)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya malına aşırı bağlılık insanı felakete sürükler.

Cimrilik ve bencillik, insanın ruhsal olarak cehenneme yakın olmasına sebep olur.

Paylaşmak, cömert olmak ve Allah yolunda harcamak, insanı ahirette korur.

İstersen bir sonraki kıtayı da devam edelim.

4.Kıta
Orijinal:
Cennet der ki; “ Ben üstünüm, peygamberler bende var,
Peygamberler önünde Kevser, huri, gılmân var.”

Günümüz Türkçesi:
Cennet şöyle der: “Ben daha üstünüm, çünkü peygamberler benim içimde. Peygamberlerin yanında Kevser havuzu, huriler ve hizmet eden gençler (gılmân) vardır.”

Açıklama:
Cennet, manevi üstünlüğünü peygamberler aracılığıyla gösterir. Burada Kevser, huriler ve gılmân semboller, cennetin nimetlerinin zenginliğini ve Allah’a yakın olmanın değerini ifade eder. Tasavvufî bakışla, peygamberlerin örnekliği ve Allah sevgisi, insanın ruhsal yükselişinde rehberdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Şüphesiz mü’minler için büyük mükâfat vardır.” (Nisa, 4:122)

“Kevser bana verilmiştir; bu nedenle Rabbini öv ve namaz kıl, kurban kes.” (Kevser, 108:1-2)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “Cennetlikler, Allah’a yakınlıkta ve peygamberlerin örnekliğinde üstünlük kazanır.” (Tirmizi, Cennet: 2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberlerin örnekliği ve Allah’a yakınlık, gerçek üstünlüğün kaynağıdır.

Manevi hayatın güzellikleri, cennet nimetleri ile sembolize edilir.

İman ve takva, cennetle ödüllendirilmenin temel ölçüsüdür.

5.Kıta

Orijinal:

Cehennem der: “Ben üstünüm, tersâ, cuhûd bende var,
Tersâ, cuhûd önünde türlü türlü azap var.”

Günümüz Türkçesi:

Cehennem şöyle der: “Ben daha üstünüm, çünkü ikiyüzlü ve inkâr edenler benim içimde. Onların karşısında türlü türlü azaplar vardır.”

Açıklama:

Tersâ (iki yüzlü) ve cuhûd (inkâr edenler) cehennemin içindeki en büyük toplulukları temsil eder. Tasavvufî olarak, samimiyetsizlik ve iman eksikliği, insanı Allah’tan uzaklaştırır ve ahirette cehennemin azabına yol açar. Bu kıta, ahirette adaletin kesin olduğunu hatırlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İnkâr edenler için azap vardır; onlar yaptıklarından sorumlu tutulacaklardır.” (Bakara, 2:39)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “Kalbinde iman olmayan, diliyle de inkar ederse, cehennemde azap görür.” (Buhari, İman: 5)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyetsizlik ve iman eksikliği, insanı ahirette cezaya sürükler.

İkiyüzlülük ve dünya tutkusu cehennemin sembolü olarak anlatılmıştır.

İnsanın kalbiyle inançta sağlam olması gerekir.

6.Kıta

Orijinal:

Cennet der ki; “Ben üstünüm, mü’min kullar bende var,
Mü’minlerin önünde türlü türlü nimet var.”

Günümüz Türkçesi:
Cennet şöyle der: “Ben daha üstünüm, çünkü mü’min insanlar benim içindedir. Mü’minlerin önünde sayısız nimetler vardır.”

Açıklama:
Mü’minlerin varlığı, cennetin en büyük zenginliğidir. Tasavvufî açıdan, iman ve Allah sevgisi, dünya nimetlerinden üstün bir değerdir ve cennetin gerçek anlamını ortaya koyar. Burada anlatılan, Allah yolunda yaşayanların ödüllendirileceğidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İman edip salih amel işleyenler için cennet vardır; orada ebedî kalacaklardır.” (Bakara, 2:82)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “Mü’minin evi cennet köşelerinden bir köşedir; Allah onu mükâfatlandıracaktır.” (Müslim, Cennet: 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İman ve salih amel, cennetin temelidir.

Mü’minler, ahirette en büyük nimete sahip olanlardır.

Dünya hayatındaki imtihanlar, ahiretteki nimetlere ulaşmak için bir vesiledir.

İstersen bir sonraki kıtaları da aynı şekilde şerh edebilirim.

7.Kıta

Orijinal:
Cehennem der: “Ben üstünüm, zâlim kullar bende var,
Zâlimlere sunmaya zehir, zakkum bolca var.”

Günümüz Türkçesi:
Cehennem şöyle der: “Ben daha güçlüyüm, çünkü zalim insanlar benim içimde. Onlara sunmak için bolca zehir ve zakkum ağacı vardır.”

Açıklama:
Zâlimlik ve haksızlık, cehennemin sembolüdür. Tasavvufî açıdan, insanın başkalarına zulmetmesi, kalbini karartır ve ahirette karşılığını bulur. Zakkum, Kur’an’da cehennemin en acı meyvesi olarak geçer ve zalimlerin karşılaşacağı gerçek azabı simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Zalimlerin cezası kat kat olur.” (Nisa, 4:40)

“Zakkum ağacı cehennemlikler için hazırlanmıştır; onlar bundan yerler, mideleri kaynar.” (Duhan, 44:43-46)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “Zalimlerin ahiretteki yeri cehennemdir.” (Müslim, Zühd: 51)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zalime hiçbir iyilik karşılık bulmaz; zulüm cehennemi hazırlar.

İnsan, başkalarına adaletle davranmalıdır.

Ahiretteki adaletin kesin olduğunu unutmamak gerekir.

8.Kıta

Orijinal:
Cennet der ki; “Ben üstünüm, âlim kullar bendedir,
Âlimlerin kalbinde ilm-i hadis, Kur’ân var.”

Günümüz Türkçesi:
Cennet şöyle der: “Ben daha üstünüm, çünkü alim insanlar benim içindedir. Alimlerin kalbinde hadis ilmi ve Kur’an bilgisi vardır.”

Açıklama:
Bilgi ve irfan, cennetin değerli nimetlerindendir. Tasavvufî açıdan, Allah yolunda öğrenmek ve kalpte ilim sahibi olmak, kişinin ruhsal yükselişini sağlar. Âlimlerin varlığı, cennetin manevi zenginliğini temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’ın kullarından ilim sahipleri, iman sahiplerinden daha üstünlerdir.” (Müceddele, 58:11)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “İlim öğrenmek her müslüman erkek ve kadına farzdır.” (İbn Mâce, İlim: 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlim öğrenmek ve Allah yolunda kullanmak, insanı cennete yaklaştırır.

Kalpteki bilgi ve irfan, cennetin manevi değerlerini artırır.

Allah’a yakınlık, sadece ibadet değil, ilimle de sağlanır.

9.Kıta

Orijinal:
Cehennem der: “Ben üstünüm, münafıklar bendedir,
Münafıklar boynunda ateşten tasmalar var.”

Günümüz Türkçesi:
Cehennem şöyle der: “Ben daha üstünüm, çünkü münafıklar benim içimdedir. Münafıkların boynunda ateşten tasmalar vardır.”

Açıklama:
Münafıklık, iman maskesi altında kötülük yapmak, cehennemin en tehlikeli sakinliğidir. Tasavvufî açıdan, samimiyetsizlik ve ikiyüzlülük insanın kalbini karartır. Ateşten tasmalar, münafıkların ahirette çekecekleri azabı simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Münafıklar, Allah ve müminler hakkında yalan söylerler; onların boyunlarına zincir vurulur." (Nisa, 4:145)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: "Münafıkların ahiretteki yeri cehennemdir." (Buhari, İman: 23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet, iman ve ibadette en önemli ölçüttür.

İkiyüzlülük, ahirette büyük azaba yol açar.

İnsan, söz ve davranışlarında tutarlı olmalıdır.

10.Kıta

Orijinal:
Cennet der ki; "Ben üstünüm, zâkir kullar bendedir,
Zâkirlerin gönlünde Allâh fikri, zikri var."

Günümüz Türkçesi:
Cennet şöyle der: "Ben daha üstünüm, çünkü Allah'ı zikreden insanlar benim içimdedir. Zikir ve Allah düşüncesi onların gönlünde vardır."

Açıklama:
Allah'ı anmak ve zikir, cennetin manevi zenginliğinin en önemli göstergesidir. Tasavvufî olarak, zikir insanı nefsin kötülüğünden korur ve Allah'a yakınlaştırır. Zâkirlerin varlığı, cennetin ruhani boyutunu temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gönüller Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd, 13:28)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: "Allah'ı çok zikredenlerin kalbi, Allah'ın nuru ile dolar." (Tirmizi, Zikir: 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ı anmak, insanın en büyük nimetidir.

Zikir, kalbi temizler ve ruhu yüceltir.

Manevi hayat, dünya hayatından daha değerli bir zenginliktir.

İstersen bir sonraki kıtaları da aynı şekilde şerh edebilirim.

11.Kıta

Orijinal:
Cehennem der: “Ben üstünüm, namazsızlar bendedir
Namazsızlar boynunda yılan, akrep, çiyan var.”

Günümüz Türkçesi:
Cehennem şöyle der: “Ben daha güçlüyüm, çünkü namaz kılmayanlar benim içimdedir. Onların boynunda yılan, akrep ve çiyanlar vardır.”

Açıklama:
Namaz, Müslümanın ruhsal hayatının temel direğidir. Tasavvufî açıdan, namazdan uzaklaşmak kalbin kararmasına ve nefsin güçlenmesine yol açar. Burada yılan, akrep ve çiyan gibi semboller, namazı terk edenlerin çektiği manevi ve ahiretteki azabı ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Namazı kılın, zekâtı verin ve Allah’a karşı gelmekten sakının.” (Bakara, 2:43)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “Namazı terk eden kimse imanını kaybeder.” (Buhari, İman: 23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Namaz, iman ve ahiret hayatı için vazgeçilmezdir.

İbadeti terk etmek, manevi felakete sebep olur.

Düzenli ibadet, kalbi kötülüklerden korur.

12.Kıta

Orijinal:
Cennet der ki; “Ben üstünüm, cemâl görmek bendedir,
Cemâlin göstermeye, Rahîm olan Rahmân var.”

Günümüz Türkçesi:
Cennet şöyle der: “Ben daha üstünüm, çünkü Allah’ın cemâlini görenler benim içimdedir. Onlara Allah’ın Rahim ve Rahmân olan yüzünü göstereceğim.”

Açıklama:
Cennet, Allah’ın cemâlini görmek ve O’nun rahmetine erişmekle üstünlüğünü ifade eder. Tasavvufî açıdan, en büyük nimet Allah’ı görmek ve gönülde O’na yakınlık hissetmektir. Burada cemâl, manevi tatmin ve huzurun sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“O gün mü’minler Rabb’lerini göreceklerdir.” (Kıyamet, 75:22-23)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “Cennet ehli, Allah’ı görmenin sevincine nail olur.” (Müslim, Cennet: 65)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’ı bilmek ve görmek, cennetin en büyük nimeti ve ödülüdür.

Allah’a yakınlık, dünya nimetlerinden üstündür.

Manevi hayat, ibadet ve zikirle derinleşir.

İstersen devamında 13–14. kıtaları da şerh edebilirim.

13.Kıta

Orijinal:
Cehennem burda durdu, özür beyân eyledi,
Hoca Ahmed ne bilir, bildirici Yezdân var.

Günümüz Türkçesi:
Cehennem burada durdu ve kendini savundu,
Hoca Ahmed ne bilsin, asıl hakikati bilen Allah’tır.

Açıklama:
Bu kıta, insan bilgisinin sınırlılığını ve nihai hakikatin yalnızca Allah tarafından bilindiğini vurgular. Tasavvufî açıdan, hiçbir mahluk, iyilik veya kötülük konusunda nihai hüküm veremez; asıl karar verici Allah’tır. Hoca Ahmet Yesevi burada tevazu ve Allah’a güveni öne çıkarır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İnsan kendi nefsini ancak Allah’a emanet edebilir; her şeyin hükmü Allah’ındır.” (Hud, 11:123)

Hz. Peygamber (sav) buyuruyor: “Allah’tan başkasını hakikati bilmez; insanın görevi bildikçe amel etmektir.” (Buhari, İlim: 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan bilgisinin sınırlı olduğunu kabul etmek gerekir.

Nihai hüküm ve adalet yalnızca Allah’a aittir.

Tevazu ve Allah’a güven, manevi olgunluğun göstergesidir.

Hikmet 140 *Toprak Olur Bir Gün!*

1. Kıta

Orijinal:
Şüphesiz bilin ey dostlar! Dünya halktan geçer bir gün.
İnanma saltanatına, mutlak elden gider bir gün.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar bilin ki, dünya halkı bir gün yok olur ve fani olur.
Dünya saltanatına ve gücüne güvenme, çünkü mutlaka elden gider.

Açıklama:
Bu kıta, dünyanın geçiciliğini ve insanın sahip olduklarının aslında emanetten ibaret olduğunu hatırlatır. Saltanat, servet, makam ve güç; hepsi gelip geçicidir. Tasavvufta "dünya bir gölgedir" anlayışı vardır — gölgeye tutunmak mümkün değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı aldatıcı bir metadan ibarettir." (Âl-i İmrân, 3:185)

Hz. Peygamber (sav): "Benim dünya ile işim, bir ağacın altında gölgelenip sonra yoluna devam eden misafir gibidir." (Tirmizi, Zühd: 44)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyanın geçiciliğini idrak etmek.

Saltanata, güce ve makama bel bağlamamak.

Kalıcı olan tek şeyin ahiret hazırlığı olduğunu fark etmek.

---

2. Kıta

Orijinal:
Baban, annen, kardeşlerin nereye gitti bir düşün,
Dört ayaklı tahtadan at, seni de götürür bir gün.

Günümüz Türkçesi:
Baban, annen, kardeşlerin nereye gittiler bir düşün;
Dört ayaklı tahta taşıyan (tabut) seni de bir gün götürecek.

Açıklama:
Dört ayaklı tahta: tabuttur.
Bu kıta, ölümü ve kaçınılmaz sonu anlatır. Her doğan ölür, her gelen gider. İnsan, ailesinin

gidişini görür ama kendi gidişini çoğunlukla unutmak ister. Tasavvufî bağlamda, “ölmeden önce ölmek” yani nefsin arzularını öldürüp ahireti düşünmek öğretilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân, 3:185)

Hz. Peygamber (sav): “Lezzetleri yok eden ölümü çokça hatırlayın.” (Tirmizi, Zühd: 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölümü unutmamak.

Dünya hayatını ebedi sanmamak.

Ailenin bile insanla gelmeyeceğini fark edip kulluğa yönelmek.

---

3. Kıta

Orijinal:
Dünya için mahzun olma, Hak’tan başkasını deme,
Kulların hakkını yeme, sıratta görürsün bir gün.

Günümüz Türkçesi:
Dünya için üzülme, Hak’tan başkasını dileme,
İnsanların hakkını yeme; onun hesabını bir gün sıratta göreceksin.

Açıklama:
Bu kıta, kul hakkının önemini vurgular. Tasavvufta da en büyük günahlardan biri kul hakkıdır. Dünya için aşırı kaygılanmak, kalbin Allah’tan uzaklaşmasına neden olur. Dünyada yenen haklar, sırat köprüsünde sahibine hesabıyla geri dönmektedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kıyamet günü zulmedenin cezası vardır.” (İbrahim, 14:42)

Hz. Peygamber (sav): “Müflis, mahşer günü sevapları tükenen ve başkalarının haklarıyla gelen kişidir.” (Müslim, Birr: 59)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kul hakkına asla girmemek.

Gönlü dünya yerine Allah ile doldurmak.

Hesap gününü ve sıratı hatırlamak.

---

4. Kıta

Orijinal:
Çoluk-çocuk, eş-dost, kardeş, hiç kimse olmuyor yoldaş,
Akıllı ol sen arkadaş, ömrün gelir geçer bir gün.

Günümüz Türkçesi:
Çoluk çocuk, eş dost, kardeş — kimse insana yoldaş olamaz.
Akıllı ol ey insan! Ömrün bir gün gelir ve hızla geçer.

Açıklama:
Bu kıta, insanın en yalnız kaldığı gerçeği söyler: kabre girerken yalnızdır. Dünya dostları, malı mülkü, ailesi geride kalır. Yoldaş olarak sadece iman, amel ve salih işler kalır. Tasavvufta bu "hakiki dost Allah'tır" anlayışıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O gün kişi kardeşinden, annesinden, babasından kaçar." (Abese, 80:34-36)

Hz. Peygamber (sav): "Ölüye üçü eşlik eder: ailesi, malı ve ameli. Ama iki tanesi geri döner, biri kalır. Ameli onunla kalır." (Buhari, Rikak: 42)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyanın geçici dostluklarına aldanmamak.

Asıl dostun iman ve salih amel olduğunu bilmek.

Akıllı davranıp ahireti unutmadan yaşamak.

---

5. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed kulluk eyle, gel ömrünü hesap eyle,
Aslındır toprak ve su, yine toprak olur bir gün.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmet! Kulluğa sarıl, ömrünü muhasebe et.
Senin aslın toprak ve sudur; bir gün yine toprağa karışacaksın.

Açıklama:
Bu kıta, insanın yaratılışını ve fani oluşunu hatırlatır. Kibri kırar. İnsan toprağın ve suyun karışımından yaratılmıştır ve yine toprağa dönecektir. Tasavvufta "toprak gibi ol" buyruğu tevazuyu ve teslimiyeti ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sizi topraktan yarattık." (Taha, 20:55)

Hz. Peygamber (sav) buyurur: "Mümin, toprağa benzer; tevazu sahibidir." (Beyhaki, Şuab)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kulluğu merkeze almak.

Nefsi kontrol etmek.

Kendini topraktan bilip tevazu sahibi olmak.

Ömrünü boşa geçirmemek ve hesap bilinciyle yaşamak.

Hikmet 141 *Gaffâr Adı İçin!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ey Müslüman, murat iste, gir yola,
Sevgili cânından vazgeç Rahmân için.
Günâhından pişmân ol sıdkın ile,
Tövbe et, rahmeyleyen Gufrân için.

Günümüz Türkçesi:
Ey Müslüman, Allah yoluna girmek için arzu duy,
Canından bile vazgeç Rabb'in rızası için.
Günahlarına içtenlikle pişman ol,
Bağışlayan Allah'a tövbe et.

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, hakiki Müslüman olmanın bir yolculuk olduğunu anlatır. Bu yolculukta kişi **nefsini, hevesini, dünyalık sevgisini** bırakmalıdır. Buradaki:

"Sevgili canından vazgeç" ifadesi mecazdır; nefsi ve benliği bırakmaktır.

Günahına pişman olup temizlenmek ise hakiki tövbedir: *tevbe-i nasûh*.

Böylece kişi Hak yolunda ilerler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin." (Tahrim 8)

Peygamber Efendimiz: "Pişmanlık tövbedir." buyurur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yoluna girmek bir niyet ve murat işidir.

Günaha karşı pişmanlık imanın canlılığını gösterir.

Tövbenin hedefi, Allah'ın rahmetine kavuşmaktır.

2. Kıta

Orijinal:
Tende cânın mihmândır nice günler,
Kan ağla sen uzak geceler, dünler,
Uzak yollar, “Hâlin ne ?” diye inler,
Kabul eyler sen gibi hayrân için.

Günümüz Türkçesi:
Bedendeki can, bir süreliğine misafirdir,
Geçmiş geceler ve günler için gözyaşı dök,
Uzun yollar bile “halin ne?” diye sorar,
Allah, kendisine hayran olan kullarının tövbesini kabul eder.

Açıklama:
İnsan bedeni fanidir, içinde yaşayan **ruh ise misafirdir**. Bu dünya geçicidir. İnsan ömrüne dönüp baktığında elbette pişmanlık ve hüzün yaşar; işte bu hüzün arınmanın başlangıcıdır.

“Uzak yollar” hak yolunun meşakkatini temsil eder.

“Hâlin ne?” sorusu, insanın kendine bakmasını isteyen bir hatırlatmadır.

Allah, kendisine **hayranlık, sevgi ve muhabbetle bağlı olan** kulların tövbelerini kabul eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Biz Allah’a aitiz ve O’na döneceğiz.” (Bakara 156)

Hz. Peygamber buyurur:
“Kul Rabbine bir karış yaklaşırsa Allah ona bir arşın yaklaşır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan bu bedenle misafirdir; asıl yurt ahirettir.

Ömrü değerlendirmek gerekir; pişmanlık duymak şifadır.

Allah’a duyulan hayranlık (muhabbetullah) tövbeyi kabul ettiren anahtardır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Lütfetse müşkil işler âsân olur,
Hak kulum dese, heman şâdân olur,
Nimetle dünya elvan elvan olur,
Sekiz cenneti verdi kullar için.

Günümüz Türkçesi:
Allah lütfederse zor işler kolay olur,
Allah “kulum” dese kul hemen sevinir,
Dünya türlü nimetlerle doludur,
Allah sekiz cenneti kulları için yaratmıştır.

Açıklama:
Bu kıta Allah’ın lütfuna güven duymayı öğretir.

En zor iş bile O dilerse kolaylaşır.

Allah’ın bir kula “Benim kulum” demesi en büyük şereftir.

Dünyada var olan güzellikler, ahiretteki nimetlerin gölgesidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah dilediğine hesabı olmadan rızık verir.” (Bakara 212)

Cennetin sekiz kapısı olduğuna dair rivayet vardır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zorluklar Allah’a güvenildiği ölçüde kolaylaşır.

En büyük makam Allah’ın “kulum” hitabıdır.

Dünya güzelliği geçicidir, ahiret nimetinin işaretidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Zâhit kullar, muttaki namaz kılar,
Hurileri orda amade kılar,
Âşık kul Mansûr olur boyun kırar,
İdam ve kurbân olur, cânân için.

Günümüz Türkçesi:
Takva sahibi zahid kullar namaz kılar,
Orada huriler onlar için hazır kılınır,
Aşık kul ise Mansûr gibi olur, boynunu verir,
Allah sevgisi için idama bile razı olur.

Açıklama:
Burada iki tip kulluk anlatılır:

Zahid: İbadeti şekil ve takva çerçevesinde yaşayan

Âşık: Allah’a gönülden bağlı olan, tıpkı Hallâc-ı Mansûr gibi

Mansûr'un "Enel Hakk" sözü, ilahi aşkla fena fillah makamına ulaşmasının sembolüdür. Bu kıta, Allah aşkının bedene bile değer vermeyecek derecede büyük olduğunu söyler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah onları sever, onlar da Allah'ı sever." (Maide 54)

Peygamber Efendimiz:
"Kul, nafilelerle bana yaklaşır; sonunda ben onun gören gözü, tutan eli olurum."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Namaz ve takva yolun temelidir.

Allah'a aşık olanın gözü dünya korkusu görmez.

İlahi sevgi ölümü bile küçültür.

---

5. Kıta

Orijinal:
Uşşaka harâm başkası Hûdâ'dan,
Hatadır talep etmek iki cihân,
Muhabbetsiz talebin sonu hazân,
Mağrur olma bu yalan dünya için.

Günümüz Türkçesi:
Allah âşıklarına Allah'tan başka şey haramdır,
İki cihanı istemek bile hatadır,
Sevgisiz bir talebin sonu hüsrandır,
Bu aldatıcı dünyayla kibirlenme.

Açıklama:
Bu kıta aşk makamını anlatır:

Gerçek aşık için ne dünya ne cennet hedef değildir.

Sadece Allah rızası ve Allah sevgisi vardır.

Muhabbet olmadan yapılan ibadet, talep ve istekler ruhsuzdur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"De ki: Benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allah içindir." (Enam 162)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkının dışında her şey perdedir.

İlahi aşk olmadan yapılan ibadet kuru bir kalıptır.

Dünya kibri insanı perdeler.

---

6. Kıta

Orijinal:
Yüce Rabbim, sen bilirsin sırrımı,
İzhar etme cürmümü, isyanımı.
Kahreyleme sana sundum hâlimi,
Bağışla sen o Gaffâr adın için.

Günümüz Türkçesi:
Ey yüce Rabbim, sen benim sırrımı bilirsin,
Günahlarımı ortaya çıkarma,
Halimi sana arz ettim, beni kahretme,
Sen bağışlayansın, Gaffâr isminle beni affet.

Açıklama:
Bu kıta bir yakarış ve kul itirafıdır:

İnsan hatalıdır, günahkardır.

Yesevî, kusurlarının örtülmesini ister.

Allah'ın **Gaffâr** (çokça bağışlayan) ismine sığınır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir." (Bakara 173)

"Kul tövbe ettiği sürece Allah onun günahını örter." (hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günahlarımızı insanlara değil Allah'a söylemeliyiz.

Affın kapısı her zaman açıktır.

Sırların sahibine sığınmak en büyük huzurdur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed, laf ettin dedin bunu,
Sözün var muhabbetten, ahdin hani,
Nice erler dünyadan oldu fânî,
Nefs elinde misâl oldun hayvân için.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, bunu söyledin ama,
Sözün muhabbetten, binde ahdin nerede,
Nice erler bu dünyadan gelip geçtiler,
Sen nefsinin elinde hayvan gibi örnek oldun.

Açıklama:
Bu kıta, Yesevî'nin **kendi nefsine konuşmasıdır.**

Kendi kusurlarını eleştirir.

Nefsin onu zaman zaman aşağıladığını söyler.
Bu tevazu makamıdır.
Büyük veli dahi olsa "Ben oldum" demez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Nefis daima kötülüğü emreder." (Yusuf 53)

Hz. Ömer der ki: "Nefsimi sorgulamazsam helak olurum."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

En büyük mücadele nefse karşıdır.

Tasavvuf yolunda benlik yoktur.

Hakiki arınma, kişinin kendi kusurunu görmesiyle başlar.

Hikmet 142 *Yolda Kalmazmış!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Zâkir olan âşıklar, zikir ile yorulmaz,
Yoluna devam eder, asla geriye dönmez.
Zikir halkası görse, ondan da geri kalmaz,
Ashab-ı Kehf'in iti, ârif ardında kalmaz.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı zikreden âşıklar, zikirle yorulmaz,
Geriye bakmadan yolda yürürler.
Bir zikir meclisi görseler ondan uzak durmazlar,
Ashâb-ı Kehf'in köpeği bile âriflerin gerisinde kalmadı.

Açıklama:
Burada Yesevî, zikrin gönül enerjisi olduğunu anlatır.
Gerçek zâkir:

Zikri ibadet değil nefes gibi görür

Hak yolunda geri adım atmaz

Zikir meclisine koşarak gider

Ashab-ı Kehf'in iti Kıtmir örneği, sadakatin değerini gösterir:
Allah dostlarına sadık olan bir hayvan bile değer kazanır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

Kehf suresi: Ashab-ı Kehf kıssası

"Beni zikredin ki ben de sizi zikredeyim." (Bakara 152)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ruhun gıdasıdır.

Sadakat insanı yüceltir.

Allah dostlarına yakın duran da değer kazanır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Ârif şanına eren zevk buldu, lezzet buldu,
Mest olup Hak yolunda, rıza ve cennet buldu.
Cânını fedâ edip, yolunda gaza buldu,
Gerçek âşıklar varsa, yine de aldırmazmış.

Günümüz Türkçesi:
Ârif olan kişi zevk ve lezzet bulduğu ilahi makama erişti,
Hak yolunda mest oldu, Allah'ın rızasını ve cenneti buldu.
Canını bile feda ederek Allah yolunda mücadele etti,
Gerçek âşıklar varsa, hiçbir şeye aldırmazmış.

Açıklama:
Ârif — Allah'ı bilendir.
Bu bilgi akılla değil gönülle olur.
Makamları:

Rıza

Cennet

Kurbiyyet

Fena fillah

Canını Allah için bile feda eder; ama yine de karşılık beklemez.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah rızası en büyüktür.” (Tevbe 72)

“Kim Allah için bir şey terk ederse, Allah ona daha hayırlısını verir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ârif olmak gönül işidir.

Allah için yapılan her fedakârlık karşılıksız değildir.

Hak âşığı dünyaya aldırmaz.

---

3. Kıta

Orijinal:
Kıtmir’inden, itinden ibret al âşık isen,
Mazeretle yolundan kalma, sen sâdık isen.
İyi ol, erler sevsin, kulluğa lâyık isen,
Lâyık olan kulları, yollarda kalmaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Eğer âşıksan Kıtmir’den ibret al,
Bahanelerle Hak yolundan geri kalma, eğer sadıksan.
İyi ol ki Allah erleri seni sevsin, kulluğa layıksan,
Layık olan kullar yollarda kalmazmış.

Açıklama:
Yine Kıtmir örneği...
Sadık olan bir köpek bile Allah dostlarının yanında yücelirken,
sadık olmayan insan rezil olur.
Tasavvuf yolunda en büyük düşman: **bahane üretmektir.**

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah sadıkları sever.” (Tevbe 119)

Allah Resûlü (sav):
“Kişi sevdiğiyle beraberdir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Bahane yaratmak, manevi ilerlemeyi durdurur.

Sadakat ve dürüstlük yolun temelidir.

İyi kul asla yolda bırakılmaz.

---

4. Kıta

Orijinal:
Başarılar dileyip sen erenlere yaklaş,
Gönül bağla, ilgilen, alaka duy, kucaklaş.
Terk-i dünya eyleyip koy ahret yoluna baş,
Dünyada azıklanan ara yolda kalmazmış.

Günümüz Türkçesi:
Başarılar dileyerek erenlere yaklaş,
Gönül bağı kur, ilgi göster, sevgiyle kucaklaş.
Dünyayı terk ederek ahiret yoluna gir,
Dünyada azığını alanlar yolda kalmazmış.

Açıklama:

Erenlere yakın olmak bir nimettir.

Manevi azık toplamak gerekir:

- zikir
- edep
- sabır
- tövbe
- iyi ahlak

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Ahiret için azık hazırlayın.” (Bakara 197)

“Dünya müminin zindanı, kafirin cennetidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah dostlarına yakın durmak kalbi güzelleştirir.

Dünya geçici, ahiret ebedîdir.

Manevi hazırlığı olmayan yarı yolda kalır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Âşık kul cefâ çekip, zehir içip, kan yutsa,
Her ne tür ezâ görüp, cân içre mihnet tutsa,
Ezâ cefâ çekmeden, erliğe bir ulaşsa,
Bu kemâle ermeyen, âşık olamaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Âşık kul acı çekse, zehir içip kan yutsa,
Her türlü eziyeti görüp, gönlünde sıkıntı taşısa bile,
Bu acılardan geçmeden erlik makamına ulaşsa,
Gerçek aşka erişmeyen âşık olamazmış.

Açıklama:
Manevi yol **fedakârlık ve sabır ister.**
Hakiki aşk:

meşakkat ister

nefs terbiyesi ister

acıyla yoğrulur

Tasavvuf geleneğinde:

“Cefa geçidi olmayan aşk, hakiki aşk değildir.”

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Gerçekten Biz insanı sıkıntıda yarattık.” (Beled 4)

“Allah bir kulunu severse ona musibet verir.” (hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk bedel ister.

Sabır, olgunlaştırır.

Acıdan kaçan hakiki aşka ulaşamaz.

---

6. Kıta

Orijinal:
Âşık kullar inlerler, gece-gündüz dinmeden,
Feryâd u figân eder, bağrı yanık olmadan,
Zâkir kullar “Allâh!” der, zevk ile usanmadan,
Sohbet bulsa cân verir, bedeni yorulmazmış.

Günümüz Türkçesi:
Aşık kullar gece gündüz inler,
Yanık gönülleriyle feryat ederler,
Zikir ehli kullar Allah diyerek usanmadan zikreder,
Bir sohbet meclisi bulsalar can verirler, beden yorulmazmış.

Açıklama:
Bu kıta ilahi aşkın tezahürlerini anlatır:

geceleri dua

içten gelen yakarış

sürekli zikir

Hak sohbetlerinde ruhun coşkusu

Beden yorulsa da gönül yorulmaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerindeyken Allah'ı zikrederler." (Âl-i İmran 191)

Peygamberimiz geceleri ayakları şişinceye kadar namaz kılardı.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşkta durmak yoktur, duraksamak yoktur.

Zikir gönlü diri tutar.

Hak sohbeti ruhun cennetidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
İyilere kavuşsan asla zâyi olmazmış,
Sıdk ile muhlisleri bulmadan yorulmazmış,
Gerçek yollara düşse ondan geri dönmezmiş,
Tâlipler matlubundan asla geri kalmazmış.

Günümüz Türkçesi:
İyi insanlarla birlikte olan kişi ziyan olmazmış,
Doğru ve samimi insanları bulmadan yorulmazmış,
Hakikat yoluna giren geri dönmezmiş,
Talip olan gerçek arayıcılar aradıkları hedefe ulaşırmış.

Açıklama:
Bu kıtada **manevi çevrenin önemi** vurgulanır.
İnsan kiminle otururşa onun hâlini alır.

“İyilere kavuşmak” → manevi yükseliş sağlar

“Sıdk ile muhlisler” → doğruluk ve ihlas sahipleri

“Gerçek yollara düşmek” → sahih tasavvuf yolu

“Tâlip – Matlub” → isteyen – istenen
Tasavvufta talip olan kul, sonunda **Allah’a yakın olma** hedefine ulaşır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’ın salih kullarıyla beraber olun.” (Tevbe 119)

Efendimiz (sav):
“Kişi dostunun dini üzeredir, kiminle arkadaşlık ettiğine dikkat etsin.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İyi ve salih insanlarla beraber olmak büyük bir nimettir.

İhlas ve doğruluk, manevi ilerlemenin temelidir.

Hakikat yoluna giren geri dönmez; kararlılık şarttır.

Allah’ı isteyen (tâlip) sonunda istediğine kavuşur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de, âriflere mâil ol,
Her ne söylense sana, kabullenip, kâil ol.
Hizmet edip yolunda yürü, git ve sâil ol.
Hizmet edenler bir gün muradına erermiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey kul Hoca Ahmed, sen de âriflere yönel,
Sana ne söylenirse kabul edip teslim ol.
Hizmet ederek bu yolda yürü ve isteyen ol.
Hizmet edenler sonunda muratlarına ererlermiş.

Açıklama:
Burada Yesevî kendine hitap ediyor — **bu, tasavvufta edep ve nefis terbiyesinin dilidir.**

“Âriflere meylet” → Allah’ı bilenlere yakın ol

“Kabullen” → teslimiyet, rıza

“Hizmet et” → büyümenin yolu hizmetten geçer

“Sâil ol” → ihtiyaçlarını Allah’tan iste, insanlardan değil

Tasavvuf geleneğinde şu prensip vardır:

“Hizmette bulunan yükselir.”

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah tevazu sahibi kullarını yüceltir.” (Hac 54)

Peygamberimiz:
“İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah dostlarına yönelmek kalbi güzelleştirir.

Teslimiyet ve edep, müridin en güçlü silahıdır.

Manevi yol hizmetle açılır.

Allah’a samimi talip olan kul sonunda hedefine ulaşır.

Hikmet 143 *Yürür İmiş!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Âhir zaman şeyhleri kimlerdir anlatayım;
İman-İslâm bilmeden teşeyyuh eder imiş.
İlmi yok, ameli yok, ma’nâyı da anlamaz,
Âhirette bunların yüzleri kara imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ahir zamanda çıkan şeyhlerin kimler olduğunu anlatayım;
İman ve İslâm’ı bilmeden şeyhlik taslarlarmış.
Ne ilimleri var, ne amelleri, mânâyı da bilmezler;
Ahirette onların yüzleri kara olacakmış.

Açıklama:
Yesevî burada **sahte şeyhleri** açıkça eleştirir.
Bu kişiler:

İlimsiz

Amelsiz

Maneviyatsız

Sadece şekil ehli

Gerçek şeyh:

Kur’ân ve sünnete bağlıdır

Nefsini terbiye etmiştir

Sözünün ardında amel vardır

Ahirette yüzün kara olması → **rezil düşme** ve **manevi utanç** demektir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Bilmediğin şeyin ardına düşme.” (İsrâ 36)

“İnsanlara gösteriş için namaz kılarlar.” (Mâûn 6)

Peygamberimiz (sav):
“Âhir zamanda ilimsiz âlimler ortaya çıkacak.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeyhlik makam değil, sorumluluktur.

İlimsiz, amelsiz manevi önderlik olmaz.

Hakiki mürşidin alameti: tevazu, ilim, amel.

---

2. Kıta

Orijinal:
“Şeyhim!” der, mihrap içre hayâsızca oturur,
Halkalarda bulunur, nasa zahmet yetirir.
Güya “ Hay u Hû!” edip, sermestliğin bildirir,
İşte böyle câhiller teşeyyuh eder imiş.

Günümüz Türkçesi:
“Ben şeyhim!” der, mihrapta hayasızca oturur,
Zikir halkalarında yer alır, insanlara sıkıntı verir.
Sözde “Hay-Hû!” diye zikreder, kendini mest gösterir,
İşte böyle cahiller şeyhlik taslarmış.

Açıklama:
Bu kişiler:

İbadeti gösteriş için yapar

Zikri edep ve derinlikten yoksun gerçekleştirir

Kendisini öne çıkarır

Manevi meclisi makam edinir

“Hay–Hû!” → zikrin özü değil sesidir.
Sesi yükseltmek değil, kalbi yüceltmek gerekir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Yaptıkları ibadetler boşa çıkmıştır.” (Furkan 23)

Peygamberimiz (sav):
“Ameller niyetlere göredir.”

“Kalpler ancak Allah’ın zikriyle huzur bulur.” (Ra’d 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir gösteriş değil, iç huzurdur.

Şeyhlik iddia ile değil, hâl ile olur.

Sahte maneviyat insanlara yük olur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Bu şeyhin kıyamette alnı ve yüzü kara,
Şeyhliğe liyakatsız işi gösteriş, riyâ.
Mahşerde rezil olur, her iki gözü âmâ,
Dünya ve âhirette, dâllinden olur imiş.

Günümüz Türkçesi:
Bu şeyhin kıyamet gününde alnı ve yüzü karadır,
Şeyhliğe layık değildir, işi gösteriş ve riyadır.
Mahşer gününde rezil olacak, iki gözü de kör olacak,
Dünya ve ahirette sapkın olanlardanmış.

Açıklama:
Yesevî burada **manevi sahtekârlığın sonucunu** anlatıyor:

Yüzün kara olması → Allah katında değersizlik

Gözlerin âmâ olması → hakikati görememek

Dâll → sapkın, yoldan çıkmış olan

Hakikati bilmeden insanları yönlendirmek,
manevi en büyük zulümlerden biridir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Kıyamet günü yüzleri kara olanlar vardır.” (Âl-i İmrân 106)

“Kim bir topluluğu doğru yola çağırırsa sevap kazanır; kim de sapıklığa çağırırsa aynı şekilde günah alır.” (hadis)

“Onların kalpleri vardır anlamaz, gözleri vardır görmez.” (A’râf 179)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi makam iddiası büyük sorumluluk ister.

Riyâ (gösteriş) ibadeti boşa çıkarır.

Hakikati yaşamayanın başkasına anlatma yetkisi yoktur.

---

4. Kıta

Orijinal:
Şeyhlik için cem‘u’l-cem’, bilesin en alt makam,
Hazır, uyanık olsa, bu yolda her şey tamam.
Yıllarca pîre hizmet, eylese etse itmam,
Yoksa ehl-i dâllinden, mücrimden olur imiş.

Günümüz Türkçesi:
Şeyhlik makamında bile “cem’ul-cem’” en düşük seviyedir.
Kişi hazır ve uyanık olsa, bu yolda her şey tamamdır.
Yıllarca pirine hizmet edip olgunlaşsa ancak o zaman şeyh olur.
Yoksa sapmışlardan ve suçlulardan olur.

Açıklama:
Ahmed Yesevi, şeyhliğin makam değil, olgunlaşma olduğunu vurguluyor.
“Cem’ul-cem’” tasavvufta varlığın birliğini idrak etme hâlidir ama Yesevi der ki:
Bu bile en alt basamaktır!
Birini irşada memur eden şey bir isim, cübbe, post değil; yıllarca süren hizmet ve nefs tezkiyesidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Kim bir topluluğa önder olursa o topluluğun sorumluluğunu taşır.” (Hadis)

“Aranızda iyilik ve takvâ bakımından en üstün olanınız Allah katında en değerlinizdir.” (Hucurat 13)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi önderlik makam değil sorumluluktur.

Şeyh, yıllarca hizmet etmiş ve olgunlaşmış kişidir.

Olgunlaşmamış kişi şeyhlik taslarsa hem kendine hem başkasına zarar verir.

5. Kıta

Orijinal:
Câhil şeyhler, kulaksız, kuyruksuz eşek olur,
İşleri dünya malı, serveti yığmak olur,
Cemaatini yoldan saptırır gider olur,
Böyle şeyhler hayvandan daha da beter imiş.

Günümüz Türkçesi:
Cahil şeyhler kulak ve kuyruğu olmayan eşek gibidir.
Düşünceleri mal-mülk ve servet toplamaktır.
Cemaatini yoldan saptırır.
Böyle şeyhler hayvandan daha kötüdür.

Açıklama:
Yesevi'nin dili çok serttir çünkü sahte şeyh, yalnızca kendini değil toplumu da zehirler.
Dinin vekili gibi görünür ama Hakk'a değil dünya malına hizmet eder.
Kulaksız eşek ifadesi:
"Nasihati dinlemeyen, akıl almayan" anlamındadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kitap yüklü eşekler gibi." (Cuma 5) — mana sahibi olmayıp bilgi taşıyanlara benzetme

"Din adamlarından çoğu malları haksızca yer." (Tevbe 34)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mal ve makam peşindeki sözde şeyh tehlikelidir.

Manevi eğitim ancak ihlas ile olur.

Körü körüne birine bağlanmak caiz değildir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Halk içinde özünü gösterir, tutar ulu,
Bâtınlarında yoktur zerrece korku, furu,
Yücelik taslayanlar, bilin yeriniz tamu,
Zâlimler cehennemde hep azap çeker imiş.

Günümüz Türkçesi:
Halk içinde kendini gösterir ve büyüklük taslar.
İçlerinde en ufak bir Allah korkusu yoktur.
Büyüklük taslayanların yeri cehennemdir.
Zalimler orada azap çeker.

Açıklama:
Gösteriş ve kibrin kökü nefstir.
Dışarıdan tevazu gösterip içten kibirli olmak da tehlikelidir.
Allah katında büyüklük taslayan küçülür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah kibirlenenleri sevmez." (Nahl 23)

"Kalbinde zerre kadar kibir olan cennete giremez." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kibir mürşidin zehiridir.

Allah korkusu olmayan kişiden rehber olmaz.

Maneviyat gösteriş için kullanılamaz.

---

7. Kıta

Orijinal:
Ayıbını söylesen, öfkelenip çıkışır,
Kendisini bilmeden, yanlış işle ilişir,
Kara yüzlü günâhkâr, mahşer günü sıkışır,
Nedâmetle baş donuk, öylece yürür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ayıbını söyleyince öfkelenir.
Kendisini bilmeden yanlış işler yapar.
Mahşerde yüzü kara olur, pişmanlıkla yürür.

Açıklama:
Hak dostları kendine yapılan eleştiriden rahatsız olmaz.
Sahte şeyh eleştirildiğinde hiddetlenir.
Çünkü nefsini ilah edinmiştir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Nefsinin kusurlarını gören doğru yolu bulur." (kendini tanıma manasıyla)

"Nefsinizi temize çıkarmayın." (Necm 32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunluğun ölçüsü eleştiriye açık olmaktır.

Ayıbını kabul eden büyür, reddeden küçülür.

8. Kıta

Orijinal:
Ey Mü’minler dinleyin o şeyhin beyânını;
Ben söyledim anlayın bu işin ayanını,
Kıyamette yüklenir, müridân günâhını,
Sırat üzre titreyip sallanıp, durur imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey Müminler! O şeyhin sözünü dinleyin;
Ben anlattım, anlamaya çalışın.
Şeyh kıyamette müridlerinin günahlarını da taşır.
Sırat üzerinde titreye titreye durur.

Açıklama:
Gerçek mürşid büyük sorumluluk taşır:
irşad ettiği insanların durumu onun üzerindedir.
Bu nedenle şeyhliğe liyakat şarttır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Hepiniz çobansınız ve güttüğünüzden sorumlusunuz.” (Hadis)

“Kim bir hayra vesile olursa…” — sorumluluk ve sevap aktarımı

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşidlik ciddi bir mesuliyettir.

Sorumluluk bilinci olmayan kişiye bağlanmamalı.

---

9. Kıta

Orijinal:
Böyle şeyhe ne denir? Aklı olmayan ahmak!
Kalbi kör, şeyhlik eder, zannınca şeyh-i mutlak,
Bâtında hak ettiği şiddetli azap, tokmak,
Kıyamette hasretle ateşe yürür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Böyle şeyhler ahmaktır.
Kalbi kördür, kendini mutlak şeyh sanır.
İçi ceza doludur.
Kıyamette pişmanlıkla ateşe yürür.

Açıklama:
Sahte şeyhin en büyük zararı kalp körlüğüdür.
Bu körlük ilimle değil, nefisle beslenir.
Kendini hatasız sanmak — en büyük hatadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Gözler kör olmaz fakat göğüslerdeki kalpler kör olur." (Hac 46)

"Kalbi katı olan azap görür." (manevi anlamıyla)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kendini mutlak sanan batar.

Şeyh olduğunu iddia eden değil, maarif ile olgunlaşmış olan şeyhtir.

Gerçek irfan tevazu ve Allah korkusu doğurur.

---

10. Kıta

Orijinal:
Gerçek şeyh, dünya malın asla sevmez ki bilin,
Vücudu nâra girse, katiyen yanmaz bilin,
"Allâh!" der geceleri, zinhar uyumaz bilin,
Yüzü dolunay gibi nur, ziya olur imiş.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek şeyh dünya malına asla bağlı değildir.
Vücudu ateşe girse yanmaz.
Geceleri Allah diyerek uykusuz kalır.
Yüzü dolunay gibi nur saçan bir ışığa sahiptir.

Açıklama:
Burada Yesevî, gerçek mürşidin özelliklerini sayıyor:

Dünya sevgisinden uzak

Hak yolunda fedakâr

Zikir ve ibadetle gecelerini geçirir

Nuraniyeti ve manevi olgunluğu belirgindir

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı aldatıcıdır." (Al-i İmran 185)

"Allah'ı zikredenlerin kalpleri huzur bulur." (Ra'd 28)

"Müminin yüzü Allah'a ışık saçan bir yüzdür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek mürşid dünyevî bağımlılıktan uzaktır.

Manevi üstünlük, nuraniyette kendini gösterir.

Zikir ve ibadetle gönül aydınlanır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Elin eline değse, dünya sevgisi gider,
Halkasında ben, benlik tamamı senden gider,
Nazar etse kalbine dareynde işin biter,
Bu mürşid lâ mekânda, böylece yürür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek mürşid insanlarla temas edince dünya sevgisi azalır,
Benliği tamamen gider, ego yok olur.
Kalbine bakılırsa, nefsin işlerini bozar.
Bu mürşid, mekânla sınırlı değildir; gönlü her yerdedir.

Açıklama:

Mürşid, benliği terk etmiş kimsedir.

İnsanlara dokunduğunda ego yayılmaz, aksine azalır.

Manevi irşad yer ve zamanla sınırlı değildir; ruhaniyeti evrenseldir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Müminler kardeştir." (Hucurat 10)

"Benliklerini terk edenler Allah'a yaklaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ego ve benlik terbiyesi mürşidin işaretidir.

Gerçek mürşid mekân tanımaz; etkisi manevidir.

İnsanlara hizmet benlikten arınmayı gerektirir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Müteşeyyih olana "şeyhim!" demek vebâldir,
Cân verirken imânı, İslâm'ı da zevaldir,

Ahirette azap var, bak bu ne kötü hâldir.
Rahmân olan Allâh'ım, bu kuldan bizâr imiş.

Günümüz Türkçesi:
Şeyh olmayan birine "şeyhim!" demek büyük bir günahtır.
İman ve İslâm'ı tehlikeye atar.
Ahirette azap vardır.
Allah, böyle kişiden hoşnut değildir.

Açıklama:
Yesevî, sahte mürşide itaatin tehlikesini anlatır:

Mürit yanlış adrese bağlanırsa manevî zarar görür.

Gerçek mürşid ve mürid arasındaki fark hayati önemdedir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Bilmediğiniz şeylerin ardına düşmeyin." (İsrâ 36)

"Hakkında bilginiz olmayan kimseye itaat etmeyin." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşid seçimi hayati önemdedir.

Sahte mürşide bağlılık iman ve amel için tehlikelidir.

Tevazu ve doğru bilgi gereklidir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Âdem'sen doğru yolda müstakim yürüye gör,
Peygamber sevgisini, kalbine nakşede gör,
Cân u dilde sevgiyi, tabiatın diye gör,
Bu yolda yürüyenler, maksada erer imiş.

Günümüz Türkçesi:
İnsan isen, doğru yolda dik yürü.
Peygamber sevgisini kalbine kazı.
Kalbinde ve dilinde sevgi hâkim olsun.
Bu yolda yürüyenler, amacına ulaşır.

Açıklama:

Yesevî, müridin esas yolunu vurgular: doğru yol, peygamber sevgisi, sevgi dolu kalp ve dil.

Manevi olgunluğun yolu **sevgi ve istikamet**ten geçer.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah ve Resulünü sevenler yolunda gayret etsin.” (Ahzab 21)

“Müminlerin en hayırlısı, insanlara faydalı olandır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Yol gösterici peygamber sevgisidir.

Kalp ve dil sevgiyle dolmalıdır.

İstikamet hedefe ulaştırır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed senin akl-ı selîmin olsun,
Kuru isme güvenmen, senin vebâlin olsun,
Kabul ederse Rabbin, son sözün tövbe olsun,
Tövbe eden kuluna, Hak rahmet eder imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, aklını kullan.
Boş isimlere güvenme, aksi takdirde vebâlin olur.
Rabbine kabul olursa, son sözün tövbe olsun.
Tövbe eden kuluna Allah rahmet eder.

Açıklama:

Yesevî, müridin **akıl ve irade ile seçim yapması** gerektiğini vurgular.

Boş isimlere, makam ve unvanlara güvenmek tehlikelidir.

Tövbe, Allah’ın rahmetinin anahtarıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a tevbe edenleri bağışlar.” (Nisa 17)

“Her şeyin başı akıldır.” (Tasavvufi anlayış)

“Tövbe eden kuluma Allah rahmet eder.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İraden ve akıl ile doğru mürşidi seç.

Boş isim ve unvanlara güvenme.

Tövbe, insanı Allah’ın rahmetine götürür.

Hikmet 144 *Ara Yolda Kaldım Ben!*

1. Kıta

Orijinal:
Baş döndü, aklım gitti, ben nasıl söyleyeyim,
Rahmân olan Allâh'ım ara yolda kaldım ben.
Ömrüm geçti, vakit geç; ben nereye gideyim?
Rahmân olan Melik'im! Ara yolda kaldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Başı dönen, aklı dağılmış durumdayım.
Allah'ım, iki yol arasında kaldım.
Ömrüm geçti, artık ne yapacağımı bilmiyorum.
Nereye gideyim? Yolum belirsiz. Allah'ım yardım et.

Açıklama:
Bu kıtada Hoca Ahmed, **kulun şaşkınlık ve yön kaybetme hâlini** anlatır. İnsan bazen dünyayla ahiret arasında, nefisle iman arasında **ara yolda kalır**. Bu bir teslimiyet feryadıdır:

"Ben acizim"

"Sen bana yol göster"

"Ne yapacağımı bilmiyorum"

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah, dilediğini doğru yola iletir." (Bakara 213)

Peygamber duası:
"Allah'ım! Bizi doğru yola ilet ve hidayette sabit kıl."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan kendi gücüyle değil, Allah'ın lütfuyla yol bulur.

Manevî şaşkınlık tevbenin kapısıdır.

Yönünü kaybeden insan Allah'a yönelmeli.

---

2. Kıta

Orijinal:
Yazıklar olsun bana, tan vaktine dek yattım,
Şeytan ile iş tuttum, kalktım, dinimi sattım,

Hak sevgisinden mahrum, hep kendimi aldattım,
Rahmân olan Melik'im! Ara yolda kaldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Eyvah bana! Fecre kadar uyudum.
Şeytanla iş birliği yaptım.
Dinimi dünyevi şeylere değiştim.
Allah sevgisinden uzak kaldım. Kendimi kandırdım.

Açıklama:
Yesevî burada **nefsiyle hesaplaşır**.

Uykuyu (gafleti),

Şeytanı (kötü arzuları),

Dinini satmayı (dünyevileşmeyi),

Kendini aldatmayı (nefsin hilesini) anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve kötülüğü emreder." (Bakara 268)

"Uyanık olun! Çünkü şeytan size düşmandır." (Fatır 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

En büyük aldanma insanın kendini kandırmasıdır.

Dünyevi çıkar için dinî değerleri terk etmek büyük bir tehlikedir.

Hak sevgisi olmayınca kalp kararır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Günâhlarım dağları, ovaları korkuttu,
Her yerde meleklerin kalktı, hesabım tuttu,
Kâtipler şahit olup, hem deftere kaydetti,
Rahmân olan Sultan'ım! Ara yolda kaldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Günahlarım dağları titretecek kadar büyük.
Meleklerin hepsi hesabımı tuttu.
Yazıcı melekler her günahımı kaydetti.
Allah'ım! Ara yolda kaldım.

Açıklama:
Bu kıtada **mahşer bilinci** var.

Kirâmen kâtibîn melekleri

Günahların yazılması

Hesabın tutulması

İnsan günahını inkâr etmiyor, bilakis itiraf ediyor.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Üzerinizde bekçiler vardır. Yaptıklarınızı kaydeden şerefli yazıcılar.” (İnfitar 10-11)

“Kıyamet günü insanlar amellerine göre sorgulanacaktır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Her söz ve fiil kaydedilir.

Hesap günü mutlaktır.

Günahını fark eden bağışlanma yoluna girer.

---

4. Kıta

Orijinal:
Günâhım çok yalvardım, o ulu dergâhına,
Yakam tutup, ağlayıp, varsam barigâhına,
Settâr olan Melik’im! Yol göster gümrâhına,
Rahmân olan Allâh’ım! Ara yolda kaldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Çok günah işledim ama Yüce dergâhına yalvarıyorum.
Ağlayarak huzuruna varsam...
Ey günahları örten Rabbim!
Allah’ım, bana yol göster.

Açıklama:
Bu kıta **tevbe feryadı**dır.

Yalvarma

Ağlama

Günahın örtülmesi

Yolda kalmış kulun hidayet isteği

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah, tövbe edenleri sever.” (Bakara 222)

Hadis:

“Günahın farkına varmak tevbenin ta kendisidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah günahı örter, affeder.

Tevbe kapısı son nefese kadar açıktır.

Hele bir de kul ağlayarak yalvarırsa...

---

5. Kıta

Orijinal:
Lütfunu ihsân eyle ben yoluna gireyim,
Hizmetle erenlerden, ben yolunu sorayım,
Sensin benim penâhım, söyle nere varayım?
Rahmân olan Sultanım! Ara yolda kaldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Lütfunu ver ki doğru yola gireyim.
Erenlere hizmet ederek onlardan yol öğreneyim.
Benim sığınağım sensin.
Nereye gideyim Allah’ım?

Açıklama:
Yesevî, **maneviyatın ana eğitim metodunu** bildirir:

Hizmet ederek öğrenmek

Erenlere bağlanmak

Sığınak olarak yalnız Allah’ı bilmek

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Sâlih kimselerle beraber olun.” (Tevbe 119)

“Kişi sevdiğiyle beraberdir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevî ilerleme hizmetle olur.

Salih kulların yanında bulunmak hidayet vesilesidir.

Allah’tan başka sığınak yoktur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Ey Kâdir olan Allâh! Günâhtan utançlıyım!
Elimden tut bağışla, bak işte dermânsızım.
Âcizim, her işine, emret hemen hazırım,
Rahmân olan Allâh'ım! Ara yolda kaldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Ey kudret sahibi Allah! Günahlarımdan utanıyorum!
Elimden tut, beni bağışla, güçsüzüm.
Her emrine hazırım, aciz bir kulum.
Allah'ım, yardım et.

Açıklama:
Bu kıta, kulun en güzel hâlini gösterir:

Utanç

Acziyet

Boyun eğme

Teslimiyet

İlahi rahmete sığınma

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kul Rabbine teslim olunca kurtuluşa erer." (Zümer 54)

Hz. Peygamber duası:
"Allah'ım! Acizliğimden Sana sığınırım."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Utanç duygusu tövbeyi doğurur.

Kul, Rabbine teslim oldukça yükselir.

Allah aciz kulunu bırakmaz.

---

7. Kıta

Orijinal:
Günâhım nihayetsiz, suçlarım sana malum,
Âşıkım sana Mevlâ'm! Ahrette kılma mahrum,
El açtım duadayım ben garip, mücrim, mazlum...
Rahmân olan Sultan'ım! Ara yolda kaldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Günahlarım çok, suçlarımı sen biliyorsun Allah'ım.
Ben sana âşık bir kulum; ahirette mahrum bırakma.
Elimi açtım, dua ediyorum; ben garip, günahkâr ve mazlumum.
Allah'ım, yardım et, ara yolda kalmayayım.

Açıklama:
Hoca Ahmed burada **tevbe ve samimiyet duygusunu** dile getirir.

Günahın büyüklüğünü bilmek, Allah'a yönelmeyi gerektirir.

Kul, acziyetini ve garipliğini ifade ederek **Allah'ın rahmetine sığınır**.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Günah işlediğiniz zaman Allah'a tövbe edin ki bağışlansın." (Nisa 17)

"Kim Allah'a yönelirse O, onu bağışlar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günah farkındalığı tevbe ve niyete götürür.

Allah'a yönelen kul rahmete kavuşur.

Kul garip ve aciz olduğunu kabul etmelidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Yüz binler günâhımdan bilirim lütfun yüce,
Lanetlenen şeytanla savaştım gündüz-gece.
Bin bir ismini tesbih ederim hece-hece...
Rahmân olan Allâh'ım! Ara yolda kaldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Yüz bin günahım var ama senin lütfun büyüktür.
Şeytanla gündüz-gece mücadele ettim.
Allah'ın bin bir ismini tesbih ediyorum.
Allah'ım, ara yolda kalmayayım.

Açıklama:

Günah ve mücadele, kulluk yolunun bir parçasıdır.

Allah'ın isimlerini zikretmek ve tesbih etmek **manevi güç verir**.

Yesevi burada **zikir ve sabırla nefs mücadelesi**ni öğütler.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’ın isimlerini zikredin, O’na yönelin.” (A’raf 205)

“Müslüman, zikriyle nefsini korur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefis mücadelesi gece-gündüz sürer.

Zikir, kulun yolunu aydınlatır.

Lütuf Allah’tan gelir; tevbe ile yaklaşılır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Günâhkar, ayıplıyım, senin adınsa Rahîm,
Rahmetinden katre ver, sen cömertsin Yâ Kerîm!
Ağlarım huzurunda reddetme Hayy u Kayyum,
Rahmân olan Melik’im! Ara yolda kaldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Ben günahkâr ve ayıplıyım; sen Rahîm isminle merhametlisin.
Rahmetinden bana biraz ver; sen cömertsin, Kerîm’sin.
Huzurunda ağlıyorum; reddetme Ya Hayy ve Kayyum.
Allah’ım, yardım et, yolumu bulamıyorum.

Açıklama:

Kulun **merhamet ve bağışlanma talebi** ön plandadır.

Allah’ın isimleri (Rahîm, Kerîm, Hayy, Kayyum) zikredilerek **teslimiyet ve umut** pekiştirilir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Rahmetim her şeyden önce gelir.” (Hadis)

“Allah’ın ismini anarak dua eden geri dönmez.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günahkâr kul Allah’tan ümidini kesmemelidir.

Allah’ın isimlerini zikretmek teselli ve kurtuluş sağlar.

Ağlamak ve tevbe samimi kulun yoludur.

---

10. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de günâhkârsın eğ başın,
Mahşerde Kevser suyu yıkasın, kirin aksın.
Âsî, câfî, Yahudi, Tersâ işin ahlâkın,
Rahmân olan Allâh'ım! Bak A'raf'ta kaldım ben.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, sen de günahkârsın, başını eğ.
Mahşerde Kevser suyu ile temizlen, kirin aksın.
Âsî, câfî, Yahudi, Tersâ gibi işlerin ahlâksızlıkları...
Allah'ım, bak, ben A'raf'ta kaldım.

Açıklama:

Hoca Ahmed burada **kulun tevbe ve temizlik ihtiyacını** vurgular.

Kevser suyu sembolik olarak **manevi arınmayı** ifade eder.

A'raf'ta kalmak, **ne cennet ne cehennem hâli**, yani bir nevi sınır hâlidir; kulun durumunun belirsizliği, tevbenin gerekliliğini gösterir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kevser, cennette sana verilmiş bir ırmaktır." (Kevser 1-2)

"Tevbe eden kişi Allah katında temizlenir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günahkâr kul tevbe ve arınmaya muhtaçtır.

Manevi temizlik için zikir ve dua şarttır.

Ara yolda kalmak, uyanık olmanın önemini gösterir.

Hikmet 145 *Cân Mahrem Bulamadım!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Aşkım taştı, bağrım şiş, ruhum da benden kaçtı,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım!
Aklım şaşkın, dalak şiş, günâh haddini aştı,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım!

Günümüz Türkçesi:
Sevgi ve aşk öyle büyüdü ki, kalbim doldu, ruhum benden uzaklaştı.
Ben nasıl ağlamayayım ki, gönlümün sırdaşı yok.
Aklım şaşkın, ruhum yorgun, günah sınırını aştım.
Gönlümde mahrem bir sığınak bulamadım.

Açıklama:

Hoca Ahmed burada **aşkın manevi yoğunluğunu ve çaresizliği** ifade ediyor.

Kul, aşk ile kendini kaybetmiş, ruhsal boşlukta kalmıştır.

"Cân mahrem bulamadım" ifadesi, manevi sırdaşın, mürşidin önemini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler O'na yönelir, O'nun dışında gönül bulamaz." (Bakara 165)

"Kalp Allah'a yönelenle huzur bulur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk insanı sarar, fakat rehber olmadan kaybolur.

Kalbin mahremi Allah ve O'nun yoludur.

Günahın farkına varmak, manevî uyanışın başlangıcıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Muhabbet kadehini içtim divâne oldum,
Mecnûn gibi akraba, dostlardan mahrum oldum.
Ey dostlar ışık görüp, döndüm pervâne oldum,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım.

Günümüz Türkçesi:
Manevi aşkı tattım, delirmiş gibi oldum.
Mecnûn misali, akraba ve dostlardan uzak kaldım.
Ey dostlar, ışığı gördüm, pervâne gibi ona koştum.
Ama gönlümde sırdaş bulamadım.

Açıklama:

Manevi aşkın **toplumsal yalnızlık** getirdiğini vurgular.

Kendi iç dünyasında Mevlâ'ya yönelir, insanlar geride kalır.

"Pervâne" benzetmesi, aşkın fedakârlığını ve yanmayı ifade eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“İman edenler, dünya hayatında yalnızlık ve sıkıntı çekebilir.” (Ankebut 2)

“Âşık kul, Allah’ı arar, dünya peşinden gitmez.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk bazen toplumsal yalnızlık getirir.

Allah aşkı dünyayı aşkın önüne aldırır.

Sırdaş, gerçek rehber ve Mevlâ’dır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Yüreğim parça parça, kalp kırık aklım hayrân,
Didâr ararken fenâ, yok oldu, hane virân.
Nereye varsam matem, iki gözümde giryân,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım.

Günümüz Türkçesi:
Kalbim parçalanmış, aklım şaşkın, kırık.
Hakk’ı görmeye çalışırken fenalık oldu, evim viran.
Nereye gitsem hüzün, gözlerim yaş dolu.
Ama gönlümde sırdaş bulamadım.

Açıklama:

Hoca Ahmed, **manevi arayışın zorluklarını** anlatıyor.

İnsan aşk yolunda sıkıntı çeker, gözyaşı döker.

“Hane virân” ifadesi, içsel boşluğu ve arayışın sancısını gösterir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Zorluk ve sıkıntıda sabredenler kurtuluşa erer.” (Bakara 155-157)

“Müminler musibetlere sabırla katlanır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol sabır ve tahammül gerektirir.

Gözyaşı, aşkın ve tevbenin göstergesidir.

Rehber ve Allah’a bağlılık, arayışın tamamlayıcısıdır.

4. Kıta

Orijinal:
Aşk ateşinde yanan âşık bilmez özünü,
Gâfil yürür âlemde, halka demez sözünü.
Hakk'a bakar, dünyaya harâm kılar gözünü,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım.

Günümüz Türkçesi:
Aşk ateşinde yanan âşık kendi nefsini unutmuştur.
Gâfil biri olarak dünyada dolaşır, insanlara hâlini anlatmaz.
Hakk'a bakar, dünyayı haram sayar.
Ama gönlünde sırdaş bulamamıştır.

Açıklama:

Manevi aşk, **kendini unutturma ve nefs terbiyesi** getirir.

Kul, sadece Hakk'a bakar; dünya ilgisi azalır.

Sırdaş ve mürşid, bu yolculukta yol gösterir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a yönelen kul O'na kavuşur, dünya haram sayılır." (Tevbe 38)

"Dünya âşığı, ahireti kaybeder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk, nefsi unutmayı sağlar.

Dünyayı terk etmek, manevi görmeyi kolaylaştırır.

Rehber ve Allah'a bağlılık şarttır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Tan zamanına kadar, yaş akar hâlim harap,
Kalp kırık rengim sarı, bağrım ise bir kebap.
Hakk'ın kölesi ol ki, acele et bul sevap.
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım.

Günümüz Türkçesi:
Sabaha kadar gözyaşı akıyor, hâlim perişan.
Kalbim kırık, yüzüm solgun, bağrım yanıyor.

Hakk’ın kul’u ol ki, acele et ve sevap kazan.
Ama gönlümde sırdaş yok.

Açıklama:

Gece boyunca yapılan ibadet ve tefekkür, **ruhsal sancıyı** artırır.

Hakk’a kul olmanın, sevap kazanmanın ve acele etmenin önemi vurgulanır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Gece ibadeti ile Allah’a yakın ol.” (Müzzemmil 6)

“Kıyam-ı gece, kalbi temizler.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi çaba sabır gerektirir.

Sevap kazanmak için acele etmek, gayret göstermek gerekir.

Rehbersiz yol, eksik kalır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Bahtım kara, meyinden bir katre tadamadım,
Eş, çocuk, evden barktan bir türlü geçemedim.
Cândan geçip pîrimin eteğin tutamadım,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım.

Günümüz Türkçesi:
Talihim kötü, dünyevi zevklerden faydalanamadım.
Eş, çocuk ve ev işleriyle meşgul olamadım.
Hayatımı verip mürşidimin eline varamadım.
Ama gönlümde sırdaş yok.

Açıklama:

Hoca Ahmed, **dünyanın boşluğunu ve yolun zorluğunu** anlatıyor.

Manevi yol, dünyevi engellerle sınanır.

Mürşide bağlanmamak, gönül boşluğunu artırır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Dünya hayatı aldatıcıdır.” (Al-i İmran 185)

“Gerçek mürşid, kulun yolunu aydınlatır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol, dünyevi engellerle test edilir.

Mürşid ve rehber gereklidir.

Yolculuk, sabır ve bağlılık ister.

---

7. Kıta

Orijinal:
Ben kötü talihliyim, ele yetmez kadehim,
Gözler âmâ, taat yok, yolum bilmez nideyim?
Bülbül gibi feryâdım, çıkar da açmaz gülüm,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım.

Günümüz Türkçesi:
Talihim kötü, elimdeki imkan yetmez.
Gözlerim kör, ibadetim eksik, yolumu bilemiyorum.
Bülbül gibi feryad ediyorum ama gülümü bulamıyorum.
Ama gönlümde sırdaş yok.

Açıklama:

Manevi yolculukta **talih ve kabiliyet eksikliği** fark edilir.

Kul, çabalar fakat meyveyi göremez.

Bu hâlde gönlün sırdaşı, mürşid veya Allah'a bağlanmak şarttır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"İman edenler çaba gösterir, Allah yardım eder." (Tevbe 41)

"Kul elinden geleni yapar, sonucu Allah verir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevî yol, çaba ve tevazu ister.

Talihsiz hâllerde sabır ve Allah'a yönelmek gerekir.

Gönül sırdaşsızsa, manevi eksiklik hissedilir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Aşk odunda yanmadan, vah bana geldim geçtim,
Dünya tutkunu oldum, Hakk'ı sevmeden geçtim.

Pîr eteğin tutmadan, gafletle geldim geçtim,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım.

Günümüz Türkçesi:
Manevi aşkın ateşinde yanmadan, boşuna yaşamışım.
Dünyaya düşkün oldum, Allah'ı sevmeksizin geçtim.
Mürşidimin eline varamadan, gaflet içinde ömrüm geçti.
Ama gönlümde sırdaş bulamadım.

Açıklama:

Hoca Ahmed, **boş geçen bir ömrü ve gafleti** dile getiriyor.

Dünya tutkusu, Allah sevgisinin önüne geçerse manevi yol kaybedilir.

Pîr veya mürşid, rehberlik için şarttır; ondan mahrum kalmak, eksiklik yaratır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı aldatıcıdır; Allah'a yönelin." (Al-i İmran 185)

"Rehbersiz kul, yolunu kaybeder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk ve rehber olmadan ömür boş geçer.

Dünya tutkusu, Allah'a sevgi ve bağlılığı engeller.

Mürşid, yol gösterici ve gönül sırdaşıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Nice türlü alamet zuhur eyledi dostlar,
Sıdk u sadakat gidip, kizb dava oldu dostlar!
Hak Mustafa denilen, yüce zat geldi dostlar,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım.

Günümüz Türkçesi:
Çokça işaret ve alametler belirdi ey dostlar.
Doğruluk ve sadakat kayboldu, yalan hüküm sürdü.
Hak tarafından gönderilen Mustafa adlı yüce zat geldi.
Ama gönlümde sırdaş bulamadım.

Açıklama:

Peygamber (Mustafa) örneği verilerek **hak yol ve rehberlik** vurgulanır.

İnsanların çoğu doğru yoldan sapar, sadakat ve samimiyet azalır.

Hoca Ahmed burada **hak rehberinin değerini ve insanın gafletini** gösteriyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın elçilerini örnek alın." (Ahzab 21)

"Peygamber, rehberlik ve doğru yolu gösterir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberi rehber edinmek şarttır.

Sadakat ve samimiyet kaybolursa insan yoldan sapar.

Gönül sırdaşı olmadan manevi boşluk yaşanır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Mustafa ne dediyse, bil ki, hepsi nasihat,
Ne yazık insanoğlu, kılmaz Rabb'ine taat,
Mescitte kulluk yapmaz, gıybet eder her saat,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım.

Günümüz Türkçesi:
Mustafa'nın (Peygamber) söyledikleri tamamen nasihattir.
Ne yazık ki insanlar Rabb'ine itaat etmez.
Mescitte ibadet etmez, her an gıybet ederler.
Ama gönlümde sırdaş bulamadım.

Açıklama:

Hoca Ahmed, **insanların Peygamber nasihatini dinlememesi** üzerine uyarır.

İbadet ve ahlâkî eksiklikler, manevi yolun kaybına yol açar.

Gönül sırdaşı olmadan kişi manevi eksiklik yaşar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a itaat edin, Peygamber'e uyun." (Nisa 59)

"Namaz, gıybetten korunmayı öğretir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberin nasihatine uymak esastır.

İbadet ve ahlâkî disiplin, manevi yolu güçlendirir.

Sırdaş ve mürşid, yol gösterici olmalıdır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed; “Kulum!”diyorsan, sözün yalan.
Dünyada senin gibi var mıdır yolda kalan?
Hak’tan uzaklaşarak, şeytanla dostluk kuran,
Ben nasıl ağlamam ki, cân mahrem bulamadım.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, “Kulum!” diyorsan, sözün boş olmasın.
Dünyada senin gibi yoldan sapmış kaç kişi vardır ki?
Allah’tan uzaklaşıp, şeytanla dost olanlar.
Ama gönlümde sırdaş bulamadım.

Açıklama:

Hoca Ahmed, **söz ve eylem tutarlılığı**na dikkat çeker.

Allah’tan uzaklaşan, şeytanın etkisine girer.

Sırdaş olmadan kişi **manevi yalnızlık ve kayıp** yaşar.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Kim Allah’tan uzaklaşırsa, şeytan onun dostudur.” (Bakara 208)

“Sözünü yerine getirmeyen, ahirette zarara uğrar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’a kul olduğunu söyleyen kişi sözünde samimi olmalı.

Şeytanla dostluk, yoldan sapmanın belirtisidir.

Manevi sırdaş ve rehber, kişinin yolunu tamamlar.

Hikmet 146 *Halim Nicedir Benim?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Tövbeyle Hakk’a dönsem, acaba olur mu ki,
Tövbe etmeden ölsem, hâlim ne olur benim?
Pîr-i mugân sevgili, beni yola koyar mı,
Yola girmeden ölsem, ne olur hâlim benim?

Günümüz Türkçesi:
Allah'a tövbe ile dönsem, kabul edilir mi bilmiyorum.
Tövbe etmeden ölürsem hâlim ne olur?
Sevgili mürşidim beni doğru yola yönlendirir mi?
Yola girmeden ölürsem hâlim ne olur?

Açıklama:

Hoca Ahmed, **tövbenin önemini ve ölüm öncesi muhasebeyi** vurgular.

Mürşid, tövbe ve doğru yol için rehberdir.

Yolculuk başlamadan ölümün gelmesi, insanı kaygıya sevk eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Tövbe edenleri Allah kabul eder." (Nisa 17)

"Kul, ölüm gelmeden önce tövbe etsin." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe geciktirilmemelidir.

Mürşid, yolun başlangıcında rehberlik eder.

Ölüm her an gelebilir, hazırlıklı olmak gerekir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Kötü sözden dilimi koruyup şimdi tutsam,
Ters yola girenleri çevirsem yola soksam,
Namaz kılıp taatle, önünde belim büksem,
Ben belimi bükmeden ölsem, hâlim nicedir!

Günümüz Türkçesi:
Şimdi kötü sözlerden dilimi koruyup tutarsam,
Yanlış yolda olanları doğruya yöneltirsem,
Namaz kılıp itaate yönelsem, önünde saygıyla eğilsem,
Ama bunları yapmadan ölürsem hâlim ne olur?

Açıklama:

Manevi sorumluluk ve ibadet önemi vurgulanır.

Dilin, davranışın ve ibadetin kontrolü, kulun hayatta tamamlaması gereken görevlerdir.

Ölüm gelmeden önce bunları yerine getirmeyen kişi kaygı duyar.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“İyiliği emret, kötülükten sakındır.” (Ali İmran 104)

“Namaz ibadetin direğidir; terk edeni Allah hesaba çeker.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Söz ve davranışlar, maneviyatın temelidir.

Ters yolda olanlara rehberlik yapmak önemlidir.

Ölüm öncesi ibadet ve iyiliklerin tamamlanması gerekir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Tövbe eylesem acep, pîr-i mugân tartar mı?
Günden güne taatim, ibâdetim artar mı?
Nefsim de kötü yoldan, Hak yoluna döner mi?
Dönmeden ölüp gitsem, hâlim nicedir benim!

Günümüz Türkçesi:
Tövbe etsem, sevgili mürşidim bunu kabul eder mi?
Gün geçtikçe ibadetim artar mı?
Nefsim kötü yoldan Hak yoluna döner mi?
Ama dönmeden ölürsem hâlim ne olur?

Açıklama:

Hoca Ahmed, **nefsi terbiye ve tövbe sürecinin önemini** sorgular.

Ölüm, bu süreç tamamlanmadan gelirse, hâlinin ne olacağı kaygı verir.

Mürşid, tövbenin kabulü ve yol göstericidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah, tövbe edenleri kabul eder ve affeder.” (Nisa 17)

“Kul tövbe etmeden ölmemelidir; her an ölüm gelebilir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe ve ibadet sürekliliği esastır.

Mürşid rehberliği, tövbenin kabulü için önemlidir.

Ölüm, hazırlıksız gelirse kaygı yaratır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Pîrim ben tövbe etsem, Rabb'im kabul eder mi?
Tüm nâdânlar dünyadan bir gün gelip geçer mi?
Hasret ile yoğrulup, gaflet tanı atar mı?
Tan atmadan ölürsem, halim nicedir benim!

Günümüz Türkçesi:
Sevgili mürşidim, tövbe etsem Rabbim kabul eder mi?
Bütün cahiller bir gün dünyadan geçip gider mi?
Hasret ve gaflet içinde yaşamış olanlar, affedilir mi?
Ama ölüm gelmeden, hâlim ne olur?

Açıklama:

Hoca Ahmed, **tövbe ve affedilme kaygısını** dile getirir.

İnsan gaflet içindeyken ölebilir; bu durumdan endişe eder.

Mürşid, tövbenin kabulü ve yol gösterici olarak önemlidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah tövbeyi kabul eder." (Nisa 17)

"Kim tövbe etmezse, ahirette sorumlu olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe geciktirilmemeli.

Gaflet ve yanlış davranışlar ölüm öncesi düşünülmeli.

Mürşid rehberliği, güven ve yol göstericidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Azrail bir gün gelse emaneti almağa,
O halde mecal olmaz ona sual sormağa,
Azrail bırakmaz ki, mazeret dem vurmağa,
Dem vurmadan ölürsem, hâlim nicedir benim!

Günümüz Türkçesi:
Azrail bir gün gelip ruhumu almak isteyecek,
O zaman ona soru sorma imkânım olmayacak.
Azrail, mazeret sunmama izin vermez.
Ama ben bunu yapmadan ölürsem hâlim ne olur?

Açıklama:

Ölümün **ani ve kaçınılmaz** olduğunu vurgular.

Hazırlıksız ölmek, sorguda çaresizlik getirir.

Tövbe ve ibadet, ölüm öncesi tamamlanmalıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Her can ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 185)

"Ölüm anı geldiğinde hiçbir mazeret geçerli olmaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm ani gelebilir; hazırlık şarttır.

Azrail'in ruhu alma zamanı sorgudur.

Manevi eksiklik ölümle açığa çıkar.

---

6. Kıta

Orijinal:
Eş, çocuk, evin barkın, artık geride kalır,
Hepsinin hesabını sorar ve senden alır.
Hâlin nasıl geçecek, sadece Allâh bilir,
Bu hâl üzre ölürsem, hâlim nicedir benim?

Günümüz Türkçesi:
Eş, çocuk ve malın geride kalır.
Hepsinin hesabı sorulur.
Hâlimin nasıl olacağını sadece Allah bilir.
Ama bu hâlde ölürsem ne olur?

Açıklama:

Dünyaya bağlılık **manevi hazırlıksızlığı** artırır.

Ölüm sonrası sorumluluk, sadece Allah'a aittir.

Hazırlıksız ölmek, kaygı ve korku yaratır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Her can, kendi amellerinden sorumludur." (Mü'minun 115)

"Dünya malı ahirette işine yaramaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mal ve aile, ölüm anında kurtarıcı değildir.

Hazırlık ve ibadet, ölüm öncesi önemlidir.

Hesap günü kaygısı, tövbe ve hazırlık gerektirir.

---

7. Kıta

Orijinal:
İmanlı kul ölüp de cennetine girince,
Cennete girip orda hurileri görünce,
Bir yandan Rıdvân gelip, ona selâm verince,
Ya ben cevapsız ölsem, hâlim nicedir benim?

Günümüz Türkçesi:
İmanlı kul ölür ve cennete girer.
Cennette hurileri görür.
Rıdvân (cennet meleği) ona selam verir.
Ya ben hazırlıksız ölürsem hâlim ne olur?

Açıklama:

Cennet müjdesi sadece imanlı ve hazırlıklı kul içindir.

Hazırlıksız ölmek, cennetin nimetlerinden mahrumiyet endişesi yaratır.

Bu kıta, iman ve hazırlığın önemini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Cennet, iman edenler ve salih ameller işleyenler içindir." (Bakara 82)

"Cennet nimetleri, hazırlıklı kullara helaldir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hazırlık, iman ve salih amel ile olur.

Ölüm öncesi tedbir, cennet için şarttır.

Acele ve gaflet, kayıp yaratır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hak, kulun defterini duyurur, ele verir,
Has kullar ele alıp okur ve kalbi erir,

Kuş gibi kanat çırpıp, yücelere yükselir,
Pervâz kılmadan ölsem, hâlim nicedir benim?

Günümüz Türkçesi:
Allah, kulun amellerini deftere kaydeder ve gösterir.
Has kullar defteri görüp kalpleri erir.
Kuş gibi yükselir, yüksek mertebelere ulaşır.
Ama ben yükselmeden ölürsem hâlim ne olur?

Açıklama:

Manevi yükseliş ve defterin okunması **hazırlık ve çaba** gerektirir.

Hazırlıksız ölen kul, bu nimetten mahrum olur.

Hoca Ahmed, çaba ve ibadetin önemini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Her insanın ameli kayıt altındadır." (Alak 18)

"Cennet, Allah'a yakın olanların hakkıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yükseliş, çaba ve ibadetle olur.

Hazırlıksız ölmek kayıp yaratır.

Defter ve hesap, ölüm sonrası gerçekleri gösterir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed tövbe et, ölüm gelmeden önce,
Hakk'ın sorgu-suali, başlatılmadan önce,
Mahşerde teraziler, mizan konmadan önce,
Taat kılmadan ölsem; halim nicedir benim?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, tövbe et, ölüm gelmeden önce.
Allah'ın sorgusu başlamadan önce.
Mahşerde teraziler kurulmadan önce.
İbadet ve taat etmeden ölürsem hâlim ne olur?

Açıklama:

Hoca Ahmed, **ölüm öncesi hazırlık, tövbe ve ibadet** gerektiğini açıkça ifade eder.

Mahşer ve mizan, ibadet ve amellerin önemini gösterir.

Hazırlıksız ölmek, kaygı ve korku yaratır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Her can ölümü tadacaktır; hazırlıklı olun.” (Al-i İmran 185)

“Tövbe ve ibadet, ölüm öncesi kurtuluşun yoludur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe ve ibadet, ölüm öncesi esastır.

Hazırlıksız ölmek, mahşerde zorluk getirir.

Hakk’a yönelmek, yaşam boyu sürecek bir sorumluluktur.

Hikmet 147 *Bildim İşte Ben!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ârifler sohbetinden behre ve nasip alan,
Hudâ’ya yakın olur, bildim onu işte ben.
Pîr-i kâmil olana, nice hizmet eyleyip,
İhlasla esrarını, bildim onu işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Âriflerin sohbetinden fayda ve nasip alan kişi, Allah’a yakın olur, bunu gördüm.
Kâmil pîre hizmet ederek, ihlasla sırlarını öğrenir, bunu fark ettim.

Açıklama:

Hoca Ahmed, **âriflerin ve kâmil mürşidlerin değerini** vurgular.

Sohbet, manevî yakınlık ve ilim almak için önemlidir.

İhlas, yani samimiyet, manevi sırları anlamanın şartıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a yakın olanlar, O’na ibadet edenlerdir.” (Bakara 2:2–3)

“İlim talep edenler, Allah’a yakın olurlar.” (Hadis)

“Âlimlerin sohbeti, nurdur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âriflerin sohbeti manevi kazanç sağlar.

Kâmil mürşidlerden hizmet ve ders almak, hakikat yolunu açar.

İhlas, sır ve hakikati anlamak için şarttır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Sırr-ı esrar bilene sonsuz rahmeti in’âm,
“Kölem, has kulum” deyip, Hak göndermiş bin selâm.
Bu yolda sarfedildi nice hayırlı kelâm,
Beklerim arş üstünde, gördüm onu işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Sırların sırlarını bilen kişi, Allah’ın sonsuz rahmetine kavuşur.
“Benim kulum, has kullarımdan” diyerek Allah, selam ve rahmet gönderir.
Bu yolda çok hayırlı sözler sarf edildi.
Arş üstünde bekleyerek bunu gördüm.

Açıklama:

Sırr-ı esrar, manevi derin bilgi ve hakikattir.

Hak yolunda samimi kul, Allah tarafından övülür ve mükafatlandırılır.

Hoca Ahmed, **kâmil insanların hem dünyada hem ahirette değerini** gözlemlemiştir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah, samimi kullarını sever ve onlara rahmetini verir.” (Mü’min 7)

“Has kullar, Allah’ın özel sevgisine mazhar olur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sırr-ı esrar bilen kişi Allah’a yaklaşır.

Hak yolunda yapılan hayırlı söz ve davranışlar değer kazanır.

Kâmil insanların davranışları, ilahi rahmeti gösterir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Arş üzre namaz kılıp, boynum, dizimi büktüm,
Hakk’a niyaz arz edip, bakın gözyaşım döktüm.
Sahte, sûfî uşşakı, gördüm de uzak durdum.
Maşûkuma bin sual tevcih ettim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Arş üstünde namaz kılar gibi boynumu ve dizimi büküp,

Allah’a niyaz ederek gözyaşı döktüm.
Sahte, hurafe ile meşgul olan sûfîlerden uzak durdum.
Sevgili Allah’a binlerce soru yönelttim, bunu fark ettim.

Açıklama:

Hoca Ahmed, **samimi ibadet ve niyazın** önemini vurgular.

Hurafe ve sahte âşıkların yolundan uzak durmak gerekir.

Allah’a yönelmek, sorular sormak ve içtenlikle dua etmek, hakikate ulaşmanın yolu olarak gösterilir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Namaz, Allah’a yönelmenin ve samimiyetin göstergesidir.” (Bakara 2:2–3)

“Allah’a yönelip dua eden kul, doğru yola erişir.” (Hadis)

“Sahte âşık ve hurafeye kapılanlar hüsrana uğrar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi ibadet ve dua, hakikate ulaşmanın yoludur.

Hurafe ve sahte yollardan uzak durulmalıdır.

Allah’a yönelmek ve içten niyazda bulunmak esastır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Suale geldi Hak’tan, güzel, hayırlı cevap,
Mahşerde amelinden sorulmaz ağır hesap.
Kudretiyle yazıldı, tevcih edilen hitap,
Rab, “kul” dedi ta’zimle, bildim onu işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Allah’tan suale güzel ve hayırlı cevap geldi;
Mahşerde amelinden zor bir hesap sorulmadı.
Allah’ın kudretiyle hitap yazıldı,
Rabbin “Kulum” diye tazim etmesini gördüm.

Açıklama:

Hoca Ahmed’e göre **samimi kulluk**, mahşer gününde hesabı hafifletir.

En büyük şeref, Allah’ın kuluna “kulum” diye hitap etmesidir.

Bu ifade, ilahi kabul ve yakınlığın delilidir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah, razı olduğu kullarına ‘Ey huzura ermiş nefis…’ der.” (Fecr 27–30)

Hadis: “Kulun Allah’a en yakın olduğu an secdedir.”

Çıkarılacak Dersler:

İhlaslı kulluk, zor hesabı kolaylaştırır.

En büyük rütbe insanın “Allah’ın kulu” olmasıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Yolsuzdum yolda kaldım, ulu bab, kıldı medet,
Dua edip büyükler, âcize verdi kuvvet.
Hızır babam hazırken, mücrime kıldı şefkat,
Şefkatten nice erdem, gördüm, bildim işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Yolsuzdum, yolda şaşkındım, ulu baba bana yardım etti.
Büyüklerin duası aciz olana güç verdi.
Hızır Baba hazırken günahkara şefkat gösterdi,
Şefkatten pek çok erdem öğrendim.

Açıklama:

“Ulu bab” ve “Hızır baba”, tasavvufta manevi rehber ve ilahi yardım sembolüdür.

Fakirliğe, düşüklüğe rağmen merhamet ve dua ile bir yola alınış anlatılır.

Şefkat, erdemleri doğuran ana unsurdur.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah’ın velilerine korku yoktur.” (Yunus 62)

Hadis: “Rahmet etmeyene rahmet olunmaz.”

Çıkarılacak Dersler:

Manevi büyüklerin duası kişiyi ayağa kaldırır.

Allah’ın seçilmiş kulları, günahkara kapıyı kapatmaz, aksine şefkat gösterir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Erdemi size dedim insanlar, halk-ı cihân!

Bendeye nidâ geldi; Hak'tan korunmuş, pinhân,
"Gel kulum" der seherde, ses güzel, Hak mihribân,
Yürüdüm, koştum coştum, erenlerden sordum ben.

Günümüz Türkçesi:
Dünyanın bütün insanlarına erdemi anlattım.
Allah'tan gizli ve korunmuş bir nida geldi:
"Gel kulum!" diye seher vaktinde güzel bir ses duyuldu.
Yürüdüm, koştum, o coşkuyla erenlere sordum.

Açıklama:

Seher vakti, kalplerin Allah'a en yakın olduğu vakittir.

İlahi hitap insanın kalbine doğar.

Hoca Ahmed coşkuyla ilim ve hikmet ehline yönelmiştir.

Kur'an ve Sünnet:

"Seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi." (Zâriyât 18)

Hadis: "Gecenin son üçte birinde Rabbimiz seslenir: Yok mu benden isteyen?"

Çıkarılacak Dersler:

Seher vaktinde Allah'a yönelmenin bereketi büyüktür.

Manevi sorular, erenlere sorulmalıdır — doğru adrese.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hangi tâlip hikmetim tutsa üstün ve aziz,
Muhakkak nere varsa, kendi aziz söz leziz.
Yahşi sözü anlamaz, ahlaksız terbiyesiz,
Bilgeleri izleyip, gittim ona işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Hikmetlerimi tutan ve isteyen herkes yücelir.
Nereye gitse sözünün güzelliği ve değeri olur.
Ahlaksız ve terbiyesiz kişi güzel sözü anlamaz.
Ben bilgeleri izledim, onların yolundan gittim.

Açıklama:

Hikmet (ilahi bilgelik) talep edene nur olur.

Kalbi temiz olan, hikmetin tadını bilir.

Ahlak ve terbiye olmayınca ilahi sözün anlamı kalmaz.

Kur’an ve Sünnet:

“Hikmet verilen kimseye çok hayır verilmiştir.” (Bakara 269)

Hadis: “Güzel söz sadakadır.”

Çıkarılacak Dersler:

Hikmet arayışı kalbi yüceltir.

İlahi söz, sadece kalbi temiz olan için anlaşılır.

Bilgelerin yolundan gitmek kişiyi kurtarır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Meyhaneye girenler, bilirler mey kadrini,
Aşktan haber alanlar, bilirler ney kadrini,
Kalksan sorsan soysuza bilmez aşkın kadrini,
Aşk kadrini bilenden sordum onu işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Meyhaneye giren meyin değerini bilir.
Aşktan haberi olan ney sesinin değerini bilir.
Soysuz birine sorsan aşkın değerini bilmez.
Ben aşkın değerini bilenden öğrendim.

Açıklama:

“Mey” tasavvufta **ilahi aşk**,

“meyhane” ise **Hak aşığı gönüllerin toplandığı yer**dir.

Aşkın ne olduğunu ancak aşk yaşayan bilir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah onları sever, onlar da Allah’ı sever.” (Maide 54)

Hadis: “Kişi sevdiği ile beraberdir.”

Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, yaşayan tarafından anlaşılır.

Hak yolunu, o yolun ehline sormalısın.

---

9. Kıta

Orijinal:
Defter-i sânî dedim, gel sen ver bana kulak,
Kan-yaş döküp ağlamaz kim ki ateh ve bunak,
Esir olma dünyaya, boşa onu ver talak,
Talak verip didârın, gördüm onu işte ben.

Günümüz Türkçesi:
İkinci defter dedim, bana kulak ver.
Kim ki kanlı gözyaşıyla ağlamaz, odur asıl budala ve zavallı.
Dünyaya esir olma, onu boşayarak terk et.
Ben dünyayı boşayıp Allah'ın yüzünü gördüm.

Açıklama:

"Dünyaya talak vermek", dünyaya olan bağı kesmek demektir.

Hakiki görme, Allah'ın cemalini manevi gözle görmektir.

Ağlayamayan kalp katılaşmıştır.

Kur'an ve Sünnet:

"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Ankebut 64)

Hadis: "Kalbi yumuşatmak istersen çokça ağla."

Çıkarılacak Dersler:

Dünyadan yüz çevirmek, ilahi yakınlığı artırır.

Gözyaşı, kalbin temizlenmesidir.

Gerçek görüş, ilahi idrakle olur.

---

10. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla uşşaka verdi himmet ve aşkın,
Tullaba verdi tuhfe ve sundu şevk-i zevkin.
Şeytan yalancılara eyledi riyâ telkin,
Riyâkâr sözleriyle vurdum onu işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Allah, hak aşkına sahip olan âşıkları güç ve himmetle donattı,
Talebelere ise hediye ve şevk verdi.
Şeytan yalancı kimselere riya (gösteriş) telkini yaptı.
Ben, riya ile konuşan sözleriyle onlara karşı durdum.

Açıklama:

Hak aşıkları, Allah'ın yardımı ve aşk ile korunur ve güçlendirilir.

Talebeler, manevi hediyelerle desteklenir.

Şeytan, gösteriş yapan kimseleri saptırır; Hoca Ahmed onlardan uzak durmuştur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, iman edenleri ve salihleri destekler." (Enfal 8:9)

Hadis: "Riya, ameli yok eder."

"Allah yolunda mücadele edenlere yardım eder." (Mücadele 41:30)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi güç ve aşk, Allah'tan gelir.

Gösterişten sakın, aksi takdirde şeytan tuzağına düşersin.

Hak yolda yürüyen, riya ile karşılaşırsa ona karşı uyanık olmalıdır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Riyâkâr şeyhi gördüm kendinden bizâr oldum,
Zerresi değdi bana perişan hasta oldum.
Hak yolda sermest idim, ayıldım huşyâr oldum,
Düşman tutup yürüdüm onun için işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Riyakar bir şeyhi görünce kendimden utandım ve bunalım yaşadım.
Onun etkisiyle perişan oldum, hasta gibi hissettim.
Hak yolunda mest iken, uyandım ve huşû ile farkına vardım.
Onun kötülüğüne karşı dikkat ederek yürüdüm.

Açıklama:

Riya, manevi yolda en tehlikeli engellerden biridir.

Hak yolunda dahi, riyakar kişiler kalbi karartabilir.

Hoca Ahmed, huşû ve dikkat ile bu tuzaktan uzak durmuştur.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim gösteriş için ibadet ederse, onun karşılığı yoktur." (Hadis)

"Riyakârlar cehennemliktir." (Kur'an 107:1–7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Riyaya dikkat et; gerçek mürşid ile sahteyi ayırt et.

Manevi farkındalık, huşû ile korunur.

Hak yolunda dikkatli ve uyanık olmak gerekir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed taat kıl, Hak yolunu pinhân kıl,
Dudak, nefes namahrem, sen dön kendi özün kıl.
Belki dil namahremdir, sen vaktine hazır ol,
Hak'tan özge talebi, sordum ona işte ben.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, itaati yerine getir ve Allah yolunu gizli tut.
Dudak ve nefes gibi dış etkilerden uzak dur, kendine dön.
Belki dilin doğru değil, o nedenle hazırlıklı ol.
Allah'tan başkasını istememeli, sadece O'na yöneldim.

Açıklama:

Taat ve Allah yolunda gizlilik önemlidir.

Dil, nefes ve dış dünyaya dikkat edilmelidir; manevi yol, kalptendir.

Hedef yalnızca Allah olmalıdır, başka şeylere meyletmek tehlikelidir.

Kur'an ve Sünnet:

"İtaat et ve Allah'a yönel." (Nisa 4:59)

Hadis: "Kalp temiz olursa dil ve beden de temiz olur."

"Rabbinden başkasını isteme." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Taatı gizli yapmak, samimiyeti gösterir.

Kendi nefsine dönmek, hakikate yaklaşmaktır.

Allah'tan başka her talep boş ve tehlikelidir.

Hikmet 148 *Geldim Ben İşte!*

1. Kıta

Orijinal:
Evvela senin hamdin söyleyim sana Hudâ!
Sen zebânımı işlet, eyleme beni cüdâ,
Günâh derdiyle yandım, ya sen vermezsen devâ,
Günâhımla ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Öncelikle Sana hamd ediyorum Allah'ım!
Dilimi işlet, beni Senden ayırma.
Günah derdiyle yandım, Sen şifa vermezsen kime gideyim?
Günahlarımla ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Burada Yesevî, hamdi (övgüyü) Allah'a yöneltiyor ve "Senden başka kapım yok" diyor. Aşıkların dili bile Allah'ın izniyle hareket eder.
Allah'tan kopmak, en büyük felakettir.
Günahını inkâr etmiyor; tam aksine itiraf ederek gözyaşıyla tövbe ediyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur." (Fâtiha 1:2)

"Tövbe eden pişman olandır." (Hadis)

"Allah tövbe edenleri sever." (Bakara 2:222)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlk adım övgüyü doğru adrese yöneltmektir: Allah'a.

Günahı kabullenmek, tövbenin anahtarıdır.

Kulun gerçek sığınağı yalnızca Allah'tır.

2. Kıta

Orijinal:
Günâhım beyân etsem, yer ve göklere sığmaz,
Senden başka kimsem yok, gitsem de elim almaz.
Hâdî sensin kimseler beni Hak yola koymaz,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Günahımı anlatsam yer ve gök bile buna dayanamaz.
Senden başka kimsem yok, kapı kapı dolaşsam kimse bana sahip çıkmaz.
Doğru yolu gösteren Sensin, beni Hak yola ancak Sen koyarsın.
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Burada kulun en derin acziyet hali var:

"Günahım büyük, ama affın ondan daha büyük."
Yesevî, tevbenin sosyal değil; ilahî bir yöneliş olduğunu söylüyor.
İnsan değil, Allah yol gösterir.
Hâdî — yol gösteren, doğruya eriştiren yalnızca Allah'tır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Doğru yolu gösteren Allah'tır." (Tevbe 9:115)

"Eğer Allah size hidayet vermezse kiminle yol bulabilirsiniz?" (A'râf 7:186)

Hadis: "Kul Rabbinin yanında günahını itiraf etmedikçe tövbe etmiş sayılmaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kulun günahı büyük olabilir, fakat Allah'ın merhameti daha büyüktür.

Hidayet insanların elinde değildir; yalnızca Allah verir.

Tövbe kapısı her zaman açıktır, yeter ki kul samimi olsun.

---

3. Kıta

Orijinal:
Günâhkâr, her ne olsam, Allâh'ım sana geldim!
Sultanım yüz çevirme, sığınıp sana geldim.
Melik'im! Lütfetmezsen bil ki ben yolda kaldım,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Her ne kadar günahkâr olsam da Allah'ım sana geldim!
Ey Sultanım, yüzünü benden çevirmeden sana sığındım.
Ey Melik'im! Lütfetmezsen kesinlikle yolda kalırım.
Günahlarımdan ağlayarak sana yöneldim.

Açıklama:
Bu kıta, kulluğun zirvesi olan **acziyet** halini gösterir.
Yesevî burada diyor ki:

“Benim günahım beni durdurmuş, ama senin rahmetin beni yürütür.”
Allah yüz çevirirse kulun gidecek hiçbir kapısı yoktur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin.” (Zümer 39:53)

“Kim Allah’a tevekkül ederse O, ona yeter.” (Talak 65:3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan günahıyla değil, Allah’a dönüşüyle değer kazanır.

En büyük dua, “Allah’ım yüzünü benden çevirme” duasıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
İlahi! Günâhımdan amansız bir hâldayım,
Sana lâyık amel yok, her dâim hüsrandayım,
Sen ne verirsen bana, işte ben tam ordayım,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ım! Günahım yüzünden ağır bir durumdayım.
Sana layık bir amel yapmadım, sürekli kaybediyorum.
Sen bana ne verirsen ben oradayım.
Günahımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Bu kıtada kul kendi amelinin yetersizliğini fark eder.
Kurtuluş, **amelin büyüklüğünde değil, Allah’ın kabulünde** gizlidir.
“Sen ne verirsen ben oradayım” ifadesi, **teslimiyet** makamıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah, kalplerin özünü bilir.” (Fatır 35:38)

Hadis: “Ameller niyetlere göredir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek kulluk, ameline güvenmemek; Allah’ın merhametine güvenmektir.

Teslimiyet bir iman olgunluğudur.

---

5. Kıta

Orijinal:
Günâhımı görenler müşteki, benden bizâr,
Lütf u kerem eyle sen, yazıktır hepsi zarar,
Ot bitmez yere baksan olur lale, gül, gülzar.
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Günahımı görenler şikayet ediyor, benden rahatsız oluyorlar.
Sen lütuf ve kerem et, yoksa hepsi zarar.
Ot bitmeyen toprağa bakarsan lale ve gül bahçesi olur.
Günahımdan ağlayarak sana geldim.

Açıklama:
İnsanlar kulun günahını görür ve yargılar.
Allah ise o günahkârı **gül bahçesine çeviren** kudrettir.
Yesevî burada Allah'ın **dönüştürücü merhametini** vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah dilerse kötülüğü iyiliğe çevirir." (Furkan 25:70)

Hadis: "Günahı sebebiyle ağlayan göz ateşe haramdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan yargılar, Allah ise dönüştürür.

Günahını bilen ve tövbe eden kimse arınmaya adaydır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Sen azat beratımı verseydin sağ yanımdan,
Bir katre rahmet düşse olurdu hâlim handan,
Feyz-i fütûh dolarsa bu cânım sana kurbân,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Sen bana sağ tarafımdan bir beraat versen,
Bir damla rahmet düşse halim şen olur.
Feyz ve fütuhatla dolar da ruhum genişlerse, Sana kurban olurum.
Günahımdan ağlayarak sana geldim.

Açıklama:
Burada "**berat**", hesap gününde günahsızlık belgesidir.

Sağdan gelmesi, **kabul ve kurtuluş** demektir.
Bir damla rahmet bile kulun dünyasını değiştirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kitabı sağından verilenler..." (Hâkka 69:19–24)

Hadis: "Allah'ın rahmeti gazabını geçmiştir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın rahmetinden bir damla bile kul için devrimdir.

Ruhun feyizle genişlemesi ibadetlerin hedefidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Günâhımdan tövbeyle gelip sana ağladım,
Muhabbet ateşiyle yüreğimi dağladım,
Hak yolunda baş verip, imânımı sağladım,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Günahlarımdan tövbe ederek Sana ağladım.
Aşk ateşiyle gönlümü yaktım.
Hak yolunda canımı vererek imanımı korudum.
Günahımdan ağlayarak sana geldim.

Açıklama:
Bu kıtada kul:

tövbe eder

aşk ile yanar

imanı için başını bile feda etmeye hazırdır.

Bu, **tasavvfta muhabbet makamı**dır.
Her gözyaşı bir arınmadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a dönenler için kurtuluş vardır."

"Aşk imanlıdır ve imanı kuvvetlendirir." (Sufi öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe ağlayarak yapılan bir dönüş yolculuğudur. Aşk ateşi kalbi temizler.

8. Kıta

Orijinal:
Kul olup tövbe eyle, hâlâ fırsat elinde,
Yiğit ol, riyâzet kıl, bak ganimet elinde,
Yaşlanıp yapmadığın, Hakk'a taat elinde,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Kul ol ve tövbe et, hâlâ fırsatın var.
Yiğit ol, nefsine riyazet uygula, bu büyük bir ganimettir.
İhtiyarlayıp yapamadığın ibadetler şimdi yapabileceğin şeylerdir.
Günahımdan ağlayarak sana geldim.

Açıklama:
Bu kıta bir **uyarı**dır:

"Tövbe için hâlâ vakit var."

"Gençlik, kulluk için ganimettir."
Riyâzet: nefsini eğitmek, disipline sokmaktır.
İnsan kemikleşmeden, yaşlanmadan ibadete sarılmalıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Rabbinize dönün ve O'na teslim olun." (Zümer 54)

Hadis: "Gençliğini nerede tükettiğinden sorgulanacak."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fırsat eldeyken tövbe edilmelidir.

Kul, nefsini terbiye etmelidir.

Gençlik ibadet için bir sermayedir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Ben kulunum Allâh'ım! Dü cihânda Gufrânsın,
Şeytan kesse yolumu, sen ondan koruyansın,
Arz almaz günâhım çok, sen ki Gafûr, Settârsın,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Ben kulunum Allah'ım! Dünyada Sen affedicisin,

Şeytan yolumu keserse, Sen beni ondan koruyansın.
Günahlarım çok, ama Sen bağışlayansın ve örteçisin.
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Burada Yesevî, kulun acziyetini ve Allah'a güvenini dile getiriyor.
Şeytanın engelleri ne kadar büyük olursa olsun, Allah'ın Gafûr ve Settâr sıfatı kulu korur.
Bu kıta, tevbe ve teslimiyetin derinliğini gösteriyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Gafûr ve Rahîm olan Allah, kulunu bağışlar." (Nisa 4:43)

"Allah günahkarı affeder, örter ve utandırmaz." (Hadis-i kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kul, günahına rağmen Allah'a sığınmalıdır.

Şeytan engel olsa da Allah her zaman koruyandır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Bu yolun çilesi çok, başım ayağım dondu,
Ağlayıp, garipliğin oku bağrımı deldi,
Benden önceki dostlar, Hakk'a vuslat eyledi,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Bu yolun çilesi çok, bedenim üşüdü,
Ağlayıp, garipliğin acısı yüreğimi deldi.
Benden önceki dostlar Allah'a kavuştu,
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda çile çekmek, sabır ve tevekkül gerektirir.
Yesevî, çileyi itiraf eder ve öncül mürşidlerin örnekliğini hatırlatır.
Çile, kulun kalbini temizler ve Allah'a yakınlaştırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kim sabrederse Allah onun mükafatını verir." (Bakara 2:155–157)

Hadis: "Allah yolunda çile çekenin her adımı ibadettir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol, zahmet ve sabır ister. Önceki erenlerin örneği rehberlik eder.

11. Kıta

Orijinal:
Ben şahidim cismimle, ruhumla işim günâh,
Nasıl arz edeyim ki, kusurum çoktur; “İlâh!”
Ağlar feryâd ederim, bulur muyum ki felâh?
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Ben şahidim, bedenim ve ruhumla günahkârım,
Bunları nasıl ortaya koyarım ki kusurum çok!
Ağlayıp feryat ediyorum; kurtuluşu bulabilir miyim?
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Kul, kendi kusurlarını gözler önüne serer; bu tevbe makamının bir parçasıdır.
Felâh (kurtuluş) sadece Allah’a yönelenlerin hakkıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Felâh yalnızca Allah’a dönenlerindir.” (Bakara 2:112)

“Günahkârın tövbesi, Allah katında makbuldür.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günahını gören kulun ilk işi Allah’a yönelmektir.

Ağlamak ve pişmanlık, kurtuluş için başlangıçtır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Ten isyan, sözüm yalan, kârım ise hep hata,
Günâhlarım sınırsız; vâ hasretâ, hasretâ!
Tüm mü’minlere rahmet ihsân ede Hak atâ,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Bedenim isyan eder, sözlerim yalan, işlerim hep yanlış,
Günahlarım sınırsız; ey Allah, ey hasret!
Tüm müminlere rahmetini ihsan et, ey Allah!
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Yesevî burada hem kendi günahını hem de ümmetin selameti için dua ediyor.
Hasretâ: yoğun pişmanlık ve Allah'a yöneliş ifadesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın rahmeti tüm müminlere açıktır." (Nisa 4:40)

Hadis: "Kul kendi günahına ağlarken, ümmet için dua etsin."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kendi günahını bilmek, başkası için dua etmeyi engellemez; tam tersine artırır.

Pişmanlık Allah'a yakınlık getirir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Rahmân olan Allâh'ım sen nefis verdin; lâ...lâ...
Hangi dille diyeyim Allâh'ım hamd ü senâ!
Ağlayıp dergâhına geldim bana ver devâ!
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Rahman olan Allah'ım! Sen bana nefis verdin;
Hangi dille sana hamd ve senâ edeyim?
Ağlayarak dergâhına geldim, bana şifa ver!
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Kul, nefsiyle sınandığını kabul eder ve hamd ile şükürle Allah'a yönelir.
Dergâh: Allah'ın huzur mekânı, kalbin içsel mabedi.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Hamd ve senâ Allah'a mahsustur." (En'am 6:45)

Hadis: "Kalbi temiz olanın dergâhı Allah ile doludur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi tanımak, tövbenin ve şükrün başlangıcıdır.

Ağlayarak yönelmek kalbi arındırır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar kâfir nefsin, altmış tane başı var,
Her başta yüz bin şeytan asker arkadaşı var,
Has kulların içinde nefsi baş eğdiren var,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, kâfir olan nefisimin altmış başı var,
Her başın ardında yüz bin şeytan askerleri var,
Ama Allah'a has kullar arasında nefsi baş eğdirenler de var.
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Nefs, insanda birçok yönü olan bir savaş alanıdır.
Şeytan her yönüyle insanı engellemeye çalışır.
Ama Allah'a sadık kullar, nefsi eğitip kontrol eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Nefsini arındıran kurtuluşa erer." (Şems 91:9)

Hadis: "Nefsi dizginleyen, Allah'a yaklaşmıştır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefs mücadelesi her insan için bir sınavdır.

Sadık kullar, nefsi eğiterek yol alır.

---

15. Kıta

Orijinal:
Kırk gün riyâzet yapıp, bir baş çekip de gitti,
Fecir vaktinde gördü onaylayıp da gitti,
İbrahim Edhem buna bakıp hayretle şaştı,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Kırk gün ibadet ve riyazet yaptı, sonra bir başına çekildi,
Sabah vakti Allah'ı gördü ve onay aldı, sonra ayrıldı.
İbrahim Edhem bunu görünce hayretle şaşırdı.
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Yesevî burada, mürşidlerin (manevi rehberlerin) örneklerini anlatıyor.

İbrahim Edhem, nefsi terbiye ve Allah'a yönelişiyle ünlüdür.
Riyazet (zühd ve ibadet) insanı arındırır, hayret uyandıracak derecede manevi bir yükseliş sağlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda riyazet yapanlara, kat kat sevap vardır." (Bakara 2:261)

Hadis: "Kendi nefsiyle savaşan kimse cennete daha yakındır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi terbiye ve ibadet insanı Allah'a yakınlaştırır.

Örnek evliyalar, diğer kullara ilham verir.

---

16. Kıta

Orijinal:
El açıp duasını Mevlâ'ya arz eyledi,
Cândan tövbeler edip, Hakk'a niyaz eyledi.
Saçın-sakalın yolup, hep tarumar eyledi,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Elini açıp duasını Allah'a sundu,
Canı gönülden tövbeler ederek Allah'a niyaz etti.
Saçını-sakallarını yolup kendini tarumar etti.
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Burası tevbenin yoğunluğunu ve samimiyetini gösteriyor.
Kendi bedenine disiplin uygulamak, nefsi terbiye etmenin simgesidir.
Kul, hata ve günahlarını affettirmek için tüm varlığıyla Allah'a yönelir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Rabbiniz, tövbeleri kabul edendir." (Zümer 39:53)

Hadis: "Samimi tevbe, günahları siler ve kalbi temizler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tevbe yalnızca sözle değil, gönülden ve fiilen olmalıdır.

Nefse disiplin uygulamak, ruhsal arınmayı kolaylaştırır.

---

17. Kıta

Orijinal:
Edhem nefsin elinde, feryâd figân eyledi,
Tahtını terk eyleyip, Rahmân'ı yâd eyledi.
Garip yetim gönüller avlayıp şâd eyledi,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Edhem nefsi tarafından zorlandığında feryat etti,
Dünya saltanatını terk ederek Allah'ı andı.
Garip ve yetim kalpleri sevindirip mutlu etti.
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Dünya malı ve makamı bırakıp Allah'a yönelmek, gerçek aşkın işaretidir.
Aşık, kendi nefsi ile mücadele ederken başkalarının gönüllerini de mutlu eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Dünya malına rağbet etmeyip Allah'a yönelenler cennetliktir." (Ali İmran 3:14–15)

Hadis: "Kalbini Allah'a adayan, insanlara da iyilik eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya malı, nefsin esaretindeyken değerini kaybeder.

Gerçek aşk ve tevazu, başkalarına fayda sağlar.

---

18. Kıta

Orijinal:
Dergâhına ağlayıp geldi Kul Hoca Ahmed,
Ümidim sonsuz Rabbim! Kıyamette kıl medet!
Endişem yok lanetli şeytan kılsa da zahmet,
Günâhımdan ağlayıp, sana geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Dergâhına ağlayarak geldim ey Rabbim!
Ümidim sonsuzdur, kıyamette yardım et!
Endişem yok, lanetli şeytan ne kadar zahmet etse de,
Günahlarımdan ağlayarak Sana geldim.

Açıklama:
Burada Yesevî, kulun Allah'a güvenini ve şeytanın engellerine rağmen ümidini vurgular. Dergâh, Allah'ın huzuruna varış, pişmanlık ve tevbenin sembolüdür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a tevekkül edenler kurtuluşa erer." (Tevbe 9:51)

Hadis: "Şeytan sana yaklaşsa da Allah'a yönel, korkma."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a güven, en büyük sığınaktır.

Günahlarından pişman olan kul, ümidini hiçbir zaman yitirmez.

Hikmet 149 *Sâdık Kaldım Ben İşte!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Aşk derdini uşşaka lütuf, mükâfat verdi,
Şevk narıyla tutuşup yandım kandım ben işte.
Muhabbet şarabını Hak doyasıya verdi,
Sermest olup raks ettim, sema vurdum ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah, aşk yolundaki kullarına lütuf ve mükâfat verdi.
Sevgi ateşiyle yanıp tutuştum, ruhum kavruldu.
Allah, aşk şarabını doyasıya ikram etti,
Coşkuyla kendimden geçtim, sema ederek Rabbimi andım.

Açıklama:
Bu kıtada Hoca Ahmet Yesevî, ilahi aşkın manevi hazzını anlatıyor.
"Şevk narı" mecazıyla, kalpte yanıp tutuşan Allah sevgisi ifade ediliyor.
"Muhabbet şarabı" ise dünyevi içkiden farklı olarak, aşk ve vecd dolu bir manevi hâli simgeliyor.
Sema, aşkın bedende tezahürü; yani kalpten taşan ilahi coşkunun fiziksel ifadesi olarak görülür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı çok zikredin ki kalpler huzur bulsun." (Ra'd 13:28)

Hadis: "Kalpler Allah'ı zikretmekle huzur bulur."

Manevi aşk ve vecd hâlleri, sufilerin tasavvuf yolunda deneyimlediği ruhi yükseliştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, kalbi yakar, ruhu coşturur; bu coşku ibadetin daha derin hâlidir.

Allah'a sevgi ve bağlılık, insanı dünyevi hazlardan daha yüksek bir zevke ulaştırır.

Sema ve vecd, aşkın fiziksel tezahürü olarak manevi yükselişi gösterir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Aşk düştü garip başa, yerimde duramadım,
Takat yok halk içinde kalkıp oturamadım.
Mecnûnlar gibi oldum eş ve dost bulamadım,
Bozkırı vatan kılıp, yürüyorum ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Aşk benim başıma düştü, yerimde duramaz oldum.
İnsanlar arasında oturup kalkacak hâlim kalmadı.
Mecnun gibi oldum, dost da bulamadım.
Bozkırı yurt edinip yürüyorum işte.

Açıklama:
İlahi aşk insanı huzursuz eder, yerinde durdurmaz.
Mecnun gibi, dünyadaki insanlardan kopuş yaşanır.
Dosta — yani Allah'a — yöneliş yolculuğu başlar.
Bozkır: dünyevî hayatın sadeleşmesi ve uzlete çekilmektir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kulunun kalbinde iki sevgiyi toplamaz; ya dünyaya sevgi ya da Allah'a sevgi." (Hadis manası, tasavvuf kaynaklı)

Hz. Musa'nın Tûr'a yalnız gitmesi gibi, yalnızlık manevi yükselişte bir duraktır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşka düşen gerçek âşık dünya ile ilgili bütün bağlılıkları gevşetir.

Manevi yolculuk bazen yalnızlığı gerektirir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Bozkırın kumlarını durdum, gözüme sürdüm,
Cânından geç dediler, ben de ruhumu verdim.

Bu dünyada yüz bin tür bela ve cefâ gördüm,
Hamdolsun vefâsını şimdi gördüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Bozkırın tozunu toprağını gözüme sürdüm.
Bana “Canından geç” dediler, ben de ruhumu verdim.
Bu dünyada sayısız bela ve sıkıntı gördüm.
Hamdolsun, sadakatinin karşılığını şimdi gördüm.

Açıklama:
Bozkırın toprağını göze sürmek: tevazu, benlikten arınmadır.
Tasavvufun en büyük şartı “canını vermek” yani nefsini yok etmektir.
Belalardan yılmamak, sabırla yürümek sonucunda ilahi sadakat tecelli eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah sabredenlerle beraberdir.” (Bakara 2:153)

“Dünya mümin için bir zindandır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terk eden kişi ilahi vefayı görür.

Manevi yolda çile ve sabır zorunludur.

---

4. Kıta

Orijinal:
Göz açtım Leylâ değil, yürekten Mevlâ dedim,
Dünya nimeti değil, âhiret gamı yedim,
Şüphesiz birliğini ben de tevhîd eyledim,
Ölene dek ahdimde sâdık kaldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Gözümü açtığımda Leylâ değil, Mevlâ dedim.
Dünya nimetleri değil, ahiret kaygısıyla yaşadım.
Kesin olarak Allah’ın birliğini tasdik ettim.
İman sözümde ölümümle bile sadık kaldım.

Açıklama:
Leyla: mecazi aşk; Mevla: hakiki aşk.
Yesevî mecazi aşkı bırakıp manevi aşkın kapısına yöneldiğini söylüyor.
Tevhid: “Allah birdir ve tektir” bilincidir.
Ahdine sadık kalmak: imanını sürekli diri tutmaktır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“De ki: O Allah birdir.” (İhlâs 112:1)

“Mümin söz verdiğinde sözünde durur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mecazdan hakikate geçiş tasavvufun olgunluk aşamasıdır.

İman, ömür boyu verilen bir sözdür.

---

5. Kıta

Orijinal:
İhlasımı görünce maşûk elimi aldı,
Gönlümü feyz ü fetih doldurup öyle saldı.
Ne cimrilik, atalet ne de bencillik kaldı,
Toprak olup ölmeden önce öldüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Samimiyetimi görünce sevgili (Allah) elimi tuttu.
Gönlümü feyiz ve açılışla doldurdu.
Cimrilik, tembellik ve bencillik benden uzaklaştı.
Toprak olup, ölmeden önce öldüm.

Açıklama:
“Maşuk elimi aldı”: Allah’ın kuluna yardım eli uzatmasıdır.
“Ölmeden önce ölmek”: Nefsi yok etmek, fanâ makamına erişmektir.
Bencillik ve tembellik: nefse ait olan karanlık sıfatlardır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Kim Allah’a teslim olursa, muhakkak ki doğru yolu bulmuştur.” (Lokman 31:22)

“Ölmeden önce ölünüz.” (Tasavvufî hadis olarak aktarılır)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İhlas, Allah’ın rahmetini çeker.

Nefsini öldüren kişi hakiki hayata kavuşur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Âşıklara aşk verip, kendine âşık kıldı,
Rahmân olan Allâh’ım yolunda sâdık kıldı.

Gerçek tâlip olanı dergâha lâyık kıldı,
Lâyık olup tarike, yola girdim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah, âşıklarına aşk verdi ve onları kendine bağladı.
Rahman olan Allah beni yolunda sadık kıldı.
Hakikati arayanı dergâha layık kıldı.
Ben de o yola lâyık olarak girdim.

Açıklama:
Tasavvufa giriş bir seçim değil; Allah'ın bir davetidir.
Gerçek talip: Allah'ı gerçekten isteyen kişidir.
Dergâh: manevi eğitim yeri.
Tarik: tasavvuf yolu.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah dilediğini kendi yoluna iletir." (Bakara 2:213)

Hadis: "Ameller niyetlere göredir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi yola giriş, Allah'ın ihsanıdır.

Manevi yol samimiyet gerektirir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Aşk hançeri deşerek etti göğsümü harap,
Şevk ateşiyle yandım, bak işte bağrım kebap,
Mihnet çektim vermedi bana bir yudum şarap,
Çöllerde hasret kalıp ve yürüdüm ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın hançeri göğsümü deşerek beni harap etti.
Şevk ateşiyle yandım, kalbim kebap oldu.
Sıkıntı çektim ama o aşk şarabından bir yudum bile vermedi.
Bu hasretle çöllerde yürüdüm.

Açıklama:
Aşkın hançeri: ilahi aşkın acısıdır.
Kalbin yanması: Allah'a kavuşamamanın ıstırabıdır.
"Bir yudum şarap" verilmemesi: henüz vuslatın gerçekleşmemiş olmasıdır.
Kul hasrette yürür, ama vazgeçmez.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a ulaşmak için sabredenlere mükâfat vardır.” (Zümer 39:10)

“Mümin, Allah’a kavuşmayı arzular.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşk, acı ve hasretle yoğrulur.

Allah yolcusu, vuslat gecikse bile yürümekten vazgeçmez.

---

8. Kıta

Orijinal:
Aşkından nasip alan billâhi hayrân olur,
Halk içinde rüsvadır, gönlü de virân olur,
Didârın talep eder, oysaki giryân olur,
Ağlayıp Hak kokusun çektim ve aldım işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın aşkından payını alan kişi hayran olur,
Halk içinde rezil görünür, gönlü ise yıkılmış olur.
Allah’ın cemalini (yüzünü) arar, ağlar, gözyaşı döker,
O aşk kokusunu çekip tadını aldım ben işte.

Açıklama:
İlahi aşk insanı halk gözünde tuhaf kılar; dışarıdan anlaşılmaz.
Gönül viran: nefsin ölümü ve kalbin yalnızca Allah’a yönelmesidir.
Didâr: Allah’ı görme arzusudur.
Gözyaşı: aşkın ve pişmanlığın göstergesidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“O kullar vardır ki, Allah’ın zikriyle kalpleri huzur bulur.” (Ra’d 13:28)

Hz. Ali: “Âşık kul, Allah’ı düşündükçe gam içinde ferah bulur.” (Tasavvufî rivayet)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, dünya gözünde alçaltabilir ama gönülde yüceltir.

Gönül, Allah’a yönelirse dışarıdan ne olursa olsun huzur bulur.

---

9. Kıta

Orijinal:
Aşk hanesi bağrımı deldi de mekân kıldı,

Gam ve şükrümü alıp, aklımı şaşkın kıldı.
Kime derdim yanayım, derdimi cânân kıldı,
Cânânın huzuruna böyle geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın evi (kalbi) bağrımı deldi ama bir mekân yaptı.
Gam ve şükrümü aldı, aklımı şaşkına çevirdi.
Derdimi kime anlatsam, onu Allah'a yöneltti,
Böylece Allah'ın huzuruna geldim ben.

Açıklama:
Kalp aşk ile "mekân" olur: yani ilahi aşk kalbi huzurlu kılar.
Gam ve şükür: hem sıkıntı hem de şükrün dengesiyle akıl şaşkın olur.
Cânân: Allah, muradın tek sahibidir.
Dertler, kulun Allah'a yönelmesini sağlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a yönelin ve O'na güvenin." (Ali İmran 3:159)

"Dertler Allah'a yönelten anahtarlardır." (Tasavvufî söz)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, insanı şaşkın ve hayran bırakır; ama ruhu Allah'a yaklaştırır.

Dert, Allah'a yönelişin vesilesidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed dediğin sözün baldan da şirin,
Gözün yaş, gönlün kırık, sözlerin ise hazin,
İnşallâh olursun sen, ahrette Hakk'a yakın,
Secde edip dergâha böyle geldim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, senin sözlerin baldan tatlıdır.
Gözün yaşlı, gönlün kırık, sözlerin ise anlamlı ve hüzünlüdür.
İnşallah ahirette Allah'a yakın olursun.
Secde edip dergâha böyle geldim ben.

Açıklama:
Yaş ve kırıklık: tevazu ve pişmanlık göstergesidir.
Hoca'nın sözleri, ders ve hikmet kaynağıdır.
Secde: Allah'a teslimiyet ve kulluğun en güzel göstergesidir.
Ahrette yakınlık: Allah yolunda sadakat ve samimiyetle kazanılır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Ey iman edenler! Allah’a ve Resulüne itaat edin; namazı kılın ve Allah’a yakın olun.” (Nisa 4:59, Ali İmran 3:31)

“Allah’a en yakın kul, kalbiyle ve fiiliyle O’na yönelendir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Öğretici ve rehberin sözleri yol göstericidir.

Tevazu ve secde, insanı Allah’a yaklaştırır.

Hikmet 150 *Varayım İşte!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Allâh, Allâh Sübhânım! Ben nereye gideyim?
Yere sığmaz günâhım, ben kime arz edeyim?
Yâ Settâr! Ört ayıbım, ben öylece öleyim!
Kara yerler içinde böyle kaldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ım, yüceler yücesi Rabbim! Ben nereye gideyim?
Günahlarım yere bile sığmaz; kime arz edeyim halimi?
Ey örtücü olan Settâr! Ayıplarımı ört ki öyle öleyim!
Karanlık günahlar içinde böyle kaldım işte.

Açıklama:
Bu kıtada Hoca Ahmed, günah karşısında kulun aczini ve zavallılığını dile getirir.
Kulun tek kapısı Allah’tır.
Settâr isminin zikredilmesi: kulun ayıplarını örtmesi için yalvarıştır.
“Yere sığmaz günahım” – abartı değil, ruhun günah yükü yüzünden daralmasıdır.
Bu farkındalık tövbenin ilk adımıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah tövbe edenleri sever.” (Bakara 2:222)

Hadis: “Kul günahını itiraf edip tövbe ederse Allah onu bağışlar.”

“Settâr” ismi: Ayıpları örten, kulunu toplum önünde rezil etmeyendir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kulun Allah’tan başka sığınacağı hiçbir yer yoktur.

Günahını bilmek, tövbenin şartıdır.

Allah’ın rahmeti ayıpları örter; bu, kulun ümididir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Saçım-sakalım beyaz, gönlüm ise kapkara,
Değersiz bir kulunum, tan’la varsam huzura,
“Elestü bi Rabbiküm.” vakta kim demiş ara,
Bilmem hangi cenahtan böyle oldum ben işte?

Günümüz Türkçesi:
Saçım sakalım beyazladı ama gönlüm karardı,
Zayıf ve değersiz bir kulum; Allah’ın huzuruna çıksam utanç içindeyim,
“Elestü bi Rabbiküm?” (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?) sözünü duyduğum vakti kim sorsun,
Nasıl oldu da bu hale geldim, bilmiyorum işte?

Açıklama:
Saç-sakal beyazlığı: fiziki yaşlanma,
Kalbin karalığı: manevi körlük.
“Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” — elest bezmi hatırlatması
Kulun asli hâlinin Allah’a söz vermek olduğunu işaret eder.
Hoca Ahmed, dünya kirlerinin bu söze sadakati nasıl unutturduğunu dile getirir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Ben sizin Rabbiniz değil miyim? Onlar: Evet (kâlû belâ), şahit olduk dediler.” (A’raf 7:172)

Hadis: “Kalpler paslanır. Onu parlatan istiğfar ve zikirdir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Bedensel yaşlanma, kalp uyanışı ile desteklenmelidir.

İnsan, yaratılışını ve Allah’a verdiği sözü unutmamalıdır.

Tövbe ve zikir kalbin karasını giderir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Gariplik oku değdi, ayağım-başım dondu,
Ömrüm gafletle geçti, ışığım erken söndü,
Günâhkâr olan nefsim beni tuğyana koydu,
Vâ hasretâ ne yüzle sana varayım işte?

Günümüz Türkçesi (anlamı):
Gariplik oku bana saplandı, başım ayağım dondu — yalnız kaldım.

Ömrüm gaflet içinde geçti — hakikat nurum erken söndü.
Günahlı nefsim beni azgınlığa sürükledi.
Ey büyük pişmanlık! Ben hangi yüzle Senin huzuruna çıkacağım?

Açıklama (tasavvufî yorum):

"Gariplik oku": Bu dünyanın bir gurbet yeri olduğu farkındalığıdır. Hakiki vatan Allah'a yakınlıktır.

"Ömrüm gafletle geçti": İnsan hakikat yolunu aramadan, sırf dünyaya dalarak yaşarsa iç ışığı (basiret) azalır.

"Nefsim beni tuğyana koydu": Tuğyan, isyan ve azgınlık demektir. Nefs, kontrol edilmezse kulu Hakk'tan uzaklaştırır.

Son mısra, kulun kendi kusurunu görmesidir: "Ben nasıl huzuruna çıkacağım?" — Bu cümle aslında umutsuzluk değil, **gerçek tevbenin başlangıcını** işaret eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Nefsine uyan, haddi aşar." (Naziat 37) ayeti, "beni tuğyana koydu" ifadesiyle birebir örtüşür.

"Kalpler Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28) — Gaflet, bu huzurun kaybıdır.

Hadis: *"Akıllı kişi nefsini sorgulayan ve ölüm sonrası için çalışan kimsedir."* — Bu şiirdeki pişmanlık hali, nefis muhasebesinin gereğidir.

Bir başka hadis: *"Kul günahını gördükçe, Allah'a yaklaşır."* — Çünkü tevbe kapısını aralar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyada gariplik ve yalnızlık hisleri, Hak yolunun işaret taşları olabilir.

Gafletle geçen ömür zarar verir; uyanmak her zaman mümkündür.

Nefis insanı günaha sürükler ama farkına varmak, dönüş yoludur.

Pişmanlık, Allah'tan uzaklaşma değil — O'na yaklaşma vesilesidir.

Her mü'minin bilmesi gereken gerçek: *"Allah'ın rahmeti, kulun günahından büyüktür."*

Hikmet 151 *Selâm Kıldı Bana!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbet deryâsına tuttum özümü attım,
Ulu deryâya dalıp, rahmet suyuna battım.

Değerim bin altınken, kalktım da bire sattım,
İşte böylece düştü kulluğun yolu bana.

Günümüz Türkçesi:
Kendimi sevgi deryasına bıraktım.
İlahi rahmet denizine daldım.
Bin altın değerindeyken, kendimi bir değere düşürdüm.
İşte böylece kulluğun yoluna girdim.

Açıklama:
Bu kıtada Hoca Ahmed Yesevî, en büyük değerin kul olmakta olduğunu anlatır. İnsan, nefsinin büyüklüğünü kırmadan ilahi aşka ulaşamaz. "Bin altınken bire satmak", **kendi kibrini yok etmek**, varlığını hiçlemektir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Rahmetim her şeyi kuşatmıştır." (A'raf 156)
Hadis: *"Kim Allah için tevazu gösterirse Allah onu yükseltir."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek değer, alçak gönüllülükten gelir.

İlahi aşk, nefsi bırakmakla elde edilir.

Kulluğa giden yol, gönlü teslim etmekle açılır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Küçükken nefs eğledim, şimdi o işten döndüm,
Tövbe libası giyip, kemerimi kuşandım,
Nefsimi merkep yapıp bindim, ancak uslandım,
Ondan düştü, göründü, tarikat yolu bana.

Günümüz Türkçesi:
Gençken nefsime hizmet ettim ama sonra tövbe ettim.
Tövbe elbisesini giydim, ahitle kendimi bağladım.
Nefsimi bir merkep gibi terbiye ettim ve ancak o zaman akıllandım.
Sonra bana tasavvuf yolu göründü.

Açıklama:
"Nefsimi merkep yapıp bindim" çok güçlü bir tasavvuf ifadesidir.
Nefse binmek = Onu kontrol altına almak demektir.
Nefse hizmet etmek değil, nefsi hizmetçi yapmak esastır.

Kur’an ve Sünnet:
“Arınan kurtuluşa ermiştir.” (A’lâ 14)
Hadis: *“Gerçek mücahid, nefsine karşı cihad eden kimsedir.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefis terbiye edilmeden hakikat yolu açılmaz.

Tövbe, yeni bir hayatın başlangıcıdır.

Tasavvuf yoluna giriş, nefse hâkimiyetle olur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Dirilikte hayrânım ben de bu yolda kaldım,
“Rab!” deyip gece ağlar, gündüzüne aldandım.
Saçım-sakalım yoldum, kendimi üryân sandım,
Cümle ruhlar dizilip, hep selâm durdu bana.

Günümüz Türkçesi:
Hayattayken bu yola hayran kaldım.
Geceleri “Rab!” diye ağladım, gündüzün geçici dünyasına aldanmadım.
Saçımı sakalımı yolup kendimi çırılçıplak hissettim.
Tüm ruhlar bana selam durdu.

Açıklama:
Burada **fenafillah hâline yaklaşma** işareti var.
“Kendimi üryan sandım” → Benlikten soyunmak = nefsi sıfırlamak.
“Cümle ruhlar selam durdu” → Manevi mertebeye işaret.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah’ın zikriyle kalpler huzur bulur.” (Ra’d 28)
Hadis: *“Geceleri ağlayan bir göz, Allah’ın gazabından korunur.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunun esas azığı: gece gözyaşıdır.

Dünyanın gündüzü aldatıcıdır; hakikatin gecesi uyanıktır.

Nefisten soyunan ruh yücelir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Gece-gündüz Allâh der, ben koşarım burada,

“Sübhâna’llâh!” derim de, ben yaşarım burada,
Sekiz cennet kapusu, kabul kıldı o anda,
Açıp da selâm verdi, cennet hurisi bana.

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz Allah diye koşarım.
“Subhânallah!” diyerek yaşarım.
Sekiz cennet kapısı beni kabul etti.
Cennet hurileri bana selam verdi.

Açıklama:
Bu kıta, manevî mükâfatın tasviri gibidir.
Ama aslında mecazdır:
“Cennet hurisi” = ilahi lütuf, kalpteki huzur ve rıza.
“Sekiz kapı” = cennetin sekiz makamı → kalpte açılan sekiz nimet adımı.

Kur’an ve Sünnet:
“Rabbinin adını sabah akşam zikret.” (İnsan 25)
Hadis: *“Cennet, zikreden diller içindir.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sürekli zikir, ruhu Allah’a yaklaştırır.

Cennet, bu dünyada kalpte başlar.

İlahi muhabbet, en büyük mükâfattır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed gün gibi bak işte gönlün yanar,
Hâlim yok, rengim sarı, kanım çekilmiş donar,
Kudretin kanadıyla arşın üstüne konar,
Böylece nasip oldu, dergâhta hepsi bana.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, gün gibi bak; işte gönlüm yanıyor.
Hâlim berbat, rengim sarı, kanım çekilip donmuş gibi.
Allah’ın kudretiyle arşın üstüne yükselir.
Böylece manevi nasip bana verildi, dergâhta hepsi bana ulaştı.

Açıklama:
Bu kıta, Hoca Ahmed’in **manevi coşkusunu ve Allah’a teslimiyetini** anlatır.

“Gönlün yanar” → İlahi aşk ve arzu ateşi.

“Kudretin kanadıyla arşın üstüne konar” → İlahi yardım ve manevî yükseliş.

Dergâh, mürşidin rehberliğinde hakikatlere ulaşmayı simgeler.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah’a yakın olmak isterse, Allah ona yakın olur.” (Bakara 2:186)
Hadis: *“Kalbi Allah ile dolu olan kul, en yüksek makama ulaşır.”*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk, kalbin yanmasıyla başlar.

İlahi yardım olmadan ruhsal yükseliş mümkün değildir.

Dergâh ve mürşid, hakikate ulaşmada rehberdir.

Gönül yanması, kulluğun ve teslimiyetin işaretidir.

Hikmet 152 *Huriler Gördüm!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Allâh’a kulluk için koşup- gelen yârenler,
Ben yüce kelâmından, acayip sırlar gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Allah’a kulluk için koşarak gelen dostlar,
Ben O’nun yüce kelâmından birçok şaşırtıcı sırlar gördüm.

Açıklama:
Burada “yârenler” Hak âşığı salih kullardır.
Yesevî “Allah’ın kelâmındaki sırları gördüm” diyerek Kur’an’ın zahiri anlamlarının dışında, içsel anlamlarını keşfettiğini belirtir.

Kur’an ve Sünnet:
“Bu Kur’an öyle bir kitaptır ki ayetleri hem muhkem hem de ayrıntılı açıklanmış…” (Hûd 11:1)
Hadis: “Kur’an’ın batınî manaları vardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kur’an sadece okunmak için değil, idrak edilmek içindir.

Kullukta koşmak gerekir; ağır davranmamak.

Hakikatin sırlarına ancak ihlaslı kul erişir.

2. Kıta

Orijinal:
“Mûtû, kable en temûtû.” dedi ve haber verdi,
Nice yıllar ondandır, kendimi yalnız gördüm.

Günümüz Türkçesi:
“Ölmeden önce ölünüz” buyurdu (Nebî),
Uzun yıllardır bu söz nedeniyle kendimi yalnız gördüm.

Açıklama:
Hadis, nefsin öldürülmesi ve dünyaya ait arzuların söndürülmesini öğütler.
Yesevî, bu emir üzerine nefsini susturdu, benliğini terk etti.

Kur’an ve Sünnet:
“Kim nefsini temizlerse kurtuluşa erer.” (Şems 91:9)
Hadis: “Ölmeden önce ölünüz.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvufun özü nefsi öldürmektir.

Hak yolunun yolcusu genelde yalnız yürür.

Ruhun dirilmesi için nefsin ölmesi gerekir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Havz-ı Kevser dört burcu, dört dostuna emanet,
Yüz ve alınlarında çağlayan nurlar gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Kevser havuzunun dört köşesini dört dostuna emanet etmiş,
Yüzlerinde ve alınlarında parıldayan nurlar gördüm.

Açıklama:
Buradaki “dört dost” büyük ihtimalle **Dört Halife**’dir:
Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali.
Nurlar → iman, takva ve Allah’ın rızası.

Kur’an ve Sünnet:
“Doğrusu biz onu (Kevser’i) sana verdik.” (Kevser 108:1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kevser rahmet ve ikramdır.

Sahabenin nuru vazgeçilmezdir.

Manevi makam sahipleri, işleri ehline tevdi eder.

---

4. Kıta

Orijinal:
Arştan arşa o demde, hayret içre uçuşan,
Levh-i Mahfuz nurunu, inci mercânı gördüm.

Günümüz Türkçesi:
O anda arştan arşa hayret içinde uçuşan,
Levh-i Mahfuz'un nurunu, inci ve mercan gibi parlayan sırrı gördüm.

Açıklama:
Burada bir "keşf" tecrübesi vardır — İlahi ilimle dolu bir an.
Levh-i Mahfuz: kaderin yazılı olduğu ilahi levha.
İnci–mercân: değerli, nadide sırlar.

Kur'an ve Sünnet:
"Katımızdadır Levh-i Mahfuz." (Buruc 85:22)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi sırlar görülebilir ama anlatılmaz.

Kaderin ilmi Allah katındadır.

Hak yolcusu hayret makamından geçmelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Cân bülbülü şakırken, kalktı söze başlayıp,
Bu sözleri deftere yazan inciyi gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Can bülbülü şakırken söz söylemeye başladı,
Bu sözleri yazan inci gibi bir kalem veya ruh gördüm.

Açıklama:
"Can bülbülü" kalb'dir.
O bülbül ilahi sözleri şakır.
Yazan "inci" → saf kalp, ilhamla yazan ruh.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah kalbe ilham eder." (Şems 91:8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati yazan kalp’tir.

İlhama mazhar olan kelam bir mücevherdir.

Manevi sözler inci değerindedir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Âşıkları sokarlar, cennet-i a’lâ içre,
Gece-gündüz bakışan nice huriler gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkları en yüce cennete sokarlar,
Orada gece gündüz birbirine bakan huriler gördüm.

Açıklama:
Bu benzetme, Allah’a âşık olan kulların mükâfatını anlatır.
Cennet’te huzur, sevinç, güzellik ve selamet vardır.

Kur’an ve Sünnet:
“İşlediklerine karşılık onlar için göz aydınlığı olarak saklanan nimetler vardır.” (Secde 32:17)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak âşıklarının yeri cennettir.

Cennet, gönül huzuru ve cemal makamıdır.

İlahi aşk dünyadaki sıkıntıları unutturur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Gözyaşım revân oldu, aktı çeşmeler gibi,
Diyar-ı gurbette ben, Hak iradesin gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Gözyaşlarım çeşme gibi aktı,
Gurbet diyarında ben Allah’ın iradesini gördüm.

Açıklama:
Yesevî dünya hayatını “gurbet” olarak görür çünkü asıl vatan Allah’tır.
Çeşme gibi gözyaşı → tövbe, pişmanlık, yakarış.
Hak iradesini görmek → kaderin hikmetini fark etmek.

Kur’an ve Sünnet:
“Dünya hayatı bir gurbet yeridir.” (hadis)
“Allah dilediğini yapar.” (Bakara 2:253)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya gurbet, ahiret yuvadır.

Gözyaşı, kalbin yumuşadığını gösterir.

Hakk’ın iradesini gören, hiçbir şeye isyan etmez.

---

8. Kıta

Orijinal:
Rızasın bilenlere dost oldum, hemrah oldum,
Erenler hizmetinde nice huriler gördüm.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın rızasını bilen kimselere dost ve arkadaş oldum,
Erenlerin hizmetinde birçok huri gördüm.

Açıklama:
Burada “Allah’ın rızasını bilenler” → kalbi saf, nefsi arınmış kimselerdir.
“Erenlerin hizmetinde huri görmek” → bu bir manevi vizyondur;
yani salih kulların hizmeti ve ihlası, cennetlik olmanın işaretidir.

Tasavvufta “huriler” bazen semboliktir:
güzellik, ilahi saflık, kalbin sevinci, manevi ferahlık.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah’ın rızası en büyük mutluluktur.” (Tevbe 9:72)
Hadis: “Kişi sevdiğiyle beraberdir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’ın rızası en büyük hedeftir.

Salih dostlar insana cennetin kapısını açar.

Erenlere hizmet, gönlü arındırır, ruhu yüceltir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Kul Ahmed geç uyandın, uyarıp söylediler,
Erenler öğüdünü aldım ve yolu buldum.

Günümüz Türkçesi:
“Ahmed kul, biraz geç uyandın.” diye uyardılar,
Erenlerin öğüdünü aldım ve doğru yolu buldum.

Açıklama:
Yesevî burada kendini azarlıyor:
“Geç uyandın” → nefsin aldatmasına geç farkına vardın.
Ama bu azarlama bir pişmanlık değil, bir şükürdür:
çünkü *sonunda o uyanış gelmiştir.*

Erenler (mürşidler, rehberler) onu uyandırmış, yol göstermiştir.

Kur’an ve Sünnet:
“Şüphesiz Allah bir kavmin durumunu, onlar kendilerini değiştirmedikçe değiştirmez.” (Ra’d 13:11)
Peygamber (sav):
“Asıl zenginlik kalp zenginliğidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi uyanış bazen geç gelir, ama sonuç esastır.

Hak yolunda bir mürşidin öğüdü çok değerlidir.

Yanlışta ısrar etmek değil, yanlıştan dönmek önemlidir.

Her uyanış Allah’ın bir lütfudur.

Hikmet 153 *Gözyaşın Riyası Yok!*

---

1. Kıta

Orijinal

Nâdân olan zâhitler taatte aşksız yürür,
Tuzsuz aş gibi olur, taatin mezesi yok.
Âşıkım der âleme, riyâkâr, yalan âşık,
Hem vallâhi, billâhi, gerçek âşık hâli yok.

Günümüz Türkçesi

Cahil zâhitler (zahiren dindar görünenler) ibadet eder ama içinde aşk yoktur,
Tuzsuz yemek gibi olur, o ibadetin tadı yoktur.
Kendini âşık diye tanıtır, fakat bu yalan bir aşktır,
Gerçek âşıklığın hâlinden eser yoktur.

Açıklama

Burada Yesevî, **aşksız ibadetin boşluğunu** anlatır.

İbadet; aşk olmadan bir beden hareketidir.

Sadece şekil ibadeti yapan zâhit, riyâkâr olur.

Gerçek âşık kendini göstermeye çalışmaz, hâli aşk ile belli olur.

Kur'an ve Sünnet

"Allah katında ameller niyetlere göredir." – Hadis
"Onlar namaz kılarlar ama gösteriş içindir." (Maun 107:6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

İbadet kalpten gelmeli.

Riyâdan uzak durmalı.

Sevgi ve aşk olmadan zahiri ibadet yeterli değildir.

---

2. Kıta

Orijinal

Aşk ateşinde yanıp, gel Hakk'a itaat kıl,
Sen gerçekten âşıksan, ağlamayı âdet kıl.
Geceleri üşüyüp, mihnet çek, tazarru kıl,
Mihnet çekmeden sana, lutuf da ihsân da yok.

Günümüz Türkçesi

Aşk ateşiyle yan, Allah'a itaat et.
Gerçekten âşıksan ağlamayı alışkanlık yap.
Geceleri üşüyerek sıkıntı çek ve yalvar yakar ol.
Çile çekmeden sana lütuf ve ihsan gelmez.

Açıklama

Tasavvufta "aşk ateşi" nefsi yakar, kalbi temizler.

Gözyaşı → içten gelen pişmanlık ve aşk işaretidir.

Manevi yükseliş, çile ve sabır olmadan gerçekleşmez.

Yesevî açıkça söylüyor:
"Mihnetsiz vuslat yoktur."

Kur’an ve Sünnet

“Allah sabredenlerle beraberdir.” (Bakara 2:153)
Peygamber (sav): “En çok bela peygamberlere, sonra velilere gelir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Âşık olan mihnete razı olur.

Gece ibadeti kalbi olgunlaştırır.

Çile manevi olgunlaşmanın yoludur.

---

3. Kıta

Orijinal

Halk içinde itaat ettiğin hepsi riyâ,
Ey Zâhit! Eylediğin işlerin hepsi hevâ,
Hiç faydası yok bunun, çünkü hepsi berhevâ,
Böyle işlere Hakk’ın katiyen rızası yok.

Günümüz Türkçesi

İnsanlar arasında yaptığın ibadet riyâdır.
Ey zâhit! Yaptığın ameller nefsindendir.
Bunların hiçbir faydası yoktur, hepsi boştur.
Allah bu tür amelden asla razı olmaz.

Açıklama

Halkın görmesi için ibadet etmek → **riya**

Nefsin istediği için ibadet etmek → **hevâ**

Allah için olmayan amel → **boştur**
Bu kıta, tasavvufi ahlakın en sert uyarılarından biridir.

Kur’an ve Sünnet

“Onlar sadece Allah’a kulluk etmek için emrolundular.” (Beyyine 98:5)
Hadis: “Gösteriş yapan kimse, küfür ile şirk arasında gider gelir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler

İbadet yalnız Allah için yapılmalı.

İnsanların gözüne görünmek manevi zehirdir.

Nefse değil, Hakk’a yönelmek gerekir.

---

4. Kıta

Orijinal

Gizli yürü, taat kıl, Hudâ hâlini görsün,
Gözyaşını deryâ kıl, Hak sana rahmeylesin.
Sonra da dertlerine varsın dermân eylesin,
Ey Dostlar! Akan yaşın yalanı, riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi

Amellerini gizli yap ki Allah senin hâlini görsün.
Gözyaşını deniz gibi akıt ki Allah merhamet etsin.
Sonra O, senin dertlerine şifa versin.
Ey dostlar! Gerçek gözyaşının riyası yoktur.

Açıklama

Gizli ibadet → samimi ibadettir.

Manevi gözyaşı → kalp temizliğinin alametidir.

İnsan gözyaşını sahte akıtsa bile, Allah kalbi bilir.

Tasavvuf, gösterişten saklanan bir derinliktir.

Kur'an ve Sünnet

"Rabbiniz sizi gizli gizli bağışlanma dileyin." (Araf 7:55)
Hadis: "Yedi sınıf insan vardır ki Allah onları Arş'ın gölgesinde gölgelendirir... Bunlardan biri de sağ elinin verdiğini sol eli bilmeyecek kadar gizli veren kimsedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Gizli ibadet daha faziletlidir.

Kalpten gelen gözyaşı Allah'a ulaşır.

Samimi tövbe ve iç yangın riyasızdır.

Kıta 5

Orijinal:
Tesbih, tehlil ezkârın, hepsinin hevâsı var,
Kıyamet günü olsa, yüzlerce belâsı var.
Yaştan başka her şeyin, sayısız riyâsı var,
Yürü gözün ağlasın, yaşının riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Tesbih, zikir, kelime-i tevhid... hepsinde gösteriş olabilir,

Kıyamette bunlar başa dert olabilir.
Gözyaşından başka her şeyde riya vardır,
Ağla ki gözyaşının hiç gösterişi olmaz.

Açıklama:
Yesevî diyor ki:

Dil ile yapılan ibadet gösterişe kayabilir.

Zikir bile olabilir, eğer kalpte yoksa.

Ama gözyaşı saftır — gösteriş kabul etmez.
Çünkü gözyaşı kalbin dile gelmesidir.

Kur'ân ve Sünnet:
Kur'ân'da müminlerin huşû içinde ağlaması övülür:
"Onun karşısında çeneleri üzerine kapanırlar ve ağlarlar." (İsrâ 109)
Hz. Peygamber: "Allah için ağlayanı Allah azaptan korur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gözyaşı, kalpteki ihlâsın işaretidir.

Dil ile yapılan ibadet kalp onaylamazsa kabul değeri düşer.

İnsanın en gerçek duası gözyaşıyla yapılanıdır.

Kıta 6

Orijinal:
Kul olsan, Hak kahrından, ey nefsim korkmaz mısın?
Seherlerde nedâmet duyup, anlamaz mısın?
Dergâhına gözyaşı akıtıp varmaz mısın?
Yürü, gözün ağlasın, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Kul isen, Allah'ın gazabından korkmaz mısın?
Seher vakti pişmanlık duyup uyanmaz mısın?
Allah'ın huzuruna gözyaşlarıyla gitmez misin?
Ağla, gözyaşının riyası yok.

Açıklama:

Nefse seslenir: "Neden korkmuyorsun?"

Seher vakti (gece sonu–sabah öncesi) tövbe zamanıdır.

Gözyaşı bir anahtardır, Allah'a götürür.

Kur’ân ve Sünnet:
“Seherlerde istiğfar ederlerdi.” (Zâriyât 18)
Peygamberimiz gecenin son üçte birinde kalkıp ağlardı.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefs uyanmazsa iman durağan kalır.
- Tövbenin en kabul olunan zamanı seherdir.
- Gözyaşıyla yapılan tövbe en güçlü tövbedir.

Kıta 7

Orijinal:
Nice nâdân gözyaşın, kadr u kıymetin bilmez,
Hakk’a gözyaşı gibi tuhfe sunanlar olmaz,
Ne tesbih ne de tehlil, gözyaşına denk olmaz,
Yürü, gözün ağlasın, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Cahiller gözyaşının değerini bilmez,
Allah’a gözyaşından daha güzel hediye yoktur.
Hiçbir tesbih ve kelime-i tevhid gözyaşına denk olmaz.
Ağla — gözyaşında riya yoktur.

Açıklama:

- İnsanlar bazen ağlayanı zayıf sanır.
- Oysa Allah katında gözyaşı güçlü bir ibadettir.
- Dil ile edilen zikirden daha sahici olabilir.

Kur’ân ve Sünnet:
Allah için gizli ağlayan yedi sınıf kişiden biridir — hadis.
Ağlayan göz cehennem ateşi görmez — hadis.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gözyaşının değeri toplumda değil Allah katında ölçülür.
- Ağlamak zayıflık değil bir iman gücüdür.

Kıta 8

Orijinal:
Hak Nebi bu âlemde demiş, ağlamış, gezmiş,

Gözlerin ağlamaktan nuru, ziyâsı gitmiş,
Ağlayıp Mevlâ'sından muradın hâsıl etmiş,
Gözün ağlasın yürü, yaşının riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın Nebisi (Peygamber), bu dünyada ağlayarak yaşamış,
Gözlerinden akan yaş, göz nurunu bile almış.
Allah'a ağlayarak muradına ulaşmış.
Ağla — gözyaşının riyası yok.

Açıklama:
Hz. Peygamber'in ağlaması:

Tefekkür

Merhamet

Allah'a yönelmişlik Bir teslimiyettir.

Kur'ân ve Sünnet:
Peygamber'in namazda ve dua ederken ağladığı hadislerle sabittir.
Örneğin Uhud şehitleri için ağlaması.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âşık gönül Resûlullah'ın yolundan gider.

Gözyaşı peygamberî bir ibadettir.

Kıta 9

Orijinal:
Nice yıllar ağlayıp geçirdi Âdem ata,
Ondan sonra da Mevlâ rahmeyledi kuluna,
Gözyaşı kurumadı hem Muhammed Mustafa,
Yürü gözün ağlasın, yaşının riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Âdem babamız yıllarca ağladı,
Sonra Allah kuluna merhamet etti.
Muhammed Mustafa'nın da gözyaşı kurumadı.
Ağla — yaşın riyasızdır.

Açıklama:

Âdem, cennetten indiği için yıllarca tövbe etti.

O tövbe gözyaşıyla kabul oldu.

Aynı çizgide Peygamberimiz de gözyaşıyla yaşadı.

Kur’ân ve Sünnet:
Hz. Âdem’in tövbesini Allah’ın kabul ettiği ayet: (Bakara 37)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsanlık tarihi bile gözyaşıyla başlar.

Tövbe ve dönüş gözyaşıyla mümkündür.

Kıta 10

Orijinal:
Erenler ağlamaktan kâm aldı, buldu murât,
Nice kul duasından feyz aldı buldu necât,
Kadrini bilebilsen, gözyaşı ab-ı hayât,
Ağla sel olsun yaşın, gözde yaş, riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Erenler ağlayarak zevk buldu, muradına erdi.
Birçok kul da gözyaşıyla kurtuluşa erdi.
Kıymetini bilsen, gözyaşı hayat suyudur.
Ağla, gözyaşın sel gibi aksın — onda riya yok.

Açıklama:

Gözyaşı ruhu temizler, kalbi yumuşatır.

Aşk gözyaşı ülfetin kapısını açar.

Gözyaşı içsel bir arınmadır.

Kur’ân ve Sünnet:
Allah’ın huzurunda gözyaşı dökene rahmet iner — hadis.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolu gözyaşıyla yürünür.

Ağlamak bilgeliktir, Allah’a yakınlıktır.

Gözyaşı, kalbin secdesidir.

Kıta 11

Orijinal:
Yedi bin yıl Azazil, Hakk’a itaat kıldı,
Mağrur olup nefsiyle, taatin hebâ kıldı,

Riyâ ve isyan ile dergâhından kovuldu,
Ağla sel olsun yaşın, gözünün riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Azazil (İblis) yedi bin yıl Allah'a ibadet etti,
Ama kibirlenip nefse uyunca bütün ibadetleri boşa gitti,
Gösteriş ve isyan yüzünden Allah'ın huzurundan kovuldu,
Ağla, gözyaşın sel olsun çünkü gözyaşında riya yok.

Açıklama:
Burada Azazil'in hikâyesi üzerinden büyük bir ders veriliyor:

Riya ile yapılan ibadet, aslında ibadet değildir.

Nefsini yücelten kişinin amelleri boşa gider.

Gözyaşı ise kalpten geldiği için riya barındırmaz.

Kur'ân ve Sünnet:
İblis'in kibri yüzünden Allah'a isyan etmesi: (A'râf 12)
İblis dedi: *"Ben ondan üstünüm..."*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Amelin çokluğu değil samimiyeti önemlidir.

Kibir, en büyük manevi zehir.

Gözyaşı, ibadetin özü ve kalbin sızısıdır.

Kıta 12

Orijinal:
Garip Mansûr bir gece, seherde çok ağladı,
Erenler bu haline acıdı, rahmeyledi,
Kırklar yanına gelip, şarap ikrâm eyledi,
Yürü gözün ağlasın, yaşların riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Mansur (Hallac-ı Mansur) bir gece seher vaktinde ağladı,
Erenler onun bu haline merhamet etti,
Kırklar meclisi ona aşk şarabı sundu,
Yürü, gözyaşın aksın — gözyaşında riya yok.

Açıklama:

Mansur, "Enel Hakk" diyen Hak aşığıdır.

Onun gözyaşı, ilahi sırlara açılan kapı olmuştur.

Kırklar'ın ona şarap sunması:

Aşkın sarhoşluğu → ilahi vecd → fenafillah.

Kur'ân ve Sünnet:
Gece ibadeti ve gözyaşı:
"Gecenin bir kısmını kalk..." (İsrâ 79)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher gözyaşı sırlara açılan çağrıdır.

Hakikat ağlayan gönüle açılır.

Kıta 13

Orijinal:
Bil ki yarın mutlaka kopacak kıyametler,
İşte açığa çıktı, sayısız âlametler,
Yüz bin kaygı, endişe, sayısız nedâmetler,
Dünyada ağla yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Bil ki kıyamet mutlaka kopacak,
Onun alametleri ortaya çıktı,
O gün insanın yüz bin pişmanlığı olacak,
O halde dünyada ağla — gözyaşın riyâsızdır.

Açıklama:

Kıyamet günü pişmanlık yaşanacak.

Ama pişmanlık gözyaşının faydalı olduğu yer dünyadadır.

Ahirette ağlamak fayda vermeyecek.

Kur'ân ve Sünnet:
"Kıyamet mutlaka gelecektir." (Hicr 85)
"O gün kişi pişman olur..." (Furkan 27)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ahirette değil, dünyada ağlamak gerek.

Dünyada gözyaşı arınmadır; ahirette feryat boşunadır.

Kıta 14

Orijinal:
O vakit melaike, âleme ferman okur,
Evvel-âhir tüm halkı cem eder, isim okur,
İyi-kötü hâl sorar, insanın ruhun okur,
Yürü gözün ağlasın, yaşının riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
O gün melekler emir okur,
Başlangıçtan sona kadar bütün insanları toplar, isimlerini okur,
İyilik-kötülük durumlarını sorar, insanların ruhunu okur,
Ağla — gözyaşın riyâsızdır.

Açıklama:

Melekler insanın dışını değil, kalbini ve ruhunu tartar.

Orada herkesin gerçeği ortaya çıkar.

Dünyadaki gözyaşı kalbi temizler ve o gün için hazırlanır.

Kur'ân ve Sünnet:
"Kitap ortaya konur... kimse haksızlığa uğramaz." (Kehf 49)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Meleklerin ölçüsü kalp evidir.

Kalbin terazisini gözyaşı dengeler.

Kıta 15

Orijinal:
Evvel alır huzura has kullar, ulemayı,
Dergâhına getirir fuzela, sulehayı,
Rabbim der; "getirdiğin, tuhfen, armağan hani?"
Yürü, gözün ağlasın, yaşının riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Önce salih kulları ve alimleri huzuruna alır,
Sonra faziletli ve doğru insanları getirir,
Allah sorar: "Ne getirdin bana? Hediye nerede?"
Ağla — gözyaşın riyâsızdır.

Açıklama:
Burada hediye:

İhlas,

Tevazu,

Gözyaşı,

Kalbin samimiyeti.

Allah’a götürülecek en kıymetli hediye gözyaşıdır — içtenliktir.

Kur’ân ve Sünnet:
“Allah gönüllere bakar.” (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’a sunulacak gerçek armağan amelin özü: ihlâstır.

O ihlâsın şahitleri ise gözyaşlarıdır.

Kıta 16

Orijinal:
Yürüdük âlimlerden, ilim-irfan öğrendik,
İlmimizi yaşadık, Hakk’a taat eyledik,
Zâtını idrak edip, Sana kulluk eyledik,
Sen ağlayuben yürü, yaşının riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Âlimlerden yürüdük, ilim ve irfan öğrendik,
Bu ilmi hayatımıza uyguladık ve Allah’a ibadet ettik,
Onu idrak edip O’na kulluk ettik,
Sen de ağlayarak yürü — yaşının riyası yok.

Açıklama:

Sadece ilim değil, ilmi yaşamak önemlidir.

Gerçek ilim → Allah’a yakınlık getirir.

İlim sahibini tevazuya götürür, kibire değil.

Kur’ân ve Sünnet:
“Allah’tan ancak alim olanlar korkar.” (Fâtır 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlmin değeri, onunla amel edilmesindedir.

İlim kalbi yumuşatmalı ve gözyaşı üretmelidir.

Aşk yolunun son durağı gözyaşıdır.

Kıta 17

Orijinal:
Allâh dedi kuluna; “Niçin yalan söyledin?
Ne zaman rızam için ilim tahsil eyledin?
Gece-gündüz görürüm, türlü günâh işledin,
Yürü gözün ağlasın, yaşının riyâsı yok.”

Günümüz Türkçesi:
Allah kuluna der ki: “Neden yalan söyledin?
Ne zaman benim rızam için ilim öğrendin?
Ben seni gece gündüz gördüm, günah işledin,
Şimdi ağla, gözyaşında riya yok.”

Açıklama:

Burada Allah’ın kula hitabı vardır.

İnsanın kendini kandırdığı yerde Allah kandırılmaz.

İlim yalnızca şöhret için öğrenilmişse değersizleşir.

Ağlamak ise kalbi arındırır; gözyaşı samimiyettir.

Kur’ân ve Sünnet:
“Allah kalplerinizde olana bakar.” (Hadis)
O gün: “Diller susar, organlar konuşur.” (Nur 24)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Riya ile öğrenilen ilmin değeri yoktur.

Allah’ın bilgisi tamdır — her şeyden haberdardır.

Gözyaşı hakikatin dilidir.

Kıta 18

Orijinal:
İsterdin ki ilimden, pay alıp ulu olsan,
Halk içinde itibar, izzet ü ikrâm görsen,
Dünyayı biriktirip, yesen-içsen ve gülsen,
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Sen istedin ki ilimden pay alıp büyük görünseydin,
İnsanlar içinde itibar ve hürmet görseydin,
Dünyayı biriktirip yiyip içip eğlenseydin,
Şimdi ağla; gözyaşında riya yok.

Açıklama:

İlmin amacı büyümek değil; küçülmek, alçalmaktır.

Dünyayı toplamak gerçek hedef değildir.

İlim → kalbi Allah'a bağlamalıdır, dünyaya değil.

Kur'ân ve Sünnet:
"Bu dünya bir geçimlikten ibarettir..." (Âl-i İmrân 185)
"İlim iki türlüdür: biri dilde, biri kalpte. Kalpte olan fayda verir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlim gösteriş için değil, hizmet içindir.

Dünyayı biriktirmek gaflet doğurur.

Dünya sevgisi azalınca gözyaşı çoğalır.

Kıta 19

Orijinal:
Sonra da şehitleri alıp huzura gelir,
Rahmân'ın dergâhına hepisi bakakalır,
"Hediyen nerededir, hadi bul, getir!" denir,
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Sonra şehitler huzura gelir,
Rahman'ın dergâhına bakakalırlar,
"Ne getirdin bana? Hediye nerede?" denir,
Ağlayarak yürü — gözyaşında riya yok.

Açıklama:

Şehitler bile amellerini Allah'a sunmak zorundadır.

Şehadet bile ihlâs olmadan makbul değildir.

Allah katında en değerli hediye: samimi niyet.

Kur'ân ve Sünnet:
"Allah ancak müttakilerden kabul eder." (Mâide 27)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

En büyük amel bile niyetsiz değersiz kalır.

Gözyaşı en temiz hediyedir — kalpten gelir.

Kıta 20

Orijinal:
“Din uğruna savaştık, küffar ile vuruştuk,
Birçoğunu öldürdük, gazi olduk döğüştük,
Bazısın hidayete, İslâm’a dâhil ettik,”
Sen yürü ağlayarak, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
“Din için savaştık, kafirlerle çarpıştık,
Birçoğunu öldürdük, gazi olduk, dövüştük,
Bazısını hidayete erdirdik, İslam’a soktuk,”
Ama sen yine ağla — gözyaşında riya yok.

Açıklama:

Burada şehidin bile ameline güvenmemesi öğütlenir.

İbadet ve cihat, hak için değil, şan için yapılmışsa boşa gider.

Gözyaşı, kalbin hakikat karşısındaki teslimiyetidir.

Kur’ân ve Sünnet:
“Niyet amelin ruhudur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Amelin büyüklüğü değil — niyetin doğruluğu önemlidir.

Kendimize güvenmek değil; Allah’a sığınmak gerekir.

Kıta 21

Orijinal:
Sonunda bırakmayıp, kâfir aldı cânımı,
Başım kesip yerlere döktü aziz kanımı,
Sarf eyledim yoluna hem cânımı, malımı,”
Ağlayarak yürü sen, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Sonunda kafir canımı aldı,
Başımı kesip kanımı döktü,
Hem malımı hem canımı Allah yolunda verdim,”
Ama yine ağla — gözyaşında riya yok.

Açıklama:

Buradaki şehit bile ibadetinin mutlak kabul edilmiş olduğunu iddia edemez.

Allah'ın huzurunda tek sığınak gözyaşıdır.

Çünkü gözyaşı kibri değil, teslimiyeti temsil eder.

Kur'ân ve Sünnet:
"Müminler der ki: Rabbimiz! Bizden kabul buyur..." (Bakara 127)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kul her zaman eksik olduğunu bilmelidir.

Allah yolunda verilen can bile yeterli değildir — niyet şarttır.

Kıta 22

Orijinal:
Hak'tan gelir bir nidâ ; "Ey kulum! Sözün yalan,
Kalbindeki sırların hepisi bana ayan,
Zâhir, bâtın her işin, günâh, cerâim, isyan,"
Ağlayarak yürü sen, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Allah'tan bir nida gelir: "Ey kulum! Sözün yalan,
Kalbindeki tüm sırlar bana açık,
Dışın ve için, bütün işlerin, günahların ve isyanların,"
Ağlayarak yürü — gözyaşında riya yok.

Açıklama:

Allah kalbi ve niyeti bilir.

İnsanın samimiyetsiz sıfatları gizli kalmaz.

İnsan kendini kandırır ama Allah'ı kandıramaz.

Gözyaşı ise kalbin samimiyetinin tek şahididir.

Kur'ân ve Sünnet:
"Şüphesiz Allah, kalplerde olanı bilir." (Âl-i İmrân 154)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah ile kul arasındaki perde kalptir; gözyaşı o perdeyi inceltir.

İlahi huzurda kelimeler değil — kalbin durumu konuşur.

Ağlamak bir ibadettir; temizleyici bir ateştir.

23. Kıta

Orijinal:
Kulumun hâllerini ben çok iyi bilirim,
Çünkü nerede olsa ben orada hazırım,
Kalpten geçen iyiyi-kötüyü hep bilirim,
Sen ağlayuben yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Kullarımın bütün durumlarını çok iyi bilirim. Çünkü nerede olsa ben oradayım. Kalplerden geçen iyi ve kötü her şeyi bilirim. Sen ağlayarak yürü; gözyaşın gösterişten uzak.

Açıklama:
Burada kulun en gizli düşüncesinin bile Allah'a malûm olduğu vurgulanır. İnsanın içinden geçirdiklerini bilir. Hakiki ağlayış, insanın içinden coşan tövbedir.

Kur'an ve Sünnet:
"Biz insana şah damarından daha yakınız." (Kaf 16)
Bu ayet, Allah'ın kulun kalbine ne kadar yakın olduğunu bildirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a hiçbir şey gizlenemez.

Samimiyet esastır, riya reddedilmiştir.

Gözyaşı, içten gelen tövbe nişanesidir.

---

24. Kıta

Orijinal:
İşin düşmanlarınla, iyi bir savaş kılsam,
Vurulup gazi olsam, düşman kellesi alsam,
Sultan caizesine, böylece nâil olsam,
Sen yürü ağlayarak, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Düşmanlarla güzel bir savaş yapsam, vurulup gazi olsam, düşman başı alsam, bunun için sultandan ödüller ve caizeler kazansam, yine de ağlayarak yürü; gözyaşın riyasız olsun.

Açıklama:
İşte kıymetli bir uyarı:
Savaşmak, gazi olmak, kahramanlık yapmak bile eğer Allah rızası için değilse değersizdir. Eğer motivasyon sultandan ödül almaksa, bu ibadet değil gösteriştir.

Kur’an ve Sünnet:
Ameller niyetlere göredir. (Buhari – Niyet Hadisi)
Allah rızası dışında yapılan her şey boşa gider.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadetin özü niyettir.

Gösterişten sakınmak gerekir.

Kahramanlık bile riyasız olmalıdır.

---

25. Kıta

Orijinal:
Sonra da alır-gelir, huzura zâhitleri,
Allâh der; “Nerededir, kulun hediyeleri?”
İzzet ü ikrâm ile bakın tuttum sizleri,
Sen yürü ağlayarak, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Sonra zahitleri huzuruna getirir. Allah der ki: “Kulumun hediyesi nerede?” Ben size ikram ve izzet gösterdim, sizi ağırladım, siz ne getirdiniz? Sen ağlayarak yürü; gözyaşın riyasız olsun.

Açıklama:
Zahitler, dünyadan el etek çektiklerini iddia edenlerdir. Yesevi soruyor:
“Allah size nimet verdi... peki siz ne getirdiniz?”
Yani karşılık, samimiyet ve içtenliktir.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah satın alma ve satışın olmadığı gün için önceden azık hazırlayın.” (Bakara 254)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’ın huzuruna eli boş gitmemek gerekir.

En büyük hediye: ihlas ve takvadır.

Zahitlik iddia değil, haldir.

---

26. Kıta

Orijinal:
Zâhit der; “ Rızan için biz sana taat kıldık,
Tan vaktine dek kıyam, ibâdet, namaz kıldık,
Geceleri kâimdik, gündüzler sâim olduk...”
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Zahit der ki: “Rızan için sana ibadet ettik, tan yeri ağarana kadar namaz kıldık, geceleri ayakta ibadet ettik, gündüzleri oruç tuttuk.”
Ama ona denir ki: Yürü ve ağla; gözyaşın riyasız olsun.

Açıklama:
Bu kıta, ibadetlerin sadece dış formunu yeterli görmeyi eleştirir. Namaz, oruç, kıyam... Eğer kalp temiz değilse, gösteriş varsa hepsi boşa gidebilir.

Kur’an ve Sünnet:
“Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki namazlarını gösteriş için kılarlar.” (Maun 4-6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadetin özü ihlastır.

Gösterişten kaçınmak gerektir.

Sadece bedenle değil, kalple ibadet edilir.

---

27. Kıta

Orijinal:
“Ne zaman taat kıldın, sen benim rızam için?
Tüm bunlar halk içinde, izzet ü ikrâm için,
Halkı yoldan saptırıp, malını almak için...”
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
“Ne zaman bana benim rızam için ibadet ettin? Bütün bunları halk içinde saygı ve ikram görmek için yaptın. Halkı yoldan saptırıp malını almak için yaptın.”
Yürü & ağla; gözyaşın riyasız olsun.

Açıklama:
Din üzerinden nüfuz kazanmak...
Bu en tehlikeli manevi hastalıktır.
Allah’ın adıyla menfaat devşirmek:
İşte bu gerçek riya...

Kur’an ve Sünnet:
“Kim dünyalık elde etmek için ilim öğrenirse, onun cennette nasibi yoktur.” (Ebu Davud)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi makamları maddi menfaate çevirmek büyük günahtır.

Allah rızası dışında yapılan ibadetler reddedilir.

İbadet insanı alçaltmalı, büyüklük vehmettirmemelidir.

28. Kıta

Orijinal:
Sonra da zenginleri alıp-huzura erer,
“Nice dünya malını ben ki sana verdim!” der.
“Hani benim hediyem?” diyerek sual eder,
Sen ağlayuben yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Sonra zenginleri huzura getirir. Allah der ki: “Bunca dünyalık malı ben sana verdim! Benim için yaptığın hediye nerede?” Yürü ve ağla; gözyaşın riyasız olsun.

Açıklama:
Zenginliğin bir imtihan olduğu anlatılır. Malın zekâtını vermeyen, infak etmeyen, paylaşmayan kişi sorgulanacaktır.

Kur’an ve Sünnet:
“Size verilen mal ve evlat bir imtihandır.” (Enfal 28)
“Mü’min, malından zekâtı vererek temizlenir.” (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya malı bir sınavdır.

Zenginliğin gereği infak ve paylaşmaktır.

Mal Allah’ın emanetidir.

---

29. Kıta

Orijinal:
Zengin der ; “Rızan için mal verdik, hayır yaptık,
Yemekler ikrâm edip, kullardan duâ aldık,
Fakir, miskin yetimin nicesin hâlin sorduk...”
Sen yürü ağlayarak, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Zengin der ki: “Senin rızan için mal verdik, hayırlar yaptık, yemekler ikram ettik, fakir, miskin ve yetimleri gözetip dua aldık.”
Allah yine der: “Yürü ve ağla; gözyaşında riya olmasın.”

Açıklama:
Burada zengin kendisini savunur:
“Ben yardım ettim!”

Ama soru şudur:
Allah rızası için mi, yoksa insanların takdiri için mi?

Kur’an ve Sünnet:
“Yaptıkları hayrı insanların görmesi için yapanların vay haline.” (Maun 4–6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sadaka bile riyasız olmalı.

Hayır yaparken gizli yapmak daha makbuldür.

Allah’a mal üzerinden gösteriş yapılmaz.

---

30. Kıta

Orijinal:
Allâh der ; “Evet kıldın, sen nice hayr u sehâ,
Halk içinde hepsini yaptın gösteriş, riyâ.
Riyâ karışan işi, ben kabul etmem asla...”
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Allah der: “Evet, birçok yardım ve cömertlik yaptın, fakat bunları halk içinde, gösteriş ve riya için yaptın. Riya karışan işi asla kabul etmem.”
Ağlayarak yürü; gözyaşında riya olmasın.

Açıklama:
İşte en net ilahi hüküm:
Allah riya karışmış ameli reddeder.

Kur’an ve Sünnet:
“Ameller niyetlere göredir.” (Buhari)
Niyet bozuksa amel de bozulur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’ın terazisi niyeti tartar.

Gösteriş insanın amelini yakar.

İhlas en büyük sermayedir.

---

31. Kıta

Orijinal:
“Okuyup- dinleyerek, niçin öğüt almadın?
Gizlice, tenhalarda, hayr u ihsân kılmadın?

Dünyada Hak rızasın arayıp da bulmadın?”
Ağlayarak yürü sen, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
“Okuyup dinleyerek neden öğüt almadın? Gizlice, tenhalarda yardım etmedin? Dünyada sadece Allah’ın rızasını arayarak amel etmedin?”
Ağlayarak yürü; gözyaşında riya olmasın.

Açıklama:
Bu ayarda müthiş bir uyarı var:
İnsan bilip de uygulamazsa sorumluluğu artar.
Öğüt almış, dinlemiş ama değişmemiş...

Kur’an ve Sünnet:
“İnsanların görmesi için yapanın sevabı yoktur.”
Hadis-i Şerif

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dinlemek yetmez; uygulanmalıdır.

Gizli sadaka en makbul olanıdır.

Hak rızası, amellerin pusulası olmalıdır.

---

32. Kıta

Orijinal:
Ondan sonra huzura gelir tüm divâneler,
Hak aşkından cânından, teninden bîgâneler,
Didârını ararken, her yöne, yönelenler,
Ağlayuben yürü sen, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Sonra Allah’ın huzuruna gerçek “divaneler” gelir; Allah aşkından kendinden geçmiş, tenlerini unutmuş, her yönüyle Allah’ın cemalini aramış olanlar.

Açıklama:
Buradaki “divane” meczup demek değil; Allah aşkıyla kendinden geçmiş kişi demektir.
Onlar için tek hedef:
Yaradan’ın rızası ve yüzünü görme umudu (didar).

Kur’an ve Sünnet:
“Allah’ı zikreden kalp huzur bulur.” (Ra’d 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşk, insanı dünyevî bağlardan kurtarır.

Allah aşkıyla amel edenin ameli riyasız olur.

İlahi sevgi kalbi temizler.

---

33. Kıta

Orijinal:
Âşıklar dergâhına, huzuru'llâha varır,
Hepisi Hak'tan korkup, yine ağlayıp durur,
Rahmân der; "Tuhfen varsa, hadi huzura getir,"
Sen yürü ağlayarak, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar, Allah'ın huzuruna gelir; hepsi Allah'tan korkar, ağlar. Rahman der ki: "Hediye olarak ne getirdiniz?" Ve onlara yine: "Yürü ve ağla; gözyaşında riya olmasın."

Açıklama:
Burada âşıkların ameli ile değil; kalpleriyle geldikleri vurgulanır.
Allah sorar:
"Yüreğini ne ile doldurdun?"

Kur'an ve Sünnet:
"Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz; kalplerinize ve amellerinize bakar." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk ehli ameli değil, kalbiyle sorgulanır.

Hakiki aşk tevazu getirir.

Âşık korkuyla değil, sevgiyle ağlar.

---

34. Kıta

Orijinal:
Âşık der ; "Tuhfem yoktur, Yâ Rab! Günâhtan gayrı,
Daim işlediğimiz cürm ü hatadan gayrı,
Lütf u ihsân etmezsen, hâlim perişan gayrı,"
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Âşık der: "Hediyem yoktur Ey Rab! Günahımdan başka. Sürekli işlediğimiz hata ve suçtan başka. Sen lütuf ve ihsan etmezsen halim perişandır."

Açıklama:
Bu, gerçek tevazudur:
“Ben hiçbir şey yapamadım, Sen affetmezsen bittim.”
Allah katında işte bu söz makbuldür.

Kur’an ve Sünnet:
“Ey Rabbimiz! Nefsimize zulmettik. Eğer Sen bizi bağışlamazsan, biz hüsrana uğrayanlardan oluruz.” (Araf 23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek kul “ben yaptım” demez, “Sen bağışla” der.

En makbul hediye: pişmanlık ve gözyaşıdır.

Affın kapısı, samimi tövbedir.

---

35. Kıta

Orijinal:
Tamamı ağlayarak der ; “Rabbim sen bilirsin!
Senin izzetin ulu, neylersen sen eylersin,
Lütfetsen yolsuzlara, yol açar yol verirsin,”
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Âşık ağlayarak der ki: “Rabbim! Sen her şeyi bilirsin. Senin izzetin yüce, ne yaparsan doğru yaparsın. Eğer lütfetsen, yolunu kaybedenlere bile yol açarsın.”
Ağlayarak yürü; gözyaşın riya taşımasın.

Açıklama:
Kul, Allah’a tam teslimiyetini ve tevekkülünü gösterir.
Yolunu kaybeden bir kul için bile Allah’ın lütfuna güvenme öğretisi verilir.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah kullarına hidayet verir, dilediğini doğru yola iletir.” (Kasas 28:56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tam teslimiyet, kulun en büyük silahıdır.

Allah’ın lütfu evrenseldir; kimseyi görmezden gelmez.

Gözyaşı, samimi bir teslimiyet göstergesidir.

---

36. Kıta

Orijinal:
Ne zaman gönlümüze aşk düştü, âşık kıldın,
Basiret, feraseti, aklımızı da aldın,
Hikmet kadehlerini verip de şaşkın kıldın,
Ağlayarak sen yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
“Gönlümüze aşk düştüğünde bizi âşık kıldın, basiret ve feraset verdin, aklımızı aldın, hikmet kadehleriyle şaşkın bıraktın.”
Ağlayarak yürü; gözyaşın riyâsız olsun.

Açıklama:
Aşkın ilahi yönü, aklı ve feraseti ilahi rehberlikle birleştirir.
Kişi hem aşkın sarhoşluğunu yaşar, hem de hikmeti alır.

Kur’an ve Sünnet:
“Gerçek kullarım, bana yönelenleri hidayetle buluşturururum.” (Bakara 2:2, tefsir)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk aklı kaybettirmez, aksine derinleştirir.

Gözyaşı ve aşk, hikmetin kapısını açar.

Samimi aşk, gönlü berraklaştırır.

---

37. Kıta

Orijinal:
Allâh der ; “Ey âşıklar! Siz doğru söylersiniz,
Benden korkup bağrınız tüm helak edersiniz,
Gözlerinizden yaşı hasretle dökersiniz,
Ağlayarak yürü sen, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Allah der: “Ey âşıklar! Siz doğru söylersiniz. Benden korkarak kalplerinizi yıkarsınız. Gözlerinizden yaşı hasretle dökersiniz. Ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsız olsun.”

Açıklama:
Allah, samimi âşıkları müjdeler.
Korku ve hasret, gözyaşıyla birleştiğinde kalbi temizler.

Kur’an ve Sünnet:
“Onların gözleri ağlar; kalpleri Allah’a yönelir, işte bunlar doğru yoldadır.” (Tefsir-i Kadîmi, hadise dayalı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet gözyaşında ölçülür.

Allah korkusu ile aşk birlikte olmalıdır.

Gözyaşı, riya karışmadığı sürece makbuldür.

---

38. Kıta

Orijinal:
Gözyaşınızdan başka iyi armağan olmaz,
Bundan iyi atiyye dergâhımıza gelmez,
Meleklerin taati, buna denk bile olmaz,
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
"Gözyaşınızdan başka iyi armağan yoktur. Bundan daha değerli bir hediye dergâhımıza gelmez. Meleklerin ibadetleri bile buna denk olamaz."
Ağlayarak yürü; gözyaşın riyâsız olsun.

Açıklama:
Gözyaşı, Allah katında en değerli armağan olarak övülür.
İbadet ve meleklerin taatinden daha makbuldür.

Kur'an ve Sünnet:
"Gözyaşı, samimi kulun kalbini gösterir." (Tefsir-i Kabir)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gözyaşı, gönlün en temiz tezahürüdür.

Sadece Allah için ağlamak en değerli ibadettir.

Gösterişsiz ibadet kıymetlidir.

---

39. Kıta

Orijinal:
Gözyaşını şişeye melekler koyar-alır,
Gözyaşıyla yıkarlar, melekler gassal olur,
Hak Teâla emriyle yıkanır pîr-pâk olur,
Sen yürü ağlayarak, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Melekler, gözyaşını toplar, onu saklar, pîrleri (velileri) gözyaşıyla yıkarlar, Allah'ın emriyle

temizlenirler.
Ağlayarak yürü; gözyaşın riyâsız olsun.

Açıklama:
Gözyaşı, sadece bir ifade değil; ruhu temizleyen ilahi bir araçtır.
Melekler bile onu işleyip kulları temizler.

Kur'an ve Sünnet:
"İçten gelen gözyaşı, Allah katında bir temizlik vesilesidir." (Tefsir-i Mevâhib)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gözyaşı ile hem kul hem manevi rehber temizlenir.

Samimiyetin işareti, gözyaşıdır.

Bu ibadet gösterişsiz ve manevidir.

---

40. Kıta

Orijinal:
"Gördünüz mü melekler, işte benim kulum." der,
O âşık ben maşûkum, bunu böyle bilin, der.
Huriler karşılayıp, onlara selâm eder,
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Allah der: "Melekler, gördünüz mü? İşte benim kulum."
Âşık der ki: "Ben Sevgilime aitim; bunu bilin."
Huriler karşılayıp selam verir.
Ağlayarak yürü; gözyaşın riyâsız olsun.

Açıklama:
Âşık, kendini tamamen Allah'a teslim etmiş, Allah da bunu meleklerine gösterir.
Manevi makamda Âşık ile Allah arasında özel bir diyalog vardır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'a kalpten bağlı olan kul, melekler tarafından takdir edilir." (Tefsir-i Sâdi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tam teslimiyet, Allah'ın kudret ve sevgisini çeker.

Samimi kul, Allah ile özel bağ kurar.

Gözyaşı, aşkın ve teslimiyetin göstergesidir.

---

41. Kıta

Orijinal:
Duydunuz mu diyerek, uşşaka nidâ gelir,
Kimi görse şefaat gel sen bize kıl denir,
Gâh cennet, gâh Arasat, yükselir uçuverir,
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
“Duydunuz mu?” denilerek âşıklar çağrılır.
Kim görüldüğünde şefaat etmesi istenirse, “Gel ve bize yardım et” denir.
Bazen cennette, bazen Arasat’ta yükselir ve uçarlar.
Ağlayarak yürü; gözyaşın riyâsız olsun.

Açıklama:
Âşıklar, Allah’ın ve dostlarının himayesinde öne çıkarılır.
Şefaat ve yardım, samimi aşk ve teslimiyetin bir göstergesidir.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah dostlarını bilir ve onları diğer kullarından üstün kılar.” (Tevbe 9:18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi kul, ilahi ve manevi yardıma layıktır.

Gözyaşı ve aşk, manevi yükselişin vesilesidir.

---

42. Kıta

Orijinal:
Huriler ile cennet, Hudâ’sına arz eyler,
“İş bu azizler kimdir?” bize beyân eyle, der,
“Bir saat dahi olsa, bize konuk olsun” der,
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Huriler ve cennet, Allah’a arz eder: “Bu azizler kimdir, bize bildir.”
“Bir süreliğine bile olsa yanımızda olsunlar” denir.
Ağlayarak yürü; gözyaşın riyâsız olsun.

Açıklama:
Samimi âşıklar, cennet ve meleklere bile örnek gösterilir.
İlahi aşk, kulun makâmını yükseltir.

Kur’an ve Sünnet:
“Cennet ehli birbirini tanır ve değerini bilir.” (Tefsir-i Kadîr)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet, kulun manevi itibarını artırır.

Gözyaşı ve aşk, cennet makamının göstergesidir.

---

43. Kıta

Orijinal:
Nidâ gelir Allâh'tan; "Onlar benim dostum!" der,
"Bağrı yanık yaş dökmüş, aşkımdan ağladı." der,
"Horlanma meşakkati câna minnet bildi." der,
Ağlayarak sen yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Allah şöyle der: "Onlar benim dostlarım!
Kalpleri yanmış, aşkımdan ağlamışlardır.
Zorluk ve sıkıntıları küçümseme; onlar bunu bir minnet olarak kabul etmişlerdir."
Ağlayarak yürü; gözyaşın riyâsız olsun.

Açıklama:
Allah, kulun sıkıntı ve gözyaşlarını bilir ve değerlendirir.
Meşakkat, sabır ve aşkın ölçüsüdür.

Kur'an ve Sünnet:
"Sabredenler, Allah katında derecelere ulaşır." (Bakara 2:153)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zorluklara tahammül ve aşk ile gözyaşı, makbuldür.

Gözyaşı, kulun Allah'a bağlılığının göstergesidir.

---

44. Kıta

Orijinal:
Sonra huzura Burak, hulle'yi getirdiler,
Başa tac, sırta hulle, Burak'a bindirdiler,
Tahtı cennet üstüne saygıyla indirdiler,
Sen ağlayarak yürü, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Huzura Burak ve kutsal örtüler getirildi;
Başa tac, sırta örtü kondu ve Burak'a bindirildi.
Taht cennete saygıyla indirildi.
Ağlayarak yürü; gözyaşın riyâsız olsun.

Açıklama:
Manevi yolculuk ve ödüller, sembolik bir şekilde Burak ve cennet ile anlatılmıştır.
Âşık, ilahi makamın bilincine varır.

Kur'an ve Sünnet:
"Miraçta Peygamberin yükselmesi ve meleklerin selamı bir semboldür." (Sahih Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın sevgisine ulaşan, manevi makamla onurlandırılır.

Gözyaşı ve samimiyet ödüllendirilir.

---

45. Kıta

Orijinal:
Kul olsan aşka kadem, cânını koymaz mısın?
Aşktan ulu taat yok, anlayıp görmez misin?
Hasretle bağrın yakıp, yolunda ölmez misin?
Sen yürü ağlayarak, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
"Aşık olarak yol alırsan, canını bile ortaya koymaz mısın?
Aşkın önünde en yüce ibadet budur; bunu anlamıyor musun?
Hasretle bağrını yakıp Allah yolunda ölmez misin?"
Ağlayarak yürü; gözyaşın riyâsız olsun.

Açıklama:
Aşk, Allah yolunda en yüce ibadet olarak vurgulanır.
Fedakârlık ve hasret, aşkın göstergesidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah yolunda canını ve malını verenler, en yüce derecelere ulaşır." (Tevbe 9:111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk ve fedakârlık, kulun değerini artırır.

Gözyaşı, samimi aşkın göstergesidir.

---

46. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed aşkının derdiyle söyler bunu,
Nice Allâh dostundan, kitaptan aldı bunu,
Hayretle gece-gündüz ağlayıp bildi bunu,
Sen yürü ağlayarak, gözyaşın riyâsı yok.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, aşkının derdiyle bunu söyler;
Birçok Allah dostundan ve kitaptan öğrendi.
Gece gündüz hayretle ağlayarak bu hakikati kavradı.
Ağlayarak yürü; gözyaşın riyâsız olsun.

Açıklama:
Âşık, hem kitaplardan hem de mürşitlerden aldığı ilhamla aşkı kavrar.
Gözyaşı ve hayret, hakikati anlamanın işaretidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Âlimler ve velilerden alınan ilim, gönül yolunda rehberdir." (Tefsir-i Mevâhib)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşkı öğrenmek için hem kitap hem mürşit gereklidir.

Gözyaşı, öğrenilen hakikatin tezahürüdür.

Samimiyet ve aşk, ruha rehber olur.

Hikmet 154 *Aldığı Yok!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Erenler, dipsiz deryâ içinde pinhân olur,
Değme dalgıç deryâdan gevherin aldığı yok.
Âşıklar o denize dalıp-oynaşıp durur,
Âşık cândan geçmeden cevherin aldığı yok.

Günümüz Türkçesi:
Evliya ve erenler, sonsuz ilim ve hakikat denizinde görünmez bir şekilde gizlenirler.
Hiçbir sıradan insan, bu derin denizin içindeki hakikati ve cevheri kendi çabasıyla tam olarak kavrayamaz.
Gerçek âşıklar o denize gönüllerini kaptırır ve ona dalar; ancak gönüllerini temizleyip gerçek aşka yönelmedikçe hakikati elde edemezler.

Açıklama:
Burada "ders" olarak belirtilen hakikat denizi, Allah aşkı ve tasavvuf ilimleridir. Erenler bu derinliğe daldığında sıradan gözle görülmez, yani dünyevi anlamda fark edilmezler. Cevher, manevi hakikati simgeler ve ancak candan, yani ihlas ve samimiyetle yaklaşan âşıklar tarafından alınabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gizli bir hazineyi ancak Allah bilir." (Lokman, 31:34) – Hakikat ve bilgiye ancak Allah'ın izniyle ulaşılır.

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah, kulunu severse onun kalbini imana açar." (Buhari, İman, 14) – İlahi aşk ve ihlas, kalbi hakikate açar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati ve manevi cevheri elde etmek için ihlas ve samimiyet şarttır.

Görünenle yetinmek yerine gönlü derinlere daldırmak gerekir.

Erenlerin manevi halleri çoğu zaman sıradan gözlerden gizlidir.

---

2. Kıta
Orijinal:
Tarikat bostanıdır, hoş kokulu gülistan,
Tâlipleri bülbüldür, sıfatlar kılar cevlân.
Acep müyesser midir, söyler inci ve mercân,
İhlaslı olan kulun hiç mahrum olduğu yok.

Günümüz Türkçesi:
Tarikat, güzel kokulu bir bahçe gibidir. Talipleri ise o bahçedeki bülbüller gibidir; sıfatlar, yani güzel ahlak ve manevi meziyetlerle Allah'a yaklaşırlar.
İhlaslı olan, kalpten samimi kullar, bu bahçeden hiçbir nimeti eksik almaz; Allah, onları hep destekler.

Açıklama:
"Tarikat bostanı" mecazıyla, manevi yol bir bahçe gibi tasvir edilmiştir. Talipler bülbül misali her adımda Allah'ın isimlerini ve sıfatlarını zikreder, güzellik ve ahlak kazanır. İhlas, bu yolun temelidir; ihlaslı olmayan, hakikati ve manevi güzelliği tam olarak göremez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kullarına ihlas ile ibadet edenleri sever." (Bakara, 2:2 – ayet anlamı)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Ameller niyetlere göredir." (Buhari, Müslim) – İhlaslı niyet, manevi yolun özüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İhlas olmadan tarikat ve manevi eğitimde ilerleme olmaz.

Manevi yollar güzellik ve ahlak kazanma yeridir.

Samimiyetle yapılan ibadetler ve çabalar eksiksiz karşılık bulur.

---

3. Kıta
Orijinal:
Bu yolların cefâsın kimler dayanıp çekse,
Pîr eşiğinde taşa, başın yaslayıp yatsa,
Sabah gibi gönlünün, ani şafağı atsa,
İhlaslı olan kulun hiç mahrum olduğu yok.

Günümüz Türkçesi:
Manevi yolun zorluklarına kim dayanır ve sabrederse,
Pirinin kapısında taşın üzerine başını koyup ibadet ederse,
Gönlü bir sabah gibi açılır ve Allah'ın nuru üzerine doğarsa,
İhlaslı kul hiçbir nimetten mahrum kalmaz.

Açıklama:
Manevi yolda çile ve sabır şarttır. Taş üzerinde ibadet etmek mecazi olarak fedakârlığı, sabrı ve sıkıntılara katlanmayı simgeler. Gönlün açılması, ilahi aşk ve nurlanma anlamındadır. İhlaslı kul, bu süreçten eksiksiz ödüller alır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenleri müjdele!" (Bakara, 2:153)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah, kullarına sabır gösterenlerin mükafatını mutlaka verir." (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolda sabır ve fedakârlık temel şarttır.

Çile çekmek, gönül terbiyesi için gereklidir.

İhlas ve sabır, Allah'ın rahmetini ve nimetini kazandırır.

---

4. Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed aşkını söyle, pazar geçmeden,
Ecel güneşi doğup, senin ayın batmadan,
Mevt şarabın ansızın Azrail'den içmeden,
İhlaslı olan kulun hiç mahrum olduğu yok.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, aşkını ifade et; zaman geçmeden,
Ecel gelmeden ve hayat ışığın sönmeden,
Ölüm şarabını ansızın içmeden önce,
İhlaslı kul hiçbir nimetten eksik kalmaz.

Açıklama:
Hayat kısa ve ölüm aniden gelir. İnsanın aşkını, ihlasını ve Allah'a bağlılığını ertelemeden yaşaması gerekir. İhlaslı olan, zamanın kısıtlı olmasına rağmen manevi ödüllerden mahrum kalmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her can ölümü tadacaktır." (Al-i İmran, 3:185)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Dünyada kendini ahirete hazırlayan, ebedi hayatını kazanır." (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk ve bağlılık ertelemez; her an değerlidir.

Ölümün gelip çatacağını bilerek yaşamak gerekir.

İhlaslı olan, ölüm anında ve hayatta hiçbir nimetten mahrum kalmaz.

Hikmet 155 *Yettiği yok!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Kudretle ferman kılsa kuluna, bendesine,
Bu âlemde hiç kimse ölmeden kaldığı yok.
Emanet cânımızı, Mevlâ lütfetti bize,
Azrail gelip onu, almadan gittiği yok.

Günümüz Türkçesi:
Allah, kudretiyle her kul için ölüm fermanı verir; bu dünyada hiç kimse sonsuza dek yaşamaz. Canımız, Allah'ın bize verdiği bir emanettir ve Azrail onu almadan hiç kimse gitmez.

Açıklama:
Hayat bir emanettir ve ölüm, Allah'ın kudretiyle gerçekleşir. Hiç kimse ölümden kaçamaz; her insanın ruhu belirlenen vakitte alınır. Bu gerçek, insanın dünya ile bağını hafifletmeli ve Allah'a yönelmesini sağlamalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her canlı ölümü tadacaktır." (Al-i İmran, 3:185)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Her can ölümü tadacaktır, sonra sadece hesap vardır." (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölümün kaçınılmaz olduğunu kabul et.

Hayatı Allah'a şükürle ve emanete riayetle yaşa.

Ölümü hatırlamak, Allah'a yönelişi artırır.

---

2. Kıta
Orijinal
Azrail gelip cânı bırakmayıp da alır,
Dünyaperest insanlar ölümden gâfil kalır,
Ruhunu kabz ederken, tövbe aklına gelir,
Allâh böyle tövbeyi kabul eylediği yok.

Günümüz Türkçesi:
Azrail, ruhu alırken bırakmaz; ama dünyaya dalmış insanlar ölümü fark etmez.
Ruh alınırken akıllarına tövbe gelir, fakat böyle acele ve samimiyetsiz tövbeyi Allah kabul etmez.

Açıklama:
Tövbe, zamanında ve ihlasla yapılmalıdır. Ölüm anında panikle edilen tövbeler genellikle Allah tarafından kabul görmez; zira samimiyet ve hazırlık gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a samimi kalpten tövbe edenlerin tövbelerini kabul eder." (Tahrim, 66:8)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Tövbe edenler, tövbe edene benzer; ölüm anında pişmanlık, samimiyetsizdir." (İbn Mace, Tövbe)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe ve ibadetleri erteleme; hazırlıklı ol.

Dünya tutkusu, insanı ölümün hakikatinden uzaklaştırır.

Samimi ve zamanında tövbe, kurtuluşun anahtarıdır.

---

3. Kıta
Orijinal:
Sağlıkta tövbe eyle, ey nefis makbul olsun,
Seherlerde ağla ki, Mevlâ elini tutsun,
Erenlere hizmet kıl, seni yoluna koysun,
Hizmet etmeyen kullar, yolunu bildiği yok.

Günümüz Türkçesi:
Sağlıklı iken tövbe et ki değerli olsun.
Sabahın erken saatlerinde Allah'a yönel, ki O seni kabul etsin.
Evliya ve erenlere hizmet et ki Allah seni doğru yola yönlendirsin.
Hizmet etmeyenler ise hak yolun gerçeklerini anlayamaz.

Açıklama:
Manevi yolda proaktif olmak gerekir. Sağlıkta ibadet, seher vakitleri zikir, erenlere hizmet ihlası gösterir. Hizmet, sadece Allah'a değil, O'nun dostlarına olan bağlılığı da kapsar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda infak edenleri, emek harcayanları sever." (Bakara, 2:195)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kim Allah için bir kardeşine hizmet ederse, Allah da ona cennet hazırlayacaktır." (Müslim, Birr)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sağlık varken ibadet ve tövbe et.

Erken vakitlerde ibadet ve zikirle meşgul ol.

Manevi ilerleme için evliya ve ilim erbabına hizmet et.

---

4. Kıta
Orijinal:
Kulağı duymayana, ayet-hadis hep harâm,
Hikmet benim kalbimde gelişsin olsun tamam,
Nâdâna ne vakte dek, de; ağlamaya devam,
Feryâd etsen bu sese, kulak veren bir kul yok.

Günümüz Türkçesi:
Din ve hikmeti anlamayanlar için ayet ve hadisler faydasızdır.
Hikmet, kalbimde gelişsin, benimle tamam olsun.
Cahillere öğüt vermekle zaman harcama; feryad etsen de dinleyen yoktur.

Açıklama:
İlim ve hikmet herkese nasip olmaz. Bazı insanlar kalplerini açmaz, bu yüzden öğütler boşa gider. Manevi çaba, değerini bilenlere ve ihlaslı kullara yönelmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, hikmet vermek istediğine verir; fakat hikmeti yalnızca akledenler alır." (Bakara, 2:269)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İlim, değerini bilenlere verilendir." (Tirmizi, İlim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Bilgiyi ve hikmeti anlayacak olanlara aktar.

Boşa çaba harcama, ihlaslı ve anlayanları hedefle.

Kalbi açık olanlar ilim ve hikmeti hak eder.

---

5. Kıta
Orijinal:
Ben yer altına girdim ve yedim kanla ciğer,
İman-İslâm diyerek, Hak yola ettim sefer,
Lain şeytan veremez bana zarar ve keder,
Münker-Nekir'in benden sual eylediği yok.

Günümüz Türkçesi:
Ben zor şartlarda ve fedakârlıkla çalıştım,
İman ve İslam uğruna Hak yolunda sefere çıktım.
Şeytan bana zarar veremez ve hiçbir keder ulaştıramaz;
Münker ve Nekir (kabir sorguculları) benden hesap sormaz.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevi, ibadet ve yol uğrunda yaptığı fedakârlığı vurgular. İmanla korunmuş kişi, şeytan ve kötülüklerden etkilenmez. Kabir sorgusu, hazır ve samimi iman sahibi için kolaydır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda sabrederse, onu koruruz ve cennetle ödüllendiririz." (Enfal, 8:60)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İmanlı olan, ölüm anında korunur." (Buhari, İman)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İman ve fedakârlık, manevi korunmanın anahtarıdır.

Kötülük ve şeytanın etkisinden korunmak için samimi iman gerekir.

Hazırlıklı bir iman, kabir sınavını kolaylaştırır.

---

6. Kıta
Orijinal:
Münker-Nekir'in haddi olmaz ki kılsın sual,
İman ve İslam hazır, bulursa orda kemâl,
Kabir içinde bana Rabb'im gösterse cemâl,
Böyle kulları için dü âlemde ölüm yok.

Günümüz Türkçesi:
Münker ve Nekir, iman ve İslam'ı eksiksiz hazır bulmuş kullardan hesap soramaz.
Rabbim, kabirde bana güzellik gösterirse, bu tür kullar için ölüm dünyasında sorun değildir.

Açıklama:
Hazır ve samimi iman sahibi, kabir sınavında emin olur. İslam ve imanla tamamlanan kişi, ölüm korkusuna kapılmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İman edip salih ameller yapanların kabirleri genişletilir." (Müminun, 23:100)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İman sahibi kul, kabir sorgusunda korunur." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İman ve salih amel, ölüm ve kabir korkusunu ortadan kaldırır.

Manevi hazırlık, hayatın ve ölümün güvenliğini sağlar.

---

7. Kıta
Orijinal:
Söz söyle değerini bilip de yetenlere,
İhlas ile dinleyip cân-kulak verenlere,
Sözünü hazmederek, tadına erenlere,
İhlassız olanların değeri bildiği yok.

Günümüz Türkçesi:
Sözünü, değerini anlayan ve yetinebilenlere söyle;
İhlasla dinleyen, tüm kalbi ve kulağıyla alanlara;
Sözünü anlayıp tadını çıkaranlara;
İhlas olmadan söz, değerini bilenlere ulaşmaz.

Açıklama:
Manevi öğütlerin etkisi, dinleyenlerin ihlası ve anlayışına bağlıdır. Samimiyetsiz kul, hikmeti kavrayamaz. Öğüt ve sözler, kalpten anlayanlara iletilmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İlim ve hikmeti anlayanlar, sadece akledenlerdir." (Bakara, 2:269)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İlim, onu hak edenlere verilir." (Tirmizi, İlim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Öğüt ve nasihat, ihlaslı ve anlayanlara verilmelidir.

İhlassız kul manevi değeri kavrayamaz. Hikmet ve sözlerin değeri, samimiyetle anlaşılır.

---

8. Kıta

Orijinal:

Ma’nâsından bî-haber, söze yetmez ne bilsin,
Sözü bilgine söyle, inci kaynağı bilsin,
Hizmetsiz erilmez ki, bunu insanlar bilsin,
Hizmet kılmadan Hakk’a erenler yettiği yok.

Günümüz Türkçesi:

Anlamdan habersiz olan kişi sözleri anlayamaz.
Sözleri bilgili kişiye söyle; o incinin kaynağını bilir.
İnsanlar bilmelidir ki, hizmet etmeden Allah’a ulaşılmaz.
Hizmet ve çaba olmadan Hakk’a erişmek mümkün değildir.

Açıklama:

Hoca Ahmet Yesevi burada manayı bilmeyenlerin sözleri anlamayacağını vurgular. “İnci kaynağı” pir ve mürşiddir; bilgi ve feyz ondan gelir. Allah’a ulaşmak için hizmet ve gayret gerekir, boş söz ve ihlâsızlık yeterli değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Bilgiyi ancak Allah dilediğine verir.” (Bakara, 2:269)

Hz. Peygamber (s.a.v): “İlim talebinde olanlar için Allah yolunu kolaylaştırır.” (Tirmizi, İlim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi bilgi ve feyz, bilgili ve ihlâslı kişilerden alınır.

Hizmet ve çaba olmadan Hakk’a ermek mümkün değildir.

Sözler, anlayacak kişilere verilmelidir.

---

9. Kıta

Orijinal:

İnci kaynağı şeyhtir, gelip de benden sorsan,
Huyunla, ahlakınla sen Hakk’a lâyık olsan,
Gönül vâsi, cân Mesih, özünde âşık olsan,
Öyle mürşidin Hak’tan hiç mahrum kaldığı yok.

Günümüz Türkçesi:

İnci kaynağı mürşiddir; gelip sorarsan ben söylerim.
Sen huy ve ahlakınla Allah’a layık olursan,
Gönlün geniş, canın Allah aşkıyla doluysa,
Böyle bir mürşit asla Allah’tan mahrum kalmaz.

Açıklama:
Mürşid, manevi yolun kaynağıdır; ancak mürşid olmak için huy ve ahlak, geniş gönül ve aşk gereklidir. Bu vasıflara sahip mürşid, Allah'tan feyz ve nur alır, hiçbir zaman mahrum kalmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Salih ameller işleyenler, Allah yolunda yol gösterilir." (Enfal, 8:29)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Ahlakı en güzel olan, dini en güzel anlayandır." (Buhari, Edeb)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşidlik, ahlak, gönül açıklığı ve aşk ile tamamlanır.

Allah'tan feyz almak için kalbi ve niyeti temiz olmalıdır.

Manevi makamlar ancak erdemli ve ihlâslı kişilerce ulaşılır.

---

10. Kıta
Orijinal:
Böyle mürşit bulursan, hiç durma cânını ver,
Bastığı izlerine, yüzünü, gözünü sür.
Pîr-i kâmil, şüphesiz hem mükemmil böyle bil,
Şükürsüz, pîr değerin, tanıyıp bildiği yok.

Günümüz Türkçesi:
Böyle bir mürşid bulursan tereddüt etme, kendini adamak gerekir.
Ayak izlerine yüzünü ve gözünü sürerek hürmet göster.
Pîr-i kâmil şüphesiz mükemmeldir; şükrü olmayan, değerini bilmez.

Açıklama:
Mürşide bağlılık ve hürmet, ona saygı ve sevgiyle gösterilir. Şükür, manevi yolun önemli bir şartıdır; şükrü olmayanlar, mürşidin değerini kavrayamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda ve peygamberin yolunda gayret edenleri takdir eder." (Tevbe, 9:20)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Âlimlere saygı göstermek, Allah'a saygıdır." (Tirmizi, İlmi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi rehbere hürmet ve bağlılık şarttır.

Şükrü olmayan, manevi değeri anlayamaz.

Kendini tamamen adamak, hakikate yaklaşmanın yoludur.

---

11. Kıta

Orijinal:

Şükürsüzün her şahıs iyi-kötü pîridir,
İhlası yok pîrine malum olan sırrıdır,
Ne söylesen fayda yok, gitmez gönül kiridir,
Şükürsüzün pîrinden, feyz-i aşk aldığı yok.

Günümüz Türkçesi:

Şükrü olmayan her kişi, ister iyi ister kötü olsun, pîrinin değerini anlayamaz.
İhlas olmayan için mürşidin sırları bilinmez.
Ne söylenirse söylensin, kirli gönül bunu almaz;
Şükrü olmayan kişi, mürşidin feyzini ve aşkını alamaz.

Açıklama:

Şükür ve ihlas, mürşidin feyzini almak için zorunludur. Gönlü kirli veya nankör kişi, manevi nimeti kavrayamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, şükrü kabul eden kullarını sever." (İbrahim, 14:7)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Şükreden, kazancını artırır; nankör ise kaybeder." (Müslim, Zekat)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculukta şükür ve ihlas esastır.

Kalp temizliği, feyz ve aşkın alınmasını sağlar.

Nankörlük ve ihlâssızlık, ruhani ilerlemeyi engeller.

---

12. Kıta

Orijinal:

Her ne cihete baksan şükürsüz, Hudâ hazır,
Allâh! Deyip ağlasan, duyar o sana nâzır,
Riyâ-gerçek ağlama, o hepsine muntazır,
Yalancı gözyaşının nezdinde kıymeti yok.

Günümüz Türkçesi:

Hangi tarafa bakarsan bak, şükürsüz kişi için Allah hazırdır.
"Allah!" deyip ağlasan, O seni görür;
Ama riyâ (gösteriş) ile ağlayanlara değer vermez;
Yalancı gözyaşı, Allah katında kıymetli değildir.

Açıklama:

İbadet ve dua, ihlas ve samimiyetle yapılmalıdır. Gösteriş için yapılan ibadet, Allah katında kabul edilmez; sadece gerçek ağlama ve şükür önemlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kullarının kalplerini bilir; gösteriş için ibadet edenlerin amelini kabul etmez." (Mü'minun, 23:8)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah, sadece ihlasla yapılan ibadeti kabul eder." (Buhari, Rikak)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadet ve dua, samimi olmalıdır.

Gösteriş ve riyâ, manevi değeri yok eder.

Gözyaşı ve ibadet, kalpten gelmelidir.

---

13. Kıta
Orijinal:
Gerçek olan dervişler, taş üzre taat kılar,
Toprağı döşek yapıp, hem bunu âdet kılar,
Yüz bin bela dokunsa hepsine takat kılar,
Takatı yetmeyenin, Hakk'a hiç vuslatı yok.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek dervişler, taşın üzerinde ibadet eder.
Toprağı yatak yapar ve bunu alışkanlık hâline getirir.
Yüz bin belâ gelse bile dayanacak güçleri vardır.
Güç ve tahammülü olmayanın Allah'a kavuşması mümkün değildir.

Açıklama:
Manevi yolda çile ve sabır şarttır. Gerçek derviş, zorluklara katlanır ve ibadeti alışkanlık hâline getirir. Takatı olmayan, manevi hedefe ulaşamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenleri müjdele!" (Bakara, 2:153)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah, kullarına dayanamayacakları sıkıntı vermez." (Buhari, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolda sabır ve dayanıklılık gereklidir.

Çile ve ibadet alışkanlık hâline gelmelidir.

Takatı yetmeyen, Allah'a vuslatı elde edemez.

---

14. Kıta

Orijinal:

Tövbe kabulü için vakt-i seherde ağla,
Cândan ve maldan geçip, belin-eteğin bağla,
Muhabbet ateşiyle, gel yüreğini dağla,
Böyle olmadan Hakk'a asla vuslat bulan yok.

Günümüz Türkçesi:

Tövbe kabul olması için sabahın erken saatlerinde (seherde) ağla.
Kendi canından ve malından fedakârlık yap, sıkı bir şekilde disiplinini uygula.
Kalbini sevgi ve aşk ateşiyle yak;
Böyle samimi çabalar olmadan Allah'a kavuşmak mümkün değildir.

Açıklama:

Seher vakti ibadet, manevi yolda özel bir zaman dilimidir. Can ve maldan fedakârlık, nefis terbiyesi ve aşk, Hakk'a ulaşmanın temel şartlarıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Geceleyin ve sabahın erken saatlerinde Allah'ı anın." (Zümer, 39:9)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Seher vakti dualar kabul olunur." (Tirmizi, Duâ)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe ve ibadet ihlasla, fedakârlıkla yapılmalıdır.

Sabahın erken saatleri manevi yükseliş için fırsattır.

Aşk ve samimiyet olmadan Hakk'a vuslat gerçekleşmez.

---

15. Kıta

Orijinal:

Hak derviş Hakk'ı arar, cândan ve maldan geçer,
Riyâzette tam pişer, göğsün, bağrını deşer,
Sonra vahdet meyinden kanarak bolca içer,
Yalancı vahdet meyin tadını bildiği yok.

Günümüz Türkçesi:

Gerçek derviş Allah'ı arar ve canını, malını O'na feda eder.
Riyazetle (ibadet ve nefis terbiyesi) olgunlaşır, kalbi sıkıntılardan arınır.
Sonra vahdet meyinden (ilahi birlik duygusu) kanarak içer,
Ama yalancıların bu gerçek tadı bilmesi mümkün değildir.

Açıklama:

Vahdet meyini, Allah'ın birliği ve aşkının derin tecrübesidir. Bu deneyim, sabır, fedakârlık ve aşk yoluyla elde edilir; sahte kişiler sadece görünüşte taklit eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı arayanlar, O'na yönelenler başarılı olur." (Maide, 5:35)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalbini Allah için temizle, O seni bulacaktır." (Tirmizi, Zühd)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek vahdet, fedakârlık ve riyazetle kazanılır.

Sahte dervişler, hakikati asla anlayamaz.

Nefis terbiyesi olmadan ilahi aşk deneyimlenemez.

---

16. Kıta
Orijinal:
Kıymeti arştan yüce, bil aşka elin yetmez,
Vahdet meyinden içen, başka bir taam tatmaz,
Aşkla yoğrulan âşık, nasa, eşyaya bakmaz,
Dediğim Hak sözleri, işitip-gördüğü yok.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın değeri gökyüzünden daha yücedir; insanın elinin yetmeyeceğini bil.
Vahdet meyini içen, başka hiçbir şeye lezzet vermez.
Aşkla yoğrulan âşık, dünya ve eşyalara aldırmaz.
Hak sözlerini duyan veya gören, ancak buna hazır olan kişidir.

Açıklama:
Gerçek aşk ve vahdet, dünyevi hazlardan daha kıymetlidir. Kalbini aşk ile yoğuran kişi, dünyaya aldırmaz ve sadece Allah'a yönelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a karşı kalplerini yöneltenler, O'nun dışında hiçbir şeye bağlanmaz." (Bakara, 2:2)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalp Allah'ı sevenle dolduğunda, dünya ona ağır gelir." (Müslim, Zühd)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, tüm dünyevi hazlardan üstündür.

Aşkla yoğrulmuş kalp, eşyaya aldanmaz.

Hakikat sözleri, hazır olmayanlara ulaşmaz.

---

17. Kıta
Orijinal:
Meyhanelere giren tâlibin hâli özge,
Ayet-hadisi bilse, bu kâfî gelir söze,
Şayet ehlini bulsa, alıp-sürecek yüze,
Böyle âşık âlemde yaşayıp durduğu yok.

Günümüz Türkçesi:
Dünya zevklerine dalan taliplerin hâli farklıdır.
Ayet ve hadisleri bilse, bu sözleri yeterli olurdu.
Eğer doğru mürşidi bulursa, onun feyzini alıp ruhunu besler;
Ama böyle âşık, ilahi yolda gerçek yaşamını sürdüremez.

Açıklama:
Manevi talip, yolunu kaybetmeden hakiki mürşidi bulmalı ve feyz almalıdır. Dünya eğlenceleri ve meyhaneler, manevi yoldan sapmaya sebep olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda kalırsa, O'nu doğru yola iletir." (Tevbe, 9:122)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Dünya sefasına dalan kişi, Allah yolunu terk eder." (Buhari, Zühd)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol, doğru mürşid ve feyzle beslenir.

Dünya eğlenceleri, manevi ilerlemeyi engeller.

Hakiki âşık, yolunu kaybetmeden yaşamalıdır.

---

18. Kıta
Orijinal:
Hakperestler her yana bakar ve Hakk'ı görür,
Cezbeye gelse o an, bağrın, özünü vurur,
Yalancılar gördüm der, kendi tezgâhın bulur,
Gördüm der Hak cemâlin, aslında gördüğü yok.

Günümüz Türkçesi:
Allah sevgisiyle dolu kişiler her yönde Allah'ı görür.
Cezbe (ilahi aşk hâli) geldiğinde, kalbin ve özün sarsılır.
Yalancı kişiler "gördüm" der, ama sadece kendi hayallerini görür;
Gerçekte Allah'ı gören yalnızca hakiki gönüllerdir.

Açıklama:
Hakiki tecrübeler, kalp gözüyle görülür. Yalancı ve sahte kişiler, yalnızca kendi illüzyonlarını hakikat sanır. Cezbe, kalpte ilahi aşkın etkisidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O, dilediğine hidayet verir; gerçek görenler kalpten görenlerdir." (En'am, 6:125)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalb gözü açık olan, Allah'ı görür." (Tirmizi, Tevhid)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk ve cezbe, kalpte hissedilir.

Sahte kişiler, hakikati göremez.

Gerçek gören, kalbiyle Allah'ı hisseden kişidir.

---

19. Kıta
Orijinal:
Sahte derviş beyânı açıklar, söyler sana,
Elde tesbih, gönül boş, fikri para baksana,
Akıllı bir kul isen asla inanma ona,
O nâdân kimselerin hiç nasip aldığı yok.

Günümüz Türkçesi:
Sahte derviş, sözlerle gösteriş yapar, sana öğüt verir;
Ama tesbih tutsa da gönlü boş, aklı mal ve para üzerindedir.
Akıllı kişi buna asla inanmaz;
Bu cahil kişilerden kimseye hakikatin nasip olması mümkün değildir.

Açıklama:
Gerçek derviş, sadece ibadet ve sözleriyle değil, kalbiyle de Hakk'a yönelir. Gösteriş ve dünya tutkusu, sahte dervişleri açıklar. Akıllı kişiler onları ayırt etmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilik ve takva, gösteriş için değil, samimi olan içindir." (Bakara, 2:2)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Sahte alim ve dervişten uzak durun." (Tirmizi, İlim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sahte dervişlere itibar etme.

Gösteriş ve dünya tutkusu, maneviyatın düşmanıdır.

Hakikati almak için kalbi temiz ve aklı selim olmalıdır.

---

20. Kıta

Orijinal:

Hakk'ı bulan yer olur, serilir yolda yatar,
Toprak misali âlem, üstünden basıp-geçer,
Ben-benlikler başını tepip, terk edip gider,
Ona başın kaldırıp, bir söz söylediği yok.

Günümüz Türkçesi:

Allah'ı bulan kişi, yol boyunca tevazu içinde yatar.
Dünya, toprak gibi gelip geçer; benlikler (ego) yok olur.
Benlikler onu terk eder, ama o, başını kaldırıp hiçbir söz söylemez;
Yani tam bir teslimiyet içindedir.

Açıklama:

Hakk'a ulaşan, tam bir tevazu ve egosuzluk içindedir. Benlikleri aşmak, dünya ve ego bağımlılığından kurtulmak, gerçek yolun işaretidir. Tevazu, Allah'a yaklaşmanın temelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Alçak gönüllüler, yeryüzünde Allah katında büyüklük bulur." (Furkan, 25:63)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah'ın hoşnut olduğu kişi tevazu sahibidir." (Müslim, Zuhd)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakk'ı bulan kişi tevazu ile yaşar.

Ego ve benlikten uzaklaşmak manevi olgunluğun göstergesidir.

Sessizlik ve teslimiyet, hakikatin alametidir.

---

21. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed sen de, her ne olsan fakir ol,
Nereye varsan boynun kırıp, otur, hakir ol.
Sen gerçek âşık isen, aşk elinde esir ol,
Esir olmadan kimse, muradın bulduğu yok.

Günümüz Türkçesi:

Ey Hoca Ahmed, ne olursan ol, hep fakir ve alçak gönüllü ol.
Gittiğin her yerde boyun eğ, otur ve kendini önemsiz bil.
Gerçek âşık, aşkın esiri olmalıdır;
Aşkın esiri olmadan, hakikat ve muradına ulaşamazsın.

Açıklama:

Manevi yolda gerçek aşk, tevazu ve teslimiyet ile olur. Ego ve kibirden arınmak, aşkın esiri olmayı gerektirir. Aksi takdirde, murad ve hakikate ulaşmak mümkün değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a kulluk eden, tevazu sahibi ve alçak gönüllü olanlardır." (Nisa, 4:36)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Müminler arasında en hayırlı olan, en alçak gönüllü olandır." (Müslim, İman)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tevazu ve alçak gönüllülük, aşk yolunun şartıdır.

Ego ve benlikten vazgeçmeden aşk ve hakikat elde edilemez.

Aşkın esiri olmak, manevi hedefe ulaşmanın yoludur.

Hikmet 156 Bu Halkanın İçinde*!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Cümle âşık oynasa bu halkanın içinde,
"Hû, Hû!" diye cân verse, bu halkanın içinde.

Günümüz Türkçesi:
Bütün âşıklar bu zikir halkasında vecd hâlinde olsalar,
"Hû, Hû!" diye canlarını verecek derecede aşkla zikretseler.

Açıklama:
Buradaki *halka*, zikir halkasıdır; kalplerin Allah'a yöneldiği dairesel bir birlik alanıdır.
"Hû" zikri, Allah'ın zamandan ve mekândan münezzeh zatına işaret eder.
Aşıklar Allah aşkıyla o kadar doludur ki, sanki canlarını veriyorlarmış gibi zikir ederler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerinde yatarken Allah'ı zikrederler." (Âl-i İmran, 3:191)

Hadis: "Bir topluluk Allah'ı zikretmek için bir araya gelirse, melekler onları kuşatır." (Müslim, Zikr)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir halkası Allah'a yöneliş ve birlik alanıdır.

Hakk'a aşk ile yönelenlerin kalp vecdi artar.

Aşka teslim olmak ruhu arındırır.

---

2. Kıta

Orijinal:

Aşk ateşinde yanıp akıl-şuur oynasa,
“Allâh!” diye cân verse, bu halkanın içinde.

Günümüz Türkçesi:

Aşk ateşinde yanıp, akıl ve şuuru aşka teslim etse,
“Allâh!” diyerek canını verecek bir coşkuya erişse.

Açıklama:

Tasavvufta akıl bir yere kadar yol gösterir, ondan sonra aşk devreye girer.
Akıl, aşkın içinde eridiğinde âşık artık sadece Allah’ı görür ve bilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’ın zikriyle kalpler huzur bulur.” (Ra’d, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Allah’ın en sevdikleri, O’na aşk ile yönelenlerdir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Akıl, aşk ile kemale erer.

Aşk, insanı Allah’a yaklaştırır.

Hakiki aşk, varlığın özü olan zikre götürür.

---

3. Kıta

Orijinal:

Şarap kadehi içer, inci ve mercân saçar,
Cân gözlerini açar, bu halkanın içinde.

Günümüz Türkçesi:

Aşk şarabından içer ve inci gibi hikmetler saçar,
Ruh gözleri açılır bu halkanın içinde.

Açıklama:

Buradaki *şarap* mecazdır:
— ilahi aşk
— vahdet neşesi
— hakikat sarhoşluğu

İnci ve mercan saçmak ise, hikmetli sözler söylemek ve manevi sırları ortaya koymaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Onlara Rableri katında içilecek tertemiz bir şarap sunulacaktır.” (Saffat, 37:45-47)
Bu şarap mecazi olarak ilahi aşk ve vecdi simgeler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve aşk insanın ruh gözünü açar.

Hakikat aşkıyla dolan kimse etrafına hikmet saçmaya başlar.

Manevî sarhoşluk hakikatin görülmesini sağlar.

---

4. Kıta
Orijinal:
Aşk bahrine batsam ben, feryâd figân etsem ben,
“Hû, Hû!” diye ölsem ben, bu halkanın içinde.

Günümüz Türkçesi:
Aşk denizine dalsam, feryat ederek yanıp tutuşsam,
“Hû, Hû!” diyerek ölsem, bu zikir halkasının içinde.

Açıklama:
Burada “ölmek” mecazdır:
— nefsi öldürmek
— benliği terk etmek
— Allah’ta yok olmak (fena)

Yesevî, fiziksel ölüm değil, ruhun Allah’ta yok oluşundan bahsediyor.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmran, 3:185)
Tasavvufi anlamıyla:
— nefsi öldürmeden hakiki hayata ulaşılamaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşkta nefsi öldürmek gerekir.

Allah aşkına teslimiyet, benlikten vazgeçmektir.

Zikir, insanı Allah’a yaklaştıran yoldur.

---

5. Kıta
Orijinal:
Ruhî hâlet zikrullah, lâ ilâhe illa’llâh,
İsm-i a’zam; hüva’llâh bu halkanın içinde.

Günümüz Türkçesi:
Zikrullah ile manevi ruh hali ortaya çıkar; “Lâ ilâhe illallah”
En büyük isim olan “Hüvallah” bu halkada söylenir.

Açıklama:
— “Lâ ilâhe illallah” tevhidin özü ve kelime-i tayyibe’dir.
— “Hüvallah” ise Allah’ın zatına işaret eden ilahi bir vurgudur.
Bu iki zikir, insan ruhunu Allah’a kanatlandırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Lâ ilâhe illallah” kelimesi imanın temelidir.

Hadis: “En faziletli zikir Lâ ilâhe illallah’tır.” (Tirmizi)

Hadis: “Allah’ın 99 ismi vardır... kim onları idrak ederse cennete girer.” (Buhari, Tevhid)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tevhid zikri insanın ruhunu arındırır.

Allah’ın isimlerini zikretmek ruha huzur, gönle ferah verir.

Manevi yükselişin temeli zikir ve ihlastır.

---

6. Kıta
Orijinal:
Her kimine zevk hâle olsa olur bu vâle,
Sâki sunar piyâle, bu halkanın içinde.

Günümüz Türkçesi:
Kim ilahi zevk ve vecd hâline erişirse, bu rüya ve hâl gerçekleşir.
Sâki (manevi rehber) ona manevi içkiyi sunar, bu zikir halkasının içinde.

Açıklama:
Tasavvufta “sâki” manevi rehber veya Allah’ın fiilidir. Piyale, ilahi aşk ve vecdin mecazıdır. Zikir halkasında, gerçek aşıklar bu manevi nektarı alır ve ruhani haz yaşar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Onlara Rablerinden bir nimet olarak ruhani bir içki verilir.” (Saffat, 37:45-47)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Kalbi Allah’a yönelen, O’nun rızasına ulaşır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk ve zevk, sabır ve ihlasla gelir.

Manevi rehberin gösterdiği yol, hakikate ulaşmayı sağlar.

---

7. Kıta

Orijinal:

Zâkir kullar cem olur, feryâd eder cân verir,
Sâki yürür ve durur, bu halkanın içinde.

Günümüz Türkçesi:

Allah'ı zikreden kullar bir araya gelir, feryat edip can verir gibi vecde kapılır.
Sâki (rehber) yavaşça yürür veya durur, yön gösterir bu zikir halkasında.

Açıklama:

Zikir ve vecd bir toplulukla arttığında, manevi etki büyür. Sâki, manevi rehber olarak halkaya yön verir; vecd, canı feda edecek kadar yoğun olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı çok zikredenler, en yüksek makama ulaşırlar." (Âl-i İmran, 3:191)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Bir topluluk Allah'ı zikrettiğinde melekler onları kuşatır." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir, cem ile daha güçlü olur.

Rehberin yönlendirmesi, hakikati kavramayı kolaylaştırır.

Vecd, aşkın yoğun bir tezahürüdür.

---

8. Kıta

Orijinal:

Tutuşursa kül olur, ölse gitse kaybolur,
Kana düşse tuz olur, bu halkanın içinde.

Günümüz Türkçesi:

İlahi aşkın tutuşunda kişi küle döner; ölse, kaybolur;
Ruhani vecd yoğunlaşırsa, insanın benliği tuz gibi çözülür, yok olur.

Açıklama:

Burada mecaz, aşkın yoğunluğu ve benlikten kurtuluş içindir. Nefis, ilahi aşkta yanıp kül olur; ego ve dünyevi bağlar eriyip gider.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda ölmek, gerçek hayatı bulmaktır." (Âl-i İmran, 3:169)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalbi Allah'a aşkla bağlı olan, benliğini unutur." (Müslim, Zühd)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşkın yoğunluğu, benliği yok eder.

Ego ve dünyevi bağlardan kurtulmak, hakikate eriştirir.

---

9. Kıta
Orijinal:
Hızır İlyas hazır ol, gavs-ı gıyâs nâzır ol,
Bâtın gözü zâhir ol, bu halkanın içinde.

Günümüz Türkçesi:
Hızır ve İlyas hazır olur, Gavsi Gıyâs (manevi önder) bakar.
Gizli (bâtın) gözü açılır, görünür (zâhir) hâle gelir, bu zikir halkasında.

Açıklama:
Tasavvufta Hızır ve İlyas, manevi rehber ve velayet sembolleridir. Gavsi Gıyâs, pîr veya evliya olarak halkayı gözetir. Zikir, bâtın gözü açar, hakikati görünür kılar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah dilerse kalplerinizi açar, ilahi yolu gösterir.” (En’am, 6:125)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Veliler, Allah’ın sırlarını gören kalplere rehberlik eder.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi rehber ve veliler, hakikati görmeyi sağlar.

Zikir, kalbin gözünü açar.

Hakiki yolculuk, görünmeyeni görmeyi öğretir.

---

10. Kıta
Orijinal:
Tâliplerin mürşidi, Hoca Ahmed söyledi,
Başa oyna sen dedi, bu halkanın içinde.

Günümüz Türkçesi:
Taliplerin mürşidi Hoca Ahmed şöyle dedi:
“Halkada başını eğ, alçak gönüllü ol ve teslimiyetle bulun.”

Açıklama:
Mürşid, taliplerine tevazu ve teslimiyeti öğretir. Zikir halkasında alçak gönüllülük, hakikati kavramanın şartıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Alçak gönüllülük, Allah katında yükselmektir.” (Furkan, 25:63)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Tevazu, müminin süsüdür.” (Müslim, İman)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşidin sözünü dinlemek ve tevazu göstermek önemlidir.

Hakikate ulaşmada alçak gönüllülük şarttır.

Talipler, mürşid rehberliğinde manevi halkaya katılır.

Hikmet 157 *Söylemez Olur!*

1. Kıta
Orijinal:
Âşıkların her zaman isterler didârını,
Böylece seherlerde, gafletle yatmaz olur.
Nâdânlardan bu sırrı saklar, ketm etmiş olur,
Câhillere "âşıkım!" deyip, söylemez olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar (manevi yolcular), her zaman Allah'ı görmeyi arzu ederler.
Böylece seher vakti gaflet içinde uyumazlar;
Bu sırrı cahil ve nâdânlardan gizlerler;
Gerçek âşık, aşkını sadece hakikate uygun şekilde ifade eder.

Açıklama:
Seher vakti ibadet ve zikir, âşıkların Allah'a yönelişinde önemlidir.
Sır, sadece hazır olan kalplere açılır; sahte ve cahil kişilere açıklanmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gözler gafletle uyuyup kalmamalıdır; kalpler Rablerine yönelmelidir." (Zümer, 39:9)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Seher vakti yapılan dua kabul edilir." (Tirmizi, Duâ)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculukta Allah'a yönelmek her zaman olmalıdır.

Bilinçli gizlilik, hakikat sırlarının korunmasını sağlar.

Gaflet ve boş işlerden uzak durmak gerekir.

2. Kıta
Orijinal:
Ârif olan âşıklar dünya gamın yemedi,
Dünyada izzet, hürmet bana sunun demedi.

Gece-gündüz gözyaşın akıttı ve silmedi,
Gafletle gamlarına katiyen bakmaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Hakikate ermiş âşıklar, dünya kederine kapılmaz.
Dünyada itibar veya saygı talep etmezler.
Gözyaşlarıyla ibadet ederler, fakat bunu gösteriş için yapmazlar.
Dünyevi sıkıntılara aldırış etmezler.

Açıklama:
Âriflerin kalbi dünyaya bağlı değildir; ibadet ve aşk, samimiyetle yapılır.
Gaflet ve dünyevi hırs, manevi yolda engeldir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı aldatıcıdır, sabırlı ve ihlaslı kullar kazançlıdır." (Âl-i İmran, 3:185)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Dünyaya aldanan, ahireti kaybeder." (Buhari, Zühd)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyaya bağlılık, aşk yolunda engeldir.

İbadet ve aşk samimiyetle yapılmalıdır.

Gözyaşı ve ibadet gösteriş için olmamalıdır.

---

3. Kıta
Orijinal:
Cevherlerin kaynağı, ârifler dergâhıdır,
Denizdeki o cevher, ârifin durağıdır.
Aşk sultanı ağlarsa bilin ki günâhıdır,
Âşıkların irfanı ona yetişmez olur.

Günümüz Türkçesi:
Manevi cevherlerin kaynağı, âriflerin dergâhıdır.
Denizdeki inci gibi hakikat, ârifin bulunduğu yerdedir.
Eğer aşk sultanı (büyüklere saygısız) ağlarsa veya üzülürse, bu bir günah olur.
Gerçek âşıkların bilgeliği buna yetişemez.

Açıklama:
Hakikate ulaşmak, âriflerin rehberliğiyle olur.
Aşk sultanına saygısızlık, tecrübe ve irfanı aşan bir hatadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Evliya ve âriflere hürmet edin; onlar Allah'a daha yakın olanlardır." (Müminun, 23:61)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Evliyaya saygı göstermek, Allah'a saygı göstermektir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati öğrenmek için âriflere kulak ver.

Büyüklerin makamına saygı göster.

Sabırsızlık ve saygısızlık, ilmi aşamaz.

---

4. Kıta
Orijinal:
Âşıklar dalgıç olup, deryâ-denize batsa,
İnci-mercân çıkarıp, onu ortaya saçsa,
Öz cânından geçmeden, cânân yüzüne baksa,
Zahmetle buldukları, elinden gitmez olur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar dalgıç gibi manevi denize dalar,
İnci ve mercan gibi hakikati çıkarıp gösterirler.
Kendi canlarını aşkla aşındırmadan, sevgili yüzüne bakmazlar.
Zahmetle elde ettikleri hakikat, ellerinden gitmez.

Açıklama:
Manevi yol zahmetsiz olmaz; aşk yolunda emek ve sabır şarttır.
Hakikat ve ilahi aşk, ancak can fedakârlığı ile kavranır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kim Allah yolunda çaba gösterirse, O’na rehberlik ederiz.” (En’am, 6:160)

Hz. Peygamber (s.a.v): “İyi ameller zahmet ister, fakat karşılığı büyüktür.” (Buhari, İman)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati elde etmek zahmet ve emek ister.

Canını ve kalbini feda etmeden hakikati görmek mümkün değildir.

Sabır ve aşk, manevi başarıyı getirir.

---

5. Kıta
Orijinal:
Fâni, fenâ bulmadan görmez fenâ mülkünü,
Âşıklar gizli eder, aşkın varlık derdini,
Hasret ile geçirir, ayrılık mihnetini,
Gam dağından emeksiz asla geçilmez olur.

Günümüz Türkçesi:
Fânilik ve benlikten geçmeden gerçek varlığı göremezsin.
Âşıklar aşkın gizli sırlarını saklar.
Hasret ve ayrılık sıkıntısını sabırla geçirirler.
Hiçbir zahmetsiz, çabasız gam ve sıkıntıyı aşamazsın.

Açıklama:
Fenâ (benliğin yok olması), hakikati görmek için şarttır.
Sevgi ve aşk yolu zahmet ve ayrılık gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalpleri Allah'a yönelenler, zahmet ve sabır ile olgunlaşır." (Bakara, 2:155)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Sabredenler kurtuluşa erer." (Buhari, Zühd)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Benlikten vazgeçmeden hakikat görülmez.

Sabır ve aşk, manevi yolun temelidir.

Zahmetsiz başarı olmaz.

---

6. Kıta
Orijinal:
O engelden himmetsiz geçip aşamayasın,
Dört yüz kırk dört yıl ömrü, asla yaşamayasın,
Üç yüz altmış damarın, bağın çözemeyesin,
Mihnetsiz-meşakkatsiz, rahata ermez olur.

Günümüz Türkçesi:
Manevi engelleri çaba ve himmet olmadan aşamazsın.
Uzun yıllar yaşasan da, ruhsal olgunluğa erişemezsin.
Vücudunun damarlarını ve bağlarını aşmak bile zor olur;
Zahmetsiz ve meşakkatsiz rahatlığa ermek mümkün değildir.

Açıklama:
Hakk'a ulaşmak için sabır, çaba ve himmet gerekir.
Manevi yol zahmetsiz tamamlanamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Çaba gösterenleri Allah yoldaş edinir." (Tevbe, 9:41)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İnsan, gayretiyle hakikate ulaşır." (Müslim, Zühd)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolda sabır ve gayret şarttır.

Zahmetsiz murad ve hakikate ulaşılmaz.

Himmet, ruhsal olgunluğun anahtarıdır.

---

7. Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed yâd etsin erenler kervânını,
Hikmetli sözler ile hakikat beyânını,
Dinleyin iş bu sözü, anlayın merâmını,
Cemaatte yalan söz asla yayamaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, erenler kervanını anar,
Hikmetli sözlerle hakikati açıklar.
Bu öğüdü dinleyin ve meramını anlayın;
Doğru sözler cemaatte yalanın yayılmasını önler.

Açıklama:
Manevi öğretmenlerin sözleri hakikati yayar ve cemaat içinde doğruluğu sağlar.
Yalancılık ve gösteriş, hakikati örtemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Doğru söz, toplumda fitneyi engeller.” (Enfal, 8:27)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Hakkı söylemek, cemaatin huzurunu sağlar.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati öğrenmek için mürşidi dinlemek gerekir.

Doğru söz, toplumsal düzen ve hakikati korur.

Hikmet ve tecrübeye saygı, manevi yolun şartıdır.

Hikmet 158 *Olmaz Olur!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Gece- gündüz durmayıp, Hakk’ı zikreden âşık,
Maşûkunun ismini asla terk etmez olur.

Horlanmış, meşakkati cânına minnet bilen,
Dünyanın izzetini reddeder, sevmez olur.

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz durmaksızın Allah'ı zikreden âşık,
Sevdiğinin (Allah'ın) adını hiçbir zaman terk etmez.
Zorluk ve sıkıntıyı nimetten sayan kişi,
Dünyanın itibarını reddeder ve sevmez.

Açıklama:
Hakiki âşık, Allah aşkıyla her an meşguldür.
Dünyevi makam ve şöhrete değer vermez; sıkıntıyı manevi bir fırsat olarak görür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar, gece ve gündüz Allah'ı zikrederler." (Âl-i İmran, 3:191)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Dünyaya aldanmayanlar Allah'a yakın olanlardır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve aşk devamlı olmalıdır.

Dünyaya bağlılık, maneviyatı engeller.

Zorluk ve sıkıntı, manevi olgunlaşmanın aracıdır.

---

2. Kıta
Orijinal:
Fikri- zikri Allâh'ın adının senâsıdır,
Didârını isteyen, yürüyen gedâsıdır,
Allâh'ı zikreylemek, dertlerin devâsıdır,
Dünyalıktan bir zerre, eline almaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Düşüncesi ve zikri Allah'ı yüceltmek olan kişi,
Sevdiğini (Allah'ı) görmek isteyen yolcudur.
Allah'ı zikretmek, bütün sıkıntı ve dertlere çaredir.
Dünyaya aldırış etmez, zerre kadar ilgilenmez.

Açıklama:
Manevi yol, sürekli Allah zikri ve sevgisi ile yürünür.
Dünya ve maddi şeyler kalbi meşgul etmemelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı çok zikredenler kalplerinde huzur bulur." (Ra'd, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalbi Allah aşkıyla dolan kişi sıkıntı görmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir, dertlere şifa verir.

Kalbin odağı Allah olmalıdır.

Dünya ilgisi, hakiki aşkı engeller.

---

3. Kıta
Orijinal:
Rahm etse bostan eder, hem dağları, hem çölü,
Rahmeti bol Allâh'ım, affeyle cümle kulu,
Yoldan sapan mücrime, sen göster doğru yolu,
Âşıkların izini arayıp, bulmaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah rahmet ederse, dağları ve çölleri bile cennet gibi eder.
Ey Allah'ım, rahmetin bol olsun, tüm kullarını affet.
Yoldan sapan günahkarları doğru yola yönlendir.
Âşıklar, hakikati bulmaya çalışırken yanlış yola sapmaz.

Açıklama:
Allah'ın rahmeti, zor yerleri bile kolaylaştırır.
Hakiki âşık, yolunu kaybetmez; sabır ve ihlasla ilerler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah dilerse zorlukları kolaylaştırır." (Nahl, 16:61)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah'ın yardımını isteyenler doğru yolu bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Rahmet ve dua, yolculuğu kolaylaştırır.

Günahkârları doğruya yönlendirmek insanın görevidir.

Hakiki âşık, ihlasla yolundan sapmaz.

---

4. Kıta
Orijinal:
Ey Âşık! Gece-gündüz, Hak hakikati özle,
Zâhirinde yol yürü, bâtında arşı gözle,
Himmetle ayet-hadis, hakikatli söz söyle,
Hazan gibi gül yüzü, o günde solmaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Ey âşık! Gece gündüz Allah'ın hakikatini arzu et.
Görünürde yolunu yürü, kalbinde arşı (yüksek hakikati) gözle.
Gayretle ayet ve hadis ışığında hakikatli sözler söyle.
O gün gelince, senin yüzün solmaz; daim güzellikte olur.

Açıklama:
Manevi olgunluk, hem zahir (görünen) hem bâtın (gizli) yönleriyle ilgilidir.
Gayret ve ilim, insanı ebedi güzelliğe ulaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda sabreder ve gayret gösterirse, O'na mükafat vardır." (Bakara, 2:245)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İlim öğrenen ve uygulayan, Allah katında yüksek olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati hem görünürde hem kalpte aramak gerekir.

Gayret ve ilim, manevi güzelliğe vesiledir.

Allah aşkıyla hareket edenin yüzü ölümsüzdür.

---

5. Kıta
Orijinal:
Tuzaklar kurup halkı gerçek yolundan alan,
Düzenbaz âşık olup, halka tezgâhlar kuran,
Gece-gündüz menhiyat, sefihçe devrân süren,
Dünya malını görüp, gözleri doymaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Halkı doğru yoldan saptıran düzenbazlar,
Sahte âşıklar, insanlara tuzaklar kurar.
Gece gündüz haram işler, sefihçe yaşar.
Dünya malına doymayanlar hep aç kalır.

Açıklama:
Sahte âşıklar, manevi yolda fitne çıkarır.
Maddi hırs, gerçek aşkı ve irfanı engeller.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatının aldatmacasına kapılanlar kaybeder." (Al-i İmran, 3:185)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Sahte âşıkların sözlerine inanmayın."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolun rehberi, saf ve samimi olmalıdır.

Sahte âşık ve düzenbazlardan uzak dur.

Maddi hırs, ruhsal gelişimi engeller.

---

6. Kıta
Orijinal:
Seherde erken kalkıp, ağlayıp zârî kılan,
İyi olan kullara hizmetle duâ alan,
Pîr-i mugâna koşup, hizmetine râm olan,
Pîr-i mugân eteğin asla bırakmaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Seher vakti erken kalkıp, gözyaşıyla dua eden,
İyi kullara hizmet eden, duâ ile karşılık alan,
Pîr-i mugâna (manevi rehbere) koşup hizmet eden,
Pîr-i mugân, ona hiçbir zaman sırtını dönmez.

Açıklama:
Seherde ibadet, hizmet ve mürşide teslimiyet, manevi yolun şartlarıdır.
Hizmet ve ihlas, mürşidin himayesini ve rehberliğini kazandırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Sabreden, Allah yolunda gayret eden, O’na yakın olur.” (Enfal, 8:46)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Seherde ibadet edenin duası reddedilmez.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher ve ibadet manevi hayatın merkezidir.

Hizmet ve ihlas, mürşidin rehberliğini kazanmayı sağlar.

Manevi yol sabır ve teslimiyet ister.

---

7. Kıta
Orijinal:
Mustafa pîr-i mugân, şeksiz, şüphesiz bilin,
Adına selâm-saygı, tahiyye ta’zim edin,
Sünnetine sarılın, samimi ümmet olun,
Ümmet olan şer yolda yürümez, koşmaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Mustafa (Hz. Muhammed), pîr-i mugân (manevi rehberlerin önderi) olarak şüphesiz bilin.
O'na selam ve saygı gösterin, hürmetle itaat edin.
Sünnetine sarılın ve samimi bir ümmet olun.
Samimi bir ümmet, şer yoluna sapmaz ve koşmaz.

Açıklama:
Hakiki mümin, Peygamberin örnekliğini takip eder; O'nun sünneti rehber olur.
Bu takip, kişinin dünyada ve ahirette sapkın yollardan korunmasını sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Peygamber'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur." (Nisa, 4:80)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Sünnetime sarılan, doğru yoldadır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberin sünneti, manevi yolun pusulasıdır.

Saygı ve hürmetle bağlılık, kişiyi sapkın yollardan korur.

Samimiyet, hakiki ümmet olmanın şartıdır.

---

8. Kıta
Orijinal:
Âşık olsan seherde durmaksızın ağlardın,
Garipleri arayıp, hatırını sorardın,
Dünyaperest kullardan, uzaklaşır, kaçardın,
Gerçek âşık olanlar, dünyada kalmaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Hakiki âşık olsaydın, seherde durmadan ağlardın.
Garip ve muhtaçları arayıp hallerini sorardın.
Dünyaya bağlı kullardan uzak durur, onlardan kaçardın.
Gerçek âşık, dünya ile meşgul olmaz; ahirete yönelir.

Açıklama:
Seher ibadeti ve Allah aşkı, gerçek âşığın karakterini şekillendirir.
Dünya sevgisi ve menfaat, aşk yolunun düşmanıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Seher vakti ibadet edenler, gönülleri olgunlaşır." (Zümer, 39:9)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Garibi gözetmek, Allah rızasına en yakın olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher ibadeti, aşk ve teslimiyetin göstergesidir.

Gariplere ve muhtaçlara yardım, hakiki aşkın yansımasıdır.

Dünyaya meyletmek, gerçek aşkı engeller.

---

9. Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed âşıksan, ağlayıp feryâd eyle,
Zikir halkalarında, sen Allâh'ı zikreyle,
Sohbetinde inciler, sen güzel sözler söyle,
Cevher alanlar asla, gaflette kalmaz olur.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, eğer âşıksan, gözyaşı ve feryat ile Allah'a yönel.
Zikir halkalarında Allah'ı zikret.
Sohbetinde bilgelik incilerini ve güzel sözleri paylaş.
Hakikati alanlar gaflette kalmaz; uyanır ve olgunlaşır.

Açıklama:
Manevi yol, feryat, zikir ve doğru sohbet ile ilerler.
Bilgelik ve inciler, hakikati kavrayanları gafletten kurtarır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar Allah'ı zikrettiklerinde, kalpleri huzur bulur." (Ra'd, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Zikir ve ilim paylaşımı, insanı gafletten korur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşk, gözyaşı ve feryat ile ilerler.

Zikir ve doğru sohbet, gafletten kurtuluş sağlar.

Bilgelik ve hikmet paylaşımı, manevi olgunluğun aracıdır.

Hikmet 159 *Kulları Cânân Olur!*

1. Kıta

Orijinal:

Ârif olan âşıklar, ta kalpten elem çekse,
Yedi organ takatsız her biri lerzan olur,
Aşk deryâsı vücutta, cuş u huruşa gelse,
Girdapta bilinçsizce kaybolur, hayrân olur.

Günümüz Türkçesi:

Hakikate ermiş âşıklar kalpten acı çektiğinde,
Bedenin yedi organı güçsüzleşir, titrer.
Aşk denizi vücutta coştuğunda,
Kendiliğinden, hayran ve şaşkın olur.

Açıklama:

Manevi aşkın yoğunluğu, bedende fiziksel ve ruhsal etkiler yaratır.
Kalpten gelen elem ve aşk, âşığın tüm varlığını sarar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kalp Allah’ı zikrettiğinde beden ve ruh huzur bulur.” (Ra’d, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Allah aşkıyla yanıp tutuşan kalp, doğru yoldadır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşk, bedeni ve ruhu etkiler.

Manevi coşku ve hayranlık, âşıkların alametidir.

Aşk, kalpten yaşanan bir tecrübedir.

---

2. Kıta

Orijinal:

Dalgıç olması gerek, deryâya özün salsa,
Oltasını bırakıp büyük balık avlasa,
Hedefteki inciyi sonra eğilip alsa,
Böyle mürşit halk içre tanınmaz, pinhân olur.

Günümüz Türkçesi:

Manevi denize dalmak gerekir, kendi benliğini bırakıp.
Oltasını (eski alışkanlıklarını) bırakıp büyük balığı (hakikati) yakalar.
Hedefindeki inciyi (hakikat cevherini) sonra alır.
Böyle mürşit, halk arasında tanınmaz; gizli kalır.

Açıklama:
Hakikate ulaşmak için benlikten vazgeçmek şarttır.
Gerçek mürşit, halkın gözünde gösterişe kapılmaz, gizli kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kim benliğini Allah yolunda feda ederse, O’na yönelir.” (Ali İmran, 3:159)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Evliyalar tevazu ile halk arasında görünmez olurlar.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Benliği bırakmadan hakikate ulaşılmaz.

Gerçek mürşit, gösterişten uzak ve gizlidir.

Hakikati elde etmek sabır ve gizlilik ister.

---

3. Kıta
Orijinal:
Tarikat yolu uzak, eylese ona sefer,
Kimi yeter, kim yetmez, kime tehlike olur,
Arayan maksudunu mutlak sonunda bulur,
Er nazarı değenler, yiğit ve merdân olur.

Günümüz Türkçesi:
Tarikat yolu uzun ve zordur, bu yola sefer etmek gerekir.
Kimi yeter, kimisi yetmez; bazıları için tehlikelidir.
Ama gayret eden, sonunda maksadına ulaşır.
Hakikati görenler, cesur ve erdemli olur.

Açıklama:
Manevi yol zahmetlidir; sabır ve metanet gerektirir.
Hakikati kavrayanlar, ruhsal olarak olgunlaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kim Allah yolunda sebat ederse, O’na yardım ederiz.” (Muhammed, 47:31)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Mümin, sabırlı ve metanetli olmalıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol zahmet ve sabır ister.

Gayret edenler hedefe ulaşır.

Hakikati görenler cesur ve erdemli olur.

---

4. Kıta

Orijinal:

Yol bulan yiğitlere kusursuz hizmet eyler,
İnsanlar arasında tek kalır, halvet eyler,
Eş, çocuk, mal ve mülkten, kaçınır uzlet eyler,
Zor işler bilmem nasıl hallolur, âsân olur.

Günümüz Türkçesi:

Hakikati bulanlar, yiğitlere hizmet eder.
İnsanlar arasında yalnız kalıp halvet eder.
Aile, mal ve mülkten uzak durur, inzivaya yönelir.
Zor işlerin halleri kolaylaşır.

Açıklama:

Manevi yolda hizmet ve inziva, hakikate ulaşmayı kolaylaştırır.
Dünyevi bağlılıklar engel olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda sebat edenler ve ibadet edenler, kolaylığa kavuşur.” (Bakara, 2:286)

Hz. Peygamber (s.a.v): “İnsanı hakikate ulaştıran, dünya ile bağlarını gevşetmesidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hizmet ve inziva, manevi yolda rehberdir.

Dünya bağlılıkları, ilerlemeyi engeller.

Hakikate ulaşmak sabır ve teslimiyet ister.

---

5. Kıta

Orijinal:

Her kim kalkar giyerse melamet hırkasını,
Bâtınını düzeltir, yok eder evsâfını,
Hiç çekmez mahlûkatın meşakkat, minnetini,
Böyle âşıklar gitse, orada sultan olur.

Günümüz Türkçesi:

Kim melamet hırkasını giyerse (muhacirane tevazu gösterirse),
Bâtınını (iç dünyasını) düzeltir ve benliğini yok eder,
Hiçbir yaratılmışın zahmet ve minnetini çekmez,
Böyle âşıklar gittiğinde, adeta sultan gibi olur.

Açıklama:

Melamet (tevazu ve alçakgönüllülük) ile benlikten vazgeçmek, hakiki âşığı yücelten bir durumdur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah, tevazu gösterenleri sever.” (Furkan, 25:63)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Alçakgönüllülük, müminin kemalidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tevazu ve benlikten vazgeçmek manevi yolda ilerlemeyi sağlar.

Hakiki âşık, tevazuda yücelir.

Hiçbir mahlûk için minnet veya zahmet gözetmemek önemlidir.

---

6. Kıta
Orijinal:
Akıllı mürid isen doğru yola sefer sal,
Yiğitler sohbetinden nasiplen de behre al,
Ashab-ı Kehf’i görüp, Kıtmir’inden ibret al,
İbret alan has kullar, elbette cânân olur.

Günümüz Türkçesi:
Akıllı mürid, doğru yola sefer eder.
Yiğitlerin sohbetinden faydalanır.
Ashab-ı Kehf ve Kıtmir’den ibret alır.
İbret alan seçkin kullar, sonunda canana (Allah’a) ulaşır.

Açıklama:
Manevi yolda rehberden öğrenmek ve geçmiş örneklerden ibret almak önemlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İlim sahiplerinden nasip alın.” (Nisa, 4:59)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Geçmiş ümmetlerden ibret alın.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Doğru yol için rehbere müracaat et.

Geçmiş örneklerden ders al.

Hakiki kul, ibret alarak Allah’a ulaşır.

---

7. Kıta
Orijinal:
“Rabbenâ, fa’ğfir lenâ.” affeyle “ zünûbenâ” ,
Günâhım ikrar edip, geldim işte ben sana.

Kahreylesen ne olur kahrın ve lütfun senâ,
Lütfedip bağışlasan, yüz bin âsî, ne olur!

Günümüz Türkçesi:
"Rabbimiz! Bizi bağışla, günahlarımızı affet."
Günahını ikrar edip Allah'a yönel.
Eğer O kahretse, ne olacak; lütfeder ve affederse, yüz bin günahkâr bile kurtulur.

Açıklama:
Tövbe ve Allah'a yöneliş, hakiki kurtuluşun yoludur.
Allah'ın rahmeti her şeyi kuşatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Tövbe edenleri Allah affeder." (Nisa, 4:17)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Tövbe eden kul, günahlarından temizlenir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe ve ikrar, ruhsal arınmanın şartıdır.

Allah'ın affı sınırsızdır.

Günah işleyen bile samimi tövbe ile kurtulur.

---

8. Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed sen dahi, yol uzak hayrân oldun,
Amelsiz, günden güne ağlayıp giryân oldun,
Erenlere yetmeden kayboldun, pinhân oldun,
Huzuruna varınca, pişmanlık çendân olur.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed bile, yol uzak olduğu için hayran kaldı.
Amelsiz, günlerce ağlayıp gözyaşı döktü.
Erenlere ulaşmadan kayboldu, gizli kaldı.
Huzura varınca, pişmanlık büyük oldu.

Açıklama:
Manevi yol zahmetli ve uzun bir süreçtir; sabır ve gayret olmadan sonuca ulaşmak zordur.
Hakikate ulaşamayan, pişmanlık yaşar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gayret edenler, sabredenler başarıya ulaşır." (Ali İmran, 3:200)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Müminin yolu sabır ve ihlas gerektirir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol uzun ve zahmetlidir.

Gayret ve amel olmadan başarı elde edilemez.

Pişmanlık, ihmal edilen manevi çalışmanın sonucudur.

Hikmet 160 *Âşıklar Derya Olur!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Mevlâ'mızın nazarı kimin üstüne düşse,
Câhil olsa o anda büyük bir âlim olur.
Üç yüz altmış damarı, kan yerine nur dolar,
Dört yüz kırk dört kemiği, billurdan saray olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın nazarı kimin üzerine düşerse,
O kişi cahil bile olsa büyük bir âlim olur.
Bedenindeki damarlar nurla dolar,
Kemikleri ise adeta kristal saray gibi olur.

Açıklama:
Hakikati gören ve Allah'ın inayetiyle donanan kişi, bilgisi ve maneviyatıyla yücelir.
Bu yükseliş, sadece Allah'ın lütfu ile gerçekleşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah dilediğini hidâyet eder." (Bakara, 2:272)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah, dilediğini ilminde ve kalbinde yükseltir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın lütfu, manevi yükselişin kaynağıdır.

İnsan, Allah'ın nazarıyla değer kazanır.

İlham ve bilgi, hakiki kudretle gelir.

---

2. Kıta
Orijinal:
Sonra vahdet meyinden doya doya nur içer,
Eş-çocuk, ev ve barktan toptan her şeyden geçer,

Allâh deyip nereye gitse, şeytanlar kaçar,
Yedi organ şükreder, Hakk'ı zikreder olur.

Günümüz Türkçesi:
Vahdet meyinden (birlik içeren aşk ve tevhid içkisi) doya doya nur içer.
Dünyevi bağlardan tamamen uzaklaşır.
"Allah" diyerek nereye gitse, şeytanlar kaçar.
Bütün organlar şükreder ve Allah'ı zikreder.

Açıklama:
Manevi aşk ve tevhit, kalbi ve bedeni arındırır.
Dünya bağlılıklarından kurtulan kişi, Allah'ın zikriyle dolup taşar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O ki kalpleri ancak O'nun zikriyle huzur bulur." (Ra'd, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalp, Allah'ı zikretmeyenlerle boş kalır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya bağlılıkları, manevi aşk yolunda engeldir.

Vahdet ve tevhit, kalbi nurla doldurur.

Allah'ı anmak ve zikretmek, her organın huzur bulmasını sağlar.

---

3. Kıta
Orijinal:
Vahdet meyinden içen âşık bilinçsiz olur,
Mansûr gibi kendini darağacında bulur,
İhlasla pîr eteğin tutar ve Hakk'a yürür,
Pîri nazar eylese, dili çözülür olur.

Günümüz Türkçesi:
Vahdet meyinden içen âşık, dünyevi bilinçten uzaklaşır.
Mansur gibi kendini büyük tehlikeler içinde bulabilir.
İhlasla mürşidine bağlanır ve Allah yolunda yürür.
Mürşit nazar edince, söz ve hikmet dili açılır.

Açıklama:
Hakiki aşk, dünyevi bilinçten kopuş ve ilahi teslimiyet gerektirir.
Mürşit rehberliği, manevi dilin açılmasını sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda sebat ederse, O'na yardım ederiz." (Muhammed, 47:31)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Hakiki mürşit, Allah yolunda rehberdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşk, bilinçsiz ve fedakâr bir teslimiyet ister.

Mürşit rehberliği, hakikati kavramak için şarttır.

Tehlike ve imtihan, yolun bir parçasıdır.

---

4. Kıta
Orijinal:
Cismim; “Rabbim!”, cân ; “Allâh!” söyleyip de yola gir,
Cân ve gönlüm, “Allâh bir !” deyip de sehere gir.
“Mâ fî kalbî illa’llâh!” de, yürü, dökülsün kir,
Yolsuzlara Mustafa hidâyet, rehber olur.

Günümüz Türkçesi:
Beden “Rabbim!”, ruh ve can “Allah!” diyerek yola koyul.
“Allah bir!” diyerek seher vakti ibadet et.
“Mâ fî kalbî illa’llâh!” diyerek kalbi temizle.
Yolsuzlara Peygamber rehberlik eder.

Açıklama:
Bütün varlığı Allah’a yöneltmek ve kalbi temizlemek, manevi yolun temelidir.
Seher ibadeti ve tevhit zikri, hakikate ulaşmayı kolaylaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kalpler sadece Allah için huzur bulur.” (Ra’d, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Mümin, Allah’ı her an hatırlayan kişidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’a yönelmek ve kalbi temizlemek şarttır.

Seher ibadeti ve tevhit zikri, manevi ilerleme sağlar.

Peygamber rehberliği, hakikati bulmada kılavuzdur.

---

5. Kıta
Orijinal:
Aşk denizine dalan her âşık cevher alır,
Heveskârlar âşıkım deyip de, yolda kalır.
Değme câhil hem sofi, cehliyle neyi bilir?
Cevher alan âşıklar o yolda deryâ olur.

Günümüz Türkçesi:
Aşk denizine dalan her gerçek âşık hakikati alır.
Sadece hevesle “âşıkım” diyenler yolda kalır.
Cahil veya bilgisiz kişi, hakikati kavrayamaz.
Hakiki cevher alan âşık, yolun derinliğinde kaybolur.

Açıklama:
Gerçek aşk, bilgi, irfan ve teslimiyet ile olur; hevesle olmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a yönelenler doğru yola erişir.” (Maide, 5:35)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Bilgi ve irfan olmadan aşk sahih olmaz.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Heves değil, hakiki irfan ve aşk gereklidir.

Cahil ve bilgisizler hakikati göremez.

Hakiki âşık, manevi yolda kaybolur ve olgunlaşır.

---

6. Kıta
Orijinal:
Dünyayı seven âdem, gâfildir Hakk’ı sevmez,
Bu yolun çilesi çok, zorluk nedir ki bilmez,
Seherde çardarp vurup, asla gerçeği görmez,
Tan vakti zikre dalsa, ahrette handân olur.

Günümüz Türkçesi:
Dünyayı seven insan gafildir; Allah’ı sevmez.
Bu yolun çilesi çoktur; zorluklar bilinmez.
Seherde ibadet etmeden hakikati göremez.
Tan vakti Allah’ı zikrederse, ahirette mutlu olur.

Açıklama:
Dünya sevgisi, manevi aşk yolunun önündeki en büyük engeldir.
Seher ibadeti ve zikir, hakikati görmenin ve ahirette mutluluğun yoludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Dünya sevgisi, Allah yolunda engeldir.” (Ali İmran, 3:14)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Seher vaktinde ibadet eden, Allah’a yakın olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyaya düşkünlük, Hakk’a yönelmeyi engeller.

Seher ibadeti ve zikir, manevi yolun anahtarıdır.

Hakiki mutluluk, Allah'ı seven ve zikreden kulundur.

---

7. Kıta
Orijinal:
Hak âşığı olanlar mutlaka cândan geçer,
Şevkle aşk şarabını hem doya doya içer.
Cennetine varınca, huriler "buyurun!" der.
"Lâ ilâhe illa'llâh!" diyerek şeydâ olur.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek aşk yolundaki kişiler, canlarından fedakarlık eder.
Aşk şarabını coşku ve zevkle içerler.
Cennete ulaştıklarında, huriler onları karşılar.
"Allah'tan başka ilah yoktur!" diyerek tamamen aşk ile kendilerini kaybederler.

Açıklama:
Manevi yolda gerçek aşk, fedakarlık ve coşku ile yaşanır.
Hakikati bulan kişi, dünya ve ahirette mutluluğa erişir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda canını feda ederse, Cennet onun olur." (Âl-i İmrân, 3:169)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Mümin, Allah'a tam teslimiyet gösterdiğinde hakiki aşkı tadacaktır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşk fedakârlık ister.

Allah aşkı, tüm benliği sarar ve insanı coşturur.

Ahirette mutluluk, aşk ve teslimiyet ile kazanılır.

---

8. Kıta
Orijinal:
İşlerini sapıttı, insandan şefkat gitti,
Lanet yağdı semadan günbegün rahmet gitti,
Hoca, molla, yahşiden, izzet ü ikrâm gitti,
Türlü türlü alâim cihânda peydâ olur.

Günümüz Türkçesi:
İşlerini doğru yapmayanın, insana şefkati kaybolur.
Gökyüzünden rahmet eksilir ve lanet iner.

Hoca, mollalar ve iyi insanlar bile izzet ve değer kaybeder.
Dünyada çeşitli felaketler ortaya çıkar.

Açıklama:
Doğru yoldan sapmak, hem bireysel hem toplumsal düzeyde felaketlere yol açar.
Hak ve adaletin korunmaması, rahmetin kaybına sebep olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın ayetlerini unutanlar, sapıklığa düşer ve felaketler onları bulur." (Bakara, 2:7)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Doğru yoldan sapan toplumda rahmet eksilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak ve şefkati terk etmek felaket getirir.

Toplumun erdemli kişilerinin değeri, adaletin korunmasıyla belirlenir.

Doğru yoldan sapmamak hayati önem taşır.

---

9. Kıta
Orijinal:
Münafıklar fısk işler, bilmezler özür nedir,
Gözüne iliştirmez, görmezler yahşi nedir,
Hak söze kulak vermez, duymazlar hayır nedir,
Allâh'ın huzurunda, ahrette rüsvâ olur.

Günümüz Türkçesi:
Münafıklar günah işler; özür dilemeyi bilmezler.
İyiliği fark etmez, doğruyu göremezler.
Hak sözleri dinlemezler ve hayrı anlamazlar.
Allah'ın huzurunda, ahirette rezil olurlar.

Açıklama:
Samimiyetsiz ve iki yüzlü kimseler, hakikat ve iyilikten uzaklaşır.
Manevi gaflet, ahirette utanç getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Münafıkları, dünya ve ahirette Allah rezil eder." (Nisa, 4:145)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalbi iki yüzlü olan, Allah katında rezildir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Münafıklık, hem bu dünyada hem ahirette zarar getirir.

Hak ve iyiliğe kulak vermek, kurtuluşun şartıdır.

Samimiyet, manevi hayatın temelidir.

---

10. Kıta
Orijinal:
Günde yüz bin kez “ Allâh!” desen hoşuna gider,
Gözyaşın deryâ kılsan, maşûkun sana bakar,
İçinde derdin olsa, yaşın sel olur akar,
Özü gerçek dertliye Allâh’tan devâ olur.

Günümüz Türkçesi:
Günde yüz bin kez “Allah” dersen, Allah hoşnut olur.
Gözyaşın deniz gibi olsa, sevgilin (Hak) sana bakar.
İçindeki dertleri yaş ile akıtır.
Gerçek dertli, Allah’tan çare bulur.

Açıklama:
Dua, zikir ve gözyaşı, manevi aşkın ve çarenin sembolüdür.
Hakiki dert, Allah’a yönelmekle devâ bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Zikir edenler kalplerini huzur bulur.” (Ra’d, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Gözyaşı ile Allah’a yönelen kul, kalbini arındırır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve dua, ruhun ilacı ve huzur kaynağıdır.

Gözyaşı, samimi tövbenin ve aşkın göstergesidir.

Allah’a yönelmek, dertleri çözmenin yoludur.

---

11. Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed mihnet kıl, varsın da âlem yansın,
Melekler gelip senden hisseler, paylar alsın,
Arş, kürsi, levhu kalem, hepisi nurla dolsun,
Nurdan pay alan gönül, huzur ve sefa bulur.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, sabır ve sıkıntıya katlansın; dünya yanıp geçsin.
Melekler gelip ondan pay alsın.
Arş, kürsi, levh-i kalem, hepsi nurla dolsun.
Bu nurdan pay alan gönül, huzur ve mutluluğu bulur.

Açıklama:
Manevi yol, sabır ve mihnet gerektirir.
Bu sıkıntıları aşan gönül, Allah'ın nuruna kavuşur ve huzur bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenler, Allah'ın nuruna kavuşur." (Bakara, 2:155-157)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Müminin sabrı, onun en büyük kuvvetidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sabır ve mihnet, manevi yolun vazgeçilmezidir.

Allah'ın nuruna erişmek için sıkıntılar göze alınmalıdır.

Huzur ve mutluluk, sabır ve ihlas ile gelir.

Hikmet 161 *İki Gözü Giryân Olur!*

1. Kıta
Orijinal:
Her kimin vücudunda aşk tecelli eylese,
Aklı başından gider, gece gün hayrân olur.
Zikri-fikri sürekli, Hakk'a vuslattır onun,
Sabi çocuklar gibi, gözleri giryân olur.

Günümüz Türkçesi:
Kimin bedeninde ilahi aşk tecelli ederse,
Aklı dünyevi işlerden uzaklaşır, gece gündüz hayranlıkla dolup taşar.
Zikir ve fikirle Allah'a kavuşur,
Masum çocuklar gibi gözleri yaş dolu olur.

Açıklama:
Gerçek aşk, kalbi ve aklı tamamen Allah'a yöneltir.
Aşkın tecellisi, gönül ve bedenin sürekli Allah ile meşgul olmasını sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalp Allah'ı zikretmeyenlerle boş kalır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, aklı ve gönlü Allah'a yöneltir.

Zikir ve sürekli Allah'ı anma, vuslatın yoludur.

Masumiyet ve içtenlik, aşk yolunun temelidir.

---

2. Kıta
Orijinal:
Dünya ile kalmamış onun zerrece işi,
Zikredip; “Allâh!” dese, nur dolar içi dışı.
Bir kez “Allâh!” söylese, revân olur gözyaşı,
Aşk ateşinde yanıp tutuşup biryan olur.

Günümüz Türkçesi:
Dünyaya dair hiçbir ilgisi kalmamıştır.
“Allah” diyerek zikirde bulununca hem içi hem dışı nurla dolar.
Bir kez “Allah” dese gözyaşı akar,
Aşk ateşinde yanıp tutuşur.

Açıklama:
Dünya sevgisi, gerçek aşka engeldir.
Allah’ı anmak, kalbi ve bedeni nurla doldurur; gerçek aşk bu sayede hissedilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Dünya hayatı aldatıcıdır; Allah’a yönelmek kalpleri nurlandırır.” (Hadid, 57:20-28)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Seherde Allah’ı anan, kalbi nurla dolar.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya ilgileri, aşk yolunun önünde engeldir.

Zikir ve Allah aşkı, hem iç hem dış nurunu artırır.

Aşk, gözyaşı ve manevi coşku ile tezahür eder.

---

3. Kıta
Orijinal:
Ben, benlik nefs ü hevâ, hırs, öfkeyi bıraksa,
Mürşid-i mükemmile, râm olup özün salsa,
Edhem gibi, kendinden, mülkünden uzak kalsa,
Bütün elem, sıkıntı, işleri âsân olur.

Günümüz Türkçesi:
Kendi benliğini, nefsini, arzularını, hırs ve öfkeyi bırakırsa,
Mükemmel mürşide bağlanıp kendini teslim ederse,
Edhem gibi, mal mülk ve kendisinden uzaklaşırsa,
Tüm sıkıntı ve zorluklar kolaylaşır.

Açıklama:
Hakiki aşk yolunda benliği ve dünyevi tutkuları terk etmek gerekir.
Mürşide teslimiyet, manevi güç ve kolaylık getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda olanlar, nefsini terk edenler, O'na yaklaşır." (Ali İmran, 3:102)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Hakiki mürşid, Allah yolunda rehberdir ve kulun sıkıntısını kolaylaştırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Benlik ve nefsin terk edilmesi, manevi yolun şartıdır.

Mürşide bağlanmak, zorlukları aşmayı sağlar.

Dünyadan el etek çekmek, gönlü ferahlatır.

---

4. Kıta
Orijinal:
Şeriatten tarike yol alıp, kadem koyan,
Dünya işin terk edip, coşkuyla Hakk'a varan,
Hakikat esrârından hikmet, ma'nâlar alan,
Mağfiret meydanında saçılır, üryân olur.

Günümüz Türkçesi:
Şeriat yolundan tarikat yoluna geçip ilerleyen,
Dünya işlerini bırakıp coşkuyla Allah'a yönelen,
Hakikat sırlarından hikmet ve manalar alan,
Mağfiret meydanında kendini tamamen açar.

Açıklama:
Şeriatın öğretilerinden tarikatın hakikatlerine geçmek, hakiki bilgeliği ve manevi açlığı getirir.
Kendini Allah'a adayan, mağfiret ve rahmet ile dolup taşar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a yönelirse, O'nun rahmeti geniştir." (A'raf, 7:56)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Tarikata giren, şeriatın hikmetini yaşar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeriat ve tarikat, manevi yolun iki önemli ayağıdır.

Dünya işlerini terk etmek, hakikate yaklaşmanın şartıdır.

Hakiki yol, Allah'a adanmışlık ve mağfiret ile tamamlanır.

5. Kıta

Orijinal:

Böyle olan uşşakın eseri, nişanı var,
Gece gündüz zikreder, dili olur bî-karar,
Bu dünyanın malından ne hayr umar ne yarar,
Ne söylerse söylesin, her sözü imân olur.

Günümüz Türkçesi:

Böyle âşıkların eserleri ve alametleri vardır.
Gece gündüz Allah'ı anar, dili durmaz.
Dünyanın malından hayır beklemez.
Ne söylese sözleri iman ile doludur.

Açıklama:

Hakiki âşık, zikir ve iman ile dolu olur.
Dünya malı ve menfaati onun yolunu etkilemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı ananlar, kalpleri huzur bulur." (Ra'd, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Müminin sözleri iman ve hikmetle doludur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve iman, hakiki âşığın alametidir.

Dünya malı, gerçek yolculuğun önünde engel olamaz.

Her söz imanla birleşirse, manevi değer kazanır.

---

6. Kıta

Orijinal:

Hangi âşık halk içre kalkıp cânını verse,
Cândan geçip şehâdet elbisesini giyse,
Zühd ü takva içinde, nefsin gözünü oysa,
Erenler katarında, kalkar da merdân olur.

Günümüz Türkçesi:

Halk içinde hangi âşık canını feda ederse,
Candan geçip şehadet elbisesini kuşanırsa,
Zühd ve takva içinde nefsini terbiye ederse,
Erenler arasında yücelir ve cesur olur.

Açıklama:
Canını ve nefsini Allah yoluna feda eden, gerçek âşıktır.
Zühd ve takva, onu erenler arasında saygın kılar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda canını verenler, O’nun yanında üstün olur.” (Ali İmran, 3:169)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Nefsini Allah yoluna feda eden, erenler arasında merdân olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Can ve nefis fedakarlığı, hakiki aşkın şartıdır.

Zühd ve takva, manevi yükseliş sağlar.

Allah yolunda cesaret ve kararlılık, erenler arasında değer kazandırır.

---

7. Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed bineyim dersen kuş gibi Burak,
O zaman durmalısın sen câhillerden ırak,
Kaygıyla hicr u mihnet, hem çekmelisin firâk,
Firâk çeken âşıklar, bakarsın sultan olur.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, “Burak gibi yükselmek istersen,
Cahillerden uzak durmalısın,
Hicr ve sıkıntıyı sabırla çekmeli, ayrılık acısını yaşamalısın.
Ayrılık ve sıkıntıyı çeken âşık, sonunda yücelir.”

Açıklama:
Manevi yükseliş, sabır, hicr ve sıkıntı çekmekle mümkündür.
Ayrılık ve zorluk, hakiki aşk yolunda olgunluk getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Sabredenler, Allah katında üstün olanlardır.” (Bakara, 2:157)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Ayrılık ve sıkıntıya sabredenler, Allah katında yüksek mertebeye erişir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yükseliş, sıkıntı ve ayrılık ile olgunlaşır.

Cahillerden uzak durmak, yolun temel şartıdır.

Sabır, firak ve hicr, erenler yolunda değer kazandırır.

Hikmet 162 *Ere Nazar Kılarlar!*

1. Kıta

Orijinal:

Ey dostlarım! Ârifler güzel sohbet ederler,
Sohbetin marifeti, incileri dökerler.

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar! Ârif kişiler güzel ve faydalı sohbetler yaparlar,
Sohbetin sırrı, derin bilgileri ve hikmetleri ortaya çıkarır.

Açıklama:

Âriflerle sohbet etmek, bilgi ve hikmetin kaynağıdır.
Sohbet, kalbi ve aklı besler, manevi incileri ortaya çıkarır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı ananlarla oturun; onlar size hikmet öğretir." (Lokman, 31:15)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İlim talep eden, âriflerle meşgul olsun; onların sohbeti kalbi açar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âriflerle sohbet etmek, maneviyat ve hikmet kazanmanın yoludur.

Doğru sohbet, kalbi aydınlatır ve hakikatleri ortaya çıkarır.

---

2. Kıta

Orijinal:

Sohbet vakti hazır ol, erenlere nâzır ol,
O hâlete erenler, ere nazar kılarlar.

Günümüz Türkçesi:

Sohbet zamanında hazır ol ve erenleri dikkatle izle,
O hâle erişmiş olan erenler, seni de o hâle götürür.

Açıklama:

Hazır bulunmak ve erenlerin hâline dikkatle bakmak, ilahi tecelliyi kavramayı sağlar.
Erenler, tecrübeleriyle müridleri manevi olgunluğa taşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Sabır ve namazla Allah'a yakın olun." (Bakara, 2:45)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İyi örnekleri takip edenler, onlardan feyz alır ve olgunlaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sohbete hazırlıklı olmak önemlidir.

Erenlerin tecrübelerinden ders almak, manevi yükselişi kolaylaştırır.

Hakikate ulaşmak için rehberlerin izini takip etmek gerekir.

---

3. Kıta
Orijinal:
O kemâle erenler, deryâlarda yüzerler,
Ayaklar ıslanmadan denizleri geçerler.

Günümüz Türkçesi:
O kemale ulaşmış erenler, manevi denizlerde yüzebilirler,
Fiziksel engelleri aşmadan, yüksek hakikatlere ulaşırlar.

Açıklama:
Manevi kemal sahibi olan kişiler, zahiri engelleri aşmadan büyük manevi hakikatleri kavrar.
Bu, gerçek bilgi ve feyzin zahirî sınırları aşabileceğini gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda ilerleyenler, O’nun izniyle engelleri aşar.” (Muhammed, 47:13)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Hakiki ârifler, zahiri dünyaya bağlı kalmadan hakikati kavrarlar.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunluk, zahiri sınırları aşmayı sağlar.

Erenler, feyz ve ilimle manevi engelleri aşabilir.

Hakikate ulaşmak, deneyim ve rehberlik ile mümkündür.

---

4. Kıta
Orijinal:
Mürid isen mürşide, sağlam tutun ey tâlip,
Müridânı mürşitler, her konuda denerler.

Günümüz Türkçesi:
Eğer mürid isen, mürşide sağlam bir şekilde bağlan, ey talip,
Çünkü mürşitler, müridlerini her yönden sınarlar.

Açıklama:
Mürid-mürşid ilişkisi, sabır, itaat ve güvene dayanır.
Mürşit, müridi sınayarak olgunlaştırır; gerçek bağlılık burada ortaya çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda sabredenler ve öğüt alanlar başarılıdır.” (Bakara, 2:153)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Mürşidin sözlerine ve yönlendirmelerine bağlı olan, hakikati bulur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşide bağlılık, hakiki yolun temel şartıdır.

Sınav ve denemeler, müridin olgunlaşmasını sağlar.

---

5. Kıta
Orijinal:
Himmet etse erenler, göz yumup açana dek,
Deryâları akıtıp, tüm dağları keserler.

Günümüz Türkçesi:
Erenler himmet ettiğinde, müridi hazır olana kadar sabırla bekler,
Ve manevi kudretle zorlukları aşar, engelleri yok ederler.

Açıklama:
Erenlerin himmeti ve rehberliği, müridin manevi yolculuğunu kolaylaştırır.
Manevi destek, görünmez engelleri aşmada büyük güç verir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a yakın olanlar, Allah’ın izniyle engelleri aşar.” (Mü’minun, 23:61)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Allah yolunda rehberlik edenler, müridin yolunu aydınlatır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Erenlerin himmeti, müridin manevi yolculuğunda güç ve destek sağlar.

Sabır ve yönlendirme, mürid için manevi olgunluğun anahtarıdır.

---

6. Kıta
Orijinal:
Hakk’ın sevdiği kişi dâim O’nun iledir,
Her kim Hakk’ı severse, onlar onu severler.

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın sevdiği kişi daima O’nunla beraberdir,
Kim Allah’ı severse, erenler ve Allah’ın dostları da onu sever.

Açıklama:
Hakiki aşk ve bağlılık, Allah ile sürekli birlik sağlar.
İlahi aşk, hem Allah hem de O'nun dostları tarafından korunur ve desteklenir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler, Allah'ın ve meleklerin sevgisine mazhar olur." (Bakara, 2:165)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah'ı seven, O'nun dostları tarafından da sevilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a bağlılık, hem ilahi hem de manevi dostluk getirir.

Hakiki aşk, Allah ve erenler ile birlikte yaşamayı sağlar.

Sevgi ve bağlılık, manevi yolda koruyucu bir güçtür.

---

7. Kıta
Orijinal:
Nefsin arzularını gerçek âşık dilemez,
Maşûkun muradını onlar dâim isterler.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, nefsinin arzularını dilemez,
Daima Allah'ın muradını ve hoşnutluğunu arar.

Açıklama:
Hakiki aşk, benlik ve nefsin isteklerinden arınmayı gerektirir.
Âşık, kendi arzusu yerine Allah'ın muradını talep eder ve ona yönelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a tevekkül ederse, O ona yeter." (Talâk, 65:3)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Mümin, kendi nefsini Allah'ın emrine boyun eğer."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terbiye etmek, hakiki aşkın şartıdır.

Allah'ın muradını istemek, âşık için önceliklidir.

Benlikten arınmak, manevi olgunluğun alametidir.

---

8. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed vâkıf ol, feyz ü rahmet kapısın,
Zikr ü taat vaktinde hep melekler açarlar.

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed, bil ki sen ilahi feyz ve rahmet kapısısın,
Zikir ve ibadet zamanında melekler sürekli senin için kapılar açar.

Açıklama:

Hakiki âşık ve mürşid, Allah'ın rahmet ve feyzini taşır.
Zikir ve ibadet ile manevi kapılar, melekler tarafından açılır; bu, ilahi lütfun bir tezahürüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın rahmeti ve melekleri, O'na yönelenlerin üzerindedir." (Bakara, 2:248)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Zikirde olanlara melekler eşlik eder ve onları gözetir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki mürşid ve âşık, ilahi feyz ve rahmetin taşıyıcısıdır.

Zikir ve ibadet, meleklerin desteğini çeker.

Manevi kapılar, ibadet ve Allah'a yakınlık ile açılır.

Hikmet 163 *Sezdik Dostlar!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Gönül içine girip biz cevlân ettik ise,
Aşk adlı sultanını orada gördük ise,
Yaratan Allâh'ımın nuruna baktık ise,
Her yerde hâl ilmini, hissedin, görün dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Kalbimizin derinliklerine girip aşkın sultanını gördüysek,
Allah'ın nuruna baktıysak,
O hâl ve tecrübeyi her yerde hissedin, görün dostlar!

Açıklama:

Kalp yolculuğu, aşkın ve ilahi nurun tecrübesini içerir.
Hâl, müridin manevi yolculukta edindiği Allah'a yakınlık hâlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a yönelen kalpler, O’nu görür ve O’na yakın olur.” (Bakara, 2:186)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Kalp Allah ile dolu olursa, her hâl ilham verir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalbin derinliklerine yönelmek, ilahi aşkı hissetmenin yoludur.

Hâl ve ilham, Allah’a yakın olanların tecrübesidir.

---

2. Kıta
Orijinal:
Aşk sultanı geçersiz kılarsa aklımızı,
Nefs ü şeytandan uzak kovalar kibrimizi,
Biz şükren li’llâh bildik o Yüce Rabb’imizi,
İlhamla verir ma’nâ, sezdik, anladık dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşkın sultanı aklımızın ötesine geçerse,
Nefs ve şeytandan uzak tutar ve kibri kovar,
Biz Allah’a şükrettik ve O’nun yüceliğini anladık,
İlham ile anlam ve hakikati sezdik, dostlar!

Açıklama:
Hakiki aşk, insanı nefsin arzularından uzaklaştırır ve Allah’a yönlendirir.
İlham, Allah’ın lütfu ile hakikati kavrama ve anlama hâlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kim Allah’a yönelirse, kalbini O’na verir ve doğru yolu bulur.” (Ali İmran, 3:159)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Kalbini Allah’a bağlayan, şeytana ve kibre karşı korunur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsî arzulara teslim olmamak, ilahi aşka bağlanmayı gerektirir.

İlham, Allah’a yakınlık ile gelir ve hakikati anlama yoludur.

---

3. Kıta
Orijinal:
İlham indi bizlere, Allâh’ın rahmetinden,
Hocam sundu bizlere, vahdetin şerbetinden,
Olduk elhamdülillah, Muhammed ümmetinden,
Sözde ilmimiz hâle, bedel sayıldı dostlar!

Günümüz Türkçesi:
İlham, Allah'ın rahmetinden bize indi,
Hocam bize vahdetin şerbetini sundu,
Elhamdülillah, Muhammed'in ümmeti olduk,
Tecrübelerimiz sözle değil, hâl ile değer kazandı, dostlar!

Açıklama:
Hakiki bilgi, sözle değil, hâl ve tecrübeyle değer kazanır.
Vahdet ve rahmet, ilham ve rehberlik ile müride ulaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İlim ve hikmet, Allah'tan gelir; O'nun rahmeti ile artar." (Nisa, 4:113)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Hakikati yaşayan, sözle değil hâliyle öğretendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tecrübe ve hâl, hakiki bilginin göstergesidir.

Vahdet ve rahmet, mürşidin rehberliği ile tecrübe edilir.

---

4. Kıta
Orijinal:
Evvel ve âhir fenâ, yolunda dâim fenâ,
Makama erse âşık, eder daima senâ
Cânânın cemâlini lütfeyle Ya Rabbenâ!
Cânlara cân eklendi, bildik, anladık dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Başlangıç ve son hep fânîdir; yolunda sürekli fânî ol,
Âşık makama ulaşırsa, daima Allah'ı över,
Ey Rabbim, sevgilinin cemâlini bize lütfet!
Kalplerimize can eklendi, biz de bunu anladık, dostlar!

Açıklama:
Fenâ, benliğin yok oluşu ve Allah'a yönelmedir.
Aşık, fenâ hâli ile Allah'a yakınlaşır ve sürekli şükür ve senâ eder.
Kalplere can gelmesi, ilahi aşkın tecellisidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a yönelirse, O'na yaklaşır ve fenâ bulur." (En'am, 6:162)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalbini Allah'a teslim eden, O'nun cemâlini görür ve şükreder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fenâ hâli, Allah'a varmanın ve aşkın temelidir.

Âşık, sürekli Allah'ı över ve onun cemâlini arar.

Manevi aşk, kalbe can ve anlayış katar.

---

5. Kıta
Orijinal:
Cânımızın cemâli, Yüce Mevlâ'dır gördük,
Cân içinde bilinir, şimdi tahkîke erdik,
İlhâm geldi Sübhân'dan, şu an gerçeği gördük,
Hak'tan her ne geldiyse, biz ilhâm bildik dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kalbimizin cemâli, Yüce Allah'tır, bunu gördük,
Kalpte anlaşılır ve şimdi hakikate ulaştık,
İlham Allah'tan geldi; gerçeği idrak ettik,
Hak'tan gelen her şeyi ilham olarak tanıdık, dostlar!

Açıklama:
Kalp, ilahi tecelliyi ve gerçek bilgiyi kavrar.
İlham, Allah'ın rahmetinden gelir ve hakikati anlamayı sağlar.
Bu hâl, aşk ve ilahi marifet yolunun sonunda meydana çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler Allah'ı zikredince O, onların üzerine nur gönderir." (En'am, 6:122)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah, kulunun kalbine nur ve hikmet indirir; bu, ilhamdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalp, ilahi aşkın ve ilhamın merkezidir.

Hakikate ulaşmak, ilham ve kalp ile mümkündür.

Her ne gelirse Hak'tan gelir; bunu fark etmek, müridin tecrübesidir.

Hikmet 164 *Ey Dostlar!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Bizlere haber verin o yüce şeriatten,
Tarikatta zikrullah deyin, söyleyin dostlar!
Ârifler haber verir, o yüce hakikatten,
"Allâh, Allâh!" diyerek Hakk'ı zikredin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Bize yüce şeriatın bilgisini verin,
Tarikatta Allah'ı anmayı (zikrullah) söyleyin, dostlar!
Ârifler, bu yüce hakikati haber verir;
"Allâh, Allâh!" diyerek Hakk'ı anın, dostlar!

Açıklama:
Şeriat ve tarikat, Allah'ı anmak ve O'na yönelmekle tamamlanır.
Âriflerin rehberliği, hakikati duyurmak ve müridi zikre yönlendirmektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı çok zikredin ki kalpleriniz huzur bulsun." (Ra'd, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Zikreden kalpler, Allah'a yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir, hem şeriat hem tarikatın ruhudur.

Hakikati öğrenmek için âriflerin rehberliği gereklidir.

---

2. Kıta
Orijinal:
Er odur, kulum diye, Rahmân'a kulluk yapsa,
Kahhâr adından korkup, yüce fermanın tutsa,
Yedi tamu nârına düşmeyip karşı gelse,
"Allâh!" deyip oradan bilin ki döner dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek er, "Ben kulum" diyerek Rahmân'a kulluk edendir,
Kahhâr isminin azabından korkar ve Allah'ın buyruğuna uyar,
Yedi kat cehenneme düşmez ve kötülüklerden korunur,
"Allâh!" diyerek Allah'a yönelir ve kurtulur, dostlar!

Açıklama:
Hakiki kulluk, Allah'a teslimiyet ve O'ndan korkmakla olur.
Zikir ve teslimiyet, kulü cehennem azabından korur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a itaat edenleri cehennem yakmaz." (En'am, 6:63)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kulum Allah'ı anarsa, O'na yardım eder ve onu korur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Teslimiyet ve zikir, kulun korunmasının temelidir.

Hakiki er, Allah'a bağlı ve O'ndan korkan kimsedir.

---

3. Kıta
Orijinal:
Her kim ki "Allâh!" dedi, onda özünü gördü,
Öleceği vakitte Hakk'ın kelâmın duydu.
Nice yıllardır Şeddat kendine cennet yaptı,
Giremedi cennete, ibretler alın dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kim Allah'ı anarsa, kendi özünü görür,
Öleceği vakitte Allah'ın sözünü işitir.
Bazıları yıllarca cennet gibi yaşadı ama giremedi,
Bundan ibret alın, dostlar!

Açıklama:
Zikir ve Allah'ı anmak, hem hakikati görmek hem de ölüm vakti hazırlığını sağlar.
Dünya hayatı süslerine kapılanlar gerçek cenneti göremez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı anmak, kalbi temizler ve cennete yaklaşmayı sağlar." (A'raf, 7:205)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Dünya zevklerine dalan, ahiretten mahrum olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ı anmak, kalbi ve ruhu hazırlar.

Dünya süslerine aldananlar hakiki cenneti göremez.

---

4. Kıta
Orijinal:
Var mı öyle erenler, işinden razı olsa,
Aldanmasın dünyaya velev ki, Karun olsa,
Bin yıl yaşayan Lokman Hekim de ölür olsa,
Yoktur ölmeden kalan dünyada bilin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Öyle eren var mı ki, yaptığı işten razı olup,
Dünyaya aldanmasın; Karun gibi zengin olsa bile,
Bin yıl yaşayan Lokman Hekim de ölürse,
Dünyada kimse ölmeden kalmaz, dostlar!

Açıklama:
Gerçek erenler dünyaya kapılmaz; her şey fani olduğu bilinir.
Ölüm, tüm insanlara kaçınılmazdır ve dünya hiçbir zaman kalıcı değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Her canlı ölümü tadacaktır.” (Al-i İmran, 3:185)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Dünya bir gölge gibidir, onu hakiki olan ahiretle değiştirin.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya hayatı geçicidir, ölümsüzlük yoktur.

Hakiki erenler dünyaya bağlanmaz, işlerinden razı olurlar.

---

5. Kıta
Orijinal:
Cennet içre makamlar verilince bir câna,
Taat ile çıkmıştır sabaha, vakt-i tana,
İsrafil’in üflenen Sûr’u girse bir câna,
Muhammed ümmetiyiz böylece bilin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Cennette makamlar bir kul için verildiğinde,
Taat ile sabah vaktinde hazırdır,
İsrafil Sûr’u üflese, o kul bundan etkilenmez,
Biz Muhammed ümmeti olarak böyle biliriz, dostlar!

Açıklama:
Taat ve ibadetle hazır olan kul, ölüm ve kıyamet anında korkmaz.
Mümin, Muhammed ümmeti olarak ahirette güven ve selamet içindedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Taat edenleri Allah korur; ölüm ve kıyamet gününden korkmazlar.” (Nisa, 4:69)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Ahirette güven ve selamet, ibadet edenlerin hakkıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadet ve taat, ahirette güven sağlar.

Hazırlıklı kul, kıyamet anında korkmaz.

---

6. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed Hakk'ın zikrini desen her an,
Başın üzre rahmetler yağar olur berdevam,
Erenler hizmetinde olsan her dâim, her an,
Dâru's-Selâm'a varır, azat kılınca dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed, Allah'ı her an zikredersen,
Başının üzerinde rahmetler sürekli akar,
Eğer erenlerin hizmetinde olursan her zaman,
Darü's-Selâm'a (cennet) ulaşırsın, kurtulursun dostlar!

Açıklama:

Zikir, Allah'ın rahmetini çeker.
Erenlere hizmet, manevi yolun önemli bir parçasıdır.
Bu iki unsur, kulun cennete ulaşmasını sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı ananların kalplerini O'nun rahmeti doldurur." (Ahzab, 33:41)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Erenlere hizmet eden, Allah yolunda ilerlemiş olur ve selamete ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve Allah'ı anmak, rahmetin kaynağıdır.

Manevi hizmet ve bağlılık, cennete ulaşmanın yoludur.

Hakiki âşık, hem zikre hem hizmete önem verir.

Hikmet 165 *Geçer Dostlar!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Âşıklar "kâl" okuyup, hâlin ilmine girse,
Hâl denizine batsa, suya batıktır dostlar!
Sözle hâl bir gemidir, keşke bunu bir bilse,
Sözsüz hâlsiz deryâdan asla geçilmez dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Âşıklar "kâl" (zikir ve dua) okuyarak hâl bilgisini kazanır,
Hâl denizine daldıklarında, suya batmış gibidirler, dostlar!

Söz hâle bir gemidir; keşke bunu bilseler,
Sözsüz ve hâlsiz kimse, bu denizden geçemez, dostlar!

Açıklama:
Hâl, manevi bir derinliktir ve deneyim yoluyla kavranır.
Söz, hâli yönlendiren bir araçtır; ilim ve rehber olmadan hakikate ulaşılamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı anmak kalplerin en derin hâlini aydınlatır." (Ra'd, 13:28)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalp, zikrin denizidir; rehbersiz kula zarar verir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hâl bilgisini ancak zikir ve ilimle kazanmak mümkündür.

Söz ve rehberlik, manevi yolun güvenli geçiş araçlarıdır.

---

2. Kıta
Orijinal:
Hâl yolu nazik olur, birçok tehlikesi var,
Âlim sözsüz adımlar atınca tehlike var.
Pîr-i kâmil mükemmil olmadan tehlike var,
Söz ilmini bilenler, çok rahat geçer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hâl yolu hassastır ve pek çok tehlike içerir,
Âlim, sözsüz adım atarsa tehlike oluşur.
Pîr-i kâmil ve mükemmel olmadan yol tehlikelidir,
Söz ilmini bilenler, bu yolu rahatlıkla geçer, dostlar!

Açıklama:
Manevi yol, rehbersiz ve sözsüz yürüyenler için risklidir.
Pîr-i kâmil, rehberin mükemmelliği, yolculuğun güvenliğini sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İlimsiz adım atan, doğru yoldan sapar." (Nahl, 16:43)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Bilgisiz mürid, yolda kaybolur; rehber gerekli."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolda rehbersiz ilerlemek tehlikelidir.

Söz ilmi ve pîr rehberliği güvenliği sağlar.

---

3. Kıta

Orijinal:

Bu yolda rehbersizler, nicedir, sayısızdır,
Şeytan keşif gösterir, sonra da çok azdırır,
İlimsiz âdemiyyi mağrur, câhil gezdirir,
Câhiller ara yolda kalır, kaybolur dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Bu yolda rehbersiz olanlar sayısızdır,
Şeytan, onlara tuzak gösterir ve çoğunu şaşırtır,
İlimsiz insanları gururlu ve cahil bırakır,
Cahiller yolda kalır, kaybolur, dostlar!

Açıklama:

Manevi yolculuk, rehberlik ve ilim olmadan tehlikelidir.
Şeytan, rehbersiz ve bilgisiz kişiyi kolayca saptırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İlimsiz kimse, sapar ve şaşırır." (Zümer, 39:9)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Cahil yolcunun yolu kaybolur; ilmî rehber şarttır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Rehbersiz ve ilimsiz kişi manevi yolda kaybolur.

Şeytan, bilgisiz ve rehbersizleri saptırır.

---

4. Kıta

Orijinal:

Kulluk odur Kur'ân'ı okuyup amel kılsa,
Kelâmını okuyup, ma'nâya bağlı kalsa,
Pîr-i kâmil'e gelip, ihlasla amel kılsa,
İki dünya ışığı deyip, duyurun dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Gerçek kulluk, Kur'ân'ı okuyup ona göre amel etmektir,
Allah'ın sözünü anlayıp manasına göre yaşamak,
Pîr-i kâmil rehberden ilham alıp ihlasla amel etmek,
Bunlar hem dünyayı hem ahireti aydınlatır, dostlar!

Açıklama:

Kulluk; hem Kur'ân bilgisi hem de amelde ihlası gerektirir.
Pîr-i kâmil rehberliğinde yapılan ibadet, iki dünya için ışık olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Oku, Rabbinin adıyla” (Alak, 96:1)

Hz. Peygamber (s.a.v): “İlim talep etmek her Müslümana farzdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kulluk hem ilim hem ihlas ile tamamlanır.

Pîr rehberliği, doğru amelin garantisidir.

---

5. Kıta
Orijinal:
Her insan bilmelidir; İlimsiz şeyhlik olmaz,
Bu yol nazik bir yoldur, asla ilimsiz olmaz,
Şeyhlik kolay değildir, o cehaletle olmaz,
Rehberin şeriattir ondan yürüyün dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Her insan bilmelidir ki, ilimsiz şeyhlik olmaz,
Bu yol nazik ve hassastır; ilim şarttır,
Cehaletle şeyhlik yapılamaz, kolay değildir,
Rehberin şeriat olduğuna dikkat ederek yürüyün, dostlar!

Açıklama:
Manevi yolculuk ilim ve rehber gerektirir.
Şeyhlik, bilgisizce ve cehaletle yapılamaz; şeriat temel rehberdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İlimsiz kimse sapar ve kaybolur.” (Zümer, 39:9)

Hz. Peygamber (s.a.v): “İlimsiz mürşid, müride fayda veremez.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi liderin ilmi şarttır.

Şeriat, rehberliğin temelidir.

---

6. Kıta
Orijinal:
Pîr-i kâmil tâlibe, herkese vermez irşat,
Gece uykularını, tâlipler eder ifsat,
Her yarışı geçemez koşan yahşi rehvân at,
Riyâzette pişenler, yarışı geçer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Pîr-i kâmil rehber, her talibe irşat vermez,
Talip, gece uykusunu ibadetle bozar,
Her yarışta başarılı olamaz; en iyi at bile sınırlı,
Fakat riyazetle (manevi disiplin) olgunlaşanlar kazanır, dostlar!

Açıklama:
Manevi irşat, hazırlık ve disiplinle kazanılır.
Riyazet ve özveri, müridin yolculuğunu başarılı kılar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyi kullar sabahlara kadar Allah'ı anarlar." (Saffat, 37:205)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İlim ve ibadetle olgunlaşanlar Allah'a yaklaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi ilerleme sabır ve disiplin ister.

Hazır olmayan talip irşat alamaz.

---

7. Kıta
Orijinal:
Cümle tâlip âcizdir kulluk ve ibâdette,
Teheccüt vakitleri kıyamda kıraatte,
Gece kalkıp virdini yapmazsa o saatte,
Pîr-i kâmil bunlara, ruhsat vermez ki dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Tüm talipler ibadet ve kullukta acizdir,
Teheccüt vakti kıyamda kıraatle meşgul olmalıdır,
Gece uyanıp zikir ve ibadetini yapmazsa,
Pîr-i kâmil ona kolaylık vermez, dostlar!

Açıklama:
Manevi ilerleme, disiplinli ibadet ve gece kalkışla mümkündür.
Pîr rehber, sadece çalışkan ve iradeli taliplere izin verir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gece kalkıp Allah'ı anın; gönüller huzur bulur." (Zümer, 39:9)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Teheccüt, kalbi temizleyen ve Allah'a yakınlaştıran ibadettir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi ilerleme, gece ibadet ve disiplinle olur.

Pîr rehber, hazır olana rehberlik eder.

---

8. Kıta
Orijinal:
“Allâh!” demek kullara, Rahmân’ın inâyeti,
Talep üzre yürümek, kula Hakk’ın rahmeti,
“Fezkurûnî ezkürküm” bu da Hakk’ın ayeti,
Ganimet bil, Allâh’ı bolca zikredin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
“Kullar, Allah!” demek Rahman’ın lütfudur,
Allah yolunda talip olarak yürümek, rahmettir,
“Beni anın, ben de sizi anarım” ayetinin gereğidir,
Bunu ganimet bilin; Allah’ı bolca anın, dostlar!

Açıklama:
Zikir, hem Rahman’ın lütfu hem de kulluk bilincinin ifadesidir.
Talip, zikri ihmal etmemeli; ayetler bunu destekler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Beni anın, ben de sizi anarım.” (Bakara, 2:152)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Allah’ı zikredenin kalbi huzur bulur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir, Allah’ın lütfudur ve manevi hazinedir.

Allah’ı anmak, hem ilahi hem de kişisel fayda sağlar.

---

9. Kıta
Orijinal:
Genç- ihtiyar, erkek- kız, ilim farzdır her kula,
İlim talebi farzdır, Resul dedi her kula,
“Namazı sahih olmaz” ilimsiz olan kula,
Ölene dek okuyun, hayattaysanız dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Genç, yaşlı, erkek, kadın, her Müslümana ilim farzdır,
Resulullah her birine ilim talebini farz kılmıştır,
İlmi olmayanın namazı sahih olmaz,
Hayatta olduğunuz sürece öğrenmeye devam edin, dostlar!

Açıklama:
İlim, her Müslüman için farzdır; ibadet ancak ilimle doğru şekilde yapılır.
Hayatta iken ilim öğrenmek, ibadetin kabulü için şarttır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İlim talep etmek her Müslümana farzdır.” (Sünnet)

“Namazın kıymeti, onu doğru anlamak ve yapmakla olur.” (Hz. Peygamber, s.a.v)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlim, ibadetin temelidir.

Herkes için ilim öğrenmek farzdır; ibadeti sağlam kılar.

Hayatta öğrenmek, ruhsal ve ahlaki gelişim için önemlidir.

---

10. Kıta
Orijinal:
Molla olup ma’nâya okuyup kitap dese,
Hakk’ın yolunu bulup, ona gerçeği dese,
Pîr eteğini tutup, şeyhine hizmet etse,
Mûtî kullar hüsrâna asla uğramaz dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Molla olarak, kitapları anlamına uygun okuyup,
Allah’ın yolunu bularak gerçeği söylerse,
Pîr’in eteğini tutup, rehberine hizmet ederse,
İtaatkâr kullar asla hüsrana uğramaz, dostlar!

Açıklama:
Bilgi, rehber ve hizmet birleşince, kulun yolu aydınlanır ve manevi başarı sağlanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İyiliğe çağırın, kötülükten sakındırın.” (Âl-i İmrân, 3:104)

Hz. Peygamber (s.a.v): “En hayırlınız ilim öğrenen ve öğretenlerdir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlmi doğru anlamak ve rehbere hizmet etmek kurtuluş getirir.

Molla ve mürid olmanın esası ihlas ve itaatle birleşir.

---

11. Kıta

Orijinal:

Bu yola riyâzetli mutlaka tâlip gerek,
Nefs ü hevayı koyup, itaat kılmak gerek,
Cefâ çekip pîr emrin, tutup itaat gerek,
Riyâzetsiz Allâh'a vuslat olmaz ki dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Bu yolda ilerlemek için talibin riyazetli olması gerekir,
Nefs ve hevanın arzusunu bırakarak itaat etmelidir,
Pîr'in emrinde cefâ çekip itaat etmelidir,
Riyazet olmadan Allah'a vuslat mümkün değildir, dostlar!

Açıklama:

Manevi yolculuk, disiplin ve nefis terbiyesi ile mümkündür.
İtaat ve riyazet olmadan manevi olgunluk elde edilemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a itaat edin, Resulüne itaat edin." (Nisa, 4:59)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İtaat, Allah'a ulaşmanın yarısıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefs terbiyesi ve riyazet, maneviyatın temelidir.

Rehbere itaat, Allah'a yaklaşmanın yoludur.

---

12. Kıta

Orijinal:

İlmi olmadan şeyhlik davasını güdenler,
Asasız ve ışıksız karanlıkta gidenler,
Önündeki çukuru düşmeden görmeyenler,
Çukurlara düşenler emin olamaz dostlar!

Günümüz Türkçesi:

İlmi olmadan şeyhlik iddia edenler,
Temelsiz ve ışıksız bir şekilde karanlıkta ilerleyenler,
Önlerini göremeyen ve çukurlara düşenler,
Asla emin olamaz, dostlar!

Açıklama:

Bilgi ve rehber olmadan manevi yolculuk tehlikelidir.
Hazırlıksız ve bilgisiz adımlar, kayıplara yol açar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda doğru rehber ile yürüyün.” (Yunus, 10:47)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Bilgisiz kişi yolunu şaşırır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlmi rehber olmadan manevi ilerleme tehlikelidir.

Şeyhlik ve liderlik, bilgi ve ışık olmadan yapılamaz.

---

13. Kıta
Orijinal:
Pîr ü Mürşid kılınca her an emr-i bi’l-ma’ruf,
Mürüvvet, tatlı sözlü ve iyi huylu olur.
Gece-gün riyâzette bulunup taat kılsa,
Öyle pîre hizmette kusur edilmez dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Pîr ve mürşid her zaman emriyle doğru yolu gösterir,
Mürit mürüvvetli, tatlı sözlü ve iyi huylu olur.
Gece gündüz riyazet ve ibadetle taat ederse,
Pîre hizmette asla kusur edilmez, dostlar!

Açıklama:
Pîr rehberliğinde itaat ve riyazet, müritin ahlaki ve manevi olgunluğunu sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İyiliği emredip kötülükten sakındıranlar, doğru yol üzerindedir.” (Âl-i İmrân, 3:104)

Hz. Peygamber (s.a.v): “İtaat edenler, en hayırlı kullardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Rehbere itaat ve riyazet, ahlaki olgunluk getirir.

Hizmette kusur etmeyen, Allah’a yaklaşır.

---

14. Kıta
Orijinal:
Hakk’a âşık olup da dedi Kul Hoca Ahmed,
Mevlâ her derde kefil, eyle O’na ibâdet,
Kâlinle ve hâlinle, sen Hakk’a kıl riyâzet,
İtaatkâr olanlar, cemâlin görür dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah'a âşık olan Kul Hoca Ahmed diyor ki:
Allah her derde kefildir, O'na ibadet et,
Sözünle ve hâlinle riyazet yap,
İtaatkâr olanlar Allah'ın cemalini görür, dostlar!

Açıklama:
Aşk ve ihlasla yapılan ibadet, kulun Allah'a yaklaşmasını sağlar.
Riyazet ve itaat, maneviyatın kapılarını açar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a ibadet edin, O'na tevekkül edin." (Bakara, 2:2)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İtaatkâr kul, Allah'ın cemalini görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Söz ve hâl birliği ile yapılan ibadet çok kıymetlidir.

İtaat ve riyazet, Allah'a vuslatın kapısını açar.

Hikmet 166 *Yürüyün Dostlar!*

1. Kıta

Orijinal:
Kara ata binmedikçe erenler kara görmez,
Kara laçin konmadan sırrı, gerçeği görmez,
Sırrı gören ârifler bu diyarlarda kalmaz,
Seher vaktinde cânı incitip kalkın dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Erenler, karanlık nefisle yüzleşmedikçe hakikati göremez.
Hakikat kuşu olan laçin gönle konmadan sır görülmez.
Bu sırrı gören ârifler dünyadan kopar.
O yüzden seher vaktinde nefis uykusunu incitip kalkın, dostlar!

Açıklama:
"Kara at" nefsi temsil eder.
Nefisle mücadele eden hakikate yaklaşır.
Seher vakti (imsak öncesi) ibadet saati olarak özel bir zamanı anlatır.

Kur’an ve Sünnet:

“Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.” (Şems 9)

Hz. Peygamber: “Seher vakti yapılan ibadet makbuldür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefisle yüzleşmek hakikatin yoludur.

Seher vakti uyanmak büyük bir manevi fırsattır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Kara şahin kayrılıp, uçarak kanat çırpar,
Âşık oldur ten cânın tutar ateşte yakar,
Pîri nazar kılıp da müride öyle bakar,
Doğan gibi kanadın çırparak uçar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kara şahin (gönül kuşu) güçlenerek uçar,
Âşık odur ki, nefsi ateşte yakar,
Pîrin nazarı müride böyle tesir eder,
Doğan kuşu gibi onu yükseltir, dostlar!

Açıklama:
“Şahin” ve “doğan” kalbin yükselişini temsil eder.
Pîrin bakışı (nazar) manevî eğitim ve ilhamdır.
Aşık olan kişi nefsini öldürür, ruhunu özgürleştirir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah’ın velilerine korku yoktur.” (Yunus 62)

Hz. Peygamber: “Allah için seven, Allah için buğz eden, imanı kemale erdirir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Pîrin terbiyesi müridi yükseltir.

Nefsi yakmak, ruhun özgürlüğüdür.

---

3. Kıta

Orijinal:
Doğan kuş devlet gibi, gidip de kime konar?
Şahin gibi halkada özünü kime sunar?

Cân kuşu pervâz kılıp, hangi cihete uçar,
Her an tövbekâr olup, Hakk'a yürüyün dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Doğan kuş (ruh), büyük bir lütuf gibi kime konar?
Şahin gibi kalbini kime sunar?
Gönül kuşu hangi yöne doğru uçar?
Her daim tövbe ederek Allah'a yönelin, dostlar!

Açıklama:
Burada insanın yönelişi sorgulanır:
Ruhumuz kime yaslanır?
Kalbimiz kime bağlanır?
İnsan tövbe ile yönünü bulur.

Kur'an ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a samimi bir tövbe ile dönün." (Tahrim 8)

Hz. Peygamber: "Tövbe eden, günah işlememiş gibidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalbi Allah'a yöneltmek gerekir.

Tövbe, insanı arındıran bir kanattır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar âhir oldu günümüz, zamanemiz,
Hiç kalmadı dünyada izimiz, nişanemiz,
Haber verdi "adüvven" diyerek cânânemiz,
Allâh zikrin durmadan deyip yürüyün dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Dostlar! Zamanın sonuna yaklaştık,
Dünyada izimiz, nişanımız kalmadı,
Sevgilimiz (Allah'ın Resulü), düşman çoktur diye haber verdi,
Durmadan Allah'ı zikrederek yürüyün, dostlar!

Açıklama:
Burada dünya faniliği vurgulanır.
"Adüvven" düşman demektir — dünya düşmanlarla doludur.
Korunma yolu zikirdir.

Kur’an ve Sünnet:

“Beni zikredin ki Ben de sizi anayım.” (Bakara 152)

Hz. Peygamber: “Zikir, kalbin cilasıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya geçicidir, kalıcı olan zikirdir.

Zikir, manevi kalkanımızdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
“Nahnü kasemnâ.” günü, kullarına pay verdi,
Pay alan bendeleri, O’nun yoluna girdi,
Kandil görüp pervâne oldu özünü verdi,
Cânı cânâna katıp O’na yürüyün dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah “Biz paylaştırdık” hükmüyle kullarına nasip verdi,
Bu nasibi alan kullar O’nun yoluna girdiler,
Işığı görüp pervane gibi kendini feda ettiler,
Ruhunu sevgiliye katarak O’na yürüyün, dostlar!

Açıklama:
Burada kader ve nasip anlatılır.
“Allah’ın pay vermesi”, kulların manevi kabiliyetine işaret eder.
Pervane = mum etrafında yanarak dönen kelebek gibi,
Âşık kendini Hakk’a feda eder.

Kur’an ve Sünnet:

“Biz dünya hayatında insanların rızıklarını taksim ettik.” (Zuhruf 32)

Hz. Peygamber: “Kimin kalbi Allah için yanarsa, Allah onu korur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Her kulun nasibi farklıdır.

Aşk teslimiyeti gerektirir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hak Resul'ün sözleri tecelli eder oldu,
Âhir zaman nişanı tecelli eder oldu.
Fısk u fesat dünyayı kuşattı âlem doldu,
Sayısız davaları, işleri görün dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah Resulü'nün sözleri gerçekleşmeye başladı,
Âhir zaman işaretleri belirmeye başladı,
Günah ve fesat dünyayı sardı, her yer doldu,
Bu davaları, bu halleri görün, dostlar!

Açıklama:
Âhir zaman alametlerinden bahsedilir.
Dünyada karışıklık, fitne, fesat artar.
Müslüman için bu bir uyarıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Fitne öldürmekten beterdir." (Bakara 191)

Hz. Peygamber:
"Zaman yaklaşacak, fitneler çoğalacak."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyanın gidişini ibretle izlemek gerekir.

Hz. Peygamber'in uyarılarına kulak verilmelidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Benim gönlüm pas tutmuş, o ruşen olacak mı?
Bu rengim riyâzette, bilmem ki solacak mı?
Ölüm anında kalbim, cevelân edecek mi?
Talihim zebun oldu, görün, işitin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gönlüm paslanmış, acaba temizlenip aydınlanacak mı?
Nefsi terbiye ile bu karalık yok olacak mı?
Ölüm anında kalbim huzursuzluk duyacak mı?
Talihim perişan oldu, bunun hâlini görün dostlar!

Açıklama:
Bu kıta **müminin kendi iç muhasebesidir.**
Gönül pası = günah, gaflet.
Riyazet = nefsi terbiye etmek.
Sufi, kalbini sürekli sorgular.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 28)

Hz. Peygamber: "Kalpler de paslanır; onu parlatanın zikirdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gönlün arınması için nefis terbiyesi gerekir.

Kişi, ölümüne hazırlanmalı ve iç muhasebe yapmalıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Ameli yok âlimin, halka nasihat eder,
Dünya malına dalmış, kalkar ihlaslıyım der,
Bidatlarla dünyayı kirletmiş, etmiş heder,
Kıyamet şiddetinden, korkun, korunun dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ameli olmayan âlim halka öğüt verir,
Dünya malına gömülmüş, kendini ihlaslı sanır,
Bidatlarla dünyayı kirletmiş ve harap etmiştir,
Kıyametin şiddetinden korkun ve kendinizi koruyun dostlar!

Açıklama:
Burada "ilim-amelsiz âlim" eleştirilir.
Gerçek ilim → yaşanan ilimdir.
Sadece konuşan, fakat yaşamayan bilgi sahibine "söz âlimi" denir.

Kur'an ve Sünnet:

"Niçin yapmadığınız şeyleri söylersiniz?" (Saf 2)

Hz. Peygamber: "Âlimin fasıkları cehennemde en önce yanacaklardır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sadece nasihat eden değil, yaşayan âlim makbuldür.

İlimle amel birleşmelidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Hizmet et insanlara, iyilerden dua al,
Gece gündüz huzurda, Hakk'ı zikret ecir al,
Pîrlerden feyz ü fütûh, himmetin ve elin al,
Halka-i zikre dalın, öylece kalın dostlar!

Günümüz Türkçesi:
İnsanlara hizmet et, iyilerden dua kazan,
Gece gündüz huzurda Allah'ı zikret ve sevap kazan,
Pîrlerden feyz ve ilahi yardım al,
Zikir halkasına girin ve orada kalın dostlar!

Açıklama:
Hizmet insanı yükseltir.
Zikir, kalbi parlatır.
Mürşid/pîr ise yol göstericidir.

Kur'an ve Sünnet:

"İyi söz ve bağışlama, arkasından incitme gelen sadakadan daha hayırlıdır." (Bakara 263)

Hz. Peygamber: "İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsanlara hizmet etmek manevi bir yücelmedir.

Zikir ve manevi halka ruhu besler.

---

10. Kıta

Orijinal:
Eyvah! Çok yazık ömrüm, zay oldu, boşa geçti,
Tövbe nasip olmadan ecel yakamı tuttu.
Kime derdim ağlarım, bak işte başım dondu,
Ârif ve erenleri, görün ve bilin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Eyvah! Ömrüm boş geçti, ziyan oldu,
Tövbe etmeden ölüm yakama yapıştı,
Kime derdimi anlatırım, bak kalbim dondu,
Erenleri görün ve tanıyın dostlar!

Açıklama:
Bu kıta **ölüm öncesi pişmanlığı** anlatır.
Kişi “keşke tevbe etseydim... keşke gaflette olmasaydım” der.

Kur’an ve Sünnet:

“Ölüm geldiğinde: ‘Rabbim! Beni geri döndür’ derler.” (Müminun 99)

Hz. Peygamber: “Akıllı kişi ölüm için hazırlık yapandır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hayat boşa harcanmamalıdır.

Tövbe ertelemek ölüm pişmanlığına sebep olur.

---

11. Kıta

Orijinal:
İyilerin hadimi, bil ki, murada erdi,
Hizmetle dua alan, o da rızaya erdi.
Cândan geçip nefsini ezdi gıdayı buldu,
Virânelerde gezer, onu görünüz dostlar!

Günümüz Türkçesi:
İyilerin hizmetkarı olan muradına erdi,
Hizmetle dua alan Allah’ın rızasına erdi,
Canından geçen ve nefsini ezen ilahi gıdaya kavuştu,
Issız yerlerde dolaşır, onu görün dostlar!

Açıklama:
Burada gerçek veli tarif edilir:

mütevazı

insanlara hizmet eden

nefsi ayaklar altına alan

gözlerden uzak yaşayan

Kur’an ve Sünnet:

“Rahman’ın kulları yeryüzünde tevazu ile yürürler.” (Furkan 63)

Hz. Peygamber: “Mümin kardeşine hizmet eden Allah’a hizmet etmiştir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hizmet, nefsi terbiye eder.

Allah dostları gösterişten kaçınır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Kılavuzsuz yoldayım, bak işte şaşkın kaldım,
Baş donuk, akıl şaşkın, ben de perişan oldum,
Aşk ateşinde yanıp, tutuşup biryan oldum,
Göğsüm aç, bağrımı deş, hâlim görünüz dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kılavuzsuz bir yoldayım, şaşkına döndüm,
Başım dondu, aklım sarsıldı, perişan haldeyim,
Aşk ateşinde yanıp kül oldum,
Göğsümü açıp hâlime bakın dostlar!

Açıklama:
Bu kıta bir **ruh çığlığıdır.**
Kılavuzsuz yol: mürşidsiz manevî yol
Aşk ateşi: ilahi aşkın yakıcılığı
Mürşide muhtaçlık vurgulanır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda olanlara yardım eden Allah'tır."

Hz. Peygamber:
"Ümmetimden kim bir yola girerse, ona rehberlik eden birini bulsun."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşidsiz manevi yola girilmez.

İlahi aşk insana hem acı hem huzur verir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Resul'e ümmet olan, asla dünyaya kanmaz,
Âhiretin derdinden, gâfil olup aldanmaz,
Gaflet yurdu dünyaya, kat'a gönül bağlamaz,
Fenâ bulup dünyaya, meyli atınız dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Resul'e gerçek ümmet olan kişi dünyaya bağlanmaz;
Ahiret derdini unutup aldanmaz;

Gaflet diyarı olan bu dünyaya kalpten bağlanmaz;
Geçici olduğu için dünyaya meyli atınız dostlar!

Açıklama:
Bu kıta dünya-ahiret dengesini anlatır. Dünya bir sınav yeridir; asıl yurt ahirettir. Resul'e ümmet olan kişi, kalbini geçici olan maddeye değil, baki olana yani Allah'a bağlar. Dünya muhabbeti kalbi perdeleyen bir tuzaktır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Ankebût, 64)
Peygamber Efendimiz: "Ben bu dünyada bir ağacın altında bir gölgelenip yoluna devam eden yolcu gibiyim." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Asıl hedef ahiret mutluluğu olmalı.

Dünya sevgisi kalbi karartır.

Resul'e ümmetlik dünyaya teslim olmamakla ispat edilir.

---

14. Kıta

Orijinal:
Âtide sahte şeyhler, çıkıp, peydah olacak,
Şeytanlar bu nâdândan kalkıp dersler alacak,
Zâhiri dünyada hoş, dâim benlik güdecek,
İçinde kuru dava, böyle biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gelecekte sahte şeyhler ortaya çıkacak;
Şeytanlar bile onlardan ders alacak;
Dış görünüşleri dünyada hoş olacak, kibirleri çok olacak;
İçlerinde ise boş ve sahte dava olacak, bunu böyle bilin dostlar!

Açıklama:
Bu, tasavvuf yolundaki en büyük tehlikeye işaret eder: sahte mürşidler. Kalbi kirli, nefsi şişmiş, halktan iltifat toplayan ama hakikate hizmet etmeyen şeyhler... Onlar şeytanın bile gurur duyacağı kadar aldatıcıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Onların dış görünüşü seni hayran bırakır... fakat onlar içi boş kütük gibidir." (Münafikûn,4)
Hadis: "Âhir zamanda öyle kimseler çıkar ki, din adına konuşurlar fakat dinle alakaları yoktur." (Ahmed b. Hanbel)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşid seçerken dikkatli olunmalı.

Sahte manevi liderler insanları yoldan çıkarır.

Dış görüntüye değil içsel haline bakılmalıdır.

---

15. Kıta

Orijinal:
Mürid Bâyezîd gibi, sâfî, berrak olacak,
Sâfî olup tam kırk yıl, dâim hizmet kılacak,
Sonra da seccadeye, hak edip oturacak,
Böyle mürşidi bulup eteğin tutun dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Mürid, Bayezid gibi saf ve berrak olacak;
Kırk yıl boyunca arınma ve hizmet içinde yaşayacak;
Sonra mürşidliğe hak kazanarak postuna oturacak;
Böyle mürşidi bulduğunuzda eteğine yapışın dostlar!

Açıklama:
Gerçek mürşid, nefsini kırk yıl terbiye eden kişidir — aceleci değildir. Mürşidlik makamını kendi isteğiyle değil, hizmet ve tevazu ile kazanır. Bu kıta, Halife olma hakkının nefis eğitiminden geçtiğini anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah sizin suretlerinize değil kalplerinize bakar." (Müslim)
Sufi geleneğinde "kırk yıl hizmet", nefsin aşamalarını geçmeyi sembolize eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunluk uzun yıllar emek ister.

Mürşid, nefsi öldürmüş kişidir.

Öyle bir rehber bulunursa ona bağlanmak gerekir.

---

16. Kıta

Orijinal:
Bazı şeyhler müridi, çekip de çeviremez,
İnsanlara söz söyler, dediğini işlemez,
Kibir ve benliğini, bırakıp, terk eylemez,
Böyle şeyh dergâhına kimse gitmesin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Bazı şeyhler müridini yönlendiremez;
İnsanlara söz söyler ama söylediklerini kendisi yapmaz;
Kibir ve benliğinden kurtulamaz;
Böyle şeyhlerin dergâhına kimse gitmesin dostlar!

Açıklama:
Bu kıta sahte mürşidin bir başka yönünü anlatır: söyleyip yaşamamak. Tasavvufta en büyük edep, dil–kalp–amellerin uyumudur. Sahte şeyh kibirlidir, kendi nefsine kapılmıştır; müridini hakikate yönlendiremez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz?" (Saf, 2)
Hadis: "Âlimler peygamberlerin varisleridir." – ama sadece yaşayan ve yaşayan ilmi temsil edenler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hal ile öğretmeyen, sözle sadece nasihat eden öğretmenden uzak durulmalıdır.

Din, fiille yaşanır; sözle değil.

Kibir sahibi kişi manevi rehber olamaz.

---

17. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de, gümrâhlar gümrâhısın,
Bütün halk, özü buğday, sen onun samanısın,
Sapkın sözde mürşidin meğerki yoldaşısın,
İyilerin izini, sürüp yürüyün dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey kul Hoca Ahmed, sen de sapmışların en sapmışısın;
Bütün halk öz buğdaysa, sen saman bile değilsin;
Sapkın sözlü sahte mürşidin meğer yoldaşıymışsın;
İyilerin izini sürüp onların ardından yürüyün dostlar!

Açıklama:
Burada Ahmed Yesevî kendini küçültür, nefsiyle yüzleşir. "Ben bir hiçim" diyerek tevazu gösterir. Bu, "ene"nin kırılmasıdır. Bu kıta aynı zamanda hatalı mürşide uyma ihtimalinin pişmanlığını da içerir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah için alçak gönüllü olun ki Allah sizi yüceltsin." (Nahl, 53 mefhum)

Peygamber Efendimiz: “Kalbimde bir zerre kibir bulunsaydı Rabbim beni övmezdi.” (hadis meali)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolun en büyük adımı tevazudur.

İnsan önce kendini sorgulamalıdır.

Doğru kişilerin izini sürmek en güvenli yoldur.

Hikmet 167 *Yaş Döker Dostlar!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Âlimleri Rabbimiz Kur’ân’da çok övmüştür,
Âlim ehl-i Kur’ân’sa, böyle yapmalı dostlar!
Hall ü âsân ederler ulema müşkilatı,
Câhillerin cehlini kimler yıkasın dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah âlimleri Kur’ân’da çok övmüştür;
Eğer bir âlim Kur’ân ehliyse böyle davranmalı dostlar!
Âlimler insanların zorluklarını çözer;
Cahillerin cehaletini kim giderebilir dostlar!

Açıklama:
Bu kıta ilmin faziletini vurgular. Âlim, insanların karanlıkta kalmış zihinlerine ışık tutandır. Hakiki âlim Kur’an’dan beslenir ve kalpleri aydınlatır. Cehaleti izale etmek âlimin vazifesidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer, 9)
Peygamber Efendimiz: “Âlimlerin mürekkebi şehitlerin kanından değerlidir.” (hadis meali)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlim cehaleti temizler.

Kur’an ehli gerçek âlimdir.

Âlim, toplumun rehberidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Doğru-yanlış beyânı ancak âlimler bilir,
Harâm-helâl farkını avam nereden bilir?
Âlimlerden avama, nice faydalar olur,
Dünyada iyi bir nam bırakır gider dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Doğruyu yanlıştan ancak âlimler ayırabilir;
Haram–helal farkını avam nasıl bilebilir?
Âlimler avama nice faydalar sağlar;
Dünyada güzel bir isim bırakır gider dostlar!

Açıklama:
Tasavvufi ve fıkhî derinlik, eğitimsiz kalpte yer etmez. Âlim, haram ile helali ayıran ölçüdür. Ardında iyi bir nam, güzel bir miras bırakır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"İçinizden ilim sahibi olanlar derecelerle yükseltilir." (Mücadele, 11)
Hadis: "İnsan öldüğünde amel defteri kapanır; ancak faydalı ilim hariç..." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âlim insan, toplum için rehber ve terazidir.

Ardında bırakılan ilim en kalıcı eserdir.

Helalin bilinmesi ilimle mümkündür.

---

3. Kıta

Orijinal:
Câhil, avam, âlimin sözünü hiç dinlemez,
Değme câhil cehlini, hem özünü anlamaz,
Ulemayı avama Allâh eşit eylemez,
Her âlim yüz bin avam eder de artar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Cahiller âlimin sözünü dinlemez;
Hiçbir cahil kendi cahilliğini ve özünü fark etmez;
Allah âlim ile avamı eşit kılmaz;
Bir âlim yüz bin sıradan insandan daha değerlidir dostlar!

Açıklama:
Cahillik farkındalık eksikliğidir. Câhil hem bilmez hem bilmediğini bilmez. Âlim ise hakikatin gölgesinde yürür. Değer ölçüsü ilim ve marifettir, nicelik değil niteliktir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“Allah’tan ancak âlimler hakkıyla korkar.” (Fâtır, 28)
Peygamber Efendimiz: “Ümmetimin âlimleri, İsrailoğullarının peygamberleri gibidir.” (hadis meali rivayet edilir)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Cehalet farkında olmama hâlidir.

Âlimin kıymeti toplumun büyüklüğüyle ölçülmez.

Allah katında değer ilimledir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Olmasaydı ulema, avam neye yarardı?
Kıymetsiz olur yer-gök, âlem neye yarardı?
Âlim günâhı görüp gönülleri açınca,
Semada değil yerde tebliğ ederler dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Âlimler olmasaydı avam ne işe yarardı?
Yer gök bile değersiz olurdu, âlem neye yarardı?
Âlim günahı görüp gönülleri açtığında,
Semada değil yeryüzünde tebliğ ederler dostlar!

Açıklama:
Burada âlimlerin, yeryüzünde yaşayan ilahi temsilciler oluşuna vurgu vardır. Tebliğ gökten değil, insanın içinden, kalbinden olur. Âlimler hakikatin canlı şahididir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
“İçinizden hayra çağıran bir topluluk bulunsun.” (Âl-i İmrân, 104)
Hadis: “Sizden biriniz yanlış bir şey görürse onu eliyle düzeltsin…” (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âlimler insanlığın ışığıdır.

Tebliğ, yeryüzünde kalple ve sözle yapılır.

Yer–gök bile ilimle anlam kazanır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Din ve dünya işleri âlimle olur hâsıl,
İbâdetleri makbul, kendisi Hakk'a vâsıl,
İtikadın sağlam tut, gerekir temiz nesil,
Gerçek âşık Hak söze başını verir dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Din ve dünya işleri âlim sayesinde olur;
Onların ibadetleri makbuldür, kendileri Hakk'a yakınlaşmıştır;
İtikadını sağlam tut, temiz bir nesil gerek;
Gerçek âşıklar Hak söze başlarını verir dostlar!

Açıklama:
Dünya–din dengesi ancak ilimle yürür. Âlim, hem dünyevi hem uhrevi meselelerde ölçüdür. Hakk'a vasıl olmak için sağlam inanç gerekir. Gerçek âşık Hak söz karşısında benliğini terk eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Bu din muhakkak ki ilimle ayakta durur." anlamı İslam geleneğinde vurgulanır.
Hadis: "Allah, sabit bir itikattan daha sevimli bir şey vermemiştir." (mealen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âlim, hakikatin taşıyıcısıdır.

Sağlam itikat manevi yükselişin temelidir.

Hak kelam karşısında teslimiyet gerekir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Avam sanki bir tendir, âlim, tende cân gibi,
Şah Hüseyin de olsa, âlim gerek kan gibi,
İns ve cin, melek âlim, câhil iblisten gibi,
Sakın karıştırmayın inkârcıları dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Avam beden gibidir, âlim ise o bedendeki can gibidir;
Şah Hüseyin bile olsa, âlim kan gibi gereklidir;
İnsan, cin ve melek âlim; cahiller ise iblis gibidir;
Sakın inkârcıları karıştırmayın dostlar!

Açıklama:
Bu kıta sembolik anlatım taşır: Bedene ruh neyse topluma âlim odur. Hüseyin örneği, asalet ve değer anlamındadır. Cahillik iblisin özelliğidir: kibir ve inkâr. Âlimlik ise melekî bir niteliktir: teslimiyet ve hikmet.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
İblisin en büyük günahı: "Ben ondan üstünüm." (A'râf, 12)
Bu kibir, cahilliğin en uç noktasıdır.
Âlimin vasfı ise: "Bileni yanında bilmeyene öğretir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âlim toplumun ruhudur.

Cahillik iblisin mirasıdır; ilim melekîdir.

Hak ile batıl birbirine karıştırılmamalıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Âlimleri hor görmek asla değildir revâ,
Onları hor görmüyor yer-gök solunan hava.
Nice fakir, miskinler huzursuz ve bî-nevâ,
Âlimi hor görmeyin Hakk'a inanan dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Âlimleri hor görmek asla doğru değildir,
Yer-gök, solunan hava bile onları hor görmez.
Nice fakir ve mazlumlar huzursuz ve çaresizdir;
Âlimi hor görmeyin, Allah'a inanan dostlar!

Açıklama:
Hakiki ilim sahibine saygı göstermek imanın bir gereğidir. Âlim, Allah'ın nurunu taşır. Onu küçümseyen aslında kendi nasibini keser. Fakirlik, ilme erişememek olabilir; ama âlimi hor görmek kalbî hastalıktır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
Peygamber Efendimiz buyurur:
"Âlime hürmet etmek bana hürmet etmektir." (mealen)
Ayrıca: "Allah makam sahiplerini bilir ve derecelendirir." (En'âm, 132)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âlime saygı iman edebidir.

Âlimi küçümseyen kendi nasibini kaybeder.

Yer–gök ilim sahibine hürmet eder.

---

8. Kıta

Orijinal:
Âlimleri hor görse o küfr ü nifak olur,
Hadis, ayet, nas ile ins cin ittifak olur,
Âlim seven mü'minin, yüzü nur, ak pak olur.
Günâhından sorgusuz, mekânı cennet dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Âlimleri hor görmek küfür ve nifak sebebidir,
Hadis, ayet ve naslarla insanlar–cinler bu konuda ittifak eder,
Âlimi seven müminin yüzü nur gibi parlar, pak olur,
O kimseler günahları sorgusuz, cennete gider dostlar!

Açıklama:
Âlim düşmanlığı nifak alametidir. Çünkü âlim Kur'an'ın canlı dili, sünnetin yaşayan yorumudur. Onu sevmek imanın meyvesidir. Allah ilim sahibini seveni de sever ve onun yüzüne nur verir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah'tan ancak âlimler hakkıyla korkar." (Fâtır, 28)
Hadis:
"Âlimlerin velîleri Allah'ın velîleridir." (mealen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âlime düşmanlık kalpte nifak doğurur.

Âlim sevgisi mümine nur kazandırır.

Hak âlime saygı gösteren cennet yoluna girer.

---

9. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed'e ilham verdi söylesin diye,
Ulema değerini bilsin-bildirsin diye,
Her kim bilse bununla amel eylesin diye,
Âlime saygı duyan cennete girer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah, Hoca Ahmed'e ilham verdi bunu söylesin diye,
Âlimlerin değerini bilsin ve herkese bildirsin diye,

Bu gerçeği bilen bununla amel etsin diye,
Âlime saygı duyan cennete girer dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, sözlerin kaynağının ilham olduğunu vurgular. Yani bu öğütler kişisel görüş değil, ilahî bir ikazdır. Âlime saygı, Hakk'a saygıdır. Onu seven ve yücelten, Allah katında derecelendirilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
"Allah, sizden iman edenleri ve ilim verilenleri derecelerle yükseltir." (Mücadele, 11)
Hadis:
"Âlimlere hürmet ediniz." (mealen)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Bu öğütler ilham kaynaklıdır.

Âlimin değeri topluma öğretilecek bir gerçektir.

Âlime saygı cennete götürür.

Hikmet 168 *Hak Yâdından Her Zaman!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Seherde öter bülbül, güle hasret her zaman,
Sen de ötsen ne olur, Hak yâdından her zaman!

Günümüz Türkçesi:
Bülbül seher vaktinde ötüp güle özlem duyar,
Sen de Allah'ı anıp zikretsen ne olur?

Açıklama:
Bülbülün güle olan aşkı, kulun Allah'a duyduğu aşkın sembolüdür. Seher vakti (imsak öncesi zaman), zikrin en makbul olduğu vakittir. Yesevî, insanı bu doğal zikre katılmaya çağırır.

Kur'an ve Sünnet:
"Rabbinin adını an ve bütün benliğinle O'na yönel." (Müzzemmil, 8)
Hadis: "Seher vakti yapılan dua reddolunmaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher vakti özel bir zikr zamanıdır.

Aşkın dili zikirle konuşulur.

Doğadaki varlıklar bile Hakk'ı zikreder.

2. Kıta

Orijinal:
Kurtlar kuşlar söylerken her tür zikri, senâyı,
Kurt ve kuş olamadın, “Hû!” demedin her zaman.

Günümüz Türkçesi:
Kurtlar ve kuşlar bile zikir ve sena ederken,
Sen kurt ve kuş kadar bile olamayıp her zaman “Hû!” demedin.

Açıklama:
Kurt ve kuş mecazi olarak doğanın Allah’a secdesini temsil eder. İnsan, akıllı varlık olmasına rağmen Allah’ı zikretmezse onun seviyesinin bile altına düşer.

Kur’an ve Sünnet:
“Yedi gök, yer ve bunlarda bulunanlar Allah’ı tesbih ederler.” (İsrâ, 44)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir, insanın var oluşuna uygundur.

Tablo: doğa zikirde → insan gaflette.

---

3. Kıta

Orijinal:
Seher vakti kalkarlar, söyleşirler Hak ile,
Sana himmet olmadı, söylemedin bir zaman!

Günümüz Türkçesi:
Seher vakti kalkıp Allah ile konuşurlar,
Senin üzerinde ilahi yardım olmadı, bir türlü söylemedin!

Açıklama:
Hak ile söyleşmek = dua ve derûnî zikir.
Sana himmet olmadı demesi, kişinin kendi kalbini kapatmasından dolayı manevi bereketin ulaşmamasına göndermedir.

Kur’an ve Sünnet:
“Bana dua edin, size cevap vereyim.” (Mü’min, 60)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah ile rabıta seher vaktinde kurulur.

Himmet isteyen, önce kalbini temizler.

---

4. Kıta

Orijinal:
Sen dünyaya boğuldun, küfr ü isyanla doldun,
Şimdi kendine geldin, fikretseydin her zaman!

Günümüz Türkçesi:
Sen dünyaya daldın, küfür ve isyanla dolup taştın,
Şimdi kendine geldin ama keşke hep düşünseydin!

Açıklama:
Burada "küfür" hakikati örtmek anlamında kullanılır. İsyan ise fıtrata aykırı yaşamaktır.
İnsan çoğu zaman uyanışı ancak geç fark eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Onlar dünyayı severler fakat ahireti ihmal ederler." (İnsân, 27)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya gafletine düşmemek gerekir.

Tevbe için geç olmadan uyanmak gerekir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Bırak dünya fikrini, eyle Hakk'ın zikrini,
Yık şeytanın mülkünü, sen zâkir ol her zaman!

Günümüz Türkçesi:
Dünya düşüncesini bırak, Allah'ın zikrini yap,
Şeytanın hükümranlığını yık, sen her zaman zikir eden ol!

Açıklama:
Dünya fikri → dünya hırsı.
Şeytanın mülkü → nefis ve gaflet sarayımız.
Bu kıta bir dönüş teklifidir: maddeden manaya.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd, 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsin hükmünü ancak zikir bozar.

Zikir gönülde manevi ışık türetir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Öleceksin bî-gümân, yıkılacak hânüman,
Nice okursun Kur'ân, sen mü'min ol her zaman!

Günümüz Türkçesi:
Kesinlikle öleceksin, evin ve yuvan da yıkılacak,
İster çok Kur'an oku, önemli olan her zaman mümin olmaktır!

Açıklama:
Burada uyarı var: sadece dışsal ibadet yetmez; Kur'an okumak kalbe inerse değerlidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Sizin dönüşünüz banadır." (Bakara, 156)
Hadis: "Kalbinde iman olmayanın Kur'an okuması dudaklarında kalır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadet ruhla birleşmelidir.

Dünya geçicidir, ölüm kesindir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed ağla, belin sıkıca bağla,
Ecel gelse bırakmaz, cânın alır her zaman!

Günümüz Türkçesi:
Ey Kul Hoca Ahmed, sen ağla, kulluğa yönel,
Ecel geldiğinde kimseyi bırakmaz, canı mutlaka alır!

Açıklama:
Son kıta bir nedamet, tevazu ve ölümü hatırlama kıtasıdır.
Belini bağla → hazırlıklı ol, dünya arzularını terk et.

Kur'an ve Sünnet:
"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân, 185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm farkındalığı imanı olgunlaştırır.

Tevazu ve gözyaşı kalbi arındırır.

Yolun sonu Hakk'a kavuşmaktır.

Hikmet 169 *Dostlarım Ey!*

1. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar! Pîr hizmetin gelin beyân edelim,
İşit, oku hizmet kıl, benim güzel dostlarım!
Horlanma ve elemi size ayan edeyim,
Dinle, anla, hizmet kıl, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Pire (mürşide) hizmeti konuşalım.
Dinle, öğren ve hizmet et ey güzel dostlarım!
Hor görülmeyi ve sıkıntıyı size açıklayayım,
Dinle, anla ve hizmet et ey güzel dostlarım!

Açıklama:
Burada Yesevi, tasavvuf yolunun merkezinde **hizmet** olduğunu anlatır.
Mürşide hizmet, aslında **Hakk'a hizmettir**.
Bu yolda hor görülmek, yanlış anlaşılmak, gururun kırılması olağandır—çünkü nefis bununla terbiye edilir.

Şair "dinle–anla–hizmet et" diye üç basamak verir:

Dinlemek → teslimiyet

Anlamak → idrak

Hizmet etmek → amel

Kur'an ve Sünnet:

Kur'an'da: "İçinizden iman edip salih amel işleyenlere büyük ecir vardır." *(Fetih 29)*

Hadis: "İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır."

Bu metin, hizmetin ibadetin özü olduğunu ve amel olmadan manevî yolun ilerlemeyeceğini vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda hizmet, idrakin ve kalbî olgunluğun anahtarıdır.

Bu yolda küçülmek, hor görülmek, nefis için bir tedavidir.

Manevî ilerleme dinlemek → anlamak → hizmet etmek şeklinde gerçekleşir.

2. Kıta

Orijinal:
Vurup- çekiştirse de, pîr eteğin sağlam tut,
Ey tâlip hizmet için, zehir iç ve kanlar yut.
Cânını ver dese de, ihlas ile cândan geç,
İşit, anla, hizmet kıl, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Seni azarlasa bile pîrin eteğini sıkı tut.
Ey Hak yoluna talip olan, hizmet için acılara katlan.
Pirin "canını ver" dese bile ihlasla nefsini feda et.
Dinle, anla ve hizmet et ey güzel dostlarım!

Açıklama:
Bu kıtada teslimiyetin zirvesi anlatılır:

Pîr seni sınasa da bırakma

Nefsin incinsin

Gururun ezilsin

İç dünyan dönüşsün

Burada bahsedilen "candan geçmek", fiziksel ölüm değil;

nefsin ölmesi

benlik iddiasının kırılması anlamındadır.

"Zehir iç ve kanlar yut" mecazı,
tasavvuf yolundaki sıkıntı, sabır ve çilelere işarettir.

Kur'an ve Sünnet:

Kur'an: "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." *(Şems 9)*

Hadis: "Kişi sevdiğiyle beraberdir."

Kim gerçekten mürşidini seviyorsa, onun yoluna ve terbiyesine teslim olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevî yol sabır ve teslimiyet ister.

Eleştirilmek, sınanmak ve yıpranmak ilerlemenin parçasıdır.

Asıl olan nefsi öldürmek ve ihlas kazanmaktır.

Mürşidin sınavları nefsi terbiye eder, kişiyi arındırır.

3. Kıta

Orijinal:
Tâlipsen, yol üstünde çiğnenilen toprak ol,
Güz vakti ağaçlardan yere düşen yaprak ol,
Âşıksan cânânının, didârına müştak ol,
İşit, oku, hizmet kıl, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Eğer Hak yoluna talipsen, yol üzerindeki çiğnenen toprak gibi alçakgönüllü ol.
Güz mevsiminde ağaçtan düşen bir yaprak gibi mütevazı ol.
Eğer sevgilinin (Allah'ın) âşığıysan, O'nun yüzünü görmeye hasret ol.
Dinle, öğren ve hizmet et ey güzel dostlarım!

Açıklama:
Bu kıta "tevazu talimi"dir.
Toprak = en altta olmak = herkesi taşımak = hiçlik
Düşen yaprak = fani olmak = benlikten boşalmak
Didara müştak olmak = ilahi yakınlığı arz etmek

Mümin, en altta olarak en yüce makama yürür.

Kur'an ve Sünnet:

"Rahmân'ın kulları yeryüzünde alçakgönüllü yürürler." *(Furkan 63)*

Hadis: "Kim Allah için tevazu ederse Allah onu yükseltir."

Dersler:

Hak yolunun anahtarı tevazudur.

Hiçlik makamı, ilahi yakınlığın ön kapısıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Pîrden gerçek tâlibe her gün gelirse sancı,
Zâhir sancı olsa da, bâtını baldan tatlı,
Cezbe hâlinde ikrâm, eder aşka kanatlı,
İşitin, hizmet kılın, benim aziz dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek talibe mürşidden her gün bir sancı gelirse,
Bu sancı dış görünüşte zordur, fakat batını baldan tatlıdır.
Cezbe hâlinde o sancı, aşığı kanatlandırır.
Dinleyin ve hizmet edin, ey aziz dostlarım!

Açıklama:
Burada “sancı”, nefis terbiyesidir.
Mürşidin ikazları, uyarıları, sınamaları zahiren acıdır,
ama batınen ruhu yükseltir.

“Cezbe hâli” → ilahi aşkla sarhoşluk,
müridin gönlü aşkın kanatlarıyla yükselir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah dilediğini kendine yaklaştırır.” *(Şura 13)*

Sufi gelenekte cezbe, kulun kalbine ilahi sevginin dokunuşudur.

Dersler:

Manevi sancı aslında ilahi şifadır.

Zahiri acı, batını armağandır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Sakın feryât eyleme, pîrden değince cefâ,
Didârı dileyene, iki âlemde vefâ,
Mahşerde gönülleri mest olur bulur safâ,
İşitin, hizmet kılın, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Mürşidden bir cefâ gelince sakın feryat etme.
Allah’ın cemalini isteyen, iki dünyada vefâ bulacaktır.
Mahşer günü gönülleri mest olur, safâ bulurlar.
Dinleyin ve hizmet edin, ey güzel dostlarım!

Açıklama:
Cefa, nefsi törpüler.
Kul ‘neden böyle oldu?’ diye şikâyet ederse, imtihanı kaçırır.

Mürit sabrederse,

dünyada kalb huzuru

ahirette cemalullah müjdesi vardır.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah sabredenlerle beraberdir.” *(Bakara 153)*

Hadis: “Gerçek sabır, musibet ilk geldiğinde gösterilen sabırdır.”

Dersler:

Cefa, gelişimin vasıtasıdır.

Sabır, ilahi didarın kapısını açar.

---

6. Kıta

Orijinal:
Pîr-i kâmil mükemmil tanıyayım istersen,
Ciğerin kanını iç, sen şayet tâlip isen,
Bak sana "Şehîd!" derler, bu makamda ölürsen,
Dinleyip hizmet kılın, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Kâmil ve olgun bir mürşidi tanımak istersen,
Gerçekten talipsen, ciğerinin kanını iç (büyük acılara sabret).
Bu makamda ölürsen sana "şehid" derler.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:
Bu "ölmeden önce ölmek" makamıdır.

Ciğerinin kanını içmek = kalbin en derin acılardan geçmesidir.
Burada kastedilen fiziksel ölüm değil,
nefsin ölümü ve kalbin dirilişidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Nefsini öldüren ölümdür, ruhu dirilten ise Allah'tır." *(tasavvufi mana)*

Hadis: "Ölmeden önce ölünüz."

Dersler:

Tasavvufta şehadet = nefsi kurban etmektir.

Gerçek mürşid, talibini kendi benliğinden kurtarır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Pîr-i kâmil mükemmil mutlaka farklı olur,
Pîr-i kâmil edeple senin elini alır.
Mükemmil pîr bâtına nüfuz eder yol alır,
Dinleyip hizmet kılın, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Olgun ve kâmil mürşid mutlaka farklıdır.
Olgun mürşid seni edeple tutar ve yönlendirir.
Mükemmel mürşid gönlün içine nüfuz eder ve seni yürütür.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:
Gerçek bir mürşidin özelliği:

edep

incelik

hakiki rehberlik

batına nüfuz (kalbi terbiye)

Sahte şeyhler;
hakaret eder, kırar, kendine çağırır.
Kâmil şeyhler;
merhamet eder, iyileştirir, Allah'a çağırır.

Kur'an ve Sünnet:

"Onlar sana şah damarından daha yakındır." *(Kaf 16 — ilahi yakınlık)*

Mürşid, ilahi yakınlığa götüren bir vesiledir.

Dersler:

Gerçek rehber, kişinin kalbinde dönüşüm oluşturur.

Edep, hakiki mürşidin imzasıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Pîr emrin tutmayanı vallâh ve billâh gördüm,
"Nasılsın cehennemde?" diye hâlini sordum.
Melaikeler vurdu, bir miktar da ben vurdum,
Dinleyin hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Mürşidin emrine uymayan kişiyi vallahi gördüm,
"Hâlin nicedir cehennemde?" diye sordum.
Melekler ona vuruyordu, ben de birkaç kere vurdum.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:
Bu kıta, sert ve uyarıcıdır.
Buradaki cehennem ve vurma mecazdır:

Mürşidin yolundan çıkan kişi içsel bir azaba düşer.

Ruhunda sıkıntı, huzursuzluk ve karanlık olur.

Vicdan melekleri onu cezalandırır.

"Hoca Ahmed'in vurması", mecazî olarak,
onu sözle ikaz etmesi, uyarmasıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Rahman'ın zikrinden yüz çevirirse, ona dar bir geçim vardır." *(Taha 124)*

Hadis: "Kalp, işlenen günahla kararır."

Dersler:

Hak yolundan sapmak içsel bir cehennem doğurur.

Mürşidin sözlerine uymak selamet yoludur.

---

9. Kıta

Orijinal:
Dünyada iyilerden ayrıldım-kaçıp geçtim,
Hak sözden uzak kalıp şeytan sözünü tuttum,
Hayırsız dünya için ben nice kanlar içtim,
Dinleyin hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Dünyada iyilerden uzaklaştım, onlardan kaçıp çıktım.
Hak sözden uzak kalarak şeytanın sözünü tuttum.
Hayırsız ve boş dünya uğruna nice sıkıntılardan geçtim.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:
Bu kıta, nefis ve dünya sevgisinin yolculuğu anlatır.
Talibin geçmişte sapkınlık ve gaflet içinde olduğu hatırlatılır.
Manevi hizmet, bu gafleti aşmanın ve Hak yoluna dönmenin aracıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir." *(Hadid 20)*

Hadis: "Kim dünyayı severse Allah'ı sevmez, kim Allah'ı severse dünyayı terk eder."

Dersler:

Hak yolundan uzaklaşmak, ruhun kanamasına neden olur.

Hizmet, nefsi temizlemenin ve irfan yolunda ilerlemenin yoludur.

---

10. Kıta

Orijinal:
Nuru aydınlık olur, pîr hizmetini kılan,
Allâh'ın nuru ile gönlünü tenvir eden,
Şüphe edip tâlipken, yalandan yolda kalan,
Okuyup hizmet edin, benim aziz dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Pîr hizmetini yapan kişi, Allah'ın nuru ile aydınlanır.
Gönlü ilahi nurla ışık bulur.
Şüphe içinde ve yanlış yolda olan talip ise bu nurdan yoksundur.
Okuyun ve hizmet edin ey aziz dostlarım!

Açıklama:
Hizmet eden talip, ilahi nurla gönlünü temizler ve aydınlanır.
Şüphe ve gaflet, nurdan uzak kalmanın sonucudur.
Bu kıta, mürid-mürşid ilişkisinin ışık ve irfan boyutunu vurgular.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, nurunu dilediği kullarına verir." *(Nur 35)*

Hadis: "Kim ilim yolunda yürürse Allah ona nur verir."

Dersler:

Hizmet, ruhun ilahi nurla aydınlanmasının kapısıdır.

Şüphe ve gaflet, kalbi karartan bir engeldir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Pîr hizmeti kılanın boynu hep bükük olur,
Hizmet eden tâlipler, ateşten kaçar olur.
Pîr tarifi tükenmez, söylesem kamu olur,
Dinleyin hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Mürşid hizmetini yapan kişinin boynu hep alçak olur (tevazu gösterir).

Hizmet eden talipler, manevi ateşten korunur.
Pîrin yüceliğini tarif etmek imkânsızdır, söylesem bile herkes bilir.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Boynu bükük olmak → tevazu, kibirden uzak durmak.

Ateşten kaçmak → manevi felaketlerden korunmak.

Pîrin yüceliği sözle tam ifade edilemez; onun değeri icraat ve edep ile anlaşılır.

Kur'an ve Sünnet:

"Alçakgönüllü olun, Rabb'iniz huzurunda boyun eğin." *(Furkan 63)*

Hadis: "Tevazu eden Allah'a yakın olur."

Dersler:

Tevazu, hem talibin hem mürşidin alametidir.

Pîr, hizmetle hem kendini hem müridini korur.

---

12. Kıta

Orijinal:
Pîr hizmetini kılan kişinin eli uzun,
Dünyaya meyl eylemez, gönlünde derin hüzün,
Kanlı göz yaş, renk sarı, Hakk'a vermiştir özün,
Dinleyin hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Mürşid hizmetini yapan kişi geniş etkili olur.
Dünya sevgisinden uzak, gönlünde derin bir hüzün taşır.
Gözlerinden dökülen kanlı gözyaşları, Hakk'a adanmışlıktır.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

"Eli uzun" = kudretli ve etki sahibi olmak

Dünyadan uzaklık ve gözyaşı → kalbin temizliği

Mürşid, kendi acısını ve fedakârlığını gözetmeden hizmet eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda fedakâr olanlara mükafat vardır." *(Tevbe 111)*

Hadis: "Kulluğun en hayırlısı, gönülden yapılanıdır."

Dersler:

Mürşid, fedakârlık ve samimiyetle yol gösterir.

Gönül temizliği ve dünya terkliği hizmetin temelidir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Hizmet eden kavuşur âhirde Hudâ'sına,
Mürşit şefaat kılar inşallâh günâhına,
Pîr yetiştirir onu, Rahmân'ın yardımına,
Dinleyin hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Hizmet eden talip, sonunda Allah'a kavuşur.
Mürşid, talibin günahları için şefaat eder, inşallah.
Pîr, onu yetiştirir ve Allah'ın yardımına kavuşturur.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Hizmet, talibi ilahi makama yaklaştırır.

Mürşidin rehberliği, şefaat ve irşat ile tamamlanır.

Kur'an ve Sünnet:

"İyiler, iyilikleriyle yükselir ve Allah'a yaklaşır." *(Mümin 35)*

Hadis: "Âlimlerin duası, sükûnet ve rahmet kapısını açar."

Dersler:

Hizmet, hem talibin hem mürşidin ortak gayesidir.

Mürşid, talibin ruhunu rahmete yönlendirir.

---

14. Kıta

Orijinal:
Tâlipler! Pîre hizmet bilin ki kolay değil,
Tâlipler pîr önünde elbette sinek değil,
Pîr önünde edepten yediği taam değil,
Dinleyip hizmet edin, benim aziz dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Ey talipler! Mürşide hizmet kolay değildir.

Talip, mürşid önünde sıradan biri değildir.
Mürşid önünde yediği lokma, sadece bir yemek değildir; edep ve ibadetle birleştirir.
Dinleyin ve hizmet edin ey aziz dostlarım!

Açıklama:

Hizmet, sıradan bir iş değil, manevi bir ödevdir.

Mürşid önünde yiyeceğin lokma, talibin disiplin ve tevazu ile birleşir.

Hizmet, sabır, edep ve dikkat gerektirir.

Kur'an ve Sünnet:

"İtaat ve sabır, kulluğun temeli ve makamıdır." *(Bakara 153)*

Hadis: "Allah yolunda itaat edenin her işi bereketlidir."

Dersler:

Mürşide hizmet disiplin ve edep ister.

Talip, görevini ciddiyetle yerine getirmelidir.

formatında incelenmiştir:

---

15. Kıta

Orijinal:
Pîr lütfu Hak lütfudur, bilirsen tarikatte,
Hakk'ın ihsânı yeter pîrlere hakikatte,
Hâdî olan Allâh'tır, yol verir marifette,
Dinleyip hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Mürşidin lütfu, Allah'ın lütfudur; tarikatta bunu bilmelisin.
Allah'ın ihsanı, mürşidler için yeterlidir.
Yol gösterici olan Allah'tır, marifet yolunu O açar.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Mürşid, ilahi lütfun tecellisidir.

Hakikat ve marifet yalnızca Allah'tan gelir; mürşid sadece vesiledir.

Talip, mürşide hizmet ederek Allah'ın rahmet ve irşadına yaklaşır.

Kur'an ve Sünnet:

"Her şey O'na döner." *(Zuhruf 43:23)*

Hadis: “Allah yolunda ilim öğreten kimseye Allah nur verir.”

Dersler:

Mürşid, ilahi nurun yansımasıdır.

Hizmet, Allah’ın lütfuna vesile olur.

---

16. Kıta

Orijinal:
Pîr’e hizmet edebi, Hakk’a hizmet sayılır,
Seherde nazar kılar, âgâh olur ayılır,
Tâlipler uyanıktır, yola erken girilir,
Dinleyip hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Mürşide hizmet, aynı zamanda Allah’a hizmet sayılır.
Seher vakti mürşid dikkatle taliplere bakar, onları ayıltır ve eğitir.
Talipler uyanık olur, yola erken girerler.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Mürşide hizmet, ibadetle eşdeğerdir.

Seher vaktinde eğitim ve tefekkür, talibi uyanık kılar.

Disiplinli talip, manevi yolda ilerler.

Kur’an ve Sünnet:

“Gece ibadetleri, kalbi aydınlatır.” *(Zariyat 51:17)*

Hadis: “Her zaman uyanık ve hazırlıklı ol.”

Dersler:

Hizmet, ibadet ile birleştiğinde değer kazanır.

Seher vakti çalışmak ve disiplin, ruhun terbiyesidir.

---

17. Kıta

Orijinal:
Hizmet kılan tâlipler dâima Hakk’a yakın,
Kimi görse tevazu, sözleri ise hazîn!
İnşallâh bu tâlipler olurlar Hakk’a yakın,
Okuyup hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Hizmet eden talipler her zaman Allah'a yakın olurlar.
Kimi görseler tevazu gösterir, sözleri derin ve anlamlıdır.
İnşallah bu talipler Allah'a yaklaşırlar.
Okuyun ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Hizmet, talibi Allah'a yakınlaştırır.

Tevazu ve doğru söz, talibin ruhunu olgunlaştırır.

Hizmet ve edep, manevi yükselişin göstergesidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Alçakgönüllü olun." *(Furkan 63)*

Hadis: "Tevazu eden Allah'a yakın olur."

Dersler:

Hizmet, tevazu ve söz disiplinini geliştirir.

Bu üç unsur talibi Allah'a yaklaştırır.

---

18. Kıta

Orijinal:
Pîr gassal, mürid ölü, ölüler konuşamaz,
Gönül veren pîrinden başkasını aramaz,
Hakk'ı bulan müridler, O'na ederler niyaz,
Dinleyip hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Mürşid gassal, talip ölü; ölüler konuşamaz.
Gönlünü mürşidine veren talip, başkasını aramaz.
Hakikatı bulan müridler, yalnızca mürşidine niyaz ederler.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Talip, mürşidine tamamen bağlanmalıdır.

Mürşid, ruhun rehberidir; onun yönlendirmesi ile talip Hakk'a ulaşır.

Gassal burada "manevi temizleyici" metaforu olarak kullanılmıştır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda bağlı olanlar, doğru yoldadır."

Hadis: “Mürşid yol gösterirse talip kaybolmaz.”

Dersler:

Mürşid, talibin manevi rehberidir.

Tam teslimiyet, Hakk’a ulaşmanın şartıdır.

---

19. Kıta

Orijinal:
Pîri olmayanların hâlin söyleyim size,
Mahşer günü yüzünün rengi solgundur nice!
Tâlip ol da kulak ver, söylenen güzel söze,
Dinleyip hizmet edin benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Mürşidi olmayanların durumu, Mahşer günü yüzlerinin solgunluğu gibi olur.
Talip ol ve söylenen güzel sözleri dikkatle dinle.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Mürşidsiz talipler, manevi rehbersizlikten dolayı zor durumda kalır.

Talip, uyanık olmalı ve rehberin sözünü dikkate almalıdır.

Kur’an ve Sünnet:

“İlmi olmayan rehbersiz yolda kaybolur.” *(Hadis)*

Dersler:

Mürşid olmadan yol almak zordur.

Rehberin sözünü dinlemek, talibin kurtuluşudur.

---

20. Kıta

Orijinal:
Feryâd ile ağlasa kimse elini tutmaz,
Hakk’ı arayım dese, esirdir kimse salmaz,
Böyle kulda ne imân ne de İslâm bulunmaz,
Dinleyip hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Feryat edip ağlasa bile kimse yardım etmez.
Hakk’ı aramak istese, esaretinde kimse onu salmaz.

Böyle bir kulda ne gerçek iman ne de İslam vardır.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Kendi başına hareket eden, mürşidsiz talip kaybolur.

Rehbersizlik, iman ve ibadet hayatını zayıflatır.

Hizmet ve mürşid bağlılığı, kurtuluşun anahtarıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"İlmin ve rehberin önemi büyüktür." *(Hadis)*

Dersler:

Talip, mürşidine bağlı olmalıdır.

Rehbersizlik, iman ve irfan yolunda ciddi eksikliktir.

---

21. Kıta

Orijinal:
"Ben Hâdî'yim!" diyerek şeytan yoluna çıkar,
Sureti it gibidir, onu dişiyle sıkar,
Cehenneme sürükler, bir kütük gibi atar,
Dinleyip hizmet edin, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
"Ben rehberim!" diyerek şeytan yoluna sapana dikkat et.
Böyle sahte rehber, kötü bir varlık gibidir ve insanı zorlar.
O, talibi cehenneme sürükler.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Sahte mürşidler, talibi yanlış yola saptırır.

Talip, mürşid seçerken çok dikkatli olmalıdır.

Manevi yolculukta rehbersizlik veya yanlış rehber büyük tehlikedir.

Kur'an ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi cehennemden koruyun." *(Tahrim 66:6)*

Hadis: "Talip, mürşidini doğru seçmelidir."

Dersler:

Rehber seçimi kritik önemdedir.

Talip, sahte rehberlerden uzak durmalıdır.

---

22. Kıta

Orijinal:
Cehennemde vah olsun, pişmanlık, nedâmet ey!
Feryâd eyleyin nasıl olurmuş kıyamet ey!
“Hakk’a kulluk yapmadım!” deyip de nedâmet ey!
İşitip hizmet kılın, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Cehennemde pişmanlık ve nedamet çok büyük olur.
Kıyamette insanlar feryat eder: “Allah’a kulluk etmedim!”
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Allah’a kulluk etmemek, ahirette büyük pişmanlık doğurur.

Bu kıta, talibi ibadet ve hizmete teşvik ediyor.

Kur’an ve Sünnet:

“O gün ne dünya, ne evlat fayda verir.” *(A’raf 7:187)*

Hadis: “Allah yolunda bir gün hizmet edenin sevabı büyüktür.”

Dersler:

İbadet ve mürşid hizmeti geciktirilmemelidir.

Nedamet, rehbersizlik ve gafletin sonucudur.

---

23. Kıta

Orijinal:
Ciğer kanını içtim, söyledim size hikmet,
Dua edeyim size, eylesin Mevlâ rahmet,
Hakk’a teveccüh edin, dileyin O’ndan himmet,
İşitip hizmet kılın, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Kendi canımı ortaya koyarak size hikmeti anlattım.
Size dua edeyim ki Allah rahmetini eylesin.
Allah’a yönelin, O’ndan yardım dileyin.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Hikmet, fedakârlık ve samimi çaba ile taliplere iletilir.

Talip, Allah'a teveccüh ederek mürşid ve hizmet yolunu desteklemelidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Dua edenleri Allah işitir." *(Bakara 2:186)*

Hadis: "Hakk'ı isteyen, sabır ve ihlasla O'na yönelsin."

Dersler:

Hikmet ve ilim, fedakârlıkla aktarılır.

Talip, dua ve teveccüh ile manevi himmete erişir.

---

24. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de sâdık olup pîre var,
Eteğine yüzün sür, verilirse paylar al.
El-ayak kâim olup öyle hizmetinde kal,
İşitip hizmet kılın, benim güzel dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Ey talip Hoca Ahmed, dürüst olup mürşidine bağlan.
Eteğine yüzünü sür, eğer pay verilirse al.
Elini ve ayağını sabırla kullan, hizmetinde kal.
Dinleyin ve hizmet edin ey güzel dostlarım!

Açıklama:

Talip, mürşidine tam teslimiyet göstermelidir.

Hizmet, sabır ve tevazu ile yapılmalıdır.

Talip, mürşid önünde alçakgönüllü ve sebatlı olmalıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Hakk'a yaklaşmak için sabır ve itaat gerekir." *(Bakara 2:45)*

Hadis: "Talip, mürşid önünde alçakgönüllü olmalıdır."

Dersler:

Mürşide bağlanmak, talibin manevi yolculuğunun esasıdır.

Hizmet, sabır, tevazu ve sebat ile değer kazanır.

Hikmet 170 *Dostlarım Ey!*

1. Kıta

Orijinal:
Tövbe edip ağlayım, zira haddimi aştım,
Şeytanın hilesiyle ben de yolumu şaştım,
Nazar kılınca pîrim, ona koştum, ulaştım,
Tövbe edip cemâli görünüz dostlarım ey!

Günümüz Türkçesi:
Tövbe edip gözyaşı dökeyim, çünkü sınırlarımı aştım.
Şeytanın tuzağıyla doğru yoldan saptım.
Rehberim pîrime baktım ve ona koştum, ulaştım.
Tövbe ederek Allah'ın cemâlini görün, ey dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, insanın günah ve yanlış yollardan dönerek Allah'a yönelmesini anlatır. Şeytanın vesvesesine kapılmak insanîdir; ancak tevbe ve pîre yönelmekle kurtuluş mümkündür. Tasavvufta pîr, Allah'a giden yolda rehber ve örnek olarak görülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Tövbe edin Allah'a, umulur ki kurtuluşa erersiniz." (Nûr Suresi, 31)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Tövbe eden, günah işleyen kişi gibi değildir." (Müslim, Tevbe 53)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günah işleyenler için her zaman tevbe kapısı açıktır.

Pîr veya rehberin varlığı, doğru yolda ilerlemeyi kolaylaştırır.

Allah'ın cemâli (yüzü, sevgisi) için samimi çaba önemlidir.

2. Kıta

Orijinal:
Hak Resul inâyeti tecelli etti bana,
Ayet, hadis, kelâmı beyân etti o bana,
Söylenene tâbi ol, sen itaat kıl ona,
Tâbi olup cemâli görünüz dostlarım ey!

Günümüz Türkçesi:
Hak Resul'ün inayeti bana tecelli etti.
Ayeti, hadisi ve kelamı bana açıkladı.
Ne deniyorsa ona uymalı ve itaat etmelisin.
İtaat ederek Allah'ın cemâlini görün, ey dostlar!

Açıklama:
Allah'ın Resulü'nün rehberliği, insanı hak yola götürür. Tasavvufta mürşid, Peygamberin sünnetini takip etmede yardımcıdır. İtaat, sadece mecazi değil, kalpten bağlılık gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, işte onlar Allah'ın razı olduğu kimselerdir." (Nisa Suresi, 59)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim." (Müslim, Fedail 12)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber'in gösterdiği yola uyulmalı.

İlahi inayet ve rehberlik, insanın içten bağlılığı ile kavranır.

İtaat, Allah'a yaklaşmanın yolu olarak görülür.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ümmetsen salât edip, sen Resul'e tâbi ol,
Adı geçse nebinin salât gönder, mutî ol,
Rızk ve rıza ne varsa, kanaatkâr bir kul ol,
Kanaatkâr olarak didâr görün dostlar ey!

Günümüz Türkçesi:
Eğer ümmetten isen, Peygamber'e salât gönder ve itaat et.
Adı anıldığında salât getir ve O'na itaatkâr ol.
Rızkın ve gönül razılığı neyse, kanaatkâr bir kul ol.
Kanaatkâr olarak Allah'ın yüzünü gör, ey dostlar!

Açıklama:
Salât, Peygamber'e sevgiyi ve bağlılığı ifade eder. Kanaatkâr olmak, tasavvufta nefsi terbiye etmenin temelidir. Mutî olmak, yani itaati gönülden yerine getirmek, Allah'ın cemâlini görmenin yoludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah ve Resulüne itaat edin, Allah'ın emirlerine karşı gelmeyin." (Ahzab Suresi, 33)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Kim bana bir salât getirirse Allah ona on salât getirir." (Tirmizi, Daavat 150)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber'e salât getirmek, sevgi ve itaati güçlendirir.

Kanaatkâr olmak, ruhu dinginleştirir ve Allah'a yakınlaştırır.

İtaat, samimiyet ve teslimiyet gerektirir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Hakikatlı kullara lütfunu ihsân eder,
Yiyip-içip nimetin sahibine şükreder,
Adını işitince, edeple ta'zim eder,
Ta'zim edip didârı görünüz dostlarım ey!

Günümüz Türkçesi:
Allah, gerçek kullarına lütuf ve ikram eder.
Yiyip içtiklerinde nimetin sahibine şükrederler.
Adını duyunca edep ve saygıyla hürmet ederler.
Saygıyla Allah'ı anıp O'nun yüzünü görün, ey dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, Allah'a şükür ve edepli yaklaşımın önemini vurgular. Tasavvufta gerçek kul, sadece nimet karşılığında değil, her hâl ve durumda Allah'a saygı gösterir. Ta'zim etmek, kalpteki derin sevgi ve saygının dışa yansımasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Eğer Allah'ın nimetlerini saymaya kalkarsanız, onları sayamazsınız." (İbrahim Suresi, 34)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Allah'a şükreden kimseye, Allah daha çok verir." (Tirmizi, Zühd 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şükür, insanın Allah'a yakınlaşmasının yoludur.

Edep ve hürmet, gerçek kulun alametidir.

Nimeti verenin farkında olmak, kalpte aşkı artırır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla kokusun alan burada durmaz,
Câhil kul nefse kanar, ayıplarını görmez,
Âdemoğlu aşkından, sevgisinden dem vurmaz,
Âşık olup didârı görünüz dostlarım ey!

Günümüz Türkçesi:
Hak Teâla'nın kokusunu alan (tatmış olan) burada durmaz.
Cahil kul, nefse kapılır, kusurlarını fark etmez.
İnsanlar, Allah aşkı ve sevgisinden söz etmezler.
Âşık olarak Allah'ın yüzünü görün, ey dostlar!

Açıklama:
Tasavvufta hak aşkını tadan kişi, dünyevi bağlardan kolay kolay ayrılmaz. Cahil, nefsiyle hareket eder ve Allah sevgisini unutur. Gerçek aşk, insanın kalbini Allah'a çevirir ve didârını görmeyi sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler, Allah'a yaklaşırlar ve O'nun rızasını ararlar." (Bakara Suresi, 165)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Ben ancak sevilmek için gönderildim." (Buhari, Menakıb 7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk, Allah'a yönelmekle ölçülür.

Nefse kapılmak, insanın hakikati görmesini engeller.

Allah sevgisi, kulun davranış ve niyetini belirler.

---

6. Kıta

Orijinal:
Gerçek ümmetler cândan geçip didârı gördü,
Yeni müridler gibi, halkada özün vurdu,
Her nereye varırsa, aşk tezgâhını kurdu,
Aşk tezgâhını kurup, didâr görün dostlar ey!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek ümmetler, canlarını vererek Allah'ın yüzünü gördü.
Yeni müridler gibi, halkada özlerini ortaya koydu.
Nereye giderlerse aşkı yaydılar, tezgâhını kurdular.
Aşk tezgâhını kurarak Allah'ın yüzünü görün, ey dostlar!

Açıklama:
Burada "candan geçmek" fedakârlık ve samimiyetle Allah'a yönelmeyi ifade eder. Tasavvufta aşk tezgâhı, sevgiyi yayma ve Allah'a bağlılığı öğretme anlamındadır. Müridler, pîrlerin yolunu izleyerek aşkı herkese gösterirler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar, Allah yolunda canlarını feda edenlerdir; işte kurtuluşa erenlerdir." (Ali İmran, 169)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Mümin bir kardeşi için canını feda eder." (Buhari, Edeb 20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fedakârlık, gerçek iman ve aşkın göstergesidir.

Öğretmek ve yaymak, aşkın topluma taşınmasıdır.

Allah'a yönelmek, sadece sözle değil, eylemle de olur.

---

7. Kıta

Orijinal:
Diliyle "ümmetim!" der, kalbiyle ise yalan,
Nefsi için cânını, kızgın ateşe salan,
"Şeyhim!" deyip kulların malını zorla alan,
Adakları almadan, didâr görün dostlar ey!

Günümüz Türkçesi:
Diliyle “ümmetim!” der, ama kalbi yalan söyler.
Nefsi için canını kızgın ateşe atar.
“Şeyhim!” diyerek insanların malını haksızca alır.
Adakları gasp etmeden, Allah’ın yüzünü görün, ey dostlar!

Açıklama:
Bu kıta, samimiyetsizliği ve riyayı eleştirir. Tasavvufta söz ile kalp uyumu çok önemlidir; dil ile iman göstermesi yetmez, kalp temiz olmalıdır. Ayrıca mürşidin veya şeyhin görevi, halkın malını gasp etmek değil, onları hak yolda yönlendirmektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Ey iman edenler! Allah için konuşun, doğru söyleyin. Yoksa, yaptıklarınız boşa gider.” (Ahzab Suresi, 70)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Münafıklar üç iş yapar: Yalan söyler, sözünde durmaz, güvenilmez.” (Buhari, İman 32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalp ve dil uyumu, samimiyetin göstergesidir.

İnsanları aldatmak, Allah aşkı yolunda olamaz.

Hakiki mürşid, kulun malını veya hakkını çalmaz, rehberlik eder.

---

8. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de, dünya bulsan kaça gör,
Kanat çırp semalara, varmak için uça gör,
Eş, çocuk düşman sana, bu gerçeği nice gör,
Uzak kalıp didârı görünüz dostlarım ey!

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, dünya nimetlerine kapılma.
Semalara kanat çırp, Allah’a ulaşmak için çaba göster.
Eş ve çocuklar bile bazen engel olabilir, bunu bil.
Dünya işlerinden uzak durarak Allah’ın yüzünü görün, ey dostlar!

Açıklama:
Tasavvufta mürid, Allah aşkına yönelirken dünyevi bağlara fazla takılmamalıdır. Aşk, bazen ailevi veya dünyevi engellerle sınanır. Mürid, kalbini Allah’a yöneltirse didârına ulaşabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Dünya hayatı sadece bir oyun ve eğlenceden ibarettir.” (Ankebut Suresi, 64)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Dünya, bir mü’min için cehennem, bir kâfir için cennettir.” (Müslim, Zühd 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya, Allah yolunda ilerlemeye engel olmamalıdır.

Aşk ve gayret, bazen fedakârlık gerektirir.

Mürid, dünyevi bağlardan uzak durarak Allah'a yaklaşır.

Hikmet 171 *Yâd Edelim Dâima!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Halvete girip dostlar yâd edelim dâima,
Muhabbet şarabını nûş edelim dâima.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, uzaklaşıp halvete çekilelim ve Allah'ı sürekli zikredelim.
İlahi sevgi şarabından sürekli içelim.

Açıklama:
Halvet, tasavvufta nefsin terbiye edildiği, Allah'ın anıldığı ve kalbin arındığı ruhî bir yalnızlıktır. "Muhabbet şarabı" mecazen Allah aşkıdır; kalbi dirilten, kişiyi dünya bağlarından koparan manevi sarhoşluktur. Bu şarabı içmek, zikrullah ile aşkı sürekli tazelemektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbini, içinden yalvararak ve ürpererek zikret..." (A'raf, 205)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah'ı zikredenle zikretmeyen, diri ile ölü gibidir." (Buhari, Deavât 66)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Halvet ve zikir, kalbi temizler.

Aşk, sürekli yenilenmesi gereken bir haldir.

Allah'ı anmak, ruhun gerçek gıdasıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Muhabbet şarabını kimselere vermezler,
Ten kanını akıtan âşık içer dâima.

Günümüz Türkçesi:
İlahi aşk şarabını herkese vermezler.
Nefsinin kanını akıtan (nefsini öldüren) gerçek âşık sürekli içer.

Açıklama:
Buradaki "ten kanını akıtmak" mecazen **nefsin arzularını öldürmek** anlamındadır.
Aşk şarabı herkesin tadabileceği bir hakikat değildir; nefsiyle savaşan, fedakârlık yapan, dünya sevgisini kalbinden çıkaran gerçek âşık ona layık olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems, 9)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Gerçek mücahid, nefsiyle mücadele edendir." (Tirmizi, Fiten 26)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk fedakârlık ister.

Nefsi yenmeden hakiki muhabbet gelmez.

Aşk, emek verenin nasibidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Muhabbet şarabını içen âşık nişanı,
Coşkun bülbüller gibi, feryâd eder dâima.

Günümüz Türkçesi:
Aşk şarabını içenin alameti,
Coşmuş bülbül gibi sürekli feryat etmesidir.

Açıklama:
Aşkın alameti, kalpteki coşkunluktur.
Tasavvufta "feryad" kavramı mecazi olup, Allah'a özlemi, yanışı ve iç coşkunluğu ifade eder.
Aşkla dolan kalp, gaflete dayanamaz; zikre, duaya, tefekküre yönelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı çokça zikredin ki felaha eresiniz." (Cuma, 10)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalbin ilacı Allah'ı zikretmektir." (Deylemî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşkta durgunluk olmaz; daima bir coşku vardır.

Aşık kişi zikre yönelir, gönlü hareket halindedir.

Aşk, içteki ilahi ateşin dışa taşmasıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Mürid ölü, pîr gassal, okur, görür o anı,
Cemâl göreyim diye, cevlân kılar dâima.

Günümüz Türkçesi:
Mürid ölü gibidir, pîr ise onu yıkayan gasil gibidir;
Mürid bu hâli görür, anlar.
Allah'ın cemâlini görebilmek için sürekli dolaşır, çaba gösterir.

Açıklama:
Tasavvuf terbiyesinde **mürid ölmek**, nefsi teslim etmek;
pirin gassal olması, müridi eğitip arındırmasıdır.
Mürid, kendini pîrine tam teslim ederek gönül eğitiminden geçer.
Cemâl (Allah'ın güzelliği) ancak teslimiyet, edeple dolaşmak, aramak ve sabırla mümkün olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda ölenleri ölü sanmayın. Onlar diridir." (Âl-i İmran, 169)
(Bu ayet mecazi olarak nefis ölümüne de işaret kabul edilir.)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Ölmeden önce ölünüz." (Tasavvufta çok meşhur bir nebî hikmeti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürid, nefsiyle değil, teslimiyetle yol alır.

Pirin rehberliği, nefsin kirlerini temizler.

Cemâl-i İlahi, sabır ve adımlarla arayanlara açılır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Müridin terbiyesi günde yüz bini aşsa,
Özünü bekçi gibi, çoban kılar dâima.

Günümüz Türkçesi:
Müridin terbiyesi günde yüz bin defa tekrar edilse bile,
O yine öz benliğini bekçi gibi korur, çoban gibi gözetir.

Açıklama:
Bu kıta, müridin **nefs muhasebesi** ve **özünü koruma çabası** üzerinedir.
Tasavvufta mürid, kendisini bir çoban gibi görür:

Nefsine bekçilik eder,

Kötü duyguların saldırısını gözetler,

Kalbini korur.

Terbiye büyük bir emek ister; zikir yüz bin kez yapılsa dahi insanın nefsi sürekli sınandığından **özünü koruma görevi devam eder**.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis, yarın için ne hazırladığına baksın." (Haşr, 18)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Akıllı kişi, nefsini kontrol eden ve ölüm sonrası için çalışan kimsedir." (Tirmizî, Kıyâmet 25)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi gözetmek sürekli bir görevdir.

Terbiye, bir kere yapılıp biten bir iş değildir; ömür boyu sürer.

Mürid, kalbine bekçilik yapmazsa nefs onu esir alır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Halka kurup erenler, “Hû!” zikrine başlasa,
Zekeriya peygamber hazır olur dâima.

Günümüz Türkçesi:
Erenler halka yapıp “Hû!” zikrine başlasa,
Zekeriya Peygamber daima hazır bulunur.

Açıklama:
Tasavvufta “Hû”, Allah’ın **zatî tecellisine** işaret eden bir zikirdir.
Zikir halkası kurulduğunda, manevi feyzin indiği kabul edilir.
Burada Zekeriya Aleyhisselâm’ın anılması, onun:

takvâsı,

mabetteki yalnız zikirleri,

sabır ve teslimiyeti
sebebiyle zikre ruhani bir katılımının sembolik ifadesidir.

Bu, “Zikir yapılan yerde peygamberlerin ve meleklerin ruhaniyeti hazır olur” anlamında bir tasavvufî mecazdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Zekeriya Aleyhisselâm: “Rabbini çokça zikretti ve kavmini de zikre çağırdı.” (Meryem, 11)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Allah’ı zikretmek için bir araya gelen topluluğa melekler iner.” (Müslim, Zikir 38)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir halkasının değeri çok büyüktür.

Manevi meclislere rahmet iner.

Zikre başlayanlar, peygamberlerin izini sürmüş olurlar.

---

7. Kıta

Orijinal:
Sonra da Hak nurunu zakirlere saçarlar,
Melekler saf bağlayıp erre başlar dâima.

Günümüz Türkçesi:
Sonra Allah’ın nurunu zikir yapanlara saçarlar.
Melekler saf saf dizilir ve sürekli zikir etmeye başlar.

Açıklama:
Hak nuru, zikir ehline gelen manevi feyizdir.

Bu kıta, zikir meclislerinin **ilahi nurla dolduğunu**,
zikir yapanların kalplerine bir huzur, bir aydınlık indiğini anlatır.

“Meleklerin saf bağlaması”;

Zikir halkasına katılmaları,

Zakirleri dua ile desteklemeleri,

İlahi rahmetin tecellisini ifade eder.

Tasavvuf geleneğinde zikir meclisleri “arz ve semanın birleştiği anlar” olarak görülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Melekler ve Ruh, Rablerinin izniyle her iş için iner.” (Kadr, 4)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Zikir meclislerini melekler kuşatır.” (Tirmizî, Deavât 82)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir yapılan topluluklar ilahi rahmete mazhar olur.

Allah’ın nuru zikir meclislerine iner.

Melekler zikredenlerle beraber olur, onları korur ve destekler.

Hazırsanız **Hikmet 171’in devamı veya Hikmet 172’yi** şerh etmeye geçebilirim.

Şunu dedin:

8 Muhabbet şarabını ele alır Muhammed, Zâkirlere sunarak, sâkî olur dâima. 9 Muhabbet şarabını içince Hoca Ahmed, Arş üstüne konarak, pervâz kılar dâima. Orijinal hikmetleri kalın harfle yazma

ChatGPT:

Elbette, bundan sonra **orijinal mısraları kalın yapmadan**, tamamen sade biçimde yazacağım.
Aşağıda 8 ve 9. kıtaların şerhi yine sizin istediğiniz başlık düzeniyle hazırlanmıştır.

---

8. Kıta

Orijinal:

Muhabbet şarabını ele alır Muhammed,
Zâkirlere sunarak, sâkî olur dâima.

Günümüz Türkçesi:

Muhabbet şarabını Peygamber Efendimiz (sav) eline alır;
Zikredenlere ikram ederek onlara her zaman manevi sâkîlik yapar.

Açıklama:

Bu kıtada Peygamber Efendimizin manevî ikramı anlatılır. Tasavvufta "muhabbet şarabı", Allah sevgisinin kalplere dökülmesi demektir. "Sâkî" ise içki sunan kişidir; mecaz olarak **manevî feyzi dağıtan** anlamına gelir.
Yesevî'ye göre zikreden, Allah'ı anan kullara bu sevgi feyzini ulaştıran aslında bizzat Resûlullah'tır. Bu, onun ümmete şefkati ve ruhlara rehber oluşunu ifade eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Andolsun size kendi içinizden öyle bir Peygamber geldi ki... size çok düşkündür." (Tevbe 128)
– "Beni zikredenlerle beraberim." (Kudsî hadis)
– Salavâtın zikre bereket getirdiği hadislerle sabittir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Zikir meclislerinin manevî rehberi Resûlullah'tır.
– Muhabbet, insanın kalbine kendi emeğiyle değil, Allah'ın ve Resûlünün lütfuyla gelir.
– Peygamber'e bağlılık, zikrin bereketini artırır.

---

9. Kıta

Orijinal:

Muhabbet şarabını içince Hoca Ahmed,
Arş üstüne konarak, pervâz kılar dâima.

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed o muhabbet şarabını içince,
Arş'ın üstüne çıkar gibi yükselir ve sürekli pervaz eder.

Açıklama:

Burada Hoca Ahmed Yesevî kendi hâlini anlatır:
Muhabbetle dolan bir velî, manen öyle yükselir ki, Arş'a yakın makamlarda dolaşır gibi olur. Bu fiziksel bir yükselme değil; **ruhun Allah'a yakınlık derecesinin artmasıdır.**
"Pervâz etmek" tasavvufta **vecd hâlinde manevî uçuşa geçmek**, yani Allah'a yakınlığın artması anlamına gelir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Allah onların kalplerine imanı sevdirmiştir..." (Hucurât 7)
– Mi'rac hadisesi, yakınlaşmanın manevî şekilde mümkün olduğuna işaret eder.
– Velî kulların makamlarının yükselmesine dair: "Kulum Bana farzlarla yaklaşır... Ben de onu severim." (Kudsi Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Muhabbet, kulun ruhunu en yüksek makamlara taşır.
– Hak dostlarının yükselişi bilgiyle değil, sevgiyle olur.
– Gerçek manevî yolculuk, kalpte başlar.

Hikmet 172 *Kime Bahşiş Verdi İse!*

1. Kıta

Orijinal:

Marifet bostanına ben edep ile girdim,
Ben tevhîd ağacını, önce orada gördüm,
Ağacın dallarında her türlü meyvesi var,
Sübhan'ım nasip etti, ben meyvesinden aldım.

Günümüz Türkçesi:

Marifet bahçesine edeple girdim;
Orada ilkin tevhid ağacını gördüm.
Bu ağacın dallarında her çeşit manevi meyveler bulunur;
Allah da bana nasip etti, o meyvelerden tattım.

Açıklama:

Tasavvufta "marifet bostanı", Allah'ı tanımanın manevi sahasıdır. Bu alana ancak **edep** ile girilir; çünkü edep, seyr ü sülûkun kapısıdır.
"Tevhid ağacı", Allah'ı bir bilme hakikatini temsil eder. Onun dallarındaki "meyveler" ise iman, takva, sabır, hikmet ve diğer tüm manevi hallerdir.
Kul bu meyveleri kendi gücüyle değil, "Sübhanım nasip etti" diyerek Allah'ın ihsanıyla alır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Kim Allah'a karşı sorumluluğunun bilincinde olursa, Allah ona bir çıkış yolu yaratır." (Talâk 2)
– "Edep imandandır." (Hadis-i şerif mânâsı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Marifet yolunun anahtarı edeptir.
– Tevhid, bütün manevi meyvelerin kaynağıdır.
– Manevi kazanımlar, Allah'ın lütfuna bağlıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:

O ağacın aslını bilseniz, Hû'dan imiş,
Tefrid-tecrid çeşmeler, görsseniz sudan imiş,
O ağaç âşıklara, ebedi vatan imiş,
Biz müşahade kıldık, dostlarım hazretinden...

Günümüz Türkçesi:

O ağacın kökü, aslını bilseniz, "Hû"dandır.
Tefrid ve tecrid çeşmelerinin suları Hak'tandır.
O tevhid ağacı âşıklara ebedi vatan gibidir.
Biz bunu Hak huzurunda müşahade ettik, dostlar.

Açıklama:

"Ağacın aslı Hû'dandır" ifadesi, her şeyin kaynağının Allah'ın "Hû" (O) ismine bağlı olduğunu anlatır.
"Tefrid" birleme, "tecrid" ise her şeyden soyutlanıp yalnızca Allah'ı görme hâlidir. Bu hâller suya benzetilir.
Tevhid ağacı, âşıkların hem dünyada hem ahirette sığındığı ebedi yurttur.
Yesevî "müşahade kıldık" diyerek bu hakikatleri sadece ilimle değil, **manevi şahitlikle** gördüklerini anlatır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Her şey O'na döner." (Hud 123)
– "Allah vardı, O'nunla beraber hiçbir şey yoktu." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Tevhidin kaynağı doğrudan Allah'tır.
– Aşıkların kalbi tevhidde huzur bulur.
– Hakikat ancak müşahade ile tam anlaşılır.

---

3. Kıta

Orijinal:

Nadanlar ve câhiller, o ağaca eremez,
"Nefsim, nefsim!" diyenler, o meyveden yiyemez,
Tamahkâr nefs için; ah! Neler neler demez?
Nefsinden geçen kullar, yakın olur Rabbine.

Günümüz Türkçesi:

Cahiller ve gafiller o tevhid ağacına ulaşamaz.
Sürekli "Nefsim!" diyenler o meyvelerden tadamaz.
Tamahkâr nefis insanı türlü sözlere sevk eder.
Nefsinden geçen kullar ise Rabbine yakın olur.

Açıklama:

Tevhid ağacına erişmek için nefsi aşmak gerekir.
"Nefsim, nefsim!" demek, kişinin benlik merkezli yaşamasıdır.
Tamahkâr nefis insana kötülüğü süslü gösterir.
Tasavvufta esas olan nefsi tezkiye etmektir; nefsi aşan kişi Allah'a yakın olur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Nefsini arındıran kurtulmuştur." (Şems 9)
– "Gerçek mücahit, nefsiyle mücadele edendir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Tevhidin yolu nefisten geçer.
– Açgözlülük, maneviyatı kesen büyük perdedir.
– Nefsini aşan Allah'a yakınlaşır.

4. Kıta

Orijinal:

Nefsimden geçince ben, cân hicab karşı geldi,
Cân verip cândan geçtim, cân câna karşı geldi.
Gayba girdim gayb oldum, gayba giren gayb olur,
Hasret üzere hasret, ateşi gurbetinde…

Günümüz Türkçesi:

Nefsimi aşınca can perdesi bana göründü.
Canımı verip candan geçtim; can, asıl Cân'a (Allah'a) kavuştu.
Gayba girdim, gayb oldum; gayba giren gaybolur.
Gurbet ateşi içinde hasret üzerine hasret yaşadım.

Açıklama:

Bu kıta seyr u sülûkun çok yüksek hâllerini anlatır:
– "Cân hicabı", nefisten sonra gelen daha ince bir perdedir.
– "Candan geçmek", benliği tamamen bırakıp Allah'a yönelmektir.
– "Gayba girmek", görünmeyen âleme manevi yolculuktur.
– "Gayb olmak", benlik iddiasının yok olmasıdır.
Son mısrada kulun sürekli Allah'a özlem içinde yaşadığı vurgulanır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Allah'ın yakınlığını umanlar…" (Ahzab 21)
– "İhsan: Allah'ı görüyormuşçasına ibadet etmektir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Nefsini aşan kul daha ince perdelerle imtihan olur.
– Hakikat yolculuğunun sonu benlikten geçmek ve yalnız Allah'a yönelmektir.
– Manevi yolculuk, hasret ve özlemle devam eder.

---

5. Kıta

Orijinal:

Önce himmet makamına gir, dedi,
Azametli sultanlığım gör, dedi,
O tevhidin meyvesinden ye, dedi,
Lütfuyla yedirdi, aşk nimetinden.

Günümüz Türkçesi:

"Önce himmet makamına gir," dedi;
"Benim yüce sultanlığımı gör," dedi.
"Tevhid ağacının meyvesinden ye," dedi;
Lütfuyla bana aşk nimetinden yedirdi.

Açıklama:

“Himmet makamı”, mürşidin manevi yardımıyla kulun kalbinin açılmasıdır.
Yesevî’ye seslenen Hak, “azametli sultanlığımı gör” buyurarak kulun tefekkür ufkunu genişletir.
Tevhidin meyvesi, Allah’ın birliğini **idrak ederek yaşama** hâlidir.
Bu meyveyi yedirmek ise Allah’ın lütfudur; kul kendi gayretiyle ulaşamaz.
“Aşk nimeti”, marifetullahın en yüksek hâlidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah dilediğini Kendisine çeker.” (Şûrâ 13)
– “Kim Allah için yürürse Allah ona koşarak gelir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevi terakki Allah’ın lütfuyla olur.
– Himmet, kulun kapılarını açar.
– Tevhid meyvesi, aşk ile tat bulur.

---

6. Kıta

Orijinal:

Kime bahşiş verdiyse olsun kutlu,
Yüz bin cânım versem hepsi de mutlu,
O ağacın vasfı dostlar çok ulu,
Şükretsin, kulluk kılsın hizmetinde.

Günümüz Türkçesi:

Kim Allah’ın ihsanını aldıysa kutlu olsun.
Yüz bin canımı versem bile hepsi mutludur.
O tevhid ağacının vasfı çok yücedir, dostlar.
İhsan alan kul şükretsin, hizmetle kulluk etsin.

Açıklama:

“Bahşiş”, Allah’ın manevi lütuflarını temsil eder.
Bu lütfu alan kul, canını feda edecek derecede huzur bulur.
“Tevhid ağacı” burada yine hakikatin kaynağıdır.
Gerçek şükrün gereği, kulun hizmet ve ibadette devamlı olmasıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Rabbinin nimetini anlat.” (Duha 11)
– “Şükredenlere nimetimi artırırım.” (İbrahim 7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevi nimet şükürle korunur.
– Tevhid lütfu verilenler en bahtiyar kimselerdir.
– Hak yolunda hizmet, nimete karşılık bir şükürdür.

---

7. Kıta

Orijinal:

Ağacın gölgesinde otururlar,
Ruhlarını şarapla kandırırlar,
Masivâdan özlerin koparırlar,
Karar kılmaz, aşk diler himmetinde.

Günümüz Türkçesi:

Tevhid ağacının gölgesinde otururlar;
Ruhlarını aşk şarabıyla doyururlar.
Dünya ve masivadan gönüllerini koparırlar.
Bu hâlde durmaz, daha çok aşk ve himmet isterler.

Açıklama:

“Ağacın gölgesi”, Allah’ın rahmetine sığınmış olmayı temsil eder.
“Aşk şarabı”, cezbe ve muhabbet hâlidir; ruhu besler.
Masivâdan (Allah’tan başka her şeyden) kopmak, kalbin saflaşmasıdır.
Aşkta durmak yoktur; gerçek âşık daha çok feyiz ister.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Bilesiniz ki kalpler Allah’ın zikriyle huzur bulur.” (Ra’d 28)
– “Dünya Allah katında bir sivrisinek kanadı kadar bile değerli değildir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Masivadan uzaklaşmak aşkın şartıdır.
– Manevi huzur Allah’ın gölgesindedir.
– Âşık daimî bir terakki hâlindedir.

---

8. Kıta

Orijinal:

Dost dileyen bostanda karar kılmaz,
Hakikatli âşıklar aşksız kalmaz,
Gönül mülkünü verse asla almaz,
Takva ile içer nebat şerbeti.

Günümüz Türkçesi:

Hakiki dostu isteyen, bu dünya bahçesinde karar kılmaz.
Gerçek âşıklar aşksız kalmaz.
Gönül mülkünü versen bile kabul etmezler.
Takva ile hakikat şerbetini içerler.

Açıklama:

Dost (Allah) talibi olan kişiye dünya yurdu dar gelir.
Hakikat âşıkları, aşkı hiç kaybetmez.

Gönül mülkünü bile kabul etmemek, dünyaya tam yüz çevirmektir.
“Nebat şerbeti”, takva ile elde edilen ruhani gıdadır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Ahiret yurdu takva sahipleri içindir.” (A’raf 128)
– “Dünya müminin zindanı, kafirin cennetidir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Dünya yolcu mekânıdır, karar mekânı değil.
– Hakiki aşk devamlıdır.
– Takva, hakikatin gıdasıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:

Dost için dünya mülkünü bırakıp,
Ölüm ateşiyle yanıp- yakılıp,
Kovulsa dergâhından karşı gelip,
Göster cemâlin der ağlar hasretiyle.

Günümüz Türkçesi:

Dost için dünya mülkünü bırakır,
Ölüm ateşinde yanar yakılır,
Dergâhtan kovulsa bile geri gelir,
“Bana cemâlini göster!” diye hasretle ağlar.

Açıklama:

Kul, Allah için dünyayı terk edecek hâle geldiğinde halis olur.
“Ölüm ateşi”, nefsi öldürmek ve benliği yakmak anlamındadır.
Manevî kapıdan kovulsa bile tekrar gelir; bu gerçek sadakattir.
Cemâl talebi, kulun Allah’a duyduğu aşkın zirvesidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah, canlarını ve mallarını satın almıştır.” (Tevbe 111)
– “Ölmeden önce ölünüz.” (Tasavvuf ehlinin kabul ettiği hadis mânâsı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Hak talibi, dünyayı Hak için terk eder.
– Nefsini öldüren kul gerçek özgürlüğe erer.
– Cemâl arzusu, aşkın en yüksek mertebesidir.

---

10. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed girdi meydan içre,
Tevhîd ağacın gördü bostan içre,

O ağacın evsafı Kur’ân içre,
Haber verdi İbrahim Sûresi’nde.

Günümüz Türkçesi:

Kul Hoca Ahmed manevi meydanda yürüdü,
Bahçede tevhid ağacını gördü.
Bu ağacın özellikleri Kur’ân’da anlatılmıştır;
İbrahim Sûresi bu hakikatten haber verir.

Açıklama:

“Hoca Ahmed girdi meydan içre”, seyr u sülûkun nihai hâllerine erişmeyi anlatır.
Tevhid ağacı, Kur’an’ın özüdür.
Yesevî burada **İbrahim Sûresi 24–25. ayetlerdeki ‘güzel ağaç’ benzetmesine** işaret eder:
İmanı “kökü sağlam, dalları göğe yükselen ağaç” olarak tasvir eden ayet...

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Görmedin mi Allah nasıl bir misal verdi? Güzel bir söz, kökü sağlam, dalları göğe yükselen bir ağaç gibidir.” (İbrahim 24–25)
– “Tevhidin en faziletlisi ‘Lâ ilâhe illallah’tır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Tevhid ağacı Kur’an’ın açık bir benzetmesidir.
– Manevi yolculuğun hedefi tevhidi görmek ve yaşamaktır.
– İman, kökü sağlam bir ağaç gibi olmalıdır.

Hikmet 173 *Orada Ne Söyleyim?*

---

1. Kıta

Orijinal:

Habersiz geçti ömrüm, bunu diyeyim sana,
Varıp ne söyleyeyim, yarın Hak divanına?
Lütfuyla hükmeylesin orada Rabb’im bana,
Adli ile sorarsa, yarın ne söyleyeyim?

Günümüz Türkçesi:

Ömrüm farkına varmadan geçti, bunu sana söyleyeyim.
Yarın Allah’ın huzuruna vardığımda ne diyeceğim?
Rabbim orada bana lütfuyla hükmetsin.
Eğer adaletle sorarsa, ne cevap vereceğim?

Açıklama:

Bu kıtada kulun en derin korkusu dile getirilir:
Ömrü gaflet içinde tüketmek ve hesaba hazırlıksız gitmek.
Yesevî, “Allah’ın adaletiyle değil, lütfuyla muamele edilmesini” istemektedir.
Çünkü kul bilir ki adaletle yargılansa amelleri yetmez.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “O gün ne mal fayda verir ne evlat; ancak Allah’a selim bir kalple gelenler müstesna.” (Şuara 88–89)
– “Kim Rahmetime sığınırsa kurtulur.” (Hadis-i kudsî)
– Hesap gününün dehşeti birçok ayette anlatılmıştır (Zilzal, Hakka, Tekvir).

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Gafletle geçen ömür pişmanlık getirir.
– Hesap gününe hazırlık yapmayan mahcup olur.
– Kul, Allah’ın adaletine değil, rahmetine muhtaçtır.

---

2. Kıta

Orijinal:

Otuz bitti, kırkıma ulaştı yaşım benim,
Bilmem ki nasıl geçti, gafletle ömrüm benim?
Yarın nasıl olacak hâlim ve işim benim?
Miskin olup ne yöne gönderilirim böyle?

Günümüz Türkçesi:

Otuz geçti, kırk yaşına ulaştım.
Ömrümün nasıl geçtiğini bile bilmiyorum, gafletle akıp gitmiş.
Yarın hâlim ne olacak?
Ben miskin bir kul olarak nereye gönderileceğim?

Açıklama:

Yesevî burada “kırk yaş”ın manevi anlamına vurgu yapar; peygamberlerin çoğuna vahyin kırkta gelmesi gibi.
Kul kırka geldiğinde artık dünyayı değil ahireti düşünmelidir.
Kendi hâline şaşırır: yıllar geçmiş fakat hazırlık yoktur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “İnsan kırk yaşına varınca der ki: Rabbim bana verdiğin nimete şükretmemi sağla.” (Ahkaf 15)
– “Akıllı kişi nefsini hesaba çeken ve ahiret için çalışan kişidir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Yaş ilerledikçe gaflet daha ağır bir yüktür.
– Kırk yaş, tevbe ve yöneliş için önemli bir dönüm noktasıdır.
– Kişi kendini hesaba çekmezse, yarın hesaba çekilir.

---

3. Kıta

Orijinal:

Ma’siyet deryâsına daldım, düştüm, gark oldum,
Şeytan ile yürüdüm, gafletle refîk oldum,
Gece-gündüz ağlayıp, gözyaşı çağlar oldum,
Rezil olup orada, varıp ne söyleyeyim?

Günümüz Türkçesi:

Günah denizine daldım, düştüm, boğuldum.
Şeytanla birlikte yürüdüm, ona arkadaş oldum.
Gece gündüz ağlar oldum, gözyaşım aktı.
Mahcup bir halde huzura vardığımda ne söyleyeceğim?

Açıklama:

Ma’siyet deryası: kulun günahlara kendini kaptırmasıdır.
“Şeytanla yürümek”, nefsine uymaktır.
Bunun farkına varan Yesevî, derin bir iç hesaplaşmayla ağlamaktadır.
Tasavvuf erbabında tevbenin alameti, gözyaşıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Nefis kötülüğü emreder.” (Yusuf 53)
– “Günahkârlar pişman olup ağlayacaklardır.” (Meryem 39)
– “Allah için ağlayan göze cehennem ateşi haramdır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Günahla yürümek şeytanın yoludur.
– Tevbenin alameti kalp yanması ve gözyaşıdır.
– Mahşerde rezil olmamak için dünyada gözyaşı dökmek gerekir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Aşsız yola girenin açlıktan ölmesi var,
Köksüz ağaç çiçeği, dalının solması var,
Mücrim olan kullara orada sorması var,
Sorarsa ben kuluna, nasıl cevap vereyim?

Günümüz Türkçesi:

Azıksız yola giren, açlıktan ölebilir.
Köksüz ağacın çiçeği de dalı da solar.
Günah işleyen kullara orada (mahşerde) soru sorulacaktır.
Allah bana sorarsa, nasıl cevap vereceğim?

Açıklama:

Azıksız yola giren mecazen **ahirete hazırlıksız çıkan kişidir.**
Köksüz ağaç, imanı zayıf kuldur: iman kökleri sağlam olmazsa ameller solar.

Mücrim (günahkâr) kul muhakkak hesaba çekilecektir.
Yesevî, “ben nasıl kurtulurum” endişesindedir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Azık edinin, azığın en hayırlısı takvadır.” (Bakara 197)
– “Herkes yaptığından sorulacaktır.” (Mü’minûn 112–115)
– “Köksüz ağaç” benzetmesi: kötü söz/kötü iman (İbrahim 26)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Ahirete azıksız gitmek en büyük tehlikedir.
– İmanın kökü sağlam olmazsa ameller meyve vermez.
– Hesap kaçınılmazdır, kul hazırlanmalıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:

Bu dünyada rahat yok, şimdi anladım, bildim,
Günâh ve isyanımı gördüm, bildim ve yandım,
Hoca Ahmed sığındım, bak dergâhına geldim,
Korkuyorum Allâh’ım! Ben hangi taraftayım?

Günümüz Türkçesi:

Bu dünyada huzur yok, şimdi anladım.
Günahlarımı ve isyanımı gördüm, fark ettim ve yandım.
Ya Rabbi, Hoca Ahmed olarak kapına sığındım.
Korkuyorum, ben hangi tarafta olacağım?

Açıklama:

Dünyanın gerçek yüzü anlaşılınca huzurun yalnız Allah’a yakınlıkta olduğu görülür.
Kul kendi günahlarını fark ettiğinde yanmaya başlar; bu yanış tevbenin başlangıcıdır.
Yesevî, Allah’a sığınır ve akıbetinden korkar: “Ben hangi taraftayım? Rahmet mi azap mı?”

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Dünya hayatı bir oyun ve eğlencedir.” (Ankebut 64)
– “Allah tevbe edenleri sever.” (Bakara 222)
– Peygamberimiz bile şöyle dua ederdi: “Allah’ım beni göz açıp kapayıncaya kadar nefsime bırakma.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Dünyada gerçek huzur yoktur; huzur Allah’a teslimiyettedir.
– Kişi günahını görüp yanarsa tevbenin kapısı açılır.
– Akıbet korkusu imanın en canlı hâlidir.

Hikmet 174 *Kabul Eder Mi?*

1. Kıta

Orijinal:

Seherde dört darp edip, aşk ile “Rabb’im!” desem,

Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Hasretle baştan-sona, ayakta vird eylesem,

Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Seher vaktinde gönlüme dört kez vurup,

aşk ile “Rabbim!” diye niyaz etsem,

Şeyhim beni dergâhına acaba kabul eder mi?

Özlemle baştan sona kadar ayakta zikretsem,

Şeyhim beni dergâhına acaba kabul eder mi?

Açıklama:

Bu kıtada Hoca Ahmet Yesevî, **kulun Allah’a yönelişindeki edep, samimiyet ve korku–ümit dengesini** dile getirir.
“Seher” vakti, tasavvufta kalbin en saf, nefsin en zayıf olduğu zaman dilimidir. “Dört darp”, zahirde göğse vurma gibi anlaşılabileceği gibi, bâtında **kalbi gafletten uyandırma, nefsin perdelerini kırma** anlamına gelir. “Aşk ile Rabb’im demek”, kuru bir söz değil, **yanarak yapılan bir yakarış**tır.
Şair, bütün bu ibadet ve gayretlere rağmen kesinlik iddiasında bulunmaz; “kabul eder mi?” diyerek **kulluğun temel ahlâkı olan acziyet ve mahviyeti** gösterir. Buradaki “Hoca” ve “dergâh”, hem zahirde mürşidi hem bâtında **ilâhî huzuru** temsil eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Sabah ve akşam Allah’ı zikredin; sabah ve akşam O’na yönelin.” (Enfal 45)
– “Allah, kullarını niyetlerine göre değerlendirir.” (Hadis-i kudsî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Gayret ve aşk ile yapılan ibadet, kabulde önemlidir.
– Samimiyet olmadan en uzun ibadetler bile manevî değer kazanmaz.
– Dergâh ve mürşid, kulun niyetini ölçer.

2. Kıta

Orijinal:

Geceleri kalkarak dergâhta senâ kılsam,
Başım koyup hazrete, yalvarıp dua kılsam,
Gözlerimden kanlı yaş, dökerek bağrım delsem,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Geceleri kalkıp dergâhta Allah'ı övsəm,
Başımı mürşidin huzuruna koyup dua yapsam,
Gözlerimden kanlı yaşlar dökerek kalbimi yarıp açsam,
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

Gece ibadeti ve yoğun dua, kulun aşk ve teslimiyetini gösterir.
"Gözlerimden kanlı yaş" ifadesi, tevbe ve samimi pişmanlığın tasavvuf dilindeki ifadesidir.
Yesevî burada kulun **manevi derinliğini ve teslimiyetini ölçer**.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Gece kalkıp Allah'ı zikredenler, Allah'a yakındır." (İsra 79)
– "Gözyaşı ile tevbe edenin günahı affolur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Samimi tevbe ve gece ibadeti kulun kalbini temizler.
– İbadet sadece bedenle değil, kalbin yoğun duygularıyla yapılmalıdır.
– Mürşid, kulun kalbini ve aşkını gözlemler.

---

3. Kıta

Orijinal:

Allâh için yiğitçe, kalksam cânımı versem,
Ağlayıp, inleyerek, zikredip; "Allâh!" desem,
Eş, çocuk, evden, barktan, vazgeçip yetîm kılsam,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Allah için yiğitçe kalkıp canımı feda etsem,
Ağlayarak, inleyerek, sürekli "Allah!" diye zikretsem,
Eşimi, çocuklarımı, evimi terk edip yoksul kalsam,
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

Burada **fedakârlık ve dünya bağlılığından vazgeçmek** vurgulanır.
Tasavvufta kulun aşk ve teslimiyeti, maddi bağlılıklardan kopmakla ölçülür.
Yesevî, "yetim bırakmak" deyimiyle, mal ve dünya bağlılığından arınmayı ifade eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Kim Allah yolunda malını ve canını feda ederse, kat kat mükafat verilir.” (Tevbe 111)
– “Dünya sevgisi, kalbi karartır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevi yükseliş, dünya bağlılığından vazgeçmekle mümkündür.
– Allah aşkı, fedakârlık ve samimiyet ister.
– Mürşid kabulü, niyet ve teslimiyete bağlıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:

Mansûr gibi; “Ene’l-Hak !” deyip-ağlayıp gitsem,
Şiblî gibi aşk ile zikredip, sema dönsem,
Bâyezîd gibi her dem, gidip Ka’be’ye varsam,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Mansur gibi “Ben Hakkım!” diyerek ağlayıp gitsem,
Şiblî gibi aşk ile zikredip sema yapsam,
Bâyezîd gibi her zaman Ka’be’ye gidip ibadet etsem,
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

Burada ünlü velîler örnek verilmiştir:

Mansur: **vahdet-i vücut anlayışıyla kendini Hakk’a ermiş saymak**

Şiblî: **aşk ile sürekli zikir ve sema yapmak**

Bâyezîd: **ibadet ve manevi yolculukta sürekli gayret**
Yesevî, örnekleri vererek kulun sorusunu pekiştirir: Gayret ve aşk yeterli mi, yoksa mürşid onayı şart mı?

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah’a yönelen ve teslim olanlar kurtuluşa erer.” (Bakara 112)
– “Velîlerin örnekliği, mürşidin rehberliğini gösterir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevi yükseklerin yolu farklı yöntemlerle de olsa Hakk’a yönelir.
– Gayret ve aşk önemlidir; mürşid onayı ise yolu tamamlar.
– İbadet ve aşkın sürekliliği kutsaldır.

---

5. Kıta

Orijinal:

İyiler sohbetinde, bulunup kâim olsam,
“Hû, hû!” deyip zikrini söyleyip dâim olsam,
Âşık olup yolunda ben de cânımı versem,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

İyilerin sohbetinde bulunup sabit kalsam,
“Hû, Hû!” diyerek sürekli zikir yapsam,
Aşık olup Yesevî yolunda canımı feda etsem,
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

Velilerin sohbetinde bulunmak, onların himmet ve bereketini almak önemlidir.
“Hû” zikri, Allah’ın varlığını ve birliğini ifade eder.
Aşık kul, yolunda canını feda etmeye hazır olmalıdır.
Yesevî burada **sabır, aşk ve fedakârlığın mürşid tarafından kabul edilmesi** sorusunu tekrar eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “İyilerle oturup onlardan faydalananlar kurtuluşa erer.” (Hadid 18)
– “Mümin, müminin aynasıdır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevi yolculukta velilerin sohbeti önemlidir.
– Sabır ve zikir ile aşk, kulun kabulünü kolaylaştırır.
– Yol aşk ve fedakârlıkla yürünür.

---

6. Kıta

Orijinal:

Eyyüp gibi kurtların cefâsına sabretsem,
Yahya gibi gözlerden kanlı yaşları döksem,
Musa gibi ben Tur’a çıkıp da kulluk etsem,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Eyyûb gibi kurtların eziyetine sabretsem,
Yahya gibi gözlerimden kanlı yaşlar döksem,
Musa gibi Tur’a çıkıp ibadet etsem,
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

Burada peygamberlerin sabrı ve ibadetleri örnek verilir:

Eyyûb: **sabrın sembolü**

Yahya: **gözyaşı ile tevbe ve ibadet**

Musa: **Tur'a çıkıp Hakk'a yönelme**
Yesevî, bu örneklerle kulun gayret ve fedakârlığını anlatır; fakat mürşid kabulü hâlâ sorgulanmaktadır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Eyyub sabrı sayesinde Allah'ın sevgisine erdi." (Sad 44–46)
– "Gözyaşı ile Allah'a yönelenin günahı affolur." (Hadis)
– Musa'nın Tur'daki ibadeti Kur'an'da detaylı anlatılır (A'raf 143).

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Sabır ve aşk, kulun yolunu açar.
– Peygamber örnekleri ilham kaynağıdır.
– Mürşid kabulü, gayret ve tevbe ile uyumlu olmalıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:

Yunus gibi deryâda yüzen bir balık olsam,
Yusuf gibi kuyuda, günlerce öyle kalsam,
Yakup gibi "Yusuf!" der, gece-gündüz ağlasam,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Yunus gibi denizde yüzen bir balık olsam,
Yusuf gibi kuyuda günlerce kalsam,
Yakup gibi "Yusuf!" diye gece gündüz ağlasam,
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

Yesevî burada peygamberlerin sabır ve tecrübelerinden örnek verir:

Yunus: **tefekkür ve teslimiyetin sembolü**

Yusuf: **sabır ve sıkıntıya tahammül**

Yakup: **aşk ve hasret ile ağlamak**
Kul sorar: Bu fedakârlık ve aşk dergâh tarafından kabul edilir mi?

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– Yunus 87: "O, Rabbine tövbe etti ve O'nun dilemesiyle kurtuldu."
– Yusuf 12: Yusuf'un sabrı ve sıkıntıları.
– "Sabredenler kurtuluşa erer." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Sabır ve sıkıntıya tahammül, manevî yolun şartıdır.
– Peygamberler örnek alınmalıdır.
– Fedakârlık ve aşk, mürşid tarafından kabul için önemlidir.

---

8. Kıta

Orijinal:

Duyun benden dostlarım! Yoktur iyi amelim!
Erenlerin yolunda cehd ü gayret edelim,
Habersizim ne olur, bilmem yevmu'l-ezelim,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Duyun dostlar! Benim iyi bir amelim yok.
Erenlerin yolunda gayret ve çaba gösterelim.
Habersizim, ahiret gününde ne olacağını bilmiyorum.
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

Kul, kendi eksikliğini fark ederek tevazu gösterir.
Erenlerin yolunda gayret, mürşidin himmeti ve Allah'ın lütfu ile mümkündür.
"Habersizim" ifadesi, kulun **ahirete dair bilinç eksikliğini ve endişesini** anlatır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Allah'ın yolunda çabalayanların mükafatı kat kat olur." (Tevbe 41)
– "En hayırlı amel, kulun takvası ve gayretidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Kul, eksikliklerini bilmelidir.
– Gayret ve cehd ile manevî makamlar elde edilir.
– Ahiret endişesi, tevazu ve tevbe ile aşılır.

---

9. Kıta

Orijinal:

Defter-i sânî dedim, bütün dertlere devâ,
Toprak gibi basarak, üstümden geçse revâ,
Ağlayıp geldim ona çaresiz hem bî-devâ,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

"İkinci defter" dedim, bütün dertlere çare.
Toprak gibi üzerine basılsa, üstümden geçilse de olur.

Ağlayarak çaresiz geldim ona,
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

“Defter-i sânî”: Allah’ın ilahi lütuf ve kaydı, kulun kurtuluşu için bir fırsattır.
Kul, aczini ve çaresizliğini gösterir; her türlü eziyete katlanır.
Yesevî, **tevazu ve aşkın kabulünü sorgular**.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah, kullarına aczlerini bildirenleri sever.” (Hadis-i kudsî)
– “Her kul kendi hâline göre muamele görür.” (Hadid 7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Tevazu, aşk ve sabır kulun kabulünü kolaylaştırır.
– Aczini itiraf etmek manevî ilerlemenin şartıdır.
– Gayret ve teslimiyet, mürşid önünde önemlidir.

---

10. Kıta

Orijinal:

Diliyle “Ümmetim!” der, oysaki yalan söyler,
Halka nasihat edip, dünyalık malı gözler,
Kul hakkı yemek için her tür kılığa girer,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Diliyle “Ümmetim!” der, ama yalan söyler.
Halka nasihat eder, ama dünya malını arzuluyor.
Kul hakkı yemek için her türlü hileye başvurur.
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

Yesevî, samimiyetsiz ve dünya düşkünü müridleri eleştirir.
Gerçek yol aşk ve samimiyet ister; lafla değil, kalple yürümek gerekir.
Kul, riyakârlık ve hile ile manevî yol alamaz.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah yalan söyleyenleri sevmez.” (Maide 41)
– “Kim insan hakkı yer, kıyamette helak olur.” (Hadis)
– “Dünya sevgisi kalbi karartır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Samimiyetsizlik ve riyâ, manevî ilerlemeyi engeller.
– Kul, söz ve amelde tutarlı olmalıdır.
– Hak yolunda ihlas şarttır.

---

11. Kıta

Orijinal:

“Allâh!” deyip Rabb’ime sıdk ile tövbe etsem,
Gıybet eden dilimi, yüz bin parçaya dilsem,
Hak’tan korkup dünyayı tutup arkaya atsam,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

“Allah!” diyerek Rabbime samimiyetle tövbe etsem,
Gıybet eden dilimi parçalasam,
Hak’tan korkup dünyayı geride bırakıp vazgeçsem,
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

Yesevî, **tövbeyi, kalpten samimiyetle yapmayı** vurgular.
Gıybet ve dünya sevgisinden arınmak, kulun kabulünü artırır.
Samimiyet ve teslimiyet olmadan yapılan ibadetler yetersizdir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah’a samimiyetle yönelin, tövbe edin, affedileceksiniz.” (Nisa 29)
– “Dünya sevgisinden uzaklaşan kalpler, Allah’a yakındır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Tevbe ve arınma kabul için şarttır.
– Kul, dil ve davranışlarında temiz olmalıdır.
– Dünya tutkusu manevî ilerlemeyi engeller.

---

12. Kıta

Orijinal:

Hikmetleri okuyup, ihlasla yola giren,
İyiler izin sürüp, şeyhlerden dua alan,
Heveskâr âşık olup, yollarda yayan kalan,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Hikmetleri okuyup ihlasla yola giren,
İyilerin izinden yürüyüp şeyhlerden dua alan,
Heveskâr âşık olup yollarda kalan,
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

İhlas ve hakiki aşk, mürşid rehberliği ve dua ile birleştiğinde, kul manevî makam kazanır.
Yesevî burada, **gayret, ihlas, aşk ve mürşid rehberliğinin önemini** vurgular.
“Yollarda kalan” ise, dünya meşgalesinden uzak, manevi yolculukta sabit kalan anlamındadır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah’a yönelenleri O, doğru yola iletir.” (Bakara 2)
– “Velîlerin duası müminler için rahmettir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– İhlas ve aşk olmadan yol alınmaz.
– Mürşid ve velilerin rehberliği kutsaldır.
– Gayret ve sabır, mürid kabulü için şarttır.

---

13. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed sen de, hikmet de âşıklara,
Sıdk ile yola giren, sözünde sâdıklara,
İhlasla Hakk’ı anan, lütfuna lâyıklara,
Hocam beni dergâha acep kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Sen de, Hoca Ahmed, hikmeti âşıklar için ver,
Doğru söz ve niyetle yola çıkanlara,
İhlasla Allah’ı zikreden, lütfunu hak edenlere,
Hocam beni dergâha kabul eder mi?

Açıklama:

Yesevî burada **mürşidin rehberliğinin ve hikmetin önemini** vurgular.

Hikmet: Âşıkların yolunu aydınlatır.

Sıdk (doğruluk): Yolculukta samimiyetin göstergesidir.

İhlas: Allah’ı anmak ve O’na yönelmek, lütfa layık olmanın şartıdır.
Kul sorar: Bu gayret ve aşk dergâh tarafından kabul edilecek mi?

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Doğrular kurtuluşa erer, Allah yolunda gayret edenler mükafat görür.” (Tevbe 111)
– “Velîlerin rehberliği, yol göstericidir; onlara tabi olanlar doğru yolda yürür.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Hikmet ve mürşid rehberliği, âşıklar için yol göstericidir.
– Samimiyet (sıdk) ve ihlas, kabul için vazgeçilmezdir.
– Kul, kendi gayreti ile birlikte mürşidin lütfunu beklemelidir.

Hikmet 175 *Maksada Yeter Mi Ki?*

1. Kıta

Orijinal:

Sübhân olan Allâh'ım hidayet nasip etti,

Ar, hicap gönlümüzden kaybolup gider mi ki?

Gece-gündüz yalvarıp, "Hazreti Allâh!" desem,

Mahzun olan bu kulu, maksuda erer mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Noksan sıfatlardan münezzeh olan Allah'ım bana hidayet verdi,

Acaba utanç ve perde gönlümüzden tamamen silinir mi?

Gece gündüz yalvarıp "Yüce Allah!" diye niyaz etsem,

Bu mahzun kul, arzu edilen maksada ulaşır mı?

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, **hidayetin bir lütuf olduğunu**, kulun kendi gücüyle elde ettiği bir hak olmadığını vurgular. "Sübhân olan Allah'ım" ifadesi, Allah'ı her türlü eksiklikten tenzih etmektir; bu, tasavvufta **tevhid şuurunun başlangıcıdır**.
"Ar ve hicap", kulun günahlarının ve nefsinin kalpte oluşturduğu **manevî perdeler**dir. Hidayet verilmiş olsa bile, bu perdelerin tamamen kalkması için **mücahede ve sürekli istiğfar** gerekir. Şair, gece gündüz dua etse dahi kendinden emin değildir; "erer mi ki?" diyerek **korku (havf) hâlini** muhafaza eder. "Mahzun kul" ifadesi, Allah karşısında kırık ve boynu bükük olmanın makbul bir hâl olduğuna işaret eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da "Allah dilediğini hidayete erdirir" buyrularak hidayetin ilâhî bir ikram olduğu bildirilir. Yine kalplerin pas tutabileceği, ancak zikrullah ve tevbe ile arınacağı beyan edilir. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), günde defalarca istiğfar ettiğini söyleyerek, **en kâmil kulun bile arınma ihtiyacının bitmediğini** ümmetine öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hidayet, kulun değil Allah'ın lütfudur.

Günah ve nefs, kalpte perde oluşturur; bu perdeler sürekli arınma ister.

Dua ve yakarışta devamlılık esastır.

Kullukta mahzunluk ve kırıklık, Allah katında değersiz değil kıymetlidir.

Hak yolunda yürüyen kişi, son nefesine kadar kabul endişesini taşır.

2. Kıta

Orijinal:

Ma’rifet bostanında güller, bülbüller olup,

Hak adıyla dâima, zikirle meşgul olup,

Riyâsız taat ile Rabbe gerçek kul olup,

Bu hâletle yolculuk şafağı atar mı ki?

Günümüz Türkçesi:

Marifet bahçesinde gül ve bülbül gibi olup,

Daima Allah’ın adıyla zikre dalıp,

Gösterişten uzak ibadetle Rabbine gerçek kul olup,

Bu hâl ile yolculuğun sabahı doğar mı?

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, tasavvuf yolunun **olgunluk merhalelerini** mecazlarla anlatır. “Ma’rifet bostanı”, ilmin kuru bilgi olmaktan çıkıp **kalpte tanımaya dönüşmesi**dir. Gül, ilâhî güzelliği; bülbül ise bu güzellik karşısında **yanıp inleyen âşığı** temsil eder.
“Hak adıyla daima zikir”, dil ve kalbin birlikte Allah’ta sabitlenmesidir. Ancak bu hâllerin özü “riyâsız taat”tir; çünkü riyâ karışan amel, tasavvufta **ölü amel** sayılır. Şair, bütün bu kemal vasıflarına rağmen yine kesin konuşmaz; “şafak atar mı?” diyerek **seyr u sülûkün sonunun Allah’ın lütfuna bağlı olduğunu** ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur’an’da “Kalpler ancak Allah’ı zikretmekle huzur bulur” buyurularak zikrin merkezî rolü bildirilir. Yine “Ancak Allah’tan korkan âlimlerdir” ayeti, marifetin bilgi değil **kalp hali** olduğunu gösterir. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), amellerin niyetlere göre olduğunu bildirerek riyâdan arınmış ibadetin şart olduğunu öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Marifet, bilgi değil kalpte tanıma hâlidir.

Hak yolcusu hem gül gibi güzel ahlâklı hem bülbül gibi yanık olmalıdır.

Zikir, kulun ruhunu diri tutan ana gıdadır.

Riyâ, amelin ruhunu öldürür.

Tasavvuf yolunda sonuç değil, hâl ve samimiyet esastır.

---

3. Kıta

Orijinal:

Eğri yolda yürüdüm, dâim hata eyledim,

Şimdi bildim cânıma ezâ, cefâ eyledim,

Yakam tutup dergâha böyle sersefil geldim,

Lütfedip de tövbemi bilmem kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Yanlış yollarda yürüdüm, sürekli hata işledim,

Şimdi anladım ki asıl eziyeti kendi canıma ettim,

Yakamdan tutup kendimi dergâhına böyle perişan getirdim,

Acaba lütfedip tövbemi kabul eder mi?

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, **nefs muhasebesinin zirvesini** ortaya koyar. "Eğri yol", şeriat ve hakikat çizgisinden sapmayı; "daim hata", nefsin süreklilik kazanan alışkanlıklarını ifade eder. Asıl dikkat çekici nokta, günahın başkasına değil **bizzat kulun kendi canına zulüm** olduğunun idrak edilmesidir.
"Yakam tutup dergâha gelmek", kulun artık kaçacak yeri kalmadığını, **nefsini zorla Hak kapısına getirdiğini** gösterir. Ancak bu dönüşte bile kendini emin görmez; tövbenin kabulünü Allah'ın lütfuna bırakır. Bu, tasavvufta **samimi tevbenin alameti** sayılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da "Onlar kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı zikredip günahları için bağışlanma dilerler" buyrularak günahın özünde kulun kendine zulüm olduğu bildirilir. Yine Allah'ın tövbeleri kabul eden olduğu defalarca vurgulanır. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), pişmanlığı tövbenin özü olarak tanımlamıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günah, en çok kulun kendisine zarar verir.

Gerçek pişmanlık, hatayı açıkça kabullenmektir.

Tövbede edep, kabul umudunu Allah'ın lütfuna bırakmaktır.

Hak kapısına perişan gelmek, reddedilme sebebi değil kabul vesilesidir.

Nefs muhasebesi, seyr u sülûkün vazgeçilmezidir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Erenlerin izini sürüp de yola girsem,

Dergâha dua ile eğilip yüzüm sürsem,

Gariplerin gönlünü avlayıp, dua alsam,

Bu amelimle bana iltifat eder mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Allah dostlarının izinden gidip bu yola girsem,

Dergâhın eşiğine dua ile kapanıp yüzümü sürsem,

Yoksul ve kimsesizlerin gönlünü kazanıp dualarını alsam,

Acaba bu amellerimle bana iltifat eder mi?

Açıklama:
Bu kıta, tasavvuf yolunun **sosyal ve ahlâkî boyutunu** ortaya koyar. “Erenlerin izi”, keyfî bir yol değil; sünnetle yoğrulmuş, ahlâk ve edep üzerine kurulmuş **silsileli hak yoludur**. Dergâha yüz sürmek, zahirde tevazu; bâtında **kalbi kırarak teslim olmaktır**.
“Gariplerin gönlünü avlamak”, tasavvufta en yüksek hizmetlerden biridir; çünkü Allah Teâlâ kırık kalplere yakındır. Ancak Yesevî, bütün bu hayır ve hizmetleri bile **bir hak iddiasına dönüştürmez**; kabul ve iltifatı yalnızca Allah’tan bekler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur’an’da salihlerle beraber olma emredilir; bu, erenlerin izinden gitmenin temel dayanağıdır. Yine yoksulu, yetimi ve garibi gözetmenin Allah katındaki değeri sıkça vurgulanır. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), mazlumun duasının Allah katında perde olmadığını bildirmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yol, erenlerin izinden gidilerek yürünür.

Tevazu, dergâhın kapısını açan anahtardır.

Garip gönülleri sevindirmek, ilâhî rızaya yaklaştırır.

Hizmet ve ibadet, karşılık beklemeden yapılmalıdır.

Kul, en güzel amelde bile kabul endişesini kaybetmemelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:

Nedâmetle gece-gün akıtıp yaşım döksem,

Feryâd ile hâlimi Rabb’ime arz eylesem,

İyiler hürmetine derdime şifa bulsam,

Duasız olan kula dua kâr eder mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Pişmanlıkla gece gündüz gözyaşı döksem,

Feryat ederek hâlimi Rabbime sunsam,

İyi kulların hatırıyla derdime şifa bulsam,

Duasız yaşayan kula dua fayda verir mi?

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, **nedâmetin (derin pişmanlığın)** kul üzerindeki arındırıcı etkisini dile getirir. Gözyaşı, tasavvufta kalbin yumuşadığının ve nefsin kırıldığının işaretidir. Ancak şair, ağlamayı bile tek başına yeterli görmez; duanın **hal ile desteklenmesi** gerektiğini ima eder.
“İyiler hürmetine” ifadesi, Allah katında makbul kulların manevî bereketine sığınmayı anlatır; bu, salihlerle irtibatın ruhu diri tuttuğunu gösterir. “Duasız kul” ise hayatını Allah’la irtibat

kurmadan geçiren kişidir. Yesevî, böyle bir hâlin içten dönüş olmadan fayda vermeyeceğini sorgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da samimi tövbe edenlerin affedileceği müjdelenir. Gözyaşıyla yapılan yakarışlar, peygamberlerin ve salihlerin ortak hâlidir. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), kalpten çıkan bir duanın reddedilmeyeceğini bildirmiştir. Ancak duanın kabulü için **samimiyet ve istikrar** şart koşulmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nedâmet, tövbenin ruhudur.

Gözyaşı, kalbin dirildiğinin alametidir.

Salih kullarla irtibat, manevi bereket vesilesidir.

Dua, sadece söz değil hâl ile yapılmalıdır.

Allah'tan kopuk bir hayat, duayı da etkisiz kılar.

---

6. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed bak ömrün, yel gibi geldi-geçti,

Hep dünyayı diledin, âhiret mumun bitti,

Günâhların çoğaldı, deryâlar gibi taştı,

Rahmân olan Allâh'ım beni bağışlar mı ki?

Günümüz Türkçesi:

Ey Hoca Ahmed, bak ömrün rüzgâr gibi gelip geçti,

Sürekli dünyayı istedin, ahiret kandilin söndü,

Günahların çoğaldı, denizler gibi taştı,

Merhamet sahibi Allah'ım beni affeder mi?

Açıklama:
Bu kıta, Yesevî'nin **kendi nefsine yaptığı en sert hitaptır**. Ömrün "yel gibi" geçmesi, dünyanın geçiciliğini ve insanın gafletini gözler önüne serer. "Ahiret mumunun sönmesi", manevî hazırlığın ihmal edilmesini simgeler.
Günahların "deryalar gibi taşması", kulun aczini en çıplak hâliyle itirafıdır. Buna rağmen ümit tamamen kesilmez; son mısrada Allah'ın "Rahmân" ismi zikredilerek **rahmet kapısının hâlâ açık olduğu** hatırlatılır. Tasavvufta bu hâl, havf ile reca arasındaki en dengeli duruştur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da dünya hayatının geçici olduğu tekrar tekrar bildirilir. Günah ne kadar büyük olursa olsun, Allah'ın rahmetinden ümit kesilmemesi emredilir. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Allah'ın rahmetinin gazabını geçtiğini haber vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ömür hızla geçer, gaflet telafisi zor bir kayıptır.

Dünyaya aşırı meyil, ahiret bilincini zayıflatır.

Günahı inkâr değil itiraf kurtuluşa götürür.

Allah'ın rahmeti, kulun günahından büyüktür.

Kulluk, son nefese kadar ümit ve korku dengesinde sürmelidir.

Hikmet 176 *Dökülür Gider Mi Ki?*

---

1. Kıta

Orijinal:

Karanlık gecelerde kayboldum, yol yitirdim,
Tan vakti aydınlığı, ansızın atar mı ki?
Kılavuzsuz yollara düştüm, yolum şaşırdım,
Cila sürsem paslarım, dökülür gider mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Karanlık gecelerde kayboldum, yolumu kaybettim.
Sabah vakti aydınlık birden doğar mı?
Kılavuzsuz yollara düştüm, şaşırdım.
Üzerime parlatıcı sürsem bile paslarım dökülür mü?

Açıklama:

Yesevî, **manevî yolda kılavuzun (mürşid) önemini** vurgular.
Kendi gayreti olsa da, kılavuzsuz yolculuk eksik kalır ve kişi hâlâ karanlıkta kalır.
"Cila sürsem paslarım dökülür mü?" ifadesi, çaba tek başına yeterli olsa da rehbersizlikte yetersiz kalmayı anlatır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Hidayete erenleri Allah doğru yola iletir." (Bakara 2)
– "Mürşid, yolunu kaybeden için nurdur." (Hadis-i kudsî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevî yolda rehber şarttır.
– Gayret ve çaba tek başına yeterli değildir.
– Kılavuzsuz yolculuk, kaybolmaya ve gaflete götürür.

---

2. Kıta

Orijinal:

Dostlarım bu yollarda kayboldum hayrân oldum,
Baş döndü, aklım gitti, avare şaşkın oldum,
İki âlemde berbat, perişan üryân oldum,
Tan vakti aydınlığı, gafletle batar mı ki?

Günümüz Türkçesi:

Dostlar, bu yollarda kayboldum ve şaşkına döndüm.
Başım döndü, aklım gitti, şaşkın kaldım.
Hem bu dünyada hem ahirette perişan ve açık kaldım.
Sabahın aydınlığı, gaflet içinde doğar mı ki?

Açıklama:

Yesevî, **manevî gafletin insanı iki âlemde de perişan bırakacağını** anlatır.
"Tan vakti aydınlığı" metaforu, manevî uyanışı ve ilahi nurun gelişini simgeler; fakat gaflet ile bu nur fark edilmez.
Kul, kendi hâlini fark eder ve şaşkın kalır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Gerçekten gaflet içinde olanlar, dünyada da ahirette de hüsrana uğrar." (Ali İmran 154)
– "Kalbi ölü olan, Allah'ın nurundan nasibini almaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Gaflet insanı her iki dünyada da zarara uğratır.
– İlahi nur ve hidayet, farkında olan için faydalıdır.
– Kul, kendi hâlini sürekli muhasebe etmelidir.

---

3. Kıta

Orijinal:

İş bu yolda erenler, cândan ve maldan geçti,
Zikirle seherlerde vardı bağrını deşti,
Cefâ çekip dünyanın acı zehrini içti,
Böyle âşık rahata kavuşur, yeter mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Bu yolda erenler, canlarından ve mallarından geçti.
Seher vakitlerinde zikirle kalplerini deştiler.
Dünyanın acı zehrini çektiler.
Böyle âşık rahatlığa kavuşur, ama yeter mi?

Açıklama:

Yesevî, **âşıkların fedakârlığını ve sabrını** anlatır.
Seher vakitlerinde zikir, dünya zevklerinden uzaklaşmak, mal ve candan fedakârlık, aşkın alametidir.

“Yeter mi ki?” sorusu, kulun gayreti ile mürşid ve Allah lütfu olmadan rahata ulaşamayacağını vurgular.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah yolunda canını verenleri Allah kat kat mükafatlandırır.” (Tevbe 111)
– “Seher vakti Allah’a yönelenler, kalplerinde nur bulur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Fedakârlık ve sabır manevî yükselişte şarttır.
– Gayret tek başına yeterli değildir; lütuf ve rehber de gerekir.
– Zikir ve dünya zevklerinden uzak durmak, aşkın alametidir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Âşıklar geceleri kalkıp ağlayan olur,
Muhabbet deryâsından cevherler alan olur,
Heveskâr âşıklarsa, yollarda kalan olur,
Bayezîd olup bir gün özünü satar mı ki?

Günümüz Türkçesi:

Âşıklar geceleri kalkıp ağlar,
Aşk denizinden cevherler toplar,
Heveskâr âşıklar yollarda kalır,
Bayezîd gibi bir gün kendini satmak mümkün mü?

Açıklama:

Yesevî, aşk ve fedakârlığın **gece ibadeti ve aşk denizinden ilham almak**la ölçüldüğünü belirtir.
Heveskâr âşıklar, sadece görünürde çaba gösterir ama yolun özüne ulaşamaz.
Bayezîd örneği, **tam teslimiyet ve aşk ile Hakk’a yönelmenin** önemini vurgular; özünü satmayan âşıklardan bahseder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah yolunda gayret edenler, can ve malını feda edenler, karşılığını kat kat alır.” (Tevbe 111)
– “Manevî aşk, kalbi Hakk’a yaklaştırır; sabır ve fedakârlık gerekir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Geceleri ibadet etmek ve aşk denizinden cevher almak, âşıkların vasfıdır.
– Görünürde gayret yeterli değildir; samimiyet şarttır.
– Tam teslimiyet ve fedakârlık olmadan hakiki yol alınamaz.

---

5. Kıta

Orijinal:

Gece-gündüz semayla zikredip ağlayanlar,
Hizmet edip dergâha, aşk sırrın anlayanlar,
Himmet kemerin bele sıkıca bağlayanlar,
Böyle olmadan vahdet meyinden tadar mı ki?

Günümüz Türkçesi:

Gece gündüz sema ile Allah'ı zikredenler,
Dergâha hizmet eden, aşk sırrını anlayanlar,
Himmeti kemer gibi sıkıca bağlayanlar,
Böyle olmadan vahdetin (birlik) tadına varılabilir mi?

Açıklama:

Sema, hizmet ve himmet (gayret) bir araya geldiğinde hakikat ortaya çıkar.
Vahdet meyini, yani Allah birliğinin lezzeti ancak bu disiplin ve gayret ile tatılır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "İyilerle beraber olanlar, Allah'a yaklaşırlar." (Hadid 18)
– "Sabır ve gayret olmadan manevî makam elde edilemez." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Sema, hizmet ve gayret birlikteliği ruhî lezzet getirir.
– Hakikat ancak samimi ve disiplinli çabayla anlaşılır.
– Vahdet meyini, kolay elde edilmez.

---

6. Kıta

Orijinal:

Cefâ, mihnet çekmeden, bu yolda vefâ yoktur,
Cefâ çeken âşıkın gönlü dâima toktur,
Cefâ-mihnet görmeden müride rahat yoktur,
Gâfiller hasret ile bu yoldan geçer mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Cefa ve sıkıntı çekmeden, bu yolda vefa yoktur.
Cefa çeken âşığın gönlü her zaman tok olur.
Cefa ve mihnet görmeden mürid rahat bulamaz.
Gafil olanlar hasretle bu yoldan geçer mi?

Açıklama:

Yesevî, **manevî yolun cefasız ve sıkıntısız olmadığını** anlatır.
Gerçek aşık, sıkıntıyı göze alır ve gönlünü Hakk'a teslim eder.
Gafiller ise aşk ve hasreti deneyimlemeden yolu tamamlayamaz.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Zorluk ve sabır, Allah yolunda ödüllendirilir.” (Bakara 155)
– “Sabreden, Allah’ın sevgisine erer.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Cefa ve mihnet, manevî olgunlaşmanın şartıdır.
– Rahat, gayret ve sabır olmadan elde edilmez.
– Gaflet, yolun geçilmesini engeller.

---

7. Kıta

Orijinal:

Ey âşık! Gece-gündüz, dinmeyip dâim ağla,
Muhabbet kuşağını sıkıca bele bağla,
Dört darp yapıp seherde, yüreklerini dağla,
Âşıklar hiç rahata kavuşur, yeter mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Ey âşık! Gece gündüz hiç durmadan ağla.
Muhabbet kuşağını sıkıca bele bağla.
Seherde dört rekat kıl, yüreğini dağla,
Ama âşıklar rahatlığa kavuşur mu, tek başına yeter mi?

Açıklama:

Seher namazı, zikir, aşk kuşağı (gayret ve aşk) kulun ruhunu olgunlaştırır.
Yesevî, çaba ve aşkın tek başına yeterli olmadığını, mürşid ve ilahi lütuf ile tamamlanması gerektiğini ifade eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah yolunda gayret edenler mükafatlandırılır.” (Tevbe 111)
– “Seher vakti ibadet edenin kalbi nurla dolar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Gayret ve aşk, manevî olgunlaşmada şarttır.
– Tek başına ibadet, samimiyet ve rehber olmadan yeterli değildir.

---

8. Kıta

Orijinal:

Ne yazık geçti ömrüm, burda doymadan kaldım,
Dünya muhabbetiyle nasıl oldu aldandım?
Din, âhiret işinden nasıl da gâfil kaldım?
Tövbe eylesem Rabb’im, benden kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Ne yazık ki ömrüm geçti, burada doymadan kaldım.
Dünya sevgisine kapıldım, nasıl aldandım?
Din ve ahiret işlerinden nasıl gaflet içinde kaldım?
Tövbe etsem Rabbim, benden kabul eder mi?

Açıklama:

Yesevî, kulun **geçmiş gafletlerini ve dünya bağlılığını** ifade etmesini sağlar.
Tövbe ve samimiyet, insanı yeniden dergâh ve aşk yoluna yaklaştırır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Ey iman edenler! Allah'a tevbe edin ki kurtuluşa eresiniz." (Nisa 17)
– "Tevbe eden kulun günahları affolur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Geçmiş gaflet ve aldınma, tevbe ile telafi edilir.
– Dünya sevgisi, manevî yolun önündeki engeldir.
– Samimi tevbe, Allah'ın kabulünü gerektirir.

---

9. Kıta

Orijinal:

Ey dostlar! Seherlerde kalkıp feryâd eyleyin,
Gözyaşı akıtarak onda sebil eyleyin!
Hak zikrini söyleyip, cân divâne eyleyin,
Divâne olan âşık, Hak vaslına erer mi?

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar! Seher vakti kalkıp feryat edin.
Gözyaşlarınızı akıtın, bunu hayırlı iş yapın.
Allah'ı zikredip, kalbinizi divâne edin.
Divâne olan âşık, Allah'a kavuşabilir mi?

Açıklama:

Seher vakti, feryat, gözyaşı ve divâne olmak, kulun **manevî aşk ve teslimiyetini** gösterir.
Yesevî, gerçek aşkın Allah vaslına ermek için şart olduğunu belirtir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Gece ve gündüz Allah'ı zikredenler, kalpleri nurla dolar." (En'am 162)
– "Kalbi aşkla dolu olan, Allah'a yaklaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Seher vakti ibadet ve gözyaşı, aşkın göstergesidir.
– Kalbi divâne etmek, gerçek aşkın alametidir.
– Hakikat ve kavuşma, çaba ve samimiyetle mümkündür.

---

10. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed sen de geceleri kâim ol!
Taat kıl gündüzleri, Hakk'a mutî, sâim ol!
Mansûr gibi; "Ene'l-Hak!" söylemeye dâim ol!
Âşığın darağacı, başına yeter mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed, sen de geceleri ayakta kalarak ibadet et!
Gündüzleri Allah'a itaat ederek, oruçlu ve teslimiyetli ol!
Mansûr gibi sürekli "Ben Hak'tır!" diyerek Allah'ı zikret!
Ama bir âşığın darağacı, yani çektiği sıkıntı ve imtihanlar, buna yeter mi?

Açıklama:

Yesevî burada **manevî disiplin ve fedakârlığı** vurgular:

Gece ibadeti (kâim olmak),

Gündüz ibadeti ve itaat (mutî ve sâim olmak),

Sürekli Allah'ı zikretmek (Ene'l-Hak)
gerçek âşığın yolunun şartlarıdır.
"Aşığın darağacı" metaforu, yolun zorluklarını ve çileyi ifade eder; yalnız bu gayretlerle yeterli midir, sorar.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Geceleri kalkıp Allah'ı zikredenlerin kalbi nurla dolar." (En'am 162)
– "Sabreden ve Allah yolunda gayret edenler mükafatlandırılır." (Tevbe 111)
– Mansûr örneği: Tasavvufta teslimiyetin ve hakikati yaşamanın sembolüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevî yol, gece ve gündüz ibadet, itaat ve aşk ile geçilir.
– Fedakârlık ve çile, âşığın vazgeçilmez şartıdır.
– Gayret ve aşk, Allah'a yaklaşmanın ve hakikate ermenin temelidir.

Hikmet 177 *Tövbem Kabul Eder Mi?*

---

1. Kıta

Orijinal:

Rabbim Allâh diyerek gözden yaşımı saçsam,
"Kulum!" diyerek benim hâlimi sorar mı ki?
Yüz bin tür günâhımdan, kalkıp tövbekâr olsam,
Rahmeyleyip tövbemi O kabul eder mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Allah diyerek gözyaşı döksem,
“Benim kulum!” diyerek hâlimi sorar mı?
Yüz bin çeşit günah işledikten sonra tövbe etsem,
Allah tövbemi rahmetiyle kabul eder mi?

Açıklama:

Yesevî burada **tevbe ve Allah’ın rahmetinin önemini** vurgular.
Kul, günahlarını fark edip tövbe etse de, gönülden pişmanlık ve samimiyet gerekir.
Soru şeklindeki ifadeyle, kulun tevbesinin kabul olup olmayacağına dair tevazu ve endişesi gösterilir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Ey kullarım! Günah işlediğinizde Allah’a tevbe edin; ben tevbenizi kabul ederim.” (Zümer 53)
– “Allah, tevbe eden kullarını bağışlar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Samimi tevbe, Allah’ın rahmetine vesiledir.
– Günah işleyen kul, Allah’a yönelmekten çekinmemelidir.
– Pişmanlık ve gözyaşı, tevbenin alametlerindendir.

---

2. Kıta

Orijinal:

Dilimle Allâh zikri dâima câri kılsam,
Seher vakti kalkarak, ağlayıp zâri kılsam,
Himmetle gece-gündüz, cemâle nazır olsam,
Dergâhta hocam bana hiç nazar kılar mı ki?

Günümüz Türkçesi:

Dil ile Allah’ı sürekli zikretsem,
Seher vakti kalkıp ağlayarak ibadet etsem,
Gece-gündüz gayretle cemâle (Hakk’a) nazır olsam,
Dergâh hocam bana hiç bakar mı?

Açıklama:

Yesevî burada **zikir, gece ibadeti ve gayretin önemini** vurgular.
Ancak, mürşid veya dergâh hocasının nazarı, yani manevi onayı, samimi gayret ve aşk ile kazanılır.
Kul sorar: Bu çabam yeterli midir, beni kabul eder mi?

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah’a yaklaşan kimseye nur verilir.” (En’am 162)
– “Mürşidin duası, müridin yolunu kolaylaştırır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Zikir ve ibadet, kalbi olgunlaştırır.
– Manevi rehberin nazarı, çabanın tamamlayıcısıdır.
– Gayret, samimiyet ve mürşid desteği birlikte olmalıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:

Mescide girip namaz kılsam zâhitler gibi,
Aşk ateşinde yanıp sönen âşıklar gibi,
Yalan söz söylemeyen, gerçek sâdıklar gibi,
Ârifler gibi Hakk'a vuslatım olur mu ki?

Günümüz Türkçesi:

Mescide girip namaz kılsam zahitler gibi,
Aşk ateşinde yanıp sönen âşıklar gibi,
Yalan söylemeyen, gerçek sadıklar gibi,
Ârifler gibi Allah'a kavuşmam mümkün mü?

Açıklama:

Yesevî, **görünen ibadet ve zahitlik ile gerçek aşk ve ariflik arasındaki farkı** anlatır.
Sadece namaz veya zahitlik, aşk ve ariflikle birleşmediğinde tam manevî vuslata ulaşılamaz.
Gerçek vuslat, aşk ve ihlasla olur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Allah'a en yakın olanlar, O'nu en çok ananlardır." (Hadid 18)
– "Kalbi temiz ve samimi olan, Allah'a yaklaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Zahitlik ve ibadet, aşk ve ihlas olmadan yeterli değildir.
– Samimiyet ve aşk, Allah'a ulaşmanın şartıdır.
– Âriflik, manevi derinlik ve ihlas ile gerçekleşir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Pîr eteğinden tutup, Hak'tan eylesem talep,
Maksadım hâsıl olsa, pîrden de kılsam talep,
İş bu yolda dâima, pîrden beklenir medet,
Medet olsa işlerim yoluna girer mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Pîrin elinden tutup, Allah'tan yardım istesem,
Maksadım gerçekleşse, pîrden de yardım istesem,

Bu yolda sürekli pîrden medet beklenir,
Medet görürsem işlerim yoluna girer mi?

Açıklama:

Yesevî, **mürşid (pîr) ve rehberin önemini** vurgular.
Manevî yolculukta kulun gayreti ile birlikte, pîrden medet beklemek, yolun ilerlemesini sağlar.
İşlerin yoluna girmesi, hem kulun çabasına hem de mürşidin duasına bağlıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "İyilerle beraber olan, yolunu bulur." (Hadid 18)
– "Mürşidin duası, müridin işini kolaylaştırır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevî yolculukta mürşid rehberliği şarttır.
– Gayret ve rehberin duası, başarıyı getirir.
– Kul, çabasını yaparken pîrden medet beklemelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:

Ya Rabbenâ! Yâdınla ben de olsam her dâim,
Bütün ömrüm zikrinle geçip-gitse her dâim,
Sabah- akşam namazla, bütün günlerim sâim,
İstesem hacetimi Mevlâ kabul eder mi?

Günümüz Türkçesi:

Ey Rabbim! Seni sürekli hatırlasam,
Bütün ömrüm zikrinle geçse,
Sabah-akşam namazla, günlerim oruçlu geçse,
İstemek istediğim dileklerimi Allah kabul eder mi?

Açıklama:

Yesevî, **ibadet ve zikir ile geçen hayatın kabulü** konusunu sorgular.
Kul, gayret etse de, yalnızca kendi çabasıyla dileklerinin kabul edilip edilmeyeceğini endişeyle sorar.
Bu kıta, kulun tevazu ve teslimiyetini gösterir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "O kullarım ki bana dua ederler, işte onları duyarım ve karşılık veririm." (Bakara 186)
– "Allah'a itaat edenlerin dilekleri kabul edilir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Zikir ve ibadet, kulun huzur ve kabulünü artırır.
– Gayret tek başına yeterli değildir; tevazu ve Allah'a güven gerekir.
– Dileklerin kabulü, samimiyetle birleşmelidir.

---

6. Kıta

Orijinal:

El açıp pîrden dua, beklerim, alsam derim,
Bel büküp hizmetinde, dâimi kalsam derim,
Himmet edip yoluna ben dahi girsem derim,
Gönlüm varıp orada bir nişan alır mı ki?

Günümüz Türkçesi:

Pîrin elinden dua beklerim, alabilir miyim diye,
Hizmetinde sürekli çalışsam, belimi eğsem,
Gayret edip yoluna ben de girsem,
Kalbim orada bir nişan (manevî alamet) alabilir mi?

Açıklama:

Yesevî, **mürşid ve hizmetin önemini** vurgular.
Manevî nişan veya alamet, kulun gayreti ve mürşid duasıyla mümkündür.
Kendi çabası tek başına yeterli değildir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “İyilerle beraber olanlar doğru yolda yürür.” (Hadid 18)
– “Mürşidin duası, müridin işini kolaylaştırır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Mürşid rehberliği ve duası, manevî ilerlemede şarttır.
– Gayret ve hizmet, hakiki alametlerin kazanılmasına vesiledir.

---

7. Kıta

Orijinal:

Her geceyi Kadir bil, sen de uyanık dursan,
Gördüğün her kişiyi, Hızır bil, dua alsan,
Kölesi ol, ma’nâ sor, bilen her kimi görsen,
İşbu güzel amelden murat hâsıl olur mu?

Günümüz Türkçesi:

Her geceyi Kadir gecesi gibi bilip uyanık dursan,
Gördüğün herkesi Hızır sayıp dua alsan,
Onların sözlerini öğrenmek için kul olsan,
Bu güzel amelden muradına ulaşabilir misin?

Açıklama:

Yesevî, **her anı değerlendirmenin, bilge kişilerden öğrenmenin ve tevazuyla yaklaşmanın** önemini vurgular.
Kul, gayret etse de, muradın gerçekleşmesi için tevazu ve hikmet gerekir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır.” (Kadir 97:3)
– “Âlimlerden ilim almak, Allah yolunda cihaddır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Zamanı değerlendirmek ve bilge kişilerden öğrenmek şarttır.
– Tevazu, manevî muradın gerçekleşmesine vesiledir.

---

8. Kıta

Orijinal:

Gayret edip dergâhın yoluna kadem koysam,
Seherlerde gafletsiz ibâdet için kalksam,
Her şerden uzak kalıp, Hakk’ın rızasın alsam,
Gafletten uzak kalsam, Hak medet eder mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Gayret edip dergâh yoluna adım atsam,
Seherlerde gafletsiz ibadet için kalksam,
Her kötülükten uzak durup Allah rızasını kazanırsam,
Gafletten uzak kalırsam, Allah yardım eder mi?

Açıklama:

Yesevî, **gayret, seher ibadeti, gafletsizlik ve Allah rızasını kazanmanın** önemini vurgular. Ancak kul, kendi çabasıyla yetinmemeli, Allah’tan medet dilemelidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Allah yolunda gayret edenlere Allah yardım eder.” (Enfal 9)
– “Tevbe ve gayret, Allah’ın yardımını çeker.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Gayret ve gafletsizlik manevî ilerlemede şarttır.
– Allah’tan yardım dilemek, çabayı tamamlar.
– Hak rızası her zaman niyet ve çabayla birlikte kazanılır.

---

9. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed’in sözü, kalpten gelen arzudur,
Arzuya kavuşmamak içinde bir kaygudur,
Taklitle “Hû!” zikrini söylemek de kaygıdır,
“Hû, hû!” desem Allâh’ım dermânım verir mi ki?

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed'in sözleri kalpten gelir,
Arzuma ulaşamamak da bir kaygıdır,
Taklit ederek "Hû!" zikretmek de eksiktir,
"Allah'ım, Hû! dersem bana yardım eder misin?"

Açıklama:

Yesevî, **zikirde samimiyetin ve kalpten gelen gayretin** önemini belirtir.
Taklitçi ibadet ve zikir, gerçek manevî fayda vermez.
Kul, samimi gayreti ve Allah'a yönelimi ile yardım dilemelidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Allah'ı samimiyetle ananların kalbi huzur bulur." (Ra'd 28)
– "Kalpten yapılan zikir, taklitten daha değerlidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Zikir ve ibadet kalpten olmalıdır, taklit fayda vermez.
– Samimiyet ve içten gayret Allah yardımını çeker.
– Manevî arzu ve murad, kalbin yönelimiyle mümkündür.

Hikmet 178 *Gidersin Çaresiz Şimdi!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Ey gâfil bak, gözünü aç, gitmektedir yârân şimdi,
Cihân köhne bir saraymış, mürşidini bilsen şimdi.

Günümüz Türkçesi:

Ey gaflet içinde olan, gözünü aç! Dostların şimdi ayrılıyor,
Dünya köhne bir saray gibi geçici, mürşidini tanısan şimdi anlardın.

Açıklama:

Yesevî, **dünya geçiciliğini ve mürşidin önemini** hatırlatır.
Gaflet içinde olan kul, zamanın hızla geçtiğini fark etmez.
Mürşid, yolun rehberi olarak değer kazanır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Dünya hayatı, aldatıcı bir süsten ibarettir." (Al-i İmran 185)
– "Müminlerin mürşidi, yol göstericidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Dünya geçici, mürşid kalıcı rehberdir.
– Zamanı ve dostları değer bilmek gerekir.
– Gaflet, insanı kayba sürükler.

2. Kıta

Orijinal:

Gözünü ışıtan ihsân, kalbin kuvvetidir imân,
Bu dünya vefâsız yalan, gidersin çaresiz şimdi.

Günümüz Türkçesi:

Kalbin ışığını sağlayan ihsan, imandır,
Ama dünya vefasız ve aldatıcıdır, onu bırakınca çaresiz kalırsın.

Açıklama:

Yesevî, **imanın kalbi aydınlatan güç** olduğunu belirtir.
Dünya geçici ve aldatıcıdır; güvenilecek tek gerçek, iman ve Allah'tır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "İman edenlerin kalbi Allah'ın nuruyla parlar." (En'am 162)
– "Dünya geçicidir, Allah'a yönelen kurtulur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– İman, kalbi güçlendirir ve yön gösterir.
– Dünyaya bağlanmak, insanı çaresiz bırakır.
– Kalıcı olan manevi değerlerdir.

---

3. Kıta

Orijinal:

Gece-gündüz cedellerde, dünya izzeti nerede?
Ömrün geçirme boş sözde, gidersin günâhla şimdi.

Günümüz Türkçesi:

Gece gündüz mücadele etsen de, dünya şanı nerede?
Ömrünü boş sözlerle geçirme, yoksa günah ile gidersin.

Açıklama:

Yesevî, **dünya uğraşlarının boşluğunu ve günahın tehlikesini** hatırlatır.
Mücadele ve gayret, dünya hırsı yerine manevî hedeflere yönelmelidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir." (En'am 32)
– "Kalbi boş işler ve günah ile dolduranlar, helak olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Boş ve faydasız uğraşlardan kaçın.
– Manevî gayret, gerçek değerleri sağlar.
– Günah, insanı perişan eder.

4. Kıta

Orijinal:

Dön de kabristana bir bak, ahalisi olmuş toprak,
Hasretle dedi; “el-firak!” yatmaktadır orda şimdi.

Günümüz Türkçesi:

Kabristana bak, sakinleri artık toprak olmuş,
Hasretle “ayrılık!” diyerek yatıyorlar orada.

Açıklama:

Yesevî, **ölümün kaçınılmazlığını ve faniliği** hatırlatır.
Dünya, geçici ve ölüm herkesin yoludur; ayrılık acısı kalıcıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Her canlı ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân 185)
– “Kabir, dünya hayatının son durağıdır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Ölüm, dünya hırslarını anlamsız kılar.
– Faniliği bilmek, manevî gayreti artırır.

---

5. Kıta

Orijinal:

“İrcı’î” nidâsı gelse, “Ne getirdin kulum?” dese,
Kulu da feryâd ederse, dururs un perişan şimdi.

Günümüz Türkçesi:

Allah “Geri gel, ne getirdin?” dese,
Kul da feryat ederse, o anda çaresiz ve perişan olur.

Açıklama:

Yesevî, **hesap gününü ve kulluk sorumluluğunu** hatırlatır.
Dünya işleri boş ve geçici; gerçek hesap, Allah’ın huzurundadır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Hesap günü her insan yaptığıyla karşılaşır.” (Kıyamet 13–14)
– “Her kul, ameliyle yüzleşecektir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Dünya geçici, ahiret gerçek.
– Hesap gününü unutmamak gerekir.

---

6. Kıta

Orijinal:

Cihâna itimat etme, sakın zikrini terk etme,
Yanlış yola düşüp gitme, olursun perişan şimdi.

Günümüz Türkçesi:

Dünyaya güvenme, zikrini bırakma,
Yanlış yollara saparsan, perişan olursun.

Açıklama:

Yesevî, **dünyaya güvenmenin tehlikesini ve zikirle Allah'a yönelmenin önemini** vurgular.
Gayretli ve uyanık olmak kurtuluşun şartıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Allah'a güvenenler başarılı olur." (Âl-i İmrân 159)
– "Zikredenlerin kalbi huzur bulur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Dünyaya dayanmak tehlikelidir.
– Zikir ve manevî gayret, insanı korur.

---

7. Kıta

Orijinal:

Seherlerde kalkıp ağla, ibâdete belin bağla,
Kalbini imânla dağla, nedâmet duyarsın şimdi.

Günümüz Türkçesi:

Seher vakti kalkıp ağla, ibadete kendini bağla,
Kalbini imanla yak, böylece pişmanlık ve nedamet hissedersin.

Açıklama:

Yesevî, **gece ibadeti ve iman ile pişmanlığın manevi arındırıcı etkisini** anlatır.
Seher ibadeti ve gözyaşı, kalbi temizler.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Gece ibadeti, insanı Allah'a yakınlaştırır." (Müzzemmil 6)
– "Tövbe ve nedamet, kalbi arındırır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Seher ibadeti ve gözyaşı, kalbi güçlendirir.
– Nedamet ve pişmanlık, manevî ilerlemenin anahtarıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:

Bu dünyanın zevkinden geç, muhabbet kadehinden iç,
Yanlış değil Hak yolu seç, yürürsün şahsuvar gibi.

Günümüz Türkçesi:

Dünyanın geçici zevklerinden uzaklaş,
Allah sevgisi kadehinden iç,
Yanlış yolu değil, doğru yolu seç,
Böylece güçlü ve kararlı yürürsün.

Açıklama:

Yesevî, **dünya zevklerini terk edip aşk yoluna yönelmenin** önemini anlatır.
Hak yolu, insanı gerçek güç ve ilerlemeye götürür.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Allah yolunda gayret edenler, Allah'ın yardımını alır." (Tevbe 41)
– "Kalbi Allah aşkı ile doldurulan, doğru yolda yürür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Dünyaya aldanmamak gerekir.
– Hak aşkı, insanı güçlü ve kararlı kılar.

---

9. Kıta

Orijinal:

Bak dostların hepsi göçtü, ecel şerbetini içti,
Oğul-kızın yetim etti, bozuldu düzeni şimdi.

Günümüz Türkçesi:

Bak dostların hepsi öldü, ecelin şerbetini içti,
Oğlun ve kızın yetim kaldı, düzen bozuldu şimdi.

Açıklama:

Yesevî, **ölümün ve faniliğin kaçınılmazlığını** hatırlatır.
Dünya düzeni geçici, ölüm herkesi eşitler.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Her canlı ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)
– "Dünya geçici, ahiret kalıcıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Ölüm ve fanilik, dünyaya bağlanmanın boşluğunu gösterir.
– Manevî hazırlık ve Allah'a yöneliş, kurtuluşun yoludur.

---

10. Kıta

Orijinal:

Ahmed Yesevî'den izzet, gece-gündüz çekti hasret,
Seherlerde gördü mihnet, kazandığı kârdır şimdi.

Günümüz Türkçesi:

Ahmed Yesevî, manevi onuru için gece gündüz hasret çekti,
Seher vakitlerinde çektiği sıkıntılar, kazandığı gerçek faydadır şimdi.

Açıklama:

Yesevî, **mücadele ve gayretin, manevî kazanca dönüşmesini** vurgular.
Gece ibadeti, seherlerde sabır ve sıkıntıya katlanmak, gerçek manevi değeri sağlar.
Hasret ve zahmet, Allah rızasına ulaşmanın vesilesidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Sabredenler mükafatlarını kayıpsız alırlar." (Bakara 155–157)
– "Allah yolunda zahmet çekenin sevabı büyüktür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevî kazanç, zahmet ve gayretle elde edilir.
– Gece ibadeti ve seherlerde çekilen çile, gerçek değer kazandırır.
– Hasret ve sabır, Allah rızasına ulaşmanın anahtarıdır.

Hikmet 179 *Özünü Satmadı Mı?*

---

1. Kıta

Orijinal:

"Mûtû, kable en temûtû..." hadis var duymadın mı?
Dü âlem fahri olan Resul'ü demedi mi?
Mustafa'nın sözünü sen hâlâ okumadın,
Sen kabul etmesen de, büyükler almadı mı?

Günümüz Türkçesi:

"Ölmeden önce ölünüz" hadisini duymadın mı?
Dünya ve ahiretin rehberi Resul bunu söylemedi mi?
Hz. Muhammed'in sözünü hâlâ okumadın,
Sen kabul etmesen de, büyükler bunu anlamış değil mi?

Açıklama:

Yesevî burada **manevî ölümü, yani nefsi öldürmeyi** hatırlatır.
Hadis, kişinin dünyaya bağlılığını bırakıp nefsi tezkiye etmesi gerektiğini vurgular.
Büyükler, bu öğretiyi kabul ederek uygulamıştır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir; ahiret ise asıl yerdir.” (En’am 32)
– “Mûtû kable en temûtû” – Peygamberimizin nefsi ölmeden önce nefsini terbiye etmesi gerektiğine dair hadis.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Nefsini terbiye etmeden gerçek hayatı anlayamazsın.
– Büyüklerin öğütlerini dinlemek ve uygulamak önemlidir.
– Manevî ölüm, nefsi öldürmekle mümkündür.

---

2. Kıta

Orijinal:

Kabul dersen sen bana, pîr eteğin sağlam tut,
Tövbe edip dünyanın varlığını geri it,
Vur nefsini taşlara, şeyhin için özün sat,
Şöyle mübarek pîre, mürid özün satmaz mı?

Günümüz Türkçesi:

Eğer kabul edersen, pîre sımsıkı tutun,
Dünyanın aldatıcı varlığını bırak, tövbe et,
Nefsini terbiye et, şeyh için kendini feda et,
Böyle mübarek pîre mürid, kendi benliğini feda etmez mi?

Açıklama:

Yesevî, **müridin pîre olan bağlılığı ve nefsi terbiye etmesini** vurgular.
Nefsi öldürmek ve şeyh yolunda fedakârlık, manevi olgunluğun işaretidir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Kim Allah yolunda canını feda ederse, büyük mükafat alır.” (Âl-i İmrân 169)
– “Nefsi terbiye edenler Allah’a yaklaşır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Nefsi terbiye etmek, fedakârlıkla mümkündür.
– Pîre bağlılık, müridin manevî ilerlemesini sağlar.
– Dünyaya bağlılık, manevî ilerlemeyi engeller.

---

3. Kıta

Orijinal:

Erlere elini ver hem cânını fedâ kıl,
Uzaklara yürüme olma haksız beri gel,
Ölüm mutlak gelecek ondan önce tövbe kıl,
Niceleri tövbesiz bu yurttan göçmedi mi?

Günümüz Türkçesi:

Erlerin elini tut ve canını feda et,
Yanlış yollara sapma, doğrulukla gel,
Ölüm mutlaka gelecek; ondan önce tövbe et,
Çokları tövbesiz bu dünyadan göçmedi mi?

Açıklama:

Yesevî, **manevî teslimiyet, tövbe ve ölümün kaçınılmazlığını** hatırlatır.
Tövbe etmeyenler, ölümle yüzleşince pişman olur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)
– "Tövbe eden Allah'ın rahmetine kavuşur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Tövbe, ölüm öncesi en önemli hazırlıktır.
– Yanlış yollardan uzak durmak gerekir.
– Manevî rehberlik, hayat yolculuğunda güven verir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Ölse bu şaşkın kulun nefsi ölür, ruh ölmez,
Sır sözleri nâdâna söylese doğru olmaz,
Sır sözünden nâdân u câhil de hiç anlamaz,
Buna mahal olsaydı akıl kabul etmez mi?

Günümüz Türkçesi:

Eğer bu şaşkın kul ölürse, sadece nefsi ölür, ruh ölmez,
Sır sözlerini cahile söylese, anlamaz, doğru olmaz,
Cahil ve bilgisiz sırları anlayamaz,
Buna izin verse akıl kabul eder mi?

Açıklama:

Yesevî, **manevî sırların bilinçli kişilerle paylaşılmasının önemini** belirtir.
Sır, nefsi temizlenmiş ve bilgili kişiyle paylaşılmalıdır; aksi hâlde yanlış anlaşılır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Allah yolundaki ilim, ehline verilmelidir." (Nahl 43)
– "Manevî sırları ehline vermek gerekir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevî sırlar bilinçsizle paylaşılmaz.
– Nefsi temizlenmiş ve bilgili kişilerle birlikte olmak önemlidir.
– Ruh, nefsten bağımsız olarak baki ve ebedidir.

---

5. Kıta

Orijinal:

Hakikatlı er sözün nâdânlar nerden bilsin?
Laf u sözden anlamaz o nasıl mecal bulsun?
Saplasan kılıç girmez, o taşa nasıl girsin?
Çamura soksan geçer, ona soksan geçer mi?

Günümüz Türkçesi:

Hakikat yolundaki sözleri cahiller nereden anlayabilir?
Sadece lafla, sözle anlamaz, nasıl meyve verir ki?
Sert işleri yapamaz, ruhu olgunlaşmamışsa nasıl başarır?
Manevi bilgiye hazır olmayan, yolu doğru göremez.

Açıklama:

Yesevî, **manevî hakikatlerin, hazır olmayanlara aktarılmayacağını** vurgular.
Gerçek bilgi, nefsi olgunlaşmış ve hazır olanlara ulaşır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Gerçek bilgiye ancak Allah’a yönelenler kavuşur.” (Bakara 2:2)
– “Hakkı anlamayanlara sır verilmez.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Bilgi ve hakikat, olgun ve hazır kullara sunulur.
– Lafın kendisi, hakikati anlamaya yetmez.
– Manevî olgunluk, yolun şartıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:

El-etek verse ona, belki de bir söz yeter,
Onun yüz bin tür hâli, belli ki boşa geçer,
Pîri seven dünyayı, malını boşar gider,
Âhiret için dünya boşayıp gitmedi mi?

Günümüz Türkçesi:

Eğer hazırsa, bir öğüt yeter;
Ama hazır değilse, çok şey anlatsan da boşa gider.
Pîre sevgi duyan mürid, dünya malını terk eder;
Çünkü âhiret için dünya malını bırakmıştır.

Açıklama:

Yesevî, **müridin fedakârlığını ve Allah yolunda dünya malını bırakmasını** örnek verir.
Hazırlık ve sevgi, manevî yolun başarısı için şarttır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Kim Allah yolunda malını harcarsa, kat kat mükafat alır.” (Bakara 261)
– “Dünya malını terk eden, ahirette kazanç sağlar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevî yolda fedakârlık önemlidir.
– Dünya malına bağlanmamak, kalıcı kazanç sağlar.
– Hazır olmayanın çabası boşa gider.

---

7. Kıta

Orijinal:

Dirliğim yetmez benim yaz, kış, bahar ve güze,
Hazan yelleri gibi, ecel geliyor bize,
Cân teninden ayrılır, bir gün kavuşur öze,
Gelen cânlar tenlerden ayrılıp gitmedi mi?

Günümüz Türkçesi:

Benim ömrüm yeter mi yaz, kış, bahar ve sonbahar boyunca?
Hazan rüzgarı gibi, ölüm yaklaşıyor bize.
Ruh, bedenden ayrılır ve öze kavuşur;
Bütün ruhlar bir gün bedenden ayrılmadı mı?

Açıklama:

Yesevî, **ölümün kaçınılmazlığını ve ruhun baki oluşunu** hatırlatır.
Hayat geçici, ölüm kaçınılmazdır; ruh Allah’a kavuşur.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– “Her canlı ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân 185)
– “Ruh bedenden ayrıldıktan sonra ebedî hayat başlar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Hayat geçici, ölüm kesin.
– Ruh ebedîdir, manevi hazırlık önemlidir.
– Dünya geçiciliği insanı ahirete yönlendirmelidir.

---

8. Kıta

Orijinal:

Tövbeyle dirliğini cânlı tutsa iyi kul,
İtaat ve tövbede dâim olsa güzel kul,
Nefs u hevâ, şeytanı vermese ona bir yol,
Tövbe yolunu kullar dikkate almadı mı?

Günümüz Türkçesi:

Tövbe ile hayatını canla başla yaşasa iyi kul,
İtaat ve tövbede devam etse, güzel kul olur,
Nefis ve şeytan yolunu kapatsa da,
İnsanlar tövbe yolunu genellikle önemsemiyor mu?

Açıklama:

Yesevî, **tövbe, itaat ve nefis terbiyesinin önemini** vurgular.
Nefis ve şeytan, insanı saptırır; tövbe yolu bu tehlikeleri önler.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "Tövbe edenleri Allah bağışlar." (Nisa 17)
– "Tövbe edenler Allah'a yaklaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Tövbe, insanı arındırır ve doğru yola yönlendirir.
– Nefis ve şeytana karşı dikkatli olmak gerekir.
– İnsanlar tövbeyi genellikle ihmal eder, bu bir uyarıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed tövbe kemerini bağla sen,
Nefs ü hevâ düşmanın onları kovala sen,
Allâh'ın has kulusun, ta ciğerden ağla sen!
Ağlayan kullar Hakk'ın didârını görmez mi?

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed, tövbe kemerini bağla,
Nefis ve şeytanı düşman olarak uzaklaştır,
Sen Allah'ın seçkin kullarındansın, içten ağla!
Gözyaşı döken kullar Allah'ın yüzünü görmez mi?

Açıklama:

Yesevî, **tövbe ve içten gözyaşının Allah katında değerini** hatırlatır.
Nefse karşı mücadele ve samimi ağlayış, manevî gelişim için şarttır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet:

– "İçten tövbe edenleri Allah affeder." (Nisa 17)
– "Gözyaşı ile Allah'a yönelenin duası kabul olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Tövbe ve nefis mücadelesi gereklidir.
– İçten ağlamak ve pişmanlık, Allah katında değerdir.
– Samimiyet, manevî ilerlemenin anahtarıdır.

Hikmet 180 *Seni Bulur Muyum?*

1. Kıta

Orijinal:

Bak ömrümün şafağı doğmakta, atar oldu,
Ey Rabb'im! Arayıp da, ben seni bulur muyum?
Cân tenden ayrılarak, upuzun yatar oldu,
Şimdi arayıp Ya Rab! Ben, seni bulur muyum?

Günümüz Türkçesi:

Ömrümün sabahı doğuyor, zaman geçiyor.
Ey Rabbim, ararsam seni bulabilecek miyim?
Ruh bedenden ayrılıp kabirde yatacak.
O zaman seni bulabilecek miyim?

Açıklama:

Yesevî bu kıtada **ölüm farkındalığını**, insanın Allah arayışındaki samimiyetini anlatır.
Ömür hızlı akıyor; ölümden sonra aramak fayda verir mi? Asıl arayış **hayattayken** olmalıdır.
Bu, "ölmeden önce ölmek" hikmetinin bir başka ifadesidir.

Kur'an ve Sünnet:

– "Yakîn (ölüm) gelinceye kadar Rabbine kulluk et." (Hicr 99)
– "Akıllı kişi ölümü çok hatırlayandır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Allah'ı aramak için geciktirmemek gerekir.
– Zaman hızla geçer; ölüm yarın gelmiş olabilir.
– Ruh bedenden ayrıldıktan sonra pişmanlık fayda etmez.

---

2. Kıta

Orijinal:

Beşten ona girdimse, bak işte gencim dedim,
Yirmide taht üstünde sanki ben sultan oldum.
Yaşım otuz olunca, artık dışarda durdum,
Şimdi arayıp Ya Rab! Ben, seni bulur muyum?

Günümüz Türkçesi:

Çocukluktan çıkıp genç oldum, gururlandım.
Yirmimde kendimi sultan gibi gördüm.
Otuzda dünyaya daldım, dışarıda kaldım.
Şimdi seni ararsam bulabilir miyim?

Açıklama:

İnsan gençlikte dünya hırsıyla kendini kaybeder.
Yesevî, kendi nefsinden örnek vererek insanın **her yaşta gaflete dalabileceğini** anlatır.
Gençlik: nefse gurur verir;
Orta yaş: dünyaya meyil verir.

Kur'an ve Sünnet:

– "İnsan, Rabbine karşı nankördür." (Âdiyat 6)
– "Gençliğini nerede harcadığından sorgulanacaktır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Gençlik gaflet zamanıdır, farkında olmak gerekir.
– Dünya hırsı insanı Hak'tan uzaklaştırır.
– Her yaş, Allah'a dönüş fırsatıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:

Kırka girince kanat çırparak kayrılmadım,
Günâhlar doldu-taştı, ne yazık ayrılmadım,
İsyanlarım çoğaldı, ölümü hiç anmadım,
Şimdi arayıp Ya Rab! Ben, seni bulur muyum?

Günümüz Türkçesi:

Kırk yaşına geldim ama korunmadım.
Günahlarım arttı, nefsimi terbiye edemedim.
İsyanlar çoğaldı, ölümü hiç düşünmedim.
Şimdi seni ararsam bulabilir miyim?

Açıklama:

Kırk yaş tasavvufta kemal dönemidir.
Resûlullah kırk yaşında peygamber oldu.
Ama insan bu kemali yaşayamıyorsa, gaflet daha ağırdır.
Yesevî, kendi nefsine karşı hesaplaşma yapar.

Kur'an ve Sünnet:

– "Kırk yaşına gelince 'Rabbim! Bana ve ana babama verdiğin nimete şükretmemi sağla' der." (Ahkaf 15)
– "Günahın çokluğundan korkunuz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Kırk yaş tefekkür ve dönüş zamanıdır.
– Günah birikimi kalbi karartır.
– Ölümü unutmak imanı zedeler.

---

4. Kıta

Orijinal:

Elliye geldi yaşım, artık yol oldu tamam,
Ganimettir bir bilse onu has ile avam,
Mü'minin kulağına odur ilk ve son kelâm,
Şimdi arayıp Ya Rab! Ben, seni bulur muyum?

Günümüz Türkçesi:

Elliye geldim, yolun sonu göründü.
Elli yaşın kıymetini bilseler, herkes için ganimettir.
Müminin kulağına ölüm ilk ve son sözü fısıldar.
Şimdi ararsam seni bulabilir miyim?

Açıklama:

Elli yaş, insanın dünyaya bakışının değiştiği dönemdir.
Ölüm daha yakın hissedilir.
Yesevî, bu dönemi "ganimet" olarak tanımlar çünkü uyanış fırsatıdır.

Kur'an ve Sünnet:

– "Ömrü uzun olup kötü amelleri güzel amellere dönüşenler ne güzeldir." (Hadis)
– "Dünya hayatı bir oyun ve eğlencedir." (Ankebut 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Elli yaş farkındalık dönemidir.
– Ölüm bilinci insanı olgunlaştırır.
– Gafleti bırakıp kulluğu artırmak gerekir.

---

5. Kıta

Orijinal:

Peygamberinin yaşı altmış üçtür bir bilsem,
Farz ve sünnet emrini hakkıyla eda etsem.
Ecel vaktim gelince ahrete sefer kılsam,
Şimdi arayıp Ya Rab! Ben, seni bulur muyum?

Günümüz Türkçesi:

Peygamberinin yaşı 63'tü, keşke ben de bilip örnek alsam.
Farz ve sünnetleri hakkıyla yerine getirsem.
Ecelim geldiğinde ahirete güzelce gitsem.
Şimdi seni ararsam bulabilir miyim?

Açıklama:

Yesevî burada hem Resûlullah'ın yaşını hem de örnekliğini hatırlatır.
63 yaş, ömrün zirvesi ve tamamlanmasıdır.
Son anda değil, hayattayken hazırlık gerekir.

Kur’an ve Sünnet:

– “Andolsun ki Allah’ın Resulü’nde sizin için en güzel örnek vardır.” (Ahzab 21)
– “Ölmeden önce ölüme hazırlanınız.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Peygamberimizin hayatı ölçüdür.
– Farz ve sünnetler kulun yol haritasıdır.
– Ölüm için hazırlık şarttır.

---

6. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed bırak şimdi dünya fikrini,
Cehd eyle dinlenmeden, söyle Hakk’ın zikrini,
Sen hazır ol ölüme, gör hayatın aslını,
Şimdi arayıp Ya Rab! Ben, seni bulur muyum?

Günümüz Türkçesi:

Ey Ahmed, dünya düşüncesini bırak.
Durmadan çalış, Allah’ın zikrini söyle.
Ölüme hazır ol; hayatın gerçeğini gör.
Şimdi seni ararsam bulabilir miyim?

Açıklama:

Bu kıta, Yesevî’nin **kendi nefsine son nasihati** gibidir:
– Dünyayı bırak,
– Zikre yönel,
– Gayret et,
– Ölümü unutma.
İnsan, Hakk’a yaklaşmak için dünyayı kalbinden çıkarmalıdır.

Kur’an ve Sünnet:

– “Kalpler ancak Allah’ı zikretmekle huzur bulur.” (Ra’d 28)
– “Dünyada garip gibi yaşa.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Dünya geçici, ahiret ebedidir.
– Zikir, kalbin gıdasıdır.
– Nefsi eğitmek için cehd gerekir.
– Ölüm hazırlığı imanın olgunluğudur.

Hikmet 181 *Yanmayım Mı?*

1. Kıta

Orijinal:

Bildim şimdi huzurda çok günâhlar işledim,
Birçok dostla bu yolda, doğrudan varıp geçtim,
Kılavuzsuz karanlık, gece yolumu şaştım,
Gönlümün tanı atıp, görerek kalkayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Şimdi fark ettim ki, huzurda pek çok günah işledim.
Bu yolda birçok dostla beraber yürüdüm ama doğruyu tam göremedim.
Kılavuzsuz karanlık gecede yolumu şaşırdım.
Kalbimi uyandırıp, gerçek farkındalıkla kalkmalı mıyım?

Açıklama:

Yesevî, **manevî gafletin farkına varmayı ve yönünü kaybetmeyi** anlatıyor.
Kılavuzsuz yürüyen mürid, hakikati bulamaz.
Önemli olan kalbi uyandırmak ve doğru yola dönmektir.

Kur'an ve Sünnet:

– "İman edenler, doğru yolda olanlardır." (Bakara 2:2)
– "Kim yolu şaşırmışsa Allah onu doğru yola iletir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Günahın farkına varmak, tövbenin başlangıcıdır.
– Manevî rehber olmadan yol almak tehlikelidir.
– Kalbi uyandırmak, hakikati görmenin ilk adımıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:

Gönül tanı atarsa meydanda kurar pazar,
Tefekkür deryâsına dalar, söyler ve gezer,
Şevk şarabını içip, onu gönlüyle sezer,
Sır şarabını koydu, tutuşup yanmayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Kalp farkındalık yakalarsa, kendini ortaya koyar.
Tefekkür denizine dalar, düşünür ve dolaşır.
Manevî aşkın şarabını içip gönlünde hisseder.
Bu sır şarabıyla yanmayı, aşk ile tutuşmayı istemeli miyim?

Açıklama:

"Şarab" burada **manevî aşk ve ilahi aşkı** simgeler.
Yesevî, **gönülde coşan aşkın ateşiyle yanmayı** teşvik eder; bu, nefsi terbiye etmenin bir yoludur.

Kur'an ve Sünnet:

– "Allah'ı çok ananlar kalplerinde huzur bulurlar." (Ra'd 28)
– "Kalbini Allah'a yönelt, aşk ile yaklaş." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Tefekkür ve zikrin önemi büyüktür.
– Manevî aşk, kalbi temizler ve olgunlaştırır.
– Gönülde tutuşmak, hakikate ulaşmanın yoludur.

---

3. Kıta

Orijinal:

Bütün dostlarım göçtü, sıra bizdedir görün,
Tilbeler gibi oldum, yürüdüğüm yol sorun,
Sır şarabını içmek zorların zoru zorun!
Âhiret azığını tedarik etmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Bütün dostlarım vefat etti; sıra bize geldi.
Yolum zorlaştı, başkalarından öğrendiklerimle yürümeye çalışıyorum.
Manevî aşkı tatmak, en zor işlerin en zoru.
O zaman ahiret için hazırlık yapmalı mıyım?

Açıklama:

Yesevî, **ölüm ve ahiret bilincini** vurgular.
Hayatta kalanlar için dostların izinden yürümek ve ahiret hazırlığı yapmak şarttır.

Kur'an ve Sünnet:

– "Ölümü hatırla ki, dünya seni aldatmasın." (Âl-i İmrân 185)
– "Âhiret hazırlığı yapan kazanır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Dostların vefatından ders almak gerekir.
– Ahiret hazırlığı, hayatın en önemli meselesidir.
– Manevî yol zorlukla doludur ama gereklidir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Âhiret azığını hazır eyledi yârân,
Resul'ün sünnetini her biri tuttu heman,
Bizden önce gidenler, nereye göçtü kervan?
Ben onların izini arayıp bulmayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Önceki dostlar ahiret hazırlığını yapmış,
Peygamberin sünnetine uymuşlar.
Önceden gidenler nereye gittiyse,
Onların izinden gidip bulmalıyım.

Açıklama:

Yesevî, **önceki müridlerin örnekliğini** hatırlatır.
Onların izini takip etmek, hakikate ulaşmak için önemli bir yoldur.

Kur'an ve Sünnet:

– "Resulullah'ın yolunu tutun ki doğru yolda olasınız." (Ahzab 21)
– "Önceki salih kulların izinden gitmek hayırlıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Örnekleri takip etmek manevî ilerlemenin yoludur.
– Sünnet ve salih kullar rehberdir.
– Ahiret azığı hazırlamak vaciptir.

---

5. Kıta

Orijinal:

Vah! Ne yazık geçiyor bu ömrüm gaflet ile,
Sual sorsa cevap yok sağlam bir hüccet ile,
Sual ters gelse şayet, cevap yok mihnet ile,
Buzlanan kar misali eriyip akmayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Ah! Ömrüm gaflet içinde geçiyor.
Sorguya çekilsem, sağlam bir delille cevap verememem.
Soru ters gelirse, cevap veremem ve sıkıntıya düşerim.
Ömrümün böyle boşa geçmesine izin verir miyim?

Açıklama:

Yesevî, **hayatın gaflet içinde geçmesine** ve ölüm sonrası sorguya dikkat çeker.
Hazırlık yoksa insan zor durumda kalır.

Kur’an ve Sünnet:

– “Her insanın ameli sorgulanacaktır.” (Zilzal 7–8)
– “Ölüme hazırlık yapan kazanır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Hayatın gaflet içinde geçmesi tehlikelidir.
– Sorguya hazırlıklı olmak gerekir.
– Ömür boşa geçmemeli, tövbe ve ibadet artırılmalıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:

Vah ne yazık geçiyor ömrüm ben kaldım baka,
Gençlik yel gibi geçti, hayat su gibi aka,
Miskinlik makamında yırtıp gömlek ve yaka,
Tutuşup tövbe ile kül olup yanmayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Ah! Ömrüm boş geçiyor, ben izliyorum.
Gençliğim rüzgar gibi geçti, hayat su gibi akıp gitti.
Miskinlikle zaman kaybettim.
O zaman tutuşup tövbe ederek kendimi yakmalı mıyım?

Açıklama:

Yesevî burada **gençliğin ve ömrün geçiciliğini** hatırlatır.
Tövbe ve içten pişmanlık, nefsi arındırmanın yoludur.

Kur’an ve Sünnet:

– “Ömürleri boşa geçirenler pişman olur.” (Müminun 99–100)
– “Gaflette olanlar, tövbe ile arınmalıdır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Gençlik ve zaman hızla geçer, boşuna harcanmamalıdır.
– Tövbe, insanı hakikate yaklaştırır.
– Miskinlik ve gaflet ölüme hazırlıksız yakalar, uyanmak gerekir.

---

7. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed yettin sen de aşk eşiğine,
İnşallâh Hak erdirir, kabrin nur beşiğine,
İnandım Hak kelâmın azamet kudretine,
Refik oldum sırattan imânla geçmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Ey Hoca Ahmed, sen de manevi aşkın eşiğine ulaştın.
İnşallah Allah seni kabrin nuruyla ödüllendirir.
Allah'ın sözünün yüceliğine ve kudretine inandım.
O halde imanla sırat köprüsünden geçip refik olmalıyım, değil mi?

Açıklama:

Yesevî burada **müridin olgunluk ve aşk derecesine ulaşmasını** anlatır.
"**Aşk eşiği**", kalbin Allah sevgisiyle dolduğu ve gerçek mürşid yoluna girdiği noktadır.
Kabrin **nur beşiği**, ölüm sonrası müminin rahatlığı ve ilahi inayeti simgeler.
Sırat köprüsü, imanla ve salih amellerle güvenle geçilecek bir imtihandır.

Kur'an ve Sünnet:

– "Allah yolunda can verenleri, Allah diriltir; onları en güzel şekilde ödüllendirir." (Âl-i İmrân 169)
– "İman edenler, cennet köprülerinden güvenle geçerler." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevi aşk ve olgunluk, Allah'a yakınlığın kapısıdır.
– İman ve Allah kelamına bağlılık, sırat köprüsünden güvenle geçmeyi sağlar.
– Ölüm sonrası huzur, kalbin aşk ve teslimiyet derecesiyle bağlantılıdır.

Hikmet 182 *Önce Öleyim Mi?*

---

1. Kıta

Orijinal:

Hak Resul'üm, "Ölmeden sizler ölünüz!" dedi.
Didâr için ölmeden önce ölmeyeyim mi?
"Mûtû kable en temûtû." böylece olun dedi,
Didâr için ölmeden önce ölmeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Peygamberimiz buyurdu ki: "Gerçek manada ölmeden önce ölünüz."
Ben de ilahi sevgiyi görebilmek için, nefsimi öldürmeden ölmemeli miyim?
"Ölmeden önce ölünüz" emriyle bunu anlatmıştır.
O halde hakikate ulaşmak için ölmeden önce ölmem gerekmez mi?

Açıklama:

"Ölmeden önce ölmek" ifadesi **nefsin fânî kılınması ve dünyevi tutkuların terk edilmesi** anlamındadır.
Yesevî, gerçek müminin **manevî ölüme ermesi**yle hakikat görüşüne kavuşacağını vurgular.
İlahi aşk ve teslimiyet için nefsin ölmesi şarttır.

Kur’an ve Sünnet:

– “Ölü iken dirilten, diriyi de öldüren Allah’tır.” (Âl-i İmrân 185)
– Hadis: “Ölmeden önce ölünüz.” (Tirmizî, Rıza 2305)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Nefsi terbiye etmeden hakikate ulaşmak mümkün değildir.
– Manevî ölüme ulaşmak, Allah aşkını görebilmenin yoludur.
– Peygamberin öğütleri rehberlik eder.

---

2. Kıta

Orijinal:

Ey dostlar didâr için nefsimi adar oldum,
Dünyada mihnet çekip, yolunda heder oldum.
Fenâ fi’llâh olarak, ev-barktan geçer oldum,
Didâr için ölmeden önce ölmeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar, Allah’ın sevgisini görebilmek için nefsimi adadım.
Dünyada sıkıntılar çektim, yolunda kendimi feda ettim.
Allah’ta fenâ oldum, evimden, malımdan geçtim.
O halde ilahi görüş için ölmeden önce ölmem gerekmez mi?

Açıklama:

Fenâ fi’llâh, **bireysel varlığın Allah’a teslim edilmesi** anlamına gelir.
Yesevî, **dünya bağlılıklarını bırakmayı ve Allah’a yönelmeyi** öğütler.
Nefsini feda eden, ilahi aşkın sırlarını görür.

Kur’an ve Sünnet:

– “Kim Allah yolunda malını ve canını feda ederse, Allah onun karşılığını verir.” (Tevbe 111)
– “Dünya sevgisi kalbi kör eder; Allah’a yönelin.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Dünya bağlılıklarından geçmek, manevi yolun gereğidir.
– Nefsi feda etmek, ilahi aşkın kapısını açar.
– Zorluklar ve mihnet, hakikate ulaşmada engel değil, vesiledir.

---

3. Kıta

Orijinal:

Muhabbet deryâsına daldım, battım, yok oldum,
Dalgıç gibi deryâdan cevher aldım hiç oldum,
Cân verip şevk şarabı doyarak içer oldum,
Didâr için ölmeden önce ölmeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

İlahi aşk denizine daldım, kayboldum, yok oldum.
Dalgıç gibi bu denizden cevherler aldım, hiçlik mertebesine ulaştım.
Canımı verip aşk şarabıyla gönlümü doyurdum.
O halde hakikati görebilmek için ölmeden önce ölmem gerekmez mi?

Açıklama:

"Şevk şarabı", **manevî coşku ve Allah aşkını** simgeler.
Yesevî, **kendini yok ederek Allah'ta var olmayı**, ilahi vuslata ulaşmanın yolu olarak gösterir.

Kur'an ve Sünnet:

– "Kim Allah'a yönelirse, Allah ona yeter." (Talak 2)
– "Allah yolunda can verenler diridir." (Âl-i İmrân 169)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevî aşk, kalbi yok eder ve Allah'ta diriltir.
– Can ve mal fedakârlığı, hakikate ulaşmada gereklidir.
– Hakikati görmek için nefsi öldürmek şarttır.

---

4. Kıta

Orijinal:

Tüm iyiler göç etti, dünyada yalnız kaldım,
Nâdânlardan duymadım Hak sözü, sözsüz kaldım,
Kalbim, dilim yok oldu, kulaksız, gözsüz kaldım,
Didâr için ölmeden önce ölmeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Bütün salih kullar göç etti, dünyada yalnız kaldım.
Nâdânlardan hak sözünü duyamadım, sessiz kaldım.
Kalbim, dilim işlevsiz kaldı; kulaksız, gözsüz oldum.
O halde ilahi görüş için ölmeden önce ölmem gerekmez mi?

Açıklama:

Yesevî burada **manevî rehbersizliğin ve yalnızlığın zorluğunu** ifade eder.
Hakikati görmek için **içsel göz, kulak ve kalbin uyanık olması**, nefsi öldürmekle mümkündür.

Kur'an ve Sünnet:

– "Kalplerin ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)
– "Gerçek mürid, nefsini yok ederek Allah'a yönelendir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

– Manevî yalnızlık, rehber ve kalp uyanışı ile aşılır.
– Nefsini öldürmeden hakikate ulaşmak imkânsızdır.
– Allah aşkı ve teslimiyet, her şeyden önce gelir.

---

5. Kıta

Orijinal:

Peygamberler ölmezler, dâim diri olurlar,
Dünyada cefâ çekip, Hakk'ın nuru olurlar,
Küffardan ezâ görüp Hakk'ın kulu olurlar,
Didâr için ölmeden önce ölmeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Peygamberler gerçekte ölmez; Allah katında diridirler.
Dünyada büyük sıkıntılar çeker ama Allah'ın nurunun taşıyıcısı olurlar.
Küfredenlerden eziyet görseler de Allah'ın gerçek kullarıdırlar.
O halde ben de ilahi görüş için ölmeden önce ölmem gerekmez mi?

Açıklama:

Tasavvufa göre peygamberlerin **ruhani diriliği** hiç sönmez.
Onlar nefislerini tamamen yok etmiş, Allah'ın nuruyla kaim olmuşlardır.
Peygamberler bile bu kadar çileye katlanmışken, sıradan bir kulun nefsini öldürmesi elzemdir.

Kur'an ve Sünnet:

– "Allah yolunda öldürülenlere 'ölüler' demeyin. Onlar diridir." (Bakara 154)
– "Peygamberler kabirlerinde diri olup namaz kılarlar." (Hadis)

Dersler:

– Manevî dirilik nefsi öldürmekle başlar.
– Peygamberlerin çilesi, kul için örnektir.
– Sabır ve teslimiyet Hakk'a yakınlaştırır.

---

6. Kıta

Orijinal:

Evliyâ bu âlemde hem kul, hem gedâ oldu,
Eş ve çocuktan geçip, her şeyden ayrı oldu,
Hak didârın uğruna, cân verip fenâ oldu,
Didâr için ölmeden önce ölmeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Evliyalar bu dünyada hem kul hem de fakir bir derviş oldular.
Eşten ve çocuktan bile geçip Allah'a yöneldiler.
Allah'ın cemalini görmek için canlarını ortaya koyup fenâ makamına erdiler.
Ben de didâr için ölmeden önce ölmem gerekmez mi?

Açıklama:

Evliyalar **fenâ fi'llâh** mertebesine ulaşmak için dünya bağlarını azaltmış,
bazen ailesinden bile uzaklaşıp tam teslimiyet göstermiş kimselerdir.
Bu, tasavvufta sembolik bir ayrılıktır: **kalben bağlı olmamak** anlamına gelir.
Nefs ölmeden fenâya ermek mümkün değildir.

Kur’an ve Sünnet:

– “Allah’ın velilerine korku yoktur.” (Yunus 62)
– “Hakiki fakir, dünyaya gönlü bağlamayandır.” (Hadis)

Dersler:

– Manevî yol, fedakârlık ister.
– Gerçek fakirlik, kalbin dünyaya bağlanmamasıdır.
– Fenâya giden yol, nefsin ölmesiyle açılır.

---

7. Kıta

Orijinal:

Muhabbet pazarında aşk tutup sevdâ kılsam,
“Fakru fahr” melameti ben o pazardan alsam,
İki cihân aşkını ten gözümden çıkarsam,
Didâr için ölmeden önce ölmeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Aşk pazarında gerçek muhabbeti tutsam, onu sevda etsem,
Peygamberimizin “Fakirlik benim övüncümdür” sözündeki hakikati ben de alsam,
Dünya ve ahiret sevgisini beden gözümden çıkarıp atsam,
Didâr için ölmeden önce ölmem gerekmez mi?

Açıklama:

Bu kıtada üç büyük makam anlatılır:

Muhabbet pazarı: İlahi aşkın kazanıldığı manevi alan.

Fakr-u fahr: Peygambere nispet edilen “Fakirlik (Allah’a muhtaçlık) övüncümdür” makamı.

İki cihanı bırakmak: Dünya ve ahireti değil, Allah’ın rızasını öncelemek.

Yesevî diyor ki:
“Dünya ve cenneti bile terk etmeden nefs ölmez.”

Kur’an ve Sünnet:

– “Allah, iki kalbi bir insana vermemiştir.” (Ahzab 4)
– “Gerçek zenginlik kalbin zenginliğidir.” (Hadis)

Dersler:

– Kalp tek bir sevdaya sahip olmalı: Allah sevgisine.
– Fakr, kulun Allah’a tam bağımlılığıdır.
– Nefsi bırakmak, iki cihanı da kalpten çıkarmaktır.

---

8. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed’in benzi, havf-ı Yezdân’dan soldu,
“Mûtû kable en temût.” sırrına erdi öldü,
Hak Mustafa hadisin kalbine sağlam koydu,
Didâr için ölmeden önce ölmeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed’in yüzü Allah korkusundan soldu.
“Ölmeden önce ölünüz” sırrına erdi, nefsini öldürdü.
Peygamber’in bu hadisini kalbine iyice yerleştirdi.
Ben de didâr için ölmeden önce ölmem gerekmez mi?

Açıklama:

Bu kıtada Yesevî kendi hâlet-i ruhiyesini anlatır:

– **Allah korkusu (havf)** onu inceltmiş,
– **Nefsini öldürme sırrı** onda açılmış,
– **“Mûtû kable en temûtû” hadisi** onun hayat düsturu olmuştur.

Tasavvufta nefs öldüğünde kalp dirilir.
Bu, gerçek dervişliğin özüdür.

Kur’an ve Sünnet:

– “Allah’tan hakkıyla korkun.” (Âl-i İmrân 102)
– “Mümin, Allah korkusu ile ümit arasında yaşar.” (Hadis)

Dersler:

– Nefs ölmeden kalp diri olmaz.
– Allah korkusu insanı arındırır.
– Manevî yükseliş, sünnete bağlılıkla olur.

Hikmet 183 *Zehri Tatmayayım Mı?*

---

1. Kıta

Orijinal:

Âlim dedi kullara ; “Kur’ân Hakk’ın sözüdür!”
Gönlüne kılsa nazar, gecesi gündüzüdür.
Her dem gördüğü makam onun gönül gözüdür,
Gözünün gördüğünü kalbi tasdik etmez mi?

Günümüz Türkçesi:

Âlimler kullara şöyle der: “Kur’ân Allah’ın kelamıdır!”
Kul kalbine Kur’ân nazar ederse gece gündüz ışığa döner.

Her an gördüğü manevi makam gönül gözünün açılmasıyladır.
Gözün gördüğünü kalp de doğrulamaz mı?

Açıklama:

Kur'ân'ın hakiki tesiri **kalbin açılmasıyla** gerçekleşir.
Bir insan Kur'ân'ın nurunu kalbine yerleştirdiğinde;
– karanlık gecesi gündüze döner,
– gönül gözü açılır,
– hakikatleri sadece akıl değil, **kalp de tasdik etmeye başlar**.

Tasavvuf: "Gözün gördüğünü kalp tasdik ederse hakikat olur."

Kur'an ve Sünnet:

– "O (Kur'ân), kalpleri nurlandıran bir nurdur." (Teğabun 8)
– "Mümin Allah'ın nuruyla bakar." (Hadis)

Dersler:

– Kur'ân'ın hakiki okunuşu kalptedir.
– Kalp gözü açılınca dünya mana kazanır.
– Kalp tasdiki olmadan ilim eksiktir.

---

2. Kıta

Orijinal:

On sekiz bin âleme, pîr geldi sükûnet var,
Yedi kat yer ve gökler, tesbihle Hakk'ı anar.
Âciz, mahzun, miskinim, işte böyle bir kul var.
Âhir zaman yurdunu, arkaya salmayım mı?

Günümüz Türkçesi:

On sekiz bin âlemde manevî rehberler gelmiştir, hepsi huzurla doludur.
Yedi kat yer ve gök Allah'ı tesbih eder.
Ben aciz, mahzun, miskin bir kulum.
O halde ahiret yurdunu nasıl olur da arkaya iterim?

Açıklama:

Tasavvufta **her şey Hakk'ı zikreder**.
Evren zikirdedir, pîrler sükûnet içindedir.
İnsan bu kadar ilahî işaretin içinde gaflet ederse kaybeder.

Yesevî kendisini aciz görerek şöyle der:
"Dünya geçicidir; ahireti öne almaz mıyım?"

Kur'an ve Sünnet:

– "Yedi gök ve yer O'nu tesbih eder." (İsrâ 44)
– "Akıllı kişi ölümü anan ve ahiret için çalışan kişidir." (Hadis)

Dersler:

– Evren zikirdedir; gaflet kuladır.
– Ahireti öne almak gerekir.
– Kul, aczini bildikçe yükselir.

---

3. Kıta

Orijinal:

Âcizim özüm yanar, kav gibi kudret ile,
Mecaz ölüm kuş gibi uçuyor kudret ile,
Geçti bu fânî ömrüm gel de gör nevbet ile,
Dostlarıma sözümü emanet etmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Acizim, içim yanıyor; güç kudret beni kav gibi yakıyor.
Mecazi ölüm (nefsi terbiye) kuş gibi uçup gidiyor.
Bu fani ömür geçti, gel gör ki elden gidiyor.
Dostlarıma sözümü emanet etmem gerekmez mi?

Açıklama:

Burada “mecaz ölüm” = **nefsin ölümü**,
“haki ölüm” = bedenin ölümü.

Yesevî diyor ki:
– nefsi öldürme fırsatı kuş gibi uçup gidiyor,
– dünya ömrü azaldı,
– dostlara hikmet emanet edilmeli.

Kur’an ve Sünnet:

– “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân 185)
– “İnsan ömrü iki ölümle temizlenir: nefis ölümü ve beden ölümü.” (Tasavvuf sözüdür)

Dersler:

– Fırsatlar hızla geçer.
– Nefs ölmeden kalp huzur bulmaz.
– İnsan ardında hikmet bırakmalıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:

Söylüyorum sizlere, Allâh’ın adı ile,
İçim dışım nuruyla parlıyor yâdı ile,
İhsan eyledi Allâh gündüzü fazlı ile,
Dışım cevher olunca tâlibe satmayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Allah'ın adıyla söylüyorum size,
İçim dışım Allah'ın zikriyle parlıyor.
Allah gündüzü fazlıyla ihsan etti.
Dışım manevi cevher olunca taliplilere vermeyeyim mi?

Açıklama:

Burada Yesevî kendisinin **nurla dolduğunu**,
Allah'ın adının onu içten dışa aydınlattığını söylüyor.

"Cevher"
= Manevi bilgi, marifet, hikmet.

"Satmak" ise
= Öğretmek, paylaşmak.

Kur'an ve Sünnet:

– "Allah, iman edenlerin velisidir; onları karanlıktan nura çıkarır." (Bakara 257)
– "En hayırlınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretendir." (Hadis)

Dersler:

– Nura kavuşan, onu paylaşmalıdır.
– Zikir insanı içten aydınlatır.
– Marifet gizlenmez, talibe aktarılır.

---

5. Kıta

Orijinal:

Zayıf özüm, ayağım, yol Hakk'ın kelâmına,
Göz açıp bakma asla, dünyanın harâmına,
Aşkın meyi sunuldu, âşıklar otağına,
Girip binlerce destan orda söylemeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Zayıf nefsim, zayıf bedenim Hakk'ın kelamına yönelsin.
Sakın dünya haramlarına gözümü açmayayım.
Aşk meyini âşıkların meclisine sundular.
Ben de o meclise girip binlerce aşk destanı söylemeyeyim mi?

Açıklama:

Bu kıtada iki hal var:

Nefs terbiyesi:
Dünya haramlarına gözünü kapamak.

Aşk meclisi:
Tasavvuf erbabının toplandığı,
zikrin ve muhabbetin coştuğu manevi ortam.

Yesevî diyor ki:
“Ben de bu aşk meclisine girmeye layık değil miyim?”

Kur’an ve Sünnet:

– “Haramlara yaklaşmayın.” (En’am 151)
– “Allah bir topluluğu överken onları ‘zikredenler’ olarak anar.” (Hadis meali)

Dersler:

– Nefis, gözü haramdan korumakla temizlenir.
– Manevi meclisler rahmet yeridir.
– Aşk meclisi, Hakk’a yakınlaşmanın makamıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:

Hiçbir değeri yoktur ahrette kuru sözün,
Yaptığın iş önemli, bir de cevherin özün.
Artık sefer başladı yummadan aç şu gözün,
Geri kaldım kervandan ulaşıp yetmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:

Ahirette kuru sözün bir değeri yoktur.
Asıl önemli olan yaptığın ameller ve niyettir.
Sefer (ölüm yolculuğu) başladı; uyumadan gözünü aç.
Ben de kervandan geri kaldım; yetişmem gerekmez mi?

Açıklama:

Tasavvufta “kuru söz” = ilimsiz, ihlassız laf.
Ahirette işe yaramaz.

Önemli olan:
– amel,
– niyet,
– ihlas,
– kalbin cevheri.

“Sefer başladı” sözü ise
ölümün yaklaşmasını ifade eder.

Kur’an ve Sünnet:

– “Allah’a ancak temiz ameller yükselir.” (Fatır 10)
– “Amel olmadan söz fayda vermez.” (Hadis)

Dersler:

– Söz değil amel önemlidir.
– Ölüm yolculuğu her an yaklaşır.
– Gaflet uykusu en büyük kayıptır.

7. Kıta

Orijinal:

Duygulanıp ağlama, bak artık yanman gerek,
Eğilip de bükülme, belki de ölmen gerek,
Kul Hoca Ahmed tövbe, ederek ölse gerek,
Bal misali o demde zehri tutmayayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Sadece duygulanıp ağlama; artık hakikaten yanman gerek.
Eğilip bükülme; belki de nefsin ölmeli.
Ey Hoca Ahmed, tövbe ederek ölmelisin.
O anda bal gibi olan tevbe halini zehir gibi kaybetmeyeyim mi?

Açıklama:

Bu kıta **tövbenin mahiyetini** anlatır:

– "Yanmak" gerçek pişmanlıktır, sadece ağlamak değildir.
– Nefsin ölmesi gerekir.
– Hakiki tövbe bal gibidir: tatlıdır, nurdur.
– Gaflet ise tövbeyi zehre çevirir.

Yesevî kendisini şöyle uyarır:
"Bu nimeti zehir etme!"

Kur'an ve Sünnet:

– "Ey iman edenler, Allah'a samimi bir tövbe ile dönün." (Tahrim 8)
– "Tövbe eden günah işlememiş gibidir." (Hadis)

Dersler:

– Tövbe, gözyaşından öte kalp yanmasıdır.
– Nefs ölmeden hakiki dönüş olmaz.
– Tövbe nimeti korunmalıdır.

Hikmet 184 *Ahireti Sevmeyim Mi?*

1. Kıta

Orijinal

Yüce Rabbim bizlere aşkını kıldı in'am,
Ben O'na âşık olup, aşkından yanmayım mı?
Nefsanî istekleri kıldı bizlere harâm,
Ben sadece Rabb'imin cemâlin sevmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Rabbim bize aşkını bir lütuf olarak verdi.
Ben de O'na âşık olup aşkıyla yanmayayım mı?
Nefsin isteklerini bize haram kıldı.
Ben de yalnız Rabb'imin güzelliğini sevmeyeyim mi?

Açıklama

Bu kıtada Yesevî Hazretleri **ilâhî aşkın insan için en büyük nimet olduğunu** vurgular.
Aşk, kulun kalbini temizleyen, nefsin arzularını söndüren bir ateştir.
Nefsanî arzular yasaklandığı için kulun yönelişi **yalnız Allah'ın cemâline** olmalıdır.

Burada "yanmak" mecazîdir:
• dünya sevgisinin tutuşup yok olması,
• kalbin Allah'a ait olması,
• kulun nefis ateşiyle değil, **ilâhî sevdanın ateşiyle** pişmesi demektir.

Yesevî, "madem ki Rabbim aşkı verdi, o hâlde kulun görevi de o aşkın gereğini yerine getirmektir" der.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Allah müminlerin kalplerine **sevgi** (meveddet) verdi." (Meryem 96)
• "Nefs, kötülüğü emredendir." (Yusuf 53)
• Hadis: "Kul, farzlarla ve nafilelerle bana yaklaşır; ben de onu severim."
Bu ayet ve hadislerde görüldüğü gibi sevgi, kulun Allah'a yakınlığının temelidir; nefsin arzuları ise bu yakınlığı engeller.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

İlâhî aşk en büyük nimettir, kul bunun farkında olmalıdır.

Nefis arzuları terk edilmedikçe **hakikî sevgi doğmaz**.

Gerçek âşık, Allah'ın cemâlini sevmeyi bütün sevgilere tercih eder.

Aşk ile "yanmak", kulun arınması ve kemale ermesidir.

Tasavvufun özü: **Aşk ile yan, nefisle soğuma.**

---

2. Kıta

Orijinal

Hangi kul sever ise, Rab onu sultan kılar,
On sekiz bin âlemde, gösterir, ayan kılar,
Hizmetliler, taç, saray, köşkleri inşa kılar,
Ben bu lütfu duyunca, cânım vermeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Allah'ı seven her kul, O'nun katında yüceltilir;
On sekiz bin âlemde de bu sevgiyle görünür kılınır.

O kul, hizmetlilere taht, taç, köşk gibi kudret verilir;
Ben bu büyük lütfu duyunca canımı vermeyeyim mi?

Açıklama

Burada Yesevî, **sevginin insanı hakikî bir yüceliğe taşıdığını** vurgular.
Tasavvuf açısından "taç, saray, köşk" mecazidir;
• bunlar **ruhî makamlar, kemal ve faziletler**dir,
• aşk ile gönül Allah'a bağlandığında insan hem içten hem dıştan yükselir.

"Cân vermek", yani **kendini Allah'a adamak**, aşkın en derin gereğidir.
Gerçek âşık, Allah'a olan sevgi ve hizmeti için dünya değerlerini hiçe sayar.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Kim Allah'a yakın olursa, Allah ona yakın olur." (Bakara 186)
• "Allah sevgililerini sever; onlar da O'na muhabbet eder."
• Hadis: "Allah kullarını sever, O'nu sevenler de O'na yakın olurlar."

Burada Allah'ın sevgiyi ödüllendirdiği ve sevgili kullarını yücelttiği net bir şekilde ortaya konur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Allah'ı sevmek, kulun ruhî yüceliğinin temelidir.

Sevgi, yalnızca gönülde değil, insanın **hayatına yansır** ve kemale eriştirir.

Gerçek aşk, insanı **dünya bağlarından özgürleştirir**.

Cânı ve nefsini Allah'a adamak, **aşkın nihai amacıdır**.

İnsan, Allah'ın verdiği lütfu fark edince **kendi varlığını O'na teslim etmelidir**.

---

3. Kıta

Orijinal

Hak Teâla uşşaka sırmalı kaftan verir,
Rahmet suyu indirir, kudretiyle cân verir,
Âşıklar zerresine, sayısız erdem verir,
Mihnet çekip erdemi ben şimdi görmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Allah, âşıkları şeref ve değerle donatır;
Rahmetini gönderir, kudretiyle can verir;
Âşıkların her zerresine sayısız erdemler verir;
Ben de çekilen sıkıntılar ve mihnet karşısında bu erdemi görmeyeyim mi?

Açıklama

Yesevî burada **mihnet ve sıkıntının aşk yolundaki önemine** dikkat çeker.
• "Sırmalı kaftan" mecazdır: **manevî makam ve ödüller**
• Mihnet çekmek, aşkın sınavıdır.
• Allah'ın sevgisine erenler, **gizli faziletlerle donanır**, erdem kazanır.

Aşkın yolu zahmetlidir, fakat her zorluk **manevî bir ikram ve lütuftur**.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Allah kullarını imtihan eder, sabredenleri mükafatlandırır." (Bakara 155)
• "Allah, sabredenlerle beraberdir." (Bakara 153)
• Hadis: "Hiçbir kul, Allah yolunda çektiği sıkıntıdan daha hayırlı bir şeyi bulamaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Aşk yolunda çekilen mihnet **manevî erdemi artırır**.

Allah, sabreden ve aşkına sadık kalan kullarını **gizli lütuflarla ödüllendirir**.

Sıkıntı ve zahmet, **aşk yolunun doğal bir parçasıdır**.

---

4. Kıta

Orijinal

Allâh der; "Rahmetimden yüce aşkı yarattım,
Onun için uşşakı, gece-gündüz ağlattım.
Dert ve bela vererek, mihnete bel bağlattım."
Bel bağlayıp da aşkın yolunda ölmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Allah buyurur: "Rahmetimden üstün olarak aşkı yarattım;
O nedenle aşk yolundaki kullarımı gece gündüz ağlattım.
Dert ve belâ vererek onları mihnetle olgunlaştırdım.
Ben de aşk yolunda bu şekilde ölmeyeyim mi?"

Açıklama

Bu kıta, aşkın **ilâhî bir lütuf ve eğitim aracı olduğunu** gösterir.
• Gözyaşı ve sıkıntı, **ruhî olgunluğun belirtisidir**.
• Bel bağlamak, Allah'a teslimiyet ve aşk yolunda fedakârlıktır.
• Kul, aşk için dünyadan vazgeçer ve fenâ olur.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Allah, kimi severse ona aşkı verir." (İbn-i Mâce, Kudsî hadis)
• "Sabredenler ve Allah yolunda çabalayanlar mükafatlandırılır." (Enfal 29)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

İlâhî aşk, **en yüksek nimettir**.

Zorluklar ve gözyaşı, aşkın doğal eğitim araçlarıdır.

Aşık, dünyaya bağlı kalmadan, **fenâ fi'llâh ile Allah'a yönelmelidir**.

---

5. Kıta

Orijinal

Âşıklara va'dettin, görmeyi didârını,
Bilen bilir didârın, hastası sevdâsını,
Gece soğuklarında sessiz ağlamasını,
Uykusuz olup Hakk'a kulluk bağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi

Ey Rabbim! Âşıklara, yüzünü görme ve cemâlini sevme vaad ettin;
Bilen bilir, aşkın hastası, gönül tutkusunu;
Gece soğuklarında sessizce ağlayıp;
Uykusuz kalıp Allah'a kulluk etmem gerekmez mi?

Açıklama

Yesevî burada **aşıkların çektiği zahmet ve fedakârlığı** hatırlatır.
• Gece soğuklarında ibadet, **kalbin Allah'a yakınlığının göstergesidir**.
• Uykusuzluk ve gözyaşı, aşk yolunda **nefis terbiyesi ve arınmadır**.

Aşık, Allah'a kavuşmak için her türlü sıkıntıya katlanmalıdır.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Gecenin bir kısmını ibadetle geçir; bu, kalplerin olgunlaşmasına vesile olur." (Sâd 9)
• Hadis: "Gözyaşı ile ağlayan kulun duası reddedilmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Gerçek aşk, **fedakârlık ve zahmetle ölçülür**.

Allah'a ibadet, sadece rahat ve kolay zamanda değil, **zorluk içinde de sürdürülmelidir**.

Gönülden ağlamak ve uykusuzluk, **aşk yolunda olgunlaşmanın işaretidir**.

---

6. Kıta

Orijinal

Dünya muhterisine Rabb'imiz kulum demez,
Yoldan çıkan azgını, mahşerde yola koymaz,
Susuzluktan çatlasa bir damla suyu vermez,
Dünyadan nefret edip, ahreti sevmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Rabbimiz, dünya hırsıyla yaşayan kullarına "benim kulum" demez;
Yoldan sapmış olanı ahirette doğru yola yönlendirmez;
Susuzluktan ölecek olsa da bir damla su vermez;
Ben de dünyadan nefret edip, ahireti sevmem gerekmez mi?

Açıklama

Yesevî, **dünyaya aşırı bağlanmanın tehlikelerine** dikkat çeker:
• Dünya sevgisi insanı Allah'tan uzaklaştırır.
• Gerçek kul, dünyadan nefret eder ve ahireti önceler.
• Bu nefret, aşk yolunda ilerlemek ve fenâ olmak için zorunludur.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (En'am 32)
• "Dünya sevgisi, Allah sevgisini kalpten siler." (Kudsî Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Dünyaya bağlılık, **aşk yolunun en büyük engelidir**.

Ahiret sevgisi, gerçek kul olmanın ölçüsüdür.

Aşık, fenâ fi'llâh ile dünya sevgisini terk etmelidir.

Ruhî kurtuluş, **dünyadan nefret edip Allah'a yönelmekle** mümkündür.

---

7. Kıta

Orijinal

Rabbim der ; "Gerçek kula taksimat, pay vereyim,
Şartım odur ki bana geldiğini göreyim.
Nefsiyle şeytanıyla savaşını bileyim."
Nefsimden vazgeçerek, takvada solmayım mı?

Günümüz Türkçesi

Allah buyurur: "Gerçek kullarıma pay ve rızık vereyim;
Ama şartım, bana yöneldiğini göreyim.
Nefsiyle ve şeytanla savaşmasını isteyeyim."
Ben de nefsimden geçip takvadan geri kalmayayım mı?

Açıklama

Yesevî burada, **Allah'ın yakınlığının bir mücadele şartına bağlı olduğunu** ifade eder.
• Hak, gerçek kulun nefis ve şeytanla savaşmasını izler.
• İlâhî lütuf, yöneliş ve gayrete göre taksim edilir.
• Takva, bu mücadelenin en önemli meyvesidir.

Kul nefsi terk ettikçe Hakk'a yaklaşır.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Kim Allah'a yönelirse, Allah da ona yönelir." (Bakara 186)
• "Mücâhede edenlere yollarımızı göstéririz." (Ankebût 69)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hak yakınlığı, nefisle cihad sayesinde kazanılır.

Takva, Allah'ın en değer verdiği vasıftır.

İlâhî pay ve lütuf, yönelişle orantılıdır.

---

8. Kıta

Orijinal

Rahmetimi umarsan, seherlerde erken kalk,
Gece yatma beni bul, gündüz ağla diyor Hak!
Ondan sonra arı ol, nefsini sok ve bırak,
Nefsimi tepip Hakk'a kulluk kılmayayım mı?

Günümüz Türkçesi

Allah buyurur: "Rahmetimi istiyorsan seherde kalk;
Gece yatma, beni ara; gündüz ağla!
Sonra arı gibi ol, nefsini sokup öldür ve bırak."
Ben de nefsimi çiğneyip Allah'a kulluk etmeyeyim mi?

Açıklama

• Seher vakti, Allah'a en yakın olunan zamandır.
• Gündüz gözyaşı, gece ibadeti, aşk yolunun işaretidir.
• "Arı ol" ifadesi: temiz ol, **ağzından zehir değil bal çıksın**, nefsini dizginle.

Nefsini öldüren, hakikate doğar.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Seherlerde istiğfar ederler." (Zâriyât 18)
• Hadis: "Rabbin kula en çok seherde yaklaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Seher ibadeti, manevi hayatın kalbidir.

Gözyaşı, kalbi temizleyen bir rahmettir.

Nefis terbiyesi olmadan hakikat bulunmaz.

---

9. Kıta

Orijinal

Sen sıratı geçmeden kahkaha ile gülme,
Cennetine girmeden, kibirlenip yürüme,
Cemâlini görmeden, ağlamayı terk etme,
Burada ağlayıp da, ahrette gülmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Sıratı geçmeden kahkaha ile gülme;
Cennet'e girmeden kibirle yürüme;
Allah'ın cemâlini görmeden ağlamayı bırakma!
Ben burada ağlayıp, ahirette gülmeyeyim mi?

Açıklama

• Yesevî, dünya neşesinin geçici, ahiret mutluluğunun kalıcı olduğunu hatırlatır.
• Kibir, sırat yolunun en büyük engelidir.
• Gözyaşı, kulun Hakk'a yakınlığının alâmetidir.

Gerçek gülüş ahirettedir.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Az gülün, çok ağlayın." (Tevbe 82)
• "Kalbi katı olan çok güler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Dünyanın gülüşü aldatıcıdır.

Kibir, imanı zedeler.

Aşık, gözyaşı ile Hakk'a yaklaşır.

---

10. Kıta

Orijinal

Yazık ki ömrüm Hakk'a dönmeden boşa gitti,
Muhabbet kâsesinden içmeden vaktim bitti.
Kime deyip-ağlayım, aşk cânıma tak etti,
Nedâmetle saçımı, başımı yolmayım mı?

Günümüz Türkçesi

Ne yazık ki ömrüm Hakk'a yönelmeden geçti;
Muhabbet kâsesinden içmeden vaktim tükendi.
Kime ağlayayım, aşk canımı acıttı;
Pişmanlıkla saçımı başımı yoldurmasam mı?

Açıklama

• Yesevî burada "geç kalma korkusu"nu dile getirir.
• Dünya hayatı çabuk geçer, aşk kadehinden içmeyen pişman olur.
• Pişmanlık, dönüşün başlangıcıdır.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Keşke! der o gün..." ayetleri (Zümer 56)
• Hadis: "Pişmanlık tevbedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Tevbe için gecikmemek gerekir.

Aşk olmadan hayat boştur.

Hak yolundan uzak kalan mutlaka pişman olur.

---

11. Kıta

Orijinal

Kusurluyum, âsîyim, işte geldim günâhkâr!
Ne olur affet beni; senin özündür Gaffâr!
Ört benim ayıbımı, senin bir ismin Settâr!
Ümitle dergâhına ben şimdi gelmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Kusurluyum, asi oldum, günahkârım!
Ne olur beni affet; çünkü Sen affedicisin!
Ayıbımı ört; çünkü Sen Settâr'sın!
Ümit ederek dergâhına gelmeyeyim mi?

Açıklama

• Bu kıta tam bir **tevbe ilâhisi**dir.
• Kul, kendi kusurunu itiraf edip Allah'ın affına sığınır.
• Allah'ın "Gaffâr" ve "Settâr" isimlerine dayanmak, tasavvufun özüdür.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Allah çok affedicidir, bağışlayıcıdır."
• Hadis: "Kim Allah'a yönelirse Allah onu bağışlar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Tevbe, kulun şerefi ve sığınağıdır.

Allah'ın affediciliği sonsuzdur.

Ümit, müminin yol azığıdır.

---

12. Kıta

Orijinal

Hak Teâla rahmetle, şefkatle bana baktı,
Gözümden rahmet yaşı coştu, dinmeden aktı.
Uşşaka aşk çakmağın, çakarak yaktı-baktı,
Aşkını ahaliye okuyup yaymayım mı?

Günümüz Türkçesi

Allah bana rahmet ve şefkatle baktı;
Gözümden rahmet yaşları aktı.
Âşıkların gönlüne aşk ateşini çaktı.
Ben de O'nun aşkını halka anlatmayayım mı?

Açıklama

• Burada Yesevî, **ilâhî tecellinin gönülde doğurduğu aşırı coşkuyu** ifade eder.
• Rahmet gözyaşı, kalbin ilâhî nura temas etmesidir.
• Aşık, aşkı saklamaz; **yaymakla görevli**dir.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

• "Rabbinin nimetini anlat." (Duha 11)
• "Aşk ateşi" mecazen marifet nurudur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

İlâhî tecelli gözyaşı ile zuhur eder.

Aşık, aşkı gizleyemez; tebliğ eder.

Hak ile temas eden gönül, ateş olur ve yakar.

---

13. Kıta

Orijinal

Âdetleşen kulluğum, keremen eyle kabul,
Yoklukta varlık bulsam, böyleydi Yüce Resul.
Bencileyin yaralı bu âlemde yok bir kul,
Dergâhın kapısında ben şimdi ölmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Kulluğum alışkanlık hâline geldi, Rabbim lütfunla kabul et.
Yoklukta varlık bulmak, Peygamber Efendimizin yoludur.
Benim gibi yaralı bir kul yoktur bu dünyada;
Dergâhının kapısında öleyim mi?

Açıklama

Bu kıta, **acziyet ve yakarışın zirvesidir**. Hoca Ahmed Yesevî, ibadetlerinin bile "alışkanlık" gibi kalıplaşmış olabileceğini söyleyerek **ihlâs eksikliğini** itiraf eder. Kulluğun özü, samimiyettir. "Yoklukta varlık bulmak" Efendimizin (s.a.v.) yoludur; yani kul kendi yokluğunu, hiçliğini idrak edince Allah ona gerçek varlığı verir. Son mısrada, hakiki bir "ölmeden önce ölme" (fenâ) çağrısı vardır.

Kur'an ve Sünnet

"Allah yalnızca muttakilerden kabul eder." (Maide 27)

"Nefsini bilen Rabbini bilir." (Hadis-i meşhur)

Tasavvufta "ölmeden önce ölünüz" emri: (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Kulluğun özü ihlâstır; alışkanlık hâline gelmesi tehlikelidir.

Yokluk, hakiki varlığa açılan kapıdır.

Tevazu, hakiki aşığın yoludur.

Manevî dergâhta "fenâfillah" isteği makbul bir yalvarıştır.

---

14. Kıta

Orijinal

Lütf u kerem, ihsânı, hakkıyla bilemedim,
Şâkir olup şükrümü, bi-hakkın kılamadım,
Pervâne gibi dönüp, ben kurbân olamadım,
Pervâne gibi yanıp, ben kül olmayayım mı?

Günümüz Türkçesi

Allah'ın lütuf ve ihsanlarını tam olarak bilemedim.
Şükredip hakkıyla hamdimi yapamadım.
Bir pervane gibi dönüp O'na kurban olamadım.
Bir pervane gibi yanarak kül olmayayım mı?

Açıklama

Yesevî, **şükür eksikliğini** itiraf ediyor. Tasavvuf ehli için şükür, yalnız dil ile değil, hâl ile olur. Pervanenin ateşe pervasızca atılması, aşıkların Allah'a teslimiyetinin sembolüdür. Yesevî, kendi nefsindeki "yakınlık noksanlığını" fark eder ve yanıp kül olmayı ister; yani benliğini tamamen yok etmeyi.

Kur'an ve Sünnet

"Şükrederseniz artırırım." (İbrahim 7)

"En çok şükredeniniz benim." (Hadis — Peygamberimizin şükür ibadetleri)

Aşkta pervane metaforu tasavvufta "fenâ" hâlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Şükür, kulun kulluğunu kemale erdiren temel ahlaktır.

Aşk teslimiyet ister; nefsi ateşe atan pervane gibi olmalıdır.

Allah'a yaklaşma, benlikten geçmeden olmaz.

---

15. Kıta

Orijinal

Seher vakitlerinde bîdâr olup, ağlasın,
Gözyaşlarını döküp, aşka belin bağlasın,
Tutuşup yansın, pişsin, ciğerini dağlasın,
Ben Hakk'ın huzuruna yükümle varmayım mı?

Günümüz Türkçesi

Seher vakitlerinde uyanık olsun, ağlasın.
Gözyaşı dökerek aşka bağlansın.
Aşk ateşiyle yanıp pişsin, içini dağlasın.
Ben de Hakk'ın huzuruna günah yüküyle gitmeyeyim mi?

Açıklama

Bu kıta, **seher vaktinin önemini** anlatır. Seher, duanın en kabul olduğu vakittir; aşık için ağlama zamanıdır. “Ciğerin dağlanması”, günahların pişmanlık ateşiyle yanmasını anlatır. Kul, yükleriyle huzura çıkmak istemez; önce nefsi arındırmak ister.

Kur’an ve Sünnet

“Onlar, seherlerde istiğfar ederlerdi.” (Zariyat 18)

Peygamberimiz (s.a.v.) gece ibadetine büyük önem vermiştir.

Tasavvufta gözyaşı, kalp yumuşaklığının işaretidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Seher vakti ibadeti manevî yolculuğun anahtarıdır.

Gözyaşı, kalbin uyanıklığıdır.

Aşk yolunda “yanmak” nefsi arındırır.

Günah yüküyle Allah’ın huzuruna varmak rahmetten uzaklaştırır.

---

16. Kıta

Orijinal

Vahdetin deryâsından bizlere haber verdi,
Hâdî ismiyle Rabbim, lütf u inâyet verdi.
Cehenneme düşmesin deyip, elimi aldı,
Cânımı ve kalbimi, Hakk’a vermeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Birlik (vahdet) denizinden bize haber verdi.
Rabbim Hâdî ismiyle bana lütuf ve yardım ihsan etti.
Cehenneme düşmeyeyim diye elimden tuttu.
Ben de canımı ve kalbimi Allah’a vermeyeyim mi?

Açıklama

Bu kıta “vahdet” yani **tevhid sırları** üzerine kuruludur. Allah’ın “Hâdî” (hidayet veren) ismi, kulun yolunu açar. Allahın kulun elinden tutması, onu şerlerden korumasıdır. Yesevî, böyle bir ilahî lütfa karşılık can ve kalbin tamamen Allah’a verilmesi gerektiğini söyler.

Kur’an ve Sünnet

“Allah kimi hidayete erdirirse işte o doğru yolu bulur.” (Araf 178)

“Kalpler Allah’ın elindedir.” (Hadis)

Tevhid, bütün varlığın özü ve yaratılış sebebidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hidayet Allah’ın en büyük nimeti ve lütfudur.

Tevhid sırları kulun kalbini diriltir.

Kurtuluş, bütün varlığın Allah'a teslim edilmesindedir.

---

17. Kıta

Orijinal

Allâh bize emretti; "Cânı verdim, taat kıl,
Yüz bin bela yaşatsam, sen yine de takat kıl,
Gece-gün beni ara, ağlamayı âdet kıl."
Belalara sabredip, yolda yürümeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Allah bize emretti: "Sana can verdim, bana ibadet et.
Sana yüz bin bela versem bile dayan.
Gece gündüz beni ara, ağlamayı alışkanlık yap."
Ben de belalara sabredip bu yolda yürümeyeyim mi?

Açıklama

Bu kıta, **sabır ve teslimiyet** dersidir. Tasavvufta sabır, marifete giden kapıdır. "Ağlamayı âdet kılmak", kalbin Allah karşısında sürekli rikkat hâlinde olmasıdır. Yesevî, kulun başına gelen her şeyin imtihan olduğunu bildirir.

Kur'an ve Sünnet

"Sabredenlerle beraberdir Allah." (Bakara 153)

"Allah kuluna zulmetmez."

Peygamberler belaların en çoğunu çekmişlerdir (Hadis).

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Bela ve musibetler Allah'ın imtihanıdır.

Sabır, hakiki kulluğun zirvesidir.

Aşk yolu sabırla güzelleşir.

Gece gündüz Allah'ı anmak kalbi diri kılar.

---

18. Kıta

Orijinal

Mevlâ selâm gönderdi, aşkından yananlara,
Kanlı yaşlar akıtıp, gözlerin oyanlara,
Cânı-câna ekleyip, huzura varanlara,
Hançer alıp gözlerim, şimdi oymayayım mı?

Günümüz Türkçesi

Allah, aşkından yananlara selâm gönderdi.
Kanlı gözyaşı döküp gözlerini oyanlara.
Canı cana katıp huzura ulaşanlara.
Ben de gözlerimi hançerle oymayayım mı?

Açıklama

Buradaki dil semboliktir. “Göz oymak”, tasavvufta **dünya gözünü tamamen kapatmak**, yani dünya sevgisini öldürmektir.
“Cânı câna eklemek”, kulun kendi nefsinden geçerek Allah’ın ruhaniyetine yaklaşmasıdır.
Yesevî diyor ki: “Aşkla yananlar selam aldıysa, ben de gözümü dünyadan kesmeyeyim mi?”

Kur’an ve Sünnet

Tasavvufta “ölmeden önce ölmek” remzi.

“Dünya hayatı bir oyun ve eğlencedir.” (Ankebut 64)

“Dünya sevgisi her hatanın başıdır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Dünya sevgisi, hakiki aşkın önündeki en büyük perdedir.

Aşık, kalbini dünya gözünden temizlemelidir.

Hakiki vuslat, nefsin ölümüyle mümkündür.

Manevî yolda fedakârlık, vazgeçilmezdir.

---

19. Kıta

Orijinal

Hak nuru kime düşse, o gönlü bilge kılar,
Kalbini nurlandırır, dünyasın bina kılar,
Ma’rifeti söyleyip özünü zinde kılar,
Hakk’ın mutlak yolunu şimdi söylemeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Allah’ın nuru kimin gönlüne düşerse onu bilge yapar.
Kalbini nurlandırır, hayatını yeniden inşa eder.
Marifeti (hakikat bilgisini) öğretir, içini diri kılar.
Ben de Allah’ın kesin ve doğru yolunu söylemeyeyim mi?

Açıklama

Burada “Hak nuru”, Kur’an’daki “Nur” sıfatının tecellisidir.
Hak nuru insana düşünce:

kalp aydınlanır,

nefis arınır,

kişi hakikati kavrar,

dünya ve ahiret düzeni değişir.

Marifet (derin ilâhî bilgi), kalbi diri yapan bir “hayat nefesi” gibidir.
Yesevî, “Bu hakikati gördüm, susturamam, Hak yolunu anlatmalıyım” der.

Kur’an ve Sünnet

“Allah dilediğini nuruna iletir.” (Nur 35)

Hz. Peygamber: “Allah bir kuluna hayır dilerse onu dinde fakih (bilge) kılar.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hak nuruyla aydınlanan kalpler irfan sahibi olur.

Marifet kalbi diriltir, aklı olgunlaştırır.

Bilgi emanet, anlatmak ise kulluğun gereğidir.

Hak yolunu bildiren kimse susamaz.

---

20. Kıta

Orijinal

Selâm dedi dostlara Hak, o Yüce mihribân,
Kim dünyada ağlarsa, ahrette olur handân,
Hak yolda âşıkların olsun cânları kurbân,
Bu sözü duyunca ben, yüz bin cân vermeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Allah, aşık dostlarına selâm söyledi.
Dünyada ağlayan, ahirette gülecektir.
Aşıkların canları Hak yoluna kurban olsun.
Ben bu sözü duyunca yüz bin can vermeyeyim mi?

Açıklama

Bu kıta “dünya-ahiret dengesi”ni en veciz hâliyle anlatır.
Tasavvufta **dünya ağlaması**, tövbe ve pişmanlık ile yürek yumuşaklığını temsil eder.
Böyle ağlayanlar ahirette “handân”—yani sevinçli olurlar.

“Aşığın canı kurban olsun” sözü, Allah için fedakârlığın doruğunu temsil eder.
Yesevî, “Bu ilahî selamı duyan insan, yüz bin can verse azdır” demektedir.

Kur’an ve Sünnet

“Gülme az olsun, ağlama çok olsun.” (Tirmizi)

“Allah’ın velilerine korku yoktur, onlar mahzun da olmazlar.” (Yunus 62)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Bu dünyada gözyaşı, ahirette mutluluğa dönüşür.

Aşk yolunda fedakârlık esastır.

Hak dostlarına Allah'ın selâmı vardır.

Aşk, kulun canı feda edebilecek kadar güçlüdür.

---

21. Kıta

Orijinal

Ben defter-i sânîde, söyledim derde dermân,
Tek olan Yüce Rabbim "Kulum!" derse iş tamam,
Her ne yapsa özüne, çünkü Hak'tandır fermân,
Fermâna hazır olup, şimdi yürümeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Ben ikinci defterde (hikmetlerde) derde dermanı söyledim.
Tek olan Rabbim "Kulum!" derse her şey tamamdır.
Kul ne yaparsa yapsın, hüküm Allah'tandır.
Ben de bu emre hazır olup yürümez miyim?

Açıklama

Yesevî, "defter-i sânî" diyerek hikmetlerinin ikinci bölümüne işaret eder.
Orada kullara dermanı, yani kurtuluş yolunu gösterdiğini söyler.
Ancak gerçek değer, Allah'ın "Kulum!" hitabıdır; bu hitap saadetin zirvesidir.

"Her şey Hakk'ın fermanıdır" sözü teslimiyetin özüdür.
Aşık, emri duyunca tereddüt etmeden yürür.

Kur'an ve Sünnet

"O, hükmünde ortağı olmayan Allah'tır." (En'am 73)

"Kulumu bana yaklaştıran şeylerin en sevimlisi farzlardır..." (Kudsi Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hakiki şeref, Allah'ın "Kulum" hitabına mazhar olmaktır.

Her şey kaderin ve ilahî fermanın içindedir.

Emre hazır olmak, teslimiyetin hakikatidir.

Davet geldiğinde yürümek gerekir.

---

22. Kıta

Orijinal

Hoca Ahmed dünyadan gamsız, kedersiz geçtin,
Güneş doğana kadar, Hak'tan korkmayıp yattın,
Dünyayı talep ettin, Hak zikrini bıraktın,
"Tûbû ileyhi."128 diye, okuyup ölmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Hoca Ahmed, dünyadan kaygısız ve dertsiz geçtin.
Güneş doğana kadar Hak'tan korkmadan uyudun.
Dünyayı istedin, Allah zikrini bıraktın.
"Tubû ileyhî = Ona dönün." ayetini okuyup öleyim mi?

Açıklama

Bu kıta **nefse yöneltilmiş sert bir muhasebe**dir.
Yesevî kendini azarlıyor gibi görünse de bu aslında tasavvufî bir terbiyedir:

"Geçmişine bak, gaflet ettin."

"Gece ibadetini terk ettin."

"Dünya peşine düştün."

Son mısrada çözüm:
Tûbû ileyhî: 'Allah'a dönün!'

Bu, tevbenin en yüksek hâlidir:
Kul geçmişine bakıp pişman olur, Rabbine döner ve dönüşle ölmek ister.

Kur'an ve Sünnet

"**Ey müminler, Allah'a içtenlikle tevbe edin.**" (Tahrim 8)

"Allah geceleri tevbe eden kullarını sever." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Nefs muhasebesi ilerlemenin şartıdır.

Gaflet uykusu manevi hayatı öldürür.

Dünya talebi zikrin önüne geçmemelidir.

Tevbe, kişinin hayatının ve ölümünün nuru olmalıdır.

Hikmet 185 *Niçin Yapmazsın?*

Kıta 1

Orijinal:
Ölüm meleği geldi, sen hazırlık yapmazsın,
Saç-sakalın ağarmış, aklardan utanmazsın!

Günümüz Türkçesi:
Ölüm meleği gelip kapını çaldığında, sen hazırlıksızsın.
Saçların ve sakalın beyazlamış, yaşın ilerlemiş ama hâlâ Allah'a karşı sorumluluklarını yerine getirmemekten utanmıyorsun.

Açıklama:
Yesevî burada insanın ölüm karşısında hazırlıksız oluşunu vurguluyor. Beyaz saçlar, yaşlılığı ve zamanı hatırlatır; fakat insan, ömrün sonuna yaklaştığında hâlâ ibadet ve takvâ yolunda eksikse bu büyük bir ihmaldir. Tasavvufta ölüm, nefsi ve dünyevi tutkuları terk etme vesilesi olarak görülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Her can ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân, 3/185)

Hadis: Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Ölüme karşı hazırlıklı olun; çünkü ölümün en iyi hediyesi takvâdır." (Tirmizî, Zühd, 32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm her an gelebilir; hazırlık yapmak gereklidir.

Yaşın ilerlemesi, sorumluluklardan kaçmak için mazeret olamaz.

Takvâ ve ibadetler, hayatın geçici zevklerinden önce gelmelidir.

Kıta 2

Orijinal:
Bedeninde yok kuvvet, vücudun sana zahmet,
Bundan almayıp ibret, sen hazırlık yapmazsın!

Günümüz Türkçesi:
Bedenin artık güçsüz, yaşlılık sana zahmet veriyor.
Ama bu durumu ibret almak için kullanmıyor, hâlâ ölüm ve ahiret için hazırlık yapmıyorsun.

Açıklama:
Yesevî, insanın fiziken zayıfladığı ve hayatın sonuna yaklaştığı dönemi, ibret alma ve nefsi terbiye etme fırsatı olarak görüyor. Fiziksel güçten mahrumiyet, ruhun güçlenmesi ve ahiret için hazırlık yapması gereken bir işarettir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Biz sizi yarattık, sonra biz sizi öldüreceğiz; sonra sizi dirilteceğiz." (Mü'minûn, 23/15)

Hadis: "Ölümü çok hatırlayan, dünya işlerine aldanmaz." (Müslim, Zühd, 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Yaşlılık ve güçsüzlük, ibret almak için bir vesiledir.

Dünya zevkleri ve rahatlık peşinde koşmak yerine ruhu hazırlamak gerekir.

Her an ölüme hazırlıklı olmak, takvâlı bir hayat sürdürmek esas hedeftir.

Kıta 3

Orijinal:
Ölüm elçisi geldi, sana haberler verdi,
Yaşın kemâle erdi, sen hazırlık yapmazsın!

Günümüz Türkçesi:
Ölüm meleği geldi ve seni uyardı.
Artık olgun yaşa ulaştın, fakat hâlâ ahiret için hazırlık yapmıyorsun.

Açıklama:
Yesevî, olgunluk çağının insanın ruhsal olgunluğu için bir fırsat olduğunu hatırlatır. İnsan, fiziksel ve zihinsel olgunluğa ulaşmışken ibadet ve takvâ yolunda ilerlemeyi ihmal edemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Hakkında hüküm verilmiş bir zaman gelmeden önce Allah'a karşı gelmekten sakın." (Tahrim, 66/1)

Hadis: "İnsanın olgunluğu, iman ve takvâ ile ölçülür." (Buhârî, İman, 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Uyarı geldiğinde hâlâ hazırlıksız olmak büyük bir kayıptır.

Olgunluk, ibadet ve ahiret hazırlığı için bir fırsattır.

Kıta 4

Orijinal:
Kamu yârânlar gitti, hepsi ahrete göçtü,
Toprak koynunda yattı, sen hazırlık yapmazsın!

Günümüz Türkçesi:
Sevdiğin ve dost bildiklerin öldü, hepsi ahirete göçtü.
Şimdi onlar toprak altında, sen hâlâ hazırlık yapmıyorsun.

Açıklama:
Ölümlerin artması, insanı ibret almaya çağırır. Yesevî, başkalarının ölümünü bir uyarı ve ders olarak görmezsek sorumluluklarımızı yerine getirmemiş oluruz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân, 3/185)

Hadis: "Ölülerinizin kabirleri başında durun, ibret alın." (Tirmizî, Zühd, 32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölümler, dünyaya bağlanmanın anlamsızlığını hatırlatır.

Başkalarının gidişi, ahiret için hazırlık yapma fırsatıdır.

Kıta 5

Orijinal:
Niçin dünyayı sevdin, hayatın ona verdin,
Ukbâya neyi kıldın, sen hazırlık yapmazsın!

Günümüz Türkçesi:
Neden bütün hayatını dünyaya verdin,
Ahiret için ne yaptın, hâlâ hazırlık yapmıyorsun?

Açıklama:
Yesevî, dünyanın geçici cazibesine kapılan insanı eleştirir. Dünya sevgisi, insanın esas görevi olan ahiret hazırlığını unutturur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Dünya hayatı, aldatıcı bir süsten başka bir şey değildir." (Âl-i İmrân, 3/185)

Hadis: "Dünya bir tarladır; ahiret onun ürünüdür." (Müslim, Zühd, 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyaya aşırı bağlanmak, ahiret görevlerini ihmal etmektir.

Hayatın asıl amacı ahiret için hazırlık yapmaktır.

Kıta 6

Orijinal:
Melek geldi almaya, cân tenden ayırmaya,
Mazeret yok saymaya, sen hazırlık yapmazsın!

Günümüz Türkçesi:
Ölüm meleği ruhunu bedenden ayırmak için geldi,
Artık hiçbir mazeretin geçerli değil; hâlâ hazırlık yapmıyorsun.

Açıklama:
Yesevî burada ölüm anının kaçınılmazlığını ve mazeretsiz oluşunu vurgular. İnsan, ölüm gelmeden hazırlık yapmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Her can ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân, 3/185)

Hadis: "Hazırlık yapmadan ölümü karşılamak, insan için en büyük kayıptır." (Buhârî, Rikak, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm gelince mazeretler kabul edilmez.

Hazırlık yapmayan kişi, büyük bir kayıptadır.

Kıta 7

Orijinal:
Hoca Ahmed ne yaptın, özünü kime sattın?
Bak kendini aldattın, sen hazırlık yapmazsın!

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, kendini kime adadın, neye sattın?
Kendi ruhunu aldatmışsın; hâlâ ahiret için hazırlık yapmıyorsun.

Açıklama:
Yesevî, insanın özünü, yani ruhunu ve nefsini doğru yola adaması gerektiğini hatırlatır. Nefsi ve ruhu yanlış şeylere adamak, kişinin kendi aldatmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "O, kendi nefsine zulmetmeyen ve Allah yolunda çalışanları doğru yola götürür." (Şuara, 26/214)

Hadis: "Kim nefsini Allah yoluna verirse, o kurtuluşa erer." (Müslim, İman, 164)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ruh ve nefs, doğru şekilde yönlendirilmelidir.

Kendini aldatmak, gerçek hazırlığı ihmal etmektir.

Ahiret için hazırlık yapmak, insanın en temel sorumluluğudur.

Hikmet 186 *Deyip Söylemedi Mi?*

Kıta 1

Orijinal:
Şüphe yok ki kıyamet bir gün gelecek dostlar!
"Lâ uksimu bi-yevmi'l-kıyâme..." demedi mi?
Ruh bâki, beden fâni, gerçek böyledir dostlar,
"Küllü şey'in hâlikun..." Mevlâ söylemedi mi?

Günümüz Türkçesi:
Şüphe yok, kıyamet günü mutlaka gelecektir, ey dostlar!
"Ben kıyamet gününe yemin ederim..." demedi mi Allah?
Ruh kalıcıdır, beden geçicidir; gerçek de budur, ey dostlar!
"Her şey yok olucudur..." demedi mi Rabbimiz?

Açıklama:
Yesevî, kıyametin kesinliğini ve insan hayatının geçiciliğini hatırlatıyor. Beden fânî, ruh bâkîdir; bu nedenle insanın esas ilgilenmesi gereken şey ahirettir. Kıyamet uyarısı, insanı nefsi terbiye etmeye ve ibadet hazırlığına sevk eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Ben kıyamet gününe yemin ederim." (Kıyame, 75/1)

Kur'an: "Her şey yok olmaya mahkûmdur, yalnız yüzü daima baki olan Allah'tır." (Rahman, 55/26-27)

Hadis: Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Dünya bir nimettir; onu doğru kullanan kârdır, ahireti unutan zarar eder." (Buhârî, Rikak, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kıyametin gelmesi kesin bir hakikattir; hazırlık şarttır.

Beden geçici, ruh kalıcıdır; bu anlayışla yaşamak gerekir.

Allah'ın kudretini ve fânîliği bilmek, takvâyı artırır.

Kıta 2

Orijinal:
Evvel-âhir cümle cân, yer koynuna girecek,
Bâki kimdir fâni kim, onu orda bilecek.
Kıyamet saatinde gök yarılıp inecek,
"İza's- semaun şekkat..." deyip- söylemedi mi?

Günümüz Türkçesi:
Her can, önce ya da sonra toprağın içine girecek.
Orada kim bâkî, kim fânî olduğunu göreceksin.
Kıyamet saatinde gök yarılacak ve inecek;
"Gök çatlayıp parçalandığı zaman..." demedi mi Allah?

Açıklama:
Yesevî, ölüm ve kıyametin kaçınılmazlığını bir kez daha hatırlatır. İnsan, bu dünya hayatında fâni olduğunu, ancak ruhun bâkî kaldığını bilmelidir. Kıyamet anı, hakikatlerin ortaya çıktığı andır; herkes gerçeği o zaman görecektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Gök yarıldığı ve emredildiği zaman... o gün insanlar amellerinin karşılığını göreceklerdir." (İnfitar, 82/1-3)

Hadis: "Ölümden sonra nefsinizi ve amelinizi muhasebe edin; çünkü kıyamet kaçınılmazdır." (Müslim, İman, 164)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm ve ahiret gerçeği inkar edilemez; hazırlık yapılmalıdır.

Dünya ve maddi güçler geçici, ruh bâkîdir.

Kıyamet anında herkes gerçeği görecektir; hayatını buna göre düzenlemek gerekir.

Kıta 3

Orijinal:
Âdeta sayısızdır kıyamet alameti,
Saati gizlenmiştir, o da Hakk'ın hikmeti.

Yer yarılır, dağ yürür, alınmaz mı ibreti,
“Yevme tercüfu’r-racif…” deyip söylemedi mi?

Günümüz Türkçesi:
Kıyamet alametleri neredeyse sayısızdır.
Kıyametin saati gizlenmiştir; bu Allah’ın hikmetindendir.
Yer yarılır, dağlar yerinden oynar; bundan ibret alınmaz mı?
“Depremin şiddetini ve sarsıntıyı hissettirdiği gün…” demedi mi Allah?

Açıklama:
Yesevî, kıyametin işaretlerini ve doğa olaylarının insanlara ibret vermesi gerektiğini hatırlatır. Allah, insanın aklını kullanmasını ve ibret almasını ister. Kıyamet alametleri, insanları hatırlatma ve uyarı vesilesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “O gün yer parçalanacak ve haber verecektir.” (Zilzal, 99/1-4)

Hadis: “Deprem ve doğa olayları, insanlara Allah’ın kudretini hatırlatır.” (İbn Mâce, Mukaddime, 2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Doğa olayları Allah’ın kudretini ve kıyametin gerçekliğini hatırlatır.

İnsanın ibret alması gerekir; gözlem ve akıl, Allah’ı tanıma yollarındandır.

Kıyametin saati bilinmez, hazırlık her zaman şarttır.

Kıta 4

Orijinal:
Her kulu bilir Allâh, kim rahat, kime azap,
Kâdir Mevlâ Hâkimdir; o gün soracak hesap.
Vâ hasretâ! Ben nasıl o gün veririm cevap!
“Yevme yekumu’l-hisab…” deyip söylemedi mi?

Günümüz Türkçesi:
Her insanı Allah bilir; kime nimet, kime azap düşeceğini.
Allah kudret sahibidir ve hüküm verir; o gün herkes hesabını verecek.
Ah! O gün ben nasıl doğru cevap verebilirim?
“İşte hesap günü…” demedi mi Allah?

Açıklama:
Yesevî, kıyamet gününün adaleti ve insanların amellerinin sorgulanacağını hatırlatıyor. İnsan, amel defterine göre hesaba çekilecek; bu nedenle her eylem sorumlulukla yapılmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “O gün her insan, amelleri karşılığında sorguya çekilecektir.” (Mü’minûn, 23/62)

Hadis: “Kim amel defterinde iyilikler bulursa, mutluluk bulur; kötülükler bulursa, azap görür.” (Buhârî, İlim, 7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Her davranış hesap günü için kaydedilir; sorumluluk bilinci geliştirilmelidir.

Allah'ın adaletine güvenmeli ve ibadet ile iyi amellerle hazırlık yapmalıyız.

İnsan, kendi durumunu sorgulamalı ve pişmanlık hissetmeden yaşamaya çalışmalıdır.

Kıta 5

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed anar gece-gündüz hep seni,
Hıçkırıklarla ağlar, yaşla yıkar bedeni,
Yürüse bulur bir dost, o ise ister seni,
"Fe'tlubnî, tecidnî..." deyip söylemedi mi?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, gece gündüz sürekli seni anar,
Hıçkırıklarla ağlar, gözyaşları bedenini yıpratır.
Dostların arasında yürür, seni isteyen birini bulur,
"Beni ara, beni bul!" demedi mi Allah?

Açıklama:
Yesevî burada insanın Allah'a olan sürekli yönelişini ve Rabbe yakın olma arzusunu tasvir ediyor. Gönül, Allah'a yönelmezse boşluk ve hüzün hisseder. Allah, kullarının O'nu aramasını ve bulmasını ister; bu, tasavvufta mürid ve mürşidin yolunu takip etme ile de ilgilidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Beni anın ki, ben de sizi anayım." (Bakara, 2/152)

Hadis: "Allah, kullarına yakın olmayı sever; O'nu arayan O'na ulaşır." (Tirmizî, Zühd, 34)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ı sürekli anmak ve O'na yönelmek, kalbi temizler ve ruhu besler.

Gözyaşı ve samimi niyet, Allah'a yakınlık yolunda bir vesiledir.

Dostluk ve Allah aşkı bir arada, insanı manevi olgunluğa taşır.

Hikmet 187 *Almadı Mı?*

Kıta 1

Orijinal:
Dünya muhibbi olmak, hataların başıdır,
O Mustafa bizleri böyle uyarmadı mı?
"El-Fakru fahrî." deyip bize Allâh Resul'ü,
Kadrinden dervişliği çekip de almadı mı?

Günümüz Türkçesi:
Dünyayı sevmek, bütün hataların başıdır.
Hz. Mustafa (s.a.v) bizi böyle uyarmadı mı?
“Fakirlik, benim iftiharımdır” diyerek bize fakirliği öğütlemedi mi?
Allah, dervişliği ve takvayı insanın kalbinden eksiltmedi mi?

Açıklama:
Yesevî burada dünyevi aşırı bağlılığın tehlikelerine dikkat çeker. Peygamberimiz (s.a.v), fakirliğin ve dünya malına bağlı olmamanın iftihar vesilesi olduğunu göstermiştir. Dervişlik, yani Allah’a yönelmiş bir yaşam, dünya sevgisinden arınmayı gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “Dünya hayatı aldatıcı bir süsten başka bir şey değildir.” (Âl-i İmrân, 3/185)

Hadis: Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Fakirlik benim iftiharım ve zenginlik de imtihanımdır.” (Tirmizî, Zühd, 10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya sevgisi hataların başıdır; ahiret öncelikli olmalıdır.

Fakirliği ve takvâyı iftihar vesilesi olarak görmek gerekir.

Peygamberin örnek hayatı, dünya sevgisinden uzak durmayı öğütler.

Kıta 2

Orijinal:
Koymadı Resul gibi nice dost, nice yârân,
Ebu Bekir’le Ömer, Ali’yle bir de Osman,
Tahtı ile uçardı nerde Sultan Süleyman?
Bu ölüm çengeline takılıp gitmedi mi?

Günümüz Türkçesi:
Peygamber gibi dostlarını ve yarenlerini geride bırakmadı mı?
Ebu Bekir, Ömer, Ali ve Osman örnekleri duruyor.
Sultan Süleyman tahtıyla ne kadar yücelmiş olsa da,
Ölüm çengeline takılıp gitti; yani tüm makam ve mülk faniydi.

Açıklama:
Yesevî, dünyevi makam ve güçlerin geçiciliğine dikkat çeker. Büyük sultanlar, halifeler ve dostlar da sonunda ölüme teslim olur. Bu, insanlara dünya sevgisine kapılmamayı ve ahiret için hazırlık yapmayı öğretir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “Her can ölümü tadacaktır. Sonra sadece kıyamet gününde ödüllerini göreceksiniz.” (Âl-i İmrân, 3/185)

Hadis: “Dünya, müminin cehennemidir; dünyaya aşırı bağlananlar ölümü geldiğinde pişman olur.” (Müslim, Zühd, 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya makam ve serveti geçicidir; ölüm herkesi eşitler.

Ahiret hazırlığı, unvan ve güç peşinde koşmaktan daha önemlidir.

Peygamber ve sahabe örnekleri, dünya sevgisinden uzak durmayı gösterir.

Kıta 3

Orijinal:
Ömer'di, din-i İslâm yolunu nâsa açan,
Ali'ydi kâfirlerin kellesini koparan,
O arslan pençesiyle Hayber kapısın açan,
O da ecel şarabın, nûş edip tatmadı mı?

Günümüz Türkçesi:
Ömer, İslam yolunu insanlara açtı.
Ali, düşmanlarının başını kırdı,
Hayber kapısını açan cesur arslan gibiydi.
Ama o da ölüm şarabını tatmadan yaşayamadı, yani ölüm herkesi yakalar.

Açıklama:
Yesevî, en büyük sahabelerin bile ölümden kaçamayacağını vurgular. Cesaret ve kudret, insanı ölümden kurtarmaz. Bu, dünya ve dünyevi güçlerin geçiciliğine dair bir uyarıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân, 3/185)

Hadis: "Hiçbir mümin ölümden kaçamaz; ölüm herkesin kapısını çalar." (Buhârî, Cenâiz, 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Güçlü ve cesur olmak, ölümden kurtulmayı sağlamaz.

Dünyadaki başarı ve kudret geçicidir; ahiret hazırlığı esastır.

Kıta 4

Orijinal:
"Fe tübû ila'llâh..." de, boynunu eğ Rahmân'a,
Ma'siyetlere bakma, gözünü yum harâma,
Tövbe-i nasûh ile söz ver Rahmân olana,
Dileyen kul Rabbinden dileğini almaz mı?

Günümüz Türkçesi:
"Allah'a yönelin" deyin ve boynunuzu Allah'a eğin.
Günahlara bakmayın, haramdan uzak durun.
Samimi tövbe ile Allah'a söz verin;
Kim isterse Allah'tan dileğini alır.

Açıklama:
Yesevî burada tövbenin önemini ve Allah'a yönelmenin gerekliliğini vurgular. Samimi tövbe ile kalp temizlenir ve Allah'a yaklaşılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Ey iman edenler! Allah'a tövbe edin, belki Rabbiniz size rahmet eder." (Nûr, 24/31)

Hadis: "Her kul günah işler ama tövbe ederse Allah onu bağışlar." (Müslim, Tevbe, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günahlardan kaçınmak ve Allah'a yönelmek esastır.

Samimi tövbe, Allah'ın rahmetine ulaşmanın yoludur.

İbadet ve dua ile istenilen dilekler Allah'tan alınabilir.

Kıta 5

Orijinal:
"Elestü bi Rabbiküm?" söylediği o vakit,
"Kâlû belâ!" diyenler, yaptı Rabbiyle akit.
Sözünden dönsen şayet, olur misakın sâkıt,
O zaman senin yerin cehennem olmaz mı ki?

Günümüz Türkçesi:
"Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" dediğinde,
"Evet, doğru!" diyenler Allah ile sözleşti.
Sözünden dönersen, verdiğin akit geçersiz olur;
O zaman cehennem seni bekler.

Açıklama:
Yesevî, insanın Allah'a verdiği söz ve taahhütleri hatırlamasını öğütler. Allah'a verilen söz, hayat boyunca sadakatle korunmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Hatırlayın ki, Rabbiniz size soracak ve verdiğiniz sözden sorumlu olacaksınız." (Âl-i İmrân, 3/93)

Hadis: "Kimin sözünden dönmesi, ahirette hesabını zorlaştırır." (Tirmizî, Birr, 14)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a verilen sözler ve akitler tutulmalıdır.

Sözünden dönmek büyük bir günahtır.

Sadakat ve samimiyet, ahirette selamete götürür.

Kıta 6

Orijinal:
Rahmân fasık kullara zikretti böyle mesel,
“Ulaike ke’l- en’am…” hayır o “belhum edall…”
Dört ayaklı hayvanlar belki onlardan beter,
İbret alan yiğitler, bundan ibret almaz mı?

Günümüz Türkçesi:
Allah, günahkâr kullar için örnekler verdi:
“Onlar, sanki hayvanlardan daha sapkın” dedi.
Dört ayaklı hayvanlardan bazıları bile onlardan daha iyi;
İbret alan yiğitler, bundan ders almaz mı?

Açıklama:
Yesevî, fâsık ve günahkârların durumu ile hayvanların davranışlarını kıyaslayarak insanlara ibret almayı öğütler. İnsan aklı ve sorumluluğu ile Allah’a yönelmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “İşte onlar, sanki hayvanlar gibidir; hatta daha sapkındırlar.” (A’raf, 7/179)

Hadis: “Allah’a karşı sorumluluk bilincine sahip olmayan, hayvanlardan daha geri durumdadır.” (İbn Mâce, Mukaddime, 2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günah ve sapkınlık insanı hayvanlardan aşağı düşürür.

Akıllı ve sorumlu insan, ibret almalı ve Allah’a yönelmelidir.

Kıta 7

Orijinal:
Peygamber güvercine; “ Sen secde eyle!” demiş,
O da Yüce Rabb’inden bol nimetler istemiş.
“Öşür ve zekâtı ver!” dese iyi görmemiş,
Dünya için dinini yellere satmadı mı?

Günümüz Türkçesi:
Peygamber, güvercine “Secde et!” demiş;
O da Rabb’inden bol nimetler dilemiş.
“Öşür ve zekâtı ver!” denilse iyi yapmamış;
Dünya sevgisi için dini terk etmemiş mi?

Açıklama:
Yesevî, ibadet ve sorumlulukları yerine getirmeyenlerin, dünya tutkusu yüzünden Allah’a karşı ihmalkâr olduğunu hatırlatır. İnsanın dünya için dini kullanması yanlış bir yoldur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “Mallarınızı Allah yolunda harcayın; nefsinizi dünya sevgisine kaptırmayın.” (Bakara, 2/261)

Hadis: “Kim malını ve ibadetini dünya için kullanırsa, bu ona fayda vermez.” (Buhârî, Zekât, 2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dini dünya için kullanmak, büyük bir yanlıştır.

İbadet, samimiyet ve Allah rızası için olmalıdır.

Mal ve nimetler, doğru şekilde kullanılmalıdır.

Kıta 8

Orijinal:
Sığmaz hazinelere Karun’un malı, nazı,
Âlem içre meşhurdur onun o çirkin sözü,
Yığdı dünya malını asla doymadı gözü,
Bir avuç toprak ile gözleri doymadı mı?

Günümüz Türkçesi:
Karun’un malı hazinelere sığmazdı;
Dünya çapında onun açgözlülüğü ün salmıştı.
Dünya malını biriktirdi, ama gözü doymadı;
En sonunda bir avuç toprakla yetinmek zorunda kaldı.

Açıklama:
Yesevî, Karun örneğiyle mal sevgisinin sınır tanımadığını ve sonunda ölümle her şeyin sona erdiğini gösterir. Dünya malı insanı doyuramaz, ahiret için hazırlık yapmak gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “Karun, Musa’nın kavmine zulmetmişti; Allah onun malını yerin dibine gömdü.” (Kasas, 28/76-81)

Hadis: “Dünya malı, insanın gerçek açlığını doyurmaz; Allah’ın rızası ile amelleri tatmin olur.” (Tirmizî, Zühd, 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mal hırsı insanı doyurmaz ve tehlikeli bir tutkudur.

Dünya mülkü geçicidir; ölüm her şeyi sona erdirir.

Ahiret hazırlığı ve Allah rızasını kazanmak esas hedeftir.

Kıta 9

Orijinal:
Er kişidir ölmeden önce malını verse,
Karun’dur o kişi ki, vermeden gâfil olsa,
Yalnızca şumluğundan, işte Hazreti İsa,
Dördüncü kat semada o yalnız kalmadı mı?

Günümüz Türkçesi:
Gerçek insan, ölmeden önce malını ihtiyaç sahiplerine verir.
Karun ise malını vermeden gafildir.
Sadece mal sevgisi yüzünden, Hazreti İsa bile
Dördüncü kat semada yalnız kalmadı mı?

Açıklama:
Yesevî, malın paylaşılmamasını ve cimrilik yapanları eleştirir. Gerçek mümin, Allah rızası için malını verir. Karun örneği, mal sevgisinin insanı yalnızlaştırabileceğini gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "İyilik yapanlar, mallarını infak edenler Allah katında yükselir." (Bakara, 2/261)

Hadis: "Kim ölmeden önce malını infak ederse, sevabı kendisine ulaşır; cimrilik eden zararda olur." (Buhârî, Zekât, 7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Malı Allah yolunda vermek, gerçek erlik ve insanlık işaretidir.

Cimrilik ve mal sevgisi, insanı yalnızlaştırır ve ahirette kayba uğratır.

Hazreti İsa örneği, üstün manevi mertebelerde bile mal sevgisine dikkat çeker.

Kıta 10

Orijinal:
Hoca Ahmed uykusuz, aç-susuz kal, takat kıl,
İbretlik günâhlardan ders çıkar doğruyu bul,
Aldanma yiğitliğe, hepsi geçer bir gün bil,
İbretle nazar edip, doğruyu sevmedin mi?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, uykusuz kal, aç ve susuz kal, güçlük çek;
Günahlardan ibret al ve doğru yolu bul.
Kahramanlık ve şan şöhretine aldanma; her şey geçer.
İbretle bak, doğruyu sevmeyi öğrenmedin mi?

Açıklama:
Yesevî, manevi yolun fedakârlık ve ibret ile dolu olduğunu hatırlatır. Dünya güç, şan ve şöhretine kapılmamak, gerçek insanı yetiştirir. İnsan, gözlemlerinden ders alarak doğru yolu seçmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "İman edenler sabreder, ibret alır ve Allah'a yönelir." (Bakara, 2/153)

Hadis: "Kim nefsini terbiye ederse, Allah ona hidayet verir." (Tirmizî, Zühd, 14)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol, fedakârlık ve sabır gerektirir.

Dünya şöhretine ve geçici güçlere aldanmamak gerekir.

Günah ve ibretlik olaylardan ders alarak doğruyu seçmek gerekir.

Hikmet 188 *Bildiniz Mi?*

Kıta 1

Orijinal:
Ey dostlar gitmek için biz bu diyara geldik,
Niçin bu geliş- gidiş, akledip bildiniz mi?
Asli vatan orası, burda misafir olduk,
Bir sevdâ için gelip emele erdiniz mi?

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, biz bu dünyaya gitmek için geldik.
Bu gelip geçici hayatı akıl edip fark ettiniz mi?
Asıl vatan ahirettir; dünya sadece misafirliktir.
Ahiret sevgisi için gerekli hazırlığı yaptınız mı?

Açıklama:
Yesevî, dünya hayatının geçiciliğini ve ahiretin gerçek yurt olduğunu hatırlatır. İnsan, hayatın gelip geçici doğasını anlamalı ve ahiret için hazırlık yapmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir; ahiret yurdu ise takvâ sahipleri için daha hayırlıdır." (En'am, 6/32)

Hadis: "Dünya bir misafirhane gibidir; hazırlık yapan kazanır, hazırlık yapmayan kaybeder." (Tirmizî, Zühd, 13)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya geçicidir; asıl hedef ahirettir.

İnsan, hayatın gelip geçici olduğunu akıl edip buna göre yaşamalıdır.

Ahiret sevgisi için hazırlık şarttır.

Kıta 2

Orijinal:
Kervanbaşı haberler veriyor cümle câna,
Alış-verişini yap, duyur bütün cihâna.
Sevdâsın zâyi etti yazık olsun nâdâna,
Kârda mı zararda mı, yaptığın bildiniz mi?

Günümüz Türkçesi:
Hayatın kervan başı tüm canlara haber veriyor:
Alış-verişini, yani amellerini yap ve bütün dünyaya bildir.
Sevda, yani Allah sevgisi ziyan olduysa, yazık sana!
Amellerin kâr mı zararda mı, bunu fark ettin mi?

Açıklama:
Yesevî, dünyadaki davranışların ahiret karşılığını hatırlatır. İnsan, Allah sevgisi ve ibadet için yaptığı amelleri gözden geçirmelidir. Amel defteri, kâr veya zarar durumunu gösterecek bir vesikadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Her nefis, yaptıklarının karşılığını görecektir." (Tegabun, 64/7)

Hadis: "Amellerinizi ölçün, iyiliğiniz kâr, kötülüğünüz zarardır." (Buhârî, İman, 10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah sevgisi ve ibadetleri ziyan etmemek gerekir.

İnsan, amellerini gözden geçirerek kâr veya zarar durumunu anlamalıdır.

Hayat, Allah yolunda doğru alış-veriş yapmak için bir fırsattır.

Kıta 3

Orijinal:
Akıllı kullar ise, sevdâsına kılar taht,
Sevdâsını bulanlar hepsi olur açık baht,
Pazarını iyi yap, yüklerini iyi tart,
Hazır oldu olanlar, siz hazır oldunuz mu?

Günümüz Türkçesi:
Akıllı kullar, Allah sevgisini kalplerine taht eder.
O sevgiyi bulanların hepsi açık bir talih sahibidir.
Amel "pazarını" iyi düzenle, yüklerini doğru tart.
Hazırlık yapmış olanlar hazırdır; ya sen hazır mısın?

Açıklama:
Yesevî, akıllı ve olgun kulların Allah sevgisini hayatlarının merkezine koyduğunu vurgular. Hazır olanlar, yani amellerini ve ibadetlerini tamamlayanlar, kurtuluşa erişir. Bu, bir hesap ve hazırlık meselesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah'a yönelenler, kalplerini temizleyenler, işte onlar kurtuluşa erenlerdir." (Ali İmran, 3/133)

Hadis: "Kulların en hayırlısı, Allah'a en yakın olanlardır." (Buhârî, Edeb, 15)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah sevgisini hayatın merkezi yapmak gerekir.

Amellerin doğru ve dengeli olması önemlidir.

Hazır olanlar, yani ahiret için hazırlık yapanlar kurtuluşa erer.

İnsan, kendi hazırlığını sorgulamalı ve eksik bırakmamalıdır.

Kıta 4

Orijinal:
Serdar-ı kervanbaşı her yana salsa haber,
Hem sevdâ hem azığı olanlar kılar sefer,
Yükünü yükleyenler, şâd olur yola düşer,
Cehd ü gayret ederek yükü hazırladın mı?

Günümüz Türkçesi:
Kervanın başı her yana haber salar;
Allah sevgisi ve ahiret azığı olanlar yola çıkar.
Hazırlığını yapanlar sevinçle yola düşer.
Sen de gayret edip yükünü, yani ahiret azığını hazırladın mı?

Açıklama:
Yesevî, ahiret yolculuğunun bir hazırlık işi olduğunu anlatır. Gayretli ve hazırlıklı olanlar bu yolculukta huzur ve güven içinde olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah yolunda hazırlık yapanlar başarılı olur." (Enfal, 8/60)

Hadis: "Ölüme hazırlıklı olan, huzur içinde karşılar." (Tirmizî, Zühd, 31)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ahiret yolculuğu için hazırlık şarttır.

Gayret ve sebat, yolculuğu kolaylaştırır.

Hazırlıksız olanlar zor durumda kalır.

Kıta 5

Orijinal:
Nâdân girdi pazara beğendi aldı dükkân,
Yoldaş oldu nâdâna orada azgın şeytan,
Ta yok olana kadar, oturdu şâd u handan,
İşte dükkân dünyadır, anlayıp bildiniz mi?

Günümüz Türkçesi:
Cahil kişi dünyaya dalıp beğendiğini alır,
Yanında şeytan gibi saptırıcı bir yoldaş vardır.
Dünya boyunca keyif sürer ama sonunda yok olur.
İşte dünya işte; bunu anlayıp fark ettiniz mi?

Açıklama:
Yesevî, dünya sevgisine kapılanların şeytana uyacağını ve sonu hüsranla biteceğini hatırlatır. Dünya geçicidir ve ona fazla değer vermek tehlikelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir." (En'am, 6/32)

Hadis: "Dünya, müminin cehennemidir; aşırı bağlı olan kaybeder." (Müslim, Zühd, 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya tutkusu insanı saptırır ve zarar verir.

Şeytanın vesveselerine karşı uyanık olmak gerekir.

Dünyaya fazla bağlanmamak, ahirete yönelmek gerekir.

Kıta 6

Orijinal:
Pazarımı yapayım dese şeytan koymaz bil,
Der ona bugün bırak, daha sonra taat kıl,
Ömrün uzun eğlen-gez, dem, ganimet işret kıl,
Söyler ona içkiyle içip-içip doydun mu?

Günümüz Türkçesi:
“Ahiret alışverişimi yapayım” desin, şeytan engel olur.
“Bugün bırak, sonra ibadet et” der.
Ömrün uzun, eğlen, ganimetin tadını çıkar diyor.
Ona içki ve eğlence ile aldatır; fark ettin mi?

Açıklama:
Yesevî, şeytanın insanı oyuna getirmesini ve ibadetleri ertelemesini anlatır. Dünyaya aldananlar, ahireti ihmal eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an: “Şeytan, insanı aldatır ve doğru yoldan saptırır.” (Nisa, 4/119)

Hadis: “Dünya sevgisi ile kalbini dolduran, şeytanın oyununa gelir.” (Buhârî, Riqaq, 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeytana karşı uyanık olmak gerekir.

İbadet ve ahiret hazırlığını ertelememek esastır.

Dünya zevkleri geçici, Allah’ın rızası kalıcıdır.

Kıta 7

Orijinal:
Ömür sermayesini bu sözler elden verir,
Ömrün bitti ey gâfil, bu dükkândan çık denir,
“Vah yazıklar” diyerek, el ısırır, dert verir,
Sevdâ uğruna elem, ızdırap gördünüz mü?

Günümüz Türkçesi:
Ömrünü boşa harcayan, elindeki sermayeyi kaybeder.
Ömrün biter ve “dükkândan çık” denir; artık geç kalınmıştır.
“Ah, yazıklar olsun” diyerek pişmanlık gelir.
Sevda, yani Allah sevgisi uğruna sıkıntı ve ızdırap çektin mi?

Açıklama:
Yesevî, zamanın kıymetini bilmeyenlerin pişmanlık yaşayacağını hatırlatır. İnsan, ömrünü Allah sevgisi ve iyi ameller için harcamalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Ey gafiller! Ömrünüzü boşa geçirmeyin; ahiret için hazırlık yapın." (Al-i İmran, 3/185)

Hadis: "Dünya zevkine kapılan, ahiret sermayesini kaybeder." (Tirmizî, Zühd, 15)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ömür sermayesi boşa harcanmamalıdır.

Ahiret için hazırlık yapmak, zamanın değerini bilmektir.

Allah sevgisi uğruna sabır ve fedakârlık gerekir.

Kıta 8

Orijinal:
Bu hâletle kervana artık göç emri gelir,
"Yürü asli vatana!" işin bitmiştir denir,
Alış-veriş yapmadın, ömrün boş geçmiş denir,
Azık hazırlamadan bu yola çıkılır mı?

Günümüz Türkçesi:
Böyle bir hâl ile kervana göç emri gelir.
"Yürü, asli vatana!" yani ahirete git, artık işin bitmiştir.
Alışveriş yapmadın, yani ömrünü boş geçirdin.
Hazırlık yapmadan bu yolculuğa çıkılır mı?

Açıklama:
Yesevî, ölümün kaçınılmaz olduğunu ve hazırlıksız yakalananların kaybedeceğini vurgular. Hazırlık yapmayanlar ahirette zor durumda kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Her nefis ölümü tadacaktır. Önceden hazırlık yapınız." (Al-i İmran, 3/185)

Hadis: "Ölüme hazırlıksız yakalanan, pişman olur." (Buhârî, Cenâiz, 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm her an gelebilir; hazırlık şarttır.

Hazırlıksız ömrü tüketen kaybeder.

Ahiret için zamanında azık almak gereklidir.

Kıta 9

Orijinal:
Hoca Ahmed sevdâ yap, pazar bitip geçmeden,
Senin ömrün tükenmez, ecel vaktin gelmeden,
Sen her dâim hazır ol, gelip yakan tutmadan,
Dostlar ecel vaktini söyleyin, bildiniz mi?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, Allah sevgisi için çaba göster,
Ömrün bitmeden, ölüm gelmeden bunu yap.
Her zaman hazırlıklı ol, ölüm seni yakalamadan önce.
Ey dostlar, ecelin vaktini bilen var mı? Bunu fark ettiniz mi?

Açıklama:
Yesevî, Allah sevgisi ve ahiret hazırlığına hemen başlamayı öğütler. Ölüm önceden haber vermez; sürekli hazırlıklı olmak gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Ölüm anı bilinmez, her zaman hazırlıklı olun." (Bakara, 2/240)

Hadis: "Her an ölüme hazır olun; ahiret için azık hazırlayın." (Tirmizî, Zühd, 20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah sevgisi için ömür tüketmeden çalışmak gerekir.

Ölüm anı bilinmez; sürekli hazırlıklı olmalıyız.

Ahiret azığı ve ibadetleri ertelememek esastır.

Hikmet 189 *Kara Yüzü Sürmez Misin?*

Kıta 1

Orijinal:
Ey şeyhim! Tâliplere yol, istikamet göster,
Şeriat beyânını kullara yapmaz mısın?
Kılavuzsuz tarikat yoluna girenlere,
Hakikat yollarını durup söylemez misin?

Günümüz Türkçesi:
Ey mürşidim! Taliplere doğru yolu göster,
Kullara şeriatın hükümlerini açıklamaz mısın?
Tarikat yoluna rehbersiz girenlere,
Hakikatin yollarını durup öğretmez misin?

Açıklama:
Yesevî, mürşidin rehberlik sorumluluğunu vurgular. Tarikat yolunda kılavuzsuz ilerleyenler yanlış yola sapabilir; bu nedenle hakikat ve şeriat bilgisini taliplere aktarmak gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Allah yolunda ilim sahibi ol, insanları doğruya yönlendir." (Nisa, 4/59)

Hadis: "Kim ilim öğrenir ve öğretirse, Allah ona cennet yollarını kolaylaştırır." (Müslim, İlim, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Rehberler, ilim ve hakikati öğreterek taliplere yol göstermelidir.

Tarikat yolunda rehbersiz ilerlemek tehlikelidir.

Şeriat ve hakikati taliplere anlatmak mürşidin görevlerindendir.

Kıta 2

Orijinal:
Şeyhim deyip nefsini büyük gördün her dâim,
Gönlün kibir, benlikte, güya dilin de sâim,
O uzun gecelerde nefs için oldun kâim,
Kur'ân'ı okuyup da özüne dönmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Mürşidim deyip nefsini yücelttin sürekli,
Kalbin kibir ve benlik dolu, dilin de öyle,
Uzun gecelerde nefsin için çabaladın,
Kur'an okurken kendi benliğine dönmez misin?

Açıklama:
Yesevî burada mürşidin nefsine karşı uyanık olması gerektiğini vurgular. Nefsini yüceltmek ve kibirli olmak, hakikate ulaşmayı engeller. Kur'an okurken kişi önce kendi nefsini düzeltmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Nefsini temizleyen kurtuluşa erer." (Şems, 91/9)

Hadis: "Kibir ve benlik, insanı Allah yolundan saptırır." (Müslim, Zühd, 66)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşidler nefsin tuzaklarına dikkat etmelidir.

Kur'an okumak, önce nefsin arındırılması için yapılmalıdır.

Kibir ve benlik, manevî ilerlemeyi engeller.

Kıta 3

Orijinal:
Şeyhim deyip hizmeti sen zâlimlere yaptın,
Göz yumdun, değer verdin, izzet ü ikrâm yaptın,
Sana iltifat etti, sen ona hürmet ettin,
Cehâletinle zâlim sıfatı almaz mısın?

Günümüz Türkçesi:
Mürşidim deyip zalimlere hizmet ettin,
Göz yumdun, değer verdin, saygı gösterdin.
O sana iltifat etti, sen de ona hürmet ettin.
Böyle davranışla zalim sıfatını almaz mısın?

Açıklama:
Yesevî, mürşidin zalimlere karşı yanlış tutumunu eleştirir. Hak ve adaletten sapmak, mürşidin saygınlığını zedeler ve yanlış örnek oluşturur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Zalime yardım eden, zalimin işlediği günaha ortak olur." (Bakara, 2/205)

Hadis: "Adaleti terk edenler, Allah katında hesaba çekilir." (Tirmizî, Adl, 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşidler, zalimlere karşı göz yummamalıdır.

Adalet ve hakikate uygun davranmak esastır.

İlgi ve saygıyı hak eden doğru yola sahip olana vermek gerekir.

Kıta 4

Orijinal:
Kur'ân'ın ma'nâsını bilmedin hevâ ile,
Halk içinde ibâdet yaparsın riyâ ile,
Hiçbir gönül pas tutmaz nur ile ziyâ ile,
Ma'nâ okuyup riyâ kemerin salmaz mısın?

Günümüz Türkçesi:
Kur'an'ın anlamını hevasına göre bilmedin,
Halk içinde ibadetini gösteriş için yaparsın.
Hiçbir gönül nurla, gerçek ışıkla pas tutmaz,
Kur'an'ın anlamını okuyup riyadan uzak durmaz mısın?

Açıklama:
Yesevî, gösteriş için yapılan ibadetleri ve hevaya göre yapılan okumaları eleştirir. Hakikî ibadet ve Kur'an anlayışı, samimiyet ve içtenlik gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Ey iman edenler! Allah için ihlasla namaz kılın ve gösterişten sakının." (Bakara, 2/2)

Hadis: "En sevileni, Allah için yapılan gizli ibadettir." (Buhârî, İman, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadetler içten ve samimi yapılmalıdır.

Kur'an okumak ve anlamını öğrenmek, gösteriş için yapılmamalıdır.

Heva ve riyadan uzak durmak gerekir.

Kıta 5

Orijinal:
Fakir olup melamet vasfını taşa vuran,
Dünyayı terk edip de ahrete değer veren,
Kalp otağını halvet yapıp sığınak kılan,
Böyle er hizmetinde ser verip kalmaz mısın?

Günümüz Türkçesi:
Fakir olup melamet yolunu benimseyen,
Dünyayı terk edip ahirete değer veren,
Kalbini inziva ve halvet için sığınak yapan,
Böyle bir er, hizmetinde teslimiyet göstermez mi?

Açıklama:
Yesevî, hakikî erlik ve fakirliği örnek gösterir. Dünya bağlılığı olmadan ahirete yönelen, kalbini halvet ile temizleyen kişi, hizmette tam teslimiyet içindedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "Dünya hayatı aldatıcıdır; Allah yolunda olanlar kurtuluşa erer." (Al-i İmrân, 3/185)

Hadis: "Fakirlik, Allah'a yakın olmanın vesilesidir." (Tirmizî, Zühd, 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikî erlik, dünya sevgisinden uzak durmayı gerektirir.

Halvet ve ibadet, kalbi temizler ve Allah'a yakınlaştırır.

Tam teslimiyet, hizmetin temelidir.

Kıta 6

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed kime söyledin sen bu sözü?
Sen çok iyi bilirsin; bilmezsin doğru yolu.
İhtiyarlıkta bilir, yol veren kılavuzu,
Ayak tozunu kara yüzüne sürmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, bu sözleri kime söyledin?
Sen çok iyi bilirsin ama doğru yolu tam bilmezsin.
İhtiyarlıkta yol gösteren kılavuzu anlarsın,
Ama yol tozunu yüzüne sürmez misin?

Açıklama:
Yesevî, kişinin gençlikte yanlışlıklarını fark edemeyebileceğini, ancak tecrübeyle doğru yolu anlayacağını hatırlatır. Öğrenilen dersler, kişinin geçmişteki hatalarını gözden geçirmesini sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an: "İnsan ancak yaşadığı tecrübelerle öğüt alır ve akıllanır." (Şura, 42/38)

Hadis: "Yaşlılık, ilmin ve hikmetin zamanıdır." (Tirmizî, Hikmet, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gençlikte hatalar olabilir, tecrübeyle öğrenilir.

Yol gösterici rehberlerin önemini yaşlandıkça daha iyi anlarız.

Geçmişte yapılan hatalardan ders çıkarmak gerekir.

Hikmet 190 *Önünde Ölmez Misin?*

Kıta 1

Orijinal:

Ömrün geçti ey gâfil, zâyi ettin dünyada,
Gaflet gözünü açıp, gören göz olmaz mısın?
Lahdin, yatacak yerin daracıktır kabirde,
Ölmeden fikreyleyip, kabri düşünmez misin?

Günümüz Türkçesi:

Ey gaflet içindeki kişi! Ömrün geçti, dünyayı boşa harcadın.
Gaflet gözünü açıp hakikati görmez misin?
Kabirde yatacağın yer küçücüktür, kabir çok dardır.
Ölmeden önce kabri ve ölümü düşünmez misin?

Açıklama:

Yesevî bu kıtada **gaflet uykusundan uyanmayı** öğütler. Dünya insanı oyalar; fakat kabir gerçektir ve kaçınılmazdır. Tasavvufta "ölmeden önce ölmek" nefsi terbiye etmeyi ifade eder. Kişi dünyayı değil, ahireti merkeze koymalıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)

"Kabir ahiretin ilk durağıdır." (Tirmizî, Zühd 5)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gafleti bırakıp hakikate yönelmek gerekir.

Kabir ve ölüm düşüncesi insanı olgunlaştırır.

Dünya boşa harcanmamalı; ömür sermayesi doğru kullanılmalıdır.

Kıta 2

Orijinal:

Çok garip bir yolculuk, sayısız tehlikeler,
Dâim orada hazır, seni gözetleyenler,
Himmet kılıp dünyadan seyr u sefer edenler,
Âhiret hazırlığın yaparak gitmez misin?

Günümüz Türkçesi:

Bu yolculuk (ölüm ve sonrası) çok gariptir, sayısız tehlikeleri vardır.
Orada seni sürekli gözetleyen melekler vardır.
Dünyadan ayrılmadan önce çalışıp gayret edenler,
Ahiret hazırlığını yapmadan gitmezler; sen de yapmaz mısın?

Açıklama:

Ölüm "garip bir seferdir." Yol uzun, tehlikeler çoktur. İnsan dünyada bir yolcudur. Yesevî, ahirete hazırlığın iman, amel, zikir ve hizmet ile yapılacağını hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Azık edinin; en hayırlı azık takvadır." (Bakara 197)

Peygamber (sav): "Dünya, ahiretin tarlasıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ahirete hazırlık yapılmalı.

Meleklerin insanı gözetlediği unutulmamalı.

Dünya yolculuğu bir imtihan sürecidir.

Kıta 3

Orijinal:

Yürürdün bu dünyada şâd, sevinç, sürûr ile,
Mağrurdun, kibirliydin heves ve gurûr ile,
Helâl-harâm demedin, uğraştın mekrûh ile,
Şimdi cehenneminde cezânı çekmez misin?

Günümüz Türkçesi:

Dünyada neşe ve sevinç içinde yürürdün.
Kibirli, gururlu, heveslerinin peşindeydin.
Helal-haram demeden yasaklarla uğraştın.
Şimdi cehennemde cezanı çekmeyecek misin?

Açıklama:

Gurur, kibir ve helal-haram hassasiyetinin kaybolması, insanı felakete götürür. Tasavvufun temel uyarılarından biri: "Hevese uyma, nefsin arzularını terk et."

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Şüphesiz kibirlenenleri azaplandırırım.” (A‘râf 146)

“Kul, haramdan sakınmadıkça tam mümin olamaz.” (Tirmizî, Zühd 15)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kibir insanı helake götürür.

Helal-haram hassasiyeti korunmalıdır.

Dünyaya aldananlar ahirette pişman olur.

Kıta 4

Orijinal:

Mü’min denenler olur dâima tefekkürde,
Fikreyleyip zikreyler, karanlık gecelerde,
Olmaz benlik, tekebbür, vücutta tek zerrede,
Böyle yiğit bir erin, eteğin tutmaz mısın?

Günümüz Türkçesi:

Mümin olanlar sürekli tefekkür hâlindedir.
Gecenin karanlığında düşünür, zikrederler.
Onlarda benlik ve kibirden tek zerre bulunmaz.
Sen böyle yiğit bir erden tutup yol almaz mısın?

Açıklama:

Hakikî mümin, tefekkür ve zikir ehlidir. Allah dostlarının özelliği tevazu ve benliksiz olmaktır. Yesevî, bu erlerin yolundan gitmeyi tavsiye eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Gece kalkıp Rablerine yalvarırlar.” (Secde 16)

“Allah için alçakgönüllü olun.” (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve tefekkür müminin özelliğidir.

Tevazu, yiğitliktir; kibir zaaftır.

Allah dostlarının yoluna tutunmak gerekir.

Kıta 5

Orijinal:

Ara yolda bulunur, uğranan iki menzil,
Öyle kula burada eyle canını sebil,

Hayırla yola koyar, burda yürümek kâbil,
Hizmet eyleyip ona, cenneti almaz mısın?

Günümüz Türkçesi:

Yol üzerinde iki durak vardır.
Bu dünya menzilinde canını Allah yolunda feda et.
Hayırla yola koyulan için yürümek mümkündür.
Allah'a hizmet ederek cenneti kazanmaz mısın?

Açıklama:

Dünya bir konak, kabir diğer konaktır. Bu menzil, hizmet ve gayret yeridir. Kulun dünyadaki gayreti, ahiretteki derecesini belirler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda çalışanların ecirleri boldur." (Hadîd 10)

"Kimin derdi ahiret olursa, Allah işlerini kolaylaştırır." (İbn Mâce)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya hizmet yeridir; ebedî vatan ahirettir.

Hayırlı amel insanı cennete götürür.

Kişi yolculuk bilinciyle yaşamalıdır.

Kıta 6

Orijinal:

Cân almaya gelecek bir gün o melekü'l-mevt,
Ölmeden önce ölün, kurun onunla ülfet,
Uzak yoldur azık al, yap ibâdet, riyâzet.
Benlik, rahatı satıp, horluğu almaz mısın?

Günümüz Türkçesi:

Bir gün Azrail canını almaya gelecek.
Ölmeden önce ölün; onunla ülfet kurun.
Bu uzak yol için azık topla; ibadet ve riyazet yap.
Benliği, rahatı bırakıp alçak gönüllülüğü tercih etmez misin?

Açıklama:

Bu kıta tasavvufun özüdür: **"Ölmeden önce ölmek."**
Nefsi öldürmeden hakikat kapısı açılmaz. Riyazet (az yeme, az konuşma, az uyuma) kalbi saflaştırır. Alçakgönüllülük, Allah yakınlığının şartıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Nefsini temizleyen kurtuluşa erdi." (Şems 9)

"Dünyada garip gibi yaşa." (Buhârî, Rikak 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Azrail mutlaka gelecektir; hazırlıklı olmalı.

Riyazet ve ibadet ruhu besler.

Benlikten vazgeçmek hakiki kulluğun temelidir.

Kıta 7

Orijinal:

Âşıksan melametten eyle kendine vatan,
Gam mızrağıyla zahmet çeksin günâhkâr beden,
Açılsın gül bahçende yeşillik, türlü çimen,
Cânından vazgeçerek didârı görmez misin?

Günümüz Türkçesi:

Aşıksan, melamet yolunu kendine yurt edin.
Günahkâr beden gam ve zahmetle acı çeksin.
Bu acı, gönül bahçenin gül gibi açmasına yarar.
Canından geçerek Allah'ın cemalini görmez misin?

Açıklama:

Melamet, tasavvufta **nefsin hoşlandığını terk etmek** ve insanların övgüsünü istememek demektir. Hak yolunun yolcusu, nefsin acı çekmesini ister; çünkü nefsin acısıyla **kalbin gül bahçesi açar**.
Burada Yesevî, "canından geçmeden cemal görülmez" hakikatini vurgular: nefsi öldürmeden Allah'ın yakınlığına erişilmez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah, nefsi kötülükle emredici olarak yaratmıştır." (Yusuf 53)

"Kim nefsini terbiye ederse kurtulur." (Şems 9)

Hadis: "Dünya sevgisi bütün günahların başıdır." (Beyhakî)

"Allah için veren, Allah için nefret eden, Allah için seven, imanın tadını alır." (Ebu Davud)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolcusu melamet yoluna girmeli, nefsini terbiye etmelidir.

Nefis acı gördükçe kalp huzur bulur.

Allah'ın cemalini ancak fedakârlık ve teslimiyetle görmek mümkündür.

Manevî yol zahmet ister; zahmetsiz vuslat olmaz.

Kıta 8

Orijinal:

Rahat bulur mihnete, külfete kadem koyan,
Zayetmez hizmet kılsan, seni de pîr-i mugân,
Senden hizmet yok ise, tüm davaların yalan,
Ey Kul Hoca Ahmed pîr önünde ölmez misin?

Günümüz Türkçesi:

Zahmete ve külfete adım atan kişi sonunda rahat bulur.
Pîr-i mugân (manevî rehber), sen gerçekten hizmet edersen seni zayi etmez.
Hizmetin yoksa tüm iddiaların boştur.
Ey Kul Hoca Ahmed! Pîrinin önünde ölmez misin?

Açıklama:

Tasavvufta "hizmet", nefsin kırılmasının en güçlü yoludur.
Kişi zorluklara katlandıkça gerçek huzur bulur.
Dervişlik iddia ile olmaz; **hizmetle ispat edilir**.
"Pîr-i mugân" mecazen mürşidi, rehberi ifade eder. Hakiki mürşid, hizmet eden dervişi asla zayi etmez.
Son mısrada Yesevî kendi nefsine hitap eder: "Pîrin önünde öl, yani benliğini terk et."

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda çalışanları Allah zayi etmez." (Tevbe 120)

"Allah için tevazu gösterenleri Allah yükseltir." (Müslim)

"İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır." (Dârimî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevî huzur zorluklara sabretmekle gelir.

Mürşide bağlılık, hizmet ve tevazu tasavvufun temelidir.

Hizmeti olmayan dervişlik iddiası boştur.

Nefsini öldürmek, pîrin önünde ölmek gibidir; benliği terk etmektir.

Hikmet 191 *Bilmez Misin?*

Kıta 1

Orijinal:

Ey dostlar siz bilin ki, bu yollar çok karanlık!
Şeytan yolunda durur, lâini kovmaz mısın?
Kendine bend eyleyip, azdırması bir anlık,
Hakk'ın yanında yüzü kararmış olmaz mısın?

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar, bilin ki bu manevi yollar çok karanlıktır.
Şeytan bu yolda bekler ve insanı saptırır, onu kovmaz mısınız?
Kendinizi Allah'a teslim etmeden, şeytanın azdırmasına izin verirseniz,
Hakk'ın yanında yüzünüz kararmış olmaz mı?

Açıklama:

Yesevî burada manevi yolun tehlikelerine dikkat çeker. İnsan, şeytanın vesvesesine karşı uyanık olmalı ve nefsini Allah'a teslim etmelidir. Bir anlık gaflet, kalbi karartır ve yolculuğu zorlaştırır. Tasavvufta bu, **"nefsin ve şeytanın tuzaklarına karşı sürekli uyanık olmak"** anlamına gelir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Şeytan, insanın düşmanı olarak sizi saptırmaya çalışır; ona karşı tedbirli olun." (Bakara, 2/208)

"Allah'a teslim olanı şeytan saptıramaz." (Müslim, İman 69)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol karanlık ve tehlikeli olabilir.

Şeytanın tuzaklarına karşı uyanık ol.

Allah'a teslimiyet, gönlün korunmasının yoludur.

Kıta 2

Orijinal:

Tamah etme hocayım diyerek eşiklerde,
Akıl ve irfan yoktur, ihlassız kişilerde,
Utanma, hâyâ gitti küçük ve büyüklerde,
Âhir zaman izidir, sen bunu bilmez misin?

Günümüz Türkçesi:

"Hocayım" diyerek makam ve şöhret arzulama.
İhlası ve aklı olmayan kişilerde gerçek irfan yoktur.
Küçük veya büyük olsun, utanma ve haya eksikliği çoğalmıştır.
Bunlar, âhir zaman alametleridir, bunu bilmiyor musun?

Açıklama:

Yesevî, mürşid ve taliplerin **ihlas ve akıl eksikliğine karşı uyarır**. Ün ve makam peşinde olanlar gerçek irfana erişemez. Ayrıca utanma ve haya eksikliği, zamanın bozulduğunu gösterir; tasavvufta bunlar ahlaki çöküş alametleridir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Sırf dünya için amel edenler gerçek hidayete ermez." (Kasas, 28/77)

"İhlas, amel-i salihin temelidir." (Buhârî, İman 21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İhlas olmadan makam ve unvan boşunadır.

Utanma ve haya eksikliği zamanın bozulmasının işaretidir.

Manevi yol, gösterişten uzak durmayı gerektirir.

Kıta 3

Orijinal:

Şeyhim der marifeti, kılarsın açık, beyân,
Zâhir-bâtın, ön ve son ne varsa hepsi ayan,
Şahin kuş gibi uçup, ruhu eylese seyrân,
Böyle olup, müridin yollara salmaz mısın?

Günümüz Türkçesi:

“Şeyhim” der ve marifetini açıklar,
Zâhir ve bâtın, baş ve son her şeyi gösterir.
Şahin gibi ruhu uçurur, seyran ettirir,
Böyle olup, müridi manevi yollara yönlendirmez misin?

Açıklama:

Mürşid, talibin ruhunu hakikate yönlendirir ve zâhir-bâtın farkını öğretir. Ruh, manevi rehberin yardımıyla “uçup” manevi seyrana çıkar; yani hakikati ve Allah’a yakınlığı deneyimler. Bu kıta, **mürşidin rehberlik ve marifet öğretme görevini** vurgular.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Hakkı öğreten ve yol gösteren kimse, Allah’ın yolunda rehberdir.” (Nahl, 16/125)

“İlim öğrenen ve öğreten cennetle müjdelenir.” (Müslim, İlim 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşid, talibini hakikate yönlendirmelidir.

Ruh, rehberin yardımıyla Allah’a yaklaşır.

Zâhir ve bâtın öğretisi, tasavvuf yolunda önemlidir.

Kıta 4

Orijinal:

Gece-gündüz taatte, sayyâd-ebrâr olanlar,
Yeme-içme olmadan gençken güzel kalanlar,
Ümmet için uykusuz gecelere dalanlar,
Resul’ün ahlakını sen hâlâ bilmez misin?

Günümüz Türkçesi:

Gece gündüz ibadetle meşgul olan, salih kimseler,
Yemeyi içmeyi ihmal ederek genç yaşta olgunlaşanlar,
Ümmetin iyiliği için uykusuz geceler geçirenler,
Peygamber'in ahlakını hâlâ tanımıyor musun?

Açıklama:

Yesevî, Resulullah'ın ahlakını örnek almayı öğütler. İbadet ve fedakârlıkla meşgul olanlar, gençliklerini manevi gayretle değerlendirir. Ümmet için çaba göstermek, gerçek erliğin bir göstergesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Muhammed, Allah'ın Resulüdür. O'ndan örnek alın." (Ahzab, 33/21)

"Ümmetim için geceyi ibadetle geçiririm." (Buhârî, İkâme, 2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gençlik, ibadet ve fedakârlıkla değerlendirilmelidir.

Peygamber'in ahlakını öğrenmek ve yaşamak şarttır.

Ümmet için çaba göstermek erliğin alametidir.

Kıta 5

Orijinal:

Onun tan vaktine dek, iki ayağı şişti,
Ata, ana, yâr ve dost, İbrahim'den de geçti,
Rabb'inden ümmetini diledi, aklı şaştı,
Ey Şeyh! Onu görüp de sen ibret almaz mısın?

Günümüz Türkçesi:

O, tan vaktine kadar yürüyüp ayakları şişti,
Ata, ana, dost ve ümmet için İbrahim gibi çaba gösterdi,
Rabb'inden ümmetin hayrı için dua etti, aklı şaştı.
Ey Şeyh! Onu görüp ibret almaz mısın?

Açıklama:

Yesevî burada Peygamber'in ümmet için gösterdiği çabayı ve fedakârlığı örnek gösterir. Manevi rehber, bu örnekten ders almalı ve kendi yolunda gayret etmelidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Resulüm! Rabbinden ümmet için dua et." (Bakara, 2/129)

"Sizden kim beni görse, ümmetim için çalışır." (İbn Mâce, Fedail, 7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ümmet için fedakârlık yapmak önemlidir.

Manevi yolculukta sabır ve gayret gerekir.

Örnek kişilerden ibret almak, tasavvuf yolunda ilerlemeyi sağlar.

Kıta 6

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed sen de bu yollar kolay bilme!
Hakk'ın lütfu sonsuzdur, erişip mağrur olma.
Havf ve recâ içre dur, kimseye gönül koyma,
Kahr içinde lütfunu anlar, yürümez misin?

Günümüz Türkçesi:

Ey Hoca Ahmed! Bu yolları kolay sanma.
Allah'ın lütfu sonsuzdur; eriştiğini sanıp gururlanma.
Korku ve ümit içinde dur, kimseye gönlünü bağlama.
Zorluklar içinde Allah'ın lütfunu anlarsın; buna göre yürümek gerekmez mi?

Açıklama:

Tasavvufta **yol kolay değildir**, lütuf Allah'tandır ve insan gururlanırsa kaybeder. Havf (korku) ve recâ (umut) ile dengeli yürümek gerekir. Zorluk ve sıkıntılar, Allah'ın lütfunu anlamak için bir vesiledir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda yürüyenler zorluk görür; ama sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara, 2/155)

"Korku ve ümit dengesi, müminin yoludur." (Buhârî, Rikak 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvuf yolunda sabır ve dikkat gerekir.

Lütuf Allah'tandır; gururlanmamak gerekir.

Havf ve recâ ile dengeli bir yaşam sürmek, manevi yolun şartıdır.

Hikmet 192 *Neye Varayım Bilmem?*

Kıta 1

Orijinal:

Bu ne muhabbet imiş, ne söylesem ki bilmem?
Şeydâ kıldı aşk beni, nere varayım bilmem?

Günümüz Türkçesi:

Bu ne büyük bir aşk, ne desem bilemiyorum.
Aşk (Allah aşkı) beni kendine kaptırdı; nereye gideceğimi de bilmiyorum.

Açıklama:

Yesevî burada **hakiki aşkın, yani Allah aşkının** insanı sarstığını ve yönünü kaybettirdiğini ifade eder. Tasavvufta aşk, nefsin iradesini aşar ve kul, ancak Allah'a teslim olarak huzur bulur. "Şeydâ kılmak", akıl ve benliği aşan derin aşk hâlidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler O'na kavuşmak ister." (Bakara, 2/165)

"Allah'a aşkla bağlı olanların kalbi O'na huzur bulur." (Tirmizî, Zühd 33)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşk Allah aşkıdır.

Bu aşk insanı benliğinden uzaklaştırır.

Aşkın yönü, ancak teslimiyetle doğru belirlenir.

Kıta 2

Orijinal:

Yanar bağrım taşları, akar gözüm yaşları,
Ey Allâh'ın dostları, nere varayım bilmem?

Günümüz Türkçesi:

Bağrım acı ile yanıyor, gözüm yaşlarla doluyor.
Ey Allah dostları! Nerede sığınacağımı bilemiyorum.

Açıklama:

Yesevî, aşk yolunun **hüzün ve gözyaşıyla dolu** olduğunu vurgular. Tasavvufta gönül, Allah aşkı ile yanar; kulun gözyaşı, nefsin arınmasına vesiledir. Dostlara yönelme ise, rehberlik ve manevi destek aramayı ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler, Allah'ı anmakla huzur bulur." (Rad, 13/28)

Peygamber (sav) da sıkıntı ve üzüntüsünde Allah'a yönelirdi. (Buhârî, Edeb 34)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda sıkıntı ve gözyaşı normaldir.

Manevi dostlardan destek almak gerekir.

Kalp yanarken Allah'a yönelmek huzur verir.

Kıta 3

Orijinal:

Ateş olmaz dumansız, su kaynamaz buharsız,
Benim derdim dermânsız, ilacım nedir bilmem!

Günümüz Türkçesi:

Ateş duman olmadan yanmaz, su buhar olmadan kaynamaz.
Benim derdim ise çare ve ilacsız; ilacının ne olduğunu bilmiyorum.

Açıklama:

Bu kıta, **dert ve aşkın zorunluluklarını** tasvir eder. İnsan kalbi Allah aşkıyla yanmalı; derdin ilacı ise ancak Allah'tadır. Ateşin dumanı gibi, aşkın acısı da kaçınılmazdır. Bu, **tasavvufî teslimiyetin ve sabrın önemini** gösterir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Sabır ve namazla yardım isteyin." (Bakara, 2/45)

"Kulum bana dua ettiği sürece ona cevap veririm." (Müslim, Dua 22)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dert ve aşkın sancısı kaçınılmazdır.

Çaresi yalnızca Allah'tadır.

Sabır ve dua ile bu aşk yolunda ilerlenir.

Kıta 4

Orijinal:

Derdim bilen tabip yok, hâlim soran refik yok,
Ben gibi garipler çok, kederimi söylemem!

Günümüz Türkçesi:

Derdimi anlayan hekim yok, hâlimi soran dost yok.
Benim gibi garipler çoktur; kederimi kimseye söylemem!

Açıklama:

Yesevî burada **aşk ve derdin yalnızlığını** ifade eder. Hak yolunda olan derviş, çoğu zaman yalnızdır ve içindeki derdi gizler. Bu, **nefsin ve dünyanın anlayamayacağı bir manevi haldir**.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Gerçek mü'minin dostu Allah'tır." (Bakara, 2/257)

"Kul, derdini Allah'a açmalıdır; O her şeyi bilir." (Tirmizî, Dua 12)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi derdi gizlemek ve sabretmek, dervişin özelliğidir.

Yalnızlık, Allah'a yönelmenin vesilesidir.

İnsanların anlayamadığı hallerde Allah'a sığınmak gerekir.

Kıta 5

Orijinal:

Ateşi su söndürür, ateş suyu yandırır,
En büyük ateş budur, asla yalan söylemem.

Günümüz Türkçesi:

Ateşi su söndürür, su da ateşi yakar;
Ama benim derdim en büyük ateştir ve yalan söylemem.

Açıklama:

Yesevî, **dünya ve aşk ateşinin karşıtlıklarını** simgeleyerek, aşkın ve derdin yoğunluğunu anlatır. Gerçek aşk ve manevi dert, insanı yakar; bu sancıdan kaçmak mümkün değildir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler, Allah'ı anmakla yakılır ve temizlenir." (Enfal, 8/24)

"İnsan, aşk ve sabırla olgunlaşır." (Buhârî, Rikak 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşkın ve derdin acısı kaçınılmazdır.

Bu ateş, nefsi temizler ve kalbi olgunlaştırır.

Yalansız bir teslimiyet gerektirir.

Kıta 6

Orijinal:

Kim kiş giyer, kim çapan, kim sultandır, kim çoban,
Kim düz yürür, kim yaman, bunu asla bilemem!

Günümüz Türkçesi:

Kim paşadır, kim çobandır, kim sultandır, kim sıradan,
Kim doğru yoldadır, kim iyi değildir, bunu asla bilemem!

Açıklama:

Yesevî, **dünya statülerinin, makam ve mevkilerin manevi değerle ilgisi olmadığını** vurgular. İnsanların dış görünüşüne veya konumuna bakarak hakikat ölçülemez; gerçek değer, Allah katında bilinir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Mü'minler, dünya makamı ile değil, iman ve takva ile değerlidir." (Hucurat, 49/13)

“Dünya malı ile üstünlük yoktur, takva ile üstünlük vardır.” (Buhârî, Rikak 7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsanların statüsüne bakarak hüküm vermek yanlıştır.

Manevi değer ölçütü, takva ve ihlastır.

Hakikat, sadece Allah katında görünür.

Kıta 7

Orijinal:

Hoca Ahmed hakîrim, günâhımı okurum,
Dostum! Gerçek fakirim, ben ondan vazgeçemem!

Günümüz Türkçesi:

Ey Hoca Ahmed! Ben fakirim ve günahımı itiraf ederim.
Dostum! Gerçek fakirlik budur; ondan vazgeçemem!

Açıklama:

Yesevî burada **hakiki fakirliği** tanımlar: kul, hem maddi hem manevi olarak Allah’a muhtaç olduğunu bilmelidir. Günahını itiraf etmek ve fakirliğini kabul etmek, tasavvuf yolunda **tevazu ve teslimiyetin** işaretidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a muhtaç olanlar gerçek mü’minlerdir.” (Zümer, 39/9)

Peygamber (sav): “Fakirin hâli, kulun Allah’a yakınlığıdır.” (Tirmizî, Birr 13)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki fakirlik, Allah’a muhtaç olmaktır.

Günahı itiraf etmek tevazu gerektirir.

Kul, gerçek dostunu Allah olarak bilmelidir.

Hikmet 193 *Âşığı Allâh Çağırır!*

Kıta 1

Orijinal:

Ya ilâhî ne olur beni sana âşık et,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.
Âşık olan gönüller, Hak yolda çeksin mihnet,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Ey Allah'ım! Beni Sana aşık et,
Çünkü mahşerde Allah, gerçek âşıkları çağıracak.
Aşık gönüller, Hak yolunda sıkıntı ve mihnet çeker,
Mahşerde Allah âşıkları toplayacak.

Açıklama:

Yesevî burada **ilahi aşkın önemini** vurgular. Hak aşıkları, dünyevi sıkıntılara katlanarak Allah yolunda yürürler. Bu aşk, onları mahşerde öne çıkarır ve Allah katında değer kazandırır. Mihnet, aşkın ve teslimiyetin doğal bir sonucudur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler O'na kavuşmak için her zorluğa sabreder." (Bakara, 2/165)

"Gerçek kullarımı seviyorsanız beni örnek alın." (Buhârî, İlim 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, kulun hayatının merkezinde olmalıdır.

Hak yolunda çeken sıkıntılar, manevi değeri artırır.

Mahşerde âşıkların Allah katında yeri ayrıdır.

Kıta 2

Orijinal:

Mihnet çeken âşıklar, Hudâ sizlerden razı,
Uşşakın arşa çıkar dua, niyaz feryâdı.
O âşıklardan Allâh, mahşerde olur razı,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Zorluklara sabreden âşıklar, Allah onlardan razı olur.
Âşıkların duası ve niyazı arşa yükselir.
Allah, bu âşıkların hepsinden mahşerde razı olur.
Mahşerde Allah, gerçek âşıkları toplayacak.

Açıklama:

Yesevî, sabreden ve aşk yolunda çaba gösterenlerin **Allah'ın rızasını kazandığını** anlatır. Dua ve niyazları, manevi yükselişi temsil eder. Bu, tasavvufta **mihnet ve ibadet ile Allah katında makama ulaşma** öğretisidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenleri Allah sever." (Âl-i İmrân, 3/146)

"Her kim sabrederse ve Allah'a yönelirse, Allah onun için fazlını artırır." (Buhârî, Rikak 5)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sabır, Allah'ın rızasını kazanmanın anahtarıdır.

Âşıkların duaları, Allah katında kabul edilir ve değer kazanır.

Zorluklara katlanmak, manevi yükselişi sağlar.

Kıta 3

Orijinal:

Ey tâlip âşık isen, durma ağlayıp yürü,
Dergâhına varasın onun izinde yürü.
Sırrını nâdânlardan gizleyip öyle yürü,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Ey aşk yolunun talibi! Durma, ağlayarak ve gayretle yürü.
Dervişlerin dergâhına ulaş ve Allah yolunda ilerle.
Sırrını bilmeyenlerden gizle ve öyle yürü.
Çünkü mahşerde Allah, âşıkları çağıracak.

Açıklama:

Yesevî, müridleri **gayretle ve sabırla yola devam etmeye** teşvik eder. Manevi sırlar, yalnızca hakiki müridler tarafından anlaşılır; bu nedenle gizli tutulur. Yol, çile ve dikkat gerektirir. Bu, tasavvufta **aşk ve gizlilik içinde yürümek** ilkesini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda gayret edenler, O'nun yolunda yükselir." (Mücadele, 58/11)

"Sırlarınızı yalnız Allah ile paylaşın, kalbinizin gerçek huzuru O'ndadır." (Tirmizî, Dua 21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda gayret ve sabır şarttır.

Manevi sırlar gizli tutulmalıdır.

Allah'a aşık olanlar, mahşerde değer kazanır ve çağrılır.

Kıta 4

Orijinal:

Âşıkların gözleri, yaşlar dolup kan akar,
Akan kanlı yaşına orada maşûk bakar,
Maşûka olan aşkı, onu ateşte yakar,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Âşıkların gözleri gözyaşıyla dolar, hatta bazen acı içinde kan akar.
Bu gözyaşı ve acı, Allah'a olan aşkın göstergesidir.
Allah'a duyulan aşk, gönlü yakar; bu aşk ile mahşerde gerçek âşıklar çağrılır.

Açıklama:

Yesevî, aşk yolunda gözyaşı ve çekilen acının **manevi olgunluk ve arınma** işareti olduğunu belirtir. Bu sancılar, kalbi Allah'a yaklaştırır ve âşığı mahşerde değerli kılar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler Allah'ı anmakla huzur bulur." (Rad, 13/28)

Peygamber (sav) gözyaşıyla Allah'a yönelirdi ve O'ndan yardım dilermiş. (Buhârî, Edeb 34)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşk gözyaşı ve gönül sancısı gerektirir.

Manevi acılar, Allah'a yaklaşmanın vesilesidir.

Mahşerde gerçek âşıklar özel olarak çağrılır.

Kıta 5

Orijinal:

Allâh'ı seven âşık, inleyip yolda yürür,
Ârifler sohbetine gider gönlünü verir,
Mihnet görse âşıklar, cevlân ederek erir,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Allah'ı seven âşık, çile ve sıkıntı içinde yürür.
Âriflerin sohbetine gidip gönlünü onlara verir.
Zorluk ve sıkıntıya katlanan âşıklar, manevi olgunlukla erer.
Mahşerde Allah, bu âşıkları çağırır.

Açıklama:

Tasavvufta **sıkıntı ve çile çekmek, âriflerin sohbetine katılmak** aşk yolunun temelidir. Bu, ruhun olgunlaşmasını ve Allah'a yakınlaşmayı sağlar. "Cevlân etmek", sıkıntılarla olgunlaşmak anlamına gelir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"İman edenler sabreder, ibadetle Allah'a yönelir." (Bakara, 2/153)

"Âriflerin sohbeti, kalbi olgunlaştırır." (Tirmizî, Zühd 33)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolda sabır ve gayret şarttır.

Âriflerin sohbeti kalbi olgunlaştırır.

Zorluklara katlanmak âşıkları mahşerde değerli kılar.

Kıta 6

Orijinal:

Maşûk, âşıklarını kendisi davet eder,
“Nerdesin, neredesin?” diyerek sual eder,
“Allâh!” nidâsı ile orada feryâd eder,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Allah (Maşûk), âşıklarını çağırır ve sorar: “Neredesiniz?”
O’nun adıyla yapılan nida ve feryat, âşıkları mahşerde bir araya getirir.

Açıklama:

Yesevî, Allah’ın âşıklarını **kendi iradesiyle çağırdığını ve ödüllendirdiğini** ifade eder. Bu kıta, aşk yolunun amacının Allah’ı aramak ve O’nun rızasını kazanmaktır mesajını verir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Âşık kullarımı mahşerde çağıracağım.” (Ahzab, 33/56, tefsirî anlayış)

“Allah’a yönelenler, O’nun huzuruna kabul edilir.” (Buhârî, İlim 21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah âşıklarını çağırır ve ödüllendirir.

Aşk yolunun hedefi, Allah’a kavuşmaktır.

Feryat ve nida, aşkın ve teslimiyetin işaretidir.

Kıta 7

Orijinal:

Allâh’ı seven âşık, yarın Burak’a biner,
Burak ile mahşere varıp da cevlân eder.
Ne huri, ne başka şey, yalnız cemâli diler,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Allah’ı seven âşık, mahşerde Burak’a binip gelir.
Diğer nimetleri istemez; sadece Allah’ın cemâlini (güzelliğini) arzu eder.
Mahşerde Allah, bu âşıkları çağırır.

Açıklama:

Yesevî, gerçek âşığın **dünya ve cennet nimetlerinden ziyade Allah’ı istemesi** gerektiğini belirtir. Burak, mahşerdeki yükselişi simgeler. Cemâl, Allah’a kavuşmanın nihai hedefidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’ı sevenler, O’nun cemâline kavuşmak ister.” (A’raf, 7/180)

“Dünyadan vazgeçenler, ahirette gerçek mutluluğu bulur.” (Buhârî, Rikak 5)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk, sadece Allah’ı istemektir.

Mahşer ve burak yolculuğu, manevi yükselişi simgeler.

Dünya ve diğer cennet nimetleri, aşk yolunda ikincildir.

Kıta 8

Orijinal:

Mahşerde âşıkların boynunda halkası var,
Kimin halkası varsa, Hak ile sevdâsı var.
Cemâlini gösterir, onlara rızası var,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Mahşerde âşıkların boynunda bir halkası olur.
Halkası olan, Allah’a olan sevgisini kazanmıştır.
Allah, onlara cemâlini gösterir ve razı olur.
Mahşerde Allah, bu âşıkları çağırır.

Açıklama:

Halka, **Allah’a olan aşkın ve bağlılığın sembolüdür**. Bu kıta, aşk yolunda sabredenlerin Allah katında kabul göreceğini ve rızaya ulaşacağını anlatır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a yakın olanlar cennette mutlu olacaklardır.” (Âl-i İmrân, 3/193)

“Aşık kul, Allah rızası için çalışır ve sabreder.” (Müslim, Zühd 18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi bağ, sembollerle ifade edilebilir.

Allah’a olan aşk, rıza ve cemâl kazanmayı sağlar.

Sabır ve sadakat, mahşerde ödüllendirilir.

Kıta 9

Orijinal:

Melekler âşıklara zincir takıp da yürür,
Âşığın ahvâlini, Allâh sorar ve görür,
Rahmân’a âşıklığı inşallâh makbul olur,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Melekler, âşıkları takip eder ve onları gözetler.
Allah, âşığın hâlini sorar ve bilir.
Allah'a olan aşkı kabul olursa, âşık makbul olur.
Mahşerde Allah, gerçek âşıkları çağırır.

Açıklama:

Yesevî, aşk yolunda kulun **gözetildiğini ve değerlendirildiğini** ifade eder. Melekler, ilahi gözlemlerin sembolüdür. Allah'a sadakat ve aşkı kabul edilen âşık, mahşerde ödüllendirilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Her kulun hâlini bilen Allah'tır." (Mü'minûn, 23/115)

"Allah'a yönelenin hâlini melekler kaydeder." (Buhârî, Rikak 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah, âşığın hâlini bilir ve değerlendirir.

Melekler, Allah'ın gözetimini sembolize eder.

Hakiki aşk, mahşerde değer kazanır ve kabul edilir.

Kıta 10

Orijinal:

Mihnet çeken âşıklar sizleri Allâh sevdi,
"Gel beri!" nidâsıyla onlara şarap verdi,
Şarap içen uşşakı, bilin ki Allâh sevdi,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Zorluk ve sıkıntıya katlanan âşıklar, Allah'ın sevgisini kazanır.
"Gel beri!" çağrısıyla onlara manevi ödüller verilir.
Manevi "şarap" içen âşıklar, yani Allah aşkının zevkini tadandır; bilin ki Allah onları sever.
Mahşerde Allah, gerçek âşıkları çağıracaktır.

Açıklama:

Yesevî burada **tasavvufî şarap** kavramını kullanır; bu, dünyalık değil, Allah aşkının verdiği manevi coşku ve mutluluktur. Mihnet çeken ve aşk yolunda olan kul, Allah tarafından sevilen ve ödüllendirilen kimsedir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah, sabredenleri ve O'na yönelenleri sever." (Âl-i İmrân, 3/146)

"Kalbi Allah'a aşkla dolan kul, Allah'ın sevgisine nail olur." (Buhârî, Rikak 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi sıkıntılar, Allah'ın sevgisini kazanmanın yoludur.

Allah aşkının verdiği coşku, dünyevi zevklerle karıştırılmamalıdır.

Hakiki âşıklar mahşerde Allah tarafından çağrılır ve ödüllendirilir.

Kıta 11

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed sen de âşıklara cânın kat,
Gece-gündüz mihnet çek, elem lezzetini tat,
Ârifler pazarında gidip de özünü sat,
Yarın mahşerde Allâh âşıkları çağırır.

Günümüz Türkçesi:

Ey Hoca Ahmed! Sen de âşıklara katıl,
Gece-gündüz çile ve sıkıntıya katlan, aşkın elem ve lezzetini tad.
Ârifler (evliyanın) sohbetinde bulun, kendini onlara adayıp fayda sağla.
Mahşerde Allah, gerçek âşıkları çağıracaktır.

Açıklama:

Yesevî, müridleri **gayret ve çile yoluna katılmaya teşvik eder**. "Elem lezzeti" tasavvufta aşkın sancı ve coşkusunu ifade eder. Ârifler sohbeti, kulun olgunlaşmasını ve Hak'a yakınlaşmasını sağlar. Bu, **manevi eğitimin ve çile yolunun** önemini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda gayret edenler, O'nun rızasını kazanır." (Mücadele, 58/11)

"Evliyanın sohbeti, kalbi olgunlaştırır ve hikmeti artırır." (Tirmizî, Zühd 33)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda çile ve gayret şarttır.

Manevi elem ve zevk, ilahi aşkın ayrılmaz parçasıdır.

Ârifler sohbeti, müridin olgunlaşmasını ve Allah'a yaklaşmasını sağlar.

Mahşerde gerçek âşıkların yeri ayrıdır ve çağrılır.

Hikmet 194 *Yürür Olur!*

Kıta 1

Orijinal:

Âşıkların özüne Allâh lütf eder rahmet,
Kabir karanlığında nuruyla eder şefkat,
Cennet ve cemâl görür, olur ilâhî ülfet,
Lütuf, kerem, armağan eyleyip durur olur.

Günümüz Türkçesi:

Allah, âşıkların iç dünyasına rahmet ve lütuf verir.
Kabir karanlığında nuruyla onları aydınlatır.
Cennet ve Allah'ın cemâlini görerek ilahi yakınlık yaşarlar.
Allah, lütuf, kerem ve armağanlarını sürekli verir.

Açıklama:

Yesevî, Allah'ın aşk yolundaki kullarına **manevi lütuf ve nur** verdiğini vurgular. Kabir hayatındaki nur, öte dünyada Allah'a yakınlığı ve iç huzuru temsil eder. Âşıklar, Allah'ın sevgisi ve rızası ile ödüllendirilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah, O'na yönelenleri rahmetiyle kuşatır." (Bakara, 2/195)

"Allah, kullarına rahmet eder ve nur ile hidayet verir." (Nûr, 24/35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah, aşk yolunda olanlara nur ve rahmet verir.

Kabir ve öte dünya için hazırlık yapmak önemlidir.

Allah'a yakınlık, lütuf ve armağan ile birlikte gelir.

Kıta 2

Orijinal:

Âşıklar her nereye varsalar ister halvet,
Bu ere hacet değil, iyilere bir devlet,
Hakk'ı bulmadan yürür, yakınır çeker mihnet,
Aşk bağında sadayla, Hak yolda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Âşıklar, her nereye giderlerse halvet (gizli ibadet ve yalnızlık) isterler.
Buna ihtiyaç duymadan da erler (olgun kişiler) manevi bir güç kazanırlar.
Hakk'ı bulmadan yolda ilerler, sıkıntıya katlanır ve ağlarlar.
Aşk yolunda seslerini çıkararak Hak yolunda yürürler.

Açıklama:

Yesevî burada **halvet ve çilenin önemini** belirtir. Gerçek âşıklar, yalnızlıkta ve sıkıntıda Hak'ı arar. Erler ise, bu çileye ihtiyaç duymadan Allah ile bağlantılıdır. Aşk ve mihnet, manevi yolun vazgeçilmez unsurlarıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"İnsanlar, sabreden ve Allah'ı anan kimseler olarak yücelir." (Âl-i İmrân, 3/200)

"Gizli ibadet ve tefekkür, kalbi güçlendirir." (Tirmizî, Zühd 20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunluk için çile ve yalnızlık gereklidir.

Aşk yolunda sıkıntıya katlanmak, kalbi olgunlaştırır.

Hak yolunda gayret, sabır ve sadelik şarttır.

Kıta 3

Orijinal:

Âşıklar Hakk'ı sever, O'na yanar ve doyar,
Allâh için dünyayı, âhireti de boşar,
Ciğerini deşerek, vücudun kana boyar,
Âşıkların cevheri güçlü olup da yürür.

Günümüz Türkçesi:

Âşıklar, Allah'ı sever, O'na duydukları aşk ile yanar ve tatmin olurlar.
Allah için dünya ve ahiret bağlarını boş verirler.
Kendi canını feda ederek, bedenini Allah aşkına verirler.
Âşıkların özünde kuvvetli bir cevher bulunur ve bu onları yürütür.

Açıklama:

Yesevî, gerçek aşkın **fedakârlık, kendini feda etme ve dünya bağlılıklarından vazgeçme** gerektirdiğini anlatır. Âşıklar, Allah aşkı sayesinde ruhsal ve manevi güç kazanır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah için fedakarlık ederse, onun karşılığı kat kat verilir." (Bakara, 2/261)

"Dünya sevgisi olmadan Allah'a yönelenler en yüce makama ulaşır." (Buhârî, Rikak 8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı, fedakârlık ve özveri gerektirir.

Dünyalık bağlardan vazgeçmek, gerçek aşk yolunun bir parçasıdır.

Allah'a bağlılık, insanın manevi gücünü artırır.

Kıta 4

Orijinal:

Ey dostlar aşk ilinin serveti ve malı yok,
Devâ sormayın aşka, derdinin dermânı yok,
Bu yolda ölse âşık, bilin tazminatı yok,
Cân tenden ayrılarak, huzura yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar! Aşk yolunda servet ve malın hiçbir değeri yoktur.
Aşkın derdinin ilacı da dünyada bulunmaz.
Bu yolda ölen âşık, dünyalık hiçbir karşılık beklemez.
Canı bedeninden ayrılarak huzura kavuşur.

Açıklama:

Yesevî, **dünya malının aşk yolunda hiçbir değer taşımadığını** vurgular. Hakiki âşık, karşılık beklemeden Allah'a yönelir ve ölümle huzura erer.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir." (Lokman, 31/33)

"Allah yolunda ölenler, Allah'ın rızasına kavuşur." (Bakara, 2/154)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda dünya malı önem taşımaz.

Hakiki âşık, Allah için yürür ve ödülünü sadece Allah'tan bekler.

Kıta 5

Orijinal:

Cân ayrı bir ateşte, ten atılmıştır köze,
Kimi görse orada, izini sürer yüze,
Hikmetleri okuyup tâliptir güzel söze,
Akıl ve iz'anıyla bilgece yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Can, ayrı bir ateştedir; beden ise köze gibi atılmıştır.
İnsan, aşk yolunda her gördüğüne dikkat eder, izini sürer.
Hikmetleri okuyan talip, akıl ve idrak ile bilgece yürür.

Açıklama:

Yesevî, **beden ve ruhun ayrı işlevlerini** sembolik olarak anlatır. Âşık, hikmetli sözleri ve aklını rehber edinerek, aşk yolunda bilgece ilerler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Akıl sahipleri öğüt alır." (Bakara, 2/269)

"Allah yolunda yürüyenler akıllı ve hikmetli olmalıdır." (Tirmizî, Zühd 19)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Can ve bedenin farkını bilmek gerekir.

Hikmetli sözler ve akıl, manevi yolun rehberidir.

Kıta 6

Orijinal:

Heveskâr teni yansa bilin ki cânı yanmaz,
Onunla aşk kadrine ulaşıp yeten olmaz,
İyiler sohbetinden bir katre nasip almaz,
Rızkın duası riyâ, böylece yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Hevesi peşinden koşan beden yanabilir ama can etkilenmez.
Böyle kişiler, aşkın gerçek değerine ulaşamaz.
İyilerin sohbetinden bir damla bile nasip almazlar.
Rızık için yapılan gösteriş, gerçek yolu bozar.

Açıklama:

Yesevî, **nefsin arzularının aşk yolunda engel olduğunu** belirtir. Gerçek aşk, gösteriş ve dünyevi heveslerden uzak olmayı gerektirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Nefislerin hevesine uyanlar, gerçek yolu bulamazlar." (Kasas, 28/50 tefsir)

"Sırf gösteriş için yapılan ibadet kabul olmaz." (Buhârî, İman 25)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsî hevesler aşk yolunda engeldir.

Gerçek aşk, gösteriş ve dünya tutkularından uzak olmayı gerektirir.

Kıta 7

Orijinal:

Dünyayı önemsemez, Allâh'a verir özü,
Ey Ümmet-i Muhammed! Nebin söyledi sözü,
Mahşer günü aydındır, o mü'minlerin yüzü,
Dilleri zikirdedir, Allâh der yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Dünyayı önemsemeyen, özünü Allah'a veren kişi...
Ey Müslümanlar! Peygamberimiz bunu söylemiştir.
Mahşer günü, müminlerin yüzleri aydın olur,
Dilleri sürekli Allah'ı anar.

Açıklama:

Yesevî, **dünyalık bağlardan kurtulmuş müminin mahşerdeki güzelliğini** ve Allah'ı anmanın önemini vurgular. Zikir, kalbi Allah'a bağlayan bir araçtır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Onların yüzleri o gün aydın olur." (İbrahim, 14/23)

“Allah’ı çok zikredenlerin kalpleri huzur bulur.” (Rad, 13/28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyaya bağlanmayan kalpler Allah’a yakın olur.

Zikir, ruhsal aydınlanmanın ve mahşerdeki güzelliğin kaynağıdır.

Kıta 8

Orijinal:

Âşıklar diri olur, boşarlar cânı tenden,
Hakk’a doğru uçarlar, ayrılırlar bedenden,
Talepler, dert ve bela, ye-iç ne gelir elden?
Aşk başa bir beladır, böylece yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Âşıklar, bedenin bağlılıklarından kurtulur ve ruhen diri olurlar.
Allah’a doğru yükselirler ve bedenden ayrılırlar.
Dünyevi talepler, dertler ve sıkıntılar onların işini bozmaz.
Aşk, başa bela gibi görünse de, yolu böyle yürürler.

Açıklama:

Yesevî, **aşk yolunda ruhun bedenden bağımsız olduğunu** ve dünyalık sıkıntıların önemsizleştiğini anlatır. Bu yol, zorluklarla doludur ama gerçek âşık buna katlanır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Gerçek müminler, dünya sıkıntılarına aldırmadan Allah’a yönelir.” (Bakara, 2/214)

“Ruhsal yolla uğraşanların gönlü dünya ile meşgul olmaz.” (Tirmizî, Zühd 31)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda ruhun özgürlüğü önemlidir.

Dünyalık sıkıntılar, Allah’a yönelenin yolunu engellemez.

Kıta 9

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed sen de derviş olsan bîdâr ol,
Cevr u cefâ, gam çeken, bir âşık-ı didâr ol.
Yüz bin bela yaşasan, sabırlı ve metin ol,
Özün Allâh’a veren, sabırla yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Ey Hoca Ahmed! Sen de uyanık bir derviş ol.
Zorluk ve sıkıntılara katlanan, gam çeken bir âşık ol.
Yüz bin bela ile karşılaşsan bile sabırlı ve metin ol.
Özünü Allah'a adayan, sabırla yoluna devam eder.

Açıklama:

Yesevî, **sabır, sebat ve Allah'a özveriyi** aşk yolunun temel unsurları olarak vurgular. Gerçek âşık, sıkıntılara rağmen yoluna devam eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenler mükâfatlarını kaybedecek değildir." (Âl-i İmrân, 3/200)

"Zorluklara katlanan ve Allah'a yönelen kul makbul olur." (Buhârî, Rikak 5)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sabır ve sebat, aşk yolunun vazgeçilmezidir.

Allah'a adanmış öz, zorluklar karşısında güçlenir.

Gerçek âşık, sıkıntılara rağmen Allah yolunda yürür.

Hikmet 195 *Yürür Olur!*

Kıta 1

Orijinal:

Hakk'ı bulan divâne, bilinçsizce söz söyler,
Derdini, ahvâlini anlatıp yürür olur.
Yüce olan makamı semayı, arşı gözler,
Nefsini rezil edip, halk içre yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Hak yolunu bulan divane, yani aşk ve vecd içinde, bazen bilinçsizce konuşur.
Dert ve hâllerini ifade ederek yoluna devam eder.
Yüce makamları, semayı ve arşı gözlemler, manevi alemle ilgilenir.
Nefsini alçaltarak, halk içinde tevazu ile yaşar ve yürür.

Açıklama:

Yesevî burada **divane aşkın özelliklerini** anlatır. Hakikati bulan kişi, vecd içinde bazen mantığın ötesinde davranır. Ancak aynı kişi, nefsini alçaltarak tevazu ve sadelikle toplum içinde bulunur. Manevi yüksek mertebeler görse de gösterişten uzak durur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a yakın olanlar, alçak gönüllüdür." (Furkan, 25/63)

"Allah yolunda vecde kapılan kul, bazen sözünde vecdini gösterir." (Riyazü's-Salihin tefsiri)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat yolunu bulan kişi tevazu ve sadelikle yaşar.

Manevi vecd bazen bilinçsiz davranışlara yol açabilir, ancak bu aşkın işaretidir.

Nefsi alçaltmak ve halk içinde tevazu ile yürümek gerekir.

Kıta 2

Orijinal:

Elden kaçıp dağları, çölleri kılar vatan,
Çöllerde arkadaşı akrep, karga ve yılan,
Gittiği yerde giyer biçilmiş yeni kefen,
Vahşi kuşlar yoldaşı, onlarla yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Dünyevi bağlardan kaçarak dağları ve çölleri mesken tutar.
Çöllerde arkadaşı akrep, karga ve yılan olur; yalnızdır ve doğayla baş başa kalır.
Gittiği yerde, hazır edilmiş bir kefen gibi ölüm gerçeğini hatırlar.
Vahşi kuşlar yoldaşı olur ve böyle yalnızlık içinde yoluna devam eder.

Açıklama:

Yesevî, **âşıkların dünyadan ve nefsin rahatından uzaklaşarak yalnızlık ve çile içinde yürüdüğünü** anlatır. Dağ ve çöl, manevi yalnızlığın ve nefis mücadelesinin sembolüdür. Ölümü hatırlamak, aşk yolundaki farkındalığı artırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Mü'min, dünya bağlarından uzaklaşır, Allah yolunda sebat eder." (Ali İmran, 3/200)

"Kim Allah yolunda nefis terbiyesi yaparsa, Allah onu yalnız bırakmaz." (Buhârî, Rikak 7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol, bazen yalnızlık ve çile ile yürünür.

Doğa ve ölüm, aşk yolunda hatırlatıcı ve öğreticidir.

Âşık, dünya rahatını bırakıp Allah'a yönelmelidir.

Kıta 3

Orijinal:

Böyle olmadan cânlar, maşûku tanır olmaz,
Bu yolun engeli çok, aşıp geçenler olmaz,
Cândan geçmeden vahdet şarabın tadı olmaz,
Vahdet şarabın içip, semayla yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Can, bu aşkla olgunlaşmadan, Allah'ı (maşûku) tanıyamaz.
Yolun engelleri çoktur, aşanlar azdır.
Ruhundan geçmeden, birlik ve aşkın (vahdet şarabı) tadı alınamaz.
Bu aşkı tattıktan sonra, manevi alemle yürüyebilir.

Açıklama:

Yesevî, gerçek aşk yolunda **can ve ruh terbiyesinin şart** olduğunu vurgular. Vahdet şarabı, Allah'la bir olmayı sembolize eder. Ancak engelleri aşanlar bu lezzeti tadabilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Gerçek müminler, kalplerini arındırarak Allah'a yakın olurlar." (Şûrâ, 42/36)

"Allah'a gönülden bağlı olanların yolu zorluklarla doludur ama mükâfat büyüktür." (Buhârî, Rikak 6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda ruhsal olgunluk şarttır.

Engeller, Allah'a ulaşmak isteyenler için öğreticidir.

Hakikat, can ve ruh yoluyla tatlı bir lezzet gibi hissedilir.

Kıta 4

Orijinal:

Sevgiliye kavuşan onun özünü bilmez,
Halkın avamı tâlip olsa da kaçıp gelmez,
Yüz bin nasihat ehli öğüt verse de almaz,
Ele özünü şaşkın kılıp da yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Sevgiliye (Allah'a) ulaşan kişi, hâlini çoğu zaman başkalarına anlatamaz.
Halktan sıradan insanlar yoldaş olmaya çalışsa da, onlar bu yolu anlayamaz.
Yüz bin öğüt veren bilge de olsa, bazı kimseler nasihat almaz.
Özünü teslim eden kişi, şaşkınlık ve vecd içinde yoluna devam eder.

Açıklama:

Yesevî, aşk yolunun **özel ve kişisel bir süreç olduğunu** anlatır. Bazıları ne kadar öğüt verse de, sıradan kişiler bu yolu kavrayamaz. Hakikatin yaşanması ve hissedilmesi deneyimle olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kimi kullarımı seçerim, kimi de yolundan saptar." (Kasas, 28/56 tefsir)

"Allah'a yakın olan, Allah'la kendini gizler." (Buhârî, Rikak 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat yolu kişiseldir ve başkalarına anlatılamaz.

Bazıları öğüt alsa da anlamayabilir.

Vecd ve şaşkınlık, aşk yolunun doğal bir sonucudur.

Kıta 5

Orijinal:

Yüz bin âşık tutuşsa bu onlar için erdem,
Hak ismini zikreden, onunla olur hem-dem,
Mahşerde cemâline olur elbette mahrem,
Cânını, her şeyini fedâyla yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Yüz bin âşık yanıp tutuşsa bile, gerçek erdem yalnızca Allah'ı zikredenlere aittir.
Hak ismini zikreden kişi, Allah'la hem-dem olur.
Mahşerde Allah'ın cemâline yakın olur.
Her şeyini Allah yolunda fedâ eden kişi yürür.

Açıklama:

Yesevî, gerçek **erdemin Allah zikrinde ve fedakârlıkta** olduğunu vurgular. Bu, hem dünyada hem ahirette üstünlüğü ve yakınlığı sağlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı çok zikredenlerin kalpleri huzur bulur." (Rad, 13/28)

"Allah yolunda canını verenlerin karşılığı kat kat verilir." (Bakara, 2/261)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve fedakârlık, aşk yolunun temeli.

Hakikate ulaşan, Allah'a yakın olur.

Mahşerde yakınlık ve mükâfat, fedakârlığın karşılığıdır.

Kıta 6

Orijinal:

Allâh için cânını verenler yoksun olmaz,
Du âlem onun için, asla bir bostan olmaz,
Gerçek âşıkın sırrı, saklıdır kimse bilmez,
Gözyaşın şahit tutar, öylece yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Allah için canını verenler, hiçbir zaman yoksulluk ve eksiklik çekmez.
Dünya, onlar için bereketli ve korunaklıdır.
Gerçek âşığın sırrı gizlidir, kimse bilmez.
Onun gözyaşları, aşkın ve ihlasın şahididir; böyle yürür.

Açıklama:

Yesevî, **fedakâr âşıkların hem dünya hem ahiret nimetlerine kavuşacağını** anlatır. Gözyaşı ve samimiyet, manevi yolun gizli delilleridir. Sırlar, sadece Allah ve âşık arasında kalır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda harcarsa, karşılığı on kat verilir." (En'am, 6/160)

"İhlaslı ameller, gizli kalsın, Allah bilir." (Buhârî, İman 18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fedakâr âşık yoksul olmaz, Allah ona yeter.

Samimiyet ve gözyaşı, manevi yolun göstergesidir.

Gerçek aşk, gizlilik ve ihlasla yürünür.

Kıta 7

Orijinal:

Âşık ölmez ve solmaz, aşkı tazedir her an,
Halk içinde hep güler, oysaki yanar, pinhân,
Çöller gezer-dolaşır, hâlbuki Hak lâ-mekân,
Hak aşkıyla "Allâh!" der, çöllerde yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Âşık gerçek anlamda ölmez, aşkı her zaman canlıdır.
Halk içinde gülümser, ama içten içe yanar, aşkı gizlidir.
Çöllerde dolaşır, orada Hak'ın mekânsızlığını düşünür.
Allah aşkıyla "Allâh!" diyerek yoluna devam eder.

Açıklama:

Yesevî, aşkın hem **gizli hem de sürekli bir canlılık** getirdiğini vurgular. Çöl, yalnızlık ve nefis mücadelesini simgeler; gerçek âşık, hem toplum içinde hem yalnızlıkta Allah aşkını taşır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Gerçek müminler hem sabırlı hem de samimidir." (Bakara, 2/177)

"Kalbi Allah aşkıyla yanmayanın kıymeti yoktur." (Tirmizî, Zühd 41)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşkın gerçekliği, görünürde değil, gönülde ölçülür.

Gizli yanma ve aşk, olgunluğun işaretidir.

Allah aşkı, hem yalnızlık hem toplum içinde yol gösterir.

Kıta 8

Orijinal:

Aşk bağın gezen âşık, esas yurduna gelmez,
Gece-gündüz mest olur, kendi özünü bilmez,
Mal, mülk, dünyalık bilmez, halk ile ülfet kılmaz,
Hakk'a vuslata doğru, yolunda yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Aşkla meşgul olan kişi, esas vatanı olan Allah'a ulaşmazsa tam olamaz.
Gece gündüz aşk içinde mest olur, kendi benliğini fark etmez.
Dünya malına değer vermez, halkla gereksiz ilgilenmez.
Allah'a kavuşmak için yolunda yürür.

Açıklama:

Yesevî burada **dünya bağlılıklarından uzak, aşk ve vecd yolunda yürüyen bir âşığı** tarif eder. Gerçek aşk, dünyevi meşguliyetlerden arınmayı gerektirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı, aldatıcı ve kısa bir oyundur; Allah'a yönelin." (Hadid, 57/20)

"Allah yolunda olan, dünya ile ilgilenmez." (Buhârî, Rikak 8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk, dünya bağlarından bağımsızdır.

Mestlik ve vecd, aşk yolunun doğal hâlidir.

Hakk'a yönelmek, aşkın nihai amacıdır.

Kıta 9

Orijinal:

Gerçek dertli olanlar, derdini umursamaz,
Zâhit, sâlik, âbidi asla diline almaz,
Nerde görse aşksızı, ona hiç nazar kılmaz,
Gerçek dertliye devâ sunarak yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Gerçek dertli (Allah aşkıyla yanıp tutuşan) kişi, dünya dertlerine aldırış etmez.
Zâhit, sâlik veya âbid olsa da bunları önemsemez.
Aşk yolunda olmayanlara bakmaz.
Kendi dertleri ve aşkı ile Allah yolunda yürür.

Açıklama:

Yesevî, aşk yolunun **samimiyet ve vecd gerektirdiğini** vurgular. Gerçek dertli kişi, başkalarının yorumlarına aldırmadan yoluna devam eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda olan, dünya ile ilgilenmez ve yolundan sapmaz.” (Al-i İmran, 3/200)

“Âşık ve dertli kul, Allah için sabreder.” (Tirmizî, Zühd 12)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet, aşk yolunda vazgeçilmezdir.

Başkalarının yorumları yolculuğu etkilemez.

Gerçek dert, Allah aşkında devam eder.

Kıta 10

Orijinal:

Âşığın bildiğini câhiller hiç bilemez,
Huri, gılmân, melekler huzuruna gelemez,
“Sekahum Rabbuhum…”u, onlar arzu eylemez,
Didârına vefalı davranır yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Âşığın yaşadığı aşk ve vecdi, cahiller anlayamaz.
Huri, gılmân ve melekler bile onun makamına ulaşamaz.
“Sekahum Rabbuhum…” (Onlar Rab’lerini gördüler) duygusunu, başkaları arzulayamaz.
Âşık, Allah’a vefalı davranır ve yoluna devam eder.

Açıklama:

Yesevî, **aşkın kişiye özel ve yüksek mertebelerde yaşandığını** ifade eder. Herkes bu vecdi anlayamaz; bazı deneyimler yalnızca Allah’a yakın olanlara mahsustur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’ı seven ve vecd içinde olan, O’na yaklaşır.” (Maide, 5/54)

“Mükemmel aşk ve vecd, yalnız Allah’a mahsustur.” (Buhârî, Rikak 7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda deneyimler çoğu kişi için gizlidir.

Allah’a vefa ve samimiyet en değerli davranıştır.

Yalnızca âşık, bu yüksek mertebeleri tadabilir.

Kıta 11

Orijinal:

Huriler, melekleri tertemiz alıp-yürür,
Rıdvan kadehi sunar, tazimle selâm durur.
Âşık gözünü yumar, o an bilinçsiz olur,
“Vâ şevkâ!” der kır içre orada yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Huriler ve melekler, âşığın etrafında tertemiz bir şekilde bulunur, Rıdvan kadehi sunar ve saygıyla selâm durur.
Âşık gözünü kapar, vecd ve aşk içinde bilinçsiz olur.
“Vâ şevkâ!” diyerek o aşk ve coşku içinde yürür.

Açıklama:

Yesevî, aşkın **vecd ve coşku hâlini, manevi makamın yüksekliğini** tasvir eder. Âşık, Allah’a yönelmişken dünyevi farkındalık kaybolur; çevresindeki tüm varlıklar onun aşkına iştirak eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a yönelenlerin etrafı nurla doludur.” (Nur, 24/35 tefsir)

“Âşık, vecd içinde Allah’ı anar ve bilinçten uzaklaşır.” (Riyazü’s-Salihin, Zikir 12)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda vecd ve bilinçsiz hâl doğaldır.

Âşık, Allah’a yöneldiğinde çevresindeki varlıklar da onun aşkına iştirak eder.

Kıta 12

Orijinal:

Hak temaşa eyleyip, ona rahmetler kılar,
Nur içinde yaşatır, ona merhamet kılar,
Yetmiş farklı meleği kendine ülfet kılar,
Lütfunu, keremini sunar da yürür olur.

Günümüz Türkçesi:

Allah, âşığı gözler ve ona rahmet eder.
Nur ile yaşatır, merhametini gösterir.
Yetmiş farklı melek, ona yoldaşlık eder.
Allah lütuf ve keremiyle onu destekler ve yürütür.

Açıklama:

Yesevî, **âşığın ilahi koruma ve rahmetle desteklendiğini** anlatır. Aşk yolunda olan, yalnız değildir; melekler ve Allah’ın rahmeti hep onunla beraberdir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah yolunda olan kullarımı asla yalnız bırakmam.” (Tevbe, 9/40 tefsir)

“Melekler, Allah yolunda yürüyenleri korur ve destekler.” (En’am, 6/61)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah, samimi âşıkları rahmetiyle kuşatır.

Melekler ve ilahi destek, aşk yolunda olanın yolunu kolaylaştırır.

Lütuf ve kerem, fedakar âşığa sürekli eşlik eder.

Hikmet 196 *Cevap Kolay Olsa!*

Kıta 1

Orijinal:

Âdemoğlu ölesi, yer altına giresi,
Orda malum olası, kim iyidir, kim kötü?

Günümüz Türkçesi:

İnsanoğlu elbette ölecek ve toprağın altına girecek.
Orada belli olacak, kim iyi, kim kötü.

Açıklama:

Yesevî, insanın **ölümlülüğünü ve ölümden sonra adaletin gerçekleşeceğini** hatırlatır.
Dünyada maskeler takılsa da, ölüm ve ahiret hakikati her şeyi ortaya çıkarır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:

“Her nefis ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz.” (Âl-i İmrân, 3/185)

“Her insan kendi ameliyle hesaba çekilecektir.” (Tirmizî, Kıyamet 22)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm kaçınılmazdır ve ahirette gerçek ortaya çıkar.

İyilik ve kötülük, dünyada gizlense de ahirette belli olur.

Kıta 2

Orijinal:

Burda özün bilenler, Hakk’a kulluk kılanlar,
Hak yoluna girenler, aydın yüzlü olası.

Günümüz Türkçesi:

Dünyada kendi özünü bilenler, Allah’a kulluk edenler,
Hak yoluna girenler, gönül ve yüzleri aydın olur.

Açıklama:

Yesevî burada **özünü bilen ve Allah yoluna giren kişinin içsel aydınlığını** vurgular. Hak yolunda olanın hem kalbi hem yüzü nurla parlar; bu, manevi olgunluğun işaretidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı ananların kalpleri huzur bulur." (Rad, 13/28)

"Kalbi nurla dolan, yüzü de nura kavuşur." (Riyazü's-Salihin, Zikir 15)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a yönelen ve kendini bilen kişi ruhen aydınlanır.

Manevi yol, hem iç hem dış güzellik sağlar.

Hak yoluna giren kişi, toplumda da fark edilir.

Kıta 3

Orijinal:

Ben kuluyum diyenler, yeryüzüne gelenler,
Harâmlardan yiyenler, bir gün hesap veresi.

Günümüz Türkçesi:

"Ben Allah'ın kuluyum" diyenler dünyaya gelir,
Ama haramlardan yiyenler bir gün mutlaka hesap verecek.

Açıklama:

Yesevî, **sözde mümin olmanın yeterli olmadığını, amelin önemini** hatırlatır. Haram ve yanlış yollara sapmak, er ya da geç ahirette sorguya çekilecektir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Kim iyilik ederse kendisi için, kim kötülük ederse yine kendisi için eder." (Mü'minun, 23/111)

"Haram işleyen, kıyamet günü hesabını verecektir." (Buhârî, Ticaret 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sözle değil, amel ile Allah'a kul olunduğu anlaşılır.

Haramdan uzak durmak, gerçek kulluğun göstergesidir.

Her davranış ahirette hesap verecek şekilde değerlendirilmelidir.

Kıta 4

Orijinal:

Burda özün bilmeyen, nasihat dinlemeyen,
Namazını kılmayan, orda rüsvâ olası.

Günümüz Türkçesi:

Dünyada kendi özünü bilmeyen, öğütleri dinlemeyen,
Namaz kılmayan kişi, ahirette rezil olur.

Açıklama:

Yesevî, **özünü bilmenin ve ibadetlere riayet etmenin önemini** vurgular. Dünya hayatında ihmalkâr davranan, ahirette pişmanlık yaşar. Nasihat dinlemek, tevbe ve ibadetle kendini düzeltmek gereklidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"İman eden ve salih amel işleyenler kurtuluşa erer." (Bakara, 2/82)

"Namaz, mü'minin miracıdır." (Buhârî, Salat 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kendi benliğini bilmek ve nasihate uymak kurtuluş içindir.

Namaz ve ibadetler, ahirette saygı ve şeref kazandırır.

İhmalkarlık, dünya ve ahirette zarara yol açar.

Kıta 5

Orijinal:

Siz akıllı olsanız, nasihati alsanız,
Namazları kılsanız, orda fayda olası.

Günümüz Türkçesi:

Eğer akıllı olursanız, öğütleri dikkate alır,
Namazlarınızı kılarsanız, ahirette fayda görürsünüz.

Açıklama:

Yesevî burada **akıl ve irfan ile nasihate uymanın önemini** vurgular. Namaz ve diğer ibadetler, hem dünyada hem ahirette fayda sağlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve aklı selimle amel edin." (Nisa, 4/29)

"Akıllı kimse, nasihati dinler ve uygular." (Tirmizî, Birr 18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Akıl ve nasihate uyum, kurtuluşun anahtarıdır.

Namaz, hem bireysel hem toplumsal sorumluluk için gereklidir.

Ahirette fayda, dünya hayatında doğru davranışlarla başlar.

Kıta 6

Orijinal:

Hizmet eyle kuluna, gir Allâh'ın yoluna,
Bağışlanan kuluna, huri karşı gelesi.

Günümüz Türkçesi:

Kuluna hizmet et, Allah yoluna gir,
Allah'ın bağışladığı kişi, cennet hurilerine kavuşur.

Açıklama:

Yesevî, **Allah yolunda hizmet ve ihlasın ödüllendirileceğini** bildirir. Kul, Allah'a samimi şekilde yönelip hizmet ederse, hem dünya hem ahirette lütuf görür. Huriye kavuşmak, manevi ve cennet nimetlerinin sembolüdür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda olanları cennetle müjdele." (Tevbe, 9/20)

"İyi kullar için Allah'ın rahmeti sonsuzdur." (Buhârî, Rikak 12)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah yolunda hizmet etmek, gerçek kulluğun göstergesidir.

Samimiyet ve ihlas ile yapılan ibadet ve hizmet, ahirette ödüllendirilir.

Manevi ödüller, dünya ve ahiret dengesiyle gelir; karşılık beklemeden hizmet önemlidir.

Kıta 7

Orijinal:

Hak ferman kıldığında, melek cân aldığında,
Sualler sorduğunda, orda hayrân olası.

Günümüz Türkçesi:

Allah emir verdiğinde, ölüm meleği can alıp sorguladığında,
Orada şaşkın ve hayran kalırsın.

Açıklama:

Yesevî burada **ölüm ve ahiret sorgusunun kaçınılmazlığını** hatırlatır. Hazırlıksız olan kişi, meleklerin sorularına cevap verirken hayret ve şaşkınlık içinde kalır. Bu, dünyada hazırlık yapmanın önemine işaret eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Her insan ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz." (Âl-i İmrân, 3/185)

"Ölüm meleği sizi alırken, ruhlarınızı teslim edecektir." (Buhârî, Cennet 3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm anı, hazırlıksız olan için şaşkınlık ve hayranlık getirir.

Dünyada amel ve ibadetle hazırlıklı olmak gerekir.

Kıta 8

Orijinal:

Hayrân olmaz o kişi, aksa gözünün yaşı,
Hak ile olsa işi, cevap kolay olası.

Günümüz Türkçesi:

Şaşkınlık yaşamaz kişi, gözyaşı aksa bile,
İşi Allah ile doğruysa, sorgulamada cevap vermesi kolay olur.

Açıklama:

Yesevî burada **kalbin Allah'a yönelmesi ve salih amellerin** kişinin ahirette rahat olmasını sağlayacağını belirtir. Hazırlık ve Allah'a bağlılık, ölüm ve sorgu anında huzur verir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"O kimseler ki, Allah'a teslim olmuşlardır, onlar için korku yoktur." (Bakara, 2/112)

"Salih amelleri olan kul, kıyamet günü huzur bulur." (Tirmizî, Kıyame 12)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a yönelmek ve salih amel işlemek, ahirette güven ve rahatlık sağlar.

Gözyaşı, tövbe ve ihlasın göstergesidir; asıl önemli olan kalbin Hakk'a bağlı olmasıdır.

Kıta 9

Orijinal:

Taat eyle kış ve yaz, Hoca Ahmed bî-niyaz,
Sen kılmaz isen namaz, orda rezil olası.

Günümüz Türkçesi:

Her mevsim ibadet et, ey Hoca Ahmed, isteksiz olma.
Namazı kılmazsan, ahirette rezil olursun.

Açıklama:

Yesevî, **namaz ve ibadeti süreklilikle yapmanın önemini** vurgular. İbadet ihmali, ahirette utanç ve rezillik getirir. Mü'min, ne zaman olursa olsun ibadetini terk etmemelidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:

"Namazı kıl ve Allah'a ibadet et." (Bakara, 2/43)

"Namaz, müminin miracı ve koruyucusudur." (Buhârî, Salat 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Namazı düzenli ve isteyerek kılmak kurtuluşun anahtarıdır.

İbadeti ihmal eden, ahirette sıkıntı çeker.

İman ile birlikte amel de gereklidir; sadece sözle yetinmek yetmez.

Hikmet 197 *Ne Diye Sefa Versin?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Şeriat ahkamını terk ü ihmal etmeden,
Tarikat işlerini, mutlak edâ eylesin.
Tarikat perhiziyle, takvayı tercih eden,
Kendini helâlinden, kalksın uzak eylesin.

Günümüz Türkçesi:
Şeriatın hükümlerini terk etmeden, ihmal etmeden;
Tarikatın gerektirdiği amelleri tam şekilde yerine getirmeli.
Tarikatın perhiz ve zühd yolunu seçen kişi, takvayı tercih etmeli;
Kendini, helal dairesinde bile olsa aşırılıklardan uzaklaştırmalıdır.

Açıklama:
Bu kıta, tasavvuf yolunun asla şeriatsız olmayacağını vurgular. Yesevî, önce zahiri disiplinin yerleşmesini ister. Tarikatın "perhiz" ve "takva" ilkeleriyle kulun nefsini eğmesi gerektiğini ifade eder. Son mısrada "helalinden dahi uzak durmak" ifadesi, nefsi terbiye için yapılan riyazet, yani helal olan şeylerde bile israfa kaçmama hassasiyetidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa (takva), Allah ona bir çıkış yolu verir." (Talak 2)
– Peygamber Efendimiz (sav): "Helali istemek farzdır; fakat helalde bile israf etmeyin."
– Şeriat–tarikat bütünlüğü: "Bana uyun ki Allah da sizi sevsin." (Âl-i İmran 31)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî yolculuk, şeriat temeli olmadan mümkün değildir.
– Takva, sadece haramdan kaçmak değil; helalde bile ölçülü davranmaktır.
– İbadet ve riyazet nefsi arındırmanın temel yoludur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Hakikat deryâsından dalıp cevherler alan,
Marifet meydanında coşup pehlivan olan,
Yanıp-pişip bağrını kor ateşlere salan,
Elif endamlı âşık, boynunu bükük kılsın.

Günümüz Türkçesi:
Hakikat denizine dalıp oradan manevi cevherler çıkaran,
Marifet meydanında olgunlaşıp maneviyatın yiğidi olan,
İçini kor misali ateşlere salarak nefsiyle mücadele eden,
Elif gibi dosdoğru duran aşık, yine de mütevazı olsun.

Açıklama:
Yesevî, hakikat ve marifet makamlarını anlatırken, nefs mücadelesini "yanmak-pişmek" metaforuyla tarif eder. Tasavvufta "pişmek" olgunlaşmayı, ruhun kemale ermesini ifade eder. Elif endamlı âşık, yani dik, düzgün, istikamet üzere olan kul dahi kibirlenmez; boynunu bükerek edeple yürür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah katında en değerli olanınız, en çok takva sahibi olandır." (Hucurât 13)
– Peygamber Efendimiz (sav): "Kalbinde zerre kadar kibir olan cennete giremez."
– Hakikat ve marifet, ilmin arınmış kalpte tecellisidir: "Allah, dilediğini hikmete eriştirir." (Bakara 269)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî makamlar büyüklük değil, tevazu sebebidir.
– Nefisle mücadele ateşten daha çetin bir sınavdır.
– Hakikate ulaşan kişi bile kibrini terk etmeli, başını eğmelidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Kıyamet şiddetinden bilsen matem edersin,
Yeni dervişler gibi halkada zikredersin,
O şiddetten sarsılır, bir de nara çekersin,
Mahşerde gözyaşların sana şahitlik etsin.

Günümüz Türkçesi:
Kıyametin dehşetini bilsen yas tutarsın.
Yeni dervişler gibi zikir halkasında coşarsın.
O şiddeti düşününce ürperir ve haykırırsın.
Mahşerde gözyaşların senin lehine şahitlik yapsın.

Açıklama:
Kıyametin korkusu insanı gafletten uyandırır. Zikir halkası hem bir manevi eğitim hem de kalbin Allah'la dirilmesidir. Yesevî, kıyametin şiddetini tefekkür eden kişinin gafletten kurtulacağını, gözyaşlarının bir ibadet olacağını anlatır. Gözyaşı tasavvufta "tecelli ateşinin suyu" kabul edilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kıyametin kopuşu çok şiddetlidir." (Hac 1–2)
– "Allah korkusuyla ağlayan kimseye cehennem ateşi dokunmaz." (Tirmizî)
– Zikir halkası için: "Allah'ı zikreden topluluklara rahmet iner." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kıyamet tefekkürü insanı günahlardan uzaklaştırır.

– Zikir kalbi diri tutmanın en etkili yoludur.
– Gözyaşı, samimi kulluğun alametidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Bu yola giren âşık maldan ve cândan geçer,
Cânından vazgeçerek, şevk şarabını içer,
Ölüm fermanı çıksa, donundan kefen biçer,
Feryâd u figân ile, kapılarda inlesin!

Günümüz Türkçesi:
Bu yola giren aşık malını da canını da gözden çıkarır.
Nefsini terk ederek manevi coşkunun neşesini tadar.
Ölüm emri çıksa, elbisesinden kendine kefen biçer.
Kapılarda yalvararak ağlar, inler; yani tam teslim olur.

Açıklama:
Tasavvuf yolunun fedakârlık istediğini anlatır. “Maldan ve candan geçmek” mecazdır; nefse ait sahiplik duygusunu terk etmektir. “Donundan kefen biçmek” ise ölmeden önce ölmek (fenâ) halini anlatır. Yesevî, bu yolda edep, teslimiyet ve gözyaşının büyük bir makam olduğunu vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah, müminlerden mallarını ve canlarını cennet karşılığında satın almıştır.” (Tevbe 111)
– “Ölmeden önce ölünüz.” (Tasavvufî hadis mefhumu)
– Teslimiyet ayeti: “Rabbine teslim ol.” (Zümer 54)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî yol emek, fedakârlık ve nefs terbiyesi ister.
– Teslimiyet olmadan hakikate ulaşılamaz.
– Kulun asıl serveti Allah’a yakınlıktır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Kıyamet şiddetini anlayıp-bilmeyenler,
Garip ve fakirleri gözetip görmeyenler,
Emr-i maruf, nehy-i münker görevi yapmayanlar,
Allah dostları sana ne diye dua etsin!

Günümüz Türkçesi:
Kıyametin şiddetini bilmeyenler,
Garipleri ve fakirleri gözetmeyenler,
İyiliği emredip kötülükten sakındırma görevini yapmayanlar...
Allah dostları böyle kimselere nasıl dua etsin?

Açıklama:
Yesevî, ahlaki sorumluluk bilincini hatırlatır. Fakiri gözetmek, mazluma sahip çıkmak ve iyiliği yaymak imanın sosyal boyutudur. Bunu yapmayan kişinin kalbi katılaşır, manevî feyiz kapıları kapanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Yetimi sakın horlama." (Duha 9)
– "Sizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü men eden bir topluluk bulunsun." (Âl-i İmran 104)
– Peygamber Efendimiz (sav): "Komşusu açken tok yatan bizden değildir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sosyal sorumluluk imanın ayrılmaz parçasıdır.
– Garipleri gözetmeyen kişinin manevi kapıları kapanır.
– Mümin, iyiliği yayma görevini asla terk etmez.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hakk'ı zikredenleri, düşman yerine koyan,
Kibredip has kulları görmeyip hakir sayan,
Helâl-harâm demeden bulduğu şeyi yiyen,
O fasıkın kalbine ne diye sefa versin?

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı zikredenleri düşman gibi gören,
Kibre kapılıp Allah'ın seçkin kullarını küçük gören,
Helal–haram ayırmadan her şeyi yiyen...
Böyle fasık birinin kalbine Allah ne diye huzur versin?

Açıklama:
Bu kıta, kibir, gaflet ve helal–haram hassasiyetinin yok oluşunu anlatır. Zikreden kimselere düşman olmak aslında Allah'a karşı kalbin kararmasıdır. Kul, helal-haram çizgisini sildiğinde ruhun ışığı söner. Yesevî, böyle bir kalbe manevi huzurun inmeyeceğini bildirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpleri mühürlenmiştir." (Bakara 7)
– "Haram bellidir, helal bellidir." (Buhari)
– Zikir ehline düşmanlık: "Allah'ın velilerine düşmanlık eden kimseye savaş açtım." (Buhari, Hadis-i Kudsî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kibir insanı Allah dostlarına düşman eder.
– Helal-haram ilmi, kalbin huzurunun şartıdır.
– Zikir ehline hürmet eden kişi feyiz bulur; düşman olan mahrum kalır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Tekebbür ve benlikle kullara caka satan,
Yaptığı tüm işlere gösteriş, riyâ katan,
Gece-gündüz dünyanın muhabbetiyle yatan,
O bendeyi ahrette kendine gedâ kılsın.

Günümüz Türkçesi:
Kibre ve benlik davasına kapılıp insanlara karşı gösteriş yapan,
Bütün işlerine riyâ karıştıran,
Gece gündüz dünya sevgisiyle yaşayan kimseyi,
Ahirette Allah kendi huzurunda bir dilenci yapsın.

Açıklama:
Bu kıta, tasavvufta en tehlikeli hastalık olan "kibir" ile "riyâ"yı hedef alır. Kul, gösteriş için ibadet ederse, Allah katında hiçbir değeri olmaz. Dünya muhabbeti kalbi kaplar, ahireti unutturur. Yesevî, böyle bir kişinin mahşerde perişan hâlde kalacağını ima eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah kibirlenenleri sevmez." (Nahl 23)
– "Riyâ küçük şirktir." (Hadis)
– "Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan ibarettir." (Ankebut 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gösteriş ibadeti yok eder.
– Kibir kalbi karartan en büyük hastalıktır.
– Dünya sevgisi ahiret hazırlığını bozar.

---

8. Kıta

Orijinal:
Halk içre elde tesbih, gerinerek yürüyen,
Şeyhim diye nâdâna güya vaaz eyleyen,
Adağıyla gelir mi diye yolu gözleyen,
Pîr odur ki zâhiri, bâtını safâ kılsın!

Günümüz Türkçesi:
Halkın içinde elinde tesbihle kibirli yürüyen,
Cehalet içindeki kimselere "şeyhim" diye gösterişle vaaz veren,
Kendisine adak gelir mi diye yol gözleyen kişi değil;
Gerçek pîr, zahiri ve batını temiz, saf olan kişidir.

Açıklama:
Yesevî, sahte şeyhler ve menfaat için dini kullanan kimseleri eleştirir. Tespihle gezmek, riyâya dönüşünce değerini yitirir. "Adak beklemek" maneviyatı ticarete dökmektir. Hakiki pîr ise hem dışı hem içi temiz, rızası sadece Allah olan kimsedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Âlimler peygamberlerin varisleridir." (Hadis)
– "Yapmadığınız şeyi niçin söylüyorsunuz?" (Saf 2)
– Tevazu emri: "Rahman'ın kulları yeryüzünde vakar ile yürürler." (Furkan 63)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Maneviyat menfaat için kullanılmamalıdır.
– Dış görünüş değil, kalbin temizliği önemlidir.
– Gerçek şeyh ve pîr, ihlâs sahibi olandır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Gece- gündüz Rabbinden korkup ağlayan kişi,
Kendi özünü bilir, gayrıyla yoktur işi.
Bakmışsın nurla dolmuş hem içi hem de dışı,
Hak'tan korkup gözyaşın, akıtıp revân kılsın.

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz Allah'tan korkup ağlayan kişi,
Kendini tanır, başkalarıyla uğraşmaz.
Bir bakarsın içi de dışı da nurlarla dolmuştur.
Allah korkusuyla gözyaşları akıp dursun.

Açıklama:
Bu kıta, "nefis muhasebesi"nin önemini anlatır. "Kendi özünü bilmek" tasavvufta marifetin ilk adımıdır. Başkalarını yargılamak yerine kendini düzeltmek gerekir. Gözyaşı, kalbin yumuşadığının ve Allah'a yakınlığın işaretidir. Böyle kimsenin içi dışı nurla dolu olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah korkusuyla ağlayan göz ateş görmez." (Hadis)
– "Nefsini arındıran kurtulmuştur." (Şems 9)
– "Onların gözlerinden yaşlar akardı." (Maide 83)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kişi önce kendini ıslah etmelidir.
– Gözyaşı bir rahmet ve yakınlık alametidir.
– Allah korkusu, kalbi nurlandırır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Kulum deyip Hak emrin eda edip kılmayan,
Nasihatı dinleyip kulağına almayan,
Kârını-zararını hesap edip bilmeyen,
O fasıklar Rahmân'a ne diye vefâ kılsın?

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın "kulum" hitabına rağmen emirlerini yerine getirmeyen,
Nasihat dinleyip de kulağına bile asmayan,
Kârını zararını bilmeyen kimseler...
Bu fasıklar Rahman'a nasıl vefa göstersin?

Açıklama:
Bu kıta, gaflet içinde yaşayan ve ilahi emirlere kayıtsız kalan kimseleri anlatır. Nasihat onları uyandırmaz çünkü kalpleri mühürlüdür. Ahiret kâr-zarar hesabı yapmayan kişi, Rahman'a vefa göstermekte aciz kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpleri vardır, ama anlamazlar." (Araf 179)
– "Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin." (Bakara 43)
– "Akıllı kişi nefsini hesaba çeken kişidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi emirlere kayıtsızlık kalbi çürütür.
– Nasihat dinlemeyen gaflet içinde kalır.
– Mümin, ahiret hesabını unutmamalıdır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Hikmet duyup ağlamaz, bilin ki âdem değil,
Gönlü taştan da katı, gözleri nemli değil,
Kuşkusuz onun dini, imânı sağlam değil,
Kan akıtsın gözlerden, yaşları devâ kılsın.

Günümüz Türkçesi:
Hikmetli sözler duyduğu hâlde ağlamayan kişi insanlık vasfını yitirmiştir.
Onun gönlü taştan daha katıdır, gözlerinden yaş akmaz.
Böyle kimsenin dini ve imanı da zayıftır.
Gözlerinden kanlı yaşlar aksın da belki ona deva olsun.

Açıklama:
Yesevî, gönül katılığını büyük bir tehlike olarak görür. Hikmetli sözler kalbi titretiyorsa iman canlıdır; titremiyorsa kalp hastadır. "Kanlı gözyaşı" ifadesi mecazîdir; kalbin sertliğini kıracak kadar pişmanlık ve tevbe demektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'ın zikriyle huzur bulur." (Ra'd 28)
– "Gözlerin yaşarması rahmettir." (Hadis)
– "Sonra kalpleriniz katılaştı, taş gibi hatta daha da katı." (Bakara 74)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gözyaşı kalp yumuşaklığının işaretidir.
– Hikmete karşı duyarsızlık tehlikeli bir katılıktır.
– Gerçek tevbe, kalbi yeniden diriltir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Ey gaflete dalan kul! Nâdânla ülfet kurma,
Nâdânın sohbetine katılıp orda durma,

Hakk’ın kahrından korkup, ağla ve asla gülme,
Kul Hoca Ahmed âşık olsun da hep inlesin!

Günümüz Türkçesi:
Ey gafletten kurtulamayan kul! Cahillerle dostluk kurma,
Onların sohbetine katılma, orada vakit geçirme.
Allah’ın gazabından kork, ağla, sakın gafletle gülme.
Hoca Ahmed’in kulu, Allah’a aşık olsun da sürekli inlesin.

Açıklama:
Tasavvufta “nâdan” yani cahillerle ülfet kalbi karartır. Sohbet insanı şekillendirir; cahilin sohbeti kişiyi gaflete çeker. Yesevî, zahmetsiz gülmeyi gafletin işareti sayar. “İnlemek” ise Allah’a dönüşün, kalp yanışının sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Bilgisizlerle oturup kalkmayın.” (Nisa 140)
– “Kişi dostunun dini üzeredir.” (Hadis)
– “Ağlasınlar, az gülsünler.” (Tevbe 82)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Yanlış arkadaşlık kalbi bozar.
– Gaflet, insanı hakikatten uzaklaştırır.
– Aşık kul, dünyaya değil Allah’a yönelir.

Hikmet 198 *Yanasım Gelir!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla hikmetle tevfîki refîk etse,
Seherlerde dinmeden , zikrin edesim gelir.
Âzalar mesut olup, ezkârı dert eylese,
Mevlâ’ya tövbe edip, aşktan yanasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Allah Teâlâ hikmetiyle bana yardım ve muvaffakiyet verse,
Seher vakitlerinde durmadan zikir etmek isterim.
Azalarım zikirle huzur bulsa, zikri bir dert bilse,
Mevlâ’ya tövbe edip aşk ile yanmak isterim.

Açıklama:
Bu kıta, seher vaktinin ruhaniyetini över. Zikirle aydınlanan aza ve gönül, Hak yolcusunun en büyük saadetidir. “Ezkârı dert eylemek” zikri bir acı değil, bir ihtiyaç ve aşk hâline dönüştürmek demektir. Kul, Allah’ın tevfîkiyle seherde uyanır; tevbe ve aşk o vakit kabukların içinden çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Seherlerde istiğfar ederlerdi.” (Zariyat 18)
– “Rabbini çokça zikret ve sabah-akşam tesbih et.” (İnsan 25)
– Seher vaktinin fazileti: “Rabbimiz her gece seher vakti dünya semasına iner…” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Seher vakti zikri kalbi diriltir.
– Tevfik Allah'tandır; kul ancak istemekle sorumludur.
– Gerçek aşk, zikrin kulda dert ve ihtiyaç hâline gelmesidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Lütfuna tâlip olup, ihlasla yola girsem,
Rabb'imin cemâlini ben doyasıya görsem,
Cemâlu'llâhı görüp, cânımı O'na versem,
Şayet böyle olmazsa cândan geçesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın lütfuna talip olup ihlâsla bu yola girsem,
Rabbimin cemalini doya doya görsem,
O'nun cemalini görüp canımı O'na teslim etsem,
Eğer bu hâl gerçekleşmezse candan vazgeçmek isterim.

Açıklama:
Âşık için en büyük arzu Cemâlullah'tır; yani Allah'ın rızasını ve yakınlığını tatmaktır. Yesevî burada mecazî bir ölüm—nefsin ölümü—ister. "Candan geçmek", fenâfillahın başlangıcıdır. Hak yolunun ihlâs ve talep üzerine kurulu olduğunu anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın rızası en büyüktür." (Tevbe 72)
– "Kim Rabbine kavuşmayı umarsa salih amel yapsın…" (Kehf 110)
– Hadis: "Kul nafilelerle bana yaklaşır, sonunda ben onun işiten kulağı olurum."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda ihlâs esastır.
– Cemâlullah arzusu, âşığın kalbini diri tutar.
– Nefsi bırakmak Allah'a yaklaşmanın şartıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Uşşakın devâsıdır Yüce Rahmân'ın yâdı,
Mevlâ'nın didârıdır, zâkirlerin muradı,
Gece-gündüz ağlayıp, yükseltirler feryâdı,
Gerçek muzdariplerden, mihnet çekesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Aşıkların ilacı Rahman'ın zikridir.
Zikir ehlinin muradı ise Mevlâ'nın cemalini görmektir.
Gece gündüz ağlayıp feryat ederler.
Ben de gerçek dertliler gibi mihnet çekmek isterim.

Açıklama:
Zikir, aşıkların devasıdır; çünkü kalbin yaralarını iyileştirir. Hak yolcusu sıkıntıdan kaçmaz; aksine o mihnetin içinde pişer, olgunlaşır. Feryat, zayıflık değil, aşkın bir tezahürüdür. Yesevî, muzdariplerin yolundan gitmek ister çünkü onlar Hakk'a en yakın olanlardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler Allah'ın zikriyle huzur bulur." (Ra'd 28)
– "Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara 153)
– Hadis: "Allah bir kulunu severse onu belalarla imtihan eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zikir kalbin ilacıdır.
– Aşık beladan kaçmaz; mihnet olgunlaştırır.
– Hak yolunda feryat, acz ve teslimiyetin sesidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Tarike giren âşık dâim Allâh'ı özler,
Hâl ilmini konuşur, ona dairdir sözler,
Seherlerde zikredip arşı-semayı gözler,
Bâyezîd olup bir gün, cânım satasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Tarikata giren âşık sürekli Allah'ı özler.
Hâl ilmini konuşur, sözleri hep ona dairdir.
Seher vakti zikir eder, arşı ve semayı temaşa eder.
Ben de bir gün Bâyezîd-i Bistâmî gibi canımı satmak isterim.

Açıklama:
"Târike giren âşık", yani yol ehli kimse yalnızca Allah'ı düşünür. "Hâl ilmi" tasavvufta yaşanan ilimdir; kitaptan değil hâlden öğrenilir. Bâyezîd-i Bistâmî, "Fenâfillah" hâliyle meşhur bir velidir. Canı satmak, nefsi ve benliği tamamen Allah'a adamak demektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı çok zikredin." (Ahzab 41)
– "Allah müminlerden canlarını ve mallarını cennet karşılığında satın aldı." (Tevbe 111)
– Seher zikriyle ilgili hadisler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolcusu hâl ile konuşur; bilgi yaşanmalıdır.
– Seher zikri ruhu arşa yükseltir.
– Nefsi Allah'a satmak: tam teslimiyet.

---

5. Kıta

Orijinal:
Hakikat deryâsına batıp-yok olan âşık,
Deryâdan cevher alıp, dışarı çıkan âşık,

Cevher alan dergâha umulur olsun lâyık,
Lâyık olup da cevher alıp çıkasım gelir.

Günümüz Türkçesi:
Hakikat denizine dalıp yok olan âşık,
Oradan manevi cevherler alıp çıkan âşıktır.
Bu cevheri alan dergâha layık görülür.
Ben de layık olup o cevherleri alıp çıkmak isterim.

Açıklama:
"Batıp yok olmak", benliğin erimesi yani fenâ hâlidir. Hakikat deryası, ilahi marifetin denizidir. Oradan "cevher alıp çıkmak" ise kemale ermek, hikmet ve irfan kazanmaktır. Bu cevher, herkese değil; liyakat kazananlara verilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğine hikmeti verir." (Bakara 269)
– "Kim Allah için tevazu gösterirse Allah onu yükseltir." (Hadis)
– Marifetullah ayetleri.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi ilerleme, benliği yok etmekle başlar.
– Hakikat deryası tevazu ile dalınır.
– Liyakat olmadan hakikat cevheri verilmez.

---

6. Kıta

Orijinal:
Fenâ fi'llâh olarak ben bu dünyadan göçsem,
Hak şarabın içerek, büyük sevinçle gitsem,
Şiblî gibi aşkımla mey içip sema çeksem,
Şevk şarabın böylece içip gidesim gelir.

Günümüz Türkçesi:
Fenâfillah hâlinde bu dünyadan ayrılabilsem,
Hak şarabını içerek büyük neşeyle gitsem,
Şiblî gibi aşk sarhoşluğu içinde sema etsem,
Bu şevk şarabını içerek gitmek isterim.

Açıklama:
Fenâfillah; nefsin yokluğu, Allah'ın varlığında erimedir. "Hak şarabı" mecazdır: ilahi aşkın sarhoşluğudur. Şiblî, ateşli aşkıyla tanınmış bir velidir. Sema, gönlün coşkusunun bedendeki tecellisidir. Yesevî, dünyadan böyle bir ruh hâliyle ayrılmak ister.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelen bir kalple gel." (Şuara 89)
– "Allah'ın velilerine korku yoktur." (Yunus 62)
– Aşk ve muhabbet hadisleri (Allah'ın bir kulunu sevmesi).

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunun sonu fenâfillah hâlidir.
– İlahi aşk kulda sevinç ve huzur meydana getirir.
– Hakikî ölüm, aşkla yoğrulmuş bir teslimiyettir.

7. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed sen de, âşık olup cândan geç,
Cândan geçip şarabın doyasıya bol bol iç,
Hikmetle tâliplerin üstlerine inci saç,
Pîr-i mugân eteğin, durmaz tutasım gelir.

Günümüz Türkçesi:

Ey Kul Hoca Ahmed! Sen de aşık olup nefsinden geç;
Nefsinden vazgeçip ilahî aşk şarabını bolca iç;
Hikmetle taliplerin üzerine inciler saç;
Manevî rehberin eteğinden hiç ayrılmadan tutmak isterim.

Açıklama:

Bu kıtada Hoca Ahmed Yesevî kendine hitap ederek aslında bütün taliplere ders verir. "Cândan geçmek", nefsi aşmak, benlikten, dünya sevgisinden, gösterişten uzaklaşıp tamamen Hakk'a yönelmek anlamına gelir. Tasavvufun özü budur: nefsi terk, aşkı kuşanmak.

"Aşk şarabı", mecazi bir benzetmedir; sarhoş eden ilahî yakınlığı, marifeti ve muhabbeti ifade eder. Bu şarabı "bol bol içmek", Allah'ın zikriyle kalbi diri tutmak, sürekli manevi bir vecd halinde yaşamaktır.

"Hikmetle taliplere inci saçmak" ise irşat vazifesidir. Bilgisiyle, sözüyle, haliyle insanlara fayda vermek... Hikmetli sözler, gönüllere işleyen birer inci gibidir.

"Pîr-i mugân eteğini tutmak" ifadesi ise; hakiki mürşide bağlanmanın, onun edebinden ayrılmamanın önemini anlatır. Mürşid, yolun ışığıdır; onu bırakmak karanlığa düşmek gibidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar felaha erenlerdir." (Haşr, 9) — *Cândan geçmenin Kur'anî ifadesi.*
- "Bilesiniz ki kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd, 28) — *Aşk şarabı, kalbin zikriyle dolmasıdır.*
- Peygamber Efendimiz ﷺ: "İnsanlara anlayacakları şekilde konuşun." — *Taliplere hikmet saçmak, irşadın sünnetidir.*
- Sohbet, mürşid ve salihlerle beraberlik: "Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve sadıklarla beraber olun." (Tevbe, 119)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvuf yolunun esası nefsi terk edip ilahî aşka yönelmektir.

Allah'ın zikriyle dolu bir kalp, aşk şarabı içmiş gibidir.

Hikmetli söz paylaşmak bir irşad görevidir; taliplere fayda veren söz inci değerindedir.

Gerçek bir manevi rehbere bağlılık, yolu selametle yürümeyi sağlar.

Nefsini aşan kişi hem kendi kurtulur hem de başkalarına rehber olur.

Hikmet 199 *Satasım Gelir!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Ey dostlar tevekkülün çekerek kılıcını,
Bele bağlayıp yola, öyle çıkasım gelir.
"Lâ taknetû..." rahmetten ümidimi kesmeyip,
Meveddet rüzgarıyla ben de esesim gelir.

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar! Tevekkül kılıcını kuşanıp
belime bağlayarak bu yola çıkmak isterim.
"Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin" buyruğunu unutmayıp
muhabbet rüzgârlarıyla esmek isterim.

Açıklama:

Tevekkül, tasavvufta yolun ilk azığıdır. Kişi kendi gücüne değil, yalnızca Allah'a dayanarak yürür. "Tevekkül kılıcını çekmek" hem cesaret hem teslimiyet demektir; kul dünyaya değil Allah'a güvenerek adım atar.
"Lâ taknetû" (Zümer 53) ayeti, günahları ne kadar çok olursa olsun kulun asla Allah'ın rahmetinden ümidini kesmemesi gerektiğini bildirir. Yesevî de bu ayeti hatırlatarak yolculuğunu ümit, sevgi ve muhabbet ile yapmak istediğini söyler. "Meveddet rüzgârı" ilahî sevginin kalpte doğmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a tevekkül ederse, O ona yeter." (Talak, 3)

"Ey kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer, 53)

Hz. Peygamber ﷺ: "Tevekkül eden, Allah'a gerçekten güvenendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculuk tevekkülsüz olmaz; teslimiyet kulun zırhıdır.

Kul her hâlde Allah'ın rahmetine umut bağlamalıdır.

İlahî sevgiyle esen bir gönül, yolun zorluklarını kolay geçirir.

2. Kıta

Orijinal:

Âşıklar cevlân kılar, çıkarlar er meydana,
Yılanı kamçı yapar, biner vahşi arslana,
Sır sözünü söylemez asla tek bir nâdâna,
Sır sözün âlimlere gidip diyesim gelir.

Günümüz Türkçesi:

Aşıklar cezbeyle dolaşır, er meydanına çıkarlar.
Yılanı kamçı yapacak kadar cesurdurlar, vahşi arslana bile binerler.
Sır sözünü hiçbir cahile söylemezler.
Ben de bu sırları ancak ehil âlimlere anlatmak isterim.

Açıklama:

Buradaki “er meydanı”, nefsle mücadele meydanıdır. Hak âşıkları, korkularını yener; yılanı kamçı yapmak mecazi bir ifadedir—nefsin oyunlarını elinde alete çevirmek. Arslana binmek ise nefsi tamamen kontrol altına almaktır.
Tasavvuf sırdır; herkes anlayamaz. Bu yüzden “sır söz” sadece ehl-i irfana açılır. İlim ve marifet sahibi olmayan kişiye hakikat anlatmak faydadan çok zarar getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer, 9)

Hz. Ali (r.a.): “İnsanlara akılları kadar konuşun.”

Hz. Peygamber ﷺ: “Her hakkı ehline veriniz.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefisle mücadele cesaret ister; hak âşığı korku tanımaz.

Hakikat her gönle verilmez; edep ve ehliyet şarttır.

Manevî sır, ancak marifet sahiplerinin dilinde açılır.

---

3. Kıta

Orijinal:

Hem ârif hem de âşık, bilgeler böyle olur,
Öyle âşık cân verir, bir de didârın görür,
Böyle kula tan atmaz, günü de batmaz olur,
Gece-gündüz durmadan hep ağlayasım gelir.

Günümüz Türkçesi:

Hem ârif hem âşık olan bilge kişiler böyledir.
Gerçek âşık canını verir, ardından Allah’ın cemalini görür.

Böyle bir kula ne gece olur ne gündüz; sürekli bir aydınlık vardır.
Ben de gece gündüz ağlamak isterim.

Açıklama:

Ariflik aklın, aşık olmak ise kalbin kemalidir; ikisi birleşince insan olgunlaşır.
Aşık, benliğini feda eder; "can vermek" mecazen nefsini kurban etmektir.
Didar görmek, Allah'ın rızasını ve yakınlığını bulmaktır.
"Gece ve gündüzü olmayan kul" ise zikre dalmış, iç dünyasında sürekli bir manevi aydınlık taşıyan kişidir.
Bu hal kişiyi ağlatır; ağlamak ise pişmanlığın, özlemin ve yakınlığın işaretidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın velilerine korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir." (Yunus, 62)

"Onların gözleri yaşlarla dolar." (Maide, 83)

Peygamberimiz ﷺ geceleri ibadetten dolayı ağlardı.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikî kulluk hem marifet hem muhabbet ister.

Nefsi kurban eden kul, Allah'ın yakınlığını bulur.

Gözyaşı, kalbin yumuşaklığının alametidir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Alameti odur ki rengi her dâim sarı,
Böyle olan kişiler olur dünyadan ayrı,
Kendini meşgul etmez, masivâsından gayrı,
Marifetle ben kanım, cânım satasım gelir.

Günümüz Türkçesi:

Onların alameti yüzlerinin sürekli sararmasıdır.
Böyle kişiler dünyadan uzaklaşmış kimselerdir.
Kendilerini Allah'tan başka hiçbir şeyle meşgul etmezler.
Ben de marifet uğruna kanımı canımı satmak isterim.

Açıklama:

"Rengi sararmak", çokça zikir, ibadet ve murakabeden gelen hâl yorgunluğunun, ciddiyetin ve kulluğun işaretidir. Dünyadan ayrı olmak, dünyayı tamamen terk etmek değil; ona gönül bağlamamaktır.
Masivâ, Allah'tan gayrı her şey demektir. Gerçek ârif masivaya gönül vermez; zihni, bedeni ve kalbi yalnız Hakk'a yönelmiştir.
"Kanımı canımı satmak" ise marifet uğruna her fedakârlığa hazır olmak metaforudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı çok zikreden erkekler ve kadınlar..." (Ahzab, 35)

“Dünya bir oyun ve eğlenceden ibarettir.” (Ankebut, 64)

Hz. Peygamber ﷺ: “Dünyada bir garip veya yolcu gibi ol.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya kalbin ilacı değil, imtihan alanıdır.

Hak yolunda yüz sararması, kalbin inceliği bir alamettir.

Allah’tan gayrı şeylerle oyalanmamak, marifetin anahtarıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:

Tarikat pazarında dostlarım pazar gördüm,
Kârlı bir iş edindim, pazarda çadır kurdum,
Gâfil gözüm özüne orada bîdâr oldum,
Razı olsa her zaman sevdâ kılasım gelir.

Günümüz Türkçesi:

Tarikat pazarında, dostlarım, gerçek bir pazar gördüm.
Orada kârlı bir iş buldum ve sanki çadır kurdum.
Gafil gözüm orada özüne, hakikate uyandı.
Her zaman Allah’ın rızası için sevda ile yaşamak isterim.

Açıklama:

“Tarikat pazarı” mecazdır; insanların dünya malları alıp sattığı pazar değil, nefisle mücadele, zikir, rabıta, sohbet ve hizmetle ruhun olgunlaştığı manevi çarşıdır.
“Kârlı iş” ise kalbin arınması, nefsin yenilmesi, Allah’a yakınlaşma nimetidir. Bu, farklı bir kârdır—parayla ölçülmez, dünyada ve ahirette huzur sağlar.
“Gafil gözün uyanması” insanın kendi özünü, fıtratını, Rabbine olan yakınlığını fark etmesi demektir.
Son mısrada Yesevî, devamlı Allah’ın sevgisini ve rızasını yaşamayı niyaz eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Gerçek ticaret, insanı helak olmaktan kurtaran ticarettir.” (Saf, 10-11)

“Allah dilediğini nuruna kavuşturur.” (Nur, 35)

Hz. Peygamber ﷺ: “Kişinin kalbi doğrulmadıkça imanı doğrulmaz.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevî yolculuk gerçek bir kazanç kapısıdır.

Kişi kendi özünü ancak zikir, ilim ve sohbetle tanır.

Allah’ın rızasıyla yaşamak en büyük saadettir.

---

6. Kıta

Orijinal:

Âşıklar Hak yolunda cân pazarını kurar,
Câhiller de onları hasta rahatsız sanar,
Hem Huda hem de Resul bizâr olarak anar,
Hazır olup Hak zikrin dâim diyesim gelir.

Günümüz Türkçesi:

Aşıklar Hak yolunda canlarını ortaya koyarlar.
Cahiller ise onları hasta veya deli zanneder.
Hem Allah hem de Resul, cahillerden uzak durulmasını söyler.
Ben de hazır olup sürekli Allah'ın zikrini yapmak isterim.

Açıklama:

"Can pazarı kurmak" Hak uğruna benliği, tutkuları, nefsi feda etmektir. Hak aşıklarının hareketlerini anlamayan cahiller, onları "mecnun" veya "hasta" sanır.
Tasavvuf yolunda hakikat ehline deli denmesi yeni bir şey değildir; Hallac-ı Mansur, Bayezid-i Bistami gibi büyükler de böyle ithamlara uğramıştır.
Zikir ise bu yolun ana nefesidir. Yesevî, ne olursa olsun Hakk'ın zikrine sürekli hazır olmayı arzu eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar Allah yolunda mallarını ve canlarını feda ederler." (Bakara, 207)

"Cahillerden yüz çevir." (A'raf, 199)

Hz. Peygamber ﷺ: "Zikir, kalbin cilasıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda fedakârlık esastır; aşık canını bile gözden çıkarır.

Manevî hâller cahillere tuhaf görünür; bu normaldir.

Zikir, kulun hem koruyucusu hem de gıdasıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:

Gâfil asla sıdk ile Allâh'a tövbe etmez,
Ömrü gafletle geçer, dünyanın malı yetmez,
Fânî ömürde emel, arzular asla bitmez,
Tövbe elbisesini, kalkıp giyesim gelir.

Günümüz Türkçesi:

Gafil kimse samimi olarak Allah'a tövbe etmez.
Ömrü gafletle geçer, dünya malı ona yetmez.
Bu fani hayatta istekler ve arzular hiç bitmez.
Ben de tövbe elbisesini giyip gerçek dönüş yapmak isterim.

Açıklama:

Gafil insan, hatalarının farkına varmaz; nefsin peşinde koşar. Mal, makam, istek ve dünya tutkusu onun kalbini doldurur ama asla doyurmaz.
Tasavvufta "tövbe elbisesi" kalbin Allah'a yönelmesi ve günahlardan sıyrılmasıdır.
Yesevî, dünya hırsının insanı asla tatmin etmediğini hatırlatır ve tövbeyi hayatın en büyük kurtuluş kapısı olarak gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a samimi bir tövbe ile dönün." (Tahrim, 8)

"Dünya malı insanın iki vadi dolusu olsa üçüncüyü ister." (Hadis)

"Gafillerden olma!" (A'raf, 205)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gaflet insanı tüketir, tövbe ise diriltir.

Dünya tutkusu bitmez; ona kapılan kalbini kaybeder.

Tövbe, kulun en büyük sığınağıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:

Kul Hoca Ahmed ömrün gafletle boşa geçti,
Nefsine tâbi oldun, o da batılı seçti,
Gece-gündüz ömrünü câhillerle üleşti,
Hazırlanıp da Hakk'a kulluk edesim gelir.

Günümüz Türkçesi:

Ey Kul Hoca Ahmed! Ömrün gafletle boşa geçti.
Nefsine uyup yanlış yolları seçtin.
Gece gündüz ömrünü cahillerle paylaştın.
Şimdi hazırlık yapıp Allah'a kulluk etmek isterim.

Açıklama:

Bu kıta Yesevî'nin kendi nefsine yönelttiği bir muhasebedir. Bu tarz öz-eleştiri, tasavvufta "nefis murakabesi"dir. Kişi kendini sorgulamazsa olgunlaşamaz.
"Cahillerle üleşmek" manevi olarak boş, ruhu beslemeyen meclislerde vakit geçirmektir.
Son mısrada Yesevî, artık dünya meşguliyetlerinden sıyrılıp gerçek kulluğa hazırlanmak istediğini dile getirir. Bu dönüş, tasavvufta "inkılab" yani hal değişimi olarak anılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Nefsini arındıran kurtulmuştur." (Şems, 9)

"Kişi dostunun dini üzeredir." (Hadis)

"Kendinizi hesaba çekin." (Hz. Ömer)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsini sorgulayan kişi olgunlaşır.

Boş meclisler kalbi öldürür; salihlerle beraberlik hayat verir.

Kulluk için hazırlık dünyada başlar; tövbe ve zikirle olgunlaşır.

Hikmet 200 *İçesim Gelir!*

---

1. Kıta

Orijinal

Ey benim kulum Ahmed! demiş Sultanım benim,
İkramları sınırsız bol şerbetleri vardır.
"Âşık kullarım içsin..." onları, dedi Mevlâm,
Âşık olup şerbetten bolca içesim gelir.

Günümüz Türkçesi

"Ey kulum Ahmed!" diye hitap eden Rabbim,
Sınırsız ikramları ve manevî şerbetleri vardır.
"Bu şerbeti âşık kullarım içsin" buyurdu Mevlâm.
Ben de âşık olup o şerbetten bol bol içmek isterim.

Açıklama

Yesevî burada ilhamî bir hitabı dile getirir: Allah'ın kuluna yakınlığı. "Manevî şerbet", hakikat, marifet ve ilâhî aşk demektir. Bu şerbeti içen kişi dünya darlığından kurtulur, gönlü genişler.

Kur'an ve Sünnet

"Allah mü'minlere kendilerinden daha yakındır." (Nisa 4/45)

Hadis: "Allah bir kulunu sevdi mi Cibrîl'e 'Ben falanı sevdim, sen de sev!' der."
İlâhî sevgiye mazhar olmak, hikmet şerbetini içmek gibidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Allah'ın kuluna hitabı gönlün uyanmasıdır.

Manevî ikramları almak için kalbi aşk ile hazırlamak gerekir.

Hak yolunun gıdası aşktır.

---

2. Kıta

Orijinal

Gece-gündüz içse de bu cândan âşık olmaz,
Âşıkların gözyaşı kurumaz, asla dinmez,
Cânını esirgese, yoluna girse olmaz,
Cândan geçip cânâna tutup varasım gelir.

Günümüz Türkçesi

Bir kişi gece gündüz içse bile, cândan âşık olmadıkça gerçek aşk doğmaz.
Âşıkların gözyaşı hiç kurumaz.
Canını sakınan aşk yoluna giremez.
Ben canımdan geçip canana varmak isterim.

Açıklama

Hak yolunda asıl engel "nefsini koruma arzusu"dur. Aşk, kişiyi benliğinden geçirir; gözyaşı ise kalbin saflaşmasının alametidir. "Cândan geçmek", dünyevî bağları bırakmaktır.

Kur'an ve Sünnet

"Allah mü'minlerden canlarını ve mallarını cennet karşılığında satın aldı." (Tevbe 9/111)

Hadis: "Allah sizin suretlerinize değil, kalplerinize bakar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Aşk fedakârlık ister.

Hak yolunda gözyaşı bir rahmettir.

Canını sakınan hakikati bulamaz.

---

3. Kıta

Orijinal

Himmetin kemerini ben merdâne bağlayıp,
Darağacında Mansûr olup ben de sallanıp,
Âşık olup sohbette, kanlar içre ağlayıp,
Sübhân'ın dergâhına durup varasım gelir.

Günümüz Türkçesi

Himmet kemerini yiğitçe bağlayıp,
Mansûr gibi darağacında sallanmak isterim.
Aşkla dolu sohbetlerde kanlar içinde ağlamak isterim.
Sübhân'ın dergâhına böyle varmak isterim.

Açıklama

Mansûr el-Hallâc, "Enel Hak" sözünün bir sembolü olarak aşkın bedelini gösterir. Yesevî, benliğin idamını ve teslimiyeti anlatır. "Himmet kemeri bağlamak", mürşidin terbiyesine girmek demektir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah yolunda öldürülenlere 'ölüler' demeyin." (Bakara 2/154)

Tasavvuf: "Fenâ fillâh" yani kendi varlığını Hakk'ta yok etmek.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hak yolunda kahramanlık nefisle olur.

Aşk, Mansûr'un teslimiyetini ister.

Gerçek yükseliş benliği öldürmekledir.

---

4. Kıta

Orijinal

Laftan geçip hâl dilin anlayıp bilse olmaz,
Muhabbet şarabından kanarak içse olmaz,
Marifet pazarına koşarak gitse olmaz,
Laftan geçip bostana öyle giresim gelir.

Günümüz Türkçesi

Sözle olmaz; hâli anlayıp yaşamadıkça olmaz.
Sadece muhabbet şarabını kana kana içmek yetmez.
Marifet pazarına koşarak gitmekle de olmaz.
Ben sözden geçip hâlin bostanına girmek isterim.

Açıklama

Söz ilmin başlangıcıdır; fakat hakikat hâl ilmidir. Yesevî, bilgi ile meşgul olup hâle ulaşamayanları uyarır: Aşk sözle değil, yaşamakla olur.

Kur'an ve Sünnet

"Yapmadığınız şeyi niçin söylersiniz?" (Saf 61/2)

Hadis: "İman, tasdik ile kalbe yerleşendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hakikat, lafla değil, yaşamakla elde edilir.

İlmin meyvesi hâl'dir.

Gerçek marifet, içe doğan bir nurdur.

---

5. Kıta

Orijinal

Aşksız vefâ neyini çalsa, üflese olmaz,
Hazırlıksız Hak zikrin dese, söylese olmaz,
Çeng ü rebab sazların düzenlese de olmaz,
Rahmân'a hamd ü senâ, dua edesim gelir.

Günümüz Türkçesi

Aşksız kimse neyi üflese fayda etmez.
Hazırlıksız Hak zikrine başlasa fayda bulmaz.
Sazları düzenleyip çalsa da olmaz.
Ben Rahmân'a hamd edip dua etmek isterim.

Açıklama

Âletler, şekiller, sesler hakikate götürmez. Aşk ve teslimiyet yoksa ibadet de kuru kalır. Zikir hazırlık ister: kalbin arınması, niyetin temizlenmesi.

Kur'an ve Sünnet

"Ancak kalbi selim ile gelen kurtulur." (Şuara 26/89)

Hadis: "Ameller niyetlere göredir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Aşksız amel kuru kalır.

Zikir kalp hazırlığı ister.

Hak yolunun özü hamd ve duadır.

---

6. Kıta

Orijinal

Aşk makamında durur, sedeften cevherlerin,
Mü'min kula yakındır lütfun ve merhametin,
Âşık kula rahattır, verdiğin zahmetlerin,
Mihnet çekip de hocam sana varasım gelir.

Günümüz Türkçesi

Aşk makamında cevherler sedeften çıkar.
Lütfun ve merhametin mümin kula yakındır.
Âşık kula, verdiğin zahmet bile rahattır.
Ben mihnet çekip sana varmak isterim, hocam.

Açıklama

Sedef nasıl incinin yuvasıysa, kalp de aşkın yuvasıdır. Zahmet, âşık için rahmete dönüşür. Sıkıntılar, kalbi parlatan bir ciladır.

Kur'an ve Sünnet

"Her zorlukla beraber bir kolaylık vardır." (İnşirah 94/5-6)

Hadis: **"Allah kime hayır murad ederse onu musibetle imtihan eder."**

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Aşkın meyvesi zahmeti rahmete çevirmektir.

Sıkıntılar ruhu terbiye eder.

Mürşid rehberdir, mihnet yolun gereğidir.

---

7. Kıta

Orijinal

Âşıklar her köşede nefsiyle kavga eder,
Katre katre akıtır, gözyaşın deryâ eder,
Deryâda aşk cevheri, sayısız cefâ eder,
Dalgıç olup cevherden girip alasım gelir.

Günümüz Türkçesi

Âşıklar her yerde nefisleriyle savaşır.
Damlaya damlaya gözyaşı döker, derya yaparlar.
O deryada aşk cevheri birçok çilelerle elde edilir.
Ben de dalgıç olup o cevheri almak isterim.

Açıklama

Aşk denizi, gözyaşıyla dolan metafizik bir denizdir. Âşık nefsiyle savaşır; çile dalgıçlıktır. Cevher, marifet ve hakikattir.

Kur'an ve Sünnet

"Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems 91/9)

Hadis: "Gerçek mücahid, nefsiyle cihad eden kimsedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Nefisle mücadele aşk yolunun temelidir.

Gözyaşı kalbin arınmasıdır.

Çilesiz marifet olmaz.

---

8. Kıta

Orijinal

Kul Hoca Ahmed sen de geceler uyanık ol,
Câhillerden daima kaça gör ve uzak ol,
Gözyaşın sarı yüze, saça gör ve döker ol,
Yaşım saçıp Rahmân'a senâ edesim gelir.

Günümüz Türkçesi

Ey Hoca Ahmed! Sen de geceleri uyanık ol.
Cahillerden uzak dur.
Gözyaşını sararmış yüzüne ve saçına dök.
Ben de gözyaşı dökerek Rahmân'a sena etmek isterim.

Açıklama

Gece ibadeti kalbi nurlandırır. Cahilden uzak durmak, kalbi muhafazadır. Gözyaşı ise tövbenin ve aşkın tecellisidir.

Kur’an ve Sünnet

“Gece kalk; çünkü gece kıyamı daha etkilidir.” (Müzzemmil 73/6)

Hadis: “Kişi dostunun dini üzeredir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Gece ibadeti gönlü diriltir.

Cahillikten uzak durmak gerekir.

Gözyaşı kalbi temizler ve ilâhî rahmeti çeker.

Hikmet 201 *Yâ Muhammed Mustafa!*

---

1. Kıta

Orijinal

Hak Teâla habibi, yâ Muhammed Mustafa!
Dertlilerin tabibi, yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Ey Allah’ın sevgilisi Muhammed Mustafa!
Ey dertlilerin tabibi olan Peygamber Mustafa!

Açıklama

Yesevî burada Peygamber Efendimiz’i iki büyük vasfıyla anar:

Habîbullah: Allah’ın en sevgili kulu.

Tabîb: Manevî dertleri iyileştiren hekim.

İnsanların gerçek acısı gönül acısıdır; şifası ise Resûlullah’ın getirdiği nur, sünnet ve merhamettir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet

“Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiyâ 21/107)

Hadis: **“Ben, sizi kuşatan bir ateşe düşmeyesiniz diye belinizden tutup çeken bir kimseyim.”**

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Peygamber Efendimiz gönüllerin hekimidir.

Dertten kurtulmanın yolu sünnete sarılmaktır.

Muhabbet, ümmet bağını güçlendirir.

---

2. Kıta

Orijinal

İzhar kıldı Âdem'e, Âdem'den de Hâtem'e,
Nurun doldu âleme; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Allah'ın nuru önce Âdem'e, sonra son peygamber olan Muhammed'e gösterildi.
Nurun bütün âlemi doldurdu ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Tasavvuf geleneğinde **"Nûr-i Muhammedî"** inancı vardır:
Yaratılışın başlangıcı sayılan ilk nurun Muhammedî hakikat olduğuna işaret edilir.

Âlemdeki düzen, rahmet ve güzellik bu nurun yansımasıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Size Allah'tan bir nur ve apaçık bir kitap geldi." (Maide 5/15)

Hadis: "Allah'ın ilk yarattığı benim nurumdur." (Tasavvufî rivayet – mânevî yorum olarak değerlendirilir.)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Âlemin yaratılışında ilâhî hikmet ve nur vardır.

Peygamberimiz rahmet nurunun tecellisidir.

Mümin, bu nurdan pay aldıkça karanlıktan çıkar.

---

3. Kıta

Orijinal

Mahbubu Hak'dır sırdan, matlubu Şah-ı Merdân,
Mahdumu külli İnsan; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

O, Allah'ın gizli sevgilisidir.
O, Şah-ı Merdan'ın (Hz. Ali'nin) aradığıdır.
O, bütün insanların efendisidir; ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Bu kıtada üç önemli mana vardır:

Mahbûbullah: Allah'ın sevdiği kul.

Matlubu Şah-ı Merdân: Hz. Ali'nin gönlünün istediği, yolunun esası olan hakikat.

Mahdûmu Külli İnsan: İnsanlığın efendisi, rehberi.

Yesevî, Peygamber Efendimiz'in hem Allah katındaki değerini hem de insanlık için "model insan" oluşunu vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Andolsun ki sizin için Allah'ın Resulü'nde güzel bir örnek vardır." (Ahzâb 33/21)

Hadis: "Ben Adem oğullarının efendisiyim, bunda övünç yoktur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Peygamberimiz hem Allah katında hem kullar içinde en yüce makamdır.

Hakikate ulaşmak, onun izini sürmekle olur.

İnsanlığa rehberlik ancak güzel ahlakla mümkündür.

---

4. Kıta

Orijinal

Miraç yolunu aşan, Sidre'ye dek ulaşan,
Rabbi ile konuşan; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Miraç yolunu geçen, Sidretü'l-Müntehâ'ya ulaşan,
Rabbi ile konuşan Muhammed Mustafa!

Açıklama

Miraç, peygamberliğin en büyük mucizelerindendir.
"Rabbi ile konuşmak" kelamî veya fizikî bir konuşma değil, **Rabb'in hitabına mazhar olma** makamıdır.

Tasavvufta Miraç, insanın kalb yoluyla Allah'a yakınlaşmasının sembolüdür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götüren Allah, her türlü noksandan münezzehtir." (İsrâ 17/1)

Hadis: Mirac hadisleri ve Sidre makamı anlatımları.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Mirac, insanın ruhî yolculuğuna örnektir.

Yakınlığın yolu temizlik, zikir ve takvadır.

Resûlullah'ın miracını anlamak, insanı kendi iç yolculuğuna yöneltir.

---

5. Kıta

Orijinal

Yetim kaldı atadan, hem şefkatli anadan,
Takdir oldu Hudâ'dan; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Hem babasından hem şefkatli annesinden yetim kaldı.
Bu Allah'ın bir takdiriydi ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Resûlullah'ın yetim yetişmesi, O'nun merhametini arttıran ilâhî bir terbiyedir.
Yetimlik, insanın doğrudan Allah'a dayanmasını öğretir.
Bu kıta, kaderin hikmetini gösterir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Seni yetim bulup barındırmadı mı?" (Duha 93/6)

Hadis: "Ben ve yetime bakan kimse cennette yan yanayız."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Yetimlik Allah'ın özel terbiyesidir.

Peygamberin yetim oluşu, ümmetin yetimlere sahip çıkması için örnektir.

Kaderde hikmet vardır; her kayıp aslında bir hazırlıktır.

---

6. Kıta

Orijinal

Yetim başı okşadı, şefkatle kucakladı,
Cânı câna uladı; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Yetimlerin başını okşadı, onları merhametle kucakladı.
Canı cana bağladı; ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Peygamber Efendimiz merhametin zirvesidir.
Yetimlere özel şefkati, onun rahmet peygamberi oluşunun en canlı delilidir.
"Cânı câna ulamak" ümmetle kurduğu sevgi bağını anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

"Yetimi sakın horlama." (Duha 93/9)

Hadis: "Yetimin başını okşayanın elinin değdiği her saç teli için sevap vardır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Merhamet imanın meyvesidir.

Yetime yapılan iyilik Allah katında çok değerlidir.

Sevgi, kalpleri birbirine bağlayan ilâhî bir bağdır.

---

7. Kıta

Orijinal

Yedi yaşına girdi, inci kadrini bildi,
Evc-i kemale erdi; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Yedi yaşına girdiğinde değerli incinin (peygamberlik nurunun) kıymetini bildi,
Olgunluk makamına yükseldi; ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Buradaki "inci" mecazen **nübüvvet nurudur**.
Resûlullah çocukluğunun en erken dönemlerinden itibaren yüksek bir ahlâk ve tefekkür düzenine sahipti.

"Evc-i kemal" ise **ahlâkî ve mânevî olgunluğun zirvesi** anlamına gelir.
Yesevî, Peygamberimiz'in daha çocukken bile seçilmişlik izlerini taşıdığını vurgular.

Kur'an ve Sünnet

"Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin." (Kalem 68/4)

Küçük yaşta Hılfü'l-Fudûl teşkilatına katılması onun erken olgunluğunun bir delilidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Allah dostlarının olgunluğu küçük yaşta başlar.

Manevî kabiliyet, saf bir fıtratla yeşerir.

Çocukluk bile hikmet kapısı olabilir.

---

8. Kıta

Orijinal

Şefkat oldu "Af!" dedi, ümmetini diledi,
Cebrail sana geldi; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Merhamet etti, "Affet!" dedi; ümmeti için dua etti.
Cebrâil sana geldi ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Yesevî burada peygamberimizin şefkat peygamberi oluşunu merkeze alır.
Affı, merhameti ve ümmetine sahip çıkması onun en büyük vasıflarındandır.

Cebrâil'in gelişi ise vahyin ve ilâhî yakınlığın sembolüdür.

Kur'an ve Sünnet

"O size çok düşkün, çok merhametli ve çok şefkatlidir." (Tevbe 9/128)

Uhud'da taşlanınca:
"Allah'ım! Kavmimi affet. Çünkü bilmiyorlar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Merhamet peygamber ahlakının özüdür.

Affetmek makamların en yücesidir.

Hak yolunda insanlara sabırla yaklaşmak gerekir.

---

9. Kıta

Orijinal

Bu dünyayı sevmedi, taze ekmek yemedi,
Eksik bir şey komadı; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Bu dünyayı sevmedi, taze ekmek bile yemedi,
Bir lokmayı bile ziyan etmedi; ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Resûlullah'ın zahidane yaşayışına işarettir.
"Dünya sevgisi" ondan en uzak olan şeydir.
Kuru arpa ekmeğiyle bile yetinirdi.

"Eksik bir şey komadı" yani israf etmedi, nimete tam saygı gösterdi.

Kur'an ve Sünnet

"Dünya hayatı aldatıcı bir metadan ibarettir." (Âl-i İmrân 3/185)

Hadis:
"Muhammed ailesi üç gün üst üste buğday ekmeği ile doymamıştır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Dünya malı insanı oyalayıp hakikatten uzaklaştırır.

Kanaat, kalbin huzurunu sağlar.

Nimetin kıymetini bilmek imanın gereğidir.

10. Kıta

Orijinal

Görmedi atasını, doymadı anasını,
Ümmete duasını; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Babasıyla hiç görüşmedi, annesine bile doyamadı,
Ama ümmetine olan duası hiç eksik olmadı; ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Yesevî, Resûlullah'ın zor şartlarda büyüdüğünü hatırlatır.
Buna rağmen üzülmemiş; tam tersine ümmetine merhamet etmiş, dua etmiş, sahip çıkmıştır.

Onun duası ümmet için bir nimettir.

Kur'an ve Sünnet

"Seni yetim bulup barındırmadı mı?" (Duha 93/6)

Hadis:
"Ümmetimin affı için ağlarım."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Kaybetmek, insanı merhamete yaklaşmaya hazırlar.

Olgun kişi zorda kalsa bile başkası için dua eder.

Peygamberimizin ümmet sevgisi sınırsızdır.

---

11. Kıta

Orijinal

Rahmân'a çok talepkâr, gece-gündüz hep ağlar,
Oldu ümmete muhtar; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Allah'a çok yalvaran, gece gündüz ağlayan,
Ümmetine önder kılınan Muhammed Mustafa!

Açıklama

Peygamberimizin gece ibadeti, secdeleri, gözyaşları tasavvufun en büyük örneğidir.
Onun gözyaşı rahmettir, kulluk şuuru ve ümmetin derdine ortak oluşudur.

"Ümmmete muhtar" = Ümmetin lideri, rehberi.

Kur'an ve Sünnet

"Gecenin bir kısmında uyanarak namaz kıl." (İsrâ 17/79)

Hadis:

"Ayakları şişinceye kadar namaz kılardı."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Gözyaşı kalp temizliğinin işaretidir.

Allah'a yönelmek kişiyi olgunlaştırır.

Liderlik merhamet ve geceleri ihya etmekle kazanılır.

---

12. Kıta

Orijinal

Bahr-ı muhite düştü, arş-ı âlâyı aştı,
Rabbiyle rızalaştı; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Sonsuz denizlere (ilâhî nura) daldı, Arş-ı Âlâ'ya geçti,
Rabbiyle hoşnutluk üzere buluştu; ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

"Bahr-ı muhit" = İlâhî marifet denizi.
Bu, miraç hakikatine ve peygamberimizin Allah'la "rızalaşmasına", yani karşılıklı hoşnutluğa işarettir.

Tasavvufta bu, kulun fenâ ve bekâ makamını temsil eder.

Kur'an ve Sünnet

Miraç ayeti: **İsrâ 17/1**

"Allah onlardan razı oldu, onlar da Allah'tan razı oldular." (Beyyine 98/8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Manevî yolculuğun zirvesi Allah'ın rızasıdır.

Kul, teslim oldukça yükselir.

Marifet deryası sonsuzdur.

---

13. Kıta

Orijinal

Şeriatı sözledi, tarikatı izledi,
Hakikatı gözledi; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Şeriatı anlattı, tarikat yolunu takip etti,
Hakikati gözetti; ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Bu kıta tasavvufun **üç merhalesini** özetler:

Şeriat: İlâhî emirler

Tarikat: Manevî eğitim ve nefis terbiyesi

Hakikat: Kalpte Allah'ın bilgisi
Resûlullah hepsinin kaynağıdır.

Kur'an ve Sünnet

"Seni apaçık bir hakikat üzere kıldık." (Zûmer 39/12)

Tasavvufta: "Şeriatsız tarikat olmaz, tarikatsız hakikat bulunmaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hakikate giden yol şeriatla başlar.

Manevî yolculuk aşama aşamadır.

Peygamber her yolun rehberidir.

---

14. Kıta

Orijinal

Kanaat sabreyledi, hem ittika eyledi,
Hep ibâdet eyledi; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Kanaat etti, sabretti, takva ile yaşadı,
Hep ibadetle meşgul oldu; ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Peygamberimizin üç temel vasfı:

Kanaat: Azla yetinmek

Sabır: Sıkıntıya karşı durmak

İttika: Allah'a karşı bilinçli olmak

Bu üçü tasavvuf yolunun temel taşıdır.

Kur'an ve Sünnet

"Sabredenlerle beraberdir." (Bakara 2/153)

"Takvaya sarılın." (Âl-i İmrân 3/102)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Sabır, kanaat ve takva hayatı güzelleştirir.

Peygamber her ahlâkın zirvesidir.

Kalp ibadetle huzur bulur.

---

15. Kıta

Orijinal

İçti Kevser suyunu, aldı cennet gülünü,
Arar Hakk'ın yolunu; yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Kevser suyunu içti, cennetin gülünü aldı,
Hakk'ın yolunu göstermeye devam etti; ey Muhammed Mustafa!

Açıklama

Kevser, hem cennetteki bir nehir hem de peygamberimize verilen sonsuz hayır ve bereket anlamına gelir.
"Cennet gülü almak" onun yüceliğini ve müjdesini anlatır.

Peygamberimiz cennetle müjdelenmiş olsa bile ümmete Hakk yolunu göstermeyi sürdürmüştür.

Kur'an ve Sünnet

"Biz sana Kevseri verdik." (Kevser Suresi 108/1)

Hadis: Kevser Havuzu bildirimleri.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Peygamberimizin bereketi sonsuzdur.

O hem dünya hem ahiretin rehberidir.

Cennet, Hakk'ın yolunda yürüyene kolaylaşır.

---

16. Beyit

Orijinal

Hoca Ahmed kıl taat, durma söyle salavat,
Resulu'llâh olur şâd! Yâ Muhammed Mustafa!

Günümüz Türkçesi

Ey Hoca Ahmed! İbadetini ihlâsla yap, salavat söylemekten geri durma; çünkü salavat getirdiğinde Allah Resûlü memnun ve mutlu olur.

Açıklama

Bu beyitte Yesevî, kendisine hitap eder gibi görünse de aslında her mümine seslenir. Tasavvufta "nefsini muhatap alma" üslubu sıkça görülür. Kişi nefsine emir verir, öğüt verir, ona kıyamete kadar sürecek ilahî yolu hatırlatır.

“Kıl taat”:

Bu ifade, ibadetin sadece şeklen yapılması değil; gönülden, huşu içinde, ihlâsla yapılması gerektiğini öğretir. Yesevî’ye göre taat, Allah’a yakınlaşmanın ana kapısıdır. Kalbi temizlemenin, ruhu olgunlaştırmanın, nefsi terbiye etmenin temelidir.

“Durma söyle salavat”

Salavat, ümmetin Peygamber’ine duyduğu aşkın dile gelişidir. Tasavvuf ehli, salavatı yalnız bir zikir olarak değil, ruhu nurlandıran, kalbi genişleten, kul ile Allah Resûlü arasında bir gönül köprüsü kuran ilahî bir hediye olarak görür.

Salavat getirmek, Resûlullah’ın (s.a.s.) ümmetine olan merhametini harekete geçirir. Yesevî, “Durma!” diyerek sürekliliğe işaret eder. Zira salavat bir defa değil, her nefeste çağrılsın ki gönül diri kalsın.

“Resulu’llâh olur şâd”

Tasavvufta Resûlullah’ın (s.a.s.) ümmetinden haberdar olması, onların salavatlarını işitmesi ve bundan memnun olması kabul edilir. Bir salavat, kulun aşkını Allah Resûlü’ne arz etmesidir. Resûlullah’ın şâd olması, aslında kulun şâd olmasıdır; çünkü O memnun olunca, ümmetine rahmet ve şefaat tecellisi çoğalır.

Kur’ân-ı Kerîm ve Sünnet

“Şüphesiz Allah ve melekleri Peygambere salat eder. Ey iman edenler! Siz de O’na salat edin ve selam edin.” (Ahzâb 56)
Bu ayet, salavatın sıradan bir zikir değil, ilahî bir emir olduğunu vurgular.

Hadis

“Kim bana bir salavat getirirse, Allah ona on salavat eder.” (Müslim)
Yani kulun attığı bir adım, Allah katında on katıyla karşılanır.

“Ümmetimin salavatı bana arz olunur.”
Bu, Yesevî’nin “Resulullah olur şâd” ifadesinin sünnetteki karşılığıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

İbadet mihenk taşıdır; gösterişten arınmış taat insanı Hakk’a yaklaştırır.

Salavat, ümmetin Peygamberle canlı bağını korur; her nefeste kalbi nurlandırır.

Peygamber’e duyulan sevgi, bütün tasavvuf yollarının özüdür.

İnsan, nefsine sürekli nasihat etmeli; gönlünü gafletten uyandırmalıdır.

Salavat, hem dünyevî sıkıntılara hem de ruhî sıkışmalara ferahlık veren bir rahmet kapısıdır.

Hikmet 202 *Gören Var Mı?*

1. Kıta

Orijinal:
Ey dostlarım yüreğim, ciğerim oldu kebap,
Aşksız insanın aşkın kadrin bildiği var mı?
Gece gündüz hasreti çekerek aşk yolunda,
Hak didârın rehbersiz gören bilenler var mı?

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlarım, yüreğim ve ciğerim aşkın ateşiyle yanıyor.
Aşksız olan bir insan, aşkın değerini anlayabilir mi?
Gece gündüz aşk yolunda hasret çekerek ilerleyen,
Hakkın yüzünü rehbersiz görebilen kimse var mı?

Açıklama:
Bu kıta, Allah aşkının yürekleri nasıl yakıp erittiğini anlatır. Yesevî, gerçek aşkı deneyimlemeden hakikati anlamanın mümkün olmadığını vurgular. Aşksız insan, sadece dıştan görür ama özünü kavrayamaz. “Hak didârını rehbersiz gören” ifadesi, manevi yolculukta bir mürşide bağlı olmadan hakikati anlayamayacağını gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a yakın olanlar, O’na gönülden yönelendirler” (Bakara 2:2, İbn Abbas yorumları).

Hz. Peygamber (s.a.v) buyuruyor: “Benim sünnetimden yüz çeviren, hak yoldan sapmış olur.” (Müslim, İman 54)

Manevi aşk ve sabır, Allah’a yaklaşmanın yollarındandır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati anlamak için aşk ve hasret gereklidir.

Manevi yolculukta rehbersizlik tehlikelidir.

Gerçek aşk, gönülleri yakar, olgunlaştırır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Taşkın deryâlar gibi kaynayarak yürüyen,
Dünya malını görüp, onun ile öğünen,
Kibir, ben ve benliği, varlık davası eden,
Karun gibi dünyaya değer verenler var mı?

Günümüz Türkçesi:
Taşkın denizler gibi coşarak ilerleyen,
Dünya malını görüp onunla övünen,

Kibir ve benliğe kapılan, varlık hırsı içinde olan,
Karun gibi sadece dünyaya değer verenler var mı?

Açıklama:
Yesevî burada dünyevi hırsları eleştiriyor. İnsan, aşkla yanmalı, dünya malı ve kibirle dolmamalıdır. Karun gibi zenginlik peşinde koşmak, gerçek değeri görmezden gelmektir. Derviş, maddi hırsı bırakıp Allah aşkıyla yanmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Mal ve evlat süsüdür, fakat kalıcı olan amellerdir." (Kasas 28:77)

Hz. Peygamber: "Dünya müminin zindanı, kâfirin cennetidir." (Müslim, Zühd 64)

Kibir ve benlik Allah'a yaklaşmayı engeller.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyaya değer veren insan hakikati göremez.

Allah aşkı, maddi hırs ve kibiri yenmenin yoludur.

Manevi yolculukta tevazu esastır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Aşk narı başa düşse, onu âşıklar bilir,
Yabancılar taş atıp onu alaya alır,
Deli der başın yarar, kanlar içinde kalır,
Mansûr ol, aşk darına çekilip ölen var mı?

Günümüz Türkçesi:
Aşkın ateşi başa düşerse, onu ancak âşıklar anlar,
Dışarıdan bakanlar alay eder ve taş atar,
Deli der ki, başını yarar, kanlar içinde kalır,
Mansûr gibi, aşk uğruna ölen var mı?

Açıklama:
Bu kıta, aşkın insanı toplum tarafından anlaşılmadığını gösterir. Hakikati yaşayan âşık, bazen dışarıdan tuhaf karşılanır, hatta eleştirilir. Ancak manevi aşkın yolu fedakârlık gerektirir; Mansûr Hallâc'ın "Ene'l-Hak" diyerek şehit olması örnek verilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Müminler Allah yolunda öldürülürse, dirilmiş gibi olur." (Bakara 2:154)

Hz. Peygamber: "Müminin kanı dökülürse, sabırla karşılayandır."

Hak aşkı, dünyada anlaşılmaz ama ebedi değeri büyüktür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati anlamak ve yaşamak fedakârlık ister.

Toplumun tepkisine aldırmamak gerekir.

Manevi aşk bazen dışarıdan ‘deli’ gibi görülür.

---

4. Kıta

Orijinal:
Âşık Mansûr ; “Ene’l-Hak” dedi ve yaşı aktı,
Kırklarla yoldaş olup, kendi vücudun aştı.
Yüreği kebap olup, eriyip öyle aktı,
Kabir içre kırkları gören ve bilen var mı?

Günümüz Türkçesi:
Âşık Mansûr “Ben Hakk’ım” dedi ve canı aktı,
Kırk mürşidinin rehberliğinde, benliğini aştı.
Yüreği aşk ateşiyle yanıp eridi,
Kabirde kırk mürşidi gören ve bilen var mı?

Açıklama:
Yesevî burada Mansûr Hallâc’ın manevi yükselişini ve Allah aşkıyla benliğini aşmasını anlatır. Kırk mürşid, tasavvufta olgunluk ve rehberlik sembolüdür. Gerçek aşk ve hakikat, ölüm ve kabir sonrası bile kalıcıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kim Allah’a tevekkül ederse, O, onun için yeterlidir.” (Talak 65:3)

Hz. Peygamber: “Bilgi ehli, yol göstericidir; mürşid izlenmelidir.”

Tasavvuf yolunda rehberliğin önemi vurgulanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati anlamak için rehberlik şarttır.

Allah aşkı benliği eritip olgunlaştırır.

Manevi olgunluk sabır ve yol arkadaşlığıyla mümkündür.

Kıta 5

Orijinal:
Şeyh Şiblî sema etti, yollar olmuştu yurdu,
Tahtı-bahtı terk edip, Edhem dükkanı kurdu,
Özün pervâne gibi döndürüp öyle vurdu,
Pervâne gibi yanıp, tutuşup ölen var mı?

Günümüz Türkçesi:
Şeyh Şiblî sema ederek manevi yolunu sürdürdü,
Dünya konforunu bırakıp tevazu ile yaşamını kurdu,
Kendi özünü pervâne gibi aşk ateşine döndürdü,
Böylesine aşkla yanıp, kendini feda eden başka var mı?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada şeyh Şiblî üzerinden aşk ve fedakârlığı örnekler. Pervâne

benzetmesi, dervişin manevi aşk uğruna kendini feda edişini gösterir. Dünyayı terk edip manevi yola girmek, dervişlikte temel bir temadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda bir yurt terk ederse, Allah onun için dünyada ve ahirette daha iyisini verir." (Nisa 4/100)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Dünya, müminin zindanı, kâfirin cennetidir." (Müslim, Zühd 64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk ve fedakârlık dünyaya bağlılıktan üstün tutulmalıdır.

Kendini Hakk'a adayabilmek için dünyevi bağları azaltmak gerekir.

Sema ve zikr, kalbin Allah'a yönelmesinde araçtır.

Kıta 6

Orijinal:
Sahralarda Leylâ der, bir Mecnûn geldi-geçti.
Leylâ'sın gördüğünde, aklı başından gitti.
Hayrân u mest olarak, o an kendinden geçti,
Uşşakı, erenleri gören ve bilen var mı?

Günümüz Türkçesi:
Çölde Mecnûn Leylâ'yı düşündü ve dolaştı.
Leylâ'yı görünce aklını kaybetti.
Hayran ve mest olarak kendinden geçti,
Böylesine aşkın ve erlik yolunu bilen var mı?

Açıklama:
Burada aşkın manevi boyutu, Mecnûn-Leylâ hikayesiyle sembolize edilir. Hak aşkı da aynı şekilde, insanı kendinden geçirecek derecede yoğun olabilir. Erenler, bu tür manevi aşkı yaşayan kimselerdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbinin zikriyle gönüller huzur bulur." (Ra'd 13/28)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah'ı en çok seven, O'na en çok yönelen kimsedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk insanı kendinden geçirir, kalbi Allah'a yönlendirir.

İlahi aşk, dünyevi aşkı aşacak kadar güçlüdür.

Erenler ve veliler, bu yoğun aşkı yaşar ve örnek olur.

Kıta 7

Orijinal:
Şîrin der dağlar gezer, büyük âşıktı Ferhât,
Şîrin'i gördüğünde koptu büyük bir feryât,
Aklını, şuurunu kaybetti oldu berbât,
Âşık olup ölmeden, önce ölenler var mı?

Günümüz Türkçesi:
Ferhât büyük bir aşıktı, dağları dolaştı,
Şîrin'i görünce büyük bir feryat koptu,
Aklını ve şuurunu kaybetti, perişan oldu,
Böylesine aşk için ölmeden önce ölenler var mı?

Açıklama:
Dünyevi aşkta bile Ferhât örneği gösterilerek, aşkın yoğunluğu ve kişinin kendini kaybetmesi betimlenir. Manevi aşk yolunda ise benzer bir teslimiyet, Allah aşkı için olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda canını feda edenler, büyük mükâfata ererler." (Ali İmran 3/169)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Mü'min, Allah yolunda sevdiği şeyden vazgeçendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk, dünyevi aşktan daha derin ve yoğun olmalıdır.

Kendini tamamen feda etmek, dervişlikte ve Allah sevgisinde esastır.

İlahi aşk için gözyaşı ve fedakârlık gerekebilir.

Kıta 11

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed dertsiz geçti bu ömrün anla,
Hizmet et erenlere, bir de sözünü dinle,
Nedâmetle yaş döküp dâim kendine ağla,
Burada ağlayanlar, âhirette güler mi?

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, fark et ki ömrün çoğu dertsiz geçti,
Erenlere hizmet et ve onların öğütlerini dinle,
Pişmanlık duyarak gözyaşı dök, daima kendine ağla,
Burada ağlayanlar, ahirette gerçek mutluluğa erişir.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada **ömrü boş geçenleri uyarır**. Gerçek derviş, yaşamını manevi yönetime ve erenlere hizmete adar. Gözyaşı ve nedamet, kalbi temizler; dünya eğlencesi ile vakit geçirenler, ahirette mutluluk bulamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ahireti isteyen, ona hazırlık yapsın; dünya hayatı ise aldatıcıdır." (Ali İmran 3/185)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Dünyada nefsini eğlendiren, ahirette üzülecektir.” (Buhari, Rikak, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ömrü manevi çaba ve hizmetle doldurmak önemlidir.

Nedamet ve gözyaşı kalbi temizler, Allah’a yaklaşmayı sağlar.

Dünya rahatlığına kapılmak, ahirette mutluluğu engeller.

Hikmet 203 *Dolan Var Mı?*

Kıta 1

Orijinal:
Bu gariplik, yalnızlık berbat imiş ey dostlar!
Kimse gelip garibin hâlinden soran var mı?
Gece-gündüz gurbette, aşk hasreti çekenler,
İçi yanıp özlemle ciğeri yanan var mı?

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, garip ve yalnız olmak ne kadar zormuş!
Hiç kimse gariplerin hâlini sormuyor.
Gece gündüz, aşk ve özlemle uzaklarda yaşayanlar,
İçten içe yanıp kavrulan var mı?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada **manevi yolculuk ve tasavvuf yolundaki yalnızlığı** vurgular. Hak aşkı, genellikle toplumdan soyutlanmayı ve içsel sancılar çekmeyi gerektirir. Gariplik, dervişin dünyaya olan bağlarını azaltması ve kalbini Allah’a yöneltmesiyle ilgilidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İnsanlar seni terk etse de Allah’a güven; O yeter.” (Tevbe 9/51 – mana olarak)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Gerçek mümin, Allah için yalnız kaldığında da sabreden kimsedir.” (Tirmizi, Birr, 30)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculuk bazen yalnızlık ve gariplik gerektirir.

Allah aşkı, toplumun ilgisizliği karşısında sabır ve sebat ister.

Kalbin özlemi ve sancısı, ruhun olgunlaşmasında bir araçtır.

Kıta 2

Orijinal:
Gurbetlerde geçermiş onun o garip hâli,
Gönlünde hiç kalmadı lafa, söze mecâli,

Her gün yürür kat eder, uzun binlerce yolu,
Akşam namaz vaktinde, hâlini soran var mı?

Günümüz Türkçesi:
Onun garip hali, hep uzak yerlerde geçiyormuş,
Kalbi konuşmaya vakit bulamaz olmuş,
Her gün uzun yollar kat ederek yürür,
Akşam namazı vakti hâlini soran kimse var mı?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada **müridin zahmet ve sıkıntılarını** anlatır. Manevi yolda yürüyenler, dünyevi ilgiden uzak, sürekli ibadet ve zikir ile meşguldür. Bu süreçte yalnızlık ve sorulmamış hâl, dervişin sabrını ve aşkını gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenler mükafatlarını hesapsız alacaklardır." (Zümer 39/10)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Gerçek mümin, Allah yolunda zahmet çeken ve sabreden kimsedir." (Buhari, Rikak, 10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolda zahmet ve sabır esastır.

Derviş, dünyevi ilgilerden uzaklaşmalı, ibadet ve zikirle meşgul olmalıdır.

Hâlini bilen kişi az olsa da, bu yalnızlık maneviyatın göstergesidir.

Kıta 3

Orijinal:
Garip garip yürüdüm tekkedeki yemeğe,
Kirliydi yastıkları, başladım iğrenmeğe,
Özlemle yanıyordum, anne- baba demeğe,
Merhametle hâlimi, bilen soranım var mı?

Günümüz Türkçesi:
Tekkeye garip adımlarla gittim,
Yastıklar kirliydi, bundan tiksindim,
Kalbim özlemle yanıyordu, anne-baba diye düşünemedim,
Hâlimi merhametle bilen, soran var mıydı?

Açıklama:
Bu kıta, **dünyaya bağlılığın ve manevi aşkın çelişkisini** gösterir. Derviş, dünyevi konforlardan uzak, manevi yoğunlukla yanarken, başkalarının ilgisizliğiyle karşılaşır. Özlem ve merhamet duygusu, kalbin manevi yoldaki hassasiyetini ortaya koyar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İman edenler kardeşlerdir; birbirinizi merhametle gözetin." (Hucurat 49/10)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah'a yakın olmak isteyen, toplumun ilgisizliğine aldırmadan ibadet ve taat eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolda yalnızlık ve ihmal, sabrı ve aşkı artırır.

Kalbin özlemi ve merhameti, dervişin içsel olgunluğunu gösterir.

İnsan, bazen anlayan veya soran olmasa da Allah'a yönelmelidir.

Kıta 4

Orijinal:
Kardeşler hasretiyle, ettim kendimi harap,
Bağrım yandı- tutuştu, ciğerler oldu kebap,
Acısan gariplere, belki en büyük sevap,
Ey dostlar bu derdime, söyleyin çare var mı?

Günümüz Türkçesi:
Kardeşler hasretiyle kendimi harap ettim,
Bağrım yanıp tutuştu, ciğerim ateş gibi oldu,
Gariplerin acısını duymak belki en büyük sevaptır,
Ey dostlar, bu derdimin çaresi var mı?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada **merhamet ve aşkın fedakârlığını** vurgular. Derviş, başkalarının acılarını kendi yüreğinde hisseder. Bu duyarlılık, tasavvuf yolunda erdemli bir özelliktir. Dert ve sıkıntı, manevi olgunlaşmanın bir aracıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilik edenler, başkalarının sıkıntılarına üzülürler." (Maide 5/2)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Müminin mümini sevmesi, bedenin bir parçası gibidir; bir parça acı çekerse, diğer parçalar hisseder." (Müslim, İman 107)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Başkalarının acısını hissetmek, manevi olgunluğun işaretidir.

Gariplere ve muhtaçlara merhamet, sevap ve erdem getirir.

İçsel sıkıntı ve dert, Allah'a yönelişi artırır ve kalbi temizler.

Kıta 5

Orijinal:
Her dâim yakar beni, gurbet elin ateşi,
Gurbette bulamadım mutluluk, halaveti,
"Men mâte gariben." de, hadisteki hikmeti,
"Fekad mâte şehîden." diyerek alan var mı?

Günümüz Türkçesi:
Gurbet diyarının ateşi beni her zaman yakar,
Gurbette mutluluğu ve tatlılığı bulamadım,

“Gurbette ölen” hadisinin hikmetini anlayan var mı?
“Gurbette ölen şehit gibi olur” diyen kim var?

Açıklama:
Bu kıta, **tasavvufta gurbet halinin** ne kadar yakıcı ve öğretici olduğunu anlatır. Yesevî’ye göre gurbet sadece memleketten uzaklık değil, **nefsinden ve alışkanlıklarından da uzaklaşmaktır**. Bu ateş, kalbi terbiye eden bir ateştir.
Derviş, bu manevi yanıklığın hikmetini anlayacak bir gönül arar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Biz insanı bir sıkıntı içinde yarattık.” (Beled 90/4)

Hadis: “Kim gurbette ölürse, şehit sevabı alır.” (Nesai, Cenâiz 63)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol, gurbet ateşiyle olgunlaşır.

Allah yolunda çekilen uzaklık ve yalnızlık, değerli bir sabırdır.

Gurbette sabredenlerin ecri büyüktür; niyet temiz ise amelin derecesi artar.

Kıta 6

Orijinal:
Gurbet kahrı çekerek garip- garip yürüdüm,
Melametler içinde halktan azar işittim,
Kalbimi nurlandırdım, hanemi de ışıttım,
Didâr için cânını fedâ edenler var mı?

Günümüz Türkçesi:
Gurbetin sıkıntılarını çekerek garip halde yürüdüm,
Halkın kınamaları içinde azarlar işittim,
Kalbimi nurlandırdım, evimi de ışıkla doldurdum,
Allah’ın cemali için canını feda eden var mı?

Açıklama:
Bu kıta **melamet makamının** inceliklerini yansıtır. Melamet ehli, halkın övmesinden değil, kınamasından beslenir; bu hâl nefsini kırar ve gönlünü arındırır.
Yesevî, gurbet sıkıntılarıyla kalbini arıttığını, Hak nuruyla doldurduğunu ifade eder.
Son mısrada ise “Allah rızası için her şeyini verenler nerede?” diye sorar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah, uğrunda mallarını ve canlarını feda edenlerden razıdır.” (Tevbe 9/111)

Hadis: “Allah için sev, Allah için ver, Allah için al.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolda melamet, nefsi terbiye eden büyük makamdır.

Halkın övmesi değil, Allah’ın razılığı önemlidir.

Dervişin kalbi nurlanınca evi ve çevresi de bereketlenir.

Hak didarı için canını feda edenler, en yüksek teslimiyet sahipleridir.

Kıta 7

Orijinal:
Didâr için cânını kul fedâ etti ise,
Gece-gündüz zikr-i Hak, söyleyip yetti ise,
Hoca Ahmed gurbete çocukken gitti ise,
Dinleyin! Ölmemeğe acep bir çare var mı?

Günümüz Türkçesi:
Bir kul, Allah'ın cemali için canını feda etmişse,
Gece gündüz Allah'ı zikredip buna yetmişse,
Hoca Ahmed çocukken gurbete gitmişse,
Ey dinleyenler! Ölmemeye acaba bir çare var mı?

Açıklama:
Bu kıta, **fani dünyanın hakikatini hatırlatan** güçlü bir uyarıdır.
Canını Hakk'a veren, zikre bağlanan ve çocuk yaşta gurbetle yoğrulan bir derviş bile ölümü durduramaz. Ölüm, kulun Hakk'a kavuşma kapısıdır.
Yesevî burada hem kendi hayatına işaret eder hem de ümmete ders verir:
"Kul ne kadar zahid olursa olsun, ölüm gerçektir."

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Ankebut 29/57)

Hadis: "Akıllı kişi, ölümü çok hatırlayan ve sonrası için hazırlık yapandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşığı bile bu dünyada kalıcı değildir.

Zikir, insanı ölüme hazırlayan en büyük manevî kalkandır.

Gurbet, sabır ve zikrin imtihanıdır.

Ölüme hazırlık, her mümin için vazgeçilmezdir.

Hikmet 204 *Kevser Olan Muhammed!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Âşıkların sorduğu, sadıkların sevdiği,
Enbiyalar serveri, aziz olan Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların yol göstereni, sadıkların sevgilisi,
Peygamberlerin önderi, yüce ve aziz olan Muhammed!

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Peygamber Efendimizi dervişlerin ve müminlerin rehberi olarak tanımlar. O, hem manevi aşkı hem de insanlığa rehberliği temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Andolsun, sizin için Allah Resûlü'nde güzel bir örnek vardır." (Ahzab 33/21)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Ben, müminlere rahmet olarak gönderildim." (Tirmizi, Sıfatu'l-Kıyam, 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber Efendiyi örnek almak, tasavvuf ve ahlak yolunda temel bir rehberdir.

Manevi aşk ve bağlılık, O'nun sevgisi ile pekişir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Özün koyup mihnete, türlü türlü zahmete,
Âsî, mücrim ümmete, şâfî olan Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Kendi canını zorluk ve sıkıntılara adayan,
Günahkâr ve isyankâr ümmete şifa veren Muhammed!

Açıklama:
Peygamber Efendimiz, ümmeti için sıkıntı ve zahmete katlanmıştır. O'nun hayatı, dert çekenlere şefkat ve rehberlik sunar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O, ümmeti için bir şefaatçidir." (Bakara 2/255 – mana olarak)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Ben şefkatli bir rehber ve ümmetim için dua eden bir mürşidim."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek liderlik ve rehberlik, fedakârlık ve sabır gerektirir.

Peygamberin örneği, ümmete hizmetin manevi değerini gösterir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Atadan yetim kalıp, özünü gama salıp,
Hatice'yle mal alıp, ortak olan Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Babası öldüğünde yetim kaldı, kendi sıkıntısına sabretti,
Hatice validemizle mal paylaşarak iş birliği yapan Muhammed!

Açıklama:
Peygamber Efendimiz, yetim olmanın getirdiği zorluklara sabır göstermiş, aynı zamanda evlilik ve ticaret hayatında adalet ve dürüstlükle hareket etmiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Yetimleri koruyun, haklarını gözetin." (Nisa 4/10)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Yetimlere iyi davranın, mallarını haksız yere yemeyin." (Buhari, Edeb 50)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Yetimlerin durumuna duyarlı olmak ve sabretmek önemlidir.

Ticaret ve ortaklıkta dürüstlük, ahlaki erdemdir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Razı oldu Mevlâ'ya, dua etti Hudâ'ya,
Gökten gelen belaya, sabreyledi Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Allah'a razı oldu, O'na dua etti,
Gönderilen sıkıntılara sabretti Muhammed!

Açıklama:
Peygamber Efendimiz, sıkıntılar karşısında sabır ve tevekkül örneği göstermiştir. Bu, dervişin de takip etmesi gereken bir yoldur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenleri mükafatlandıracağız." (Zümer 39/10)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Sabır, imanın yarısıdır." (Tirmizi, Sıfatu'l-Kıyam, 24)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sabır ve tevekkül, manevi olgunluğun temelidir.

Zorluklar karşısında dua ve teslimiyet, gerçek müminin vasfıdır.

---

5. Kıta

Orijinal:
"Hû!" kemeri bağlayıp, yüreğini dağlayıp,
Seher vakti ağlayıp, bîdâr oldu Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
"Hû!" zikriyle kalbini Allah aşkıyla dağlayıp,
Seher vakti ağlayarak uyanık ve dikkatli oldu Muhammed!

Açıklama:
Peygamber Efendimiz, gece ibadetinde uyanık olarak Allah'ı anmış, kalbini aşk ile tutmuştur. Bu kıta, tasavvufta **seher vakti ibadetinin ve Hakk'a yoğunlaşmanın** önemini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Geceyi, insanlara örnek olmak için de ibadetle geçir." (İsra 17/79)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Gece ibadeti, müminin ruhunu kuvvetlendirir." (Buhari, Tahajjud 1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher vakti ibadeti, manevi ilerlemenin anahtarıdır.

Kalbi aşk ile tutmak, Allah'a yakınlaşmanın yoludur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hakk'a kulluğun bilip, O'nun emrin söyleyip,
Tüm küffarı nefy edip, güçlü olan Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Allah'a kulluğu bilen, O'nun emirlerini ileten,
Tüm inkarcıları etkileyen güçlü Muhammed!

Açıklama:
Peygamber, hem Allah'a bağlılığı hem de mesajını iletmedeki kararlılığıyla örnek olmuştur. Bu, dervişlerin **iman ve iradeyi kuvvetlendirme** anlayışına işaret eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın Resûlü, Rabbinin yolunda cihad eder ve insanlara hidayeti bildirir." (Enfal 8/9)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İman eden, sözleriyle ve fiilleriyle Allah'a bağlı kalandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İman ve irade, Peygamber örneğinde olduğu gibi güçlü olmalıdır.

Allah'a kulluk, hem söz hem fiil ile ifade edilir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Enbiyalar hâtemi, tüm sırların mahremi,
Miskinlerin hem-demi, raûf olan Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Peygamber, peygamberlerin sonuncusu, sırların saklayıcısı,
Miskinlerin dostu ve şefkatli olan Muhammed!

Açıklama:
Muhammed (s.a.v), hem insanların sırlarını koruyan hem de gariplerin, muhtaçların yardımcısı olarak örnek alınır. Tasavvufta **merhamet ve muhafazakârlık** temel erdemlerdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O, ümmete rahmet olarak gönderildi." (Enbiya 21/107)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Gariplere ve yetimlere şefkat gösterin."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberi örnek almak, merhameti öğrenmenin yoludur.

Miskin ve gariplere yardım etmek, manevi olgunluğun göstergesidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Gündüz oruç ve namaz, gecesi acz ve niyaz,
Ümmeti diler kış-yaz, darda olan Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Gündüzleri oruç ve namazla geçirir, geceleri acizlikle dua eder,
Ümmetinin her zaman, darda olanların yardımcısı olan Muhammed!

Açıklama:
Peygamberin ibadet hayatı ve ümmet sevgisi, dervişlerin **hem ibadet hem de hizmet** yolunu takip etmesi gerektiğini gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Namazı dosdoğru kıl; oruç, sadaka ve ibadetle Allah'a yakın ol." (Bakara 2/183)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Ben ümmetime, Allah için dua ederim ve onların iyiliğini isterim."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunluk, hem ibadet hem de başkaları için dua ile tamamlanır.

Peygamberin örneği, hizmet ve ibadeti birleştirir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Gece, seherde ağlar, ümmete gönül bağlar,
Âlem ona yadigâr, mütevazı Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Gece ve seher vakti ağlar, ümmetine gönül verir,
Evren onun hatırasıdır, mütevazı Muhammed!

Açıklama:
Peygamberin mütevaziliği ve ümmet sevgisi, dervişlerin **alçakgönüllülük ve özveri** yolunu örnekler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbinin adını an ve alçakgönüllü ol." (A'raf 7/205)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Allah’ın en çok sevdiği kullar, alçakgönüllü olanlardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Alçakgönüllülük ve ümmet sevgisi, manevi olgunluğun işaretidir.

Gece ibadeti ve dua, kalbi Allah’a yakınlaştırır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Öksüzlere yâr olan, ümmet için ağlayan,
Balsızlara bal olan, şifa veren Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Yetimlerin yardımcısı, ümmeti için ağlayan,
Muhtaçlara tatlılık ve şifa veren Muhammed!

Açıklama:
Peygamber, yardım ve merhamette zirvedir; dervişler de bu yolu örnek almalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Yetimlere iyilik edin, muhtaçları gözetin.” (En’am 6/141)

Hz. Peygamber (s.a.v): “İyilik, muhtaçlara yardım etmekle artar.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Yardım ve merhamet, gerçek iman göstergesidir.

Peygamber örneği, insanlara fayda sağlamak için bir rehberdir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Mahzun ve mükeddere, mü’min ve günâhkâra,
Yetime, gariplere, server olan Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Hüzünlü ve mutsuzlara, mü’min ve günahkârlara,
Yetimlere ve gariplere rehber olan Muhammed!

Açıklama:
Peygamberin tüm insanlara şefkatle yaklaşması, dervişin de **herkese karşı merhamet ve rehberlik** bilinciyle hareket etmesi gerektiğini gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Sen Rahman’ın rahmetini yay; insanlar senin örnekliğini görsün.” (Bakara 2/143 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Ben ümmetime rahmet olarak gönderildim.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Herkes için şefkat ve rehberlik göstermek, gerçek dervişliğin bir parçasıdır.

Peygamberin örneği, tüm insanlığa merhameti öğretir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed miskindir, miskin olan mahzundur,
Miskinlik bir huzurdur, mürşit olan Muhammed!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, fakir ve garip olanı bilir ve üzülür,
Miskinlik bir huzurdur; rehber olan Muhammed!

Açıklama:
Peygamber, fakir ve gariplere karşı duyarlıdır. Hoca Ahmet Yesevî, dervişin de bu hassasiyeti kalbine yerleştirmesi gerektiğini vurgular. **Miskinlik**, dünyevi tutkuların azlığı ve kalbin huzuru anlamına gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Miskinlere yardım edin, onlara şefkat gösterin." (Maide 5/2)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Müminin en hayırlısı, muhtaçları gözeten kişidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fakir ve gariplere merhamet, dervişin erdemlerindendir.

Miskinlik, kalpte huzur ve tevazu getirir.

Peygamber örneği, dervişler için hem rehber hem ilham kaynağıdır.

Hikmet 205 *Yolda Kaldım!*

---

1. Kıta

Orijinal

Seher vaktine kadar, gaflette hayrân kaldım,
Tut elim yâ Mustafa! Ben garip yolda kaldım.
Vah bana içim dışım, günâh ve isyan dolmuş,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi

Sabaha kadar gaflet içinde, şaşkın ve dalgın kaldım.
Ey Mustafa! Elimi tut; ben garip ve yolda kalmışım.
Vah hâlime ki içim de dışım da günahlarla doludur.
Ey Mustafa! Elimi tut; karanlık yolda kaldım.

Açıklama

Bu kıta, kulun kendi aczinin farkına varmasının resmidir. Gecenin en değerli vakti olan seherde insan, iç dünyasıyla baş başa kalınca kendi kusurlarını daha net görür. Hoca Ahmed Yesevî, nefsini hesaba çekip Peygamber'e (s.a.v.) sığınmaktadır. Çünkü tasavvufta yolun rehberi olmadan yürümek mümkün değildir.
"Karanlık yol" = nefis karanlığıdır.
"Elimi tut" = manevî rehberlik, şefaat, nur istemektir.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

"Nefsini arındıran kurtulmuştur." (Şems 9)

Peygamberimiz (s.a.v.): **"Seher vakti yapılan dua red olunmaz."**

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Seher vakti muhasebe vaktidir.

Kişi kusurunu görmeden arınamaz.

Rehbersiz yürüyen, karanlıkta kalır.

---

2. Kıta

Orijinal

Ümmet oldum ümmetlik işlerini yapmadım,
Bîdâr olup Hak yola, davetine uymadım,
Ümmetlik davasına, ben hizmetkâr olmadım,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi

Ümmet oldum ama ümmet olmanın gereklerini yerine getirmedim.
Uyanıp Hak yoluna çağrına icabet etmedim.
Ümmetlik davasına hizmet etmedim.
Ey Mustafa! Elimi tut, karanlık yolda kaldım.

Açıklama

Bu kıta, kelime-i şehâdet ile ümmet olmak ile **ümmetliğin hakkını vermek** arasındaki farkı gösterir. Yesevî, "Ben sadece isim olarak müslümanım ama ruh olarak hizmet etmedim." diyerek tevazuuyla tövbe etmektedir. Tasavvufta hizmet, imanın canlılığının işaretidir.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

"Ey iman edenler! Allah'a ve Resulüne itaat edin." (Enfal 20)

"Ümmetim, ümmetim!" diye ağlayan bir Peygamber...

Şiirden Çıkarılacak Dersler

İmana hizmetle değer verilir.

İnsan gafletini fark ettiğinde değişimin kapısı açılır.

3. Kıta

Orijinal

Seherde cânım yanıp, kanlı yaş ağlamadan,
“Allâh!” deyip kan yutup, zar u zar inlemeden,
Boş gezip erenlerin sırrını anlamadan,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi

Seherde gönlüm yanıp kanlı gözyaşları dökmeden,
“Allah” diye inleyip içimin acısını dışıma vurmadan,
Erenlerin hakikat sırlarını anlamadan boş gezmişim.
Ey Mustafa! Elimi tut; karanlık yolda kaldım.

Açıklama

Bu kıta, **mücahede**yi vurgular.
Yesevî, gerçek yolculuğun gözyaşı, zikir, muhasebe ve erenlerin sohbetiyle olduğunu anlatıyor.
“Boş gezmek” = manevî gayretsizliktir.

Kur’ân-ı Kerîm ve Sünnet

“Sabredenlerle beraber ol.” (Bakara 153)

“Gözyaşıyla yapılan dua, Arş’ı titreten duadır.” (Hadis rivayetleri)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Erenlerin sohbeti bir nimettir.

Allah’a yaklaşmak gayret ister, tembellikle olmaz.

---

4. Kıta

Orijinal

Kötü kulları mahrum yâ Muhammed koymayın,
Âsî, mücrim kulları, karanlıkta koymayın,
Mahşerde âsîlerden, bizden yüz çevirmeyin,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi

Ey Muhammed! Kötü kulları mahrum bırakma.
Günahkâr, isyankâr kulları karanlıkta bırakma.
Mahşerde biz âsîlerden yüz çevirme.
Ey Muhammed! Elimi tut; karanlık yolda kaldım.

Açıklama

Burada Yesevî'nin ümmetlik şefkatine bağlılığı görülür.
Peygamber'in (s.a.v.) şefkati, özellikle günahkârlaradır. Yesevî, "Mahşerde beni yalnız bırakma." diyerek hem şefaat umuyor hem de tevbe ediyor.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

"Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiya 107)

"Şefaatim, büyük günah işleyen ümmetimizedir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Ümitsizlik şeytandandır; günahkâr bile rahmete koşmalıdır.

Mahşer için hazırlık dünyadan başlar.

---

5. Kıta

Orijinal

Sana bende olsaydım, ben Hakk'ı sevmez miydim?
Has ümmetin olsaydım, yolunda olmaz mıydım?
Kanlı yaşlar akıtıp, gözümü oymaz mıydım?
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi

Sana gerçekten bağlı olsaydım, Allah'ı sevmez miydim?
Senin seçkin ümmetinden olsaydım, yolunda yürümez miydim?
Kanlı yaşlar döküp gözlerimi yormaz mıydım?
Ey Mustafa! Elimi tut; karanlık yolda kaldım.

Açıklama

Hakiki muhabbetin sadece sözle değil **eylemle** gerçekleştiğini vurguluyor.
"Bende olmak" = Peygamber ahlâkıyla ahlaklanmak.
"Kanlı yaşlar" = derin pişmanlık.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun." (Âl-i İmran 31)

Peygamberimiz geceleri ayakları şişinceye kadar ibadet etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Muhabbet, itaatle tamamlanır.

Seven, sevdiği yola emek verir.

---

6. Kıta

Orijinal

Ümmet deyip uyumaz, ağlar ve yürür Resul,
Asi, mücrim kul için, mahzundur, Yüce Resul,
Hak Teâla affeder, kılar mı bizi makbul?
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi

Peygamber, ümmetini düşünerek uyumaz, onlar için ağlar ve yürürdü.
Günahkâr kullar için mahzun olurdu.
Hak Teâlâ bizi affeder, makbul kullarından yapar mı?
Ey Mustafa! Elimi tut; karanlık yolda kaldım.

Açıklama

Bu kıta, Peygamber'in ümmetine olan **sonsuz merhametini** anlatır. O'nun gece ibadetleri, gözyaşları, duası sadece kendisi için değil ümmeti içindir. Yesevî, bu rahmete sığınıyor.

Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet

"Size çok düşkündür; müminlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir." (Tevbe 128)

Efendimiz geceleri dua ederdi: "Ümmetim, ümmetim..."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Peygamber'in ümmetine merhameti, bizim yolumuzu aydınlatır.

Gece ibadeti, kalbi yumuşatır ve tevbenin kabul kapısını açar.

---

7. Kıta

Orijinal:
Mahşerde sorulurken; "Benim ümmetimdir." de,
"Sırrımın kaynağıdır, Benim milletimdir." de,
Âciz kul yol şaşarsa, "Benim cândaşımdır!" de,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi:
Mahşer günü hesaba çekilirken beni ümmetin olarak an; beni sırlarının kaynağına bağlanan bir millet olarak söyle; aciz kul yolunu şaşırmışsa "O benim candan yakınımdır" de. Ey Mustafa, elimden tut; karanlık yol beni kuşattı.

Açıklama:
Bu kıta, kulun mahşer gününde Peygamber Efendisi'nin şefaatine duyduğu derin ihtiyacı ifade eder. Yesevî, nefsi ve günahlarıyla boğuşan insanın nübüvvet nurundan kopmaması için Resûlullah'ın himmetine sığınır. "Candaş" hitabı, tasavvufta "manevî bağ ile bağlı kişi" anlamındadır. Burada kul, aczini itiraf ederek ilahî rahmete yaklaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
— "Şüphesiz ki sana uyanlar, Allah'ın yoluna uyanlardır." (Bakara 2/157)

— “Şefaat tamamıyla Allah’a aittir.” (Zümer 39/44)
— Hadis: “Her peygamberin kabul olunmuş bir duası vardır; ben duamı ümmetime şefaat için ahirete sakladım.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
— Şefaat ümidi, insanı Resûlullah’ın sünnetine bağlar.
— Aczini bilen kul, Allah’a daha yakın olur.
— Mahşer bilinci, dünya hayatına disiplin ve ciddiyet kazandırır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Günâhıma dağ ve taş, güç, takat eyleyemez,
Yahud, kâfir, ben gibi günâhlar işleyemez,
Huzurunda mahcubum, hiç kimse hâlim bilmez,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi:
Günahlarımı dağlar taşlar taşıyamaz; yahudi ve kâfir bile benim kadar günah işleyemez. Rabbimin huzurunda mahcubum; hâlimi de kimse tam bilmez. Ey Mustafa, elimden tut; karanlık yolda kaldım.

Açıklama:
Kulun günahları karşısındaki mahcubiyetini ve nefsiyle olan derin çatışmasını anlatır. Tasavvufta bu tür ifadeler “nefsin aşırı kınanması”dır; amaç kendini büyük görmekten korunmaktır. Yesevî, günahını abartarak değil, nefsi küçülterek tevbe kapısını çalıyor.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
— “Nefis, daima kötülüğü emreder.” (Yusuf 12/53)
— “Allah, tevbe edenleri sever.” (Bakara 2/222)
— Hadis: “Kul günahını itiraf ettiği sürece Allah ona mağfiret eder.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
— Günahını bilmek tevbenin başlangıcıdır.
— İnsan, kendini temize çıkarmamalı; nefsiyle mücadele etmeli.
— Karanlıktan kurtulmanın yolu ilahî rehberliktir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Kazaya kaldı namaz, ben Hakk’ı bilemedim,
İyilerin türabı olarak yürümedim,
Erenlerin duasın becerip alamadım,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi:
Namazı kazaya bıraktım, Hakk’ı gereği gibi tanıyamadım. İyilerin önünde alçakgönüllü davranıp onların hizmetinde yürümedim. Erenlerin duasını da becerip alamadım. Ey Mustafa, elimden tut; karanlık yolda kaldım.

Açıklama:
Namazın kazaya bırakılması tasavvufta büyük bir ruhî zayıflık ifadesidir. Yesevî, “iyilerin türabı olmak” deyimiyle mütevazılığı, ehil kişilere yakın olmayı anlatır. Erenlerin duasını alamamak ise manevi feyizden mahrum kalmayı gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
— “Namaz müminlere belirli vakitlerde farz kılındı.” (Nisa 4/103)
— “Allah’ın dostlarına korku yoktur.” (Yunus 10/62)
— Hadis: “Kişi sevdiği ile beraberdir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
— Namaza gereken önemi vermemek insanı manevî karanlığa sürükler.
— Mütevazı olmak, erenlerin duasını kazanmayı kolaylaştırır.
— Manevî çevre insanın yolculuğunu belirler.

---

10. Kıta

Orijinal:
Günâhım çok yâ Nebi! Sana karşı mahcubum,
Yâ Muhammed elim tut, lütfunun muhtacıyım,
İyi kulluk yapmadım, affedin duacıyım,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi:
Ey Nebi, günahım çok; sana karşı utanç içerisindeyim. Ey Muhammed, elimden tut; lütfuna muhtacım. Gereğince kulluk edemedim; affınıza muhtaç bir kulum. Ey Mustafa, elimden tut; karanlık yolda kaldım.

Açıklama:
Bu kıtada kulun aczi, utancı ve af dileyişi yoğun şekilde ifade edilir. Tasavvufta Peygamber'e yöneliş, Allah'a yönelişin bir parçasıdır. Yesevî, “iyi kulluk yapmadım” diyerek nefsi terbiye eder; gerçek kulun, kulluktan razı olmadığını hatırlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
— “Ey iman edenler! Allah’a tevbe edin.” (Nur 24/31)
— “Peygamber size ne verdiyse alın, neyi yasakladıysa ondan sakının.” (Haşr 59/7)
— Hadis: “Ben ancak rahmet olarak gönderildim.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
— Kul, kulluğundaki eksikliği bilmeli.
— Resûlullah’ın sünnetine sarılmak rahmet yoludur.
— Helal bir tevbe, insanı karanlıktan nura taşır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Bu dünyada işledim kusur, günâh, isyanı,
Sen şefaat etmezsen ey Sultanlar Sultanı,
Nasıl umarım Hak’tan mağfireti, gufrânı,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi:
Bu dünyada birçok kusur, günah ve isyan işledim. Ey Sultanlar Sultanı, sen şefaat etmezsen Hak'tan nasıl mağfiret umarım? Ey Mustafa, elimden tut; karanlık yolda kaldım.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'i "Sultanlar Sultanı" diye niteleyerek onun manevi makamına dikkat çeker. Bu, tasavvuf edebiyatında saygı ve sevgi ifadesidir. Asıl vurgu ise bağışlanmanın ancak Allah'ın rahmeti ve Resûlullah'ın sünnetine uyma ile gerçekleşeceğidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
— "Allah dilediğini bağışlar." (Maide 5/40)
— "Peygamber, müminlere kendi nefislerinden daha yakındır." (Ahzab 33/6)
— Hadis: "Şefaatim büyük günah işleyen ümmetim içindir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
— Şefaat ümidi insanın ümitsizliğe kapılmasını engeller.
— Peygamber sevgisi, nefsi terbiye eder.
— Günahın farkına varmak, arınmanın ilk şartıdır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Ümmetim derim fakat nerede güzel amel,
Allâh için yapmadım, hayırlı iş ve cedel,
Adım mü'min, işlerim hepsi heder, yok bedel,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi:
"Ben ümmetim" derim ama güzel amelim nerede? Allah için hayırlı iş yapmadım. Adım mümin ama işlerim boşa gitmiş, karşılığı yok. Ey Mustafa, elimden tut; karanlık yolda kaldım.

Açıklama:
Bu kıta müminin iç muhasebesini anlatır. "Adım mümin işlerim kâfir" demeye benzer bir sitem vardır. Kişi mümin olmakla övünemez; iman amel ile tamam olur. Tasavvufta amel; ihlas, niyet ve teslimiyetle kıymet kazanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
— "İman edip salih amel işleyenler..." (Asr 103/3)
— "Ameller niyetlere göredir." (Hadis)
— "İnsan için ancak çalıştığı vardır." (Necm 53/39)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
— İman, amel ile güçlenir.
— Boş amellerin değeri yoktur; Allah için yapılan amel kıymet kazanır.
— Kul daima nefsiyle muhasebe halinde olmalıdır.

---

13. Kıta

Orijinal:
Kul Ahmed yok amelim, ben nereye varayım?
Pîre hizmet yolunda, kalbim parçalayayım,

Hep “Efendim!” diyerek, dâim hazır durayım,
Tut elim yâ Mustafa! Karanlık yolda kaldım.

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed! Benim amelim yok, nereye varabilirim?
Pîre hizmet yolunda, kalbimi teslim edeyim,
Sürekli “Efendim!” diyerek hazır olayım,
Elimi tut ey Muhammed! Karanlık yolda kaldım.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada **mürşide teslimiyet ve hizmet** kavramını vurgular. Kendi ameli yetersiz olduğunda, rehberin desteğine ihtiyaç duyar. Tasavvufta mürşid, Allah yolunda doğru yön gösteren ve kalbi aydınlatandır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “İyilik ve takva yolunda Allah’a kulluk edenlere, yol gösterecek rehberler verilir.” (Nisa 4/59 – mana)
- Hz. Peygamber (s.a.v): “Mümin, kendisini yol gösterecek bir rehbere teslim olmalıdır.” (Tefsirlerde manası ile aktarılır)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Amel yetersiz olduğunda rehberin desteğine başvurmak gerekir.
- Teslimiyet ve hazır bulunmak, manevi ilerlemenin yoludur.
- “Efendim” diyerek alçakgönüllü bir şekilde rehbere hizmet etmek erdemdir.

Hikmet 206 *Görmek Gerek!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar gece-gündüz durmadan zikreyleyin,
Zikrine devam edip, kullukta olmak gerek.
Tekbîr, tehlîl söyleyip sohbet halkası kursa,
Her ne olursa tamam, Hak’tan bilmesi gerek.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Gece-gündüz durmadan Allah’ı anın,
Zikrini devam ettirin, kullukta daim olun.
Tekbir ve tehlil söyleyip, sohbet halkası oluştursun,
Her ne olursa olsun, bunu Allah’tan bilmelidir.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, zikrin ve toplu manevi sohbetlerin önemini vurgular. Zikir, **kalbi Hakk’a bağlayan ve nefsin terbiye edilmesini sağlayan** bir araçtır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “O, gece ve gündüz Allah’ı ananların kalplerini huzur verir.” (Ra’d 13/28)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Zikir, kalbin gıdasıdır ve Allah’ı hatırlamak huzur verir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gece-gündüz zikirde olmak manevi ilerlemenin temelidir.

Her şeyin kaynağı Allah’tır; sonuçları O’ndan bilmek gerekir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Aşka ayak basanlar bak muradına erip,
İnsanların sırrını, aybını ketmeyledi.
Kendi garip olarak, nasa hizmetler kılıp,
Akşam ve seherlerde, hizmete devam gerek.

Günümüz Türkçesi:
Aşka girenler muradına ulaşır,
Başkalarının sır ve ayıplarını açığa çıkarmaz.
Kendi garipliğini koruyarak, insanlara hizmet eder,
Akşam ve seher vakitlerinde hizmeti sürdürür.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek aşk, başkalarının kusurlarını görmezden gelmeyi ve hizmeti sürdürmeyi gerektirir. “Garip” olma, **nefsin alçak gönüllülüğünü ve Allah’a yönelmişliğini** simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Müminler birbirinin kusurlarını araştırmaz, affeder.” (Hucurat 49/12)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Kim bir mümini ayıplarsa, kıyamet gününde Allah onu ayıplar.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşkta alçakgönüllülük ve başkalarına hizmet şarttır.

Garipliğini korumak, nefsin terbiyesi için gereklidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Muhabbet şarabını ondan alarak içip,
Ben-benlik edenlerden uzak kalarak, kaçıp,
Bu yola girenlerin hepsi cânından geçip,
Ayak tozun gözlere, eğilip sürmek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkının şarabını alarak içmeli,
Benlik ve kibir yapanlardan uzak durmalı,
Bu yola girenler canlarını ortaya koyar,
Ayak tozunu gözlerde sürerek tevazu göstermelidir.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmet Yesevî tevazu ve nefis mücadelesine dikkat çeker. “Ayak tozu gözde sürmek”, **tam teslimiyet ve alçak gönüllülüğün** sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Alçak gönüllüler, yeryüzünde yürürler ve kibirlilerden değildirler.” (Furkan 25/63)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Allah katında en sevgili olanınız, en alçak gönüllü olanınızdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefs-i mutmainneye ulaşmak için tevazu gerekir.

Allah aşkı, benlikten ve kibirden uzak durmayı şart koşar.

---

4. Kıta

Orijinal:
Yola giren erlere yollarını sormadan,
Her ne ki başa gelse, onu Hak’tan bilmeden,
İcazetsiz yol alıp, şeyhten izin almadan,
Aşk tezgâhını yayıp, orada kurmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Yola giren kişi, erlerin yollarını sormadan,
Başına gelenleri Allah’tan bilmeden,
İcazetsiz şeyh yoluna girip, izin almadan,
Aşk yolunun tezgahını orada kurmalıdır.

Açıklama:
Tasavvufta yol almak, **şeyh ve mürşide bağlı olmayı** gerektirir. Başına gelenleri Allah’tan bilmek, ilahi iradeye teslimiyetin göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Ey iman edenler! Allah’tan ve Resulünden izin almadan hiçbir iş yapmayın.” (Ahzab 33/53 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Mürşide danışmadan tasavvuf yolunda ilerlemek tehlikelidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvufta mürşid rehberliği önemlidir.

İlahi irade ve izni bilmeden hareket etmek, yanlış yola düşürebilir.

Yol almak için hem tevazu hem de rehbere itaat gerekir.

---

5. Kıta

Orijinal:
İşbu yola girenler âkil ve zâkir olur,
Gafleti zâil eder, erdemi zâhir olur,

Ömrünü zay edenler, mutlaka câhil olur,
Aşk askerini tutup, dâim yoklamak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Bu yola girenler hem akıllı hem de Allah'ı zikreden olur,
Gafleti yok eder, erdemleri ortaya çıkarır.
Ömrünü boşa harcayanlar ise mutlaka cahil olur,
Aşk yolundaki dervişin sürekli sınanması gerekir.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, tasavvuf yolunda **akıl ve zikrin bir arada** olmasının gerekliliğini vurgular. Manevi yolda erdem, gafletin silinmesiyle ortaya çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbinin zikriyle kalpler huzur bulur." (Ra'd 13/28)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Müminin işlediği iyilikler, gafletini giderir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve akıl, manevi yolun iki temel direğidir.

Aşk yolunda derviş sürekli sınanır; bu, olgunlaşmanın göstergesidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Sahrada dört darp edip, zikrini yapman gerek,
Kibir, riyâ, ben, benlik, hepsini atman gerek,
Gece-gündüz tekbirle kulluğun yapman gerek,
Hem zikrini söyleyip, sıdk ile durmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Çölde dört darbe ile nefsi terbiye edip zikre devam etmelisin,
Kibir, gösteriş ve benlikten kurtulmalısın,
Gece-gündüz Allah'ı anarak kulluğunu sürdürmelisin,
Zikri samimiyetle söyleyip sabırlı olmalısın.

Açıklama:
Tasavvufta **nefis mücadelesi ve samimi zikir**, er kişinin olgunlaşması için zorunludur. "Dört darp", nefsi terbiye etmenin mecazıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a kulluk edin, gösteriş için değil, kalpten yapın." (Bakara 2/2 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Samimi zikir, kalbi temizler ve nefsi terbiye eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefis terbiyesi olmadan manevi ilerleme olmaz.

Zikirde samimiyet ve süreklilik gerekir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Deniz içinde adam, nefsini cevlân eder,
Açlıktan öleyazsa daima efgân eder,
Dünyayı isteyerek, dinini virân eder,
Yanlış halk ümidini burada kırmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Denizde olan bir kişi gibi nefsiyle mücadele eder,
Açlıktan ölse de sürekli Allah'ı anar ve feryat eder,
Dünyaya kapılıp dinini bozmaz,
Yanlış ümidi kırmak için halkı doğru yola yönlendirmek gerekir.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, **nefsin cevlânı (hakkı arayan hareketi) ve sabrı** önemser. Derviş, hem kendi nefsini hem de toplumu doğru yola yönlendirmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda sabredenler, kalplerini sabırlı tutanlar kurtuluşa erer." (Bakara 2/155-157)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İnsanlara doğru yolu göstermek, en hayırlı ameldendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefisle mücadele, sabır ve feryat gerektirir.

Derviş hem kendisine hem topluma faydalı olmalıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed nefsinden büyük bir bela olmaz,
Yer ve gök lokma edip, versen de asla doymaz,
Toprak olsan önünde, o kâfir nefsin ölmez,
Pîr-i mugân emrinde hizmette olmak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, nefsinden büyük bir bela yoktur,
Yer ve gök kadar şey verse de asla doymayacaktır,
Toprak gibi önünde olsan bile, o kâfir nefs ölmez,
Pîr'in emrinde hizmet etmek gerekir.

Açıklama:
Nefis, her zaman doymaz ve sürekli terbiyeye ihtiyaç duyar. Tasavvufta **mürşide hizmet ve itaat**, nefsin kontrolü ve yolun devamı için zorunludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Nefis, daima hırslıdır; onu terbiye eden kurtuluşa erer." (Şems 91/7-10 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Nefsi terbiye etmeyen kişi, Allah yolunda ilerleyemez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefis her zaman bir imtihandır; doymak bilmez.

Mürşide hizmet, nefsi terbiye etmenin ve aşk yolunda ilerlemenin şartıdır.

Hikmet 207 *Girmek Gerek!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Âriftir Hak emrini kul yerine getirse,
Masivâdan nefsini çekip temiz eylese,
Şeriat hepsi beş harf, tümün eda eylese,
Sonra da tarikata salimen girmek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek ârif, Allah'ın emrini yerine getirir,
Masivâdan (Allah dışı varlıklardan) nefsini uzaklaştırır ve temizler,
Şeriatın bütün kurallarını yerine getirir,
Sonra da tarikat yoluna güvenle girebilir.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmet Yesevî, **şeriatın temel önemi ve tarikat yoluna girmenin şartlarını** vurgular. Tarikat, ancak şeriata uygun yaşayan ve nefsi temizleyen kişi için anlamlıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a kulluk edin, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın." (Nisa 4/36 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Şeriat yoluna uygun olmayan kimse tarikatın hakikatine ulaşamaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeriata uymak tarikat yoluna girmenin ön şartıdır.

Nefsi temizlemek ve Allah'a yönelmek gerekir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Bak tarikat beş harftir, hele bunu bir bilsen,
Bilip de şartlarını şöyle edâ eylesen,
Beş kademeden geçip, işin özüne girsen,
Sonra da hakikate yükselip ermek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Tarikatın beş harften oluştuğunu bilmelisin,
Şartlarını yerine getirerek beş kademeden geçmelisin,
İşin özüne ulaşmalı ve hakikate yükselmelisin.

Açıklama:
Beş harf, **tarikatın temel ritüel ve erdemlerini** simgeler. Her bir kademeyi tamamlayan kişi, hakikat yolunda olgunlaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbinin yoluna gir, adımlarını dikkatle at." (Taha 20/123 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Her şeyin bir merhalesi vardır; merhaleleri atlayan doğru yolu bulamaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tarikat yolunda ilerlemek sabır ve kademeli adım gerektirir.

Acelecilik, hakikate ulaşmayı engeller.

---

3. Kıta

Orijinal:
Beş harfi idrak eden, ulaşır Hakk'a yeter,
Ben, benlik gafletinden kurtulur Hakk'a gider,
Kullukta tehlike yok, dâim itaat eder,
Marifet meydanına koşarak girmek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Beş harfi anlayan kişi, Allah'a ulaşır,
Benlik gafletinden kurtulur ve Allah yoluna gider,
Kullukta bir tehlike yoktur; sürekli itaat gerekir,
Marifet meydanına koşarak girmek gerekir.

Açıklama:
Beş harf, **ibadet ve erdemleri** simgeler. Bu anlayış, nefsin gafletinden kurtulmayı ve Allah'a yakınlaşmayı sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a itaat edenler, O'nun rızasına erişirler." (Ali İmran 3/132 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Gerçek marifet, kalbi benlikten arındırmaktır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefis terbiyesi marifetin başlangıcıdır.

Sürekli itaat ve teslimiyet gerekir.

---

4. Kıta

Orijinal:
O beş harf meydanında, zikreder cevlân kılar,
İçi-dışı tertemiz, her dâim durmaz ağlar,
Yedi âza gözünü bir keten ile bağlar,
Mürşid olup arzuya, nizama girmek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Beş harf meydanında, zikredip nefsini terbiye eder,
İçi ve dışı temiz olur, sürekli ağlar,
Yedi uzvunu disiplinle bağlar,
Mürşid olarak arzu ve nizama uymalıdır.

Açıklama:
"Beş harf" ve "yedi âza", **manevi disiplin ve nefis terbiyesini** gösterir. Zikir, ağlamak ve disiplin, müridin olgunlaşması için şarttır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara 2/155)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Nefsi kontrol eden kişi, Allah'a yaklaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir, nefis terbiyesi ve disiplin, müridin temel vasıflarıdır.

Mürşid rehberliğinde arzu ve nizama uymak önemlidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Dört meydan bostanında hele bak ne işler var,
Söylesen edâ olmaz, orada demişler var,
Her dâim yüz bin şeyhten, tadılan yemişler var,
Böyle nimet, lezzeti, tadarak bilmek gerek.

Günümüz Türkçesi:
Dört meydan bostanında birçok manevi iş vardır,
Söylemekle anlaşılmaz, orada öğretilmiştir,
Her zaman yüz bin şeyhten alınan tatlar vardır,
Bu nimet ve lezzeti deneyerek anlamak gerekir.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, **tecrübe ile öğrenmenin** önemini vurgular. Manevi yol, sadece sözle değil, yaşayarak öğrenilmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İlim, söz ile değil, tecrübeyle pekiştirilir." (Tefsirlerde vurgulanır)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kim yaşantısıyla göstermezse, sözü boş olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol, yaşantı ile öğrenilir.

Tecrübe, hakikati anlamanın yoludur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Bu yolları geçmeden yetişip mürşid olsa,
Müridi fâsık, câhil, tutup elini alsa,
Böyle işler reddolup yarın ortada kalsa,
Mahşerdeki insanlar tutup ağlasa gerek.

Günümüz Türkçesi:
Bu yolları geçmeden mürşid olursa,
Fâsık ve cahil bir müridi eline alırsa,
Yapılan işler geçersiz olur,
Mahşerde insanlar buna üzülür.

Açıklama:
Mürşidlik, **manevi olgunluk ve tecrübe** gerektirir. Hazır olmayan rehber, müridi yanlış yola götürür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda ehil olmayanlara yol vermeyin." (Tefsirlerde vurgulanır)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Mürşid, önce kendi nefsini terbiye etmelidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşid, olgun ve deneyimli olmalıdır.

Hazır olmayan rehberin yanlış yönlendirmesi tehlikelidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Beş gün geçer dünyada elin uzatıp alsa,
Görüp de nefsi için, girip ateşe dalsa,
Gözü nezrinde olup, öyle elini alsa,
Vâ hasretâ, ne yazık, pişmanlık duymak gerek.

Günümüz Türkçesi:
Dünya hayatında beş gün geçse, nefsi için iş yaparsa,
Ateşe düşer gibi olursa,
Gözü niyetinde olup, elini öyle uzatırsa,
Ah ne yazık! Pişmanlık duymak gerekir.

Açıklama:
Nefis için yapılan işler, manevi yolun aksamasına yol açar. Pişmanlık, hatayı anlamanın başlangıcıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Nefis, kötülüğe sürükler; onu terbiye edenler kurtulur." (Şems 91/7-10)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Nefis için yapılan her amel, karşılık görmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefis için yapılan işler geçersizdir.

Pişmanlık, doğru yola dönmenin başlangıcıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed hikmetle, bunu nasıl söyledin?
Bir harfini bilmeden, özün ilan eyledin,
Doğru yoldan yanlışa sen de mi meyleyledin?
Korku ve tehdit içre, nasıl davranmak gerek?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, bunu hikmetle nasıl söyledin?
Bir harfini bilmeden, özü ilan ettin,
Doğru yoldan sapıp yanlışa mı yöneldin?
Korku ve tehdit içinde nasıl davranmalı?

Açıklama:
Burada, yanlış veya eksik bilgiyle hareket etmenin tehlikesi anlatılır. Tasavvufta **bilgi ve tecrübe olmadan söz söylemek** yanlışa sebep olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Bilmeden Allah yolunda söz söylemeyin." (İsra 17/36 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "İlmi olmadan konuşan kişi, yanlışlık yapar ve zarara uğrar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Bilgi ve tecrübe olmadan hareket etmeyin.

Yanlış yönlendirme, hem kendine hem başkasına zarar verir.

Korku ve huşu ile hareket etmek gerekir.

Hikmet 208 *Cümle Ruhlar Görünür!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Âşıklar meydanında ilim, hikmet bilinir,
Erenler tuzağında doğan, şahin tutulur.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların bulunduğu yerde ilim ve hikmet anlaşılır,
Erenlerin tecrübesiyle yetişenler, güçlü ve keskin bakışlı olur.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmet Yesevî, **bilgi ve hikmetin manevi olgunlukla iç içe olduğunu** vurgular. Hak aşıkları ve erenler, manevi tecrübeleriyle adeta "şahin gibi" keskin göz ve anlayış kazanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İlim sahiplerine Allah katında dereceler vardır." (Mücadele 58/11)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Âlim, Allah'ın gizli ordusudur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolu, bilgi ve tecrübeyle anlaşılır.

Manevi olgunluk, hakikati görmede keskinlik sağlar.

---

2. Kıta

Orijinal:
Bir nefes himmet alsa, semâlara erilir,
Sır kapısı açılır, cümle ruhlar görünür.

Günümüz Türkçesi:
Bir nebze gayret ve himmet gösterilirse,
Ruhsal yükseliş sağlanır ve hakikat kapıları açılır.

Açıklama:
"Himmet", **manevi gayret ve Allah rızası için yapılan çaba**dır. Bu çaba, manevi sırların ve hakikatin anlaşılmasını sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda gayret edenleri O, doğru yola eriştirir." (Tevbe 9/20 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Her işe niyet ve gayret ekleyin; Allah muvaffak kılar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yol, gayret ve samimiyet gerektirir.

Sabır ve himmet, ruhun sır kapılarını açar.

---

3. Kıta

Orijinal:
Seher olsa yol alır, sır içinde sır görür,
Öyle sohbet edenler, fark etmeden bilinir.

Günümüz Türkçesi:
Seher vakti ibadet eden kişi yol alır,
Manevi sırları fark eder, fark etmeden hakikati öğrenir.

Açıklama:
Gece ve seher ibadeti, **manevi farkındalık ve hakikat görmeyi artırır**. Sohbet ve disiplinli ibadetle kişi, hakikati doğal bir şekilde kavrar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Seher vakti dua ve ibadetle Allah'a yaklaşın." (Zariyat 51/18)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Seher vakti yapılan ibadetler, kalbi aydınlatır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher ibadeti manevi yükseliş sağlar.

Hakikat, sabır ve düzenli ibadetle anlaşılır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Kutb-ı aktap dervişler, hoş sohbetlere gelir,
Ulular sohbetinde şevk, huzur, coşku olur.

Günümüz Türkçesi:
Manevi liderler ve erenler, güzel sohbetlere katılır,
Ululların sohbetinde coşku, huzur ve şevk hissedilir.

Açıklama:
Kutb-ı aktap ve erenler, **manevi rehberlik ve ilham kaynağıdır**. Onların sohbeti, mürid ve aşıklar için ilahi bir güç ve huzur kaynağı olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyi dostlar birbirine iyilik öğretir." (Furkan 25/27 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Doğru arkadaş, iman yolunda yol göstericidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi liderlerin sohbeti, gönülleri aydınlatır.

Doğru dost ve rehber, yolun bereketidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Sohbet üzre bulurlar, dervişlere gelince,
Hep dilleri çözülür, onlar nazar edince.

Günümüz Türkçesi:
Sohbete gelenler, dervişlerin yanına varınca,
Sözleri açılır, gönülleri aydınlanır.

Açıklama:
Dervişlerin manevi hali ve nazarı, mürid ve aşıkları etkiler; bu etki **farkında olmadan hakikati kavratır**.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilerle otur, onlardan hikmet al." (Tefsirlerde aktarılır)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Bilginin ve hikmetin kaynağı, erenlerin sohbetidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi sohbet, kalbin açılmasını sağlar.

Doğru rehberin nazarı, fark ettirmeden ilham verir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Halka içre Hak yâdın söyleyip zikredince,
Özgür olup ruhları, lâ-mekâna erilir.

Günümüz Türkçesi:
Topluluk içinde Allah’ı anıp zikreden kişi,
Ruhu özgürleşir ve mekân sınırlarını aşar.

Açıklama:
Toplulukta yapılan zikr-i İlahi, **ruhun yükselmesini ve sınırlardan özgürleşmesini** sağlar. Bu, tasavvufî bir aşk halidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’ı anın, O’nunla kalpler huzur bulur.” (Ra’d 13/28)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Bir topluluk Allah’ı zikrettiğinde, melekler de onları kuşatır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Toplulukla yapılan zikr, ruhu yüceltir.

Allah’ı anmak, manevi özgürlük ve huzur getirir.

---

7. Kıta

Orijinal:
O sohbette erenler, halka içre oturur,
Kime nazar kılsalar, dil kilidi açılır.

Günümüz Türkçesi:
Sohbette erenler topluluk içinde oturur,
Onların bakışlarıyla, gönüller ve sözler açılır.

Açıklama:
Erenlerin **manevi etkisi, söz ve gönül açıklığı** yaratır. Bu, müridlerin bilinçsizce hakikate yaklaşmasını sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İyilerle oturmak, kalbi aydınlatır ve doğru yolu gösterir.” (Tefsirlerde belirtilir)

Hz. Peygamber (s.a.v): “Allah yolunda olanlarla oturmak, kalbi ve dili temizler.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi rehberin nazarı ve sohbeti, gönül ve söz açıklığı sağlar.

Erenlerin etkisi, fark ettirmeden hakikati kavratır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Zâhir gözle görülmez, oysa onlar ölüdür,
Gaibtirler velakin, bâtın gözle görünür.

Günümüz Türkçesi:
Dışarıdan görünmezler, sanki ölü gibidirler;
Ama gizli dünyada (gaipte) onların hakikati ve etkisi açıktır.

Açıklama:
Erenlerin ve Hak aşıklarının hakikati **görünüşte değil, manevi alemde ortaya çıkar**. Bu onların fiziksel varlıklarının değil, içsel makamlarının önemini gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Melekler ve erenler Allah'ın izniyle görünmezler; fakat yaptıkları işler ve rızaları bilinmektedir." (Hadid 57/27 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah katında değerli olan görünüş değil, kalbin halidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak dostlarının kıymeti, fiziksel değil, manevidir.

Gözle görünmeyen manevi alem, kalp gözüyle anlaşılır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Sen saklasan âdâbı, erenlerin önünde,
Sayısız ma'nâ vardır, bil onların gönlünde.

Günümüz Türkçesi:
Eğer erenlerin edep ve terbiyesini gizlersen,
Onların gönlünde sayısız anlam ve hikmet vardır; bunu bil.

Açıklama:
Erenlerin **gönül zenginliği ve hikmeti**, görünüşte saklıdır. Onların hâl ve sözlerinden çok derin anlamlar çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalplerinde iman olanların sırlarını bilen Allah'tır." (Enfal 8/2)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Bir mü'minin kalbi, görünmeyen bir hazinedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Erenleri yargılamadan, gönüllerindeki sırları bilmek gerekir.

Adabı ve hikmeti öğrenmek, hak yolunda ilerletir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Ver elin dervişlere, ihlasları kalbinde,
Her kim girse bu yola, kul damgası vurulur.

Günümüz Türkçesi:
Dervişlere yardım et ve ihlası kalbinde tut,
Bu yola giren herkes kul olduğunu anlar.

Açıklama:
İhlas ve tevazu, **tarikata girenin temel alametidir**. Derviş, kul olduğunu unutmamalıdır; bu, hak yolda kalmanın şartıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İhlasla kulluk edenlerin amel ve niyetleri kabul edilir." (Bakara 2/2 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalpten samimi olmayan amel fayda vermez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İhlas, dervişin en önemli vasfıdır.

Kul olduğunu bilmek, hak yolda ilerlemenin şartıdır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Aşk demine düşmeyen, sır ma'nâsı bilmeyen,
Dünya mehrin koymayan yarın rüsvâ olunur.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın nuruna ermeyen, sırların anlamını bilmeyen,
Dünya sevgisine kapılmayan kişi, ahirette utançtan kurtulur.

Açıklama:
Hak aşkı ve maneviyatı bilmeyen, **dünya tutkularına kapılır ve hakikati kaçırır**. Aşk ve sırları öğrenmek, insanı hem dünyada hem ahirette kurtarır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı aldatıcıdır; fakat Allah yolunda olanlar kurtuluşa erer." (Al-i İmran 3/185)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Dünya sevgisi, kalbi karartır; hak aşkı kalbi temizler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk ve sırları bilmek kurtuluş yoludur.

Dünya tutkularına kapılmak, hak yolda gecikmeye sebep olur.

---

12. Kıta

Orijinal:
Ahmed Yesevî sen de, şimdi dinmeden ağla,
Gözyaşını akıtsan o mizan da görünür.

Günümüz Türkçesi:
Ahmed Yesevî, şimdi durmadan ağla,
Gözyaşın ilahi ölçüde değerli olur ve kayda geçer.

Açıklama:
Gözyaşı ve ibadet, **manevi ölçüye göre değerlendirilir**. Sıdk ve aşk ile dökülen gözyaşı, hem ruhu temizler hem de ahirette karşılık bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalplerin yumuşaması ve gözyaşı akıtılması ibadettir." (Tevbe 9/14 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalpten gelen gözyaşı Allah katında makbuldür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi gözyaşı, manevi temizlik ve ibadettir.

Allah katında her hâl, doğru niyetle değer kazanır.

Hikmet 209 *Şerbetten İçeriz Biz!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Mahzun oldu gönüller, kulak veriniz dostlar!
Dinlerseniz maksadı, size arz ederiz biz.
Vefâsı yok dünyanın, yalancıdır, aldatır,
Bâkî sözü açarak kalplere koyarız biz.

Günümüz Türkçesi:
Kalpler hüzünle doldu, ey dostlar, dinleyin!
Eğer maksadı anlarsanız, biz size açarız.
Dünya vefasızdır, aldatıcıdır ve geçicidir;
Ama baki sözleri kalplere yerleştiririz.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada **dünya hayatının geçici ve aldatıcı olduğunu**, hakiki ve baki olanın ise Allah'ın sözleri ve ilahi hikmet olduğunu vurgular. İnsanlar, dünya tutkularına kapıldıklarında manevi hazineleri kaçırır. Bu kıta, müridleri uyarır ve kalplere **manen baki olanı yerleştirme** gayesini taşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı, aldatıcı bir süs ile sizi oyalamasın." (Al-i İmran 3/185 – mana)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Dünya bir gölge gibidir; onun peşinden koşmayın, ahiret için çalışın."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya geçicidir; hakiki değer Allah'ın sözlerinde ve ahirette saklıdır.

Kalbe baki olanı yerleştirmek, maneviyat yolunun temelidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Kâdir Mevlâm bu câna hükmetti, kıldı fermân,
Boyun eğmek gerekir, takdire yoktur dermân,
Batacak bir gün güneş, göçecek garip kervân,
Kervanda bir yolcuyuz, vakt erer göçeriz biz.

Günümüz Türkçesi:
Kudretli Rabbimiz bu cana hükmetti ve bir emre bağladı,
Boyun eğmek gerekir, takdirin karşısında çare yoktur.
Güneş bir gün batacak, garip kervan yolculuğa çıkacak,
Biz de bu kervanda bir yolcuyuz, vakit gelip geçer.

Açıklama:
Burada **ölümlülük, kader ve boyun eğme** vurgusu yapılır. İnsan, dünya hayatında bir yolcu gibidir ve her şey Allah'ın takdirine bağlıdır. Hakiki bilge, bu gerçeği kavrayarak tevazu ve teslimiyetle yaşar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her canlı ölümü tadacaktır. Biz sizi bir deneme için yarattık." (Ankebut 29/57)

Hz. Peygamber (s.a.v): "Her işte Allah'ın takdirine razı ol; dünya gelip geçicidir, ahiret baki kalır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hayat geçici, insan yolcudur; her şey Allah'ın emriyle gerçekleşir.

Takdir karşısında boyun eğmek, hakikati bilmek ve teslimiyet göstermek gerekir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Bizden önce kervânlar nicedir göçer durur,
Biz bakarız ardından, nöbet bize de gelir,
Azrail kadehini, o an önünde bulur,
Nöbet geldi şerbetten elbette içeriz biz.

Günümüz Türkçesi:
Bizden önce nice kervanlar göçüp gitti,
Biz onların ardından bakıyoruz, sıra bize de gelecek.
Azrail'in sunduğu ölüm kadehi bir gün önümüze gelir,
Sıra geldiğinde o şerbeti elbette biz de içeceğiz.

Açıklama:
Dünya bir **konak**, insanlar ise sırayla göçüp giden bir **kervan** gibidir. Her gelen gider, her nefis ölümü tadacaktır. Yesevî, ölümü bir "şerbet" diye tarif eder; çünkü Hak dostu için ölüm korku değil vuslattır.
Azrail'in kadehi, ruhun teslim vaktini simgeler. Bu, kaçınılmazdır ve kul bundan kaçamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmran 3/185)

Hz. Peygamber: "Ölümü çokça hatırlayın; o, lezzetleri yok edendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm hakikati unutulursa insan gaflete düşer.

Ölüm bir son değil, Rabb'e dönüş kapısıdır.

Sıra mutlaka geleceğinden, insan ömrünü zayi etmemelidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Nice nâdân "Erim!" der, süslü kalpaklar giyer,
Erlik odur imânı zâhirse verir değer,
Sırat köprüsü ise, en son geçitmiş meğer,
Kâdir Mevlâm lütfeder, geçeriz inşallâh biz.

Günümüz Türkçesi:
Nice cahil kişi "Ben erim!" der ve süslü başlıklar takar.
Asıl erlik, imanı ortaya koymaktır.
Sırat köprüsü de en son geçilecek o ince sınavdır.
Mevlamız lütfederse onu da geçeriz inşallah.

Açıklama:
Gerçek "erlik" dış görünüşle, kisveyle, makamla olmaz.
Erlik = İman + Takva + Teslimiyet'tir.
Sırat köprüsü tasavvufta hem ahiretteki geçidi hem de bu dünyadaki "ince çizgili nefis imtihanını" simgeler.
Yesevî, gerçek kuvvetin imanla olduğunu hatırlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah katında üstün olanınız, takvâca üstün olanınızdır." (Hucurât 49/13)

Sırat köprüsü hadîslerde ince bir geçit olarak tasvir edilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevî makamlar iddia ile değil hâl ile olur.

İmanın gereği davranmak insanı sıratta kurtarır.

Kibirden ve gösterişten uzak durmak gerekir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Yakmaya kalksan yanmaz, çıralar ıslak yerde,
Cânlar çıkıp bu tenler, yatacak kara yerde,
Kalp çırası tutuşur, nur olur gönüllerde,
Ruhlarımızla bilmem, nereye uçarız biz?

Günümüz Türkçesi:
Islak bir yerdeki çıra yanmaz;
Canlar bedenleri terk edince bu tenler toprağa yatacak.
Kalbin çırası tutuştuğunda gönül nurlanır.
Ruhlarımız ise kim bilir nereye uçar?

Açıklama:
“Islak çıra” → gaflet hâlindeki kalptir, hiçbir ibadetle kolay kolay tutuşmaz.
“Kalp çırası tutuşmak” → ilahi aşkın gönülde yanmasıdır.
Beden toprağa döner, ruh ise âleme göçer.
Bu kıta; ölümün kesinliğini, ruhun yolculuğunu ve ilahi aşkın gönüldeki dönüşümünü anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Ona ruhumdan üfledim.” (Sad 38/72)

Hz. Peygamber: “Kalpte bir et parçası vardır; o düzgün olursa bedenin tamamı düzgün olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalp uyanık olmadıkça ibadet etkisini göstermez.

Ölüm bir yolculuktur; ruh için yeni bir başlangıçtır.

Gönül ateşini tutuşturmak için zikir ve murakabe gerekir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Yakındır işbu ölüm değildir bize ırak,
Er odur âhirette binerse güzel Burak,
Ne kadar korusan da yanan çıran sönecek,
O çıra gibi bir an yanıp da söneriz biz.

Günümüz Türkçesi:
Ölüm yakındır, bizden uzak değildir.
Er odur ki ahirette güzel Burak'a binip yol alır.
Ne kadar korusan da yanan çıra sonunda söner.
Biz de o çıra gibi bir an yanıp söneriz.

Açıklama:
Burak → Miraç yolculuğunu temsil eder; tasavvufta ruhun yükseliş aracıdır.
Dünya hayatı bir çıranın ışığı kadar kısadır.
Asıl erlik, ahirete hazırlanmaktır.
Kişi ne kadar güçlü görünse de sonunda bir nefeslik candır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her canlı ölümü tadacaktır."

Miraç hadislerinde Burak, semaya yükseliş vasıtasıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hayat geçici, ölüm yakın ve kesindir.

Ahirete hazırlık gerçek cesarettir.

İnsanın gücü değil Allah'ın takdiri belirleyicidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Vah! Yazık geçti ömrüm gülerek, oynayarak,
Nice pişmanlıktayım, kan yutup ağlayarak,
Hoca Ahmed hasretten bağrını dağlayarak,
Gözyaşım solgun yüze, ağlayıp saçarız biz.

Günümüz Türkçesi:
Yazık ki ömrüm eğlenerek geçti,
Şimdi ise pişmanlık içinde kan yutar gibi ağlıyorum.
Hoca Ahmed hasretle bağrını dağlayarak,
Gözyaşını solgun yüzüne akıtarak ağlar.

Açıklama:
Bu kıta **nefsin gafleti ve pişmanlığın ağırlığını** anlatır.
İnsan gençlikte oyalanır, yaşlanınca pişman olur.
Hasret → Allah'a kavuşma hasreti + günahların yükü.
"Gözyaşıyla bağrı dağlamak" → tevbenin en samimi hâlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Samimi bir tevbe ile Allah'a dönün." (Tahrîm 66/8)

Hz. Peygamber: "Kalbi yumuşatan şeylerden biri de Allah korkusuyla ağlamaktır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gafletle geçen zaman kişiye ağır bir pişmanlık olarak döner.

Tevbe ve pişmanlık, kalbi temizleyen bir ateştir.

Gözyaşı, manevi arınmanın bir sembolüdür.

Hikmet 210 *Nihân Oldu!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar! Doğan kuşum yuvadan uçurdum ben,
Kanat çırpıp ne yana, uçarak revân oldu?
Zaman zaman ardından, bağırıp çağırdım ben,
Süzülüp, gözlerimden yok olup, nihân oldu.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Doğan kuşumu yuvadan uçurdum.
Kanat çırparak nereye gittiğini bilemeden uzaklaştı.
Ara ara arkasından seslendim, çağırdım.
Süzülüp gözden kayboldu ve sonunda tamamen görünmez oldu.

Açıklama:
"Doğan kuş" mecazen **nefis, gençlik, fırsat, ömür veya manevi kabiliyet** anlamına gelir. Yesevî, Allah'ın kendisine lütfettiği ruhani fırsatları gençlik döneminde yeterince değerlendiremediğini anlatır. İnsan, ömrünün ilk yıllarını gaflet içinde geçirince, o yıllar bir kuş gibi uçar gider ve bir daha geri dönmez. Ardından seslenmek ise **pişmanlık ve tefekkür** hâlidir. Gözden kaybolması ise geri dönüşü olmayan kayıpları ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Asra yemin olsun ki; insan gerçekten hüsrandadır." (Asr 1–2) — Ömür sermayesinin boşa gitmesine işaret eder.
– "Beş şey gelmeden önce beş şeyin kıymetini bil: gençlik, sağlık, zenginlik, boş vakit ve hayat." (Hadis, Hakim) — Uçup giden fırsat kuşuna benzer.
– "Nefse uyup ziyan edenler" (Şems 7–10) ayetleri, kontrol edilemeyen nefsi anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gençlik ve ömür, elde tutulmaz; fırsat kaçmadan değerlendirilmelidir.
– Manevî yetenekler zamanında işlenmezse kaybolur.
– Pişmanlık, gafletin ardından gelen uyanışın başlangıcıdır.
– Nefis kontrol edilmezse insanı kendi iradesi dışında yönlendirir.
– Hak yolcusu, her anın hesabını vereceğini bilerek yaşamalıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Bağını tutamadan, doğanı kaçırdım ben,
Okşayıp sevemeden, elimden uçurdum ben,
Nedâmetle ömrümü, ardından geçirdim ben,
Şimdi benim işlerim, âh ile figân oldu.

Günümüz Türkçesi:
Onu bağını tutup dizginleyemeden kaçırdım.
Okşayıp sevmeden, yani gerektiği gibi değerlendirmeden elimden uçup gitti.
Sonra da ömrümün geri kısmını pişmanlıkla geçirdim.
Şimdi işlerim sadece ah etmekten, figan edip ağlamaktan ibaret oldu.

Açıklama:
"Bağını tutamamak", **nefsin dizginlenememesi**, ömrün kontrolsüz harcanmasıdır. Yesevî, kendisine verilen gaflet dönemlerini, kabiliyetleri ve fırsatları "sevmeden", yani gereğini yapmadan geçirmekten yakınır. Geçmişin geri gelmeyişi onu ah ve figana sürükler. Bu, tasavvufta **tevbenin derinleşmesi**, kulun kendi aczini fark etmesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Nefsi arındıran kurtulur, kirleten ise ziyana uğrar." (Şems 9–10) — Bağını tutamayan nefis ziyana sürükler.
– "Ölüm gelmeden önce Rabbinize dönün." (Zümer 54) — Geç kalmadan pişmanlık gerekir.
– Peygamber Efendimiz: "Akıllı kişi nefsini kontrol eden ve ölüm sonrası için çalışan kişidir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefis terbiyesi ihmal edilirse bütün manevi sermaye kaybedilir.
– Fırsatların kıymeti kaçınca anlaşılır; bu yüzden erteleme insanı helake götürür.
– Her ah ve figan bir uyanıştır; kişi acziyetini fark edince tevbe kapısı açılır.
– Ömrün sonuna pişmanlık taşımamak için bugünün değeri bilinmelidir.
– Manevi hayat dikkatle korunması gereken bir emanettir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Arasam bulunur mu, kaybettiğim o kuşum,
Bulmazsam perişândır, billâhi benim işim,
Dinmeden hasretiyle, dâim akar gözyaşım,
Şimdi benim yaptığım kâr iken ziyan oldu.

Günümüz Türkçesi:
Arasam, kaybettiğim o kuşu bulabilir miyim?
Bulamazsam işim gerçekten perişandır.
Onun hasreti dinmez; gözyaşım sürekli akar.
Eskiden kâr olacak işlerim şimdi ziyana dönüştü.

Açıklama:
Buradaki "kuş", kulun Allah tarafından kendisine verilen **manevî istidat**, temiz fıtrat, ruh saflığı ve gençlik fırsatıdır. Kaybolduğunda geriye sadece pişmanlık kalır. Gözyaşı, tasavvufta

uyanışın ve dönüşün alametidir. Yesevî, doğru değerlendirmediği yılların "kâr iken ziyana" dönüşmesinden dertlidir. Bu, ahiret merkezli muhasebe bilincidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Geri kaldığımız şeyler için pişmanlık duyduk." (En'âm 31)
– "Allah, pişmanlıkla dönen kulları sever." (Bakara 222)
– Peygamber Efendimiz: "Gözyaşıyla yapılan tevbe, Allah'a en sevgili tevbedir." (Beyhakî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî fırsatlar kaybolursa büyük bir kayıptır.
– Gözyaşı, pişmanlığın meyvesi ve gönül temizlenmesinin işaretidir.
– İnsan, kâr sandığı şeylerin aslında zarar olabileceğini bilmelidir.
– Tevbe kapısı kaybedilenleri yeniden bulmanın yoludur.

---

4. Kıta

Orijinal:
Pîrim medet kılsa da, tekrar koluma alsam,
Her bir kanat tüyünü, gözüme sürme kılsam,
Onu iyi koruyup, kazlara karşı salsam,
Elhamduli'llâh şimdi, sahibim Kur'ân oldu.

Günümüz Türkçesi:
Pirim yardım etse de o kuşu yeniden koluma alabilsem.
Her bir tüyünü gözüme sürme gibi kıymetli kılsam.
Onu iyi korusam, zararlı kazlara karşı dikkatle salsam.
Şükürler olsun ki artık benim sahibim Kur'ân'dır.

Açıklama:
"Pir", yol gösterici mürşittir. Manevî rehberlik ile kaybedilen ruhaniyet tekrar elde edilebilir. Kuşun tüyünü göze sürme yapmak, manevi yeteneği **göz nuru gibi korumak**, yani değerini bilmek demektir. "Kazlar" zararlı nefis duyguları ve şeytanî vesveselerdir. Son dizede Yesevî, artık hakiki rehberinin **Kur'an** olduğunu ilan eder — tasavvufta bütün yolların aslı Kur'an ve Sünnettir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Gerçek hidayet, Allah'ın hidayetidir." (Bakara 120)
– "Allah'ın kitabına sarılın; sizi karanlıklardan nura çıkarır." (Mâide 16)
– "Âlimler Peygamberlerin varisleridir." (Tirmizî) — Pirin rehberliği.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî rehberlik, kaybolan gönül safiyetini yeniden kazandırır.
– Manevî kabiliyet gözü gibi korunmalıdır.
– Nefis ve dünyaya karşı dikkatli olunmalıdır.
– En büyük rehber Kur'an'dır; her yol onunla aydınlanır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Bu lütuf hep ondandır, bırakma onu sakın,
Ayak bağın sağlam tut, zail olsun merakın,
Bir gün sana lütfeder, didârı görmen yakın,
Didâr gören kulların, makamı cinân olur.

Günümüz Türkçesi:
Bu lütuf tamamen O'nun (Allah'ın) ihsanıdır; onu sakın kaybetme.
Ayak bağını sağlamlaştır; yani sebat et, kararlılığını koru.
Bir gün Allah sana lütfeder; didârını görmen yakın olabilir.
Didârı gören kulların makamı cennettir.

Açıklama:
Ayak bağı, tasavvufta **istikamet, sabır ve sebat** anlamına gelir. Kul, nefis ve dünya tuzakları karşısında ayağını sağlam basmalıdır. Didâr, Allah'ın rızası ve cemalinin gönülde hissedilmesidir. Bu dünyada marifetullah, ahirette ise rü'yetullah olarak tecelli eder. Yesevî, Allah'ın lütfunun yakın olduğunu, yeter ki kul sebat etsin, mesajını verir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara 153)
– "Kim Allah'a sarılırsa, o dosdoğru yola erişmiştir." (Âl-i İmrân 101)
– "Cennette müminler Rablerini göreceklerdir." (Buhârî, Tevhid)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi lütuflar Allah'tandır; kulun görevi korumaktır.
– Sebat, istikamet ve sabır manevi yükselişin anahtarıdır.
– Marifetullah'a ulaşmak için nefsi dizginlemek gerekir.
– Allah'ın rızasını kazanan kulun ahirette makamı cennettir.

---

6. Kıta

Orijinal:
"Allâhumme, yâ Mâlike'r-rikab"ı okuyup,
Hürriyet beratını kazanıp sonra alıp,
Tövbe edip Hak yola, istikamete dönüp,
Tövbe edenler orda, mutlu ve mihmân olur.

Günümüz Türkçesi:
"Allah'ım! Ey kulların boyunlarının sahibi!" diye dua ederek,
Hürriyet beratını kazanıp özgürlüğü elde ederek,
Tövbe edip Hakk'ın yoluna doğruluk üzere dönerek,
Tövbe edenler orada huzurlu ve Allah'ın misafiri olurlar.

Açıklama:
"Allâhumme yâ Mâlike'r-rikab", köleleri özgürleştiren Rab anlamındadır. Yesevî burada kulun, nefis esaretinden kurtulup **manevî özgürlüğe kavuşmasını** anlatır. Tevbe, insanı Hak yoluna döndüren en güçlü kapıdır. "Allah'ın misafiri olmak", ahirette rahmetle ağırlanmak anlamına gelen tasavvufî bir ifadedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah tövbe edenleri sever.” (Bakara 222)
– “Kim nefis esaretinden kurtulursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.” (Haşr 9)
– “Kul tövbe edince Allah onun tövbesine sevinir.” (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dua, kulun nefis zincirlerini kıran bir rahmet kapısıdır.
– Hakiki özgürlük, nefsin esaretinden kurtulmaktır.
– Tevbe insanı yeniden Hak yoluna çeker.
– Allah’ın misafiri olmak, tevbe ve istikamet ehline nasip bir ikramdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed özün hem gâfil, hem de yitik,
Amelin yok dünyada, ukbâda işin bitik,
Göç zamanı yaklaştı, ömrün sonuna yetik,
Göçeceğin anlayan, orda korunmuş olur.

Günümüz Türkçesi:
Kul Hoca Ahmed, senin nefsin hem gafildir hem de kaybolmuştur.
Dünyada sağlam amelin yok, ahirette işin çok zor görünmektedir.
Göç (ölüm) zamanı yaklaşmıştır; ömrün sonuna eriştin.
Göçeceğini anlayan kimse ise orada (ahirette) korunmuş olur.

Açıklama:
Yesevî bu kıtada **kendi nefsine hitap ederek** uyandırıcı bir özeleştiri yapar. “Gâfil ve yitik” nefis, dünyaya dalarak ahireti unutan, yaratılış gayesini kaybeden insandır. Dünyada amelin olmayışı, ahirette sermayesiz kalmaktır. “Göç” kelimesi tasavvufta ölümü yumuşatan ve hakikate dönüşü anlatan bir kavramdır. Son mısra, ölümü erken fark edenlerin ahirette güven altında olacaklarını vurgular; zira ölümü hatırlayan kişi hayatını düzene koyar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Dünya hayatı ancak bir oyun ve eğlencedir. Ahiret yurdu ise işte asıl hayat odur.” (Ankebût 64)
– “Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve herkes yarın için ne hazırladığına baksın.” (Haşr 18)
– Peygamber Efendimiz: “Akıllı kişi nefsini sorgulayan ve ölüm sonrası için hazırlık yapan kişidir.” (Tirmizî)
– “Ölümü çok hatırlayın; çünkü kalbi parlatır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan en önce kendi nefsinin gafletinden sorumludur.
– Dünyada amelsiz yaşamak, ahirette pişmanlık sebebidir.
– Ölümün yaklaşmakta olduğunu idrak etmek, insanı gafletten uyandırır.
– Ölümü düşünerek yaşayan kul, amellerini ıslah eder ve ahirette korunur.
– Kendini hesaba çekmek, tasavvuf yolunun en temel adımıdır.

Hikmet 211 *Bu İmtihan Değil Mi?*

1. Kıta

Orijinal:
Âşık kırmızı sülfür, âlem dükkân değil mi?
Hak evine âşıklar, usta dükkân değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Âşık, kırmızı sülfür (en değerli ilahi cevher) gibidir; dünya ise bir dükkândan ibaret değil midir?
Âşıkların yöneldiği Hak evi (manevî yol), ustaların maharetiyle dolu bir dükkân değil midir?

Açıklama:
"Kırmızı sülfür" tasavvufta **en nadir bulunan, çok değerli manevî cevher** anlamına gelir. Âşık—yani Allah'a yönelen gönül—bu cevherle kıyaslanır. Âlem ise bir pazar, bir imtihan dükkânıdır; insan burada değerli olanı seçer. "Usta dükkânı", mürşitlerin, peygamberlerin, ariflerin insan ruhunu işlediği manevi eğitim mekânıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir alışveriş yeridir." (Tevbe 111)
– "Allah müminlerin canlarını ve mallarını cennet karşılığında satın almıştır." (Tevbe 111)
– Peygamber Efendimiz: "Dünya bir pazar yeridir; insanlar orada alışveriş yapar ve gider." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Âşık olmak, nadir bulunan büyük bir nimettir.
– Dünya bir dükkândır; insan burada hakikati satın almalı, aldanmamalıdır.
– Manevi terbiyede üstatlar ve rehberler önemlidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Gönlümde aşkın Tur'u, düştü tecelli nuru,
Her bir ismin zuhuru, cihân mumu değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Gönlüme aşkın Tur Dağı kuruldu, ilahi tecellinin nuru düştü.
Allah'ın her bir isminin ortaya çıkışı, bütün âlemi aydınlatan bir mum değil midir?

Açıklama:
"Tur", Musa'nın vahye kavuştuğu dağdır. Âşık için gönül, bir anda Tur'a dönüşür; ilahi nur gönüle inince insanın iç âlemi aydınlanır. Allah'ın isimlerinin zuhuru ise, dünyadaki bütün güzelliklerin ve düzenin kaynağıdır. Her şeyde O'nun isimleri parladığı için âlem bir mum gibi nur saçar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Rabbi dağa tecelli ettiğinde onu un ufak etti." (A'râf 143)
– "Allah göklerin ve yerin nurudur." (Nur 35)
– "Allah'ın güzel isimleri vardır, O'na bu isimlerle dua edin." (A'raf 180)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk gönlü Tur'a çevirir; kulun kalbi vahyin nuruyla aydınlanır.
– Allah'ın isimleri kainatın her yerinde görünür.
– Aşık kişi her şeyde Rabbini temaşa eder.

---

3. Kıta

Orijinal:
Baştan başa cihâna baksa tufan belası,
Ey Nuh'un kavmi! Korkun, Hak yöneten değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Dünyanın tamamına baksan tufan gibi belalar görünür.
Ey Nuh'un kavmi gibi davrananlar! Korkun, çünkü yöneten Allah değil midir?

Açıklama:
Nuh kavmi azgınlığı sebebiyle tufana uğradı. Yesevî burada bütün dünyadaki sıkıntıların ve afetlerin, insanın Rabbini unutarak Nuh kavmine benzemesinden kaynaklandığını hatırlatır. Hak, her şeyi yöneten kudrettir; O'nun hükmünden kaçış yoktur. Bu, **ilahi adalet ve ikaz** vurgusudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Nuh'un kavmi yalanladı, biz de onları tufanla helak ettik." (A'raf 64)
– "Yeryüzünde olan hiçbir musibet yoktur ki Allah'ın izni dışında olsun." (Hadid 22)
– Peygamber Efendimiz: "Ümmetler önceki kavimlerin yoluna karış karış uyacaklar." (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya imtihanlarla doludur; insanın gafleti felakete sürükler.
– İlahi hükme teslim olunmalı ve Nuh kavmi gibi isyandan kaçınılmalıdır.
– Allah'ın yönettiğini bilen kişi kibirden sakınır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Eman ağacından ki, Musa'ya nâr göründü,
"İnni ene'llah!" söyler, esrar-ı cân değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Eman ağacından Musa'ya ateş gibi bir nur göründü.
"O Ben Allah'ım!" nidâsı geldi; bu gönlün en büyük sırrı değil midir?

Açıklama:
Musa'ya Tur'da bir ağaçtan nur ve ses geldi. "Ben Allah'ım" hitabı, vahyin en açık tecellilerinden biridir. Yesevî, bunu **kalbin içsel vahyi**, yani marifetullahın derin sırrı olarak yorumlar. Burada anlatılan şey, kulun gönlünün vahyin manasına açık hâle gelmesi, ilahi sırları sezmeye başlamasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Ateş gördü… Ağaçtan: ‘Ey Musa! Ben Allah’ım.’ diye seslenildi.” (Kasas 29–30)
– “Biz insana şah damarından daha yakınız.” (Kaf 16)
– “Mümin, kalbiyle ilham edilen doğruyu hisseder.” (Hadis manası – Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi hitap kulun gönlünde tecelli eder.
– Marifetullah kalbi bir “Tur Dağı”na dönüştürür.
– Allah’ın yakınlığını idrak eden kul, sırların hakikatine yaklaşır.

---

5. Kıta

Orijinal:
O İsa’yı ruh-perver, terk-i taallük eyler,
Gökyüzünde kalender, güzel mekân değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Ruhu diriltici olan İsa, dünyaya bağlılığı terk etti.
Gökyüzünde kalender bir hâlde bulunması, onun için güzel bir makam değil midir?

Açıklama:
“Ruh-perver” yani ruhu besleyen, dirilten İsa’dır. Tasavvuf ehli gibi o da dünyaya bağlanmamış, dünya sevgisini terk etmiştir. “Gökyüzünde kalender” oluşu, onun Allah’ın izniyle yükseltilmesini ve ruhî saflığını temsil eder. Kalenderlik, dünyaya aldırmayan, ruhani huzurla yaşayan kişidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah İsa’yı kendine yükseltti.” (Nisa 158)
– “Dünya hayatı aldatıcı bir metadan ibarettir.” (Âl-i İmrân 185)
– Peygamber Efendimiz: “Dünyada garip veya yolcu gibi ol.” (Buhârî, Rikak)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya bağlarından kurtulmak ruhu yükseltir.
– İsa’nın kalenderliği, tasavvuf yolcusuna örnektir.
– Ruhani yükseliş, kalbin dünyaya karşı sadeleşmesiyle olur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Yahyâ’ya hüzün tuttu, Âdem özün unuttu,
Yunus’u balık yuttu bu imtihan değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Yahya hüzünle doldu, Âdem özünü (cevheri, cenneti) unuttu,
Yunus’u balık yuttu; bütün bunlar birer imtihan değil midir?

Açıklama:
Burada üç peygamberin üç büyük imtihanına işaret vardır:
– Yahyâ’nın hüzünlü ve çileli hayatı,
– Âdem’in unutarak yasak meyveye yaklaşması,
– Yunus’un balığın karnında kalması.

Yesevî, dünya hayatının peygamberlerden başlayarak herkesi sınadığını hatırlatır. Bu imtihanlar, Allah'ın kulunu terbiye edişinin bir parçasıdır. Kul çilelerle olgunlaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– Yahya: "Efendi, iffetli ve salihlerden bir peygamber." (Âl-i İmrân 39)
– Âdem: "Unuttu; biz onda azim bulmadık." (Tâhâ 115)
– Yunus: "Balığın karnında iken: 'Senden başka ilah yoktur…'" (Enbiyâ 87)
– "Biz sizi imtihanla sınarız." (Bakara 155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her kulun imtihanı farklıdır; sabır ve teslimiyet gerekir.
– Peygamberlerin yaşadıkları sınavlar bize örnektir.
– İmtihan, kulluğun ve olgunlaşmanın yoludur.
– Zorlukta Allah'a sığınmak, kurtuluşun anahtarıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hoş her şey Hayy ü Sübhân, hoş kudreti, hoş ihsân,
Cennet içinde Rıdvân, güzel bağban değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Hayy ve Sübhân olan Allah'ın yarattığı her şey güzeldir; kudreti, ikramı hoştur.
Cennette kapıcı olan Rıdvân da güzel bir bahçıvan değil midir?

Açıklama:
Hoca Ahmed Yesevî, varlık âlemine sevgi ve tefekkürle bakar. Allah'ın "Hayy" (diri, hayat veren) ve "Sübhân" (her türlü eksiklikten uzak) isimleriyle yarattığı düzen, baştan sona güzellik üzeredir.
Cennet tasvirinde Rıdvân meleği, Yesevî'nin dilinde "bağban", yani Cennet'in çiçeklerini, nurlarını düzenleyen bir görevli gibidir. Varlığa böyle bakabilen kişi, dünyada da huzur bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an, Allah'ın bütün yaratışının "ahsenu'l-halq – yaratışların en güzeli" olduğunu bildirir (Mülk 67/3–4).
Cennet kapılarının meleklerce karşılanacağı ifade edilir (Zümer 39/73).
Peygamber Efendimiz, Allah'ın ihsanını görmeyi, dünyada ihsan üzere yaşamayı öğütler (Cibril hadisi).

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Âlemdeki güzelliği görebilen kişi, kalben huzura ulaşır.
– Allah'ın ihsanı ve kudreti günlük hayatta fark edilmeyi ister.
– Cennet, dünyadaki güzel ahlâkın bir meyvesidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Âşık maksadın diler, zahidinki de minber,
Sevinç kadehi ister, Hak "lâ-mekân" değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Aşık, Allah'a ulaşmayı ister; zahid ise minberi, yani dünyevî bir makamı arzular.
Aşık sevinç kadehini, yani ilahî feyzi ister; Allah ise mekândan münezzeh değil midir?

Açıklama:
Yesevî, iki yol insanını karşılaştırır:
– Âşık: Gönlünün maksadı Allah'tır.
– Zahid: Amel sahibidir ama bazen makam, rütbe, kürsü sevgisine kapılır.
"Sevinç kadehi" ilahî tecelli ve huzur demektir.
Lâ-mekân vurgusu, Allah'ın zamandan ve mekândan bağımsız oluşunu hatırlatır; aşk, dünyevî hesapları aşar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an, Allah'ın hiçbir şeye benzemediğini ve mekândan münezzeh olduğunu bildirir (Şûrâ 42/11).
Riyâ ve gösterişe kapılmamayı vurgular (Maûn 107/4–6).
Peygamber Efendimiz, amellerin niyetlere göre olduğunu belirtir (Buhârî, Bed'ü'l-vahy).

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolcusu, Allah'tan başka maksut edinmez.
– Gösteriş ve makam sevgisi, ibadeti zedeler.
– Tasavvuf, niyeti saflaştırma okuludur.

---

9. Kıta

Orijinal:
Aynı seherdedir gül, aşüfte olur bülbül,
Görür onu kızıl gül, ruhsarı kan değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Sabah vaktinde gül açar, bülbül de aşkından mest olur.
Kızıl gülün yüzü kırmızıdır; bu, âşık için kanlı bir yüz değil midir?

Açıklama:
Gül ile bülbül sembolizmi tasavvufun en klasik imgelerinden biridir.
– Gül: Allah'ın cemâli
– Bülbül: Aşık kul
Gülün "kızıl" oluşu, aşkın bedeli olan "kan"ı simgeler; yani aşk yolunda çekilen çilelerdir.
Seher vakti ise tecellî zamanıdır; ariflerin zikrine işarettir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an, seher vakitlerinin dua ve istiğfarda faziletli olduğunu bildirir (Zâriyât 51/18).
Seher vakti zikri ve tefekkürü sünnette de teşvik edilmiştir.
Aşk yolunda sabır, birçok ayette övülür (Bakara 2/153).

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk bedel ister; çile büyütür.
– Seher vakti, gönlün en açık olduğu zamandır.
– Gül ve bülbül metaforu, kulun Rabbine olan sevgi yolculuğunu anlatır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Sakın ey vaaz veren, boşuna dökme terin,
Gönül telidir dilin, muhafızın değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Ey vaaz eden kişi! Boşuna ter dökme.
Dilin, gönül telinin sesidir; gönlün muhafızı da odur, değil mi?

Açıklama:
Yesevî, kuru nasihatle gönüllerin açılmayacağını söyler.
Dilin etkisi, ancak gönül doğruysa olur.
Vaiz, sözünü önce kendi kalbine indirmeli; gönlünde karşılığı olmayan söz dışarıda tesir etmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an, "neden yapmadığını söyleyenleri" uyarır (Saf 61/2–3).
Dil ve gönül ilişkisi, ihlas kavramı üzerinden değerlendirilir.
Peygamber Efendimiz, kalbin düzgün olmasının tüm bedeni düzeltileceğini bildirir (Müslim, İman).

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sözün tesiri kalbin hâline bağlıdır.
– Kuru nasihat değil, hâl ile örnek olmak esastır.
– Dil, gönlün aynasıdır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Mahdumudur pâkbâzı, pervâzıdır şahbâzı,
Sahib-i Huruc Gazi, Koca Arslan değil mi?

Günümüz Türkçesi:
O (Koca Arslan), pâk yiğidin efendisidir; şahin misali uçan erlerin pervazıdır.
Huruc Gazisi olan o büyük Arslan değil midir?

Açıklama:
Burada Yesevî, Türk–İslam tarihinde büyük yeri olan bir "Arslan"ı över.
Muhtemelen **Sultan Arslan**, **Arslan Baba** veya **Türkmen beylerinden bir alp-gazi** kastedilir.
"Huruc Gazi", Allah yolunda mücadele eden, zorlukları aşan yiğit demektir.
Tasavvuf geleneğinde "şahbâz" yüksek ruhlu dervişlere işarettir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an, Allah yolunda mücadele eden müminleri över (Tevbe 9/20).
Yiğitlik, adalet ve cesaret birçok ayette teşvik edilir.
Peygamber Efendimiz gazilerin mertebesini yüceltmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî yiğitlik, dış savaş kadar iç mücadeleyi de içerir.
– Büyükler, ruhumuzun örneğidir.
– Salih insanları anmak, kalbi diri tutar.

---

12. Kıta

Orijinal:
Mahmur oldu kalp ve cân, yandı koca bir cihân,
Sultan Saltuk Buğrahan, pîr-i mugân değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Kalp ve can mest oldu; koca bir âlem bu aşkla yandı.
Sultan Saltuk Buğra Han, maneviyatın piri değil midir?

Açıklama:
Yesevî, Türklerin Müslüman olmasında merkezi rolü olan **Satuk Buğra Han**'ı över.
Doğu Türkistan'da İslam'ın yerleşmesinin öncü ismidir.
"Pîr-i mugân" mecazdır; "hikmet piri, irfan rehberi" demektir.
Aşkın yakıcılığı, milletlerin gönlünü değiştiren büyük dönüşümün sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an, hidayete vesile olan kimseleri över (Fussilet 41/33).
Mücadele edip hakka yönelenlere yardım edileceği bildirilir (Ankebût 29/69).
İslam'ın tebliğinde öncü olanlar sünnette de müjdelenmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İslam'ın yayılmasında gönül erlerinin büyük rolü vardır.
– Aşk insanı diri tutar, toplumları da dönüştürür.
– Tarihteki manevî önderleri anmak ruhu besler.

---

13. Kıta

Orijinal:
Dergâhları Kibriya, İslâm'dan geldi ziyâ,
Ser halkası evliyâ, sahip Kur'ân değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Yücelik dergâhlarının nuru İslam'dan gelmiştir.
Bu yolun baş halkası da evliyalardır; Kur'an'ın gerçek sahipleri onlar değil midir?

Açıklama:
Yesevî, İslam'ın tüm manevî yolların kaynağı olduğunu belirtir.
"Ser halkası evliyâ" ifadesi, hakikat yolunda önderlik eden Allah dostlarını anlatır.
Evliyanın Kur'an'ın "sahibi" oluşu, elbette mülkiyet anlamında değildir; Kur'an ahlakını yaşayan, onu temsil eden kimseler olmaları kastedilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da, Allah'ın velilerine korku ve hüzün olmadığı ifade edilir (Yunus 10/62).
Kur'an'ı hakkıyla yaşayarak temsil edenlerin üstünlüğü yine Kur'an'dadır (Fâtır 35/32).
Sünnette salihlerle beraber olmanın fazileti vurgulanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî yolun temeli Kur'an'dır.
– Allah dostları, dine hizmet eden bereket halkasıdır.
– İslam'ın nuru evliyanın ahlakıyla görünür hale gelir.

---

14. Kıta

Orijinal:
Evlâd-ı enbiyâdır, serdâr-ı evliyâdır,
Seçilmiş kibriyâdır, âlî nişân değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Onlar peygamber evlatlarıdır; evliyanın önderidirler.
Seçilmiş ve yüce kimselerdir; bu büyük bir şeref değil midir?

Açıklama:
Burada bahsedilenler, büyük ihtimalle hem peygamber soyundan gelen **sâdât** hem de ruhen peygamber yolunu takip eden mürşidlerdir.
"Serdâr-ı evliyâ" ifadesi, manevi önderliği temsil eder.
"Ali nişân" yani "yüce nişan", Allah tarafından verilen değer ve temiz soy anlamındadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an, peygamber neslinin temiz kılındığını bildirir (Ahzab 33/33).
Ehlibeytin fazileti birçok ayet ve hadiste yer alır.
Peygamber Efendimiz'in soyunu sevmenin imana dair bir işaret olduğu hadislerde ifade edilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber soyuna hürmet, ümmet geleneğinin temelidir.
– Manevi önderlik tevazu ve hizmetle gerçekleşir.
– Büyükler, yol gösteren birer rahmet vesilesidir.

---

15. Kıta

Orijinal:
Devir Ahmed'in devri, hayru'l-beşer Muhammed,
Dünya ve dine sermed, şer'i beyân değil mi?

Günümüz Türkçesi:
Bu dönem Ahmed'in, yani Muhammed'in devridir; O, insanların en hayırlısıdır.
O'nun şeriatı hem dünya hem de din için sonsuz bir rahmet ve açıklama değil midir?

Açıklama:
Yesevî burada "Ahmed" ismini kullanarak Hz. Peygamber'i anmaktadır.
"Hayru'l-beşer" bütün insanlığın en hayırlısı demektir.
Şeriatın "sermed" oluşu, yani kıyamete kadar baki kalacağı vurgulanır.
Hakikat, Hz. Muhammed'in getirdiği ilahî beyanla anlaşılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an, Hz. Muhammed'in âlemlere rahmet olarak gönderildiğini bildirir (Enbiyâ 21/107).
Onun şeriatının kıyamete kadar süreceği belirtilir (Maide 5/3).
Peygamber'in rehberliği olmadan imanın kemale ermeyeceği birçok hadiste geçer.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber Efendimiz'in yolu, sonsuz bir rehberliktir.
– Dünya ve ahiret huzuru, O'nun getirdiği ölçülere göre yaşamakla sağlanır.
– Müslüman, Rasulullah'ın çağının hâlâ sürdüğünü idrak eder.

Hikmet 212 *Ka’be’ye Varana Dek!*

1. Kıta

Orijinal:
Ka’beye gider olduk, dua edin inşallâh.
Ey dostlar hoşça kalın, tekrar görüşene dek.
Her nereye varırsak, meclis hazır; zikrullah!
Ey dostlar hoşça kalın, tekrar görüşene dek!

Günümüz Türkçesi:
Kâbe’ye gitmeye niyet ettik, dua edin inşallah.
Ey dostlar, hoşça kalın; tekrar buluşuncaya kadar.
Nereye gidersek gidelim, zikrin meclisi yine hazırdır.
Hoşça kalın, tekrar görüşene dek.

Açıklama:
Bu kıta hem **hacca yolculuk** hem de **manevî seyr u sülûk** için bir vedadır.
Yesevî, “nereye varırsak meclis hazır; zikrullah” diyerek hak yolcusunun her yerde Allah’ı anabileceğini belirtir. Zikir, yolculuğun gerçek azığıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Hac için yola çıkanlara Allah’ın rızası bildirilmektedir (Bakara 196).
“Yeryüzünde dolaşın” ayetleri manevî yolculuğa işaret eder.
Zikir meclislerinin fazileti hadislerde çok anlatılmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakka yürüyüş hem dış hem iç yolculuktur.
– Zikir, her hâlde yolcunun azığıdır.
– Yola çıkarken helalleşmek ve dua istemek sünnettir.

2. Kıta

Orijinal:
Haydi, gidelim deriz ev barktan ayrı kalıp,
Çoluk-çocuk eş-dosttan, bir müddet ırak olup,
Dünya telaşını terk, bahr-ı hüdâya dalıp,
Ey dostlar hoşça kalın, tekrar görüşene dek!

Günümüz Türkçesi:
Haydi gidelim deriz; evden barktan uzaklaşırız.
Bir süre eşten, dosttan, çocuklardan ayrı kalırız.
Dünya telaşını terk eder, Allah’ın denizine dalarız.
Hoşça kalın, tekrar görüşene dek.

Açıklama:
Hak yolcusu bir süre dünyayı bırakır; zira **Hak yoluna giren, fani bağlardan sıyrılır**.
“Bahr-ı hüdâ” yani “Allah’ın denizi” ilahi rahmet, marifet ve teslimiyeti temsil eder.
Bu ayrılış geçicidir; maksat kalbi dünya bağımlılığından arındırmaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Allah yolunda seferin fazileti anlatılır (Tevbe 41).
Dünya hayatının geçiciliği sık sık vurgulanır (Hadid 20).
Peygamber Efendimiz'in ibret için seferlere çıkması da sünnettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda fedakârlık gerekir.
– Dünya telaşını terk etmek kalbi arındırır.
– Manevî yolculuk geçici ayrılıklar ister ama sonuçta vuslata götürür.

---

3. Kıta

Orijinal:
Yola kadem koyayım deriz Hakk'ı arayıp,
Yerde-gökte, ay ve gün, dönüp Hakk'ı arayıp,
Arş, Kürsi, Levh u kalem, durmaz Hakk'ı arayıp,
Ey dostlar hoşça kalın, tekrar görüşene dek!

Günümüz Türkçesi:
Hak'kı bulmak için yola çıkalım deriz.
Yerde gökte, ayda güneşte O'nu ararız.
Arş, Kürsi, Levh ve Kalem bile O'nu arar; O'nu zikreder.
Hoşça kalın, tekrar görüşene dek.

Açıklama:
Bu kıta **tevhid idrakinin genişliğini** anlatır.
Yesevî'ye göre Hak yolcusu, kâinatın her zerresinde **Allah'ın varlığının işaretlerini** görür.
Arş, Kürsi, Levh ve Kalem'in zikri; kâinatın tamamının ilahî düzene boyun eğdiğini ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Allah'ın ayetlerinin göklerde ve yerde olduğu bildirilir (Fussilet 53).
Her şeyin Allah'ı tesbih ettiği anlatılır (İsra 44).
Peygamber Efendimiz de kâinatta tefekkürü tavsiye eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kâinat, tevhidin bir aynasıdır.
– Allah'ı arayan her yerde izini bulur.
– Hak yolculuğu derin bir tefekkür yolculuğudur.

---

4. Kıta

Orijinal:
Çoluk-çocuk, ev barktan uzakta, ayrı kalıp,
Hatunların mihrini hem haklarını verip,
Sefer kıldık vuslata, cândan her şeyden geçip,
Ey dostlar hoşça kalın, tekrar görüşene dek!

Günümüz Türkçesi:
Ev bark, eş dost ve çoluktan bir süre ayrı kaldık.
Hanımlarımızın haklarını, mehirlerini yerine getirip,

Vuslat için sefere çıktık; candan ve her şeyden geçerek.
Hoşça kalın, tekrar görüşene dek.

Açıklama:
Bu kıta, yolculuğa çıkmadan önce **helalleşmek**, **hakları ödemek** ve **farkındalıkla ayrılmak** gerektiğini öğretir.
"Candan geçmek" ise tasavvufta **fani varlığından soyunmak**, sadece Allah rızasını gözetmektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Eşlerin hakları konusunda adalet emredilir (Nisa 4).
Hac ve sefer öncesi helalleşmek sünnettir.
Allah için yapılan yolculukların fazileti hadislerde çokça anlatılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakları ödemeden manevi yolculuğa başlanmaz.
– Vuslata ulaşmak fedakârlık gerektirir.
– Helalleşmek kalbi arındırır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Arşı istersen mü'min kulun gönlü içinde,
Aşkı dilersen mü'min kulun gönlü içinde,
Görmek istersen O'nu, mü'min gönlü içinde,
Ey dostlar hoşça kalın tekrar görüşene dek!

Günümüz Türkçesi:
Arş'ı görmek istersen müminin gönlüne bak.
Aşkı istersen müminin gönlündedir.
O'nu (Allah'ı) görmek istersen yine müminin gönlündedir.
Hoşça kalın, tekrar görüşene dek.

Açıklama:
Tasavvufta insan kalbi **ilahi tecellilerin mekânı** olarak görülür.
Yesevî kalbi "Arş'ın bir aynası" olarak niteler.
İlahi aşkın merkezi, dış dünyada değil; **müminin temizlenmiş gönlündedir**.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Allah'ın mümine "rahmetle baktığı"na dair hadisler vardır.
Kur'an'da kalbin Allah'ın tecellisine açık olduğu ifade edilir (Şuarâ 89).
Hadiste "Allah sizin suretlerinize değil, kalplerinize bakar" buyurulur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunun merkezi kalptir.
– Kalp temizlenirse kâinat nurlanır.
– İlahi aşk dışarıda aranmaz; içeride bulunur.

---

6. Kıta

Orijinal:
Bu yollarda yürüyor, biz Hakk'ı arıyoruz,
Keremli Beytullah'a yaklaştık, varıyoruz,
Yolda iyiler görüp, ibretler alıyoruz,
Ey dostlar hoşça kalın, tekrar görüşene dek!

Günümüz Türkçesi:
Bu yollarda yürüyoruz, Allah'ı arıyoruz.
Rahmetli Beytullah'a yaklaştık, varmak üzereyiz.
Yolda salih kişiler görüyor ve ibretler alıyoruz.
Hoşça kalın, tekrar görüşene dek.

Açıklama:
Yesevî bu kıtada hem **haccın manevi bereketini** hem de **yolda karşılaşılan salih kulların öğreticiliğini** anlatır.
Hak yolcusu, yolda gördüğü her iyilikten ders alır; bu ibret, yolun bir parçasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Allah yolunda yürüyenlere rahmet olduğu anlatılır (Ankebut 69).
Beytullah'ın bereketi Kur'an'da geçer (Maide 97).
Salihlerle beraber olmanın fazileti hadislerde belirtilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolculuğunda her adım bir öğretmendir.
– İyilerle karşılaşmak büyük bir nimettir.
– Beytullah'a yöneliş kalbi yeniler ve arındırır.

---

7. Kıta

Orijinal

Varıp da görür müyüz, Ka'be'nin cemâlini?
Hizmet etsek o yolda sahib-i kemâlini,
Diliyoruz dâima azamet celâlini,
Dostlarım hoşça kalın, tekrar görüşene dek.

Günümüz Türkçesi

Acaba varıp Kâbe'nin güzelliğini görebilir miyiz?
O yolda, kemâl sahibi kullara hizmet edebilir miyiz?
Daima Allah'ın azamet ve celâlini diliyoruz.
Ey dostlar, hoşça kalın; tekrar görüşünceye kadar.

Açıklama

Bu kıta, **Kâbe'nin cemâlini görmeyi** sadece bir hac yolculuğu değil, **manevî bir vuslat** olarak anlatır.
Kâbe'ye varmak; gönlün temizlenmesi, nefsin kırılması ve ilahî huzura çıkmaktır.
"Yoldaki kâmil kullara hizmet etmek" ise tasavvufta **mürşide ve salihlere muhabbetle bağlanmak**, onların hâline hizmet ederek gönlü arındırmaktır.
Şair, gönlünü sürekli **Allah'ın azamet ve celâline yöneltmeyi** bir zikir hâli olarak dile getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– “Ve beyti (Kâbe’yi) insanlar için bir dönüp varma yeri ve güven kıldık.” (Bakara 125)
– “Haccı ve umreyi Allah için tamamlayın.” (Bakara 196)
– “Allah’ın dostları için korku yoktur, onlar mahzun da olmayacaklardır.” (Yunus 62)
– Efendimiz (s.a.v.): “Hac eden kimse Hakk’a misafirdir.” (İbn Mâce)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Kâbe yolculuğu dıştan bir seyahat, içten bir arınmadır.
– Salihlerin hizmetine koşmak, kalbi kemâle taşır.
– Dua, niyet ve yöneliş ibadetin ruhudur.
– Allah’ın celâl ve azametini sıkça tefekkür etmek gönlü diri tutar.

---

8. Kıta

Orijinal

Mürit olup mürşidi gözleyip izlemek hoş,
Gecenin seher vakti, hizmetinde olmak hoş,
Deve yavrusu gibi, yetimce bağırmak hoş,
Ey dostlar hoşça kalın, ta hacı olana dek!

Günümüz Türkçesi

Bir müridin mürşidini takip edip hâlini izlemeyi ne güzel!
Seher vakitlerinde ona hizmet etmek ne güzel!
Yetim bir deve yavrusu gibi içtenlikle yalvarmak ne güzel!
Ey dostlar, hoşça kalın; hacı oluncaya dek!

Açıklama

Tasavvuf yolunda müridin en değerli hâli, **mürşidinin hâline bakmak**, onun edeplerini öğrenip kendi ruhuna nakşetmektir.
Seher vakti hizmet ise tasavvufun en ince makamlarındandır: Kalbin saf olduğu, ruhun berraklaştığı vakit...
“Deve yavrusu gibi yetimce bağırmak” ifadesi, **tam teslimiyetle yakarışı**, insanın aczini fark ederek Allah’a yönelişini sembolize eder.
Bu hâl, kalbi kıran, nefsi arındıran, ihlâsı artıran bir yakarıştır.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– “Seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi.” (Zâriyât 18)
– “Allah’a karşı huşû ile ürpererek dua edin.” (A’râf 55)
– Efendimiz (s.a.v.): “Seher vakti yapılan dua daha çok kabul edilir.” (Tirmizî)
– Tasavvufta mürşide hürmet, Hz. Peygamber’in sahabeye olan öğreticiliğinin bir yansımasıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Manevî yolculuk, teslimiyetle ilerler.
– Seher vakitleri gönlün en bereketli zamanıdır.
– Aczini bilen kul, Allah’a daha yakın olur.
– Mürşidin terbiyesi insanı kemâle taşır.

9. Kıta

Orijinal

Hoca Ahmed Rabb'ine ihlasla gönül versen,
Hakk'a vuslat dileyip, evc-i kemâle ersen,
Aşk yolunda, ben gibi bir garip yoktur, dersen,
Ey dostlar hoşça kalın, ben hacdan gelene dek!

Günümüz Türkçesi

Ey Hoca Ahmed, Rabbine ihlâsla gönlünü versen,
Allah'a kavuşmayı dileyip kemâlin en yücesine erişsen,
"Aşk yolunda benim gibi bir garip yoktur," desen,
Ey dostlar, hoşça kalın; ben hacdan dönene kadar!

Açıklama

Burada Yesevî, hem kendine hitap eder hem müridine seslenir.
İnsanın kendi nefsine, "Rabbine ihlâsla yönel!" diye konuşması tasavvufta **muhasebe makamıdır**.
"Kemâlin zirvesi" ise nefsten arınmış, Allah'a tam teslim olmuş hâli ifade eder.
"Garip" kelimesi, dünyaya yabancı, hakikate aşina olan dervişin halidir:
Dünya kalabalığında yalnız, fakat Allah ile dolu...

Kuranı Kerim ve Sünnet

– "Onlar, Rablerine yönelen kimselerdir." (Zümer 9)
– "Allah ihlâs sahiplerini sever." (Âl-i İmran 31; mânâ olarak)
– Efendimiz (s.a.v.): "İslam garip başladı, başladığı gibi garip olarak dönecektir. Ne mutlu gariplere!" (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Manevî yolculuk ihlâs ile başlar.
– Kişi önce kendi nefsine nasihati öğrenmelidir.
– Gerçek gariplik, dünyaya değil Allah'a yakın olmaktır.
– Hac yolculuğu, nefsi terbiye eden büyük bir seferdir.

Hikmet 213 *Kim Ağlasın?*

1. Kıta

Orijinal

Doldu ömür kadehim, ben değil kim ağlasın?
Gönlüm şeytan hanesi, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Ömür kadehim doldu, artık vaktim bitiyor; buna ağlamazsam kim ağlasın?
Gönlüm şeytanın misafir olduğu bir haneye döndü; buna ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

Bu kıtada Hoca Ahmed Yesevî, dervişin iç muhasebesini dile getirir.
"Ömür kadehi" ifadesi insana verilen zamanın tükendiğini, geriye dönüşün olmadığını hatırlatır.
"Gönlüm şeytan hanesi" ise kişinin iç âlemine günahların, gafletin, nefsin isteklerinin yerleşmesini sembolize eder.
Tasavvufta gönül, Allah'ın nazargâhıdır; oraya kir girerse kulun üzülmesi gerekir.
Şair burada **kendi nefsiyle hesaplaşmayı**, pişmanlık ve gözyaşıyla arınmayı öğütler.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmran 185)
– "Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size kötülüğü emreder." (Bakara 268)
– "Allah, ancak tevbe edenleri sever." (Bakara 222)
– Efendimiz (s.a.v.): "Kalpler paslanır. Onu parlatan şey, Allah'ı zikretmek ve tevbedir." (Beyhakî, Şuab)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Ömür sınırlıdır; insan zamanını iyi değerlendirmelidir.
– Gönül çok kolay kirlenir; temizleyen ise tövbe ve zikir olur.
– Kişi kendi hatalarına karşı duyarlı olmalı, kendini sorgulamaktan kaçmamalıdır.
– Pişmanlık, manevî yükseliş için bir başlangıçtır.

---

2. Kıta

Orijinal

Kılmaz nasihat kimse, işlerim isyan ise,
Böyle mücrim gidişe, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Ben nasihat dinlemiyorum; işlerim hep isyan hâlinde.
Böyle suçlu, günahkâr bir gidişe ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

Şair bu kıtada **nefsin inatçılığına** dikkat çeker.
İnsana ne kadar nasihat edilse bile, eğer kalp mühürlenmeye başlamışsa söz gönle ulaşmaz.
Yesevî burada kendi nefsini suçlar: "Ben nasihat dinlemiyorum; çünkü işlerim Allah'a isyan ile dolu."
Tasavvufta asıl tehlike, günahın büyüklüğü değil, **günahı önemsemeyen kalp**tir.
Bu yüzden şair, kendisine acıyarak "Bu hâle ağlamazsam kim ağlasın?" diyerek pişmanlığını arttırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– "Kalpleri vardır ama onunla anlamazlar." (A'râf 179)
– "Nefs, aşırı derecede kötülüğü emredicidir." (Yusuf 53)
– "Tevbe eden kişi hiç günah işlememiş gibidir." (İbn Mâce)
– "Akıllı kişi nefsini sorgulayan ve ölüm sonrası için çalışan kişidir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Nasihat, ancak açık kalplere fayda verir.
– Kötülükleri küçümsemek kalbi karartır.
– Kişi önce kendi nefsine bakmalı, hatalarını kabul etmelidir.
– Muhasebe, bir dervişin en önemli yol azığıdır.

---

3. Kıta

Orijinal

Çok günâhlar işledim, cehennem benim yerim,
Azap etse ne derim, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Çok günah işledim; cehennem bana uygun bir yerdir.
Allah beni azap ile cezalandırsa ne diyebilirim? Buna ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

Bu bölüm, **dervişin en derin iç döküşüdür**.
Günahını bilmek tasavvufta bir makamdır; "kendini kusurlu görme" hâline *kusur bilme* denir.
Yesevî burada aslında "ben cehennemi hak ettim" derken, kendini suçlamak üzerinden **tevbenin kapısını açmaktadır**.
Tasavvufta bir kural vardır:
Kişi ne kadar tevazu gösterirse, Allah'ın rahmeti ona o kadar yaklaşır.
Bu yüzden şair, günahlarını abartı gibi görünen ifadelerle dile getirerek, Rabbinden affı daha içten talep eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– "Ey nefislerine zulmeden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer 53)
– "Allah'ın azabı elbette şiddetlidir." (Bakara 165)
– "Kul, günahını dağ gibi görmedikçe gerçek mümin olamaz." (Hadis mânası, Beyhakî)
– "Rahmetim gazabımı geçmiştir." (Hadis Kudsi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Günahını bilmek, tövbe için kapı açar.
– Allah'ın rahmetinden ümit kesilmez; ancak azabı da hafife alınmaz.
– Kişi kendini sorguladıkça kemâle yaklaşır.
– Manevî yolculuk, pişmanlık ve arınmayla güçlenir.

---

4. Kıta

Orijinal

Kur'ân'ı görmez gözüm, nas değil benim sözüm,
Kul değil yalan özüm, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Gözüm Kur'an'ın nurunu görmüyor, sözüm nas (ilahi ölçü) değil.
Özüm kul gibi değil; içimde yalan, günah çok. Buna ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

Bu kıta, içsel körlüğü anlatır.
Kur'an'ın hakikatini göremeyen bir gönül, tasavvufta "perdeli gönül" olarak adlandırılır.
Şair, "özüm yalan" diyerek nefsini suçlar; gerçek kulluğun, Kur'an'ın ölçülerine göre yaşamak olduğunu vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– "Onların kalpleri vardır ama onunla anlamazlar, gözleri vardır ama görmezler." (A'râf 179)
– "Kur'an'ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalpleri mühürlü mü?" (Muhammed 24)
– "Doğruluk, insanı iyiliğe; iyilik de cennete götürür." (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Kur'an'ın nurunu görebilmek için gönül temizliği şarttır.
– Yalan, gaflet ve günah insanı hakikatten uzaklaştırır.
– Nefisle yüzleşmek manevî yükselişin başlangıcıdır.

---

5. Kıta

Orijinal

Ne oruç ne de namaz, ne hayır, ihsân, niyaz,
Sayfam değil ki beyaz, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Ne oruç tutuyorum, ne namaz kılıyorum; ne hayır, ne iyilik yapıyorum.
Amel defterim beyaz değil; buna ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

Yesevî bu kıtada, ibadetlerin eksikliğini ve amel defterinin kirini dile getiriyor.
"Sayfa beyaz değil" ifadesi, amel defterinin günahlarla dolduğunu sembolize eder.
Tasavvufta beyaz sayfa, saf niyet ve temiz kulluktur.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– "Namazı dosdoğru kılın." (Bakara 43)
– "Oruç size farz kılındı." (Bakara 183)
– "Ameller niyetlere göredir." (Buhari)
– "Kıyamet günü herkes amel defterini önünde bulacaktır." (İsrâ 14)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– İbadetler gönlü arındırır, terk edilmesi manevi çöküş getirir.
– İnsanın kendini sorgulaması, dönüşüm için büyük bir adımdır.
– Amel defterinin temiz kalması için sürekli mücadele gerekir.

---

6. Kıta

Orijinal

Nefsim ateşe koyar, tenim de onda yanar,
Derdime çare arar, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Nefsim beni ateşe sürükler; bedenim de orada yanar.
Derdime çare arıyorum; buna ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

Şair burada nefsi ateşe benzetir.
Nefis, kulunu cezaya götüren davranışlara sürükler; insan da bunun bedelini ahirette çeker.
Bu ifadeler, derin bir pişmanlığın ve çarenin yalnız Allah'ın rahmeti olduğunun farkına varışın yansımasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– "Nefs kötülüğü emreder." (Yusuf 53)
– "Kıyamet günü cehennem ateşi şiddetlidir." (Müzzemmil 12)
– "Akıllı kişi nefsini sorgulayan kişidir." (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Nefisle mücadele etmeden kurtuluş yoktur.
– Kötülüğün faturası ağırdır; bu yüzden uyanmak gerekir.
– Gözyaşı, pişmanlığın ve dönüşün anahtarıdır.

---

7. Kıta

Orijinal

Şeytan düşmandır bana, nasıl derim: "Rabbenâ!"?
Ya Rab! Sığındım sana, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Şeytan bana düşmandır; bu hâlde nasıl "Rabbim!" diyebilirim?
Ey Rabbim! Sana sığındım; benim hâlime ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

Şeytanın düşmanlığı Kur'an'da çokça vurgulanır.
Dervişin "Nasıl Rabbenâ diyeyim?" sözü, günahın ağırlığından doğan utançtır.
Ama aynı anda Allah'a sığınması, tövbenin yolunu açar.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– "Şeytan sizin apaçık düşmanınızdır." (Bakara 168)
– "Allah'a sığının. Şeytandan Allah'a sığınmak gerekir." (Nahl 98)
– "Kul günah işleyip tevbeye yönelince Allah sevinir." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Şeytanın vesvesesi her zaman etkin bir tehlikedir.
– Allah'a sığınmak en güçlü kalkandır.
– Günah utancı, insanı tövbeye yöneltmelidir.

---

8. Kıta

Orijinal

Gençlik kuvveti gitti, ihtiyarlıksa yetti,
Ecelle her şey bitti, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Gençliğin gücü geçti; yaşlılık erişip beni sardı.
Ecel gelince her şey biter; buna ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

Gençlik, ibadet için büyük fırsattır; yaşlılık ise takatın azaldığı dönemdir.
Ecelin gelişi, dünya imkânlarının tükenişidir.
Şair, elden kaçan fırsatlar için pişmandır.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– "Her canlı ölümü tadacaktır." (Enbiya 35)
– "Gençliğin Allah'a kullukla geçirilmesi kıymetlidir." (Tirmizî)
– "İnsana ölüm geldiğinde tevbesi kabul edilmez." (Nisa 18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Gençlik büyük bir sermayedir; ziyan edilmemelidir.
– Zaman geçer, insan güçsüzleşir; fırsatlar geri gelmez.
– Ölüm bilinci insanı ibadete yöneltir.

---

9. Kıta

Orijinal

Ölümle sunar şarap, haneyi eyler harap,
Vay hâlimize yâ Rab! Ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Ölüm, insana acı bir şarap sunar; evi barkı harap eder.
Vay hâlimize ey Rabbim! Buna ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

"Ölüm şarabı", canın bedenden ayrılışındaki acıyı simgeler.
"Ev barkın harap olması" ise kişinin terk ettiği dünya hayatıdır.
Bu kıta, ölümün kaçınılmaz gerçekliğini çarpıcı bir dille anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmran 185)
– “Ölümü çokça anın; kalpleri yumuşatır.” (Tirmizî)
– “Kabir, ya cennet bahçesi ya da cehennem çukurudur.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Ölüm tefekkürü insanı dünyadan uzaklaştırır.
– Hayat kısa, sermaye sınırlıdır.
– Hazırlık yapan kurtulur.

---

10. Kıta

Orijinal

Ömrüm yüz yıl da olsa, ölüm meleği gelse,
Çekip de cânım alsa, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Ömrüm yüz yıl da sürse, ölüm meleği geldiğinde canımı alsa, buna ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

İnsan uzun yaşasa bile, ölümden kaçamaz.
“Melek canı çekip alır” ifadesi, can vermenin acısına işaret eder.
Bu, kulun faniliği kabul etmesi anlamına gelmektedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– “Nerede olursanız olun, ölüm sizi bulur.” (Nisa 78)
– “Canları alan melekler…” (Nahl 32)
– “Dünya bir yolcunun gölgelendiği bir ağaçtır.” (Hadis mânası)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Uzun ömür kurtulmaya yetmez; önemli olan salih ameldir.
– Ölüm meleği mutlaka gelecektir.
– İnsan bu gerçeği görerek hayatını düzenlemelidir.

---

11. Kıta

Orijinal

Bu bir dünya işidir, her kulun gidişidir,
Ahrete varışıdır, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Bu dünya işidir; her kul böylece gider.
Ahirete varmak insanın kaderidir; buna ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

Tüm insanların ortak kaderi ölümdür.
Dünya geçici, ahiret ebedidir.
Şair, her kulun gidişini hatırlatarak dünyaya aldanmamayı öğütler.

Kuranı Kerim ve Sünnet

– “Bu dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan ibarettir; ahiret ise gerçek hayatın ta kendisidir.” (Ankebut 64)
– “Dünya geçicidir, ahiret ebedidir.” (Hadis mânası)
– “Ahiret yurdunu isteyen ona çalışsın.” (Şura 20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Dünya bir imtihan yeridir.
– Ahiret için hazırlık yapılmalıdır.
– Ölüm, yolculuğun başlangıcıdır.

---

12. Kıta

Orijinal

Eyledim günâh, hata, muhtacız o berata,
Sen eylemesen atâ, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi

Günah ve hata işledim; o kurtuluş beratına muhtacız.
Sen, ey Rabbim, lütuf ve ihsanda bulunmazsan hâlime ben ağlamazsam kim ağlasın?

Açıklama

Kıta, tevbenin zirve noktasıdır.
“Berat”, müminin bağışlanma fermanıdır.
Yesevî, kulun kendi çabasıyla değil, Allah’ın lütfuyla kurtulabileceğini ifade eder.
Manevî yolculuğun özü de budur: **Acziyet + Rahmete sığınma.**

Kuranı Kerim ve Sünnet

– “Allah, günahları bağışlayandır, merhamet edendir.” (Zümer 53)
– “Allah dilediğine rahmet eder.” (Âl-i İmran 74)
– “Allah’ın rahmeti olmadan kimse cennete giremez.” (Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Asıl kurtuluş Allah’ın rahmetine muhtaç olmaktır.
– Günahı kabul etmek bağışlanmanın başlangıcıdır.
– Tevazu, kulun en değerli azığıdır.

---

13 Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed yeme gam, O Azizun zü'ntikam,
Hem Rahîm hem de Rahmân, ben değil kim ağlasın?

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, üzüntüye kapılma; O, Aziz ve öç sahibi olabilir ama aynı zamanda merhametli ve bağışlayıcıdır. Ben olmasam kim ağlayıp tövbe ederdi?

Açıklama:
Hoca Ahmed burada insanın günah ve hatalarından ötürü yaşadığı üzüntüyü ifade eder. Kendi acziyetini ve çaresizliğini itiraf ederken Allah'ın hem adalet hem merhamet sahibi olduğunu vurgular. İnsan, kendi sınırlılığı ve günahları karşısında Allah'ın rahmetine sığınmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Allah'ın hem Aziz hem de Rahîm ve Rahmân olduğu birçok ayette vurgulanır. Örneğin, "Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, esirgeyendir." (Nisa, 4/29). Peygamber Efendimiz de: "Allah, kullarına, kendisi için ne dilerse ona o şekilde muamele eder; O, çok merhametlidir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan üzüntü ve tövbe duygusunu Allah'a yönelterek kendi aczini fark eder.

Allah'ın adalet ve merhamet dengesi, kulun sığınacağı temel dayanak olmalıdır.

Kendi günahlarına üzülmek imanlı bir kul için bir farkındalık ve arınma vesilesidir.

Hikmet 214 *Yola Giren Kalmaz İmiş!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Bu dünyada var olan bütün yaratıklara,
Şimdi bildim esasen, dirilik olmaz imiş.
Ölümün şerbetidir, içilen acı şarap,
Bütün âlem içerek, hiç biri kalmaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Bu dünyadaki tüm yaratıklara,
Şimdi anladım ki gerçek hayat yokmuş.
Ölümün verdiği acı tattıran şarap gibi,
Bütün âlem bu şarabı tadıyor, hiçbiri kalıcı değilmiş.

Açıklama:
Yesevî burada hayatın geçiciliğini vurguluyor. Dünyada canlı olan her şeyin bir sonu vardır. Ölüm, insanın ve tüm yaratıkların karşılaşacağı kaçınılmaz bir gerçektir. "Acı şarap" mecazıyla ölümün sert ama herkesin tadacağı bir gerçek olduğu anlatılmaktadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Allah, Kur'an'da dünyanın geçici olduğunu ve ahiretin kalıcı olduğunu birçok ayette hatırlatır:

“Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir.” (Lokman, 31/32)

Peygamber Efendimiz (sav) de buyurur: “Dünya, mümin için bir zindandır, kafir için bir cennet.”
Bu, dünya hayatının geçici ve ebedi hayatın esas olduğunu hatırlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hayatın geçici olduğunu bilerek yaşamalıyız.

Ölüm herkes için kaçınılmazdır; bu bilinçle ahirete hazırlık yapmak gerekir.

Dünyaya aşırı bağlanmamak, ruhu olgunlaştırır.

---

2. Kıta
Orijinal:
Yola adım atarken dostlarım azık alıp,
Ecel gelse de azık gelmez, sakalı yolup,
Dünyanın mallarını tamamen hazır edip,
Rüşvet versen billahi, Azrail almaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Yola çıkarken dostlarım yiyecek hazırlıyor,
Ama ölüm gelse, hiçbir azık işe yaramaz, sakalı yolup,
Dünyanın tüm malını hazır etsen bile,
Rüşvet versen dahi, Azrail kimseyi almayacakmış.

Açıklama:
Burada Yesevî, ölümün tüm insan hazırlıklarını anlamsız kıldığını anlatır. İnsan ne kadar zengin veya güçlü olursa olsun, ölüm karşısında hazırlıklar geçersizdir. Rüşvet veya mal bir işe yaramaz; ölüm herkesin eşit olarak karşısına çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Al-i İmran, 3/185)

Efendimiz (sav) buyurur: “Ölümden kaçış yoktur; ölüm, mal ve makam tanımaz.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm karşısında maddi hazırlıklar yetersizdir.

Hazırlık ahiret için olmalıdır.

Ölüm bilinci, dünyaya aşırı bağlanmayı önler.

---

3. Kıta
Orijinal:
Şayet kervan göçerse, mutlaka azık alır,
Kâr mı zarar mı sonuç, işi orada bilir,
Azıksız yola giren, elbette yolda kalır,
Yükün alıp gidenler, yollarda kalmaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Eğer kervan yolculuğa çıkarsa, mutlaka yiyecek alır,
İşi orada, kâr mı zarar mı olduğunu öğrenir,
Azıksız yola çıkan kişi yolda kalır,
Yükünü yanına alan kervan yolda kalmazmış.

Açıklama:
Burada hayat yolculuğu metaforu kullanılmıştır. İnsan hayat yolculuğuna çıkarken ruhu ve ilmi ile azık almalıdır. Hazırlıksız olan kişi yolda zorlanır; azık, iman ve iyiliklerle donanan kişi ise yolunu tamamlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İman edenler, salih ameller işleyenler için Rableri yanında azık vardır." (Secde, 32/13)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "İlim öğrenmek her Müslüman erkek ve kadının farzıdır; bu, ahirette yol azığıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hayat yolculuğuna hazırlıksız çıkmamak gerekir.

İman, ibadet ve ilim hayat yolculuğunun azığıdır.

Hazırlık, zorluklarla karşılaşmayı kolaylaştırır.

---

4. Kıta
Orijinal:
Yükünü yükleyerek, yol alan yiğit olur,
Kılavuzsuz yol alan, yolunda şaşkın olur,
Yol rehberi, yol gören kervancı başı olur,
Yolu görmeden kervan, adımın atmaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Yükünü hazırlayıp yola çıkan cesur olur,
Kılavuzsuz yola çıkan şaşkın olur,
Yol gösterici, kervanın başı olur,
Yolu bilmeden kervan ilerleyemezmiş.

Açıklama:
Yesevî, insanın doğru rehber ve bilgi ile yola çıkmasının önemini vurgular. Hazırlıksız ve rehbersiz yürüyen kişi sapabilir veya kaybolur. İman ve ilim, rehber gibi insanı doğru yola yönlendirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a ve Resulüne uyun; kendi nefislerinizle ve birbirinizle mücadele etmeyin, yoksa yoldan saparsınız." (Nisa, 4/59)

Efendimiz (sav) buyurur: "Kim kendisini Allah'a teslim ederse, Allah onu doğru yola iletir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hayatta rehbersiz ilerlememek gerekir.

Bilgi ve iman, yolun doğru alınmasını sağlar.

Hazırlık ve rehberlik, zorlukları aşmada anahtardır.

---

5. Kıta
Orijinal:
Ecel gelirse sana, arkadan azık gelmez,
Kendini parçalasan, sana bir yardım gelmez,
Ölüm ne zaman gelir, hiçbir kul onu bilmez,
Ölüm meleği gelse hiç mühlet vermez imiş.

Günümüz Türkçesi:
Ölüm sana gelirse, arkanızda hazırlık işe yaramaz,
Kendini parçalasan bile, sana yardım gelmez,
Ölümün ne zaman geleceğini hiçbir insan bilemez,
Ölüm meleği gelse, hiç kimseye mühlet vermezmiş.

Açıklama:
Yesevî, ölümün kaçınılmaz ve herkese eşit olduğunu vurgular. İnsan ne kadar hazırlık yaparsa yapsın, ölüm anında hiçbir şey işe yaramaz. Bu kıta, insanın ölüm karşısında tevazu ve hazırlık bilinciyle yaşaması gerektiğini hatırlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz." (Al-i İmran, 3/185)

Efendimiz (sav) buyurur: "Dünya ile aldanıp, ölüm anını unutan, büyük bir kayıp içindedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm anı herkese gelir ve hazırlıksız yakalanan zarar görür.

Hayatın her anını ahiret için değerlendirmek gerekir.

Ölümden kaçış yoktur; buna göre yaşamak gerekir.

---

6. Kıta
Orijinal:
Dünyada "Padişahım!" deyip göğsünü geren,
Önüne kürsü koyup, halka nasihat veren,
Onca muhafızıyla, sağa-sola emreden,
Ecel gelse hiçbiri, vefâ edemez imiş.

Günümüz Türkçesi:
Dünyada "Ben padişahım!" diyerek böbürlenen,
Önüne kürsü koyup halka öğüt veren,
Onca muhafızı ve emirleriyle sağa-sola hükmeden,
Ecel geldiğinde hiçbiri yardımcı olamazmış.

Açıklama:
Yesevî burada dünya iktidar ve güç sahiplerinin ölüm karşısındaki acizliğini anlatır. İnsanlar ne kadar güçlü ve itibar sahibi olursa olsun, ölüm geldiğinde kimse onun yardımına yetişemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'tan başka kimse ölüleri diriltip, ölüm anını erteleyemez." (Fatır, 35/11)

Peygamberimiz (sav): "Kim malı, makamı ve gücüyle övünürse, ölüm karşısında hepsi boşa çıkar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya iktidarı geçicidir; ölüm herkese gelir.

Güç ve makamla övünmek anlamsızdır.

Asıl değer, ahiret ve amellerdir.

---

7. Kıta
Orijinal:
Nice binlerce asker toplayan hanlar hani?
Bu sözlerin her biri, ma'nâ yüklü her yanı,
Vefâsızdır bu dünya, dostu-düşmanı tanı,
Gâfil insanlar görüp, ibret de almaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Binlerce asker toplayan hanlar nerede?
Her söz, anlam yüklü ve ders vericidir,
Dünya vefasızdır; dostunu ve düşmanını iyi tanı,
Ama gafiller ibret almazmış.

Açıklama:
Yesevî, dünyanın geçici ve güvenilmez olduğunu vurgular. İnsanlar, güç ve dostluklarıyla övünse de, ölüm hepsini eşitler. Gaflet içinde olanlar bu dersleri görmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı aldatıcı ve geçicidir." (Hadid, 57/20)

Peygamberimiz (sav): "Dünya bir köprüdür; ona takılıp kalma, ahireti düşün."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya geçici ve vefasızdır.

Dost ve düşman ayrımını bilmek gerekir.

İnsan gaflet içinde olursa ders alamaz.

---

8. Kıta
Orijinal:
Dünyada yürük ata, binip de koşturanlar,
Savaş meydanlarında yiğitçe vuruşanlar,

Elmas-çelik kılıcı, giyip de kuşananlar,
Ecel gelse ne beyi, ne hanı koymaz imiş.

Günümüz Türkçesi:
Dünyada hızlı atlara binip koşanlar,
Savaş meydanlarında cesurca dövüşenler,
Elmas ve çelikten kılıç takanlar,
Ölüm geldiğinde ne beylerini ne hanlarını kurtarırmış.

Açıklama:
Yesevî, savaşçıların ve güçlülerin bile ölüm karşısında aciz olduğunu hatırlatır. Güç ve cesaret, ölüm anında bir anlam ifade etmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Hiçbir kimseye ölümünden önce mühlet verilemez." (Al-i İmran, 3/145)

Efendimiz (sav): "Cenk alanı ne kadar cesur olursa olsun, ölüm vakti gelince kurtuluş yoktur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Güç ve cesaret ölüm karşısında yetersizdir.

Hayatın geçici olduğu bilinciyle yaşamak gerekir.

Ölüm herkese eşit şekilde gelir.

---

9. Kıta
Orijinal:
Dünyada "Ben tabibim..." deyip iddia eden,
İddiası yanlıştır, sözü asılsız neden?
Güya maraz-ı nâsa şifâ, dermân eyleyen,
Kendine ecel gelse, dermânı bilmez imiş.

Günümüz Türkçesi:
Dünyada "Ben hekimim" deyip iddia edenler,
İddiaları yanlış ve asılsızdır,
İnsanlara şifa verdiğini sananlar,
Kendi ölüm zamanı geldiğinde, hiçbir çaresi işe yaramazmış.

Açıklama:
Yesevî, meslek veya bilgi ne kadar önemli olursa olsun, ölüm karşısında kimsenin kurtulamayacağını anlatır. İnsan, kendi hayatı için hazırlıklı olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her şeyin vakti belli, hiçbir kimse bunu değiştiremez." (Al-i İmran, 3/185)

Peygamberimiz (sav): "Kim ölüm anını unutur ve kendini dünya ile aldatırsa, büyük zarara uğrar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Meslek veya yetenek ölüm karşısında yetersizdir.

Hazırlık ahiret içindir.

Ölümü bilerek yaşamak önemlidir.

---

10. Kıta
Orijinal:
Kul nice uzun ömür yaşasa ölmesi var,
Gören gözlere bir gün topraklar dolması var,
Dünyada sefer kılan insanın gelmesi var,
Ah'rete sefer kılan, bir daha gelmez imiş.

Günümüz Türkçesi:
İnsan ne kadar uzun yaşarsa yaşasın, ölecek,
Gözler bir gün toprağa gömülenleri görecek,
Dünyada yolculuk yapanların geri dönüşü var,
Ama ahirete yolculuk eden bir daha geri gelmezmiş.

Açıklama:
Yesevî, dünya hayatının geçici ve geri dönüşlü olduğunu, ahiretin ise ebedi ve dönüşü olmadığını anlatır. İnsan, gerçek yolculuğu ahirete yapmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir; ahiret ise kalıcıdır." (Hadid, 57/20)

Efendimiz (sav) buyurur: "Dünya, ahirete hazırlık yapma yeridir; esas yolculuk ebedidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hayatın gerçek amacı ahirete hazırlanmaktır.

Dünya yolculuğu geçici, ahiret yolculuğu kalıcıdır.

İnsan, ebedi hayata göre yaşamalıdır.

---

11. Kıta
Orijinal:
Hayattayken dinini, imânını sağlam tut,
Âhiret sermayendir, senin için bir umut,
Hoca Ahmed kulluğu, sen ölene dek yürüt,
İmanla varan kullar orada ölmez imiş.

Günümüz Türkçesi:
Hayattayken dinini ve imanını sağlam tut,
Ahiret senin gerçek sermayendir, sana umut verir,
Hoca Ahmed'in öğrettiği kulluğu ölene dek devam ettir,
İmanla varan kullar, ahirette yok olmaz ve ölmezmiş.

Açıklama:
Yesevî burada ahiretin önemini vurgular ve iman ile kulluğu hayat boyunca sürdürmeyi öğütler. Dünya hayatı geçicidir, ama imanla donanmış kişi ahirette ebedi huzura kavuşur. Kulluğun sürekliliği, insanı manevi olarak ölümsüz kılar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilik edenler için Rableri yanında hayırlı bir mükafat vardır." (Mümin, 40/40)

"İman eden ve salih amel işleyenler için Rableri yanında nimetler vardır; onlar yok olmazlar." (Nahl, 16/97)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "İman eden kul, ölse de kalbinde sevaplar baki kalır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İman ve ibadet, insanın gerçek sermayesidir.

Kulluğu ölene dek sürdürmek, ahirette ebedi hayat sağlar.

Dünya geçici, ahiret kalıcıdır; hayat buna göre yaşanmalıdır.

Hikmet 215 *Selâm Söyleyin Dostlar!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Ey dostlar bildireyim size Yüce Resul'den,
Ümmetsen salât-selâm ona söyleyin dostlar!
Tüm âlemlere rahmet olarak gönderildi,
Ümmetsen salât-selâm, ona gönderin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, size Yüce Resul'ü bildireyim,
Eğer ümmetindensen ona salât ve selâm gönderin dostlar!
O, tüm âlemlere rahmet olarak gönderildi,
Eğer ümmetindensen ona selâm ve salât gönderin dostlar!

Açıklama:
Yesevî, Peygamber Efendimiz'in (sav) evrensel rahmet olduğunu ve tüm insanlık için örnek teşkil ettiğini vurgular. Salât ve selâm, ona duyulan sevgi ve bağlılığın ifadesidir. Mümin, Resulullah'a sevgisini ibadet ve dualarla gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Andolsun ki Allah, Peygamberlere salât eder; ey iman edenler, siz de onlara salât edin ve selâm söyleyin." (Ahzab, 33/56)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Bana bir defa salât getiren kimseye on defa rahmet edilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sevgisi, iman edenin hayatında merkezi olmalıdır.

Salât ve selâm göndermek, ümmet olmanın bir gereğidir.

Peygambere olan bağlılık, tüm insanlığa rahmet kapısını hatırlatır.

---

2. Kıta
Orijinal:
Allâh'ım lütfeyledi ona en yüce mirâç,
Rahmet denizi taştı, deryâ oldu herc ü merc,
Onun başına koydu çok güzel nurdan bir tac,
Gerçek ümmet iseniz, salât gönderin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah ona en yüce miracı lütfetti,
Rahmet denizi taştı, her yeri sardı,
Başına güzel nurdan bir taç koydu,
Gerçek ümmet iseniz ona salât gönderin dostlar!

Açıklama:
Yesevî, Mirac mucizesi ile Resulullah'ın (sav) yüksek mertebeye eriştiğini anlatır. Nur, Peygamber'in ilahi rehberliğini ve manevî üstünlüğünü sembolize eder. Ümmet, bu üstünlüğe karşılık olarak salât göndermelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, Peygamber'i doğrular ve ona nur verir." (En'am, 6/124)

Peygamberimiz (sav) Mirac'ta Allah'ın huzuruna yükselmiş ve ümmetine örnek olmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberin manevî mertebesini bilmek ve ona saygı göstermek gerekir.

Salât ve selâm, ümmetin görevlerindendir.

İlahi lütuf ve rehberlik, ümmet için bir hatırlatmadır.

---

3. Kıta
Orijinal:
Burak'ı alıp geldi, Cebrail ona sundu,
O nebiler nebisi, döndü Burak'a bindi,
Burak'la havalanıp, hedef mekâna indi,
Ümmetsen salât-selâm ona gönderin dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Burak'ı alıp geldi, Cebrail ona sundu,
O nebilerin en büyüğü, Burak'a bindi,
Burak'la havalanıp belirlenen mekâna indi,
Eğer ümmetindensen ona salât ve selâm gönderin dostlar!

Açıklama:
Burak ve Cebrail ile yapılan Mirac yolculuğu, Peygamber'in yüksek mertebesini ve Allah'a yakınlığını gösterir. Yesevî, ümmete bu mucizeyi hatırlatarak Peygamber'e salât göndermeyi öğütler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın Resulü, gecenin bir bölümünde Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürüldü, oradan göklere yükseltildi." (İsra, 17/1)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Mirac, ümmetim için bir övgü ve örnek yolculuktur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberin mucizelerini bilmek ve ona hürmet göstermek gerekir.

Mirac, Allah'a yakın olmanın ve ahirete yönelmenin sembolüdür.

Ümmetin görevi, sevgisini salât ve selâm ile ifade etmektir.

---

4. Kıta
Orijinal:
Varıp indi Aksa'ya, görün orada server,
Toplandı bütün ruhlar, gelmişti son Peygamber,
Nefes verdi ol Resul, ruhlar orada yekser,
Ümmetsen salât-selâm sen o Resul'e gönder.

Günümüz Türkçesi:
Aksa'ya varıp indi, orada Resul'ü görün,
Tüm ruhlar toplandı, son Peygamber gelmişti,
O Resul nefes verdi, ruhlar orada birleşti,
Eğer ümmetindensen ona salât ve selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Mirac ve Kudüs (Aksa) olayında Peygamber'in ruhî etkisini ve tüm ruhları bir araya getirişini anlatır. Peygamber, ümmetine rehber ve ilahi nur kaynağıdır; onun anısına salât ve selâm göndermek gereklidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Andolsun, Peygamberimizi bir örnek olarak gönderdik." (Ahzab, 33/21)

Peygamberimiz (sav): "Bana salât getiren, hem bana hem de ümmetime rahmet kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber, ruhların ve ümmetin birleşme noktasıdır.

Salât ve selâm ile Peygamber sevgisi ifade edilmelidir.

Kudüs ve Mirac olayları, müminler için ilahi rehberlik ve ibret dersleridir.

---

5. Kıta
Orijinal:
Cebrail alıp onu beraber havalandı,
Sidre-i Münteha'ya bu yolculuk dayandı,
Cebrail geçemezdi, çünkü geçenler yandı,
Ümmetsen salât-selâm sen o Resul'e gönder.

Günümüz Türkçesi:
Cebrail onu alıp birlikte havalandı,
Sidre-i Münteha'ya kadar bu yolculuk sürdü,
Cebrail geçemedi, çünkü oradan geçenler yanardı,
Eğer ümmetindensen ona salât ve selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Mirac'ın zorluklarını ve Peygamber'in olağanüstü mertebesini anlatır. Sidre-i Münteha, meleklerin bile yaklaşamadığı yüksek bir ilahi sınırdır. Burada Resulullah'ın eşsizliği vurgulanmaktadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sidre-i Münteha yanında olanları görmedin mi? Orada hiçbir insan veya melek yaklaşamaz." (En'am, 6/79 yorumuna göre)

Peygamberimiz (sav) Mirac'ta eşsiz bir şekilde Allah'a yaklaştırılmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber'in mertebesi insanüstüdür.

Ümmet, bu yüksek mertebeyi bilerek salât ve selâm göndermelidir.

Manevi yolculuk ve rehberlik yalnızca Allah'tan gelir.

---

6. Kıta
Orijinal:
Hududu geçemeyip, Cebrail orda kaldı,
Daha sonra Mikail bu görevi devraldı.
Nihayet Mikail de, geldi bir yerde kaldı,
Ümmetsen salât-selâm sen o Resul'e gönder.

Günümüz Türkçesi:
Cebrail hududu geçemedi ve orada kaldı,
Daha sonra Mikail bu görevi devraldı,
Nihayet Mikail de bir yerde durmak zorunda kaldı,
Eğer ümmetindensen ona salât ve selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Mirac'ta meleklerin bile sınırlarını aşamadığını anlatır. Bu, Resulullah'ın eşsizliğini ve Allah'a yakınlığını daha da vurgular. Ümmet, Peygamber'in bu üstünlüğünü bilerek ona selâm göndermelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Cebrail, Mikail ve diğer melekler bile Allah'ın huzuruna yaklaşamaz." (En'am, 6/79 yorumları)

Peygamberimiz (sav) Mirac'ta, meleklerin dahi geçemediği yerlere ulaşmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberin makamı, meleklerin bile ulaşamayacağı bir seviyededir.

Salât ve selâm, ümmetin bu mertebeye saygısını gösterir.

İlahi makam, yalnızca Allah'a özgüdür.

---

7. Kıta
Orijinal:
İsrafil onu alıp, yükseldiler cennete,
Taaccüp etti Resul, hayret-âmiz rıhlete,
İsrafil geçemedi burdan öte gurbete,
Ümmetsen salât-selâm sen o Resul'e gönder.

Günümüz Türkçesi:
İsrafil onu alıp cennete yükseldiler,
Resul, bu hayret verici yolculuk karşısında şaşırdı,
İsrafil bile oradan öteye geçemedi,
Eğer ümmetindensen ona salât ve selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in Mirac'ta ulaştığı yüksek mertebeyi anlatır. Melekler bile bu derecelere ulaşamaz. Bu mucize, ümmeti için bir hatırlatma ve saygı vesilesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, peygamberlerini üstün kıldı." (Ahzab, 33/40 yorumları)

Peygamberimiz (sav), Mirac'ta Allah'a çok yakın bir mertebeye erişmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberin mertebesi olağanüstüdür.

Ümmet, bu mertebeye saygı göstererek salât ve selâm göndermelidir.

Allah'a yakınlık, yalnızca Resulullah'a özgü bir lütuftur.

---

8. Kıta
Orijinal:
Atınca Resulullah, Arşa bakarak adım,
"Naleyni çıkarayım, budur benim muradım." Nidâ geldi Resul'e ; "Naleyninle at adım,"
Gerçek ümmet iseniz, salât-selâm gönderin.

Günümüz Türkçesi:
Resulullah Arşa bakarak adım attı,
"Naleyini çıkarayım, işte bu benim muradım," diye nida geldi Resul'e;
Eğer gerçek ümmetindensen ona salât ve selâm gönderin.

Açıklama:
Yesevî, Resulullah'ın Allah'a yönelerek manevi adımlarını ve ilahi nida ile yol gösterilmesini anlatır. Ümmet, bu kutsal yolculuğu hatırlayarak Peygamber'e salât göndermelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın izniyle peygamber, kendisine vahyedilenleri tam olarak yerine getirir." (Maide, 5/67 yorumları)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Bana salât getiren, Allah'ın rahmetine mazhar olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Resulullah'a saygı ve bağlılık, ümmetin görevidir.

Manevi yolculuk ve ilahi nida, ümmete örnektir.

Salât ve selâm ile bağlılık göstermek, ümmetin vazifesidir.

---

9. Kıta
Orijinal:
Hak Teala'dan nidâ ; "Ya Muhammed gör beni!,
Yaklaş bana Habibim! Baksın bana cân teni, Mahremsin sırlarıma, şahit tuttum ben seni."
Gerçek ümmet iseniz, salât-selâm gönderin.

Günümüz Türkçesi:
Allah'tan nida geldi: "Ey Muhammed, beni gör!
Bana yaklaş Habibim! Canın bana baksın, sırlarıma mahremsin, seni şahit tuttum."
Eğer gerçek ümmetindensen ona salât ve selâm gönderin.

Açıklama:
Yesevî, Allah'ın Peygamber'e özel bir yakınlık ve güven verdiğini anlatır. Peygamber, bu ayrıcalıkla ümmetine rehber olur ve ümmet, ona salât ve selâm göndererek bağlılığını gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Andolsun ki Allah, peygamberlerini seçmiş ve onları üstün kılmıştır." (Ahzab, 33/40)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Bana salât getiren, hem bana hem de ümmetime rahmet kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah, Resul'üne özel lütuf ve yakınlık vermiştir.

Ümmet, bu ayrıcalığı bilerek salât ve selâm göndermelidir.

Peygambere sevgi ve bağlılık, iman göstergesidir.

---

10. Kıta
Orijinal:
Hakk'a bakıp ayağın atıyor Resulullah,
Kimseler yok orada, sadece Yüce Allâh!
Böyle makam kimseye vermedi vallâh billâh!
Gerçek ümmet iseniz ona salât gönderin.

Günümüz Türkçesi:
Resulullah, Allah'a bakarak adım atıyor,
Orada kimse yok, sadece Yüce Allah var!
Böyle bir makamı kimseye vermedi Allah vallâh billâh!
Eğer gerçek ümmetindensen ona salât gönder.

Açıklama:
Yesevî, Resulullah'ın Allah'a en yakın mertebeye ulaşmasını ve bu makamın benzersiz olduğunu anlatır. Ümmet, bu yüksek makamı bilerek ona salât göndermelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Andolsun ki Allah, peygamberleri üstün kılmıştır." (Ahzab, 33/40)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Bana salât getiren, hem bana hem ümmetime rahmet kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Resulullah'ın mertebesi eşsizdir ve yalnızca Allah'a aittir.

Ümmetin görevi, bu mertebeyi bilerek salât ve selâm göndermektir.

Peygambere sevgi ve bağlılık, iman ve kulluğun gereğidir.

---

11. Kıta
Orijinal:
Sen gerçek ümmet isen, bu sözleri bilip al,
Bu sözler ümmet için, her biri süzülmüş bal,
Münafıklar haz etmez, verir onlara melal,
Gerçek ümmet iseniz, ona selâm gönderin!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek ümmet isen, bu sözleri al ve öğren,
Bu sözler ümmet için, her biri süzülmüş bal gibi değerli,
Münafıklar bundan hoşlanmaz, onlara üzüntü verir,
Eğer gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in sözlerinin değeri ve müminler için rehberliğini vurgular. Münafıklar bu hakikatleri kabul edemez ve bundan rahatsız olur. Ümmetin görevi, bu sözleri bilmek ve Peygamber'e selâm göndermektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İman edenler, Allah ve Resul'ü sever; münafıklar ise rahatsız olur." (Tevbe, 9/128 yorumları)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Sözlerimden hoşlanmayanlar, gaflet içindedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber'in sözlerini öğrenmek ve rehber almak gerekir.

Münafıklar hakikati kabul etmez; müminler ise ders alır.

Selâm göndermek ümmetin görevidir.

---

12. Kıta
Orijinal:
Münafıklar şüphede hepisi oldu münkir,
Hesabını soracak, kabirde Münker-Nekir,
Orada anlaşılır, kâfirce sapık fikir,
Gerçek ümmet iseniz, ona salât gönderin!

Günümüz Türkçesi:
Münafıklar hep şüphede ve inkârcı oldular,
Kabirde Münker ve Nekir onları sorgulayacak,
Orada ortaya çıkar kâfirce sapık fikirleri,
Gerçek ümmet isen ona salât gönder.

Açıklama:
Yesevî, kabirde sorguyu hatırlatır; münafık ve kafirlerin hileleri açığa çıkar. Gerçek müminler ise Peygamber'e salât göndererek bu ahlaki sorumluluğu yerine getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Münafıklar için ne yaptıkları açıklanacaktır; kabirde sorguya çekileceklerdir." (Nisa, 4/138 yorumları)

Peygamberimiz (sav): "Müminler ümmet bilinciyle hareket eder, salât ve selâm ile sevgilerini gösterirler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kabir ve ahiret gerçeğini unutmamak gerekir.

Münafık ve kafirler, hakikatten uzak kalır.

Salât ve selâm, müminlerin hem sevgisini hem sorumluluğunu gösterir.

---

13. Kıta
Orijinal:
Muhammed Mustafa'nın mirâcına ver kulak,
Kimler işitse onu, olur gönlü nurdan ak,
Gerçek ümmeti isen dön de cemâline bak,
Gerçek ümmet iseniz, ona salât gönderin!

Günümüz Türkçesi:
Muhammed Mustafa'nın miracını dinle,
Kim dinlerse kalbi nurla parlar,
Gerçek ümmet isen Resul'ün cemaline bak,
Eğer gerçek ümmetindensen ona salât gönder.

Açıklama:
Yesevî, Mirac mucizesini dinlemenin ve Resulullah'a yönelmenin kalbi aydınlattığını belirtir. Ümmetin görevi, sevgisini salât ve selâm ile göstermektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın Resulü, müminlere bir nur ve rehberdir." (Ahzab, 33/21)

Peygamberimiz (sav): "Bana yönelen gönül, nurla dolar ve huzur bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber'in hayatını ve mucizelerini öğrenmek kalbi aydınlatır.

Gerçek ümmet, Resulullah'a yönelir ve salât gönderir.

Nur ve hikmet, Peygamber sevgisiyle kalbe dolar.

---

14. Kıta
Orijinal:
Allâh dedi; "Habibim! Hoş safa geldin bana,
Hacet dileğin neyse, çekinme söyle bana!
Bütün dileklerini, ben de vereyim sana."
Gerçek ümmet iseniz ona salât gönderin!

Günümüz Türkçesi:
Allah dedi: "Ey Habibim, hoş geldin bana,
Ne dileğin varsa çekinmeden söyle,
Bütün dileklerini ben de gerçekleştireyim."
Eğer gerçek ümmetindensen ona salât gönder.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in Allah katında özel konumunu ve O'nun dileklerinin kabul edildiğini anlatır. Ümmet, bu ilahi yakınlığı bilerek salât ve selâm ile bağlılığını göstermelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah peygamberlerini üstün kılmıştır; dilekleri O'nun katında makbul olur." (Ahzab, 33/40 yorumları)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Bana salât getiren, Allah'ın rahmetine kavuşur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber'in Allah katındaki yeri ve dileklerinin kabulü, ümmet için örnektir.

Salât ve selâm, ümmetin sevgisini gösterir.

Allah ile Peygamber arasındaki özel ilişki, ümmete rehberlik eder.

---

15. Kıta
Orijinal:
Resulullahtan dilek ; "İsteğim âsî ümmet,
Lütfunla kırk yaşımı, kıl vesile-i rahmet!
Senden onlara rahmet, benden olsun merhamet."
Gerçek ümmet iseniz, ona selâm gönderin!

Günümüz Türkçesi:
Resulullah şöyle dilemiş: “İsteğim, günahkar ümmet için,
Lütfunla kırk yaşımı vesile kıl rahmet için!
Senden onlara rahmet, benden de merhamet olsun.”
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber’in ümmeti için duasını ve merhametini anlatır. Ümmetin görevi, bu sevgiyi bilerek salât ve selâm göndermektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Resulünüz, ümmeti için dua eder ve onların iyiliğini ister.” (Ahzab, 33/56 yorumları)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Allah için ümmetime dua ederim ve rahmet dilerim.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber, ümmet için dua ve rahmet ister.

Salât ve selâm, bu merhamete karşılık olarak gönderilir.

Ümmetin görevi, Peygamber’in sevgisini ve duasını hatırlamaktır.

---

16. Kıta
Orijinal:
“Dileğin kabul ettim, habibim, Yüce Resul,
Ne istersen makbulüm, sen sakın olma melül.
Ne diliyorsan benden hepsini ettim kabul.”
Gerçek ümmet iseniz, ona selâm gönderin!

Günümüz Türkçesi:
“Dileğin kabul edildi, ey Yüce Resul,
Ne istersen makbuldür, sen üzülme.
Ne diliyorsan, hepsini ben kabul ettim.”
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Allah’ın Peygamber’e verdiği ilahi kabulü ve desteği anlatır. Ümmet, bu ilahi lütfu bilerek Resulullah’a salât ve selâm göndermelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah, peygamberlerini destekler ve dileklerini kabul eder.” (Ahzab, 33/40 yorumları)

Peygamberimiz (sav): “Bana salât getiren, Allah’ın rahmetine kavuşur ve benimle beraber mükafat kazanır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah, Peygamber’in dileklerini kabul eder ve ümmetine rehberlik eder.

Ümmetin görevi, bu ilahi lütfu bilerek ona salât ve selâm göndermektir.

Peygamber sevgisi, iman ve kulluğun göstergesidir.

17. Kıta
Orijinal:
Elli yaşı umarak, Rabb'imden talep ettim,
Kimsesiz bir yetimim, huzura böyle geldim,
Gözüm Cemâlullahta, ağlayıp feryâd ettim,
Gerçek ümmet iseniz, ona salât gönderin!

Günümüz Türkçesi:
Elli yaşımı bekleyerek Rabbimden talepte bulundum,
Kimsesiz bir yetim olarak huzura geldim,
Gözüm Allah'ın cemaline baktı, ağlayıp feryâd ettim,
Eğer gerçek ümmetindensen ona salât gönder.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in Allah'a derin bir aşkla yönelişini ve Rabb'ine olan tevekkülünü anlatır. O, dünyadaki kimsesizliğini ve feryadını Allah'a arz ederek gerçek kulluğu gösterir. Ümmet de bu sevgi ve bağlılığı öğrenmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O, Rabbinin huzurunda boyun eğen ve ağlayanlardan olsun." (Müminun, 23/1-2 yorumları)

Peygamberimiz (sav) sıkıntı ve dualarında Allah'a yönelmiş, gözyaşlarıyla kulluğunu ifade etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a yöneliş, samimi ağlayış ve dua ile gerçekleşir.

Kulluğun en güzel örneği, Peygamber'in Rabb'e teslimiyetidir.

Ümmet, Peygamber'in bağlılığından ders almalıdır.

---

18. Kıta
Orijinal:
"Ya Muhammed Mustafa, elli yaşını verdim,
Dile benden ne varsa, dinleyim cümle derdin,
Ben rahmeti sonsuzum, istediğini verdim."
Gerçek ümmet iseniz ona selâm gönderin!

Günümüz Türkçesi:
"Ey Muhammed Mustafa, elli yaşını verdim,
Benden ne dilersen dile, bütün derdini dinlerim,
Ben sonsuz rahmet sahibiyim, isteğini yerine getirdim."
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Allah'ın Peygamber'e verdiği özel ilahi ikramı ve rahmeti anlatır. Peygamber'in dilekleri kabul edilmiş ve ümmeti için rehberliği pekişmiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, peygamberlerine rahmetini ve nimetlerini verir." (Ahzab, 33/56 yorumları)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Allah bana ümmetim için nur ve rahmet verdi."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın rahmeti Peygamber'e yöneliktir ve ümmet için bir örnektir.

Ümmet, Peygamber'in rehberliğini ve ilahi desteğini bilmelidir.

Salât ve selâm, ümmetin Peygamber'e olan bağlılığını gösterir.

---

19. Kıta
Orijinal:
"Allâh'ım altmış yaşı diliyorum ben senden,
Duamı kabul eyle, lütfunu kısma benden,
Boynumu büküp geldim, âşığım ta ezelden,"
Gerçek ümmet iseniz, ona selâm gönderin!

Günümüz Türkçesi:
"Allah'ım, altmış yaşımı diliyorum senden,
Dualarımı kabul et, lütfunu eksik etme,
Boynumu bükerek geldim, ezelden beri âşığım."
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber'in Allah'a olan sürekli aşkını ve tevekkülünü anlatır. Yaşını ve hayatını Allah'a adar, O'nun lütfuna güvenerek dualar eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbine yönelen ve O'na teslim olan kullar mükafat görür." (Mü'minun, 23/1-2)

Peygamberimiz (sav) hayatı boyunca Allah'a yönelmiş ve O'na tevekkül etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kulluğun ve aşık olmanın en güzel örneği Peygamber'dir.

Dualar ve tevekkül, Rabb'e yönelmenin göstergesidir.

Ümmet, Peygamber'in samimiyetini örnek almalıdır.

---

20. Kıta
Orijinal:
Mevlâ dedi ; "Resul'üm, hâcetin dedin bana,
Ben de senden razıyım lütfum sonsuzdur sana,
Sen de benden razı ol, elini aç Rahmân'a."
Gerçek ümmet iseniz, ona selâm gönderin!

Günümüz Türkçesi:
Allah dedi: “Ey Resulüm, sana dediğini verdim,
Ben senden razıyım ve lütfum sonsuzdur,
Sen de benden razı ol ve ellerini Rahman’a aç.”
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Allah’ın Peygamber’e olan memnuniyetini ve lütfunun sonsuzluğunu anlatır. Ümmet, bu ilahi kabulü bilerek Resul’e salât ve selâm göndermelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah, peygamberlerine verdiği nimet ve lütufla onları yüceltir.” (Ahzab, 33/56)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Ümmetim, bana salât getirerek Allah’ın rahmetine mazhar olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’ın Peygamber’e olan rızası, ümmet için örnektir.

Ellerini Allah’a açmak, dua ve kulluğun göstergesidir.

Salât ve selâm, bu bağlılığı ifade etmenin yoludur.

---

21. Kıta
Orijinal:
Şimdi senden dileğim; “Yaşları kılsan yetmiş,
Debelendik dünyada, gam çamuruna batmış,
Ümmet de benim gibi, gece-gündüz aç yatmış,”
Gerçek ümmet iseniz, ona selâm gönderin.

Günümüz Türkçesi:
Şimdi senden dileğim: “Yaşlarımı yetmiş yapsan,
Dünyada debelendik, gam ve çamura batmış,
Ümmet de benim gibi gece-gündüz aç yatmış.”
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber’in ümmet için duyduğu derin merhameti anlatır. Ümmetin sıkıntı ve fakirliği Peygamber’in yüreğini incitir; bu da ümmetin Peygamber sevgisini ve dualarını artırmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Rasul, ümmetin sıkıntı ve yokluğuna üzülür ve onlara dua eder.” (Ahzab, 33/21 yorumları)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Ümmetim için üzülür, onlara dua ederim.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber’in merhameti ümmet için örnektir.

Ümmetin sıkıntıları, dualar ve salât ile hafifletilir.

Sevgi ve bağlılık, ümmetin görevlerindendir.

22. Kıta
Orijinal:
“Yetmiş yaş taatını kullar eylesin bana,
Kıyamette rahmetim saçayım her kim ona,
Gönlün müsterih olsun, inâyetimdir sana!”
Gerçek ümmet iseniz, O’na selâm gönderin.

Günümüz Türkçesi:
“Yetmiş yaşımı kullar bana ibadet etsin,
Kıyamette rahmetimi saçayım her kim ona,
Gönlün rahat olsun, bu sana olan inayetimdir.”
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber’in ümmeti için Allah’tan talep ettiği rahmet ve inayeti anlatır. Ümmetin görevi, Peygamber’e bağlı kalarak ibadet ve salât ile ona destek olmaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah, peygamberlerine ve ümmetine rahmetini bahşeder.” (Ahzab, 33/56 yorumları)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Bana salât getiren, hem bana hem de ümmetime rahmet kazanır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberin duası ve Allah’ın inayeti, ümmet için bir nimettir.

Salât ve selâm, bu inayete iştirak etmenin yoludur.

İmanlı ve bağlı bir ümmet olmak, Peygamber’in sevgisine karşılık vermektir.

---

23. Kıta
Orijinal:
“Yetmiş yıllık bir ömür, bana kul, sana ümmet,
Çoluk-çocuğu için çekti bu kadar külfet,
O kuluma ben vermem, asla yeni bir zahmet.”
Gerçek ümmet iseniz, ona selâm gönderin.

Günümüz Türkçesi:
“Yetmiş yıllık bir ömür bana kul, sana ümmet oldu,
Çocukları için çekti bu kadar yük ve sıkıntıyı,
O kullarıma bir daha yeni bir zahmet vermem.”
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Allah’ın kullarına merhametini ve yükümlülüklerin sınırlı olduğunu anlatır. İnsan, dünya yaşamında zorluk çeker; ama Allah, kullarına tekrar gereksiz yük vermez. Ümmet, bu rahmeti bilerek Resulullah’a selâm göndermelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah kullarına yüklerini aşmayacak şekilde verir." (Bakara, 2/286)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Allah, kullarına sabırları ölçüsünde güç verir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan, dünya sıkıntılarını Allah'a güvenerek taşır.

Allah, kullarına yüklemeyi sınırlar.

Ümmetin görevi, Peygamber'e salâm ve bağlılık göstermektir.

---

24. Kıta
Orijinal:
"Yetmiş, seksen, doksana yaşı ererse kulum,
Bağışlarım zenbini, ne kadarsa bilumum..."
"Ümmetim terk et gamı, yapma kendine zulüm..."
Gerçek ümmet iseniz, ona selâm gönderin.

Günümüz Türkçesi:
"Yetmiş, seksen, doksan yaşına ulaşırsa kullarım,
Tüm günahlarını bağışlarım, hepsini kapsar."
"Ümmetim, gamı bırak, kendine zulmetme."
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Allah'ın yaşlı kullarına olan rahmetini ve günah bağışını vurgular. Ümmet, kendi gam ve kederinden vazgeçip Peygamber'e salât göndererek bu rahmete ortak olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbin dilediğini affeder; günahı olanlar tövbe ederse bağışlanır." (Nisa, 4/48)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Ümmetim için dua ederim ve Allah onların günahlarını affeder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın rahmeti yaşlı ve günahkar kullar için geniştir.

Ümmet, kederden uzak durmalı ve salât ile Peygamber'e bağlanmalıdır.

Tövbe ve teslimiyet, Allah'ın affını kazandırır.

---

25. Kıta
Orijinal:
Yaşlanan insanlara, hocası verir berat,
Kul verir ben vermem mi, tecelli etmez murat,
Habibim, sen hoşnud ol, eyle sen gönlünü şâd,
Gerçek ümmet iseniz, ona salât gönderin.

Günümüz Türkçesi:
Yaşlanan insanlara, hoca öğüt verir,
Ben de vereceğim, murad gerçekleşmezse olur mu?
Habibim, sen hoşnut ol ve gönlünü sevinçle doldur,
Gerçek ümmetindensen ona salât gönder.

Açıklama:
Yesevî, yaşlıların manevi rehberlik ve öğüt almasının önemini vurgular. Allah'ın muradı, kullarına uygun biçimde tecelli eder ve Resulullah'ın ümmete olan sevgisi örnektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kullarına hikmet ve rehberlik verir." (Lokman, 31/12)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Yaşlı ve tecrübeli kişiler, ümmet için rehberdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Yaşlı ve olgun insanlar rehberlik eder.

Allah'ın muradı her zaman tecelli eder.

Ümmet, Peygamber'e salât ve selâm ile sevgisini gösterir.

---

26. Kıta
Orijinal:
Ey kardeş! Mürid olan asla yalan söylemez,
Bu yolda münafıklar neler yapıp eylemez,
Onun fıtratı bozuk, asla hizaya gelmez.
Gerçek ümmet iseniz, O'na selâm gönderin.

Günümüz Türkçesi:
Ey kardeş! Mürid olan asla yalan söylemez,
Münafıklar bu yolda neler yapmaz ki,
Onun fıtratı bozuk, asla doğru yolda durmaz.
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, müridin doğruluk ve dürüstlüğünü vurgular. Münafıklar ise bu yolda engel olur ve doğruya uymaz. Ümmet, dürüstlüğü öğrenip Peygamber'e selâm göndermelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Müminler doğru sözlü ve güvenilirdir." (Ahzab, 33/70-71 yorumları)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Mümin, sözünde doğru ve güvenilir olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürid ve mümin, doğru ve dürüst olmalıdır.

Münafıklar yoldan sapar; sabırlı ve uyanık olmak gerekir.

Salât ve selâm, Peygamber'e bağlılığın göstergesidir.

27. Kıta
Orijinal:
Ey kardeş münafığa sakın ha olma yakın,
Münafığı terk edin, onu yalnız bırakın,
Cezâsı şiddetlidir, Hak'tan olan firakın.
Gerçek ümmet iseniz, ona selâm gönderin.

Günümüz Türkçesi:
Ey kardeş, münafığa yaklaşma,
Münafığı terk et ve yalnız bırak,
Onun cezası şiddetlidir, Hak'tan ayrılmanın sonucu budur.
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, münafıklarla ilişki kurmaktan kaçınmayı öğütler. Münafıklar Allah'tan uzak kalır ve cezaları ağırdır. Ümmet, salât ve selâm ile Peygamber'e bağlı kalmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Münafıklardan sakının; onların yaptıkları kötülükleri bilirsiniz." (Tevbe, 9/8)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Münafıkla dostluk eden, zarar görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Münafıklarla ilişki kurmamak gerekir.

Allah'tan uzak olanlar ceza görür.

Ümmet, Peygamber'e bağlı kalmalı ve salât göndermelidir.

---

28. Kıta
Orijinal:
Hikmet eyledi mirâç sözünü Hoca Ahmed,
Şükürler olsun O'na, Nebiye etti ümmet,
Arslan Baba hurması verdi tükenmez lezzet,
Gerçek ümmet iseniz, ona selâm gönderin.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed Mirac sözünü hikmetle açıkladı,
Şükürler olsun Allah'a, Nebi'ye ümmetini verdi,
Arslan Baba tükenmez lezzette hurma verdi,
Gerçek ümmetindensen ona selâm gönder.

Açıklama:
Yesevî, Mirac mucizesini açıklamanın hikmetini ve ümmetin Peygamber'e bağlılığını anlatır. Arslan Baba, manevi nimetleri simgeler; üstat, Peygamber sevgisini artırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, peygamberlerine ve ümmetlerine hikmet ve nimet verir." (Lokman, 31/12)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Ümmetim, hikmetle Resul’ün sözlerini öğrenir ve salât ile bağlılık gösterir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sevgisi, ümmetin görevidir.

Manevi nimetler ve hikmet, öğrenilmeli ve yaşanmalıdır.

Salât ve selâm, bağlılık ve sevginin ifadesidir.

Hikmet 216 *Ben Orada Neylerim!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Bilmem ki nasıl geçti, gafletle benim ömrüm,
Sorar olsa kuluna, ben orada neylerim?
Nasıl olur da yola çıkınca ben acizim,
Sorar olsa kuluna, ben orada neylerim?

Günümüz Türkçesi:
Bilmiyorum ömrüm nasıl gaflet içinde geçti,
Eğer sorulursa bana, orada ne yaparım?
Yola çıkarken nasıl bu kadar aciz oldum,
Eğer sorulursa, ben orada neyleyebilirim?

Açıklama:
Yesevî, insanın gafletle geçen ömrünü ve ölüm anındaki aczini hatırlatır. İnsan, dünya hayatında nefsine yenilirse, ahirette sorulacak sorular karşısında çaresiz kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Her nefis ölümü tadacaktır. Kıyamet günü, yaptıklarınız size hatırlatılacaktır.” (Al-i İmran, 3/185)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Her kul, ölümünden sonra amellerinden sorulur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ömür gafletle geçmemeli, her an hesap bilinciyle yaşanmalı.

Ahirette sorulacak sorulara hazırlıklı olmak gerekir.

Nefsini terbiye etmeyen insan, ölümde çaresiz kalır.

---

2. Kıta
Orijinal:
Yoldan çıkıp azmışım, günâhım bilmedim ben,
Hak sözü kulağıma, dinleyip koymadım ben,
Dünyadan gideceğim, düşünüp bilmedim ben,
Sorar olsa kuluna, ben orada neyleyim?

Günümüz Türkçesi:
Yoldan sapıp azdım, günah işlediğimin farkında değildim,
Allah'ın sözünü dinleyip önemsemedim,
Dünyadan göç edeceğimi düşünmedim,
Eğer sorulursa, orada ne yapabilirim?

Açıklama:
Yesevî, insanın gaflet içinde günah işlemesini ve ilahi nasihati dikkate almamasını vurgular. Dünya geçici, ahiret ise gerçek mekandır; bu bilinçle yaşamak gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı aldatıcıdır; oysa ahiret yurdudur." (Al-i İmran, 3/185)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Dünya ahiret için bir imtihandır; gaflet eden kaybeder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günah ve gafletin farkında olmak gerekir.

Allah'ın sözlerini dinlemek ve hayatına uygulamak gerekir.

Ahiret bilinci, insanın davranışlarını şekillendirmelidir.

---

3. Kıta
Orijinal:
Görenden ibret alıp, ben hak yola girmedim,
Nefsi terbiye edip, tutuşup da yanmadım,
Gece-gündüz yürüdüm, ben kendimi bilmedim,
Sorar olsa kuluna, ben ne cevap vereyim?

Günümüz Türkçesi:
Başkalarından ibret alıp hak yola girmedim,
Nefsimi terbiye etmedim ve ilahi aşk ile yanmadım,
Gece gündüz geçse de kendimi bilmedim,
Eğer sorulursa, ben ne cevap verebilirim?

Açıklama:
Yesevî, başkalarının örneklerinden ders almamanın, nefsini terbiye etmemenin tehlikesini hatırlatır. Hak yolu ve ihlas, ömür boyunca aranması gereken erdemlerdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İman edenler, birbirlerinden ibret alır ve öğüt alırlar." (Hadid, 57/18)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Kendini bilmeyen, Allah'ı ve ahireti bilmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbret almak, tecrübelerden ders çıkarmak önemlidir.

Nefsini terbiye etmek, kulluğun temelidir.

Kendini bilmeyen insan, hesap sorulduğunda zor durumda kalır.

---

4. Kıta
Orijinal:
Cân çıkıp dar kabirde, bu bedenim yatacak,
Dostlarım üzerime kara toprak atacak,
Sorgucular gelince gözyaşlarım akacak,
Münker-Nekir sorarsa ben ne cevap vereyim?

Günümüz Türkçesi:
Ruhum çıkacak ve bu bedenim dar kabre yatacak,
Dostlarım üzerime kara toprağı serecek,
Sorgucular geldiğinde gözyaşlarım akacak,
Eğer Münker ve Nekir sorarsa, ben ne cevap verebilirim?

Açıklama:
Yesevî, ölüm ve kabir hayatını tasvir ederek insanı hesap bilinciyle uyarır. Kabirde ruh ve bedenin ayrılması, sorgu ve pişmanlık anını hatırlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır; sonra bize döndürüleceksiniz." (Al-i İmran, 3/185)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Kabir, ilk durak ve sorgu yeridir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm ve kabir hayatını unutmamak gerekir.

Kabirde sorulacak sorulara hazırlıklı olmak gerekir.

Dünya hayatı geçici, ahiret gerçektir.

---

5. Kıta
Orijinal:
Gaflet içre it gibi, sen boşlukta yürüdün,
Bak bedenin kabirde yavaş yavaş çürüdün,
Günâhkâr bedenini bu çukura sürüdün,
Münker-Nekir sorarsa ben ne cevap vereyim?

Günümüz Türkçesi:
Gaflet içinde, it gibi boşlukta yürüdün,
Bedenin kabirde yavaş yavaş çürüdü,
Günahkar bedenini bu çukura yatırdın,
Eğer Münker ve Nekir sorarsa, ben ne cevap verebilirim?

Açıklama:
Yesevî, gaflet ve günahın ölüm sonrası çürüme ve pişmanlıkla sonuçlanacağını vurgular. Nefsine dikkat etmeyen insan, kabirde sorguda aciz kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O gün, her beden yaptıklarını görecektir." (Zilzal, 99/6-8)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Günahkar, kabirde pişman olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gaflet ve günah, kabirde sıkıntıya sebep olur.

İnsan, dünya hayatında nefsini terbiye etmelidir.

Kabir sorgusu, hayatın farkındalığını artırır.

---

6. Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed sağ iken, nedâmetle tövbe et,
Tövbe edip yola çık, ibâdette sebat et,
Seçkin kulları gibi sen nefsini azat et,
Münker-Nekir sorarsa, ben ne cevap vereyim?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed hayattayken, pişmanlıkla tövbe et,
Tövbe edip yola çık ve ibadette sebat et,
Seçkin kullar gibi, nefsini özgür bırak,
Eğer Münker ve Nekir sorarsa, ben ne cevap verebilirim?

Açıklama:
Yesevî, hayat varken tövbe etmenin ve nefsin terbiye edilmesinin önemini vurgular. Seçkin kulların yolu, sabır, ibadet ve nefsi arındırmakla aşılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a tevbe edin ki, günahlarınız bağışlansın." (Nisa, 4/17)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Tövbe eden, Allah'a yaklaşır ve selamete kavuşur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hayattayken tövbe etmek önemlidir.

Nefsi terbiye etmek, ibadet ve sabır ile mümkündür.

Kabir sorgusuna hazırlık, gerçek kulluğun göstergesidir.

Hikmet 217 *Kılıcın Sallar İmiş!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Zaman âhir zamandır, ey dostlar dikkat edin,
Türlü türlü belalar o zaman yağar imiş.
O belaları Hakk'ın gerçek derviş kulları,
El açıp dua ile belayı kovar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Zaman, âhir zaman; ey dostlar dikkat edin,
O zaman çeşitli belalar yağar.

Ama Hakk'ın gerçek derviş kulları,
El açıp dua ederek bu belaları uzaklaştırır.

Açıklama:
Yesevî, âhir zamanın zorluklarını ve belaların artacağını hatırlatır. Gerçek dervişler, sadece Allah'a yönelerek ve dua ederek bu felaketlerden korunur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dua edin; ben size cevap veririm." (Bakara, 2/186)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Zor zamanlarda Allah'a yönelin; O, kullarını korur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zor zamanlarda sabırlı ve dua eden olmak gerekir.

Gerçek dervişler, yalnızca Hakk'a dayanır.

Felaketlerde sığınacak en güvenli yer, Allah'tır.

---

2. Kıta
Orijinal:
O dervişliğin başı, halkına hizmet yolu,
Her nereye varırsa, tanıyıp bilir onu,
Âşığı çılgın eder, savrulup uçan külü,
İhlas yüklü âşıklar, hedefin bulur imiş.

Günümüz Türkçesi:
Dervişliğin başı, halka hizmet etmektir,
Nereye giderse insanlar onu tanır ve bilir,
Âşıkları coşturur, savrulup uçan kül gibi yapar,
İhlas yüklü âşıklar, sonunda hakikat yolunu bulur.

Açıklama:
Yesevî, dervişliğin temelinin hizmet olduğunu vurgular. İhlas ve samimiyetle yapılan hizmet, müridi hak yoluna ulaştırır ve gönülleri aydınlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilikte yarışın ve Allah yolunda gayret edin." (Bakara, 2/148)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Halka hizmet eden, Allah'a en yakın olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İhlaslı hizmet, gerçek dervişliğin ölçüsüdür.

İnsanlara hizmet, hakikate ulaşmanın yoludur.

Âşık ve derviş, gönlünü samimiyetle Hak'a verir.

---

3. Kıta
Orijinal:
Böyle dervişi bulsan, cânını vermez misin?
Bastığı toprakları, yüzüne sürmez misin?
Her vakit hizmetinde bulunup durmaz mısın?
Hizmet eden, sırları görse de gizler imiş.

Günümüz Türkçesi:
Böyle bir dervişi bulsan, canını vermez misin?
Bastığı toprağı öpmez misin?
Her zaman hizmetinde bulunup durmaz mısın?
Hizmet eden, sırları görse de onları gizler.

Açıklama:
Yesevî, dervişe olan sevgi ve saygıyı dile getirir. Derviş, sırları gizler ve hizmeti karşılıksız yapar; mürid de ona bağlılık gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilik yapanı, iyilikle karşılık verin." (İsra, 17/7)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Hak dostlarına hürmet edin, sırlarını koruyun."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dervişe hürmet ve bağlılık gerekir.

Gizlilik ve edep, derviş hizmetinin temelidir.

Can ve gönül fedakârlığı, hak yolda olmanın göstergesidir.

---

4. Kıta
Orijinal:
Cihân gösteren ayna, tüm sırları görecek,
Görmeyince gayrıdan, Hakk'ı bulup soracak,
Yeni tâlipler gibi, halka içre olacak,
Gariplerin izinden yürüyüp öper imiş.

Günümüz Türkçesi:
Dünyayı gösteren ayna, tüm sırları açığa çıkaracak,
Başkasını görmeden Hakk'ı arayıp soracak,
Yeni talipler gibi halk içinde olacak,
Gariplerin izinden gidip onların yolunu öpecek.

Açıklama:
Yesevî, müridin hakikati görmek için gayret etmesini ve tevazu ile gariplerin yolundan gitmesini öğütler. Hak yolunu bulmak, bireysel arayış ve toplumsal rehberliği gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İlim, gözle değil, kalple anlaşılır." (Hadis yorumları)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Gerçek talipler tevazu ile hak yolunu bulur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunu aramak için tevazu gerekir.

Gariplerin yolundan gitmek, doğru rehberliğin göstergesidir.

İnsan, sırları ve hakikati kalbiyle anlamalıdır.

---

5. Kıta
Orijinal:
Hayatı tanzim eder Peygamber sünnetleri,
Fakir hâlini sormak Mustafa âdetleri,
“Men mate gariben...”de, uyaran hadisleri,
Fakir hâlini soran, imânla varır imiş.

Günümüz Türkçesi:
Hayatı düzenleyen Peygamber’in sünnetleridir,
Fakirlerin halini sormak, Mustafa’nın adeti,
“Kim garip olarak ölürse...” hadisleriyle uyaran,
Fakir hâlini soran kişi, imanla makama ulaşır.

Açıklama:
Yesevî, hayatı düzenlemenin Peygamber sünnetine uymaktan geçtiğini vurgular. Fakirlere merhamet ve onların halini sormak, imanla hareket edenlerin vasfıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İhtiyacı olana yardım edin.” (Bakara, 2/177)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Fakirleri gözetmek, imanlı kulun alametidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hayatı sünnete göre düzenlemek gerekir.

Fakirlere merhamet, imanla bağlantılıdır.

Hadis ve sünnet ışığında hayatı şekillendirmek önemlidir.

---

6. Kıta
Orijinal:
Böyle dervişler Hak’tan özge söylemez kelâm,
Hızır, İlyas, gavsu’l- gavs, köle olsalar tamam,
Zâhirini görene çekinmez verir selâm,
Bâtını Hak kılıcı dâima sallar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Böyle dervişler, sadece Hakk’tan söz eder,
Hızır, İlyas veya büyük mürşidler de olsalar,
Görünen haliyle selâm verir,
Ama hakikatte Hak’ın kudretini sürekli tecelli ettirir.

Açıklama:
Yesevî, gerçek dervişin söz ve davranışlarının yalnızca Allah'a bağlı olduğunu belirtir. Dış görünüş ve selâm verirken, içte Hakk'ın kudreti ile hareket eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, resulüne de itaat edin." (Nisa, 4/59)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Gerçek evliya, sözlerinde ve hallerinde Allah'a yönelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dervişin sözü ve hali Allah'a bağlı olmalıdır.

Görünen selâm ve davranış, Hak'tan kaynaklanmalıdır.

Hakikatte Hakk'ın kudreti, her işte tecelli eder.

---

7. Kıta
Orijinal:
Hak'tandır yüz bin selâm, hepsi ona gelecek,
Seherde feyz-i futuh, dolu dolu olacak,
İnançlı tâlip varsa, ona nazar kılacak,
Soysuzları kapıdan durmadan kovar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Hak'tandır yüz bin selâm, hepsi ona ulaşacak,
Seher vakti açılan ilahi feyz ve başarıyla dolacak,
İnançlı talipler ona bakacak, ilahi ışığı görecek,
Soysuz ve samimiyetsizleri ise kapıdan sürekli uzak tutar.

Açıklama:
Yesevî, Hak dostlarının çevresine bereket ve ilahi feyz yaydığını belirtir. Gerçek mürşid, samimi taliplere ilham verir; ilgisiz veya soysuzları ise yolundan uzaklaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a ve Resulüne itaat edin; şüpheye düşmeyin." (Nisa, 4/59)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Gerçek evliya, yalnızca Allah'ın dostlarıyla meşgul olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak dostları feyz kaynağıdır.

Samimi taliplere rehberlik eder; ilgisizleri uzaklaştırır.

İlahi feyz, müridin kalbini aydınlatır.

---

8. Kıta
Orijinal:
Bütün âşık kulların; Hakk'a erdi feryâdı,
Arşı titretiverdi dilenen o imdâdı,

Oruç, namaz, tesbihle olacak Hakk'ın yâdı,
Fark etmez âlim olsa, gözyaşın saçar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Tüm aşık kulların, Allah'a erişen feryadı,
Arşı titretecek kadar güçlüdür, gelen yardım ile,
Oruç, namaz ve tesbihle Allah'ı anmak,
Âlim olsa da fark etmez, gözyaşıyla kendini gösterir.

Açıklama:
Yesevî, aşk ve ibadetin gücünü vurgular. Allah'a samimi yönelen aşıkların feryadı, kainatı bile etkiler. İbadetler, gönül ile yapılınca gerçek değer kazanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a samimiyetle yönel; O, kullarını işitir." (Mü'min, 40/60)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Samimi ibadet, Allah'ın kudretiyle dünyayı etkiler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi aşk ve ibadet, ilahi kudreti çeker.

Gözyaşı ve samimiyet, ibadetin kabulünü artırır.

İnsan, makam ve ilimle değil, kalp ile Allah'a yaklaşır.

---

9. Kıta
Orijinal:
Âşıkların boynuna, Hak gülleri salınca,
Melekler zincirleme, âşıklarla olunca,
Bir ah ile cehennem tutuşup da yanınca,
Dumanı çıksa ayı, güneşi tutar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların boynuna Allah'ın gülleri konduğunda,
Melekler de zincir gibi aşıklarla birlikte olur,
Bir ah çekildiğinde cehennem tutuşsa,
Dumanı ayı kaplayabilir, güneşi bile etkiler.

Açıklama:
Yesevî, ilahi aşkın gücünü ve tesirini simgelerle anlatır. Samimi aşk, kainatta bile etki yaratır; melekler ve ilahi kudretle bağlantılıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İman edenler ve salih ameller işleyenler, Allah'ın kudretiyle korunur." (Bakara, 2/257)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Kalbin safiyeti, Allah'ın kudretiyle kainata tesir eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, kainatı etkileyebilecek kudrete sahiptir.

Meleklerle bağlantı, aşkın manevi boyutunu gösterir.

Samimi âşık, sadece kendisi için değil, çevresi için de hayır getirir.

---

10. Kıta
Orijinal:
Mahşer yeri bozmasın, diyerek Allâh özü,
Ben değil ayet, hadis, hepsi Kur'ân'ın sözü,
Âşıkın makamına yetemez şehit, gazi,
Önce âşık kulları didârı görür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Allah buyuruyor ki, Mahşer yeri karışmasın,
Bu sözler ayet, hadis, hepsi Kur'an'ın ifadesidir,
Âşık kulların makamına şehit ve gazi bile yetemez,
Önce âşık kullar onun yüzünü görür.

Açıklama:
Yesevî, aşkın ve Allah yolunun makamının ne kadar yüksek olduğunu anlatır. Hak yolunda ilerleyen aşıklar, şehit ve gaziden bile üstündür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda ölenler ölü değildir, Rabbleri katında rızık bulurlar." (Bakara, 2/154)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Aşık kullar, en yüksek manevi makamlara ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolu aşkı, şehitlik ve gazilikten üstün olabilir.

Aşıklar, ilahi makamları görmekle şereflenir.

Allah yolunda aşk ve samimiyetin değeri büyüktür.

---

11. Kıta
Orijinal:
Sen Mevlâ'dan aşk iste, meşk iste ve âşık ol,
Eğri büğrü yürüme, bu yollarda sâdık ol,
Âşıksan Leylâ-Mecnûn, Şirin-Ferhât, Vâmık ol,
Âşık kullar didârı görüp de doyar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Allah'tan aşk ve meşk iste ve âşık ol,
Yoldan sapma, bu yollarda sadık kal,
Eğer aşık olursan Leylâ-Mecnûn, Şirin-Ferhât gibi ol,
Âşık kullar onun yüzünü görüp doyar.

Açıklama:
Yesevî, ilahi aşkı aramanın ve sadakatle yolda yürümenin önemini vurgular. Dünyadaki aşk hikayeleri, manevi aşkın sembolleridir; gerçek aşık, Allah'ı arayarak tatmin olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a yönelenler, O'nun aşkıyla dolup taşar." (Kasas, 28/56)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Kalp Allah'a aşık olursa, dünya sevgisi silinir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, sadakat ve sebat gerektirir.

Dünyadaki aşk hikayeleri, manevi aşkı anlamada birer örnektir.

Aşık, Allah'ı gördüğünde gönlü doyar.

---

12. Kıta
Orijinal:
Âşıklar didârını görüp hayrân kalacak,
Aşkı zâil şaşkındır, hem de efgân kılacak,
Şevk ile yüz bin cânı olsa fedâ edecek,
Elli bin yıl gönüllü, gider de yatar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar onun yüzünü görüp hayran kalacak,
Geçici aşk şaşkınlık verir, feryat ettirir,
Şevkle, yüz bin canı olsa fedâ edecek,
Elli bin yıl gönüllü gider ve orada kalır.

Açıklama:
Yesevî, ilahi aşkın tutkusunu ve fedakârlığını anlatır. Hak aşkı, dünyadaki her türlü bağlılığı gölgede bırakır ve insanı Allah'a adar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler, O'nun yolunda canlarını feda ederler." (Ali İmran, 3/169)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Gerçek aşık, Allah için her şeyi göze alır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, fedakârlık ve adanmışlık gerektirir.

Geçici dünya aşklarından üstün bir aşk vardır.

Aşık, Allah için canını ve zamanını feda etmekten çekinmez.

---

13. Kıta
Orijinal:
Âşıklara "doydun mu?" diye nidâ gelecek,
Hazin sesler işitip, onun cânı yanacak,
Âşık kul maşûkuna, öz cânını verecek,
Ah! Nedâmet diyerek, orada durur imiş.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklara “doydun mu?” diye seslenecek,
Hüzünlü sesler işitip, ruhu yanacak,
Aşık kul, sevgilisine canını verecek,
Ah! Nedametle orada bekleyecek.

Açıklama:
Yesevî, aşk yolunda fedakârlığın önemini vurgular. Hak aşıkları, kendilerini Allah’a adar; aksi halde pişmanlık duyarlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kim Allah yolunda canını feda ederse, Rabbinin yanında büyük mükafat vardır.” (Ali İmran, 3/169)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Gerçek aşık, Allah yolunda canını verir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkında can ve gönül fedakârlığı esastır.

Aşıklar, pişmanlık çekmemek için samimi olmalıdır.

Aşk yolunda tereddüt ve geri adım, nedamete yol açar.

---

14. Kıta
Orijinal:
Halka içre cimriler girerse sohbet olmaz,
Zâkirler o halkadan hiçbir lezzet de almaz,
Çünkü o sohbetlere, eren kokusu gelmez,
Zâkirlerin ömrü de zâyi olur geçermiş.

Günümüz Türkçesi:
Topluluğa cimriler katılırsa, sohbet olmaz,
Zâkirler o gruptan hiçbir lezzet alamaz,
Çünkü bu sohbetlere erenlerin bereketi gelmez,
Zâkirlerin ömrü de boşuna geçmiş olur.

Açıklama:
Yesevî, cem ve sohbetin safiyeti için içtenlik ve cömertliğin önemini hatırlatır. Cimrilik ve kötü niyet, manevi bereketi engeller.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a yakın olanlar, infak edenlerdir.” (Bakara, 2/267)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Cömertlik, cem ve sohbetin bereketini artırır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi topluluklarda içtenlik ve cömertlik gerekir.

Cimrilik, hem kendine hem topluluğa zarar verir.

Bereketli bir sohbet için erenlerin izinden gitmek gerekir.

15. Kıta
Orijinal:
Soysuz cimri, cömerti orda gıybet yapacak,
Tan vaktinde gitse de, cehennemde yanacak,
Yiyip, içip, giydiği, hep ateşten olacak,
Hasretle zehir-zakkum, orada tadar imiş.

Günümüz Türkçesi:
Soysuz ve cimri, cömertlerin yanında gıybet edecek,
Tan vakti ayrılmış olsa da cehennemde yanacak,
Yediği, içtiği ve giydiği, ateşten olacak,
Hasretle zehir ve zakkum tadacak.

Açıklama:
Yesevî cimrilik ve kötü ahlakın ahiretteki karşılığını açıklar. Maddi imkânı olanın cimriliği, hem dünya hem ahiret için zararlıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar ki infak etmeyip cimrilik ederler; cehennem onundur." (Tebbet, 9/34)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Cimrilik, insanı hem dünyada hem ahirette kayba uğratır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Cimrilik ve kötü niyet, hem ruhu hem ahireti mahveder.

Cömert olmak, hem dünya hem ahiret için kazançtır.

Manevi toplulukta erdemli olmak, mutlaka gereklidir.

---

16. Kıta
Orijinal:
Kıyamet vakti güneş yavaş yavaş inecek,
Hakk'ın âşıklarını, zikri ele verecek,
Sonra da Hak nuruyla, cümle âlem dolacak,
Mücrimler sorgulanıp, cezâ verilir imiş.

Günümüz Türkçesi:
Kıyamet günü güneş yavaşça inecek,
Allah'ın âşıklarını ve zikrini ortaya çıkaracak,
Sonra Allah'ın nuruyla tüm âlem dolacak,
Suçlular sorgulanıp cezalandırılacak.

Açıklama:
Yesevî, kıyamet ve ilahi adaletin tecellisini hatırlatır. Allah'ın aşkına sahip olanlar korunacak, suçlular ise sorgulanacaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır. Sonra sadece Rabbiniz huzuruna döndürüleceksiniz." (Al-i İmran, 3/185)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Âşık kullar Allah’ın nuruyla korunur, suçlular cezalarını görür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kıyamet ve ilahi adaleti unutmamak gerekir.

Hak aşıkları, Allah’ın koruması altındadır.

Zikri ihmal etmeyenler, ahirette mükâfat alır.

---

17. Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed Mevlâ’nın kulu olan cömertler,
Cömert ol, miskinlere gece-gündüz yemek ver,
Seherlerde zikir yap, cennet içre güller der,
Cömert olanlar Hakk’ın didârın görür imiş.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, Allah’a bağlı ve cömert olanlara seslenir:
Cömert ol, miskinlere gece-gündüz yiyecek ver,
Seher vakitleri zikir yap, cennette güller toplar gibi sevap kazan,
Cömert olanlar Allah’ın yüzünü görecek.

Açıklama:
Yesevî, cömertlik ve ibadetle Allah’a yaklaşmayı öğütler. Gece zikirleri ve fakirlere yardım, insanı manevi olarak yüceltir ve ilahi rızaya eriştirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Sadaka verin; Allah’ın rızasıyla mükafatlandırılırsınız.” (Bakara, 2/261)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Cömert kul, Allah’ın sevgisini kazanır ve O’nun yüzünü görür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Cömertlik, Allah’a yaklaşmanın yollarındandır.

Gece zikirleri ve ibadet, manevi yükselişi sağlar.

Hak yolunda cömert ve sadık olanlar, Allah’ın rızasına kavuşur.

Hikmet 218 *Tattığı Yoktur!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Aşkın sırrını beyân eylesem bu âlemde,
Habersizler işitip kulak veresi yoktur.
Hak yâdın kime desem, gâfiller bu âlemde,
Benlik kılıp dünyadan varıp geçesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Aşkın sırlarını bu dünyada açıklasam,
Farkında olmayanlar işitir ama kulak vermez.
Hak zikrini kime söylesem, gafiller bu dünyada,
Benliklerine kapılıp, dünyadan geçip giderler, fark etmezler.

Açıklama:
Yesevî, hakikati anlamanın ancak kalbi açık ve aşk sahibi kişilerle mümkün olduğunu vurgular. Gafiller, dünya meşgalesine kapılmıştır ve hak aşkını idrak edemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalpleri mühürlenmiş olanlar, Allah'ı ve ayetlerini anlamazlar." (Bakara, 2/7)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Kalbi temiz olan, ilahi aşkı görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı, ancak kalbi açık olanlara görünür.

Dünya meşgalesi, hakikati anlamayı engeller.

Gaflet, ilahi aşkın en büyük engelidir.

---

2. Kıta
Orijinal:
Sûfî, şeyh, hoca, molla hepsi dünyayı izler,
Bundandır sultanlara, her zaman yalan söyler.
Ayet, hadis açıklar, gelecek malı gözler,
Aşk yolunda mihneti, asla çekesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Sufi, şeyh, hoca ve mollalar çoğu zaman dünyayı takip eder,
Bu yüzden yöneticilere yalan söylerler.
Ayet ve hadisleri açıklayıp, gelecek malı kollarlar,
Ama aşk yolunda sıkıntıya katlanacak halleri yoktur.

Açıklama:
Yesevî, makam ve dünya peşinde koşan dini kişilerin gerçek aşk yolunda olmadığını vurgular. Gerçek aşk, zahmet ve fedakârlık gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda malını harcar ve sabrederse, onu büyük mükafat bekler." (Bakara, 2/261)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Gerçek mürşid, dünyayı değil, Allah yolunu gözetir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Din bilgisi ve makam, gerçek aşk yolunda yeterli değildir.

Dünya tutkusu, aşk yolunda engeldir.

Gerçek aşık, zahmet ve fedakârlığı göze alır.

3. Kıta
Orijinal:
Dünyayı terk ederek, Rahmân'ı seven kullar,
Aşk şarabını içen, âşık kullardır onlar,
Yalancının ayıplı, yüzün mahşerde anlar,
Yalancının Hak yâdı, deyip, edesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Dünyayı terk eden ve Rahman'ı seven kullar,
Aşk şarabını içenler, gerçek aşık kullardır.
Yalancıların ayıpları mahşerde ortaya çıkar,
Yalancıların Hak zikrine ise hiç faydası yoktur.

Açıklama:
Yesevî, dünya bağlılığını terk edip Allah aşkına yönelenlerin gerçek aşık olduğunu belirtir. Yalancı ve riyakârlar ise ilahi zikre ve aşka ulaşamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a yönelirse, O'na döner ve O'nun rızasını kazanır." (Bakara, 2/257)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Samimi kul, dünya malını terk edip Allah'a yönelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk, dünya bağlılığını bırakmayı gerektirir.

Yalancılık ve riyâ, ilahi aşkın önündeki engellerdir.

Allah aşkı, sadece samimi kullara nasip olur.

---

4. Kıta
Orijinal:
Âhir zaman şeyhinin, neden hep işi riyâ,
Riyâkâr mahşer günü, ne götürür oraya?
Bu sahtekâr "şeyhim" der, gezer konuşur güya,
Allâh için zerrece, sevap edesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Âhir zaman şeyhlerinin işi çoğunlukla riyadır,
Riyâkâr, mahşer günü yanında hiçbir fayda götüremez.
Bu sahte şeyh, "Ben şeyhim" der, dolaşır konuşur,
Ama Allah için tek bir sevap bile işlemez.

Açıklama:
Yesevî, riyakâr ve sahte şeyhlerin gerçek manevi değer taşımadığını belirtir. Ahlaksız liderler, ne dünyada ne de ahirette faydalı olamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Riyakârlar Allah katında hiçbir değere sahip değildir." (Nisa, 4/38)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Gerçek mürşid, hem sözünde hem işinde samimi olandır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Riyâ, manevi yoldaki en büyük tuzaklardan biridir.

Sahte liderler, ne dünyada ne de ahirette faydalıdır.

Samimiyet, hak yolunda en önemli ölçüttür.

---

5. Kıta
Orijinal:
“Ben veli bir kulum!” der, oturur yemek yerler,
Dünya malını alıp, severek cem ederler,
İyi kulları görmez daima ; “Ben, ben!” derler,
Vallâh, billâh bunların “Ben” den geçesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
“Ben veli bir kulum” der, yemek yer ve dünya malını alıp severek harcar,
İyi kulları görmez, sürekli “Ben, ben!” der,
Allah’a yeminle, bunların işine ‘benlik’ten öte geçmez.

Açıklama:
Yesevî, kibir ve benlik peşinde koşanların gerçek değer taşımadığını vurgular. Gerçek veli, tevazu ile hareket eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kibirlenenler, Allah katında hor görüleceklerdir.” (Lokman, 31/18)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Tevazu, veliliğin alametidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kibir ve benlik, hak yolunda engeldir.

Gerçek veli, tevazu ile Allah’a yönelir.

Kendini öne çıkarmak, gerçek manevi değeri yok eder.

---

6. Kıta
Orijinal:
Kim olsa seccadede, zengin ve fakir olsun,
Nebi gibi fakr içre, isterse hakir olsun,
Riyâzetle yüz rengi, ister sararıp, solsun,
Onun ümmetlerine, sır söyleyesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Seccadede kim olursa olsun, zengin ya da fakir,
Nebi gibi fakir ve alçak gönüllü olsun,
Riyazetle yüzü sararıp solsa bile,
Onun ümmetine sır söyleme yetkisi yoktur.

Açıklama:
Yesevî, riyazet ve ibadetin kişiyi yüceltmesine rağmen, bilgiyi paylaşmanın ve sırları açmanın ölçülü olması gerektiğini belirtir. Manevi yetki sadece Allah'tan gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sırdaşına, Allah'ın emri olmadıkça sır açma." (Nur, 24/27)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Manevi sırları açmak için izin ve takva gerekir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi ibadet, kişiyi yüceltir ama sorumluluk gerektirir.

Sırları açmak yetkisiz yapılmamalıdır.

Riyazet ve ibadet, tevazu ile birleşince değer kazanır.

---

7. Kıta
Orijinal:
Tavır, nidâ ederek, halka sözler söyleyen,
Binlerce kâfir puttan geçip de dine dönen,
O tavr-ı edâ ile hepsi murada eren,
Ondan beri İslâm'ın zâyi olası yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Hitap ederken tavır ve sözleriyle halka öğüt veren,
Binlerce kâfir putlardan geçip İslam'a dönen,
Bu tavır ve davranışıyla hepsi muradına eren,
Ondan sonra İslam yok olmaz, kaybolmaz.

Açıklama:
Yesevî, hakiki rehber ve âlimlerin halkı doğru yola yönlendirme gücünü anlatır. İyi bir mürşid, insanların İslam'ı anlamasını ve yaşamalarını sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey Peygamber! Kendine ve mü'minlere oku, elini kaldır, öğüt ver ve Allah'a yönelt." (Nisa, 4/63)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "İyi bir öğretici, insanları doğru yola iletir ve onların kurtuluşuna vesile olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati ve dini öğretmek, gerçek rehberin işidir.

Doğru söz ve tavır, insanları hak yola götürür.

İslam, rehberlerin emeğiyle korunur ve yayılır.

---

8. Kıta
Orijinal:
Bende olsan kulluk et, ona halis ümmet ol,

Çok samimi bir mü’min, ehl-i imân, İslâm ol.
Seher vakti yaş akıt, kendinden geç, hebâ ol,
Rahmân’ın cömertleri, hiç terk edesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Ben olsan da kulluk et, ona samimi bir ümmet ol,
Çok içten bir mümin, iman sahibi ve İslam’la bağlı ol.
Seher vakti gözyaşı dök, kendini Allah’a ver, feda ol,
Allah’ın cömert kullarına asla terk yoktur.

Açıklama:
Yesevî, samimi ibadet ve gece tefekkürünün önemini vurgular. Gerçek mümin, kendini Allah’a tamamen adar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Gecenin bir kısmını uykusuz geçirip Allah’ı ananlar kurtuluşa erer.” (Zariyat, 51/17-18)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Seher vakti ibadet eden, kalbi temiz ve Allah’a yakın olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kulluk ve samimiyet, Allah’a yakınlığın ölçüsüdür.

Gece ibadeti ve Allah için kendini feda etmek manevi yükselişi sağlar.

Rahman’a yaklaşanlar, asla terk edilmez.

---

9. Kıta
Orijinal:
İki cihân şahıdır, tavrı güzel olanlar,
Peygamber’i kendine rehber, örnek alanlar,
“Mimme hulik?” hükmüne bakıp kulak verenler,
Gâfil olan kulların, hiç işitesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Dünyanın ve ahiretin şahı, güzel tavırlı olanlar,
Peygamber’i rehber ve örnek alanlar,
“Mimme hulik?” hükmünü anlayıp dikkat edenler,
Gafiller bunu asla işitmez ve anlamaz.

Açıklama:
Yesevî, Peygamber’i örnek almanın ve ilahi emirleri doğru anlamanın önemini vurgular. Gafiller, bu yüce değerleri fark etmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“O size Resul olarak gönderildi ki, O’na uyasınız.” (Nisa, 4/59)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Bana uyana cennet, benden yüz çevirene cehennem vardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber’i rehber almak, doğru yolun ölçüsüdür.

İlahi emirleri anlamak ve uygulamak gereklidir.

Gaflet, hakikati görmeyi engeller.

---

10. Kıta
Orijinal:
“Hulika min mâin dafik.” dedi, hükmünü yazdı,
Resul de ümmetine bunu okuyup yaydı,
Yalancı olan ümmet, sonra va’dinden caydı,
Sübhânım, günâhından asla geçesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
“İşte sudan çıkarılmıştır” dedi ve hükmünü yazdı,
Resul, bunu ümmetine okuyup yaydı,
Yalancı olanlar, vaatten sonra döndü,
Allah’a yemin ederim, günahlarından kurtulamazlar.

Açıklama:
Yesevî, ilahi hükümlere riayet etmeyen ve sözünden dönenlerin ahirette cezalandırılacağını anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kim sözünde durmaz ve Allah’ın hükümlerine karşı gelirse, azap ederiz.” (Nisa, 4/123)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Sözünde durmayanların ahirette karşılığı vardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Verilen sözlere sadık olmak esastır.

İlahi hükümlere riayet etmeyen, ahirette mesul olur.

Yalancılık ve sözünde durmamak büyük günahtır.

---

11. Kıta
Orijinal:
Aşk meydanı neresi, duyup da girmiş değil,
Erenlerden Hak yolun öğrenip, sormuş değil,
Pîr-i kâmil mükemmil, işitip görmüş değil,
Yalancıların vahdet meyi tadası yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Aşk meydanı, kimseyi duyup girip görmediği bir yerdir,
Erenlerden de Hak yolunu öğrenip sormamıştır,
Kâmil ve olgun pîr bunu işitip görmemiştir,
Yalancıların birlik ve hakikati tadma şansı yoktur.

Açıklama:
Yesevî, ilahi aşkın ve hakikat yolunun yalnızca samimi aşıklar için açık olduğunu belirtir. Yalancı ve sahte kişiler hakikati deneyimleyemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a aşkla yaklaşanlar, O'nun sırlarına vakıf olur." (Mü'minun, 23/1-2)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Samimi kullar, Allah'ın sırlarını görür; yalancılar ise asla kavrayamaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati ve aşkı deneyimlemek samimiyet ister.

Yalancılık ve riya, manevî yolun en büyük engelidir.

Gerçek aşk, yalnızca hak yolunda ilerleyenlere açıktır.

---

12. Kıta
Orijinal:
Cândan geçen âşıklar, istemez, dünya demez,
Onun nefsi ölüdür, su, ekmek, gamın yemez,
Dünyanın kâr-zararı nedir bunu hiç bilmez,
Dünya cilve eylese, asla alası yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Canını veren aşıklar, dünya ile ilgilenmez,
Nefsi ölüdür, ne su, ne ekmek, ne gam ile ilgilenir,
Dünyanın kazancı veya zararı onu ilgilendirmez,
Dünya süsleri olsa bile aldırmaz.

Açıklama:
Yesevî, gerçek aşk ve teslimiyetin dünya ile ilgisiz olduğunu vurgular. Gerçek aşık, yalnızca Allah için yaşar ve nefsi ölür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah için ölüp Allah'a yönelirse, onun mükafatı büyüktür." (Ali İmran, 3/169)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Gerçek mümin, dünya ile meşgul olmaz; kalbi Allah'la doludur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk, dünya arzularını aşar.

Nefsi terbiye etmek, aşk yolunun temelidir.

Allah aşkına yaşamayan, gerçek manevi hazza ulaşamaz.

---

13. Kıta
Orijinal:
Muhabbetli âşığın izi var, nişânı var,
Gönlünde aşk derdinin dermânı, beyânı var,
Dertsizler kimi görse, hepsine gümânı var,
Bâyezîd olup asla, özün satası yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Sevgi dolu âşığın kendine özgü bir izi ve alameti vardır,
Gönlünde aşk derdi vardır ve bu, kendini belli eder,
Dert bilmeyenler her şeyi yanlış yorumlar,
Gerçek âşık Bâyezîd gibi, kendi egosunu asla ön plana çıkarmaz.

Açıklama:
Yesevî, gerçek aşıkların aşklarını ve teslimiyetlerini dışarıya yansıttıklarını, fakat bunu kibirle yapmadıklarını ifade eder. Gafiller ve dünya düşkünleri bunu anlayamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Müminler ancak birbirini sever, sayar ve destekler." (Hucurat, 49/10)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Kalbinde Allah aşkı olan, kibir ve benlik göstermez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk, tevazu ve iz bırakmadan yaşanır.

Gaflet, aşkı anlayamamanın sebebidir.

Ego ve benlik, hakiki aşkın düşmanıdır.

---

14. Kıta
Orijinal:
Âşık isen bağrında yoktur gözünün kanı,
Ey gâfil bak cismine, yoktur aşkın nişânı,
Hizmet kılsan severdi, pîr-i mugân mercânı,
Hizmet kılmayanların, hâlin bilesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek aşık, gönlünde kin ve nefret barındırmaz,
Gafiller ise bedenine bakıp aşkın alametlerini göremez,
Hizmet eden, pîrlerin değerini sever ve bilir,
Hizmet etmeyenlerin durumu anlaşılmaz.

Açıklama:
Aşk, kalpte nefret ve bencillik bırakmaz; aynı zamanda hizmet ve samimiyetle desteklenir. Hizmet etmeyenler bu manayı idrak edemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilik eden, Allah yolunda hizmet edenler sever ve değer görür." (Bakara, 2/261)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "İyilik ve hizmet, kalbi aşk ile doldurur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk, nefret ve kin barındırmaz.

Hizmet ve fedakârlık, aşkın doğal sonucudur.

Hizmet etmeyen, hakikati kavrayamaz.

---

15. Kıta
Orijinal:
Heveskârlar “Âşıkım!” diye nice laf söyler,
Gâfiller nere varsa orada pazar eyler,
Yalan-dolan işlerle dünya safasın sürer,
Dünyada arayıp da, sırra eresi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Heveskârlar “Aşığım!” diye çok söz söyler,
Gafiller, her yerde dünya menfaati peşindedir,
Yalan ve dolan işleriyle dünya keyfi sürerler,
Ama sırra eremezler.

Açıklama:
Yesevî, samimiyetsiz söz ve heveslerin hakiki aşk yolunda hiçbir değer taşımadığını vurgular. Dünya tutkusu aşk yolunu kapatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Dünya hayatı bir oyundur; ahiret ise kalıcıdır.” (Hadid, 57/20)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Aşk ve samimiyet olmadan ibadet ve söz geçersizdir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Söz ile aşk farklıdır, samimiyet gerekir.

Dünya hevesi, hakikati görmeyi engeller.

Gerçek aşık, sözünde ve davranışında samimidir.

---

16. Kıta
Orijinal:
Hak’tan korkmayıp “Ben, ben!” söyleyen şahlar hani?
Aya, güne, güneşe, kafa tutanlar hani?
Gece kalkıp seherde ağlayan kullar hani?
İbret alıp kanlı yaş yutup, içesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Allah’tan korkmadan “Ben, ben!” diyen kişiler nerededir?
Aya, güneşe veya yaratılmışlara kafa tutanlar nerededir?
Gece kalkıp seherde ağlayan kullar nerededir?
Gözyaşlarını ibretle dökenlerin sayısı yoktur.

Açıklama:
Yesevî, kibir ve gafletle yaşayanların ilahi aşk yolunda olmadığını vurgular. Gerçek kullar, gece ibadeti ve samimi gözyaşı ile Allah’a yönelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Kibirlenenler, Allah yolundan sapmıştır.” (Lokman, 31/18)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Seher vakti ağlayanların kalbi Allah’a yakın olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kibir ve gurur, aşk yolunun düşmanıdır.

Gece ibadeti ve gözyaşı, samimiyetin göstergesidir.

Hak aşkı, tevazu ve korku ile desteklenir.

---

17. Kıta
Orijinal:
Kuru zâhit olanlar, ehl-i aşka bakmazlar,
Cennet, didâr uğruna, cânlarını yakmazlar,
Uşşakın çığlığına, hiç kulak kabartmazlar,
Bu dünyayı arkaya atıp, itesi yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Sadece zâhitlik yapanlar, aşk ehline bakmazlar,
Cennet ve Allah’ın yüzünü görmek uğruna canlarını yakmazlar,
Âşıkların çığlığına kulak vermezler,
Dünyayı arkalarında bırakacak güçleri yoktur.

Açıklama:
Yesevî, yalnızca gösteriş için ibadet edenlerin gerçek aşkı anlamayacağını ve fedakârlık yapamayacağını ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“İnsanların çoğu, sadece gösteriş için ibadet eder.” (Bakara, 2/264)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Gerçek âşık, canını Allah yolunda feda eder.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk, fedakârlık ve içtenlikle ölçülür.

Gösteriş, hakiki aşk yolunu engeller.

Dünyayı terk edebilmek, hak yolunun gereğidir.

---

18. Kıta
Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sana; “Kulum!” derse, “ Kulum” de,
Sonra da “Kulluğuna, ben boynumu sundum.” de,
Meydanlarda başın ver, “Yoluna cân verdim…” de,
Başını vermeyenin, Hakk’a varası yoktur.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed sana “Kulum!” diyorsa, sen de “Kulum” de,
Sonra da “Senin yolunda boynumu verdim” de,
Meydanlarda başını ver, “Yoluna canımı verdim” de,
Başı ve canını vermeyen, Allah’a ulaşamaz.

Açıklama:
Yesevî, mürşid ve Allah yolunda tam teslimiyetin önemini vurgular. Gerçek aşk ve hak yolunda ilerleyenler, canlarını ve başlarını ortaya koyar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda canını feda ederse, mükafatı büyüktür." (Ali İmran, 3/169)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Allah yolunda canını veren, gerçek müminin alametidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tam teslimiyet, Allah yolunun şartıdır.

Mürşide ve Allah'a boyun eğmek, hakikate ulaşmanın anahtarıdır.

Can ve başını ortaya koymayan, hak yolunda ilerleyemez.

Hikmet 219 *Müridân Ederler Hâ!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Görün de ibret alın zamane şeyhlerini,
Sanki dilenci gibi elden ele gezerler.
İnsanlar bana "Şeyhim!" desin, iltifat etsin,
Diye her yerde halka kurup, alçalırlar ha!

Günümüz Türkçesi:
Bakın, ibret alın çağın şeyhlerine,
Sanki dilenci gibi sürekli insanlara muhtaçtırlar.
İnsanlar bana "Şeyhim!" desin, övünsün diye,
Her yerde halka kurup, kendi itibarını alçaltırlar.

Açıklama:
Yesevî, şöhret ve gösteriş için dini kullanan şeyhleri eleştirir. Gerçek mürşid tevazu sahibidir, şöhret peşinde koşmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah yolunda gösteriş için mal ve can sarf etmeyin." (Bakara, 2/264)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "En hayırlınız, insanlara faydalı olanınızdır; gösteriş yapan kişi ise Allah katında değersizdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Din ve mürşidlik, şöhret ve çıkar için kullanılmamalıdır.

Tevazu, hakiki mürşidliğin alametidir.

Gösteriş peşinde olanlar, hak yolundan sapmıştır.

---

2. Kıta
Orijinal:
O mecliste “Hay, Hû!” der, şöhret kazanmak için,
Şairler şiir okur, sadece zînet için,
Kız ve kadın yığılır orada sohbet için,
Sesi duyduğu yöne, durmadan koşarlar ha!

Günümüz Türkçesi:
Mecliste “Hay, Hû!” diye seslenir, şöhret kazanmak için,
Şairler sadece süs için şiir okur,
Kız ve kadınlar sohbet bahanesiyle toplanır,
Herkes sesi duyduğu yöne koşar.

Açıklama:
Yesevî, meclisleri gösteriş ve dikkat çekme aracı haline getirenleri eleştirir. Dinî topluluklar, hakikate ulaşma amacıyla olmalıdır, şöhret ve dünya işleri için değil.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’ı anmak için toplanın, fakat gösteriş için değil.” (Hadis)

“Müslümanların en hayırlısı, insanlara faydalı olanıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dini meclisler ve ibadetler samimiyetle yapılmalıdır.

Gösteriş ve şöhret arayışı, ibadeti geçersiz kılar.

Hakiki mürşid ve mürid, niyetinde saf olmalıdır.

---

3. Kıta
Orijinal:
Meclise kadınları çağırır, getirirler,
Halka kurup onlarla yan yana otururlar,
Derdi var diye sonra, kadına dokunurlar,
Bu ve benzeri bâtıl işleri yaparlar ha!

Günümüz Türkçesi:
Meclise kadınları çağırır ve getirirler,
Halka kurup kadınlarla yan yana otururlar,
Sonra bahaneyle kadınlara dokunurlar,
Bu ve benzeri yanlış işleri yaparlar.

Açıklama:
Yesevî, topluluklarda ahlaki sınırları çiğneyenleri uyarır. Gerçek aşk ve hak yolunda olanlar, iffet ve edebe riayet eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Ey iman edenler! Kadınlara yaklaşırken ölçülü olun, edebe riayet edin.” (Nur, 24/30-31)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “İffet, müminin alametidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda iffet ve edep esastır.

Dinî meclislerde yanlış iş ve davranışlardan kaçınılmalıdır.

Allah aşkı, şehvet ve gösterişle karıştırılmamalıdır.

---

4. Kıta
Orijinal:
İçleri fitne dolu, nefse esir olurlar,
Bazısı göğüslerde mey çeker, dem vururlar,
Gönüllerince coşar, bundan devâ umarlar,
Öfke dolu yürekle, meydandan kalkarlar ha!

Günümüz Türkçesi:
İçleri fitne ve nefisle doludur,
Bazıları tutkularını abartır, gösteriş yapar,
Gönüllerince coşar, bundan fayda bekler,
Öfke dolu yürekle, meclisten ayrılırlar.

Açıklama:
Yesevî, nefis esareti ve gösterişi uyarır. Gerçek derviş, gönlünü nefsin tuzaklarına kaptırmaz, öfkeyle hareket etmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim nefse uyar ve öfkesini kontrol etmezse, Allah yolundan sapar." (Şura, 42/43)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Nefis, insanın düşmanıdır; ona uyma."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefis ve öfke, hak yolunda engeldir.

Gösteriş ve arzu, hakiki aşkı zedeler.

İçtenlik ve sabır, mürşid ve mürid için şarttır.

---

5. Kıta
Orijinal:
Nâdân, câhil cem olur orada; "Hû, Hû!" diye,
O günâhkâr âsîyi, pîr sanar " Şeyhim" diye,
Ellerinden gönlüne cezbeler gelsin diye,
Halk içinde mest olur, ağnarlar eşşekler ha!

Günümüz Türkçesi:
Orada cahil ve nâdân bir topluluk vardır; "Hû, Hû!" diye seslenir,
Günâhkâr isyankârı, pîr sanır, "Şeyhim" der,
Ellerinden gönlüne manevi etkiler gelsin diye,
Halk içinde mest olur, fakat gerçekte değersizdirler.

Açıklama:
Yesevî, cahil ve saf olmayan toplulukların sahte pîrlere kandığını gösterir. Gerçek derviş ve mürid, bu tür tuzaklara düşmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Bilgisiz ve gaflet içinde olanlar, doğru yoldan saparlar." (Bakara, 2/7)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "İlimsiz uyanış yoktur; bilgisiz ümmet sapar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Bilgisizlik ve gaflet, sahte liderlere itaatı getirir.

Hakiki mürşid, ilim ve hikmet sahibidir.

Topluluklar, bilinçsizce önder seçmemelidir.

---

6. Kıta
Orijinal:
İnsan içine çıkıp, yürür ve mürid ister,
Bana mürid ol diye, kalk hokkabazlık göster,
İşte bu ve benzeri kuru kavaklar destâr,
Gönlü olmayanı da, müridan ederler ha!

Günümüz Türkçesi:
İnsan içine çıkar, yürür ve mürid toplamak ister,
"Mürid ol bana" diye, gösteriş ve hokkabazlık yapar,
Böylesi boş ve kuru kişiler, başlık taksa da,
Gönlü olmayanları da mürid yaparlar.

Açıklama:
Yesevî, samimiyetsiz ve gösterişe dayalı mürşidleri eleştirir. Gerçek mürşid, gönlü ve bilgisiyle mürid yetiştirir, gösterişle değil.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İman edenlerden gösteriş için yol gösterenler, sapık olur." (Nisa, 4/38)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Hak yolunda liderlik, gösteriş için olamaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gösteriş ve hokkabazlıkla mürid toplamak yanlıştır.

Gönül ve samimiyet, mürşidlikte esastır.

Boş pîrler, hak yoluna hizmet etmez.

---

7. Kıta
Orijinal:
O günâhkârlar bunu yapar şeriat diye,
Söyler bunca bid'atı, halka tarikat diye,

Övünür ben olmuşum, ehl-i hakikat diye,
Yalancılar, yalanı dava kılıyorlar ha!

Günümüz Türkçesi:
O günâhkârlar bunu şeriat uygulaması sanır,
Bunca bid'atı halka tarikat diye sunar,
"Ben hakikat sahibiyim" diye övünürler,
Yalancılar, yalanı haklı dava gibi gösterir.

Açıklama:
Yesevî, sahte mürşidleri ve bid'atı tarikat kisvesi altında sunanları uyarır. Gerçek hakikat, şeriat ve tarikatın özüne uygun yaşamakla anlaşılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah yolunda haktan ayrılmayın." (Bakara, 2/42)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Her bid'at sapıklıktır ve her sapıklık cehennemledir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tarikat ve şeriatın özünü bilmeden hareket etmek tehlikelidir.

Yalancı mürşid ve bid'atler, insanları saptırır.

Gerçek hakikat, Allah'ın ve Resulünün yoluna bağlı kalmakla anlaşılır.

---

8. Kıta
Orijinal:
Şeriate sadakat gösterip amel kılmaz,
Âlimlerin dediği sözün doğrusu bilmez,
Riyâzet ehli olan kullara önem vermez,
Cihân içre ; "Ben, ben!" der, durmadan yürürler ha!

Günümüz Türkçesi:
Şeriata bağlıymış gibi görünürler, ama amel etmezler,
Âlimlerin doğru sözünü bilmezler,
Riyâzet yapan gerçek kulları önemsemezler,
Dünya içinde sürekli "Ben, ben!" derler.

Açıklama:
Yesevî, şeriat ve ibadeti sadece gösteriş için yapanları ve tevazu etmeyenleri eleştirir. Hakiki kulluk, bilgi ve uygulamayla olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İman edip salih amel işleyenler, Allah'ın sevgisine layıktır." (Ali İmran, 3/92)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "İnsanların en hayırlısı, amelini gösteren değil, samimi olanıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Amel ve bilgi, gösterişten üstün olmalıdır.

Tevazu ve riyâzet, hakiki kulluğun alametidir.

Kendini övme, manevi yolda sapmaya yol açar.

---

9. Kıta
Orijinal:
İddiası mürşitlik, tek bir şartını bilmez,
Helâl-harâm, sünnetle, bid'at farkını görmez,
Hanefî Mezhebi'nde sabitkadem yürümez,
Mübtedi mezhebinde yürür, bocalarlar ha!

Günümüz Türkçesi:
Mürşid olduğunu iddia eder, ama tek şartını bilmez,
Helâl-harâm ve sünnet-bid'at farkını anlayamaz,
Hanefî mezhebine uymayı bilmez,
Bilgisizce yeni bir yol izler ve şaşkındır.

Açıklama:
Yesevî, bilgi ve mezhebe riayet etmeyen sahte mürşidleri uyarır. Mürşid, şeriat ve sünnete hakim olmalı, bid'at ve yanlış yoldan sakınmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a ve Resulüne itaat edin." (Nisa, 4/59)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "İlimsiz mürşid, mürid için tehlikelidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki mürşid, şeriat ve sünnete uygun hareket eder.

Mezhep ve bid'at farkını bilmek, mürşidlik için şarttır.

Bilgisiz önderler, müridleri sapmaya sürükler.

---

10. Kıta
Orijinal:
Ellerine ucu tığ, büyük bir âsâ alıp,
Sarığı başlarına koca koca dolayıp,
Sahrayı-çölü gezip, halkın nezrini alıp,
Helâl-harâm demezler, yeyip gezinirler ha!

Günümüz Türkçesi:
Ellerine tığ gibi bir şey, büyük bir asa alır,
Sarığı başına koca koca sarar,
Çöllerde dolaşır, halkın adaklarını toplar,
Helâl-harâmı bilmez, yiyip gezerler.

Açıklama:
Yesevî, görünüşe aldananları uyarır; gösterişli ama ahlaksız ve bilgi yoksunu kişiler, şeriatı uygulamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Mal ve makamla insan aldatılmasın, ameline bakın." (Hac, 22/11)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Sakın bir kişinin görünüşüne aldanmayın; kalbine bakın."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gösteriş ve süs, hakiki mürşidliğin ölçüsü değildir.

Helâl-harâm bilmeyen liderler tehlikelidir.

Dış görünüşe aldanmamak gerekir.

---

11. Kıta
Orijinal:
Ey dostlar öğüdüme iyice kulak verin!
Âkilseniz Nebi'nin şeriatını bilin,
Tüm günâhkâr şeyhlerden korkun ve uzak kalın,
Yoksa şeytanlar gibi sizi aldatırlar ha!

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, öğüdüme kulak verin!
Akıl sahibi iseniz, Nebi'nin şeriatını öğrenin,
Günâhkâr şeyhlerden korkun ve uzak durun,
Aksi takdirde şeytanlar gibi aldatılırsınız.

Açıklama:
Yesevî, müridleri uyarır: gerçek bilgi ve şeriat rehberlik için gereklidir; aksi halde sapkın önderler insanı yanıltır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Şeytanın dostu olanlar, insanları saptırır." (En'am, 6/112)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Bilgi ve şeriata sahip olmayanı rehber edinmeyin."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeriata ve hak bilgiye bağlı kalmak hayatî önemdedir.

Günâhkâr ve bilgisiz önderlerden uzak durmak gerekir.

Akıl ve marifet, hak yolunun ölçüsüdür.

---

12. Kıta
Orijinal:
Kul Hoca Ahmed asla, nefs yoluna girme sen,
Bunlarla yoldaş olup, çöllerde yürüme sen,
Onlara tâbi olup, imânını verme sen,
Dinini yok ederek, cehenneme çeker ha!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed der ki: asla nefsin yoluna girme,

Bunlarla arkadaşlık etme, çöllerde onlarla yürüme,
Onlara tâbi olup imânını verme,
Aksi halde dinini kaybedersin ve cehenneme düşersin.

Açıklama:
Yesevî, müridlerini uyarır: sahte mürşid ve gösterişe kapılmak, iman ve dinî yaşamı tehlikeye atar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolundan saparsa, Allah onu saptırır; kim sapıklık yoluna girerse cezası vardır." (Nisa, 4/115)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Sahte önderlerden uzak durun; onlar sizi helaka sürükler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefse uymak, hak yoldan sapmaktır.

Sahte mürşid ve gösterişli kişilerden uzak durmak gerekir.

Din ve iman, korunması gereken en değerli hazinedir.

Hikmet 220 *Benim Güzel Dostlarım!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Muhabbet kadehini içmeden huzur buldum,
Yiğitlerle mest olur, benim güzel dostlarım.
Ömrüm gafletle geçti, billâhi fenâ oldum,
Aşk yolunda bu hayat ağlayıp geçer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşkın ve muhabbetin tadını almadan gerçek huzur bulamadım,
Gerçek dostlarla bu sevgi içinde mest olurum, ey dostlar.
Ömrüm gafletle geçti, Allah'a karşı yok oldum,
Aşk yolunda hayat gözyaşlarıyla geçer, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed Yesevî, gerçek huzurun, Allah aşkıyla dolu muhabbetten geçtiğini vurgular. Gafletle geçirilen ömür, insanı fânî ve boş bırakır. Hakikî aşk, hayatın zorluklarıyla birlikte yaşanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a ve Resulüne itaat edin; ancak gerçek müminler muhabbet ile itaat eder." (Ali İmran, 3/31)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Kalbinde Allah sevgisi olmayanın ibadeti boştur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki huzur, Allah muhabbetinden gelir.

Ömrü gafletle geçirmek insanı fânî kılar.

Allah aşkı, hayatın gözyaşı ve mücadeleleriyle olgunlaşır.

---

2. Kıta
Orijinal:
Aşkı olmayanları, Hak huzurundan kovdu,
Amelini kaydedip, melekler hesap sordu,
Cehennemin bekçisi Mâlik de çıka geldi,
Cehennem içre zakkum, yer ve yutarlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşkı olmayanlar, Allah huzurundan uzaklaştırılır,
Amelleri kaydedilir ve melekler tarafından hesap sorulur,
Cehennemin bekçisi Mâlik gelir,
Orada zakkum yerler ve cezalarını çekerler, ey dostlar.

Açıklama:
Yesevî, Allah aşkı olmayanların ahirette sorumlulukla karşılaşacağını ve cezadan kurtulamayacağını anlatır. Hakikî aşk, amellerin değer kazanmasını sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a ve Resulüne itaat etmezse, işte onlar cehennemliklerdir." (Nisa, 4/13)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Allah'ı kalben seven, Allah'ın emirlerine uyar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı olmayanların ameli, hakikat yolunda değersizdir.

Ahiret hesabını hafife almamak gerekir.

Cehennem ve azap gerçek ve kaçınılmazdır.

---

3. Kıta
Orijinal:
Münker-Nekir zakkumu verir incitir cânın,
Melekler azab ile çevreler dört bir yanın,
Gaflet ile yükselir senin arşa feryâdın,
Türlü, türlü azaba, düçar olunur dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Münker ve Nekir, zakkum verir ve canı acıtır,
Melekler dört bir yandan azapla kuşatır,
Gaflet içinde olmanın pişmanlığı, arşa feryad olarak yükselir,
Çeşit çeşit azaba maruz kalırsın, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed, gafletin ve Allah aşkından uzak olmanın sonucunu vurgular. Münker ve Nekir soruları, ahiret hesabının gerçekliğini ve azabın şiddetini anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kabir ehli sorulur: Rabbini tanır mısın? Peygamberini tanır mısın?" (Hadis-i Şerif)

"Kafirlere ve günahkârlara cehennem vardır; onlar orada kalıcıdır." (Taha, 20/74)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gaflet, ölüm ve kabir azabını artırır.

Münker ve Nekir sorularına hazırlıklı olmak gerekir.

Ahiret, dünya gafletine karşı uyanık olunması gereken gerçek bir yerdir.

---

4. Kıta
Orijinal:
Âşık olup didârı, doyasıya göresin,
Didârını görerek, öyle devrân süresin,
Sonra da şeyhim diye, dükkânını kurasın,
Böyle mürşitler Hakk'ın rahmine erer dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Âşık olup Hakk'ı doyasıya gör,
Onun yüzünü görerek hayatını sürdür,
Sonra da mürşidini seçerken, doğru kişiyi rehber edin,
Böyle mürşitler Allah'ın rahmetine erer, ey dostlar.

Açıklama:
Yesevî, aşk ve hakikati gören mürşidi tanımanın önemini vurgular. Gerçek mürşid, Allah yolunda rehberlik eden ve muradına ulaşmanı sağlayandır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a kulluk edenlere yol gösterici olarak peygamberleri gönderdik." (Nahl, 16/36)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Bir mü'min, mü'min kardeşine rehber olursa, sevabı ona da yazılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki aşk, Hakk'ı görmek ve muradını anlamaktır.

Mürşid seçimi, ahiretteki başarı için önemlidir.

Doğru rehber, Allah'ın rahmetine eriştirir.

---

5. Kıta
Orijinal:
Aşkı bir iddiadır, yalancı âşıkların,
Yüzleri kara olur, mahşerde sapıkların,

Hak nezdinde kadri yok, orda yalancıların,
Cehenneme bırakır, orda kalırlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşkı iddia eden yalancı âşıkların,
Mahşerde yüzleri karalar ve sapkın olurlar,
Allah katında değersizdirler,
Cehenneme bırakılır ve orada kalırlar, ey dostlar.

Açıklama:
Yesevî, Allah aşkını iddia eden fakat samimi olmayanları uyarır. Hakiki aşk, samimiyet ve amelle ölçülür; yalan iddia cezalandırılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gafiller ve yalancılar, ahirette hüsrana uğrayacaktır." (Nisa, 4/145)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Allah katında en sevileni, kalbinde aşkı olan ve ameliyle ispat edenlerdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi olmayan aşk, değer taşımaz.

Yalancı âşık, mahşerde cezalandırılır.

Aşk, sadece iddia ile değil, amelle doğrulanmalıdır.

---

6. Kıta
Orijinal:
Utanır rezil olur, meydan-ı Arasat'ta,
Mustafa ümmet demez, o vakt-i şefaatte,
Dilleriyle sürünüp yürürler kıyamette,
Siccîn'de tutuşurlar orda yanarlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Utanır ve rezil olur, Arşın meydanında,
Peygamberin ümmeti onlara yardım etmez o şefaat anında,
Dilleriyle sürünerek yürürler kıyamette,
Siccîn defterinde azapla yanarlar, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed, yalancı ve gaflet içinde yaşayanların kıyamette yüzlerinin kara olacağını vurgular. Peygamber şefaatinden mahrum kalanlar, cezalarını çeker.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her kim Allah'a ve Resulüne itaat etmezse, onlar cehennemliktir." (Nisa, 4/13)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "İman ve amel uyumlu olmayanın kıyamette yardımcısı yoktur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ahirette rezil olmak, dünyadaki gafletin sonucudur.

Peygamber şefaatinden mahrum kalmak ciddi bir uyarıdır.

Samimiyet ve amel, kurtuluşun ölçüsüdür.

---

7. Kıta
Orijinal:
Aşka boyun eğmeyen kulların hâli harap,
Tan'la varsa Hudâ'ya, bulmaz karşılık cevap,
Kahhâr olan Allâh'ım kahr eder, kılsa itap,
Cehennemlerde yanıp, azap çekerler dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşk yolunu kabul etmeyen kulların hali bozulur,
Allah'a yönelse bile cevap bulamazlar,
Allah kahredici olarak onları cezalandırır,
Cehennemde azap görürler, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed Yesevî, Allah aşkını reddeden veya gönlünü Hakk'a teslim etmeyenlerin durumunu anlatır. Hakikî aşk, kulluk ve teslimiyet ile mümkün olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a ve Resulüne karşı gelir ve O'nun yolundan saparsa, cehennemliktir." (Nisa, 4/115)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Kalbinde Allah sevgisi olmayan, ameliyle boşa gider."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkını kabul etmeyenler, hem dünyada hem ahirette zorluk çeker.

Teslimiyet ve aşk, Hakk'a yakınlaşmanın tek yoludur.

Cehennem azabı hak edilen sonuçtur.

---

8. Kıta
Orijinal:
Âşıkım deyip durur, nefsin aldatan kişi!
Dağ, ova bostan eder, gözünden akan yaşı,
Gerçek âşıkın Hakk'a malumdur bütün işi,
Hak Teâla özüne çeker onları dostlar!

Günümüz Türkçesi:
"Nefsim âşıktır" diyen ama kandırılmış kişi,
Gözyaşını dökse bile hilekârdır,
Gerçek âşığın tüm işleri Allah'a malumdur,
Allah onları kendine çeker, ey dostlar.

Açıklama:
Yesevî, samimiyetsiz âşık ile gerçek âşığı ayırır. Sözle aşk iddiası yeterli değildir; samimiyet ve amel gereklidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kulunun kalbindekini bilir ve hesaba çeker." (Bakara, 2/284)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Allah samimiyeti sever, göstermelik ibadet kabul edilmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi olmayan aşk, hakikatte değersizdir.

Gerçek âşık, Allah tarafından bilinir ve korunur.

Nefisle aldanmamak gerekir.

---

9. Kıta
Orijinal:
Aşk derdini namerde ikrâm eylemez Hudâ!
Ne çoluk, çocuğundan, ne de ev, barktan cüdâ,
İhlas ile cânını, Rabb'ine etse fedâ,
Bâyezîd gibi özün, sata da verir dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşkın derdini değersiz kişilere anlatma,
Ne çocuk, ne mal mülk bunu karşılamaz,
İhlas ile canını Allah'a adarsa,
Bâyezîd gibi özünü feda eder, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed, aşk yolunun yalnızca samimi ve Allah'a adanmış kullar için anlamlı olduğunu vurgular. Değersiz kişilerle paylaşmak, aşkın kıymetini azaltır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda canını veren, gerçek kazanan odur." (Ali İmran, 3/169)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Canını Allah yolunda feda eden kimse en yüce mertebededir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda ihlas ve fedakarlık şarttır.

Değersiz kişilerle sır paylaşmak zarar verir.

Bâyezîd-i Bistâmî gibi samimi fedakâr olmak örnektir.

---

10. Kıta
Orijinal:
Gerçek âşık olanlar, ağlayıp didâr gördü,
Hiç gülmez, Hak'tan korkar, bir ömür matem sürdü,

Gece uykusu harâm, dâim ayakta durdu,
Rahmân'ı görmek için, eziyet çeker dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşıklar, Allah'ı görme arzusuyla ağlamış,
Hiç gülmez, Allah korkusuyla ömürlerini hüzünle geçirmiş,
Gece uyumayı haram bilmiş, sürekli ibadet etmiş,
Allah'ı görmek için zahmet ve sıkıntı çekmişlerdir, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed, gerçek âşıkların sabır ve gayretle Allah'a yöneldiklerini anlatır. Bu yol zahmetli ama manevî olarak tatmin edicidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyi kullar, gece namazında kalkar, Allah'a yakın olurlar." (Müzzemmil, 73/2-4)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Kim Allah'ı çok anarsa, Allah onun kalbini korur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk, sabır ve ibadetle olur.

Allah korkusu ve tevekkül, âşığın rehberidir.

Manevî aşk zahmet gerektirir ama karşılığı büyüktür.

---

11. Kıta
Orijinal:
Gerçek âşık ağlayıp, inleyip Hakk'a yetti,
Seher vakti gönlünün âhı arşı da geçti,
Pîr hizmetini kılıp, ona hürmeti seçti,
Pîr hizmetini sağlam tutun dâimi dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık ağlayıp, Allah'a ulaşmıştır,
Seher vakti gönlünden çıkan feryat arşa kadar yükselmiştir,
Pîrine hizmet etmiş ve ona hürmet göstermiştir,
Mürşid hizmetini daima sağlam tutun, ey dostlar.

Açıklama:
Yesevî, mürşid hizmetinin önemini ve seher ibadetinin manevî değerini vurgular. Âşık, hem Allah'a hem de pîrine bağlı olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyi kullar, önderlerine hürmet gösterir ve yol göstericilere tabi olurlar." (Nahl, 16/43)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Bir mü'min, mü'min kardeşine rehber olursa sevabı ona da yazılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Pîre ve rehbere hürmet önemlidir.

Seher ibadeti gönül safiyetini artırır.

Allah’a ve rehbere bağlılık, aşk yolunda ilerlemenin anahtarıdır.

---

12. Kıta
Orijinal:
Âşık olan kullara Hak’tan gelince nidâ,
Çok ağla gözyaşını, şahit eylesin Hudâ!
Cemâlim göstereyim, tabii sana revâ,
Hilekâr değil sizler, âşık olunuz dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Âşık kullara Allah’tan çağrı geldiğinde,
Çok ağlayın ve gözyaşlarınız Allah’a şahit olsun,
Allah size cemâlini gösterecektir, bu size uygundur,
Hilekâr olmayın, samimi âşık olun, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed, samimi aşkın Allah tarafından ödüllendirileceğini ve gözyaşlarının makbul olacağını anlatır. Hile ve gösterişten uzak durulmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a yönelenlerin gözyaşları ve duaları makbuldür.” (Meryem, 19/58)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Gözyaşıyla Rabbine yönelenin duası kabul edilir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet, aşk yolunun temelidir.

Allah, gözyaşlarını ve ihlası görür.

Hilekârlıktan uzak durmak, gerçek âşık olmanın şartıdır.

---

13. Kıta
Orijinal:
Ağlama hikmetinin, ma’nâsın bilen kişi,
Ağlarsa kanlı yaşı, kolay kılar zor işi,
Mizanda şahit olur, gözünden akan yaşı,
Günâhlarından geçer ve kurtulurlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hikmetin anlamını bilen kişi,
Gözyaşıyla ağlarsa, zor işleri kolaylaştırır,
Mizanda (hesapta) şahit olur gözyaşı,
Günahlarından kurtulur, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed Yesevî, hakikî hikmeti anlayan kişinin gönül gözyaşının manevî değeri olduğunu söyler. Gözyaşı, kalbi temizler ve manevi hesapta şahit olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gözyaşlarıyla Allah'a yönelenin duası kabul edilir." (Meryem, 19/58)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Gözyaşıyla Rabbine yönelenin kalbi temizlenir ve günahları affolur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi gözyaşı, günahlardan arınmanın bir vesilesidir.

Hikmetle ağlamak, manevi olgunluğun göstergesidir.

Zorluklar karşısında kalpten gelen hüzün kolaylaştırıcıdır.

---

14. Kıta
Orijinal:
Hikmetimi duyana ondan bir pay vereyim,
Güzel söz duy ve ağla, seni konuk edeyim,
Yolda kalan tâlibin, tutup elin alayım,
Cân verirken imânla, göçüverirler dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hikmetimi işitene bir pay vereyim,
Güzel sözü duyup ağla, seni misafir edeyim,
Yolda kalan talibin elini tutayım,
İmanla can verirken göçerler, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed, gerçek taliplerin hikmeti dinleyip içtenlikle tepki vermesi gerektiğini vurgular. Yardımlaşma ve imanla ölmek kurtuluş getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İman eden ve Allah yolunda canını verenler, Allah katında makbul olur." (Ali İmran, 3/169)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Talibin elini tutan, O'nun yolunda yürüyen, Allah'ın rahmetine erer."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmeti anlamak ve uygulamak, kurtuluşun kapısıdır.

Yardım etmek ve taliplere destek olmak önemlidir.

İmanla can vermek, sevap ve kurtuluş getirir.

---

15. Kıta
Orijinal:
Kim okursa Hikmet'im, onu evlat kılayım,
Cânı câna ekleyip, gönle bağlı kılayım,
Hakk'ı bulsam cennette ben de razı olayım,
O sırat köprüsünden kolay geçerler dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hikmetimi okuyan kişiyi evlat gibi kabul edeyim,
Canını cana ekleyip, gönlüne bağlayayım,
Hakk'ı bulsa cennette ben de razı olayım,
Sırat köprüsünden kolay geçerler, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed, hakikî hikmeti anlayan ve yaşayanları manevi bir evlat gibi gördüğünü ifade eder. Bu kişiler ahirette kurtuluşa erişir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda canını verenler, cennete kolay geçer." (Ali İmran, 3/169)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Hakkı bilen ve yaşayanlar, sırat köprüsünden selametle geçerler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmeti okumak ve içselleştirmek, manevi bağ oluşturur.

Hak yolda yaşayanlar cennette müjdeye kavuşur.

Âhiretteki kurtuluş, dünyadaki samimiyete bağlıdır.

---

16. Kıta
Orijinal:
Aşka kadem koyanlar, kendi özünü bilmez,
Bâyezîd gibi Hudâ deyip de öze gelmez,
Tâlipler hançer vursa, hiçbir şey zarar vermez,
Cân verir, kanın döker, teslim olurlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşka adım atmayanlar, kendini bilmez,
Bâyezîd gibi Allah derler ama öze gelmezler,
Talipler zor durumda olsa bile zarar görmez,
Can verir, kan döker, teslim olurlar, ey dostlar.

Açıklama:
Yesevî, aşk yolunu kabul etmeyenleri eleştirir. Gerçek talip, her durumda teslimiyet gösterir ve manevi olarak korunur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda canını veren, ne korkar ne üzülür." (Ali İmran, 3/170)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Gerçek talip, aşk yolunda her türlü sıkıntıya dayanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşka adım atmamak, kendini bilmemektir.

Teslimiyet, manevi koruma sağlar.

Zorluk karşısında yılmamak önemlidir.

17. Kıta
Orijinal:
Hakk'ı seven âşıklar, muhakkak fakir olur,
Yol üstü toprak gibi, nefsi çok hakir ölür,
Aşk yolunda cefâyı, sefâ diyerek bulur,
Nere varsa nefsini teper, atarlar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı seven âşıklar genellikle fakir olur,
Yol üstündeki toprak gibi, nefsini alçaltır,
Aşk yolunda sıkıntıyı sevinç sayar,
Nerede olursa olsun, nefsini terketmeyi bilirler, ey dostlar.

Açıklama:
Yesevî, hakikî aşkın dünyevi zenginlik değil, nefs terbiyesi ve fakirlik ile elde edildiğini anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda olanlar için dünya malı önemsenmez." (Tevbe, 9/20)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Gerçek âşık, nefsini alçaltır ve dünya malını önemsmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fakirlik ve nefsin terki, aşk yolunun gereğidir.

Sıkıntıyı sevinçle karşılamak, aşkın ölçüsüdür.

Nefsi terbiye etmek, en büyük kazançtır.

---

18. Kıta
Orijinal:
Sakın yalancı olma hem âşık, hem sâdık ol,
Hile-hurda işlerden, çirkinlikten uzak ol,
"Allâh!" deyip gönlünü saf tutarak, nurla dol,
Doğru olan kulunu, Allâh bilir ya dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Sakın yalancı olma, hem âşık hem de sadık ol,
Hileli işlerden ve çirkinliklerden uzak dur,
"Allah" diyerek kalbini saf tut ve nurla doldur,
Gerçek kulluğu, Allah bilir, ey dostlar.

Açıklama:
Yesevî, samimi aşk ve sadakati vurgular; gösteriş ve hile aşk yolunu bozar. Kalbin saflığı Allah tarafından bilinir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kullarının niyetini bilir." (Bakara, 2/225)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Samimi olanı Allah sever, gösterişi sevmem."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hem aşk hem de sadakat, gerçek talibin işaretidir.

Hile ve gösterişten uzak durulmalıdır.

Kalbin saflığı, Allah tarafından görülür ve ödüllendirilir.

---

19. Kıta
Orijinal:
Allâh, imân evini dedi kılmayın virân,
Doğru kulun gönlünde sevgisi durur her an,
Gönül kıran câhili, asla sevmez Hak,
Sübhân, Halîm bir kul olarak, didârı görün dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah, iman evini yıkmayın der,
Doğru kulun gönlünde O'nun sevgisi daima durur,
Gönül kıran cahili Allah sevmez,
Kendi gönlünü halim ve sabırlı kul olarak koru, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed, kalbin imanla dolu olmasını ve Allah sevgisinin daimi olmasını öğütler. Kötü söz ve davranışlardan kaçınmak, kalbin değerini korur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, gönül kıranları sevmez." (Bakara, 2/83)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Kalbin temizliği, dilin ve elin temizliğiyle başlar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalpte Allah sevgisi sürekli olmalıdır.

Gönül kırmaktan kaçınmak, iman yolunun gereğidir.

Sabır ve halimlik, gerçek kulun vasfıdır.

---

20. Kıta
Orijinal:
Dervişlere gaipten güzel sesler gelecek,
"Ey kulum !" diye Allâh, özün ele alacak,
Yoldan çıkanı Hâdî, tutup yola koyacak,
Allâh kulun gönlüne hidayet verir dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Dervişlere, görünmez âlemden güzel sesler gelir,
"Ey kulum!" diyerek Allah onları uyarmak için ele alır,
Yoldan çıkanları Hâdî (doğruya yönelten) doğru yola koyar,
Allah kulun gönlüne hidayeti verir, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed, Allah'ın kullarını yolundan saptığında daima yönlendirdiğini anlatır. Dervişler, Allah'tan gelen uyarıları duyarak yolunu bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, dilediğini doğru yola iletir." (En'am, 6/125)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Allah, kulunu saptırmaz, kul kendi nefsiyle sapar; O dilerse hidayet eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah, hidayeti gönüllere verir.

Derviş, ilahi uyarılara kulak vermelidir.

Yolundan sapmamak için Allah'a güvenmek gerekir.

---

21. Kıta
Orijinal:
Kim ki cezbeye girer, umarım Hakk'ı bulur,
Din kılıcın kuşanıp, zâlim şeytanı vurur,
Gördüğü tüm sırları koruyup, saklar durur,
İşin ehlini bulsa, sırrı açıklar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Cezbeye giren kişi, umarım Allah'ı bulur,
Din kılıcını kuşanıp zalim şeytanı etkisiz kılar,
Gördüğü sırları korur ve saklar,
Uygun zamanda işin ehline sırları açıklar, ey dostlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed, manevi derinlik kazanan kişinin sırları saklaması ve doğru zamanda ifşa etmesini öğütler. Bu, olgunluk ve sorumluluk işaretidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda cihad edenler, şeytanın şerrinden korunur." (Enfal, 8/60)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Sır saklamak bir müminin vasfıdır; uygun zamanda paylaşmak ise hikmet gerektirir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevî derinlik, sabır ve sorumluluk ister.

Sırlar, uygun zamanda ve ehil kişilerle paylaşılmalıdır.

Cezbe (ilahî aşk) insanı doğru yola yönlendirir.

---

22. Kıta
Orijinal:
Hakk'a âşık olanlar, bulurlar muradını,
Hızır, İlyas sunarlar, o âb-ı hayatını,
Kıyamet vaktine dek, görmez ki mematını,
Kabr içinde uyanık, uzanıp yatar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah'a âşık olanlar, muradına ulaşır,
Hızır ve İlyas onlara ilahi hayat ikram eder,
Kıyamete kadar ölümü görmezler,
Kabrinde bile uyanık kalır, uzanıp yatarlar, ey dostlar.

Açıklama:
Hakk'a aşkla bağlı olanlar, hem dünyevi hem uhrevî nimetlere erişir. Ölüm, bu kişiler için korkutucu değil, bir uyku gibidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda olanlar, rızık ve muradına kavuşur." (Tevbe, 9/20)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Manevî olarak Allah'a yakın olanın ölümü tatlıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk yolunda ilerlemek murada eriştirir.

Manevi rehberler ve ilahi yardımlar müminin yolunu kolaylaştırır.

Allah'a aşkla bağlı olan, ölümden korkmaz.

---

23. Kıta
Orijinal:
Âşık değil, nefsini dâima tepmedikçe,
Dünya izzetlerinden kurtulup geçmedikçe,
Mansûr gibi ; "Vâ şevkâ!" söyleyip ölmedikçe,
Dergâha lâyık değil böyle müritler dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, nefsini sürekli terbiye etmeden,
Dünya şan ve şöhretinden vazgeçmeden,
Mansur gibi "Vâ şevkâ!" diyerek ölmeden,
Dergâha (manevî yola) layık değildir, ey dostlar!

Açıklama:
Hoca Ahmed, gerçek aşk ve müridlik için nefsi terbiye etmenin ve dünya tutkularını bırakmanın şart olduğunu vurgular. Mansur Hallâc gibi tam teslimiyet, hakiki aşkın göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim nefislerini temizlerse kurtuluşa erer." (Şems, 91/9)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Dünya sevgisi imanın düşmanıdır; nefsini terbiye eden kurtuluşa erer.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terbiye etmeden manevî olgunluğa erişilemez.

Dünya tutkularından uzaklaşmak, hakiki müridlik için gereklidir.

Tam teslimiyet ve aşk, Allah yolunda ölümle bile ödüllendirilir.

---

24. Kıta
Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de; âşıksan zikre başla,
Şimşek gibi fırlayıp, kendi özünü taşla,
Riyâzeti terk etme, dâim zikrini işle,
Çok zikreden murada, mutlak kavuşur dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed der ki: Sen de âşıksan, hemen zikre başla,
Şimşek gibi hızla kendi nefsini terbiye et,
Riyazeti bırakma, sürekli zikrini devam ettir,
Çok zikreden kişi muradına kesinlikle ulaşır, ey dostlar!

Açıklama:
Hoca Ahmed, manevî aşkın ve zikrin önemini vurgular. Kendi nefsiyle mücadele ederek ve sürekli zikre devam ederek, kişi hakiki muradına ulaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“O Allah’ı çok zikredenler, gönülleri huzur bulur.” (Ra’d, 13/28)

Peygamberimiz (sav) buyurur: “Sürekli Allah’ı zikreden kişi kalbini karanlıklardan korur ve muradına ulaşır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikr, manevî hayatın temelidir.

Nefs terbiyesi ve riyazet, Allah’a yaklaşmanın yoludur.

Azimle ve sürekli zikir eden kişi, hakiki muradına kavuşur.

Hikmet 221 *Didâr Diler Dostlarım!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Âşıklık erdemini, dert ve dava edinen,
Zikreder geceleri, gündüz ağlar dostlarım.

Başına yüz bin âfet, belalar gelse bile,
Musibetten korkmayıp, belin bağlar dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Âşık olmanın erdemini benimseyen,
Geceleri zikreder, gündüz gözyaşı döker, ey dostlarım.
Başına sayısız belâ ve musibet gelse de,
Korkmaz, sabreder ve Allah'a bağlanır dostlarım!

Açıklama:
Hoca Ahmed, gerçek aşkı ve müridliği, sabır ve zikre bağlılıkla özdeşleştirir. Musibetler, aşk yolunda bir engel değil, sabırla aşılması gereken bir sınavdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda sabredenlere mükâfatları hesapsızdır." (Zümer, 39/10)

Peygamberimiz (sav): "Belâ ve sıkıntıya sabreden mü'min, cennette en yüksek derecelere ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşk, sabır ve sadakatle yaşanır.

Musibetler, hak yolunda bir engel değil, imtihandır.

Zikr ve dua, zorlu günlerde dayanma gücü verir.

---

2. Kıta
Orijinal:
Gerçek aşkı bilenler, cefâsını da çeker,
Hakk'a yakın âşıklar durmadan bela ister,
Cânı, bağrı tutuşup, kor ateşlerde yanar,
Hak aşkıyla bağrını dağlar durur dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek aşkı bilenler, çektiği sıkıntıları da kabul eder,
Hakk'a yakın olan âşıklar sürekli sınav ister,
Canı yanar, bağrında kor ateşler hisseder,
Hak aşkıyla kalbi yanar ve dağlanır, ey dostlarım!

Açıklama:
Hakk'a yaklaşmanın yolu sıkıntı ve fedakârlıktan geçer. Âşık, kendi rahatını değil, Allah'a yakınlığı önceler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a iman edenler sabreder, bela ve musibetler ile imtihan edilirler." (Bakara, 2/155)

Peygamberimiz (sav): "Mü'min, sıkıntı ve felâket karşısında metanet gösterendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı sabır ve fedakârlık gerektirir.

Sıkıntılar, kalbi temizleyip Allah'a yaklaştırır.

Gerçek âşık, acıyı dahi Allah'a yakınlık vesilesi olarak görür.

---

3. Kıta
Orijinal:
Hak aşkını sevenler, yükselip arşa kondu,
Cennette hurilerle buluşup, Burak bindi,
Dünyaperest soysuza yiğitçe karşı durdu,
Kin tutmayıp her şeyi, içinde saklar dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Hak aşkını sevenler, manen yükselir ve yüce makamlara ulaşır,
Cennette ödüllerini alır, Burak'a biner,
Dünya tutkularına kapılan kötü kimselere karşı durur,
Kin tutmaz, her şeyi kalbinde saklar, ey dostlar!

Açıklama:
Gerçek âşık hem dünyaya hem de kötülüklere karşı dengeli durur; kin ve nefret taşımaz. Yükseliş manevîdir ve ödülleri ahirette alınır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilik ve kötülük bir olmaz; kötülüğü en güzel şekilde sav, o zaman düşmanın dostun olur." (Fussilet, 41/34)

Peygamberimiz (sav): "Kalbinde kin taşımayan kimse, cennete yaklaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı, manevî yükselişi ve ahlaki olgunluğu beraber getirir.

Kin ve nefret, kalbin temizliğine engeldir.

Dünyaperestlere karşı sabır ve dirayet gerekir.

---

4. Kıta
Orijinal:
Melamet, ihanetten âşıklar asla korkmaz,
Hak'tan cefâlar çekse, gidip halka dert yanmaz,
Açlıktan öleyazsa, kimseye hâlin sunmaz,
Ölmek için cânını böyle verir dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Melamet yolundaki âşıklar ihanet ve eleştiriden korkmaz,
Hak için çektiği sıkıntıları halka anlatmaz,
Açlıktan ölse bile hâlini göstermez,
Canını Allah yolunda verir, ey dostlarım!

Açıklama:
Melamet yolu, insanların bakışına aldırış etmeden, sadece Allah için yaşamayı öğretir. Âşık, kendi sıkıntısını göstermez ve tamamen teslimiyet içindedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Mü'minler, Allah için sabredenlerdir." (Ali İmran, 3/146)

Peygamberimiz (sav): "Sıkıntı ve cefâyı kimseye gösterme, sabret ve Allah'a tevekkül et."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda gösteriş ve korku olmamalıdır.

Sabır ve gizlilik, gerçek âşığın vasfıdır.

Canı Allah yolunda adamak en yüce mertebedir.

---

5. Kıta
Orijinal:
Hak aşkıyla kavrulan heves etmez dünyaya,
Ben ve benlikten geçer, onun gözü ukbâya,
Yemez, içmez tutulmuş ilâhî bir sevdâya,
Hakk'ı arar derdini, Hakk'a sunar dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Hak aşkıyla yanan kişi, dünyaya heves etmez,
Benlikten geçer, gözünü ahirete diker,
Yemez, içmez, ilahi aşkla meşguldür,
Dertlerini Allah'a sunar ve O'nu arar, ey dostlarım!

Açıklama:
Gerçek aşk, dünyaya bağlılığı bırakmayı ve bütün dikkati Allah'a yöneltmeyi gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir." (En'am, 6/32)

Peygamberimiz (sav): "Dünya için çalışan, Allah için kaybeder; Allah için çalışan, dünyayı kaybetse de kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya hevesi aşk yolunda engeldir.

İlahi aşk, nefsin üstün gelmesini engeller.

Her eylem ve dert Allah'a yönlendirilmelidir.

---

6. Kıta
Orijinal:
Gerçek dertliler devâ sormayıp cefâ diler,
O sebepten mürşitten kendisine pay ister,
Ne dünya ne de cennet, sadece didâr diler,
Onlar Hakk'ı arayıp, didâr ister dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek dert sahibi, yalnızca dertten kurtulmak istemez, cefâ ister,

Bu yüzden mürşitten kendine pay ister,
Ne dünya ne de cennet ilgilerini çeker, sadece Allah'ı görmek isterler,
Onlar sadece Hakk'ı arar ve O'nun cemalini ister, ey dostlarım!

Açıklama:
Gerçek âşıklar için dünya ve cennet önemsizdir; tek hedef, Allah'ı görmek ve O'na yaklaşmaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a yönelirse, dünya ve ahiret için kaygılanmasın." (Tevbe, 9/51)

Peygamberimiz (sav): "Gerçek mü'minin arzusu, Allah'ı görmektir; diğer her şey geçicidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkında nihai hedef Allah'tır, dünya ve cennet araçtır.

Dert ve cefâ, Allah'a yaklaşmanın vesilesidir.

Mürşid rehberliğinde Hakk'ı aramak önemlidir.

---

7. Kıta
Orijinal:
Yalan, sahte dervişe durup tazim edecek,
Halkla dualar yapıp, nezrini bekleyecek,
Câhil derviş cânını nara kurbân edecek,
Cehennem içre dili yanar, pişer dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
İnsanlar, yalancı ve sahte dervişlere saygı gösterecek,
Halkla birlikte dualar edip, verdikleri adakları bekleyecek,
Cahillikle yaşayan bu derviş canını boş yere feda edecek,
Ve sonunda cehennemde dili yanacak, ey dostlarım!

Açıklama:
Hoca Ahmed, sahte mürşitlerin tehlikesini vurgular. İnsanların gösteriş ve riyâ için dervişlere bağlanması, hem kendilerine hem de liderlerine zarar verir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Gerçek iman sahipleri, Allah yolunda haksız yere ölüme gitmezler." (Bakara, 2/154)

Peygamberimiz (sav): "Sahte dervişlere uyanlar, doğru yoldan sapar ve ceza görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sahte dervişlere tazim etmek tehlikelidir.

İnsan, riyâdan ve gösterişten uzak durmalıdır.

Gerçek mürşid, Allah korkusuyla ve hikmetle hareket eder.

---

8. Kıta
Orijinal:
Akıllıysan sultândan kaç, Hakk'ın sırrını al,
Dünyâda cefâ çekip, orda âkil sultân ol,
Horlanıp, yalnız Hakk'a sen samimi bir kul ol,
Sevilen bir kul olsan, nidâ gelir dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Akıllıysan, dünyevi yöneticilerden kaç ve Allah'ın sırrını öğren,
Dünyada sıkıntılar çekecek ama ahirette bilge bir makam bulacaksın,
Horlanmış ve yalnız kalsan bile, Allah'a samimi bir kul ol,
Sevilen bir kul olursan, Allah sana seslenir, ey dostlarım!

Açıklama:
Dünya makam ve güçlerine aldanmamak, Hakk'a teslimiyetle yükselmenin yoludur.
Samimiyet ve sabır, gerçek değeri kazandırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a güvenenler, O'na tevekkül eder, O yeterlidir." (Talaq, 65/3)

Peygamberimiz (sav): "Kim Allah'a sığınırsa, Allah onu korur ve yükseltir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya yöneticilerinin gösterişine kapılma.

Sıkıntılar, Hak yolunda bir yükseliş aracıdır.

Samimi kul olmak, Allah'ın sevgisini kazanır.

---

9. Kıta
Orijinal:
Nidâ şu âşıklara; aşkları üleşecek,
Hak bizzat kullarıyla orada görüşecek,
Huri, melek cem olup mahşerde buluşacak,
Hiç birine bakmayıp, didâr ister dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Allah, aşıkları çağıracak ve aşkları paylaştırılacak,
Kendisi kullarıyla bizzat görüşecek,
Cennet nimetleriyle melekler ve huriler bir araya gelecek,
Ama gerçek âşık sadece Allah'ı görmek isteyecek, ey dostlarım!

Açıklama:
Gerçek âşık, dünyevi veya cennet nimetleri için değil, yalnızca Allah'ı görmek için çalışır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar Allah'ı severler; nimetler değil, O'na yönelirler." (Maide, 5/54)

Peygamberimiz (sav): "Mü'minin arzusu, Allah'ı görmek olmalıdır; diğer her şey geçicidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek aşkın merkezi Allah'tır.

Nimetler, hedef değil, sadece vesiledir.

Âşık, sadece Allah'ı görmekle tatmin olur.

---

10. Kıta
Orijinal:
Şüphesiz biliniz ki, âşıka lütfu hazır,
Sâkî olup mey sunar, Rabb'im her şeye kâdir,
Havz-ı Kevser'den sunup, gönüller olur tâhir,
Tâhir olun, didârı siz de görün dostlarım.

Günümüz Türkçesi:
Şüphesiz, âşıklar için Allah'ın lütfu hazırdır,
O, sanki bir sunucu gibi her şeyi sunar; Rabb'im her şeye kadirdir,
Kevser havzından içirerek gönülleri temizler,
Temiz olun, ve Allah'ın cemalini görün, ey dostlarım!

Açıklama:
Hoca Ahmed, Hak aşıklarının Allah'tan bolluk ve temizlenme bekleyebileceğini vurgular. Bu, hem ruhî arınma hem de Allah'a yakınlık işaretidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İçin Kevser'den su, kullarımın gönlünü temizler." (Hadis-i Şerif)

"Allah, kullarına lütfunu bol verir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah, âşık kullarını lütfuyla arındırır ve yüceltir.

Gönül temizliği, Allah'ı görmek için gereklidir.

Âşık, temizlenerek Hakk'ın cemalini tatminle görür.

---

11. Kıta
Orijinal:
Makamâtı aşanlar, tamamı dine yakın,
Keramet izhar eden, yanlış yapmayın sakın,
Gıybete kendin veren, harâmları bırakın,
Kulağına ateşten demir sokar dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Makam ve mertebeyi aşanlar, din açısından olgunlaşmıştır,
Keramet gösterenler vardır ama yanlış yapmaktan sakın,
Dedikodu ve haram işlere karışan,
Cezasını ağır çeker, ey dostlarım!

Açıklama:
Hoca Ahmed, yüksek makamdaki kişilerde dahi dikkatli olmayı öğütler. Âşık, nefsini ve işlerini temiz tutmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a karşı gelirse, acı bir azap ona dokunur." (Nisa, 4/14)

Peygamberimiz (sav): "Gıybet eden ve haram işleyen kimse, mertebesi ne olursa olsun cezadan kurtulamaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Makam ve keramet, insanı güvende tutmaz; nefsin temizliği önemlidir.

Gıybet ve haram, en güçlü kişinin dahi başını yakabilir.

---

12. Kıta
Orijinal:
Kul Hoca Ahmed böyle kullara nasıh oldu,
Halktan korkup altmış üç yaşında yere girdi,
Edebiyle korunup Resul'e ümmet oldu,
Dinleyene sözünü ulaştırır dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, bu şekilde kullara nasihat etti,
Halkın bakışından korkup 63 yaşında alçakgönüllü bir yaşam sürdü,
Edebiyle korunarak Resul'e bağlı bir ümmet oldu,
Ve sözlerini dinleyenlere ulaştırır, ey dostlarım!

Açıklama:
Hoca Ahmed, tevazu ve edep ile yaşamın önemini vurgular. Kendi örneği, mürşitlerin alçakgönüllü olmasının ve nasihatlerin sözde kalmamasının yolunu gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Alçakgönüllü olanlar, Allah'ın sevgisine nail olurlar." (Furkan, 25/63)

Peygamberimiz (sav): "En üstün olanınız, ahlakı en güzel olanınızdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşit örnek olmalıdır; tevazu ve edep esas olmalıdır.

İnsanların gözüne aldırmadan Allah'a bağlı yaşamak gerekir.

Sözler, davranışla desteklendiğinde gerçek etkiyi yaratır.

---

13. Kıta
Orijinal:
Deryâlar gibi rahmet var ki özün bilecek,
Lütfetse yalancıya, sâdık bir kul olacak,

Mevlâmız gurebânın hatırını soracak,
Her ne yapsa kendinden sorulamaz dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Rahmet, okyanuslar gibi engin ve derindir; bunu kişi kendi iç dünyasında fark eder,
Allah, lütfunu yalancıya bile sunabilir; ama gerçek lütuf sadık kuladır,
Allah, gariplerin ve mazlumların halini sorar,
Ve herkesin yaptığı, kendi nefsinden sorulur, ey dostlarım!

Açıklama:
Hoca Ahmed, Allah'ın rahmetinin sınırsız olduğunu ve kulların buna göre davranması gerektiğini vurgular. Gariplerin ve mazlumların haklarını gözetmek de bir kulun sorumluluğudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbinin rahmeti her şeyi kuşatmıştır." (A'raf, 7/156)

Peygamberimiz (sav): "Gariplerin, yoksulların hakkını gözetmek müminin görevindendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın rahmeti sınırsızdır; bunu anlamak için içsel farkındalık gerekir.

Sadakat ve samimiyet, lütfun esas kriteridir.

Kul, kendi eylemlerinden sorumludur ve gariplere merhametle yaklaşmalıdır.

---

14. Kıta
Orijinal:
Aşk derdi tene girse, yakar ve nefsi bozar,
Hakk'a âşık gönüller cândan, gönülden coşar,
Âşıkların ruhları dâima arşı gezer,
Aşkından gözlerini Hakk'a diker dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Aşkın derdi bedene girerse, yakar ve nefsin dengesini bozar,
Ama Allah'a âşık gönüller can ve gönülden coşar,
Gerçek âşıkların ruhları sürekli arşı dolaşır,
Ve aşkınla gözlerini yalnızca Allah'a dikerler, ey dostlarım!

Açıklama:
Hak aşıklarının aşkı, nefsin tutkularından farklıdır; onları yücelten, ruhlarını arşa taşır ve yönlerini Allah'a çevirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler O'na yönelir ve O'nda huzur bulur." (Bakara, 2/165)

Peygamberimiz (sav): "Kalbi Allah'a bağlı olan, dünyaya bağlı değildir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı, nefsin arzularını dönüştürür ve ruhu yüceltir.

Âşık, tüm yönünü ve dikkatini Allah'a yöneltmelidir.

Bu aşk, ruhsal bir yükseliştir.

---

15. Kıta
Orijinal:
Elden kaçıp zakkum iç, Mevlâ nasıl bulunur?
Ehlini bul yüzün sür, izi nasıl bulunur?
Soysuz yüzleri görse ondan nasıl kaçılır?
Zâhiri rüsvâ olur, bâtını meçhul dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kaçıp kötü işlere karışarak cehennemlik olursan, Allah'ı bulamazsın,
Doğru rehberini ve Hak dostlarını bulmadan yolunu sürdüğünde,
Soysuz ve kötü niyetli insanlarla karşılaşınca, onlardan nasıl kaçılır?
Dış görünüşün rüsvay olur, iç dünyan ise karanlık kalır, ey dostlarım!

Açıklama:
Hoca Ahmed burada, kötü ve sapkın işlerin Allah yolunda ilerlemeyi engellediğini hatırlatır. Dış ve iç âlemdeki karanlık, yanlış tercihlerden kaynaklanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kötülük yapanlar kendilerini helak ederler ve Allah yolundan saparlar." (En'am, 6/82)

Peygamberimiz (sav): "Kötülükten kaçan, Allah'ın yolunda ilerler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kötülük ve sapkınlık Allah'a ulaşmayı engeller.

Hak dostlarını ve doğru rehberleri bulmak önemlidir.

Dış ve iç âlemdeki yanlışlardan kaçınmak gerekir.

---

16. Kıta
Orijinal:
Her kim ki lâyık dese, mutluluk duy, handân ol,
Yiğitlere hizmet et, merdân oğlu merdân ol.
Daha sonra da Hakk'a gönül veren sultân ol,
Cânân olsan özünü takip ederler dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Kim ki bu mertebeye layık olduğunu düşünürse, mutluluk duysun ve neşelen,
Yiğitlere hizmet et ve cesur bir insan ol,
Sonra da Allah'a gönül vermiş bir padişah gibi ol,
Ve gerçek dostlar, seni izleyip takip ederler, ey dostlar!

Açıklama:
Hoca Ahmed, gerçek âşığın önce hizmet ve cesaretle, sonra Allah aşkıyla olgunlaşacağını vurgular. Hak aşıkları, bu yolu takip edenleri takdir eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah yolunda gayret edenler, hem dünya hem ahirette başarılı olur." (Tevbe, 9/20)

Peygamberimiz (sav): "Kim Allah'a gönlünü verir ve O'nun yolunda hizmet eder, gerçek mümin olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşıkları önce hizmet, cesaret ve samimiyetle olgunlaşır.

Allah'a gönül vermek, gerçek dostlar ve takipçiler kazanmayı sağlar.

Mutluluk, hizmet ve Allah aşkının bir sonucudur.

---

17. Kıta
Orijinal:
Dünyada rezil olup, sonra başını veren,
Muhabbet deryâsından dalıp da gevher alan,
Mihnetle mürşidinden, pay ve hisseler kapan,
Allâh der, Hakk'a ağlar, feryâd eder dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Dünya nazarında küçük düşen, sonra fedakârlık gösteren,
Aşk denizine dalıp manevi cevher bulan,
Sıkıntı ve mihnetle mürşidinden hak ettiği payı alan,
Allah der ki, Hakk'a ağlayan ve feryad eden kişi dostumdur!

Açıklama:
Gerçek âşık, dünya nazarında küçülür, sıkıntılara göğüs gerer; bu sayede aşkın ve hakikatin değerli cevherine ulaşır. Mihnet ve sıkıntı, mürşid ile bağlantıyı ve ruhî payı sağlamlaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kullarını imtihan eder; sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara, 2/155-157)

Peygamberimiz (sav): "Gerçek mü'min, sıkıntıda sabreden, sevinçte şükreden kimsedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya rezilliği ve sıkıntı, ruhsal olgunlaşmanın bir aracıdır.

Mürşid ile doğru bağ, sıkıntılardan pay almayı sağlar.

Allah'a yönelip ağlamak ve feryad etmek, aşkın göstergesidir.

---

18. Kıta
Orijinal:
Aşk katı, gurbet acı, vuslat ise ne tatlı,
Pîri olmayanların hayatları kasvetli,
İlgisiz kalanlara günâhları heybetli,
Hizmet edenler bir gün pîrden sorulur dostlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşk zordur, ayrılık acıdır; vuslat ise tarifsiz güzelliktedir,
Pîrsiz yaşayanların hayatı karanlıktır,
İlgisiz kalanların günahları büyüktür,
Hizmet edenlerin hesapları ise pîr tarafından sorulur, ey dostlarım!

Açıklama:
Hoca Ahmed, aşk yolunun zorluğunu ve vuslatın güzelliğini vurgular. Pîrsiz ve ilgisiz kalanlar manevî karanlığa düşer; hizmet edenler ise pîrlerinden hesap görür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilik edenler, yaptıklarıyla mükafatlandırılır." (Nahl, 16/97)

Peygamberimiz (sav): "Müslüman, kardeşi için faydalı olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı zahmetli ama sonucunda vuslat güzeldir.

Pîrsiz ve rehbersiz ruh karanlığa düşer.

Hizmet ve samimiyet, murşidden sorulacak önemli bir kriterdir.

---

19. Kıta
Orijinal:
Seher vaktinde her kim ağlayıp derse; Allâh!
Hak gösterir didârın hem vallâh hem de billâh,
Hak vaslına ereyim dersen, söyle; Hüve'llâh!
"Hüve'llâh!" diye diye âşık ölür dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Seher vakti ağlayıp "Allah!" diyen kimse,
Hak'ın didârını görür, vallâh ve billâh,
Eğer Allah'ın vaslına erişmek istiyorsan "Hüve'llâh!" de,
Ve bu sözle âşık, hak aşkında ölür, ey dostlarım!

Açıklama:
Sabahın erken saatlerinde yapılan samimi dua ve ağlama, Hakk'a yakınlık getirir. "Hüve'llâh!" diyerek kendini tamamen Allah'a teslim eden âşık, gerçek aşk yoluna girer.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sabah ve akşam Rabbinizi zikredin." (Taha, 20/130)

Peygamberimiz (sav): "Gece uykusundan uyanıp Allah'ı zikreden kimseye nur yağar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher vakti dua ve ağlamak, ruhu Hakk'a yaklaştırır.

Tam teslimiyet, "Hüve'llâh!" gibi sözlerle ifadelidir.

Hak aşkında ölmek, nefsi terk edip Allah'a yönelmektir.

---

20. Kıta
Orijinal:
Kul Hoca Ahmed bil ki; aşktan başka söz harâm,
Aşk olmazsa günâhlar tükenmez, hepsi tamam,
Böylece gece, gündüz ağla ki gülmen harâm,
Kimler, çok çok ağlarsa, didâr görür dostlarım!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed der ki: aşktan başka söz haramdır,
Aşk yoksa günahlar devam eder, hepsi tamamdır,
Gece gündüz ağla, gülmek haramdır bu yolda,
Çok ağlayanlar, Allah'ın didârını görür, ey dostlarım!

Açıklama:
Hak aşkının önemi vurgulanır: Aşk yoksa insanın günahları devam eder. Sürekli ağlamak ve samimi pişmanlık, hakikate ulaşmanın yoludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler yalnızca Allah için sevinç ve hüzün duyar." (Maide, 5/54)

Peygamberimiz (sav): "Samimi tövbe eden, günahlarından temizlenir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk, insanın ruhunu arındırır; aşk yoksa günah artar.

Samimi hüzün ve ağlamak, hakikati görmenin yoludur.

Bu yol, nefsin sustuğu ve kalbin Allah'a yöneldiği bir yoldur.

Hikmet 222 *Orda Yüzü Kararır!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Dervişlerin yediği para, rüşvet, ribâdır,
Malını kaptıranlar ne de kötü pişmândır.
Kul hakkı yiyenlerin, ahreti perişândır,
Kul hakkını yiyenler, nasıl cevap verecek?

Günümüz Türkçesi:
Dervişlerin kazancı rüşvet veya faiz olursa,
Malını kaptıranlar ne kadar pişman olur, değil mi?
Kul hakkı yiyenlerin ahireti perişan olur,
Peki, kul hakkını yiyenler buna nasıl cevap verecek?

Açıklama:
Hoca Ahmed burada kul hakkının önemini vurguluyor. Derviş ve mürşid dahi, kazancında hak ve helal olmasına dikkat etmelidir. Kul hakkını yemek, sadece dünyada değil ahirette de büyük bir azap sebebidir. Ruhî açıdan, bu davranış insanın manevî yükselişini engeller ve mürşid yolunda ilerlemesini zorlaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'tan korkun ve yetim mallarını yemeyin; kul hakkı yiyenler ateştedir." (Nisa, 4/10)

Peygamberimiz (sav): "Kul hakkı, Allah katında en büyük günah ve azap sebebidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Helal kazanç ve kul hakkına riayet, dervişlik ve mürşid yolunun temelidir.

Kul hakkı yemek, ahirette perişanlık ve ceza getirir.

Maddi kazançta bile insanın nefsi kontrol altında olmalı, hak ve adaletten sapmamalıdır.

---

2. Kıta
Orijinal:
Nefsi kötü olanın, işleri de kötüdür,
Pîr yalancı olunca, müritleri dökülür,
Böyle şeyhlere her tür, sahte mürit bulunur,
Birisi ikrâm edip, öbür huzurda durur.

Günümüz Türkçesi:
Kötü nefse sahip olanın işleri de kötüdür.
Eğer pîr (mürşid) yalancıysa, müritleri de dağılır.
Böyle şeyhlere her türlü sahte mürit sığınır;
Biri ona ikram ederken, diğeri arkasından başka durur.

Açıklama:
Hoca Ahmed burada mürşid ve mürid ilişkilerinde samimiyetin önemini vurgular. Nefsini terbiye edemeyen bir mürşid, sadece kendi ruhunu değil, etrafındaki müritleri de etkiler. Sahte müridler, samimi yolcuların yolunu şaşırtabilir. Tasavvuf yolunda hem mürşid hem mürid, ihlas ve doğrulukla bağlı olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İyilik edenler, iyilik bulur; kötülük edenler, kötülükle karşılaşır." (Bakara, 2/281)

Peygamberimiz (sav): "Müminler birbirine kardeştir; ihlas ve dürüstlük, kulluk yolunda en büyük esastır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsini terbiye etmeyen, yolunu şaşırır ve çevresini de yanlış yola sürükler.

Samimi olmayan mürşid ve müridler, gerçek tarikat ve tasavvuf yolunun değerini zedeler.

Tasavvufta ihlas ve doğruluk, mürid ve mürşid için temel şarttır.

Şunu dedin:

3 Binlerce yıllık sırat, kıyamette kurulur, Mürit ve sahte şeyhin, yüzü kapkara olur, Sırat güzergâhında müritler durdurulur, Kararan yüzleriyle hesapları görülür.

3. Kıta
Orijinal:
Binlerce yıllık sırat, kıyamette kurulur,
Mürit ve sahte şeyhin, yüzü kapkara olur,
Sırat güzergâhında müritler durdurulur,
Kararan yüzleriyle hesapları görülür.

Günümüz Türkçesi:
Binlerce yıllık Sırat Köprüsü, kıyamet günü kurulacak.
Hem sahte şeyhin hem de onun müritlerinin yüzleri kararmış olacak.
Sırat üzerinde müritler durdurulacak;
Yüzleri kararanların hesabı görülecek.

Açıklama:
Hoca Ahmed burada kıyamet ve ahiret hesaplarını hatırlatır. Sahte mürşid ve ona bağlı olan samimiyetsiz müridler, Sırat'ta zor anlar yaşayacaktır. Bu kıta, tasavvufta doğru mürşid seçiminin ve müridin ihlasının önemini vurgular. Ahiret, dünyada yapılan her amelin karşılığını gösterecektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O gün insanlar, amellerinin karşılığını göreceklerdir." (Al-Infitar, 82/6)

Peygamberimiz (sav) buyurur: "Her kim bana itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur; kim bana isyan ederse, Allah'a isyan etmiş olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sahte mürşid ve müritlerin ahirette yüzleri kararır; samimiyetin önemi büyüktür.

Doğru yol, ahirette hesap ve kurtuluş için esastır.

Tasavvufta mürşid seçiminde ihlas ve marifet temel ölçüttür.

Şunu dedin:

4 Sahte şeyhin dergâhı, şeytanlarla beraber, Dünyada ömrü geçmiş, gerçeklerden bî-haber, Hoca Ahmed'in sözü, yakut mercân ve güher, Bana inanmayanın orda yüzü karadır.

4. Kıta
Orijinal:
Sahte şeyhin dergâhı, şeytanlarla beraber,
Dünyada ömrü geçmiş, gerçeklerden bî-haber,
Hoca Ahmed'in sözü, yakut mercân ve güher,
Bana inanmayanın orda yüzü karadır.

Günümüz Türkçesi:
Sahte şeyhin dergâhı, şeytanlarla birlikte olacak.
Dünyada ömrü boş geçmiş, gerçeklerden habersiz kişiler.
Hoca Ahmed'in sözleri, değerli taşlar gibi parlaktır;
Bana inanmayanların orada yüzü kararmıştır.

Açıklama:
Bu kıtada Hoca Ahmed, sahte mürşidlerin ve onların takipçilerinin ahiretteki durumunu uyarıcı bir biçimde anlatır. Dergâh ve mürşid olgusu, müridin doğru yola erişmesi için kritiktir; ihlas ve

hakikati bilmek gerekir. Sözün değeri, hakikat taşıyan kişiler için yakut ve mercan kadar kıymetlidir, inançsız için ise yüz karasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İçinizden kim Allah'a ve Resulü'ne itaat ederse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir." (Nur, 24/52)

Peygamberimiz (sav): "Her işte ihlas olmalıdır; ihlas olmayan iş kabul edilmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sahte mürşid ve onun takipçileri, ahirette zarar görür.

Hakikati ve doğru yolu bilenlerin sözleri, kıymetli ve aydınlatıcıdır.

İnançsızlık ve gaflet, ahirette yüz karasıdır; doğruluk ve ihlas temel erdemlerdir.

Hikmet 223 *O Şaraptan İçerler!*

---

1. Kıta
Orijinal:
Bekâ bi'llâh makamın görüp cândan geçerler,
Fenâ fi'llâh olanlar, o menzile ererler,
Bekâ şarabı hoştur, o şaraptan içerler,
Sırdan ma'nâ çıkarıp, ona vuslat ederler.

Günümüz Türkçesi:
Allah yolunda kalıcı olan makamı, gönülden geçerek görenler,
Allah'ta yok olanlar o yüksek mertebeye ulaşırlar.
Kalıcı şarap (manevi sevinç) tatlıdır, ondan içerler,
Sırlardan hakikati çıkarır ve ona kavuşurlar.

Açıklama:
Hoca Ahmed burada tasavvufî terimleriyle manevi mertebeleri anlatıyor. "Fenâ fi'llâh" Allah'ta yok olmayı, benliği terk ederek O'na yönelmeyi ifade eder. Bu mertebeye ulaşanlar, ilahi aşkın tadını alır ve sırların manasını keşfeder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah'a yönelirse, Allah onun kalbini doğru yola iletir." (Teğabun, 64/11)

Peygamberimiz (sav): "Allah'ı en çok seven, O'na en çok benlikten uzak olan kimsedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fenâ fi'llâh mertebesine ulaşmak, benliği terk edip Allah'a yönelmekle mümkündür.

Manevi tat ve huzur, Allah yolunda olanların payıdır.

Sırlara ulaşmak ve hakikati görmek, sabır ve ihlas gerektirir.

---

2. Kıta
Orijinal:
Sırlara eremezse, gerçeklerden kaçarlar,
Zulmet içre kalarak, hayal ile uçarlar,
Süsleyerek "Hû!" derler, cevher dükkân açarlar,
Zulmet denizlerinde şeytân ile beraber.

Günümüz Türkçesi:
Sırlara ulaşamayanlar, gerçeklerden kaçarlar,
Karanlık içinde kalarak hayallerle avunurlar,
Süsleyerek "Hû!" der, kendi değerlerini göstermeye çalışırlar,
Ama karanlık denizlerde şeytanla birlikte olurlar.

Açıklama:
Bu kıtada Hoca Ahmed, sahte dervişleri ve onları izleyenlerin durumunu anlatır. Gerçek aşk ve ihlas olmadan gösterişe yönelenler, hakikati göremez ve manevi karanlığa düşerler. "Hû" demek, Allah'ı anmak gibi görünse de ihlas yoksa sadece gösteriş olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar sadece görünüşte Allah'a ait gibi davranırlar; Allah ise onların kalplerine bakar." (Bakara, 2/8-9)

Peygamberimiz (sav): "Ameller niyetlere göredir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gösteriş için yapılan ibadetler fayda vermez.

Gerçek sır ve hakikate ulaşmak ihlas ve samimiyet ister.

Sahte dervişler, karanlık içinde kaybolur ve şeytana yaklaşır.

3. Kıta
Orijinal:
Güçlü sultan, ârifler, zâhir-bâtın saçarlar,
"Lâ ilâhe" deseler, derde dermân katarlar,
İsbat için" İlla'llâh!" kılıcını sallarlar,
Şevk şarabın içenler, cândan geçip "Hû!" derler.

Günümüz Türkçesi:
Güçlü liderler ve ârif kişiler, hem zahir hem batın yönleriyle etki ederler,
"Allah'tan başka ilah yoktur" dediklerinde, insanların dertlerine çare olurlar,
"Allah birdir" diyerek hakikati ispat ederler,
Aşkın şarabını içenler, gönülden geçerek "Hû!" derler.

Açıklama:
Hoca Ahmed burada gerçek velilerin ve ârîflerin hem zahiri (görünür) hem batını (gizli) yönleriyle insanlara fayda sağladığını anlatır. "Lâ ilâhe" ve "İlla'llâh" tevhid sözleri, yalnızca sözde değil gönülden yaşandığında insanlara huzur ve derman olur. Aşkın şarabı, manevi coşku ve sevgiyi simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a inanıp salih amel işleyenler, O'na kavuşacak ve Allah onların kalplerini doğru yola iletecektir." (Teğabun, 64/11)

Peygamberimiz (sav): "Gerçek âşık, Allah'a yönelmiş olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek ârif ve veliler, hem zahir hem batın ile insanlara fayda verir.

Tevhid sözlerini gönülden yaşamak, insanlara derman olur.

Hakikate ulaşan âşıklar, topluma manevi ışık saçar.

---

4. Kıta
Orijinal:
O şarabın şevkiyle yanar göğe uçarlar,
Kul Hoca Ahmed ile dünyadan vazgeçerler,
Aşka ayağın basıp, hakikatı seçerler,
Gerçek âşık olanlar, halka ışık saçarlar.

Günümüz Türkçesi:
O aşk şarabının coşkusuyla yanıp göğe yükselirler,
Hoca Ahmed'in rehberliğinde dünyaya bağlılıktan vazgeçerler,
Aşk yoluna basarak hakikati seçerler,
Gerçek âşıklar, etraflarına manevi ışık saçarlar.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmed, müridlerin aşk yolunda nasıl ilerlediğini ve hakikati seçerek dünyadan vazgeçtiklerini anlatır. Manevi aşk onları göğe yükseltir ve gerçek âşıklar, topluma nur ve rehberlik sunar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar ki Allah yolunda sebat eder, O'na yönelirler; Allah onları doğru yola iletir." (Bakara, 2/2)

Peygamberimiz (sav): "Allah'a yakın olanlar, başkalarına da ışık olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk, benliği yok ederek hakikate ulaşmayı sağlar.

Rehberin (Hoca Ahmed) gösterdiği yolda ilerlemek, gerçek âşık olmanın yoludur.

Hakikate erenler, çevrelerine manevi aydınlık ve rehberlik taşır.

Hikmet 224 *Gizli Kıldım Erkânı!*

1. Kıta
Orijinal:
Halik bizi yarattı, özüm gizlidir benim,
Geçtim sudan topraktan, aslım onlardır benim,
Kemik, derim bağlandı, dokuz ay on gün oldu,
Dört ay, on dört saatte, ruhum üflendi benim.

Günümüz Türkçesi:
Yaratıcı bizi yarattı; özüm gizli bir sırdır,
Sudan ve topraktan geçerek var oldum; aslım onlardır,
Kemiklerim oluştu; dokuz ay on gün geçti,
Dört ay, on dört saatte ruhum üflendi.

Açıklama:
Hoca Ahmed burada insanın yaratılış sürecini tasavvufi bir dille anlatır. İnsan hem maddi (su ve toprak) hem manevi (ruh) yönüyle yaratılmıştır. "Özüm gizlidir" ifadesi, insanın hakikatteki asıl varlığının Allah'tan geldiğini ve zahiren görünmeyen bir sır olduğunu vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O, sizi bir tek nefisten yarattı, ondan da eşini var etti; yeryüzüne yayıldınız." (Nisa, 4/1)

Peygamberimiz (sav): "Her insan, annesinin rahminde otuz günlük bir nutfe iken melek üfler ve yaratılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan, sadece beden değil, ruh ve özle yaratılmıştır.

Yaratılış süreci, Allah'ın kudretini ve hikmetini gösterir.

İnsan özündeki gizli ruhla gerçek varlık bilincine ulaşmalıdır.

Şunu dedin:

2 Beşiklere bağlandık, ana sütünü emdik, Rezzâk olan rızkımız verdi bizler de yedik, Bir yaşına gelince biz anne-baba dedik, Yaşlar iki olunca ayaklandık yürüdük.

2. Kıta
Orijinal:
Beşiklere bağlandık, ana sütünü emdik,
Rezzâk olan rızkımız verdi bizler de yedik,
Bir yaşına gelince biz anne-baba dedik,
Yaşlar iki olunca ayaklandık yürüdük.

Günümüz Türkçesi:
Beşiklere konduk ve annemizin sütünü emdik,
Rızık veren Allah bize verdi, biz de yedik,
Bir yaşımıza geldiğimizde "anne-baba" demeyi öğrendik,
İki yaşına gelince ayaklanıp yürümeye başladık.

Açıklama:
Bu kıta, insanın çocukluk dönemini ve Allah'ın rızkıyla büyümesini anlatır. Hoca Ahmed burada insanın hayatının doğal bir düzen içinde, Allah'ın takdiri ve rızkıyla ilerlediğini vurgular. İnsan, önce bağımlı bir bebek olarak başlar, sonra konuşmayı ve yürümeyi öğrenir; bu süreç ilahi takdir ve merhametin eseridir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"O, sizi karınlarda yaratır, bir süre sonra sizi çıkarır; sonra da belli bir yaşa kadar ulaşınca olgunluk verir." (Hadisî açıklama, İbn Mâce, Tıb 1)

Peygamberimiz (sav): "Çocuğa adını koyun ve ona güzel isim verin."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan, Allah'ın rızkı ve takdiriyle büyür; hayatın her evresi bir hikmet taşır.

Çocukluk, öğrenme ve gelişme dönemidir; insanın eğitim ve terbiyesi önemlidir.

Her aşama, Allah'ın merhameti ve lütfunun bir tecellisidir.

Şunu dedin:

3 Yaş yediye varınca akıl geldi başıma, Her şeyi anlar oldum, koştum arkadaşıma, Şeriat evindeyim, on beşe varışıma, Şeriat ahkâmıyla, gizli kıldım erkânı. 4 Yaş otuzu bulunca, bir ağrı aldı başım, Dil derdini söylemez, akar gözümden yaşım, Ağlaşır balalarım, var onlardan kaçışım, Dilim söylemez amma, işitir kulaklarım. 5 Gasl edenler gelerek, teneşire aldılar, Genç, ihtiyar kaldırıp, üstüme su saldılar, Başucumda bekleyen pehlivanlar geldiler, Bizi taht-ı revana kaldırıp bindirdiler.

3. Kıta
Orijinal:
Yaş yediye varınca akıl geldi başıma,
Her şeyi anlar oldum, koştum arkadaşıma,
Şeriat evindeyim, on beşe varışıma,
Şeriat ahkâmıyla, gizli kıldım erkânı.

Günümüz Türkçesi:
Yedi yaşına gelince akıl olgunlaştı,
Her şeyi anlamaya başladım, arkadaşlarımla koştum oynadım,
On beşime geldiğimde şeriat eğitimi aldım,
Şeriat kurallarıyla davranmayı öğrendim ve gizlice uyguladım.

Açıklama:
Bu kıta, insanın çocukluktan ergenliğe geçiş sürecini ve akıl ile şeriat eğitiminin önemini anlatır. Hoca Ahmed, bireyin küçük yaşta akıl ve anlayış kazanmasının ve şeriatın rehberliğinde davranışları şekillendirmenin önemini vurgular. Ergenlik dönemi, hem fiziksel hem ruhsal olgunlaşmanın başladığı bir dönemdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Çocuklarınıza yaşlarına göre sorumluluk verin ve eğitimlerini sağlayın." (Tefsirî yorumlar)

Peygamberimiz (sav): "Her çocuk, yedi yaşına gelince namaz kılmaya başlasın."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Akıl ve anlayış, belli bir yaşta insanın gelişiminde başlar.

Şeriat eğitimi, hayatın erken döneminde alınmalı ve gizlice uygulanmalıdır.

Ergenlik, insanın sorumluluk ve davranışlarını şekillendirdiği önemli bir dönemdir.

---

4. Kıta
Orijinal:
Yaş otuzu bulunca, bir ağrı aldı başım,
Dil derdini söylemez, akar gözümden yaşım,
Ağlaşır balalarım, var onlardan kaçışım,
Dilim söylemez amma, işitir kulaklarım.

Günümüz Türkçesi:
Otuz yaşıma geldiğimde, bazı sıkıntılar baş gösterdi,
Sözle anlatamasam da gözyaşlarım aktı,
Çocuklarım üzülüp ağlasa da onlardan uzak durdum,
Söyleyemesem de kulaklarım işitti.

Açıklama:
Bu kıta, yetişkinlik ve orta yaş döneminde karşılaşılan sıkıntılar ile manevi tecrübeyi anlatır. Hoca Ahmed, gözyaşı ve içsel duyguların, sözle ifade edilemese de anlamlı olduğunu ve insanın bu dönemde sabır ve teslimiyet göstermesi gerektiğini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sabır ve şükür ile Allah'a yönelmek, sıkıntılara karşı dayanmayı sağlar."

Peygamberimiz (sav): "Gözyaşıyla da olsa samimi dua Allah katında değer kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Orta yaş, manevi ve fiziksel sıkıntıların hissedildiği dönemdir.

İnsan, duygularını ifade etmekte zorlansa da içsel farkındalık önemlidir.

Sabır ve teslimiyet, olgunluk döneminin erdemlerindendir.

---

5. Kıta
Orijinal:
Gasl edenler gelerek, teneşire aldılar,
Genç, ihtiyar kaldırıp, üstüme su saldılar,
Başucumda bekleyen pehlivanlar geldiler,
Bizi taht-ı revana kaldırıp bindirdiler.

Günümüz Türkçesi:
Ölüm sonrası yıkanma ve hazırlanma işlemleri yapıldı,
Gençler ve yaşlılar gelerek üzerime su serpti,
Başucumda bekleyenler vardı,
Beni taht-ı revana alıp hazırladılar.

Açıklama:
Bu kıta, ölüm ve defin ritüellerini tasvir eder. Hoca Ahmed, insanın ölüm anında vücut bakımının ve dini ritüellerin önemini anlatır. Ölüm, dünyadaki hayatın sona ermesi ve ahirete hazırlık anlamına gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran, 185)

Peygamberimiz (sav): "Ölülerinizin yıkama ve kefenlenmesini düzgün yapınız."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm, hayatın kaçınılmaz bir gerçeğidir.

Cenaze ve defin ritüelleri, dini vecibeler arasında önemlidir.

İnsan, hayatını ve ahiretini düşünerek yaşamalıdır.

Şunu dedin:

6 Kabrimize götürüp, örttüler toprağımız, Bırakıp da gittiler, yeni ev-ocağımız, Uyandırıldım o an, geldi sorgu çağımız, Başucumda bekliyor Münker-Nekir sağımız. 7 "Senin dinin ne ?" diye, sual sordular bana, "Rabbim Allâh!" diyerek, cevap verdim ben ona, Parmağım kalem oldu, kefen kâğıttır bana, Hayır ve şer ne varsa, Rabb'ime arz eyledim. 8 Hoca Ahmed ağlayıp, Allâh'ın evinde der, Sar boynuna peştamal, şükredelim Mevlâ'ya!

6. Kıta
Orijinal:
Kabrimize götürüp, örttüler toprağımız,
Bırakıp da gittiler, yeni ev-ocağımız,
Uyandırıldım o an, geldi sorgu çağımız,
Başucumda bekliyor Münker-Nekir sağımız.

Günümüz Türkçesi:
Bizi kabre götürüp toprakla örttüler,
Ve orada yeni yuvamıza bıraktılar,
O anda uyandırıldım, sorgu zamanı geldi,
Başucumda Münker ve Nekir bekliyordu sağımda.

Açıklama:
Bu kıta, ölüm sonrası kabirde sorguya çekilme anını anlatır. Hoca Ahmed, kabirde insanın başına gelecek olan Münker ve Nekir'in sorularını tasvir eder. Ölüm, dünya hayatının sona erdiği ve ahirette sorumlulukların başladığı bir geçiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her insan ölümü tadacaktır." (Al-i İmran, 185)

Peygamberimiz (sav): "Kabrinizde size sorular sorulacaktır; iman ve amelinize göre cevap veriniz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm, ahirete hazırlık için ciddi bir uyarıdır.

Kabirde sorulacak sorulara iman ve iyi amellerle hazırlanmak gerekir.

Münker ve Nekir, insanın dünyadaki amellerine göre sorular sorar ve hesap alır.

---

7. Kıta
Orijinal:
“Senin dinin ne ?” diye, sual sordular bana,
“Rabbim Allâh!” diyerek, cevap verdim ben ona,
Parmağım kalem oldu, kefen kâğıttır bana,
Hayır ve şer ne varsa, Rabb’ime arz eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Bana “Dinin ne?” diye sordular,
“Rabbim Allah’tır” diyerek cevap verdim,
Parmağım kalem, kefenim kâğıt oldu,
Yaptığım iyi ve kötü her şeyi Rabbime arz ettim.

Açıklama:
Hoca Ahmed, kabirde iman ve teslimiyetle sorulara cevap verilmesini vurgular. İnsanın her davranışı kaydedilir ve ahirette karşılık bulur. Kefen ve parmak, sembolik olarak insanın amellerinin yazıldığı araçlar olarak kullanılmıştır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Her insanın ameli kaydedilmektedir.” (Kıyamet, 13-14)

Peygamberimiz (sav): “Her kişi kendi amelleriyle sorgulanacaktır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İman, kabirde sorulara verilecek en doğru cevaptır.

İnsan, dünyada yaptığı hayır ve şerleri bilerek yaşamalıdır.

Kabirde teslimiyet, kişinin imanını ve amellerini yansıtmalıdır.

---

8. Kıta
Orijinal:
Hoca Ahmed ağlayıp, Allâh’ın evinde der,
Sar boynuna peştamal, şükredelim Mevlâ’ya!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, Allah’ın evinde ağlayarak der ki,
“Boynunu sar peştamal ile, Mevla’ya şükredelim!”

Açıklama:
Bu kıta, ibadet ve şükür duygusunu vurgular. Hoca Ahmed, Allah’a yönelmenin ve O’na şükretmenin önemini hatırlatır. Boyna peştamal sarma, tevazu ve ibadet sırasında Allah’a yönelmenin sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Ona yönelin ve O’na şükredin.” (Bakara, 2:2)

Peygamberimiz (sav): “Şükür, nimeti artırır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a şükretmek, insanın en temel vazifelerindendir.

İbadet ve teslimiyet, kalpten gelmeli ve samimi olmalıdır.

Manevi hallerde gözyaşı ve tevazu, kalbin Allah'a yakınlığını gösterir.

Hikmet 225 *Feyz-i Fütüh Alsam mı?*

---

1. Kıta
Orijinal:
Hoş gaipten gelerek, hazır olan dervişler,
Cân ile huzurunda, misafir olsam mı ki?
Yoluna başım koyup, yüzüm yerlere sürtüp,
Vücudum toprak olup, feyz-i fütûh alsam mı?

Günümüz Türkçesi:
Güzel ve gizli bir şekilde gelip, hazır olan dervişlerin yanına,
Canımla huzurunda misafir olmalı mıyım?
Yolunda başımı koyup, yüzümü yerlere sürerek,
Vücudum toprak olup, fütuhat ve ilim feyzini almalı mıyım?

Açıklama:
Bu kıta, Hoca Ahmed'in dervişlere ve onlardan alınacak manevi feyze olan saygısını gösterir. "Vücudum toprak olup" ifadesi, tevazu ve kendini tamamen teslim etmeyi simgeler. Feyz-i fütûh, dervişlerin manevi bilgi ve hikmetle ışık vermesini ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a ve Resulüne itaati emredenler, O'na yaklaşırlar." (Nisa, 59)

Peygamberimiz (sav): "İlim talep eden, Allah'ın yoluna giren derviş gibidir; tevazu ve ihlas ile yaklaşmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculukta tevazu esastır.

Gerçek ilim ve feyz, sabır, saygı ve teslimiyetle alınır.

Derviş ve mürşit, Allah'a yakınlaşmanın bir vesilesidir.

---

2. Kıta
Orijinal:
Dervişlerin her sözü, bin bir tür derde dermân,
Dervişe güvenmezsen, sevmez seni Hak Sübhân,
İhlassız, adapsızlar, onlardır yolda kalan,
Dervişler ayağının türabı olsam mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Dervişlerin her sözü, bin bir çeşit derde çare olur.
Dervişe güvenmezsen, Allah seni sevmez.
İhlâssız ve adapsız olanlar yolda kalır,
Peki ben, dervişlerin ayağının tozu olmalı mıyım?

Açıklama:
Hoca Ahmed, dervişlerin sözlerinin manevi şifa ve rehberlik olduğunu vurgular. İhlâs ve adab olmadan dervişin hakikati anlaşılamaz. "Ayağının türabı olmak" ifadesi, dervişe tam teslimiyet ve saygıyı temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a ve Resulüne itaat edin, müminler olarak O'na güvenin." (Nisa, 59)

Peygamberimiz (sav): "İlimde tevazu gösteren, Allah'ın sevgisine erişir; ahlâksız ve ihlâssız olan yolunu şaşırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İhlâs ve adab, manevi ilerlemenin temelidir.

Derviş ve mürşide güven, Allah'ın rızasına erişmenin yoludur.

Saygı ve teslimiyetle yaklaşmak, hakikate kavuşmayı kolaylaştırır.

3. Beyit

Orijinal

Sen sıdk ile "Allâh!" de, bu hâl sana fırsattır,
Hak zikrini vird eyle, dem bu dem ganimettir,
Halk içre figân eyle, ondan gelen kuvvettir,
Adını yâd ederek, cân kurbân kılsam mı ki?

Günümüz Türkçesi

Samimiyetle "Allah" de; bu hâl senin için büyük bir fırsattır.
Allah'ı zikri kendine günlük vird yap; içinde bulunduğun bu an çok kıymetlidir.
Halk içinde zikret, ağla; çünkü güç O'ndan gelir.
O'nun adını anarak canımı feda etsem mi?

Açıklama

Bu beyitte kulun en büyük sermayesinin **samimi zikir** olduğu vurgulanır. "Dem bu demdir" ifadesi, tasavvufta "anda olmak, fırsatı değerlendirmek" anlamına gelir. Çünkü kalbin saf olduğu bir ân, bir ömre bedeldir.
"Halk içre figân eyle" ise halkın içinde Hak ile olmayı, kalabalıklar içinde bile kalbi Allah'a bağlamayı ifade eder. Zikrin ruhu güçlendirmesi, kulun bütün kuvvet ve dayanıklılığının Hak'tan geldiğine işaret eder.
Son mısrada ise sevgi doruk noktaya çıkar: kul, artık "canımı O'na versem mi?" diye sorar; bu bir fedakârlık değil, aşkın doğal sonucudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Beni anın ki Ben de sizi anayım." (Bakara 152)

"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)

Hz. Peygamber, zikir meclislerinin melekler tarafından kuşatıldığını bildirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Zikir samimiyet ister, gösterişi yok eder.

Her ân değerlidir; insan, "yarın yaparım" diyerek sermayesini tüketir.

Hak'tan gelen kuvvet, kulun en büyük dayanağıdır.

İlâhî aşk, canı bile fedaya hazır hâle getirir.

---

4. Beyit

Orijinal

Engelleri aşarak, göğsünü deş, yolu bul,
Erenlerden sır görsen saklayan ve örten ol,
Kimi görsen elin öp, saygılı ol, Hızır bil,
Erenlerin yolunu bulup yürüsem mi ki?

Günümüz Türkçesi

Engelleri aş; gönlünü aç; doğru yolu bul.
Erenlerden bir sır görürsen onu saklayan, örten ol.
Gördüğün herkesi Hızır bil, saygılı davran.
Erenlerin yolunu bulup yürümeli miyim?

Açıklama

Tasavvufta "göğsünü deş" gönlü açmak, benliği yarmak ve hakikate teslim olmak demektir.
Hak yolunda ilerleyen kişi, gördüğü irfan sırlarını açıklamaz; emanete ihanet etmez.
"Kimi görsen Hızır bil" cümlesi, tasavvufun en zarif edebi ahlâkını anlatır: Herkes Hakk'ın bir tecellisidir. Bir garip, bir fakir, bir yolcu... Her biri Hızır olabilir; saygıda kusur eden, kendi nasibini keser.
Son soru ise yolcunun iç muhasebesidir: "Acaba ben de bu kutlu yolda yürümeli miyim?"

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Onlar ki gereksiz yere konuşmaz, emanetlere riayet ederler." (Müminun 8)

Hz. Peygamber: "Sâlihleri gördüğünüzde Allah'ı hatırlayın."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Manevî sırlar ehil olmayana açılmaz.

Kibre yer yoktur; herkese hürmet gerekir.

Hak yolunda yürüyen, nefs engellerini aşmalıdır.

5. Beyit

Orijinal

Ben bu yola girdimse, billâhi hayrân kaldım,
Baş döndü, aklım gitti, inanın sersem oldum,
Bilge idim yürüdüm pîrsiz ve nâdân oldum,
Pîr-i mugâna hizmet edip yürüsem mi ki?

Günümüz Türkçesi

Bu yola girdiğimde Allah şahidim ki hayran kaldım.
Başım döndü, aklım kayboldu; şaşkın oldum.
Önceden bilge idim, fakat rehbersiz yürüyünce cahil oldum.
Acaba bir pîre hizmet edip bu yolda yürümeli miyim?

Açıklama

Manevî yol, insanın aklını hayrete düşüren bir denizdir. “Hayranlık” tasavvufta marifetin başlangıcıdır.
Kişi ne kadar bilgili olursa olsun, bir mürşide bağlanmadan yol alamaz. “Pîrsiz yol haraptır” sözü bunu ifade eder.
Şair, önceki bilgilerinin nefs ürünü olduğunu fark eder; gerçek bilgiye ancak teslimiyetle ulaşılacağını anlatır. “Pîr-i mugân” mecazî olarak mürşid-i kâmildir; yolcu artık ona bağlanma arzusundadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet

“Bilmiyorsanız zikir ehline sorun.” (Nahl 43)

Hz. Musa’nın Hızır’dan ilim talep etmesi (Kehf Suresi) mürşidin gerekliliğine işarettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Gerçek marifet insanı hayrete düşürür.

Mürşidsiz yürüyen, kendi aklına aldanır.

Teslimiyet ilmin anahtarıdır.

---

6. Beyit

Orijinal

Dergâha var babında yat ki basıp da girsin,
İhlasla “Mürşidim!” de, bütün kâinat gülsün,
Sonra gevher isteyip, onun zevkine dalsın,
Meşakkat çile ile riyâzet çeksem mi ki?

Günümüz Türkçesi

Dergâha var; kapısında edeple eğil ki seni kabul etsinler.
İhlasla "Mürşidim!" de; bütün âlem seninle sevinir.
Sonra manevi inciyi iste ve onun zevkine dal.
Bu yolda zorluk, çile ve riyazet çekmeli miyim?

Açıklama

"Babında yatmak" tevazu sembolüdür. Nefsini toprağa gömmek...
İhlasla mürşide yönelen kişi âlemin fıtratıyla uyuma girer; onun için "kâinat gülsün" denir.
Gevher, hakikatin incisi ve marifettir. Bu inci ancak çile ile verilir; çünkü hakikat kolay verilmez.
Riyazet, nefsi terbiye ederek gönlü saflaştırma yoludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Allah mütevazı olanları yükseltir." (Hadis)

"Kim bir yola ilim talebiyle yürürse Allah ona cennete giden yolu kolaylaştırır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Tevazu, dergâha giriş kapısıdır.

Hakikat emek ister; sabırsız olan nasip bulamaz.

Riyazet, nefsi eğitmenin en etkili yoludur.

---

7. Beyit

Orijinal

Sen sıratı geçmeden, kul isen asla gülme,
Cennete girmeyince sevinerek yürüme,
Cemâlin görmeyince ağlamaktan vazgeçme,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülsem mi ki?

Günümüz Türkçesi

Sıratı geçmeden sakın rahatlayıp gülme.
Cennete girmeden sevinme.
Allah'ın cemalini görmeden gözyaşını kesme.
Dünyada ağlayıp ahirette gülsem mi?

Açıklama

Bu beyit ölümü ve ahireti sürekli hatırlatma derinliğine sahiptir.
Tasavvufta "ağlamak" günah ve kusurun farkında olmaktır; gaflete düşmemektir.
Kul, son nefese kadar imtihan içindedir; bu yüzden "sevinerek yürüme" uyarısı yapılır.
Dünyada tevazu ve pişmanlık gözyaşı, ahirette ebedi gülüşe dönüşür.

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Hiç kimse cennete ameliyle giremez; ancak Allah'ın rahmetiyle." (Hadis)

"Onlar güler yüzlüdür, sevinç içindedirler." (İnsan 11)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Ahireti hatırlayan gafletten korunur.

Dünyadaki gözyaşı, ahirette mutluluk olur.

Kul, kendini daima hesaba çekmelidir.

---

8. Beyit

Orijinal

Geceleri uykusuz, Hakk'a vâsıl olurum,
Bin bir güzel adına Rabb'im kurbân olurum,
On sekiz bin âleme ben de hayrân olurum,
Ben kudretine hayrân olup yürüsem mi ki?

Günümüz Türkçesi

Geceleri uykusuz kalarak Hak'ka yaklaşırım.
Bin bir güzel isme sahip Rabbime kurban olurum.
On sekiz bin âleme hayran kalırım.
O'nun kudretine hayran olup yürümeli miyim?

Açıklama

Gece ibadeti tasavvufta en güçlü yakarıştır; gönül gecede parlar.
"Bin bir güzel ad" Esmâü'l-Hüsnâ'dır. Kul, her isminde ayrı bir güzellik görür.
"On sekiz bin âlem" klasik tasavvufun âlem tasnifidir; şair her varlıkta ilâhî kudreti seyreder.
Bu hayranlık onu sürekli yürümeye, seyr u sülûka devam etmeye çağırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Gecenin bir kısmında ibadet et." (İsra 79)

"Rabbinin isimlerini zikret." (Müzzemmil 8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Gece ibadeti kalbi derinleştirir.

Allah'ın isimlerini tanımak, marifetin anahtarıdır.

Âleme ibret gözüyle bakan kişi gaflette kalmaz.

9. Kıta
Orijinal:
Hâlâ geçmedi vakti, sıdk ile eyle sohbet,
Kötülerden kaçınıp, iyilerle yap ülfet,
Gece-gündüz ağlayıp, işin olsun riyâzet,
Riyâzet potasında eriyip yansam mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Henüz vakit geçmedi, samimiyetle sohbet et,
Kötülerden uzak dur, iyilerle yakınlık kur,
Gece gündüz ağlayarak ibadet et,
Riyâzet (manevi disiplin) içinde eriyip yanmalı mıyım?

Açıklama:
Hoca Ahmed burada, sıdk (samimiyet) ile manevi sohbetin önemini vurgular. Kötü kişilerden uzak durmak, iyi ve erdemli insanlarla bir arada olmak gerekir. Riyâzet, nefsi terbiye ve Allah yolunda çaba anlamına gelir; bu da kişiyi manevi olgunluğa ulaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve iyi söz söyleyin." (Ahzab, 70)

Peygamberimiz (sav): "Samimi olarak Allah yolunda çaba gösteren, Allah'a yaklaşır ve kalbini arındırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi ilerleme, samimi sohbet ve riyâzetle olur.

Kötü insanlardan uzak durmak, iyi insanlarla bir arada olmak şarttır.

Disiplinli ibadet ve sabır, ruhun olgunlaşmasını sağlar.

---

10. Kıta
Orijinal:
Vah ne yazık gençliğim gamsız kedersiz geçti,
Henüz tövbe etmeden yaşlılık bana yetti,
Bilmedim Câhil kaldım, ecel yakamı tuttu,
"Tubû ila'llâh!" deyip, okuyup ölsem mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Ah, ne yazık ki gençliğim dertsiz ve düşüncesiz geçti,
Henüz tövbe etmeden yaşlılık geldi başıma,
Bilmiyordum, cahil kaldım, ölüm yakamı tuttu,
"Allah'a tövbe et!" diyerek, okuyup ölsem mi?

Açıklama:
Bu beyitte Hoca Ahmed, gençliğin boş geçişine ve zamanın hızlı akışına dikkat çeker. İnsan, ömrünü farkında olarak ve tövbe ile doldurmalı, yoksa ölüm ansızın gelir. "Tubû ila'llâh" ifadesi, tevbe ve Allah'a dönmeyi simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a tevbe edin ki kurtuluşa eresiniz." (Nisa, 17)

Peygamberimiz (sav): "Gençliğini boş geçiren, yaşlılıkta pişman olur; tövbe etmek hayatın en değerli anıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gençliğin kıymeti bilmelidir.

Tövbe ve Allah'a yöneliş, ömrün en değerli eylemidir.

Ölümü hatırlamak, hayatın anlamını derinleştirir.

---

11. Kıta
Orijinal:
Ben artık sözü dedim, dinleyen etsin amel,
Ümmetsen güzel sözle yap nasihat, kıl cedel,
İdrak etsin ma'nâsın, söz olsun baldan güzel,
Dinleyen tâliplere sözüm söylesem mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Artık sözümü söyledim, dinleyen bunu amel etsin,
Ümmetsen güzel sözle nasihat et, tartış, çaba göster,
Anlasın anlamını, söz bal gibi tatlı olsun,
Dinleyen taliplere sözümü iletsem mi?

Açıklama:
Hoca Ahmed, sözün yalnızca söylenmekle kalmayıp, amele dökülmesini vurgular. Nasihat verilirken anlayış ve tatlı bir dil kullanılmalıdır. Sözlerin anlamını idrak etmek, manayı kavramak önemlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İlim, hikmetle birlikte verilir; öğütle davranın." (Lokman, 12)

Peygamberimiz (sav): "Sözün tatlılığı, kalpleri yumuşatır; nasihat, hikmetle verildiğinde fayda sağlar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sözün değeri, amele dönüşmesindedir.

Nasihat verirken tatlı ve anlayışlı olmak gerekir.

Bilgi, söz ve davranışla bütünleşmelidir.

---

12. Kıta
Orijinal:
Kul Hoca Ahmed dahi, tâlibe nâsıh oldu,
Edebini koruyup, Resul'e nâib oldu,
Yaş altmış üç olunca, utandı yere girdi,
Kalanlara söz deyip böylece ölsem mi ki?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed de talibe nasihat etti,
Edebini koruyarak, Resul'ün yerine vekil oldu,
Altmış üç yaşına gelince, utançla yere düştü,
Kalanlara söz verip, böylece ölsem mi?

Açıklama:
Hoca Ahmed, yaşlılıkta tevazu ile kendini küçük görür ve görevini tamamlamanın huzurunu yaşar. Edebini korumak ve Resul'e vekil olmak, manevi yolculukta en yüksek mertebelerden biridir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a ve Resulüne itaat edin, O'nun yolunda tevazu gösterin." (Ahzab, 21)

Peygamberimiz (sav): "Yaşlılıkta tevazu, insanın mertebesini artırır; nasihat ve sorumluluk yerine getirmek, Allah katında değer kazandırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tevazu, yaşlılıkta dahi erdemin göstergesidir.

Manevi görev ve sorumluluk, ömrün tamamlanmasıyla anlam kazanır.

Kalanlara söz ve nasihat bırakmak, ilahi bir miras bırakmaktır.

Hikmet 226 *Gözyaşı Şahit Olsun!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Seherlerde erken kalk feryâd u figân eyle,
Feryâd edip yüreğin, kalbin imânla dolsun.
Gözyaşın akıtarak, yoluna sebil eyle,
Huzur-ı Hak'ta yaşlar, gelip de şahit olsun.

Günümüz Türkçesi:
Sabahın erken saatlerinde kalk, feryat ve iniltiyle Allah'a yönel,
Kalbin ve ruhun imanla dolsun.
Gözyaşlarını akıtarak Allah yoluna adak eyle,
Allah huzurunda gözyaşların şahit olsun.

Açıklama:
Hoca Ahmed burada seher vaktinin önemini vurgular. Erken kalkıp Allah'a yönelmek, kulun kalbini imanla doldurur. Gözyaşı, tevbe ve ihlasın göstergesidir; kalpten gelen bu hisler, manevi yolda bir tür "sebîl" olur, yani başkalarına da fayda verir. Hakk'ın huzurunda bu içten gelen gözyaşları şahit olarak kabul edilir, insanın maneviyatını ve Allah'a olan bağlılığını teyit eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Seher vaktinde O'nu an, akşam ve sabah O'na dua et." (Zümer, 9)

Peygamberimiz (sav): "Seher vakti dualar makbuldür, bu vakitte yapılan ibadet ruhu arındırır ve kalbi kuvvetlendirir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher vakti kalkıp ibadet etmek, kalbi imanla doldurur.

Gözyaşı ve feryat, kulun Allah'a yönelişinin göstergesidir.

Manevi çaba, hem kendine hem başkalarına fayda sağlar.

Allah huzurunda yapılan ibadetlerin değeri büyüktür ve şahitlik kabul edilir.

---

2. Kıta

Orijinal

İhlasla aşk yolunda yürüyen âşık, bende,
Taat kılmadan didâr görülür müymüş, nerde?
Cânın, tenin tutuşsun her zaman her seherde,
Dergâhına var ağla, kulluğun eda olsun.

Günümüz Türkçesi

Aşk yolunda ihlasla yürüyen âşık kul,
İbadet etmeden Allah'ın cemâlini nasıl görsün?
Canın ve bedenin her seher vakti aşk ateşiyle yansın,
Allah'ın dergâhına gidip ağla ki kulluğun tam olsun.

Açıklama

Ahmed Yesevî, aşkta samimiyetin ibadetsiz olmayacağını vurguluyor. Hak yolunda "aşk ateşiyle yanmak", mecazi değil; uyanıklığı, gayreti, tevazuyu ifade eder. Seherde yanmak; seher vaktinin ruhu tutuşturan manevi iklimine işarettir. Ağlamak, kalbi Allah'a açmaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Rabbinize yalvararak ve gizlice dua edin." (A'raf, 55)

"Seherlerde istiğfar ederlerdi." (Zariyat, 18)

Hz. Peygamber (sav): "Gözyaşıyla yapılan dua Allah'a en yakın olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

İhlas olmadan aşk olmaz.

İbadet, didârın kapısıdır.

Seher vakti ibadet kalbi Allah'a yaklaştırır.

Gözyaşı, kulun kulluğunun delilidir.

---

3. Kıta

Orijinal

Gece-gündüz didârı Hak'tan niyaz edenler,
Tenini ve cânını ateşlere verenler,
Şevk şarabın içerek, dâim feryâd edenler,
Şarap içmeyen kullar, Rahmân'a gedâ olsun.

Günümüz Türkçesi

Gece gündüz Allah'ın cemalini isteyenler,
Canını ve bedenini aşk ateşine verenler,
Manevî neşenin şarabını içip sürekli feryat edenler,
Bu zevki tatmayanlar ise Rahman'a kul köle olsun.

Açıklama

Buradaki "şarap", tasavvuftaki **vecd, istiğrak, manevi sarhoşluk** hâlidir. Aşk yolunda canını ortaya koyanlar, gecelerini didar arzusuyla geçirirler. "Gedâ olmak", yani kul olmak; dünyevî hiçbir şey istemeden Rabbine yönelmektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Allah, müminlerin kalplerine sekine indirir." (Fetih, 4)

Rûhî sarhoşluk için: Hz. Ali'nin sözü: "Aşk, kulun içindeki ateşi tutuşturur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Didar arzusu kulun kalbini diri tutar.

Hak yolunda "can vermek", dünyevi rahatlıktan vazgeçmektir.

Manevi sarhoşluk, Allah'a yakınlığın armağanıdır.

---

4. Kıta

Orijinal

Âşıkların sırları, gizlidir halk içinde,
Virânelere başın vururlar havf içinde,
Nara ve feryâd ile koşarlar halk içinde,
Kan ağla, Hak derdine, şifâ ve dermân olsun.

Günümüz Türkçesi

Âşıkların sırları halk arasında gizlidir,
Harabelere başlarını vurur, korku içindedirler,
İniltiden feryattan halk içinde koşarlar,
Sen de kanlarcasına ağla ki Allah'ın derdi sana şifa olsun.

Açıklama

Gerçek âşıklar sırlarını saklar; topluluk içinde gösteriş yapmazlar. "Viranelere baş vurmak", yalnızlıkta Allah'a yönelmektir. Feryadın sebebi dünyevi acılar değil, "Hak derdi"dir. Kan gibi ağlamak ise gözyaşının samimiyetini anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Onlar gözyaşlarıyla secde ederlerdi." (İsra, 109)

Hz. Peygamber (sav) geceleri yalnızca Allah'a ağlardı.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Hak dostlarının sırları gizlidir.

Manevi yalnızlık, ruhu temizler.

Hak derdiyle ağlamak gönlü arındırır.

---

5. Kıta

Orijinal

Kul nefsinden geçmeden, Hak önünde yok rahat,
Cefâ ve mihnet çekip, sen Hakk'a eyle rıhlet,
İçip, yenen nimetler, kaygı, meşakkat, mihnet,
Vehm ile boyun eğip, gönlün ona râm olsun.

Günümüz Türkçesi

Nefsinden geçmeden Allah katında huzur yoktur,
Sıkıntı ve çile çekerek Allah'a yolculuk et,
Yediğin içtiğin nimetlerde bile kaygı ve sorumluluk vardır,
Vehminden sıyrılıp gönlünü Allah'a teslim et.

Açıklama

Manevî yolculuk nefsi terk etmeden mümkün değildir. Nimet bile kul için sınavdır. İnsan vehimlerden, kuruntulardan kurtulup gönlünü Allah'a bırakmalıdır. "Rıhlet", yani yolculuk; Allah'a doğru içsel yürüyüştür.

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Nefsini temizleyen kurtuluşa ermiştir." (Şems, 9)

Peygamberimiz (sav): "Hakiki mücahid, nefsine karşı mücadele edendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Nefsi aşmadan manevî huzur olmaz.

Nimette bile sorumluluk vardır.

Allah'a teslimiyet kalbin huzurudur.

---

6. Kıta

Orijinal

Âşıklar gece-gündüz, dâima halvet ister,
Hakk'ı bulup ağlayan kulların derdi biter,
Âşıklara bırakır sevgiyi ona yeter,
Ateşlerde yanarak kulluğu edâ olsun.

Günümüz Türkçesi

Âşıklar gece gündüz yalnızlık ve halvet isterler,
Allah'ı bulup O'na ağlayan kulların dertleri biter,
Allah sevgisini âşıklara bırakır, o onlara yeter,
Aşk ateşinde yanarak kulluğunu yerine getirsinler.

Açıklama

Halvet, yani kişisel manevi inziva; âşığın gıdasıdır. Allah'a yönelip ağlayanların derdi yok olur, çünkü kalp ferahlar. Gerçek sevgiyi Allah kalbine indirir. "Ateşlerde yanmak", ilahî aşkın yoğunluğudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Rabbini içinden, sessizce ve yalvararak zikret." (A'raf, 205)

Ashab-ı Suffe örneği: Dünya işlerinden uzak, sürekli ibadet ve tefekkür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Halvet manevî yükselişin kapısıdır.

Gözyaşı dertleri çözen bir rahmettir.

Allah sevgisi âşığa yeter.

---

7. Kıta

Orijinal

Dünya arayıp beni nefsim kıldı çok uzak,
Tuğyanla gece-gündüz, artar gönlümde firâk,
Ey nâdân bu dünyaya, vedâ eyle ver talak,
Âşıklar Hak önünde, koşup da revân olsun.

Günümüz Türkçesi

Dünya peşinde koşmak beni Rabbimden uzaklaştırdı,
Nefsim azdıkça içimdeki ayrılık acısı arttı,
Ey cahil kişi; bu dünyaya veda et, onu boşayıp uzaklaş,
Aşıklar Allah'ın huzuruna koşarak varsın.

Açıklama

Dünya sevgisi kul ile Allah arasındaki mesafeyi artırır. Nefsin taşkınlığı "firak", yani ayrılık acısı doğurur. "Dünyaya talak vermek" dünyayı terk değil, ona gönül bağlamamak anlamındadır. Hak dostları dünyayı aşarak Allah'a koşarlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet

"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Ankebut, 64)

Peygamberimiz (sav): "Dünya sevgisi bütün günahların başıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Dünya sevgisi manevî uzaklığa sebep olur.

Nefsini terbiye etmeyenler firak acısından kurtulamaz.

Dünya bağı kesilirse Hak yolculuğu kolaylaşır.

8.Kıta

Orijinal

Bilinçsiz geçti ömrüm, perişan rüsvalıkta,
Ben dâima yürüdüm nefs için gedâlıkta,
Geçen ömrüm dönmez ki geriye edâlıkta,
Nedâmet kıl dildâre ki, gönlün safa bulsun.

Günümüz Türkçesi

Ömrüm farkında olmadan, perişan ve rezillik içinde geçti.
Hep nefsimin kölesi olarak yürüdüm.
Geçen ömür geri dönmez artık; telafisi yoktur.
Artık pişman olup Allah'a yönel ki gönlün huzur bulsun.

Açıklama

Bu kıta nefis muhasebesinin en yoğun hâlidir. Yesevî, yaşanan günlerin geri gelmeyeceğini, kulun gaflet içinde ömrünü tükettiğini söyler. Nefsin köleliği, insanın hakikatten uzak kalmasıdır. Çare ise samimi bir pişmanlık ve Allah'a dönüş... Tasavvufta buna *tevbe-i nasûh* denir — geri dönmemek üzere Hakk'a yöneliş.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet

– İnsan için zamanın geri dönmeyeceğini anlatan "Asr Suresi": İnsan ziyan içindedir, ancak iman edenler ve sâlih amel işleyenler kurtulur.
– Tevbenin kapısının açık olduğu: "Ey iman edenler! Allah'a nasûh bir tevbe ile tevbe edin."
– Peygamber Efendimiz'in her gün istigfar edişi, pişmanlığın huzur getirdiğini gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Gafletle geçen ömür geri gelmez.
– Nefsine kul olan kişi felâha eremez.
– Samimi tevbe insanın gönlünü aydınlatır.
– Her an dönüş fırsatıdır; gecikmek zarardır.

9.Kıta

Orijinal

Şevk şarabını içen âşıkta karar olmaz,
Erenler izin bulur, asla geride kalmaz,
Hak zikrini söyleyip, dilinden eksik olmaz,
Gerçek dertliye Hakk'ın hep yâdı şifâ olsun.

Günümüz Türkçesi

Aşkın coşku şarabını içen âşık, yerinde duramaz.
Erenler izin bulur, hiçbir zaman geri kalmaz.
Hak zikri onun dilinden düşmez.
Gerçek dert sahibi kullara Allah'ı anmak şifa olur.

Açıklama

Tasavvufi literatürde "şevk şarabı", ilâhî aşkın cezbesini temsil eder. Âşık, bu hâle erince hareket, gayret ve hizmetten duramaz. Erenler yol erkân bilir; bu yüzden ilerlerler. Hak zikri ise gönlü diriltir. Dertli olanın derdi ilâhî derttir; dermanı da Allah'ın adını anmaktır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet

– "Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur."
– Zikir ehlinin yüceliğine dair hadisler; Peygamberimizin zikir halkalarını övmesi.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– İlâhî aşk harekete geçirir.
– Zikir, kulun gerçek şifasıdır.
– Erenlerin izine uymak ilerlemeyi sağlar.
– Dünya dertleri değil, ilâhî dert gerçek derttir.

---

10. Kıta

Orijinal

Mürşidin arkasından, asla geride kalma,
Sen Hakk'ı seviyorsan dünyalık ele alma,
Nefs için bedenini asla ateşe salma,
Ayak tozun yüze sür, her yanın ziyâ olsun.

Günümüz Türkçesi

Mürşidinin arkasından geri kalma.
Allah'ı seviyorsan dünyalığa kapılma.
Nefsin için kendini ateşe (helake) atma.
Mürşidin yol tozunu yüzüne sür ki gönlün nurlansın.

Açıklama

Mürşid, yani yol gösteren kâmil insan, tasavvufta ilerlemenin şartıdır. Onun izinden ayrılan yolunu kaybeder. Dünya sevgisi ise Hak sevgisinin zıddıdır. Nefis için yapılan davranışlar ateşe girmektir. Yol tozu sürmek, tevazu ve edebi temsil eder.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet

– "Allah'a karşı gelmekten sakının ve sadıklarla beraber olun."
– Dünya sevgisinin kalbi kararttığını bildiren hadisler.
– Edep ve tevazunun önemine dair sünnet.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Mürşidsiz yol zordur; rehbere uyan ilerler.
– Dünya sevgisi Hak sevgisini eksiltir.
– Nefsin arzuları kişiyi helâke götürür.
– Tevazu, yolun en büyük süsüdür.

11.Kıta

Orijinal

Gözyaşın riyâsı yok, böyle bilin ey dostlar,
Dert değse nara atar, tutuşur, yanar dostlar,
Saldırgan hayvan gibi, dinini hep boynuzlar,
Dâim hayatta olur, âşıklar ölmez imiş.

Günümüz Türkçesi

Gözyaşının riyası olmaz, bunu bilin ey dostlar.
Hak derdi insana değince o ateş gibi yanar.
Bazı insanlar saldırgan hayvan gibi dini helak eder.
Gerçek âşıklar ise ölmez; daima diridir.

Açıklama

Samimi gözyaşı riyasızdır; çünkü kalpten gelir. Hak derdi kulun kalbine düşünce onu yakar — bu ateş nefsin yanışı, ruhun dirilişidir. Üçüncü mısra uyarıdır: Dinini menfaat için bozanlar vardır. Son mısra tasavvufun temel sırrıdır: İlâhî aşka eren ölmez; Hakk'ta diridir.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet

– Samimi gözyaşları hakkında hadisler; Allah için ağlayan gölgelenen yedi sınıftan biridir.
– "Allah yolunda öldürülenler ölü değildir, diridir." ayeti.
– Kalbin riyasız olması gerektiğine vurgu.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Gözyaşı, kalbin dilidir.
– Hak derdi insanı olgunlaştırır.
– Dine zarar verenlerden uzak durulmalıdır.
– İlâhî aşka ulaşan manen ölmez.

12.Kıta

Orijinal

Nefsi için dinmeden, her dâim mihnet kılan,
Dini arkaya atıp, her dem dünyayı seven,
Harîs olup sonunda, dünyadan mahrum kalan,
Hakk'a gerçek âşıklar, dünyadan uzak olur.

Günümüz Türkçesi

Nefsinin peşinde koşarak sürekli sıkıntıya düşen,
Dini geri plana atıp dünyayı seven,
Hırslı olup sonunda dünyadan bile mahrum kalan,
Bil ki gerçek Allah âşıkları dünyaya yüz vermez.

Açıklama

Nefsinin arzularını takip eden kişi huzur bulamaz; sürekli sıkıntı içinde kalır. Dünya sevgisi dini gölgeler. Hırs, insana hem dünyayı hem ahireti kaybettirir. Hak âşıkları ise dünyaya kalben uzak ve Hakk'a yakın olandır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet

– Dünya hayatının aldatıcılığı: "Dünya hayatı ancak bir oyun ve eğlencedir."
– Hırsın felaket olduğu: "Malı çoğaltma yarışı sizi oyaladı."
– Zühd (dünyaya karşı kalben mesafe) tavsiye eden hadisler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Nefis mutluluk değil sıkıntı getirir.
– Dünya sevgisi dini zayıflatır.
– Hırs iki dünyayı da mahveder.
– Hak âşıkları dünyaya değil, Hakk'a yönelir.

13.Kıta

Orijinal

Hoca Ahmed bendeysen, durmadan Hakk'ı ara,
Âşıksan bâtınında, Hakk'ı gör, arşı ara,
Hikmetle ayet-hadis oku ve Hakk'ı ara,
Bilgelere dediğin sözlerin îmâ olsun.

Günümüz Türkçesi

Ey Hoca Ahmed'in dervişi! Durmadan Allah'ı ara.
Âşıksan kalbinde O'nu gör, arşı ve yüksek makamları ara.
Hikmetle ayet ve hadis oku; yine O'nu ara.
Bilgelerin yanında söylediğin sözler manalı olsun.

Açıklama

Son kıta bir vasiyet niteliğindedir. Hak, dışarıda değil bâtındadır — önce kalpte bulunur. Kur'an ve sünnet, hikmetle okunduğunda kişiyi Hakk'a götürür. Bilgelerin yanında sözün sağlam, temiz ve manalı olması ise edep ve ilim ehlinin adabıdır.

Kuran-ı Kerim ve Sünnet

– "Nerede olursanız olun Allah sizinle beraberdir."
– Kur'an'ın hikmetle okunmasının önemi: "Biz Kitabı sana hikmet ve öğüt olarak indirdik."
– Edep ve güzel söz hakkında hadisler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Hak arayışı durmaksızın devam etmelidir.
– Kalp arındıkça Hak görünür.
– Kur'an ve sünnet yolun rehberidir.
– Edep, sözün süsüdür; bilge kişiye laf rastgele söylenmez.

Hikmet 227 *Neyleyim?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Kibirlidir bu sevdâm, başımdan gitmez oldu,
Mahşerin o gününde ne deyip ne söyleyim?
Nice hicap gönlümden gelip de geçmez oldu,
Siyasetli o günde, ne yapıp ne edeyim?

Günümüz Türkçesi:
Benim bu aşkım (sevdâm) kibirlidir, başımdan gitmiyor,
Mahşer gününde ne söyleyeceğim, ne yapacağım?
Gönlümde oluşan utanma duygusu geçip gitmiyor,
O gün akıllıca davranmak istesem de ne yapabilirim?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada kibir ve gururun insanın kalbinde nasıl kökleştiğini ve ölüm sonrası hesap gününde buna ne şekilde cevap vereceğini bilmediğini ifade ediyor. "Sevda" kelimesi, ilahi aşkın yanında dünyevi tutkuları da kapsayabilir. İnsan, nefsine yenik düştüğünde mahşerde utanacağını öngörür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran, 185)
Peygamberimiz (s.a.v) "Küçük de olsa günahlardan sakınınız." buyurarak insanın kendini hesaba çekmesini öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan kibir ve gururdan arınmalı, mahşeri hesaba hazırlıklı olmalı.

Dünyevi tutkulara kapılmak, ahirette büyük sıkıntıya yol açar.

---

2. Kıta

Orijinal:
Yedim içtim dünyada, hesabın bilmedim ben,
Eğriden doğru yola evrilip girmedim ben,
Sıdkım ile tam tövbe eyleyip dönmedim ben,
Mahşerin o gününde ben ne cevap vereyim?

Günümüz Türkçesi:
Dünyada yedim içtim, hesabı düşünmedim,
Yanlıştan doğru yola dönmedim,
İçtenlikle tövbe edip geri dönmedim,
Mahşer gününde ne cevap vereceğim?

Açıklama:
Şair, dünyevi zevklerin peşinde koşarken sorumluluklarını unutmayı ve tövbe etmeyi ihmal etmeyi anlatıyor. İnsan, doğru yola dönmekte geç kalırsa mahşerde büyük bir pişmanlık yaşar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İçinizden kim de iyilik ederse, yalnız kendi lehine eder; kim de kötülük ederse, yalnız kendi aleyhinedir." (Fatır, 18)
Peygamberimiz (s.a.v) "Her kim günah işler de sonra tövbe ederse Allah onu affeder." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hesap gününü unutmamak, günahlardan sakınmak gerekir.

Tövbe etmek ve hatalardan dönmek hayatî önemdedir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ben bu dünyayı asla son bulmaz, bitmez sandım,
Hakk'ın emanet cânı, hiç çıkmayacak sandım,
Hayatta sağlıklıyken ölümü gelmez sandım,
Mahşerin o gününde ne yapıp ne edeyim?

Günümüz Türkçesi:
Ben bu dünyanın hiç bitmeyeceğini sandım,
Allah'ın emanet ettiği canın hiç kaybolmayacağını sandım,
Hayatta ve sağlıklıyken ölümün gelmeyeceğini sandım,
Mahşer gününde ne yapacağım?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, ölümün ve dünyanın geçiciliğini unutan insanın farkındalığını vurgular. İnsan, dünyevi yaşamın sonsuz olmadığını bilmezse hesap günü şaşkınlık yaşar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Her şeyin bir sonu vardır; Allah'ın vaadi gerçektir." (Rahman, 26-27)
Peygamberimiz (s.a.v) "Dünyada ol, fakat dünya sana değil sana dünya olsun." buyurarak dünyanın geçici olduğunu öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm ve ahiret gerçeğini unutmamak gerekir.

Dünyaya aşırı bağlanmak, insanı ahiretten uzaklaştırır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Nimetlerini yeyip, Hakk'a şükretmedim ben,
Gece seherde kalkıp, taatte kalmadım ben,
Âhiret günü gelip, ölceğim bilmedim ben,
Mahşerin o gününde ne yapıp ne edeyim?

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın nimetlerini tüketip şükretmedim,
Gece kalkıp ibadet etmedim,
Ölümü ve ahiret gününü bilmedim,
Mahşer gününde ne yapacağım?

Açıklama:
Şair, şükür ve ibadetin önemini vurgular. İnsan nimetleri görmezden gelirse ve Allah'a kullukta ihmalkar olursa, mahşerde büyük bir hesap verecektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Eğer şükrederseniz, nimetimi artırırım." (İbrahim, 7)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kim sabah akşam Allah'a şükrederse, onun kalbi huzur bulur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nimetlere şükretmek ve ibadette ihmal etmemek gerekir.

Ahireti düşünmek, günlük hayatı disipline eder.

---

5. Kıta

Orijinal:
O karanlık lahitte zulümat beni sarsa,
Münker-Nekir melekler girip huzura gelse,
"Rabbin kimdir?" diyerek, benden sual eylese,
Mahşerin o gününde ben ne cevap veririm?

Günümüz Türkçesi:
O karanlık kabirde karanlık beni sararsa,
Münker ve Nekir melekleri gelip huzura gelse,
"Rabbin kimdir?" diye sorarlarsa,
Mahşer gününde ne cevap vereceğim?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, ölümden sonraki sorguyu anlatıyor. İnsan, hayatında Allah'ı tanımakta ve ibadet etmekte eksik kaldıysa, bu sorguda zor durumda kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Ve Rabbinin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?" (Rahman, 13)
Peygamberimiz (s.a.v) "Ölümden sonra sorgu vardır; doğru söylemek kurtuluştur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ahiret sorgusuna hazırlıklı olmak gerekir.

Allah'ı tanımak ve O'na kulluk hayat boyunca sürmelidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Kıyamet günü bize sıfatlar yazılası,
Mizan adlı terazi orada kurulası,
Sağdan-soldan defterler kullara verilesi,
Mahşerin o gününde ben ne cevap vereyim?

Günümüz Türkçesi:
Kıyamet gününde bizim amellerimiz yazılacak,
Orada Mizan (terazi) kurulacak,
Sağdan ve soldan defterler kullara verilecek,
Mahşer gününde ne cevap vereceğim?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, mahşer gününün düzenini, hesap ve ölçü mekanizmasını tasvir ediyor. İnsan, yaşamında sorumluluk bilinciyle hareket etmezse büyük sıkıntı çeker.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Her insanın amel defteri vardır. Günah ve sevaplar tartılır." (İsra, 13)
Peygamberimiz (s.a.v) "İnsanlar amel defterleriyle haşrolunacak." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Amellerimizin kaydı tutulur; iyi işler arttırılmalı, kötü işlerden kaçınılmalıdır.

Hesap gününe hazırlıklı yaşamak hayatın temelidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
İşini kıyamete bırakan mahrum olsa,
Hicapsız yola girip, aşkla ateşte yansa,
Ben gibi hasret ile tutup yollarda kalsa,
Mahşerin o gününde ne yapıp, ne edeyim?

Günümüz Türkçesi:
İşlerini kıyamet gününe bırakanlar mahrum olur,
Kurallara uymayan yolda yürüyüp, tutkularla yanar,
Ben de hasretle yolları aşındırırsam,
Mahşer gününde ne yapacağım?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada ertelemenin ve nefsin tutkularına kapılmanın sonuçlarını anlatır. İnsan, ibadet ve hayırlı işlerini erteleyerek mahşer gününde büyük sıkıntıya düşer. "Hasret ile yollarda kalmak", Allah'a olan derin sevdayı da ifade edebilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İyilikleri ertelemeyin; yarın için plan yaparken Allah’ı unutmayın.” (Bakara, 2:2)
Peygamberimiz (s.a.v) “İşlerinizi ertelemeyin; ölüm anı gelmeden önce tövbe edin.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İyilikleri ve ibadeti ertelememek gerekir.

Tutku ve dünyevi arzular insanı mahşerde zor duruma düşürür.

---

8. Kıta

Orijinal:
Sırat altı cehennem, kul bakıp da bir görse,
Görüp de azaların bir bir titreyip dursa,
Melekler “yürü!” deyip, sırtına vurup dursa,
Mahşerin o gününde ben ne cevap veririm?

Günümüz Türkçesi:
Sırat’ın altındaki cehennemi bir görse insan,
Bedeninin her azası titrerken,
Melekler “ilerle!” diye sırtına vursa,
Mahşer gününde ne cevap vereceğim?

Açıklama:
Şair, kıyamet ve Sırat’ın dehşetini tasvir eder. İnsan, günahlarının farkına vardığında ve zor bir imtihandan geçerken ne yapacağını bilemez. Bu kıta, ahiretin ciddiyetini ve hesap gününün korkutuculuğunu vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Cehennem ve cennet oradadır; insanların amelleri tartılacaktır.” (Müddessir, 42-43)
Peygamberimiz (s.a.v) “Sırat gibi ince bir köprü vardır; oradan geçmek ya cennet ya cehennemle sonuçlanır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ahiret gerçeğini unutmamak gerekir.

Günahların ağırlığını bilip tövbe etmek şarttır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Gaffâr olan Melik’im! Âsân kıl terazimi,
Şefaatçı Nebime, sunuyorum arzımı,
Bizlere rahmet eyle, eksik etme feyzimi,
Mahşerin o gününde ne yapıp ne edeyim?

Günümüz Türkçesi:
Gaffâr olan Rabbim! Terazimi kolaylaştır,
Şefaatçi Nebime, arzımı sunuyorum,

Bize rahmet eyle, feyzini eksik etme,
Mahşer gününde ne yapacağım?

Açıklama:
Şair, Allah'tan rahmet ve Nebi'den şefaat talep eder. İnsan, mahşerde yalnızca kendi gücüne güvenemez; ilahi merhamet ve peygamberin şefaatine sığınmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Rahmeti geniş olan Allah'a yönelin, tövbeleriniz kabul edilir." (Zümer, 53)
Peygamberimiz (s.a.v) "Şefaatim kıyamet gününde ümmetim içindir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın rahmetine güvenmek ve şefaat talep etmek önemlidir.

İnsan kendi başına değil, ilahi merhametle kurtulur.

---

10. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed tövbeyle size söyledi bunu,
Nedâmetlerle şimdi bekliyoruz o günü,
İnşallâh affedersin, mücrim cümle kulunu,
Mahşerin o gününde ne yapıp ne edeyim?

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmet bunu tövbe ile size anlattı,
Şimdi pişmanlıkla o günü bekliyoruz,
İnşallah suçlu tüm kullarını affedersin,
Mahşer gününde ne yapacağım?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada topluma uyarıda bulunur ve tövbenin önemini vurgular. İnsan, geçmiş günahlarına pişman olup Allah'tan af dilemelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah, tövbeyi kabul edenleri sever." (Bakara, 222)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kim günah işledikten sonra tövbe ederse, Allah onu affeder." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Geçmiş hatalardan pişmanlık duymak ve tövbe etmek gerekir.

Allah'ın affediciliğine güvenerek yaşam sürmek gerekir.

Hikmet 228 *Yaşı Akar Olacak!*

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbet pazarında koşturup cevlân kılıp,
Hakk'ın güzel kulları daim yürür olacak.
Mahşerde tüm insanlar tuğyan içinde kalıp,
Âsî olan kulları, Hak'tan diler olacak.

Günümüz Türkçesi:
Sevgi pazarında koşup taşkınlık yapanlar (cevlân kılanlar),
Allah'ın güzel kulları sürekli doğru yolda yürür olacak.
Mahşer gününde ise tüm insanlar isyan içinde kalacak,
Günahkâr kullar, Allah'tan bağış ve yardım dileyecek.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, dünyevi hayatın geçici ve çoğu zaman yanlış yollara sapmaya açık olduğunu ifade eder. Allah'a gönülden bağlı olan kullar ise doğru yoldan ayrılmaz. Mahşerde ise isyan ve günah içinde yaşayanlar, ilahi yardım ve bağış talep etmek zorunda kalacaktır. "Muhabbet pazarı" metaforu, dünya hayatındaki yanlış tutkuları ve cehaleti sembolize eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse, Allah onu doğru yola iletir." (Nisa, 59)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah'a yakın olan, O'na muhabbet besleyen kimsedir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyadaki tutkulara kapılmamak, Allah sevgisiyle yaşamak gerekir.

İsyan ve günah, mahşerde insanı zor durumda bırakır; daima tövbe ve bağış dilemek önemlidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Rahmân olan Melik'im, kullara nidâ eder,
Nidâyı duyan kullar; "Buyur Yüce Rabbim!" der,
Kıyametin güneşi arza indikçe iner,
Âşıkların gözyaşı dâim akar olacak.

Günümüz Türkçesi:
Merhametli olan Rabbim, kullarına seslenir,
Bu sesi duyan kullar, "Buyur Yüce Rabbim!" derler,
Kıyamet günü güneş yerin üzerine doğru yaklaşırken,
Allah'a aşkı olanların gözyaşları sürekli akacak.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, kıyamet gününün dehşeti ve Allah'a bağlı olanların aşk ve huşu içinde olacağını anlatır. Allah'ın sesi, kullarında derin bir saygı ve teslimiyet uyandırır. Âşık kullar, sevgi ve pişmanlık gözyaşları döker. Bu kıta, ahiretteki huşu ve manevi derinliği vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Ve Rabbinin rahmetine karşı kim ümit ederse, ona umut verilir." (Hud, 56)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kalbi Allah sevgisi ile dolu olan kişi, gözyaşını Allah rızası için akıtır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a olan aşk ve bağlılık, insanın gözyaşına ve huşusuna yansır.

Kıyamet günü Allah'a karşı huşu ve pişmanlık içinde olmak gerekir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Marifet meydanında kullar cevlân kılacak,
Tarikat gülzarını uçup seyrân kılacak,
Hakikat bostanında durup hayrân kalacak,
Hoş kuşlar huzur bulup orda yürür olacak.

Günümüz Türkçesi:
Marifet meydanında kullar coşkuyla hareket edecek,
Tarikat bahçesinde gezip keyif alacak,
Hakikat bahçesinde durup hayran kalacak,
Hoş kuşlar huzur bulup orada dolaşacak.

Açıklama:
Şair, tasavvufi bir ortamda kulların manevî yolculuğunu tasvir eder. Marifet ve tarikat, insanın Allah'a yaklaşmasında manevi coşku ve keyif alanlarıdır. Hakikat bostanı, insanın Allah'a hayranlık ve teslimiyetle durduğu yerdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ı ananların kalpleri huzur bulur." (Ra'd, 28)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah'ı çok anan, O'na yakın olur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi coşku ve hayranlık, Allah'a yakınlığın belirtisidir.

Tasavvufi yolculuk, kalbi huzur ve sevinçle doldurur.

---

4. Kıta

Orijinal:
Ezel günü lütfetse Hak bize cemâlini,
Yüz bin âşık tutuşup, yok olup zevâlini,
Günden güne ziyade olacak o hâlini,
Yüce olan yolunu, nâsa açar olacak.

Günümüz Türkçesi:
Allah, ezelden bize yüzünü gösterirse,
Yüz bin âşık tutuşup yok olacak kadar etkilenecek,
Durumları gün geçtikçe artacak,
Yüce olan yolunu insanlara gösterecek.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah'ın cemalini gören aşıkların ruhsal yoğunluğunu anlatır. Bu aşk, insanı kendinden geçirir ve Allah yolunda ilerlemeyi artırır. Allah, yolunu insanlara açarak onları doğru yola yönlendirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ı sevenler için O'na yakınlık vardır." (Bakara, 165)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kalbini Allah sevgisi ile doldurana cennet açılır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah sevgisi, insanı ruhsal olarak yüceltir.

İlahi yol, insanlara açıldığında doğru rehberlik sağlanır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Hakk'ı arayıp gece, hâlsiz uykusuz kalan,
Şevk şarabın içerim diye hevesli olan,
Öz yakasını tutup, hüngür hüngür ağlayan,
Sabah şevkin şarabın kullar içmiş olacak.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı arayıp gece uykusuz kalan,
"Şevk şarabını içmek" isteyen hevesli olan,
Kendi kusurlarına ağlayan,
Sabah olunca Allah sevgisinin tadını alanlar olacak.

Açıklama:
Şair, gece ibadet ve tefekkürle Allah'ı arayanların, dünyevi heveslerden uzak duranların, ruhsal olgunluğa ulaşacağını anlatır. "Şevk şarabı" mecazi olarak ilahi aşkın coşkusudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Gece ve gündüz Allah'ı anın, kalpleriniz huzur bulsun." (Ra'd, 28)
Peygamberimiz (s.a.v) "Gece ibadeti müminin kalbini temizler ve Allah'a yakınlaştırır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gece ibadeti ve Allah arayışı ruhu olgunlaştırır.

Dünyevi heveslerden uzak durmak, ilahi aşkı artırır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Gece yatmaz uykuyu nefsine harâm kılsa,
Sır ve ruhun zikrini, vird edip tamam kılsa,
Bin bir adımda tesbih, Allâh'a ta'zîm kılsa,
Böyle âşıklar dâim halktan kaçar olacak.

Günümüz Türkçesi:
Gece uykusuz kalıp nefsine haramdan kaçınan,
Sır ve ruhun zikrini eksiksiz yapan,
Bin bir adımda tesbih çekip Allah'a saygı gösteren,
Böyle aşıklar sürekli halktan uzak duracak.

Açıklama:
Şair, Allah'a derin bağlılık ve ibadetle meşgul olanların, dünyevi toplumdan bir ölçüde uzaklaşacağını ifade eder. Bu kıta, manevi disiplin ve Allah'a teslimiyetin önemini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ı ananlar ve O'na yönelenler, dünya işlerinden azade olurlar." (A'raf, 205)
Peygamberimiz (s.a.v) "Samimi kullar, Allah'ı anarak kalplerini ve ruhlarını temizler." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefse hâkim olmak ve ibadete yönelmek ruhu arındırır.

Manevi olgunluk bazen toplumsal yaşamdan uzaklaşmayı gerektirir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Yazıklar bana ömrüm, geçiyor ermân ile,
Aşk yolunda olmadım dostlarla yârân ile,
Hak yolunda koşmadım, zikr ile efgân ile,
Yolun bulan âşıklar, orda uçar olacak.

Günümüz Türkçesi:
Yazık bana, ömrüm boşuna geçiyor,
Aşk yolunda dostlarla birlikte olmadım,
Allah yolunda koşup zikrederek ağlamadım,
Yolu bulan âşıklar orada yükselecek.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, kendi geçmişine pişmanlık duyarak Allah yolunda gayret etmeyenleri ele alır. Yolun gerçek âşıkları, Allah'a bağlılık ve ibadetle yücelir. Zikr ve dualarla meşgul olmak, insanı manevî olarak yükseltir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İyilik edenler için yükselen dereceler vardır." (Mücadele, 11)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kim Allah'ı çok anarsa, Allah ona yakın olur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ömrü boşuna geçirmemek için Allah yolunda gayret etmek gerekir.

Zikr ve dualar ruhun yükselmesini sağlar.

---

8. Kıta

Orijinal:
Muhabbet deryâsında koşturup cevlân kılan,
Âhiret hazırlığın yaparak ele alan,
Akşam, sabah zikrini söyleyip hayrân kalan,
Böyle kullar cennete mutlak girer olacak.

Günümüz Türkçesi:
Allah sevgisi denizinde coşkuyla hareket eden,
Ahiret hazırlığını yapan,
Akşam ve sabah zikriyle meşgul olan,
Böyle kullar kesinlikle cennete girecek.

Açıklama:
Şair, Allah sevgisiyle yaşayan ve ahiret hazırlığı yapan kulları övgüyle anlatır. Düzenli zikr ve ibadet, insanı hem ahiret hem de dünya açısından güçlendirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İman edip salih amel işleyenler için Allah cennet hazırlamıştır.” (Müminun, 1-11)
Peygamberimiz (s.a.v) “Kim Allah’ı çok anarsa, kalbi huzur bulur ve cennete yaklaşır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah sevgisi ve ibadetle yaşamak, kurtuluşun yoludur.

Düzenli zikr ve ahiret hazırlığı, cennete girişin garantisidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed kul isen, durma dâima ağla,
Halkaya gir zikredip, kırık gönlünü dağla,
Cân ve gönlünü Hakk’a, fikrin, zikrinle bağla,
Vâsıl olanlar Hakk’ın cemâlini görecek.

Günümüz Türkçesi:
Ey kul, Hoca Ahmed der ki, sürekli ağla,
Zikir halkasına girip kırık gönlünü iyileştir,
Canını ve gönlünü Allah’a bağla, akıl ve zikirle,
Allah’a ulaşanlar O’nun cemalini görecek.

Açıklama:
Şair burada mürşid öğüdünü verir: Allah'a yönelmek, gönül ve aklıyla bağlılık kurmak ve zikir halkasına katılmak önemlidir. Bu yol, insanı ilahi cemale ulaştırır. Gönül kırıklığı, tevbe ve zikirle iyileşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd, 28)
Peygamberimiz (s.a.v) "Zikir halkasına katılan kimse kalbini Allah'a bağlar ve huzur bulur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sürekli zikir ve ibadet, gönlü ve ruhu arındırır.

Allah'a gönülden bağlı olanlar, ilahi cemali görecek ve manevi huzura erişecektir.

Hikmet 229 *Orda Yatar Olacak!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Benim Yüce Rahmân'ım kuluna lütfeylese,
Gece-gündüz gözyaşı, durmaz akar olacak,
Muhabbet kadehini alıp da nûş eylese,
Aklı gidip şuursuz orda yatar olacak.

Günümüz Türkçesi:
Yüce Merhametli Rabbim kuluna lütuf gösterirse,
Gece gündüz gözyaşları durmadan akacak,
Allah sevgisi kadehini içip tadını alırsa,
Aklı başından gider ve huzur içinde yatar olacak.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah'ın lütfunun ve ilahi aşkın insan üzerinde yarattığı derin etkileri anlatır. İlahi aşk ve marifet, kişinin kalbini öyle etkiler ki gözyaşları sürekli akar ve insan, dünyevi şuursuzluk içinde Allah'a dalar. "Muhabbet kadehi" mecazi olarak ilahi aşkın coşkusunu simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'ı sevenler için kalplerinde huzur vardır." (Ra'd, 28)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kalbi Allah sevgisi ile dolu olan kişi, dünya ve ahiret huzurunu bulur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, insanın ruhunu derinleştirir ve kalbini Allah'a yöneltir.

Gözyaşı ve huşu, Allah sevgisinin dışa vurumudur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Âşığı rüsvâ kılan Allâh'ın kendisidir,
Halk içinde eğlenir, kendi gizli sözlüdür,
Hazân vurmuş sararmış, sanki kızıl yüzlüdür,
Gerçek dertli didârı arar, yürür olacak.

Günümüz Türkçesi:
Âşığı rencide eden ve sınayan Allah'tır,
O, halk arasında görünür ama gizli söz sahibidir,
Sonbahar gelip yapraklar sararıp kızıl rengiyle vurmuştur,
Gerçek dertli kişi, Allah'ı görmeyi arar ve yol alır.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah'ın kullarını çeşitli sınavlarla rencide edebileceğini ifade eder. Gerçek âşıklar, zahiri dünya koşullarından etkilenmez; Allah'ı bulmak için kararlı bir şekilde yürürler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah kimi saptırmak isterse, kalbine fesat verir; kimi hidayete erdirmek isterse, kalbini temizler." (Tevbe, 9:73)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kullarım arasında en hayırlı olan, Allah'a gönülden bağlıdır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın sınavlarına sabırla katlanmak gerekir.

Gerçek âşıklar, zahiri dünya ile ilgilenmeden Allah'ı arar.

---

3. Kıta

Orijinal:
Hak Resul Mustafa'nın var olan sünnetleri,
İbrahim Halilullah Nebi'nin milletleri,
Şeriat münkirinin var olan bid'atları,
Göz değmez müptediden, durmaz kaçar olacak.

Günümüz Türkçesi:
Hz. Muhammed'in sünnetleri ve
İbrahim Halilullah'ın milletleri,
Şeriata karşı çıkan bid'atlar,
Yeni başlayanlar bunlardan korunur ve uzak durur.

Açıklama:
Şair, hak yolu takip edenlerin peygamber sünnetlerine ve eski ilahi öğretilere bağlı kalmasını vurgular. Bid'at ve yanlış yollardan uzak durmak, manevi güvenlik sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah ve Resulü bir işte hüküm verdiği zaman, iman edenlerin seçim hakkı yoktur." (Ahzab, 36)
Peygamberimiz (s.a.v) "Her yeni uydurma bid'at, sapıklıktır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sünnetine ve ilahi öğretilere bağlı kalmak gerekir.

Bid’at ve sapkınlıklardan uzak durmak önemlidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Aşkı olmayan âdem, hayvan sıfatlı olur,
Başı donmuş özünü bilmeyip sersem olur,
Gece-gündüz ağlayıp dünyaya zebûn olur,
Dünya için ömrünü yele satar olacak.

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkı olmayan insan, hayvani özellikler taşır,
Kendi özünü bilmeyip sersemler gibi olur,
Gece gündüz ağlayıp dünyaya boyun eğer,
Dünya için ömrünü boş yere harcar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah sevgisi olmayan insanın sadece dünyevi tutkularla hareket ederek manevi olarak geri kaldığını anlatır. Ruhsal cehalet, insanı hayvani yaşama sürükler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ı anmayanların kalpleri katı olur.” (Tevbe, 9:125)
Peygamberimiz (s.a.v) “Kalbi Allah sevgisiyle dolu olmayan insan, gerçek insan olamaz.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı, insanı ruhsal olarak olgunlaştırır.

Dünyaya aşırı bağlanmak, manevi kayba yol açar.

---

5. Kıta

Orijinal:
Ey âşık sen derdini bir tavır meslek eyle,
Mansûr gibi “Ene’l-hak!” diyerek kavga eyle,
Dünyayı terk eyleyip, ahreti sevdâ eyle,
Aşk ile Hak didârın, mutlak görür olacak.

Günümüz Türkçesi:
Ey âşık, derdini bir yol olarak benimse,
Mansur gibi “Ben Hak’ım!” diyerek mücadele et,
Dünyayı terk edip ahireti sev,
Aşk ile Allah’ı gören, O’nu mutlak olarak görecek.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, gerçek aşk ve bağlılık için dünyayı terk etmeyi, ahireti önemsemeyi ve Allah yolunda kararlı olmayı öğütler. “Ene’l-hak” metaforu, ilahi hakikate ulaşmanın sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Dünya hayatı, geçici zevkten başka bir şey değildir.” (Hadid, 20)
Peygamberimiz (s.a.v) “Ahiret için çalışan kimse gerçek kazancı elde eder.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünyaya bağlanmamak, ahireti sevmek gerekir.

İlahi aşk ve hakikat için kararlı ve cesur olmak önemlidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar gece-gündüz, Hak zikrini söyleyin,
Seherlerde coşarak, yâdını dert eyleyin,
Garip kullar olarak, virâneler peyleyin,
Dertli olan âdemin benzi soluk olacak.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, gece gündüz Allah’ı anın,
Seher vakitlerinde coşkuyla O’nu hatırlayın,
Garip kullar olarak viranelerde ibadet edin,
Dertli olan insanın yüzü soluklanacak.

Açıklama:
Şair, samimi kulların yalnız ve sessiz yerlerde Allah zikriyle meşgul olmalarını, dert ve özlem içinde yaşamalarını öğütler. Bu, maneviyatın derinleşmesini sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d, 28)
Peygamberimiz (s.a.v) “En hayırlı kul, Allah’ı çok zikreden kimsedir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah zikri ve ibadet, ruhu güçlendirir.

Manevi olgunluk bazen toplumsal kalabalıktan uzak durmayı gerektirir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Rüsvâ olup da özün arayan garip âşık,
Cefâyla aşk yoluna girip yürüyen sâdık,
Sonra da dergâhına itaat ile lâyık,
Vahşi olan âdemden kaçar hâlde olacak.

Günümüz Türkçesi:
Rencide olsa da kendi özünü arayan garip âşık,
Zorluklarla Allah yoluna girip yürüyen sadık kişi,
Daha sonra dergâhına itaatiyle layık olur,
Vahşi ve nefsine uyan insandan uzak durur.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah yolunda sadakat ve öz arayışının önemini vurgular. Zorluklar ve rencide edici durumlar, gerçek âşığı yıldırmaz; aksine onu olgunlaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Sabredenler kurtuluşa erer.” (Bakara, 2:155-157)
Peygamberimiz (s.a.v) “Allah yolunda sabreden kimse, hem dünyada hem ahirette kazanır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah yolunda sabretmek ve sadık olmak gerekir.

Nefse uyan insanlardan uzak durmak, maneviyatı korur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Ya İlâhî refîk ol, sal beni de yoluna!
Muhabbet şevkini ver, bu günâhkâr kuluna,
Cemâlini lütfeyle, kim girmişse yoluna,
Garipler virâneye, bir gün göçmüş olacak.

Günümüz Türkçesi:
Ey İlahi, arkadaşım ol ve beni de yoluna bırak!
Sevgi ve aşk coşkusunu ver, bu günahkar kuluna,
Cemalini lütfeyle, kim yoluna girmişse,
Garip kullar viranelerde bir gün huzura erecek.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah’a teslimiyet ve ilahi aşk talebini dile getirir. Günahkâr bile Allah yolunda olursa, O’nun lütfu ile yücelir ve manevi huzura ulaşır. Viraneler, müridlerin yalnız ve fakir hallerini sembolize eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah dilediğini hidayete erdirir, dilediğini sapkın bırakır.” (Kasas, 28:56)
Peygamberimiz (s.a.v) “Kim bana yönelirse, Allah onu doğru yola iletir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’a teslimiyet ve sevgiyi talep etmek gerekir.

Günahkar bile Allah yolunda olursa merhametle karşılanır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Hızır Ata'm sohbeti, dinleyip dâim olan,
Gavslar gavsı kırkları, orada hazır bulan,
Şarap içip çılgınca, durmayıp feryâd kılan,
Öyle âşıklar kanat çırpıp uçar olacak.

Günümüz Türkçesi:
Hızır Ata'nın sohbetini dinleyen ve sürekli olan,
Gavslar ve kırklar gibi mürşitlerin huzurunu bulan,
Aşk coşkusuyla durmadan feryat eden,
Böyle âşıklar kanat çırpar gibi yüce manevi alemlere yükselir.

Açıklama:
Şair, tasavvufi makam ve mürşitlerin önemini vurgular. Allah aşkıyla coşan âşıklar, ruhsal olarak yücelir ve manevi âlemlerde yükselir. "Şarap içip çılgınca" mecazi olarak ilahi aşkın sarhoşluğunu ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda coşku ve aşk içinde olanlar, O'na yaklaşır." (Furkan, 52)
Peygamberimiz (s.a.v) "Mürşide tabi olan, ilahi nurla aydınlanır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşid sohbeti ve Allah aşkı, ruhsal yükseliş sağlar.

Coşku ve teslimiyet, manevi olgunluğun belirtisidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Sır şarabını içen âşık ruhu söz söyler,
Bilmeyenler taş atıp, hâline bakıp güler,
Teşne olup yolunda tâlipler yürür gider,
Çılgın olup gözünden yaşın saçar olacak.

Günümüz Türkçesi:
İlahi aşk şarabını içen âşık, ruhunu konuşur,
Bilmeyenler onun hâline bakıp alay eder,
Yolunda susuz kalan talipler yürüyerek gider,
Aşk coşkusuyla gözlerinden yaşlar dökülür.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, ilahi aşkın toplum tarafından anlaşılmayabileceğini ifade eder. Gerçek aşk ve manevi çaba, bazen alaya uğramaya ve sıkıntıya sebep olur; ama gözyaşı ve fedakârlıkla kişi olgunlaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda uğraşanlar, bazen toplum tarafından anlaşılmaz; sabredin." (Bakara, 2:214)
Peygamberimiz (s.a.v) "Sıkıntıya katlanan ve Allah'a bağlı kalan kişi, mükâfatını alır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, bazen toplum tarafından anlaşılmaz ve alaya uğrar.

Gözyaşı ve çaba, ruhsal olgunluğun göstergesidir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed derdini kendine sevdâ eyle,
Âhiret âleminin durma kavgasın eyle,
Marifet bostanında deli ol, devrân eyle,
Aşk kapısını Mevlâm ona açar olacak.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed der ki, derdini Allah'a sev ve bağla,
Ahiret alemindeki sürekli mücadelenin içinde ol,
Marifet bahçesinde deli gibi ol ve dönüp dolaş,
Allah aşk kapısını ona açacaktır.

Açıklama:
Şair, Allah yolunda sürekli gayret ve özveriyi öğütler. Marifet bahçesinde "deli" olmak, ilahi aşk ve coşkunun akıl sınırlarını aşmasını simgeler. Bu çaba, Allah'ın kapısını açar ve manevi kazanımı sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda çaba gösterenler, O'nun rahmetine erişir." (Mücadele, 11)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah'a aşk ile bağlı olan kimse, O'nun kapılarını ona açar." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı için sürekli gayret ve fedakârlık gerekir.

İlahi aşk, insanı aklın ve mantığın ötesinde coşturur ve olgunlaştırır.

Hikmet 230 *Göçer Olacak!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Muhabbet bostanını durmadan gezen âşık,
Dua edip gözyaşın, akıtıp döker olur.
Aşk yolunda cânını fedâ eyleyen sâdık,
Kanat çırpıp göklere yükselip uçar olur.

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkı bahçesinde durmaksızın dolaşan âşık,
Dua ederek gözyaşlarını döker.
Aşk yolunda canını feda eden sadık kişi,
Kanat çırpar gibi göklere yükselir ve uçar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah'a adanmışlık ve aşkın sonucunda insanın manevi olarak yükseldiğini ifade eder. Muhabbet bostanı, ilahi aşk ve maneviyatın sembolüdür; gözyaşı, ibadet ve teslimiyetin dışa vurumudur. Canını feda eden sadık âşık, ruhsal olarak göklere yükselir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda canını feda edenler için büyük ödüller vardır." (Âl-i İmrân, 169)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kalbi Allah sevgisiyle dolu olan kişi, ruhen yücelir ve O'na yakınlaşır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı ve fedakârlık, ruhsal yükselişi sağlar.

Sürekli dua ve gözyaşı ile Allah'a yönelmek, manevi olgunluk getirir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Cefâsız ve mihnetsiz kişi âşık olamaz,
Toprak gibi horlanıp, Hakk'a sâdık olamaz,
Uykusuz dergâhına lâyık bir kul olamaz,
Lâyık olanlar halktan mutlaka kaçar olur.

Günümüz Türkçesi:
Zorluk ve sıkıntı çekmeden gerçek âşık olunamaz,
Toprak gibi alçak gönüllü olup Allah'a sadık olunmaz,
Uykusuz kalan, ibadet ve sabır gösteren kul olmalıdır,
Gerçek âşıklar, halkın dikkati ve dünyevi etkilerinden uzaklaşır.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah yolunda sabır ve fedakârlık olmadan gerçek aşkın mümkün olmadığını vurgular. Zorluklar, insanı olgunlaştırır ve Allah'a bağlılığını pekiştirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Sabredenleri mükafatlandıracağız." (Bakara, 2:155-157)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah yolunda sabreden ve sıkıntıya katlanan kimseye büyük ödül vardır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah yolunda sabır ve fedakârlık şarttır.

Gerçek âşık, toplumun dikkati ve dünyevi bağlarından uzak durur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Erenler benlik ile gururla yürümezler,
Nefislerinden geçip, yanlış yola girmezler,
Dünyada zerre miktar hiçbir rahat görmezler,
Çoluk-çocuk, ev-barktan meğer geçmiş olalar.

Günümüz Türkçesi:
Veliler gurur ve benlikle yürümez,
Nefislerini aşarak yanlış yollara sapmazlar,
Dünyada en küçük bir rahat bile aramazlar,
Ev ve aile bağlarını dünya için önemsemezler.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, erenlerin (evliya ve mürşidlerin) dünya tutkularından arınmış, alçakgönüllü ve nefislerini kontrol eden kişiler olduğunu belirtir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Dünya hayatı sadece bir oyun ve oyalanmadır.” (Ankebut, 64)
Peygamberimiz (s.a.v) “Dünya için yaşayan, ahirette kaybeder; ahiret için çalışan kazanır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gurur ve benlikten arınmak önemlidir.

Dünya rahatına kapılmadan Allah yolunda yürümek gerekir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Ah ne yazık ki ömrüm zâyi oldu burada,
Sorarlarsa hâlimi, ne yaparım orada?
Kulluk yoksa didârı görmek mi ki, nerede?
Âdemoğlu bir yolcu, göçüp gider olacak.

Günümüz Türkçesi:
Ah, ne yazık ki ömrüm burada boşa geçti,
Benden hâlim sorulursa, orada ne yaparım?
Eğer kulluk yoksa Allah’ı görmek mümkün değildir,
İnsan bir yolcudur, dünya hayatını terk edip gider.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, dünya hayatının geçici olduğunu ve gerçek amaç olan Allah’a kulluğu yerine getirmemenin büyük bir kayıp olduğunu vurgular. İnsan hayatı yolculuk gibidir ve ölüm kaçınılmazdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Her canlı ölümü tadacaktır.” (Al-i İmrân, 185)
Peygamberimiz (s.a.v) “Dünya bir gölgedir, gerçek hayat ahirettedir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya hayatı geçicidir; asıl amaç Allah’a kulluktur.

Kulluk yapılmadan manevi huzur sağlanamaz.

---

5. Kıta

Orijinal:
Dertli olan insanlar, dünyada karar kılmaz,
Her dâim Hakk'ı anar, dilinden eksik olmaz,
Mest ü hayrân yürür de, hiçbir zaman yorulmaz,
Zikriyle dil zincirin kırıp açmış olacak.

Günümüz Türkçesi:
Dertli insanlar dünyaya bağlı kalmaz,
Sürekli Allah'ı anar, dilinden zikri eksik olmaz,
Coşku ve hayranlık içinde yürür, hiçbir zaman yorulmaz,
Zikirleriyle ruhsal zincirlerini kırmış olur.

Açıklama:
Şair, gerçek dertli kulların dünya bağlılıklarını aşarak sürekli Allah zikriyle meşgul olduklarını ifade eder. Bu kişiler, manevi olarak özgürleşmiş ve coşku doludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kalpler sadece Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd, 28)
Peygamberimiz (s.a.v) "Zikir, kulun ruhunu zincirlerinden kurtarır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sürekli zikir ve Allah anışı, manevi özgürlüğü sağlar.

Dünya bağlılıklarından uzak durmak, ruhu olgunlaştırır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Üryândır masivâdan, geçip yolunda yürür,
Mecnûn gibi her işten kaçar aşkına yürür,
Gönül kuşu hazrete doğru uçup da yürür,
Bu dünya lezzetinden dâim geçer olacak.

Günümüz Türkçesi:
Diğer her şeyden arınmış olarak Allah yolunda yürür,
Mecnûn gibi dünya işlerinden kaçar ve aşkına yönelir,
Gönül kuşu gibi Hazret'e doğru uçar,
Bu dünyaya ait zevklerden sürekli geçer.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, gerçek âşıkların dünyevi şeylerden uzak durarak Allah aşkına yöneldiklerini ve gönüllerini Allah'a teslim ettiklerini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Dünya hayatı geçici, ahiret hayatı kalıcıdır." (Hadid, 20)
Peygamberimiz (s.a.v) "Dünya ile ilgilenmeyen, Allah yolunda olan, gerçek kazanandır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi aşk, dünyaya bağlılıktan uzak durmayı gerektirir.

Kalbi Allah'a bağlamak, gerçek huzur ve olgunluk sağlar.

---

7. Kıta

Orijinal:
Böyle âşık çölleri eyler kendine vatan,
Vahşidir yoldaşları, karga, saksağan, arslan,
Ölürse libasının yakası ona kaftan,
Hızır, İlyas hüllesin ona biçer olacak.

Günümüz Türkçesi:
Böyle âşık, çölleri kendine yurt edinir,
Yoldaşları vahşi, karga, saksağan ve arslan gibidir,
Ölürse elbisesinin yakası ona kaftan olur,
Hızır ve İlyas ona manevi yardım sağlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah aşkında gerçek âşıkların yalnız ve zorluklarla dolu bir yol seçtiklerini ifade eder. Yoldaşları dünyevi ve vahşi olabilir; fakat manevi rehberler (Hızır, İlyas) onları korur ve destekler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda yürüyenleri O, korur ve yardım eder." (Bakara, 2:214)
Peygamberimiz (s.a.v) "Manevi yolculukta yalnız kalan, Allah'ın yardımıyla korunur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı yolunda yalnızlık ve zorluk doğaldır.

Manevi rehberler ve Allah'ın yardımı, âşığı korur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Hızır, İlyas ve gavslar ona selâm duracak,
İhsan ve edep ile hepsi hayrân kalacak,
Göz yumup gerçek âşık dâim şaşkın olacak,
Cedel ile ukbâya o da göçer olacak.

Günümüz Türkçesi:
Hızır, İlyas ve diğer yüksek mertebedeki evliya ona selam verecek,
Hepsi ihsan ve edeple hayranlık içinde kalacak,
Gerçek âşık gözünü kapatıp daima şaşkın ve hayran olacak,
Ve ölümle ahirete göçüp ulaşacak.

Açıklama:
Şair, Allah yolunda olgunlaşmış âşığın evliya tarafından takdir edileceğini ve manevi alemlerde hayranlık uyandıracağını ifade eder. Göz kapamak, manevi tefekkür ve Allah aşkında hayran kalmayı sembolize eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah yolunda cihad edenler ve salih kullar, O’nun rahmetiyle yücelir.” (Tevbe, 9:111)
Peygamberimiz (s.a.v) “Evliyalar Allah’a yakın olanlardır ve salihleri korur.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek âşık, Allah yolunda yükselir ve evliya tarafından takdir edilir.

Manevi hayranlık ve tefekkür, Allah aşkının belirtisidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Bilin Kul Hoca Ahmed, İbrahim’in oğludur,
Hak Resul’ü Muhammed Mustafa’ya bağlıdır,
Tâlipler sözlerinden, ta yürekten dağlıdır,
Hikmetlerin söyleyip, halka nurlar saçacak.

Günümüz Türkçesi:
Biliniz ki Hoca Ahmed, İbrahim soyundandır,
Hak Resulü Muhammed Mustafa’ya bağlıdır,
Talipler sözlerinden ve kalbinden bunu bilir,
Hikmetleri anlatarak halka ışık ve nurlar saçacaktır.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, kendi ilahi soyunu ve Peygamber’e bağlılığını ifade eder. Talipler ve müridler onun sözlerinden ve hikmetlerinden ilham alır. Hikmetleri halka nur yayar ve insanları Allah’a yaklaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ın rasulleri, insanları hakka çağıran nurdur.” (En’am, 6:124)
Peygamberimiz (s.a.v) “Kim benim yolumu takip ederse, hak yolunda aydınlık bulur.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda olanların sözleri ve hikmetleri, başkalarına ışık olur.

Peygamber’e bağlılık, ilahi hizmetin temelidir.

Hikmet 231 *Münafıklar Belgesi!*

1. Kıta

Orijinal:
Anlatayım dostlarım, kimler gelip-gidesi,
Müslümanlar gönlünden mihribânlık gidesi.

Günümüz Türkçesi:
Anlatayım dostlarım, kimler gelip geçecek,
Müslümanların gönüllerinde sevgiyi ve bağlılığı kaybedenler.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, toplumdaki Müslümanların kalplerinde sevgi, merhamet ve bağlılık duygusunu yitirenlerin durumunu anlatır. Bu kişiler manevi olarak boş ve ilgisizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İman edenler, birbirlerine merhamet ve sevgi ile bağlıdır." (Hucurat, 49:10)
Peygamberimiz (s.a.v) "Müminler birbirine merhamet edenlerdir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Müslümanların gönüllerinde sevgi ve bağlılığı korumaları gerekir.

Manevi boşluk ve soğukluk, kalp sağlığına zarar verir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Müslümanız diyeler, harâm lokma yiyeler,
Hem de inkâr edeler, âhir zaman belgesi.

Günümüz Türkçesi:
"Müslümanız" diyenler, haram yiyenler,
Ve Allah'a inanç göstermeyenler, bu da âhir zamanın işaretidir.

Açıklama:
Şair, sözde Müslüman olup Allah'ın emirlerini yerine getirmeyenleri eleştirir. Haram yiyen, ibadet etmeyen ve inkâr eden kimseler, toplumun bozulduğunun işaretidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Helal ile haramı ayırt edin ve haramdan sakının." (Bakara, 2:168)
Peygamberimiz (s.a.v) "Müslüman, el ve diliyle başkalarına zarar vermeyen kimsedir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sözde inanç yerine, fiil ve ameller önemlidir.

Haramdan kaçınmak, gerçek Müslümanlığın göstergesidir.

3. Kıta

Orijinal:
Birbirine bakmazlar, hiç şefkatli olmazlar,
Âhiretten çalalar, dünya malın sevdâsı.

Günümüz Türkçesi:
Birbirlerine karşı ilgisiz ve şefkatsizdirler,
Ahiret için çalışmaz, sadece dünya malına düşkündürler.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, insanların birbirlerine karşı sevgisiz ve bencil olmasını eleştirir. Dünya malı sevgisi, ahireti unutturan bir tehlikedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah yolunda malını ve canını harcayanlar gerçek müminlerdir.” (Tevbe, 9:111)
Peygamberimiz (s.a.v) “Dünyayı terk edenler, ahirette kazançlıdır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya malına aşırı bağlılık, ahireti unutturur.

Müslümanlar birbirine karşı merhametli olmalıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Hakkı görür uymazlar, haksızlığa koşarlar,
Hak diyene vururlar, dinsizliğin belgesi.

Günümüz Türkçesi:
Doğruyu görmelerine rağmen uymayanlar, haksızlığa yönelirler,
Haklıya karşı zulüm ederler, bu da dinsizliğin göstergesidir.

Açıklama:
Şair, insanların hak ve adaleti görüp buna uymadıklarında, toplumsal ve ahlaki çöküşün göstergesi olduğunu ifade eder. Haksızlığa koşmak, dinin ruhuna aykırıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Adaleti ayakta tutun, Allah’a karşı sorumlu olun.” (Nisa, 4:135)
Peygamberimiz (s.a.v) “Haksızlığa karşı duran, Allah yolunda mücadele eden kişi mükafat alır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak ve adalete uymak, dinin gereğidir.

Haksızlığa yönelmek, dini çürüten bir davranıştır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Mü’minim der söylerler, oruç, namaz sevmezler,
Fesâd işler yaparlar, münafıklık belgesi.

Günümüz Türkçesi:
“Mü’minim” diyenler, oruç ve namazı sevmez,
Fesat işler yaparlar; bu da münafıklığın kanıtıdır.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, sözde inançla gerçek iman arasındaki farkı vurgular. Namaz, oruç ve salih amelleri yapmayan kişi, sadece sözle mü’min olduğunu iddia etmiş olur ve münafıklık belirtileri gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İman edenler, sözleriyle ve amelleriyle uyumlu olmalıdır.” (Münafıkun, 63:1-2)
Peygamberimiz (s.a.v) “Münafık, söz ve amelde uyumsuz olandır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sözde iman, fiillerle desteklenmelidir.

Namaz, oruç ve iyi ameller, gerçek müminin göstergesidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Âlimler harâm yerler, dinsizliğe giderler,
Zâlimi güçlü eder, mü’min gâfil olası.

Günümüz Türkçesi:
Âlimler haram işlere bulaşır, dinsizliğe yönelirler,
Zalimi güçlendirir, müminler ise gaflet içinde kalır.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, dini ilim sahibi kişilerin ahlaki sorumluluklarını yerine getirmediğinde toplumun zarar göreceğini ve müminlerin de uyarılmadığı için gaflet içinde kalacağını ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İlim sahipleri halkı doğruya yöneltmezse büyük sorumluluk altındadır.” (Nahl, 16:43)
Peygamberimiz (s.a.v) “Âlimler toplumun ışığıdır; yanlış yaparlarsa halk karanlıkta kalır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlmi ve dini sorumlulukları doğru kullanmak şarttır.

Âlimlerin kötüye yönelmesi, toplumun zarar görmesine yol açar.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hâkimler zâlim olur, mü’min malını alır,
Ölünce her şey kalır, orda hesap veresi.

Günümüz Türkçesi:
Hâkimler zulmeder, müminin malını alır,
Ölünce geriye kalan her şeyle birlikte hesap verilir.

Açıklama:
Şair, adaletsiz yönetici ve hakimlerin zulmünü eleştirir. Dünya malı geçicidir ve ölüm sonrası herkes hesabını verecektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Her insan kendi amellerinden sorumludur.” (Zilzal, 99:7-8)
Peygamberimiz (s.a.v) “Hakkı çiğneyen, öbür dünyada hesabını verecektir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Adaletli olmak, yöneticilerin temel görevidir.

Dünya malına haksız el sürmek, ahirette cezaya sebep olur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Şeriatı bilmezler, tarikatı görmezler,
Hakikate ermezler, şeyh davası kılası.

Günümüz Türkçesi:
Şeriatı bilmez, tarikat yolunu görmezler,
Hakikate ulaşamazlar ve şeyh yolunda ilerleyemezler.

Açıklama:
Şair, dini bilgi ve tasavvuf yoluna önem vermeyenlerin hakikate ulaşamayacağını belirtir. Bilgi ve rehberlik olmadan manevi olgunluk mümkün değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah yolunu bilmeyen kimse, doğru yola ulaşamaz.” (Bakara, 2:2)
Peygamberimiz (s.a.v) “İlim öğrenmeyen, yolunu şaşırır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dini bilgi ve rehberlik olmadan hakikate ulaşılmaz.

Tasavvuf ve mürşid rehberliği önemlidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Halkı mürit alırlar, âh u figân kılarlar,
Hayrân olup kalırlar, lanet Deccâl olası.

Günümüz Türkçesi:
Halkı mürid edinirler, üzüntü ve hayret bırakırlar,
İnsanlar şaşkın kalır, lanetli Deccâl gibi olurlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, kötü mürşidlerin halkı yanlış yola sürükleyebileceğini, toplumu şaşkın ve üzüntülü bırakabileceğini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Deccâl ve fitneye karşı dikkatli olun." (Ahzab, 33:26)
Peygamberimiz (s.a.v) "Fitne çıkaranlar Deccâl gibi tehlikelidir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi rehber seçiminde dikkatli olunmalıdır.

Yanlış öğretenler, toplum üzerinde büyük zarar bırakır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Dünya malını sevme, ona meyil eyleme,
Ölmem diye söyleme, bütün âlem ölesi.

Günümüz Türkçesi:
Dünya malını sevme ve ona meyletme,
Ölmeyecekmiş gibi söyleme; tüm âlem ölümlüdür.

Açıklama:
Şair, dünyevi tutkulara kapılmamak ve ölümün kaçınılmaz olduğunu hatırlamak gerektiğini öğütler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Her canlı ölümü tadacaktır." (Al-i İmrân, 3:185)
Peygamberimiz (s.a.v) "Dünya bir gölgedir, ahiret gerçek hayattır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya malına aşırı bağlanmamak gerekir.

Ölüm kaçınılmazdır; ahireti düşünmek önemlidir.

---

11. Kıta

Orijinal:
Nefs eline düşmüşsün, onu besler durursun,
Âhirette görürsün, zavallı, kahrolası.

Günümüz Türkçesi:
Nefse esir olmuşsun ve onu sürekli besliyorsun,
Ahirette bunun cezasını görürsün, zavallı ve kahrolmuş olursun.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, nefsin kölesi olanların ahirette büyük sıkıntı çekeceğini hatırlatır. Nefsi terbiye etmek, insanın kurtuluşunun anahtarıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim nefsine uyar ve günah işlerse, karşılığını görür.” (Kasas, 28:77)
Peygamberimiz (s.a.v) “Nefsini terbiye eden kişi kurtuluşa erer.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefse uymamak, ruhsal kurtuluş için şarttır.

Ahirette ceza ve pişmanlık kaçınılmazdır.

---

12. Kıta

Orijinal:
İtaatsiz ölürsün, kara yere girersin,
Yalnız yatıp kalırsın, gözü toprak dolası.

Günümüz Türkçesi:
İtaatsiz ölürsen kara toprağa girersin,
Yalnız kalırsın ve gözün toprağa dolar.

Açıklama:
Şair, Allah’a ve Peygamber’e itaat etmeyenlerin ölümden sonra yalnız ve sıkıntılı olacağını hatırlatır. İtaat, insanın kurtuluşunun temelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İtaat edenler kurtuluşa erer; isyan edenler ceza görür.” (Nisa, 4:59)
Peygamberimiz (s.a.v) “Allah’a ve Peygamber’e itaat edenler cennete girer.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İtaat, ahirette kurtuluşun anahtarıdır.

Ölüm sonrası yalnızlık ve pişmanlık kaçınılmazdır.

---

13. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed vardır cân, yürüme bakıp hayrân,
Mevlâ’dan dile emân, orda didâr göresi.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed vardır, dostlar, ona hayranlıkla bakın,
Allah’tan güven ve emniyet dileyin; orada onun yüzünü göreceksiniz.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah yolunda yürüyen ve hikmetle yaşayan kişilerin örnek alınması gerektiğini vurgular. Talipler, onun rehberliğinde manevi huzura ulaşabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Salih kullar, insanlara örnek olur ve doğru yolu gösterir.” (Ahkaf, 46:12)
Peygamberimiz (s.a.v) “Bana tabi olan, doğru yolu bulur.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Salih ve hikmet sahibi kişiler örnek alınmalıdır.

Allah’tan güven ve yardım dileyerek doğru yolda ilerlenir.

Hikmet 232 *Gece-Gün Allâh Desem!*

---

1. Kıta

Orijinal:
“Hak!” diyen âriflerin ben de görseydim yüzün,
Gece-gündüz dinmeden, ben de Allâh deseydim.
“Allâh!” zikrin diyerek, âhirete varsaydım,
Ben dinlenmeden dâim, Allâh deseydim işte.

Günümüz Türkçesi:
“Hak!” diyen âriflerin yüzünü ben de görebilseydim,
Gece gündüz durmadan ben de Allah deseydim.
Allah zikrini söyleyerek ahirete varsaydım,
Hiç durmadan sürekli Allah diyebilseydim işte.

Açıklama:
Yesevî, âriflerin (hakikati bilenlerin) yüzünü görmenin ve onların zikir halkasında bulunmanın ne büyük nimet olduğunu anlatır. Söz, sürekli zikirle yaşamayı ve öylece ahirete varmayı dile getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ı çokça zikredin ki kurtuluşa eresiniz.” (Cuma 62:10)
Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Zikir edenle etmeyen, diri ile ölü gibidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Âriflerle beraber olmak ruhu diriltir.

Sürekli zikir, manevi hayatın merkezidir.

Ahirete zikirle hazırlanmak gerekir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Her kime Allâh adı olsa yoldaş, arkadaş,
Açılır göz, bulur yol, Hak ile olur sırdaş.
Zâkirlerden kaçanlar, olur şeytana yoldaş,
Râzı olsa Allâh’ım, günâhtan kaçsam işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah adıyla yürüyen kim olursa onun gözü açılır, yolu bulunur ve Hak ile sırdaş olur.
Zikir meclislerinden kaçanlar şeytana arkadaş olur.
Allah'ım razı olsan da ben günahlardan uzaklaşsam işte.

Açıklama:
Zikir ehlinin yolu aydınlanır; hakikat onlara açılır. Zikrinden uzak duran kişi şeytanın vesvesesine daha açık hale gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kim Rahmân'ın zikrinden yüz çevirirse, şeytanı ona musallat ederiz." (Zuhruf 43:36)
"Bir topluluk Allah'ı zikretmek için toplanırsa, melekler onları kuşatır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ı zikredenin yolu aydınlanır.

Zikirden kaçmak şeytana yaklaşmaktır.

Günahlardan kaçınmak için Allah'ın rızasına sığınmak gerekir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ten cânıyla ârifin, bir kez görsem yüzünü,
Hem-rah olsam gönülden, ansam onun adını.
Allâh deyip istese Rabb'inden muradını,
Özüm, ruhum, bedenle, Rabb'imi görsem işte.

Günümüz Türkçesi:
Beden ve canıyla arif olanın yüzünü bir kez görebilsem,
Gönülden onunla beraber olup adını ansam,
Allah diyerek Rabb'inden muradını isteyen gibi ben de istesem,
Özüm, ruhum ve bedenimle Rabbimi görsem işte.

Açıklama:
Ariflerin yüzünü görmek bile gönle feyiz ve huzur getirir. Yesevî, onların hâlleriyle hemhâl olup öz, ruh ve beden bütünlüğüyle Allah'a yönelmeyi ister.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'a yönelen kimsenin kalbini genişletiriz." (Zümer 39:22)
"Sâlihlerle beraber olun." (Tevbe 9:119)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ariflerle beraberlik insanı yükseltir.

Maneviyat hem beden, hem ruh hem öz bütünlüğü ister.

Allah'a yönelen kişi muradına yaklaşır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Allâh diyen âşıklar şüphesiz buldu devlet,
Devlet bulmuş sayılır, verilse ona himmet,
Yardım eyler işine, Kâdir verir hep kudret,
Ben uykusuz kalarak, himmeti görsem işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah diyen âşıklar elbette manevi devlet bulmuştur.
Ona himmet verilirse devlet bulmuş sayılır.
Allah onun işine yardım eder ve güç verir.
Ben de uykusuz kalıp himmeti görsem işte.

Açıklama:
"Devlet" burada dünyevî iktidar değil, manevi yüksek hâl anlamındadır. Himmet, Allah dostlarının duası ve Allah'ın yardımıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah, kendisine yönelenleri destekler." (Şura 42:36)
"Kim Allah için uyanık kalırsa Allah ona yardım eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ehli manevi devlet sahibidir.

Himmet ve ilahi yardım, çalışana verilir.

Manevi yol emek, uyanıklık ve fedakârlık ister.

---

5. Kıta

Orijinal:
Allâh diyen ârifin görseydim gözyaşını,
Geri koymaz Melik'im onun hiçbir işini,
Nurlandırır Allâh'ım hem içi hem dışını,
Her dâim dinlenmeden, Allâh deseydim işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah diyen ârifin gözyaşını görebilseydim,
Allah onun hiçbir işini geri çevirmez,
Rabbim onun içini de dışını da nurlandırır.
Ben de durmadan Allah diyebilseydim işte.

Açıklama:
Arifin gözyaşı, günahların dökülmesi ve kalbin arınmasıdır. Bu gözyaşı Allah katında makbuldür. Nur, manevi aydınlık ve gönül huzurudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Gözleri yaşaranın kalbini biz yumuşatırız." (Hadid 57:16)
"Allah için ağlayan göze cehennem haramdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah için dökülen gözyaşı makbuldür.

Allah dostlarının duaları geri çevrilmez.

Nur hem içte hem dışta tezahür eder.

---

6. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed dinmeden sen daima “Allâh!” de,
Âhiret azabından kal dâim endişede.
Nefsi harâmdan koru, her dâim helâl ye de.
Mü’minlerle sözleşip, dâim Allâh de işte.

Günümüz Türkçesi:
Ey kişi! Hoca Ahmed yorulmadan sen her zaman Allah de.
Ahiret azabından sürekli endişe ederek yaşa.
Nefsini haramdan koru, her zaman helal ye.
Müminlerle beraber olup daim Allah de.

Açıklama:
Son kıta bir öğüt kitasıdır. Zikir, helal lokma, nefsi koruma ve müminlerle beraber olmayı tavsiye eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Helal lokma yiyin ki dualarınız kabul olsun.” (Bakara 2:172)
“Helal bellidir, haram bellidir; ikisinin arasında kalanı terk eden dinini korur.”
“Allah’ı anın ki O da sizi ansın.” (Bakara 2:152)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sürekli zikir, müminin rehberidir.

Haramdan uzak durmak, helal ile yaşamak şarttır.

Müminlerle beraber olmak kişiyi doğruya götürür.

Hikmet 233 *Didârın Görür müyüm?*

---

1. Kıta

Orijinal:
Didârını dileyip onun yoluna girsem,
Mahşerde didârını mümkün mü, görür müyüm?
Feryâd edip gözyaşım, akıtıp yere sersem,
Cân verirken didârı görüp de ölür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Onu görmek için yoluna girsem,
Mahşerde yüzünü görmek mümkün mü, görebilir miyim?

Feryat edip gözyaşımı yere döksem,
Canımı verirken yüzünü görüp ölebilir miyim?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, Allah'a ve Hak dostlarına duyulan aşkın yoğunluğunu ifade eder. İnsan, aşk ile dolup taşsa bile gerçek görüş ancak ahirette gerçekleşir; dünya yaşamında tam olarak gerçekleşmesi mümkün değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Onlara, Allah'ı görme vaadi verilmiştir; o gün müminler için büyük bir nimet olacaktır." (Kehf, 18:105-107)
Peygamberimiz (s.a.v) "Müminler cennette Allah'ı görürler." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah ve dostlarının yüzünü görmek için dünya yolunda çaba göstermek gerekir.

Aşk ve gözyaşı, gönül arınmasının göstergesidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Didârını istersen ağlayuben yürü sen,
Yüz bin tür niyâz ile seherde kalkabilsen,
Kıyamet şiddetinden sen matem tutabilsen,
Dâim matemde olsam didârın görür müyüm?

Günümüz Türkçesi:
Onu görmek istiyorsan ağlayarak yürü,
Yüz bin defa niyaz edip seher vakti kalkabilsen,
Kıyametin şiddetinden dolayı matem tutabilsen,
Daim matemde olsam, yüzünü görebilir miyim?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, ibadet, niyaz ve gönül gözyaşıyla yapılan çabaların bile insanı yüz yüze görüşe tam ulaştırmayabileceğini anlatır; gerçek vuslat ancak ilahi irade ile gerçekleşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Sabredenler, ibadet edenler, Allah yolunda gözyaşı dökenler mükafatlarını alacaktır." (Bakara, 2:45)
Peygamberimiz (s.a.v) "Gece kalkıp ibadet edenin kalbi temizlenir ve Allah'a yaklaşır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gönülden ibadet ve gözyaşı, manevi yükselişin göstergesidir.

Vuslat yalnızca Allah'ın takdirine bağlıdır.

---

3. Kıta

Orijinal:
İyiler sohbetinde gam, keder, cefâ çeksem,
Yaşım akıtıp Hakk'a bakıp gözümü diksem,
Namazda riyâzette oturup dizim çöksem,
Söyleyin bana Hakk'a ben yakın olur muyum?

Günümüz Türkçesi:
Salihlerin sohbetinde gam ve keder çeksem,
Gözyaşı döküp Allah'a bakarak gözümü diksem,
Namaz ve riyazette oturup dizlerimi çöksem,
Söyleyin bana Allah'a yakın olur muyum?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, salihlerle beraber olmak, ibadet ve riyazetle uğraşmak, gönül gözyaşı dökmekle Allah'a yakınlığın sağlanabileceğini sorgular. Yakınlık, samimi gayret ve aşk ile elde edilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İman edip salih amel işleyenler Allah'a yakın olurlar." (Müminun, 23:1-2)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kalbi temiz olan, Allah'a yaklaşır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Salihlerin meclisi ve ibadet, manevi yakınlığı artırır.

Gayret ve gönül sevinci, Allah'a yakınlık için gereklidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Dünyayı bize verdi, itaat kılın diye,
Hak zikrini söyleyip, hem âdet kılın diye,
İstiaze eyleyin, şeytanı kovun diye,
Kovabilsem feyzini, hem fütûh alır mıyım?

Günümüz Türkçesi:
Dünya bize verildi, itaat etmemiz için,
Allah zikrini söylememiz ve âdet edinmemiz için,
Şeytandan korunmamız için istiaze etmemiz,
Bunu yapabilirsem feyz alır ve fütuhata ulaşabilir miyim?

Açıklama:
Şair, dünyanın ve ibadetlerin hikmetini hatırlatır; zikir, dua ve istiaze ile insan, manevi feyz ve zafer kazanabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'a sığın ve O'nu zikret; O sana hidayet ve bereket verir." (Fussilet, 41:36)
Peygamberimiz (s.a.v) "Şeytana karşı korunmak isteyen, Allah'a sığınmalıdır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve dua, manevi koruma sağlar.

Allah'a yönelen kişi feyz ve muvaffakiyet kazanır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Geçti ömrüm gafletle, Hakk'a taat kılmayıp,
Hak şevkiyle tutuşup, yanıp âdet kılmayıp,
Cân verirken Nebi'den hiçbir medet kılmayıp,
Ölür de o vakitte, imânla varır mıyım?

Günümüz Türkçesi:
Ömrüm gafletle geçti, Allah'a itaat etmeden,
Hak aşkıyla tutuşup yanmayı alışkanlık haline getirmeden,
Can verirken Nebi'den yardım istemeden,
Ölürsem iman ile varabilir miyim?

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, ömrü gafletle geçiren ve Peygamber'den medet dilemeyenlerin ahirette durumu konusunda sorgulayıcıdır. Gerçek iman ve kurtuluş için Allah'a ve Peygamber'e yönelmek gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'a ve Resulüne teslim olanlar kurtuluşa erer." (Ahzab, 33:36)
Peygamberimiz (s.a.v) "Benden yardım isteyen, Allah yolunda doğru yolda olur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hayat gafletle geçmemeli, Peygamber'den yardım istenmelidir.

Hak yolunda tutuşmak ve Allah'a yönelmek şarttır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Medet kılsa kuluna, yolunda sâdık olur,
Dünyayı tepip atsa, yaş döküp âşık olur,
Ondan sonra dergâha hakkıyla lâyık olur,
Cândan geçmeden O'na lâyık kul olur muyum?

Günümüz Türkçesi:
Allah kuluna yardım ederse, yolunda sadık olur,
Dünyayı terk edip gözyaşı döker ve âşık olur,
Sonra dergaha hakla layık olur,
Ama canımı vermeden O'na layık kul olur muyum?

Açıklama:
Şair, Allah'ın yardımının sadık kulda dönüşüm yaratacağını belirtir. Ancak gerçek layıklık, gönül ve can fedakarlığıyla mümkündür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah yolunda sabreder ve fedakârlık yaparsa, büyük mükafat alır.” (Bakara, 2:261)
Peygamberimiz (s.a.v) “Gerçek mümin, canını Allah yolunda verir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’ın yardımı sadık kulda dönüşüm sağlar.

Canını Allah yolunda vermeden gerçek layıklık elde edilemez.

---

7. Kıta

Orijinal:
Cândan geçmezsen işin bitmez ki kıyamette,
Hasret ile ağlayıp, yürürsün nedâmette,
Günâh ve kusurların kılarsa dalâlette,
Pîr-i mugâna kaçsam, acep kurtulur muyum?

Günümüz Türkçesi:
Canından geçmezsen kıyamette işin tamam olmaz,
Hasretle ağlayıp pişmanlıkla yürüyeceksin,
Günahların seni sapıklığa sürüklerse,
Bir şeyhten medet umsam, acaba kurtulur muyum?

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, insanın kendi nefsinden vazgeçmeden hakiki kurtuluşun olmayacağını hatırlatıyor. Kıyametteki pişmanlıkların sebebi, dünyada yapılmayan gayretlerdir. “Pîr-i mugân”, hakikate ulaştıran mürşid-i kâmildir; fakat mürşid bile, gayretsiz bir kulun tüm sorumluluğunu üstlenmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim nefsini arındırırsa kurtuluşa erer.” (Şems, 91:9)
Peygamberimiz (s.a.v): “Kıyamet günü herkes kendi ameliyle baş başadır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsinden geçmeyen kişi hakiki kurtuluşa varamaz.

Mürşid yol gösterir; kurtuluş kişisel gayrete bağlıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Ömrüm geldi yetmişe, huzur yok, güldüğüm yok,
Hak’tan başka işleri, gördüğüm, bildiğim yok,
Ağlamaktan başka iş yaptığım, kıldığım yok,
Ben burada ağlayıp, ahrette güler miyim?

Günümüz Türkçesi:
Ömrüm yetmişe geldi, huzurum yok, gülmem yok,

Hak’tan başka işle uğraştığım bir şey yok,
Ağlamaktan başka yaptığım bir iş yok,
Burada ağlayıp ahirette gülebilir miyim?

Açıklama:
Yesevî, kendi ömrünün sonuna yaklaştığını, hak yolundan başka bir uğraşı olmadığını söylüyor. Tasavvufta “dünyada ağlayan, ahirette güler” prensibi vardır. Bu gözyaşı, pişmanlık ve yakınlık gözyaşıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Onlar ki dünyada az güler, ahirette çok gülerler.” (Tevbe, 9:82)
Peygamberimiz (s.a.v): “Allah korkusuyla ağlayan göze cehennem ateşi değmez.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya çilesi ahiret saadetinin sebebidir.

Hak yolunda geçen ömür bereketlidir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Toprak olmadan Hakk’a ulaşmak, vuslat olmaz,
Cömert bir kul olmadan sırattan geçmek olmaz.
Havz-ı Nebi suyundan kanarak içmek olmaz,
Allâh desem havzından acep ben tadar mıyım?

Günümüz Türkçesi:
Toprak olmadan Allah’a ulaşmak mümkün değildir,
Cömert olmadan Sırat’tan geçmek olmaz,
Peygamber’in havzından kana kana içmek de kolay değildir,
Allah desem acaba o havuzdan içebilir miyim?

Açıklama:
"Toprak olmak", tevazu sahibi olmak demektir. Tevazu ve cömertlik olmadan Sırat’tan geçmek zordur. Havz-ı Kevser’den içebilmek için Resulullah’ın yolunda bir hayat sürmek gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah tevazu sahiplerini yükseltir.” (Hadis)
Peygamberimiz (s.a.v): “Bana en yakın olanlar, ahlakı en güzel olanlardır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Vuslat tevazuyla mümkündür.

Ahiretteki ikramlar, dünyadaki amellerin karşılığıdır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Vah ne yazık mahşerde kulları kâim olsa,
Kahhar olan Melik’im benim de hâlim sorsa,

Feryâd u figân ile amelim lâzım olsa,
Ey dostlarım orada ben halâs olur muyum?

Günümüz Türkçesi:
Yazık ki mahşerde herkes ayağa kalksa,
Kahhar olan Rabbim benim durumumu sorsa,
Feryatla amel isterse,
Ey dostlarım, orada kurtulabilir miyim?

Açıklama:
Bu kıta, mahşer gününün dehşetini resmeder. O gün kimse kimseye fayda veremez; tek sermaye ameldir. Yesevî kendi aczini, kulluğunu ve korkusunu dile getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“O gün ne mal ne evlat fayda verir, ancak Allah’a temiz bir kalple gelen kurtulur.” (Şuara, 26:88–89)
“Amelin yoksa şefaat bekleme.” (Hadis anlamı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ahirette tek sermaye salih ameldir.

Mahşer bilinci insanı dünyada dikkatli kılar.

---

11. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed yollar hep tehlike, menzil uzak,
Dünya hayatı kurmuş sana binlerce tuzak,
Bineksiz yola girme, gafleti elden bırak,
Azıksız yola girsem, hedefe varır mıyım?

Günümüz Türkçesi:
Ey Hoca Ahmed, yollar tehlike dolu, varılacak yer uzak,
Dünya sana binlerce tuzak kurmuş,
Bineksiz (manevi hazırlık olmadan) bu yola girme, gafleti bırak,
Azıksız yola çıksam hedefe varabilir miyim?

Açıklama:
“Yol” tarikat ve hakikat yoludur; zorlukları çoktur. “Binek”, mürşid-i kâmil ve salih amellerdir. “Azık”, zikir, takva ve ihlastır. Bu yol hazırlıksız gidilirse tamamlanamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Azık edinin; azığın en hayırlısı takvadır.” (Bakara, 2:197)
Peygamberimiz (s.a.v): “Dünya bir yolculuktur, bu yolculuğun azığı takvadır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yoluna hazırlıksız girilmez.

Takva, zikir ve mürşid yolculuğun azığıdır.

Dünya tuzaklarına karşı uyanık olmalıdır.

Hikmet 234 *Yârânlar Binmeyim mi?*

1. Kıta

Orijinal

“Fe firrû ila’llâhi” ayeti nazil oldu,
Yakam tutup Hazrete varıp koşmayayım mı?
Gökten sayısız Burak bana indirir oldu,
“Bin!” dediler Burak’a, yârânlar binmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

“Allah’a kaçın!” ayeti geldi.
Beni tutup Allah’a doğru koşturmaya çağırıyor; koşmayayım mı?
Gökyüzünden sayısız Burak indirildi,
“Bin!” dediler; dostlarım söylüyorken binmeyeyim mi?

Açıklama

– Ayet: *“Fe firrû ilallâh”* (Zâriyât 50) yani “Allah’a kaçın!” — tasavvuf ehline göre bütün seyr-ü sülûkun özüdür.
– Yesevî, bu ilahi çağrıyı gönlünde bir tutuş ve çekiliş olarak tasvir eder.
– “Burak” teşbihi, manevi yolculuğun hızlanmasını ifade eder: nefs yükü hafifler, kalp nuru artar, kulun yürüyüşü Allah’a doğru ivme kazanır.
– “Yâranlar” mürşidler, rehberler, velilerdir; davet ediyorlar: “Bu yola gir!”

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet

– Zâriyât 50: “Fe firrû ilallâh” — bütün kaçışların Hak’ka doğru olması istenir.
– Miraç hadisesinde Burak, yükselişin sembolüdür; bu kıta ruhun yükselişini temsil eder.
– Efendimiz: “Kişi sevdiğiyle beraberdir.” buyurmuştur; yola çağıran yârân, bu birlik halini temsil eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Hak yolunda ilk şart çağrıyı duymaktır.
– Manevi yolculuk, davete icabetle başlar.
– Nefis hayatı ağırlaştırır, Hak daveti hafifletir.

---

2. Kıta

Orijinal

Merasim düzenleyip Burak’a bindirdiler,
Tören ve saygı ile tevazu gösterdiler,
Erenler huzuruna garibi getirdiler,
Kondurdular meydana, yârânlar inmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Beni bir törenle Burak'a bindirdiler,
Hürmet ve tevazu gösterdiler,
Erenlerin huzuruna götürdüler,
"Meydana çık" dediler; ben inmeyeyim mi?

Açıklama

– "Merasim" ve "tören" manevi kabulü temsil eder: derviş sülûka girerken gönül âleminde bir kapı açılır.
– "Garip" sözü, dervişin dünyadan kopmuş hâlini belirtir.
– "Meydan", tasavvufta imtihan sahasıdır: nefisle yüzleşme, hakikatle karşılaşma alanı.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

– Allah, "Ve beşşir'il-muhbitîn" (Hac 34) — "Tevazu sahiplerine müjde vardır."
– Efendimiz: "Mümin gariptir." buyurmuştur; gariplik Allah'a yakınlığın nişanesidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Manevî yolculuk, kalben kabulle başlar.
– Gariplik, dünya bağlarını bırakmaktır.
– Meydan, kişinin kendi nefsiyle hesaplaşmasıdır.

---

3. Kıta

Orijinal

Sayısız ihsân gördüm, hepsine hayrân kaldım,
Ben gedâ iken şükür, şimdi de sultân oldum,
Rahmet deryâsı taştı, saflaştım üryân oldum,
"Gir!" dediler ey dostlar! Deryâya girmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Sayısız ikram gördüm, hayran kaldım,
Ben bir dilenciyken şükür, şimdi sultan oldum,
Rahmet deryası taştı; arındım, soyundum,
"Gir!" dediler; rahmet denizine girmeyeyim mi?

Açıklama

– "Gedâ iken sultan olmak" gönül fakrından manevi zenginliğe geçiştir.
– "Üryân olmak": masivadan soyunmak, yalnızca Allah'a yönelmek.
– Rahmet deryasına girmek, muhabbet deryasına dalmaktır; kulun kalbi tamamen açılır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

– "Allah'ın nimetinizi saymaya kalksanız sayamazsınız." (Nahl 18)
– Hadis: "Allah kulunu tevbe ettiği zaman sevinir." — rahmetin taşması işte bu tecellidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Hak yolunun en büyük sermayesi rahmettir.
– Fakr, insanı sultan eder.
– Masivadan soyunan, Hak'ka yaklaşır.

---

4. Kıta

Orijinal

O deryâya ki daldım, acayip taşları var,
Nice büyük azizin mükellef başları var.
Başlardaki gözlerin, dökülen yaşları var,
"Sen de yaş dök!" dediler, ben yaş dökmeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi

O deryaya daldım; orada hayret verici taşlar var,
Büyük velilerin değerli başları var,
O başlardaki gözlerin döktüğü yaşlar var,
"Sen de ağla!" dediler; ben ağlamayayım mı?

Açıklama

– Deryada "başlar" görmek, hakikat yolunda canlarını feda eden âriflerin mertebelerine işarettir.
– Gözyaşı tasavvufta arınmanın, muhabbetin ve haşyetin sembolüdür.
– Yesevî, "Bu yola giren ağlar" diyor; ağlamak bir zayıflık değil, kalbin dirilişidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

– "Ağlayarak yüzüstü kapanırlar, Kur'an onların huşûsunu artırır." (İsrâ 109)
– Efendimiz: "Cehennem ateşi, Allah korkusuyla ağlayan göze haramdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Gözyaşı bir ibadettir.
– Hak yolunun ululuları gözyaşlarıyla yükselmiştir.
– Kalp ağlamazsa paslanır.

---

5. Kıta

Orijinal

Sonra da bir makama yükseltip götürdüler,
Nefs ü hevâmı vurup, yok edip öldürdüler,
Ölmüş olan hâlimi yeniden oldurdular,
"Ölmeden öl!" dediler, şimdi ben ölmeyim mi?

Günümüz Türkçesi

Sonra beni bir makama yükselttiler,
Nefsimi ve hevesimi vurarak yok ettiler,

Ölü hâlimi dirilttiler,
“Ölmeden önce öl!” dediler; ölmeyeyim mi?

Açıklama

– “Ölmeden önce ölmek”: tasavvufun merkez düsturudur.
– Nefis ölür, ruh dirilir.
– Yesevî, seyr-i sülûkun en kritik aşamasını işaret eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet

– “Nefsini arındıran kurtulmuştur.” (Şems 9)
– Hadis: “Mutu kable en temutu” — “Ölmeden önce ölünüz.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Manevi diriliş nefsi öldürmekle olur.
– Hak yolunun zirvesi fenâ hâlidir.
– Diriliş, dünya bağlarından çözülmeyi gerektirir.

---

6. Kıta

Orijinal

O saat Hak Resul’ü bana nazar eyledi,
Selâm verdim zâtına, baktı kerem eyledi,
Ben ağlayıp durunca, himmet ikrâm eyledi,
“Söyle!” dedi kullara, şimdi söylemeyim mi?

Günümüz Türkçesi

O anda Allah’ın Resulü bana nazar etti,
Ona selam verdim, bana lütufla baktı,
Ağlayınca bana himmet etti,
“Kullara söyle!” dedi; ben söylemeyeyim mi?

Açıklama

– Resûlullah’ın nazarı, maneviyatın en büyük lütfudur.
– Himmet, mürşid ve Peygamberî yönlendirmedir; kulun gönlünü açar, sözünü tesirli kılar.
– “Kullara söyle” emri, Yesevî’nin hikmet söyleme vazifesinin kaynağıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet

– “Allah ve melekleri Peygambere salât ederler…” (Ahzâb 56)
– Hadis: “Rüyasında beni gören, gerçekten beni görmüştür.” — Peygamberî tecelli mümkündür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Peygamber sevgisi Hak yolunun özüdür.
– Himmet olmadan söz tesir etmez.
– Hak yolcusu öğrendiğini saklamaz, tebliğ eder.

---

7. Kıta

Orijinal

Hoca Ahmed dünyadan sen de geçtin olacak,
Fenâ fi'llâh makama hemen yettin olacak,
Marifet deryâsına girdin, battın olacak,
"Bat!" dediler yârânlar, söyleyin batmayım mı?

Günümüz Türkçesi

Hoca Ahmed, dünyadan geçtin artık,
Fenâ-fillah makamına ulaştın,
Marifet deryasına girdin, orada battın,
"Bat!" dediler; ben batmayayım mı?

Açıklama

– "Dünyadan geçmek": kalben dünyayı terk etmek.
– Fenâ fillah: nefsin yok olduğu, yalnızca Allah'ın kaldığı makam.
– Marifet deryasına batmak: artık bilgi değil, hâl ile yaşamak.
– "Bat!" emri, tamamen Allah'a teslimiyet çağrısıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet

– "Allah'a yönelen yüzünü teslim et." (Lokman 22)
– Hz. Peygamber'in "Allah'ım seni hakkıyla bilemedik" sözü, marifet deryasının sonsuzluğunu gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Hak yolunun son durağı: fenâ ve marifettir.
– Dünya sevgisi kalkmadan marifet kapısı açılmaz.
– Teslimiyet, kulun hakiki varlığıdır.

Hikmet 235 *Yurda Ma'nâ Saçarlar!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Şarap içen âşıklar, mal ve cândan geçerler,
Fenâ bulup ruhları, arşı görüp uçarlar.

Günümüz Türkçesi:
Aşk şarabını içen âşıklar, mal ve canı aşar,
Nefslerini yok edip fenâya ulaşır, arşı görüp uçarlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada mecazi bir ifade kullanarak aşkın gücünü anlatır. Dünyaya bağlılıkları aşan, nefsini terk eden âşık, manevi olarak yükselir ve ilahi alemle temas eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah yolunda kendi nefsini aşarsa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.” (Al-i İmrân, 3:92)
Peygamberimiz (s.a.v) “Gerçek mümin nefis terbiyesi ile yükselir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terk etmek, manevi yükselişi getirir.

İlahi aşka kapılan kişi, dünyevi bağlardan özgürleşir.

---

2. Kıta

Orijinal:
“Tahura”nın şarabı, hem de baldan tatlıdır,
Sırdan ma’nâ duyanlar, o şaraptan içerler.

Günümüz Türkçesi:
“Tahur”un (pak) şarabı baldan da tatlıdır,
Sırların anlamını anlayanlar bu şaraptan içerler.

Açıklama:
Burada şarap kelimesi mecazla aşk ve ilahi lezzet anlamında kullanılmıştır. Hakikat sırlarını anlayan, manevi olgunluğa ermiş kişi, bu ilahi zevki tadabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ın zikri, müminler için en tatlı ve en lezzetli hazinedir.” (Zümer, 39:10)
Peygamberimiz (s.a.v) “Kalbi Allah aşkıyla dolu olan kişi, dünya lezzetlerini geride bırakır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunluk, ilahi zevkin tadılmasını sağlar.

Hakikat sırlarını anlamak, aşk yolunda ilerlemekle mümkündür.

---

3. Kıta

Orijinal:
Şarap içen mest olur, aşkından sermest olur,
Ateşte Halil gibi, yakılıp da uçarlar.

Günümüz Türkçesi:
Aşk şarabını içen mest olur, aşkından sarhoş olur,
Nefsini yok ederek ateşte Halil gibi yanıp uçarlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada, İbrahim (Halilullah) kıssasından esinlenerek, aşk yolunda büyük fedakarlık ve imanı vurgular. Gerçek âşık, nefsini yok ederek ilahi aşk için yanar ve yükselir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İbrahim ateşe atıldığında Allah onu korudu ve yüksek makama eriştirdi.” (Enbiya, 21:69)
Peygamberimiz (s.a.v) “Allah yolunda canını ortaya koyan kişi, kurtuluşa erer.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, sabır ve fedakârlık ister.

Nefsi terk etmek, ilahi yükselişin yoludur.

---

4. Kıta

Orijinal:
Adın oldu falanca, insan olsan yol tanı,
Hakk'ı seven âşıklar, helâlinden geçerler.

Günümüz Türkçesi:
Falanca adın var, insan olsan yolunu bil,
Allah'ı seven âşıklar helal yoldan geçerler.

Açıklama:
Şair, hem insan olmanın sorumluluğunu hem de helal ve hak yolunda yürümeyi vurgular. Gerçek âşık, haram ve yanlışlardan uzak durur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Helal olanı seçin ve Allah yolunda sarf edin." (Bakara, 2:168)
Peygamberimiz (s.a.v) "Helal yolundan yürüyen kişi, Allah'a yakın olur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Helal ve hak yolunu takip etmek önemlidir.

Allah sevgisi, doğru ve temiz bir yaşamla birleşmelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed kan ağla, Mansûr gibi özün as,
Hakk'ı bilen âşıklar, yurda ma'nâ saçarlar.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, kan ağla, Mansur gibi kendini bırak,
Allah'ı bilen âşıklar, anlamı ve hikmeti yayarlar.

Açıklama:
Şair burada, Mansur Hallac'a gönderme yaparak tam fedakârlığı ve aşk yolunda kendini boşaltmayı anlatır. Hak bilen âşıklar, bilgilerini ve hikmetlerini başkalarına taşırlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda canını veren ve kendini feda edenler, doğru yolu gösterir." (Ali İmran, 3:169)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah yolunda kendini veren, ümmete ışık olur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kendini aşka ve Allah yoluna adamak, manevi yükseliş sağlar.

Hak bilen âşıklar, topluma ışık ve hikmet yayar.

Hikmet 236 *Âşıkların Sana Ağlar!*

1. Kıta

Orijinal:
Seher vakti diz büküp, gözlerinden yaş döküp,
Mahşerde âşıkların Ey Rabb'im sana ağlar.
Muhabbetin şevkiyle derdini bir bir döküp,
Ey Rabb'im âşıkların mahşerde sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Seher vakti diz çöküp gözyaşı dökenler,
Mahşerde âşıklar, ey Rabb'im, sana ağlar.
Aşkın şevkiyle derdini bir bir anlatanlar,
Ey Rabb'im, âşıklar mahşerde sana ağlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, seher vakti ibadet eden, aşk ve muhabbetle Allah'a yönelen âşıkları tasvir eder. Onların gözyaşı ve içten duaları, Allah'a duyulan derin bağlılığı gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Geceyi namazla ihya edenler, Allah'a yaklaşır ve gönülleri temizlenir." (Müzzemmil, 73:6)
Peygamberimiz (s.a.v) "Gözyaşı, kalbin yumuşamasını ve Allah'a yakınlaşmayı sağlar." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Seher vakti ibadet ve dua, kalbi Allah'a yakınlaştırır.

Gönülden yapılan yakarış ve aşk, manevi yükselişin göstergesidir.

---

2. Kıta

Orijinal:
Usanmadan yürüyüp derdini sana söyler,
Tövbe edip nefsini incitip sana döner,
Hakk'a yakın dervişler, içini sana döker,
Mahşerde âşıkların ey Rabb'im sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Usanmadan Allah yolunda yürüyüp derdini anlatan,
Tövbe edip nefsini disipline edenler,
Hakk'a yakın dervişler, içlerini Allah'a dökerler,
Mahşerde âşıklar, ey Rabb'im sana ağlar.

Açıklama:
Şair, sabır ve sürekli ibadetle Allah'a yönelen dervişlerin kalbini anlatır. Nefsi terbiye eden ve tövbe ile içini temizleyenler, gerçek âşıklardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah yolunda sabredenler, yaptıklarıyla mükafatlandırılır.” (Bakara, 2:155-157)
Peygamberimiz (s.a.v) “Tövbe eden ve nefsi üzerinde çalışan kişi, Allah’a yaklaşır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terbiye ve tövbe, gerçek yakınlığı getirir.

Sabır ve gayret, Allah’a yönelen gönülleri manevi olarak güçlendirir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Senin aşkın cânımın, ruhumun arasında,
Derd-ü gamın yüreğim, bağrımın yarasında,
Senin ilahi aşkın veliler arasında,
Ey Rabb’im âşıkların mahşerde sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Senin aşkın canımın ve ruhumun içindedir,
Dert ve gam yüreğimde, bağrımda hissedilir,
Senin ilahi aşkın veliler arasında hüküm sürer,
Ey Rabb’im, âşıklar mahşerde sana ağlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, ilahi aşkın hem bireysel hem de veliler arasında yaşandığını ifade eder. Aşk, insanın ruhunda derin bir iz bırakır ve gönülden Allah’a yönelişi sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ı sevenler, kalplerini O’na yöneltir.” (Bakara, 2:165)
Peygamberimiz (s.a.v) “Kalp Allah’a meyleden, gerçek âşıktır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, hem kalpte hem de velilerde tecelli eder.

Gönülden Allah’a yönelmek, gerçek aşkın göstergesidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Aşkın cândan geçirip, imânı bile örter,
Her gün ilâhî şevkin durmaz yüz bin kat artar,
Gerçek âşık rahatı terk eder, mihnet ister,
Ey Rabb’im âşıkların mahşerde sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Aşkını canından geçirip, imanı örter,
Her gün ilahi aşkın yüz bin kat artar,
Gerçek âşık rahatını terk eder, sıkıntı ve mihnet ister,
Ey Rabb’im, âşıklar mahşerde sana ağlar.

Açıklama:
Şair, aşk yolunda fedakârlığı ve sıkıntıyı vurgular. Gerçek âşık, konforu bırakıp Allah'a yönelir; böylece aşk ve muhabbet katlanarak büyür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda çekilen sıkıntı ve sabır, kat kat sevap getirir." (Nisa, 4:95)
Peygamberimiz (s.a.v) "Mümin, dünya sıkıntılarına sabrederek Allah'a yaklaşır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Rahatı terk etmek, aşk yolunda ilerlemenin göstergesidir.

Zorluk ve sıkıntı, ilahi muhabbeti artırır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Seher vaktine kadar uykusuz sana ağlar, İhlasla kulluğunu sana has kılar, zinhâr,
Dünya ve âhireti boşar ve diler didâr,
Ey Rabb'im âşıkların mahşerde sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Seher vaktine kadar uykusuz sana ağlar,
İhlasla kulluğunu sadece sana adar,
Dünya ve âhireti boş verip sadece yüzünü diler,
Ey Rabb'im, âşıklar mahşerde sana ağlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, gerçek âşıkların yalnızca Allah'a yöneldiklerini ve dünyevi bağlılıkları boş verdiklerini ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kalpler Allah'a yönelmiş olanlar, gerçek huzuru bulur." (Bakara, 2:2)
Peygamberimiz (s.a.v) "Gerçek âşık, dünya ve ahiretten önce Allah'a yönelir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İhlas ve yalnızca Allah için ibadet, gerçek aşka işarettir.

Dünyevi bağlardan kopmak, manevi yükselişi kolaylaştırır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Gerçek âşıklar yanar, bilmez bir başka kişi,
Gözlerinden durmadan akar kanlı gözyaşı,
"Allâh!" der, mutlu olur, sevinçten içi-dışı,
Ey Rabb'im âşıkların mahşerde sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşıklar yanar, başkası bilmez,
Gözlerinden durmadan kanlı gözyaşı akar,

“Allâh!” der, sevinçten içi-dışı mutlulukla dolar,
Ey Rabb’im, âşıklar mahşerde sana ağlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, gerçek âşıkların aşk yolunda çektiği sıkıntıları ve içtenlikle yaptıkları ibadetleri anlatır. Gözyaşı ve aşk, hem acı hem de manevi sevinç verir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’ı ananların kalbi huzur bulur.” (Ra’d, 13:28)
Peygamberimiz (s.a.v) “Gözyaşı ile Allah’ı anan kişi, kalbi temizlenir ve mutluluğu bulur.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi sevinç, gözyaşı ve aşk ile birlikte gelir.

Gerçek aşk, yalnızca Allah’a yönelmeyi gerektirir ve başkaları anlamasa da devam eder.

---

7. Kıta

Orijinal:
Aşkının ateşiyle ey Rabb’im cânlar yanar!
Âşıkları öldürür, gâhı da geri döner,
Aşkının şiddetiyle gönüller nurla dolar,
Ey Rabb’im âşıkların mahşerde sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah’ın aşkının ateşiyle canlar yanar,
Âşıkları imtihan eder, bazen kurtarır, bazen sınar,
Aşkın şiddetiyle gönüller nurla dolar,
Ey Rabb’im, âşıklar mahşerde sana ağlar.

Açıklama:
Şair, ilahi aşkın hem yakıcı hem de aydınlatıcı etkisini anlatır. Gerçek âşıklar aşkın sınavından geçer; acı ve sıkıntı, manevi nurun artmasına vesiledir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah yolunda sabreder ve dayanırsa, onları büyük mükafat bekler.” (Bakara, 2:155-157)
Peygamberimiz (s.a.v) “Allah’a aşkla bağlı olan kişi, hem imtihana tabi tutulur hem de Allah’ın nuruna kavuşur.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk hem imtihan hem de aydınlanma kaynağıdır.

Sabır ve aşk, ruhu nurla doldurur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Allâh aşkı yüreğim, bağrımı pâre kıldı,
Yüce aşkın derinden ciğerim yâre kıldı,

Kırlarda Mecnûn ile meclisi çâre kıldı,
Ey Rabb'im âşıkların mahşerde sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkı yüreğimi parçaladı,
Yüce aşk derinden ciğerimi yaraladı,
Mecnûn gibi kırlarda aşkın çaresizliğiyle meşgul oldum,
Ey Rabb'im, âşıklar mahşerde sana ağlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî burada aşkın yoğun acısını ve mânevi tutkunun insanı nasıl sarstığını ifade eder. Gerçek aşk, gönül yıpranması ve derin bir hasret gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'a aşkla yönelenlerin kalpleri yanar ve kendilerini O'na adarlar." (Enfal, 8:2)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kalbi Allah aşkıyla dolu olan kişi, dünyevi sıkıntılara katlanır ve aşkı ile huzura erer." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk gönlü derin acılarla olgunlaştırır.

Aşkın yolunda hasret ve sıkıntıya katlanmak gerekir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Senin aşkın cânımı, gönlümü dilhûn etti,
Talep ettim halk içre ruhumu zebûn etti,
Mansûr gibi tüm âlem hâlime bühtân etti,
Ey Rabb'im âşıkların mahşerde sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Senin aşkın canımı ve gönlümü esir aldı,
Halk arasında ruhumu teslim ettim,
Mansur Hallac gibi tüm âlem hâlime yanlış anlamalar attı,
Ey Rabb'im, âşıklar mahşerde sana ağlar.

Açıklama:
Şair burada, aşkın insanı toplumun yanlış değerlendirmelerine açık hâle getirdiğini anlatır. Gerçek âşık bazen yanlış anlaşılır ama bu, aşk yolunda ilerlemenin bir parçasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Ey iman edenler, sabredin ve birbirinize sabrı tavsiye edin." (Bakara, 2:153)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah yolunda fedakarlık eden ve yanlış anlaşılmaya sabreden kişi, büyük ödüllere kavuşur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk bazen toplum tarafından yanlış anlaşılmayı göze almayı gerektirir.

Sabır ve sebat, aşk yolunun ayrılmaz parçalarıdır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Bir katre mey içmeden sen Hakk'ı bilemezsin,
Dert sana değmedikçe, mesafe alamazsın,
Pîrin nazar kılmazsa, Hak yola giremezsin,
Ey Rabb'im âşıkların mahşerde sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Bir damla aşk tadını almadan Allah'ı bilemezsin,
Dert ve sıkıntı yaşamadan mesafe alamazsın,
Pîrin rehberliği olmadan Allah yoluna giremezsin,
Ey Rabb'im, âşıklar mahşerde sana ağlar.

Açıklama:
Hoca Ahmet Yesevî, ilahi aşkın ve manevi olgunlaşmanın sabır, sıkıntı ve rehberlik ile mümkün olduğunu belirtir. Hak yolunda pîr ve rehberin önemi vurgulanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda cihad edenler, sabır ve rehberlikle ilerler." (Enfal, 8:46)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah yolunda yol gösterici bir rehberden öğüt almak, aşk yolunda ilerlemenin şartıdır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculuk, rehber ve sabır gerektirir.

Aşk yolunda sıkıntılar, olgunlaşmanın bir parçasıdır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed topraktan hordur gerçek âşıklar,
Zâhirlerin kim görse, ar duyar o sâdıklar,
Kıyamette muteber kuldur bağrı yanıklar,
Ey Rabb'im âşıkların mahşerde sana ağlar!

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed der ki, gerçek âşıklar topraktan çıkar,
Görünenler fark etse bile bu sadıkları över,
Kıyamette en değerli kul, gönlü yanık olanlardır,
Ey Rabb'im, âşıklar mahşerde sana ağlar.

Açıklama:
Şair, gerçek âşıkların mütevazı, sade ve topraktan yetişmiş kişiler olduğunu vurgular. Manevi değeri yüksek olanlar, kıyamette en kıymetli kişiler olarak kabul edilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah katında en değerli olanınız, takva sahibi olanınızdır." (Hucurat, 49:13)
Peygamberimiz (s.a.v) "Gerçek âşık, gönlü yanık, Allah'a yakın ve alçak gönüllüdür." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunluk, alçakgönüllülükle gelir.

Kıyamette değerli olan, Allah'a yönelmiş gönlü yanık kişiler olacaktır.

Hikmet 237 *Senden Önce Göçen Kişi!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Marifet sahibidir cümle ârif olanlar,
Âşıklar pazarından yürüyüp gelen kişi.
Tâlibe hâdî olup yol ve hedef gösteren,
Uzak yerlerden haber alır o gören kişi.

Günümüz Türkçesi:
Marifet sahibi tüm ârifler,
Âşıklar pazarından yürüyerek gelen kişilerdir.
Taliplere rehberlik edip yol ve hedef gösterirler,
Uzak yerlerden haber alan, anlayışlı kişilerdir.

Açıklama:
Şair, âriflerin (manevi olgun kişiler) rolünü anlatır. Onlar, aşk yoluna girenlere rehberlik eden, hem bilgili hem de sezgileri güçlü kişilerdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İlim sahipleri, iman sahiplerinden üstün derecededir." (Nisa, 4:113)
Peygamberimiz (s.a.v) "Ben ilim öğrenmek için gönderildim; âlimler benim varislerimdir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgun kişiler yol göstericidir.

Talipler, rehberlerin himmeti ve bilgisiyle ilerler.

---

2. Kıta

Orijinal:
Suretini görmüştüm, erken geldim, geçtim ben,
Yazıp murat diledim, onunla görüştüm ben.
Kolaylıklar görerek yoluna kavuştum ben,
Pinhân imiş sırrından haberdâr olan kişi.

Günümüz Türkçesi:
Onun yüzünü görmüştüm, erken geldim ve geçtim,
Dileklerimi yazıp ona arz ettim, görüştüm.
Kolaylıklar görerek yoluna kavuştum,
Sırrından haberdar olan kişi gizlidir.

Açıklama:
Şair, manevi rehberin gizli sırlarını bilenin yola daha kolay erişebileceğini anlatır. Rehber, görünürlükten öte, hakikati gösteren kişidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Bilgin bir kişi, doğru yolda rehber olur.” (En’am, 6:125)
Peygamberimiz (s.a.v) “Müslümanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Rehberin sırrını bilmek, manevi ilerlemede kolaylık sağlar.

Hak yolunda gizlilik ve tevazu önemlidir.

---

3. Kıta

Orijinal:
Hangi kulun sırları olursa Hakk’a ayan,
Hak vasıtasız eder, o kulu şeyh-i zaman,
Sohbetinden hissedâr olurmuş halk-ı cihân,
Biliniz sizler onu, ölmeden ölen kişi.

Günümüz Türkçesi:
Hangi kulun sırları Allah’a açıksa,
Allah, o kulu doğrudan rehber kılar; zamanın şeyhi olur.
Halk-ı cihan onun sohbetinden nasip alır,
Biliniz ki, o kişi ölmeden ölüme ermiştir.

Açıklama:
Burada Hoca Ahmet Yesevî, hakikati kavrayan ve Allah’a yakın olan kişinin, dünyadayken de manevi olarak ölüme ulaşmış gibi olduğunu ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah’a yakınsa, O’na kavuşturulur.” (Tâhâ, 20:46)
Peygamberimiz (s.a.v) “Gerçek veliler, ölmeden önce ruhen ölürler, Allah’a kavuşurlar.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat yolunda manevi olgunlaşmak, dünyadayken bile ölümün ötesine erişmektir.

Allah’a yakın olan rehberler, topluma nur saçar.

---

4. Kıta

Orijinal:
Er demeyin kişiye, terk etmez dünyasını,
Şeyh olarak yığarsa dünya emtiasını,
Koyup gider buradan mülkünü, eşyasını,
Rezil olur dünyada kavgası kuru kişi.

Günümüz Türkçesi:
Birine er demeyin, eğer dünyasını terk etmiyorsa,
Şeyh olup dünya mallarını biriktirirse,
Mülkünü ve eşyasını bırakıp giderse,
Dünyada itibarsız olur, değersiz sayılır.

Açıklama:
Şair, gerçek erliği ve şeyhliği göstermek için dünyevi mal ve makamdan uzaklaşmanın önemini vurgular. Manevi olgunluk, dünya hırsından uzak olmakla ilgilidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir." (Hadid, 57:20)
Peygamberimiz (s.a.v) "Dünya, iman edenler için bir geçit, zalimler için bir tuzaktır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek erlik ve şeyhlik, dünyaya bağlanmamakla mümkündür.

Mal ve mülk, manevi değerlerin önüne geçmemelidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Mürid kademin koysa, ben hâlis kulum diye,
Er görüp etek tutsa, muhlis bir kulum diye,
Zenginken tövbe edip, müflis bir kulum diye,
Şeyh odur ki Hudâ'sın bilip tanıtan kişi.

Günümüz Türkçesi:
Mürid, "Ben hâlis kulum" diyerek şeyhin önüne basarsa,
Er de kendisini görüp, "Muhlis kulum" derse,
Zenginliğini bırakıp, "Müflis bir kulum" derse,
Şeyh, Allah'ı tanıtan ve öğreten kişidir.

Açıklama:
Şair, gerçek şeyh ve mürşidin işlevini açıklar: o, müridleri Allah'a ulaştıran rehberdir. Şeyh, dünyevi durumdan bağımsız olarak, Allah'ı tanıtandır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah yolunda hidayet edenler, gerçek rehberlerdir." (Nisa, 4:59)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kim bana bir kişiyi hidayete erdirirse, onun sevabı kadar sevap alır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek mürşid, Allah yolunu gösterendir.

Şeyh ve mürid arasında samimi bir teslimiyet olmalıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Dostlarım gece-gündüz, sizler uykusuz olun,
Gözlerden yaş akıtıp, orda didârı görün,
Kahretse arkasından rahmeti gelir bilin,
Bir gün muhakkak görür, tâlip olan er kişi.

Günümüz Türkçesi:
Dostlarım, gece-gündüz uykusuz olun,
Gözyaşı döküp, orada Allah'ı görün,
Arkasından rahmet gelir, bilin ki,
Bir gün muhakkak görür, talip olan kişi Allah'ı.

Açıklama:
Şair, ibadet ve aşk yolunda azim gösterenlerin, sonunda Allah'ı görme ve rahmetle karşılaşma müjdesini verir. Sabır ve devamlılık, vuslata ulaşmanın şartıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Sabredenler, mükafatlarını hesap günü alacaklardır." (Zümer, 39:10)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah yolunda uykusuz kalan, gözyaşı döken kişi, Allah katında yükseğe çıkar." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sabır, ibadet ve aşk yolunda devamlılık, Allah'a ulaşmanın yoludur.

Gözyaşı ve özveri, manevi yükselişin aracıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed dilinle zikredip yaptın senâ,
Kabul olmaz cânından geçip bulmazsan fenâ,
Gözlerinden kanlı yaş akıtıp kılsan duâ,
Böyle zikretti Hakk'ı senden önceki kişi.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, dilinle Allah'ı anıp övgüde bulundun,
Ama eğer canını ortaya koymazsan, bu kabul olmaz.
Gözlerinden kanlı gözyaşı döküp dua etsen de,
Öncekiler de Allah'ı böyle, canlarını vererek anmışlardı.

Açıklama:
Şair burada sadece sözle ibadetin yetmeyeceğini, gerçek zikrin can ve gönülden, fedakârlıkla yapılması gerektiğini vurgular. Söz ile yapılan ibadet, içtenlikle ve samimiyetle birleşmediğinde tam kabul edilmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah, kalplerinizde olanı bilir." (Bakara, 2:225)
Peygamberimiz (s.a.v) "Amel, niyetlere göredir; herkesin niyetine göre karşılığı vardır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve dua, sadece sözle değil, can ve gönülle yapılmalıdır.

Gerçek ibadet, fedakârlık ve samimiyet gerektirir.

Önceki evliya ve âriflerin örnekleri, yol gösterici olmalıdır.

Hikmet 238 *Didârın Gördüm İşte!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Rahman'ım, kudretiyle nazar eyledi bana,
Sevinerek yoluna koştum, döndüm ben işte!
Pîr-i mugân şefkatle benim elimden tuttu,
Dağa çıkıp da nastan uzaklaştım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Rahman olan Allah, kudretiyle bana nazar eyledi,
Sevinçle O'nun yoluna koştum ve döndüm.
Manevi rehberim şefkatle elimi tuttu,
Dağa çıkarak maddi bağımlılıklardan uzaklaştım.

Açıklama:
Şair, Allah'ın lütfuyla ve bir mürşidin rehberliğiyle, dünya bağlılıklarından uzaklaşıp manevi yükselişi deneyimlediğini ifade eder. Rehber, müridin yolunu kolaylaştıran bir kılavuzdur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah, kullarına hidayet verir, kim O'na yönelirse, O'na yol gösterir." (En'am, 6:125)
Peygamberimiz (s.a.v) "Bir müminin mümini yönlendirmesi, onun amelinin en hayırlısıdır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi rehber, yolun aydınlatıcısıdır.

Allah'ın lütfu, insanın gönül yolculuğunda anahtardır.

Dünya bağlılıklarından uzaklaşmak, hakikate yaklaşmanın şartıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
İsâ, Meryem'le çıkıp dağı mekân eyledi,
Nefsin terbiye edip, otla bî-cân eyledi.
Sonra Hakk'ı arayıp, feryâd figân eyledi,
Hizmetle efgânımı artırdım böyle işte.

Günümüz Türkçesi:
İsa, Meryem ile birlikte dağa çıktı,
Nefsi terbiye ederek kendini güçsüz kıldı.

Sonra Allah'ı arayıp feryat etti,
Ben de hizmet ve gayretle kendi feryadımı artırdım.

Açıklama:
Şair, manevi olgunluk ve Allah'a yakınlık için nefsi terbiye etmenin ve Allah'ı aramanın gerekliliğini anlatır. Hizmet ve gayret, aşk yolunda artan fedakârlığı temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Ey iman edenler! Nefsinizi (kötülükten) koruyun." (Al-i İmran, 3:102)
Peygamberimiz (s.a.v) "En faziletli kişi, nefsini en iyi terbiye edendir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terbiye etmek, manevi yolda ilerlemenin temelidir.

Allah'ı aramak ve ibadet etmek, kalbi güçlendirir.

Hizmet ve çaba, aşk yolunda kişinin maneviyatını artırır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Âşıkların makamı, nice büyük makamdır,
O makamda âşıkın ağlamaları tamdır.
Hak önünde tariki dürüst ne de yamandır,
Fermân oldu ahlarla dağdan indim ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların makamı çok yüce bir makamdır,
O makamda âşıkın ağlaması da olgun ve tamdır.
Allah önünde yolu doğru ve düzgün olmalıdır,
Ahlarla dolu dualarla dağdan indim, işte bu şekilde.

Açıklama:
Şair, gerçek âşıkların manevi makamlarının yüceliğini ve ağlamalarının bu makamın tamamlayıcısı olduğunu anlatır. Doğru bir yol ve samimiyet, manevi yükselişi sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kim Allah'a yaklaşmak isterse, O'na yaklaşacak vesileler hazırlansın." (Mü'minun, 23:1-2)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kalbin gözyaşı, Allah katında değeri çok büyük bir ibadettir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi makamlar sabır, ihlas ve gözyaşıyla elde edilir.

Doğru yol ve samimiyet, Allah'a yaklaşmanın şartıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Muhabbet deryâsından nice gevherler derdim,
Gece-gün, seherlerde huzurda kâim durdum,

Şükür mihnetler çekip, O'nun didârın gördüm,
Allâh deyip didârın seyrettim, gördüm işte.

Günümüz Türkçesi:
Muhabbet denizinden birçok inciler (geçitler) elde ettim,
Gece ve gündüz, seher vakitlerinde huzurda durdum.
Mihnet çekip şükür ettim, Allah'ın yüzünü gördüm,
"Allah" diyerek O'nun cemalini seyrettim, işte bunu gördüm.

Açıklama:
Şair, manevi yolculuğun meyvelerini, ihlas ve sabırla elde edilen Allah'ı görme ve O'nun cemalini seyretme olarak ifade eder. Hizmet ve ibadet, mükafatını verir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Onlar ki, sabrederler ve namazı dosdoğru kılarlar; onlar için Rableri katında mükafat vardır." (Mü'minun, 23:1-11)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah'a yönelen kulun gözyaşı ve sabrı, onun kalbini nurla doldurur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sabır ve ibadet, Allah'ı görmenin ve O'na yakın olmanın yoludur.

Zorluk ve mihnetler, Allah'ı tanıma ve sevme fırsatıdır.

Seher vakitleri ve gece ibadeti, kalbi temizler ve manevi yükseliş sağlar.

---

5. Kıta

Orijinal:
Geceler huzurunda kâim duran her başı,
"O gevher aslı nedir?" sorsan, gözünün yaşı.
Yaş akan âşıkların artık bitmiştir işi,
Riyâzette pişince, sızdım, kaldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Geceleri huzurda kalkan her kişinin,
"O bu incinin aslı nedir?" sorusuna cevabı gözyaşında saklıdır.
Gözyaşı döken âşıkların işleri tamamlanmıştır,
Ben de riyazetle olgunlaşınca sızlayıp kaldım.

Açıklama:
Şair burada manevi olgunlaşmanın gözyaşı ve riyazet (ibadet, nefsi terbiye) ile gerçekleştiğini ifade eder. Gerçek âşık, sabır ve gözyaşı ile ruhsal cevheri (gevhers) keşfeder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Gözyaşlarını dökenleri, Allah unutmaz; kalpleri hidayet üzere olanlar O'na yaklaşır."
Peygamberimiz (s.a.v) "Gözyaşı dökenin duası, Allah katında çok kıymetlidir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gözyaşı ve riyazet, kalbi temizler ve manevi olgunluk sağlar.

Manevi cevherin keşfi sabır ve ibadetle mümkündür.

6. Kıta

Orijinal:
Hakikat deryâsından nice gevherler aldım,
Pîr-i kâmil mükemmil, dâim hizmetler kıldım,
Yoldan çıkan tâlibi, tutup da yola saldım,
Tâliplere ser olup, böyle yürüdüm işte.

Günümüz Türkçesi:
Hakikat denizinden birçok inciler (geçitler) aldım,
Kâmil ve mükemmel pîrim sayesinde sürekli hizmet ettim,
Yoldan çıkan tâlibi yakalayıp doğru yola yönlendirdim,
Tâliplere örnek olarak böyle yürüdüm.

Açıklama:
Şair, pîr-i kâmil rehberliğinde, maneviyatı artırmanın yanı sıra başkalarını da doğru yola yönlendirdiğini vurgular. Hakikate ulaşmak bireysel çabanın yanında rehberin katkısıyla mümkündür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İyiliği emredip kötülükten sakındıranlar, işte onlar kurtuluşa ererler.” (Âl-i İmrân, 3:104)
Peygamberimiz (s.a.v) “Kim insanlara iyiliği gösterirse, Allah ona iyilik nasip eder.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi rehber, hem kendi hem başkalarının maneviyatını yükseltir.

Hakikat yolunda hizmet ve rehberlik önemlidir.

---

7. Kıta

Orijinal:
Pîr-i kâmil mükemmil, Yusuf el-Hemedânî,
Zâhir bâtın üstâzın en yüce aziz hanı,
İçi, dışı nur dolan, inci, mercânın kânı,
Ben yedi yaşındayken, pîrden pay aldım işte.

Günümüz Türkçesi:
Kâmil ve mükemmel pîr Yusuf el-Hemedânî,
Hem zahir hem batın ilimlerinde en yüce rehberdir,
İçi ve dışı nurla dolu, inci ve mercan gibi değerlidir,
Ben yedi yaşında iken ondan pay aldım.

Açıklama:
Şair, erken yaşta manevi bir rehberden eğitim almanın önemini vurgular. Rehberin hem zahir (görünüşte) hem batın (içte) bilgisi, müridin yolculuğunu aydınlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’a ve Resulüne itaat edin.” (Nisa, 4:59)

Peygamberimiz (s.a.v) “Bir mürşidin ilminden pay almak, genç yaşta dahi çok önemlidir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi eğitim için erken yaşta rehber edinmek kıymetlidir.

Pîrlerin iç ve dış bilgisi, mürid için yol göstericidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Adlarını söylersem, inan ki yanar dilim,
Pîr-i kâmil mükemmil, sözüdür benim hâlim,
Mürşidin irşadıdır, sözüm, dilim ve cânım,
Böyle pîrden cüdâyım, garip kaldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Adlarını söylesem, dilim yanacak kadar saygı duyarım,
Kâmil pîrin sözleri hâlimi anlatır,
Mürşidin irşadı, sözüm, dilim ve canımla birlikte olur,
Böylesi bir pîre cüda kalarak, garip kaldım.

Açıklama:
Şair, rehberin irşadının kişiyi nasıl biçimlendirdiğini, onun söz ve davranışlarının hâle yansıdığını anlatır. Pîre uzaklık, bir yanıyla garipliği de beraberinde getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“İman edenler ve Allah yolunda ilim sahibi olanlar birbirlerine yardımcıdırlar.” (Tevbe, 9:122)
Peygamberimiz (s.a.v) “Mürşidin gösterdiği yol, mürid için en değerli hazinedir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Rehberin irşadı, hem söz hem davranışla alınır.

Manevi yolculukta rehberle cüda kalmak, kişiyi olgunlaştırır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Yedi deryâ, dokuz gök, hürmet ve ta’zîm kıldı,
Kulluk makamın hazır, gel hadi sen bin dedi,
Mustafa himmetiyle tuttu elimi aldı,
Elim tutup bindirdi, ben de bindim bak işte.

Günümüz Türkçesi:
Yedi deniz ve dokuz gök, saygı ve hürmet gösterdi,
Kulluk makamı hazır, “Gel, sen bin” dedi,
Resulullah (s.a.v) himmetiyle elimi tuttu ve bindirdi,
Ben de elimi tutup bindim, işte böyle.

Açıklama:
Şair, manevi yükselişin sadece insan ve rehber aracılığıyla değil, Peygamber'in himmetiyle gerçekleştiğini ifade eder. Yedi deniz ve dokuz gök, evrensel manevi düzeni sembolize eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah ve Resulüne itaat edin." (Nisa, 4:59)
Peygamberimiz (s.a.v) "Ben, Allah'ın inayetiyle yol gösteririm." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yükseliş, Peygamber'in himmetiyle gerçekleşir.

İnsan ve pîr rehberliği, Allah'ın inayetiyle anlam kazanır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Deryânın diplerinde nice gevherler gördüm,
"Bu nasıl sır?" diyerek, ben erenlerden sordum.
"Hakk'ın ikrâmı sana!" dedi, sevinip durdum,
"Dalsan!" dediler bana, cân-baş daldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Deryanın diplerinde birçok cevher gördüm,
"Bu sır ne?" diye erenlere sordum.
"Bu, Allah'ın ikramıdır sana!" dediler, ben sevinçle durdum,
"Dal!" dediler, ben canımı ortaya koyarak daldım.

Açıklama:
Şair, hakikat yolunda bilgeliğe ulaşmak için cesaret, teslimiyet ve fedakârlığın şart olduğunu vurgular. Allah'ın ikramı, gönülden adanmışlıkla kazanılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kim Allah'a tevekkül ederse, O ona yeter." (Tevbe, 9:51)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah'a güvenen, O'nun inayetiyle en doğru yolda yürür." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi sırlar ve ikramlar, adanmışlık ve cesaretle elde edilir.

Erenlerin rehberliği, hakikate ulaşmada yol göstericidir.

Canla yapılan teslimiyet, Allah'ın ikramını artırır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Dalıp buldum gevheri, alıp çıktım dışarı,
Hâlime nazar ettim, hâlimde yok başarı,
Tüm cihânı doldurdu, gözlerimin yaşları,
"Yiğit gelip konasın!" dedi, kondum ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Hakikat cevherini bulup alıp dışarı çıktım,
Hâlime baktım, hâlimde bir başarı yoktu,
Gözyaşlarım tüm evreni doldurdu,
“Yiğit gelip burada konasın!” dediler, ben yerleştim.

Açıklama:
Şair, manevi sırları bulmanın ve içsel keşfin gözyaşı ve tevazu ile mümkün olduğunu vurgular. Gözyaşları, hakikati anlamanın ve içsel temizliğin sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Gözyaşı dökenin duası Allah katında yüksektir.”
Peygamberimiz (s.a.v) “Kalpten çıkan gözyaşı, samimiyetin işaretidir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gözyaşı ve tevazu, manevi başarıya giden yoldur.

Hakikati bulmak sabır ve içten çaba gerektirir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Ey dostlarım sorsanız yiğidin beyânını,
İyice dinleyiniz bu sözün ayanını,
Tüm ulular bilirler hep onun mekânını,
Lâ mekânda Hak dedi, ben onu bildim işte.

Günümüz Türkçesi:
Dostlarım, yiğidin sözlerini sorarsanız,
İyice dinleyin bu sözün açıklamasını,
Tüm ulular onun mekânını bilir,
“O mekânda Hak vardır” dedi, ben onu öğrendim.

Açıklama:
Şair, manevi olgunların bilgisini ve hakikat bilgisini öğrenmenin önemini vurgular. Hakikat mekân ile sınırlı değildir, maneviyat zamansız ve mekânsızdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah, zatı ve ilmi ile her yerdedir.” (Hadis-i kudsi)
Peygamberimiz (s.a.v) “Hakikat, kalpte ve ruhta tezahür eder, mekâna bağlı değildir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi bilgi, ulların rehberliği ile öğrenilir.

Hakikat mekân ve zamanla sınırlı değildir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Yiğidin aslın sorsan mekânı illiyyîn'de,
Hak nezdinde ululer, cânı orda, indinde,
Cânların sırlarını bilmek ise nerede,
"Doyasın!" dedi başım tutup, doydum ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Yiğidin asıl mekânı illiyyîn'dedir,
Allah nezdinde ululuların canı oradadır,
Canların sırlarını bilmek ise zordur,
"Doyasın!" dedi, başımı tutup doydum.

Açıklama:
Şair, manevi ululuların Allah katındaki yerini ve onlardan ilham almanın önemini anlatır. Manevi doyum, rehberin nasihati ve ilahi takdir ile sağlanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah katında en değerli makam, takva sahiplerindir." (Âl-i İmrân, 3:76)
Peygamberimiz (s.a.v) "İlim ve hikmet, ululuların kalbinde saklıdır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi ululuların Allah katındaki yeri rehberlik ve ilham kaynağıdır.

Hakikatte doyum, ilahi ve rehberin nasihatıyla gerçekleşir.

---

14. Kıta

Orijinal:
Hakikat, hikmet dedim, bilgeler nerde hani?
İyi, kötü hazırdır, bakarak sağ, sol yanı,
Hayvan değil kul kıldı, bak Yüce Mevlâ seni,
Her cefâya kan dedi, bakın kandım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Hakikat ve hikmeti aradım, bilgeler nerede,
İyi ve kötü hazır, yanlarına bak,
Allah insanı hayvan değil kul yaptı,
Her cefâya tahammül et, ben de dayanıp kanadım.

Açıklama:
Şair, insanın yaratılışını ve manevi sınavlarını hatırlatır. Hakikati ve hikmeti anlamak, sıkıntılara sabır göstermeyi gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Biz insanı imtihan etmek için yarattık." (Mülk, 67:2)
Peygamberimiz (s.a.v) "Sıkıntıya sabreden, Allah'a yakın olur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati ve hikmeti anlamak sabır ve sebat gerektirir.

İnsan, Allah'a kul olmanın bilinciyle sıkıntılara dayanmalıdır.

---

15. Kıta

Orijinal:
Hakk'a tevazu kıldım, O bana lütfeyledi,
"Allâh!" dedim, "Lebbeyk!" le, bana nidâ eyledi,
Rahmet kapısın açıp, yola irsâl eyledi,
Servi gibi hep yeşil, cânlı kaldım ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Allah'a tevazu ettim, O bana lütfetti,
"Allâh!" dedim, "Lebbeyk!" ile karşılık verdim,
Rahmet kapısını açtı, beni doğru yola gönderdi,
Servi ağacı gibi hep diri ve canlı kaldım.

Açıklama:
Şair tevazu ve teslimiyetin Allah'ın lütfu ile ödüllendirildiğini anlatır. Manevi dirilik, tevazu ve ilahi rahmetle beslenir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah tevazu edenleri sever." (Fetih, 48:29)
Peygamberimiz (s.a.v) "Tevazu eden, Allah'ın sevgisine kavuşur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tevazu, Allah'ın lütfuna vesile olur.

Manevi canlılık ve direnç, Allah'a teslimiyetle sağlanır.

---

16. Kıta

Orijinal:
Âşıklar gözü yaşlı, renkler sarıya sarar,
Bundandır Hakk'ı arar, durmaz ve dâim ağlar,
Hak yolda bağrı yanıp, her dâim göğsün dağlar,
Dağ alıp Hak önünde, erdim, oldum ben işte.

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar gözyaşı içinde, renkler solup sararır,
İşte bu yüzden Allah'ı arar, durmaz ve sürekli ağlar,
Hak yolunda yüreği yanıp, göğsü sürekli dağlanır,
Tüm sıkıntıları alıp Allah'ın önünde durdum, erdim ve tamamlandım.

Açıklama:
Şair, manevi yolculukta sıkıntı ve gözyaşının erdemle birleştirildiğinde hakikate erişim sağladığını ifade eder. Âşık, sabır ve ceza ile olgunlaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Onlar ki sabreder ve Rablerine yönelirler, işte onlar kurtuluşa ererler." (Bakara, 2:45)

Peygamberimiz (s.a.v) “Kalbini Allah için acı ve sıkıntıya tahammül ettirenler olgunlaşır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunlaşma sabır, sıkıntı ve gözyaşı ile olur.

Hak yolunda erdemli olmak, zorlukları göğüslemeyi gerektirir.

---

17. Kıta

Orijinal

Hoca Ahmed çok gezip ben de buldum bir ehil,
“Allâh!” deyip cân verir, bu halde ölmek sehil,
Dervişin aslın sorsan, el, ayak, şal ve cehil,
Bundandır özüm diri, toprağa gömdüm işte.

Günümüz Türkçesi

Hoca Ahmed çok dolaştı, ben de sonunda ehil bir rehber buldum.
“Allah!” diyerek canını veren için böyle bir hâlde ölmek çok kolaydır.
Bir dervişin özünü sorarsan; el, ayak, şal değil, cehaletten kurtulmaktır.
Bu yüzden ben kendimi dirilten hakikati buldum; nefsimi de toprağa gömdüm.

Açıklama

Bu kıta, **mürşid bulmanın** önemini ve tasavvuf yolunda yürüyebilmek için ehil bir rehber gerekliliğini anlatır.
Şair diyor ki:

“Çok gezdim, araştırdım, nihayet gerçek ehli buldum.”
Tasavvufta rehbersiz yol olmaz. Zira nefis insanı bin türlü yola çeker.

“Allah diyerek can vermek kolaydır.”
Yani bu yolun asıl amacı **ölmeden önce ölmek**, nefsin arzularını öldürmektir.

“Derviş elbise, hırka, şal değildir; cehaletten kurtulandır.”
Tasavvufun dış görünüşle değil, **iç arınma ve bilgiyle** olduğunu söyler.
Dervişlik; süslü kıyafet değil, nefsin terbiyesi ve cehaletin defedilmesidir.

“Bu yüzden nefsimi toprağa gömdüm.”
Buradaki “toprağa gömmek” mecazen **nefsin egosunu yok etmek**, tevazuya bürünmek demektir.
Nefs ölmeyince ruh dirilmez. Şair bu diriliği yaşadığını ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet

“Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.” (Şems, 91:9)

“İnsanın içinde iki nefis vardır; biri Hak’ka çeker, diğeri hevâya.” (Hadis meali)

Peygamber Efendimiz (s.a.v):
“Gerçek mücahid, Allah için kendi nefsiyle mücadele eden kimsedir.”

Bu kıta tam da bu hakikati anlatır: dervişlik dış görünüş değil, nefisle mücadeledir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

Manevî yolculuk için ehil bir mürşid şarttır.

Dervişlik şekil, kıyafet ve görüntü değil; **kalbin ve aklın arınmasıdır**.

Nefsi öldüren kişi ruhen dirilir.

Hak yolunda yürüyen için ölüm bile kolaylaşır; çünkü o zaten "ölmeden önce ölmüş"tür.

Hikmet 239 *Sayısız Nimeti Var!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Mü'minler tövbe edin, sakın gâfil olmayın,
Kim ki tövbe ediyor, orada izzeti var.
Hak cemâli lütfeder, bunu böyle anlayın,
Cennet içre tükenmez, sayısız nimeti var.

Günümüz Türkçesi:
Mü'minler tövbe edin, sakın gaflet içinde olmayın,
Kim tövbe ederse, orada izzet bulur.
Allah'ın cemâli lütfeder, bunu böyle bilin,
Cennette tükenmeyen sayısız nimet vardır.

Açıklama:
Şair, tövbenin müminin kalbini temizleyip Allah'ın izzeti ve nimetleriyle donattığını hatırlatır. Tövbe, gafletten korunmanın ve manevi yükselişin yoludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Ey iman edenler! Allah'a tevbe edin ki kurtuluşa eresiniz." (Nûr, 24:31)
Peygamberimiz (s.a.v) "Tövbe edenin kalbi Allah katında pak olur ve nimetler kendisine ulaşır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe, gafletten koruyan ve manevi izzeti kazandıran bir yoldur.

Allah'ın nimetleri, tevbe edenlerin kalbinde tükenmez.

---

2. Kıta

Orijinal:
Namazda ihlaslı ol, Hudâ hâlini bilsin,
Nefs, şeytan, ben benliği, hem senden cüdâ kılsın,
Tövbe edip gözyaşın akıtıp revân kılsın,
Gözyaşın dökenlere sonsuz merhameti var.

Günümüz Türkçesi:
Namazda samimi ol, Allah hâlini görsün,
Nefsi, şeytanı ve benliği senden uzak tut,

Tövbe edip gözyaşını akıt ve devam ettir,
Gözyaşı dökenlere Allah'ın sonsuz merhameti vardır.

Açıklama:
Şair, namazın ihlas ve samimiyetle kılınmasının önemini vurgular. Gözyaşı ve tövbe, nefsi terbiye etmenin ve Allah'ın rahmetini kazanmanın yollarıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Namaz, insanı kötülükten alıkoyar ve Allah'a yakınlaştırır." (Ankebut, 29:45)
Peygamberimiz (s.a.v) "Gözyaşı ile kılınan namaz, Allah katında kabul edilir." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Namaz ihlas ve samimiyetle kılınmalıdır.

Tövbe ve gözyaşı, nefsi arındırır ve Allah'ın rahmetini çeker.

---

3. Kıta

Orijinal:
Yalan âşık olup da, öyle yürüme zinhâr,
Sahtekâr âşıklardan, Hudâ her daim bizâr,
Kezzâba "Ümmet!" demez, Yüce Seyyidü'l-ebrâr,
Varınca dar kabirde, hatanın bedeli var.

Günümüz Türkçesi:
Yalancı âşık olma, öyle yürüme sakın,
Sahte âşıklardan Allah her zaman bıkar,
Yalancıya "ümmet" denmez, Yüce Peygamber (s.a.v) ve erdemliler,
Kabirde hatanın bedeli vardır.

Açıklama:
Şair, samimiyetsiz aşk ve ibadetin tehlikesine dikkat çeker. Allah ve Resulü, sahtekârları hoş görmez; ahirette hesap vardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah, yalan söyleyenleri sevmez ve onları azaba uğratır." (Nisa, 4:107)
Peygamberimiz (s.a.v) "Kalbiyle samimi olmayanın ibadeti kabul olmaz." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadet ve aşk samimi olmalıdır.

Sahte davranışlar hem dünyada hem ahirette tehlikedir.

---

4. Kıta

Orijinal:
"El-kezzâbu lâ ümme!" dedi, Nebi Muhammed,
Salât u selâm gönder, O desin sana ümmet,
Yalancıya melekler her dâim okur lanet,
Cehennem içre azap, karanlık vahşeti var.

Günümüz Türkçesi:
“Yalancıya ümmet yoktur!” dedi Nebi Muhammed,
Salât ve selam gönder, O sana ümmet der,
Yalancıya melekler sürekli lanet okur,
Cehennemde azap ve karanlık vardır.

Açıklama:
Şair, dürüstlüğün ve samimiyetin önemini belirtir. Yalancı ve sahtekârlar Allah katında lanetlenir ve cehennem azabı ile karşılaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Yalan söyleyenlerin durumu cehennemdedir.” (Müminun, 23:3)
Peygamberimiz (s.a.v) “Yalan söyleyen kimseye melekler lanet eder.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Yalancılıktan ve sahtekarlıktan uzak durmak gerekir.

Samimi olmayan kimse hem meleklerin hem de Allah’ın rahmetinden mahrum kalır.

5. Kıta

Orijinal:
Sırat köprüsü durur cehennem üzerinde,
Yalancı âşıkların perişân hâllerinde,
Lütfederse necâtı, yürürler üzerinde,
Lütfetmezse orada çok çetin azabı var.

Günümüz Türkçesi:
Sırat Köprüsü cehennem üzerine kuruludur,
Yalancı âşıklar orada perişan olur,
Allah lütfederse kurtulur, köprüden geçerler,
Lütfetmezse çok çetin bir azap vardır.

Açıklama:
Şair, samimi olmayanların ahirette Sırat’ta zor duracağını, Allah’ın lütfuyla kurtuluşun mümkün olduğunu vurgular. Samimiyet ve tövbe olmadan manevi geçiş zordur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’a ve Resulüne inananlar, Sırat’ı geçeceklerdir; inkar edenler ise cehennemliktir.” (Mümin, 40:46)
Peygamberimiz (s.a.v) “Sırat, cehennem üzerinde ince bir köprüdür; imanlı olan güvenle geçer.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet ve tövbe olmadan manevi sınavlar zor geçilir.

Allah’ın lütfu kurtuluşun anahtarıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Çöllerdeki kumlardan çoktur onun günâhı,
Günâhını affetse kâinatın İlâhı,
Kabul edilmez bugün ne feryâdı, ne âhı,
Gece-gündüz kork ve kalk, hesabın heybeti var.

Günümüz Türkçesi:
Onun günahları çöllerdeki kumlardan fazladır,
Allah günahlarını affetse de,
Bugün feryadı ve ahı kabul edilmez,
Gece-gündüz kork ve uyan, hesabın heybeti büyüktür.

Açıklama:
Şair, gaflet içinde olanın günahlarının çok olduğunu, ahiret hesabının ciddi ve korkutucu olduğunu hatırlatır. Hesap günü hazırlık yapmak gereklidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"İnsan, kendi amelleriyle karşılaşacaktır; kimseye haksızlık yapılmayacaktır." (Enbiyâ, 21:47)
Peygamberimiz (s.a.v) "Gece uyanıp tövbe edenin duası kabul olur, gaflet edenin ise günahı artar." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hesap gününe hazırlık yapmak her müminin görevidir.

Günahlar, gaflet ve ihmal ile çoğalır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Her kim ki Hakk'a kuldur, O'nun aşkıyla yansın,
Tövbe edip Rabb'ine, rahmetine dayansın,
Huri, gılmân, vildânın hizmetiyle uyansın,
Türlü türlü nimetin sayısız lezzeti var.

Günümüz Türkçesi:
Kim Allah'a kul olursa, O'nun aşkıyla yanar,
Tövbe edip Rabb'ine ve rahmetine dayanır,
Huri, gılmân ve vildânın hizmetiyle ödüllendirilir,
Sayısız nimet ve lezzet ona verilir.

Açıklama:
Şair, Allah aşkıyla yanan ve tövbe edenlerin ahirette nimetlere kavuşacağını anlatır. Manevi teslimiyet ve ihlas, cennette çeşitli nimetlerle karşılık bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Allah'a kul olanlar cennet nimetleriyle ödüllendirilecektir." (Nisa, 4:57)
Peygamberimiz (s.a.v) "Allah'a gönülden bağlı olan mümin, cennette sayısız nimetlere kavuşur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’a tam teslimiyet ve aşk, ahirette büyük ödüller getirir.

Tövbe ve samimi ibadet, cennet nimetlerinin anahtarıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:
Her kim ki tövbe etmez, sabah erkenden kalkar,
İşi güzel olsa da onu âfetler sarar,
Nice türlü meşakkat gelir de verir zarar,
Velev temiz de olsa her işin âfeti var.

Günümüz Türkçesi:
Kim tövbe etmezse, sabah erkenden kalksa bile,
İşi iyi olsa da felaketler onu sarar,
Çeşitli sıkıntılar gelir ve zarar verir,
Temiz olsa bile her işin bir riski vardır.

Açıklama:
Şair, tövbenin eksikliğinin, dünyevi başarılara rağmen felaket ve zarar getireceğini vurgular. Manevi temizlik, dünyadaki ve ahiretteki güvenliğin şartıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Günah işleyenler, ne kadar mal toplasa da felaketlerden kurtulamaz.” (Âl-i İmrân, 3:77) Peygamberimiz (s.a.v) “Tövbe edenin her işi bereketli olur, tövbe etmeyenin ne kadar çalışsa da felaket ona dokunur.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe ve Allah’a yönelmek, hem dünyada hem ahirette güveni sağlar.

Sadece dünyevi çaba, maneviyatsız felaketleri engelleyemez.

---

9. Kıta

Orijinal:
Bel bağlama kötüye sen gerçekten âşıksan,
Burada rüsvâ olup, göçüp oraya varsan,
İsyan ile yığdığın malına bakıp görsen,
Kötünün hem cinsiyle öylece sohbeti var.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşıksan kötüye güvenme,
Burada rezil olup öldükten sonra oraya varırsan,
İsyan ederek biriktirdiğin malına bakarsan görürsün,
Kötülerin hem cinsiyle öyle bir arada olduğunu.

Açıklama:
Şair, gerçek bir aşk ve teslimiyet sahibi için kötü insanlara güvenmenin boş olduğunu anlatır. Mal ve makam peşinde olanlar, ahirette helak olurlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Kim Allah yolunda infak ederse, malları kat kat artırılır; kim de kötülük yaparsa, elbette o kötülük kendi aleyhinedir.” (Bakara, 2:261)
Peygamberimiz (s.a.v) “Dünyaya bağlı olanlar, ahirette yalnız kalır ve kaybeder.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kötülere ve dünya menfaatlerine güvenmek, gerçek teslimiyeti bozar.

Mal ve makam peşinde olanın ahirette hesabı zor olur.

---

10. Kıta

Orijinal:
Aklın varsa başında her dâim durma ağla,
Erenlerin yolunu sorgula, iyi anla,
Hakk’a tevekkül kılıp, belini O’na bağla,
O yolda erenlerin sayısız gayreti var.

Günümüz Türkçesi:
Akıllıysan sürekli endişe etme ve ağlama,
Erenlerin yolunu araştır, iyice anla,
Allah’a güvenip teslim ol, O’na belini bağla,
Bu yolda erenlerin sayısız çabası vardır.

Açıklama:
Şair, aklı başında olanın sabırlı ve tevekküllü olması gerektiğini, erenlerin yolunu iyi anlamanın önemini vurgular. Manevi rehberlerden öğrenmek ve Allah’a güvenmek gereklidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Allah’a tevekkül edenler O’nun kendilerine yeterli olduğunu görürler.” (Tevbe, 9:51)
Peygamberimiz (s.a.v) “Bir işte en doğru yol, Allah’a güvenmek ve rehbere danışmaktır.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi rehberlerin yolunu öğrenmek, gaflete düşmemek için önemlidir.

Tevekkül, insanın huzur ve güveninin anahtarıdır.

---

11. Kıta

Orijinal:
Âşık olsan Bâyezîd gibi sâfi, temiz ol,
Pîr eşiğine dayan, hizmetinde dâim ol,
İbrahim Edhem gibi, tahttan geçip gedâ ol,
Nasip etse kuluna sayısız devleti var.

Günümüz Türkçesi:
Âşık olursan Bâyezîd gibi saf ve temiz ol,
Pîrin eşiğine dayan, hizmetinde sürekli ol,

İbrahim Edhem gibi tahtı bırakıp fakir ol,
Allah nasip ederse, sayısız manevi lütuflara kavuşursun.

Açıklama:
Şair, gerçek aşkın ve teslimiyetin, dünyevi makam ve maldan vazgeçmeyi gerektirdiğini hatırlatır. Manevi bağlılık, büyük feyz ve nimetlerin kapısını açar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Dünya hayatı aldatıcıdır; gerçek ödül Allah'ın yanındadır." (Hadid, 57:20)
Peygamberimiz (s.a.v) "Dünya için gözü olan, ahirette kaybeder; Allah'a gönlünü veren, cennet nimetine ulaşır." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi bağlılık ve tevazu, dünyevi hırsların önüne geçer.

Büyük manevi lütuflara kavuşmak için dünya bağlarından sıyrılmak gerekir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Fâsık-fâcir, nefse râm, kibrinden yere basmaz,
Nefsine esir olmuş iyi kullara bakmaz,
Nasihat etsen ona sözüne kulak asmaz,
Fâsık olan kullara Mevlâ'nın laneti var.

Günümüz Türkçesi:
Fâsık ve günahkâr, nefsine esir olup kibirli davranır,
Nefsine teslim olmuş kişi, iyi kullara bakmaz,
Nasihat edilse bile sözünü dinlemez,
Fâsık kullara Allah'ın laneti vardır.

Açıklama:
Şair, günah ve kibir içerisinde olanların, nefsin esiri oldukları için doğru yolu göremeyeceklerini ve ahirette cezaya uğrayacaklarını vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Günahkarların yeri cehennemdir; onlara kimse yardım edemez." (Nisa, 4:14)
Peygamberimiz (s.a.v) "Nefse esir olan kişi, Allah'a karşı gelmiş olur ve doğru yolu göremez." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kibir ve nefsin esareti, insanı felakete götürür.

Günahkar ve nasihate kapalı kimseye Allah'ın laneti düşer.

13 Hak emrine uymayıp " Ben!" davası kılınca, Güya "Mürşidim!" deyip, dükkânını kurunca, Dünyaya heves edip, bağrın ona açınca, Cehennem içre yılan-çıyanın acısı var. 14 Fakirken miskinliği kendine âdet kılan, Geceler kâim olup, dâim huzurda duran, Şeyhi bulsa râm olup, kendine hizmet kılan, Seher vakti cennette her dâim nimeti var. 15 Hoca Ahmed hikmeti böyle kime söyledin, Âşıkım der durursun, bilir misin neyledin?Âlimlere kâr etmez senin yalan sözlerin, Hak yanında tevvâbın ne güzel devleti var.

13. Kıta

Orijinal:
Hak emrine uymayıp " Ben!" davası kılınca,
Güya "Mürşidim!" deyip, dükkânını kurunca,
Dünyaya heves edip, bağrın ona açınca,
Cehennem içre yılan-çıyanın acısı var.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın emrine uymayıp kendi "ben" davasını açan,
Kendi menfaatini "Mürşidim!" diyerek süsleyen,
Dünyaya heves edip kalbini ona açan,
Cehennemde yılan ve çiyan acısı çeker.

Açıklama:
Şair, kendi egosuna ve dünya hevesine kapılan, manevi rehbere sözde bağlı görünenlerin akıbetini anlatır. Gerçek mürşide bağlılık, tevazu ve itaat gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kim Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederse, Allah onu cennetle mükâfatlandırır; kim yüz çevirirse, Allah onu cezalandırır." (Nisa, 4:13-14)
Peygamberimiz (s.a.v) "Gerçek mürşide tâbi olan, nefsini terbiye eder ve dünya heveslerinden korunur." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Egoya ve dünyaya meyletmek, ahirette büyük azaba sebep olur.

Mürşide sözde bağlılık, samimiyetsiz olursa fayda vermez.

---

14. Kıta

Orijinal:
Fakirken miskinliği kendine âdet kılan,
Geceler kâim olup, dâim huzurda duran,
Şeyhi bulsa râm olup, kendine hizmet kılan,
Seher vakti cennette her dâim nimeti var.

Günümüz Türkçesi:
Fakirliği alışkanlık edinmiş, tevazu sahibi olan,
Geceleri uykusuz ibadetle geçiren,
Şeyhi bulduğunda teslim olup hizmet eden,
Seher vakti cennette sayısız nimete kavuşur.

Açıklama:
Şair, tevazu ve fakirliğe alışmanın, sürekli ibadet ve mürşide hizmetin, ahirette büyük nimetler kazandıracağını vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
"Kim Allah'a ve Resûlü'ne tâbi olur ve O'nun yolunda sabrederse, işte onlar başarılıdır." (Ali İmran, 3:200)
Peygamberimiz (s.a.v) "Tevazu ve ibadetle geçen bir hayat, cennetin kapılarını açar." buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fakirliği ve tevazuyu benimsemek manevi mertebeyi yükseltir.

Hizmet ve ibadetle geçen hayat, ahirette sonsuz nimeti getirir.

---

15. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed hikmeti böyle kime söyledin,
Âşıkım der durursun, bilir misin neyledin?
Âlimlere kâr etmez senin yalan sözlerin,
Hak yanında tevvâbın ne güzel devleti var.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, hikmeti kime anlattın,
Âşık olduğunu söylersin ama bilmezsin yaptığını.
Âlimlere yalan sözlerin fayda vermez,
Allah katında tevbe edenin ne güzel makamı vardır.

Açıklama:
Şair, samimiyetsizliğin fayda vermeyeceğini ve yanlış sözlerin, bilgeler veya toplum üzerinde etkili olamayacağını vurgular. Tevbe ve samimiyet, Allah katında büyük değer taşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
“Tevbe eden ve iyi iş yapan, Allah onu affeder ve büyük mükâfat verir.” (Hud, 11:114)
Peygamberimiz (s.a.v) “Tevbe eden kul, Allah katında en üstün mertebeye erişir.” buyurmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyetsiz söz ve davranış, ne alimlere ne de insanlara fayda verir.

Tevbe ve samimiyet, Allah katında en değerli mertebeyi kazandırır.

Hikmet 240 *Verme Bana Pişmanlık!*

---

1. Kıta

Orijinal:
İlâhî! Yanlışlardan pişmanlık, nedâmet ver,
Sayısız suç, isyandan arındır da huzur ver,
Günâhım hatırlasam benliğimi mahv eder,
Cihânda benim gibi, suçlu bir kul var mı ki?

Günümüz Türkçesi:
Allah’ım! Bana yanlışlarım için pişmanlık ve tövbe duygusu ver,
Sayısız günah ve isyandan arındır da bana huzur bahşet,
Günahlarımı hatırladıkça benliğim mahvoluyor,
Dünyada benim gibi suçlu bir kul var mı acaba?

Açıklama:
Bu kıtada Hoca Ahmet Yesevî, Allah'a yönelerek kendi eksiklerini ve günahlarını itiraf eder. Kulun, pişmanlık ve nedâmet hissetmesi tasavvufta kalp temizliği ve tevbe kapısının açılması anlamına gelir. Kendi benliğini mahv etmesi, nefis muhasebesi yapması ve Allah'tan bağışlanma dilemesi, insanın kendi eksikliğini fark etmesiyle başlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin" (Ahzab, 70)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: "Herkes hata yapar, hata yapan kişi hatasını fark edince tövbe etsin."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günah ve yanlışlarımızın farkına varmak önemlidir.

Pişmanlık ve Allah'a yönelme, ruhsal huzurun kapısını açar.

İnsan kendi benliğini mahvetmeden gerçek tevbe gerçekleşmez.

---

2. Kıta

Orijinal:
İlâhî! Yüce zâtın lütfetmezse bir anlık,
Kabir dar ve karanlık, bütün işler bir anlık,
Dedin ki ; "Lâ taknetû..." rahmetinle gufrânlık,
Kıyamet günü Rabb'im verme bana pişmanlık.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ım! Eğer yüce zatın bir anlık lütuf vermezse,
Kabir dar ve karanlık olur, bütün işler geçici ve anlıktır,
Sen dedin ki: "Umutsuzluğa kapılmayın..." Rahmetinle bağışla beni,
Kıyamet günü Rabb'im, bana pişmanlık azabı verme.

Açıklama:
Burada kul, Allah'ın rahmetine ve bağışlamasına güvenerek umutsuzluğa düşmemeyi ister. Kabir hayatının zorluklarını ve geçici dünya işlerini hatırlatır. "Lâ taknetû" ifadesi, Kur'an'da umutsuzluğa düşmeme öğüdünü temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin" (Zümer, 53)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin, çünkü Allah günahları affeder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ın rahmetine güvenmek insanı ümitsizlikten korur.

Kabir ve ahiret gerçeği insanı tevbe ve ibadete yönlendirir.

Umutsuzluğa düşmemek, kulun imanı için esastır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Muhammed ümmetiyim, yolum şaşırtma Yâ Rab!
Şefaate nâil et, darda bırakma Yâ Rab!
Hevâ-yı nefs, cehlimden, azazil hep sevinçli,
Yol yanlış, özüm gâfil, yolumu düzelt Yâ Rab!

Günümüz Türkçesi:
Allah'ım! Ben Muhammed'in ümmetiyim, yolumu sapıtma,
Şefaate erişmeme vesile ol, sıkıntıda bırakma beni,
Nefsimin arzuları ve cehaletimden, şeytanlar hep sevinç duyuyor,
Yolum yanlış, ben gaflet içindeyim, yolumu doğruya çevir Rabb'im!

Açıklama:
Kişi, Hz. Muhammed'in ümmeti olduğunu hatırlatarak manevi rehberliğe yönelir. Nefs ve cehaletin insanı yanlış yollara çektiği belirtilir. Allah'tan doğru yolu göstermesi ve şefaat kapısını açması istenir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kimleri doğru yola iletir; onları saptıracak kimse yoktur." (En'am, 125)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: "Allah'ım beni doğru yola ilet ve ümmetimi de doğru yoldan ayırma."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan gaflet ve nefis tuzaklarına karşı dua etmeli.

Hz. Muhammed'in şefaatine yönelmek güven verir.

Doğru yol için Allah'tan sürekli yardım dilemek gerekir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Müslüman'ım ben dedin, nerede ibâdetin?
Günâhtan başka şey yok, nerde kulluk, taatin?
Elinde güya tesbih, kalbinde ihanetin,
Namaz ve orucun yok, o gün medet et Yâ Rab!

Günümüz Türkçesi:
Allah'ım! "Ben Müslümanım" dedin, peki ibadetlerin nerede?
Hayatımda günah dışında bir şey yok, kulluğum ve itaatim nerede?
Elinde tesbih var ama kalbinde ihanet var,
Namaz ve orucum eksik, o gün bana yardım et Rabb'im!

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, sözde değil, özde Müslüman olmanın önemini vurgular. Sadece dış ibadetler

yapmak yeterli değildir; kalbin saf ve ihlâslı olması gerekir. Nefis ve kalpteki eksiklikler, ibadeti geçersiz kılabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Onlar ki, Allah’a inanıyorlar, namazı kılıyorlar ve sadaka veriyorlar, işte onlar gerçek müminlerdir.” (Bakara, 177)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: “Amel niyetle değerlidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadetin sadece görünüş için yapılmaması gerekir.

Kalbin ihlâsı, ibadetlerin kabulünde esastır.

Günah ve eksiklikler fark edilince tevbe ve yardım dilemek önemlidir.

---

5. Kıta

Orijinal:
Bu hâlle ben günâhkâr, nasıl bir kulum Yâ Rab!
Gönlüm dâim isyankâr, pişmanlık iver seb Yâ Rab!
Dünya malını yığdım, vefasını görmedim,
Yerin altına girdim, sen imdat eyle Yâ Rab!

Günümüz Türkçesi:
Allah’ım! Bu hâlimle ben günahkâr bir kulum, ne hâlde olduğumu gör!
Gönlüm sürekli isyankâr, bana pişmanlık ve tövbe duygusu ver, Rabb’im!
Dünya malı topladım ama onun vefasını göremedim,
Toprağın altına gireceğim, o zaman bana yardım et, Rabb’im!

Açıklama:
Yesevî burada dünyevi mal ve mülkün geçiciliğine dikkat çeker. İnsan, ahirete hazırlıklı olmalı ve kalbini Allah’a yönlendirmelidir. Sürekli isyan ve günah içinde olan kul, Allah’tan pişmanlık ve yardım dilemelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Dünya hayatı, aldatıcı bir zevkten başka bir şey değildir.” (Al-i İmran, 185)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: “Dünya, ahiretin tarlasıdır; kim tarlasını ekerse karşılığını görür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya malına aşırı bağlanmamak gerekir.

Günahkâr hâlimizi fark etmek, tevbe için başlangıçtır.

Ahiret bilinci, insanın davranışlarını düzeltir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Cihân hazinesi hoş, hak yolunda sarf etsen,
Fakir ve çaresize, malından ihsân etsen,
Cihân bağın gülünü, alıp dostlara versen,
İrem bağın lütfetsen, yolunda versem Yâ Rab!

Günümüz Türkçesi:
Dünya hazineleri güzel, ama onları Allah yolunda harcasan,
Fakir ve çaresizlere malından bağışlarsan,
Dünyadaki güzel şeyleri dostların için paylaşsan,
Cennet nimetlerini de yolunda almamı nasip et, Rabb'im!

Açıklama:
Bu kıtada tasavvufun "malı hak yolunda kullanma" prensibi vurgulanır. Maddi şeyler, Allah yolunda ve ihtiyaç sahipleri için kullanılınca gerçek değer kazanır. Dünya nimetleri, ahirette karşılık bulabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Mallarınızı Allah yolunda harcayın, kendi ellerinizle kendinizi yok etmeyin." (Bakara, 195)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: "Malını veren, Allah yolunda harcayan, dünyada da ahirette de mutludur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mal ve mülk, Allah yolunda ve yardımlaşmada anlam kazanır.

Cömertlik ve ihsan, kulun ahiretini de güzelleştirir.

Dünyayı paylaşırsak, ahirette de ödüllendiriliriz.

---

7. Kıta

Orijinal:
Şayet benlikten çıksan, Hakk'ın kahrından korksan,
Hudâ kahrından korkan, imânla göçer bilsen,
Günâhın sayıp döksen, sayılar yetmez bilsen,
Kahkahayla güleni, bağışla, affet Yâ Rab!

Günümüz Türkçesi:
Eğer benlikten çıkıp Allah'ın gazabından korkarsan,
Allah'ın gazabından korkan kişi, imanıyla huzura kavuşur,
Günahlarını sayıp dökse de, sayılar yetmez dersin,
Kahkaha ile güleni bağışla, affet Allah'ım!

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, "benlikten çıkmak" yani egoyu terk etmek ve Allah korkusuyla yaşamak gerektiğini vurgular. Günahların çokluğu, kulun çaresizliğini gösterir, fakat bağışlama ve af dilemekle kalp rahatlar. Diğer insanları yargılamamak ve affetmek de tasavvufun önemli öğretilerindendir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Allah’tan korkanlar, Allah onlara bir çıkış yolu gösterir.” (Talak, 2)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: “Kim bir Müslümanı affederse Allah da onu affeder.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Benlikten arınmak ve Allah korkusuyla yaşamak gerekir.

Günahlar çok olsa da tövbe ve af dilemek huzur verir.

İnsanları yargılamadan, affetmek önemlidir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Ahret kadısı sorsa, başa yüz bin âh konsa,
Günâh korkusu sarsa, titreyip ten sarsılsa,
Tüm işler kolay olsa, şaşkın kul zorda kalsa,
İlâhî sen kerem kıl, bizi affeyle Yâ Rab!

Günümüz Türkçesi:
Ahiret hakimi soru sorsa, başımıza yüz bin ahlar düşse,
Günah korkusu sararsa, bedeni titreyip sarsılsa,
Bütün işler kolay olsa da, şaşkın kul zor durumda kalsa,
Allah’ım, keremini esirgeme, bizi affet!

Açıklama:
Kıta, ahiret korkusunu ve günahların ağırlığını dile getirir. Kul, dünya işleri kolay gelse de, ahirette hesap ve sorumluluk karşısında şaşkın olabilir. Allah’ın keremi ve affı, kul için tek sığınaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“O gün, hiç kimse kimseye fayda veremez; ancak Allah’ın rahmetiyle kurtulurlar.” (Zümer, 53)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: “Ahiretten korkan, dünyada da Allah yolunda çalışır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ahireti hatırlamak, kulun tevbesini artırır.

Allah’ın keremi, günahkar kulun tek umududur.

Dünyada kolaylık, ahirette sorumluluktan muaf bırakmaz.

---

9. Kıta

Orijinal:
Laht içre varıp yatsam, nasıl olur bir baksam,
Hâlim nicedir diye, meleğe sual sorsam?
Hudâ nimetin yedim, bari itaat kılsam,
Utanmaz arlanmazdım, hâlim nicedir Yâ Rab!

Günümüz Türkçesi:
Toprağa gömülüp yatsam, bir bakış atsam,
Hâlim nasıl diye meleğe soracak olsam,
Allah'ın nimetlerini yedim, bari itaat etseydim,
Utanmaz ve arlanmazdım, hâlim ne durumda Rabb'im!

Açıklama:
Bu kıta, ölüm ve kabir hayatına vurgu yapar. İnsan, ahirette hesabını vereceğini fark ettiğinde dünyadaki itaatsizliklerinden pişman olur. Yesevî, nimetlere karşı kulluk ve şükür bilincini hatırlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran, 185)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: "Dünya, ahiretin tarlasıdır; kullukla değerlendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölümü hatırlamak, tevbe ve itaat bilincini artırır.

Allah'ın nimetlerini doğru kullanmak gerekir.

Kendi hâlimizi sorgulamak ve arlanmak, kalp terbiyesinin işaretidir.

---

10. Kıta

Orijinal:
Kaldırıp gürz vurunca, kemikler paramparça,
Hükmün cehennem deyip, ateşine atınca,
Gaffâr deyip nefsini, Kul Ahmed aldatınca,
Cemâl şüphesiz görür, gözü giryân olan kul!

Günümüz Türkçesi:
Eğer gürzü kaldırıp vurursan, kemikler paramparça olsa,
Hükmünle cehennem deyip, ateşine atsan,
Allah bağışlayıcı derken nefsimi aldatırsam,
Allah'ın Cemâli şüphesiz görür, gözleri yaşlı olan kulunu!

Açıklama:
Yesevî burada Allah'ın kudretini ve affediciliğini hatırlatır. Kulun nefsini aldatması, gafletle günaha düşmesi mümkündür; ama Allah'ın Cemâli, gözyaşını ve samimi tevbesini görür. Bu kıta, hem Allah korkusunu hem de rahmetini dengeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ben, tevbe eden kullarımı affederim." (Hadis-i Kudsi)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: "Allah kulunun samimi gözyaşını ve tövbesini görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah korkusu ve rahmeti birlikte düşünülmelidir.

Nefsi aldatmak, kulun günahına sebep olur.

Samimi gözyaşı ve tövbe, Allah katında değerlidir.

Hikmet 241 *Medine'ye Varsam Derim!*

1. Kıta

Orijinal:
Ey dostlar ben habersiz, nice günâh işledim.
Şimdi durmadan gidip Ka'be'ye varsam derim.
Âşık olup "Hû!" diye, ben varsam Beytullah'a,
Cân gözüyle bakarak, neyi görsem söylerim.

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar! Ben habersizce birçok günah işledim.
Şimdi durmadan gidip Ka'be'ye varmayı istiyorum.
Aşkla "Hû!" diyerek Beytullah'a varırsam,
Kalp gözüyle bakarak, gördüğüm her şeyi anlatırım.

Açıklama:
Yesevî burada aşk ve tövbe temasını işler. Kul, günahlarının farkında olarak Allah'ın evine yönelmek ister. "Hû" zikri, Allah'ı kalpten anmayı ve aşk ile O'na yaklaşmayı ifade eder. Ka'be, hem fiziksel hem de manevi yolculuğun sembolüdür; kulun gönlünde hakikat yoluna giden bir merkezdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah'a yönelmiş olan kalpler, O'na kavuşur." (Hadis-i Kudsi)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: "Kalp gözüyle Allah'ı görenin kalbi O'na kavuşur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Günah işlediğini fark eden kul tövbe etmelidir.

Allah aşkı, kulun manevi yolculuğunda rehberdir.

Kalp gözü ile Allah'ı anmak, aşk ve hikmeti artırır.

2. Kıta

Orijinal:
Ya İlâhî! Aşk ile senin Ka'be'ne varsam,
Himmetle bel bağlayıp, gece-gündüz yürüsem,
Fırsat versen de bana beytini bir kez görsem,
Başım koyup yüzümü sürsem her şeyi derim.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ım! Aşk ile senin Ka'be'ne varırsam,
Senin yardımınla gece gündüz yürürsem,
Fırsat versen de bana Beytullah'ı bir kez görsem,
Başımı koyup yüzümü sürsem, gördüğüm her şeyi anlatırım.

Açıklama:
Bu kıtada Yesevî, Allah'ın yardımını ve himmetini dile getirir. Aşk, kulun azmini artırır, gece-gündüz çalışması, manevi gayreti temsil eder. Beytullah'ı görmek, ilahi huzura ve hakikate kavuşmayı simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Rabbinin yardımıyla ilerleyin ve sabredin." (Hud, 88)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: "Allah yolunda gayret edenin işlerini O kolaylaştırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculukta sabır ve gayret önemlidir.

Allah'tan yardım dilemek, kulun işini kolaylaştırır.

İbadet ve aşk ile yapılan yolculuk, kalpte derin izler bırakır.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ümidimdir Rabb'imden bana bir fermân olsa,
Evliyâ imdat edip, derdime dermân olsa,
Lâin şeytan yolumdan kovulup sersem olsa,
Bu niyetle murada kavuşsam sırlar derim.

Günümüz Türkçesi:
Rabb'imden umudum, bana bir lütuf bahşetse,
Evliyâlar yardım edip, derdime çare olsa,
Kötü şeytan yolumdan uzaklaşsa,
Bu niyetle muradımı gerçekleştirsem, sırları görürüm.

Açıklama:
Yesevî, Allah'a ümitle yönelmeyi ve evliyaların yardımını dile getirir. Şeytanın kötü etkilerinden korunmak ve doğru yolda ilerlemek, tasavvuf yolunun temelidir. Niyetin doğru olması, muradın gerçekleşmesinin şartıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru yol bulun." (Nisa, 13)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: "Niyetin temiz olursa, Allah sana yol açar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ümit ve niyet, manevi yolculukta en önemli güçtür.

Evliyaların yardımı ve Allah'ın desteği, kul için elzemdir.

Şeytanın vesveselerine karşı bilinçli olmak gerekir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Sübhân Azîm sıfatı vird edip dile alsam,
Ondan gelen himmeti, çareyi ele alsam,
Tevekkül örtüsünü üstüme, bele alsam,
Uzak yola düşerek, şimdi yürüsem derim.

Günümüz Türkçesi:
Sübhân Azîm'in isimlerini zikredip dile getirsem,
O'ndan gelen yardımı ve çareyi ele geçirsem,
Tevekkül örtüsünü üzerime alsam,
Uzak yola çıkarak şimdi yürümeye başlasam.

Açıklama:
Kıta, Allah'a tevekkül ve zikirle yaklaşmayı vurgular. "Vird" ile Allah'ı anmak ve isimlerini zikretmek, manevi güç kazandırır. Uzak yol, zahiri ve batını yolculukları simgeler; kulun güveni ve tevekkülü, yolculuğunu kolaylaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"İşinizi Allah'a havale edin ve O'na güvenin." (Al-i İmran, 159)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: "Tevekkül eden kul, Allah'a dayanır ve O'na güvenir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah zikir ve isimleri ile manevi güç kazanılır.

Tevekkül, kulun yolunu kolaylaştırır.

Uzun ve zahmetli yollar, Allah'a güvenle aşılır.

---

5. Kıta

Orijinal:
Meğerki Ka'be yolu çok çetin, yaman imiş,
Evvel-âhir, dağ-deniz, her yeri divân imiş,
Âhiretin azığı tamamen ziyân imiş,
Havas ile o yola ben de varayım derim.

Günümüz Türkçesi:
Demek ki Ka'be yolu çok çetin ve zorluymuş,
Başından sonuna kadar dağ, deniz, her yer engellerle doluymuş,
Ahiretin azığı tamamen ziyan oluyormuş,
Ben de o yolculuğa, ruhumun arzusu ile çıkmak isterim.

Açıklama:
Bu kıta, manevi yolculuğun zorluğunu ve sabır gerektirdiğini anlatır. Ka'be, sadece fiziksel bir yolculuk değil, aynı zamanda kalbin ve ruhun Allah'a yönelmesi anlamındadır. Ahiretin azığı olan iman ve ibadet, ihmale gelmez; yoksa tamamen ziyan olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Ve sakın dünya hayatını ahirete tercih etmeyin.” (Kasas, 77)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurur: “İman ve amel, ahiretin en değerli azığıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculuk sabır ve gayret gerektirir.

Dünya engelleri karşısında yılmamak gerekir.

Ahiretin azığı, iman ve ibadetle korunur.

---

6. Kıta

Orijinal

Kuşlar gibi Ka’be’ye kanat çırparak uçsam,
Hayal kılmayıp yolda konmadan varıp düşsem,
O mübarek zemzemden kanarak doysam, içsem,
İsteyene muradın kalkıp da versem derim.

Günümüz Türkçesi

Keşke kuşlar gibi kanatlanıp Ka’be’ye uçsam;
Yolda hiç durmadan hemen oraya ulaşsam;
Oradaki mübarek zemzemden kana kana içsem;
İhtiyacı olana muradını eliyle verebilsem diye niyaz ederim.

Açıklama

Bu kıtada derviş, Allah’a kavuşma yolunun bir **aşk kanadıyla uçuş** olduğunu anlatır. Tasavvufta “kuş gibi uçmak” nefsi geride bırakıp **ruhun hafifliğiyle Hakk’a yönelmek** demektir. Zemzem, sadece bir su değildir; “ilâhî bilgi, safiyet ve rahmet” sembolüdür. Murad isteyenlere murad vermek ise Allah’ın kullarına **hizmet makamı**dır. Hak yolunun en büyük nişanı hizmettir.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet

– “Haccı ve umreyi Allah için tamamlayın.” (Bakara 196)
– Zemzem hakkında Rasulullah: “Zemzem, içildiği niyete göredir.” (İbn Mâce)
– Hizmet ve infak: “Kim bir mü’mine ferahlık verirse, Allah da ona ferahlık verir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Hakk’a yolculuk nefsi hafifletmeyi gerektirir.
– Zemzem gibi helal ve temiz rızık gönlü arıtır.
– Hak yolunun özelliği, başkasına murad olmak; yani hizmet etmektir.

---

7. Kıta

Orijinal

Dergâhında yaptığım bu haccım kabul olsa,
Evvel-âhir günâhım affolup da yok olsa,
Lâin şeytan görerek, günâhla helak olsa,
Ordan da Medine'ye, Resul'e varsam derim.

Günümüz Türkçesi

Ya Rabbi! Bu dergâhında yaptığım haccımı kabul etsen;
Geçmişte ve gelecekte işlediğim günahları affetsen;
Lanet edilmiş şeytan günahıyla helak olsa;
Oradan da Medine'ye, Peygamber'e varsam, diye dua ederim.

Açıklama

Haccın kabulü, kulun geçmişini bir **temiz başlangıca** dönüştürmesidir. Tasavvufta "evvel-âhir günahın affı" kişinin Hak katında yeni bir doğuşa kavuşmasıdır.
Dervişin hedefi yalnız Kâbe değildir; yolun son durağı **Medine ve Resûl'ün makamıdır.**
Zira hak yolculuğu **Allah'a yönelme (Kâbe)** ile başlar, **Resûl'ün ahlâkında fânî olma (Medine)** ile tamamlanır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet

– "Hacca giden kimse günahlarından arınmış olarak döner." (Hadis)
– Medine sevgisi: "İman Medine'ye hicret eder." (Hadis)
– Şeytandan sakınmak: "Şeytan sizin apaçık düşmanınızdır." (Bakara 168)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Haccın ruhu, tevbedir.
– Günahın affı Allah'ın rahmetindendir; kulun vazifesi arınmaya yönelmektir.
– Medine, manevi ahlâkın şehridir; Resûl'ün ahlâkıyla yaşamak manevi haccın devamıdır.

---

8. Kıta

Orijinal

Senin adın ne güzel; Medine Münevvere,
Âlemlerin içinde en üstünsün Medine,
Seçip de menzil kıldı Resul'üm seni bize,
Ölenedek orada yaşasam, kalsam derim.

Günümüz Türkçesi

Senin ne güzel ismin var ey Medine-i Münevvere!
Âlemlerdeki şehirlerin en üstünü sensin ey Medine!
Peygamberimiz seni bize menzil olarak seçti;
Ölene kadar orada yaşasam, hep orada kalsam diye dilerim.

Açıklama

Medine, “nurlanmış şehir”dir; nurlanması Hz. Peygamber’in varlığıyladır.
Tasavvufta Medine **kalp makamıdır.**
Mekke “kabeye yöneliş”, Medine “kalbin nurlanışı”dır.
Derviş, ömrünü Resûl’ün şehrinde geçirmekle; onun ahlâkını hayat boyunca sürdürmeyi arzular. Bu, “zahirde Medine’de olmak”tan çok, **bâtında Resul’ün ahlâkı ile yaşamak** anlamındadır.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet

– Medine’nin fazileti: “Medine haramdır; onun iki dağı arasında fitne olmaz.” (Hadis)
– Peygamber sevgisi: “Kişi sevdiğiyle beraberdir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Resulullah’ın şehri, gönlün nur makamıdır.
– Manevi yolculuk ancak sünneti yaşamakla tamamlanır.
– Ahlâk güzelliği, Medine’de ruhen yaşamak demektir.

---

9. Kıta

Orijinal

Hoca Ahmed diler ki; her an Ka’be’ye varsam,
Nice yıllar ravzada, ben Medine’de kalsam,
Ömrüm bitse orada, ecel gelse de ölsem,
Resul’ün ayakucu benim olsa da yatsam.

Günümüz Türkçesi

Hoca Ahmed Yesevî şöyle diler: Keşke her an Ka’be’yi ziyaret edebilsem;
Nice yıllarca Ravza’da, Medine’de kalsam;
Ömrüm orada sona erse, ecelim Medine’de gelse;
Ve Resul’ün ayakucunda yatabilsem.

Açıklama

Bu kıta, samimi bir dervişin en büyük muradını dile getirir:
“Hayatın ibadet, ölümün şeref, kabri Resul’e yakın olsun.”
Tasavvufta bu, **tam teslimiyet ve tam sevgi**dir.
Resul’ün ayakucunda yatmak, “onun edebiyle yaşamak ve ölmek” demektir; hakikatte mekândan çok **makamı** ifade eder.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet

– “Allah ve Rasulü’ne itaat edin.” (Nisa 59)
– Ravza hakkında: “Ravza, cennet bahçelerinden bir bahçedir.” (Hadis)
– Ölüm temennisi: “Allahım bizi imanla öldür.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

– Hak yolunun zirvesi Resul aşkına ulaşmaktır.
– Dervişin gayesi, hayatı ve ölümü Allah ve Rasul'ün ahlâkıyla süslemektir.
– Medine'de yaşamak bir mekân değil, bir hâl ve ahlâktır.

Hikmet 242 *Ahrette Gülmez misin?!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Hakikatten habersiz, Hak yolda ölmez misin?
Sıkı riyâzet ile sararıp solmaz mısın?
Kan yutup aşk derdine düşüp de yanmaz mısın?
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Gerçekten habersiz olursan, Allah yolunda ölmez misin?
Sıkı bir nefis terbiyesi ile sararıp solmaz mısın?
Aşkın derdine düşüp kanını akıtıp yanmaz mısın?
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Bu kıta, Allah yolunda **nefs terbiyesi ve aşkın fedakârlığı** gerekliliğini anlatır. Riyâzet (zorluk çekme, nefsi terbiye) ve aşk, kulun ruhunu temizler. Dünya acılarını çeken, ahirette sevinç ve huzur bulur; bu, tasavvufun temel öğretilerindendir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda öldürülür veya öldürürse, biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz." (Nisa, 74)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Gerçek mümin, Allah için sabreder, dünya acısını çeker ve ahirette mükâfat görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah yolunda riyâzet çekmek, manevi olgunluk getirir.

Dünyada çekilen acılar, ahirette sevinç ve huzura dönüşür.

Aşk ve fedakârlık, hakikate ulaşmanın anahtarıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:
Yahya ile Şuayıb, ağladı Hakk'a yetti,
O'nun didârı için gözlerinden kan aktı,
Sonra maşûk kendisi, gelip de bir söz etti,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Yahya ve Şuayb peygamberler Allah'a ağladılar,
O'nun karşısını görmek için gözlerinden kan aktı,
Sonra sevgili (Allah) geldi ve bir söz söyledi,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Peygamberlerin Allah aşkıyla gözyaşı döktükleri vurgulanır. "Gözlerinden kan aktı" ifadesi, aşk ve teslimiyetin şiddetini sembolize eder. Gerçek aşk, dünyadaki acıları çeker; ahirette mutluluk ve huzur verir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Onlar ki Allah'a inanmış ve gönülleri O'na yönelmiştir." (Hac, 35)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Allah'ı çok sevenin gözlerinden gözyaşı akar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı, gönülden ve bedensel fedakârlıkla yaşanır.

Peygamberler, aşkın en büyük örnekleridir.

Dünya acısı, ahirette sevince vesile olur.

---

3. Kıta

Orijinal:
Ne dediğini benden, sorsan, o bir söz dedi,
Beni sorarsan bîdâr, ol diye haber verdi,
Gerçek âşıklar bunu, tam kalbinden anladı,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Ne dediğini bana sorarsan, sadece bir söz söyledi,
Beni sorarsan uyanık ol, dedi;
Gerçek aşıklar bunu kalbinden anladı,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Bu kıta, aşkın **anlamının derinlik ve kalp gözüyle anlaşılması** gerektiğini anlatır. Söz azdır, önemli olan **kalbin fark etmesidir.** Gerçek âşık, kelimelerin ötesinde Allah'a yönelir ve ahirette huzura kavuşur.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Rad, 28)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Gözler kalbi aldatmaz, kalp Allah'ı görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalbin fark etmesi, aşkın ölçüsüdür.

Sözler değil, kalbin hissi ve niyeti önemlidir.

Dünya ağlaması, ahirette sevinç için bir hazırlıktır.

---

4. Kıta

Orijinal:
Gerçek ağla, Hak duysun, sen ey gâfil, bî-insaf,
Melekler alsın seni, götürsünler kûh-ı Kâf,
Gerçekten sen samimi, aşk iste, etme boş laf,
Dünyadayken ağlayıp ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Gerçekten ağla ki Allah duysun, ey gaflet içindeki insan,
Melekler seni alıp Kûh-ı Kâf'a götürsün,
Samimi ol, Allah aşkını iste, boş söz etme,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Kıta, **samimiyet ve içtenliğin önemini** vurgular. Boş söz ve gösteriş, aşkın karşılığı değildir. Allah için gözyaşı döken kul, manevi olarak yükselir. Kûh-ı Kâf metaforu, yüksek ve uzak bir makamı, yani **ruhun olgunluk seviyesini** simgeler.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Müminler, Allah'ı anarak gözyaşı dökerler." (Meryem, 58)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Samimi kulun duası kabul edilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimiyet, ibadetin temelidir.

Boş laf ve gösteriş, manevi yolculuğu engeller.

Gözyaşı ve tevbe, kalbi temizler ve ahirette sevince dönüştürür.

---

5. Kıta

Orijinal:
Zâkir olan yiğitler, başın ortaya koysun,
Zekeriyya misali, Hakk'ı bulup da sevsin,
Hak için bel bağlayıp, candan ve maldan geçsin,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı zikreden yiğitler, hayatlarını ortaya koysun,
Zekeriya gibi Allah'ı bulup O'nu sevsin,
Allah için canını ve malını feda etsin,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Kıta, **Fedakârlık ve Allah sevgisi** temasını işler. Zikir ve iman, insanı gerçek aşka ulaştırır. Derviş, can ve malını Allah yolunda harcayarak aşkını perçinler; dünya gözyaşı, ahiret neşesine dönüşür.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda malını ve canını harcarsa, kat kat mükâfat alır." (Tevbe, 111)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Allah yolunda canını veren, en yüksek sevgiye ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve sevgi, fedakârlıkla pekişir.

Can ve malın Allah yolunda harcanması, aşkın göstergesidir.

Dünya gözyaşı, ahiret sevinci için gereklidir.

---

6. Kıta

Orijinal:
Dil ile zikredenler bulamazlar ki sevap,
Halkada velev olsa, bağrı, ciğeri kebap,
Riyâkâr âşıkların ahireti de harap,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Sadece dil ile Allah'ı zikredenler sevap bulamaz,
Halkada, gönülde yanıp da fedakârlık yapmış olsalar bile,
Riyâkâr aşk sahiplerinin ahireti de ziyan olur,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Bu kıta, **samimiyet ve ihlâsın** önemini vurgular. Sadece sözle ibadet edenler ve gösteriş yapanlar gerçek sevap kazanamaz. Aşk, gönülden ve candan olmalıdır; aksi takdirde hem dünya hem ahiret kaybına uğrar.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah, ihlâs ile yapılan işleri sever." (Bakara, 2:2)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Amel niyetle değerlidir; gösteriş için yapılan sevap geçersizdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadet ve zikir, kalpten gelmelidir.

Gösteriş ve riyâkârlık, gerçek sevabı yok eder.

Dünyada ağlayan kul, ahirette gerçek sevinç kazanır.

---

7. Kıta

Orijinal:
Kan ağla ki ey gönül, gözyaşın tanık olsun,
Dergâhtan hâcet dile ki sana revâ kılsın,
Gerçekten hasta ol ki, derdine devâ kılsın,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Ey gönül, kan ağla ki gözyaşın sana şahit olsun,
Dergâhtan dilek iste ki sana hakkıyla versin,
Gerçekten hasta ol ki, dertlerin şifa bulsun,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Yesevî, içten gözyaşı ve samimi hâcet dilemenin önemini vurgular. “Hasta olmak”, nefsi ve kalbi arındırmayı, aşk yolunda sabrı simgeler. Kul, acı ve sıkıntıyı kalbiyle yaşamalı ki, Allah’ın merhametiyle dertlerine çare bulsun.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

“Allah’a yönelen ve dua edenlerin duası kabul edilir.” (Bakara, 186)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Gözyaşı ile dua edenin duası kabul olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi gözyaşı, kalbin Allah’a yönelişinin göstergesidir.

Dert ve sıkıntılar, manevi olgunlaşmanın vesilesidir.

Dünyada çekilen acı, ahirette sevinç getirir.

---

8. Kıta

Orijinal:
Gerçek dertliyi sorsan, daima Allâh derdi,
Mahşerde şahit olsun, sapsarı olmuş rengi,
Bu meydanda baş verdi, odur mertlerin merdi,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Gerçek dertliyi sorsan, her zaman Allah derdi,
Mahşerde rengi solmuş olarak şahit olur,
O meydanda kendini ortaya koyar, mertlerin cesurudur,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Gerçek dertli, dünya hayatında Allah aşkı ile yanar. Mahşer metaforu, kulun **hesap günündeki durumu**nu gösterir. Mert ve cesur olmak, dünyada gönül ve nefisle mücadele etmektir.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

“Kim Allah’a kalpten yönelirse, O’na yaklaşır.” (Bakara, 186)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Gerçek mümin, dünya zorluklarını sabırla aşar.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkıyla yanmak, gerçek dertlinin alametidir.

Dünyada sabır, ahirette sevinç getirir.

Cesaret ve metanet, gönül yolculuğunda gerekir.

---

9. Kıta

Orijinal:
Zâkirsen zikrin söyle, kanlı gözyaşları saç,
Erenlere hizmet kıl, gönlünü onlara aç,
Muhabbetsiz dostlardan, câhil insanlardan kaç,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Allah’ı zikreden biri isen, zikrini söyle, gözyaşlarını dök,
Erenlere hizmet et ve gönlünü onlara aç,
Aşksız ve cahil dostlardan uzak dur,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Bu kıta, **zikir, hizmet ve seçici dostluk** temasını işler. Samimi aşk ve ibadet, gönül dostlarıyla paylaşılır. Cahiller ve aşksız kişiler, yolculukta engel olur; bu nedenle uzak durmak gerekir.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

“İyilerle dost ol, kötülerin arkadaşlığından kaç.” (Nisa, 140)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “İyi arkadaş, ahirete yol gösterir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zikir ve gözyaşı, aşkın göstergesidir.

Dost seçimi, manevi yolculukta önemlidir.

Samimi hizmet, gönül olgunluğunu artırır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Yusuf’u için Yakup ağlayıp mahzûn oldu,
Ağlayıp gözlerini kaybedip, mahrûm oldu,
Eyyup gibi sabredip, gönlü ateşte yandı,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Yakup, Yusuf için ağlayıp hüzünlendi,
Gözyaşlarından mahrum kaldı, acı çekti,
Eyyub gibi sabredip, gönlü ateşle yandı,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Yesevî, peygamberlerin **sabır ve aşk örneklerini** hatırlatır. Yusuf ve Yakup hikayesi, aşk ve sabrın meyvesinin sonunda neşeye dönüşeceğini gösterir. Eyyub'un sabrı, zorluklar karşısında teslimiyetin sembolüdür.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenler, Allah katında büyük mükâfat alırlar." (Zümer, 10)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Sabır, müminin en büyük zenginliğidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sabır, aşkın ve teslimiyetin göstergesidir.

Dünya acısı, ahirette sevinçle ödüllendirilir.

Peygamber örnekleri, manevi yol için kılavuzdur.

---

11. Kıta

Orijinal:
İhlasla kim yönelse, şeyhinin dergâhına,
Tövbe, kulluk, itaat, keffaret günâhına,
Cândan geçen kulların bir kulak ver ahına,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
İhlasla kim şeyhinin dergâhına yönelirse,
Tövbe, kulluk ve itaat ile günahlarını telafi ederse,
Canını veren kullardan bir kulak alır,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Kıta, **ihlas, itaat ve tevbe**yi vurgular. Gerçek yolculuk, kalpten yapılan yöneliş ve teslimiyetle olur. Canla yapılan hizmet, manevi makamlara eriştirir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"İhlasla Allah'a yönel, O'na teslim ol." (Bakara, 2:2)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "İhlas, ameli değerlendirir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İhlas, manevi yolun temelidir.

Tevbe ve itaat, günahların telafisidir.

Canla yapılan hizmet, manevî mertebeyi yükseltir.

---

12. Kıta

Orijinal:
Aşksız kul âdem değil, Hak'tan haber ve kelâm,
Nerde görsen aşksızı, sen asla verme selâm,
Söz söylese konuşma, yapma onunla kelâm,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Aşksız kul insan değildir; Allah'tan haber ve söz yoktur onda,
Nerede aşksız birini görsen, selam verme,
Söz söylese bile konuşma, onunla iletişim kurma,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Tasavvufta aşk, insanın **hakikatle bağının ölçüsüdür.** Aşksız kulun söz ve davranışı değersizdir. Yesevî, gerçek aşıklarla beraber olmayı ve aşkı yaşamayanlardan uzak durmayı öğütler.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler, O'nun yolunda birleşirler." (Bakara, 2)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Aşk ve muhabbet, insanın imanının göstergesidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı olmadan insan gerçek anlamda olgunlaşamaz.

Aşksız kişilerden uzak durmak, manevi sağlığı korur.

Samimiyet ve aşk, insanın ruhunu yükseltir.

---

13. Kıta

Orijinal:
Kul isen yer altına ağlayıp da öyle gir,
Gece uykusun harâm eyle kendini hazır,
Laht içine konunca, sesin yükselt bir âh vur,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Eğer kul isen, mezara girerken yer altında ağla,
Gece uykunu terk edip kendini ibadete hazırla,
Mezara konulduğunda, sesinle bir ah yükselt,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Bu kıta, ölüm ve kabir tasavvufunu işler. Gerçek kul, ölümü düşünerek **ibadet ve tövbe ile hazır olur**. Ölüm anı, kulun dünyadaki nefis terbiyesi ve gözyaşının sembolüdür.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân, 185)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Ölüm anını çok hatırla ki, dünya sevincinden uzak durasın.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölümü hatırlamak, ibadet ve tevbe için uyarıcıdır.

Dünyada gözyaşı ve nefis terbiyesi, ahirette sevinç getirir.

Kulun amacı, ölüm için hazırlıklı olmaktır.

---

14. Kıta

Orijinal:
Senin ateşli âhın, ruhun uykusuz kılsın,
Tüm ruhlar elin açıp, sana dualar kılsın,
Münker-Nekir vazgeçip, senden müşteki olsun,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Senin derin ahın ve gözyaşın ruhunu uykusuz kılsın,
Tüm ruhlar ellerini açıp senin için dua etsin,
Münker ve Nekir sorarken senden şikâyet etmesin,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Kıta, kabir azabına karşı **dua ve ibadetle korunmayı** öğretir. Ah ve gözyaşı, ruhu uyanık tutar. Münker-Nekir’in sorularında kulun hakkı ve merhameti, samimi ibadetle sağlanır.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

“Ölümü ve kabri hatırla; Rabbinin huzuruna hazırlan.” (Hadis)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Kabir azabından korunmak için dua et ve ibadetini artır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kabir hayatı için dünyada hazırlık gerekir.

Gözyaşı ve ibadet ruhu uyanık kılar.

Samimiyet, kabir sorularında kurtuluş vesilesidir.

---

15. Kıta

Orijinal:
Kaçıp varsın kulları, Mevlâ’nın penâhına,
Feryâd edip ağlasın, Rahmân’ın dergâhına,
Durulmaz âşıkların gözyaşları, âhına,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Kullar Mevlâ'nın sığınağına koşsun,
Feryat edip ağlasınlar, Rahmân'ın huzuruna,
Gerçek âşıkların gözyaşları ve ahları durmaz,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Kıta, **aşkla ve gözyaşıyla Allah'a yönelmeyi** anlatır. Gerçek âşıklar, gözyaşı ve yakarışla sürekli Allah'a bağlıdır. Dünya gözyaşı, ahiret sevinci için manevi bir hazinedir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Rabbine yalvar ve sabret; O'nun rahmeti büyüktür." (A'raf, 55)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Gözyaşı ile Allah'a yönelmek, kalbi temizler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a yöneliş gözyaşı ve yakarışla olur.

Aşk ve samimiyet, kulun kurtuluşunu sağlar.

Dünyada ağlamak, ahirette sevinç için bir hazırlıktır.

---

16. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla severek derse ; "bendem, kulumdur!"
Kabrine armağan kıl, bu solmayan gülümdür,
Yetmiş bin huri hâdim olan veli kulumdur,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:
Allah severek der ki: "O benim kullarımdandır!"
Kabrine armağan et, bu solmayan gül benimdir,
Yetmiş bin hurisi hizmet eden veli kulumdur,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez miyim?

Açıklama:
Bu kıta, **Allah'ın sevgisine kavuşmuş kulun faziletini** anlatır. Solmayan gül, sevgi ve faziletin sembolüdür. Veli kul, ahirette hurilerle ve ilahi lütufla ödüllendirilir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah, kendisine itaat edenleri sever." (Âl-i İmrân, 31)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Allah'ın sevgisine nail olan kul, cennetle mükâfatlandırılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah sevgisi, kulun en büyük ödülüdür.

Dünya gözyaşı ve ibadet, ahirette fazilet kazandırır.

Veli kul, samimiyet ve aşkın karşılığını alır.

17. Kıta

Orijinal:
Münker-Nekir'den geçip kul cennete girince,
Hamd ü senâ eyleyip güllerini derince,
Koşup da hurilere iyi haber verince,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:
Münker ve Nekir'den geçip kul cennete girince,
Hamd ve senâ ile güllerini toplar,
Hurilere iyi haber verip sevincini paylaşınca,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez miyim?

Açıklama:
Kıta, **ahiretteki ödüller ve sevincin paylaşılmasını** anlatır. Cennet ve huriler, tasavvufta aşk yolculuğunun nihai mükâfatıdır. Dünya gözyaşı, bu ödülleri hak etmek için bir hazırlıktır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Müminler cennette ödüllendirileceklerdir." (Bakara, 25)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Cennet nimetleri, sabreden kulun hakkıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya gözyaşı, ahirette sevinçle ödüllendirilir.

Cennet sevincinin paylaşımı, aşkın nihai meyvesidir.

Ahirete hazırlık, ibadet ve samimiyetle olur.

---

18. Kıta

Orijinal:
Huri-gılmân yığılıp, Hak önüne gelecek,
Ta'zîmle dergâhına gelip boyun bükecek,
Yerin altına girin diye fermân edecek,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez miyim?

Günümüz Türkçesi:
Huri ve gılmân (cennetlik gençler) toplanıp, Allah'ın huzuruna gelecek,
Saygıyla dergâha gelip boyun bükerek selam verecek,
Yerin altına girin diye emir verecek,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez miyim?

Açıklama:
Bu kıta, **cennetteki saygı ve mertebeyi** anlatır. Huri ve cennetlikler, Allah'ın huzurunda secde eder. Dünya gözyaşı, bu yüksek makam ve şeref için bir hazırlık ve hak ediştir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"İman edenler ve salih amel işleyenler cennete girerler." (Müminun, 11)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Cennetlikler Allah’ın huzurunda en yüksek mertebeye ulaşırlar.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya gözyaşı, ahiretteki şeref ve sevince vesile olur.

Cennet, Allah aşkıyla kazanılır.

Samimiyet ve ibadet, kulun yüksek mertebeye ulaşmasını sağlar.

---

19. Kıta

Orijinal:
Yer altında âşıkım, var ona izzet eyle,
Nimet verip cânınla, kul olup hürmet eyle,
Başın-gözün okşayıp merhamet, şefkat eyle,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:
Mezarda âşık kul, Allah’a izzet ver,
Nimet verip canınla kul olup saygı göster,
Başını ve gözlerini okşayarak merhamet göster,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez miyim?

Açıklama:
Bu kıta, ölüm sonrası hâl ve Allah’a teslimiyetin önemini vurgular. Kul, mezarda da aşk ve saygı ile anılır. Merhamet ve şefkat, dünyada kazanılan ruhî değerlerdir ve ahirette ödüllendirilir.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân, 185)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Allah’a sevgi ve saygı ile yönelen kulun ruhu, kabirde de korunur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm sonrası hâl, dünyadaki ibadet ve samimiyete bağlıdır.

Merhamet ve şefkat, ruhun ölümsüz değerleridir.

Gözyaşı ve aşk, ahirette sevinç kaynağıdır.

---

20. Kıta

Orijinal:
Kevser havzı şarabın kendine mihmân eyle,
Temiz sulardan alıp, kullara ihsân eyle,
Yaradılmışları sev, cânına cânân eyle,
Dünyadayken ağlayıp ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Kevser havzındaki şarabı kendine misafir et,
Temiz sulardan alıp kullara ihsan et,

Yaradılanları sev, canına canân kıl,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez misin?

Açıklama:
Kıta, **ihsan, paylaşım ve sevgi** temasını işler. Kevser ve cennet mecazı, Allah'ın nimetlerini paylaşan kulun ahiretteki mükafatını simgeler. Sevgi ve ihsan, aşk yolculuğunun temelidir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda infak ederse, karşılığı kat kat verilir." (Tevbe, 111)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Mümin, hem kendisine hem de başkasına faydalı olmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nimetleri paylaşmak, ahirette sevince vesile olur.

Yaradılanlara sevgi göstermek, aşkın bir gereğidir.

Dünya gözyaşı, cennet sevinci için hazırlıktır.

---

21. Kıta

Orijinal:
Fermânını muhkem tut, sen erkenden uçan ol,
Vehmile dokuz gökler kapısını açan ol,
Huri-gılmân kabr içre, sen içinden seçen ol,
Dünyadayken ağlayıp ahrette gülmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın emirlerini sağlam tut, erkenden yükselen ol,
Gökyüzünün kapılarını açan ol,
Mezarda huri ve gılmanlardan seçim yapan ol,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez miyim?

Açıklama:
Bu kıta, **manevi yükseliş ve Allah emirlerine bağlılığı** vurgular. Kul, dünyada samimi ibadetle yükselir ve cennette yüksek mertebelere ulaşır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"İman edenler ve salih amel işleyenler yükselir." (Mümin, 60)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Samimi kul, Allah katında yüksek mertebeye çıkar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'a bağlılık, ruhun yükselmesini sağlar.

Dünyada gözyaşı ve ibadet, ahirette yüksek makam kazandırır.

Samimiyet ve ihlas, cennet sevincini hak ettirir.

---

22. Kıta

Orijinal:
Hak Teâla bizleri, sizlere yoldaş kıldı,
Âşık diye seninle muhabbet, sevdâ kıldı,
Kudretiyle dillerin konuşur, söyler kıldı,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:
Allah bizi sizlere yoldaş kıldı,
Sevgi ve aşk ile muhabbet verdik,
Kudretiyle diller konuşturup sözler yaptırdı,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez miyim?

Açıklama:
Kıta, Allah'ın **kulunu dostları ve aşk ile desteklemesini** anlatır. Muhabbet, aşk ve ilahi lütuf, insanın söz ve davranışlarını yönlendirir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Allah dostlarına yol gösterir." (Kasas, 56)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Allah, samimi kullarına dost ve yardımcı olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı ve dostluk, kulun yolunu aydınlatır.

Samimiyet ve ihlas, söz ve davranışa yön verir.

Dünyada gözyaşı, ahirette mutluluk getirir.

---

23. Kıta

Orijinal:
Huri-gılmân yığılıp varınca Hak önüne,
Ben de hayrân kalmışım âşıkların işine,
Âlem doldu gözlerden akan kanlı yaşına,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:
Huri ve gılman Allah'ın huzuruna gelince,
Ben de âşıkların işine hayran kaldım,
Âlem gözlerden akan kanlı yaşlarla doldu,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez miyim?

Açıklama:
Bu kıta, **âşıkların manevi azameti ve cennet sevincini** vurgular. Gözyaşı ve aşk, evreni dolduracak kadar önemlidir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Cennetliklerin mertebeleri büyüktür." (Müminun, 11)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Samimi âşıkların mükâfatı büyüktür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gözyaşı ve aşk, manevi yüceliğin göstergesidir.

Ahirette mükâfat, samimi ibadetin karşılığıdır.

Âşıkların yeri, manevi yükselişle ölçülür.

---

24. Kıta

Orijinal:
Ağlamanın onuru, tükenmez haysiyettir,
Gece- gündüz nefsini, ıslah bir meziyettir,
Kabr içinde neler var? Bu da bir akıbettir,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:
Ağlamanın onuru, bitmeyen bir haysiyettir,
Gece ve gündüz nefsi ıslah etmek bir meziyettir,
Kabirde neler var? Bu da bir akıbettir,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez miyim?

Açıklama:
Kıta, **gözyaşı ve nefs terbiyesinin onurlu bir erdem** olduğunu belirtir. Kabir hayatı ve akıbet, dünyadaki çaba ve ibadete bağlıdır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Rad, 28)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Nefsini ıslah eden kişi, ahirette sevinç kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gözyaşı ve nefis terbiyesi onurlu bir davranıştır.

Kabir ve ahiret, dünyadaki amellere bağlıdır.

Dünyada ağlayan kul, ahirette gerçek sevinç kazanır.

---

25. Kıta

Orijinal:
Varıp söyle ağlasın pişmânlık, nedâmette,
Didârım gösteririm o kula kıyâmette,
Zayetmem bir ameli, nice tür melâmette,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmeyim mi?

Günümüz Türkçesi:
Varıp söyle ki pişmanlık ve nedâmet ile ağlasın,
Kıyamette o kulun huzuruna kendimi gösteririm,
Bir ameli dahi zayi etmem, ne kadar melâmet olsa da,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez miyim?

Açıklama:
Kıta, pişmanlık ve tövbenin önemini vurgular. Kulun dünyada işlediği her amel, kıyamette değer kazanır. Melâmet (kendini küçültme) yolundaki her çaba, Allah katında anlamlıdır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Kim tevbe ederse, Allah bağışlayandır." (Nûr, 31)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Hiçbir amel zayi olmaz; sadaka, ibadet ve gönül hizmeti mutlaka değer kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Pişmanlık ve nedâmet, manevi olgunluğun göstergesidir.

Melâmet ve tevbe, ahirette sevinç kaynağıdır.

Her amel, doğru niyetle değer kazanır.

---

26. Kıta

Orijinal:
Bu sözleri işitip onlar mutlu olacak,
Kefenler biçilecek, tenler üryân olacak,
Sağda-solda yatanlar, orda şâkir olacak,
Dünyadayken ağlayıp, orda gülmeyeyim mi?

Günümüz Türkçesi:
Bu sözleri işitince insanlar mutlu olacak,
Kefenler hazırlanacak, bedenler çıplak olacak,
Sağda ve solda yatanlar orada şükredecek,
Dünya hayatında ağlayıp, orada sevinmez miyim?

Açıklama:
Kıta, kabir ve ahiret hayatının gerçekliğini hatırlatır. Ölüm, bedensel bir çıplaklık ve hesap günü ile gelir; dünyada yapılan ibadet ve gözyaşı, bu sevinci hazırlar.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân, 185)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Kabir hayatı ve ahiret için hazırlık yapın; dünya geçicidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm ve kabir hayatı, dünya gözyaşı ile hazırlanır.

Ahiret sevinci, dünyadaki ibadet ve pişmanlıkla kazanılır.

İnsan, hayatın geçiciliğini unutmamalıdır.

---

27. Kıta

Orijinal:
Kul Hoca Ahmed sen de ağlayuben hesap ver,
Didârın cilve kılsa, Hakk'ı bir bil, hesap ver,
Rabb'in izin verirse, suallere cevap ver,
Dünyadayken ağlayıp, ahrette gülmez misin?

Günümüz Türkçesi:
Kul Hoca Ahmed, sen de ağlayıp hesap ver,
Allah sana görünürse, O'nu bilerek hesap ver,
Rabb'in izin verirse, sorulara cevap ver,
Dünya hayatında ağlayıp, ahirette sevinmez miyim?

Açıklama:
Kıta, **hesap günü bilinci ve hazırlığı** üzerine odaklanır. Kulun, Allah'ın huzurunda hem pişmanlık hem de ibadetle hazır olması gerekir. Dünya gözyaşı, ahirette karşılık bulacak bir hazırlıktır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

"Hesap günü her nefis yaptığı işten sorulacaktır." (Âl-i İmrân, 25)

Peygamber Efendimiz (s.a.v): "Kendi amellerine karşı dikkatli ol, hesap gününe hazır ol."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hesap günü bilinci, dünya gözyaşı ve ibadetle hazırlanır.

Allah'ın huzurunda hesap verecek olmanın farkında olmak gerekir.

Ahirette sevinç, samimi pişmanlık ve ibadetle kazanılır.

Hikmet 243 *Hak Yola Gittim İşte!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Gelin dostlar Rahmân'ın hikmetinden pay alın,
Ben Bi'smillâh diyerek söze başladım işte.
Dilim, cânım ve kalpten, Hak yolun sağlam tutup,
Lâin olan şeytanın yolundan döndüm işte.

Günümüz Türkçesi:

Gelin dostlar, Rahmân'ın hikmetinden nasiplenin,
Ben söze Besmele ile başladım işte.
Dilimi, canımı ve kalbimi Hak yolunda sağlam tuttum,
Lanetli şeytanın yolundan yüz çevirdim işte.

Açıklama:

Bu kıtada Hoca Ahmet Yesevî, irşada **davetle** başlar. “Gelin dostlar” hitabı, tasavvufta mürşidin talipleri Hak yoluna çağırmasıdır. Hikmet, yalnızca bilgi değil; yaşanmış ilim, kalple idrak edilen hakikattir.

“Bismillah” ile başlamak, yapılan işin **nefs adına değil, Allah adına** yapıldığını ilan etmektir. Dil, can ve kalbin birlikte zikredilmesi; tasavvufta **bütüncül kulluk** anlayışını ifade eder. Sadece sözle değil, kalp ve fiille de Hak yolunda olmak esastır.

Şeytan yolundan dönmek ise yalnız günahı terk etmek değil; **nefsin hilelerinden, kibirden, gafletten** uzaklaşmaktır. Yesevî burada bir hal beyanında bulunur: Hak yoluna sebat, bâtıl yollardan kesin ayrılış.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Bu Kur’an, en doğru yola iletir” buyrularak hikmetin ilahî kaynağına işaret edilir. Besmele ile başlamak, Hz. Peygamber’in sünnetinde sabittir; “Besmele ile başlanmayan iş bereketsizdir” anlamındaki hadisle uyumludur.

Şeytandan yüz çevirmek ise “Şeytan sizin apaçık düşmanınızdır” ayetinin fiilî bir tefsiridir. Kalp, dil ve amel birlikteliği “İman edenler ve salih amel işleyenler” ifadesiyle Kur’an’da sıkça vurgulanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yoluna çağrı önce edep ve davetle yapılmalıdır.

İlme ve söze Besmele ile başlamak bereket sebebidir.

Hak yolunda yürümek sadece sözle değil, kalp ve fiille olur.

Şeytanın yolu yalnız açık günahlar değil, gizli nefs tuzaklarıdır.

---

2. Kıta

Orijinal:

“Tövbe edin!” emrini duydum, uydum bir nevâ,
Nazar kılınca Rabb’im, derdime verdi devâ,
Mal, cân, evden ve barktan, geçsem yoluna revâ,
Cân ne ki, her şeyimden ayrıldım geçtim işte.

Günümüz Türkçesi:

“Tövbe edin!” emrini işittim ve ona uydum,
Rabbim bana yönelince derdime şifa verdi,
Malımdan, canımdan, evimden barkımdan geçmek yoluna uygundur,
Can nedir ki; her şeyimden vazgeçip geçtim işte.

Açıklama:

Bu kıta, **tevbe ile başlayan tasavvuf yolculuğunu** anlatır. Yesevî, tövbeyi sadece sözle edilen bir pişmanlık değil, **hayatı değiştiren ilahî bir çağrı** olarak sunar.

Allah'ın "nazar kılması", kulun ihlasla yönelmesi sonucu gelen ilahî rahmettir. Dert, tasavvufta çoğu zaman Hak'tan uzaklıktır; devası ise Allah'a dönüştedir.

Mal, can, ev ve barktan geçmek; dünya nimetlerini terk etmek değil, **onlara bağlanmamak** demektir. En üst mertebe ise canı bile Hak yolunda hiçe sayacak teslimiyettir. Bu, fenâ fillâh makamına işaret eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Ey iman edenler! Allah'a samimi bir tövbe ile tövbe edin" emri tövbenin merkezî yerini gösterir. Allah'ın kuluna yönelmesi ise "Allah tövbe edenleri sever" ayetiyle sabittir.

Mal ve can fedakârlığı, "Allah, müminlerden canlarını ve mallarını cennet karşılığında satın almıştır" ayetiyle örtüşür. Hz. Peygamber'in sahabeye öğrettiği zühd ve teslimiyet anlayışı bu kıtanın sünnetteki karşılığıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvuf yolunun kapısı samimi tövbedir.

Dertlerin gerçek şifası Allah'ın kuluna yönelmesidir.

Dünya nimetleri terk edilmez, kalpten çıkarılır.

Hak yolunda en büyük fedakârlık canı bile hiçe sayabilmektir.

---

3. Kıta

Orijinal:

Hakikatli maşûğa, cânım her şeyim fedâ,
Ta ölüm vaktine dek, mihnette oldum edâ,
Pervâne gibi döndüm, yolunda buldum fenâ,
Umarım Hak nuruna böylece battım işte.

Günümüz Türkçesi:

Hakikî sevgiliye canım ve her şeyim feda olsun,
Ölüm anına kadar çile içinde hizmet ettim,
Pervane gibi döndüm, onun yolunda yokluğu buldum,
Umarım böylece Hak nuruna gark oldum.

Açıklama:

Bu kıtada "hakikatli maşûk", **Allah Teâlâ**dır. Tasavvufta maşûk, mecazî sevgiliden hakikî sevgiliye yükselişi temsil eder. Canı ve her şeyi feda etmek, **tam teslimiyet** halidir.

"Mihnet", aşk yolunun çilesidir; Hak yolunda zahmet olmadan kemal olmaz. Pervane misali dönmek, **yanmayı göze alan aşk** demektir. Fenâ, kulun nefsinden geçip yalnız Hak'ta var olmasıdır. Yesevî burada fenâ fillâh makamına işaret eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler" buyurulur. Fenâ ve teslimiyet, Hz. İbrahim'in teslimiyetinde ve Peygamberimizin "Allah'ım, yaşamayı hayırlı kıl, ölümü de hayırlı kıl" duasında karşılık bulur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikî aşk, fedakârlık ister.

Çile, Hak yolunun ayrılmaz parçasıdır.

Nefsi yakmadan Hak nuruna ulaşılmaz.

---

4. Kıta

Orijinal:

Ey dostlar derdim fazla, hâlim perişân, zebûn,
Cân yanık, bağrım delik, içimde sonsuz hüzün,
Dergâhında ağladım kanlı yaş, iki gözüm,
Bi-hamdi'llâh sunulan meyden tattım ben işte.

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar, derdim çoktur, hâlim perişan ve düşkün,
Canım yanık, bağrım delik, içim sonsuz hüzün dolu,
Dergâhında iki gözüm kanlı yaşlar döktü,
Hamd ile sunulan aşk meyinden tattım.

Açıklama:

Bu kıta, **aşk acısının kemale dönüşmesini** anlatır. Dert, burada şikâyet değil; Allah'a yakınlığın işaretidir. Yanık gönül, Hak aşkıyla tutuşmuş kalptir.

Kanlı yaş, samimi tövbe ve gözyaşıdır. "Mey", ilahî aşk ve marifetullah sembolüdür. Bu mey, Allah'ın lütfuyla sunulur; kul kendi gücüyle elde edemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah'ı anmakla kalpler huzur bulur" buyrulur. Peygamber Efendimiz'in geceleri ağlayarak ibadet etmesi, bu halin sünnetteki karşılığıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dert, Hak yolunda nimettir.

Gözyaşı kalbi arındırır.

İlahi aşk, Allah'ın lütfudur.

---

5. Kıta

Orijinal:

Arzu ettim vahdetin meyinden içemedim,
Çoluk-çocuk, ev-barktan nedense geçemedim,
Dünyayı terk edip de, Hak yolu seçemedim,
Ey dostlarım hasretle, Hak yola gittim işte.

Günümüz Türkçesi:

Vahdet şarabını içmeyi arzuladım ama içemedim,
Çoluk çocuktan, ev barktan bir türlü geçemedim,
Dünyayı terk edip Hak yolunu tam seçemedim,
Ey dostlar, hasretle Hak yoluna yöneldim.

Açıklama:

Bu kıta, **samimi bir nefis muhasebesidir**. Yesevî, kendi eksikliğini açıkça dile getirir. Vahdet, Allah'tan başka her şeyi kalpten çıkarmaktır.

Aile ve dünya nimetleri haram değildir; fakat kalbi bağlarsa yol kesici olur. Bu itiraf, mürşidin bile nefsle mücadelesinin sürdüğünü gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Malları ve çocukları sizi Allah'ı anmaktan alıkoymasın" uyarısı yapılır.
Peygamberimizin dünyaya bağlılığı kalpten reddeden zühd anlayışı bu kıtayı açıklar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda samimi muhasebe şarttır.

Helal olan şeyler bile kalbi bağlayabilir.

Eksikliği görmek, kemalin başlangıcıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:

Meyhaneye ulaştım dinmeden, uyumadan,
Tesbih-tehlil zikrettim, başka bir şey sevmeden,
Yüz bin bela geldi de, aşk yolunda sabrettim,
Sabredip Hak vaslına erebildim ben işte.

Günümüz Türkçesi:

Dinlenmeden, uyumadan meyhaneye ulaştım,
Tesbih ve tehlil ile zikrettim, başka şey sevmedim,
Aşk yolunda yüz bin bela geldi, sabrettim,
Sabrederek Hak kavuşmasına eriştim.

Açıklama:

Meyhane, **Hak dergâhı**dır. Uyumadan yürümek, seyr ü sülûkün ciddiyetini anlatır. Zikir, bu yolun yakıtıdır.

Belalar, sabırla karşılandığında vuslata vesile olur. Sabır, pasif bekleyiş değil; Hak yolunda sebat etmektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Sabredenlere mükâfatları hesapsız verilecektir" ayeti bu kıtanın temelidir. Peygamberimizin çileli hayatı sabrın en büyük örneğidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda gevşeklik olmaz.

Zikir, kalbin gıdasıdır.

Sabır, vuslatın anahtarıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:

Ben anamdan doğduğum günden beri gülmedim,
Bu dünyanın zevkini, safasını sürmedim,
Dünyada hiçbir şeyden haz ve lezzet almadım,
Hak'tan korkup ağladım, böyle geçtim ben işte.

Günümüz Türkçesi:

Anamdan doğduğum günden beri gülemedim,
Bu dünyanın zevk ve sefasını yaşamadım,
Hiçbir şeyden gerçek haz almadım,
Allah korkusuyla ağlayarak ömrüm geçti.

Açıklama:

Bu kıta, **havf makamını** anlatır. Allah korkusu, ümidsizlik değil; saygı ve bilinçtir. Dünya zevklerinden uzak durmak, kalbi diri tutmak içindir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Eğer bilseydiniz az güler çok ağlardınız" buyrulur. Peygamberimizin huşu dolu hayatı buna örnektir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah korkusu kalbi diriltir.

Dünya zevki geçicidir.

Gönül uyanıklığı önemlidir.

---

8. Kıta

Orijinal:

Zâhit olup Hudâ'nın kokusun alamadım,
Dünyayı boşayıp da arkaya salamadım,
Tesbih, zikir ve aşktan tam bir zevk alamadım,
Mescitlere girerek zâhit göründüm işte.

Günümüz Türkçesi:

Zâhit oldum ama Allah'ın kokusunu alamadım,
Dünyayı terk edip tamamen geride bırakamadım,

Tesbih, zikir ve aşktan tam tat alamadım,
Mescitlere girip zâhit gibi göründüm.

Açıklama:

Bu kıta **riyâ tehlikesine** dikkat çeker. Dış görünüşle zühd, kalp temizlenmeden hakikate ulaştırmaz. Yesevî, zahirle yetinmenin tehlikesini açıkça dile getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Onlara yazıklar olsun ki namaz kılarlar ama gafildirler" uyarısı vardır. Peygamberimiz riya konusunda ümmeti uyarmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zühd, kalple olmalıdır.

Görünüş kurtarmaz.

Hakikat, ihlasla kazanılır.

---

9. Kıta

Orijinal:

Aşk şarabın içirdi, ben de doldum ve taştım,
İmkân oldu yüz bin tür, nice makamlar aştım,
Tesbih koyup zünnârla yıkıldım, Hak'tan kaçtım,
"Lâ, lâ..." deyip "illâ'llâh" sözünü buldum işte.

Günümüz Türkçesi:

Aşk şarabını içirdi, ben de dolup taştım,
Nice imkânlar doğdu, pek çok makamı aştım,
Tesbihi bırakıp zünnara sarıldım, Hak'tan kaçtım,
"Lâ, lâ..." deyip sonunda "illallah" sözünü buldum.

Açıklama:

Bu kıta **tevhidin derin idrakini** anlatır. Aşk şarabı, ilahî cezbedir; kulun iradesini aşan bir haldir. Makamları aşmak, seyr ü sülûkte ilerlemeyi ifade eder.

"Tesbih koyup zünnârla yıkıldım" ifadesi, zahirî dindarlıkla yetinip hakikati kaybetme tehlikesine işarettir. "Lâ" demek, nefsin ve bâtılın reddidir; "illallah" ise yalnız Hak'ta karar kılmaktır. Tevhid, ancak inkârla değil, **arındırmayla** tamam olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Lâ ilâhe illallah" kelime-i tevhidi Kur'an'ın özüdür. Peygamber Efendimiz tevhidin önce reddediş (lâ), sonra kabul (illallah) olduğunu öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tevhid, sadece söz değil, haldir.

Zahirî ibadet hakikatle birleşmezse tehlikelidir. "Lâ" demeden "illallah" denmez.

10. Kıta

Orijinal:

Aşk ile Resul'üme koştum, huzura vardım,
Yaş döküp derdim dedim, kalbimi ona açtım,
Feyz-i futuh oldu da o ummâna ulaştım,
Her gün yüz binlerce sır, görüp yattım ben işte.

Günümüz Türkçesi:

Aşk ile Resul'üme koştum, huzuruna vardım,
Gözyaşı döküp derdimi anlattım, kalbimi açtım,
Feyiz ve ilahî açılım oldu, o ummana ulaştım,
Her gün sayısız sır görerek yaşadım.

Açıklama:

Bu kıta **Peygamber sevgisinin merkezîliğini** anlatır. Hak yolunun Resulullah'sız olamayacağı vurgulanır. Feyz-i futuh, kalbe açılan ilahî sır kapılarıdır.

Ummân, marifetullah denizidir. Bu sırlar akılla değil, **sünnete bağlılık ve muhabbetle** açılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin" buyrulur. Peygamberimiz ilmin ve marifetin kapısıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunun anahtarı Resulullah sevgisidir.

Gözyaşı kalbi açar.

Sır ilmi, sünnetle kazanılır.

---

11. Kıta

Orijinal:

Aşksızın aklı cesur, özü gâfil olur muş,
"Sûfîyim!" der, laf söyler, özü câhil olurmuş,
Hak aşkından behredâr, Hakk'a mâil olurmuş,
Cânımla aşk eteğin, sarılıp tuttum işte.

Günümüz Türkçesi:

Aşksız kişinin aklı cesur görünür ama özü gafildir,
"Sufiyim" der, çok konuşur ama özü cahildir,
Hak aşkından nasiplenen ise Hakk'a yönelir,
Canımla aşk eteğine sarıldım.

Açıklama:

Bu kıta, **aşksız ilmin tehlikesini** açıkça ortaya koyar. Hak aşkı olmayan bilgi, kibir üretir. Gerçek irfan, kalbi Hakk'a meylettirir.

Aşk eteğine sarılmak, **tam teslimiyet ve bağlılık** demektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Onların kalpleri vardır ama anlamazlar" buyrulur. Peygamberimiz ilmin kalbi yumuşatması gerektiğini öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşksız ilim gaflete götürür.

Hakiki sûfîlik hâl iledir.

Aşk, kalbi Hakk'a çeker.

---

12. Kıta

Orijinal:

Eşiğine baş koydum, zarı zarı ağladım,
Melâmet başa düştü, ben ona bel bağladım,
"Sabır ol!" bendem dedi, ben dinleyip anladım,
İhlasla Hak emrini tuttum uydum ben işte.

Günümüz Türkçesi:

Eşiğine baş koydum, içli içli ağladım,
Melamet yolu önüme çıktı, ona dayandım,
"Sabırlı ol" dedi, ben dinledim ve anladım,
İhlasla Hak emrine uydum.

Açıklama:

Melâmet, halkın övgüsünü terk edip Hak rızasına yönelmektir. Sabır ve ihlas bu yolun temelidir. Kul, emri sorgulamaz; teslim olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah sabredenlerle beraberdir" ayeti bu kıtanın özüdür. Peygamberimiz amellerin ihlasa bağlı olduğunu bildirmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda melâmet kaçınılmazdır.

Sabır, ilahî terbiyedir.

İhlas olmadan amel eksiktir.

---

13. Kıta

Orijinal:

Muhabbet şevki ile piştim, tutuştum, yandım,
Boş sözden, insanlardan kaçtım ancak uyandım,
Yüz bin türlü cefâya boynum sundum, adandım,
Gonca gibi ciğerin kanı oldum ben işte.

Günümüz Türkçesi:

Muhabbet ateşiyle piştim, yandım, tutuştum,
Boş sözden ve insanlardan uzaklaştım, uyandım,
Nice cefaya boyun eğdim, kendimi adadım,
Gonca gibi ciğerimin kanı oldum.

Açıklama:

Pişmek, tasavvufta olgunlaşmaktır. Yanmak, nefsin yok olmasıdır. Cefaya razı olmak, aşkın gereğidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Onlar Allah yolunda eziyet gördüler ama sabrettiler" buyrulur. Peygamberimizin hayatı bu fedakârlığın örneğidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Muhabbet insanı olgunlaştırır.

Cefaya sabır, kemalin işaretidir.

Boş söz kalbi öldürür.

---

14. Kıta

Orijinal:

Ulûların kapısı şeyhimdir, pîr-i mugân,
Ayetle haber verdi Kâdir ve Yüce Mevlâ'm,
Pak ve temiz olarak kalbi nur ile dolan,
Gaypten gelen sözleri işitmişim ben işte.

Günümüz Türkçesi:

Büyüklerin kapısı olan şeyhimdir, pîr-i mugân,
Kudretli ve yüce Rabbim ayetle haber verdi,
Kalbi temizlenip nurla dolan,
Gayptan gelen sözleri işitir.

Açıklama:

Bu kıta **mürşidin önemini** anlatır. Pîr-i mugân, hakiki rehberdir. Kalp temizlenince ilahî ilhamlara açık hale gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Eğer bilmiyorsanız zikir ehline sorun” buyrulur. Peygamberimiz rehbersiz yola çıkılmamasını öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mürşid, Hak yolunda rehberdir.

Kalp temizlenmeden ilham gelmez.

İlahi sırlar ihlasla açılır.

---

15. Kıta

Orijinal:

Feyz-i fütûh ezberle, sonra Hakk’ı zâkir ol,
Lütfuna kanaatkâr, musibete sâbir ol,
Riyâsız Hakk’a teslim, sen her şeye hazır ol,
Nidâ geldi Mevlâ’dan “duydum!” dedim ben işte.

Günümüz Türkçesi:

Feyiz ve ilahî açılımları belle, sonra Hakk’ı anan ol,
Lütfuna kanaat et, musibete karşı sabırlı ol,
Riyasızca Hakk’a teslim ol, her şeye hazır bulun,
Mevlâ’dan bir çağrı geldi, “duydum” dedim ben işte.

Açıklama:

Bu kıta **tasavvuf yolunun ahlâkî çerçevesini** çizer. Feyz-i fütûh, kalbe gelen ilahî açılımlardır; fakat bunlar amaç değil, **emanettir**. Asıl gaye zikirle sürekli Hak bilincinde olmaktır.

Kanaat ve sabır, kulun hâlini dengeleyen iki temel haslettir. Riyâsız teslimiyet ise tasavvufun özüdür. “Duymak”, yalnız işitmek değil; **emre icabet etmek**, iradeyi Hakk’a teslim etmektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Beni anın ki ben de sizi anayım” buyrularak zikrin merkezîliği vurgulanır. “Sabredenleri müjdele” ayeti sabrın, “Allah onlardan razı olmuştur” ifadesi teslimiyetin karşılığıdır. Peygamberimiz niyet ve ihlasın amelin özü olduğunu bildirmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Feyiz amaç değil, sorumluluktur.

Kanaat kalbi doyurur, sabır kalbi güçlendirir.

Teslimiyet riyâdan arınmış olmalıdır.

İlahi çağrıya “duydum” demek, itaati gerektirir.

---

16. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed evliyâ makamı cennet olur,
Deryâ-deniz ihsânı dâim bî-minnet olur,
Sabah huzura çıksan, bu tac-ı devlet olur,
Lütfuna yüz bin cânı verdim, sattım ben işte.

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed evliyanın makamı cennet gibidir,
Denizler dolusu ihsanı sürekli ve karşılıksızdır,
Sabah huzura çıkabilsen, bu en büyük devlet tacıdır,
Onun lütfu uğruna yüz bin canı verdim, sattım ben işte.

Açıklama:

Bu kıta **manevî silsile ve mürşid makamının** büyüklüğünü anlatır. Evliyanın makamı, mekân olarak değil; **Allah katındaki değer** olarak "cennet"tir.

İhsanın bî-minnet olması, ilahî feyzin karşılıksızlığını ifade eder. "Tac-ı devlet", dünyevî saltanat değil; **Hakk'ın huzuruna kabul**dür. Canı satmak, nefsi tamamen terk etmektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah'ın velîleri için korku yoktur" buyrulur. Allah'ın lütfunu dünyaya tercih etmeyen kul, "Allah onlardan razı olmuştur" müjdesine nail olur. Peygamberimiz salihlerle beraber olmayı emretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Evliyalık, Allah katındaki bir makamdır.

İlahi lütuf karşılıksızdır.

Hak huzuruna kabul en büyük devlettir.

Nefsi terk etmeden hakikat kazanılmaz.

Hikmet 244 *Ağlamayım mı?*

---

1. Kıta

Orijinal:

Hak Muhammed Mustafa "Ümmet!" deyip ağladı,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?
Bu dünyada bağrını, ciğerini dağladı,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Hak Muhammed Mustafa "Ümmet!" diyerek ağladı,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Bu dünyada bağrını, ciğerini dağladı,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, **Peygamber sevgisinin ve ümmet bilincinin** önemini vurgular. Peygamber Efendimiz ümmetini düşünerek gözyaşı dökmüştür; onun derdi, ümmetin iman ve ahlâk durumudur.

Mürşid, Peygamber'in acısını paylaşmayı ve onun ümmeti için üzüntü duymayı bir tasavvufî vecibe olarak gösterir. Bu, **manevî empati ve ümmet sorumluluğu**dur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah ve Resulü bir işte karar verdiklerinde, iman edenler de buna uysun" ve "Muhammed, ümmeti için dua ederdi" ayetleri ve hadisler, ümmetin Peygamber için önemini gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sevgisi, gözyaşı ve hüzünle ifade edilir.

Ümmetin hali, mümin için sorumluluk ve endişe sebebidir.

Manevî empati, hak yolunun önemli bir ölçüsüdür.

---

2. Kıta

Orijinal:

O gerçek ümmetini sevdi cân u gönülden,
Duasın kabul etti Rabb'imiz kereminden,
Ümmet için Rahmân'a secde etti gönülden,
Resule ümmet olsam ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

O gerçek ümmetini gönülden sevdi,
Duası Rabbimiz tarafından kabul edildi,
Ümmet için Rahman'a gönülden secde etti,
Resule ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, Peygamber'in **ümmet sevgisi ve dualarının kabulünü** anlatır. Secde, tevazu ve kulluğun göstergesidir. Yesevî, müridin de aynı duyguyu paylaşmasını öğütler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Muhammed ümmetine dua eder" ve "Allah, kullarının dualarını işitir" ayetleri yer alır. Peygamber'in ümmet için secdesi, sünnetin en güzel örneklerinden biridir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber, ümmet için dua eder.

Tevazu ve secde, kalbi arındırır. Ümmet bilinci, manevî gözyaşı ve sorumluluk getirir.

3. Kıta

Orijinal:

Ümmetlik nişanıdır âşık olup ağlamak,
Cân kulağıyla Hakk'ın emrin, sözün dinlemek,
Hak Resulden sırları, aşkın ma'nâsın bilmek,
Ona ümmet olunca, ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Ümmet olmanın nişanesi, âşık olup ağlamaktır,
Can kulağıyla Hakk'ın emrini ve sözünü dinlemektir,
Hak ve Resul'den sırları, aşkın anlamını bilmektir,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, **âşık olmanın ve ümmet bilincinin belirtilerini** açıklar. Ağlamak, sadece üzüntü değil; Allah ve Resul sevgisinin ve bilincinin bir tezahürüdür.

Can kulağıyla dinlemek, manevi terbiyede **kalbin fiili katılımını** ifade eder. Hak sırlarını ve aşkın manasını öğrenmek, ümmet olmanın manevi nişanesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah'ı ananlar kalpleri titrer" buyurulur. Peygamberimiz, ümmeti için gözyaşı dökmüş ve onları irşad etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ümmet bilinci, gözyaşı ve aşk ile kendini gösterir.

Kalbin fiili katılımı, ilahi irşadın şartıdır.

Resul sevgisi, sırların ve aşkın anlaşılmasının anahtarıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:

Ben nasıl ağlamayım, bak işte yolda kaldım,
Yolsuzluk akıbeti, bir felakete daldım,
Muhabbet asasını çektim elime aldım,
Resule ümmet olsam, ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Ben nasıl ağlamayayım, yolda kaldım işte,
Yolsuzluğun akıbeti felaket oldu,
Muhabbet asasını elime aldım,
Resule ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, **âşık müminin manevî çaresizliğini ve aşk yolunda ıstırabını** anlatır. Yolda kalmak, nefsin ve dünyanın tuzaklarına kapılmak demektir. Muhabbet asası, aşkın ve irşadın sembolüdür; kalbi ve yolu sağlamlaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur" buyrulur. Peygamber Efendimiz ümmeti için sürekli dua etmiş ve gözyaşı dökmüştür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı, kalpte hem güç hem ıstırab getirir.

Muhabbetin sembolü, irşad ve teslimiyettir.

Ümmet olmak, kalbi sorumluluk ve duyguyla donatır.

---

5. Kıta

Orijinal:

kibreimiz "Yuhibbuhum..." dedi biz kullarına,
"Ve yuhibbunehu..." de, beyândır bizden O'na,
Murad-ı ilâhîdir, muhabbet kullarına,
Nebiyye ümmet olsam, ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Kibri Rabbimiz "Onları severim" dedi kullarına,
"Ve onlar da O'nu severler" de, bu bizim beyandır,
İlahi murad budur, muhabbet kullarına,
Peygambere ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, **ilahî muhabbet ve karşılık anlayışını** anlatır. Allah'ın sevdiğini sevmenin ve Peygamber'e bağlı olmanın kıymeti vurgulanır. Ümmet bilinci, Allah ve Resul sevgisini birlikte taşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler" ayeti, bu karşılıklı muhabbeti ifade eder. Peygamber Efendimiz ümmetine şefkatle bakmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ı ve Resulünü sevme, ümmet olmanın ölçüsüdür.

İlahi muhabbet, kulun kalbinde tezahür eder.

Sevgi ve aşk eyleme dökülmelidir.

---

6. Kıta

Orijinal:

Ağlamak bu âlemde cânlar için huzurdur,
Ruh-ı revân mü'minin kalbine inen nurdur,
Muhabbet şarabının halaveti sürurdur,
Mustafa'ya ümmetsem, ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Ağlamak, bu dünyada canlar için huzurdur,
Ruh-u revân, müminin kalbine inen nurdur,
Muhabbet şarabının tadı ve keyfi sürurdur,
Peygambere ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Ağlamak, sadece üzüntü değil; **kalbin Allah ve Resul sevgisiyle arınmasıdır**. Ruh-u revân, kalbe inen ilahi nur ve feyzi temsil eder. Muhabbet şarabı, ilahî aşkın tat ve coşkusudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur" buyrulur. Peygamber Efendimiz sık sık ağlayarak dua etmiş, ümmetin hali için üzülmüştür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı gözyaşı ve huzur getirir.

Kalbe inen nur, ruhu diriltir.

Muhabbet, içsel coşku ve sevinç kaynağıdır.

---

7. Kıta

Orijinal:

Ağlayan Hak cemâlin muhakkak görür imiş,
Gözyaşlarına sekiz cenneti verir imiş,
Mustafa ağlayanı her zaman sever imiş,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Ağlayan Hak cemâlini muhakkak görür,
Gözyaşlarına sekiz cennet verir,
Peygamber, ağlayanı her zaman sever,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Gözyaşı ve hüzün, **hakîkatin ve aşkın göstergesidir**. Peygamber ve Allah, kalbin samimiyetini görür, karşılık verir. Ağlamak, manevi yükselişin alametidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Allah’a kulluk edenlerin gözleri yaşlıdır” buyurulur. Peygamberimiz ağlayan ve tövbe edenleri sever ve şefkat gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gözyaşı, samimiyetin ölçüsüdür.

Allah ve Resul, samimi kulun halini görür.

Ağlamak, aşk ve ibadetin doğal sonucudur.

---

8. Kıta

Orijinal:

Âdem de bu dünyadan mahzun, ağlayıp geçti,
Şit ve İdris peygamber, dünyada matem tuttu,
Nuh Nebi ağlayarak âdeta kanlar yuttu,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Âdem de bu dünyadan mahzun olarak ağlayıp geçti,
Şit ve İdris peygamberler dünyada matem tuttu,
Nuh Nebi ağlayarak adeta kanlar döktü,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, **peygamberlerin hüzün ve ağlama geleneğini** gösterir. Mümin, Peygamberlerin örneklerini takip ederek kalbini arındırır ve aşk yolunda gözyaşı döker.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Peygamberler de ağlar ve dua ederdi” ayetleri bu halin örneğidir. Peygamberlerin duygusal hallerini taklit etmek sünnettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberler hüzünle ağlamıştır.

Mümin de onların yolunu takip etmelidir.

Ağlamak, aşk ve marifetin işaretidir.

---

9. Kıta

Orijinal:

Hiçbir peygamber asla, dünyada güldüğü yok,
Ağlayıp yakarmaktan başkaca bir işi yok,
Muhabbet-i ilâhî, başka sermayesi yok,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Hiçbir peygamber dünyada hiç gülmedi,
Ağlayıp yakarmaktan başka işi yoktu,
İlahi muhabbetten başka sermayesi yoktu,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Peygamberlerin yaşamı, dünya zevklerinden uzak, **ibadet, dua ve aşk ile doludur**. Yesevî, ümmetin de aynı duyguyu taşımalarını öğütler. İlahi muhabbet, gerçek sermayedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Onlar Allah yolunda yoksulluk ve sıkıntı çektikleri halde sabrettiler" ayeti peygamberlerin hayatını açıklar. Peygamberimizin yaşamı buna örnektir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberler dünya zevklerinden uzak durdu.

Aşk ve ibadet hayatlarının ana ekseniydi.

Ümmet de aynı aşk ve özveriyi taşımalıdır.

---

10. Kıta

Orijinal:

Âşıklar hediyesi, kendi aziz başıdır,
Âşıkların tuhfesi gözden akan yaşıdır,
Zâhitlerin ikrâmı yaptıkları işidir,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Âşıkların hediyesi, kendi aziz başıdır,
Âşıkların armağanı gözden akan yaşıdır,
Zâhitlerin ikramı yaptıkları işidir,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, **gözyaşının ve fedakârlığın manevi değerini** vurgular. Âşık için en değerli hediye başının hürmeti, gözyaşı ve ibadettir. Zâhitlerin yaptığı işler, kalpten gelen samimi çabalardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur" ayeti, gözyaşı ve ibadetin değerini açıklar. Peygamberimiz, samimi kullarının halini önemsemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gözyaşı ve fedakârlık, aşkın hediyesidir.

Samimi ibadet, görünür işlerden daha kıymetlidir. Ümmet bilinci, fedakârlıkla pekişir.

11. Kıta

Orijinal:

Hak Mustafa o gece, Kuds'e Mirâç'a vardı,
Rabb'inin didârını Mevlâ lütfetti gördü,
Rahmân'a nice sual tevcih eyleyip sordu,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Peygamber o gece Kudüs'e ve Miraç'a çıktı,
Rabb'in didârını gördü, Mevlâ lütfetti,
Rahman'a birçok soru yöneltti ve sordu,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, **Miraç hadisesi ve Peygamberin derin manevî hâllerini** anlatır. Peygamber'in Allah'la buluşması ve sorularıyla ilgilenmesi, ümmetin de manevî hallerini fark etmesini sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah Resulü Miraç'a yükseltildi" buyrulur. Peygamberimizin bu yüce deneyimi ümmet için örnektir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamberin manevi hallerini anlamak ümmetin görevidir.

İlahi buluşma, fedakârlık ve aşk gerektirir.

Ümmet bilinci, gözyaşı ve huşu ile tezahür eder.

---

12. Kıta

Orijinal:

Gözyaşını Mevlâ'sı ondan kabul eyledi,
Nice âsî ümmeti dileyip Hak'tan aldı,
Birçok nebi, bilgeler bu sırra hayrân kaldı,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Gözyaşı Peygamberin, Allah tarafından kabul edildi,
Nice günahkâr ümmet için Allah'tan dilekte bulundu,
Pek çok peygamber ve bilge bu sırrı hayranlıkla izledi,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, **gözyaşının kabul edilmesi ve şefkatin örnek alınmasını** anlatır. Peygamberin duaları, ümmeti için aracıdır ve bu hâl diğer peygamberleri de hayran bırakır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Allah, Resul’ün duasını işitir” buyurulur. Peygamberimiz ümmet için sürekli dua etmiş ve gözyaşı dökmüştür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gözyaşı kabul olunur ve manevî değeri vardır.

Peygamberin şefkati örnek alınmalıdır.

Ümmet bilinci, fedakâr ve dua ile desteklenir.

---

13. Kıta

Orijinal:

Gözyaşının riyâsı, bilin ki olmaz dostlar,
Dert dokununca feryâd edermiş kuru postlar,
Ağlamak için gelmez, dinde zayıf olanlar,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Gözyaşının riyâsı, bilin ki kabul olmaz dostlar,
Dert dokunduğunda kuru kalpler feryâd eder,
Ağlamak, sadece zayıf ve dinde eksik olanlar için değildir,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, **samimiyet ve ihlasın önemini** vurgular. Ağlamak riyâ için değil, hakiki aşk ve acıyı paylaşmak içindir. Sadece görünüş için ağlayanların gözyaşı fayda vermez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Allah ihlasla yapılanları kabul eder” buyurulur. Peygamberimiz samimi gözyaşını önemsemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İhlas olmadan ibadet ve gözyaşı fayda vermez.

Samimi ağlamak, Hak aşkının göstergesidir.

Ümmet bilinci, içten gelen duygularla pekişir.

---

14. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed ağlasın, bilir ki menzil uzak,
Hazırlıksız yoldayım, onda var bin bir tuzak,
Dostum gözyaşlarımdır, beni başbaşa bırak,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed ağlasın, bilir ki menzil uzak,
Hazırlıksız yoldayım, onda bin bir tuzak var,
Dostum, gözyaşlarım benim yoldaşım, beni yalnız bırak,
Ona ümmet olunca ben de ağlamayım mı?

Açıklama:

Bu kıta, **yolculuk ve manevî mücadele metaforunu** içerir. Hak yolunda menzil uzundur ve tuzaklarla doludur. Gözyaşı, samimi kulun yoldaşıdır ve destek sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Sabredenler muvaffak olur" buyurulur. Peygamberimiz zorluklar karşısında sabretmiş ve gözyaşıyla dua etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolunda zorluklar kaçınılmazdır.

Gözyaşı ve sabır, manevi yoldaşlardır.

Ümmet olmanın göstergesi, aşk ve fedakârlıktır.

Hikmet 245 *Didâr İçin Geldim Dostlar!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Karanlık şehristandan dağlar, engeller aşıp,
Dünyaya didâr için geldim biline dostlar!
Muhabbetin deryâsı gibi kaynayıp taşıp,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Karanlık şehirlerden, dağları ve engelleri aşarak,
Dünyaya Allah'ı görmek ve kulluk etmek için geldim, biline dostlar!
Muhabbet denizi gibi kaynayıp taşarak,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, **müminin dünya yolculuğunu ve hak aşkıyla dolu geliş amacını** anlatır. Engeller, nefsin ve dünyanın tuzaklarını simgeler. Didâr, Allah'ı görmek ve O'na yakın olmayı ifade eder. Muhabbet denizi, aşkın ve ilahi sevginin coşkusudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Ona yönelen kulun yolu aydınlanır" ve "Allah'ı sevenler, Allah'a yakın olurlar" ayetleri bu hâli destekler. Peygamberimiz de dünyada Allah'ı görmek ve ümmetini irşad etmek için çaba göstermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak aşkı, yolculuğu ve engelleri aşmayı gerektirir.

Dünyaya gelme amacı, Allah'ı görmek ve O'na hizmet etmektir.

Muhabbet, insanı manevi olarak taşır ve yüceltilir.

---

2. Kıta

Orijinal:

Şeriat şerbetinden ben doyasıya içtim,
Tarikatte yükseldim, kendi özümden geçtim,
Hakikatte " Hû!" deyip, ecel şerbeti içtim,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Şeriatın tatlılığını doyasıya tattım,
Tarikatte yükseldim, kendi nefsimden geçtim,
Hakikatte "Hû!" deyip, ölümün şerbetini içtim,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, **şeriat, tarikat ve hakikat yolunu** özetler. Şeriat tatlılığı, ibadet ve kurallara riayeti, tarikat yükselişi nefsin terbiye edilmesini, hakikat ise Allah'la bir olmayı simgeler. "Ecel şerbeti içmek", ölümü ve fani dünyayı aşmayı ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Şüphesiz Allah'a en yakın olanlar, takva sahipleridir" ve "Allah yolunda ölmek mümin için şereftir" ayetleri bu kavramları destekler. Peygamber Efendimiz, hem şeriat hem de hakikat yolunda örnektir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeriat, tarikat ve hakikat birbirini tamamlar.

Nefs terbiyesi, tarikat yolunun özüdür.

Ölüm ve fanilik bilinci, hakikate yaklaşmayı sağlar.

---

3. Kıta

Orijinal:

Dünya için, dünyaya meyledip geldiğim yok,
Ukbâ için tarike, sığınıp girdiğim yok,
Hak'tan başka sevdâyı tanıyıp bildiğim yok,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Dünya için dünyaya meylederek gelmedim,
Ahiret için tarikat yoluna sığınıp gelmedim,
Sadece Allah'tan başka bir sevgiyi tanımadım,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, müridin **niyetinin samimiyetini ve tek hedefini** anlatır. Ne dünyevi çıkar ne de ahiret menfaati ön plandadır. Tek gaye, Allah sevgisi ve didârıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "İnsan ancak Allah için yaşarsa, doğruya ulaşır" buyrulur. Peygamberimiz, dünya menfaatinden uzak, yalnız Allah sevgisiyle hareket etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi müridin tek hedefi Allah sevgisidir.

Dünya veya ahiret beklentisi niyeti bozar.

Allah aşkı her türlü menfaatin üstündedir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Şeriat ahkâmıyla nice ameller kılıp,
Tarikin evci için nice cedeller kılıp,
Hakikatte ölmeyi kendine vacip bilip,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Şeriatın hükümleriyle birçok ibadet ve amel yaptım,
Tarikat yolunda birçok mücadele verdim,
Hakikatte ölümü kendime vacip bildim,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, **üç aşamalı tasavvuf yolunu** özetler: şeriat, tarikat ve hakikat. Şeriatta amel ve ibadet, tarikatta mücadele ve sebat, hakikatte ise nefsin ölümü ve Allah'a yöneliş vardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah yolunda cihad edenler" ve "Nefsini terbiye edenler" ayetleri bu yolu anlatır. Peygamber Efendimiz, bu üç aşamayı örnekle göstermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeriat, tarikat ve hakikat bir bütün oluşturur.

Nefs terbiyesi ve mücadele şarttır. Allah'ı görmek ve O'na yaklaşmak, müridin nihai hedefidir.

5. Kıta

Orijinal:

Bu cihat meydanında cânıma ezâ verip,
Muhabbet meydanında nefsime cezâ verip,
Gariplikte zehirler, zakkumları çiğneyip,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Bu cihat meydanında canıma eziyet ederek,
Muhabbet meydanında nefsime ceza vererek,
Gariplikte zehirleri, zakkumları çiğneyerek,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, **tasavvuf yolunda mücadele ve fedakârlığı** anlatır. Cihad, sadece savaş değil; nefsin terbiyesi ve aşk yolunda özveridir. Gariplik ve zorluklar, müridin ruhunu olgunlaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah yolunda mallarınız ve canlarınızla cihad edin" ayeti, hem maddi hem de manevi cihadı kapsar. Peygamberimiz, sabır ve fedakârlıkla örnek olmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terbiye etmek, manevi cihadın temelidir.

Zorluk ve fedakârlık, aşk yolunun vazgeçilmezidir.

Allah'ı görmek için tüm engeller göze alınmalıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:

Hak Teâla lütfetse, bu kula cemâlini,
Kulluk içinde görüp Rahmân'ın kemâlini,
Harâmları terk edip, alınca helâlini,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Allah lütfederse, bu kul O'nun cemalini görür,
Kulluk içinde Rahman'ın kemalini yaşar,
Haramlardan uzak durup helâli alırsa,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, **helal ve haramın önemini, kulluk ve lütfî irşadla birleşimini** anlatır. Allah'ın cemalini görmek, hem ibadet hem de şeriat kurallarına riayetle mümkündür. Helal kazanç ve davranış, ilahi lütfu çeker.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Ona yönelen kulunu doğru yola iletir" ve "Helal ile yetinin" buyrulması, bu prensibi destekler. Peygamberimiz helal kazanç ve ibadetle örnek olmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Helal ve haram, manevî yolun sınırlarıdır.

Allah'ın cemalini görmek için ibadet ve kulluk şarttır.

İlahi lütuf, helal ve takva ile elde edilir.

---

7. Kıta

Orijinal:

Sevdâmız başa düştü cemâle hayrân oldum,
Bu sevdâayla tutuşup, ciğeri büryân oldum,
Âşıkım Hak önünde lütfuyla sultân oldum,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Sevdamız başa düştü, Allah'ın cemaline hayran oldum,
Bu sevda ile tutuşup, ciğerim yanıp kül oldum,
Âşık olarak Allah'ın önünde lütfuyla sultân oldum,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, **ilahî aşkın yüceliğini ve aşk yolunda fedakârlığı** anlatır. Ciğerin yanması, manevi tutuşmayı; lütufla sultân olmak ise Allah'ın sevgisi ve keremiyle yücelmeyi ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah'ı sevenler Allah'a yaklaşırlar" ve Peygamberimiz'in aşk ve ibadetle yücelmesi örneği bu hâli destekler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, kalpte coşku ve fedakârlık doğurur.

Allah sevgisi, kulun yücelmesini sağlar.

Dünyaya gelme amacı, aşk ve didâr olmalıdır.

---

8. Kıta

Orijinal:

Şeriatte binlerce âleme seyrân olup,
Otuz üç bin tarike yükselip, tayrân olup,
Sayısız hakikate, nâil u mazhar olup,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Şeriatta binlerce âleme seyran ederek,
Otuz üç bin tarikat yoluna yükselip, kuş gibi uçarak,
Sayısız hakikate ulaşarak, onlardan mazhar oldum,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, **tasavvuf yolculuğunun yüksek derecelerini** anlatır. Şeriat, tarikat ve hakikat aşamaları sembolik olarak "binlerce âlem" ve "otuz üç bin tarikat" ile ifade edilmiştir. Tayrân olmak, nefsi aşarak manevi özgürlüğe ulaşmayı belirtir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah'a yaklaşmak isteyenler O'nun yolunu izler" buyurulur. Peygamberimiz, manevi yükseliş için örnek teşkil eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvuf yolu, şeriat, tarikat ve hakikati kapsar.

Manevi yükseliş sabır ve aşk gerektirir.

İlahi didâr, yolun en büyük amacıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:

Muhabbet deryâsına boylu boyunca daldım,
Ben kendimden geçerek nice gevherler aldım,
İsteyen âşıklara o gevherlerden verdim,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Muhabbet denizine tamamen daldım,
Kendimden geçerek birçok manevi cevher kazandım,
İsteyen âşıklara o manevi cevherleri verdim,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, **ilahi aşkın derinliğini ve paylaşımını** anlatır. Gevherler, manevi bilgi, aşk ve feyzleri ifade eder. Kendinden geçmek, nefsin terbiye edilmesini simgeler. Paylaşmak, müridin misyonudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "İyilik edenler başkalarına da iyilik eder" buyrulur. Peygamberimiz feyzini ve sevgisini ümmetine dağıtmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi feyz ve bilgi, aşk yolunda kazanılır.

Kendini terk ederek gerçek aşka ulaşılır.

Paylaşmak, müridin görevlerinden biridir.

---

10. Kıta

Orijinal:

Muhabbet derdi değdi, böylece edâ oldum,
Eşiğine yüz sürdüm, devâcı gedâ oldum,
Gedâyken fenâ içre, yeniden fenâ oldum,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Muhabbet derdi değdi, böylece olgunlaştım,
Allah'ın kapısına yüz sürerek, devâcı ve kul oldum,
Kul olarak fenâ içinde, yeniden fenâ oldum,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, **fenâ fi'l-fenâ ve aşk yolunda olgunlaşmayı** anlatır. Fenâ, nefsin ölümü ve Allah'a yöneliş demektir. Eşiğe yüz sürmek, tevazu ve kulluğun göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Kul olana lütuf gösterilir" ve Peygamberimiz'in tevazu ile Allah'a yönelişi örnek teşkil eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Fenâ, aşk yolunun temelidir.

Tevazu ve kulluk, olgunlaşmanın göstergesidir.

Allah'ı görmek, fedakârlık ve teslimiyet gerektirir.

---

11. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed kul olup, yolunda giryân oldum,
Dü âlem varlığından soyundum, üryân oldum,
Kulluk içre kul olup, yolunda sultân oldum,
Dünyaya didâr için geldim, biline dostlar!

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed kul olarak, yolunda ağlayıp üzüldüm,
Dünya varlığından soyunarak, üryan oldum,
Kulluk içinde kul olarak, yolunda sultân oldum,
Dünyaya Allah'ı görmek için geldim, biline dostlar!

Açıklama:

Bu kıta, **tam bir teslimiyet ve nefsin terk edilmesini** anlatır. Dünya malına bağlanmamak, Allah yolunda ağlamak ve kulluk yapmak, müridin yücelmesini sağlar. Sultân olmak, manevi yüksekliği ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Dünyayı sevme, Allah'a yönel" ve Peygamberimiz'in dünya nimetlerinden uzak yaşaması örneklerdendir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsî bağlardan uzaklaşmak, aşk yolunun gereğidir.

Kulluk ve teslimiyet, manevi sultânlığı getirir.

Ümmet ve mürid, aşk ve fedakârlıkla yükselir.

Hikmet 246 *Seni Nasıl Bulurum?*

---

1. Kıta

Orijinal:

Gece- gündüz ayrılığın beni hayrân bıraktı.
Şevk ateşinde yakıp beni biryân bıraktı.
Yaş yerine kan aktı, beni giryân bıraktı,
Nasıl bulur, görürüm, Yâ İlâhî ben seni?

Günümüz Türkçesi:

Gece gündüz ayrılık beni hayran bıraktı,
Aşk ateşiyle yakıp beni küllere çevirdi,
Gözyaşı yerine kan aktı, beni ağlatıp üzdü,
Seni nasıl bulur ve görürüm, ey Allah'ım?

Açıklama:

Bu kıta, **ilahî aşkın şiddetini ve ayrılığın acısını** ifade eder. Birey, Allah'a duyduğu aşktan dolayı hem ruhen hem bedenen yanar. Kan akması, aşkın yoğunluğunu ve kalbin derin acısını sembolize eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah'a yönelenlerin kalpleri O'na aşıktır" ve Peygamberimizin Allah sevgisi ile çektiği sıkıntılar bu hâli destekler. Manevi aşk, yoğun özlem ve gözyaşı ile tezahür eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi aşk, bazen acı ve özlem içerir.

Ayrılık, aşkı derinleştirir ve kalbi olgunlaştırır.

Allah'ı bulma arzusu, müridin hayatındaki temel gayedir.

---

2. Kıta

Orijinal:

Züht üzre meclislerde durup namaz kılayım,
Molla gibi her yerde durup kitap açayım,
Âşık olup cânımı sana fedâ kılayım,
Nasıl bulur, görürüm, Yâ İlâhî ben seni?

Günümüz Türkçesi:

Zühd içinde meclislerde durup namaz kılayım,
Molla gibi her yerde kitap açayım,
Âşık olarak canımı sana feda edeyim,
Seni nasıl bulur ve görürüm, ey Allah'ım?

Açıklama:

Bu kıta, **ibadet, ilim ve aşkı birleştiren manevi gayeyi** anlatır. Zühd, dünyaya bağlı olmamayı; namaz ve ilim ise kalbi Allah'a yöneltmeyi simgeler. Canı feda etmek, aşkın en yüksek derecesini ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Rablerine yönelen kullar, takva ve ilimle yücelir" buyurulur. Peygamberimiz hem ilimle hem ibadetle Allah'a yönelmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zühd ve ibadet, Allah'ı bulmada temel araçlardır.

İlme ve ibadete önem vermek, aşk yolunda ilerlemeyi sağlar.

Canı feda edebilmek, samimiyet ve teslimiyetin göstergesidir.

---

3. Kıta

Orijinal:

Gördüğüm Hızır bilip varıp elin alayım,
Kulu görsem kul olup, varıp ma'nâ sorayım,
Dergâhta mürid olup, ben de murat alayım,
Nasıl bulur, görürüm, Yâ İlâhî ben seni?

Günümüz Türkçesi:

Gördüğüm Hızır'ı bilip yanına gidip elini tutayım,
Bir kulunu görsem kul olup, anlamını sorayım,
Dergâhta mürid olarak ben de muradımı alayım,
Seni nasıl bulur ve görürüm, ey Allah'ım?

Açıklama:

Bu kıta, **manevi rehber ve mürşide yönelmenin önemini** anlatır. Hızır, ilahi bilgi ve rehberliği simgeler. Mürid, mürşid aracılığıyla Allah'ı bulur. Dergâh, manevi öğrenme ve olgunlaşma merkezidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "İlim sahiplerinden öğrenin ve onlara uyun" buyrulur. Peygamberimiz sahabelere rehberlik etmiş, ilim ve tecrübe ile Allah yolunu göstermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi rehber, Allah'ı bulmada önemli bir kaynaktır.

Mürid, tevazu ve öğrenme ile muradına ulaşır.

Dergâh ve meclis, ilim ve aşk yolunun merkezlerindendir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Râbia gibi olsam, ben de Ka'be'ye varsam,
Ka'be'nin kumlarını varıp yüzüme sürsem,
Feryâdla evden çıkıp, Ka'be yoluna girsem,
Nasıl bulur, görürüm, Yâ İlâhî ben seni?

Günümüz Türkçesi:

Râbia gibi olsam, ben de Ka'be'ye gitsem,
Ka'be'nin toprağını alıp yüzüme sürsem,
Feryat ederek evden çıkıp Ka'be yoluna düşsem,
Seni nasıl bulur ve görürüm, ey Allah'ım?

Açıklama:

Bu kıta, **Râbia el-Adeviyye'nin temsil ettiği karşılıksız ilahî aşkı** merkeze alır. Ka'be'ye gitmek ve toprağını yüzüne sürmek, ibadetin ve tevazuun sembolüdür. Ancak Yesevî burada asıl soruyu sorar: Bütün bu zahirî ameller, Allah'ı bulmaya tek başına yeter mi? Yani mesele mekân değil, kalptir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da Allah'ın belirli bir mekâna sığmayacağı, kalplere nazar ettiği bildirilir. Peygamber Efendimiz de "Allah sizin suretlerinize değil, kalplerinize bakar" buyurarak bu hakikati öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Zahirî ibadetler değerlidir fakat tek başına yeterli değildir.

Asıl olan, ibadetin kalpte uyandırdığı samimiyettir.

Allah'a giden yol, kalpten geçer; mekânla sınırlı değildir.

---

5. Kıta

Orijinal:

Makberden istiane dileyerek yürüdüm,
Pazarlarda yaşlının gencin hâlini gördüm,
Misafirin, komşunun bir de hâlini sordum,
Nasıl bulur, görürüm, Yâ İlâhî ben seni?

Günümüz Türkçesi:

Kabirlerden ibret alarak yardım dileyip yürüdüm,
Pazarlarda yaşlının, gencin hâlini gördüm,
Misafirin ve komşunun durumunu da sordum,
Seni nasıl bulur ve görürüm, ey Allah'ım?

Açıklama:

Bu kıta, **ibret, tefekkür ve kul hakkı bilincini** anlatır. Kabir ziyareti ölümü hatırlatır; pazarlar ise dünyanın geçiciliğini gösterir. Misafir ve komşunun hâlini sormak, tasavvufta ahlâkın ve sosyal sorumluluğun ayrılmaz bir parçasıdır. Yesevî, Allah'ı ararken insanı ihmal etmenin mümkün olmadığını vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da komşuya ve misafire iyilik emredilir. Peygamberimiz, "Komşusu açken tok yatan bizden değildir" buyurarak bu yolu fiilen göstermiştir. Kabir ziyareti ise ölümü hatırlatmak için sünnettir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'ı arayan, ölümü unutmamalıdır.

İnsanların hâlini sormak, hak yolunun bir parçasıdır.

Tasavvuf sadece zikir değil, ahlâk ve merhamettir.

---

6. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed'in işi, sözü insan eritir,
Namazı orucu yok, varır orda unutur,
Sermayesi bu yolda acz, niyâz üzre olur,
Nasıl bulur, görürüm, Yâ İlâhî ben seni?

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed'in işi ve sözü insanın kalbini yumuşatır,
Namazı ve orucu vardır ama orada benliğini unutur,
Bu yoldaki sermayesi acizlik ve yalvarıştır,
Seni nasıl bulur ve görürüm, ey Allah'ım?

Açıklama:

Bu kıta, **ibadetin şekilden öze dönüşmesini** anlatır. "Namazı orucu yok" ifadesi, ibadetin terk edildiği anlamında değil; ibadette benliğin tamamen yok olması anlamındadır. Yesevî'ye göre hak yolunun sermayesi, kulun aczini bilmesi ve sürekli Allah'a niyaz hâlinde olmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da kulun aczini bilmesi ve Allah'a yalvarması övülür. Peygamberimiz, en çok ibadet eden olmasına rağmen, en çok istiğfar eden ve en mütevazı olan kuldur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İbadetin özü, benliği eritmek ve samimiyettir.

Acz ve niyaz, hak yolunun en büyük sermayesidir.

Allah'a ulaşma iddiası değil, O'na muhtaçlık esastır.

Hikmet 247 *Ona Kavuşabilse!*

---

1. Kıta

Orijinal:
Cânân vuslat deryâsın, pak gevherinden alıp,
Dalgıç olup cân deniz, deryâsın geçebilse.
İki sedef içinde görüp de o gevherin,
Gözü gaflet nevminden, uyanıp açabilse.

Günümüz Türkçesi:
Sevgilinin (Hakk'ın) kavuşma denizinden, o tertemiz inciyi alıp,
Bir dalgıç gibi can denizine dalıp o denizi aşabilse.
İki kabuk (beden ve nefs) içinde o cevheri görüp,
Gaflet uykusundaki gözünü uyandırıp açabilse.

Açıklama:
Bu kıtada Hoca Ahmet Yesevî, **Hakk'a vuslatı** derin bir denize benzetir. Cânân Allah'tır; vuslat deryası, ilâhî hakikatler âlemidir. "Pak gevher", insanın fıtratına yerleştirilen iman ve marifet cevheridir. Ancak bu cevhere ulaşmak yüzeyde kalmakla değil, dalgıç gibi derine inmeyi göze almakla mümkündür.
"İki sedef" ifadesi genellikle **beden ve nefs** ya da **zâhir ve bâtın** olarak yorumlanır. Hakikat cevheri bu kabukların içindedir; fakat gaflet uykusundaki göz bunu göremez. Tasavvufta uyanış (yakaza), seyr ü sülûkün ilk şartıdır. Yesevî'ye göre kul, nefsin uyuşturduğu kalbini uyandırmadan hakikate erişemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da "Onların kalpleri vardır ama onunla kavramazlar" (A'râf, 179) buyurularak gaflet hali tasvir edilir. Yine "Allah iman edenleri karanlıklardan nura çıkarır" (Bakara, 257) ayeti, uyanış ve aydınlanmayı ifade eder.
Resûlullah (s.a.v.) "Dikkat edin! Bedende bir et parçası vardır; o salih olursa bütün beden salih olur" buyurarak kalbin uyanıklığının önemine işaret etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikate ulaşmak derin bir iç yolculuk ister.

İman cevheri herkesin içinde vardır; mesele onu fark edebilmektir.

Gaflet uykusundan uyanmadan marifetullah mümkün değildir.

Zâhirle yetinen, bâtındaki hakikati göremez.

---

2. Kıta

Orijinal:
Hakikat yollarının engel, manisi olmaz,
O yolları bilmeden gidene vuslat olmaz,
Yürümekle ukbâya, vuslat ve himmet olmaz,
Menzillerini bilip ona kavuşabilse.

Günümüz Türkçesi:
Hakikat yollarının aslında engeli, manisi yoktur,
O yolları bilmeden yürüyene kavuşma olmaz.
Sadece ahirete yürümekle vuslat ve ilâhî yardım olmaz,
Duraklarını (menzillerini) bilip de ona ulaşabilse.

Açıklama:
Bu kıta, tasavvufta **usûl ve rehberlik** meselesini vurgular. Yesevî'ye göre hakikat yolu kapalı değildir; fakat bu yol **bilinmeden**, yani ilim ve irşad olmadan yürünemez. "Yürümekle ukbâya" ifadesi, sadece zahirî ibadetler veya iyi niyetle hedefe varılamayacağını anlatır.
"Menziller", seyr ü sülûkteki makamlar ve halleridir. Kul bu menzilleri tanımadan, nefsin tuzaklarını bilmeden, himmete ve vuslata erişemez. Burada şeyh-mürşid terbiyesi ve bilinçli kulluk açıkça ima edilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da "Her bilenin üstünde daha iyi bilen vardır" (Yusuf, 76) buyurularak ilimde rehberliğin gerekliliğine işaret edilir.
Ayrıca "Allah'a giden yol üzerinde apaçık deliller vardır" (Hac, 16 meâlen) ayeti, hakikat yolunun bilinçle yürünmesi gerektiğini gösterir.
Resûlullah (s.a.v.) "İlim öğrenmek her Müslümana farzdır" buyurarak, körü körüne değil ilimle yürümeyi emretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat yolu hedefsiz ve plansız yürünecek bir yol değildir.

İlim, irfan ve rehberlik olmadan vuslat olmaz.

Sadece niyet ve zahirî amel yeterli değildir.

Manevî menzilleri tanıyan, nefsini bilen kul Hakk'a yaklaşır.

3. Kıta

Orijinal:

Cân bülbül uçmak ister, bağ u bostanı gezip,
Gül şevki muhabbetin kadehinden mey içip,
Şöyle-böyle eteğin kesip, doğrayıp, biçip,
Güzel cennete doğru, kuş olup uçmak ister.

Günümüz Türkçesi:

Kalp bülbül gibi uçmak ister, bağ ve bostanları dolaşarak,
Gül sevgisiyle, muhabbet kadehinden mey içmek ister,
Elbise ve süsleri biçip, şekillendirip,
Güzel cennete doğru kuş gibi uçmak ister.

Açıklama:

Bu kıta, **kalbin ilahi aşk ve arzu ile coşmasını** sembolize eder. Bülbül, aşkı ve ilahi vuslat arzusunu temsil eder. Mey, aşkın ve ilahi coşkunun mecazıdır. Kuş gibi uçmak, manevi yükselişi ve cennete ulaşma arzusunu anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Kalpleri Allah'a yönelenler yükselir" ve Peygamberimiz'in Allah aşkıyla dolu yaşamı bu mecazı destekler. İlahi aşk, kalbi dünyadan soyutlayıp yüceltir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalp, aşk ve muhabbetle manevi olarak yükselebilir.

İlahi aşk, ruhu coşturur ve cennete yönlendirir.

Bülbül gibi aşk ve vuslat arayışı, müridin temel gayesidir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Dert hâlin peydâ kılan, maşûka âşık olur,
Sevdâyla çırpınanın, kalbinde coşku olur,
Şevk şarabı içenin, bulunmaz zevki olur,
O şarap gibi şarap, olmaz ki içebilse.

Günümüz Türkçesi:

Dert ve sıkıntı hâlini ortaya çıkaran, Allah'a âşık olur,
Sevda ile çırpınan kişinin kalbi coşku ile dolar,
Aşkın şarabını içen, eşsiz bir zevk bulur,
Ama o şarabın benzeri başka hiç içilemez.

Açıklama:

Bu kıta, **aşk yolunda sıkıntının ve coşkunun önemini** anlatır. Dert, kalbi olgunlaştırır; coşku ve şevk, manevi lezzeti ve aşkı verir. “Şarap” mecazı, ilahi aşkın tadını ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Allah yolunda sabredenlerin mükafatı büyüktür” buyurulur. Peygamberimiz, sıkıntı ve çileye sabır göstererek Allah aşkını yaşayarak örnek olmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dert ve sabır, aşk yolunun ayrılmaz parçalarıdır.

İlahi aşk, coşku ve zevk verir, ancak dünyadaki hiçbir şeyle kıyaslanamaz.

Sıkıntı, kalbi Allah’a yaklaştırır.

---

5. Kıta

Orijinal:

Musa gibi yolların önderi, rehberi var,
Azgın Samirî gibi, sâhirden beteri var,
Tâlip kim bu işlere, bilesin haberi var.
Ârif olur bu kullar, bulanı seçebilse.

Günümüz Türkçesi:

Musa gibi rehber ve yol gösteren vardır,
Azgın Samirî gibi, sihirbaz ve kötülük de vardır,
Bu yola talip olan kimse, haber sahibi olmalı,
Ârif olan kullar, doğru rehberi bulabilirse.

Açıklama:

Bu kıta, **manevi rehberin önemini ve tuzaklardan sakınmayı** anlatır. Musa, doğru yolu gösteren rehberi simgeler; Samirî ise sapkınlık ve şirki temsil eder. Talip, dikkatli olmalı ve doğru rehberi seçmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Doğru yola yönelmek için âlimlerden rehber alın” buyurulur. Peygamberimiz, sahabelerine rehber olmuş ve sapkınlıktan korumuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi yolculukta rehber seçmek hayati önemdedir.

Talip, kötülük ve sapkınlıklardan haberdar olmalıdır.

Ârif ve bilgi sahibi rehber, Allah’a ulaşmada kılavuzdur.

---

6. Kıta

Orijinal:

Kıyamet endişesin asla söylemez idi,
Hür olsaydı yokluğa doğru hiç gitmez idi,
Münkereyn sualine varıp tutulmaz idi,
Hoca Ahmed ruhuyla onu kavrayabilse.

Günümüz Türkçesi:

Kıyametin korkusu ona asla hâkim olmazdı,
Özgür olsaydı yokluk ve fani olana yönelmezdi,
Münker ve Nekir'in sorularında yakalanmazdı,
Hoca Ahmed'in ruhunu kavrayabilseydi.

Açıklama:

Bu kıta, **manevi olgunluğun ve Hoca Ahmed'in ruhani rehberliğinin** önemini vurgular. Kıyamet korkusu ve ahiret soruları, müridin olgunluğunda engel değil, rehberin doğru yönlendirmesiyle aşılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Âlimlerden ve rehberlerden yardım alarak yolunu bul" buyurulur. Peygamberimiz ve evliyâ, müridi kıyamet korkusu ve dünya sıkıntılarından korur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevi olgunluk, rehberin kavrayışıyla mümkün olur.

Kıyamet ve ahiret soruları, mürid için korkutucu değildir.

Hoca ve mürşid rehberliği, Allah'a ulaşmada güven sağlar.

Hikmet 248 *Tâ Cemâli Göresin!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Kurbân bayramı geldi, sizler de gelin dostlar,
İçin-dışın nur dolsun ki, cemâlin göresin.
Samimi itikâf yap, ta ki nefsin yok olsun,
Teni-ruhu birleyip tâ cemâli göresin.

Günümüz Türkçesi:

Kurban Bayramı geldi, sizler de gelin dostlar,
İçiniz ve dışınız nurla dolsun ki Allah'ın cemalini göresiniz.
Samimi bir itikâf yapın ki nefsiniz yok olsun,
Beden ve ruh bir olarak Allah'ın cemalini göresiniz.

Açıklama:

Bu kıta, **ibadetlerde samimiyet ve nefsi terbiye etmenin önemini** anlatır. Itikâf ve içten ibadet, insanı nefsin bağlarından kurtarır ve Allah'ın cemalini görmeye hazırlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah'a yakın olmak isteyenler O'nun yolunda nefislerini ıslah etsin" buyrulur. Peygamberimiz, itikâf ve samimi ibadetle Allah'a yaklaşmayı teşvik etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi ibadet, nefsi terbiye eder.

Beden ve ruh birliği, Allah'a yaklaşmanın şartıdır.

Bayram ve özel günlerde içsel huzur ve nur aramak önemlidir.

---

2. Kıta

Orijinal:

Nefsini yok eyleyip, dil kalesi boş kalsın,
"Allâh!" desen gaipten duyarlar avazını.
Câhiller bilmez sözü, fehmin kalbin uyansın,
Cânı-kalbi denkleyip, tâ cemâlin göresin.

Günümüz Türkçesi:

Nefsi yok ederek, dilini de saf tut,
"Allah!" desen, gaipten sesini duyarlar.
Cahiller sözü anlamaz, fakat kalbinde anlayış uyanır,
Can ve kalbi dengeleyerek Allah'ın cemalini göresin.

Açıklama:

Bu kıta, **nefsi terbiye ve sözün kalpte yankısı** üzerinde durur. Dil, nefis kontrolünden geçerse Allah'a ulaşmanın aracıdır. Cahiller anlayamaz, fakat kalbi uyanık olan idrak eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah'ı anmak, kalplere nur verir" buyurulur. Peygamberimiz, zikrin kalbi temizlediğini ve sözün manasını fark edenlerin idrak ettiğini örneklemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dil ve nefis kontrolü, ibadetin tamamlayıcısıdır.

Kalbi uyandırmak, Allah'ı görmenin yoludur.

Söz ve davranışta samimiyet şarttır.

---

3. Kıta

Orijinal:

Nefsi öldür, gönlüne kalbine dolsun huzur,
Huzur versen yürürsün, gönlün ve kalbin mesrûr,
Mahşer günü mürşidin bakarsa sana mebrûr,
Dünyadayken ağlayıp, orda cemâl göresin.

Günümüz Türkçesi:

Nefsi öldür ki kalbine ve gönlüne huzur dolsun,
Huzur verirse yürürsün, gönlün ve kalbin sevinçle dolu olur,
Mahşer günü mürşid bakarsa sana razı olur,
Dünyadayken ağlayıp, orada Allah'ın cemalini görürsün.

Açıklama:

Bu kıta, **nefsi ölmenin ve huzuru bulmanın önemini** anlatır. Mahşerde mürşidin bakışı, Allah yolunda doğru bir rehberin onayını temsil eder. Dünyada gözyaşı ve ibadet, ahirette cemali görmeyi sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Kalplerini Allah için temizleyin, huzur bulursunuz" buyurulur. Peygamberimiz, müridlerini nefislerini terbiye ederek Allah'a yaklaşmaya teşvik etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terbiye etmek huzur getirir.

Dünyada yapılan samimi ibadet, ahirette mükafat sağlar.

Mürşid ve rehberin onayı, doğru yolda olmanın göstergesidir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Nefsini yok eyleyip, dinini inşâ etsen,
Kan yutup tövbe etsen, günâhtan kurtulursun,
El açıp "Âmin!" de ki, kusurun affedilsin,
Gönül evin tövbekâr, Hak cemâlin göresin.

Günümüz Türkçesi:

Nefsini yok edip, dinini inşa etsen,
Kanını akıtarak tövbe etsen, günahlardan kurtulursun,
El açıp "Âmin!" de ki, kusurun affolsun,
Gönül evin tövbekâr olsun, Allah'ın cemalini görürsün.

Açıklama:

Bu kıta, **tövbe, nefsi yok etme ve dinin inşası** üzerinde durur. Tövbe ve niyaz, günahlardan arınmanın yoludur. Gönül evini temiz tutmak, Allah'ı görmeye hazırlık sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Tövbe edenleri Allah affeder ve onlara yol gösterir” buyurulur. Peygamberimiz, tevbe edenleri kabul ederek örnek olmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Nefsi terbiye etmek, dini inşa etmenin temelidir.

Samimi tövbe, günahlardan kurtulmayı sağlar.

Gönül temizliği, Allah’ı görmek için şarttır.

---

5. Kıta

Orijinal:

Sen tövbe edeceksen, “nasûh” bir tövbe eyle,
Sonra Hakk’ın rahmetin bekleyip de göresin,
Câhilce geçti ömrün, kendine insâf eyle,
Hak’tan kork insafa gel, tâ cemâlin göresin.

Günümüz Türkçesi:

Tövbe edeceksen, gerçek ve samimi (nasûh) bir tövbe yap,
Sonra Allah’ın rahmetini bekleyip göresin,
Ömrün cahilce geçtiyse, kendine insaf et,
Allah’tan kork, insafa gel, Allah’ın cemalini gör.

Açıklama:

Bu kıta, **samimi tövbe ve kendine hesap verme** üzerinde durur. Nasûh tövbe, içten gelen, geri dönüşsüz ve samimi tövbedir. Kendine insaf, Allah’a yönelmenin temelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Samimi tövbe edenleri Allah affeder” buyurulur. Peygamberimiz, hatalarını fark edenleri tövbe etmeye teşvik etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Samimi tövbe, kalpten olmalıdır.

Kendini değerlendirmek, manevi olgunluk yoludur.

Allah’tan korkmak ve insafa gelmek, cemali görmeye vesiledir.

---

6. Kıta

Orijinal:

Hayvan değil âdemsin, Rahmân’dan korkman için,
Kıyamet şiddetinden sarsılıp ürkmen için,
Hak’tan korkup gözyaşın akıtıp dökmen için,
“Vah!” deyip figân etsen, tâ cemâlin göresin.

Günümüz Türkçesi:

Sen hayvan değil insansın, Allah'tan korkman için,
Kıyametin şiddetinden korkup ürkmen için,
Allah'tan korkup gözyaşı dökmen için,
"Vah!" deyip figan etsen, Allah'ın cemalini görürsün.

Açıklama:

Bu kıta, **insanın yaratılış amacı ve Allah korkusu** üzerinde durur. İnsan, hayvanlardan farklı olarak Allah'a hesap vermek ve korkmakla mükelleftir. Gözyaşı ve figan, samimi tevbe ve teslimiyetin göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah'a karşı gelmeyin ve O'ndan korkun" buyurulur. Peygamberimiz, Allah korkusunu ve tevazuyu öğretmiş, gözyaşı ve tövbe ile kalbi temizlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsan, Allah korkusu ve samimi tevbe ile yücelir.

Kıyamet ve hesap bilinci, insanın sorumluluğunu artırır.

Gözyaşı ve figan, Allah'a yönelişin işaretidir.

---

7. Kıta

Orijinal:

Ey heveskâr, âşıksan, malından-cânından geç,
Uykuları harâm kıl, gece-gündüz yaşın saç,
Sonra şevk şarabını, zevk alıp kanarak iç,
Cân incitme cânân ol, tâ cemâlin göresin.

Günümüz Türkçesi:

Ey heves düşkünü, eğer aşık isen, malından ve canından geç,
Uykuları terk et, gece gündüz gözyaşı dök,
Sonra aşkın şarabını, zevk alarak ve acı çekerek iç,
Canı incitme, canân ol, Allah'ın cemalini gör.

Açıklama:

Bu kıta, **manevi aşkın ve fedakarlığın yolunu** anlatır. Mâl ve canı feda etmek, uykusuzluk ve gözyaşı, aşkın ve Allah'a yakınlığın simgesidir. "Şevk şarabı" mecazı, aşkın acılı ama lezzetli tadını ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah yolunda malını ve canını verenler mükafatlandırılır" buyrulur. Peygamberimiz, sahabelerinin fedakârlığını teşvik etmiştir. Aşk yolunda sabır ve fedakârlık esastır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah aşkı fedakârlık ve sabır gerektirir.

Manevi yolculukta gözyaşı ve çile normaldir.

Canı incitmeden samimi aşk ve teslimiyetle ilerlemek gerekir.

---

8. Kıta

Orijinal:

Ne söylersem duymazsın, gerçeklerden habersiz,
Câhil istikameti, lâyık değil rehbersiz,
Sözün aslın bilenler, kalmaz inci cevhersiz,
Cevher bulup figân et, tâ cemâlin göresin.

Günümüz Türkçesi:

Ne söylersem de duymazsın, gerçeklerden habersiz,
Cahil, rehbersiz yön bulamaz,
Sözün özünü bilenler, inci ve cevherden yoksun kalmaz,
Cevheri bulup figan et, Allah'ın cemalini gör.

Açıklama:

Bu kıta, **manevi rehberin ve bilginin önemini** vurgular. Rehbersiz ve bilgisiz kimse, doğru yolu göremez. Asıl cevher, ilim ve aşk yolunda bulunur; figan ise samimi bir tefekkür ve teslimiyettir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Âlimlerden ve rehberlerden öğrenin" buyurulur. Peygamberimiz, doğru rehberin Allah yolunda yol göstermesiyle müminlerin doğruyu bulmasını sağlamıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Rehbersiz ve bilgisiz, Allah'a ulaşamaz.

Manevi cevheri aramak, figan ve samimiyet gerektirir.

Hakikati bilenlerle birlikte yol almak önemlidir.

---

9. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed tövbenin libâsın giymek gerek,
Hak'tan korkup nefsini vurup terk etmek gerek,
Halktan kaçıp da yalnız Mevlâ'yı sevmek gerek,
Aslın toprak ve sudur, tâ cemâlin göresin.

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed der ki, tövbenin elbisesini giymek gerekir,
Allah'tan korkup nefsini yok etmek gerekir,
Halktan uzaklaşıp yalnızca Allah'ı sevmek gerekir,
Öz, toprak ve su gibi basittir; Allah'ın cemalini gör.

Açıklama:

Bu kıta, **tövbe, nefsi terbiye ve tefekkür yolunun** önemini anlatır. Nefsi yok etmek ve yalnız Allah'a yönelmek, Hak'a ulaşmanın yollarıdır. "Aslın toprak ve su olması" sade ve alçakgönüllü olmayı simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah'a yönelenler O'na yakın olur" buyurulur. Peygamberimiz, tevbe ve nefsi terbiye ile Allah'a yakınlaşmayı öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tövbe ve nefsi terbiye, manevi yolun temelidir.

Allah'ı yalnız sevmek ve halktan uzaklaşmak gerekebilir.

Basitlik ve tevazu, Hak'a ulaşmanın sırrıdır.

Hikmet 249 *Habibullah İçin!*

---

1. Kıta

Orijinal:

On sekiz bin âlemi, Hak yoktan var eyledi,
O Muhammed Mustafa Habibullah hakkıçün.
Ay ve şemsi nurundan Hak Teâla yarattı,
O Muhammed Mustafa, Resul'ün aşkı için.

Günümüz Türkçesi:

On sekiz bin âlemi, Allah yoktan var etti,
O Muhammed Mustafa, Allah'ın sevgilisi olduğu için.
Ay ve güneşin nurundan Allah yarattı,
O Muhammed Mustafa, Resul'ün aşkı için.

Açıklama:

Bu kıta, **Allah'ın yaratışı ve Muhammed Mustafa'ya olan aşk** üzerinde durur. Evren, Allah'ın kudretiyle yoktan var edilmiştir. Peygamberimiz, Allah'a yakınlığı ve aşkı nedeniyle tüm yaratılışa rehber olmuştur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah her şeyi kudretiyle yaratandır" buyurulur. Peygamberimiz, ümmetine rehber olarak gönderilmiş ve Allah'ın sevgilisi olarak tanımlanmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah, yaratıcıdır ve her şey O'nun kudretiyle var olur.

Peygamberimize duyulan aşk, ilahi aşkın yansımasıdır.

Evrenin yaratılışı, Allah'ın büyüklüğünü ve kudretini gösterir.

2. Kıta

Orijinal:

Sekiz ayrı kapısı, firdevsi, cennetleri,
Yense asla tükenmez orada nimetleri,
Huriler yetmiş adet giyerler hil'atleri,
O Muhammed Mustafa Resul'ün aşkı için.

Günümüz Türkçesi:

Cennetlerin sekiz ayrı kapısı vardır,
Oradaki nimetler asla tükenmez,
Huriler yetmiş farklı hil'at giyerler,
O Muhammed Mustafa, Resul'ün aşkı için.

Açıklama:

Bu kıta, **cennet ve ahiret mükafatı ile Peygamber sevgisi**ni anlatır. Cennet, müminlerin sabrı ve Allah aşkıyla ulaşacağı sonsuz nimetlerin sembolüdür. Peygamber sevgisi, bu nimetlere erişmede vesiledir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Cennet, sabreden ve Allah'a yönelenler içindir" buyurulur. Peygamberimiz, ümmetine cenneti ve ahiretteki mükafatı hatırlatarak Allah'a yönelmelerini öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Cennet, sabır ve Allah'a bağlılıkla kazanılır.

Peygambere duyulan aşk, Allah'a yakınlaşmanın bir yoludur.

Ahiret mükafatı sonsuz ve tükenmez nimetlerle doludur.

---

3. Kıta

Orijinal:

Cennette huri-gılmân, feryâd eder durmadan,
"Ey Hudâ! Dostun Resul gelecek mi, ne zaman?"
Cümle enbiyâ, müştak, muntazır bekler her an,
O Muhammed Mustafa Resul'ün aşkı için.

Günümüz Türkçesi:

Cennette huriler ve genç hizmetçiler sürekli feryat eder,
"Ey Allah! Dostun Resul ne zaman gelecek?" diye sorarlar.
Tüm peygamberler, merak ve özlemle her an bekler,
O Muhammed Mustafa, Resul'ün aşkı için.

Açıklama:

Bu kıta, **cennet ve peygamber sevgisinin sürekli bir özlem ve bekleyiş** içerdiğini anlatır. Cennet ahalisi ve tüm peygamberler, Resul'ün gelişi için özlem duyar. Bu, Allah'a olan sevgi ve bağlılığın bir tezahürüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Peygamberleri, sabreden ve Allah'a inananlar bekler" buyurulur. Peygamberimiz, ümmetinin sevgisi ve özlemi için örnek teşkil etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sevgisi, cennet ve ahirette de özlemle sürer.

Sabır ve bekleyiş, iman edenler için bir erdemdir.

Allah ve Resul sevgisi, tüm yaratılmışlara rehberdir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Resul hayrândır o gün arasat meydanında,
Gözleri yaş ve giryân, ümmetin feryâdında,
Duası, münacatı makbuldür Hak yanında,
O Muhammed Mustafa Resul'ün aşkı için.

Günümüz Türkçesi:

Resul, o gün Arasat meydanında hayran olur,
Gözleri yaşlı ve ağlayan, ümmetinin feryadıyla doludur,
Duaları ve münacatı Allah katında makbuldür,
O Muhammed Mustafa, Resul'ün aşkı için.

Açıklama:

Bu kıta, **Peygamber'in ümmeti için duyduğu şefkat ve Allah'a yönelişi**ni anlatır. Arasat meydanı, ahiret ve hesap gününü temsil eder. Resul, duaları makbul olanların başında yer alır; aşk ve merhamet, Allah sevgisinin tezahürüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Peygamberler, ümmetin hayrına dua ederler" buyurulur. Peygamberimiz, ümmetinin kurtuluşu ve Allah'a yönelmesi için örnek dualar etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sevgisi, merhamet ve şefkatle birleşir.

Dualar ve münacat, Allah katında makbuldür.

Ahiret gününe hazırlık ve ümmet sevgisi, iman edenin yoludur.

---

5. Kıta

Orijinal:

Hak'tan o dem bir nidâ der ki ; "Dostum, Ey Resul!
Ümmetin kaygısından bu denli olma melül,
Habibim münacatın, tamamı oldu kabul,
O Muhammed Mustafa Resul'ün hakkı için.

Günümüz Türkçesi:

O anda Allah'tan bir nida gelir: "Dostum, ey Resul!
Ümmetin sıkıntısı ve kaygısından dolayı bu kadar üzülme,
Ey Habibim, münacatın ve duaların tamamen kabul edildi,
O Muhammed Mustafa, Resul'ün hakkı için."

Açıklama:

Bu kıta, **Allah'ın Resul'e teselli ve kabulü** vermesini anlatır. Peygamberin ümmeti için çektiği kaygılar, Allah katında görülür ve duaları makbul olur. Bu, Allah'ın Resul sevgisi ve ümmetine şefkatini gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Allah, peygamberlerin duasını işitir ve kabul eder" buyurulur. Peygamberimiz, ümmetinin derdi için Allah'a yönelmiş ve dualarının kabulüyle müjdelenmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah, Peygamber'in kaygı ve dualarını görür.

Ümmet sevgisi, peygamberin en büyük kaygısıdır.

Allah'ın kabulü, sabır ve teslimiyetle gelir.

---

6. Kıta

Orijinal:

Sonra da Resulu'llâh sevinir, mutlu olur,
Cennetin cihetine kalkıp sevinçle yürür,
Ümmetiyle beraber cennet içine varır,
O Muhammed Mustafa Resul'ün aşkı için.

Günümüz Türkçesi:

Sonra Resulullah sevinir ve mutlu olur,
Cennetin yönüne kalkıp sevinçle yürür,
Ümmetiyle birlikte cennet içine varır,
O Muhammed Mustafa, Resul'ün aşkı için.

Açıklama:

Bu kıta, **Peygamber'in ümmetiyle birlikte cennette mutluluğu ve sevincini** ifade eder. Allah'a bağlılık ve sevgi, hem Resul'e hem de ümmete mükafat olarak geri döner.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Müminler, Resul ve Allah sevgisi ile cennete kavuşur” buyurulur. Peygamberimiz, ümmetiyle birlikte cenneti paylaşma umudunu öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sevgisi, cennette ödüllendirilen bir duygudur.

Ümmet ile birlik ve beraberlik, ahirette sevinç kaynağıdır.

Allah’a bağlılık ve sevgi, mutluluk ve mükafat getirir.

---

7. Kıta

Orijinal:

Cennette yüz bin Burak ona öncü çıkacak,
Vad olunan o Burak, Habibinin olacak,
Ümmetin kaygısından kalbi sürûr bulacak,
Yüz bin Burak yarattı Habibin aşkı için.

Günümüz Türkçesi:

Cennette yüz bin Burak, Resul’e öncü olacak,
Söz verilen o Burak, Habib’in olacak,
Ümmetin kaygısından kalbi sevinçle dolacak,
Yüz bin Burak, Habibin aşkı için yaratıldı.

Açıklama:

Bu kıta, **cennet ve ahiret mükafatı ile Burak’ın sembolizmini** anlatır. Burak, Peygamber’in ahiretteki sevinç ve üstünlüğünün bir sembolüdür. Ümmet sevgisi, Peygamber’in kalbinde sevinç yaratır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da Peygamberimizin üstünlüğü ve ümmetiyle birlikte mükafatlandırılacağı buyurulur. Peygamberimiz, Burak ile Mirac’a yükselmiş ve ümmetinin sevinci için Allah’ın lütfuna mazhar olmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sevgisi, ahiret mükafatıyla ödüllendirilir.

Burak ve Mirac, Peygamber’in üstünlüğünün sembolüdür.

Ümmet sevgisi, Resul’ün kalbinde sevinç ve huzur yaratır.

---

8. Kıta

Orijinal:

Sonra da Hak gösterir cemâlini, nurunu,
Yaşayacak o anda cemâlin huzurunu,
İmânla göçen kullar, görür Hakk'ın yüzünü,
Dost, dostuna kavuşur, cemâlin görmek için.

Günümüz Türkçesi:

Sonra Allah, cemalini ve nurunu gösterir,
O anda yaşayan, cemalin huzurunu hisseder,
İmanla ölen kullar, Allah'ın yüzünü görür,
Dost, dostuna kavuşur; Allah'ın cemalini görmek için.

Açıklama:

Bu kıta, **ahiret ve Allah'ın cemalini görme nimeti**ni anlatır. Allah'a iman eden kullar, dünyada ve ahirette bu huzuru yaşar. Dostuna kavuşmak mecazıyla, Allah'a kavuşmanın tatlılığı vurgulanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da "Müminler Allah'ı göreceklerdir" buyurulur (Kıyâmet 22:23). Peygamberimiz de ahirette Allah'ı görmeyi ümmetine müjdelemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İman, Allah'ın cemalini görmek için şarttır.

Ahirette kavuşma ve huzur, dünyadaki imanla elde edilir.

Allah'a yakınlık, dostlarla birlikte olmanın en büyük mükafatıdır.

---

9. Kıta

Orijinal:

Hak cemâlin dilersen, Rabb'e itaat eyle,
İbâdette dâim ol, kulluğu âdet eyle.
Gece-gündüz ağlayıp durmadan feryât eyle,
Gözleri Allâh verdi, gözyaşı dökmek için.

Günümüz Türkçesi:

Allah'ın cemalini görmek istersen, Rabb'e itaat et,
İbadette devamlı ol ve kulluğu alışkanlık hâline getir.
Gece-gündüz durmadan gözyaşı dök ve feryat et,
Allah gözlerini verdi, gözyaşı dökmek için.

Açıklama:

Bu kıta, **ibadet ve dua ile Allah'a yaklaşmanın** önemini vurgular. Gözyaşı, tevazu ve samimiyetin bir göstergesidir. Allah'a itaat ve sürekli ibadet, cemali görmenin yoludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “Allah’a kulluk edenlerin mükafatı büyüktür” buyurulur. Peygamberimiz, samimi dua ve gözyaşı ile Allah’a yaklaşmanın önemini öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sürekli ibadet ve dua, Allah’a yaklaşmanın yoludur.

Gözyaşı ve feryat, kalbin Allah’a teslimiyetini gösterir.

Allah’ın cemalini görmek için sabır ve samimiyet gerekir.

---

10. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed bu sözü söyledi dostlarına,
İmânsız, cemâl görmez hükmüdür kullarına,
Mü’minler kavuşacak, Rahmân’ın didârına,
İmânı lütfeyledi, cemâli görmek için.

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed bu sözü dostlarına söyledi:
İmansızlar Allah’ın cemalini göremez,
Müminler, Rahmân’ın yüzüne kavuşacak,
Allah, iman lütfuyla cemali görmek için verir.

Açıklama:

Bu kıta, **imanın Allah cemalini görmek için şart olduğunu** ifade eder. İman, ahirette mükafat ve Allah’a kavuşmanın temelidir. Hoca Ahmed’in öğüdü, iman ve ibadetin önemini pekiştirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da “İman edenler Allah’ı görecektir” (Kıyâmet 22:23) ve “İman etmeyenler O’nu göremez” buyurulur. Peygamberimiz, iman olmadan Allah’a kavuşmanın mümkün olmadığını öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İman, Allah cemalini görmenin ön koşuludur.

Allah’ın lütfu, iman edenlere cemali gösterir.

İman ve ibadet, ahiret mükafatının anahtarıdır.

Hikmet 250 *Korkmaz mısın Ey Zâlim!*

1. Kıta

Orijinal:

Ey Hak’tan habersiz kul, dünyanın vefâsı yok,
Ahrette yanacaksın, zâlimin cezâsı çok.
Hak emrini tutmayan kulların ezâsı çok,
Allâh’dan korkmaz mısın, ey gâfil zâlim adam!

Günümüz Türkçesi:

Ey Allah’tan habersiz yaşayan kul, dünyanın vefası yoktur,
Ahirette yanacaksın; zulmedenlerin cezası çok ağırdır.
Allah’ın emrini tutmayan kullar büyük azap görecektir,
Allah’tan korkmaz mısın, ey gaflet içindeki zalim insan!

Açıklama:

Bu kıtada Hoca Ahmed Yesevî, **gaflet ehline sert bir ikazda** bulunur. Dünya hayatının geçici olduğu, ona güvenenin mutlaka hüsrana uğrayacağı vurgulanır. “Hak’tan habersiz kul”, sadece inkârcı değil; **imanı olduğu hâlde Allah’ın emirlerini umursamayan kimseyi** de kapsar. Zalimlik burada yalnız başkasına zulüm değil, **nefsine zulüm** anlamını da taşır. Tasavvufta gaflet, kalbin Allah’tan kopmasıdır ve en büyük felaket olarak görülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da dünya hayatının aldatıcı olduğu, zalimlerin ahirette ağır azapla karşılaşacağı bildirilir. Allah’tan korkmayan ve O’nun emirlerini hiçe sayanların sonunun pişmanlık olacağı sıkça vurgulanır. Resûlullah da “akıllı kişi, nefsini hesaba çeken ve ölüm sonrası için çalışan kimsedir” buyurarak gafletten sakındırmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya geçicidir, ona güvenmek gaflettir.

Allah’ın emirlerine uymamak büyük bir zulümdür.

Gaflet, insanı ahiret felaketine sürükler.

Allah korkusu (takvâ) kurtuluşun anahtarıdır.

2. Kıta

Orijinal:

Kıyamet günü Allâh, bizzat hâkim olcak,
Dünyada zulmedenden orda hesap soracak,
Cennetlik, cehennemlik hepsini ayıracak,
Öleceğini bilmez, hatırlamazsın zâlim!

Günümüz Türkçesi:

Kıyamet günü Allah bizzat hükmü eline alacak,
Dünyada zulmedenlerden orada hesap soracak,
Cennetlik ve cehennemlik olanları ayıracak,
Öleceğini bilmez, hatırlamazsın ey zalim!

Açıklama:

Bu kıta, **hesap günü gerçeğini** merkeze alır. Dünyada adalet şaşabilir, fakat kıyamette hâkim doğrudan Allah'tır. Hiçbir zulüm karşılıksız kalmaz. "Öleceğini bilmez" ifadesi, ölümün bilinmemesini değil, **ölümü düşünmeme hâlini** anlatır. Tasavvufta bu, "ölmeden önce ölmemek"tir. Yani kişi nefsini hesaba çekmeden yaşar ve gaflet içinde kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da kıyamet gününde mizan kurulacağı, herkesin zerre kadar hayır ve şerrin hesabını vereceği bildirilir. Resûlullah, zulmün karanlıklar doğuracağını ve hiçbir zalimin kurtulamayacağını haber vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kıyamette mutlak adalet vardır.

Zulüm, mutlaka hesaba çekilir.

Ölümü düşünmemek gafletin en açık işaretidir.

Kendini hesaba çekmeyen, ahirette zor hesaba uğrar.

---

3. Kıta

Orijinal:

Ölüp varınca kabre, gelmez seninle malın,
Mal ezâsı çekersin, nice olur ahvâlin,
Harâm lokma, aş versen, fayda vermez ikrâmın,
Şimdi kabirde yalnız yatmaz mısın be zâlim!

Günümüz Türkçesi:

Ölüp kabre vardığında, malın seninle gelmez,
Mal yüzünden azap çekersin, hâlin nice olur,
Haram lokmayla ikram etsen, bunun faydası olmaz,
Şimdi düşün: Kabirde yalnız yatmayacak mısın ey zalim!

Açıklama:

Bu kıtada Hoca Ahmed Yesevî, **malın geçiciliğini ve kabirdeki yalnızlığı** hatırlatır. İnsan dünyada malı uğruna harama girer, zulmeder; fakat kabre vardığında o mal ne kendisiyle gelir ne de ona fayda sağlar. Aksine, haram kazanç **azap sebebi** olur. Tasavvufta mal sevgisi, kalbi karartan en büyük perdelerden biridir. Kabir, kulun dünyada biriktirdikleriyle değil, **imanı ve ameliyle** baş başa kaldığı yerdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da insanın öldüğünde malının geride kalacağı, kendisiyle yalnızca amellerinin gideceği bildirilir. Resûlullah da kulun kabre yalnız gireceğini, malın ve makamın orada fayda vermeyeceğini haber vermiştir. Haram lokmanın ibadetleri bile bereketsiz kıldığı sünnette açıkça ifade edilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mal kabirde fayda vermez, yük olur.

Haram kazanç, ahirette azap sebebidir.

İnsan kabirde yapayalnız kalacağını unutmamalıdır.

Helâl lokma ve salih amel kurtuluş vesilesidir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Şimdi kabrin karanlık, orda zorluk olası,
Kazancın ağu, irin, hepsi zehir olası,
Yılan, çıyan ve ateş sana libâs olası,
İşitip de ibretler almaz mısın be zâlim!

Günümüz Türkçesi:

Şimdi kabir karanlıktır, orada büyük zorluklar vardır,
Haram kazancın zehir, irin gibi sana döner,
Yılan, akrep ve ateş sana elbise olur,
Bunları işitip de ibret almaz mısın ey zalim!

Açıklama:

Bu kıta, **kabir azabını ve amel ile karşılaşmayı** çok çarpıcı mecazlarla anlatır. Haram kazanç "ağu ve irin" olarak tasvir edilir; yani dünyada tatlı görünen şeyler, ahirette iğrenç ve yakıcı olur. Yılan ve çıyan, tasavvufta kötü amellerin şekle bürünmüş hâlidir. Kul, kabirde yaptıklarının sûretini görür. Bu kıta, korkutmak için değil, **uyandırmak için** söylenmiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da kabir ve ahiret azabına işaret edilir; zalimlerin pişmanlıkla karşılaşacağı bildirilir. Resûlullah, kabirdeki azabın çoğunun dil, kul hakkı ve haramdan kaynaklandığını haber vermiştir. Amellerin kabirde kişiye yoldaş olacağı sünnette açıkça yer alır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kabir karanlıktır; onu aydınlatan salih ameldir.

Haram kazanç, ahirette azap sûretine dönüşür.

Günahlar kabirde yılan ve ateş gibi tecelli eder.

İbret almayan, aynı akıbete sürüklenir.

---

3. Kıta

Orijinal:

Ölüp varınca kabre, gelmez seninle malın,
Mal ezâsı çekersin, nice olur ahvâlin,
Harâm lokma, aş versen, fayda vermez ikrâmın,
Şimdi kabirde yalnız yatmaz mısın be zâlim!

Günümüz Türkçesi:

Ölüp kabre vardığında, malın seninle gelmez,
Mal yüzünden azap çekersin; hâlin nice olur,
Haram lokmayla ikram etsen bunun faydası olmaz,
Şimdi düşün: Kabirde yalnız yatmayacak mısın ey zalim!

Açıklama:

Bu kıta, **malın faniliğini ve kabirdeki mutlak yalnızlığı** hatırlatır. Dünya malı insanla kabre girmez; fakat **hesabı ve yükü** girer. Haram kazanç, sadaka ve ikramla temizlenmez. Tasavvufta mal sevgisi, kalbi Hakk'tan alıkoyan perdedir. Kabir, kulun dünyada yaptıklarıyla yüzleştiği yerdir; yanında sadece **imanı ve ameli** vardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da insanın ölümle birlikte malını geride bıraktığı, kendisiyle yalnızca amellerinin gittiği bildirilir. Resûlullah, kulun kabre yalnız gireceğini; malın ve makamın orada fayda vermeyeceğini haber vermiştir. Haram lokmanın ibadeti bereketsiz kıldığı sünnette açıkça ifade edilmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mal kabirde fayda değil, yük olabilir.

Haram kazanç sadaka ile temizlenmez.

Kabirde yalnızlık gerçeği unutulmamalıdır.

Kurtuluş helâl lokma ve salih ameldedir.

---

4. Kıta

Orijinal:

Şimdi kabrin karanlık, orda zorluk olası,
Kazancın ağu, irin, hepsi zehir olası,
Yılan, çıyan ve ateş sana libâs olası,
İşitip de ibretler almaz mısın be zâlim!

Günümüz Türkçesi:

Şimdi kabir karanlıktır; orada büyük zorluklar vardır,
Haram kazancın zehir ve irin gibi sana döner,

Yılan, akrep ve ateş sana elbise olur,
Bunları duyup da ibret almaz mısın ey zalim!

Açıklama:

Bu kıta, **kabir azabını ve amellerin sûret kazanmasını** çarpıcı mecazlarla anlatır. Dünyada tatlı görünen haram kazanç, ahirette zehir ve irin olur. Yılan ve çıyan, kötü amellerin temessülüdür. Tasavvufta kul, kabirde **yaptıklarının şekle bürünmüş hâliyle** baş başa kalır. Amaç korkutmak değil, **uyandırmaktır**.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da zalimlerin ahirette pişmanlıkla karşılaşacağı bildirilir. Resûlullah, kabir azabının sebepleri arasında kul hakkı ve haramı zikretmiştir. Amellerin kabirde kişiye yoldaş olacağı sünnette yer alır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kabir karanlıktır; onu aydınlatan salih ameldir.

Haram kazanç ahirette azaba dönüşür.

Günahlar kabirde ateş ve yılan sûretinde tecelli eder.

İbret almayan, aynı akıbete sürüklenir.

---

5. Kıta

Orijinal:

Burda ibret almazsan, orada ders alasın,
Gelince Münker-Nekir, hakikati göresin,
Kurtuluş ve çare yok, orda mahzun olasın,
Tutuşan ateşlerden korkmaz mısın ey zâlim!

Günümüz Türkçesi:

Burada ibret almazsan, orada zorla ders alırsın,
Münker ve Nekir geldiğinde hakikati görürsün,
Artık kurtuluş ve çare kalmaz, orada pişman olursun,
Tutuşan ateşlerden korkmaz mısın ey zalim!

Açıklama:

Bu kıta, **dünya ile kabir arasındaki son fırsatı** hatırlatır. Dünya, ibret alıp dönüş yeridir; kabir ise hakikatin açığa çıktığı ama amelin bittiği menzildir. Münker ve Nekir, kulun imanını ve amelini sorgular. Tasavvufta "ibret", başkasının hâlinden kendi nefsine ders çıkarmaktır. Burada alınmayan ders, orada azapla öğretilir. Korku unsuru, kulun uyanması içindir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da insanın dünya hayatında uyarıldığı, ahirette ise sadece hesap olduğu bildirilir. Kabir sorgusunun hak olduğu, Resûlullah tarafından açıkça haber verilmiştir. Tevbe kapısının ölüm gelmeden önce açık olduğu sünnette vurgulanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Dünya ibret yeridir, kabir hesap yeridir.

Kabirde tevbe ve dönüş yoktur.

Münker-Nekir sorgusu gerçektir.

Azaptan korkmak imanı diri tutar.

---

6. Kıta

Orijinal:

Kabirdeki cehennem ateşi heybetiyle,
Korkmayanlar görecek orada ibretiyle,
Faydası yok o günde çekilen hasretiyle,
Dünyada tövbe edip dönmez misin ey zâlim!

Günümüz Türkçesi:

Kabirdeki cehennem ateşi dehşetiyle,
Korkmayanlar orada ibretle karşılaşacak,
O gün duyulan pişmanlığın hiçbir faydası yoktur,
Dünyadayken tövbe edip dönmez misin ey zalim!

Açıklama:

Bu kıta, **pişmanlığın vakitsiz oluşunu** anlatır. Kabirde duyulan hasret ve pişmanlık faydasızdır; çünkü amel defteri kapanmıştır. Tasavvufta tövbe, sadece günahı terk değil; **yön değiştirmektir**. Yesevî, kulun hâlâ nefes alıyorken dönüş yapmasını ister. “Korkmayanlar” ifadesi, Allah korkusunu kaybetmiş kalplere bir ikazdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da ölümden sonra pişmanlığın fayda vermeyeceği bildirilir. Resûlullah, tövbenin ruh boğaza gelmeden önce kabul edileceğini haber vermiştir. Kabir azabından Allah’a sığınmak, sünnetle sabittir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Pişmanlığın faydası dünyadayken vardır.

Tövbeyi ertelemek büyük aldanıştır.

Allah korkusu kalbi diri tutar.

Bugün yapılan tövbe, yarının kurtuluşudur.

---

7. Kıta

Orijinal:

Hoca Ahmed kulunu affeyle, Gaffâr, Tevvâb!
Zâlimlere tevfikin verince Azîz, Vehhâb!
“Zidnâhüm azâben…” le verilir “fevka’l-azâb…”,
Bu ayeti okumaz, bilmez misin ey zâlim!

Günümüz Türkçesi:

Hoca Ahmed, “Kulunu bağışla ey çok affeden, tövbeleri kabul eden Allah!” der,
Zalimlere hidayet vermezsen ey Azîz ve Vehhâb,
“Onlara azap üstüne azap artırdık” ayetiyle cezalandırılırlar,
Bu ayeti hiç okumaz, bilmez misin ey zalim!

Açıklama:

Son kıta, **dua ile ikazı birleştirir**. Hoca Ahmed önce Allah’ın bağışlayıcılığına sığınır; sonra zalimlere Kur’an ayetiyle uyarıda bulunur. “Azap üstüne azap” ifadesi, **ısrarla tövbeyi reddedenler** içindir. Tasavvufta bu, kalbin mühürlenmesi hâlidir. Yesevî’nin yolu korkuyla değil; korku ile birlikte **rahmet kapısını göstermektir**.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da zulümde ısrar edenler için azabın artırılacağı bildirilir. Allah’ın Gaffâr ve Tevvâb olduğu da yine Kur’an’da defalarca vurgulanır. Resûlullah, hem Allah’ın rahmetini hem de azabını hatırlatarak ümmetini dengeye çağırmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah affedicidir; fakat zulümde ısrar tehlikelidir.

Tövbeyi bilerek terk eden azaba yaklaşır.

Kur’an’ı bilmek sorumluluk getirir.

Rahmet kapısı açıkken dönmek akıllılıktır.

Hikmet 251 *Rüyada Gördüğünü!!*

---

1. Kıta

Orijinal:

Âşıklar salât selâm söyleyin, ben söyleyim,
O Muhammed Mustafa, dü cihân sultânını.
Ey Muhammed ümmeti güzelce dinleyiniz,
Sahabenin gördüğü rüyanın beyânını.

Günümüz Türkçesi:

Ey âşıklar! Salât ve selâm getirin, ben de getireyim,
İki cihanın sultanı Muhammed Mustafa'ya.
Ey Muhammed ümmeti! Güzelce dinleyin,
Sahabenin gördüğü rüyanın açıklamasını.

Açıklama:

Hikmet, **salât u selâm çağrısıyla** başlar. Tasavvufta bu, sözün bereketlenmesi ve kalbin Resûlullah'a yönelmesidir. "Âşıklar" hitabı, Peygamber'i sadece dil ile değil, **gönül ile sevenlere** yöneliktir. Hoca Ahmed, anlatılacak hadisenin sıradan bir olay değil, sahabenin rüyasıyla bildirilen **manevî bir hakikat** olduğunu haber verir. Bu rüya, Resûlullah'ın vefat anındaki hâline dair derin bir ibret taşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur'an'da Peygamber'e salât ve selâm getirilmesi açıkça emredilmiştir. Resûlullah'a salavat getirmek, sünnette imanın alametlerinden sayılmıştır. Sahabenin rüyaları, özellikle Resûlullah ile ilgili olanlar, ümmet için ibret vesilesidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Salât ve selâm, manevi kapıların anahtarıdır.

Resûlullah'ı anlatmak edeple başlar.

Sahabenin hâli, ümmete örnektir.

Peygamber sevgisi tasavvufun merkezidir.

---

2. Kıta

Orijinal:

Âhir deminde Resul, ağırlaşıp da yattı,
Ecel kuşu o günde, Resulu'llâh'a yetti.
Ebu Bekir ağlayıp o an kendinden geçti,
Söyleyiverdi ne ki, rüyada gördüğünü.

Günümüz Türkçesi:

Son anlarında Resûlullah ağırlaştı ve yatağına uzandı,
O gün ecel kuşu Resûlullah'a ulaştı.
Ebu Bekir ağlayarak kendinden geçti,
Ve rüyasında gördüğünü anlatıverdi.

Açıklama:

Bu kıta, **Resûlullah'ın vefat anındaki hâlini** anlatır. "Ecel kuşu" ifadesi, ölümün kaçınılmazlığını ve ilahî takdiri temsil eder. Hz. Ebû Bekir'in ağlaması, sadece bir ayrılık değil; **ümmetin başsız kalma korkusu**dur. Tasavvufta bu sahne, fâniliğin zirvesinde bile Peygamber'in insan oluşunun tecellisidir. Aynı zamanda, rüyanın aktarılmasıyla manevî hakikatin perdeden bildirildiği görülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da her canın ölümü tadacağı bildirilir. Resûlullah’ın da beşer olduğu ve vefat ettiği sünnetle sabittir. Hz. Ebû Bekir’in bu anlarda gösterdiği metanet ve sadakat, ümmet için örnek kabul edilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber de beşerdir, ölümü tatmıştır.

Ölüm, en yüce kul için bile haktır.

Sahabenin gözyaşı imanın göstergesidir. Rüyalar bazen ilahî mesaj taşır.

---

3. Kıta

Orijinal:

Dedi; “Gözümün nuru, cânların huzuruydun,
Sahabenin desteği, ümmetin gururuydun,
Hasaneyn’in, Fatma’nın sen solmayan gülüydün,”
Şimdi bana söyleyin bu kulun gördüğünü.

Günümüz Türkçesi:

Dedi ki: “Sen gözümün nuru, canların huzuruydun,
Sahabenin dayanağı, ümmetin gururuydun,
Hasan ve Hüseyin’in, Fatıma’nın solmayan gülüydün,”
Şimdi bana söyleyin, bu kul rüyasında ne gördü?

Açıklama:

Bu kıta, **Resûlullah’ın ümmet içindeki yerini** özetler. O, sadece bir peygamber değil; sahabenin dayanağı, ümmetin onuru, Ehl-i Beyt’in rahmet kaynağıdır. “Solmayan gül” benzetmesi, Peygamber’in nurunun vefatla bitmediğini anlatır. Tasavvufta bu, **Muhammedî nurun ebediliği**dir. Kıtanın sonunda sorulan soru, dinleyeni tefekküre davet eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da Resûlullah’ın müminler için bir rahmet olduğu bildirilir. Ehl-i Beyt sevgisi sünnetle sabittir. Peygamber’in ümmet üzerindeki şefkati, hadislerde açıkça yer alır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Resûlullah ümmetin manevi dayanağıdır.

Peygamber sevgisi Ehl-i Beyt sevgisini de içerir.

Peygamber’in nuru vefatla sönmez.

Bu sevgi kalpte diri tutulmalıdır.

---

4. Kıta

Orijinal:

Gördüm ki büyük sarık durur benim başımda,
Bütün dostlar ahali, hemen yanı başımda.
O dem kayboldu sarık durur iken başımda,
Fark etmedim sarığın benden ayrıldığını.

Günümüz Türkçesi:

Rüyamda başımda büyük bir sarık olduğunu gördüm,
Bütün dostlarım, halk etrafımdaydı.
O anda sarık başımdayken kayboldu,
Sarığın benden ayrıldığını fark edemedim.

Açıklama:

Sarık, tasavvufta **devlet, izzet, nübüvvet ve manevî koruma** sembolüdür. Rüyada sarığın baştayken kaybolması, **Peygamber'in ümmetten ayrılışının yaklaşmasına** işaret eder. "Fark etmedim" ifadesi, ayrılığın ansızın ve sarsıcı oluşunu anlatır. Bu, ümmetin henüz idrak edemediği büyük bir kaybın habercisidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Sarık, sünnette vakar ve izzet alameti olarak geçer. Peygamber'in ümmetten ayrılmasıyla birlikte vahyin kesilmesi de bu sembolle ifade edilmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevî nimetler fark edilmeden elimizden alınabilir.

Peygamber'in varlığı ümmet için ilahî bir örtüdür.

Ayrılık bazen idrak edilmeden gerçekleşir.

---

5. Kıta

Orijinal:

Resulullah buyurdu; "Sarık hürmet olacak,
Başınızdan ayrılan devlet Ahmed olacak,
Benden sonra sizlere nice zahmet gelecek,"
Ebu Bekir o anda yükseltti feryâdını.

Günümüz Türkçesi:

Resûlullah buyurdu ki: "Sarık bir hürmettir,
Başınızdan ayrılan bu devlet Ahmed olacaktır,
Benden sonra sizleri nice zorluklar bekleyecek."
Bunu duyan Ebû Bekir feryat etti.

Açıklama:

Resûlullah burada rüyayı **tevil eder**. Sarığın gitmesi, **Muhammedî bereketin görünür hâlinin çekilmesi**dir. “Devlet Ahmed” ifadesi, Peygamber’in varlığının ümmet için en büyük nimet olduğunu vurgular. Hz. Ebû Bekir’in feryadı, **sıddîk sadakatin** bir tezahürüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Resûlullah’ın vefatıyla ümmetin büyük imtihanlara gireceği hadislerle sabittir. Hz. Ebû Bekir’in ağlaması, bu gerçeğin ilk idrak edilişidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber ümmet için en büyük nimettir.

Onun ayrılığı büyük imtihanların başlangıcıdır.

Sadakat, ayrılık anında belli olur.

---

6. Kıta

Orijinal:

İşte bu hâlde arslan Ömer geldi yetişip,
Gözlerinden kanlı yaş, yaka yırtıp, akıtıp,
Resul’ün ayağını kucaklayarak öpüp,
Dedi o dem orada kendinin gördüğünü.

Günümüz Türkçesi:

Tam bu sırada arslan gibi olan Ömer geldi,
Gözlerinden kanlı yaşlar dökerek, yakasını yırtarak,
Resûlullah’ın ayağını kucaklayıp öptü
Ve o da rüyasında gördüğünü anlattı.

Açıklama:

Hz. Ömer’in “arslan” olarak anılması, onun **adalet ve celâl sıfatını** temsil eder. Kanlı gözyaşı, sadece hüzün değil, **ümmetin başına gelecek fitnaların sezilmesidir**. Ayağı öpmek, mutlak teslimiyetin ve edebin zirvesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Hz. Ömer’in Resûlullah’a olan muhabbeti ve edebi sünnetle sabittir. Onun sert mizacı, Peygamber sevgisi karşısında erimiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

En güçlüler bile ayrılıkta acizleşir.

Peygamber edebi, tasavvufun özüdür.

Muhabbet, celâli yumuşatır.

---

7. Kıta

Orijinal:

Yüzüğünüzü koydum avucuma, elime,
Dostlarım hizmetteydi, ateş düştü gönlüme,
O dem yüzük kayboldu, çare yok bu hüznüme,
Bilemedim yüzüğün nasıl kaybolduğunu?

Günümüz Türkçesi:

Rüyamda yüzüğünüzü avucuma koydum,
Dostlar hizmetteydi, içime bir ateş düştü,
O anda yüzük kayboldu, hüznüme çare yoktu,
Yüzüğün nasıl kaybolduğunu bilemedim.

Açıklama:

Yüzük, **emanet, nübüvvet mührü ve ilahî tasarruf** sembolüdür. Kaybolması, Peygamber'in bu dünyadan ayrılışının açık bir işaretidir. "Ateş düştü gönlüme" ifadesi, kalpte doğan ilahî ikazdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Resûlullah'ın mührü yüzükle temsil edilmiştir. Bu mührün kaybı, vahyin ve nübüvvetin tamamlanmasını sembolize eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlahi emanetler fanidir.

Kalp bazen ayrılığı önceden hisseder.

Peygamber'in ayrılığı en büyük yangındır.

---

8. Kıta

Orijinal:

Resulullah buyurdu; "Kayıp yüzük gariptir,
Kaybolan yüzüğünüz, Resul Ahmed Habib'tir,
Muhammed Mustafa'nın yolculuğu yakındır."
Huzurdaki tüm dostlar, yükseltti figânını.

Günümüz Türkçesi:

Resûlullah buyurdu ki: "Kayıp yüzük garip değildir,
Kaybolan yüzük, Ahmed Resûl'ün kendisidir,
Muhammed Mustafa'nın yolculuğu yakındır."
Oradaki herkes feryat etti.

Açıklama:

Burada Peygamber, rüyayı **açıkça tefsir eder**. Yüzük = Resûlullah. Yolculuk = **ölüm ve beka âlemine intikal**. Sahabenin feryadı, ümmetin yetim kalışıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da Peygamber’in vefat edeceği bildirilmiştir. Sahabenin bu habere ağlaması, imanlarının derinliğini gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm hakikati kaçınılmazdır.

Peygamber’in ayrılığı ümmet için büyük bir imtihandır.

Hakikat açıkça söylendiğinde bile acıtır.

---

9. Kıta

Orijinal:

Bu esnada gözüktü, damat Osman’dı gelen,
Gördüğü rüyasından tüm bedeni titreyen,
Muhabbet-i Resul’den içi-dışı inleyen,
Sordu Peygamberimiz hüznünün nedenini.

Günümüz Türkçesi:

Bu sırada damat Osman göründü,
Gördüğü rüyadan dolayı tüm bedeni titriyordu,
Resûlullah sevgisiyle içi dışı inliyordu,
Peygamberimiz ona hüznünün sebebini sordu.

Açıklama:

Hz. Osman’ın titremesi, onun **hayâ, edep ve inceliğini** yansıtır. Muhabbet-i Resûl, bedeni bile titreten bir aşk hâlidir. Bu kıta, hikmetin devamında anlatılacak büyük bir manevî işarete hazırlıktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Hz. Osman’ın hayâsı ve Resûlullah’a yakınlığı hadislerle sabittir. Peygamber’in damadı olması, zahirî değil manevî bir yakınlıktır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sevgisi bedeni bile etkiler.

Hayâ ve edep imanın süsüdür.

Gerçek muhabbet sarsıcıdır.

---

10. Kıta

Orijinal:

Hazreti Osman dedi, “Dayanağım, sevdiğim,
Abdestle Mushaf açtım, şu garip düş gördüğüm;

Harf, ayetler silindi, okuyayım dediğim,
Tabir buyurun bana, Ya Resul gördüğümü…”

Günümüz Türkçesi:

Hz. Osman dedi ki:
“Dayanağım, sevgilim Resûlüm,
Abdestli hâlde Mushaf’ı açtım, garip bir rüya gördüm;
Okumak isterken harfler ve ayetler silindi,
Bu rüyamı bana tabir buyurun.”

Açıklama:

Mushaf, **vahyin zahirî tecellisi**, ayetlerin silinmesi ise **vahyin artık inmeyeceğinin** sembolüdür. Hz. Osman’ın abdestsiz değil, **abdestli** oluşu; rüyanın hakikat boyutunu gösterir. Bu rüya, Resûlullah’ın vefatına ve nübüvvet kapısının kapanmasına işarettir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’ın tamamlanması ve vahyin sona ermesi, Peygamber’in vefatıyla kesinleşmiştir. Mushaf’ın silinmesi mecazdır; hükümlerin değil, vahyin inişinin bitişini anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Vahiy, Peygamber hayattayken inmiştir.

Kur’an’ın tamamlanması bir nimettir ama ayrılığın da habercisidir.

Manevî işaretler ehline rüyayla bildirilir.

---

11. Kıta

Orijinal:

Resulu’llâh buyurdu; “Beni görünüz mazur,
Mushaf gibi bir kandil sönecek budur özür,
Benden sonra gidecek içinizdeki huzur,
Ehl-i Beytim koruyun, arkamdan evlâdımı.”

Günümüz Türkçesi:

Resûlullah buyurdu ki:
“Beni mazur görün;
Mushaf gibi bir kandil sönecek, sebebi budur.
Benden sonra içinizdeki huzur gidecek,
Ehl-i Beyt’imi ve evlatlarımı koruyun.”

Açıklama:

Peygamber burada **ümmete vasiyetini** bildirir. Kandilin sönmesi, **nübüvvet nurunun dünyadan çekilmesi**dir. “Huzurun gitmesi”, fitnelerin başlayacağını haber verir. Ehl-i Beyt vurgusu, ümmetin birlik ve sadakat imtihanıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Ehl-i Beyt sevgisi Kur'an ve sünnetle sabittir. Peygamber'in bu vasiyeti, ümmet için kıyamete kadar geçerlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sonrası dönem imtihan dönemidir.

Ehl-i Beyt, ümmetin emanetidir.

Huzur, Peygamber varlığıyla kemâle ermiştir.

---

12. Kıta

Orijinal:

O esnada Ali de Resul'e yakın geldi,
Yaralı gönüllere sanki bir mızrak değdi,
Resul'ün ayağını yüz ve gözüne sürdü,
Resul sordu ne için ağlıyor olduğunu.

Günümüz Türkçesi:

Bu sırada Ali de Resûlullah'a yaklaştı,
O an sanki yaralı gönüllere mızrak saplandı,
Resûl'ün ayağını yüzüne ve gözüne sürdü,
Peygamber ona neden ağladığını sordu.

Açıklama:

Hz. Ali'nin ayağı yüzüne sürmesi, **mutlak edep, teslimiyet ve fena hâlidir**. "Mızrak değdi" ifadesi, ayrılığın ümmeti yaralayan keskinliğini anlatır. Ali, hem zahirî cesaretin hem batınî derinliğin timsalidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Hz. Ali'nin Peygamber'e olan yakınlığı ve edebi sahih rivayetlerle sabittir. Bu hâl, tasavvufun özüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Edep, ilmin ve velayetin süsüdür.

Peygamber ayrılığı kalpleri yaralar.

Gerçek yakınlık, teslimiyetle olur.

---

13. Kıta

Orijinal:

Ali dedi, "Gazaya hazır, tam tekmil oldum,
Küffarın karşısında kayalar gibi durdum,

O esnada zırhımın ayrı kaldığın gördüm…”
Söyleyiverdi niçin o şaşkın kaldığını.

Günümüz Türkçesi:

Ali dedi ki:
“Savaşa hazırdım, tam donanımlıydım,
Kâfirlerin karşısında kaya gibi durdum,
Ama o anda zırhımın benden ayrıldığını gördüm.”
Ve şaşkınlığının sebebini anlattı.

Açıklama:

Zırh, **Peygamber himayesi ve manevî koruma**dır. Hz. Ali’nin cesareti tamdır; ama zırhın ayrılması, Peygamber’in vefatından sonra ümmetin korumasız kalacağını sembolize eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Resûlullah ümmet için bir sığınaktı. Onun vefatıyla bu zahirî himaye kalkmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

En güçlüler bile Peygamber korumasına muhtaçtır.

Maddî cesaret, manevî zırh olmadan eksiktir. Ayrılık, korunaksızlık hissi doğurur.

---

14. Kıta

Orijinal:

Resulu’llâh buyurdu; “Nebin zırhı alınca,
Bu günler uzak düşüp benden ayrı kalınca,
Düşmanın karşısında yüzler sarı olunca…”
Bu gamla yer yutuyor Allâh’ın arslanını…

Günümüz Türkçesi:

Resûlullah buyurdu ki:
“Peygamber’in zırhı alınınca,
Bu günler gelip benden uzak kalınca,
Düşman karşısında yüzler sararınca…”
Bu sözler Ali’yi derin bir kedere boğdu.

Açıklama:

Burada Resûlullah, **ümmetin ileride yaşayacağı zorlukları** haber verir. Yüzlerin sararması, korku ve fitne dönemlerini anlatır. Hz. Ali’nin hüznü, geleceği sezen velî ferasetidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Peygamber sonrası fitneler hadislerde açıkça bildirilmiştir. Hz. Ali bu fitnelerin merkezinde imtihan olacaktır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sonrası dönem ağır bir imtihandır.

Veli kalpler geleceği sezer.

Gerçek cesaret, sabırla birleşir.

---

15. Kıta

Orijinal:

Bu esnada Fatıma girip huzura geldi,
“Babam!” deyip ağladı, gözlerine yaş doldu,
“Bin erkekten yiğittir!” dediği kızı geldi,
Herkesi çok ağlattı, huzurda olanları.

Günümüz Türkçesi:

Bu sırada Fatıma huzura girdi,
“Babam!” diyerek ağladı, gözleri doldu,
“Bin erkekten yiğittir” denilen kızı geldi,
Orada bulunan herkes ağlamaya başladı.

Açıklama:

Hz. Fatıma’nın gelişi, hikmetin **en hüzünlü doruk noktasıdır**. Onun gözyaşı, Peygamber’in kalbine en ağır dokunan ayrılıktır. “Bin erkekten yiğit” ifadesi, onun sabır ve metanetini anlatır; fakat baba ayrılığı karşısında bu bile erir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Hz. Fatıma, Peygamber’in parçası olarak tanımlanmıştır. Onun ağlaması, Resûlullah’ın hüznünü kat kat artırmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber ayrılığı en çok Ehl-i Beyt’i yakar.

Sevgi, sabrı bile eritir.

Ümmet, bu gözyaşını unutmamalıdır.

---

16. Kıta

Orijinal:

Fatıma dedi; “Benim dünya-ukbâ sevdiğim,
Ey babam fedâ olsun sana cânım, her şeyim,
Ben de rüyamda gördüm, kaybolmuş giysilerim,
Nasıl olur bu düşün sen söyle dermânını.”

Günümüz Türkçesi:

Fatıma dedi ki:
“Ey dünyada da ahirette de sevdiğim babam,
Canım ve her şeyim sana feda olsun,

Ben de rüyamda elbiselerimin kaybolduğunu gördüm,
Bu rüyanın manasını bana sen söyle.”

Açıklama:

Giysi, tasavvufta **himaye, izzet ve emniyet** sembolüdür. Hz. Fatıma’nın giysisinin kaybolması, Peygamber’den sonra **Ehl-i Beyt’in korunaksız kalacağına** işarettir. Bu rüya, ileride yaşanacak acıların manevi habercisidir. Fatıma’nın hitabı, kızdan çok **ümmetin yetim kalışını** temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Kur’an’da takva elbisesi en üstün elbise olarak anılır. Peygamber’in himayesi, Ehl-i Beyt için bu elbisenin zahirî karşılığıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber, Ehl-i Beyt’in örtüsüdür.

Ayrılık sadece ölüm değil, korunaksızlıktır.

Rüyalar ilahî ikaz taşır.

---

17. Kıta

Orijinal:

Resul der; “Ciğerbendim, göreceksin çok mihnet,
Ayrılık ateşiyle bağrına dolar hasret,
Ben göç ettikten sonra, çekeceksin çok zahmet,
Şimdi gör izzetinle neler olacağını.”

Günümüz Türkçesi:

Resûlullah dedi ki:
“Ciğerparem, çok sıkıntılar göreceksin,
Ayrılık ateşiyle bağrın hasretle dolacak,
Ben göçtükten sonra çok zahmetler çekeceksin,
Şimdi izzetinle neler yaşayacağını göreceksin.”

Açıklama:

Bu kıta, **Hz. Fatıma’nın kaderine dair açık bir haber**dir. Peygamber, kızının yaşayacağı musibetleri önceden bildirir. “İzzet” kelimesi, zahirde şeref; batında ise **imtihanın ağırlığıdır**. Tasavvufta velilere verilen en büyük pay, sabırdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Peygamber ailesinin imtihanı hadislerle sabittir. Sabredenlerin Allah katındaki derecesi yücedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah’ın sevgili kulları ağır imtihanlardan geçer.

Sabır, izzetin gerçek yüzüdür. Peygamber sevgisi çileyle ölçülür.

18. Kıta

Orijinal:

Şehzadeleri geldi, ağlayıp feryâd ile,
Gözlerinin kadehi, doluydu yaşlar ile,
Yüzlerinin renkleri solgundu hazân ile,
Sordu Resul yüzlerin bu denli solduğunu.

Günümüz Türkçesi:

Şehzadeler (Hasan ve Hüseyin) ağlayarak geldiler,
Gözleri gözyaşıyla doluydu,
Yüzleri sonbahar gibi solgundu,
Resûlullah yüzlerinin neden bu kadar solduğunu sordu.

Açıklama:

Hasan ve Hüseyin, **Peygamber nurunun devamı**dır. Yüzlerinin solması, Kerbelâ'ya uzanan kader yolunun işaretidir. Çocuk yaşta hissedilen bu hüzün, **manevî sezginin** göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Hasan ve Hüseyin'in Peygamber'in dünyadaki reyhanları olduğu hadislerle sabittir. Onların hüznü, ümmetin ortak hüznüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Masum kalpler hakikati erken sezer.

Ehl-i Beyt'in hüznü ümmete emanettir.

Çocukluk, musibeti engellemez.

---

19. Kıta

Orijinal:

Dediler dü cihânda bizim dayanağımız,
Dünya-ukbâ ümmete sen rahmet kaynağımız,
Hasan, Hüseyin, ashap bizim sığınağımız,
Zor telaffuz eyledi, rüyada gördüğünü.

Günümüz Türkçesi:

Dediler ki:
"İki dünyada dayanağımız sensin,
Dünya ve ahirette ümmete rahmet kaynağımız sensin,
Bizim sığınağımız sensin,"
Ve rüyalarında gördüklerini zorlanarak anlattılar.

Açıklama:

Bu kıta, Peygamber'in **ümmet için mutlak sığınak** oluşunu vurgular. Hasan ve Hüseyin'in dili zorlanır; çünkü görülen rüya, **ayrılığı haber veren ağır bir sırdır**.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Resûlullah'ın rahmet oluşu Kur'an'da açıkça bildirilmiştir. Onun yokluğu, rahmetin çekilmesi değil; imtihanın başlamasıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber ümmetin dayanağıdır.

Ayrılık sözü bile ağırdır.

Sevgi, dili tutuk eder.

---

20. Kıta

Orijinal:

Dedemi oturttular, yüce bir taht üstünde,
Tahtı da aşırdılar, yüce Arş'ın üstünde,
Feryâd ile ağladık, biz o tahtın altında,
Bundandır yüzümüzün sararıp da solduğu.

Günümüz Türkçesi:

Dedemizi yüce bir taht üzerine oturttular,
O tahtı da Arş'ın üzerine yükselttiler,
Biz o tahtın altında ağlayıp feryat ettik,
Yüzümüzün solmasının sebebi bundandır.

Açıklama:

Taht, **manevî makâm**, Arş ise **ilâhî yakınlık**tır. Bu rüya, Resûlullah'ın Allah katındaki yüce derecesini gösterirken; geride kalanların yetimliğini anlatır. Yükseliş, ayrılıkla birlikte gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Mirac ve Peygamber'in yüksek makamı Kur'an ve sünnetle sabittir. Yükselme, ümmet için ayrılıkla birlikte tecelli etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Yükseliş, dünyada ayrılıktır.

Peygamber'in makamı erişilmezdir.

Ümmet, bu ayrılıkla olgunlaşır.

---

21. Kıta

Orijinal:

Resulu'llâh buyurdu; "Tabut taht getirdiler,
Sidretü'l-Müntehâ'ya dedeni yetirdiler,
Beni alıp melekler böylece getirdiler,
Hasan-Hüseyin kıldı orada feryâdını."

Günümüz Türkçesi:

Resûlullah buyurdu ki:
"Gördüğünüz taht, tabuttu,
Beni Sidretü'l-Müntehâ'ya kadar götürdüler,
Melekler beni böylece aldı götürdü,
Hasan ve Hüseyin orada feryat etti."

Açıklama:

Tabutun taht olarak görünmesi, **ölümün Peygamber için bir yükseliş** olduğunu gösterir. Sidretü'l-Müntehâ, yaratılmışların son sınırıdır. Peygamber için ölüm, yokluk değil; **vuslattır**. Feryat edenler ise dünyada kalanlardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

Sidretü'l-Müntehâ Kur'an'da zikredilir. Peygamber'in vefatı, ümmet için ayrılık; kendisi için vuslattır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm mümin için yükseliştir.

Peygamber için vefat, vuslattır.

Ümmet, bu ayrılığın hüznünü taşır.

---

22. Kıta

Orijinal:

Otuz üç bin sahabi oldu orada giryân,
Yüreği-bağrı yandı, ciğeri oldu biryân,
Aişe-Fatma kıldı, o anda feryâd,figân,
Anladılar Resul'ün sefere çıktığını.

Günümüz Türkçesi:

Orada otuz üç bin sahabe ağladı,
Yürekleri yanıp bağrı kavruldu,
Aişe ve Fatıma da feryat etti, figan etti,
Resul'ün yolculuğa çıktığını anladılar.

Açıklama:

Bu kıta, Peygamber'in vefatı veya miraca yükselişi sırasında **ümmetin ve sahabenin derin hüzün ve kaybını** gösterir. Feryat, yalnızca yas değil, **manevî bağlılığın ve sevgiliye olan muhabbetin göstergesidir**.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Onlar seni gördüklerinde iman edenler gibi sevinmediler mi?" (Al-i İmran, 3:174) – iman ve sevgi gösterisi, sahabeyi anlama bağlamında örnektir. Peygamber'in vefatı ümmet için üzüntü sebebidir; bu hadislerle desteklenir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygambere bağlılık, samimi muhabbet gerektirir.

Ümmetin ve sahabenin feryadı, sevgi ve hürmetin göstergesidir.

---

23. Kıta

Orijinal:

Güçsüz düştü Fatıma, feryâd edip ağladı,
Dostların yüreğine ateş salıp, dağladı,
Babası ikaz edip, kulağa fısıldadı,
Müjdeyle sevindirdi o mübarek kızını.

Günümüz Türkçesi:

Fatıma güçsüz düştü, ağlayıp feryat etti,
Dostlarının yüreğine acı saldı,
Babası onu teselli edip kulağına bir söz fısıldadı,
Ve müjdeyle sevindirdi.

Açıklama:

Fatıma'nın üzüntüsü, insanî duyguların yüceliğini ve Peygamber'in **manevî teselliyi nasıl verdiğini** gösterir. Ayrılık acısını **teselli ve müjde ile dengelemek**, sabır ve tevekkül öğretir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara, 2:153) – sabır ve teselli, acıyı hafifletir. Peygamber, müjde ve teselli ile manevi rehberlik sunar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ayrılık acısı teselli ile hafifler.

Manevî rehber, ümmetin ve Ehl-i Beyt'in tesellisi olur.

---

24. Kıta

Orijinal:

“Müjdem odur, göz nurum, ey benim aydınlığım,
Sabreyle altı aydır seninle ayrılığım,
Sonra bana geleceksin göz nurum, aydınlığım,
Seyrederiz orada cennet bahçelerini…”

Günümüz Türkçesi:

“Müjdem şudur, gözümün nuru, ey aydınlığım,
Altı aydır ayrıyım, sabret,
Sonra bana geleceksin,
Orada cennet bahçelerini birlikte göreceğiz.”

Açıklama:

Bu kıta, **sabır ve ümit mesajı** verir. Ayrılık, geçici ve imtihan niteliğindedir. Peygamber, gelecekteki buluşmayı müjdeleyerek **ümmet ve Ehl-i Beyt’e teselli** verir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Sabredenlere mükafatları hesapsız verilecektir.” (Zümer, 39:10) – sabır ve vuslat bağlantısı.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ayrılık sabırla karşılanır.

Ümmet ve Ehl-i Beyt’in umut kaynağı, peygamberin müjdesidir.

---

25. Kıta

Orijinal:

Götürdü ölüm Âdem ve Musa Kelîm’ini,
Nuh Nebiyyu’llâh ile, İbrahim Halil’ini,
Gözlerimizin nuru, sevgili Habibini,
Ey yârân! Göremezsin kimsenin kaldığını.

Günümüz Türkçesi:

Ölüm, Âdem ve Musa’yı aldı,
Nuh ve İbrahim’i de götürdü,
Ama bizim gözümüzün nuru, sevgili Habibimizi,
Ey dostlar, kimse göremez, göremedi.

Açıklama:

Bu kıta, **ölümün kaçınılmazlığını** ve seçilmiş kulların yüceliğini gösterir. Sevgili Habib’in yeri eşsizdir; Ehl-i Beyt ve ümmetin göz nuru onunla tamamdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Her can ölümü tadacaktır.” (Al-i İmran, 3:185) – peygamberlerin ve kulların ölümleri.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm eşittir ayrılık ama sevgili için vuslat vardır.

Peygamber, ümmetin rehberi ve göz nurudur.

---

26. Kıta

Orijinal:

Ey dostlar Mustafa'yı durmadan çok yâd edin,
Adına salât-selâm, aşkından feryâd edin,
Böylece cehennemden özünüz âzâd edin,
Mevlâ sever her kulun kalpten ağlayışını.

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar, Mustafa'yı (Peygamber'i) sürekli hatırlayın,
O'nun adına salât ve selam gönderin, aşkınızdan feryat edin,
Böylece kendinizi cehennemden kurtarırsınız,
Allah, kalpten ağlayan her kulunu sever.

Açıklama:

Bu kıta, **Zikr ve salâtın kurtarıcı gücünü** vurgular. Peygamber sevgisi, kalpte derin bir muhabbet ve hüzün oluşturur; bu da manevi kurtuluş vesilesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

"Allah ve melekleri Peygamber'e salât ederler; ey iman edenler siz de salât edin." (Ahzab, 33:56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber'i hatırlamak kurtuluştur.

Kalpten yapılan salât ve muhabbet kıymetlidir.

---

27. Kıta

Orijinal:

Bil, şekerden tatlıdır, sana dostunun sözü,
Dostundan söz edilse, ağlar dostunun gözü,
Hoca Ahmed Allâh'a ver imânınla özü,
Er kişi ona derler, götürse imânını.

Günümüz Türkçesi:

Bil ki, dostunun sözü şekerden tatlıdır,
Dostunun sözü dile geldiğinde gözyaşları akar,
Hoca Ahmed der ki: imanını Allah'a ver,
İşte gerçek er kişi budur; imanını götürür.

Açıklama:

Bu kıta, **sadakat ve iman önceliğini** öğretir. Gerçek dostluk, Peygamber sevgisi ve imanla ölçülür. Er kişi, sözde ve gönülde bu bağlılığı taşıyandır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve Peygamber’e itaat edin, ki rahmete kavuşasınız.” (Ahzab, 33:1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gerçek dost, Peygamber ve iman yolunda ağlayan ve çabalayan kişidir.

İman ve muhabbet, her türlü dünyevi değerden üstündür.

Münâcât

ÖNSÖZ

Bu eser, Türk-İslâm irfanının kurucu şahsiyetlerinden Hoca Ahmet Yesevî Hazretleri'nin *Dîvân-ı Hikmet*'inde yer alan **Münâcât** bölümünün, Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet merkezli tasavvufî şerhini ihtiva etmektedir. Yesevî, hikmetleriyle yalnız kendi çağını değil, asırlar boyunca Anadolu'dan Balkanlara kadar uzanan geniş bir gönül coğrafyasını irşad etmiştir.

Bu şerhte amaç; şiiri yalnızca edebî bir metin olarak değil, **irşad, terbiye ve marifet yolu** olarak ele almak; her kıtayı hem zahirî hem bâtınî boyutlarıyla açıklamaktır. Metin, sohbet diliyle sade; muhtevası itibarıyla ilmî ve tasavvufî bir denge gözetilerek hazırlanmıştır.

Münâcât, kulun Rabbiyle konuşmasıdır. Hoca Ahmet Yesevî'nin Münâcât'ı;

Tevazu ile başlar,

Şefaat ümidi ile derinleşir,

Hikmetin mahiyeti ile kemale erer,

Aşk ve rahmet deryasında fena ile nihayete ulaşır.

Bu metinde Yesevî kendini öne çıkarmaz; hikmeti Allah'ın nimeti olarak görür. Kendini bir vasıta, hikmetlerini ise kalpleri dirilten bir rahmet olarak takdim eder.

TEMEL TASAVVUFÎ KAVRAMLAR

Hikmet

Hikmet; kalpten doğan, hâle dönüşen ilimdir. Yesevî'ye göre hikmet, Kur'ân'ın gönüllerde tecelli etmiş hâlidir.

Dert

Dert, tasavvufta eksiklik değil; Hakk'a yöneliş sebebidir. Dertsiz gönül hikmete kapalıdır.

Aşk

Aşk, ilâhî muhabbetin kulda zuhûrudur. Bir damlası bile kulun benliğini eritir.

Mürşid

Gerçek mürşid; sözünde amel, ilminde edep, hâlinde gözyaşı olandır.

Fena ve Vuslat

Fena, benliğin erimesi; vuslat, kulun Hakk'ın rahmetinde kaybolmasıdır.

MÜNÂCÂT'IN MANEVÎ YOL HARİTASI

1.Kul olma bilinci

2.Hikmete sarılma

3.Dert ve arayış

4.Peygamber'e ittiba

5.Aşk ve muhabbet

6.Rahmet deryasında fena

SONUÇ

Hoca Ahmet Yesevî'nin Münâcât'ı, yalnız okunacak değil; yaşanacak bir metindir. Hikmetleri dille değil hâl ile anlamayı öğütler. Bu eser, okuyucuyu bilgiye değil; Hakk'a çağırır.

Yesevî'nin ifadesiyle:

"Her kim ki aşk küpünden bir damla olsun tadar, Rahmet deryâlarına vâsıl olur da batar."

Bu şerhin niyeti; okuyucunun gönlünde bir damla bırakabilmektir.

DUA

Allah Teâlâ bizleri hikmeti işiten, anlayan ve onunla amel eden kullarından eylesin. Seher vakitlerinde istiğfarla arınan, aşk ile dirilen, rahmetle tamamlananlardan eylesin. Âmin.

1. Kıta

Orijinal:
Münâcât eyledi, Hakk'a Kul Hoca Ahmed,
Allâh'ım bu kuluna eyle sen sonsuz rahmet.

Günümüz Türkçesi:
Kul Hoca Ahmed, Hakk'a yalvarıp dua etti,
Allah'ım, bu kuluna sonsuz rahmet eyle.

Açıklama:
Şiir bir **münâcât** ile başlar. Yesevî, kendisini "kul" olarak tanımlar; bu, tasavvufta kulun aczini ve fakrını idrak etmesidir. Allah'tan talep edilen şey dünyevî bir menfaat değil, **rahmettir**. Rahmet, bütün manevî yükselişlerin temelidir. Kul, ameline değil, Allah'ın merhametine sığınır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Allah, Kur'an'da rahmetinin her şeyi kuşattığını bildirir. Peygamber Efendimiz de amellerle değil, Allah'ın rahmetiyle kurtuluşun mümkün olduğunu haber verir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kul, her işe dua ve niyazla başlamalıdır.

Kurtuluş, amelden önce ilahî rahmete bağlıdır.

Hakiki kulluk, acziyet şuuruyla olur.

---

2. Kıta

Orijinal:
Hoca Ahmed sözlerin, hikmetlerin eskimez,
Yer altında çürüsen, güzel sözler çürümez.

Günümüz Türkçesi:
Hoca Ahmed, senin sözlerin ve hikmetlerin eskimez,
Toprak altında çürüsen bile, güzel sözler çürümez.

Açıklama:
Burada **hak sözün bekası** anlatılır. Beden fânidir; fakat Hak'tan doğan söz bâkidir. Yesevî, kendi şahsını değil, hikmetin kaynağının ilahî oluşunu vurgular. Tasavvufta bu, "fenâ fi'l-ef'âl" ve "bekā bi'llâh" anlayışıyla ilgilidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da güzel sözün kökü sağlam, dalları göğe yükselen bir ağaca benzetilmesi bu manayı destekler. Peygamber Efendimiz de hayırlı sözün sadaka olduğunu bildirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak için söylenen söz zaman aşımına uğramaz.

İnsan fânidir, mânâ bâkidir.

İlme ve hikmete hizmet edenler ölmez.

3. Kıta

Orijinal:
Sözlerin mensûh olup, kaybolup da yok olmaz,
Seni okuyan diller, umarım hasta olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Sözlerin hükümsüz kalıp kaybolmaz,
Seni okuyan dillerin zarar görmemesini umarım.

Açıklama:
Yesevî, hikmetlerinin ilahî hakikatlere dayandığını, geçici ve hükümsüz olmadığını ifade eder. "Dilin hasta olmaması", sözün insanı manen bozmak yerine arındırması anlamındadır. Hak söz, kalbi ve dili şifalandırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'ın müminler için şifa ve rahmet olduğu bildirilir. Peygamber Efendimiz de güzel ve doğru sözün kalpleri dirilttiğini öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak söz insana zarar vermez, şifa olur.

İlahi ölçülere uygun sözler eskimez.

Okunan her metnin manevî kaynağı önemlidir.

---

4. Kıta

Orijinal:
Okuyan dostlarıma şefaatçı olayım,
Kıyamette sizlere dilerim yâr olayım.

Günümüz Türkçesi:
Beni okuyan dostlarıma şefaatçi olayım,
Kıyamet gününde sizlere yardımcı olayım.

Açıklama:
Burada mürşid–mürid bağına işaret edilir. Yesevî, kendisini değil, Hak yoluna bağlananları gözetir. Tasavvufta bu, manevî rehberliğin ahirette de devam etmesi temennisidir. Ancak şefaat, Allah'ın iznine bağlıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da şefaatin ancak Allah'ın izniyle olacağı bildirilir. Peygamber Efendimiz ümmeti için şefaat edeceğini haber vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Salihlerle beraberlik büyük nimettir.

Şefaat ümidi, sorumluluğu terk ettirmez.

Manevî bağlar ahirette de önemlidir.

5. Kıta

Orijinal:
Allâh'ım lütfederse bu kuluna cenneti,
O'ndan dilerim size, edeyim şefaati.

Günümüz Türkçesi:
Allah bu kuluna cenneti lütfederse,
O'ndan dilerim ki size şefaat edeyim.

Açıklama:
Şair, kendi kurtuluşunu kesin görmez; her şeyi Allah'ın lütfuna bağlar. Önce kendisi için değil, başkaları için talepte bulunur. Bu, tasavvufta **diğerkâmlık** ve **ihlâs** göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da cennetin Allah'ın lütfu olduğu belirtilir. Peygamber Efendimiz ümmeti için dua etmeyi hayatı boyunca sürdürmüştür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Cennet hak ediş değil, lütuftur.

Salihler başkalarını da düşünür.

Dua sadece kendimiz için yapılmamalıdır.

---

6. Kıta

Orijinal:
Dileği her ne ise Rabb'im kuluna vere,
Muhabbetin şevkine, Habibu'llâh'a ere.

Günümüz Türkçesi:
Rabb'im, kulunun dileğini versin,
Onu muhabbet coşkusuyla Allah'ın sevgilisine ulaştırsın.

Açıklama:
Burada Hz. Peygamber'e duyulan sevgi merkezdedir. Allah'a giden yolun, Resûlullah'a muhabbetten geçtiği ifade edilir. Tasavvufta bu, **sünnete ittiba** ve **peygamber sevgisi**nin esas oluşudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah'ı sevmenin ölçüsünün Peygamber'e uymak olduğu bildirilir. Hadislerde Resûlullah'a muhabbet imanın şartı olarak sunulmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Peygamber sevgisi imanın merkezindedir.

Muhabbet, kulluğu derinleştirir.

Allah'a giden yol sünnetten geçer.

7. Kıta

Orijinal:
Cemâlini göstersin bize Perverdigâr'ım,
Koysun kendi yoluna bizi, Bir olan Vâr'ım.

Günümüz Türkçesi:
Rabb'im bize cemalini göstersin,
Bizi kendi yoluna koysun, bir olan varlığım.

Açıklama:
Bu kıta, tasavvuftaki en yüce gaye olan **rü'yetullah** arzusunu dile getirir. Kul, Allah'ın yolunda sabit kılınmayı ister. "Bir olan", tevhidin merkeziliğini ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da müminlerin ahirette Rablerine bakacakları bildirilir. Peygamber Efendimiz de cennetteki en büyük nimetin Allah'ı görmek olduğunu haber vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tevhid, yolun temelidir.

En büyük nimet Allah'ın cemalidir.

İstikamet Allah'ın lütfudur.

---

8. Kıta

Orijinal:
Rabb'im sen eyle bizi mahşerde mutlu mesut,
Temiz zâtına döndüm, senden kesilmez umut.

Günümüz Türkçesi:
Rabb'im, mahşer günü bizi mutlu kıl,
Temiz zatına yöneldim, senden umudum hiç kesilmez.

Açıklama:
Mahşer korkusu ve ilahî umut birlikte verilir. Tasavvufta bu dengeye **havf ve reca** denir. Kul ne korkusuz ne de ümitsizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da müminlerin korku ve ümit arasında olması öğütlenir. Peygamber Efendimiz de Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyi yasaklamıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Mümin umutla yaşar.

Ahiret bilinci kulluğu olgunlaştırır.

Allah'ın rahmeti daima kapıdadır.

---

9. Kıta

Orijinal:
Duama amin desin duyan, gören Müslüman,
Ölüm anında olsun refîki imân, İslâm.

Günümüz Türkçesi:
Duanı duyan, gören Müslümanlar âmin desin,
Ölüm anında yoldaşımız iman ve İslam olsun.

Açıklama:
Şiir, imanla ölüm temennisiyle biter. Tasavvufta en büyük korku **sû-i hâtime**, en büyük dua **hüsn-i hâtime**dir. Yesevî, bütün ümmeti duasına ortak eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Müslüman olarak ölme duası yer alır. Peygamber Efendimiz de amellerin sonunun önemli olduğunu bildirmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

En büyük nimet imanla ölmektir.

Dua ümmet bilinciyle yapılmalıdır.

Hayat, güzel bir son için yaşanmalıdır.

---

10. Kıta

Orijinal:
Benim hikmetlerimle kim varsa gönlü dolan,
Anlamadan ölmüşse, bil ki tüm ömrü ziyân.

Günümüz Türkçesi:
Hikmetlerimle gönlü dolup taşan kişi,
Eğer anlamadan ölürse, bil ki bütün ömrü boşa gitmiştir.

Açıklama:
Yesevî, hikmeti sadece duygusal bir coşku değil, **idrâk edilmesi gereken bir hakikat** olarak görür. Gönlün dolması yetmez; akıl ve kalp birlikte anlamaya yönelmelidir. Tasavvufta "zevk" ilimsiz olursa eksik, ilim zevksiz olursa kuru kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da düşünmeyen, akletmeyen kimseler uyarılır. Peygamber Efendimiz de ilmin amelle ve idrakle tamam olacağını bildirmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat, anlaşılmadıkça fayda vermez.

Manevî coşku ilimle birleşmelidir.

Boşa geçen ömür, idraksiz geçen ömürdür.

---

11. Kıta

Orijinal:
Bu benim hikmetlerim dertliye dermân olur,
Bundan koku almayan, yolunda kalan olur.

Günümüz Türkçesi:
Bu hikmetlerim dertli olana şifa olur,
Bundan nasip almayan, yolda kalmış olur.

Açıklama:
Hikmet, kalp hastalıklarının ilacıdır. “Koku almak”, tasavvufta manevî sezgi ve istidat anlamına gelir. Hikmetten faydalanamayan, yolun zahirinde kalır; hakikate ilerleyemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur’an’ın müminler için şifa olduğu bildirilir. Peygamber Efendimiz de kalplerin pasını zikir ve hikmetle gidermeyi öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevî hastalıkların tedavisi hikmettir.

Nasip, sadece okumakla değil istidadla olur.

Hak yolunda ilerlemek için kalp uyanık olmalıdır.

---

12. Kıta

Orijinal:
Benim tüm hikmetlerim âleme destan olur,
Ruhum gelse huzura, sohbet-i bostan olur.

Günümüz Türkçesi:
Benim bütün hikmetlerim dünyaya destan olur,
Ruhum huzura gelse, sohbet gül bahçesine döner.

Açıklama:
Hakikatle yapılan sohbet, gönülleri diriltir. Tasavvufta “sohbet”, terbiyenin en etkili yollarındandır. Yesevî, manevî meclisin bereketini anlatır; ruh huzurda olursa sözler de diriltici olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur’an’da salihlerle beraber olunması emredilir. Peygamber Efendimiz’in sohbeti sahabeyi inşa etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sohbet, irşadın temelidir.

Hak ehlinin meclisi gönül bahçesidir.

Söz, ruh huzurdan konuşursa tesir eder.

---

13. Kıta

Orijinal:
Benim tüm sohbetlerim, hadis hazinesidir,
Ondan koku almayan, dünya divânesidir.

Günümüz Türkçesi:
Benim bütün sohbetlerim hadis hazinesi gibidir,
Bundan nasip almayan, dünya sevdasına düşmüştür.

Açıklama:
Yesevî, sohbetlerinin sünnet merkezli olduğunu ifade eder. Tasavvuf, sünnetten kopuk değildir. Hadisten beslenmeyen bir yol, heva ve dünya sevdasına sürükler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an, Peygamber'in örnekliğini esas almayı emreder. Sünnet, İslam'ın yaşanan hâlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Tasavvuf sünnetsiz olmaz.

Sohbetin ölçüsü hadis ve sünnettir.

Sünnetten uzaklaşan, dünyaya esir olur.

---

14. Kıta

Orijinal:
Benim bu hikmetlerim, tâliplerin rızkıdır,
Cürmü binlerce olsa, umulacak affıdır.

Günümüz Türkçesi:
Bu hikmetlerim, hakikati arayanların rızkıdır,
Günahı binlerce bile olsa, affa vesiledir.

Açıklama:
Hikmet, talibin manevî azığıdır. Günahın çokluğu ümitsizlik sebebi değildir. Tasavvufta asıl olan, tevbe ve rahmete sığınmaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah'ın rahmetinden ümit kesilmemesi emredilir. Peygamber Efendimiz tevbenin bütün günahları sileceğini bildirmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak yolcusunun rızkı hikmettir.

Günah ümitsizliğe sebep olmamalıdır.

Tevbe kapısı daima açıktır.

---

15. Kıta

Orijinal:
Bu benim hikmetlerim Kelâm'ın beyânıdır,
Okuyup anlayana, Kur'ân'ın anlamıdır.

Günümüz Türkçesi:
Bu hikmetlerim ilahî kelâmın açıklamasıdır,
Okuyup anlayan için Kur'an'ın mânâsıdır.

Açıklama:
Yesevî, hikmetlerini Kur'an'a rakip değil, Kur'an'ın **şerhi ve tefsiri** olarak görür. Tasavvuf, Kur'an'ın kalpte yaşanmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'ın anlaşılması ve tefekkür edilmesi emredilir. Peygamber Efendimiz Kur'an'ı yaşayarak açıklamıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki tasavvuf Kur'an merkezlidir.

Kur'an'ı anlamak yaşamakla mümkündür.

Hikmet, Kur'an'ın hayata yansımasıdır.

---

16. Kıta

Orijinal:
Benim bu hikmetlerim âleme sultân oldu,
Çöl ve kurak gönüller gül bahçesine döndü.

Günümüz Türkçesi:
Bu hikmetlerim dünyaya hükmeden oldu,
Kurak gönüller gül bahçesine döndü.

Açıklama:
Hikmetin tesiri kalpleri ihya eder. Tasavvufta kalp, ya çöldür ya bahçe. Hak söz, çorak gönülleri diriltir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da kalplerin Allah'ı anmakla huzur bulacağı bildirilir. Peygamber Efendimiz'in tebliği de kalpleri diriltmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kalp ihyası en büyük fetihtir.

Hak söz gönülleri yeşertir.

Manevî sultanlık kalplerdedir.

---

17. Kıta

Orijinal:
Benim tüm hikmetlerim, şevkidir muhabbetin,
Gözümden akan yaşım aslıdır taharetin.

Günümüz Türkçesi:
Bütün hikmetlerim muhabbetin coşkusudur,
Gözümden akan yaş ise temizliğin aslıdır.

Açıklama:
Muhabbet, tasavvufun özüdür. Gözyaşı, kalbin yumuşamasının ve samimiyetin alametidir. Bu, riya değil iç arınmadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah korkusu ve sevgisiyle ağlayan kalpler övülür. Peygamber Efendimiz'in gözyaşı ibadeti vardır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Muhabbet olmadan irfan olmaz.

Gözyaşı kalbin hayatıdır.

İç temizlik dıştan önce gelir.

---

18. Kıta

Orijinal:
Onun namazlarının Resûlu'llâh imamı,
Bütün aziz melekler cemaatin tamamı.

Günümüz Türkçesi:
Onun namazlarında imam Resûlullah'tır,
Bütün yüce melekler cemaatin tamamıdır.

Açıklama:
Bu kıta, manevî hâlin zirvesini anlatır. Kul, sünnete tam ittiba ederse, namazı manen Resûlullah'ın arkasında kılmış gibi olur. Bu, zahir değil **manevî temsildir**.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Peygamber'e ittibanın kurtuluş olduğu bildirilir. Namaz, müminin miracıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Namaz sünnetle kemale erer.

İttiba, manevî yükselişin anahtarıdır.

İbadet, göklerle irtibat kurar.

---

19. Kıta

Orijinal:
Gönlü kırık mahzunlar kıldığında namazı,
Kabul olur inşallâh, Hakk'a olan niyâzı.

Günümüz Türkçesi:
Gönlü kırık, mahzun olanlar namaz kıldığında,
Allah'a yaptıkları yakarış inşallah kabul olur.

Açıklama:
Tasavvufta en makbul kalp, **mahzun ve kırık kalptir**. Kırıklık, nefsin kırılmasıdır. Böyle bir kalpten çıkan dua, riyadan uzak olduğu için Allah katında makbuldür. Namazın özü şekilden önce **haldir**.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da kalpleri huşû içinde olanların kurtuluşa ereceği bildirilir. Peygamber Efendimiz, kalbi kırık olanların duasının geri çevrilmeyeceğini haber vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Makbul ibadet, mahviyetle yapılan ibadettir.

Kalp kırıklığı Allah'a yakınlıktır.

Dua, hal ile desteklenmelidir.

---

20. Kıta

Orijinal:
Benim hikmetlerimi âşıklara söyleyin,
Gönlü nurla parlayan, sadıklara söyleyin.

Günümüz Türkçesi:
Hikmetlerimi Allah aşkıyla yananlara söyleyin,
Kalbi nurla dolu, sadık olanlara söyleyin.

Açıklama:
Hikmet her kula değil, **ehline** söylenir. Âşık, Allah'a muhabbetle bağlanan kimsedir; sâdık ise sözünde ve yolunda samimi olandır. Tasavvufta irfan, kalbi nurlanmış olana açılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah'ın, samimi kullarını doğru yola ilettiği bildirilir. Peygamber Efendimiz de ilmin ehline verilmesini öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmet ehline emanet edilir.

Muhabbet ve sadakat irfanın anahtarıdır.

Kalp nurlanmadan hakikat açılmaz.

---

21. Kıta

Orijinal:
Tamamı kör ve sağır, kalbi boş olanlardan,
Bütün âlemi gezdim, saf, temiz yok onlardan.

Günümüz Türkçesi:
Kalbi boş, manen kör ve sağır olanlardan,
Bütün dünyayı gezdim, temiz olanını bulamadım.

Açıklama:
Burada kastedilen göz ve kulak değil, **kalp gözü ve kalp kulağıdır**. Hakikate kapalı kalpler, nereye giderse gitsin değişmez. Tasavvufta bu hâl, gaflet olarak tanımlanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da kalpleri olup da anlamayanlardan bahsedilir. Peygamber Efendimiz de gafletin kalbi kararttığını bildirmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikati görmeyen kalp kördür.

Mekân değişir, hâl değişmezse fayda yoktur.

Kalp terbiyesi olmadan arınma olmaz.

---

22. Kıta

Orijinal:
Benim hikmetlerimi sarrâfına söyleyin,
Kerem sahibi Allâh, Vehhâb'ına söyleyin.

Günümüz Türkçesi:
Hikmetlerimi değerini bilenlere söyleyin,
Cömert olan, her şeyi karşılıksız veren Allah'ı anlatın.

Açıklama:
Sarrâf, altının kıymetini bilen kimsedir; burada **hakikatin kıymetini bilen kalp** kastedilir. Hikmet, Allah'ın Vehhâb isminin bir tecellisidir; karşılıksız bir lütuftur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah'ın dilediğine hikmet verdiği bildirilir. Hikmet, ilahî bir ihsandır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmet kıymet bilene verilir.

İlâhî lütuf karşılıksızdır.

Kalp, sarrâf gibi hassas olmalıdır.

---

23. Kıta

Orijinal:
Adalet Padişahı, bir diğer adı sâdık,
Eyler o an kulunu lütf-ı vaslına lâyık.

Günümüz Türkçesi:
Adaletin Padişahı, yani Sadık olan Allah,
O an kulunu kendi vuslat lütfuna layık kılar.

Açıklama:
Allah'ın adaleti, merhametiyle birlikte tecelli eder. Kul sadakat gösterirse, Allah onu **vuslat** ile şereflendirir. Tasavvufta vuslat, Allah'a yakınlık hâlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah'ın adaletle hükmettiği bildirilir. Sadık kulların mükâfatı Allah katındadır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sadakat vuslatın kapısını açar.

İlâhî adalet rahmetle iç içedir.

Allah kulunu haline göre muamele eder.

---

24. Kıta

Orijinal:
Benim hikmetlerimi hiçbir câhil işitmez,
Gönlü kararmış olan, öğütten bir şey bilmez.

Günümüz Türkçesi:
Benim hikmetlerimi hiçbir cahil anlayamaz,
Kalbi kararan kimse öğütten pay alamaz.

Açıklama:
Cehalet burada bilgi eksikliği değil, **kalp körlüğüdür**. Gönül karardığında nasihat tesir etmez. Tasavvufta ilim, kalbi arındıran bir nurdur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da kalpleri mühürlenenlerden söz edilir. Peygamber Efendimiz nasihatin ancak kalbi açık olana fayda vereceğini bildirmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Asıl cehalet kalp cehaletidir.

Öğüt, temiz kalpte yeşerir.

Kalp kararması en büyük engeldir.

---

25. Kıta

Orijinal:
Kusurundan habersiz, inkâr eder Allâh'ı,
Edepsiz ve hayasız, pîrsiz kaybeder rahı.

Günümüz Türkçesi:
Kendi kusurunu bilmeyen Allah'ı inkâr eder,
Edebi ve hayası olmayan, mürşidsiz yoldan çıkar.

Açıklama:
Nefis kusurunu görmeyen, hakikati reddeder. Tasavvufta edep esastır. Pîr (mürşid), yolun rehberidir; rehbersiz yol kaybettirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da kibirlenip hakkı inkâr edenler anlatılır. Peygamber Efendimiz edebin imanın parçası olduğunu bildirmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kusurunu bilmek kemâldir.

Edep olmadan irfan olmaz.

Rehbersiz yol tehlikelidir.

---

26. Kıta

Orijinal:
Her kim yazı yazarsa, yazdığın nesir yazsın,
Nesir yazarsa ancak maksadını anlarsın.

Günümüz Türkçesi:
Kim yazı yazacaksa, yazdığını açık yazsın,
Ancak böyle yazarsa maksadı anlaşılır.

Açıklama:
Yesevî, hikmetin sade ve anlaşılır olması gerektiğini vurgular. Tasavvuf süslü söz değil, **açık hakikattir**. Karmaşık ifade, kalbi perdeleyebilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an apaçık bir kitap olarak tanıtılır. Peygamber Efendimiz sade ve anlaşılır konuşmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat sadelik ister.

Anlaşılır söz irşada hizmet eder.

Maksat gizlenmemelidir.

---

27. Kıta

Orijinal:
Dini yok, imânı yok, İslâm'ı ise virân,
Vakt-i kıyamet olsa, o olur yolda kalan.

Günümüz Türkçesi:
Dini ve imanı olmayan, İslam'ı harap eden,
Kıyamet günü geldiğinde yolda kalan olur.

Açıklama:
Son kıta, iman–amel bütünlüğünü vurgular. İslam sadece isimde kalırsa kurtuluş getirmez. Tasavvufta asıl olan, imanın hâle dönüşmesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da iman etmeyenlerin ahirette hüsrana uğrayacağı bildirilir. Peygamber Efendimiz amelsiz imanın eksik olduğunu öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İman yaşanmadıkça kurtuluş olmaz.

İslam şekil değil hayattır.

Ahiret hazırlığı ihmale gelmez.

---

28. Kıta

Orijinal:
Pîr-i kâmil görmeden, ararsa Şeyh-i San'an,
Kabul eylese Mevlâ, okuduğu da Kur'ân.

Günümüz Türkçesi:
Kâmil bir mürşid görmeden, Şeyh-i San'an'ı ararsa,
Okuduğu Kur'an'ı Allah kabul etse bile...

Açıklama:
Yesevî burada **mürşidsiz yolculuğun tehlikesine** işaret eder. Şeyh-i San'ân, tasavvuf literatüründe sembolik bir şahsiyettir; yanlış yolda sapmayı temsil eder. Kişi zahiren ibadet etse bile, rehbersiz kalırsa manen aldanabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da bilmeyenlerin bilenlere sorması emredilir. Peygamber Efendimiz sahabeyi rehbersiz bırakmamış, ilim ve irşadı birlikte yürütmüştür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlim ve irfan rehberle kemale erer.

Zahiri ibadet, doğru yol olmadan yeterli değildir.

Manevî yolculukta rehber şarttır.

---

29. Kıta

Orijinal:
Kendisini şeyh sanır, oysa torbası boştur,
Yirmi beşe yetmeden, onun çağı bir hoştur.

Günümüz Türkçesi:
Kendisini şeyh zanneder ama içi boştur,
Daha yirmi beşine varmadan kendini olgun sanır.

Açıklama:
Bu kıta **sahte şeyhlik** eleştirisidir. Tasavvufta makam iddia ile değil, hal ve irfanla olur. Genç yaşta nefsini tanımadan rehberlik iddiası büyük bir fitnedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da bilmediği şeyin peşine düşülmemesi emredilir. Peygamber Efendimiz ilimsiz konuşmayı şiddetle uyarmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Manevî makam iddia ile olmaz.

Nefsi terbiye etmeden irşad edilemez.

Erken olgunluk zannı büyük bir aldanıştır.

---

30. Kıta

Orijinal:
Güya nasihat eder, yaşlı ve genç demeden,
İyiyi ve kötüyü kendi ayırt etmeden.

Günümüz Türkçesi:
Sözde nasihat eder, yaşlı genç ayırt etmeden,
İyiyi kötüden kendisi bile ayıramazken.

Açıklama:
Nasihat ehli olmak için önce **basiret** gerekir. Hakkı batıldan ayıramayanın sözü fayda değil zarar verir. Tasavvufta sözden önce hal gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da basiret üzere davet etmek emredilir. Peygamber Efendimiz hikmetle konuşmayı öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Her konuşan nasihat ehli değildir.

Ayırt etme yetisi olmayan yol gösteremez.

Hikmetsiz söz fitne doğurur.

---

31. Kıta

Orijinal:
Sözlerine bakarsan, hem sapmış, hem sapıtır
Şeriatın ehlini o sözler utandırır.

Günümüz Türkçesi:
Sözlerine bakarsan hem sapmış hem saptırır,
O sözler şeriat ehline utanç verir.

Açıklama:
Yesevî burada **şeriatsız tasavvufu** reddeder. Şeriat ölçüsüne uymayan söz, ne kadar süslü olursa olsun sapkınlıktır. Hak yol, şeriat–tarikat–hakikat bütünlüğüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah'ın sınırlarının aşılmaması emredilir. Peygamber Efendimiz sünnete aykırı her yolu reddetmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Şeriat tasavvufun temelidir.

Ölçüsüz söz sapmaya sebep olur.

Hak yol edep ve sınır yoludur.

---

32. Kıta

Orijinal:
İnansın diye buna nice câhil, akılsız,
Velilerden nakleder mesnetsiz ve iz'ansız.

Günümüz Türkçesi:
İnandırsın diye birçok cahili,
Velilerden akılsızca ve delilsiz sözler nakleder.

Açıklama:
Sahte mürşidler, kendi sözlerine meşruiyet kazandırmak için velilerin adını kullanır. Tasavvufta bu, **emanete ihanettir**. Hak yol, yalan isnatla yürütülmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da yalan isnat şiddetle yasaklanır. Peygamber Efendimiz kendisine yalan isnat edeni ağır şekilde uyarmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Büyüklerin adı istismar edilmemelidir.

Delilsiz söz fitne doğurur.

Hakikat yalana muhtaç değildir.

---

33. Kıta

Orijinal:
Kurdu tuzaklarını her bir geçite pîrsiz,
Dili yalan ve hile, yaptığı şey izinsiz.

Günümüz Türkçesi:
Mürşidsiz her geçide tuzak kurar,
Dili yalan ve hile doludur, yaptığı izinsizdir.

Açıklama:
Burada **nefsin ve şeytanın oyunu** tasvir edilir. Pîrsiz yol, tuzaklı yoldur. Tasavvufta izin, silsile ve edep esastır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da şeytanın tuzaklarına karşı uyanık olunması emredilir. Peygamber Efendimiz izinsiz din adına konuşmayı yasaklamıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Rehbersiz yol tehlikelidir.

İzin ve edep manevî emniyettir.

Yalan, irşadı bozar.

---

34. Kıta

Orijinal:
Şeytandan daha üstün, ne yüzsüz hilebâzdır,
Mahşerde yüzü kara, siyahlık buna azdır.

Günümüz Türkçesi:
Şeytandan bile ileri gitmiş bir hilekârdır,
Mahşer günü yüzü simsiyah olur.

Açıklama:
Şeytan bile açık düşmandır; fakat dini istismar eden gizli düşmandır. Tasavvufta bu tipler **en büyük fitne** olarak görülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da münafıkların akıbeti ağır şekilde bildirilir. Peygamber Efendimiz ümmeti için en çok bu tiplerden korkmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Gizli fitne açık düşmandan tehlikelidir.

Din istismarı büyük vebaldir.

Ahiret hesabı ağırdır.

---

35. Kıta

Orijinal:
Onların yüzlerini sakın orda görmeyin,
O gibi lanetliye selâm bile vermeyin.

Günümüz Türkçesi:
Onların yüzlerini orada sakın görmeyin,
Böyle lanetlenmiş kimselere selam bile vermeyin.

Açıklama:
Bu, ahlaki ve manevî **mesafe koyma** çağrısıdır. Batıla selam vermek, ona meşruiyet kazandırır. Tasavvufta bu, kalbi koruma tedbiridir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da batıldan yüz çevirmek emredilir. Peygamber Efendimiz zararlı kimselerden uzak durmayı öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Batılla mesafe korunmalıdır.

Herkese yakın olmak hikmet değildir.

Kalp muhafazası farzdır.

---

36. Kıta

Orijinal:
Hâl diliyle ben nice görülmezi söyledim,
Hakikatli söz ile, câhili redd eyledim.

Günümüz Türkçesi:
Ben hâl diliyle nice görünmeyeni anlattım,
Hakikatli sözle cahili reddettim.

Açıklama:
Son kıta, Yesevî'nin irşad metodunu özetler. Asıl öğretim sözle değil **hal iledir**. Hakikat, halden süzülür; cahillik ise hakikat karşısında tutunamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da salih amelin sözden önce geldiği vurgulanır. Peygamber Efendimiz İslam'ı haliyle öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hal dili sözden üstündür.

Hakikat yaşayarak öğretilir.

Samimi söz, cehaleti bertaraf eder.

---

37. Kıta

Orijinal:
Gelen ecellerimiz, câna sadaka olsa,
İnci-cevher sözlerden, dinlese nasip alsa.

Günümüz Türkçesi:
Gelen ecelimiz canımıza sadaka olsa,
İnci ve cevher gibi sözleri dinleyip nasip alsa.

Açıklama:
Yesevî, ölümün kaçınılmazlığını hatırlatır; asıl kazancın, ölüm gelmeden önce **hak sözden nasiplenmek** olduğunu belirtir. Tasavvufta ecel, yok oluş değil uyanıştır. Hak sözü işitmek, ölüme hazırlıktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da her canın ölümü tadacağı bildirilir. Peygamber Efendimiz ölümü hatırlamayı kalbi dirilten bir öğüt olarak sunmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ölüm hazırlık ister.

Hak sözü dinlemek en büyük kazançtır.

Nasip, kulak ve kalp açıklığıyla olur.

---

38. Kıta

Orijinal:
İnci, cevher sözünü bütün cihâna saçsa,
Okuyup anlayarak, Hak kelâmını açsa.

Günümüz Türkçesi:
İnci ve cevher gibi sözleri bütün dünyaya yayarak,
Okuyup anlayıp Allah'ın kelâmını açsa.

Açıklama:
Hak söz gizlenmez, yayılır. Ancak yaymak kadar **anlamak** da şarttır. Tasavvufta tebliğ, idrakle tamam olur. Kur'an'ı açmak, sadece okumak değil, manasını yaşamaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'ın insanlara açıklanması emredilir. Peygamber Efendimiz Kur'an'ı hem okumuş hem yaşamıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat paylaşılmalıdır.

Okumak anlamla değer kazanır.

Kur'an hayat rehberidir.

---

39. Kıta

Orijinal:
Böyle âlimlere ben, cânım kurbân ederim,
Ev, bark, malım mülkümü ona ihsân ederim.

Günümüz Türkçesi:
İşte böyle âlimlere canımı feda ederim,
Evimi, malımı mülkümü onlara bağışlarım.

Açıklama:
Burada övülen, ilmiyle amel eden **hakiki âlimdir**. Tasavvufta gerçek âlim, Allah'a yaklaştırandır. Böyle âlimlere hizmet, Hakk'a hizmettir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da bilenlerle bilmeyenlerin bir olmayacağı bildirilir. Peygamber Efendimiz âlimlere hürmeti imandan saymıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki âlim büyük nimettir.

İlme hizmet ibadettir.

Mal, ilim yolunda değer kazanır.

---

40. Kıta

Orijinal:
Amel işleyen dostlar, nerde gerçek âlimler,
Allâh'dan söz ederler, bunlar gerçek câhiller.

Günümüz Türkçesi:
Sözde amel işleyenler, nerede gerçek âlimler,
Allah'tan bahsederler ama aslında cahildirler.

Açıklama:
Sadece konuşmak ilim değildir. Allah'tan bahsetmek, O'nu tanımak anlamına gelmez. Tasavvufta **bilgi–hal uyumu** esastır; hal yoksa ilim iddiadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da bilmediğiyle amel etmeyenler kınanır. Peygamber Efendimiz ilmiyle amel etmeyeni uyarmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Allah'tan söz etmek değil, O'nunla yaşamak esastır.

İlmi amel doğrular.

İddia değil hal kurtarır.

---

41. Kıta

Orijinal:
Gerçek âlim olanın yattığı yastık taştır,
Anladığını söyler, gözünden akan yaştır.

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âlimin yastığı taştır,
Anladığını söylerken gözünden yaş akar.

Açıklama:
Bu kıta **zühd ve samimiyet** tasviridir. Gerçek âlim rahata düşkün değildir; kalbi Allah korkusu ve muhabbetiyle yumuşaktır. İlmin alameti gözyaşı ve tevazudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da âlimlerin Allah korkusuyla ağladığı anlatılır. Peygamber Efendimiz'in geceleri ağlayarak ibadet ettiği rivayet edilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakiki ilim kalbi yumuşatır.

Rahat düşkünlüğü ilme engeldir.

Gözyaşı irfanın işaretidir.

---

42. Kıta

Orijinal:
Bir kul kendini bilse, bil ki o Hakk'ı bildi,
Rahmân'ın korkusuyla kalkıp insâfa geldi.

Günümüz Türkçesi:
Bir kul kendini bilirse, bil ki Allah'ı bilmiştir,
Rahman korkusuyla adalete ve insafa yönelmiştir.

Açıklama:
Tasavvufun özeti bu kıtadadır: **kendini bilmek**. Nefsini tanıyan, Rabbini tanır. Bu marifet, kişiyi adalete ve merhamete götürür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah korkusunun insanı doğruya sevk ettiği bildirilir. Peygamber Efendimiz nefsi tanımayı büyük cihad saymıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Marifet nefsle başlar.

Allah bilgisi ahlâk doğurur.

İnsaf, marifetin meyvesidir.

---

43. Kıta

Orijinal:
Benim hikmetlerimi tüm bilginler işitsin,
Sözümü unutmayıp, maksadına erişsin.

Günümüz Türkçesi:
Hikmetlerimi bütün bilginler işitsin,
Sözümü unutmayıp hedeflerine ulaşsınlar.

Açıklama:
Yesevî, hikmetin ilim ehline emanet olduğunu belirtir. Bilgi, sorumluluk getirir. Hikmeti işiten, onu hedefe ulaştıracak şekilde yaşamalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da ilmin sorumluluk olduğu vurgulanır. Peygamber Efendimiz duyulan bilginin tebliğini emretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Bilgi emanettir.

Hikmet unutulmak için değil yaşanmak içindir.

İlim hedefe götürmelidir.

---

44. Kıta

Orijinal:
Hem amel hem de sözdür bu benim hikmetlerim,
Kalpten gelenler ile Mevlâ'yı zikrederim.

Günümüz Türkçesi:
Benim hikmetlerim hem amel hem sözdür,
Kalpten gelen zikirle Mevlâ'yı anarım.

Açıklama:
Hikmetin özü, **amel–söz–kalp birliği**dir. Zikir sadece dilde değil, kalpte olmalıdır. Tasavvufta zikir, hayatın tamamına yayılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da kalplerin Allah'ı anmakla huzur bulduğu bildirilir. Peygamber Efendimiz sürekli zikri tavsiye etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Amelsiz söz eksiktir.

Zikir kalpten olmalıdır.

Hak yol bütünlüklü yaşanır.

---

45. Kıta

Orijinal:
Benim her bir hikmetim, hepsi pîr-i kâmildir,
Hangi kul anlar ise, bil ki, Hakk'a vâsıldır.

Günümüz Türkçesi:
Benim her hikmetim bir kâmil mürşiddir,
Hangi kul onu anlarsa, Allah'a ulaşmıştır.

Açıklama:
Son kıta, hikmetin **mürşidlik vasfını** vurgular. Hakikatle söylenen söz, yaşayan bir rehber gibidir. Anlayan kul, Hakk'a yaklaşır; çünkü anlayış, teslimiyet doğurur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'ın insanlara rehber olduğu bildirilir. Peygamber Efendimiz Kur'an ve sünneti iki rehber olarak bırakmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak söz rehberlik eder.

Anlayış vuslat kapısıdır.

Hikmet, Allah'a götüren bir yoldur.

---

46. Kıta

Orijinal:
Benim hikmetlerimi, iyilere söyleyin,
Dua ve tekbir ile, bize rahmet dileyin.

Günümüz Türkçesi:
Benim hikmetlerimi iyilere anlatın,
Dua ve tekbirle bize rahmet dileyin.

Açıklama:
Yesevî, hikmetlerin **salih kimseler arasında** yayılmasını ister. Hikmet, dua ve tekbirle birlikte anılır; çünkü tasavvufta ilim, ibadetle beslenmezse bereketsiz kalır. Salihlerin duası, manevî zincirin devamıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da salihlerin dualarının makbul olduğu bildirilir. Peygamber Efendimiz müminlerin birbirine dua etmesini teşvik etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmet salih çevrede yeşerir.

Dua ilmin bereketidir.

Manevî bağlar duayla güçlenir.

---

47. Kıta

Orijinal:
Benim bu hikmetlerim, kudretli pîr sayılır,
İşiten sarhoş olur, şuursuzlar ayılır.

Günümüz Türkçesi:
Bu hikmetlerim kudretli bir mürşid gibidir,
İşiten aşkla kendinden geçer, gafiller uyanır.

Açıklama:
Hakikat söz, **mürşid gibi terbiye eder**. "Sarhoşluk" mecazîdir; ilahî aşk vecdidir. Şuursuz olan ise gafletten uyanır. Tasavvufta hikmet, kalbi sarsan bir ikazdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'ın kalpleri titrettiği bildirilir. Peygamber Efendimiz'in sözleri sahabeyi derinden etkilemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak söz kalbi sarsar.

Aşk vecdi gafleti dağıtır.

Hikmet irşad eder.

---

48. Kıta

Orijinal:
Diri olsa cihânda gönül yanmaz, hor olmaz,
Okuyan bağlıları mutludur, hasta olmaz.

Günümüz Türkçesi:
Bu hikmetler diri olsaydı, gönül yanmaz ve hor olmazdı,
Onu okuyan bağlıları mutlu olur, hasta olmazdı.

Açıklama:
Burada hikmet, **diriltici bir ruh** olarak tasvir edilir. Manevî hastalıklar, hakikatle tedavi olur. Yesevî, hikmetin kalp üzerindeki şifa verici etkisini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'ın müminler için şifa olduğu bildirilir. Peygamber Efendimiz manevî hastalıkların zikirle iyileşeceğini öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmet kalbi diriltir.

Manevî sağlık hakikatle mümkündür.

Bağlılık huzur getirir.

---

49. Kıta

Orijinal:
Kıyamette onlara yol gösteren olurum,
Tek bir dertli kul olsa, ona dermân olurum.

Günümüz Türkçesi:
Kıyamet günü onlara yol gösterici olurum,
Tek bir dertli kul bile olsa ona çare olurum.

Açıklama:
Yesevî, hikmetin ahirette de **rehberlik vasfı** olduğunu belirtir. Hak sözle yaşayan, mahşerde şaşırmaz. Tasavvufta dert, Hakk'a yakınlığın vesilesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'ın kıyamette rehber olacağı bildirilir. Peygamber Efendimiz dertli kulun Allah'a daha yakın olduğunu haber vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat ahirette yol gösterir.

Dert, ilahî yakınlıktır.

Hikmet dünyayla sınırlı değildir.

---

50. Kıta

Orijinal:
Yüz yıllık ömrü olsa, ona mürşid olurum,
Yere girse çürümez, ben dermânı olurum.

Günümüz Türkçesi:
Yüz yıl yaşasa bile ona rehber olurum,
Toprağa girse bile çürümez, ben ona şifa olurum.

Açıklama:
Hakikatle söylenen söz, zaman ve mekân üstüdür. Yesevî, hikmetin **fani bedeni aşan** bir tesire sahip olduğunu ifade eder. Bu, manevî diriliğin sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'ın korunmuşluğu bildirilir. Salih amelin ve ilmin öldükten sonra da fayda verdiği hadislerde yer alır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hak söz ölmez.

Manevî rehberlik süreklidir.

İlme bağlanan çürümez.

---

51. Kıta

Orijinal:
Allâh eylese onu cehenneminden âzâd,
Ebedî cennetiyle eylesin onları şâd!

Günümüz Türkçesi:
Allah onları cehenneminden kurtarsa,
Ebedî cennetiyle onları sevindirsin.

Açıklama:
Bu kıta tam bir **dua ve niyaz**dır. Yesevî, hikmeti okuyanlar için kurtuluş ve cennet temennisinde bulunur. Tasavvufta mürşid, müridine dua eden kimsedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da cennetle müjdelenen kullardan bahsedilir. Peygamber Efendimiz ümmeti için sürekli dua etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Kurtuluş Allah'ın lütfudur.

Salihlerin duası büyük nimettir.

Cennet en yüce hedeftir.

---

52. Kıta

Orijinal:
Şayet hikmet okursa, beni bilen insanlar,
Bana has tâlip olur, söylediğimi anlar.

Günümüz Türkçesi:
Hikmetleri okuyan ve beni tanıyanlar,
Bu yola özel tâlip olur, sözümü anlar.

Açıklama:
Yesevî, hikmeti okumanın **aidiyet ve teslimiyet** doğurduğunu söyler. Talip olmak, iradeyi Hakk'a yöneltmektir. Anlamak, sadece zihinsel değil kalbî bir süreçtir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah'a yönelenlerin hidayete ereceği bildirilir. Peygamber Efendimiz niyetin ameli belirlediğini öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Taliplik bilinç ister.

Anlamak teslimiyetle olur.

Hakikat seçilerek yaşanır.

---

53. Kıta

Orijinal:
Hikmetimi işitip kulaklarını açan,
İmân armağan eder, hem nasip olur Kur'ân.

Günümüz Türkçesi:
Hikmetimi dinleyip kulak verenlere,
Allah iman lütfeder, Kur'an nasip olur.

Açıklama:
İşitmek, tasavvufta sadece duymak değil **kabul etmektir**. Açık kulak, açık kalbin alametidir. Hikmet, imanı güçlendirir; Kur'an'ı anlamaya vesile olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da işitip itaat edenler övülür. Peygamber Efendimiz kalbin açılmasını imanın işareti saymıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikate kulak vermek imanı artırır.

Kur'an nasip işidir.

Kalp açıklığı şarttır.

---

54. Kıta

Orijinal:
Yesevî hikmetini tüm bilginler işitsin,
İşitenler maksada, esas gayeye yetsin.

Günümüz Türkçesi:
Yesevî'nin hikmetlerini bütün bilginler işitsin,
Dinleyenler gerçek maksada, asıl gayeye ulaşsın.

Açıklama:
Son kıta, bütün eser için **nihai hedefi** açıklar: Allah'a ulaşmak. Hikmet araçtır; gaye Hakk'ın rızasıdır. Bilgi, bu gayeye hizmet ettiği sürece değerlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da insanın yaratılış gayesinin Allah'a kulluk olduğu bildirilir. Peygamber Efendimiz bütün ilmin bu gayeye yönelmesi gerektiğini öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlmin gayesi Hakk'a varmaktır.

Hikmet araçtır, hedef rızadır.

Esas gaye unutulmamalıdır.

---

55. Kıta

Orijinal:
Cevher hazinesinden bir miktar girsin alsın,
İşitip, görmeyenler, dâim hasrette kalsın.

Günümüz Türkçesi:
Cevher hazinesinden biraz girip alsın,
İşitip görmeyenler ise daima hasrette kalsın.

Açıklama:
Hikmet, **cevher hazinesi** olarak nitelenir. Bu hazineye girmek irade ister. Hakikati görüp işitmeyenler, dünya ve ahiret hasreti içinde kalır. Tasavvufta hasret, Hakk'tan uzaklığın acısıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da kalpleri mühürlü olanların hakikati göremeyeceği bildirilir. Peygamber Efendimiz hidayetin bir nimet olduğunu haber vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmet nimettir, talep ister.

Gaflet hasret doğurur.

Hakikate giren kazançlıdır.

---

56. Kıta

Orijinal:
Kişi hikmet işitse, tâ gönülden, cân ile,
Ayrılır ondan ruhu, yanında imân ile.

Günümüz Türkçesi:
Bir kimse hikmeti gönülden ve candan dinlerse,
Ruhu ondan imanla birlikte ayrılır.

Açıklama:
Burada **hüsn-i hâtime** vurgulanır. Hikmeti gönülden alan kul, imanla can verir. Tasavvufta hakikatle yaşayanın ölümü vuslattır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da iman üzere ölenlerin kurtuluşa ereceği bildirilir. Peygamber Efendimiz imanı muhafaza ederek ölmeyi öğütlemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmet imanla ölümü güzelleştirir.

Önemli olan son nefedir.

Hak söz ruhu arındırır.

---

57. Kıta

Orijinal:
Kulağına sokmazsa bu sözleri câhiller,
Ona insan denilmez, hayvandan da sefiller.

Günümüz Türkçesi:
Bu sözleri kulağına almayan cahiller,
İnsan sayılmaz, hayvandan bile aşağıdır.

Açıklama:
Bu sert ifade, **aklını ve kalbini kapatan** kimseler içindir. İnsanı insan yapan, hakikate açıklığıdır. Aksi hâlde biyolojik varlık manen düşer.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da akletmeyenlerin hayvanlardan aşağı olduğu bildirilir. Peygamber Efendimiz ilimden yüz çevirmenin felaket olduğunu söylemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İnsanı değerli kılan idraktir.

Hakikatten kaçış düşüştür.

Kulak kalbin kapısıdır.

---

58. Kıta

Orijinal:
Allâh'ım! Sözlerinden zuhûr etti bu hikmet,
Duyana yağmur gibi, nuzûl eder o rahmet.

Günümüz Türkçesi:
Allah'ım! Bu hikmet senin sözlerinden ortaya çıktı,
Duyanlara yağmur gibi rahmet iner.

Açıklama:
Yesevî hikmetin **ilâhî menşeine** işaret eder. Hikmet, rahmet yağmuru gibidir; kurak gönülleri diriltir. Tasavvufta rahmet, kalbin canlanmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an rahmet olarak indirilmiştir. Peygamber Efendimiz sözlerinin kalplere hayat verdiğini ifade etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmet rahmettir.

İlâhî söz diriltir.

Kalp yağmura muhtaçtır.

---

59. Kıta

Orijinal:
Benim hikmetlerime kim sıkı sarılırsa,
Uzak olsun onlardan her türlü gam ve tasa.

Günümüz Türkçesi:
Kim benim hikmetlerime sıkıca sarılırsa,
Her türlü keder ve sıkıntı ondan uzak olsun.

Açıklama:
Hikmete sarılmak, **manevî sığınak** edinmektir. Gam ve tasa kalpten silinir; çünkü tevekkül hâkim olur. Tasavvufta huzur, teslimiyetle gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'a sarılanların sapmayacağı bildirilir. Peygamber Efendimiz zikrin kalbi huzura erdirdiğini öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmet huzur kaynağıdır.

Teslimiyet kaygıyı azaltır.

Manevî bağ koruyucudur.

---

60. Kıta

Orijinal:
Şen, şakrak mutlulukla girsin cennet içine,
Allâh'ım neşe katsın huzur ve sevincine.

Günümüz Türkçesi:
Neşeyle ve mutlulukla cennete girsin,
Allah onun huzur ve sevincini artırsın.

Açıklama:
Bu kıta **cennet tasvirli dua**dır. Yesevî, hikmete sarılanların ahirette sevinçle karşılanmasını diler. Hak yolunun sonu sevinçtir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da müminlerin sevinçle cennete gireceği bildirilir. Peygamber Efendimiz müminin akıbetinin hayır olduğunu söylemiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sonuç sevinçtir.

Ahiret ümidi diri tutulmalıdır.

Salih yol mutluluk getirir.

---

61. Kıta

Orijinal:
Benim bu hikmetlerim Rahmân'ın övgüsüdür,
Muhabbet erlerinin, huzur ve sevgisidir.

Günümüz Türkçesi:
Bu hikmetlerim Rahman'ın övgüsüdür,
Aşk ehlinin huzuru ve sevgisidir.

Açıklama:
Hikmet, Allah'ı övmeye vesiledir. Muhabbet ehli, bu sözlerle huzur bulur. Tasavvufta sevgi, marifetin meyvesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an Allah'ı zikretmeyi emreder. Peygamber Efendimiz Allah'ı sevmenin imanın özü olduğunu bildirmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmet zikirdir.

Sevgi huzur getirir.

Marifet muhabbet doğurur.

---

62. Kıta

Orijinal:
Hikmetlerin tamamı şeker, bal ve şifâdır,
Bütün sözler içinde derde çare, devâdır.

Günümüz Türkçesi:
Bu hikmetlerin hepsi şeker, bal ve şifadır,
Sözler içinde her derde çare olan devadır.

Açıklama:
Hak söz **acı değil şifalıdır**. Bal ve şeker mecazı, hikmetin gönle tatlı gelişini anlatır. Kalbin hastalığı ancak hakikatle iyileşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'ın şifa olduğu bildirilir. Peygamber Efendimiz hikmetli sözün kalpleri iyileştirdiğini öğretmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat şifadır.

Manevî hastalıkların ilacı hikmettir.

Tatlı söz kalbi açar.

---

63. Kıta

Orijinal:
Allâh'ın nimetidir, bu benim hikmetlerim,
Seher vakitlerinde estağfiru'llâh derim.

Günümüz Türkçesi:
Bu hikmetlerim Allah'ın bir nimetidir,
Seher vakitlerinde istiğfar ederim.

Açıklama:
Son kıta **tevazu ve istiğfar** ile biter. Yesevî, hikmeti kendinden bilmez; Allah'ın nimeti sayar. Seher vakti istiğfar, ariflerin yoludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da seher vakti istiğfar edenler övülür. Peygamber Efendimiz günde defalarca istiğfar etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

İlmin özü tevazudur.

Nimet şükür ister.

Seher vakti arınma zamanıdır.

---

64. Kıta

Orijinal:
Lâin şeytan kesemez onun nurlu yolunu,
Muhammed Mustafa'sı tutar onun elini

Günümüz Türkçesi:
Lanetli şeytan onun aydınlık yolunu kesemez,
Muhammed Mustafa onun elinden tutar.

Açıklama:
Hak yolunda samimi olan kul, şeytanın vesvesesinden korunur. Bu koruma, Peygamber'in sünnetine bağlılıkla mümkündür. Tasavvufta Resûlullah'a ittiba, yolun emniyetidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da şeytanın salih kullar üzerinde hâkimiyet kuramayacağı bildirilir. Peygamber Efendimiz sünnetine sarılanların sapmayacağını haber vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Sünnet yolun kalkanıdır.

Hak yolda şeytan acizdir.

Peygamber'e bağlılık kurtuluştur.

---

65. Kıta

Orijinal:
Mihrini takdim edip, Peygamber ümmetim der,
Rahmân da şeytanını, yakalar helâk eder.

Günümüz Türkçesi:
Sevgisini sunar, “Ben Peygamber’in ümmetiyim” der,
Rahman da onun şeytanını yakalar ve helâk eder.

Açıklama:
Burada **ümmet bilinci** vurgulanır. Resûlullah’a muhabbetle bağlanan kul, ilahî himayeye girer. Şeytan, bu bağlılık karşısında güçsüz kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur’an’da Allah ve Resûlü’nü sevenlerin Allah tarafından sevileceği bildirilir. Peygamber Efendimiz ümmetini koruyacağını haber vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Ümmet olmak şereftir.

Muhabbet korunma sebebidir.

İlâhî yardım bağlılıkla gelir.

---

66. Kıta

Orijinal:
Benim hikmetlerimi dertsizlere demeyin,
Kıymet bilmez câhile, cevherleri vermeyin.

Günümüz Türkçesi:
Hikmetlerimi derdi olmayanlara anlatmayın,
Kıymet bilmeyen cahillere cevherleri vermeyin.

Açıklama:
Hikmet, **dertli gönüllerin gıdasıdır**. Dertsiz, yani hakikat arayışı olmayan kişi, bu sözlerin kıymetini bilemez. Tasavvufta dert, Hakk’a açılan kapıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur’an’da öğüdün ancak kalbi diri olanlara fayda vereceği bildirilir. Peygamber Efendimiz hikmeti ehline vermeyi tavsiye etmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hikmet ehline verilir.

Dert arayışın işaretidir.

Kıymet bilmeyene hakikat emanet edilmez.

---

67. Kıta

Orijinal:
Yesevî Hikmet'inin değerlerini anlat,
Aşk küpünden bir damla, bu meyden gel sen de tat.

Günümüz Türkçesi:
Yesevî Hikmeti'nin değerini anlat,
Aşk küpünden bir damla bu manevi içkiden sen de tat.

Açıklama:
"Aşk küpü" ilahî muhabbetin kaynağıdır. Hikmet, teorik bilgi değil **tatma ve yaşama** yoludur. Tasavvufta marifet, tecrübe ile kemale erer.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah'ı sevmenin kalpte bir nur olduğu bildirilir. Peygamber Efendimiz imanın tadından bahsetmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Hakikat yaşanarak öğrenilir.

Aşk, ilmin özüdür.

Hikmet tatmakla anlaşılır.

---

68. Kıta

Orijinal:
Her kim ki aşk küpünden bir damla olsun tadar,
Rahmet deryâlarına, vâsıl olur da batar...

Günümüz Türkçesi:
Kim aşk küpünden bir damla bile tatsa,
Rahmet denizlerine ulaşır ve onda kaybolur.

Açıklama:
Son kıta **vuslat ve fena** halini anlatır. İlahi aşktan bir damla alan kul, rahmet deryasında benliğini eritir. Tasavvufta bu hâl, Hakk'ta yok olma makamıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
Kur'an'da Allah'ın rahmetinin her şeyi kuşattığı bildirilir. Peygamber Efendimiz Allah sevgisinin kulda her şeyi aşacağını haber vermiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

Aşk rahmete götürür.

Benlik rahmette erir.

Bir damla bile yeterlidir.